



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



НАЦИОНАЛЕН
ИНСТИТУТ НА
ПРАВОСЪДИЕТО



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Упражняване на правомощието на българските съдилища да отправят преюдициални запитвания до Съда на ЕС по гражданскоправни и търговскоправни въпроси

анализ, изготвен в изпълнение на Дейност 2 „Развитие на изследователски общности“ по Проект „НИП – модерна институция за съдебно обучение“, по договор № BG05SFOP002-3.006-0002-C01, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд, от изследователска общност в състав:

Илияна Папазова, съдия, Върховен касационен съд

Тотка Калчева, съдия, Върховен касационен съд

Вероника Николова, съдия, Върховен касационен съд

Стилияна Григорова, съдия, Софийски градски съд

Андрей Георгиев, съдия, Софийски районен съд

Александър Корнезов, съдия, Съд на Европейския съюз

Габриела Бакалова, програмен координатор, НИП

София, 31.05.2021 г.



Преюдициални запитвания по граждански и търговски дела

1. юни 2021 г.

I. Общ анализ на преюдициалните запитвания по граждански и търговски дела	4
1. Брой преюдициални запитвания, относителна тежест, запитващи юрисдикции	4
2. Качество на отправените преюдициални запитвания	5
3. Значение за развитие на националното право	7
4. Значение за развитие на правото на ЕС	10
5. Структура на анализа	10
II. Недопустими преюдициални запитвания и/или липса на компетентност на Съда на ЕС	12
1. Общ преглед – Александър Корнезов	12
2. Определение от 17 септември 2009 г., Канон Кабушики Кайша, C-181/09	15
3. Определение от 11.05.2011 г по дело C-32/10 <i>Семерджиев</i>	19
4. Определение от 9 септември 2014 г., Първа инвестиционна банка и др., C-488/13	36
5. Определение от 5 февруари 2015 г., Петрус, C-451/14	66
6. Определение от 15 януари 2020 г., Корпоративна търговска банка, C-647/18	90
III. Преюдициални запитвания в областта на интелектуалната собственост	134
1. Общ преглед – Александър Корнезов	134
2. Решение от 5 март 2009 г., Апис-Христович, C-545/07	135
3. Определение от 28 октомври 2010 г., Canon, C-449/09	223
IV. Преюдициални запитвания в областта на застрахователното право	271
1. Общ преглед – Александър Корнезов	271
2. Решение от 12 ноември 2020 г., Булстрад Виена Иншурънс Груп, C-427/19	271



V. Преюдициални запитвания в областта на трудовото право	307
1. Общ преглед – Александър Корнезов	307
2. Решение от 18 ноември 2010 г., Георгиев, C-250/09 и C-268/09	309
3. Решение от 25 юни 2020 г., Върховен касационен съд на Република България и Iscrea Vanca SpA, C-762/18 и C-37/19	346
VI. Преюдициални запитвания в областта на семейното право	376
1. Общ преглед – Александър Корнезов	376
2. Решение от 21 октомври 2015 г., Гогова, C-215/15	377
3. Определение от 14 юни 2017 г., Илиев, C-67/17	416
4. Решение от 31 май 2018 г., Вълчева, C-335/17	441
5. Определение на председателя на Съда от 16 януари 2018 г., РМ, C-604/17	471
VII. Преюдициални запитвания в областта на конкуренцията и държавните помощи	490
1. Общ преглед – Александър Корнезов	490
2. Решение от 23 ноември 2017 г., ЧЕЗ Електро България и Фронтекс Интернешънъл, C-427/16 и C-428/16	492
3. Решение от 28 февруари 2018 г., ЗПТ, C-518/16	516
VIII. Преюдициални запитвания в областта на защитата на потребителите	573
1. Общ преглед – Александър Корнезов	573
2. Решение от 5 декември 2019 г., ЕВН България Топлофикация и Топлофикация София, C-708/17 и C-725/17	574
3. Определение от 26 ноември 2020 г., Банка ДСК и Фронтекс интернешънъл, C-807/19	663
IX. Преюдициални запитвания в областта на енергетиката	720
1. Общ преглед – Александър Корнезов	720
X. Преюдициални запитвания относно международната компетентност и приложимото право по граждански и търговски дела	793
1. Общ преглед – Александър Корнезов	793
2. Решение от 14 ноември 2018 г., Wiemer & Trachte, C-296/17	795
3. Решение от 3 октомври 2013 г., Шнайдер, C-386/12	858



4. Решение от 8 май 2019 г., Кер, С-25/18	880
5. Решение от 7 ноември 2019 г., К.Н.К. (Запор на банкови сметки), С-555/18	911
XI. Преюдициалните запитвания в областта на гражданската конфискация	945
1. Общ преглед – Александър Корнезов	945
2. Решение от 19 март 2020 г., „АГРО ИН 2001“, С-234/18	946
3. Дело С-319/19 КПКОНПИ - Определение от 02.04.2019 г. по гр. дело № 704/2017 г. на Софийския градски съд, I-б състав	967
4. Решение от 28 октомври 2021, Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество, С-319/19	977



І. Общ анализ на преюдициалните запитвания по граждански и търговски дела

Александър Корнезов

През разглеждания период от 2007 до 2019 г. са отправени общо 24 преюдициални запитвания от български юрисдикции по граждански и търговски дела. Анализът по-долу прави преглед на тези преюдициални запитвания по следните критерии: (1) брой преюдициални запитвания, относителна тежест и запитващи юрисдикции; (2) качество; (3) значение за развитието на националното право; и (4) значение за развитието на правото на ЕС

1. Брой преюдициални запитвания, относителна тежест, запитващи юрисдикции

През разглеждания период (2007-2019 г.) са отправени общо 158 преюдициални запитвания от български юрисдикции. От тях 24 запитвания касаят граждански и търговски дела, 83 административни дела и 26 наказателни дела. Тези данни показват, че българските административни съдилища са далеч по-активни в диалога със Съда на ЕС, докато преюдициалните запитвания по граждански и търговски дела, макар и броят им да е сравнително стабилен през годините, са все още сравнително редки.

Разглежданите 24 преюдициални запитвания, обект на настоящия анализ, са отправени от следните български юрисдикции: Върховен касационен съд (6 запитвания); Софийски градски съд (7 запитвания); Окръжен съд Търговище (1 запитване); Окръжен съд Видин (1 запитване); Окръжен съд Благоевград (1 запитване); Софийски районен съд (6 запитвания); Районен съд Пловдив (2 запитвания съединени за общо разглеждане); Районен съд Хасково (1 запитване); Районен съд Варна (1 запитване); Районен съд Асеновград (1 запитване, съединено за общо разглеждане със запитване от СРС).

Тези данни са показателни на няколко нива. Първо, всички инстанции – първа, въззивна и касационна – взимат участие в преюдициалното производство, без да е налице ясна тенденция за по-голяма активност на някоя от инстанциите. Второ, макар и преобладаващата част от запитванията да са отправени от софийските съдилища, това по-скоро вероятно се дължи на тяхната по-голяма натовареност, като се има предвид обстоятелството, че редица съдилища в страната също са отправяли преюдициални запитвания. Трето, особено внимание следва да се отдели на преюдициалните запитвания, отправяни от Върховния касационен съд. Тук е мястото да припомним, че чл. 267, ал.3 ДФЕС предвижда задължение за отправяне на преюдициално запитване, когато се повдига въпрос относно тълкуването на Договорите или относно валидността и тълкуването на актовете на институциите, органите, службите или агенциите на Съюза и когато решенията на съответната инстанция не подлежат на обжалване. Наличието на само 6 преюдициални запитвания по граждански и търговски дела в разглеждания 12-годишен



период поставя под съмнение спазването на това задължение и повдига въпроса за прилагането на доктрината за ясната правна. Тези аспекти не са предмет на настоящото изследване, но следва да бъдат анализирани подробно на друго място.

Данните също така показват известна пасивност от страна на гражданските и търговски съдии, които отправят средно по 2 преюдициални запитвания на година. При все това, от данните след 2017 г. е видно, че броят на преюдициалните запитвания в тези области постоянно нараства, което вероятно е индикация, че първоначалната пасивност е на път да бъде преодоляна.

Що се отнася по-конкретно до областите от правото, които тези преюдициални запитвания касаят, те са изключително разнообразни: интелектуалната собственост; застрахователно право; трудово право; семейно право; конкуренция и държавни помощи; защита на потребителите; енергетика; международна компетентност и приложимо право по граждански и търговски дела; гражданска конфискация.

2. Качество на отправените преюдициални запитвания

Макар и „качеството“ на даден съдебен акт, какъвто е и преюдициалното запитване, да е трудно оценим стандарт, все пак съществуват няколко обективни критерия, които дават обща представа за качеството на отправените преюдициални запитвания. Такъв критерий, на първо място, е броят на определенията, постановени от Съда на ЕС, в отговор на преюдициално запитване. Това говори в повечето случаи за недобро или ненужно преюдициално запитване, като тук е редно да се разграничат две хипотези: първата е на определение по чл.53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда на ЕС, което се постановява поради недопустимост на запитването или при явна липса на компетентност на Съда на ЕС да отговори на поставените въпроси. В тази хипотеза влизат 5 от разглежданите 24 преюдициални запитвания, което представлява близо 21% от тях. Прибягването от Съда на ЕС до разпоредбата на чл.53, параграф 2 от Процедурния правилник свидетелства или за недостатъчно добро познаване на правото на ЕС в конкретната материя или недоброто мотивиране на запитването от страна на запитващата юрисдикция.

Втората хипотеза е на определение по чл. 99 от Процедурния правилник, който се прилага, когато преюдициалният въпрос е идентичен с въпрос, по който Съдът на ЕС вече се е произнесъл, отговорът на този въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика или отговорът не оставя място за разумно съмнение. В тази хипотеза попадат 4 от разглежданите 24 преюдициални запитвания т.е. близо 17%. По принцип, тези определения говорят за това, че преюдициалното запитване би могло да бъде избегнато, в интерес на процесуалната икономия, ако националният съд се беше запознал по-обстойно с наличната съдебна практика. Все пак, при анализа на тези преюдициални запитвания, прави впечатление, че голяма част от тях са мотивирани от стремежа на запитващата юрисдикция – която всъщност често няма съмнение относно правилното тълкуване на правото на ЕС – да преодолее, чрез преюдициалното си запитване, съдебната практика на по-горните инстанции, която счита за неправилна (вж



например дело Банка ДСК и Фронтекс интернешънъл, С-807/19), или да допринесе за уеднаквяването на национална съдебна практика по приложението на правото на ЕС (вж например дело РМ, С-604/17).

Друг обективен критерий за преценка на качеството на отправените преюдициални запитвания е броят на запитванията, по които Съдът на ЕС се произнася в голям състав и/или със заключение на генерален адвокат, доколкото те са показателни за важността и/или трудността на поставените въпроси. В това отношение, Съдът на ЕС не се е произнесъл в голям състав по нито едно от разглежданите преюдициални запитвания, но по 42% от тях са постановени заключения на генерален адвокат. Тези данни показват, че около половината от преюдициалните запитвания поставят нови правни въпроси, които са от значение за развитието на правото на ЕС.

Като цяло, и като изключим преюдициалните запитвания, отхвърлени като недопустими или поради явна липса на компетентност, българските преюдициални запитвания в областта на гражданското и търговското право са сравнително компетентно обосновани, добре мотивирани и, в голямата си част, поставените въпроси са правилно формулирани.

При все това, следва да се открият някои повтарящи се проблеми, които личат в редица преюдициални запитвания и които лесно биха могли да бъдат преодоляни:

- Приложимост на правото на ЕС *ratione temporis* и *ratione materiae*: редица преюдициални запитвания пропускат да изследват материалното приложно поле и/или приложението във времето на разпоредбите от правото на ЕС, чието тълкуване се иска. Това води или до отхвърляне на запитването поради явна липса на компетентност, или, когато това е възможно, до преформулиране на въпросите. Възможно е също така Съдът на ЕС да укаже на българския съд надлежно да провери, според фактите по главното дело, коя е приложимата разпоредба от правото на ЕС. Дори и в случаите, в които Съдът на ЕС се опитва да даде отговор по същество, липсата на данни в преюдициалното запитване, които да му позволят ясно да определи приложимата разпоредба от правото на ЕС, със сигурност намалява полезността и конкретиката на отговора му;
- Приложното поле на Хартата на основните права на ЕС: нерядко се констатира непознаване на ограниченото приложно поле на Хартата и в частност на чл.51, пар.1 и 2 от нея. Съгласно член 51, параграф 1, от Хартата, тя е приложима единствено когато държавите членки прилагат правото на Съюза. Съгласно параграф 2, Хартата не разширява приложното поле на правото на Съюза извън компетенциите на Съюза, не създава никакви нови компетенции или задачи за Съюза и не променя компетенциите и задачите, определени в Договорите. Оттук следва изводът, че Хартата няма самостоятелно приложение в националния правопорядък. Тя се прилага единствено и само във връзка с друга разпоредба от правото на ЕС, различна от Хартата. Следователно, за да бъде допуснато преюдициално запитване с предмет тълкуване на разпоредби от Хартата, националният съд трябва да обоснове коя



разпоредба от правото на ЕС, различна от Хартата, урежда процесното правоотношение. Именно тук е основната разлика между Хартата на основните права на ЕС и Европейската конвенция за защита правата на човека.

- Неправилно формулиране на въпросите, което често води до необходимост от преформулирането им от страна на Съда на ЕС. Става дума за случаите, в които националната юрисдикция търси или тълкуване на националното право, което Съдът на ЕС не е компетентен да прави, или неправилно/непълно е определила приложимото право на ЕС.
- Липса на важна информация по делото, която е можела да позволи на Съда на ЕС да даде по-ясен и категоричен отговор, а не да указва на запитващата юрисдикция тепърва да проверява редица ключови съображения – виж например решенията по дела Георгиев, С-250/09 и С-268/09; и ЧЕЗ Електро България и Фронтекс Интернешънъл, С-427/16 и С-428/16.
- Недостатъчно добро познаване на институтите на бързото и спешното производство, съответно по чл.105 и чл.107 от Процедурния правилник на Съда на ЕС. Например в рамките на дела Гогова, С-215/15 и РМ, С-604/17 има отправени искания за гледане на делото от Съда на ЕС по реда на спешното производство. И двете искания са отхвърлени, тъй като не отговарят на условията за това, като по делото Гогова, С-215/15 Съдът на ЕС служебно прилага бързото производство.

3. Значение за развитие на националното право

Отправените преюдициални запитвания по граждански и търговски дела имат голямо значение за развитие на националното право, и в частност на националната съдебна практика. Всъщност, това е и техният най-голям принос. Огромната част от тях са мотивирани или от системния характер на повдигнатия в запитването въпрос, който се поставя в множество други висящи дела по аналогичен начин, или от стремежа на запитващата юрисдикция да преодолее противоречията в българската съдебна практика или дори да предизвика преосмислянето ѝ.

На първо място, много от преюдициалните запитвания повдигат въпроси, които се поставят в голям брой висящи дела. В подобна ситуация националните съдилища прибегват до института на преюдициалното запитване, за да намерят кардинално решение на проблема. По принцип, този подход на националния съд – да идентифицира едно или няколко „пилотни“ дела, по които да отправи преюдициалното запитване, а след това да реши и останалите въз основа на получените отговори от Съда на ЕС – следва да бъде подкрепен, стига поставеният проблем в действителност да е в компетентността на Съда на ЕС. Примери в това отношение са преюдициалните запитвания, свързани с дяловото разпределение и заплащане на топлинната енергия в рамките на етажната собственост (дело ЕВН България Топлофикация и Топлофикация София, С-708/17 и С-725/17); със заповедните производства по договори за потребителски кредити и възможността да се прави проверка за наличието на неравноправни



клаузи, както и да бъдат събирани допълнителни доказателства в тази връзка (дело Банка ДСК и Фронтекс интернешънъл, С-807/19); с възстановяването на таксите за производството на енергия от възобновяеми източници (MARVIK - PASTROGOR и RODES - 08, С-818/19 и С-878/19); с присъждането на адвокатски възнаграждения под минимално определения размер (ЧЕЗ Електро България и Фронтекс Интернешънъл, С-27/16 и С-428/16); както и с т.нар. гражданска конфискация („АГРО ИН 2001“, С-234/18). Макар и опитът за кардинално решение, чрез правото на ЕС, да не е винаги сполучлив, тези примери показват стремежа на българския съд да сезира Съда на ЕС с важни за националното правораздаване проблеми.

На второ място, особено важен принос за развитието на националното право е фактът, че в голям брой случаи преюдициалните запитвания водят или до преразглеждане на несъвместима с правото на ЕС практика на по-горните инстанции или допринасят за уеднаквяването на националната съдебна практика по приложението на правото на ЕС.

Така например някои преюдициални запитвания водят до пълното преосмисляне на съдебната практика в България. В това отношение следва да се посочат дело С-762/18 и С-37/19, Върховен касационен съд на Република България и Iscrea Vanca SpA, което доведе до коренна промяна в досегашната съдебна практика в България, според която се приемаше, че в периода, считано от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до отмяната на уволнението с влязло в сила съдебно решение и възстановяването на незаконно уволнен работник на предишната работа, последният не е престириал реално труд по трудовото правоотношение, поради което за този период от време за него не възниква право да ползва платен годишен отпуск, а в случай на последвало ново уволнение за този период от време работодателят не дължи на работника обезщетение за неизползван платен годишен отпуск на основание член 224, алинея 1 от Кодекса на труда. Тази практика се оказа, в светлината на гореспоменатото решение на Съда на ЕС, в противоречие с правото на ЕС, и беше, вследствие на него, изцяло преосмислена.

Друг пример в това отношение е преюдициалното запитване в дело С-807/19, ЕВН България Топлофикация и Топлофикация София. Макар и Съдът на ЕС да е приел, че отговорът на поставените въпроси се налага недвусмислено от съдебната практика или не оставя място за разумно съмнение, поради което е постановил определение, оказва се, че необходимостта от преюдициално запитване е по-скоро резултат от необходимостта да се преодедее национална съдебна практика, обективирана в Тълкувателно решение № 4/2013 г. на ОСГТК на ВКС, която е в противоречие с правото на ЕС и съгласно която българският съд, който се произнася в рамките на заповедно производство, няма задължение да прави служебна проверка или да събира допълнителни доказателства за установяването наличието на неравноправни клаузи. Именно преюдициалното запитване води до преразглеждане на тази практика.

Сред преюдициалните запитвания има и отлични примери, в които те спомагат за преодоляване на противоречията в националната съдебна практика. Така например преюдициалните запитвания в делата Гогова, С-215/15; РМ, С-604/17 и Кер, С-25/18, са изрично мотивирани от наличието на противоречива съдебна практика на национално ниво. В тези



хипотези, решението на Съда на ЕС изиграва консолидираща роля, която води до уеднаквяване на съдебната практика в България.

Особено внимание следва да се обърне на преюдициалните запитвания в делата Гогова, С-215/15 и РМ, С-604/17, тъй като те ясно мотивират в кои случаи на противоречивата национална съдебна практика е необходимо да се иницира тълкувателно решение на ВКС и в кои случаи е необходимо отправяне на преюдициално запитване до Съда на ЕС за тълкуване на правото на ЕС. Този въпрос е от особена важност, тъй като в миналото неведнъж е констатирано, че ВКС се опитва да реши противоречия в съдебната практика, свързани с тълкуването на правото на ЕС, чрез тълкувателни решения, което не е правилен подход. В действителност, както запитващите юрисдикции обясняват в гореспоменатите преюдициални запитвания, единственият правилен подход в ситуация, в която последната съдебна инстанция констатира наличие на противоречие в съдебната си практика, свързана с тълкуването на разпоредба от правото на ЕС, е да отправи преюдициално запитване до Съда на ЕС, а не да сезира съответното Общо събрание на ВКС за постановяване на тълкувателно решение. В действителност, Съдът на ЕС е единственият компетентен да тълкува правото на ЕС *erga omnes*. Освен това, тълкуването на правото на ЕС в тълкувателно решение на ВКС може единствено да доведе до проблеми: от една страна, всеки съд може чрез преюдициално запитване да я „обезсили“; от друга страна, ако това тълкувателно решение повдига съмнения за несъответствие с правото на ЕС, то може да доведе след себе си редица проблеми, както е видно в делото Canon, С-449/09.

Друг важен приносен аспект касае взаимодействието между решение на Конституционния съд, с което се обявява дадена норма за противоконституционна, и решение на Съда на ЕС, от което произтича противоречие на национална разпоредба с правото на ЕС. Решението на КС, с което конкретната разпоредба се обявява за противоконституционна, има действие само за напред. Обратно, по принцип преюдициалните тълкувателни заключения на Съда на ЕС изясняват значението на съответната норма от правото на Съюза, предмет на запитването, от момента на влизането ѝ в сила. Така двете решения могат взаимно да се допълват, особено ако става дума за възстановяване на недължимо платено. Това взаимоотношение е добре илюстрирано в преюдициалното запитване в дело MARVIK - PASTROGOR и RODES - 08, С-818/19 и С-878/19.

Следва също така да се отбележи, че и някои от разглежданите в настоящия анализ преюдициални запитвания водят до законодателни промени. Така например поставените в рамките на дело Банка ДСК и Фронтекс интернешъпъл, С-807/19 въпроси намират законодателно разрешение във въведените в ГПК изменения от 2019 г., с които е потвърдено задължението на българските съдилища да следят за неравноправни клаузи в договорите с потребители във всички видове производства, като са въведени и конкретни задължения за събиране на доказателства в заповедните такива. Сагата в Canon, С-449/09 също довежда в крайна сметка до законодателни промени.



4. Значение за развитие на правото на ЕС

Както бе посочено по-горе, като цяло повечето преюдициални запитвания са мотивирани от наличието на противоречива национална съдебна практика или от стремежа да се преодолее задължителната тълкувателна практика на ВКС или дори на Конституционния съд, а не толкова от необходимостта да се допринесе за развитието на правото на ЕС, като се повдигат въпроси например относно неясна практика на самия Съд на ЕС или относно неясна норма от правото на ЕС. Като цяло, приносът на разглежданите преюдициални запитвания за развитието на правото на ЕС е скромен.

При все това, някои от преюдициалните запитвания поставят въпроси, по които до този момент Съдът на ЕС не е се е произнасял и в този смисъл допринасят за развитието на правото на ЕС като обогатяват практиката на Съда и по този начин служат за изясняването на понятия от правопорядъка на ЕС.

Следните примери илюстрират приноса за развитието на правото на ЕС. Така например преюдициалното запитване в ЕВН България Топлофикация и Топлофикация София, С-708/17 и С-725/17, допринася за изясняване на ключови понятия, като „потребител“, „договор“ и „непоръчана доставка“ съгласно Директива 2005/29/ЕО относно нелоялните търговски практики и Директива 2011/83/ЕС, в конкретната хипотеза на етажна собственост. Преюдициалното запитване в делото Вълчева, С-335/17 за първи път позволява на Съда на ЕС да уточни, че личните отношения между баба и дядо и техните внуци попадат в обхвата на регламент 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност. Преюдициалните запитвания в делата С-762/18 и С-37/19, Върховен касационен съд на Република България и Iscrea Vanca SpA, поставят за първи път въпроса за правото на парично обезщетение за неизползван платен годишен отпуск за периода от незаконното уволнение на работник до възстановяването му на работа с влязло в сила съдебно решение. Дело К.Н.К. (Запор на банкови сметки), С-555/18 е първото дело за тълкуване на разпоредби от Регламент (ЕС) № 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за създаване на процедура за европейска заповед за заповед на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела, и води до първо тълкуване на някои от ключовите понятия на този регламент. Запитването по дело ЗПТ, С-518/16 също заслужава да бъде споменато, доколкото повдига въпрос за валидността, от гледна точка на член 35 ДФЕС, на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията от 15 декември 2006 година за прилагане на членове 107 ДФЕС и 108 ДФЕС към минималната помощ.

5. Структура на анализа

Настоящият анализ е структуриран тематично както следва:



- Преюдициални запитвания, които са отклонени като недопустими или Съдът е приел, че е явно некомпетентен да се произнесе по тях;
- Преюдициални запитвания в областта на интелектуалната собственост;
- Преюдициални запитвания в областта на застрахователното право;
- Преюдициални запитвания в областта на трудовото право;
- Преюдициални запитвания в областта на семейното право;
- Преюдициални запитвания в областта на конкуренцията и държавните помощи;
- Преюдициални запитвания в областта на защитата на потребителите;
- Преюдициални запитвания в областта на енергетиката;
- Преюдициални запитвания относно международната компетентност и приложимото право по граждански и търговски дела;
- Преюдициални запитвания в областта на гражданската конфискация.

Тази тематична структура е условна, доколкото тя не винаги отговаря на специфичната за правото на ЕС структура, но е възприета за целите на насоящия анализ с цел да улесни българските съдии.

При разглеждането на всяка от групите дела е следвана унифицирана структура, като първо е направен (1) общ преглед на запитванията в съответната област с акцент върху значението на разглежданите преюдициални запитвания за националната съдебна практика, както и на правото на ЕС като цяло, след което този преглед е допълнен с (2) коментар и резюме на основните факти по главния спор по всяко от разглежданите дела и на самото решение на Съда на ЕС, както и с (3) текстовете на националното определение за спиране на производството и отправяне на преюдициалното запитване, самото решение/определение на Съда на ЕС и последващите решения/определения на националните инстанции след възобновяване на производството.



II. Недопустими преюдициални запитвания и/или липса на компетентност на Съда на ЕС

1. Общ преглед – Александър Корнезов

Съгласно чл.53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда на ЕС, когато разглеждането на определено дело очевидно не е от неговата компетентност или когато искане, иск или жалба са явно недопустими, Съдът може във всеки един момент, след изслушване на генералния адвокат и без да провежда докрай производството, да реши да се произнесе с мотивирано определение.

Прилагането на тази разпоредба означава или че запитващата юрисдикция не е спазила формалните изисквания за допустимост, кодифицирани в чл. 94 от Процедурния правилник на Съда на ЕС,¹ или е било напълно очевидно за Съда на ЕС, че правото на Съюза не може да се приложи нито пряко, нито косвено, към обстоятелствата по главното дело. В подобни хипотези попадат 5 от разглежданите 24 преюдициални запитвания до Съда на ЕС.

Преюдициалните запитвания, отхвърлени като недопустими или поради явна липса на компетентност, разкриват четири групи от проблеми, някои от които се оказват системни за българските преюдициални запитвания, доколкото се повтарят и в ред други запитвания, което води или до частичната им недопустимост или, когато това е възможно, до преформулиране на зададените въпроси.

Първата група от проблеми касае липсата на формалните реквизити на преюдициалното запитване. Очевиден пример за недопустимо преюдициално запитване е запитването, отправено от Софийски градски съд, по дело Канон Кабушики Кайша (C-181/09, непубликувано, EU:C:2009:565), тъй като то не съдържа никакви указания относно фактическия и правния контекст на спора по главното дело. Преюдициалното запитване се състои единствено от самия преюдициален въпрос без излагане на фактическата и правната обстановка по делото и без мотиви. В тази връзка, Съдът на ЕС подчертава, че не е достатъчно преписката по главното производство да бъде предоставена на Съда, така както е постъпил Софийски градски съд. Впоследствие Софийски градски съд отправя ново преюдициално запитване (Canon, C-449/09, което ще бъде разгледано по-долу в раздел III) със сходен предмет, по което Съдът на ЕС се е произнесъл по същество, макар и с мотивирано определение.

¹ Член 94 Съдържание на преюдициалното запитване

Освен отправените до Съда преюдициални въпроси преюдициалното запитване:

- съдържа кратко изложение на предмета на спора и на релевантните факти, така както са установени от запитващата юрисдикция, или поне изложение на фактите, на които се основават въпросите;
- възпроизвежда съдържанието на приложимите в случая национални разпоредби и ако е необходимо – релевантната национална съдебна практика;
- излага причините, поради които запитващата юрисдикция има въпроси относно тълкуването или валидността на някои разпоредби на правото на Съюза, както и установената от нея връзка между тези разпоредби и националното законодателство, приложимо в главното производство.



Втората група от проблеми касае приложимостта на правото на ЕС *ratione temporis*. Съдът на ЕС е очевидно некомпетентен да се произнесе по запитване, по което правото на ЕС не намира приложение *ratione temporis* спрямо фактите по главното дело. Очевиден пример са делата, в които фактическият състав е настъпил преди присъединяването на съответната държава членка към ЕС, или преди влизане в сила на съответния акт от правото на ЕС, респективно след отмяната му. Такъв е случаят по дело C-32/10, Семерджиев, образувано по преюдициално запитване от Върховен касационен съд. В рамките на това дело Върховният касационен съд не е мотивирал в достатъчна степен защо счита, че Съдът на ЕС е компетентен да се произнесе по отправеното му запитване, въпреки че фактите по главното производство са се случили преди присъединяването на България към ЕС, а само се е ограничил да посочи, че последиците от вредоносното събитие продължават и след 01.01.2007 г., без конкретно да посочи какви по-точно са тези последици. Подобен проблем се наблюдава и в редица други запитвания, в които националният съд е пропуснал да обсъди приложението във времето на даден регламент, директива или рамково решение. Следователно, необходимо е да се заостри вниманието на българските съдилища надлежно да проверяват приложението *ratione temporis* на разпоредбите от правото на ЕС, чието тълкуване се иска.

Третата група от проблеми касае приложимостта на правото на ЕС *ratione materiae*. Съдът на ЕС е некомпетентен да отговори на преюдициално запитване, ако казусът не попада *ratione materiae* в приложното поле на правото на ЕС. Пример в това отношение е преюдициалното запитване, отправено от Окръжен съд Търговище относно тълкуването на някои разпоредби от Регламент № 1896/2006. Този регламент създава европейска заповед за плащане, приложима в съдебни спорове по трансгранични дела, свързани с безспорни парични вземания (чл. 1). Главното производство обаче не се отнася нито до процедурата за европейска заповед за плащане, предвидена в Регламент № 1896/2006, нито до изпълнението на европейска заповед за плащане, издадена въз основа на него, поради което на Съда му липсва компетентност да тълкува този регламент в рамките на такова дело. Съдът уточнява също, че би бил компетентен да се произнесе по преюдициално запитване, ако приложимото национално право препраща „изрично, безусловно и конкретно“ към съдържанието на разпоредби от правото на Съюза, което в случая не е така.

Следва да се обърне специално внимание на обстоятелството, че определението на Окръжен съд Търговище, с което производството е спряно и е отправено преюдициално запитване до Съда на ЕС, е обезсилено от Апелативен съд Варна в частта относно спирането на производството. Апелативен съд Варна се основава на чл.631 ГПК, като тълкува тази разпоредба като прилагаща се единствено в спорните производства, докато това пред Окръжен съд Търговище било едностранно и следователно не можело да бъде спряно по силата на член 631 ГПК. Следва да се подчертае, че подобна теза категорично противоречи на правото на ЕС. Както и да се тълкува нормата на член 631 ГПК – тук е достатъчно да отбележа, че тя не ограничава приложното ѝ поле до състезателните производства – последната е без значение за спирането на производството при отправяне на преюдициално запитване. В действителност, правното основание за спиране на делото при отправяне на преюдициално запитване е член 23



от Статута на Съда, който е част от първичното право на ЕС, и който изрично предвижда такова спиране.

Четвъртата група от проблеми касае приложимостта на Хартата на основните права на ЕС, което е частна хипотеза на приложението *ratione materiae* на правото на ЕС. Този проблем се оказва системен за българските юрисдикции и разкрива непознаване на ограниченото приложно поле на Хартата, в частност на член 51 от нея. Той изпъква не само в преюдициалните запитвания, предмет на настоящия раздел, но и в някои от другите преюдициални запитвания, които повдигат въпроси за тълкуване на разпоредби от Хартата. Пример в това отношение са преюдициалните запитвания в делата С-451/14, Петрус и С-647/18, Корпоративна търговска банка. Съгласно член 51, параграф 1, от Хартата, тя е приложима единствено когато държавите членки прилагат правото на Съюза. Съгласно параграф 2, Харта не разширява приложното поле на правото на Съюза извън компетенциите на Съюза, не създава никакви нови компетенции или задачи за Съюза и не променя компетенциите и задачите, определени в Договорите. Оттук следва изводът, че Хартата няма самостоятелно приложение в националния правопорядък. Тя се прилага единствено и само във връзка с друга разпоредба от правото на ЕС, различна от Хартата. Следователно, за да бъде допуснато преюдициално запитване с предмет тълкуване на разпоредби от Хартата, националният съд трябва да обоснове коя разпоредба от правото на ЕС, различна от Хартата, урежда процесното правоотношение. Именно тук е основната разлика между Хартата на основните права на ЕС и Европейската конвенция за защита правата на човека.

Въпреки че разглежданите в този раздел преюдициални запитвания не са получили отговор по същество от Съда на ЕС, в по-голямата си част те поставят важни за националната съдебна практика въпроси, като съответните запитващи юрисдикции са се опитали да преодолеят констатираните на национално ниво проблеми чрез правото на ЕС. Така например въпросите, повдигнати в рамките на дело Семерджиев, С-32/10, касаят национална съдебна практика относно пределите на гражданската отговорност при неизпълнение на договорни задължения и видовете вреди, които подлежат на обезщетение. До отправянето на преюдициалното запитване преобладава практиката, според която на обезщетяване подлежат само имуществените вреди, докато впоследствие в рамките на друг подобен казус е инициирано тълкувателно дело довело до промяна на тази практика и включването и на неимуществените вреди.

В рамките на касационното разглеждане на казуса в основата на делото Петрус, С-451/14, е направено искане за постановяване на тълкувателно решение във връзка с възможността да се придобие по давност имот частна държавна собственост.

Повдигнатите въпроси в дело Корпоративна търговска банка С-647/18 пък доведоха до отмяна на разглежданите разпоредби от Закона за банковата несъстоятелност като в мотивите си Конституционният съд е приел, че когато с обратна сила се променя действието по време на вече приложен закон с цел преуреждане на приключени правоотношения, се накърняват по конституционно нетърпим начин принципите на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания.



Последиците за главното дело от отхвърлянето на преюдициалното запитване като недопустимо или поради липса на компетентност могат да бъдат обобщени по следния начин:

- В случаите, в които Съдът на ЕС е отхвърлил дадено преюдициално запитване поради това, че правото на ЕС не намира приложение (неприложимост на правото на ЕС *ratione materiae* или *ratione temporis*), националният съд по принцип трябва да се произнесе по висящото пред него дело съгласно приложимото национално право (и евентуално ЕКПЧ). Ако обаче е убеден, че въпросът влиза в приложното поле на правото на ЕС, не е изключено да отправи ново преюдициално запитване до Съда на ЕС, като този път подробно изложи мотивите, поради които счита, че правото на ЕС се прилага *ratione materiae* или *ratione temporis*.

- В случаите, в които Съдът е отхвърлил запитването поради това, че не е убеден, че произнасянето му е необходимо на националният съд, за да реши последният висящия пред него спор (липса на връзка на преюдициалното запитване с предмета на главното дело), националният съд трябва да реши дали в действителност правото на ЕС е от значение за решаване на делото.

- Ако липсва достатъчно излагане на фактическата или правната обстановка по главното дело или на мотивите за отправяне на преюдициалното запитване, националният съд може да отправи ново преюдициално запитване в рамките на същото производство, след като е поправил допуснатите грешки.

2. Определение от 17 септември 2009 г., Канон Кабушики Кайша, С-181/09

2.1. Протоколно определение от 13.04.2009 г. на Софийски градски съд по гр. дело № 1492/2008г., VI-3 състав, докладчик: Лилия Илиева

СЪДЪТ намира искането на ответника за основателно. От представената практика не е видно как се решава въпросът, когато внесената стока е оригинална и дали този внос представлява нарушение, поради което на основание чл. 628 ГПК

ОПРЕДЕЛИ:

ДА СЕ НАПРАВИ запитване до Съда на Европейските общности в смисъл: Как следва да се разбира и тълкува разпоредбата на чл. 5, ал. 3 буква „В“, респ. буква „С“ от латинската азбука от Директива 89/104/ЕИО; дали става въпрос за внос и износ на оригинални стоки, произведени от притежателя на правото на запазена марка и пуснати от него на пазара или за внос и износ на стоки, имитиращи марката на притежателя на правото на запазена марка, т.е. за неоригинални стоки, които не са произведени от притежателя ?

ОТЛАГА и НАСРОЧВА ДЕЛОТО за (дата), за която дата страните - уведомени от днес.



2.2. Определение от 17 септември 2009 г., Канон Кабушики Кайша, С-181/09

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

17 септември 2009 година(*)

„Преюдициално запитване — Недопустимост“

По дело С-181/09

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Софийски градски съд (България) с акт от 13 април 2009 г., постъпил в Съда на 19 май 2009 г., в рамките на производство по дело

„Канон Кабушики Кайша“

срещу

„Ай Пи Ен България“ ООД,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: г-н М. Ilešič (докладчик), председател на състав, г-н А. Tizzano и г-н А. Borg Barthet, съдии,

генерален адвокат: г-жа Е. Sharpston,

секретар: г-н R. Grass,

след изслушване на генералния адвокат

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5, параграф 3, буква в) от Първа директива 89/104/ЕИО на Съвета от 21 декември 1988 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките (ОВ L 40, 1989 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 92).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между „Канон Кабушики Кайша“ и „Ай Пи Ен България“ ООД по повод на искане да се забрани пускането на разглежданите в главното производство стоки на общностния пазар без съгласието на притежателя на марката.

Общностна правна уредба

Проект „НИП – модерна институция за съдебно обучение”, по договор № BG05SFOP002-3.006-0002-C01, финансиран по Оперативна програма „Добро управление”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд



3 Член 5 от Директива 89/104, озаглавен „Права, предоставени от марката“, предвиждаше:

„1. Регистрираната марка предоставя на притежателя изключителни права. Притежателят има право да забрани на всяко трето лице да използва в търговската дейност без негово съгласие:

а) всеки знак, идентичен с марката, за стоки или услуги, идентични с тези, за които марката е регистрирана;

б) всеки знак, при който поради идентичността или сходството му с марката и идентичността или сходството на стоките или услугите, защитени от марката и от знака, съществува вероятност от объркване на част от обществото, която включва вероятност от свързване на знака с марката.

2. Всяка държава членка може да предвиди, че притежателят има право да попречи на всяко трето лице да използва в търговската дейност без негово съгласие всеки знак, който е идентичен или сходен с марката, за стоки или услуги, които не са сходни със стоките или услугите, за които е регистрирана марката, ако последната се ползва с реноме в държавата членка и ако използването на този знак без основание би извлякло несправедливо облагодетелстване от отличителния характер или реномето на марката или би ги увредило.

3. По параграфи 1 и 2, *inter alia*, може да бъде забранено и:

[...]

в) вносът и износът на стоки с този знак;

[...]“

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

4 От подадената в секретариата на Съда преписка по главното производство личи, че според „Канон Кабушики Кайша“ стоките, до които се отнася разглежданият от запитващата юрисдикция спор, са били пуснати на общностния пазар без съгласието на това дружество, макар да се е твърдяло, че били само транзитно превозвани към Сърбия. По тази причина дружеството сезира запитващата юрисдикция.

5 Като преценява, че решението на висияция пред него спор изисква тълкуване на общностното право, Софийски градски съд решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Как следва да се разбира и тълкува разпоредбата на член 5, [параграф 3, буква в)] от Директива 89/104/ЕИО; дали става дума за внос и износ на оригинални стоки, произведени от притежателя на правото на запазена марка и пуснати от него на пазара, или за внос и износ на



стоки, имитиращи марката на притежателя на правото на запазена марка, т.е. за неоригинални стоки, които не са произведени от притежателя?“

По допустимостта на преюдициалното запитване

6 Необходимо е да се напомни, че съгласно постоянната съдебна практика въведеното с член 234 ЕО производство е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, чрез който Съдът предоставя на националните юрисдикции насоки за тълкуването на общностното право, които са им необходими за решаване на висящи пред тях спорове (вж. по-специално Решение от 16 юли 1992 г. по дело Meilicke, C-83/91, Recueil, стр. I-4871, точка 22, Решение от 5 февруари 2004 г. по дело Schneider, C-380/01, Recueil, стр. I-1389, точка 20 и Решение от 24 март 2009 г. по дело Danske Slagterier, C-445/06, все още непубликувано в Сборника, точка 65).

7 В рамките на това сътрудничество сезираният със спора национален съд, който единствен е пряко запознат с пораждащите спора факти и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени, предвид особеностите на делото, както необходимостта от преюдициално заключение, за да може да постанови решението си, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно след като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на общностното право, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (вж. по-специално Решение от 13 март 2001 г. по дело PreussenElektra, C-379/98, Recueil, стр. I-2099, точка 38, Решение по дело Schneider, посочено по-горе, точка 21 и Решение от 17 април 2007 г. по дело AGM-COS.MET, C-470/03, Сборник, стр. I-2749, точка 44).

8 Все пак необходимостта да се стигне до полезно за националния съд тълкуване на общностното право изисква той да определи фактите и правната уредба, в която се вписват задаваните от него въпроси, или най-малкото да разясни фактическите хипотези, на които се основават тези въпроси (вж. по-специално Решение от 26 януари 1993 г. по дело Telemarsicabruzzo и др., C-320/90—C-322/90, Recueil, стр. I-393, точка 6 и Решение от 31 януари 2008 г. по дело Centro Eurogra 7, C-380/05, Сборник, стр. I-349, точка 57).

9 Съдът също така изтъква, че е важно националният съд да посочи конкретните причини, поради които е несигурен относно тълкуването на общностното право и счита за необходимо да постави преюдициални въпроси на Съда (вж. по-специално Решение от 6 декември 2005 г. по дело ABNA и др., C-453/03, C-11/04, C-12/04 и C-194/04, Recueil, стр. I-10423, точка 46 и цитираната съдебна практика).

10 В този смисъл Съдът е постановил, че е абсолютно необходимо в самия акт за преюдициално запитване националният съд да изложи фактическия и правния контекст на спора в главното производство и да предостави минимални разяснения относно причините за избор на общностните разпоредби, чието тълкуване е поискал, и относно връзката, която установява между тях и националното законодателство, приложимо към разглеждания от него спор (вж. по-специално Решение от 19 април 2007 г. по дело Asemfo, C-295/05, Сборник, стр. I-2999, точка 33 и Решение по дело Centro Eurogra 7, посочено по-горе, точка 54).



11 Необходимо е освен това да се подчертае, че целта на съдържащата се в актовете за преюдициално запитване информация е не само да позволи на Съда да даде полезен отговор, но и да даде възможност на правителствата на държавите членки и на другите заинтересовани лица да представят становища съгласно член 20 от Статута на Съда. Съдът трябва да следи за запазването на тази възможност, като се има предвид, че съгласно тази разпоредба на заинтересованите лица се съобщават само актовете за преюдициално запитване (вж. по-специално Решение от 1 април 1982 г. по дело Holdijk и др., 141/81—143/81, Recueil, стр. 1299, точка 6 и Решение от 8 ноември 2007 г. по дело Schwibbert, C-20/05, Сборник, стр. I-9447, точка 21; вж. също Информационна бележка на Съда относно отправянето на преюдициални запитвания от националните юрисдикции, ОВ С 143, 2005 г., стр. 1, точка 22).

12 Следва да се отбележи, че в случая Софийски градски съд е предоставил на Съда единствено преписката по главното производство и текста на преюдициалния въпрос, без да опише фактическия и правния контекст, в който се вписва този въпрос, нито да укаже конкретните причини, поради които е несигурен относно тълкуването на общностното право. Освен това посочената юрисдикция не предоставя никакви разяснения относно причините за избор на общностната разпоредба, чието тълкуване е поискарал, и относно връзката, която установява между тази разпоредба и приложимото към спора национално законодателство. Ето защо следва да се приеме, че актът за преюдициално запитване не отговаря на изискванията, напомнени в точки 8—11 от настоящото определение.

13 При тези условия на основание член 92, параграф 1 и член 103, параграф 1 от Процедурния правилник следва да се приеме, че настоящото преюдициално запитване е явно недопустимо.

По съдебните разноски

14 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения Съдът (пети състав) определи:

Преюдициалното запитване, отправено от Софийски градски съд с акт от 13 април 2009 г., е явно недопустимо.

3. Определение от 11.05.2011 г по дело C-32/10 Семерджиев

3.1. Коментар на определението – Стилияна Григорова

Контекст и нужда от преюдициално запитване



Запитването е отправено от Върховния касационен съд по дело, образувано по подадена касационна жалба от Т. Г. С. срещу въззивно решение, с което е намален размерът на дължимото на ищеца обезщетение за неимуществени вреди, изразяващи се в болки и страдания, поради неизпълнение на задължение на туроператора да предостави на потребителя застрахователна полица по задължителна застраховка „медицински разходи при болест и злополука на туриста” преди началото на пътуването. Необходимостта от отправяне на преюдициално запитване е основана на материално правния въпрос възникнало ли е право на обезщетение и какви са неговите предели, а именно дължи ли се от туроператора обезщетение за неимуществени вреди.

В исквата си молба Т. Г. С. твърди, че на 07.09.2005 г. сключил договор за организирано пътуване с маршрут Варна – Истанбул – Варна за периода от 22.09.2005 г. до 26.09.2005 г. Сключен е бил и договор за застраховка „помощ при пътуване” между К. Г. М., действаща като ЕТ „Дел – Пи – К. М.” и ЗПАД „Булстрад”, по който Т. Г. С. е застраховано лице. Оригиналът на застрахователната полица не бил предаден от туроператора на Т. С.. На 22.09.2005 г. неизвестно лице нападнало Т. С., при което ищецът получил прорезни рани. Неизпълнението на задължението на туроператора да предостави оригинала на застрахователната полица на Т. С. е обусловило невъзможността на застрахования незабавно при приемането му в първата болница в Истанбул да се свърже със застрахователната компания. Поради това С. е предявил иск срещу туроператора за заплащане на обезщетение за неимуществени вреди от неизпълнението на задължението за предаване на оригинала на застрахователната полица по задължителна застраховка „медицински разходи при болест и злополука на туриста” преди началото на пътуването.

Сезираният първоинстанционен съд е уважил иска. Въззивният съд също го е намерил за основателен, но е намалил размера на дължимото на потребителя на туристическата услуга обезщетение за неимуществени вреди.

Всяка от страните е подала касационна жалба, излагайки основания за допускане до касационно обжалване на решението. Съставът на ВКС е приел, че са налице основания за допускане на решението на въззивния съд до касационно обжалване, тъй като еднаквото правоприлагане на задължението на туроператора да предостави оригинала на застрахователната полица на потребителя преди началото на пътуването е от значение за точното прилагане на закона и развитие на правото.

ВКС е отчел константната практика на Върховния съд и на Върховния касационен съд относно границите на гражданската отговорност при неизпълнение на договорни задължения. Чл. 82 от ЗЗЗД допуска обезщетяване само за имуществени вреди - претърпяната загуба и пропуснатата полза, доколкото те са пряка и непосредствена последица от неизпълнението и са могли да бъдат предвидени при пораждаване на задължението. Неимуществените вреди не са включени в границите на гражданската отговорност при неизпълнение на договорни задължения, а единствено в границите на гражданската деликтна отговорност по чл. 45 и сл. от ЗЗД. Договорната отговорност не обхваща обезщетение за неимуществени вреди и изключва правната възможност да се реализира деликтна отговорност.



От друга страна обаче ВКС е установил, че отговорността на туроператора е обект на регламентация от Директива на Съвета от 13 юни 1990 година относно пакетните туристически пътувания, пакетните туристически ваканции и пакетните туристически обиколки. Това е мотивирало ВКС да отправи преюдициално запитване до Съда на ЕС. Формулирани са седем въпроса. Първият от тях е общ и касае приложимостта на Директива 90/314 към предмета на главното производство. Вторият въпрос касае обхвата на понятието „други туристически услуги“ по смисъла на чл. 2, т. 1, б. „в“ от Директива 90/314 и в частност дали задължението на организатора да застрахова потребителя се включва в него. Останалите пет въпроса са конкретни. Два от тях се отнасят до тълкуване на отделни задължения на организатора: да предостави на потребителя информация за възможността да бъде сключена застраховка за покриване на разходите за съдействие в случай на злополука, включително индивидуална застрахователна полица за покриване на тези разходи и да връчи на потребителя преди пътуването оригинала на застрахователната полица. Други два въпроса касаят тълкуване на понятието „загуби“, произтичащи от неизпълнението или неточното изпълнение на договора по смисъла на чл. 5, пар. 2 от Директива 90/314 и дали в него се включва отговорността за неимуществени вреди, претърпени от потребителя. Последният въпрос предполага положителен отговор на предходните два въпроса и се отнася до частния случай, какъвто се установява да е налице по главното производство, при който не е предвидено ограничение в размера на обезщетението.

След получаване на искането за преюдициално запитване по поставените от ВКС въпроси Съдът на ЕС е поискал от националната юрисдикция разяснения относно възможността за организатора да възникнат задължения след сключване на процесния договор за организирано пътуване и за възможни последици от вредоносното събитие, породило причинените на Семерджиев неимуществени вреди, настъпили след присъединяването на Република България към Европейския съюз на 01.01.2007 г.

Процедурата по тогавашната разпоредба на чл. 104, пар. 5 от Процедурния правилник на Съда именно по този въпрос е насочена към проверка на допустимостта на искането за признавяне на преюдициално заключение.

В отговор ВКС е акцентирал на факта, че нито националното законодателство, нито постоянната съдебна практика допускат след сключване на договора за организирано пътуване за организатора да възникне задължение за поправяне на неимуществени вреди. Що се отнася до последиците от вредоносното събитие, обуславящи право на обезщетение за неимуществени вреди за Семерджиев, националният съд е посочил, че те са настъпили след присъединяването на Република България и Румъния в Съюза на 01.01.2007 г.

Тук следва да се отбележи, че по първия от въпросите в искането за преюдициално заключение от Съда на ЕС – за приложимостта на Директива 90/314 към предмета на главното производство, други състави на ВКС са дали отговор в свои решения от 2009 г. и 2010 г., предхождащи по време искането за преюдициално заключение. В решение № 165/19.11.2009 г. по т.д. № 103/2009 г. на ВКС, II т.о. и в решение № 100/04.06.2010 г. по т.д. № 799/2009 г. на ВКС, II т.о. изрично е посочил, че правни норми от европейското право не намират приложение



за отношенията, които са се развили между страните преди 01.01.2007 г. Цитиран е чл. 2 Договор за присъединяването на Република България към Европейския съюз и чл. 2 от Акта относно условията за присъединяване на Република България и Румъния и промените в Учредителните договори, според които от датата на присъединяване на България в Европейския съюз разпоредбите на Учредителните договори и актовете, които са приети от институциите и от Европейската централна банка преди присъединяването, са задължителни за България и се прилагат при условията, предвидени в тези договори и в посочения акт. Затова и за правоотношенията, възникнали между страните до приемането на Република България в ЕС на 01.01.2007 г., се прилага само националното законодателство.

Решението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза

Съдът е намерил, че са налице основанията да се произнесе с мотивирано определение без да проведе всички фази на производството поради явна липса на компетентност.

На първо място Съдът е отчел необходимостта националната юрисдикция да получи отговор на поставените от нея въпроси, свързани със съвместимостта на национална правна норма с правото на Съюза. В този аспект искането се явява допустимо. При това не са налице особени основания да се откаже отговор по причини, които Съдът изчерпателно е посочил в решение от 17 юли 1997 г. по дело C-130/95, *Giloy*, т. 22: когато се злоупотребява с процедурата, предвидена в член 267 от ДФЕС, когато се иска постановяване на решение от Съда по повдигнатия спор или когато е очевидно, че правото на ЕС не може да бъде приложено, пряко или косвено, към обстоятелствата по делото, отнесено до Съда. В този смисъл са и решение от 16 юни 1981 г. по дело C-126/80 *Salonia*, т. 6 и цитираното там решение от 19 декември 1968 г. по дело C-13/68, *Salgoil*.

На следващо място, в определението от 11 май 2011 г. Съдът не е използвал широко прилагания от него метод на преформулиране на въпросите, които са му били поставени от националната юрисдикция, за да ги приспособи към своята компетентност. Това не се е наложило от съображения за явна некомпетентност *rationae temporis*. В т. 25 от определението от 11 май 2011 г. Съдът препраща към установената постоянна практика, според която той е компетентен да тълкува директивите само що се отнася до тяхното прилагане в държавата членка от момента на нейното присъединяване към Европейския съюз.

Изложеното в т. 25 от разглежданото определение дословно преповтаря съдържанието на т. 36 от решение от 10 януари 2006 г. по дело C-302/04, *Ynos*. Дело C-302/04 е образувано по искане за преюдициално запитване от унгарска национална юрисдикция и е емблематичен пример за фактите, които новоприсъединилите се в началото на XXI век държави следва да съобразяват, когато отнася въпроси до Съда на ЕС.

Преди да бъдат направени окончателни изводи кога все пак Съдът приема да даде отговор на въпроси, свързани с факти, настъпили преди присъединяване на държавите към ЕС, ще обърнем внимание на позициите на някои държави по дело C-302/04, *Ynos*. В т. 31 до т. 33 от решение от 10 януари 2006 г. по дело C-302/04 Съдът е отбелязал различията в позициите на депозираните становища държави. Според чешкото правителство фактът, че производството



пред националния съд е започнало преди присъединяването на Република Унгария към ЕС, сам по себе си не е убедителен. Определящ е моментът, в който правоотношението в главното производство е приключило, и то е преди 01.05.2004 г. (датата на присъединяване на Унгария към ЕС).

Интерес представлява позицията на испанското, латвийското и австрийското правителства. Според тях, след присъединяването към ЕС националните съдилища на новоприсъединилата се държава-членка са длъжни да тълкуват разпоредбите на национално право, предназначено да сближи това право с директивата (като акт на институцията на Съюза). За да убеди Съда в позицията си, по дело C-302/04 латвийското правителство се е позовало на решение от 18 октомври 1990 г. по съединени дела C-297/88 и C-197/89, Dzodzi, т. 36 и на решение от 17 юли 1997 г. по дело C-130/95, т. 23. Според тази практика на Съда, от юрисдикцията на последния не е изключено даване на преюдициално заключение по разпоредба на правото на ЕС в частния случай, когато националното право на държава-членка се позовава на съдържанието на тази разпоредба, за да определи приложимите правила към една чисто вътрешна за тази държава ситуация. С други думи, това е особеният случай, при който разпоредби от правото на ЕС са станали приложими или по силата на вътрешното законодателство, или по силата на условия на договор. В т. 23 от решение от 18 октомври 1990 г. по дело C-130/95 са посочени група решения, наречени от Съда „поредицата от дела, свързани с Dzodzi”.

Въпреки това, по дело C-302/04, Унос Съдът е отбелязал, че с преюдициалното запитване унгарският съд на практика иска тълкуване на разпоредба от директива, за да определи обхвата на нормите от националното си законодателство. По тази причина е дал приоритет на обстоятелството, че всички факти по главното производство са настъпили преди присъединяване на Унгария към ЕС и това изключва компетентността му да се произнесе по същество, с даване на отговори на формулираните от националния съд въпроси.

Казусът по дело C-32/10 се оказва идентичен и затова Съдът е препратил към съображението си по т. 36 от решението от 10 януари 2006 г. по дело C-302/04, Унос. Именно за да се убеди, че няма релевантни за спора по главното производство факти, които са настъпили след присъединяване на Република България към ЕС на 01.01.2007 г., е проведена процедура по искане на разяснения от националната юрисдикция. От мотивите на определението от 11 май 2011 г. по дело C-32/10 стават ясни причините, поради които Съдът е приел явна липса на своя компетентност да отговори на въпросите. Първо, в отговор на искането за разяснения, ВКС е посочил, че последиците от вредоносното събитие, които обуславят право на обезщетение за неимуществени вреди за ищеца в главното производство, са настъпили след присъединяването на Република България към Съюза на 01.01.2007 г. (т. 21) Второ, Съдът е отчел позоваване на запитващата юрисдикция на неуточнени последици от вредоносното събитие, съществуващи след 01.01.2007 г. ВКС се е ограничил да посочи, че последиците от вредоносното събитие продължават и след 01.01.2007 г., без конкретно да посочи какви конкретно са те. Това обаче не е преценено като обстоятелство Съдът на ЕС да се счете за компетентен. След като последиците нямат самостоятелен характер по отношение на вредоносното събитие, те не представляват



факт, настъпил след 01.01.2007 г. И след като Съдът е констатирал, че всички елементи от спорното правоотношение са се осъществили преди датата на присъединяване на Република България към ЕС, установил е, че явно няма компетентност да се произнесе по поставените от Върховния касационен съд въпроси.

С това решение се обръща внимание и на специалните случаи, при които страните могат да релевират възражения за липса на компетентност на Съда на ЕС. Такъв е случаят по двукратно цитираното в определението от 11 май 2011 г. по дело C-32/10 решение от 14 юни 2007 г. по дело C-64/06, Telefónica O2 Czech Republic. Особеностите на случая се изразяват в започнало главно производство през февруари 2003 г. (преди присъединяване на Чехия към ЕС) и продължило до постановяването на решение на административен орган на 20 януари 2005 г. (след като Чехия вече се е присъединила към ЕС на 01.05.2004 г.). Съдът на ЕС е приел, че оспорваното в главното производство решение е прието след присъединяването на Чешката република към Съюза и урежда едно положение заанапред, а не за минал момент. При това националният съд е поставил на Съда въпрос относно приложимото към спора по главното производство о право на ЕС.

Цитирано е и друго решение от значение за спорове, с които национални юрисдикции са сезирани в хипотези, сходни с настоящата. В решение от 15 април 2010 г. по дело C-96/08, СІВА, т. 13 и т. 15 Съдът е съобразил, че спорът по главното производство се отнася до финансовите 2003 г. и 2004 г. на СІВА. Република Унгария се присъединява към ЕС на 01.05.2004 г. и след като една част от фактите настъпват след тази дата, Съдът е установил компетентността си да отговори на поставените в питането въпроси.

Предметът на главното производство по дело C-32/10 не сочи на факти със самостоятелно значение, настъпили след 01.01.2007 г. и това е основната причина да се откаже отговор на поставените от националната юрисдикция въпроси.

Значение за националното право. Последваща процесуална история

С определението от 11 май 2011 г. по дело C-32/10 явната липса на компетентност на Съда на ЕС *rationae temporis* е довела до невъзможност да се получи отговор на важен за българското законодателство и съдебна практика шести въпрос, касаещ обезщетяване на неимуществени вреди на потребител от неизпълнението или неточното изпълнение на договор от търговеца.

С решение от 11.11.2011 г. по т.д. № 222/2009 г. на ВКС, II т.о. актът на въззивния съд е оставен в сила. Мотивите за това са, че претърпените от ищеца морални вреди са пряка и непосредствена последица от виновно неизпълнение на задължение по договор за организирано пътуване и това обстоятелство изключва ангажиране на гражданска отговорност за морални вреди от другата страна по договора.

Въпросът за кумулиране на гражданската и деликтната отговорност е поставен за разглеждане по т.д. № 784/2010 г. на ВКС, I т.о. Съставът на ВКС е допуснал проверка на въззивното решение по въпроса дали, когато има сключен договор, при изпълнение на който са причинени вреди, следва да се ангажира деликтната отговорност на основание чл. 49 вр. чл. 45 ЗЗД. След като е установил различно произнасяне по един и същ правен въпрос, съдът е спрял



производството по т.д. № 784/2010 г. и е предложил на ОСГТК на ВКС да постанови тълкувателно решение по въпроса за вида на отговорността на обществения снабдител - енергийно предприятие, когато неправомерно - в нарушение на предвидените предпоставки в общите условия към договора, е прекъснал електроснабдяването на потребителя - договорна или деликтна, с оглед претенциите за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди.

Видно е, че постановяване на тълкувателен акт на ВКС е провокирано от частния случай за отговорността на енергийно предприятие, прекъснало електроснабдяването на потребител, в нарушение на общите условия към договора – както относно нейния вид (договорна или деликтна), така и относно нейния обхват (за имуществени и неимуществени или само за имуществени вреди).

След пространен обзор на развитието на съдебната практика и законодателството, в Тълкувателно решение № 4/29.01.2013 г. по тълк.д. № 4/2012 г. на ОСГТК на ВКС е прието, че отговорността е договорна, а на обезщетяване подлежат и неимуществени вреди, доколкото те са пряка и непосредствена последица от неизпълнението (или неточното изпълнение) и са могли да бъдат предвидени при пораждаване на задължението. При установена недобросъвестност на длъжника – знание на фактите, обуславящи по-тежката му отговорност, обезщетението се определя според правилото на чл. 51 от ЗЗД - за всички преки и непосредствени неимуществени вреди.

В ретроспекция, решението на ВКС по т.д. № 222/2009 г., II т.о. се е оказало съобразено с тълкувателно решение № 4/29.01.2013 г. по тълк.д. № 4/2012 г. на ОСГТК на ВКС досежно основанието за ангажиране на отговорността на туроператора за неизпълнение на негово договорно задължение, в причинна връзка с което са произтекли за потребителя неимуществени вреди.

3.2. Определение на Съда на Европейския съюз от 11.05.2011 г по дело C-32/10 Семерджиев

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

11 май 2011 година(*)

„Член 92, параграф 1 от Процедурния правилник — Директива 90/314/ЕИО — Пакетни туристически пътувания, пакетни туристически ваканции и пакетни туристически обиколки — Обстоятелства, предхождащи присъединяването на Република България към Европейския съюз — Явна липса на компетентност на Съда да отговори на преюдициалните въпроси“

По дело C-32/10

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Върховен касационен съд (България) с акт от 30 декември 2009 г., постъпил в Съда на 20 януари 2010 г., в рамките на производство по дело



Т. Г. С.

срещу

ЕТ „Дел-Пи-К. М.“

в присъствието на:

ЗАД „Булстрад“ VIG

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: г-н J.-J. Kasel, председател на състав, г-н E. Levits и г-н M. Safjan (докладчик), съдии,

генерален адвокат: г-н P. Mengozzi,

секретар: г-н A. Calot Escobar,

след изслушване на генералния адвокат

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2, точка 1, буква в), член 4, параграф 1, буква б), подточка iv) и член 5, параграф 2 от Директива 90/314/ЕИО на Съвета от 13 юни 1990 година относно пакетните туристически пътувания, пакетните туристически ваканции и пакетните туристически обиколки (ОВ L 158, стр. 59; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 9, стр. 248).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н С. и ЕТ „Дел-Пи-К. М.“ относно поправянето на претърпяната от него вреда вследствие на обстоятелството, че не е представен оригиналът на застрахователната полица по застраховка „медицински разходи при болест и злополука на туриста“.

Правна уредба

Право на Съюза

3 Член 2 от Акта относно условията за присъединяване на Република България и Румъния и измененията на Договорите, въз основа на които е създаден Европейският съюз (ОВ L 157, 2005 г., стр. 203, наричан по-нататък „Актът за присъединяване“), гласи:

„От датата на присъединяване, разпоредбите на Учредителните договори и актовете, които са приети от институциите и от Европейската централна банка преди присъединяването,



са задължителни за България и Румъния и се прилагат в тези държави при условията, предвидени в тези договори и в настоящия акт“.

4 Член 52 от Акта за присъединяване, съдържащ се в дял II, пета част от този акт, озаглавен „Приложение на актовете на институциите“, гласи:

„При присъединяването България и Румъния се считат за адресати на директивите и решенията по смисъла на член 249 от Договора за ЕО [...], при условие че тези директиви [...] са били адресирани към всички настоящи държави членки. С изключение на директивите и решенията, които влизат в сила съгласно член 254, параграфи 1 и 2 от Договора за ЕО, за България и Румъния се приема, че са получили уведомленията за тези директиви и решения към момента на присъединяване“.

5 Член 53, параграф 1 от Акта за присъединяване, който се съдържа в същия дял, предвижда:

„България и Румъния привеждат в действие необходимите за тях мерки, за да се съобразят, от датата на присъединяване, с разпоредбите на директивите [...] по смисъла на член 249 от Договора за ЕО [...], освен ако не е предвиден друг срок в настоящия акт“.

6 Член 2 от Директива 90/314 гласи:

„По смисъла на настоящата директива следните термини означават:

1) „туристически пакет“ означава предварително договорената комбинация от не по-малко от два от следните елемент[а], когато се продава или предлага за продажба на цена, която включва всички разходи, и когато услугата обхваща срок, по-дълъг от двадесет и четири часа или включва настаняване за пренощуване:

а) транспорт;

б) настаняване;

в) други туристически услуги, които не са свързани с транспорта или настаняването, и представляват значителна част от туристическия пакет.

[...]

5) „договор“ означава споразумението, което обвързва потребителя с организатора и/или продавача на дребно“.

7 Член 4 от тази директива гласи:

„1. [...]



б) Организаторът и/или продавачът на дребно предоставят също така на потребителя, в писмена или друга подходяща форма, своевременно преди началото на пътуването следната информация:

[...]

iv) информация за възможността да бъде сключена застрахователна полица за покриване на разходите при анулиране от страна на потребителя или на разходите за съдействие, включително репатриране, в случай на злополука или заболяване.

2. Държавите членки гарантират, че във връзка с договора се прилагат следните принципи:

а) в зависимост от конкретния туристически пакет договорът съдържа поне елементите, изброени в приложението;

б) всички условия на договора са посочени в писмена или друга форма, разбираема и достъпна за потребителя, като те трябва да му бъдат съобщени преди сключването на договора; на потребителя се дава копие от тези условия;

[...]“

8 Член 5 от посочената директива предвижда:

„1. Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че организаторът и/или продавачът на дребно, страна по договора, носят отговорност към потребителя за точното изпълнение на задълженията, произтичащи от договора, независимо от това дали тези задължения трябва да бъдат изпълнени от този организатор и/или продавач на дребно или от други доставчици на услуги, без това да засяга правото на организатора и/или продавача на дребно да упражни правата си срещу другите доставчици на услуги.

2. По отношение на загубите, произтичащи за потребителя от неизпълнението или неточното изпълнение на договора, държавите членки предприемат необходимите стъпки, за да гарантират, че организаторът и/или продавачът на дребно носи отговорност, освен ако такова неизпълнение или неточно изпълнение не е нито по тяхна вина, нито по вина на друг доставчик на услуги, тъй като:

- липсите, установени при изпълнението на договора, се приписват на потребителя,
- такива липси се приписват на трето лице, което не е свързано с предоставянето на договорените услуги, и са непредвидими или неизбежни,
- такива липси се дължат на форсмажорни обстоятелства така, както са определени в член 4, параграф 6, втора алинея, подточка ii), или на събитие, което организаторът и/или продавачът на дребно или доставчикът на услугите, дори и ако положи всички усилия, не би могъл да предвиди или да предотврати.



В случаите, посочени във второто и третото тире на първата алинея, организаторът и/или продавачът на дребно, страна по договора, е длъжен да окаже своевременно съдействие на потребителя, който е изпаднал в затруднение.

По отношение на загуби, произтичащи от неизпълнение или неточно изпълнение на услугите, включени в туристическия пакет, държавите членки могат да допуснат обезщетението да бъде ограничено в съответствие с международните конвенции, регулиращи тези услуги.

По отношение на вреди, различни от телесна повреда, произтичащи от неизпълнение или неточно изпълнение на услугите, включени в туристическия пакет, държавите членки могат да допуснат обезщетението да бъде ограничено по силата на договора. Това ограничение не трябва да бъде неразумно.

3. Без това да засяга четвъртата алинея на параграф 2, не може да има никаква дерогация посредством договорна клауза от разпоредбите на параграфи 1 и 2.

4. Потребителят трябва да уведоми възможно най-рано за всяко неизпълнение на договора, което установи на място, съответния доставчик на услугите и организатора и/или продавача на дребно в писмена или в каквато и да е друга подходяща форма.

Това задължение трябва да бъде ясно и изрично посочено в договора“.

9 Член 7 от Директива 90/314 гласи:

„Организаторът и/или продавачът на дребно, страна по договора, представя достатъчни доказателства, за да гарантира връщането на вложените средства и репатрирането на потребителя в случай на несъстоятелност“.

10 Приложението към тази директива изброява:

„[е]лементите, които трябва да бъдат включени в договора, ако са свързани със съответния туристически пакет:

[...]

ж) името и адреса на организатора, на продавача на дребно и при необходимост на застрахователя;

[...]“

Национална правна уредба

11 Съгласно член 30, параграф 7 от Закона за туризма преди началото на пътуването туроператорът пряко или чрез туристическия агент предоставя на потребителя оригинал на застрахователната полица по застраховка „медицински разходи при болест и злополука на туриста“.



12 Запитващата юрисдикция подчертава, че според нейната постоянна съдебна практика гражданската отговорност при неизпълнение на договорни задължения включва обезщетение само за имуществени вреди. Неимуществените вреди са включени само в границите на гражданската деликтна отговорност, каквато се изключва, когато, както е в делото по главното производство, е ангажирана договорната отговорност.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

13 На 7 септември 2005 г. г-н Семерджиев сключва с ЕТ „Дел-Пи-К. М.“ договор за организирано пътуване с маршрут Варна (България)—Иstanbul (Турция)—Варна за периода от 22 до 26 септември 2005 г., който е квалифициран като „туристически пакет“ по смисъла на член 2 от Директива № 90/314.

14 От друга страна, ЕТ „Дел-Пи-К. М.“ сключва със ЗПАД „Булстрад“ VIG договор за групов застраховка „помощ при пътуване“, включваща и ищеца в главното производство Т. Г. С., за медицински разходи при болест и злополука на туриста. Оригиналят на тази полица не е предаден на ищеца в главното производство преди неговото пътуване.

15 На 22 септември 2005 г. при посещението си в Istanbul г-н С. е обект на нападение, довело до неговото нараняване. Затова той е трябвало да бъде откаран в най-близката болница, където му е била оказана единствено първа медицинска помощ. Впоследствие г-н С. е преместен последователно в две други болници, където, поради непредставяне на оригиналната застрахователна полица за медицинските разходи, му е отказано лечение.

16 Г-н Семерджиев предявява пред Районен съд — Варна, иск за обезщетение на имуществени и неимуществени вреди, които са му причинени вследствие от обстоятелство, че ЕТ „Дел-Пи-К. М.“ не му е предала оригинала на посочената застрахователна полица. С решение от 13 юли 2007 г. Районен съд — Варна, осъжда ЕТ „Дел-Пи-К. М.“ да изплати обезщетение за претърпяната от г-н С. неимуществена вреда.

17 Двете страни подават въззивна жалба пред Окръжен съд — Варна, който с решение от 11 ноември 2008 г. намалява значително сумата, на която е била оценена неимуществената вреда, поради липса на пряка причинноследствена връзка при повечето от доказателствата за посочената вреда, между обстоятелството, че не е представен оригиналят на застрахователната полица и твърдяната от г-н С. вреда.

18 Г-н С. обжалва последното съдебно решение пред Върховния касационен съд.

19 Като преценява, че решаването на спора, с който е сезиран, зависи от тълкуването на Директива 90/314, Върховният касационен съд решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Приложими ли са разпоредбите на Директива 90/314 за конкретния случай [предмет на делото по главното производство]?”



2) Как следва да се тълкува понятието „други туристически услуги“ по смисъла на член 2, точка 1, буква в) от Директива 90/314 и включва ли се в него задължението на организатора да застрахова потребителя?

– Кои рискове следва да бъдат покрити в договора за застраховка, сключен между организатора и застрахователната компания в полза на потребителя?

– Какъв вид следва да има договорът за застраховка, сключен между организатора и застрахователната компания в полза на потребителя — за групово застраховане на всички потребители на туристическия пакет или индивидуална застраховка за всеки един потребител на туристическия пакет?

3) При тълкуване задължението на организатора преди началото на пътуването да предостави на потребителя информация за възможността да бъде сключена застрахователна полица за покриване разходите за съдействие, включително репатриране в случай на злополука, предвидено в член 4, параграф 1, буква б), подточка iv) от Директива 90/314, включва ли се задължението на организатора да сключи индивидуална застрахователна полица с потребителя за покриване разходите за съдействие, включително репатриране в случай на злополука?

4) Длъжен ли е организаторът да връчи на потребителя преди пътуването оригинала на застрахователната полица според разпоредбите на Директива 90/314?

5) Как следва да се тълкува понятието „загуби“, произтичащи за потребителя от неизпълнението или неточното изпълнение на договора, предвидено в член 5, параграф 2 от Директива 90/314?

б) Включва ли се в понятието „загуби“, произтичащи за потребителя от неизпълнението или неточното изпълнение на договора, предвидено в член 5, параграф 2 от Директива 90/314, и отговорността за неимуществени вреди, претърпени от потребителя?

7) Как следва да се тълкува член 5, параграф 2, трета и четвърта алинея от Директива 90/314 в случаите на претенция за обезщетение за неимуществени вреди от телесна повреда поради неизпълнение или неточно изпълнение на услугите, включени в туристическия пакет, в това число и непредоставяне на потребителя на оригиналната застрахователна полица, ако в него не е предвидено ограничение на обезщетението?“.

Производство пред Съда

20 С писмо от 29 октомври 2010 г. Съдът, на основание член 104, параграф 5 от Процедурния правилник, иска от запитващата юрисдикция да поясни отнесените пред него преюдициални въпроси, по-конкретно във връзка с възможността да възникнат задължения за организатора след сключване на договора за разглежданото в главното производство организирано пътуване, както и с възможни последици от вредоносното събитие, породило причинените на ищеца в главното производство неимуществени вреди, настъпили след присъединяването на Република България към Европейския съюз на 1 януари 2007 г.



21 В своя отговор, получен в Съда на 22 ноември 2010 г., запитващата юрисдикция посочва по-конкретно, че в съответствие с българското право и с постоянната съдебна практика на Върховния касационен съд не е възможно след сключване на договора за организирано пътуване за организатора да възникне задължение за поправяне на неимуществени вреди. Що се отнася до делото в главното производство, запитващата юрисдикция преценява, че последиците от вредоносното събитие, които обуславят право на обезщетение за неимуществени вреди за ищеца в главното производство, са настъпили след присъединяването на Република България и Румъния в Съюза на 1 януари 2007 г.

Относно компетентността на Съда

22 В съответствие с член 92, параграф 1 и член 103, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда, когато е явно, че няма компетентност да разгледа преюдициално запитване, Съдът може, след изслушване на генералния адвокат и без да провежда всички фази на производството, да се произнесе с мотивирано определение.

23 Видно от определението за отправяне на преюдициалното запитване, Върховният касационен съд по същество иска тълкуване на Директива 90/314, за да съобрази съвместимостта с правото на Съюза на национална правна норма, която изключва поправянето на неимуществените вреди, причинени от неизпълнение на договорни задължения като разглежданите в главното производство.

24 Разглежданият договор обаче е сключен през 2005 г., т.е. преди присъединяването на Република България и Румъния към Съюза на 1 януари 2007 г. Пътуването на г-н Семерджиев и инцидентът, от който той е пострадал, също така са се състояли преди тази дата.

25 В това отношение следва да се изтъкне, че съгласно постоянната съдебна практика Съдът е компетентен да тълкува директивите само що се отнася до тяхното прилагане в държавата членка от момента на нейното присъединяване към Европейския съюз (вж. Решение от 10 януари 2006 г. по дело *Ynos*, C-302/04, Recueil, стр. I-371, точка 36, Решение от 14 юни 2007 г. по дело *Telefónica O2 Czech Republic*, C-64/06, Сборник, стр. I-4887, точки 22 и 23, както и Решение от 15 април 2010 г. по дело *CIBA*, C-96/08, все още непубликувано в Сборника, точка 14).

26 Важно е да се допълни, че само по себе си наличието след датата на присъединяване на държавата членка към Съюза на елемент, свързан с обстоятелствата, предхождащи тази дата, и който е последица от тези обстоятелства, не е достатъчно, за да получи Съдът компетентност да отговаря на преюдициалните въпроси относно тълкуването на дадена директива (вж. в този смисъл Определение от 6 март 2007 г. по дело *Ceramika Paradyż*, C-168/06, точки 23 и 24).

27 От постоянната практика на Съда следва, че позоваването от запитващата юрисдикция на неуточнени последици от вредоносното събитие, съществуващи след 1 януари 2007 г., не води до признаване на компетентността на Съда, щом като тези последици нямат самостоятелен характер по отношение на посоченото вредоносно събитие (вж. Решение по дело



Telefónica O2 Czech Republic, посочено по-горе, точки 19—24, както и Решение по дело СІВА, посочено по-горе, точки 9 и 15).

28 По настоящото дело запитващата юрисдикция се ограничава с това да спомене в отговора си на направеното от Съда искане за разяснения, съществуването на последици от вредоносното събитие в делото по главното производство, настъпили след присъединяването на Република България и Румъния в Съюза на 1 януари 2007 г., без да сочи кои са тези последици. Освен това от представената пред Съда преписка е видно, че всички събития, които обуславят отговорността на ЕТ „Дел-Пи-К. М.“ по отношение на г-н С., са настъпили в период, предшестващ тази дата.

29 При тези условия с оглед на факта, че датите на всички обстоятелства, пораждащи права и задължения на страните в главното производство, предхождат датата на присъединяване на държавата членка към Съюза и поради непосочването на самостоятелни елементи от фактическата рамка, които да са настъпили след датата на присъединяване, следва да се установи, че Съдът явно няма компетентност да се произнесе по поставените от Върховния касационен съд въпроси.

По съдебните разноски

30 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) определи:

Съдът на Европейския съюз явно няма компетентност да се произнесе по поставените от Върховен касационен съд (България) въпроси.

3.3. Решение № 167/11.11.2011 г. по търговско дело № 222/2009 г. на ВКС, II ТО

Върховният касационен съд на Република България, Търговска колегия, Второ отделение в съдебно заседание на 25 октомври две хиляди и единадесета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: МАРИО БОБАТИНОВ

ЧЛЕНОВЕ: ВАНЯ АЛЕКСИЕВА

МАРИЯ СЛАВЧЕВА

при секретар Лилия Златкова

изслуша докладваното от съдията Марио Бобатинов

дело N 222/2009 г. година

Производството е по чл.290 ГПК.



Образувано е по касационна жалба на Т. Г. С. от г.В. срещу въззивното решение от 11.11.08г. по т.д.№ 829/07г. на ОС-г.В..

Касаторът Т. Г. С. от г. В. обжалва решението, в частта му с която искът за неимуществени вреди е отхвърлен за разликата над 200 лв. до 8000 лв.

Касаторът Т. Г. С. поддържа в касационната жалба, че въззивният съд е постановил своето решение в противоречие с чл.30 ал.7 ЗТ. В тази връзка развива съображения, че в процесния случай са налице отменителните основания по чл.281т.3 ГПК.

Ответникът по касационната жалба К. М., действаща като [фирма]-г.В. поддържа, че в случая не са налице предпоставките за ангажиране на отговорността на туроператора за обезщетение за морални вреди. С определение №450/23.07.09г. по т.д. №222/09г. на ВКС-ТК втората касационна жалба-тази на К. М., действаща като [фирма]-г.В. не е допусната до касационно обжалване.

Касационната жалба на Т. Г. С. от г.В. е процесуално допустима-подадена е от надлежна страна срещу подлежащ на касационно обжалване съдебен акт, постановен на основание чл.196 ал.1 ГПК във вр. с пар.2 ПЗР ГПК. Тя е допусната до касационно обжалване с цит. определение № 450/23.07.09г. по т.д. № 222/09г. на ВКС-ТК, постановено на основание чл.288 ГПК.

ВКС-ТК след анализ на представените по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност, становищата страните, както и релевираните в касационната жалба отменителни основания по смисъла на чл.281 ГПК приема следното:

Материалноправните въпроси от значение за правилността на решението се свеждат до това възникнало ли е за ищеца в конкретния случай право на обезщетение и какви са неговите предели, а именно дължи ли се от туроператора обезщетение за неимуществени вреди поради неизпълнение на задължения по договора между страните от 7.09.05г. за туристическа услуга.

Съгласно приложимото национално право-чл.30ал.7 от Закона за туризма/ЗТ/(И.. ДВ, бр. 39 от 2004 г., предишна ал. 6, бр. 42 от 2007 г.) туроператорът пряко или чрез туристическия агент предоставя на потребителя оригинал на застрахователната полица по застраховка "медицински разходи при болест и злополука на туриста" преди началото на пътуването.

В конкретния случай по делото е безспорно установено, че оригинал на застрахователната полица№[ЕГН], обективизираща договор за групова застраховка "помощ при пътуване", сключена между [фирма] и [фирма], включваща и медицинските разходи при болест и злополука на туриста не е бил предоставен преди началото на пътуването на пострадалите от инцидента Т. Г. С.-ищец по делото и свидетеля Г. Й. Д., обстоятелство което сочи на неизпълнение на конкретно договорно задължение на туроператора [фирма]-организатор по смисъла на чл.2 т.2 от Директива №90/314/Е. от 13.06.1990г. Това задължение освен законово е и договорно, тъй като произтича пряко от императивната разпоредба на чл.30 ал.7 ЗТ-арг.от чл.26 ал.1 предл.І-во ЗЗД.

Според постоянната практика на Върховния съд/ВС/ и на Върховния касационен съд/ВКС/границите на гражданската отговорност при неизпълнение на договорни задължения съгласно чл.82 от Закона за задълженията и договорите/ЗЗД/ включва обезщетение само за имуществени вреди, което обхваща претърпяната загуба и пропуснатата печалба, доколкото те са



пряка и непосредствена последица от неизпълнението и са могли да бъдат предвидени при пораждаване на задължението. Неимуществените/моралните/ вреди не са включени в границите на гражданската отговорност при неизпълнение на договорни задължения според действащото национално право. Те са включени единствено в границите на гражданската деликтна отговорност/чл.45-чл.543ЗД/, каквато не е налице в разглеждания случай, тъй като договорната отговорност изключва правната възможност да се реализира деликтна отговорност.

Отговорността на туроператора е предмет на правно регулиране и на общностното право, обективизирано в Директива №90/314/Е. от 13.06.1990г., обстоятелство което наложи настоящия състав да отправи до Съда на европейските общности на основание чл.628 ГПК и чл.629 ал.3 ГПК преюдициално запитване за произнасяне по следните въпроси:

1. Приложими ли са разпоредбите на Директива №90/314/Е. от 13.06.1990г. за конкретния случай, предмет на т.д.№ 222/2009г. на ВКС, Търговска колегия/ТК/.

2. Следва ли да носи отговорност за неимуществени/морални/ вреди туроператора-[фирма]-организатор по смисъла на чл.2 т.2 от Директива №90/314/Е. от 13.06.1990г. за неизпълнение на задължение по договора от 7.09.05г. за организирано пътуване с маршрут г.В.-г.И.-г.В. за периода 22.09.05г. до 26.09.05г., който е “туристически пакет” по смисъла на чл.2 от Директива №90/314/Е. от 13.06.1990г.

С определение от 11.05.11г. по дело С-32/10 С.-Л. прие, че той съгласно своята постоянна практика е компетентен да тълкува разпоредбите на Директивите на Е. само относно тяхното прилагане в държавата-членка, от момента на нейното присъединяване в Европейския съюз, в който смисъл са Решение от 10.01.06г. по дело Yonos C-302/04, R., Решение от 14.06.07г. по дело Telefonika 02, Czech R., C-64/06 и др.

В конкретния случай спорното правоотношение между страните по делото е породено от договор, сключен на 7.09.05г. за организирано туристическо пътуване. Претърпените от ищеца морални вреди са пряка и непосредствена последица от виновно неизпълнение на задължение по този договор, обстоятелство което изключва ангажиране на гражданска отговорност за морални вреди от другата страна по договора [фирма].

Като е обосновал аналогичен краен извод въззивният съд е постановил правилно решение, което следва да бъде оставено в сила.

На ответника по касационната жалба [фирма] не следва да се присъждат разноски за тази инстанция на основание чл.78 ал.3 ГПК, тъй като не са представени доказателства за направени такива.

Водим от горното на основание чл.293 ал.1 ГПК ВКС-ТК

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА въззивното решение от 11.11.08г. по т.д.№ 829/07г. на ОС-г.В..
Решението е окончателно.



4. Определение от 9 септември 2014 г., Първа инвестиционна банка и др., С-488/13

4.1. Коментар на определението – Вероника Николова

Контекст и нужда от преюдициално запитване

Запитването е отправено от Окръжен съд Търговище, във връзка с постъпили молби по чл.717н от Търговския закон (ТЗ) в производството по несъстоятелност на "Еър Пропърти Девелопмънт " АД, открито с решение от 03.05.2011г. по т.д.н.№14/2011г. на Окръжен съд Търговище. С решение №122 от 15.06.2012г. по т.д.н.№14/2011г. на Окръжен съд Търговище "Еър Пропърти Девелопмънт" АД е обявено в несъстоятелност, като е постановено прекратяване на дейността на предприятието на длъжника, наложена е обща възбрана и заповед върху имуществото, включено в масата на несъстоятелността, прекратени са правомощията на представителните му органи и е постановено пристъпване към осребряване на имуществото, включено в масата на несъстоятелността.

Във фазата по осребряване на имуществото от синдика е осъществена продажба на обособена част от масата на несъстоятелността, съставляваща три недвижими имота, върху които са били учредени договорни ипотечи в полза на "Първа инвестиционна банка" АД за обезпечаване на вземания по договори за кредит между банката и трети лица - „Порт Инвестмънт Девелопмънт – България 2“ ЕАД и „Асет Мениджмънт“ ЕАД. Два от договорите за учредяване на ипотека са сключени на 31.03.2009г. от собственика „Ол Сийз Пропърти 2“ ООД за обезпечаване на вземанията на банката срещу кредитополучателя „Порт Инвестмънт Девелопмънт – България 2“ ЕАД по договори за кредит от 22.11.2007г. и 02.10.2008г., като впоследствие правото на собственост върху имотите е прехвърлено на "Еър Пропърти Девелопмънт " АД по силата на договори за покупко- продажба от 15.12.2009г. Третата ипотека е учредена от "Еър Пропърти Девелопмънт " АД за обезпечаване на вземания на банката по договор за кредит от 29.12.2009г., с кредитополучател „Асет Мениджмънт“ ЕАД. Учредена е била и ипотека в полза на „КТБ“ АД за обезпечаване на вземане по договор за кредит, прехвърлено с договор за цесия в полза "Сийк Фаундейшън" ЛЛС, което вземане не се оспорва от несъстоятелния длъжник.

След продажбата на недвижимите имоти от синдика, по делото са постъпили молби от ипотекарните кредитори "Първа инвестиционна банка" АД и "Сийк Фаундейшън" ЛЛС с правно основание чл.717н ал. 3 от ТЗ за изплащане на припадащата се част от цената, на която са продадени ипотеканите имоти. Към молбата на "Първа инвестиционна банка" АД са представени изпълнителни листове от 28.06.2012г., 25.06.2012г. и 26.06.2012г., издадени въз основа на три заповеди за незабавно изпълнение въз основа на документ по чл.417 от ГПК срещу кредитополучателите „Порт Инвестмънт Девелопмънт – България 2“ ЕАД и „Асет Мениджмънт“ ЕАД. Поради подадени възражения от длъжниците по издадените заповеди за незабавно изпълнение, банката е предявила искове по реда на чл.422 от ГПК за установяване



съществуването на претендираните вземания. Същевременно на 13.08.2013г. от синдика са предявени иски срещу "Първа инвестиционна банка" АД, „Порт Инвестмънт Девелопмънт – България 2“ ЕАД и „Асет Мениджмънт“ ЕАД за установяване, че не съществуват паричните вземания, по издадените заповеди за незабавно изпълнение, както и че банката не притежава ипотечни права върху недвижимите имоти, част от масата на несъстоятелността.

С оглед изложеното синдикът на "Еър Пропърти Девелопмънт" АД /н./ е сезирал съда по несъстоятелността с молба да бъде разрешено заделянето на средства от масата на несъстоятелността до размера на стойността, посочена в ипотечните актове, като е изложил твърдения, че паричните вземания на кредитора "Първа инвестиционна банка" АД са спорни и той не следва да получи изпълнение до приключване на съдебните производства, образувани по предявените от него и от синдика иски. В тази връзка синдикът е отправил до съда искане на основание чл.658, ал.2 от ТЗ, да се произнесе относно правомощията на синдика по приложението на чл.717н от ТЗ в случаите, когато паричното вземане, представено за изплащане от масата на несъстоятелността, е допуснато за незабавно и предварително изпълнение на несъдебно изпълнително основание по чл.418, във връзка с чл.417, т.2 от ГПК, и едновременно с това е оспорено пред съд.

Независимо от факта, че изпълнението на установеното в чл.717н, ал. 3 от ТЗ задължение на синдика не е обусловено от издаването на разрешение от съда по несъстоятелността, в случая съдът е приел, че е сезиран със спор относно предпоставките и условията за прилагане на правилото на чл.717н от ТЗ и определяне правомощията на синдика по приложението на тази разпоредба, в хипотезата на спорно вземане, допуснато до изпълнение спрямо масата на несъстоятелността по реда на чл.418, във връзка с чл.417, т.2 от ГПК. Приел е, че следва да се произнесе по това искане съобразно правомощията си по чл.5 от ГПК, във връзка с чл.47, ал.2 от ГПК, в условията на липсваща или неясна, съответно противоречива нормативна уредба, като реши отнесеня пред него правен въпрос въз основа на общия разум на закона и на основата на основните принципи на правото. Анализирал е текста на разпоредбата на чл.717н ал.3 от ТЗ, съгласно която при продажбата на недвижим имот от масата на несъстоятелността, ипотекиран за обезпечаване на чуждо задължение, синдикът предава припадаща се част от получената цена на ипотекарния кредитор, срещу представяне от последния на изпълнителен лист за неговото вземане. Изтъкнал е, че нормата не съдържа решение на въпроса дали изпълняваното парично вземане, спрямо масата на несъстоятелността, следва да е безспорно и как следва да се процедира в случаите на спорност на това парично вземане, съответно на ипотечните права на кредитора по това парично вземане. Според съда специализацията на производството по несъстоятелност като универсален способ за удовлетворяване на всички парични вземания спрямо масата на несъстоятелността, не допуска приложение по аналогия на нормативните текстове, уреждащи индивидуалното принудително изпълнение на паричните вземания – положение, следващо от конкуриращите се интереси, представени в производството по несъстоятелност във фазата на осребряване на масата на несъстоятелността и изплащане вземанията на кредиторите. С оглед на това съдът по



несъстоятелността е стигнал до извод, че вътрешното законодателство не съдържа разпоредби, които да съдържат решение на поставения спорен въпрос по приложението на чл.717н от ТЗ.

При тези констатации съдът е счел, че РЕГЛАМЕНТ (ЕО) №1896/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година, за създаване на процедура за европейска заповед за плащане, като част от националното законодателство по силата на чл.5, ал.4 от Конституцията, съдържа постановления и принципни положения, относими към въпросите, свързани с конкуренцията на заповедта за индивидуално изпълнение на парично вземане и производството по несъстоятелност, уредено като универсално производство за изпълнение на парични вземания. Определил е разгледаните в Регламента положения на безспорност на изпълняваното парично вземане и установеното ограничение в чл.2, т.2, буква "б" от Регламента, на приложимостта на европейската заповед за изпълнение на парично вземане спрямо производството по несъстоятелност, като значими по смисъла на чл.47, ал.2 от ЗНА, във връзка с дължимото тълкуване и приложение на правото по реда на чл.5 от ГПК. Изложил е аргументи, че допитването до СЕС относно исканото тълкуване на Регламента е от обуславящо значение за изясняване на основните принципи на правото и общия разум на закона, въз основа на които да се даде решение и по конкретния спорен въпрос относно приложението на чл.717н от ТЗ в условията на спорност на паричното вземане, допуснато до принудително изпълнение по чл.418, във връзка с чл.417, т.2 от ГПК.

Мотивиран от изложеното, съдът по несъстоятелността е отправил преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, като е спрял на основание чл. 631 ал.1 от ГПК производството, образувано по искане на „Първа инвестиционна банка“ АД с правно основание чл.717н от ТЗ по т.д.№14/2011г. до произнасяне на Съда на Европейския съюз и е разпоредил заделяне на сумата от 97 500 000 лв., получена от продажбата на имотите, предмет на ипотеки, по особена сметка, до приключване производството по преюдициалното запитване.

Поставените от Окръжен съд Търговище въпроси за тълкуване правото на ЕС, са следните:

1/ Как следва да се тълкува критерият безспорност на изпълняваното парично вземане по смисъла на съображение 6 от Преамбюла и разпоредбата на чл.1 от Регламент №1896/2006;

2/ В случаите, когато във вътрешното законодателство на държава - член на Европейския съюз, на територията на която се изпълнява паричното вземане, не е уреден въпросът за приложението на заповедта за изпълнение на паричното вземане в производството по несъстоятелност, открито за лице, спрямо чието имущество се насочва изпълнението, следва ли забраната, установена в чл.2, пар.2, буква"б" на Регламента да се тълкува стеснително и да се прилага само по отношение на изпълняваните спорни парични вземания, или същата се отнася и до изпълняваните безспорни парични вземания;

3/ Как следва да се тълкува разпоредбата на чл.2, пар.2, буква "б" на Регламента, определяща неприложимост на регламента към производствата, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордати и други аналогични производства, в аспект, дали ограничението се отнася единствено до



процедурата по откриване на посочените производства или обхваща и тяхното пълно развитие, според означените процесуални фази и етапи във вътрешната нормативна уредба на съответната държава член на Европейския съюз;

4./ Съгласно доктрината за примат на общностното право и в условията на празнота във вътрешно нормативната уредба по националното законодателство на държава член на Европейския съюз, допустимо ли е на основата на съображение 10 от преамбюла и на разпоредбата на чл.26 от Регламента, по тълкувателен път националният съд на съответната държава - член на Европейския съюз, пред който е открито производство по несъстоятелност на лице, спрямо чието имущество е насочено изпълнението, да наложи решение различно и в противоречие с основните принципи, застъпени в Регламента.

Решението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза

Съдът на ЕС е приел, че са налице предпоставките на чл.53, параграф 2 от Процедурния правилник, да се произнесе с мотивирано определение след изслушване на генералния адвокат, без да провежда докрай производството, тъй като разглеждането на делото очевидно не е от компетентността на Съда.

Като водещо съображение за отхвърляне на преюдициалното запитване е изтъкнат принципът, че Съдът на ЕС не е компетентен да отговори на преюдициален въпрос, когато е очевидно, че разпоредбата от правото на Съюза, чието тълкуване се иска от Съда, не може да се приложи.

За да осъществи преценка дали разпоредбите от Регламент № 1896/2006, ще бъдат приложени в производството пред запитващата юрисдикция, Съдът на ЕС е изследвал на първо място дали спорното положение в главното производство попада в приложното поле на регламента. В тази връзка Съдът на ЕС е съобразил изложените в преюдициалното запитване на Окръжен съд Търговище релевантни факти, и е установил, че делото в главното производство не се отнася нито до процедурата за европейска заповед за плащане, предвидена в Регламент №1896/2006, нито до изпълнението на европейска заповед за плащане, издадена въз основа на него, а се отнася до изпълнението на несъдебен документ, чието предварително и незабавно изпълнение е поискано на основание на вътрешното право в рамките на производство по несъстоятелност. При тези данни е направена преценка, че спорното положение в главното производство не попада в приложното поле на регламента.

На следващо място Съдът е разяснил и изключението от посочения принцип, което би обусловило компетентността му да се произнесе по поставените преюдициални въпроси. В т.27 от мотивите, позовавайки се на практиката си, формирана с решения Poseidon Chartering, C-3/04, EU:C:2006:176, т. 15, ETI и др., C-280/06, EU:C:2007:775, т. 22 и т. 26, Salahadin Abdulla и др., C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, EU:C:2010:105, т. 48, Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, т. 17, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, т. 45 и Romeo, C-313/12, EU:C:2013:718, т. 21, е посочил, че в положение като това по главното производство, при което фактите не попадат в приложното поле на разпоредбите на правото на Съюза, чието тълкуване се иска,



Съдът е компетентен да се произнесе по преюдициално запитване, след като националното право препраща към съдържанието на тези разпоредби от правото на Съюза за определяне на нормите, приложими към изцяло вътрешно за съответната държава членка положение. Този извод възпроизвежда становището, застъпено в т.45 от решение от 18.10.2012г. по дело C-583/10, Nolan, че Съдът е компетентен да се произнесе по преюдициални запитвания относно разпоредби на правото на Съюза в случаи, в които фактите по главното производство не попадат в приложното поле на разпоредбите на правото на Съюза, но въпросните разпоредби от правото на Съюза се приложими по силата на препращане в националното право към съдържанието им. В същото решение СЕС обосновава допустимостта на тълкуване на разпоредби на правото на Съюза при положения, които не попадат в приложното поле на това право, когато националното право е направило тези разпоредби пряко и безусловно приложими към тези положения, като изтъква необходимостта да се осигури еднаквото третиране на вътрешните положения с положенията, попадащи в приложното поле на правото на Съюза.

В конкретния случай СЕС е обсъдил изложените в преюдициалното запитване обстоятелства и е установил, че липсват данни националното право изрично да предвижда, че разпоредбите на Регламент № 1896/2006 са пряко приложими към положение като разглежданото в производството пред запитващата юрисдикция. Обсъдил е разпоредбата на член 5, алинея 4 от Конституцията, на която се е позовал националният съд и е приел, че видно от текста ѝ, тя установява само правило относно съществуващата йерархия между международното и вътрешното право. Относно член 46, алинея 2 от ЗНА също е изтъкнал, че препраща по общ начин към „основните начала на правото на Република България“, а не конкретно към разпоредбите на Регламент №1896/2006.

При тези данни Съдът е приел, че не се установява самите разпоредби на Регламент №1896/2006, посочени в отправените преюдициални въпроси, да са станали съгласно вътрешното право пряко и безусловно приложими спрямо положение като разглежданото в главното производство, което не попада в приложното поле на този регламент. В резултат на това на основание член 53, параграф 2 от Процедурния правилник е заключил, че въпросите, поставени от Окръжен съд Търговище, очевидно не са от неговата компетентност.

Значение за националното право. Последваща процесуална история

С определение от 14.11.2013г. по ч.т.д. №754/2013г. на Апелативен съд Варна, е обезсилено определение №179/02.09.2013г. на Окръжен съд Търговище по т.д.№14/2011г. в частта, с която се спира производството по искането на „Първа инвестиционна банка“ АД с правно основание чл.717н от ТЗ по т.д.№14/2011г. до произнасяне на Съда на Европейския съюз и е разпоредено заделяне на сумата от 97 500 000 лв., получена от продажбата на ипотекираните имоти, по особена сметка, до приключване производството по преюдициалното запитване. Със същото определение апелативният съд е върнал делото на Окръжен съд Търговище за предприемане от синдика на „Еър Пропърти Девелопмънт“ АД /н./, гр. Търговище, на по – нататъшни действия по чл.717н от ТЗ, както и за изготвяне на сметка за разпределение. В същото е прието, че с определението за спиране не се спира никакво отделно



производство по искане на „Първа инвестиционна банка“ АД с правно основание чл.717н от ТЗ, а фактически се спира цялото производство по несъстоятелност, достигнало до етапа по чл.717н от ТЗ. Решаващите изводи на съда са свързани със специфичния характер на производството по несъстоятелност. Съставът на апелативния съд е посочил, че преюдициални запитвания по чл.631 от ГПК може да се правят във връзка с тълкуването на разпоредба от правото на ЕС или тълкуване и валидност на акт на органите на ЕС, който е от значението за правилното решаване на делото, съгласно чл.628 от ГПК. Приел е, че под решаване на дело текстът има предвид състезателно исково производство, а не изпълнително производство или производство за универсално принудително изпълнение, каквото е производството по несъстоятелност. Отчитайки незабавното действие на решенията по дела за несъстоятелност, е счел за недопустимо спирането на дело за несъстоятелност. Изложени са и съображения за правомощията на синдика в хипотезата на чл.717 н от ТЗ.

В изпълнение на указанията на Апелативен съд Варна по реда на чл.721 от ТЗ е съставена частична сметка за разпределение от синдика „Еър Пропърти Девелопмънт“ АД /н./, гр. Търговище, на наличната сума от 97 500 000 лв., получена от продажбата на ипотекираните имоти. Частичната сметка за разпределение е обявена в Търговския регистър по партидата на длъжника на 22.11.2013г.

Предвид извода за очевидна липса на компетентност на СЕС, дадените с определението от 09.09.2014г. по дело С-488/13 разяснения нямат отражение върху развитието на конкретното производство по несъстоятелност, по което е отправено запитването.

Следва да се отбележи, че с определението по преюдициалното запитване СЕС не е обсъждал изрично дали в конкретния спор националният съд може да бъде счетен за юрисдикция по смисъла на чл.267 от ДФЕС с оглед критериите, установени с решение от 31 май 2005г., Syfait, С-53/03, т. 29, решение от 14 юни 2011г., Miles, С-196/09, т. 37, определение от 12 януари 2010г. Amiraïke Berlin, С-497/08. При преценката, че разпоредбата от правото на Съюза, чието тълкуване е поискано, не може да се приложи в главното производство, не е коментирано обстоятелството, дали в хипотеза на отправено от синдика до съда по несъстоятелността искане за даване на указания при упражняване на правомощията му, е налице правен спор, който съдът е сезиран да реши и дали в този случай запитването ще се счита отправено от съответния съд в качеството му на правораздавателен орган в рамките на състезателно производство.

Определението на СЕС от 09.09.2014г. по дело С-488/13 е значимо като част от практиката относно критериите за преценка на компетентността на Съда да отговори на поставения преюдициален въпрос. С него за пореден път се подчертава безспорния интерес за Съюза да се следи за еднаквото тълкуване на разпоредба от акт на Съюза и транспониращите я в националното право разпоредби, които предвиждат нейното прилагане извън приложното поле на този акт. Изложени са съображения за обосноваването на тълкуването на разпоредби на правото на Съюза в тези случаи, с оглед необходимостта от еднакво тълкуване на възприетите от правото на Съюза разпоредби или понятия.



От съществено значение за преценката кога е налице такова препращане в националното право към разпоредби на правото на Съюза, което би обосновало компетентността на Съда на ЕС да се произнесе по преюдициалното запитване, са мотивите в т.34 и т.35 от определението. В тях са обсъдени разпоредби от националното право - член 5, алинея 4 от Конституцията и чл. 46, ал. 2 от ЗНА, и е дадено становище, че същите само овластяват сезирания съд да приложи основните начала и правилата на националното право и правото на Съюза, за да попълни констатираната празнота по пътя на съдебната практика. В тази хипотеза СЕС е приел, че не е налице препращане към конкретен акт от правото на Съюза, по силата на което той става пряко и безусловно приложим към положения, които не попадат в приложното му поле.

4.2. Определение от 9 септември 2014 г., Първа инвестиционна банка и др., C-488/13

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

9 септември 2014 година

„Преюдициално запитване — Регламент (ЕО) № 1896/2006 — Понятието „безспорни парични вземания“ — Производство по несъстоятелност — Несъдебен документ за оспорено вземане — Искане за изпълнение спрямо масата на несъстоятелността въз основа на такъв документ — Положение, което не попада в приложното поле на Регламент № 1896/2006 — Явна липса на компетентност на Съда“

По дело C-488/13,

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Окръжен съд — Търговище (България) с акт от 2 септември 2013 г., постъпил в Съда на 9 септември 2013 г., в рамките на производство по дело

„Първа инвестиционна банка“ АД,

„УниКредит Булбанк“ АД,

„Сийк Фаундейшън“ ЛЛС,

срещу

„Еър Пропърти Девелопмънт — в несъстоятелност“ АД,

Синдик на „Еър Пропърти Девелопмънт — в несъстоятелност“ АД,

в присъствието на:



Национална агенция за приходите,

„Асет Мениджмънт“ ЕАД,

„Ол Сийз България“ ООД,

„Си Джи Еф – акционерна общност“ АД,

„Силвър Бийч“ ЕАД,

„Рудерсдал“ ЕООД,

„Кота Енерджи“ ЕАД,

Ч. А. А.,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: Т. von Danwitz (докладчик), председател на състава, Е. Juhász, А. Rosas, D. Šváby и С. Vajda, съдии,

генерален адвокат: Р. Mengozzi,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за „Първа инвестиционна банка“ АД, от И. Дерменджиев, адвокат,
- за „УниКредит Булбанк“ АД, от М. Фезлийска, А. Казини и Л. К. Хампарцумян,
- за „Сийк Фаундейшън“ ЛЛС, от З. Томов, адвокат,
- за „Еър Пропърти Девелопмънт — в несъстоятелност“ АД, от М. Г. Накова, адвокат,
- от синдика Г. Я. Кольовска на „Еър Пропърти Девелопмънт — в несъстоятелност“ АД, лично,
- за „Асет Мениджмънт“ ЕАД, от Д. Янакиев, адвокат,
- за „Ол Сийз България“ ООД, от В. Скочев, адвокат,
- за „Силвър Бийч“ ЕАД, от Д. Янакиев, адвокат,



- за „Рудерсдал“ ЕООД, от В. Гошев, адвокат,
- за „Кота Енерджи“ ЕАД, от М. Николова, адвокат,
- за Европейската комисия, от С. П.а и М. Wilderspin, в качеството на представители,

предвид взетото след изслушване на генералния адвокат решение да се произнесе с мотивирано определение съгласно член 53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда,

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Регламент (ЕО) № 1896/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година за създаване на процедура за европейска заповед за плащане (ОВ L 399, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 9, стр. 108).

2 Запитването е отправено по повод спор на „Първа инвестиционна банка“ АД, „УниКредит Булбанк“ АД и „Сийк Фаундейшън“ ЛЛС с „Еър Пропърти Девелопмънт — в несъстоятелност“ АД и синдика на „Еър Пропърти Девелопмънт — в несъстоятелност“ АД, възникнал в рамките на производството по несъстоятелност, открито по отношение на „Еър Пропърти Девелопмънт — в несъстоятелност“ АД.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съгласно член 1, параграф 1, буква а) от Регламент № 1896/2006 той има за цел „да опрости, ускори и намали разходите за съдебни спорове по трансгранични дела, свързани с безспорни парични вземания, чрез създаването на европейска заповед за плащане“.

4 Член 2 от този регламент, озаглавен „Обхват“, предвижда:

„1. Настоящият регламент се прилага към граждански и търговски дела по трансгранични спорове независимо от характера на съда или правораздавателния орган. Той не обхваща, по-специално, дела, свързани с приходи, митници или административни въпроси, или отговорността на държавата за действия и бездействия при упражняване на държавната власт (*acta iure imperii*).

2. Настоящият регламент не се прилага към:

[...]

б) производства, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордати и аналогични производства;



[...]“.

5 Член 3 от този регламент дава следното определение за трансграничен случай:

„1. За целите на настоящия регламент трансграничен случай е такъв случай, при който поне една от страните има местоживеене или обичайно пребивава в държава членка, различна от държавата членка на сезирания съд.

2. Местоживеенето се определя в съответствие с членове 59 и 60 от Регламент (ЕО) № 44/2001 [на Съвета] от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела [ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74 и поправка в ОВ L 10, 2014 г., стр. 32].

3. Относимият момент за определяне на това дали е налице трансграничен случай, е времето на внасяне на иска за европейска заповед за плащане в съответствие с настоящия регламент“.

6 Член 21 от същия регламент, озаглавен „Привеждане в изпълнение“, предвижда в своя параграф 1, първа алинея:

„Без да се засягат разпоредбите на настоящия регламент, процедурите за привеждане в изпълнение се регулират от правото на държавата членка по привеждане в изпълнение“.

7 Член 26 от Регламент № 1896/2006, озаглавен „Връзка с националното процесуално право“, гласи:

„Всички процесуални въпроси, които не са изрично разгледани в настоящия регламент, се регулират от националното законодателство“.

Българска правна уредба

Конституция

8 Член 5, алинея 4 от Конституцията гласи:

„Международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната. Те имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат“.

Търговски закон

9 Член 717н от Търговския закон (наричан по-нататък „ТЗ“) гласи:

„При продажбата на имот, който е ипотекан от длъжника за обезпечаване на чужд дълг, синдикът изпраща на ипотекарния кредитор съобщение за насрочване на продажбата.



Припадащата се на ипотекарния кредитор сума се запазва от синдика и се предава на кредитора, след като представи изпълнителен лист за вземането си“.

Граждански процесуален кодекс

10 Член 417 от Гражданския процесуален кодекс (наричан по-нататък „ГПК“) предвижда:

„Заявителят може да поиска издаване на заповед за изпълнение и когато вземането, независимо от неговата цена, се основава на:

1. акт на административен орган, по който допускането на изпълнението е възложено на гражданските съдилища;
2. документ или извлечение от счетоводни книги, с които се установяват вземания на държавните учреждения, общините и банките;
3. нотариален акт, спогодба или друг договор, с нотариална заверка на подписите относно съдържащите се в тях задължения за заплащане на парични суми или други заместими вещи, както и задължения за предаване на определени вещи;

[...]“.

11 Член 418 от този кодекс гласи:

„(1) Когато със заявлението е представен документ по чл. 417, на който се основава вземането, кредиторът може да поиска от съда да постанови незабавно изпълнение и да издаде изпълнителен лист.

(2) Изпълнителният лист се издава, след като съдът провери дали документът е редовен от външна страна и удостоверява подлежащо на изпълнение вземане срещу длъжника. За издаването на изпълнителния лист съдът прави надлежна бележка върху представения документ и върху заповедта за изпълнение.

(3) Когато според представения документ изискуемостта на вземането е в зависимост от изпълнението на насрещно задължение или от настъпването на друго обстоятелство, изпълнението на задължението или настъпването на обстоятелството трябва да бъдат удостоверени с официален или с изходящ от длъжника документ.

(4) Разпореждането, с което се отхвърля изцяло или отчасти молбата за издаване на изпълнителен лист, може да се обжалва от молителя в едноседмичен срок от съобщаването му с частна жалба, от която не се представя препис за връчване.

[...]“.

Закон за нормативните актове



12 Член 46 от Закона за нормативните актове (наричан по-нататък „ЗНА“) предвижда относно тълкуването на нормативните актове:

„1. Разпоредбите на нормативните актове се прилагат според точния им смисъл, а ако са неясни, се тълкуват в смисъла, който най-много отговаря на други разпоредби, на целта на тълкувания акт и на основните начала на правото на Република България.

2. Когато нормативният акт е непълен, за неуредените от него случаи се прилагат разпоредбите, които се отнасят до подобни случаи, ако това отговаря на целта на акта. Ако такива разпоредби липсват, отношенията се уреждат съобразно основните начала на правото на Република България. [...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

13 Като съд по несъстоятелността, с решение от 30 май 2011 г. Окръжен съд — Търговище, открива производство по несъстоятелността на „Еър Пропърти Девелопмънт — в несъстоятелност“ АД и с решение от 15 юни 2012 г. налага обща възбрана и заповед за изземване на имуществото, включено в масата на несъстоятелността, и постановява неговото осребряване.

14 Синдикът на „Еър Пропърти Девелопмънт — в несъстоятелност“ АД извършва продажба на няколко недвижими имота, включени в масата на несъстоятелността и обременени, в полза на „Първа инвестиционна банка“ АД (наричана по-нататък „Първа инвестиционна банка“), с ипотечни тежести. Тези ипотечни кредити са били учредени за обезпечаване на договори за кредит, сключени между Първа инвестиционна банка и трети лица, а именно „Порт Инвестмънт Девелопмънт — България 2“ ЕАД и „Асет Мениджмънт“ ЕАД.

15 Първа инвестиционна банка е титуляр по няколко изпълнителни листа, издадени на основание на несъдебни документи, за парични вземания във връзка с тези ипотечни кредити. Това дружество е предявило искане по член 717н от ТЗ за предварително и незабавно изпълнение по изпълнителните листове, допуснато по реда на членове 417 и 418 от ГПК. То е поискало да му бъде изплатена цената, на която са били продадени включените в масата на несъстоятелността недвижими имоти. Тъй като тези вземания са били оспорени от дружествата длъжници, синдикът на „Еър Пропърти Девелопмънт — в несъстоятелност“ АД е поискал от запитващата юрисдикция да се произнесе включително относно условията за прилагане на член 717н от ТЗ в хипотезата на предявено за плащане от масата на несъстоятелността спорно вземане.

16 Според запитващата юрисдикция това искане поставя по същество въпроса дали може да се счита за допустимо изплащането от масата на несъстоятелността по реда на член 717н от ТЗ на спорно парично вземане, допуснато до предварително и незабавно изпълнение въз основа на несъдебни документи.

17 В това отношение посочената юрисдикция се позовава на решение на Конституционния съд от 2 октомври 2012 г. (дело №°4/2012), с което се потвърждавало съответствието с Конституцията на членове 417 и 418 от ГПК, даващи право на банките, на основата на извлечение по кредитните сметки, да получат незабавно изпълнение. Преценката на



Конституционния съд била извършена с оглед на Регламент № 1896/2006, тъй като последният е част от вътрешното право на страната и по силата на член 5, алинея 4 от Конституцията се ползва с предимство спрямо вътрешните норми, които противоречат на установените в него правни положения и решения.

18 Запитващата юрисдикция счита, че е налице нормативна празнота във вътрешното право, доколкото член 717н от ТЗ не урежда случая на оспорване на предявено на основание на тази разпоредба искане. Тази юрисдикция счита, че при констатиране на такава празнота е задължена съгласно член 46, алинея 2 от ЗНА да се произнесе по искането, с което е сезирана, съгласно общия разум на закона и основните принципи на правото. Макар Регламент № 1896/2006 да се отнася изключително до процедурата във връзка с европейската заповед за плащане, според тази юрисдикция той е единствената правна уредба, чиито нормативни решения по своя предмет стоят най-близо до същността на висящия пред нея спор. Този регламент предвиждал правила и принципни положения, относими към въпросите, свързани с конкуренцията между индивидуалното принудително изпълнение и производството по несъстоятелност.

19 Съгласно член 5, алинея 4 от Конституцията посоченият регламент бил част от националното законодателство. Поради това той следвало да се вземе предвид при тълкуването на основните начала на правото и определянето на общия разум на закона.

20 При тези обстоятелства Окръжен съд — Търговище решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Как следва да се тълкува критерият за безспорност на изпълняваното парично вземане по смисъла на съображение 6 от Преамбюла и разпоредбата на чл. 1 от Регламент [№°1896/2006]?

2) В случаите, когато във вътрешното законодателство на държава — член на Европейския съюз, на територията на която се изпълнява паричното вземане, не е уреден въпросът за приложението на заповедта за изпълнение на паричното вземане в производството по несъстоятелност, открито за лице, спрямо чието имущество се насочва изпълнението, следва ли забраната, установена в чл. 2, [параграф] 2, буква „б“ на Регламент [№°1896/2006] да се тълкува стеснително и да се прилага само по отношение на изпълняваните спорни парични вземания, или същата се отнася и до изпълняваните безспорни парични вземания?

3) Как следва да се тълкува разпоредбата на чл. 2, [параграф] 2, буква „б“ от Регламент [№°1896/2006], определяща неприложимост на регламента към производствата, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордати и други аналогични производства, в аспект дали ограничението се отнася единствено до процедурата по откриване на посочените производства, или обхваща и тяхното пълно развитие, според означените процесуални фази и етапи във вътрешната нормативна уредба на съответната държава член на Европейския съюз?

4) Съгласно доктрината за примат на общностното право и в условията на празнота във вътрешнонормативната уредба по националното законодателство на държава — член на



Европейския съюз, допустимо ли е [на] основата на съображение 10 от преамбюла и на разпоредбата на чл. 26 от Регламент [№°1896/2006], по тълкувателен път националният съд на съответната държава — член на Европейския съюз, пред който е открито производство по несъстоятелност на лице, спрямо чието имущество е насочено изпълнението, да наложи решение различно и в противоречие с основните принципи, застъпени в Регламент [№°1896/2006]?”.

Относно компетентността на Съда

21 Съгласно член 1 от Регламент № 1896/2006 този регламент създава европейска заповед за плащане, приложима в съдебни спорове по трансгранични дела, свързани с безспорни парични вземания.

22 От акта за преюдициално запитване следва, че делото в главното производство не се отнася нито до процедурата за европейска заповед за плащане, предвидена в Регламент № 1896/2006, нито до изпълнението на европейска заповед за плащане, издадена въз основа на него, а се отнася до изпълнението на несъдебен документ, чието предварително и незабавно изпълнение е поискано на основание на вътрешното право в рамките на производство по несъстоятелност.

23 Няма съмнение следователно, че спорното положение в главното производство не попада в приложното поле на Регламент № 1896/2006, тълкуване на който запитващата юрисдикция иска.

24 От акта за преюдициално запитване обаче следва, че с въпросите си запитващата юрисдикция иска тълкуване на Регламент № 1896/2006 с оглед попълването на констатирана от нея празнота в националното законодателство, приложимо към положение като разглежданото в главното производство, което не попада в приложното поле на този регламент.

25 В това отношение следва да се припомни, че съгласно член 94, буква в) от Процедурния правилник на Съда преюдициалното запитване трябва да излага причините, поради които запитващата юрисдикция има въпроси относно тълкуването или валидността на някои разпоредби на правото на Съюза, както и установената от нея връзка между тези разпоредби и националното законодателство, приложимо в главното производство. Това изложение, както и краткото изложение на релевантните факти, изисквано в член 94, буква а) от Процедурния правилник, трябва да позволи на Съда да провери допустимостта на преюдициалното запитване, както и своята компетентност да отговори на поставения преюдициален въпрос (решение *Siragusa*, C-206/13, EU:C:2014:126, т. 19).

26 Освен това Съдът по принцип не е компетентен да отговори на преюдициален въпрос, когато е очевидно, че разпоредбата от правото на Съюза, чието тълкуване се иска от Съда, не може да се приложи (вж. в този смисъл решение *Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona*, C-139/12, EU:C:2014:174, т. 41 и цитираната съдебна практика).

27 Все пак, в положение като това по главното производство, при което фактите не попадат в приложното поле на разпоредбите на правото на Съюза, чието тълкуване се иска,



Съдът е компетентен да се произнесе по преюдициално запитване, след като националното право препраща към съдържанието на тези разпоредби от правото на Съюза за определяне на нормите, приложими към изцяло вътрешно за съответната държава членка положение (вж. по-специално решения Poseidon Chartering, C-3/04, EU:C:2006:176, т. 15, ETI и др., C-280/06, EU:C:2007:775, т. 22 и т. 26, Salahadin Abdulla и др., C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, EU:C:2010:105, т. 48, Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, т. 17, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, т. 45 и Romeo, C-313/12, EU:C:2013:718, т. 21).

28 Наистина, за да се избегнат бъдещи различия в тълкуването, налице е несъмнен интерес за Съюза възприетите от правото на Съюза разпоредби или понятия да се тълкуват еднакво, когато, за да гарантира еднакво третиране на вътрешни положения и на положения, попадащи в обхвата на правото на Съюза, национално законодателство съобразява уредбата на положения, които не попадат в приложното поле на съответния акт от правото на Съюза, със съдържащата се в същия акт уредба, независимо от условията, при които е предвидено прилагането на възприетите от правото на Съюза разпоредби или понятия (вж. по-специално решения Salahadin Abdulla и др., EU:C:2010:105, т. 48, SC Volksbank România, C-602/10, EU:C:2012:443, т. 87 и т. 88, Nolan, EU:C:2012:638, т. 46, Allianz Hungária Biztosító и др., C-32/11, EU:C:2013:160, т. 20 и 21 и Romeo, EU:C:2013:718, т. 22).

29 Това е така, когато въз основа на националното право в подобни положения се прилагат пряко и безусловно съответните разпоредби от правото на Съюза (решения Cicala, EU:C:2011:868, т. 19, Nolan, EU:C:2012:638, т. 47 и Romeo, EU:C:2013:718, т. 23). Това обаче не е така, когато разпоредбите на националното право позволяват на националния съд да се отклони от нормите на правото на Съюза, така както ги тълкува Съдът (вж. в този смисъл решения Kleinwort Benson, C-346/93, EU:C:1995:85, т. 16 и 18 и Romeo, EU:C:2013:718, т. 33 и цитираната съдебна практика).

30 В случая запитващата юрисдикция се позовава на член 46, алинея 2 от ЗНА във връзка с член 5, алинея 4 от Конституцията и разяснява съображенията, поради които счита, че тълкуването на разпоредбите на Регламент № 1986/2006 в положение като това по главното производство, което не попада в приложното поле на посочения регламент, е необходимо с оглед разрешаване на спора, с който е сезирана. Изложението на тези съображения обаче не дава основание на Съда да приеме, че е компетентен да отговори на преюдициалното запитване.

31 Член 5, алинея 4 от Конституцията гласи, че „[м]еждународните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната [и] имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат“. Тази норма не препраща следователно към разпоредбите на Регламент № 1986/2006, посочени в преюдициалните въпроси, а видно от текста ѝ, установява само правило относно съществуващата йерархия между международното и вътрешното право.

32 Що се отнася до член 46, алинея 2 от ЗНА, той препраща по общ начин към „основните начала на правото на Република България“, а не конкретно към разпоредбите на Регламент № 1896/2006, посочени в преюдициалните въпроси. Ако запитващата юрисдикция твърди, че тази разпоредба от ЗНА, разглеждана във връзка с член 5, алинея 4 от



Конституцията, се отнася и до правото на Съюза, то тя по никакъв начин не установява, че тези разпоредби от българското право действително препращат към разпоредбите на регламента с цел да уредят положения, които не попадат в приложното поле на последния, така че да гарантират еднакво третиране на вътрешните положения и на положенията, попадащи в обхвата на правото на Съюза.

33 Що се отнася до решението на Конституционния съд, упоменато в точка 17 от настоящото определение, на което запитващата юрисдикция се позовава в този контекст, от акта за преюдициално запитване не следва по никакъв начин, че това решение има отношение към въпроса дали разпоредбите на член 5, алинея 4 от Конституцията и на член 46, алинея 2 от ЗНА съдържат препращане към правото на Съюза, целящо да гарантира такова еднакво третиране.

34 Въпреки това, макар последната разпоредба, разглеждана във връзка с член 5, алинея 4 от Конституцията, да препраща по общ начин към основните начала на правото с оглед попълването на празнота в правото, от акта за запитване не следва, че въз основа на посочените разпоредби на българското право самите разпоредби на Регламент № 1896/2006 се прилагат пряко и безусловно спрямо положение, което не попада в приложното поле на разпоредбите на този регламент, чието тълкуване се иска. По-скоро изглежда, че тези разпоредби от българското право само овластяват сезирания съд да приложи основните начала и правилата на националното право и правото на Съюза, за да попълни констатираната празнота по пътя на съдебната практика и съобразно собственото си разбиране за изводите, произтичащи от тези правила и принципи.

35 При тези условия не би могло да се приеме, че самите разпоредби на Регламент № 1896/2006, посочени в отправените преюдициални въпроси, са станали съгласно вътрешното право пряко и безусловно приложими спрямо положение като разглежданото в главното производство, което не попада в приложното поле на този регламент.

36 В резултат на това на основание член 53, параграф 2 от Процедурния правилник следва да се приеме, че въпросите, поставени от Окръжен съд — Търговище, очевидно не са от компетентността на Съда.

По съдебните разноски

37 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

Въпросите, поставени от Окръжен съд — Търговище, очевидно не са от компетентността на Съда на Европейския съюз.



4.3. Определение № 179/02.09.2011 г. по търг. дело № 14/2011 г. на Окръжен съд – Търговище

ТЪРГОВИЩКИЯТ ОКРЪЖЕН СЪД

търговско отделение

на втори септември

две хиляди и тринадесета година

в закрито съдебно заседание в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: АНГЕЛИНКА НИКОЛОВА

Секретар Мариела Коева

като разгледа докладваното

от Съдия Николова

т.д. № 14

по описа за 2011 година

и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството по д.н.№14 по описа за 2011г. има за предмет търговска несъстоятелност на "Еър Пропърти Девелопмънт" АД, намиращо се във фазата на постановено решение по чл.711 от ТЗ. В хода на производството е осъществена продажба на активи от масата на несъстоятелността, върху които са били вписани ипотечни тежести в полза на "Първа Инвестиционна Банка" АД, "Сийк Фаундейшън" ЛЛС /САЩ/ и "УниКредит Булбанк"АД, обуславящи приложението на чл.717н от ТЗ.

По делото е постъпила молба от "Първа Инвестиционна Банка" АД и от "Сийк Фаундейшън" ЛЛС с правно основание чл.717н от Търговския закон (ТЗ) за изплащане на принадлежащата се част от цената, на която са продадени ипотеките имоти, включени в масата на несъстоятелността. Всяка от молбите е придружена с издадени изпълнителни листи за предварително и незабавно изпълнение на парично вземане, които изпълнителни листи са издадени **с правно основание чл.418**, във връзка с чл.417 от Граждански процесуален кодекс (ГПК)д.е. на несъдебно изпълнително основание.

Синдикът на "Еър Пропърти Девелопмънт - в несъстоятелност" АД, като орган на масата на несъстоятелността, излагайки съображения за спорност на предявеното от "Първа Инвестиционна Банка" АД парично вземане за изплащане по реда на чл.717н от ТЗ, отправя искане пред съда за разрешаване **заделянето на средства от масата на несъстоятелността до размера на стойността посочена в ипотечните актове**. Искането е за временно заделяне на средствата, за срок до приключване на съдебните спорове, относно правото на "Първа Инвестиционна Банка" АД да изпълнява спрямо масата на несъстоятелността. Мотивира се със съображения, че по реда на 717н от ТЗ подлежат на изпълнение паричните вземания, ползващи се с безспорност и синдикът като орган , на който по закон са възложени правомощия със запазване на масата на **несъстоятелността, съответно на представените при нея** интереси на кредиторите по чл.693 от ТЗ и на несъстоятелния търговец, носи отговорност - административна, имуществена и наказателна, когато в резултат на неговите действия или бездействия се причинят вреди на тези интереси (чл.660 и чл.663 от ТЗ) . Синдика отправя молба до съда по несъстоятелността на основание чл.658, ал.2 ТЗ, формулираща искане да се произнесат по реда на чл.5 от ГПК въпросите, свързани с правомощията на синдика по приложението на чл.717н от ТЗ в случаите, когато паричното вземане, представено за изплащане от масата на несъстоятелността е допуснато за незабавно и предварително изпълнение на несъдебно изпълнително основание по чл.418, във връзка с чл.417, т.2 от ГПК, и едновременно с това е оспорено пред съд.

Съдът по несъстоятелността, като съобрази, че е налице спор, относно предпоставките за изпълнение на предявеното от "Първа Инвестиционна Банка" АД искане за плащане, спрямо масата на несъстоятелността на "Еър Пропърти Девелопмънт" АД, процедира по реда на чл.717н от ТЗ, преценява, че произнасянето на този спор изисква приложението на чл.47, ал.2



от ЗНА във връзка с чл.5 от ГПК, свеждащо се до установяване по тълкувателен път на основните начала на правото и общия разум на закона. Приложението на чл.717н от ТЗ в разглежданата хипотеза на спорност на изпълняваното парично вземане, не е снабдено със съответното нормативно решение, и това положение на нормативна празнота е определящо за необходимостта по тълкувателен път, на основата на основните принципи на правото и общия разум на нормите уреждащи специализацията на производството по несъстоятелност, да се даде отговор на въпроса, свързан с приложимостта на индивидуалното принудително изпълнение, допуснато по чл.418 от ГПК в производството по чл.717н от ТЗ, принципно и конкретно в тясната хипотеза на спорност на изпълняваното парично вземане.

В този ред и съобразено с разпоредбата на чл.47, ал.2 от Закона за нормативните актове (ЗНА), съдът преценил за необходимо да отправи преюдициално запитване пред Съда на Европейския съюз, във връзка с тълкуване и изясняване на основните принципи и общия разум, на които е изграден Регламент (ЕО) № 1896/2006 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 12 декември 2006г.

Сезираната компетентност на съда по несъстоятелността е определена от нормата на чл.628 от ГПК, като съд, пред който са висящи преюдициални въпроси по тълкуване на правото, чието решаване е от обуславящо значение за правилното произнасяне на правния спор по приложението на чл.717н от ТЗ.

Правомощията на съда по несъстоятелността, определени с нормата на чл.267 от Договора за функциониране на Европейския съюз, във връзка с преюдициално запитване до Съда на ЕС, относно тълкуване на РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 1896/2006 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 12 декември 2006г., са изрично сезирани с искането на Синдика, което искане е обвързано с приложението на чл.5 от ГПК. В предметно отношение, **установяването на общия разум на закона и основните принципи на правото, е определено от формулирания по същество на спора правен въпрос - Допустимо ли е изпълнение по реда на чл.717н от ТЗ, спрямо масата на несъстоятелността в производството по несъстоятелност, на спорното парично вземане, допуснато до предварително и незабавно изпълнение въз основа на несъдебно изпълнително основание, по чл.418, във връзка с л.417, р.2 от ГПК.**

Във връзка с това изрично искане, сезиращо компетенциите на съда по несъстоятелността, определени в чл.5 от ГПК, във връзка с нормата на чл.47, ал.2 от ЗНА, Търговицкия окръжен съд, търговско отделение, в настоящия състав, счита за необходимо да отправи до Съда на Европейския съюз запитване, относно тълкуването по основните принципни положения и общия разум на РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 1896/2006 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 12 декември 2006г., наричан по -долу "Регламента". Тази необходимост се преценява с оглед нуждата от приложението на чл.47, ал.2 от ЗНА, във връзка с чл.5 от ГПК, да се определи общия разум на закона и основните принципи на правото, относими към предмета на повдигнатия правен спор по приложението на чл.717н от ТЗ, като се съобразят и принципите и основните начала на Регламента, приобщен към националната законова рамка по силата на чл.5, ал.4 от Конституцията на Република България.

Съдът извършва преценката си за необходимост от приложимостта на преюдициалното запитване, съобразявайки, че макар и Регламента да се отнася изключително до европейската заповед за плащане, тълкуванието на принципите и основните положения, на които са изградени съдържащите се в него нормативни решения, ще позволи в условията на нормативна празнота във вътрешното законодателство, повдигнатия правен спор, относно приложимостта на



чл.717н от ТЗ, да бъде произнесен въз основа на приложението на чл.47, ал.2 от ЗНА. Регламента е единствената правна уредба, чийто нормативни решения по своя предмет стоят най-близко и кореспондират на същността на висящия по д.н.№ 14/2011 г. правен спор.

По тези съображения, съдът формулира съдържанието на преюдициалното запитване, както следва:

I. Страни по делото/ по спора/;

1. Кредитори по чл. 717н от ТЗ:

- "Първа Инвестиционна Банка" АД, ЕИК 831094393, със седалище и адрес на управление...., представлявано от изпълнителните директори М. И. О. и С. С. М..

- "УниКредит Булбанк" АД, ЕИК ЕИК 831919536, със седалище и адрес на управление: ..., представлявано от А. К. и Л. К. Х..

- "Сийк Фаундейшън"ЛЛС, дружество с ограничена отговорност регистрирано съобразно законите на щат Мисури, САЩ, под номер ЕС0875133 съгласно регистъра воден от Канцеларията на Секретаря на щата Мисури, със седалище и адрес на управление: 404 Тимбъридж драйв, Сейнт Питърс, Мисури 63376, САЩ, представлявано от Главния изпълнителен директор Д. Л. М. чрез пълномощника си адвокат З. Т., вписан в адвокатска колегия гр.Варна, със съдебен адрес за кореспонденция в Република България: чрез пълномощника Адвокат З. Т., адвокатска колегия - гр.Варна, адрес на кантора: ...

2. Несъстоятелен търговец по чл.711 от ТЗ.

- "Еър Пропърти Девелопмънт - в несъстоятелност" АД, ЕИК 200958720, със седалище и адрес ..., представлявано от изпълнителния директор Ф. Р. Х. с десезирани правомощия по чл.711, ал.1, т.3 от ТЗ, представляван от Адвокат М. Г. Н., Софийска адвокатска колегия, с адрес на кантора;

3. Синдик на "Еър Пропърти Девелопмънт – в несъстоятелност", назначен с Решение № 16/ 30.05.2011 г., постановено по чл.630 от ТЗ в производството по д.н. №14 по описа за 2011г., Г. Я. К., с адрес:

II. Заинтересовани страни от спора : Кредитори по чл.722 от ТЗ:

- ТБ "УниКредит Булбанк" АД, ЕИК 831919536, със седалище и адрес на управление:, представлявано от А. К. и Л. К. Х..

- Национална агенция по приходите, Булстат 131063188, със седалище и адрес на управление:, представлявано от Б. А.,

- "Асет Мениджмънт" ЕАД, ЕИК 103921587, със седалище и адрес на управление: ..., партер, представлявано от Н. Г. Х. и А. Г. Д..

- "Ол Сийз България" ООД, ЕИК 103318621, със седалище и адрес на управление:, представлявано от Ч. А. А. и К. С. К..

- "Си Джи Еф - акционерна общност" АД, ЕИК 125561017, със седалище и адрес на управление:, представлявано от Ч. А. А..

- "Силвър Бийч" ЕАД, ЕИК 200432364, със седалище и адрес на управление:, представлявано от К. С. К..

- "Рудерсдал" ЕООД, ЕИК 148123309, със седалище и адрес на управление: гр.София, ул. «Княз Борис 1», № бл.47, ет.1, ап.4, представлявано от К. М. Б..

- "Кота Енерджи" ЕАД, ЕИК 201469650, със седалище и адрес на управление:, представлявано от Г. Д. Г..

- Ч. А. А., с адрес по местоживееене.....

III. ПРЕДМЕТ НА ПРАВНИЯ СПОР.



Синдика оспорва правото на претендираното от "Първа Инвестиционна Банка" АД по чл.717н от ТЗ право **на принудително изпълнение, спрямо масата** на несъстоятелността, на **паричното вземане, допуснато на несъдебно изпълнително основание** по чл.418, във връзка с чл.417, т.2 от ГПК, до предварително и незабавно индивидуално изпълнение. Оспорването е по причина на наличието на висящ съдебен спор, относно съществуването на изпълняваното право и ипотечните права на "Първа Инвестиционна Банка" АД, определящи същите като спорни.

„Първа Инвестиционна Банка" АД твърди, че Синдика е задължен да извърши плащането претендирано по чл.717н от ТЗ парично вземане, въз основа на издадения по чл.418, във връзка с **чл.417**, т.2 от ГПК в полза на банката изпълнителен лист, независимо от спорността на това парично вземане.

"Еър Пропърти Девелопмънт- в несъстоятелност" АД оспорва съществуването на изпълняваното от "Първа Инвестиционна Банка" АД парично вземане, както и ипотечните права на банката, свързани със спорното парично вземане, и отрича правото на изпълнение, спрямо масата на несъстоятелността по реда на чл.717н от ТЗ. В застъпеното пред съда **по несъстоятелността** становище от дата 06. 08. 2013 г., процесуалния представител на несъстоятелното дружество Адвокат М. Н., излага подробни съображения, свързани с положението, че паричните средства в масата на несъстоятелността съставляват притежания, ползващи се с право на защита и като инвестиционна собственост на дружеството майка - Еър Лоджистикс Лимитед Инк, по смисъла на Договора за насърчване и взаимна закрила на инвестициите между България и САЩ, същите се ползват с правото на защита и се третират в режим на най- благоприятствана нация, в условията на абсолютна забрана за експроприация.

IV. ФАКТИЧЕСКА ОБСТАНОВКА.

С Решение № 16, постановено по чл.630 от ТЗ на дата 30.05.2011 г., е открито производство по несъстоятелност на "Еър Пропърти Девелопмънт" АД и **назначен** постоянен синдик на **дружеството**.

С Решение № 122, постановено по чл.711 от ТЗ на дата 15.06.2012 г., е отхвърлен оздравителния план, предложен за "Еър Пропърти Девелопмънт" АД, дружеството е обявено в несъстоятелност, като е наложена обща възбрана и запор върху имуществото включено в масата на несъстоятелността, правомощията на представителните му органи са десезирани и е постановено пристъпване към осребряване на имуществото, включено в масата на несъстоятелността.

На основание чл.717 от ТЗ, в хода на производството по т.д.№14/2011г. Синдикът е извършил чрез търг продажба на обособена част от масата на несъстоятелността, съставляваща три недвижими имота, обединени в **общо** функционално цяло, съобразно отреденото за тях предвиждане за жилищно застрояване. Тези имоти към момента на продажбата са били обременени с ипотечни тежести. В аспект на конкретния правен спор, касае се за договорни ипотеки учредени за обезпечаване на сключени договори за кредит между "Първа Инвестиционна Банка" АД и трети лица - "Порт Инвестмънт Девелопмънт - България 2" ЕАД и "Асет Мениджмънт" Е АД. В резултат на извършената от Синдика продажба на тези терени, която покупко-продажба е извършена с участието на "Първа Инвестиционна Банка" АД като купувач, в масата на несъстоятелността са постъпили 97 500 000 лева. Продажбата е одобрена с Постановление за възлагане № 270 от дата 15.12.2012 г., издадено от съда по несъстоятелността в производството по д.н.№14/2011г., понастоящем влязло в законна сила.



Предявеното от "Първа Инвестиционна Банка" АД искане по чл.694 от ТЗ, банката да бъде приета като кредитор на "Еър Пропърти Девелопмънт" АД в производството по несъстоятелност, предмет на д.н. №14/2011г., въз основа на паричните вземания за които са издадени предявените по чл.717н ТЗ изпълнителни листи, е отхвърлено с влязло в законна сила решение, постановено по д.н. 82 по описа на Търговишки окръжен съд за 2011г.

"Първа Инвестиционна Банка" АД, на дата 21. 05. 2013 г. е предявила в производството по д.н.№14/2011г. **на основание чл.717н от ТЗ, искане за плащане на парични вземания, по които на несъдебно изпълнително основание - извлечение от счетоводна сметка за неиздължени кредитни задължения по главница, лихви, такси и комисионни и разноски, е допуснато по реда на чл.418, във връзка с чл.417, т.2 от ГПК, предварително и незабавно изпълнение.** Предявени по чл.717н от ТЗ са следните изпълнителни листи:

Изпълнителен лист от 28.06.2012г., издаден въз основа на произнесените основания със заповед за изпълнение № 4932 от 28.06.2012 г., издадена по чл.417, т.2 ГПК, в производството по ч.гр.д, № 8985/2012 г. по описа на ВРС -XVI състав, за сумата 31 724 900 евро, допускаща принудително изпълнение, спрямо "Порт Инвестмънт Девелопмънт - България 2" Е АД по договор за банков кредит № 39 КР-АА-2510/22.11.2007 г., на начислените по анекс №4 на 15.12.2009г. парични вземания за: главница 20 000 000 евро; просрочена наказателна лихва за периода 25.10.2010г.-21.06.2012г. в размер на 11 724 900 евро; разноски по заповедното производство - 1 240 970, 22 лева.

Изпълнителен лист издаден на 25.06.2012г. въз основа на произнесените основания със заповед за изпълнение № 4868 от 25.06.2012 г., издадена по чл.417, т.2 ГПК, в производството по ч.гр.д. № 8968/2012 г. по описа на ВРС -IX състав, за сумата 3 965 612.50 евро, допускаща принудително изпълнение, спрямо "Порт Инвестмънт Девелопмънт - България 2" ЕАД на парично вземане, начислено по Анекс №2/15.12.2009г. сключен към договор за банков кредит № **0141Л)-Б-000002/02.10.2008г.**, включващо: главница - 2 500 000 евро, просрочена наказателна лихва за периода 25.10.2010г.-21.06.2012г. в размер на **1 465 612,50 евро, разноски по заповедното производство - 155 121, 28 лева.**

Изпълнителен лист издаден на 26.06.2012г. въз основа на произнесените основания със заповед за изпълнение - № 4886/26.06.2012 г., издадена по чл.417 ГПК, в производството по ч.гр.д. № 8974/2012 г. по описа на ВРС- XXXIII състав, допускаща принудително изпълнение, спрямо "Асет Мениджмънт" ЕАД на парично вземане в размер на 10 570 936,45 евро, представляващи 6 950 118, 02 евро - изискуема главница и 3 620 818,43 евро - просрочена наказателна лихва за периода 25.10.2010г. - 21.06.2012г., по договор за банков кредит № 014LD-L-000006129. 12.2OW г.

Поради оспорване от страна на длъжниците на вземанията по изпълнителните листи, издадени на несъдебно изпълнително основание в полза на "Първа Инвестиционна Банка" АД, банката е предявила иски с правно основание чл.415 от ГПК за установяване на вземанията, допуснати до предварително и незабавно изпълнение. Исковете са предявени, съответно :

Иск вх. номер 2935 от дата 24.04.2013 г. за установяване вземането по изпълнителния лист издаден на 28.06.2012г. за сумата от 31 724 900 евро, с ответник по иска длъжника по изпълнението "Порт Инвестмънт Девелопмънт -България 2" ЕАД. По този иск е образувано съдебно дело номер 69 по описа на Търговишки окръжен съд за 2013г.

Иск с вх. номер 6871 от дата 28.02.2013 г. за установяване вземането по изпълнителния лист издаден на 25.06.2012г. за сумата от 3 965 612.50 евро, с ответник по иска длъжника по



изпълнението "Порт Инвестмънт Девелопмънт -България 2" ЕАД. По този иск е образувано съдебно дело номер 360 по описа на Варненски окръжен съд за 201 Зг.

Иск с вх. номер 8805 от дата 15.03.2013 г. за **установяване вземането по** изпълнителния лист издаден на 26.06.201 Зг. за сумата от 10 570 936,45 евро, с ответник по иска длъжника по изпълнението " Асет Мениджмънт" ЕАД. По този иск е образувано съдебно дело номер 490 по описа на Варненски окръжен съд за 201 Зг.

В хода на производството по д.н. 14/2011 г., във връзка с искането на "Първа Инвестиционна Банка" АД по чл.717н от ТЗ за плащане на паричните вземания по посочените изпълнителни листи, са постъпили възражения от страна на длъжниците по изпълнението "Порт Инвестмънт Девелопмънт -България 2" ЕАД и "Асет Мениджмънт" ЕАД, **оспорващи** съществуването на изпълняваното вземане.

Кредиторите по чл.693 от ТЗ, с приети вземания за удовлетворяване в производството по несъстоятелност открито за "Еър Пропърти Девелопмънт" АД са свикали и провели събрание на 12.08.2013г., на което **са** гласували решения, препоръчващи на Синдика като орган на масата на несъстоятелността в условията на десезирани правомощия на органите на несъстоятелния търговец, да упражни възложените по закон правомощия за запазване и защита на масата на несъстоятелността, и да заведе съдебни дела за установяване несъществуването на предявените по чл.717н от ТЗ парични вземания и несъществуването на ипотечните права на "Първа Инвестиционна Банка" АД, по които се предявява искането за плащане.

Синдикът, въз основа на препоръчителните решения на събранието на кредиторите, с оглед на възложените му от закона правомощия и в условията на десезирани компетенции на представителни органи на "Еър Пропърти Девелопмънт" АД, е предявил на дата 13.08.2013г. три отрицателни установителни иска срещу "Първа Инвестиционна Банка" АД и длъжниците по изпълнителните листа - "Порт Инвестмънт Девелопмънт - България 2" ЕАД и "Асет Мениджмънт" ЕАД. Предмет на исковата защита е да се установи, че "Първа Инвестиционна Банка" АД не притежава право да получи плащане от масата на несъстоятелността по реда на чл.717н от ТЗ, по причина на това, че не съществуват паричните вземания, допуснати до предварително и незабавно изпълнение с издадените по извлечение от сметка изпълнителни листи и по причина, че банката не притежава ипотечни права, спрямо масата на несъстоятелността. По тези искове са образувани съдебни производства -д.н.133 / 2013, д.н. 134 /2013 и д.н. 135 /2013г., всичките по описа на Търговишки окръжен съд.

На дата 19.08.2013 г. с молба вх. № 3751 Синдикът е поискал от съда по несъстоятелността да разреши заделяне на средства от масата на несъстоятелността до размера на стойностите, за които са вписани ипотечните актове представени от "Първа Инвестиционна Банка" АД в производството по чл.717н от ТЗ, с оглед обезпечаване изхода на съдебните спорове и осигуряване изпълнението на съдебните актове, свързани с установяване съществуването на изпълняваните от банката парични вземания и ипотечни права, съставляващо преюдициално положение, с оглед произнасянето по претендираното от "Първа Инвестиционна Банка" АД право да получи погасително плащане от масата на несъстоятелността.

При тези правни положения, със свое писмо вх.№ 092/ 16.08.201 Зг., "Първа Инвестиционна Банка" АД, уведомява Синдика, че ще предприеме действия за наказателно преследване спрямо него, в случай, че от постъпилите при продажбата на активите от масата на несъстоятелността на "Еър Пропърти Девелопмънт" АД бъдат извършени плащания към други кредитори, извън предявените от банката права по чл.717н ТЗ.



Съответно с писмо вх.№ 3812 / 23.08.2 ЮЗг., кредиторите с приети вземания за удовлетворяване в производството по д.н.№ 14/2011г., са настояли във връзка с отговорността на Синдика, да бъдат заделени средства от масата на несъстоятелността до размера на ипотечните стойности в пределите до които следва да се лимитират претенциите на "Първа Инвестиционна Банка" АД, представени по чл.717н от ТЗ и разпореждането с тези средства да се определи едва с произнасянето на съдебните спорове, предмет на д.н. 133 / 2013г., д.н. 134 / 2013г. и д.н. 135 /2013г. по описа на ТОС, с влезли в законна сила съдебни актове.

Със молба вх.№ 3751/19.08.2013г., Синдикът е отправил искане по д.н.№14/2011г. до съда по несъстоятелността да бъде разрешено да се заделят до приключване на съдебните спорове, спрямо претенциите по чл.717н от ТЗ на "Първа Инвестиционна Банка" АД, следните парични средства от масата на несъстоятелността :

Сумата от 20 000 000 евро, представляваща стойността на Договорна ипотека от дата 31.03.2009г., нотариален акт № 156, том П, рег.№ 1342, дело № 220, по описа за 2009 г. на Балчишки нотариус Обретен Обретенков, рег.№ 109 на НК, вписана под вх.рег.№ 1227 от 01.04.2009 г., Акт Хе 41, том I, дело № 367/2009 г. в Служба по вписванията при Районен съд - гр.Балчик, учредена и вписана за обезпечаване вземанията, произтичащи от Анекс №3/31.03.2009г., сключен към кредит № 39 КР-АА-2510/22.11.2007 г., учредена от "Ол Сийз Пропърти 2" ООД за обезпечаване на правата на "Първа Инвестиционна Банка" АД, произтичащи от посочения договор за кредит, сключен с "Порт Инвестмънт Девелопмънт - България 2" ЕАД. Тези ипотечни тежести са преминали върху "Еър Пропърти Девелопмънт" АД по силата на сключен договор за покупко-продажба на ипотекирани имоти от дата 15.12.2009г.

Заделянето е поискано до приключване с влязъл в законна сила съдебен акт на правния спор, предмет на д.н. 135 / 2013г. по описа на Търговишки окръжен съд.

Сумата от 2 500 000 евро, представляваща стойността на Договорна ипотека от 31.03.2009г., нотариален акт № 155, том П, рег.№ 1341, дело № 219 по описа за 2009 г. на Балчишки нотариус О.О., рег.№ 109 на НК, вписана в Службата по вписванията при РС - гр.Балчик, под вх.рег. № 1226 от 31.03.2009 г., Акт № 40, том I, дело № 366/2009 г., учредена и вписана за обезпечаване на парично вземане в размер на 2 500 000 евро, произтичащо от Анекс №1/31.03.2009г., сключен по кредит № 014ББ-Ю00002/02.10.2008г., учредена от "Ол Сийз Пропърти 2" ООД за обезпечаване на правата на "Първа Инвестиционна Банка" АД, произтичащи от посочения договор за кредит, сключен с "Порт Инвестмънт Девелопмънт - България 2" ЕАД. Тези ипотечни тежести са преминали върху "Еър Пропърти Девелопмънт" АД по силата на сключен договор за покупко-продажба на ипотекирани имоти от дата 15.12.2009 г.

Заделянето е поискано до приключване с влязъл в законна сила съдебен акт на правния спор, предмет на д.н. 134 / 2013г. по описа на Търговишки окръжен съд.

Сумата от 8 000 000 евро, представляваща стойността на Договорна ипотека от 19.02.2010г., нотариален акт № 85, том I, рег.№ 446, дело № 71 по описа за 2010 г. на Балчишки нотариус Обретен Обретенков, рег.№ 109 на НК, вписана в Службата по вписванията при РС - гр.Балчик, под вх.рег. № 247 от 19.02.2010 г., Акт № 5, том I, дело № 111/2010 г., учредена и вписана за обезпечаване на вземанията, произтичащи от кредит № 0141ЛХБ- 000006/29.12.2009 г., учредена от "Еър Пропърти Девелопмънт" АД за обезпечаване на правата на "Първа Инвестиционна Банка" АД , произтичащи от посочения договор за кредит, сключен с "Асет Мениджмънт" ЕАД.



Заделянето е поискано до приключване с влязъл в законна сила съдебен акт на правния спор, предмет на д.н. 133 / 201 Зг. по описа на Търговишки окръжен съд.

В условията на възникнал спор по приложението на чл.418 от ГПК в производството по несъстоятелност, в хипотезата на чл.717н ТЗ, Синдикът е представил на 30.08.2013 г. искането си по чл.47, ал.2 ЗНА, във връзка с чл.5 ГПК, пред съда по несъстоятелността, да се произнесе по предпоставките и приложимостта на чл.717н от ТЗ в хипотезата на спорност на предявеното за изплащане от масата на несъстоятелността вземане. По същество на спора е поставен за произнасяне следния правен въпрос - **Допустимо ли е изпълнение по реда на чл.717н от ТЗ спрямо масата на несъстоятелността в производството по несъстоятелност, на спорното парично вземане, допуснат» до предварително и незабавно изпълнение въз основа на несъдебно изпълнително основание, по чл.418, във връзка с чл.417, т.2 от ГПК.** В искането до съда по несъстоятелността се настоява за определяне на общия разум на закона и основните начала на правото, съгласно разпоредбата на чл.47, ал. 2 от ЗНА. Посочва се, че единствения регламент, съдържащ аналогична уредба, с оглед предмета на правния спор е Регламент (ЕО) № 1896/2006 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 12 декември 2006г. Излагат се съображения, че Регламента, съгласно нормата на чл.5, ал.4 от Конституцията и съответно на произнесеното от Конституционния съд Решение №12 от 02.10.2012г. по конст.дело № 4/2012г., следва да цени при тълкуване и определяне на приложното поле на нормите на чл.418 и чл.417 от ГПК.

V. ПРИЛОЖИМИ НОРМАТИВНИ РАЗПОРЕДБИ.

A/ НАЦИОНАЛНО ПРАВО.

Приложимият закон за разрешаване на спора, относно предпоставките и условията за процедиране на правилото на чл.717н от ТЗ, и определяне правомощията на Синдика по приложението на тази разпоредба, в хипотезата на спорност на изпълняваното, спрямо масата на несъстоятелността вземане, допуснато по чл.418, във връзка с чл.417, т.2 от ГПК, е Част Четвърта на Търговския закон.

Искането адресирано до съда по несъстоятелността, основаващо се на определените в чл.5 от ГПК, във връзка с чл.47, ал.2 от ГПК, правомощия, в условията на липсваща, или на неясна, съответно противоречива нормативна уредба, съдът да реши отнесения пред него правен въпрос и правен спор, въз основа на общия разум на закона и на основата на основните принципи на правото, определя приложимостта и нормите на Закона за задълженията и договорите (чл.151 и чл.155, чл.166, чл.167, чл.170, чл. 173 и чл.174), и на нормите на Гражданско процесуалния закон (чл.404, чл.429, чл.464).

Определянето на основните принципи на правото, към които препраща нормата на чл.5 от ГПК, обуславя и приложимостта на конституционните разпоредби, ползващи се с пряко и непосредствено приложение съгласно чл.5, ал.2 на Конституцията на Република България. В този ред, приложими в случая са текстовете на чл.5, ал.4, произнасящ приложимостта на общностното право, на чл.56, произнасящ неотменимостта, прякото и непосредствено приложение на правото на защита.

Определящо за изясняване на общия разум на закона и основните принципи на правото, с оглед предмета на отнесения пред съда по несъстоятелност правен спор и преюдициалните по този спор правни въпроси, се явява положението, че паричните средства, включени в масата на несъстоятелността на "Еър Пропърти Девелопмънт" АД съставляват притежания по смисъла на чл.17, ал.3 от Конституцията на Република България,



спрямо които е недопустимо отчуждаване по ред различен от нормативно установения за целта.

Не на последно място от съществено преюдициално значение за произнасяне на поставените по чл.5 от ГПК правни въпроси, обуславящи формирането на решение и произнасяне на правния спор по приложението на чл.717н от ТЗ, съставлява установеното правно положение, че "Еър Пропърти Девелопмънт" АД и съответно Синдика на несъстоятелното дружество, не са страни по образуваните искиви производства от "Първа Инвестиционна Банка" АД по чл.415 от ГПК, не са страни и по самите заповедни производства по чл.418 и чл.417 от ГПК, и предявените искиве по чл.658, ал. 1, т.7 от ТЗ срещу "Първа Инвестиционна Банка" АД и длъжниците по изпълнителните листи, е единственият способ за защита на масата на несъстоятелността.

Съгласно разпоредбата на чл.717н от ТЗ, при продажбата на недвижим имот от масата на несъстоятелността, ипотекиран за обезпечаване на чуждо задължение, синдикът предава от получената цена припадаща се част на ипотекарния кредитор, срещу представяне от последния на изпълнителен лист. Нормата не съдържа други разпоредби, които да съдържат решение на въпроса, дали изпълняваното парично вземане, спрямо масата на несъстоятелността следва да е безспорно и как следва да се процедира в случаите на спорност на това парично вземане, съответно на ипотечните права на кредитора по това парично вземане.

Синдикът като орган на масата на несъстоятелността е натоварен с определени компетенции - чл.658 ТЗ, но същият няма правомощия да произнася спорни правоотношения. Съгласно нормата на чл.685, ал.2 от ТЗ Синдикът осъществява своите правомощия съобразно с развитието на производството по несъстоятелност и постановеното от съда. В условията на десезирани правомощия на органите на управление на "Еър Пропърти Девелопмънт - в несъстоятелност" АД, съгласно разпоредбата на чл.717, ал.1, т.3 от ТЗ, Синдикът осъществява правата и задълженията на несъстоятелния търговец. Тези правомощия на синдика изрично са посочени в чл.658, ал.1 ,т.7 на ТЗ, съгласно която норма Синдика завежда дела и представлява несъстоятелния търговец по заведени срещу него дела , имащи за предмет защитата на имуществени права, включени в масата на несъстоятелността, и оспорването на правата, предявени от трети лица срещу масата на несъстоятелността.

Нормата на чл.691 от ТЗ, с оглед специализацията на производството по несъстоятелност като универсално производство за удовлетворяване на всички парични вземания от масата на несъстоятелността, дефинира понятието безспорност на паричните вземания, което отговаря на посочените критерии :

- вземане, което е установено с влязло в сила съдебно решение, постановено след датата на решението за откриване на производството по несъстоятелност, по което е взел участие синдикът.

Синдикът като орган на масата на несъстоятелността е натоварен с определените в чл.658 от ТЗ компетенции, които не включват правомощия да произнася и да процедира спорни правоотношения.

Съгласно нормата на чл.685, ал.2 от ТЗ Синдикът осъществява своите правомощия съобразно с развитието на производството по несъстоятелност и постановеното от съда.

Нормата на чл.717н от ТЗ, адресира правомощията на Синдика с термина **"предава"** припадаща се част от получената цена на ипотекарния кредитор, снабден за целта с изпълнителен лист;



Действащият ГПК разграничава две основни групи изпълнителни листи **-по чл.404 ГПК** (изпълнителен лист, издаден въз основа на влязло в законна сила съдебно решение, установяващо правото, предмет на принудително изпълнение) **и по чл.418 ГПК** (изпълнителен лист, издаден на несъдебно изпълнително основание, съдържащо формално удостоверено извънсъдебно твърдение за съществуване на право, нуждаещо се от принудително изпълнение).

Употребеният израз **"предаване на парична сума"** по вземане, снабдено с право на принудително изпълнение, от синдика указва, че последният действа като орган в условията на обвързана компетентност. Тази компетентност изключва разглеждането на правни спорове **и обвързва изпълнението само и единствено със случаи, когато вземането е безспорно**. Такова вземане може да бъде или вземането, ползващо се с безспорност по смисъла на чл.691 от ТЗ или вземане по чл.404 от ГПК.

Разграничаването на двете разгледани хипотези на безспорност по чл.404 ГПК и по чл.691 ТЗ, е според момента на съдебното произнасяне на правния спор, установяващо съществуването на изпълняваното по чл.717н от ТЗ вземане. Разграничителният критерий се извежда от разпоредбата на чл.637 от ТЗ указваща, че всички заварени към момента на откриване на производството по несъстоятелност по чл.630 от ТЗ съдебни производства се спират и продължават със задължителното участие на синдика.

Указанието в **чл.717н от ТЗ** относно употребения от законодателя израз **"предава паричните суми"**, в предметно отношение визира случаите, при които синдикът, въз основа на изпълнителния лист, издаден в изпълнение на съдебно решение влязло в законна сила, действа като орган на безспорна администрация. Терминът **"предава"** е ясен и има строго указателен **императивен** характер. **В** хипотезата на спорни вземания, синдикът следва да **процедира отнесеното по чл.717н от ТЗ искане по реда указан в чл.658, ал.2 от ТЗ, т.е. според** постановленията на съда по несъстоятелността.

Наличието на правен спор, отричащ основанието, размера /ликвидността/ и изискуемостта на вземането по чл.418 ГПК, в това число и в случаите на правен спор, относно ипотечните права на кредитора, спрямо масата на несъстоятелността, съставлява положение, определящо правомощията на съда по несъстоятелността, посочени в чл.658, ал.2 от ТЗ, с оглед произнасянето на въпросите:

- Приложима ли е в производството по несъстоятелност издадената срещу трети лица, по несъдебно изпълнително основание, заповед за незабавно и предварително изпълнение на парично вземане?

- Изпълнителният лист издаден **на** несъдебно изпълнително основание достатъчно основание ли е за разрешаване на платежна операция със средствата от масата на несъстоятелността или изпълняваното парично вземане следва да отговоря на критерия безспорност?

Разпоредбата на чл.717н от ТЗ не съдържа регламент, позволяващ приобщаване към приложното ѝ поле и на разгледаните в чл.418 от ГПК хипотези. В предметно отношение разпоредбата на чл.418 от ГПК, е част от нормите, уреждащи производството на индивидуалното принудително изпълнение.

Съгласно нормата на чл. 429, ал.3 от ГПК, издадения изпълнителен лист за **незабавно и предварително** изпълнение на парично вземане, **установено като подлежащо на изпълнение на несъдебно изпълнително основание, има** действие и спрямо третите лица дали за обезпечаване на това парично вземане в залог или ипотека свой имот. Синдика е орган на масата на несъстоятелността на който са възложени определени от закона правомощия и не се



идентифицира с ипотекарния длъжник. Разпоредбата на чл.717н от ТЗ адресира правомощията на синдика.

Разпоредбата на чл.464 от ГПК, разпорежда, че в случаите на спор между взыскателите в производството по индивидуално принудително изпълнение, във връзка с разпределението на средствата получени от съдебния изпълнител при продажбата на ипотекирания имот, разпределяне на тези средства не се извършва до произнасяне на този спор с влязъл в законна сила съдебен акт. По приложението на този текст в хипотезата на чл.717н от ТЗ, в процесния случай, е възразено от страна на "Първа Инвестиционна Банка" АД, по съображения за специализацията на производството по несъстоятелност като универсален способ за удовлетворяване на паричните вземания спрямо масата на несъстоятелността, и с посочване, че конкуриращите се права на кредиторите по чл.693 от ТЗ, следва да се процедират по реда на чл.722 от ТЗ, а тези на ипотекарните кредитори по реда установен в чл.717н от ТЗ. Разпоредбата на чл.717н от ТЗ не съдържа регламент, нито препратка към нормата на чл.464 от ГПК. Вътрешните закони не съдържат регламент, който да дава решение на въпроса, как следва да се процедира в случаите на спор относно изпълняваното парично вземане от ипотекарен кредитор, чието вземане и ипотечни права са спорни. Съдът по несъстоятелността, пред който са отнесени въпросите по приложението на чл.717н от ТЗ, в хипотезата на спорност на паричните вземания предявени за изплащане от масата на несъстоятелността, констатира, че е налице празнота в националното законодателство, преодоляването на която следва да се извърши по реда на чл.5 от ГПК, с приложение на нормата на чл.47, ал.2 от ЗНА, чрез изясняване на общия разум на закона и на основните принципи на правото. Поради специализацията на производството по несъстоятелност като универсален способ за удоачетворяване на паричните вземания от масата на несъстоятелността, субсидиарното приложение на нормите на ГПК, уреждащи материята на индивидуалното принудително изпълнение, е ограничено с оглед изискванията за яснота и непротиворечивост на правните норми, и тяхното съобразяване по приложението на чл.47, ал.2 от ГПК е допустимо в рамките на сравнително правния анализ и съпоставка.

VI. ДОВОДИ И ПРАВНИ ИЗВОДИ НА СТРАНИТЕ.

Синдикът на "Еър Пропърти Девелопмънт - в несъстоятелност" АД, застъпва тезата, че в производството по несъстоятелността, изпълнението на парично вземане, допуснато по реда на чл.418, във връзка с чл.417, т.2 от ГПК до незабавно и принудително изпълнение с издаден за целта на несъдебно изпълнително основание изпълнителен лист, съставлява недопустимо положение, в хипотезата на установена спорност на това парично вземане. Това разбиране се аргументира с постановеното от Конституционния съд на Република България Решение № 12, постановено по конст. дело № 4/ 2012 г., с което конституционосъобразността на разпоредбите на чл.418 и на чл.417,т.2 от ГПК, даващи право на банките, на основата на извлечение по кредитните сметки да се снабдят с право на незабавно и предварително изпълнение, е произнесена с преценката за съответност на тези норми с РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 1896/2006 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 12 декември 2006 година, за създаване на процедура за европейска заповед за плащане. Съображенията относно неприложимостта на издадения изпълнителен лист по чл.418 от ГПК, в производството по чл.717н от ТЗ, в хипотезата на спорност на изпълняваното парично вземане, се мотивират с разгледаните в Регламента положения, свързани с безспорността на паричните вземания за които е издадена европейска заповед за изпълнение и със забраната за приложимостта на тази заповед в производството по несъстоятелност. Излагат се доводи, че



съгласно чл.5, ал.4 от Конституцията на РБългария, Регламента е част от българската правна система и разглежданите в нея принципни положения следва да бъдат съобразени от националния съд при изясняване на общия разум на закона и основните принципи на правото, при произнасяне на правния спор в условията на нормативна празнота.

В подкрепа на тезата, че изпълняваните по чл.717н от ТЗ парични вземания трябва да отговорят на изискванията за безспорност, синдика излага аргументи свързани с нормите на чл.638, разпоредба повеляваща спиране на всички започнали към датата на откриване на производството по несъстоятелност изпълнителни производства, независимо от основанията на което е издаден изпълнителния лист, на разпоредбата на чл.685 и чл.694 от ТЗ, задължаваща в случаите на издаден изпълнителен лист по чл.418, във връзка с

основанията по чл.417 от ГПК, кредитора да установи своите вземания спрямо несъстоятелния длъжник, в случай, че иска да се сдобие със статут на кредитор, чиито права подлежат на удовлетворяване от масата на несъстоятелността.

"Първа Инвестиционна Банка" АД аргументира искането по чл.717н от ТЗ, че нормата на чл.418 от ГПК разпорежда незабавно и предварително изпълнение на паричното вземане, представено в издадения за целта изпълнителен лист, приложен към искането за изплащане от масата на несъстоятелността. Излагат се доводи и по редакцията на чл.717н ТЗ, тълкувана като разпоредба вменяваща в задължение на синдика да предаде дължимата сума по изпълнителния лист.

VII. МОТИВИ ЗА ОТПРАВЯНЕ НА ПРЕЮДИЦИАЛНОТО ЗАПИТВАНЕ.

Спорът по приложението на чл.717н от ТЗ, не е спор по предвидените в нормата предпоставки. Не съществува спор относно наличието на издаден изпълнителен лист по чл.418, вр. чл.417, т.2 от ГПК, разпореждащ незабавно изпълнение на паричните вземания на "Първа Инвестиционна Банка" АД. Не се спори и по това, че договорните ипотечки, на които банката се позовава в искането си за плащане, са учредени за обезпечаване на вземанията на банката по сключените договори за кредит с третите лица - "Порт Инвестмънт Девелопмънт - България 2" Е АД и "Асет Мениджмънт" Е АД.

Не е налице и спор, че парични вземания от "Първа Инвестиционна Банка" АД, произнесени в заповедното производство като подлежащи на предварително и незабавно индивидуално принудително изпълнение, са предмет на висящ съдебен спор по образуваните от банката по чл.415 от ТЗ съдебни дело - д.н.490 и д.н.360 по описа за 2013г. на Варненски окръжен съд, и д.н. 69 по описа за 2013г. на Търговишки окръжен съд.

Няма спор и по отношение на факта, че съгласно правомощията, определени с нормата на чл.658, т.7 от ТЗ, синдика като представляващ несъстоятелния търговец в условията на десизирани компетенции по чл.711, т.3 от ТЗ на изпълнителния директор на "Еър Пропърти Девелопмънт - в несъстоятелност" АД, е предявил отрицателни установителни искове срещу "Първа Инвестиционна Банка" АД и длъжниците по изпълнителните листа, за установяване, че паричните вземания по тези изпълнителни листи не съществуват, че банката не притежава ипотечни права по тези вземания спрямо масата на несъстоятелността, и банката няма право на изпълнение по реда на чл.717н от ТЗ, спрямо получените в масата на несъстоятелността парични средства при продажбата на имотите, за които са вписани ипотечни тежести.

Спорът, който е отнесен пред съда по несъстоятелността е по приложението на чл.717н от ТЗ, и е правен. За да се произнесе по него, настоящият съдебен състав в условията на нормативна празнота, съгласно нормата на чл.5 от ГПК и чл.47, ат.2 от ЗНА, е задължен да се произнесе по общия разум на закона и основните принципи на правото,



имащи отношение към приложимостта на издадения на несъдебно изпълнително основание изпълнителен лист за незабавно изпълнение на парично вземане, предявено от ипотекарен кредитор спрямо масата на несъстоятелността, в условията на спорност на паричното вземане и спорност на ипотечните права.

Конституционособразността на чл.418 и чл.417 от ГПК, е произнесена с Решение № 12 на Конституционния съд постановено на дата 02.10.2012 г. по конст. дело № 4/ 2012 г. Преценката е извършена с оглед съответността на заповедното производство с РЕГЛАМЕНТ (ЕО) Х° 1896/2006 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 12 декември 2006 година, за създаване на процедура за европейска заповед за плащане, като част от вътрешното право на РБългария и ползващо се с приоритет, по силата на чл.5, ал.4 от Конституцията, спрямо нормите от вътрешното законодателство, които противоречат на установените в него правни положения и нормативни решения.

Както отбеляза настоящия съдебен състав, вътрешното законодателство не съдържа разпоредби, които да съдържат решение на поставения спорен въпрос по приложението на чл.717н от ТЗ. Специализацията на производството по несъстоятелност като универсален способ за удовлетворяване на всички парични вземания спрямо масата на несъстоятелността, не допуска приложение по аналогия на нормативните текстове, уреждащи индивидуалното принудително изпълнение на паричните вземания, положение следващо от конкуриращите се интереси, представени в производството по несъстоятелност във фазата на осребряване на масата на несъстоятелността и изплащане вземанията на кредиторите. Тази конкуренция е многостранна и представя интересите на кредиторите по чл.693 от ТЗ, на кредиторите по чл.717н и на несъстоятелния търговец. Субсидиарното приложение на нормите, уреждащи индивидуалното принудително изпълнение, създава предпоставки за противоречиво прилагане на неясни нормативни решения, поради и което, съществуващата уредба в чл.418 и следващите от ГПК, следва да се ограничи по предмета на предмета на правния спор до сравнителноправния анализ. В този ред съда счита, че допитването до Съда на Европейската общност, относно исканото тълкуване на Регламента е от обуславящо значение за изясняване на основните принципи на правото и общия разум на закона, въз основа на които да се даде решение и по конкретния спорен въпрос относно приложението на чл.717н от ТЗ в условията на спорност на паричното вземане, допуснато до принудително изпълнение по чл.418, във връзка с чл.417, т.2 от ГПК.

Преюдициалността на запитването се основава на положението, че Регламента като част от националното законодателство по силата на чл.5, ал.4 от Конституцията, съдържа постановления и принципни положения, относими към въпросите свързани с конкуренцията на заповедта за индивидуално изпълнение на парично вземане и производството по несъстоятелност, уредено като универсално производство за изпълнение на парични вземания. В този ред от значение по смисъла на чл.47, ал.2 от ЗНА, във връзка с дължимото тълкуване и приложение на правото по на чл.5 от ГПК, се явяват разгледаните в Регламента положения на безспорност на изпълняваното парично вземане и установеното ограничение в чл.2, т.2, буква "б" от Регламента, на приложимостта на европейската заповед за изпълнение на парично вземане **спрямо производството** по несъстоятелността. Тази **относимост е налице** и с оглед на правилото за безспорност по смисъла на чл.691 от ТЗ, на вземанията, приети по реда на чл. 685 и следващите от ТЗ на удовлетворяване в производството по несъстоятелност.

Съгласно чл.47, ал.2 от Закона за нормативните актове, приложим в хипотезата на чл.5 от ГПК, съдът е длъжен при произнасяне на отнесения пред него правен спор, да произнесе



въпросите свързани с изясняване на общия разум на закона и основните начала на правото, във всички случаи когато: - нормативният акт е непълен, за неуредените от него случаи се прилагат разпоредбите, които се отнасят до подобни случаи, ако това отговаря на целта на акта. Ако такива разпоредби липсват, отношенията се уреждат съобразно основните начала на правото на Република България.

С цел прецизност на изложението, следва да се акцентира на положението, че съгласно нормата на чл.5, ал.4 от Конституцията на Република България, при тълкуването и изясняването на основните начала на правото и определяне общия разум на закона, следва да се съобразят и международните актове по които българската държава е страна, като част от националната законова рамка.

Относими положения по приложението на чл.47, ал.2 от Закона за нормативните актове, се явяват:

1. Съображение (6) от Преамбюла и разпоредбата на чл.1 на Регламента, определящи изискването за безспорност на парични вземания, изпълнявани на територията на Европейския съюз.

2. Съображение (10) от Преамбюла и разпоредбата на чл. 26 на Регламента, указващи автономността на националното законодателство на страна членка на общността да урежда и по друг начин въпросите, свързани с ускореното събиране на безспорни парични вземания на територията на Европейския съюз.

3. Разпоредбата на чл.2, т.2, буква «б» на Регламента, определяща неприложимост на Регламента към производства, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордат и други аналогични производства.

В този аспект, съдът е изправен пред необходимостта да поиска и да се снабди с тълкуването на Съда на Европейската общност по въпросите:

1. Как следва да се тълкува критерия "безспорност" на изпълняваното парично вземане по смисъла на съображение (6) от Преамбюла и разпоредбата на чл.1 от Регламента.

2. В случаите, когато във вътрешното законодателство на държава член на Европейския съюз, на територията на която се изпълнява паричното вземане, не е уреден въпроса за приложението на заповедта за изпълнение на паричното вземане в производството по несъстоятелност открито за лице, спрямо чието имущество се насочва изпълнението, следва ли забраната, установена в чл.2, т.2, буква "б" на Регламента да се тълкува стеснително и да се прилага само по отношение на изпълняваните спорни парични вземания, или същата се отнася и до изпълняваните безспорни парични вземания.

3. Как следва да се тълкува разпоредбата на чл.2, т.2, буква "б" на Регламента, определяща неприложимост на регламента към производствата, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордати и други аналогични производства, в аспект, дали ограничението се отнася единствено до процедурата по откриване на посочените производства или обхваща и тяхното пълно развитие, според означените процесуални фази и етапи във вътрешната нормативна уредба на съответната държава член на Европейския съюз.

4. Съгласно доктрината за примат на общностното право и в условията на празнота във вътрешно нормативната уредба по националното законодателство на държава член на Европейския съюз, допустимо ли е основата на съображение (10) от Преамбюла и на разпоредбата на чл.26 от Регламента, по тълкувателен път националният съд на съответната държава член на Европейския съюз, пред който е открито производство по несъстоятелност на лице, спрямо чието имущество е насочено изпълнението, да наложи решение различно



и в противоречие с основните принципи, застъпени в Регламента,
Водим от горното, съдът

ОПРЕДЕЛИ:

ОТПРАВЯ преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз съгласно чл. 267, първи параграф, буква «б» от Договора за функциониране на Европейския съюз, със следните въпроси:

1. Как следва да се тълкува критерия "безспорност" на изпълняваното парично вземане по смисъла на съображение (6) от Преамбюла и разпоредбата на чл.1 от Регламента.

2. В случаите, когато във вътрешното законодателство на държава член на Европейския съюз, на територията на която се изпълнява паричното вземане, не е уреден въпроса за приложението на заповедта за изпълнение на паричното вземане в производството по несъстоятелност открито за лице, спрямо чието имущество се насочва изпълнението, следва ли забраната, установена в чл.2, т.2, буква "б" на Регламента да се тълкува стеснително и да се прилага само по отношение на изпълняваните спорни парични вземания, или същата се отнася и до изпълняваните безспорни парични вземания.

3. Как следва да се тълкува разпоредбата на чл.2, т.2, буква "б" на Регламента, определяща неприложимост на регламента към производствата, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордати и други аналогични производства, в аспект, дали ограничението се отнася единствено до процедурата по откриване на посочените производства или обхваща и тяхното пълно развитие, според означените процесуални фази и етапи във вътрешната нормативна уредба на съответната държава член на Европейския съюз.

4. Съгласно доктрината за примат на общностното право и в условията на празнота във вътрешно нормативната уредба по националното законодателство на държава член на Европейския съюз, допустимо ли е основата на съображение (10) от Преамбюла и на разпоредбата на чл.26 от Регламента, по тълкувателен път националният съд на съответната държава член на Европейския съюз, пред който е открито производство по несъстоятелност на лице, спрямо чието имущество е насочено изпълнението, да наложи решение различно и в противоречие с основните принципи, застъпени в Регламента?

Спира на основание чл.631, ал.1 от Гражданско процесуалния кодекс производството образувано по искане на "Първа Инвестиционна Банка" АД с правно основание чл.717н от ТЗ, по дело №14/2011г., до произнасяне на Съда на Европейския съюз.

РАЗПОРЕЖДА ЗАДЕЛЯНЕ на сумата от 97 500 000лв., получена от продажбата на имотите, предмет на ипотеки, по особена сметка, до приключване производството по преюдициалното запитване.

Определението не подлежи на обжалване.

5. Определение от 5 февруари 2015 г., Петрус, С-451/14

5.1. Коментар на определението – Стилияна Григорова

Контекст и нужда от преюдициално запитване



Преюдициалното запитване до Съда на ЕС е отправено от районния съд в гр. София в производство по спор между държавата и Р. П. за право на собственост върху недвижим имот. Основателността на предявения срещу Република България иск се е оказал обусловен от това може ли да се придобие право на собственост върху недвижим имот, държавна собственост, по давност. В частност, ключовият въпрос е защо за държавата се създава привилегията да не може да изгуби правото на собственост върху имот поради това, че друг правен субект е упражнявал фактическа власт с намерение за своене за определен период от време. С други думи, накърнявали ли правото на собственост на гражданите и юридическите лица мораториумът, въведен с § 1 от ПР на ЗД на ЗС (ДВ, бр. 46/2006 г.)?

Р. П. е изложила в исквата си молба, че в нотариално производство за снабдяване с констативен нотариален акт за собственост върху недвижим имот (апартамент) се нуждаела от документ, че имотът не е държавна собственост. Такъв документ не ѝ бил издаден, а вместо това се установило, че през 2010 г. областният управител съставил акт за държавна собственост върху имота. Ищцата заявява, че владее апартамента от 1994 г. и иска от съда да установи по отношение на държавата правото ѝ собственост.

В отговор ответникът се е позовал на наложения през 2006 г. мораториум върху придобиване на държавни имоти по давност, последователно удължаван и до момента.

Петрус е възразила, че с тази норма се нарушава Европейската конвенция за защита правата на човека.

Сезираният със спора съд решава, че следва да отправи преюдициално запитване до Съда на ЕС. Позовал се е на чл. 1 от Протокол № 1/20.03.1952 г. към Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, според който всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своите притежания и никой не може да бъде лишен от тях освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

От друга страна, с приемането на разпоредбата на § 1 от ЗР на ЗД на ЗС се заличавали правните последици на осъществено владение. По този начин възниквало съмнение дали не се ограничава неприкосновеността на частната собственост, доколкото способите за придобиването ѝ са част от тази неприкосновеност. Отделно от това, у съда възникнало съмнение дали нормата на § 1 от ПР на ЗД на ЗС не противоречи на основния принцип на правото за равнопоставеност на всички граждански субекти, тъй като с тази норма се дава приоритет на един частноправен субект пред друг, и съответно дали предвиждане на подобен приоритет не противоречи на принципите на правовата държава.

За решаване на спора, с който е сезиран съдът е спрял производството по гр.д. № 16140/2013 г. и е отправил до Съда на ЕС преюдициално запитване дали е допустимо държавата сама да въвежда мораториум досежно изтичане на придобивна давност в своя полза, с оглед непредвиден приоритет по отношение на частната собственост.

Решението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза



На първо място, Съдът припомня постоянната си практика в производството по преюдициално запитване по член 267 от ДФЕС, според която той може да тълкува правото на Съюза единствено в пределите на предоставената му компетентност.

Относно член 1 от Допълнителния протокол към ЕКПЧ, Съдът пояснява, че макар признатите от ЕКПЧ основни права да са част от правото на Съюза като общи принципи, както потвърждава член 6, параграф 3 ДЕС, и макар член 52, параграф 3 от Хартата да изисква съдържащите се в тази харта права, съответстващи на права, гарантирани от ЕКПЧ, да имат същия смисъл и обхват като дадените им в посочената конвенция, все пак, докато Съюзът не се присъедини към нея, тя не представлява юридически акт, формално интегриран в правния ред на Съюза. От това следва, че не е от компетентността на Съда по член 267 ДФЕС да се произнася относно последиците, които националният съд трябва да извлече от евентуалния конфликт между националното право и член 1 от Допълнителния протокол към ЕКПЧ.

На следващо място, що се отнася до Хартата, Съдът акцентира върху това, че член 51, параграф 1 от нея предвижда, че разпоредбите ѝ се отнасят за държавите-членки единствено когато те прилагат правото на Съюза.

Според трайната практика на Съда, когато дадено правно положение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да го разгледа и евентуално посочените разпоредби на Хартата сами по себе си не биха могли да обосноват подобна компетентност.

Съдът на ЕС констатира в тази връзка, че преюдициалното запитване не дава основание да се счита, че делото в главното производство се отнася до национална правна уредба, с която се прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата.

Така, макар правото на собственост да е гарантирано от член 17, параграф 1 от Хартата, това не променя факта, че предметът на делото пред националния съд не се отнася до тълкуването или прилагането на друга норма от правото на Съюза освен съдържащите се в Хартата.

Поради това Съдът на ЕС заключава, че не е компетентен да се произнесе по въпроса, отправен от Софийски районен съд. Схематично компетентността на Съда на ЕС да тълкува норма от Хартата по преюдициално питане на национална юрисдикция може да бъде представена по следния начин:

На първо място, трябва да се идентифицира разпоредба от правото на ЕС, която намира приложение в главния спор, различна от Хартата (напр. друга разпоредба от Договорите, регламент, директива, решение или международен договор, сключен от ЕС). Именно тази разпоредба „вкарва“ разглеждания проблем в приложното поле на правото на ЕС и изпълнява условието на чл. 51, параграф 1, от Хартата, съгласно който разпоредбите ѝ се отнасят до държавите членки, единствено когато те прилагат правото на Съюза. Едва на второ място следва да се идентифицират приложимите разпоредби от Хартата. В действителност, последните не могат да намерят приложение сами по себе си, т.е. без „привръзка“ към правото на ЕС.



С това определение за пореден път Съдът на ЕС очертава пределите на своята компетентност в областта на тълкуването на норми, свързани с основните права на човека. Тя се оказва с различен обхват от компетентността на Европейския съд по правата на човека, разглеждащ жалби на частноправни субекти за нарушение на права, гарантирани от ЕКЗПЧ след изчерпване на вътрешно правните средства за защита. В действителност, Хартата не предоставя допълнителна компетентност на Съда на ЕС. Тя се прилага единствено в приложното поле на правото на ЕС, но не и извън него.

Значение за националното право. Последваща процесуална история

Районният съд в гр. София е уважил предявения от Р. П. иск на основание придобивна давност. Мотивите нямат отношение към изложеното от Съда на ЕС в определението за задължението на националния съдия да извлече последиците от евентуално противоречие между норма от националното законодателство и разпоредба на ЕКЗПЧ и протоколите към нея. Те са основани на броенето на сроковете и тяхното изтичане. Изводите на СРС въззивният съд не е споделил. Давностният срок за придобиване на имоти – частна или общинска собственост е започнал да тече на 01.06.1996 г. и е спрял на 31.05.2006 г. Следователно, ищцата не е придобила имота по давност, поради което претенцията ѝ е неоснователна. Р. П. е подала касационна жалба срещу решението на СГС, което ВКС е допуснал до касационно обжалване. Поради констатирани противоречия в съдебната практика, на ОСГК на ВКС е предложено постановяване на тълкувателно решение дали с разпоредбата на § 1 от ЗР на ЗД на ЗС (ДВ, бр. 46/2006 г.) давностният срок е спрял преди той да изтече. С Тълкувателно решение № 3/14.02.2018 г. по тълк. д. № 3/2017 г. на ОСГК на ВКС е отклонено предложението на състава на ВКС за постановяване на тълкувателно решение по поставения в определението от 06.07.2017 г. въпрос. Според мотивите, когато срокът се брой по месеци, а следователно и по години, той изтича на съответното число и месец от последната година, съответстващ на деня, в който владението е започнало. Десетгодишният давностен срок, започнал да тече от 01.06.1996 г., изтича на 01.06.2006 г., а не на 31.05.2006 г., откогато е в сила мораториумът, установен с § 1 ЗР на ЗД на ЗС (ДВ, бр.46/2006г.), с който е постановено спиране на давността за определен период от време, удължен впоследствие до 31.12.2022 г. Като краен резултат, ВКС е потвърдил решението на СГС и е оставил в сила решението на СГС.

От съдържанието на актовете на националните юрисдикции по повдигнатия спор за собственост между частноправен субект и държавата се установява, че нито една от тях не е коментирала дали е противоречие на въведения мораториум с правото, закрепено в чл. 1 от Допълнителния протокол към ЕКЗПЧ. Това се е налагало още повече от насоките, които Съдът на ЕС е дал в т. 15 на определението от 5 февруари 2015 г. В прерогативите на националния съдия е да извлече последиците при наличие на противоречие между националното право и ЕКЗПЧ. Въпреки че мораториумът е причината на Петрус да бъде отречено придобиване на право на собственост върху имот – частна държавна собственост по



давност, коментар за нарушение на чл. 1 от Допълнителния протокол към ЕКЗПЧ в решенията липсва.

Въпреки това, в последваща си практика ВКС е обосновал засилената защита, която законодателят е дал на имотите, държавна и общинска собственост. На първо място, в определение № 334/20.06.2018 г. по гр.д. № 1351/2017 г. ВКС се позовава на чл. 18, ал. 6 от Конституцията на РБ, според която държавните имоти се стопанисват и управляват в интерес на гражданите и на обществото. Държавната и общинска собственост служи на обществени интереси, а правото на гражданите за придобиване на право на собственост чрез давностно владение не е издигнато като конституционно право. По тези причини за накърняване на правото на собственост по чл. 17, ал. 1 и ал. 3 от Конституцията на РБ с разпоредбата на § 1 от ЗР на ЗД на ЗС не може да се говори. В противовес на мотивите в определението на първоинстанционния съд от 03.09.2014 г. за съмнения дали с препятстване придобиването на имоти, държавна и общинска собственост не се накърнява неприкосновеността на конституционно признато право, ВКС категорично сочи, че оригиналното основание за придобиване на право на собственост върху недвижим имот по давност не е конституционно обвързано с никаква норма на основния закон, а е въпрос за законодателна преценка. Мораториум върху действието на придобивната давност е допустимо по преценка на законодателя като форма за провеждане на принципа за защита на частната собственост, като тук ВКС се е позовал на решения на Конституционния съд.

Прави впечатление, че ВКС е отчел липса на конституционна норма, която да изисква от законодателя регламентация на право да се придобие недвижим имот по давност. Тази чисто вътрешна връзка между основния закон и друг нормативен акт наподобява на съотношението между прокламиран от Хартата общ принцип и норма от правото на ЕС като едно от условията националният съд да получи отговор на преюдициално запитване.

В по-старата си практика Съдът на ЕС е имал повод да отчете, че конституционният ред на всички държави членки осигурява защита на правото на собственост, а ограниченията се налагат от обществен интерес. Подобна е и редакцията на чл. 17, изр. 2, пр. 1 от Хартата, съответна на чл. 1, изр. 2 от Допълнителния протокол към ЕКЗПЧ. Изглежда законово въвеждане на известни ограничения в придобиването и упражняването на правото на собственост е оправдано, особено от съображения за обществен ред и в обществен интерес.

5.2. Определение от 5 февруари 2015 г., Петрус, С-451/14

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

5 февруари 2015 година

„Преюдициално запитване — Член 53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда — Харта на основните права на Европейския съюз — Прилагане на правото на Съюза — Отсъствие — Явна липса на компетентност на Съда“

По дело С-451/14,



с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Районен съд София (България) с акт от 3 септември 2014 г., постъпил в Съда на 26 септември 2014 г., в рамките на производство по дело

Р. А. П.

срещу

Република България,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: Т. von Danwitz (докладчик), председател на състава, С. Vajda, А. Rosas, Е. Juhász и D. Šváby, съдии,

генерален адвокат: N. Jääskinen,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, да се произнесе с мотивирано определение съгласно член 53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда,

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 1 от Първия допълнителен протокол към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричан по-нататък „Първият допълнителен протокол към ЕКПЧ“) и на член 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа П. и Република България във връзка с придобиването по давност на собственост върху недвижим имот, частна собственост на тази държава членка.

Българското право

3 Член 28 от Закона за собствеността гласи:

„Собственост на физически и юридически лица могат да бъдат всички вещи с изключение на тези, които съгласно Конституцията на Република България са изключителна държавна собственост или по силата на закона са публична държавна или общинска собственост“.

4 Член 79 от този закон гласи:



„Правото на собственост по давност върху недвижим имот се придобива с непрекъснато владение в продължение на 10 години.

Ако владението е добросъвестно, правото на собственост се придобива с непрекъснато владение в продължение на 5 години“.

5 Член 86 от същия закон предвижда:

„Не може да се придобие по давност вещ, която е публична държавна или общинска собственост“.

6 Съгласно § 1 от Заключителните разпоредби към Закона за допълнение на Закона за собствеността давността за придобиване на държавни и общински имоти спира да тече до 31 декември 2014 г.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

7 От акта за преюдициалното запитване следва, че съобразно данните, вписани в Акт за държавна собственост № 07619 от 8 октомври 2010 г., Република България е собственик на недвижим имот, а именно апартамент, намиращ се в град София (България). Недвижимият имот е частна собственост на тази държава членка.

8 Г-жа П. сезира Районен съд София с иск срещу Република България, като иска да бъде признато за установено правото ѝ на собственост върху този недвижим имот. В подкрепа на иска си тя изтъква, че е придобила собствеността върху имота чрез изтекла придобивна давност.

9 Република България поддържа, че е собственик на недвижимия имот, за който се води делото в главното производство, по силата на националното законодателство. Според Република България г-жа П. не е придобила собствеността върху този недвижим имот по давност поради мораториума върху придобиването по давност на недвижими имоти, представляващи частна собственост на Република България, произтичащ от § 1 от Заключителните разпоредби към Закона за допълнение на Закона за собствеността.

10 Запитващата юрисдикция се съмнява в съвместимостта на този мораториум с член 1 от Първия допълнителен протокол към ЕКПЧ и с член 17, параграф 1 от Хартата. Тя счита в това отношение, че възможността за придобиване по давност на недвижими имоти — частна държавна или общинска собственост, е част от правото на собственост, гарантирано от тези разпоредби. Освен това според запитващата юрисдикция този мораториум, установен в полза единствено на частната държавна собственост, създава неравно третиране във вреда на частните лица — собственици на недвижими имоти.

11 Предвид тези обстоятелства Районен съд София решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:



„Допустимо ли е държавата сама да въвежда мораториум досежно изтичане на придобивна давност в своя полза, с оглед непредвиден приоритет по отношение на частната собственост?“.

Относно компетентността на Съда

12 В съответствие с член 53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда, когато разглеждането на определено дело очевидно не е от компетентността му, Съдът може във всеки един момент, след изслушване на генералния адвокат и без да провежда докрай производството, да реши да се произнесе с мотивирано определение. Тази разпоредба следва да се приложи по настоящото дело.

13 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество от Съда да тълкува член 1 от Допълнителния протокол към ЕКПЧ и член 17, параграф 1 от Хартата, за да може да определи дали § 1 от Заключителните разпоредби към Закона за допълнение на Закона за собствеността е съвместим с тези разпоредби.

14 Съгласно постоянната практика на Съда в производството по преюдициално запитване по член 267 ДФЕС той може да тълкува правото на Съюза единствено в пределите на предоставената му компетентност (решение *Torrallbo Marcos*, C-265/13, EU:C:2014:187, т. 27 и цитираната съдебна практика).

15 Що се отнася до член 1 от Допълнителния протокол към ЕКПЧ, следва да се припомни, че макар признатите от ЕКПЧ основни права да са част от правото на Съюза като общи принципи, както потвърждава член 6, параграф 3 ДЕС, и макар член 52, параграф 3 от Хартата да изисква съдържащите се в тази харта права, съответстващи на права, гарантирани от ЕКПЧ, да имат същия смисъл и обхват като дадените им в посочената конвенция, все пак, докато Съюзът не се присъедини към нея, тя не представлява юридически акт, формално интегриран в правния ред на Съюза (вж. решение *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, т. 44). От това следва, че не е от компетентността на Съда по член 267 ДФЕС да се произнася относно последиците, които националният съд трябва да извлече от евентуалния конфликт между националното право и член 1 от Допълнителния протокол към ЕКПЧ (вж. в този смисъл решение *Vandeweghe* и др., 130/73, EU:C:1973:131, т. 2, определение *Corpul Național al Polițiștilor*, C-134/12, EU:C:2012:288, т. 14 и решение *Nisthuz Poclava*, C-117/14, EU:C:2015:0000, т. 43 и цитираната съдебна практика).

16 Що се отнася до Хартата, член 51, параграф 1 от нея предвижда, че разпоредбите ѝ се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза. Член 6, параграф 1 ДЕС, както и член 51, параграф 2 от Хартата уточняват, че разпоредбите на последната не разширяват приложното поле на правото на Съюза извън определената в Договорите компетентност на Съюза.

17 Както следва от трайната практика на Съда, когато дадено правно положение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да го разгледа и евентуално посочените разпоредби на Хартата сами по себе си не биха могли да учредят такава компетентност (вж. решения *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, т. 22, *Torrallbo Marcos*,



EU:C:2014:187, т. 30 и Julián Hernández и др., C-198/13, EU:C:2014:2055, т. 33, както и определение Stylinart, C-282/14, EU:C:2014:2486, т. 19 и цитираната съдебна практика).

18 Съгласно представените от запитващата юрисдикция данни главното производство се отнася до национална правна уредба, според която по давност може да бъде придобит всеки недвижим имот, с изключение на недвижимите имоти — частна държавна собственост, за които е предвиден мораториум върху изтичането на срока на придобивната давност. Нищо в преюдициалното запитване обаче не дава основание да се счита, че делото в главното производство се отнася до национална правна уредба, с която се прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата.

19 Така, макар правото на собственост да е гарантирано от член 17, параграф 1 от Хартата, това не променя факта, че нищо в преюдициалното запитване не дава основание да се счита, че предметът на делото в главното производство се отнася до тълкуването или прилагането на друга норма от правото на Съюза освен съдържащите се в Хартата.

20 Следователно произнасянето по въпроса на запитващата юрисдикция не е от компетентността на Съда.

21 При тези условия на основание член 53, параграф 2 от Процедурния правилник следва да се приеме, че произнасянето по въпроса, поставен от Районен съд София, очевидно не е от компетентността на Съда.

По съдебните разноски

22 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) определи:

Произнасянето по въпроса, поставен от Районен съд София (България), очевидно не е от компетентността на Съда на Европейския съюз.

Съставено в Люксембург на 5 февруари 2015 година.

5.3. Определение от 03.09.2014 г. по гр. дело № 16140/2013 г. на Софийския районен съд, 32. състав

Софийски районен съд, Първо гражданско отделение, 32 състав, в закрито заседание на трети септември две хиляди и четиринадесета година, в състав.

РАЙОНЕН СЪДИЯ: НЕВЕНА ЧЕУЗ

като разгледа докладваното от съдия Чеуз гражданско дело № 16 140 по описа на съда за 2013 г., и за да се произнесе, съобрази следното:



Производството е по реда на чл. 629 ал.1 от ГПК във връзка с чл. 234 от Договора за създаване на Европейската общност (ДЕО).

Делото е образувано по искова молба на Р. А. П., чрез процесуалните ѝ представители адв. М. и адв. I ерон срещу Държавата, чрез МРРБ с искане да бъде признато за установено по отношение на ответника правото ѝ на собственост върху недвижим имот, представляващ апартамент - гарсонiera 4, находяща се в гр. ***, ж.к. „***“, бл. ***, вх. *, ет. *, с площ от 40 кв.м., заедно със съответните идеални части от общите части на сградата и правото на строеж върху общинско място. В обстоятелствената част на исквата молба се твърди, че имотът е придобит от същата на основание давностно владение като е била въведена във владение му от племенницата на починалия на 04.02.1992 г. предишен собственик на имота.

Ответникът - Държавата, чрез МРРБ, чрез процесуалния си представител юрк. Г. оспорва иска досежно неговата основателност. В писмения си отговор отправя възражение, че е собственик на основание законова норма.

СРС, Първо гражданско отделение, 32 състав, след като обсъди изложените в исквата молба твърдения, доводите и становищата на страните, и събрания по делото доказателствен материал, прие от фактическа страна следното:

Ищцата е дееспособно физическо лице, което твърди, че е собственик на недвижим имот на придобивно основание, годно да я направи собственик, а именно давностно владение. На 30.05.2009 г. ищцата е депозирала молба-декларация пред Нотариус 302 – В. Б. с район на действие - СРС с искане да бъде призната за собственик на имота и ѝ бъде издаден констативен нотариален акт на основание чл. 587 от ГПК, установяващ това нейно право. По делото е представен АДС 07619/08.10.2010 г., от съдържанието на който се установява, че процесният имот е актуван като частна държавна собственост. Ответникът противопоставя възражение, че е собственик на имота на основание законовата норма. Противопоставил е и възражение, че съгласно законово въведенният мораториум за придобиване по давност на имоти частна държавна собственост претендираната от ищцата придобивна давност не е текла.

Във връзка с гореизложеното ищцата е сезирала СРС с искане на основание чл. 629 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК) да отправи запитване за преюдициално заключение до Съда на Европейските общности (Съда на ЕО) в Люксембург относно тълкуването на чл. 1 от Протокол 1 /20.03.1952 г. към Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи.

При така установената фактическа обстановка, СРС, Първо гражданско отделение, 32 състав, приема от правна страна следното:

Приложимо към делото национално право: **КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

В сила от 13.07.1991 г., Обн. ДВ. бр. 56 от 13 Юли 1991 г., изм. ДВ. бр. 85 от 26 Септември 2003 г., изм. ДВ. бр. 18 от 25 Февруари 2005 г., изм. ДВ. бр. 27 от 31 Март 2006 г., изм. ДВ. бр. 78 от 26 Септември 2006 г., изм. ДВ. бр. 12 от 6 Февруари 2007 г.

Чл. 4. (1) Република България е правова държава. I я се управлява според Конституцията и законите на страната.



- Чл. 17. (1) Правото на собственост и на наследяване се гарантира и защитава от закона.
- (2) Собствеността е частна и публична.
 - (3) Частната собственост е неприкосновена.
 - (4) Режимът на обектите на държавната и общинската собственост се определя със закон.

ЗАКОН ЗА СОБСТВЕНОСТТА

Обн. ДВ. бр.92 от 16 Ноември 1951г., изм. ДВ. бр.12от 11 Февруари 1958г., изм. ДВ. бр.90 от 8 Ноември 1960г., изм. ДВ. бр.99 от 20 Декември 1963г., изм. ДВ. бр.26 от 30 Март 1973г., изм. ДВ. бр.27 от 3 Април 1973г.,изм. ДВ. бр.54 от 12 Юли 1974г.,изм. ДВ. бр.87 от 8 Ноември 1974г., изм. ДВ. бр.55 от 14 Юли 1978г.,изм. ДВ. бр.36 от 8 Май 1979г., изм. ДВ. бр. 19 от 8 Март 1985г., изм. ДВ. бр. 14 от 19 Февруари 1988г., изм. ДВ. бр.91 от 2 Декември 1988г., изм. ДВ. бр.38 от 19 Май 1989г., изм. ДВ. бр.31 от 17 Април 1990г.,изм. ДВ. бр.77 от 17 Септември 1991 г., изм. ДВ. бр.33 от 19 Април 1996г., изм. ДВ. бр.ЮОот 31 Октомври 1997г., изм. ДВ. бр.90от 15 Октомври 1999г., изм. ДВ. бр.34 от 25 Април 2000г., изм. ДВ. бр.59 от 21 Юли 2000г., изм. ДВ. бр.32 от 12 Април 2005г., изм. ДВ. бр.46 от 6 Юни 2006г., изм. ДВ. бр.105от 22 Декември 2006г., изм. ДВ. бр.24 от 20 Март 2007г., изм. ДВ. бр.59 от 20 Юли 2007г., изм. ДВ. бр. 113 от 28 Декември 2007г., изм. ДВ. бр.54 от 13 Юни 2008г., изм. ДВ. бр. 109 от 23 Декември 2008г., изм. ДВ. бр.6 от 23 Януари 2009г., изм. ДВ. бр.ЮО от 21 Декември 20 Юг., изм. ДВ. бр.57 от 26 Юли 2011 г., изм. ДВ. бр. 105 от 29 Декември 2011г.

Чл. 28. (Изм. - ДВ, бр. 31 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 33 от 1996 г.) Собственост на физически и юридически лица могат да бъдат всички вещи с изключение на тези, които съгласно Конституцията на Република България са изключителна държавна собственост или по силата на закона са публична държавна или общинска собственост.

Чл. 79. Правото на собственост по давност върху недвижим имот се придобива с непрекъснато владение в продължение на 10 години.

Ако владението е добросъвестно, правото на собственост се придобива с непрекъснато владение в продължение на 5 години.

Чл. 86. (Изм. - ДВ, бр. 31от 1990 г., доп. - ДВ, бр. 33 от 1996 г.) (*) Не може да се придобие по давност вещ, която е публична държавна или общинска собственост.

Заклучителни разпоредби

КЪМ ЗАКОНА ЗА ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА СОБСТВЕНОСТТА

(ОБН - ДВ БР. 46 ОТ 2006 Г\, В СИЛА ОТ 01.06.2006 Г., ИЗМ. - ДВ, БР. 105 01 2006 П, ИЗМ. - ДВ, БР. 113 ОТ 2007 Г., В СИЛА ОТ 31.12.2007 Г., ИЗМ. - ДВ, БР. 105 ОТ 2011 Г., В СИЛА ОТ 31.12.2011 Г.)

§ 1. (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2006 г.) Давността за придобиване на държавни и общински имоти спира да тече до 31 декември 2007 г. /отм./



(ОБН. - ДВ, БР. 46 ОТ 2006 Т., В СИЛА ОТ 01.06.2006 Г., ИЗМ. - ДВ, БР. 105 ОТ 2006 ГД ИЗМ. - ДВ, БР. .113 ОТ 2007 Г., В СИЛА ОТ 31.12.2007 Г.)

§ 1. (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 113 от 2007 г., в сила от 31.12.2007 г.) Давността за придобиване на държавни и общински имоти спира да тече до 31 декември 2008 г. /отм./

§ 1. (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 113 от 2007 г., в сила от 31.12.2007 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2011 г., в сила от 31.12.2011 г.) Давността за придобиване на държавни и общински имоти спира /да тече до 31 декември 2014 г.

ЗАКОН ЗА ДЪРЖАВНАТА СОБСТВЕНОСТ В СИЛА ОТ 01.01.1996 Г.

Обн. ДВ. бр.44 от 21 Май 1996г., изм. ДВ. бр.104от 6 Декември 1996г., изм. ДВ. бр.55 от 11 Юли 1997г.,доп. ДВ. бр.61 от 31 Юли 1997г., изм. ДВ. бр. 117 от 10 Декември 1997г.,доп. ДВ. бр.93 от 11 Август 1998г., изм. ДВ. бр.124от 27 Октомври 1998г., изм. ДВ. бр.67 от 27 Юли 1999г., изм. ДВ. бр.9 от 1 Февруари 2000г., изм. ДВ. бр.12от 11 Февруари 2000г., изм. ДВ. бр.26 от 29 Март 2000г., изм. ДВ. бр.57 от 14 Юли 2000г., изм. ДВ. бр. 1 от 2 Януари 2001 г., изм. ДВ. бр.38 от 17 Април 2001г., изм. ДВ. бр.45 от 30 Април 2002г., изм. ДВ. бр.63 от 15 Юли 2003г., изм. ДВ. бр.24 от 23 Март 2004г.,доп. ДВ. бр.93 от 19 Октомври 2004г., изм. ДВ. бр.32 от 12 Април 2005г., изм. ДВ. бр. 17 от 24 Февруари 2006г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.36 от 2 Май 2006г., изм. ДВ. бр.64 от 8 Август 2006г.,изм. ДВ. бр.105от 22 Декември 2006г., изм. ДВ. бр.41 от 22 Май 2007г., изм. ДВ. бр.59 от 20 Юли 2007г., изм. ДВ. бр.92 от 13 Ноември 2007г., изм. ДВ. бр.ПЗот 28 Декември 2007г., изм. ДВ. бр.52 от 6 Юни 2008г., изм. ДВ. бр.54 от 13 Юни 2008г., изм. ДВ. бр.Ю от 6 Февруари 2009г., изм. ДВ. бр.17от 6 Март 2009г., изм. ДВ. бр. 19 от 13 Март 2009г., изм. ДВ. бр.33 от 30 Април 2009г., изм. ДВ. бр.41 от 2 Юни 2009г., изм. ДВ. бр. 18 от 5 Март 20Юг., изм. ДВ. бр.87 от 5 Ноември 20Юг., изм. ДВ. бр.Ю от 8 Март 2011г.,изм. ДВ. бр.47 от 21 Юни 2011г., изм. и доп. ДВ. бр.45 от 15 Юни 2012г.,изм. ДВ. бр.82 от 26 Октомври 2012г., дои. ДВ. бр.99 от 14 Декември 2012г.,изм. и дои. ДВ. бр.27 от 15 Март 2013г., изм. ДВ. бр.65 от 23 Юли 2013г.,изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г., изм. и доп. ДВ. бр. 109 от 20 Декември 2013г., изм. ДВ. бр.40 от 13 Май 2014г.

Чл.14 (2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1998 г., изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г.) Имотите и вещите - държавна собственост, се управляват в съответствие с предназначението им за нуждите, за които са предоставени, с грижата на добър стопанин.

Чл. 80. (1) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г.) Имот - държавна собственост, който се владее или държи без основание, който се ползва не по предназначение или нуждата от който е отпаднала, се изземва въз основа на заповед на областния управител, въз основа на мотивирано искане на съответния министър или ръководител на ведомство.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г.) Заповедта на областния управител за изземването на имота се изпълнява по административен ред със съдействието на полицията.



Общностноправни норми, приложими към фактите по делото:

Чл. 1 от Протокол 1 /20.03.1952 г. към Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи - Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общит е принципи на международното право.

Чл. 17.1. от Харта на основните права на ЕС - Всеки има право да се ползва от собствеността на имуществото, което е придобил законно, да го ползва, да се разпорежда с него и да го завещава. Никой не може да бъде лишен от своята собственост, освен в обществена полза, в предвидените със закон случаи и условия и срещу справедливо и своевременно обезщетение за понесената загуба. Ползването на имуществото може да бъде уредено със закон до степен, необходима за общия интерес.

Мотиви за отправяне на преюдициалното запитване:

Съгласно чл. 1 от Протокол 1 /20.03.1952 г. към Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право. Съгласно цитираната по-горе норма на чл. 79 от ЗС придобиването на право на собственост на основание изтекла придобивна давност в полза на даден правен субект е годно основание да го направи собственик. Фактическият състав на тази разпоредба включва наличието на няколко предпоставки -изтичането на период от време, упоменат от законодателя, през който период от време даден правен субект е владял явно, спокойно и необезпокоявано вещ от гражданския оборот. С приемането на §1 от ЗР на ЗС, влязъл в сила на 01.06.2006 г. законодателно е регламентиран мораториум досежно възможността да се придобиват по давност имоти, които са частна общинска или държавна собственост. Впоследствие нормата е изменяна два пъти, с които срокът на мораториума се увеличава. С приемането на тази разпоредба, с която се заличават правните последици на осъществявано владение, се поставя въпроса дали на практика се ограничава неприкосновеността на частната собственост, доколкото способите за придобиването ѝ са част от тази неприкосновеност. На следващо място следва да се постави въпросът дали нормата не противоречи на основния принцип на правото за равнопоставеност на всички гражданскоправни субекти, доколкото с нейното нормативно закрепване се дава приоритет на един частноправен субект /доколкото в процесното правоотношение е такъв, не носител на властнически правомощия/ пред друг и дали това не противоречи на принципите на правовата държава.

Предвид гореизложеното и с оглед фактите по делото, съдът приема, че за решаването на делото е допустимо да отправи преюдициално запитване до Съда на ЕО и че такова едно запитване при всички случаи е необходимо по смисъла на чл. 234, ал. 2 от ДЕО за изясняване на значението на чл. 1 от Протокол 1 /20.03.1952 г. към Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи.



Съгласно чл. 631 от ГПК с отправянето на преюдициалното запитване съдът спира производството по делото, като определението не подлежи на обжалване, а производството по делото се възобновява след произнасянето на Съда на Европейски те общности.

Мотивиран така и на основание чл. 234, ал. 2 от ДЕО във връзка с чл. 628 от ГПК, както и на основание чл. 631 от ГПК СРС, Първо отделение, 32 състав,

ОПРЕДЕЛИ:

ОТПРАВЯ преюдициално запитване до Съда на Европейските общности съгласно чл. 234, ал. 2 от ДЕО със следния въпрос:

Допустимо ли е Държавата сама да въвежда мораториум досежно изтичане на придобивна давност в своя полза, с оглед непредвиден приоритет по отношение на частната собственост?

СПИРА производството по гражданско дело № 16 140/2013 г. по описа на Софийския районен съд до произнасяне на Съда на Европейските общности.

5.4. Решение № I-32-144/26.11.2015 г. по гр. дело № 1640/2013 г. на Софийския районен съд, 32. състав

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, I ГО, 32-ри състав, в открито съдебно заседание на двадесет и трети октомври две хиляди и петнадесета година, в състав.

РАЙОНЕН СЪДИЯ: МАРИЯ ЗАПРЯНОВА

При секретаря Гергана Кацарова, като разгледа гр.дело №16140 по описа на съда за 2013 година, взе предвид следното:

Ищецът Р. А. П. твърди в исковата си молба, че:

- на 30.05.2009г. започнала процедура за съставяване на констативен акт за собственост на апартамент №4, с площ 40кв.м. - гарсонiera, находяща се в ж.к. ***, бл.***, вх.*, ет.*, състояща се от кухня, санитарно помещение, коридор, балкон, мазе от4кв.м., при съседи на апартамента - отляво - ап. №3 - сем. А.; от дясно — ап.№5 — сем. М.; долу — ап. №2 — сем. К.; от горе оп. №7 — сем. П., заедно с ид.ч. ог общите части на stradaта и правото на строеж върху общинско място;

- предишен собственик на имота бил З. С. П. - съгласно договор за покупко-продажба на жилище, сключен по реда на чл.117 ЗТСУ, рег. №54, т. II, от 07.07.1978г.;

- ищцата била въведена в имота от Е. А. Ц. - наследница (племенница) на З. С. П., като на 24.12.1994г. ищцата била вписана в домовата книга на собствениците;

- по молбата-декларация за съставяване на констативен акт за собственост в Областната администрация на Област София била образувана преписка с вх.№94РР/6/02.02.2010г.;

- във връзка с искането за отбелязване, че имотът не е държавна собственост с писмо от 13.08.201 Ог. Областният управител й указал да представи документи - договор за покупко-продажба на жилище, сключен по реда на чл.117 ЗТСУ, рег. №54, т. II, от 07.07.1978г.;



таблица за окончателно ценообразуване; Протокол за избор на жилище, с които ищцата не разполагала, но опитала да се снабди;

- на 08.10.20Юг. областният управител Д. К. съставил Акт №07619 за частна държавна собственост на процесния имот - на основание чл.68, ал. 1 ЗДС и чл.11 ЗН, вр. чл.103 и чл.104 ППЗДС.

Моли съда да признае, че по отношение на Държавата ищцата е собственик на процесния имот на основание давностно владение, осъществено в периода 24.12.1994г.-30.05.2009г. (съгласно направено уточнение в о.с.з. на 23.10.2015г.).

В отговора на исковата молба Държавата, чрез МРР, оспорва претенцията на ищцата, като твърди:

- З. С. П. е починал на 03.02.1992г.;

- чл.8, ал.4 ЗН, с който се въвежда нов четвърти ред наследници, е обнародван в ДВ бр.60 от 24.07.1992г.;

- към датата на смъртта си З. П. не е имал наследници, тъй като племенницата му Е. А. Ц. (респ. нейната майка М. Ц. -братовчедка) не попада в кръга на наследниците от I-III ред, съгласно ЗН;

-наследник на З.С.П.на основание чл.11 ЗН е Държавата; тя е придобила имота от датата на смъртта на З. С. П., а не от датата на съставяне на АДС;

- по отношение на държавните и общинските имоти има мораториум за придобиването им по давност - чл.86 ЗС и §1 ЗР на ДР на ЗС: „давността за придобиване на държавни и общински имоти спира да тече до 31.12.2014г.”

Моли иска да бъде отхвърлен.

Въз основа на събраните писмени и гласни доказателства, които съдът кредитира, се установяват следните факти:

Страните спорят относно правото на собственост на следния имот: апартамент №4, с площ 40кв.м. - гарсонiera, находяща се в ж.к. ***, бл.***, вх.*, ет.*, състояща се от кухня, санитарно помещение, коридор, балкон, мазе от 4кв.м., при съседни на апартамента - от ляво - ап. №3 - сем. А.; от дясно - ап.№5 - сем. М.; долу - ап. №2 - сем. К.; от горе оп. №7 - сем. П., заедно с ид.ч. от общите части на сградата и правото на строеж върху общинско място.

На 07.07.1978г. между Главна Дирекция за изграждане на София при СГС, като продавач, и З.С.П., като купувач, бил сключен договор рег. №54, т. II за покупко-продажба на посоченото жилище по реда на чл.117 ЗТСУ - видно от договора на л.27;

З.С.П. починал на 03.02.1992г. като към датата на смъртта му единствените му живи роднини били М. И. Ц. - братовчедка, починала на 05.05.1993г. и Е.А.Ц.— племенница. Същият бил разведен, нямал деца, родители, братя, сестри - видно от удостоверение за родствени връзки на л.7 и писмо от СО р-н „Надежда” - л.28.

През 1994г. ищцата Р. П. била въведена в имота от Е.А.Ц.- племенницата на З.С.П., като на 24.12.1994г. ищцата била вписана в домовата книга на собствениците - тези обстоятелства не се спорни, установяват се от копие от домова книга л.39 и от показанията на свидетеля К., който



сочи, че през 1994г. помогнал на семейството да ищцата да пренесе багажа си в жилището, като то било празно, а достъп осигурила жена, на име Е..

Не се установява в периода 24.12.1994г. - 30.05.2009г. владението на Р. П. да е било смущавано.

На 30.05.2009г. Р. П. започнала процедура за съставяване на констативен акт за собственост на апартамент №4, като подала молба-декларация чрез кмета на СО р-н „Надежда” до нотариус Валентина Благоева, рег. №302 НК - видно от молбата-декларация на л.4.

По молбата-декларация за съставяване на констативен акт за собственост в Областната администрация на Област София била образувана преписка с вх.№94PP/6/02.02.2010 г.

Във връзка с искането за отбелязване, че имотът не е държавна собственост с писмо от 13.08.20Юг. Областният управител указал на ищцата да представи документи - договор за покупко-продажба на жилище, сключен по реда на чл.117 ЗТСУ, рег. №54, т. II, от 07.07.1978г.; таблица за окончателно ценообразуване; Протокол за избор на жилище - видно от писмо на л.5.

На 08.10.20 Юг. областният управител Д. К. съставил Акт №07619 за частна държавна собственост на процесния имот - на основание чл.68, ал.1 ЗДС и чл.11 ЗН, вр. чл.103 и чл.Ю4 ППЗДС - видно от АДС на л.6 и л.26.

Въз основа на така установените факти, съдът намира следното от правна страна.

Предявен е иск по чл.124 ГПК. Ищецът се легитимира като собственик на процесния имот на основание давностно владение, осъществено в периода 24.12.1994г. - 24.12.2004г., на което се позовава в исковата си молба от 11.04.201 Зг. Ответникът се легитимира като собственик на основание наследствено правоприемство, въз основа на което е съставен Акт №07619 за частна държавна собственост на процесния имот. Оспорва основанията на ищеца, като сочи, че не е възможно имотът да се придобие по давност, тъй като има мораториум за придобиване по давност на имоти държавна и общинска собственост - чл.86 ЗС и §1 ЗР ЗД ЗС (изм. ДВ бр.Ю5 от 2011г.)

В случая в АДС е посочено, че държавата е придобила имота на основание наследствено правоприемство от предишния собственик З.С.П..

Към датата на откриване на наследството на З.С.П. - 03.02.1992г., към която следва да се определи кръгът от наследниците му, същият не е имал законни наследници, тъй като от събраните доказателства се установява, че единствените му живи роднини са били братовчедка и пленница. Наследяване по закон от роднини по сребрена линия от III до VI степен е въведено с чл.8, ал.4 ЗС — материално правна норма, обнародвана в ДВ бр.60 от 28.07.1992г., която действа занапред. В случая, съгласно чл.11 ЗС (в относимата редакция, обн. ДВ 22/29.01.1949г.), наследството се получава от Държавата.

Актовете за държавна, съотв. за общинска собственост, са официални документи, съставени от длъжностни лица по определен ред и форма, с които се удостоверява възникването, изменението и погасяването на държавната, съотв. на общинската собственост. Освен описание на имота и неговото местонахождение, в акта се посочва и основанията - както правното, така и фактичното, по силата на което имотът е станал държавна (общинска) собственост. Това е така, тъй като актовете за държавна (общинска) собственост нямат



правопораждащо действие, а само констатира придобитото по някой от предвидените в чл. 77 ЗС способности право на собственост. Следователно Държавата е придобила правото на собственост върху имота на основание наследствено правоприемство към датата на смъртта на З.С.П. - 03.02.1992г. Затова към датата, на която се твърди да е установено владение от ищцата - 24.12.1994г., имотът е бил частна държавна собственост.

Не е спорно, че в периода 24.12.1994г.-30.05.2009г. ищцата е владяла имота - упражнявала е фактическа власт върху него, като презумпцията по чл.69 ЗС, че владее за себе си, не е оборена.

Съгласно чл.86 ЗС в редакцията му към ДВ, бр.31 от 17.04.1990г., не може да се придобие по давност вещ, която е държавна или общинска собственост.

Съгласно чл.86 ЗС в редакцията му към ДВ, бр.33 от 1996г., която съгласно §28 към ПЗР ЗИДЗС влиза в сила от 01.06.1996г., не може да се придобие по давност вещ, която е публична държавна или общинска собственост. По аргумент от противното от 01.06.1996г. по давност могат да се придобиват имоти частна държавна собственост (така и „Вещно право”, Георги Боянов, 2009г., стр.307). С оглед цитираната предходна редакция на разпоредбата, съдът намира, че преди 01.06.1996г. не е текла давност за придобиване на имоти частна и публична държавна собственост.

По силата на §1 от ЗД на ЗС (ДВ. бр.46/2006 година, в сила от 1.06.2006 г., изм. с ДВ.бр. 105/2006 г.,изм.с ДВ. бр. 113/2007 год., изм. с ДВ. бр. 109/2008 год. и съответно изм. с ДВ. бр. 105/2011 г., в сила от 31.12.2011 година, изм. и доп. ДВ, бр.107/2014г., в сила от 31.12.2014г.) - давността за придобиване на частни държавни и общински имоти спира да тече в периода 01.06.2006г.-31.12.2017г.

С оглед изложеното, съдът намира, че имот-частна държавна собственост би могъл да придобие на основание давностно владение, осъществено в периода 01.06.1996г.-01.06.2006г. Този период попада в релевиращия период - 24.12.1994г.-30.05.2009г., поради което съдът намира, че ищцата е придобила право на собственост върху спорния имот на основание 10-годишна придобивна давност, изтекла в периода 01.06.1996г.-01.06.2006г., в който по отношение на вещите-частна държавна собственост не са били предвидени забрана или спиране да бъдат придобивани по давност (така и постановено по чл.290 ГПК Решение №251/08.10.2012г. по грдело № 429/2012 на ВКС, П ГО).

Разноски се дължат на ищеца в размер 1119,20лв. - 199,30лв. - държавна такса; 19,90лв. - държавна такса за вписване на исковата молба; 900лв. - адвокатски хонорар. Възражението за прикомерност на адвокатския хонорар е неоснователно - цената на иска е 19929,70лв., поради което претендираното адвокатско възнаграждение е под минималния размер, предвиден в чл.7, ал.2 НМРАВ.

Воден от горното, Софийски районен съд

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по отношение на Държавата, представлявана от Министъра на регионалното развитие и благоустройство, чрез Областен управител на Област



София, с адрес гр. София, ул. „Алабин” №22, че Р. А. П. с ЕГН *****, с адрес ***, е собственик на основание давностно владение, осъществено в периода 01.06.1996г.-01.06.2006г., на апартамент №4, с площ 40кв.м. - гарсонiera, находяща се в ж.к. ***, състояща се от кухня, санитарно помещение, коридор, балкон, мазе от 4кв.м., при съседни на апартамента - от ляво - ап. №3 - сем. А.; от дясно - ап.№5 - сем. М.; долу - ап. №2 - сем. К.; от горе оп. №7 -сем. П., заедно с ид.ч. от общите части на сградата и правото на строеж върху общинско място.

ОСЪЖДА Държавата, представлявана от Министъра на регионалното развитие и благоустройство, чрез Областен управител на Област София, с адрес гр. София, ул. „Алабин” №22, да плати на Р. А. П. с ЕГН *****, с адрес ***, сумата 1119,20лв. - разноски в настоящото производство.

Решението подлежи на обжалване в двуседмичен срок от връчването му на страните с въззивна жалба пред Софийски градски съд.

5.5. Решение от 26.09.2016 г. по гр. дело № 2345/2016 г. на Софийския градски съд, II-а

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, Гражданско отделение, II-А въззивен състав, в публично съдебно заседание на тридесети юни през две хиляди и шестнадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ЕЛИЗАБЕТ П.А

ЧЛЕНОВЕ: ЗЛАТИНА РУБИЕВА

ВИОЛЕТА ЙОВЧЕВА

при участието на секретаря Емилия Вукадинова, като разгледа докладваното от съдия Рубиева въззивно гр. д. № 2345 по описа за 2016 година и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 258 - чл.273 от ГПК.

С решение № 1-32-144 от 26.11.2015г. по гр. дело № 16140/201 Зг. Софийски районен съд /СРС/, 32 състав е признал за установено по отношение на Държавата, представлявана от министъра на регионалното развитие и благоустройството, чрез Областен управител на област София, че Р. А. П. е собственик на основание давностно владение, осъществено в периода 01.06.1996г. - 01.06.2006г., на апартамент №4, с площ 40 кв.м. - гарсонiera, находяща се в ж.к. ****, състояща се от кухня, санитарно помещение, коридор, балкон, мазе от 4 кв.м., при съседни на апартамента: от ляво - ап.№3 - сем. А.; от дясно - ап. №5 - сем. М., долу - ап. №2 - сем. ., от горе-ап. №7 - сем. П., заедно с ид.ч. от общите части на сградата и правото на строеж върху общинско място. С решението съдът е осъдил Държавата, представлявана от министъра на регионалното развитие и благоустройството, чрез Областен управител на област София, да заплати на Р. П. сумата от 1119.20лв. - разноски пред СРС.

Срещу постановеното решение е постъпила въззивна жалба от ответника в първоинстанционното производство - Държавата, представлявана от министъра на регионалното развитие и благоустройството, чрез Областен управител на област София, съдържаща оплаквания за незаконосъобразност и неправилно приложение на материалния



закон. Жалбоподателят поддържа, че в обжалвания акт съдът неправилно е приел, че имот-частна държавна собственост би могъл да се придобие на основание давностно владение, осъществявано в периода 01.06.1996г. - 01.06.2006г., като излага подробни съображения за това. Счита, че на ищцата не е достигнал един ден за изтичане на давността и придобиването на собствеността върху недвижимия имот-частна държавна собственост. Въззивникът моли обжалваното решение да бъде отменено и да бъде постановено друго, с което въззивният съд да отхвърли предявения иск. Претендира присъждане на направените по делото разноски.

В срока по чл. 263 от ГПК въззиваемата – Р. А. П.-ищец в първоинстанционното производство, чрез своя процесуален представител, е подала отговор, с който оспорва жалбата. Моли съда да остави без уважение въззивната жалба и да потвърди първоинстанционното решение. Претендира присъждане на разноските пред въззивния състав.

Софийски градски съд, след като обсъди доводите на страните и събраните по делото доказателства, съобразно правомощията си на въззивна инстанция, приема за установено от фактическа и правна страна следното:

Жалбата, с която настоящият съд е сезиран, е подадена в срока по чл.259, ал.1 ГПК и е процесуално допустима, а разгледана по същество -основателна.

Съгласно чл.269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта - в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата.

Атакуваното първоинстанционно решение е валидно и допустимо.

СРС, 32 състав е бил сезиран с иск с правно основание чл. 124 от ГПК.

В исковата молба ищцата моли съда да постанови решение, по силата на което да признае, че по отношение на Държавата тя е собственик на процесния имот на основание давностно владение, осъществено в периода от 24.12.1994г. до 30.05.2009г.

Ответникът оспорва предявения иск с възражението, че имотът е държавна собственост и по отношение на същия има мораториум за придобиването му по давност-чл. 86 ЗС и §1 от ЗР на ДР на ЗС.

Фактите по делото са правилно установени от първоинстанционния съд, поради което и с оглед възможността, предвидена в разпоредбата на чл.272 от ГПК, въззивният съд препраща в тази част към мотивите на СРС, 32 състав.

По отношение на спорния по делото въпрос: Дали процесният апартамент, представляващ частна държавна собственост, е могъл да се придобие на основание давностно владение в периода 24.12.94г. до 30.05.2009г.: Първоинстанционният съд е приел, че след като имоти-частна държавна собственост, биха могли да се придобиват на основание давностно владение, осъществено в периода 01.06.1996г.-01.06.2006г. и след като този период попада в релевиращия от ищцата период, то същата е придобила правото на собственост върху апартамента.

Според настоящия въззивен състав, този правен извод е направен при неправилно прилагане на материалния закон, като в подкрепа на това излага следните съображения:



По посочения спорен между страните въпрос е налице противоречива практика, застъпена в две групи решения: Решение №251 от 27.12.2012г., постановено по гр.д. №429/2012г., на ВКС, II ГО; Решение №253 от 07.01.2014г. по гр.д. №1181/2013г. на ВКС, I ГО, в които се приема, че в периода 01.06.1996г. - 01.06.2006г. /при осъществяване на всички предпоставки от ФС/ биха могли да се придобиват имоти - частна държавна/общинска собственост, на основание давностно владение. Обратното разбиране е застъпено в следващата група решения: Решение №246 от 19.03.20Юг. по гр.д. № 615/2009г. на ВКС, I ГО; Решение №38 от 22.02.2010г. по гр.д. № 2685/2008г. на ВКС, I ГО; Решение №108 от 29.03.201 Ог. по гр.д. № 296/2009г. на ВКС, II ГО; Решение №3 от 20.04.2012г. по гр.д. №724/2011г. на ВКС, II ГО; Решение №159 от 01.07.2014г. по гр.д. №1435/2014г. на ВКС, I ГО; Решение №127 от 25.11.2014г. по гр.д. №3190/2014г. на ВКС, II ГО.

Настоящият въззивен състав споделя приетото във втората група цитирани решения, съгласно която давностен срок за имотите частна държавна и общинска собственост е започнал да тече от 01.06.1996 г., когато влиза в сила изменението на чл. 86 ЗС /ДВ бр. 33/1996 г./, но течението му е спряно на 31.05.2006 г. до 31.12.2017 г. по силата на § 1 ДР ЗС /ДВ бр. 46/06.06.2006 г., в сила от 01.06.2006 г., изм. ДВ, бр. 105 от 2006 г.; изм., бр. 113 от 2007 г., в сила от 31.12.2007 г.; изм., бр. 109 от 23.12.2008 г., в сила от 31.12.2008 г.; изм., бр. 105 от 2011 г., в сила от 31.12.2011 г.; изм., бр. 107 от 2014 г., в сила от 31.12.2014 г.) Давността за придобиване на имоти - частна държавна или общинска собственост спира да тече до 31 декември 2017 г. по следните съображения: до 01.06.1996 г. чл. 86 ЗС в редакцията му от ДВ бр. 31 от 17.04.1990 г. изключва придобиването по давност на вещ, която е държавна или общинска собственост. С изменението на чл. 86 от ДВ бр. 33 от 1996 г., в сила от 01.06.1996 г. давността е изключена като придобивен способ само за вещите, които са публична държавна или общинска собственост. Следователно за вещите частна държавна или общинска собственост, които са завладени преди влизане в сила на изменението на чл. 86 ЗС от ДВ бр. 33 от 1996 г., давностният срок започва да тече от 01.06.1996 г. Десетгодишният срок на недобросъвестното владение изтича на 31.05.2006 г. На тази дата обаче течението на давностния срок е спряно с § 1 ДР ЗС за срок от седем месеца, като с последващите изменения на правната норма спирането течението на давностния срок е продължено до 31.12.2017 г. Следователно вещно право върху имот частна държавна или общинска собственост не може да се придобие чрез десетгодишно давностно владение от трето лице, тъй като течението на давностния срок е започнало на 01.06.1996 г., но е спряно в последния ден от срока - 31.05.2006 г. с § 1 ДР ЗС за определен период от време, който към настоящия момент е удължен до 31.12.2017 г.

Или, ако се отчете правилно момента, от който и до който следва да е налице необезпокоявано 10-годишно владение с намерение за своене на чужд имот, така както е посочено по-горе, факта, че именно държавата е собственик на имота и поради естеството на собствеността, както и че придобивната давност е ограничено времево, следва, че в полза на ищцата не може да бъде признато право на собственост, придобито на оригинално основание по чл. 79, ал.1 от ЗС, тъй като не й достигнал един ден. Поради това предявеният от ищцата иск се явява неоснователен.



Този извод налага отмяна на обжалваното първоинстанционно решение и постановяване на друго, с което искът на ищцата за собственост следва бъде отхвърлен.

При този изход на делото пред настоящата инстанция, на въззивника - ответник се дължат направените пред двете инстанции разноски.

Въззиваемата следва да бъде осъдена да заплати на основание чл. 78, ал.3 ГПК разноски в общ размер от 1247.55лв., съгласно приложен списък по реда на чл. 80 ГПК.

Мотивиран от горното, Софийският градски съд,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 1-32-144 от 26.11.2015 г. по гр. дело № 16140/2013г. на Софийски районен съд, 32 състав, с което е признато за установено по отношение на Държавата, представлявана от министъра на регионалното развитие и благоустройството, чрез Областен управител на област София, че Р. А. П. е собственик на основание давностно владение, осъществено в периода 01.06.1996г. - 01.06.2006г., на апартамент №4, с площ 40 кв.м. - гарсонiera, находяща се в ж.к. ***, състояща се от кухня, санитарно помещение, коридор, балкон, мазе от 4 кв.м., при съседни на апартамента: от ляво - ап. №3 - сем. А.; от дясно - ап. №5 - сем. М., долу - ап. №2 - сем. К., от горе-ап. №7 - сем. П., заедно с ид.ч. от общите части на сградата и правото на строеж върху общинско място и вместо него постановява:

ОТХВЪРЛЯ предявеният от Р. А. П., ЕГН: *****, съдебен адрес: *** - адв. Г. против Държавата, представлявана от министъра на регионалното развитие и благоустройството, чрез Областен управител на област София, с адрес: гр. София, ул. „Алабин“ №22, иск с правно основание чл. 124 ГПК.

ОСЪЖДА Р. А. П. да заплати на Държавата, представлявана от министъра на регионалното развитие и благоустройството, чрез Областен управител на област София, сумата от 1247.55лв. -разноски пред СРС и СГС, на основание чл. 78, ал.3 ГПК.

Решението може да се обжалва с касационна жалба в 1- месечен срок от връчването му на страните пред Върховния касационен съд при наличието на предпоставките на чл. 280, ал.1 ГПК.

5.6. Решение № 79/11.07.2018 г. по гр. дело № 9/2017 г. на ВКС, I ГО

Върховният касационен съд на Република България, първо гражданско отделение, в съдебно заседание на двадесет и трети май две хиляди и осемнадесета година, в състав

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Бранислава Павлова

ЧЛЕНОВЕ: Теодора Гроздева

Владимир Йорданов

при участието на секретаря Анета Иванова,

разгледа докладваното от съдия Йорданов

гр.дело № 9 /2017 г.:

Производството е по чл.290 ГПК.



С определение № 413 от 06.07.2017 г. по делото по касационната жалба на Р. А. П. е допуснато касационно обжалване на въззивно решение № 7182 от 26.09.2016 г. по възз. гр. д. № 2345 /2016 г. на Софийски градски съд, с което, като е отменено първоинстанционното решение, е постановено друго, с което е отхвърлен предявеният от ищцата Р. А. П. против Държавата, представлявана от министъра на регионалното развитие и благоустройството, иск с правно основание чл.124 ГПК, с който се претендира да бъде признато за установено по отношение на ответника, че ищцата е собственик на основание давностно владение, осъществено в периода от 01.06.1996 г. - 01.06.2006 г., на апартамент, с площ 40 кв.м. – представляващ гарсоньера, индивидуализиран във въззивното решение, заедно с ид.ч. от общите части на сградата и правото на строеж върху общинско място

Касационно обжалване е допуснато на основание чл.280,ал.1,т.1 ГПК по материалноправния въпрос: Може ли имот - частна общинска или държавна собственост да бъде придобит от физическо лице на основание давностно владение, ако давността е изтекла до 01.06.2006 г. Този въпрос е уточнен съгласно приетото с т.1 от ТР № 1 /2010 г. по т.д. № 1 /2009 г. ОСГТК на ВКС както следва: Дали с разпоредбата на § 1 от ЗР на ЗД на ЗС (ДВ бр. 46 /2006 г.) е постановено спиране на давностния срок по чл.79,ал.1 ЗС за придобиване на имоти частна държавна и общинска собственост, който е започнал да тече на 01.06.1996 г., когато влиза в сила изменението на чл.86 ЗС (ДВ бр. 33 /1996 г.), преди този срок да изтече. Прието е, че въпросът е разрешен в противоречие с разрешените в решение № 251 от 27.12.2012 г. по гр.д.№ 429 /2012 г. на ВКС, второ г.о.. решение № 253 от 07.01.2014 г. по гр.д.№ 1181/2013 г. на ВКС, първо г.о., решение № 558 от 07.01.2011 г. по гр.д.№ 269 /2010 г. на ВКС, второ г.о..

Със същото определение производството по делото е спряно и е предложено на общото събрание на гражданска колегия на ВКС да постанови тълкувателно решение по материалноправния въпрос, по който е допуснато касационно обжалване.

По предложението е образувано тълкувателно решение № 3 /2017 г. на ОСГТК на ВКС, по което с решение от 14.02.2018 г. е отклонено предложението на състава на първо г.о. на ВКС за постановяване на тълкувателно решение по въпроса.

С определение № 413 от 06.07.2017 г. по делото производството е възобновено.

Държавата, представлявана от министъра на регионалното развитие и благоустройството, в писмен отговор твърди, че подадената касационна жалба е неоснователна.

По правния въпрос :

В мотивите на тълкувателното решение от 14.02.2018 г. по тълкувателно дело № 3 /2007 г. на ОСГТК на ВКС, е прието, че няма противоречиви разрешения по идентични материалноправни въпроси и доколкото е налице противоречие, то е в решаващите мотиви по съществуването на спора, довели до различен краен резултат, но решаващите мотиви според приетото с ТР № 1 /2010 г. на ОСГТК на ВКС, не се обхващат от задължителната съдебна практика за постановяване на тълкувателно решение по чл.292 ГПК. В мотивите е даден отговор на правния въпрос, по който е допуснато касационно обжалване. Прието е, че



десетгодишният срок започнал да тече от 01.06.1996 г., изтича на 01.06.2006 г., а не на 31.05.2006 г., откогато е в сила мораториумът, установен с § 1 ЗР на ЗД на ЗС /ДВ, бр. 46 /2006 г./, с което е постановено спиране на давността за определен период от време, удължено впоследствие до 31.12.2017 г.

Към това следва да се добави, че с изменение на § 1 ЗР на ЗД на ЗС - ДВ, бр. 7 от 2018 г., в сила от 31.12.2017 г., този срок е продължен до 31.12.2022 г.

Настоящият състав споделя дадения в мотивите на тълкувателното решение отговор, че спирането на десетгодишният давностен срок, започнал да тече от 01.06.1996 г., е постановено преди той да може да изтече.

По съдържанието на въззивното решение:

Въззивният съд е приел следното:

Спорен по делото е въпросът дали имотът - предмет на делото, представляващ частна държавна собственост, е могъл да се придобие от физическо лице на основание давностно владение в периода от 24.12.1994 г. до 31.05.2009 г.

Въззивният съд е приел, че по посочения спорен между страните въпрос е налице противоречива практика, застъпена в две групи решения: решение № 251 от 27.12.2012 г. по гр.д.№ 429 /2012 г. на ВКС, второ г.о.. решение № 253 от 07.01.2014 г. по гр.д.№ 1181 /2013 г. на ВКС, първо г.о., в които се приема, че в периода 01.06.1996 г. – 01.06.2006 г. при осъществяване на всички предпоставки от фактическия състав биха могли да се придобиват имоти – частна държавна / общинска собственост на основание давностно владение.

Обратното разбиране е застъпено в следващата група решения: решение № 246 от 19.03.2010 г. по гр.д. № 615 /2009 г. на ВКС, първо г.о.; решение № 38 от 22.02.2010 г. по гр.д. № 2685 /2008 г. на ВКС, първо г.о.; решение № 108 от 29.03.2010 г. по гр.д. № 296 /2009 г. на ВКС, второ г.о., решение № 3 от 20.04.2012 г. по гр.д. № 724 /2011 г. на ВКС, второ г.о.; решение № 159 от 01.07.2014 г. по гр.д. № 1435 /2014 г. на ВКС, първо г.о.; решение № 127 от 25.11.2014 г. по гр.д. № 3190 /2014 г. на ВКС, второ г.о.

По правния въпрос въззивният съд е приел за правилно приетото във втората група цитирани решения, съгласно което давностен срок за имотите частна държавна и общинска собственост е започнал да тече от 01.06.1996 г., когато влиза в сила изменението на чл.86 ЗС, ДВ бр.33 /1996 г. но течението му е спряно на 31.05.2006 г. до 31.12.2017 г. по силата на § 1 ДР на ЗС (посочени са броевете в ДВ, с които срокът е продължаван).

Въззивният съд е приел извода, че вещно право върху имот частна държавна или общинска собственост не може да се придобие чрез десетгодишно давностно владение от трето лице, тъй като течението на давностния срок е започнало на 01.06.1996 г., но е спряно в последния ден от срока - 31.05.2006 г. с § 1 ДР ЗС за определен период от време, който към момента на постановяване на въззивното решение е удължен до 31.12.2017 г.

В заключение, въззивният съд е приел, че ищцата не е могла да придобие чрез давностно владение собствеността върху имот, който е частна държавна собственост, поради естеството на собствеността и поради това, че придобивната давност е ограничена времево и че в полза на ищцата не може да бъде признато право на собственост, придобито на оригинално основание по



чл.79,ал.1 ЗС, тъй като не и достига един ден. Поради това предявеният от ищцата иск е неоснователен.

По основателността на касационната жалба (По правилността на въззивното решение в допуснатата до обжалване част):

Доводът, че държавата не е доказала, че е наследник на починалия З. П., тъй като не е изследван въпросът има ли живи роднини по линия на неговия баща, а държавата следваше да представи удостоверение за това, което не е направила, е неоснователен. Същевременно Р. П., която навежда довода, не твърди, че З. П. е оставил конкретен наследник по закон (нито представя доказателства за това).

З. П., който е роден през 1924 г., е починал на 03.02.1992 г. разведен, без деца, братя и сестри и техни низходящи и без родители и други възходящи.

Към момента на смъртта му наследяването по закон се определя от действащите към този момент разпоредби на чл.5 до чл.10 ЗН, които допускат наследяване единствено от съпруг, низходящи (от втора и по-горна степен), възходящи, братя и сестри или техни низходящи.

Действащите към момента на смъртта на З. П. редакции на разпоредбите на чл.5 до чл.10 ЗН не предвиждат наследяване от роднини по линия на неговия баща, които да не са низходящи и възходящи на З. П. и които не са негови братя и сестри или техни низходящи.

Едва с приемането на ал.4 на чл.8 (с ДВ бр.60 от 24.07.1992 г., при липса на изброените наследници, кръгът на наследниците беше разширен с роднините по сребрена линия до шеста степен включително, от които по – близкият по степен и низходящият на по-близък по степен изключват по-далечния по степен. Нормата е материалноправна и няма обратно действие.

Първоинстанционният съд е изложил мотиви в този смисъл, от което е заключил, че държавата е придобила имота на основание наследствено правоприемство от предишния собственик З. П. – по силата на чл.11 ЗН. Първоинстанционният съд е изложил мотиви и за това, че актът за държавна собственост е официален документ, с който се удостоверява възникването на държавната собственост – на правното, така и фактическото основание за придобиване на собствеността.

Във въззивното производство, образувано по въззивна жалба на държавата, спорът се изчерпва до правилността на приложението на правилото на § 1 от ЗР на ЗД на ЗС, който е въведен с въззивната жалба. В подадения от Р. П. отговор на въззивната жалба не се съдържат доводи за неправилност на първоинстанционното решение и по-конкретно за неправилност на изложените по-горе мотиви на първоинстанционния съд, нито за допуснати от него процесуални нарушения. Поради което въззивният съд не е следвало да разглежда такъв довод (че държавата не е доказала, че е наследник на починалия З. П.), а единствено спорния пред него въпрос за приложението на правилото на § 1 от ЗР на ЗД на ЗС.

Към това следва да се добави и че въпреки приетото от първоинстанционния съд, включително за това, че актът за държавна собственост е официален документ, Р. П. не само не твърди, че З. П. е оставил конкретен наследник по закон (не сочи такъв), но и не представя доказателства за това, с които е могла да се снабди въз основа на издадено в нейна полза съдебно удостоверение при продължителното разглеждане на делото – от подаването на



исквата молба на 11.04.2013 г., до приключване на съдебното следствие във въззивната инстанция на 30.06.2016 г., нито прави доказателствени искания.

С оглед отговора на правния въпрос, по който е допуснато касационно обжалване, следва да се приеме за неоснователен и доводът за неправилното приложение от въззивния съд на правилото, установено с разпоредбата на § 1 ЗР на ЗД на ЗС.

Разрешението на въззивния съд е в съответствие с установената съдебна практика и с тълкуването, прието в мотивите на ТР № 3 от 14.02.2018 г. по т.д. № 3 / 2017 г. на ОСГК на ВКС, че спирането на десетгодишния давностен срок, започнал да тече от 01.06.1996 г., е постановено преди той да може да изтече.

От изложеното следва извод, че касационната жалба е неоснователна, че въззивното решение е правилно и съгласно правомощията на касационната инстанция, предвидени в чл.293 ГПК то следва да бъде оставено в сила.

С оглед изхода от това производство жалбоподателят няма право на разноски, а искането на Държавата за присъждане на юрисконсултско възнаграждение е основателно. Определено съгласно чл.7ал.2,т.4 от НМРАВ то е в размер на 1 128 лева.

Воден от горното и на основание чл.293 ГПК съдът

Р Е Ш И :

ОСТАВЯ В СИЛА въззивно решение № 7182 от 26.09.2016 г. по възз. гр. д. № 2345 /2016 г. на Софийски градски съд

ОСЪЖДА Р. А. П. да заплати на Държавата, представлявана от министъра на регионалното развитие и благоустройството,, сумата 1 128 (хиляда сто двадесет и осем) лева, представляваща юрисконсултско възнаграждение за касационната инстанция.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване.

6. Определение от 15 януари 2020 г., Корпоративна търговска банка, С-647/18

6.1. Коментар на определението – Вероника Николова

Контекст и нужда от преюдициално запитване

Запитването е отправено от Окръжен съд Видин, по повод постъпили възражения по чл.690 от ТЗ от кредитора „КТБ“ АД /н./ срещу съставените от синдика списък на неприети предявени в срока по чл. 685, ал.1 от ТЗ вземания и списък на неприети предявени в срока по чл. 688, ал.1 от ТЗ вземания, в производството по несъстоятелност на "Елит Петрол" АД, открито с решение от 08.05.2018г. по т.д.н. №18/2018г. на Окръжен съд Видин.

С молба вх.№ 1838 от 07.06.2018г. на „Корпоративна търговска банка“ АД, в несъстоятелност /„КТБ“ АД /н./, са предявени в срока по чл. 685, ал.1 от ТЗ следните вземания пред синдика на „Елит Петрол“ АД, в несъстоятелност: вземане в размер на 29 279 981,93 щ.д. или левовата му равностойност в размер на 48 244 919,03 лева, произтичащо от Договор за



синдикиран банков кредит от 15.12.2011 г., обезпечен с подробно описани в молбата за предявяване на вземането обезпечения, в това число и първи по ред особен залог на цялото търговско предприятие на „Елит Петрол“ АД, учреден с Договор за учредяване на особен залог на търговско предприятие от 15.12.2011г. с нотариална заверка на подписите на страните; както и вземане в размер на 15 130 457,73 щ.д. или левовата му равностойност в размер на 24 930 606,51 лева, произтичащо от Договор за банков кредит от 11.07.2013 г., обезпечен с втори по ред особен залог на цялото търговско предприятие на „Елит Петрол“ АД, учреден с Договор за учредяване на особен залог на търговско предприятие от 30.07.2013 г., с нотариална заверка на подписите на страните.

Вземанията са включени в списъка на неприетите предявени вземания на кредиторите на „Елит Петрол“ АД, в несъстоятелност, по т.д. №18/2018г. по описа на ОС Видин, обявен на 03.07.2018г. в Търговския регистър.

С молба вх.№2077 от 28.06.2018г. от „Корпоративна търговска банка“ АД /н./, са предявени в срока по чл. 688, ал.1 от ТЗ пред синдика на „Елит Петрол“ АД, /н./, още три вземания: вземане в размер на 58 249 929,90 щатски долара или левовата му равностойност в размер на 98 365 491,60 лева, произтичащо от Договор за банков кредит от 12.02.2013г. и Договор за поръчителство от 12.02.2013г., обезпечен с подробно описани в молбата за предявяване на вземането обезпечения; вземане в размер на 21 756 861,23 щ. д. или левовата му равностойност в размер на 36 740 376,40 лева, произтичащо от Договор за банкова кредитна линия от 26.02.2014г. и Договор за встъпване в дълг от 26.02.2014г., обезпечен с подробно описани в молбата за предявяване на вземането обезпечения; вземане в размер на 16 449 391,38 щ.д. или левовата му равностойност в размер на 27 777 758,20 лева, произтичащо от Договор за банков кредит от 27.03.2014г. и Договор за встъпване в дълг от 27.03.2014 г., обезпечен с подробно описани в молбата за предявяване на вземането обезпечения.

Вземанията са включени в списъка на неприетите предявени в срока по чл.688, ал.1 от ТЗ вземания на кредиторите на „Елит Петрол“ АД, в несъстоятелност, по т.д. №18/2018г. по описа на ОС Видин, обявен в Търговския регистър на 06.09.2018г.

Срещу списъка на неприетите предявени вземания, обявен на 03.07.2018г., е подадено възражение с вх.№221/10.07.2018г. от „КТБ“ АД /н/. В молбата за предявяване на вземанията, както и в подаденото след това възражение по чл.690 от ТЗ срещу неприемането на вземанията от синдика на „Елит Петрол“ АД, синдиците на „КТБ“ АД /н/ изрично са посочили, че описаните вземания се предявяват под условие, тъй като същите са погасени чрез прихващания на насрещни вземания, извършени от „Елит Петрол“ АД. След погасяването на вземанията на „КТБ“ АД /н/ са били заличени и учредените за тях обезпечения, като първият и вторият залог върху търговското предприятие на „Елит Петрол“ АД са заличени в търговския регистър въз основа на изрично нотариално заверено заявление - съгласие, дадено от законните представители на „КТБ“ АД /н/. Така извършените от „Елит Петрол“ АД прихващания били оспорени от синдиците на банката пред Софийски градски съд, в резултат на което били образувани производства т.д. № 6301/2015г. на Софийски градски съд, ТО, VI- 2 състав и т.д. № 1540/2017г. на Софийски градски съд, ТО, VI-6 състав, неприключили с влязъл в сила акт.



Изложили са доводи, че ако предявените искиове, предмет на разглеждане в образуваните производства пред Софийски градски съд, бъдат уважени, то банката би била поставена в положение, при което е кредитор с обезпечени вземания, които обаче не би могла да предяви в производството по несъстоятелност на длъжника, поради изтичане на предвидените в закона срокове за предявяване на вземанията, респ. не би могла да попълни собствената си маса на несъстоятелността. Синдиците на „КТБ“ АД /н./ са се позовали и на §5 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност /ЗБН/, обн. ДВ бр.22 от 13.03.2018г., съгласно който „извършените от квесторите, временните и постоянните синдици на „Корпоративна търговска банка“ АД – в несъстоятелност, в периода от поставянето ѝ под специален надзор до датата на откриване на процедурата по осребряване имуществото на банката, заличавания на учредени от длъжници или от трети лица в полза на банката обезпечения, са нищожни. Учредените обезпечения се смятат за действителни и запазват своя ред.“

Синдикът на „Елит Петрол“ АД, е изразил становище, че вземанията, предявени от "КТБ" АД /н./ с молба с вх. № 1838 от 08.06.2018 г. не се водят в счетоводната отчетност на длъжника „Елит Петрол“ АД, като същевременно в търговската документация на дружеството е налично банково удостоверение, издадено от „КТБ“ АД /н./, с което се удостоверява, че „Елит Петрол“ АД, няма задължения към банката. Изложил и съображения, че извършените от „Елит Петрол“ АД прихващания са породили своето правно действие и имат за последица погасяване на задълженията на дружеството по договорите за банкови кредити. Изтъкнал е, че към молбите за предявяване на вземанията не са представени доказателства прихващанията да са обявени за недействителни, нито са представени доказателства за наличието на висящи съдебни производства по оспорване на извършените прихващания пред СГС /съдебни удостоверения за страни, предмет и етап на производствата/. Посочил е, че дори и действително производствата по двете дела да са висящи, предявените искиове по чл.59, ал.5 от ЗБН, с които синдиците на КТБ АД са поискали да бъдат обявени за относително недействителни по отношение на кредиторите в несъстоятелността на "КТБ" /н./ АД прихващанията, извършени от „Елит Петрол“ АД, нямат отношение към съставянето на списъците на приети и неприети вземания в настоящото производство. Според синдика в списъка с приети вземания могат да бъдат включвани само и единствено съществуващи към момента на съставянето му вземания, а в случая не са налице доказателства за съществуване на вземанията. Синдикът е счел, че вземанията не могат да бъдат приети и под условие каквото е искането на кредитора, тъй като за тях е неприложим редът на чл.725, ал.1 от ТЗ. Посочил е, че под отлагателно условие може да се приеме вземане, за което има модалитет, който е учреден от страните и който представлява основание за възникването му съгласно чл. 25, ал.1 от ЗЗД. Счел е, че в случая не се касае за наличието или липсата на модалитет, съобразно разпоредбата на чл. 25 от ЗЗД, какъвто чл.725, ал.1 от ТЗ визира. Въвел е довод, че предвид несъществуването на вземанията на кредитора въпросът за наличието на обезпечения изобщо не следва да бъде обсъждан при съставяне на списъка с неприетите вземания.



Срещу списъка на неприетите предявени в срока по чл. 688, ал.1 от ТЗ вземания, обявен на 06.09.2018г., е подадено възражение с вх.№2728/12.09.2018г. от „КТБ“ АД /н/. В същото са изложени доводи, че банковото удостоверение, издадено от „КТБ“ АД, с което се удостоверява, че длъжникът в производството по несъстоятелност няма задължения към банката, се отнася единствено за договори, по които страна е „Елит Петрол“ АД, но не и за такива, по които дружеството е солидарен длъжник, поемайки задължения по договори за кредит на друго лице – главен длъжник.

Сезираният с възраженията съд по несъстоятелността е приел за правно значими извършените изявления за прихващане на вземанията, предявени от „КТБ“ АД /н/ в производството по несъстоятелност, с насрещни вземания на длъжника „Елит Петрол“ АД, както и заличаването на учредените за предявените вземания обезпечения от публичните регистри. Изтъкнал е, че за да се произнесе по въпроса за приемането на вземанията, предявени от „КТБ“ АД /н./ под условие в производството по несъстоятелност на „Елит Петрол“ АД, трябва да приложи националните норми на § 7 и § 8 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗБН, обн. ДВ бр.22 от 13 март 2018г., придаващи обратно действие на чл.59, ал.5 от ЗБН (редакция към ДВ, бр. 98 от 28.11.2014г.), която урежда предпоставките за обявяване на прихващанията, с които са погасени вземанията на „КТБ“ АД /н./ за недействителни. Стигнал е до извод, че ако приложи нормите на § 7 и § 8, ще трябва да приеме вземанията на „КТБ“ АД /н./ в несъстоятелността на „Елит Петрол“ АД, независимо, че има висящи съдебни спорове относно съществуването на тези вземания, които още не са приключили. Също е изтъкнал, че за да прецени дали „КТБ“ АД /н./ е обезпечен кредитор, трябва да приложи националната норма на § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗБН, която ретроактивно прогласява нищожност на извършените заличавания на обезпечения в публичните регистри и да приеме, че смятаните за заличени обезпечения са „възкръснали“ в полза на „КТБ“ АД /н./ по силата на закона и са противопоставими на всяко трето лице от реда на първоначалното им вписване.

Националният съд е счел за необходимо да получи тълкуване дали нормите от правото на ЕС допускат приемането и прилагането на националните разпоредби на §5, § 7 и § 8 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗБН. Изложил е становище, че тези национални разпоредби са в противоречие с норми на това право, както и че не съответстват на ценностите и общите принципи на правото на ЕС за правова държава, върховенство на закона и за правна сигурност. Като относима към спора е изтъкнал на първо място разпоредбата на член 2 от ДЕС и по - специално, прогласената като ценност на Съюза „правова държава“, както и принципите на които същата се основава, а именно: законност, правна сигурност, независим и ефективен съдебен контрол със зачитане на основните права и равенство пред закона и тяхното пряко прилагане от националните съдилища в държавите - членки на ЕС. Също така съдът е счел за приложима правната уредба на несъстоятелността в Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно производството по несъстоятелност, който се прилага от 26.06.2017г., в частност нормите на чл.7, параграф 2, буква „г“ и „з“ и на чл.8 от Регламента, а също и чл.1 и чл.8 от Директива 2014/59/ЕС на Европейския парламент и



на Съвета от 15 май 2014 година за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и за изменение на Директива 82/891/ЕИО на Съвета и директиви 2001/24/ЕО, 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2005/56/ЕО, 2007/36/ЕО, 2011/35/ЕС, 2012/30/ЕС и 2013/36/ЕС и на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета. Изтъкнал е, че в тези сфери на правото на ЕС също е приложима ценността на правовата държава и защитата на основните човешки права, поради което е поискал систематично тълкуване на вторични норми от правото на ЕС – на чл.7, параграф 2, буква „г” и „з” и на чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848, във връзка чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, втора алинея от Хартата за основните права на Европейския съюз („Хартата“). Аргументирал е необходимостта от тълкуване с това, че ако Съдът на Европейския съюз приеме, че нормите от правото на ЕС не допускат прилагане на национални норми, които преуреждат с обратна сила правните последици от настъпили факти и погасени вече права и задължения, то запитващата юрисдикция ще откаже да ги приложи. С този довод е обосновал и становището си, че запитването не е хипотетично, а действително има преюдициален характер за изхода на делото. Посочил е също, че актът му в производството по чл.692 от ТЗ е окончателен и не подлежи на обжалване съгласно националното право, поради което е налице хипотезата на чл.267 пар. 3 от ДФЕС, в която националният съд е длъжен да поиска от Съда на Европейския съюз да се произнесе с решение по преюдициален за делото въпрос.

Мотивиран от изложеното, съдът по несъстоятелността е отправил преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, като е поставил следните въпроси за тълкуване съдържанието на правото на ЕС:

1.1 Дали защитената в чл.2 от ДЕС ценност „правова държава” следва да се тълкува в смисъл, че националният законодател е длъжен при приемането на законите в държава-членка да се подчинява на правните принципи и критериите, които характеризират „правовата държава”, развити и посочени в практиката на Съда на Европейския съюз и в Съобщение на Европейската комисия до Европейския парламент и Съвета относно нова уредба на ЕС за укрепване на принципите на правовата държава от 11.03.2014г., Страсбург?

1.2 Следва ли ценността „правова държава“, закрепена в чл.2 от ДЕС и принципите, на които същата се основава: законност, правна сигурност, независим и ефективен съдебен контрол със зачитане на основните права и равенство пред закона, да се тълкуват в смисъл, че не допускат приемане на националноправна разпоредба като § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност, която извънредно преуреща обществените отношения, свързани с вписването на обезпечения в публичните регистри в полза на конкретен частноправен субект? В конкретния случай националната норма с обратна сила прогласява, че вписаните в регистрите заличавания на обезпечения, учредени в полза на „КТБ” АД /н./, са нищожни и създава правна несигурност, като повелява, че смятаните за заличени обезпечения са противопоставими от „КТБ” АД /н./ на всяко трето лице по силата на закона, независимо от това, че задълженията, за които са учредени тези обезпечения, са погасени.



1.3 Съдът се нуждае от тълкуване може ли директно да се позове и приложи чл.2 от ДЕС, ако установи, че начинът, по който националната разпоредба на § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност преурежда с обратна сила правните последици от вписванията на обезпечения в публичните регистри в полза на „КТБ” АД /н/, нарушава ценността „правова държава” и горепосочените принципи, на които същата се основава?

1.4 Кои са критериите и условията, които националният съдия следва да приложи, когато извършва тълкуване дали ценността „правова държава” по чл.2 ДЕС допуска приемане на национална разпоредба като § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност ?

1.5 Чл. 67, параграф 1 ДФЕС, съгласно който съюзът представлява пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което се зачитат основните права и различните правни системи и традиции на държавите-членки, следва ли да се тълкува в смисъл, че не допуска национално- правни норми, които да създават несигурност в гражданския и търговски оборот, както и такива, които предрешават изхода по висящи правни спорове?

2.1 Съдът се нуждае от разяснение дали приложимите разпоредби на чл.7, параграф 2, буква „з” и чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. във връзка с чл. 2 от ДЕС относно производството по несъстоятелност могат да се тълкуват систематично във връзка с основните права по чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата?

2.2 Ако се приеме, че посочените разпоредби на правото на ЕС следва да бъдат тълкувани във връзка с правата по Хартата, то допустимо ли е прилагането на правата в производство по несъстоятелност, образувано в държава – членка, и дали визираната в тях защита следва да бъде тълкувана в смисъл, че не допуска национална норма, която извънредно преурежда обществените отношения в полза на конкретно посочен от законодателя кредитор на несъстоятелността с обратна сила?

2.3 Разпоредбите на чл.7, параграф 2, буква „з” и чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. относно производството по несъстоятелност, тълкувани във връзка с правата по чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата изключват ли прилагането на национална правна норма, с която ретроактивно се прогласяват вписаните в регистрите заличавания на обезпечения на „КТБ” АД /н/ за нищожни, а „възкръсналите” в полза на „КТБ” АД /н/ обезпечения за ех lege противопоставими на всяко трето лице, така че да се засегнат правата на останалите кредитори и да се промени редът, по който се удовлетворяват в производството по несъстоятелност?

2.4 Разпоредбата на чл.7, параграф 2, буква „з” от Регламент (ЕС) №2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. относно производството по несъстоятелност може ли да се тълкува във връзка с правата по чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата в смисъл, че не допуска в образувано производство по несъстоятелност да се приемат под условие вземания на конкретно визиран от законодателя кредитор („КТБ” АД /н/), ако към момента на предявяването им, вземанията на този кредитор са погасени изцяло



чрез прихващане и има висящи съдебни спорове за отмяна на прихващанията, които не са приключили? Ако условието, под което същият кредитор предявява вземанията си в несъстоятелността, е прихващанията, с които са погасени вземанията му, да бъдат обявени от националния съд за недействителни, то допуска ли правото на справедлив съдебен процес по чл.47, параграф 2 от Хартата норма на националното законодателство, която с обратна сила променя предпоставките за валидно извършване на прихващанията, като по този начин предрешава изхода на висящите съдебни спорове за отмяна на прихващанията, респективно приемането на вземането в производството по несъстоятелност?

2.5 Съдът се нуждае от тълкуване може ли директно да се позове и приложи разпоредбите на чл.7, параграф 2, буква „з“ и чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета във връзка с разпоредбите на чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата, ако установи, че нормите на националното законодателство, които служат, като основание за приемане на вземането на „КТБ“ АД /н/ под условие и /или обуславят сбъдването на условието, под което е предявено вземането, противоречат на норми от правото на ЕС.

3) Дали разпоредбата на чл.77 от Директива 2014/59/ЕС следва да се тълкува в смисъл, че не допуска прилагането на национален закон, който с обратна сила променя предпоставките за извършване на прихващане на насрещни вземания и задължения с кредитна институция, която е в производство за възстановяване или реструктуриране, с което националният закон предрешава изхода на висящи съдебни спорове за отмяна на извършените прихващания с такава кредитна институция?

Решението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза

Съдът на ЕС е приел, че са налице предпоставките на чл.53, параграф 2 от Процедурния правилник, да се произнесе с мотивирано определение след изслушване на генералния адвокат, без да провежда докрай производството, тъй като разглеждането на делото очевидно не е от компетентността на Съда.

Намерил е за явно недопустим третия поставен въпрос, като е разяснил приложното поле на Директива 2014/59, в което попадат само процедурите, свързани с възстановяването и реструктурирането на финансови институции, финансови холдинги и клонове на финансови институции. Изтъкнал е, че видно от изложените в преюдициалното запитване на Окръжен съд Видин релевантни факти, главното производство се отнася до приемането на вземания на банка в производство по несъстоятелност на дружество, което не попада в нито една от тези категории.

По отношение на втория въпрос Съдът е констатирал, че предоставените от националната юрисдикция данни не дават възможност да се определи на първо място дали главното производство попада в приложното поле на Регламент 2015/848 *ratione temporis*, тъй като не е посочена датата на откриване на производството по несъстоятелност на „Елит Петрол“ АД. Приел е също, че в акта за преюдициално запитване не са указани никакви данни



относно връзка между посочените от националния съд разпоредби на членове 7 и 8 от Регламент № 2015/848 и разглежданото в главното производство национално законодателство, което изменя с обратна сила режима на прихващанията, извършени от предприятие в производство по несъстоятелност. Цитирайки решение Unesa и др., C-80/18, C-83/18, EU:C:2019:934, т. 40, Съдът се е позовал на постоянната практика по приложението на чл.51, пар.1 от Хартата, съгласно която основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, трябва да се прилагат във всички случаи, уреждани от правото на Съюза, но не и извън тези случаи. В тази връзка Съдът е напомнил, че когато дадено правно положение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да го разгледа и евентуално посочените разпоредби от Хартата сами по себе си не биха могли да учредят такава компетентност.

По първия въпрос Съдът на ЕС е изтъкнал, че след като актът за преюдициално запитване не дава възможност да се установи кои разпоредби от правото на Съюза биха били релевантни за делото в главното производство, то не може да се направи извод, че посочените в запитването основни права и общи принципи могат да бъдат приложени, нито че тълкуването им би било необходимо за решаването на делото в главното производство.

По тези съображения на основание член 53, параграф 2 от Процедурния правилник Съдът на ЕС е заключил, че преюдициалното запитване, отправено от Окръжен съд Видин, е изцяло явно недопустимо.

Последваща процесуална история

С определение №70 от 30.07.2020г. по т.д.н.№18/2018г. на Окръжен съд Видин, по чл.692 ал.2 от ТЗ съдът по несъстоятелността е одобрил: 1.Списък на приети вземания, предявени в срока по чл.685 от ТЗ представен с молба с вх.№2072/27.06.18г.; 2.Списък на неприети вземания, предявени в срока по чл.685 от ТЗ представен с молба с вх.№2072/27.06.18г.; 3.Списък на приети вземания, предявени в срока по чл.688 от ТЗ, представен с доклад с вх.№2589/23.08.18г. и 4.Списък на неприети вземания, предявени в срока по чл.688 от ТЗ, представен с доклад с вх.№2589/23.08.18г.

Със същото определение са оставени без уважение подадените от „КТБ“ АД /н./ възражение с вх.№2211/10.07.18г. против списък на неприетите предявени вземания и възражение с вх.№2728/12.09.18г. против списък на неприети вземания, предявени в срока по чл.688 от ТЗ.

По отношение на възражението с вх.№2211/10.07.18г. съдът по несъстоятелността е споделил аргументите на синдика на „Елит Петрол“ АД /н./, че предявените вземания не се водят в счетоводната отчетност на дружеството, както и че видно от банково удостоверение изх. №26/06.01.2015 год., издадено от „КТБ“ АД, „Елит Петрол“ АД, няма задължение към банката по Договор за синдикиран банков кредит от 15.12.2011г. и по Договор за банков кредит от 11.07.2013г. Изтъкнал е, че задълженията са били погасени с извършени от длъжника прихващания, което е довело и до заличаване на вписаните обезпечения. Приел е, че оспорването на тези прихващания от синдиците на КТБ пред СГС по т.д.№6301/15г. и по т.д.№1540/17г. не може да доведе до включване на вземанията в списъка на приетите вземания,



тъй като към настоящия момент няма влезли в сила решения по делата за оспорване на прихващанията. Счел е за недопустимо признаването на вземането да бъде поставено в зависимост от настъпването на едно бъдещо несигурно събитие, каквото е очакваното от банката бъдещо положително решение. Приел е, че в ТЗ не е предвидена възможност при съставяне на съответните списъци на вземания, дадено вземане да бъде включвано като условно, като съществуването на вземането следва да бъде установено в производството по чл.694 от ТЗ чрез предявяване на съответния установителен иск.

Възражение вх.№2728/12.09.18г., подадено от „КТБ“ АД /н./ против списъка на неприети вземания, предявени в срока по чл.688 от ТЗ, също е счетоно за неоснователно, като съдът отново се е позовал на удостоверение с изх. № 26/06.01.2015г., издадено от кредитора „КТБ“ АД (н.), че „Елит Петрол“ АД няма задължения към банката.

С оглед оставянето на подадените възражения без уважение, кредиторът „КТБ“ АД /н./ е предявил в срок искове за установяване съществуването на вземанията си по реда на чл.694 от ТЗ. По предявените искове са образувани производства пред Окръжен съд Видин, които не са приключили към настоящия момент.

С решение № 8 / 27.05.2021г. на Конституционния съд на Република България по конституционно дело №9/2021г., (обн. ДВ бр. 48/08.06.2021г.) са обявени за противоконституционни разпоредбите на § 5, ал. 1- 4, § 6, ал. 1 и 2, § 7 и § 8 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност (обн. ДВ, бр. 22 от 2018 г., доп. ДВ, бр. 33 от 2019 г., в сила от 19.04.2019 г.), чл. 60а, ал. 1 от Закона за банковата несъстоятелност (обн. ДВ, бр. 22 от 2015 г., доп. ДВ, бр. 33 от 2019 г., в сила от 19.04.2019 г.), § 16 от Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност (обн. ДВ, бр. 61 от 2015 г., в сила от 11.08.2015 г.) и чл. 60б, ал. 1, 2 и 3 от Закона за банковата несъстоятелност (обн. ДВ, бр. 22 от 2018 г., в сила от 16.03.2018 г.). В мотивите на решението КС на РБ е приел, че когато с обратна сила се променя действието по време на вече приложен закон с цел преуреждане на приключени правоотношения, се накърняват по конституционно нетърпим начин принципите на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания, широко застъпени и в практиката на Съда на Европейския съюз (Решение от 29 април 2004 г. по съединени дела C-487/01 и C-7/02, Gemeente Leusden и Holin Groep; Решение от 26 април 2005 г. по дело C-376/02, „Goed Wonen“; Решение от 14 септември 2006 г. по съединени дела C-181/04 до C-183/04; Решение от 9 юли 2015 г. по дело C-183/14, Salomie и Oltean).

Значение на определението:

Определението на СЕС от 15.01.2020г. по дело C-647/18 допълва практиката относно критериите за преценка на допустимостта на отправеното преюдициално запитване, както и на компетентността на Съда да отговори на поставения преюдициален въпрос. В него за пореден път е подчертана необходимостта от съблюдаване на изискванията относно съдържанието на преюдициално запитване, посочени изрично в член 94 от Процедурния правилник. Припомня се задължението на запитващата юрисдикция да даде минимални разяснения относно



причините да иска тълкуване именно на посочените от нея разпоредби от правото на Съюза, както и относно връзката, която установява между тези разпоредби и националното законодателство, приложимо към разглеждания от нея спор. Изтъкнато е, че тези сведения имат за цел не само да позволят на Съда да даде полезни отговори, но и да дадат възможност на правителствата на държавите членки и на другите заинтересовани субекти да представят становища в съответствие с член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз.

Наред с това определението става част от практиката на Съда на ЕС по приложението на чл.51, пар.1, изр.1 от Хартата за основните права на Европейския съюз. Съгласно разясненията по чл.51 от Хартата, които съгласно чл.6, пар.1, трета алинея ДЕС и чл.52 пар.7 от Хартата следва да се вземат предвид при нейното тълкуване, задължението да се зачитат основните права, определени в рамките на Съюза, обвързва държавите членки единствено когато те действат в приложното поле на правото на Съюза. В практиката си Съдът на ЕС последователно застъпва становището, че не може да преценява и тълкува с оглед на Хартата национална правна уредба, която не попада в обхвата на правото на Съюза /в този смисъл решение от 15 ноември 2011г. по дело Dereci и др., С -256/11, решение от 26 февруари 2013г. по дело Akerberg Franson, С – 617/10./ Основните права на Съюза са неприложими по отношение на националната уредба, когато разпоредбите на правото на ЕС в съответната област не възлагат каквото и да било задължение на държавите членки във връзка с разглеждането в главното производство положение. Този принцип е приложен и с разглежданото определение, като Съдът на ЕС е приел, че не следва да преценява съответствието на нормите на националното право - § 5, § 7 и § 8 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност (ДВ бр.22 от 13 март 2018г.), с разпоредбите на чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата, доколкото предметът на главното производство не е свързан с прилагане на норма от правото на ЕС. Приложимост на цитираните от запитващата юрисдикция членове от Хартата би била налице, само ако другите, посочени в запитването, разпоредби от правото на Съюза са приложими в главното производство.

6.2. Определение от 15 януари 2020 г., Корпоративна търговска банка, С-647/18АД

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

15 януари 2020 година

„Преюдициално запитване — Член 53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Производства по несъстоятелност — Ретроактивно изменение на условията за извършване на насрещни прихващания с кредитна институция в несъстоятелност — Правова държава — Принцип на правна сигурност — Право на ефективни правни средства за защита“

По дело С-647/18



с предмет преюдициално запитване на основание член 267 ДФЕС, отправено от Окръжен съд Видин (България) с акт от 15 октомври 2018 г., постъпил в Съда на 17 октомври 2018 г., в производството по дело

„Корпоративна търговска банка“ АД, в несъстоятелност,

срещу

„Елит Петрол“ АД,

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: М. Safjan, председател на състава, J.-C. Bonichot (докладчик), председател на първи състав, и С. Toader, съдия,

генерален адвокат: М. Campos Sánchez-Bordona,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за „Корпоративна търговска банка“ АД, в несъстоятелност, от А. Д. и К. М.,
- за „Елит Петрол“ АД, от Г. С. и А. К., адвокати,
- за българското правителство, от Ц. М и Л. З., представители,
- за Европейската комисия, от Н. К. и М. W., както и от Й. М. и А. S., представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, да се произнесе с мотивирано определение в съответствие с член 53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда,

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2 ДЕС, на член 67, параграф 1 ДФЕС, на член 7, параграф 2, буква з) и член 8 от Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L 141, 2015 г., стр. 19) във връзка с член 17, параграф 1, член 20 и член 47, параграф 2 от Хартата за основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), както и на член 77 от Директива 2014/59/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитни



институции и инвестиционни посредници и за изменение на Директива 82/891/ЕИО на Съвета и директиви 2001/24/ЕО, 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2005/56/ЕО, 2007/36/ЕО, 2011/35/ЕС, 2012/30/ЕС и 2013/36/ЕС и на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 173, 2014 г., стр. 190).

2 Запитването е отправено в рамките на правен спор между „Корпоративна търговска банка“ АД, в несъстоятелност (наричана по-нататък „КТБ“), и „Елит Петрол“ АД по повод на погасяването чрез прихващане на задължения на последното спрямо КТБ.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент 2015/848

3 Член 7 от Регламент 2015/848 предвижда:

„1. Ако настоящият регламент не предвижда друго, приложимото право към производството по несъстоятелност и последиците от него е правото на държавата членка, на чиято територия е образувано производството („държава на образуване на производството“).

2. Правото на държавата на образуване на производството определя условията на образуването, провеждането и прекратяването на производството по несъстоятелност. То определя по-специално следното:

[...]

з) предявяването, установяването и приемането на вземанията;

[...]“.

4 Член 8 от този регламент гласи:

„1. Образуването на производство по несъстоятелност не засяга вещните права на кредитор или на трето лице върху материални или нематериални активи, движими или недвижими вещи, независимо дали се отнася за определени вещи, или за съвкупности от неопределени активи, чийто състав се променя с течение на времето, които принадлежат на длъжника и в момента на образуването на производството се намират на територията на друга държава членка.

2. Правата по смисъла на параграф 1 в частност са:

а) правото да се осребри или да се изнесе на публична продажба имуществото и от приходите или доходите от това имущество да се удовлетворят вземанията, по-специално по силата на залог или ипотeka;



- б) изключителното право да се получи вземането, по-специално при залог върху вземането или при прехвърляне на това вземане като обезпечение;
- в) правото да се иска връщане на актив и/или да се иска възстановяването му от лице, което го притежава или ползва против волята на правоимащия;
- г) вещното право на плодopolзване от дадено имущество.
3. Правото, вписано в публичен регистър и противопоставимо на трети лица, въз основа на което може да се придобие вещно право по смисъла на параграф 1, се приравнява на вещно право.
4. Параграф 1 не представлява пречка за предявяване на искиове за нищожност, унищожаемост или относителна недействителност, предвидени в член 7, параграф 2, буква м)“.
- 5 Член 84 от посочения регламент уточнява:

„1. Разпоредбите на настоящия регламент се прилагат само за производствата по несъстоятелност, които са образувани след 26 юни 2017 г. Правните действия, извършени от длъжника преди тази дата, продължават да се уреждат от приложимото към тях право към момента, в който са били извършени.

2. Независимо от член 91 от настоящия регламент, Регламент (ЕО) № 1346/2000 [на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L 160, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 143)] продължава да се прилага към производствата по несъстоятелност, които попадат в обхвата на настоящия регламент и са били образувани преди 26 юни 2017 г.“.

Директива 2014/59

6 Член 1 от Директива 2014/59 уточнява в параграф 1, първа алинея:

„С настоящата директива се определят правилата и процедурите, свързани с възстановяването и реструктурирането на следните субекти:

- а) институции, които са установени в Съюза;
- б) финансови институции, установени в Съюза, когато финансовата институция е дъщерно предприятие на кредитна институция или инвестиционен посредник или на дружество, посочено в буква в) или г), и попада в обхвата на надзора върху предприятието майка на консолидирана основа съгласно членове 6—17 от Регламент (ЕС) № 575/2013 [на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 (ОВ L 176, 2013 г., стр. 1)];



в) финансови холдинги, смесени финансови холдинги и холдинги със смесена дейност, които са установени в Съюза;

г) финансови холдинги майки в държава членка, финансови холдинги майки от Съюза, смесени финансови холдинги майки в държава членка, смесени финансови холдинги майки от Съюза, и

д) клонове на институции, които са установени извън Съюза в съответствие със специалните условия, предвидени в настоящата директива“.

7 Член 77 от тази директива предвижда:

„1. Държавите членки осигуряват подходяща защита на споразумения за финансово обезпечение с прехвърлително действие, споразумения за прихващане и споразумения за нетиране, така че да се предотврати прехвърляне на някои, но не на всички права и задължения, които са защитени по споразумение за финансово обезпечение с прехвърлително действие, споразумение за прихващане или споразумение за нетиране между институцията в режим на реструктуриране и друго лице, и изменение или прекратяване на правата и задълженията, които са защитени съгласно споразумение за финансово обезпечение с прехвърлително действие, споразумение за прихващане или споразумение за нетиране, чрез използването на допълнителни правомощия.

За целите на първа алинея правата и задълженията трябва да се третираат като защитени по такова споразумение, ако страните по него имат право да извършат прихващане или нетиране на тези права или задължения.

2. Независимо от параграф 1, когато това е необходимо, за да се осигури наличност на гарантираните депозити, органът за реструктуриране може да:

а) прехвърля гарантирани депозити, обхванати от някое от посочените в параграф 1 споразумения, без да прехвърля други активи, права или задължения, обхванати от същото споразумение; както и

б) прехвърля, изменя или прекратява посочените активи, права или задължения, без да прехвърля гарантираните депозити“.

Българската правна уредба

8 Съгласно член 59 от Закона за банковата несъстоятелност (ДВ, бр. 92 от 27 септември 2002 г.), в редакцията, приложима към фактите в главното производство:

„(1) [...] Кредитор може да извърши прихващане със свое задължение към банката, ако преди датата на решението за откриване на производство по несъстоятелност двете задължения са съществували и са били насрещни и еднородни и вземането му е било изискуемо освен в случаите по ал. 5. Ако вземането му е станало изискуемо по време на производството по несъстоятелност или в резултат на решението за откриване на производство по



несъстоятелност, както и ако еднородността на двете задължения е настъпила в резултат на това решение, кредиторът може да извърши прихващане едва след настъпване на изискуемостта, съответно на еднородността.

[...]

(3) Прихващането може да бъде обявено за недействително по отношение на кредиторите на несъстоятелността, ако кредиторът е придобил вземането и задължението си преди датата на решението за откриване на производство по несъстоятелност, но към момента на придобиване на вземането или задължението е знаел, че е настъпила неплатежоспособност или че е поискано откриване на производство по несъстоятелност.

(4) [...] Счита се, че кредиторът е знаел, че е настъпила неплатежоспособност, ако вземането или задължението му е придобито след датата на вписване на решението на [Българска народна банка (БНБ)] за отнемане на лицензията за извършване на банкова дейност на основание чл. 36, ал. 2 от Закона за кредитните институции.

(5) [...] Недействително по отношение на кредиторите на несъстоятелността освен за частта, която всеки от тях би получил при разпределението на осребреното имущество, е всяко прихващане, независимо от това кога са възникнали двете насрещни задължения, което е извършено от кредитор или от банката:

1. след началната дата на неплатежоспособността;
2. след датата на поставянето на банката под специален надзор [...], ако тази дата предшества датата по т. 1.

[...]“.

9 Параграфи 5, 7 и 8 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност (ДВ, бр. 22 от 13 март 2018 г.), предвиждат:

„§ 5. (1) Извършените от квесторите, временните и постоянните синдици на [„КТБ“] – в несъстоятелност, в периода от поставянето ѝ под специален надзор до датата на откриване на процедурата по осребряване имуществото на банката, заличавания на учредени от длъжници или от трети лица в полза на банката обезпечения са нищожни. Учредените обезпечения се смятат за действителни и запазват своя ред.

[...]

(4) Обезпеченията са противопоставими на всяко трето лице независимо от начина, по който то е придобило имуществото.

§ 7. Този закон се прилага и за откритите до датата на влизането му в сила производства по несъстоятелност.



§ 8. Член 59, ал.5, 6 и 7 се прилагат от 20 юни 2014 г.“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

10 С решение от 20 юни 2014 г. на основание на Закона за кредитните институции БНБ поставя българската банкова институция КТБ под специален надзор поради опасност от неплатежоспособност. Преустановено е извършването от тази институция на всички видове банкови операции.

11 С решение от 15 август 2014 г. БНБ разрешава на назначените от нея квестори да извършват банкови операции.

12 „Елит Петрол“, дружество по българското право, прихваща тогава придобитите от вложители вземания към тази институция със задълженията си по договори за кредит, сключени с КТБ. Впоследствие обезпеченията по тези кредити са заличени.

13 С решение от 6 ноември 2014 г. БНБ отнема лиценза на КТБ за извършване на банкова дейност.

14 На 22 април 2015 г. Софийски градски съд (България) обявява КТБ в несъстоятелност и определя за начална дата на неплатежоспособността 6 ноември 2014 г.

15 На 3 юли 2015 г. Апелативен съд София (България) отменя решението на първата инстанция в частта относно началната дата на неплатежоспособността на КТБ, като определя за начална дата 20 юни 2014 г.

16 В рамките на производството по несъстоятелност на „Елит Петрол“, открито пред Окръжен съд Видин (България), КТБ се позовава на преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност, за да изтъкне, че отново трябва да се счита за кредитор по вземанията, с които са извършени прихващания с това дружество.

17 Противно на това, „Елит Петрол“ поддържа, че задълженията му към КТБ са окончателно погасени чрез прихващанията, извършени въз основа на действащия тогава национален закон и че изтъкнатите от КТБ преходни и заключителни разпоредби, които изменят с обратна сила законността на тези сделки, са в нарушение на правото на Съюза.

18 Запитващата юрисдикция изразява съмнения относно съответствието на тези разпоредби с правото на Съюза.

19 В този контекст Окръжен съд Видин решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) а) Дали защитената в чл. 2 от ДЕС ценност „правова държава“ следва да се тълкува в смисъл, че националният законодател е длъжен при приемането на законите в държава членка да се подчинява на правните принципи и критериите, които характеризират



„правовата държава“, развити и посочени в практиката на Съда на Европейския съюз и в Съобщение на Европейската комисия до Европейския парламент и Съвета относно нова уредба на ЕС за укрепване на принципите на правовата държава [COM (2014) 158 окончателен] от 11.03.2014 г. [...]?

б) Следва ли ценността „правова държава“, закрепена в чл. 2 ДЕС и принципите, на които същата се основава: законност, правна сигурност, независим и ефективен съдебен контрол със зачитане на основните права и равенство пред закона, да се тълкуват в смисъл, че не допускат приемане на националноправна разпоредба като § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност, която извънредно преурежда обществените отношения, свързани с вписването на обезпечения в публичните регистри в полза на конкретен частноправен субект? В конкретния случай националната норма с обратна сила прогласява, че вписаните в регистрите заличавания на обезпечения, учредени в полза на [КТБ], са нищожни и създава правна несигурност, като повелява, че смятаните за заличени обезпечения са противопоставими от [КТБ] на всяко трето лице по силата на закона, независимо от това, че задълженията, за които са учредени тези обезпечения, са погасени.

в) Съдът се нуждае от тълкуване, може ли директно да се позове и приложи чл. 2 от ДЕС, ако установи, че начинът, по който националната разпоредба на § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност преурежда с обратна сила правните последици от вписванията на обезпечения в публичните регистри в полза на [КТБ] нарушава ценността „правова държава“ и горепосочените принципи, на които същата се основава?

г) Кои са критериите и условията, които националният съдия следва да приложи, когато извършва тълкуване дали ценността „правова държава“ по чл. 2 ДЕС допуска приемане на национална разпоредба като § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност?

д) Чл. 67, параграф 1 ДФЕС, съгласно който Съюзът представлява пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което се зачитат основните права и различните правни системи и традиции на държавите членки, следва ли да се тълкува в смисъл, че не допуска националноправни норми, които да създават несигурност в гражданския и търговски оборот, както и такива, които предрешават изхода по всякакви правни спорове?

2) а) Съдът се нуждае от разяснение дали приложимите разпоредби на чл. 7, параграф 2, буква „з“ и чл. 8 от [Регламент 2015/848], във връзка с чл. 2 ДЕС относно производството по несъстоятелност могат да се тълкуват систематично във връзка с основните права по чл. 17, параграф 1, чл. 20 и чл. 47, параграф 2 от Хартата?

б) Ако се приеме, че посочените разпоредби на правото на ЕС следва да бъдат тълкувани във връзка с правата по Хартата, то допустимо ли е прилагането на правата в производство по несъстоятелност, образувано в държава членка, и дали визираната в тях защита следва да бъде тълкувана в смисъл, че не допуска национална норма, която извънредно преурежда обществените отношения в полза на конкретно посочен от законодателя кредитор на несъстоятелността с обратна сила?



в) Разпоредбите на чл. 7, параграф 2, буква „з“ и чл. 8 от [Регламент 2015/848], тълкувани във връзка с правата по чл. 17, параграф 1, чл. 20 и чл. 47, параграф 2 от Хартата, изключват ли прилагането на национална правна норма, с която ретроактивно се прогласяват вписаните в регистрите заличавания на обезпечения на [КТБ] за нищожни, а „възкръсналите“ в полза на [КТБ] обезпечения за *ex lege* противопоставими на всяко трето лице, така че да се засегнат правата на останалите кредитори и да се промени редът, по който се удовлетворяват в производството по несъстоятелност?

г) Разпоредбата на чл. 7, параграф 2, буква „з“ от [Регламент 2015/848] може ли да се тълкува във връзка с правата по чл. 17, параграф 1, чл. 20 и чл. 47, параграф 2 от Хартата в смисъл, че не допуска в образувано производство по несъстоятелност да се приемат под условие вземания на конкретно визиран от законодателя кредитор ([КТБ]), ако към момента на предявяването им вземанията на този кредитор са погасени изцяло чрез прихващане и има висящи съдебни спорове за отмяна на прихващанията, които не са приключили? Ако условието, под което същият кредитор предявява вземанията си в несъстоятелността, е прихващанията, с които са погасени вземанията му, да бъдат обявени от националния съд за недействителни, то допуска ли правото на справедлив съдебен процес по чл. 47, параграф 2 от Хартата норма на националното законодателство, която с обратна сила променя предпоставките за валидно извършване на прихващанията, като по този начин предрешава изхода на висящите съдебни спорове за отмяна на прихващанията, респективно приемането на вземането в производството по несъстоятелност?

е) Съдът се нуждае от тълкуване може ли директно да се позове и приложи разпоредбите на чл. 7, параграф 2, буква „з“ и чл. 8 от [Регламент 2015/848] във връзка с разпоредбите на чл. 17, параграф 1, чл. 20 и чл. 47, параграф 2 от Хартата, ако установи, че нормите на националното законодателство, които служат като основание за приемане на вземането на [КТБ] под условие и/или обуславят сбъдването на условието, под което е предявено вземането, противоречат на норми от правото на ЕС[?]

3) Дали разпоредбата на чл. 77 от [Директива 2014/59] следва да се тълкува в смисъл, че не допуска прилагането на национален закон, който с обратна сила променя предпоставките за извършване на прихващане на насрещни вземания и задължения с кредитна институция, която е в производство за възстановяване или реструктуриране, с което националният закон предрешава изхода на висящи съдебни спорове за отмяна на извършените прихващания с такава кредитна институция?“.

По допустимостта на преюдициалното запитване

20 Съгласно член 53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда, когато искане, иск или жалба са явно недопустими, Съдът може във всеки един момент, след изслушване на генералния адвокат и без да провежда докрай производството, да реши да се произнесе с мотивирано определение.

21 Тази разпоредба следва да се приложи по настоящото дело.



22 В това отношение, що се отнася до третия въпрос, който следва да се разгледа на първо място, е важно да се припомни, че член 1, параграф 1, първа алинея от Директива 2014/59 предвижда по същество, че в приложното ѝ поле попадат само процедурите, свързани с възстановяването и реструктурирането на финансови институции, финансови холдинги и клонове на финансови институции.

23 От преюдициалното запитване е видно, че главното производство се отнася до приемането на вземания на КТБ в производство по несъстоятелност на дружеството „Елит Петрол“, което не попада в нито една от тези категории.

24 От това следва, че Директива 2014/59 не е приложима към спора в главното производство.

25 Следователно третият въпрос е явно недопустим.

26 Във връзка с втория въпрос, който се отнася до членове 7 и 8 от Регламент 2015/848, важно е да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда в рамките на въведеното с член 267ДФЕС сътрудничество между Съда и националните юрисдикции необходимостта да се даде тълкуване на правото на Съюза, което да е от полза за националния съд, изисква последният да определи фактическия и правен контекст, в който се вписват поставените от него въпроси, или най-малко да обясни фактическите хипотези, на които те се основават. По-специално запитващата юрисдикция трябва да посочи конкретните причини, поради които има колебания относно тълкуването на някои разпоредби от правото на Съюза и счита за нужно да постави преюдициални въпроси на Съда. Необходимо е запитващата юрисдикция да даде минимални разяснения относно причините да иска тълкуване именно на посочените от нея разпоредби от правото на Съюза, както и относно връзката, която установява между тези разпоредби и националното законодателство, приложимо към разглеждания от нея спор (определение от 11 юли 2019 г., *Agrotiki Trapeza tis Ellados*, C-262/19, непубликувано, EU:C:2019:614, т. 12).

27 Тези изисквания относно съдържанието на преюдициално запитване са посочени изрично в член 94 от Процедурния правилник, съгласно който всяко преюдициално запитване трябва да съдържа „кратко изложение на предмета на спора и на релевантните факти, така както са установени от запитващата юрисдикция, или поне изложение на фактите, на които се основават въпросите“, „съдържанието на приложимите в случая национални разпоредби и ако е необходимо — релевантната национална съдебна практика“, както и изложение на „причините, поради които запитващата юрисдикция има въпроси относно тълкуването или валидността на някои разпоредби на правото на Съюза, както и установената от нея връзка между тези разпоредби и националното законодателство, приложимо в главното производство“ (определение от 7 ноември 2019 г., *Ministero dell’Istruzione, dell’Università e della Ricerca* и др., C-569/19, непубликувано, EU:C:2019:951, т. 5).

28 Същите изисквания са посочени и в Препоръките на Съда на Европейския съюз към националните юрисдикции относно отправянето на преюдициални запитвания (ОВ С 380, 2019 г., стр. 1).



29 Така изискваните сведения имат за цел не само да позволят на Съда да даде полезни отговори, но и да дадат възможност на правителствата на държавите членки и на другите заинтересовани субекти да представят становища в съответствие с член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз. Съдът трябва да следи тази възможност да се зачита, предвид факта че по силата на посочената разпоредба на заинтересованите се съобщават само актовете за преюдициално запитване (определение от 7 ноември 2019 г., Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca и др., C-569/19, непубликувано, EU:C:2019:951, т. 7)

30 В настоящия случай обаче се налага изводът, че вторият въпрос явно не отговаря на тези изисквания.

31 В това отношение най-напред предоставените от запитващата юрисдикция данни не дават възможност да се определи ясно дали производството по несъстоятелност на „Елит Петрол“ попада в приложното поле на Регламент 2015/848, дори само *ratione temporis*.

32 Всъщност запитващата юрисдикция не е посочила датата на откриване на производството по несъстоятелност на „Елит Петрол“ и тази дата не може да бъде установена и въз основа на писмените становища на страните, а съгласно текста на член 84, параграф 1 от посочения регламент той е приложим само към производствата по несъстоятелност, открити след 26 юни 2017 г.

33 По-нататък, във всички случаи от акта за преюдициално запитване не е видно, че членове 7 и 8 от този регламент, посочени от запитващата юрисдикция във втория въпрос, биха могли да бъдат релевантни за делото в главното производство.

34 Всъщност тези разпоредби имат за цел не да хармонизират по същество правото на държавите членки относно несъстоятелността, а да определят приложимото право към посочените в тях обстоятелства.

35 В акта за преюдициално запитване обаче не са указани никакви данни относно установената в него връзка между посочените разпоредби и приложимото национално законодателство към спора в главното производство, което изменя с обратна сила режима на прихващанията, извършени от предприятие в производство по несъстоятелност.

36 Следователно актът за преюдициално запитване не съдържа нито изискваното изложение, нито обяснение за връзката, която може да съществува между членове 7 и 8 от Регламент 2015/848 и разглежданото в главното производство национално законодателство, а това лишава Съда от възможността да провери дали тези разпоредби са приложими към спора в главното производство и да даде полезен отговор на запитващата юрисдикция, що се отнася до втория въпрос (вж. по аналогия решение от 7 ноември 2019 г., UNESA и др., C-80/18—C-83/18, EU:C:2019:934, т. 35).

37 Освен това тази липса на информация не позволява на Съда да се произнесе по приложимостта на членовете от Хартата, които запитващата юрисдикция също е посочила във втория си въпрос (вж. по аналогия решение от 7 ноември 2019 г., UNESA и др., C-80/18—C-83/18, EU:C:2019:934, т. 36).



38 Всъщност член 51, параграф 1 от Хартата предвижда, че нейните разпоредби се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза (решение от 7 ноември 2019 г., UNESA и др., C-80/18—C-83/18, EU:C:2019:934, т. 37).

39 Тази разпоредба е потвърждение на постоянната практика на Съда, съгласно която основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, трябва да се прилагат във всички случаи, уреждани от правото на Съюза, но не и извън тези случаи (решение от 7 ноември 2019 г., UNESA и др., C-80/18—C-83/18, EU:C:2019:934, т. 38).

40 Когато обаче дадено правно положение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да го разгледа и евентуално посочените разпоредби от Хартата сами по себе си не биха могли да учредят такава компетентност (решение от 7 ноември 2019 г., UNESA и др., C-80/18—C-83/18, EU:C:2019:934, т. 39).

41 Следователно в рамките на втория въпрос приложимостта на цитираните от запитващата юрисдикция членове от Хартата би могла да бъде установена само ако другите посочени там разпоредби от правото на Съюза са приложими по делото в главното производство. По изложените в точка 36 от настоящото определение съображения обаче този въпрос е недопустим, доколкото се отнася до тези други разпоредби, тъй като не е очевидно, че те биха могли да намерят приложение по делото в главното производство (вж. по аналогия решение от 7 ноември 2019 г., UNESA и др., C-80/18—C-83/18, EU:C:2019:934, т. 40).

42 Поради това вторият въпрос е изцяло явно недопустим.

43 Накрая, що се отнася до първия въпрос, запитващата юрисдикция посочва член 2 ДЕС, съгласно който Съюзът се основава по-специално на ценностите на правовата държава, както и член 67, параграф 1 ДФЕС, съгласно който Съюзът представлява пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което се зачитат основните права и различните правни системи и традиции на държавите членки. В рамките на този въпрос запитващата юрисдикция се позовава също на различни принципи, като принципите на правна сигурност и на ефективна съдебна защита.

44 Както вече беше подчертано в точка 36 от настоящото определение, актът за преюдициално запитване обаче не дава възможност да се установи кои разпоредби от правото на Съюза биха били релевантни за делото в главното производство, така че от данните, с които разполага Съдът, не следва, че посочените в запитването основни права и общи принципи могат да бъдат предложени, нито че тълкуването им би било необходимо за решаването на делото в главното производство.

45 Следователно първият въпрос също е явно недопустим.

46 Поради това следва да се приеме, че настоящото преюдициално запитване е изцяло явно недопустимо.

По съдебните разноски



47 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения Съдът (шести състав) определи:

Преюдициалното запитване, отправено от Окръжен съд Видин (България) с акт от 15 октомври 2018 г., е явно недопустимо.

Съставено в Люксембург на 15 януари 2020 година.

6.3. Определение от 15.10.2018 г. по търг. дело № 18/2018 г. на Окръжен съд – Видин

Окръжен съд Видин, на основание чл.267 ДФЕС във връзка с чл.107 от Процедурния правилник на СЕС, отправя преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, с молба съдът да даде отговор на следните въпроси, отнасящи се до тълкуването на чл.2 ДЕС и закрепената от него ценност „правова държава“, както и до разпоредбите на чл.7, параграф 2, буква „з“ и чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015г. относно производството по несъстоятелност, тълкувани във връзка с правата по чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), а също и до разпоредбата на чл.77 от Директива 2014/59/ЕС относно прихващането на насрещни вземания и задължения с кредитна институция, която е в производство за възстановяване или реструктуриране:

1.1 Дали защитената в чл.2 от ДЕС ценност „правова държава“ следва да се тълкува в смисъл, че националният законодател е длъжен при приемането на законите в държава-членка да се подчинява на правните принципи и критериите, които характеризират „правовата държава“, развити и посочени в практиката на Съда на Европейския съюз и в Съобщение на Европейската комисия до Европейския парламент и Съвета относно нова уредба на ЕС за укрепване на принципите на правовата държава от 11.03.2014г., Страсбург?

1.2 Следва ли ценността „правова държава“, закрепена в чл.2 ДЕС и принципите, на които същата се основава: законност, правна сигурност, независим и ефективен съдебен контрол със зачитане на основните права и равенство пред закона, да се тълкуват в смисъл, че не допускат приемане на националноправна разпоредба като § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност, която извънредно преурежда обществените отношения, свързани с вписването на обезпечения в публичните регистри в полза на конкретен частноправен субект? В конкретния случай националната норма с обратна сила прогласява, че вписаните в регистрите заличавания на обезпечения, учредени в полза на „КТБ“ АД /н/, са нищожни и създава правна несигурност, като повелява, че смятаните за заличени обезпечения са противопоставими от „КТБ“ АД /н/ на всяко трето лице по силата на закона, независимо от това, че задълженията, за които са учредени тези обезпечения, са погасени.



1.3 Съдът се нуждае от тълкуване може ли директно да се позове и приложи чл.2 от ДЕС, ако установи, че начинът, по който националната разпоредба на § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност преурежда с обратна сила правните последици от вписванията на обезпечения в публичните регистри в полза на „КТБ” АД /н/, нарушава ценността „правова държава” и горепосочените принципи, на които същата се основава?

1.4 Кои са критериите и условията, които националният съдия следва да приложи, когато извършва тълкуване дали ценността „правова държава” по чл.2 ДЕС допуска приемане на национална разпоредба като § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност с?

1.5 Чл. 67, параграф 1 ДФЕС, съгласно който съюзът представлява пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което се зачитат основните права и различните правни системи и традиции на държавите-членки, следва ли да се тълкува в смисъл, че не допуска национално правни норми, които да създават несигурност в гражданския и търговски оборот, както и такива, които предрешават изхода по висящи правни спорове?

2.1 Съдът се нуждае от разяснение дали приложимите разпоредби на чл.7, параграф 2, буква „з” и чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. във връзка с чл. 2 от ДЕС относно производството по несъстоятелност могат да се тълкуват систематично във връзка с основните права по чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата?

2.2 Ако се приеме, че посочените разпоредби на правото на ЕС следва да бъдат тълкувани във връзка с правата по Хартата, то допустимо ли е прилагането на правата в производство по несъстоятелност, образувано в държава – членка, и дали визираната в тях защита следва да бъде тълкувана в смисъл, че не допуска национална норма, която извънредно преурежда обществените отношения в полза на конкретно посочен от законодателя кредитор на несъстоятелността с обратна сила?

2.3 Разпоредбите на чл.7, параграф 2, буква „з” и чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. относно производството по несъстоятелност, тълкувани във връзка с правата по чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата изключват ли прилагането на национална правна норма, с която ретроактивно се прогласяват вписаните в регистрите заличавания на обезпечения на „КТБ” АД /н/ за нищожни, а „възкръсналите” в полза на „КТБ” АД /н/ обезпечения за ex lege противопоставими на всяко трето лице, така че да се засегнат правата на останалите кредитори и да се промени редът, по който се удовлетворяват в производството по несъстоятелност?

2.4 Разпоредбата на чл.7, параграф 2, буква „з” от Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. относно производството по несъстоятелност може ли да се тълкува във връзка с правата по чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата в смисъл, че не допуска в образувано производство по несъстоятелност да се приемат под условие вземания на конкретно визиран от законодателя кредитор („КТБ” АД



/н/), ако към момента на предявяването им, вземанията на този кредитор са погасени изцяло чрез прихващане и има висящи съдебни спорове за отмяна на прихващанията, които не са приключили? Ако условието, под което същият кредитор предявява вземанията си в несъстоятелността, е прихващанията, с които са погасени вземанията му, да бъдат обявени от националния съд за недействителни, то допуска ли правото на справедлив съдебен процес по чл.47, параграф 2 от Хартата норма на националното законодателство, която с обратна сила променя предпоставките за валидно извършване на прихващанията, като по този начин предreshава изхода на висящите съдебни спорове за отмяна на прихващанията, респективно приемането на вземането в производството по несъстоятелност?

2.5 Съдът се нуждае от тълкуване може ли директно да се позове и приложи разпоредбите на чл.7, параграф 2, буква „з” и чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета във връзка с разпоредбите на чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата, ако установи, че нормите на националното законодателство, които служат, като основание за приемане на вземането на „КТБ” АД /н/ под условие и /или обуславят сбъдването на условието, под което е предявено вземането, противоречат на норми от правото на ЕС.

Дали разпоредбата на чл.77 от Директива 2014/59/ЕС следва да се тълкува в смисъл, че не допуска прилагането на национален закон, който с обратна сила променя предпоставките за извършване на прихващане на насрещни вземания и задължения с кредитна институция, която е в производство за възстановяване или реструктуриране, с което националният закон предreshава изхода на висящи съдебни спорове за отмяна на извършените прихващания с такава кредитна институция ?

I. Запитваща юрисдикция

Окръжен съд Видин, търговско отделение

Адрес: 3700 Видин, пл. „Бдинци” 1, България

Факс: + 359 94 600 958

Е-мейл: os.vidin@abv.bg

II. Страни в главното производство и техните представители

II.1. Кредитор, който е предявил под условие вземания в производството по несъстоятелност на „Елит Петрол” АД и оспорва включването им в списъка на неприетите вземания: „КОРПОРАТИВНА ТЪРГОВСКА БАНКА” АД в несъстоятелност („КТБ” АД /н/), вписана в търговския регистър към Агенцията по вписванията с ЕИК 831184677, представлявана от А. Н. Д. и К. Х. М., двамата заедно осъществяващи правомощията на синдици, назначени с Решение № 196 от 13.11.2015г. на Управителния съвет на Фонда за гарантиране на влоговете в банките; Молителят е посочил съдебен адрес, на който да се връчват всички призовки и съобщения в производството: гр.София, ул. „Граф Игнатиев” № 10.



II.2. Несъстоятелен длъжник: „Елит Петрол” АД в открито производство по несъстоятелност („Елит Петрол” АД), вписано в търговския регистър към Агенцията по вписванията с ЕИК 200484172. Процесуални представители: адвокат Г. С. и адвокат А. К. – двамата от САК, с адрес на кантората: ... Процесуалните представители са посочени от страната като съдебен адресат, на който да се връчват всички призовки и съобщения в производството.

III. Предмет на главното производство и относими факти

III.1. „КТБ” АД /н/ претендира, че е кредитор в производството по несъстоятелност на „Елит Петрол” АД, като производството е на етап разглеждане по същество на възраженията на кредиторите и одобряване на списъка с приетите вземания от съда по несъстоятелността. Предявените от „КТБ” АД /н/ вземания, предмет на производството са:

- вземане в размер на 29 279 981,93 щ. долара по договор за синдикиран банков кредит от 15.12.2011г., което е предявено с привилегия, като обезпечено с първи по ред залог върху цялото търговско предприятие на „Елит Петрол” АД и с други обезпечения.

- вземане в размер на 15 130 457,73 щ. долара по договор за банков кредит от 11.07.2013г., което е предявено с привилегия, като обезпечено с втори по ред залог върху цялото търговско предприятие на „Елит Петрол” АД.

В молбата си за предявяване на вземанията, както и в подаденото след това възражение по чл.690 ТЗ срещу неприемането на вземанията от синдика на „Елит Петрол” АД, синдиците на КТБ (н) изрично са посочили, че описаните вземания се предявяват под условие, поради следните обстоятелства:

1. В молбата на синдиците е посочено, че към момента на предявяването на описаните вземания и техните обезпечения, същите са погасени чрез прихващания на насрещни вземания, извършени от „Елит Петрол” АД. След погасяването на вземанията на „КТБ” АД /н/ са били заличени и учредените за тях обезпечения, като първият и вторият залог върху търговското предприятие на „Елит Петрол” АД са заличени в търговския регистър въз основа на изрично нотариално заверено заявление - съгласие, дадено от законните представители на „КТБ” АД /н/.

2. Независимо от горното, „КТБ” АД /н/ твърди, че е обезпечен кредитор и вземанията му се ползват с първа по ред привилегия в производството по несъстоятелност на „Елит Петрол” АД. Според „КТБ” АД /н/ обезпеченията са възкръснали ex lege по силата на § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗБН (ДВ бр.22 от 13 март 2018г.). Тази законова разпоредба урежда ретроактивно, че извършеното заличаване на обезпечения от кредиторите на „КТБ” АД /н/ е нищожно, а учреденото в полза на „КТБ” АД /н/ обезпечение се смята за



действително и запазва своя ред. Оттук в молбата, а след това и във възражението на синдиците на банката по реда на чл.690 ТЗ се твърди, че:

„ex lege учредените от „Елит Петрол” АД обезпечения на задълженията по сключените Договор за синдикиран банков кредит от 15.12.2011г. и Договор за банков кредит от 11.07.2013г., а именно – първи и втори по ред особен залог на цялото търговско предприятие на длъжника, се считат за възстановени по силата на закона с влизането в сила на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност, обн. ДВ бр.22 от 13.03.2018г., което означава, че съгласно закона „Корпоративна търговска банка” АД, в несъстоятелност, е обезпечен кредитор с първи и втори по ред особен залог на търговското предприятие на длъжника”.

Според синдиците на „КТБ” АД /н/, независимо от погасяването на предявените вземания, заличаването на учредените за тях обезпеченията е нищожно и смятаните за заличени обезпечения са „възкръснали” ретроактивно по силата на закона, поради което на „КТБ” АД /н/ следва да бъде признато качеството на обезпечен кредитор в производството по несъстоятелност на „Елит Петрол” АД.

3. Синдиците на „КТБ” АД /н/ изразяват становище, че поради нормата на чл.59, ал.5 ЗБН (в редакцията ѝ от ДВ бр.98 от 28 ноември 2014г.), на която изрично е придадено обратно действие с разпоредбата на § 7 и § 8 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗБН (ДВ бр.22 от 13 март 2018г.) предявените от тях вземания следва да бъдат приети в производството по несъстоятелност под условие, докато съдът отмени извършените от „Елит Петрол” АД прихващания. „КТБ” АД /н/ се позовава на обстоятелството, че пред Софийски градски съд (СГС) са висящи съдебни спорове по т.д. 6301/2015г., VI-2 състав и т.д. 1540/2017г., VI-6, които имат за предмет обявяването на прихващанията, с които са погасени предявените вземания, за недействителни. Те считат, че прихващанията със сигурност ще бъдат обявени за недействителни с решенията по тези дела, защото приложимите разпоредби на § 7 и § 8 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗБН (ДВ бр.22 от 13 март 2018г.) придават същинско обратно действие на разпоредбата на член 59, ал.5, 6 и 7 от ЗБН (в редакцията ѝ от ДВ бр.98 от 28 ноември 2014г.), при което с обратна сила са променени предпоставките по чл.59, ал.5 от ЗБН за валидно извършване на прихващанията от „Елит Петрол” АД, а оттук погасителният ефект на прихващанията не е настъпил. Това, според синдиците на „КТБ” АД /н/ им дава основание да искат погасените вземания да бъдат приети под условие в несъстоятелността на „Елит Петрол” АД, като условието е прихващанията, извършени от „Елит Петрол” АД, да бъдат обявени за недействителни от съда с влязло в сила решение по делата, висящи пред СГС. Аргумент в подкрепа на искането им е, че:

„Законодателят неслучайно е предоставил възможност на синдиците на банка в несъстоятелност да защитават нейния интерес, като в конкретния случай са заведени двете дела, посочени по-горе, като до тяхното решаване би трябвало банката да има възможност да участва пълноценно в производството по несъстоятелност на „Елит Петрол” АД”.



С тези аргументи „КТБ” АД /н/ твърди, че вземанията на банката трябва да бъдат приети под условие и то като обезпечени с първа по ред привилегия, съобразно „принципите в приетите от Народното събрание промени в Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност, обн. ДВ бр.22 от 13.03.2018г.”

4. Синдикът на „Елит Петрол” АД не е приел вземанията на „КТБ” АД /н/ под условие, с аргумента, че същите не съществуват, защото извършените прихващания не са отменени с влязло в сила съдебно решение, а и в търговската документация на дружеството се съдържа банковото удостоверение, издадено от „КТБ” АД /н/ с изх. № 26 от 06.01.2015г., с което се удостоверява, че „Елит Петрол” АД няма задължения към банката по договор за синдикиран банков кредит от 15.12.2011г. с разрешен лимит от 86 000 000 щ. долара и по договор за банков кредит от 11.07.2013г. с разрешен лимит от 15 000 000 щ. долара.

5. На основание чл.690 ТЗ „КТБ” АД /н/ е подало възражение срещу неприемането на предявените под условие вземания в несъстоятелността на „Елит Петрол” АД, като заявява, че поддържа искането си да бъде прието за обезпечен кредитор на „Елит Петрол” АД /н/ на посочените по - горе основания.

6. В отговор срещу възражението, несъстоятелният длъжник „Елит Петрол” АД /н/ изрично оспорва, че „КТБ” АД /н/ е кредитор в производството по несъстоятелност, като посочва, че задълженията на „Елит Петрол” АД по договора за синдикиран банков кредит от 15.12.2011г. и договора за банков кредит от 11.07.2013г. са погасени изцяло с извършени от длъжника прихващания. Тези прихващания са извършени валидно, съгласно действащия към момента на извършването им закон и са породили своето правно действие, като същите имат за правна последица погасяване на задълженията на „Елит Петрол” АД по договора за синдикиран банков кредит от 15.12.2011г. и договора за банков кредит от 11.07.2013 г., съответно обезпеченията, които са били учредени за тези вземания, са заличени в публичните регистри въз основа на съгласие, дадено от законните представители на „КТБ” АД /н/.

7. „Елит Петрол” АД /н/ оспорва, че вземанията на „КТБ” АД /н/ са условни, защото в договорите за кредит, от които произтичат същите, няма уговорен модалитет по смисъла на чл. 725 ТЗ, който да е учреден от страните като условие за възникването им, а има висящи съдебни спорове за отмяна на прихващанията, с които са погасени тези вземания.

8. „Елит Петрол” АД /н/ сочи, че § 5, § 7 и § 8 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗБН (ДВ бр.22 от 13 март 2018г.), които с обратна сила възкресяват заличените обезпечения на „КТБ” АД /н/ в публичните регистри и ретроактивно променят предпоставките за валидно извършване на прихващания с предявените от „КТБ” АД /н/ вземания, са в



нарушение на нормите и принципите на Общностното право. В тази връзка прави подробно обосновано искане пред Окръжен съд - Видин за отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз да даде тълкуване дали разпоредбата на чл.2 ДЕС и по - специално, прогласената като ценност на съюза „правова държава“, както и на чл.7, параграф 2, буква „з“ и чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848 във връзка с нарушение на правото на собственост, което е защитено от чл.17, параграф първи от Хартата, нарушение на правото на справедлив съдебен процес по чл.47, параграф 2 от Хартата и нарушение на правото на равенство пред закона по чл.20 от Хартата следва да бъдат тълкувани в смисъл, че допускат прилагане на националните разпоредби от ПЗР на ЗИДЗБН.

III.2. Запитващата юрисдикция Окръжен съд - Видин, като съобрази постоянната практика на СЕС, че за да се даде тълкуване на правото на Съюза, което да е от полза за националния съд, се изисква последният да определи фактическия и правен контекст, в който се вписват поставените от него въпроси, или най-малкото да обясни фактическите хипотези, на които те се основават (вж. определения от 8 септември 2011 г., *Abdallah*, C-144/11, непубликувано, EU:C:2011:565, т. 10 и цитираната съдебна практика, от 19 март 2015 г., *Andre*, C-23/15, непубликувано, EU:C:2015:194, т. 5 и цитираната съдебна практика и решение от 10 март 2016 г., *Safe Interenvíos*, C-235/14, EU:C:2016:154, т. 114), както и че непосочването на релевантния фактически и правен контекст може да бъде основание за явна недопустимост на акта за преюдициално запитване (вж. в този смисъл определения от 8 септември 2011 г., *Abdallah*, C-144/11, непубликувано, EU:C:2011:565, т. 12, от 4 юли 2012 г., *Abdel*, C-75/12, непубликувано, EU:C:2012:412, т. 6 и 7, от 19 март 2014 г., *Grimal*, C-550/13, непубликувано, EU:C:2014:177, т. 19 и от 19 март 2015 г., *Andre*, C-23/15, непубликувано, EU:C:2015:194, т. 8 и 9), намира за необходимо на основание член 267 ДФЕС и член 94 от Процедурния правилник на СЕС да изложи в пълнота фактическия и правния контекст, в който се развива главното производство:

1. През юни 2014г. в „Корпоративна търговска банка“ АД настъпва „банкова паника“, като вложителите започват масово да теглят депозитите си, поради което с решение № 73 от 20.06.2014г. Централната банка в България (БНБ), на основание чл.115 и чл.116 от Закона за кредитните институции, поставя „Корпоративна търговска банка“ АД в производство под специален надзор, поради опасност от неплатежоспособност. В банката са назначени квестори и е преустановено извършването на всички видове банкови операции. Съгласно чл.107, ал.3 и ал.5 от Закона за кредитните институции квесторите се отчитат за дейността си само пред БНБ и при поискване незабавно ѝ представят отчет, а БНБ може да издава задължителни предписания на квесторите във връзка с дейността им.

2. В прессъобщение на Централната банка от 22 юни 2014г. се казва, че БНБ е възложила на квесторите да осигурят извършването на пълен анализ и оценка на активите и пасивите на банковата група на КТБ, като ползват услугите на независим външен одитор. В същото



съобщение БНБ заявява, че с цел запазване на дейността на банковата група КТБ и нейното оздравяване, БНБ заедно с българското правителство ще предприеме действия за увеличаване на капитала ѝ, като в рамките на законните си правомощия ще разпорежи увеличението на капитала да се поеме от държавната Българска Банка за развитие и Фонда за гарантиране на влоговете. Централната банка декларира официално, че заедно с правителството ще осигури необходимата ликвидна подкрепа на банковата група КТБ, за да се удовлетворят в пълен размер задълженията ѝ към нейните клиенти. В съобщението се казва, че КТБ и нейното дъщерно дружество ще отворят на 21 юли 2014г. в 9.00 часа.

3. Въпреки заявеното от БНБ, банката не отваря на 21 юли 2014г., срокът на квестурата е продължен, а БНБ иска от двамата най-големи акционера в банката - „Бромак“ АД и Фондът на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман (ФГДРСО) да представят предложения за капиталова и ликвидна подкрепа.

4. С решение № 104 от 15.08.2014г., БНБ разрешава на квесторите на „Корпоративна търговска банка“ АД да осъществяват платежни операции за целите на погасяването на кредити към поставената под специален надзор банка, включително да приемат изявления от длъжниците на банката за прихващане на задълженията им по кредити с насрещни вземания, които същите са придобили от вложителите в банката.

5. Въз основа на даденото от БНБ разрешение от 15 август 2014г., десетки кредитополучатели на банката, между които и „Елит Петрол“ АД, започват да изкупуват вземания от вложители в „Корпоративна търговска банка“ АД, като уговарят сконто от номиналната стойност на вземанията, след което прихващат придобитите от вложителите вземания с насрещните си задължения по договори за кредит с „Корпоративна търговска банка“ АД. По този начин лица, сключили такива сделки, се оказват едновременно длъжници и кредитори на „Корпоративна търговска банка“ АД и така могат да зачеркнат сумите от двете страни на баланса си. Целта на депозантите на КТБ е да спасят част от парите си, които са блокирани по влогове в поставената под специален надзор банка, а на кредитополучателите - да погасят задълженията си към банката, като придобият вземанията от депозантите със сконто спрямо номиналната им стойност. Страните в главното производство не спорят, че по този начин „Елит Петрол“ АД е погасило задълженията си към „КТБ“ АД /н/ по предявените вземания, произтичащи от договор за синдикиран банков кредит от 15.12.2011г. и договор за банков кредит от 11.07.2013г.

6. Следва да се отбележи, че тези сделки са позволени от действащото българско законодателство към момента на извършването им. С решението на БНБ от 15 август 2014г. е потвърдено изрично, че тези операции са законни и че същите ще бъдат приети от Централната банка. Нещо повече - в решението си от 15 август 2014г. БНБ изрично е указала на квесторите на „Корпоративна търговска банка“ АД, че при пълно погасяване на вземане по кредит,



отпуснат от банката, следва да предприемат необходимите действия по заличаването на обезпеченията по кредита, независимо от това дали кредитът е погасен с парично плащане или чрез прихващания.

7. С решение № 114 от 16.09.2014г., БНБ удължава до 20.11.2014г. срока, през който „КТБ“ АД е поставена под специален надзор. В прессъобщението на БНБ се посочва, че продължават да са налице условията, довели до поставяне на „КТБ“ АД под специален надзор, и банката продължава да изпитва остър недостиг на ликвидност за изпълнение на задълженията си към депозантите и други кредитори.

8. Също така, с решението се предоставя възможност, в периода от 28.10.2014г. до 20.11.2014г., на акционерите и други потенциални инвеститори, заявили желание за реструктуриране на „КТБ“ АД (н), да отправят предложение, съдържащо „конкретни финансови и правни ангажименти за предоставяне на капитал и ликвидност“. Това, според БНБ, ще стане на база резултата от оценката за състоянието на „КТБ“ АД и докладваното съотношение за капиталова адекватност. Според БНБ „преди да се направи ясна оценка на качеството на активите и капиталовата адекватност на „КТБ“ АД, не е възможно да бъдат взети икономически обосновани и правно обвързващи решения за бъдещето на банката“.

9. С решение от 6 ноември 2014г. БНБ отнема лиценза на КТБ за извършване на банкова дейност, с мотива, че банката е неплатежоспособна и я задължава да подаде искане за откриване на производство по несъстоятелност, като уведоми Фонда за гарантиране на влоговете.

10. На 28 ноември 2014г. е обнародван Закон за изменение на Закона за банковата несъстоятелност (ДВ, бр.98 от 28 ноември 2014г.), с който са променени предпоставките по чл.59, ал.5 ЗБН за обявяване на прихващанията, извършени от банка в несъстоятелност, за относително недействителни. С промяната се дава възможност да бъдат атакувани пред съда и прихващанията, извършени от кредитор на несъстоятелната банка, а не само тези извършени от самата банка. Освен това, старата редакция на чл.59, ал.5 ЗБН гласи, че само прихващанията, извършени от банката след началната дата на неплатежоспособност, може да бъдат обявени от съда за относително недействителни, а с промяна на разпоредбата от месец ноември 2014г. е дадена възможност да бъдат оспорени съдебно и прихващанията, извършени след датата на поставяне на банката под специален надзор от БНБ, ако тази дата предшества началната дата на неплатежоспособност.

11. На 22.04.2015г. „КТБ“ АД е обявена в несъстоятелност с решение на СГС, като началната дата на неплатежоспособността, определена от съда, е 6 ноември 2014 г. На 3 юли 2015 г. Софийският апелативен съд отменя това решение в частта относно началната дата, като



определя за начална дата на неплатежоспособността 20 юни 2014 г., по съображения, че състоянието на неадекватност на собствения капитал вече е било факт към този момент.

12. Синдиците на „КТБ“ АД /н/ завеждат съдебни иски по чл.59, ал.5 от ЗБН за обявяване на извършените прихващания от кредиторите на банката за относително недействителни, включително прихващанията, извършени от „Елит Петрол“ АД. По тези дела се формира съдебна практика на първоинстанционния съд СГС и на апелативния съд – САС, в полза на кредиторите, които са извършили прихващанията, при действието на предишната редакция на Закона за банковата несъстоятелност, какъвто е и „Елит Петрол“ АД.

Преди делата да са приключили окончателно на последна съдебна инстанция, националният законодател приема втора поправка в Закона за банковата несъстоятелност (ДВ, бр.22 от 13 март 2018г.), с която изрично е придадено обратно действие на изменението на уредбата на прихващанията в банковата несъстоятелност от 28 ноември 2014г.

IV. Относитими правни норми

IV.1. Национално материално право

Закон за особените залози, глава трета Действие на залога спрямо трети лица
Противопоставимост на права

Чл. 12. (1) (Изм. - ДВ, бр. 42 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2016 г., в сила от 30.12.2016 г.) Учреденият при условията и по реда на този закон залог е противопоставим на трети лица от момента на вписването му.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 42 от 1999 г.) Залогът на вземане, договорът за продажба със запазване на собствеността до изплащане на цената, договорът за лизинг и запорът не може да се противопоставят на кредитора, в полза на когото при условията и по реда на този закон се учредява залог върху вземане или върху продадено, отдадено на лизинг или заповорирано имущество, ако не са вписани в Централния регистър на особените залози по партидата на залогодателя.

(3) Когато този закон предвижда вписване в друг регистър, противопоставимостта възниква от вписването в другия регистър.

Поредност на особените залози

Чл. 14. (1) (Предишен текст на чл. 14, доп. - ДВ, бр. 105 от 2016 г., в сила от 30.12.2016 г.) Поредността на особените залози върху едно и също имущество се определя от поредността на вписването им. За вписването на всеки следващ залог върху същото имущество е необходимо съгласието на предходните заложни кредитори. Това правило се прилага и за учредяване на залог върху актив, включен в заложено търговско предприятие при условията на чл. 21, ал. 3.



(2) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2016 г., в сила от 30.12.2016 г.) Поредността на особените залози върху имущество, което е образувано в резултат на преработване или присъединяване на заложените вещи, се определя от поредността на вписване на залозите върху суровините, материалите и частите, от които са получени преработените или присъединените вещи.

Преходни и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност (ДВ, бр. 22 от 13.3.2018 г.)

§5.(1) Извършените от квесторите, временните и постоянните синдици на „Корпоративна търговска банка“ АД – в несъстоятелност, в периода от поставянето ѝ под специален надзор до датата на откриване на процедурата по осребряване имуществото на банката, заличавания на учредени от длъжници или от трети лица в полза на банката обезпечения са нищожни. Учредените обезпечения се смятат за действителни и запазват своя ред.

(2) Алинея 1 не се прилага в случаите, при които вземането на банката е погасено изцяло чрез парично плащане.

(3) За времето от поставянето на „Корпоративна търговска банка“ АД – в несъстоятелност, под специален надзор до изтичането на 6-месечен срок от влизането в сила на този закон по отношение на всички учредени от длъжници или от трети лица в полза на банката обезпечения не текат предвидените в съответните закони срокове за тяхното действие. „Корпоративна търговска банка“ АД – в несъстоятелност, може да поднови до изтичането на 6-месечен срок от влизането в сила на този закон всяко едно обезпечение за нов срок.

(4) Обезпеченията са противопоставими на всяко трето лице независимо от начина, по който то е придобило имуществото.

§ 7. Този закон се прилага и за откритите до датата на влизането му в сила производства по несъстоятелност.

§ 8. Член 59, ал.5, 6 и 7 се прилагат от 20 юни 2014 г.

Закон за банковата несъстоятелност, Прихващане

Чл. 59. (1) (Доп. - ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Кредитор може да извърши прихващане със свое задължение към банката, ако преди датата на решението за откриване на производство по несъстоятелност двете задължения са съществували и са били насрещни и еднородни и вземането му е било изискуемо, освен в случаите по ал. 5. Ако вземането му е станало изискуемо по време на производството по несъстоятелност или в резултат на решението за откриване на производство по несъстоятелност, както и ако еднородността на двете задължения е настъпила в резултат на това решение, кредиторът може да извърши прихващане едва след настъпване на изискуемостта, съответно на еднородността.

(2) Изявлението за прихващане се отправя до синдика и трябва да бъде направено в писмена форма с нотариална заверка на подписа.



(3) Прихващането може да бъде обявено за недействително по отношение на кредиторите на несъстоятелността, ако кредиторът е придобил вземането и задължението си преди датата на решението за откриване на производство по несъстоятелност, но към момента на придобиване на вземането или задължението е знаел, че е настъпила неплатежоспособност или че е поискано откриване на производство по несъстоятелност.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 34 от 2006 г., в сила от 01.01.2008 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.) Счита се, че кредиторът е знаел, че е настъпила неплатежоспособност, ако вземането или задължението му е придобито след датата на вписване на решението на Централната банка за отнемане на лицензията за извършване на банкова дейност на основание чл. 36, ал. 2 от Закона за кредитните институции.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 20.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 22 от 2018 г.) Недействително по отношение на кредиторите на несъстоятелността освен за частта, която всеки от тях би получил при разпределението на осребреното имущество, е всяко прихващане, независимо от това кога са възникнали двете насрещни задължения, което е извършено от кредитор или от банката:

1. след началната дата на неплатежоспособността;
2. след датата на поставянето на банката под специален надзор при условията и по реда на глава единадесета, раздел VIII от Закона за кредитните институции, включващ наложена мярка по чл. 116, ал. 2, т. 2 от същия закон, ако тази дата предшества датата по т. 1.

(6) (Нова - ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 20.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 22 от 2018 г.) В случаите по ал. 5 действието на прихващането се отлага до изпълнението на окончателната сметка за разпределение по чл. 104. При продажба на банката като предприятие прихващането има действие след одобряване на сделката от съда по чл. 91, ал. 3.

(7) (Нова - ДВ, бр. 41 от 2015 г., в сила от 20.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 22 от 2018 г.) По исковете по ал. 3 и 5 не се събира предварително държавна такса. Ако искът бъде уважен, следващата се държавна такса се събира от осъдената страна, а ако искът бъде отхвърлен, държавната такса се събира от масата на несъстоятелността.

История на промените на чл. 59 (5) от Закона за банковата несъстоятелност

Редакция към ДВ, бр. 92 от 27.09.2002 г.:

(5) Недействително по отношение на кредиторите на несъстоятелността освен за частта, която кредиторът би получил при разпределението на осребреното имущество, е прихващането, извършено от длъжника след началната дата на неплатежоспособността, независимо от това кога са възникнали двете насрещни задължения.

Редакция към ДВ, бр. 98 от 28.11.2014 г.:

(5) (Изм. - ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Недействително по отношение на кредиторите на несъстоятелността освен за частта, която всеки от тях би получил при



разпределението на осребреното имущество, е всяко прихващане, независимо от това кога са възникнали двете насрещни задължения, което е извършено от кредитор или от банката:

1. след началната дата на неплатежоспособността;
2. след датата на поставянето на банката под специален надзор при условията и по реда на глава единадесета, раздел VIII от Закона за кредитните институции, включващ наложена мярка по чл. 116, ал. 2, т. 2 от същия закон, ако тази дата предшества датата по т. 1.;

Редакция към ДВ, бр. 22 от 13.03.2018 г.:

(5) (Изм. - ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.; прилага се от 20.06.2014 г.) Недействително по отношение на кредиторите на несъстоятелността освен за частта, която всеки от тях би получил при разпределението на осребреното имущество, е всяко прихващане, независимо от това кога са възникнали двете насрещни задължения, което е извършено от кредитор или от банката:

1. след началната дата на неплатежоспособността;
2. след датата на поставянето на банката под специален надзор при условията и по реда на глава единадесета, раздел VIII от Закона за кредитните институции, включващ наложена мярка по чл. 116, ал. 2, т. 2 от същия закон, ако тази дата предшества датата по т. 1.;

IV.2. Национално процесуално право

Търговски закон, глава четиридесет и трета. ПРЕДЯВЯВАНЕ НА ВЗЕМАНИЯТА (предишна глава тридесет и девета ДВ, бр. 83 от 1996 г.) СРОК ЗА ПРЕДЯВЯВАНЕ

Чл. 685. (1) (Изм. - ДВ, бр. 84 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2006 г.) Кредиторите предявяват писмено своите вземания пред съда по несъстоятелността в срок до един месец от вписване в търговския регистър на решението за откриване на производството по несъстоятелност.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 84 от 2000 г.) Кредиторът посочва основанието и размера на вземането, привилегиите и обезпеченията, съдебен адрес и представя писмени доказателства.

СПИСЪК НА ПРЕДЯВЕНИТЕ ВЗЕМАНИЯ

Чл. 686. (Изм. - ДВ, бр. 84 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 58 от 2003 г.) (1) В 7-дневен срок от изтичането на срока по чл. 685, ал. 1 синдикът съставя:

1. списък на приетите предявени вземания по реда на постъпването им с отбелязване на кредитора, размера и основанието на вземането, привилегиите и обезпеченията, датата на предявяването;
2. списък на вземанията по чл. 687;
3. (изм. - ДВ, бр. 66 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2006 г.) списък на неприетите предявени вземания, годишен финансов отчет за предходната календарна година и за последния месец преди датата на откриване на производството по несъстоятелност.



(2) Материалите по ал. 1 се предоставят на разположение на кредиторите и на длъжника в канцеларията на съда.

ОДОБРЯВАНЕ НА СПИСЪКА НА ПРИЕТИТЕ ОТ СИНДИКА ВЗЕМАНИЯ

Чл. 692. (Изм. - ДВ, бр. 84 от 2000 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 58 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 38 от 2006 г.) Когато по списъците по чл. 686, ал. 1 не са постъпили възражения, съдът одобрява списъка на приетите и служебно вписаните вземания в закрито заседание незабавно след изтичането на срока по чл. 690, ал. 1. Съдът се произнася с определение.

(2) (Нова - ДВ, бр. 38 от 2006 г.) В случай че са постъпили възражения срещу списъците по чл. 686, ал. 1 по реда на чл. 690, ал. 1, съдът се произнася по списъците след разглеждане на възраженията.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 58 от 2003 г., предишна ал. 2 - ДВ, бр. 38 от 2006 г.) Съдът разглежда постъпилите възражения в открито заседание с призоваване на синдика, длъжника, кредитора, чието включване или невключване на вземане в списъка се оспорва и направилия възражението кредитор. По възможност всички възражения се разглеждат в едно съдебно заседание.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 38 от 2006 г.) Когато намери възраженията за основателни, съдът одобрява списъка, след като направи съответната промяна. В противен случай съдът оставя възраженията без уважение. Съдът се произнася с определение в 14-дневен срок от заседанието по ал. 2.

(5) (Предишна ал. 4, изм. - ДВ, бр. 38 от 2006 г.) Определението на съда за одобряване на списъка се обявява в търговския регистър.

(6) (Нова - ДВ, бр. 58 от 2003 г., предишна ал. 5, изм. - ДВ, бр. 38 от 2006 г.) Определенията по ал. 1 и 4 не подлежат на обжалване.

УЧАСТИЕ НА ВЗЕМАНИЯ ПОД ОТЛАГАТЕЛНО ИЛИ ПРЕКРАТИТЕЛНО УСЛОВИЕ

Чл. 725. (Нов - ДВ, бр. 63 от 1994 г.) (1) Вземане под отлагателно условие се включва в първоначалното разпределение като оспорено вземане. За него се заделя съответната сума от разпределението. При окончателното разпределение това вземане се изключва, ако до този момент условието не се е сбъднало.

(2) Вземане под прекратително условие се включва в разпределението като безусловно.

IV.3. Право на Европейския съюз

Договор за Европейски Съюз

Член 2



Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правовата държава², както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства. Тези ценности са общи за държавите-членки в общество, чиито характеристики са плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете.

Договор за функционирането на Европейския съюз

ДЯЛ V
ПРОСТРАНСТВО НА СВОБОДА, СИГУРНОСТ И ПРАВОСЪДИЕ
ГЛАВА 1
ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 67

(предишен член 61 от ДЕО и предишен член 29 от ДЕС)

1. Съюзът представлява пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което се зачитат основните права и различните правни системи и традиции на държавите-членки.

Харта на основните права на Европейския съюз

Член 17

Право на собственост

1. Всеки има право да се ползва от собствеността на имуществото, което е придобил законно, да го ползва, да се разпорежда с него и да го завещава. Никой не може да бъде лишен от своята собственост, освен в обществена полза, в предвидените със закон случаи и условия и срещу справедливо и своевременно обезщетение за понесената загуба. Ползването на имуществото може да бъде уредено със закон до степен, необходима за общия интерес.

Член 47

Право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес

Всеки, чиито права и свободи, гарантирани от правото на Съюза, са били нарушени, има право на ефективни правни средства за защита пред съд в съответствие с предвидените в настоящия член условия.

Всеки има право неговото дело да бъде гледано справедливо и публично в разумен срок от независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон. Всеки има възможността да бъде съветван, защитаван и представляван.

Член 20

Равенство пред закона

Всички хора са равни пред закона.

² Съобщение на комисията до европейския парламент и съвета Нова уредба на ЕС за укрепване на принципите на правовата държава



РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2015/848 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 20 май 2015 година

относно производството по несъстоятелност

Член 7

Приложимо право

1. Ако настоящият регламент не предвижда друго, приложимото право към производството по несъстоятелност и последиците от него е правото на държавата членка, на чиято територия е образувано производството („държава на образуване на производството“).

2. Правото на държавата на образуване на производството определя условията на образуването, провеждането и прекратяването на производството по несъстоятелност. То определя по-специално следното:

- а) длъжниците, за които е допустимо производство по несъстоятелност, при отчитане на авосубектността им;
- б) имуществените активи, които се включват в масата на несъстоятелността и третирането на имуществени активи, които са придобити или прехвърлени на длъжника след образуването на производството по несъстоятелност;
- в) съответните правомощия на длъжника и на синдика;
- г) условията за прилагане на прихващане;
- д) действието на производството по несъстоятелност по отношение на текущите договори на длъжника;
- е) действието на производството по несъстоятелност върху предявени иски за индивидуални кредитори, с изключение на висящи дела;
- ж) вземанията, които трябва да бъдат предявени към масата на несъстоятелността на длъжника и начина на третиране на вземания, които са възникнали след образуването на производството по несъстоятелност;
- з) предявяването, установяването и приемането на вземанията;
- и) правилата за разпределението на приходите от осребряването на имуществото, реда на вземанията, правата на кредиторите, които са били частично удовлетворени след образуването на производството по несъстоятелност по силата на вещно право или чрез прихващане;
- й) условията за и действието на приключването на производството по несъстоятелност, по-



специално при сключването на предпазен конкордат;

к) правата на кредиторите след приключване на производството по несъстоятелност;

л) кой поема разходите и съдебните разноси в производството по несъстоятелност;

м) правила относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните актове, които са във вреда на кредиторите на несъстоятелността.

Член 8

Вещни права на трети лица

1. Образуването на производство по несъстоятелност не засяга вещните права на кредитор или на трето лице върху материални или нематериални активи, движими или недвижими вещи, независимо дали се отнася за определени вещи, или за съвкупности от неопределени активи, чийто състав се променя с течение на времето, които принадлежат на длъжника и в момента на образуването на производството се намират на територията на друга държава членка.

2. Правата по смисъла на параграф 1 в частност са:

правото да се осребри или да се изнесе на публична продан имуществото и от) приходите или доходите от това имущество да се удовлетворят вземанията, по-специално по силата на залог или ипотека;

изключителното право да се получи вземането, по-специално при залог върху) вземането или при прехвърляне на това вземане като обезпечение;

правото да се иска връщане на актив и/или да се иска възстановяването му от лице,) което го притежава или ползва против волята на правоимащия;

вещното право на плодopolзване от дадено имущество.)

3. Правото, вписано в публичен регистър и противопоставимо на трети лица, въз основа на което може да се придобие вещно право по смисъла на параграф 1, се приравнява на вещно право.

4. Параграф 1 не представлява пречка за предявяване на иски за нищожност, унищожаемост или относителна недействителност, предвидени в член 7, параграф 2, буква м).

ДИРЕКТИВА 2014/59/ЕС НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 15 май 2014 година

за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и за изменение на Директива 82/891/ЕИО на Съвета и директиви



2001/24/ЕО, 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2005/56/ЕО, 2007/36/ЕО, 2011/35/ЕС, 2012/30/ЕС и 2013/36/ЕС и на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета

Член 77

Защита на споразумения за финансово обезпечение, споразумения за прихващане и споразумения за нетиране

1. Държавите членки осигуряват подходяща защита на споразумения за финансово обезпечение с прехвърлително действие, споразумения за прихващане и споразумения за нетиране, така че да се предотврати прехвърляне на някои, но не на всички права и задължения, които са защитени по споразумение за финансово обезпечение с прехвърлително действие, споразумение за прихващане или споразумение за нетиране между институцията в режим на реструктуриране и друго лице, и изменение или прекратяване на правата и задълженията, които са защитени съгласно споразумение за финансово обезпечение с прехвърлително действие, споразумение за прихващане или споразумение за нетиране, чрез използването на допълнителни правомощия.

За целите на първа алинея правата и задълженията трябва да се третират като защитени по такова споразумение, ако страните по него имат право да извършат прихващане или нетиране на тези права или задължения.

2. Независимо от параграф 1, когато това е необходимо, за да се осигури наличност на гарантираните депозити, органът за реструктуриране може да:

прехвърля гарантирани депозити, обхванати от някое от посочените в параграф 1) споразумения, без да прехвърля други активи, права или задължения, обхванати от същото споразумение; както и

прехвърля, изменя или прекратява посочените активи, права или задължения, без да) прехвърля гарантираните депозити.

V. Мотиви за отправяне на преюдициално запитване

Запитващата юрисдикция е сезирана да се произнесе дали „КТБ“ АД /н/ е обезпечен кредитор в производството по несъстоятелност на „Елит Петрол“ АД по силата на измененията в ЗБН и да приеме вземанията му под условие, че съдът обяви прихващанията, с които са погасени тези вземания, за недействителни.

Вземанията, предявени от „КТБ“ АД /н/ в производството по несъстоятелност на „Елит Петрол“ АД, са погасени чрез прихващания, а учредените за тях обезпечения са заличени от публичните регистри. При така установените от съда факти, за да се произнесе по въпроса дали „КТБ“ АД /н/ е обезпечен кредитор, запитващата юрисдикция трябва да приложи националната норма на § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност, която ретроактивно прогласява нищожност на извършените заличавания на



обезпечения в публичните регистри и да приеме, че смятаните за заличени обезпечения са възкръснали в полза на „КТБ” АД /н/ по силата на закона и са противопоставими на всяко трето лице от реда на първоначалното им вписване. Съгласно приложимата национална норма на § 5, съдът ще трябва да приеме, че „КТБ” АД /н/ има обезпечения, независимо, че вземанията, за които са учредени тези обезпечения, са погасени чрез прихващания и понастоящем не съществуват

За да се произнесе по въпроса за приемането на вземанията, предявени от „КТБ” АД /н/ под условие в производството по несъстоятелност на „Елит Петрол” АД, съдът трябва да приложи и националните норми на § 7 и § 8 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗБН (ДВ бр.22 от 13 март 2018г.). Тези норми придават обратно действие на чл.59, ал.5 от ЗБН (редакция към ДВ, бр. 98 от 28.11.2014г.), която урежда предпоставките за обявяване на прихващанията, с които са погасени вземанията на „КТБ” АД /н/ за недействителни. Ако съдът приложи нормите на § 7 и § 8, той ще трябва да приеме вземанията на „КТБ” АД /н/ в несъстоятелността на „Елит Петрол” АД, независимо, че има висящи съдебни спорове относно съществуването на тези вземания, които още не са приключили.

Запитващата юрисдикция счита, че приложимите национални разпоредби на §5, § 7 и § 8 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗБН (ДВ бр.22 от 13 март 2018г.) са в противоречие с норми на Общностното право, поради което е необходимо да получи тълкуване дали нормите от Общностното право допускат приемането и прилагането на националните разпоредби на §5, § 7 и § 8 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗБН. С възражението на „КТБ” АД /н/ пред Окръжен съд - Видин са повдигнати някои фундаментални за правото на Общността въпроси, които налагат тълкуване на разпоредбата на член 2 от ДЕС и по - специално, прогласената, като ценност на съюза „правова държава“, както и принципите на които същата се основава, а именно: законност, правна сигурност, независим и ефективен съдебен контрол със зачитане на основните права и равенство пред закона и тяхното пряко прилагане от националните съдилища в държавите - членки на ЕС. Правовата държава изисква при приемането и прилагането на законите да бъдат съблюдавани принципите за правна сигурност, стабилност и предвидимост, като забранява обществените отношения да бъдат преуреждани с обратна сила в противоречие с легитимните правни очаквания на гражданите. Тези въпроси засягат и правната уредба на несъстоятелността в Общностното право в Регламент (ЕС) № 2015/848, който се прилага от 26.06.2017г., а също и банковата материята по оздравяване и реструктуриране на кредитни институции, която е намерила своята конкретна уредба в Общностното право с Директива 2014/59/ЕС, в сила от 02.07.2014г. В тези сфери на Общностното право също е приложима ценността на правовата държава и защитата на основните човешки права, поради което запитващата юрисдикция иска систематично тълкуване на вторични норми от правото на ЕС – нормите на чл.7, параграф 2, буква „г” и „з” и на чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848 във връзка с основните човешки права по чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, втора алинея от Хартата.

Тълкуването е необходимо, защото ако Съдът на Европейския съюз приеме, че нормите от Общностното право следва да бъдат тълкувани в смисъл, че не допускат прилагане на



национални норми, които преуреждат с обратна сила правните последици от настъпили факти и погасени вече права и задължения, то запитващата юрисдикция ще откаже да ги приложи. В този случай Окръжен съд - Видин ще приеме, че „КТБ“ АД /н/ не е обезпечен кредитор по силата на закона и няма да приеме под условие вземанията му в производството по несъстоятелност, поради което запитването не е хипотетично, а действително има преюдициален характер за изхода на делото.

Решението на Окръжен съд - Видин в производството по чл.692 ТЗ е окончателно и не подлежи на обжалване съгласно националното право, поради което е налице хипотезата на чл.267 пар. 3 от ДФЕС, в която националният съд е длъжен да поиска от Съда на Европейския съюз да се произнесе с решение по преюдициален за делото въпрос.

VI. Преюдициален въпрос и становище по него

Релевантните въпроси, по които настоящата юрисдикция счита за необходимо да поиска преюдициално заключение от Съда на Европейския съюз, са:

VI.1. Дали защитената в чл.2 от ДЕС ценност „правова държава“ следва да се тълкува в смисъл, че националният законодател е длъжен при приемането на законите в държава-членка да се подчинява на правните принципи и критериите, които характеризират „правовата държава“, развити и посочени в практиката на Съда на Европейския съюз и в Съобщение на Европейската комисия до Европейския парламент и Съвета относно нова уредба на ЕС за укрепване на принципите на правовата държава от 11.03.2014г., Страсбург?

VI.2 Следва ли ценността „правова държава“, закрепена в чл.2 ДЕС и принципите, на които същата се основава: законност, правна сигурност, независим и ефективен съдебен контрол със зачитане на основните права и равенство пред закона, да се тълкуват в смисъл, че не допускат приемане на националноправна разпоредба като § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност, която извънредно преуреща обществените отношения, свързани с вписването на обезпечения в публичните регистри в полза на конкретен частноправен субект? В конкретния случай националната норма с обратна сила прогласява, че вписаните в регистрите заличавания на обезпечения, учредени в полза на „КТБ“ АД /н/, са нищожни и създава правна несигурност, като повелява, че смятаните за заличени обезпечения са противопоставими от „КТБ“ АД /н/ на всяко трето лице по силата на закона, независимо от това, че задълженията, за които са учредени тези обезпечения, са погасени.

VI.3 Съдът се нуждае от тълкуване може ли директно да се позове и приложи чл.2 от ДЕС, ако установи, че начинът, по който националната разпоредба на § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност преуреща с обратна сила правните последици от вписванията на обезпечения в публичните регистри в полза на „КТБ“ АД /н/, нарушава ценността „правова държава“ и горепосочените принципи, на които същата се основава?

VI.4 Кои са критериите и условията, които националният съдия следва да приложи, когато извършва тълкуване дали ценността „правова държава“ по чл.2 ДЕС допуска приемане



на национална разпоредба като § 5 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за банковата несъстоятелност с?

VI.5 Чл. 67, параграф 1 ДФЕС, съгласно който съюзът представлява пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което се зачитат основните права и различните правни системи и традиции на държавите-членки, следва ли да се тълкува в смисъл, че не допуска националноправни норми, които да създават несигурност в гражданския и търговски оборот, както и такива, които предрешават изхода по висящи правни спорове?

1. Съдът се нуждае от разяснение дали приложимите разпоредби на чл.7, параграф 2, буква „з” и чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. във връзка с чл. 2 от ДЕС относно производството по несъстоятелност могат да се тълкуват систематично във връзка с основните права по чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата?

2. Ако се приеме, че посочените разпоредби на правото на ЕС следва да бъдат тълкувани във връзка с правата по Хартата, то допустимо ли е прилагането на правата в производство по несъстоятелност, образувано в държава – членка, и дали визираната в тях защита следва да бъде тълкувана в смисъл, че не допуска национална норма, която извънредно преурежда обществените отношения в полза на конкретно посочен от законодателя кредитор на несъстоятелността с обратна сила?

3. Разпоредбите на чл.7, параграф 2, буква „з” и чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. относно производството по несъстоятелност, тълкувани във връзка с правата по чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата изключват ли прилагането на национална правна норма, с която ретроактивно се прогласяват вписаните в регистрите заличавания на обезпечения на „КТБ” АД /н/ за нищожни, а „възкръсналите” в полза на „КТБ” АД /н/ обезпечения за ex lege противопоставими на всяко трето лице, така че да се засегнат правата на останалите кредитори и да се промени редът, по който се удовлетворяват в производството по несъстоятелност?

4. Разпоредбата на чл.7, параграф 2, буква „з” от Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. относно производството по несъстоятелност може ли да се тълкува във връзка с правата по чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата в смисъл, че не допуска в образувано производство по несъстоятелност да се приемат под условие вземания на конкретно визиран от законодателя кредитор („КТБ” АД /н/), ако към момента на предявяването им, вземанията на този кредитор са погасени изцяло чрез прихващане и има висящи съдебни спорове за отмяна на прихващанията, които не са приключили? Ако условието, под което същият кредитор предявява вземанията си в несъстоятелността, е прихващанията, с които са погасени вземанията му, да бъдат обявени от националния съд за недействителни, то допуска ли правото на справедлив съдебен процес по чл.47, параграф 2 от Хартата норма на националното законодателство, която с обратна сила променя предпоставките за валидно извършване на прихващанията, като по този начин



предрешава изхода на висящите съдебни спорове за отмяна на прихващанията, респективно приемането на вземането в производството по несъстоятелност?

5. Съдът се нуждае от тълкуване може ли директно да се позове и приложи разпоредбите на чл.7, параграф 2, буква „з” и чл.8 от Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета във връзка с разпоредбите на чл.17, параграф 1, чл.20 и чл.47, параграф 2 от Хартата, ако установи, че нормите на националното законодателство, които служат, като основание за приемане на вземането на „КТБ” АД /н/ под условие и /или обуславят събдването на условието, под което е предявено вземането, противоречат на норми от правото на ЕС.

Дали разпоредбата на чл.77 от Директива 2014/59/ЕС следва да се тълкува в смисъл, че не допуска прилагането на национален закон, който с обратна сила променя предпоставките за извършване на прихващане на насрещни вземания и задължения с кредитна институция, която е в производство за възстановяване или реструктуриране, с което националният закон предрешава изхода на висящи съдебни спорове за отмяна на извършените прихващания с такава кредитна институция ?

Становището на запитващата юрисдикция е, че разпоредбите на § 5, § 7 и § 8 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗБН (ДВ бр.22 от 13 март 2018г.), които „възкресяват” с обратна сила заличени вече обезпечения в публичните регистри и придават същинско обратно действие на член 59, ал. 5, 6 и 7 от ЗБН (в редакцията ѝ от ДВ бр.98 от 28 ноември 2014г.), не съответстват на посочените норми на правото на Европейския Съюз, което има примат над вътрешното право на Република България.

Тези разпоредби не съответстват на ценностите и общите принципи на правото на Европейския Съюз за правова държава, за върховенството на закона и за правна сигурност, които са развити в практиката на Съда на Справедливостта в Люксембург и на които се крепи съществуването на Съюза, като „територия на свобода и демокрация, сигурност и защита на човешките права“.

Тези разпоредби не съответстват и на нормите на Учредителните Договори, които съставляват първичното право на ЕС. Нарушена е нормата на чл.2 от Договора за Европейски съюз (ДЕС), приет с измененията, направени с Договора от Лисабон, подписан на 13 декември 2007г. и влязъл в сила на 1 декември 2009г. Разпоредбата на чл.2 от ДЕС има фундаментално значение и висша юридическа сила, защото закрепва нормативно ценностите и принципите на ЕС и следва да бъде тълкувана в смисъл, че не допуска прилагане на горепосочените национални норми. В тази връзка, запитващата юрисдикция се позовава и на Съобщение от Европейската комисия до Европейския парламент и Съвета за Нова уредба на ЕС за укрепване на принципите на правовата държава и Приложение към него от 11.03.2014г. Този документ съдържа насоките за тълкуване и прилагане на принципите на правовата държава, като основополагащи принципи на Европейския съюз. Промените в Закона за банковата несъстоятелност от месец март 2018 година противоречат на указанията за прилагането и тълкуването на принципите за правовата държава, които са дадени от Европейската комисия с този акт.



VII. Основания за разглеждане на преюдициалното запитване по реда на спешното производство

Запитващата юрисдикция счита, че са налице предпоставките по чл.107 от Процедурния правилник на СЕС. Преюдициалното заключение се иска по въпрос, свързан с висящо производство по несъстоятелност. В интерес на кредиторите в несъстоятелността е този спор да бъде решен максимално бързо, за да може същите да бъдат удовлетворени справедливо и в разумен срок.



III. Преюдициални запитвания в областта на интелектуалната собственост

1. Общ преглед – Александър Корнезов

Съдът на ЕС е разгледал по същество 2 преюдициални запитвания, отправени от български юрисдикции в областта на интелектуалната собственост в разглеждания период, а именно дело C-545/07, „Апис – Христович“ ЕООД с/у „Лакорда“ АД и дело C-449/09, Канон. Въпреки скромния брой преюдициални запитвания в тази област на правото, те се отличават с особена важност както развитието на националното право, така и на правото на ЕС.

Преюдициалното запитване в дело C-545/07, „Апис – Христович“ ЕООД с/у „Лакорда“ АД е историческо, с това, че е първото преюдициално запитване в историята, отправено от българска юрисдикция до Съда на ЕС. Освен това, то допринася за тълкуването на някои неизяснени въпроси в правото на ЕС в областта на защитата на базите данни, и по-конкретно свързани с понятието за „извличане на съществена част, в количествено или качествено отношение“ по смисъла на чл. 7 от Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година за правна закрила на базите данни. Прави впечателни, че преюдициалното запитване е аргументирано подробно, със задълбочено излагане на спора от фактическа и правна страна, и ясно формулирани въпроси, което спомага на свой ред Съдът на ЕС да даде полезни отговори за поставените въпроси. Насоките при тълкуването, дадени от Съда на ЕС, се прилагат впоследствие както за решаването на конкретното дело, така и в рамките на други национални производства по искове за защита на правата на производители на бази данни по смисъла на ЗАПСП. Макар след постановяването на преюдициалното заключение по делото, то да минава през няколко съдебни инстанции, като спорът завършва повече от 10 години след отправянето на преюдициалното запитване, това се обяснява по-скоро със сложността при доказването съгласно националните процесуални разпоредби на твърдяното извличане на база данни по смисъла на чл. 7 от Директива, а не с трудностите при прилагане на правото на ЕС, така както е тълкувано от Съда на ЕС в преюдициалното му заключение.

Преюдициалното запитване по дело C-449/09, Канон се превърна в емблематичен пример за важността на механизма за преюдициално запитване в националния и европейския правопорядък. Интересна характеристика на това дело е обстоятелството, че Съдът на ЕС отговори на поставените въпроси с определение по реда на чл. 99 от Процедурния правилник на Съда на ЕС, съгласно който, когато преюдициалният въпрос е идентичен с въпрос, по който Съдът вече се е произнесъл, отговорът на този въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика или отговорът не оставя място за разумно съмнение, Съдът може във всеки един момент да се произнесе с мотивирано определение по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат. По принцип, това показва, че преюдициалното запитване е могло да бъде избегнато в интерес на процесуалната икономия, ако националният съд беше разгледал по-подробно наличната съдебна практика. Въпреки това, както е видно от



самото преюдициално запитване по това дело, българският съд е целял, чрез отправянето му, да предизвика преосмисляне на тълкувателната практика на ВКС. Всъщност, това ще се окаже постоянна характеристика на много от преюдициалните запитвания, отправяни от български съдилища в областта на гражданското и търговското право, от които личи, че механизмът на преюдициалното запитване понякога се използва не толкова за изясняване тълкуването на правото на ЕС – което често е ясно за запитващия съд – колкото за да предизвика уеднаквяване на противоречива съдебна практика в България или дори промяна в тълкувателната практика на върховните съдилища.

В случая, преюдициалното запитване постига своята цел, тъй като води до преосмисляне или поне до разясняване на тълкувателната практика на ВКС.

Нещо повече, делото С-449/09 Канон е нагледен пример за правните последици, които може да породи тълкувателно решение на ВКС, за което се твърди, че противоречи на правото на ЕС. От една страна, подобно противоречие може да доведе до образуване на производство срещу България за неизпълнение на задълженията ѝ, произтичащи от Договорите по реда на член 258 ДФЕС. От друга страна, то може да доведе до отказ за признаване и изпълнение на българско съдебно решение в друга държава членка на ЕС. В конкретния случай, твърденията за допуснато нарушение на правото на ЕС в тълкувателната практика на ВКС се оказват неоснователни. При все това, преюдициалното запитване изигра важна роля в изясняване на това, че член 5 от Първа директива 89/104/ЕИО на Съвета от 21 декември 1988 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките трябва да се тълкува в смисъл, че притежателят на марка може да се противопостави на първото пускане на пазара в Европейското икономическо пространство, без негово съгласие, на оригинални стоки, носещи тази марка. Освен това, преюдициалното запитване ясно разкри рисковете ВКС да се произнася с тълкувателни решения по въпроси от правото на ЕС. В действителност, когато се поставя въпрос за тълкуването на правото на ЕС, единственият подходящ процесуален механизъм е този на преюдициалното запитване, а не на тълкувателно решение на ВКС.

Не на последно място, следва също така да се отбележи, че това преюдициално запитване и последвалите го производства подтикнаха законодателя да внесе законодателни промени с цел окончателно да регламентира въпроса в унисон с правото на ЕС.

2. Решение от 5 март 2009 г., Апис-Христович, С-545/07

2.1. Коментар – Вероника Николова

Контекст и нужда от преюдициалното запитване

Производството по делото е образувано по предявени от „Апис - Христович“ ЕООД, гр.София, срещу „Лакорда“ АД, гр.София, обективно съединени искиове с правно основание чл. 94, във връзка с чл. 94а ал.1 т.1, чл.95 ал.1 т.1 и т.2 от ЗАПСП, във връзка чл. 93в от ЗАПСП за установяване факта на нарушението, преустановяване на неправомерното използване, както и за плащане на обезщетение за извличане и повторно използване на бази данни от продуктите



модули „Апис Право“ и „Апис Практика“, включени в разработената от ищеца правна информационна система „Апис б“ и нейната интернет версия „Апис Уеб“. Ищецът излага твърдения, че има качеството „производител на база данни“ и в това си качество се явява носител на особени права върху тази база данни по см. на чл. 93б и сл. от ЗАПСП. Твърди, че в нарушение на чл. 93в от ЗАПСП, ответникът е извлякъл и използвал повторно в произведената от него и пусната в продажба на пазара през м. септември 2006г. правна информационна система „Лакорда Легис“ съществена в количествено и качествено отношение част от базите данни „Апис Право“ и „Апис Практика“, а именно: - от базата данни „Апис Право“ е извлечена съществена в качествено и количествено отношение част, а именно от всичко 23 881 документи в модула „Българско право“ на „Лакорда Легис“ текстове на над 19700 документа, в т. ч. действащи, изменителни, отменени и ненормативни актове, което съставлявало 82,5 % от общия брой документи, включително и „стари“ редакции на нормативни актове. Също е посочил, че от базата данни „Апис Практика“ е извлечена съществена в качествено отношение част, а именно непубликувана в други правни системи или в правната периодика практика на апелативните съдилища в Република България, на Софийски градски съд и на Районен съд Берковица. Поддържа, че е установил извършеното извличане към дата 20.10.2006г.

Ответникът „Лакорда“ АД оспорва исквете като неоснователни с твърденията, че е самостоятелен производител на база данни, поради направени инвестиции в уникални компютърни програми за създаване, актуализиране и визуализиране на базата данни. Поддържа, че ищецът не е доказал по несъмнен и обективен начин размера на инвестицията, направена от него за създаването, обработката, и поддръжката на база данни „Апис Право“ и „Апис Практика“, поради което не е доказал качеството си на производител на база данни. Твърди, че е създал собствена база данни за правно-информационната система Лакорда, в която е инвестирал първоначално сумата от 260 000 лв., наел е служители по граждански и трудови договори, създал е уникални компютърни програми за обработване на базите данни, а също така е структурирал въпросните бази данни по свой уникален начин, който няма нищо общо със структурата на базите данни на ищеца. Благодарение на тези компютърни програми Правно - информационната система на „Лакорда“ АД се обработвала по принципно различен начин и се отличавала с уникалност на структурата и класификацията на базата данни. Включените в базата данни елементи, които нямали характер на обекти на авторски и сродни права, били придобити от „Лакорда“ АД от общодостъпни източници – интернет страници на редица институции, електронни и хартиени издания на сборник „Нормативни актове“. Поддържа, че е придобил по легален начин и съдебната практика на съдилищата, още повече че по закон те са задължени да публикуват решенията си. Излага доводи, че за да отговори на критерия „съществена част в качествено и количествено отношение“, съобразно задължителната практика по прилагане на Директива 96/9/ЕО, ищецът е следвало докаже наличие на съвпадане на огромен брой документи в процесните бази данни. Твърди, че ищецът твърди съвпадения в не повече от 50 -60 документи, които дори и да бяха доказани, са недостатъчни, за да покрият количествения критерий при преценката за извличане.



При тези фактически твърдения и доводи на страните първоинстанционният съд е приел, че за установяване на извършено нарушение следва да тълкува и прилага нормата на чл. 93в, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Закона за авторското право и сродните права, в която е транспонирана разпоредбата на чл.7/2/ (а) и (б) от Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 11 март 1996 година за правна закрила на базите данни. С оглед на това е изтъкнал, че нормата на чл. 93в, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Закона за авторското право и сродните права е норма от европейското право, по тълкуването и прилагането на която няма установена никаква съдебна практика на българския съд.

Съставът на СГС е посочил, че предмет на спора е осъществено неправомерно извличане от бази данни на ищеца, достъпни по електронен път. Съдържанието на базите данни са актове на държавни органи, които актове подлежат на непрекъснато изменение, допълнение и отмяна. Изложил е съображения, че с оглед установяването на извършено нарушение от изключителна важност е да се констатира момента на извършеното извличане и вида на извършеното извличане в неговите квалифицирани форми „постоянно пренасяне" или „временно пренасяне". Посочил е, че Законът за авторското право и сродните права не изяснява понятията „постоянно пренасяне" или „временно пренасяне", като не е ясно какво е съотношението на тези понятия с „извличането", нито е посочен критерий за разграничение на „постоянно" и „временно" пренасяне. С оглед на това съдът е извел като значим въпроса дали при тълкуването на „постоянно" и „временно" следва да се отчита времето, за което са пренесени базите данни и от тази позиция да се установи извличане, или следва да се преценява техническият критерий дали базите данни се материализират или не върху някакъв носител вследствие извършено пренасяне и от позицията на този технически критерий да се установи наличието на извличане. Изложил е предположение, че при прилагането на времеви критерий ще трябва да изследва пренасянето като деяние, извършено в рамките на определен период от време, а при техническия критерий основна роля ще играе обстоятелството дали базата данни се извлича чрез трайното ѝ запамяване на някакъв твърд носител (хардуер), когато евентуално би било налице извличане от вида на „постоянното пренасяне", докато извличане от вида на „временното пренасяне" би било налице, ако извлечената базата данни се съхранява временно в оперативната памет на компютър.

На следващо място съставът на Софийски градски съд е разяснил, че се твърди извличане на базите данни от два продуктови модула – „Апис Право“ и „Апис Практика“, които модули са обособени с оглед търговското им реализиране и са част от един по-голям правно информационен продукт „Апис б“, като именно последният се предлага на пазара. Посочил е, че предлаганите от ответника продуктови модули „Българско право" и „Съдебна практика“ са включени в правно информационния продукт „Лакорда легис“. С оглед твърдението на ответника, че базите данни от продуктовете модули „Апис Право“ и „Апис Практика“ били несъществена количествено част от базите данни на „Лакорда легис“ съдът е приел, че следва да тълкува понятието „съществена количествено част" и поставя въпроса какъв критерий следва да приложи при тълкуване на това понятие: като вземе предвид броя извлечени данни от конкретните модули „Апис Право“ и „Апис Практика“ и ги съпостави с данните от модулите



„Българско право“ и „Съдебна практика“ или да ги съпостави спрямо данните, съдържащи се в целия продукт „Лакорда легис“.

С оглед твърденията в исковата молба, че в базата данни на модула „Апис Практика“ са придобити съдебни актове от съдилищата, чиято практика не е общодостъпни от гледна точка публикуване на актовете в бюлетин, интернет сайт, държавен вестник, съдът е счел за значим за изхода на спора и въпроса как следва да се тълкува понятието „съществена в качествено отношение част“ и кой е приложимият критерий за преценка: достъпността на данните с оглед тяхното събиране или съдържателната значимост на данните с оглед информацията, която те съдържат.

На последно място поради твърдението на ищеца, че фактът на извършено извличане на съдържание от базите данни на модули „Апис Право“ и „Апис Практика“ може да се установи чрез съпоставка на визуализиращите белези /структура, бележки, препращания, служебни команди, полета, хипертекстови връзки и редакционни текстове/ на базите данни: съответно модули „Апис Право“ и „Апис Практика“ спрямо „Българско право“ и „Съдебна практика“, съдът е приел за съществен и въпроса дали при установяване факта на извършено извличане е необходимо да изследва не само базите данни като такива, а и компютърната програма/системата за управление на базата данни/ с нейните визуализиращи елементи. Подчертал е важността на въпроса предвид легалната дефиниция на база данни от §2, т.13 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за авторското право и сродните права, съгласно която „компютърните програми, използвани за създаването или функционирането на бази данни не са база данни по смисъла на този закон“.

Мотивиран от изложеното, Софийски градски съд е отправил преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, като поставените въпроси за тълкуване съдържанието на правото на ЕС, са следните:

1. Как да се тълкуват и разграничат понятията „постоянно пренасяне“ и „временно пренасяне“ с оглед:

- установяване на извършено извличане по смисъла на чл.7/2/ (а) от Директива 96/9/ЕО от база данни, достъпна чрез електронно средство;
- в кой момент следва да се приеме, че е налице извършено извличане по смисъла на чл.7/2/ (а) от Директива 96/9/ЕО от база данни, достъпна чрез електронно средство;
- какво е значението за преценката на осъществено извличане, ако така извлеченото съдържание на база данни е послужило за създаването на нова и модифицирана база данни?

2. Какъв критерий следва да приложи при тълкуване на понятието „извличане в съществена в количествено отношение част“, ако базата данни са групирани и се използват в отделни подгрупи, които са самостоятелни пазарни продукти? Трябва ли като критерий да се използва обема на базите данни в целия пазарен продукт или като критерий следва да се използва обема на базите данни в съответната подгрупа?



3. При тълкуване на понятието „съществена в качествено отношение част“ следва ли да се използва като критерий обстоятелството, че определен вид данни, които се твърди да са били извлечени, са били придобити от производителя от източник, който не е общодостъпен и поради това тяхното набавяне би могло да стане само чрез извличането им от базите данни на този именно производител?

4. Чрез прилагането на какви критерии следва да се установи наличието на извършено извличане на база данни, достъпни чрез електронно средство? Ако базата данни на производителя притежава специфична структура, бележки, препращания, служебни команди, полета, хипертекстови връзки и редакционни текстове и същите тези бъдат открити у базата данни на твърдения нарушител, може ли това да се тълкува като белег на извършено извличане? Игрят ли роля при тази преценка различните оригинални структури на организацията на двете противопоставени бази данни?

5. Има ли значение компютърната програма/системата за управление на база данни/ при установяване на извършено извличане, като същата не е част от базата данни?

6. Доколкото според Директива 96/9/ЕО и практиката на Съда на ЕО „съществена част от базата данни в количествено и качествено отношение“ е обвързана със съществени инвестиции за придобиване, проверка или оформление на база данни, как следва да се тълкуват тези понятия по отношение на публично достъпни нормативни и индивидуални актове на държавни органи за управление, както и официалните им преводи и съдебна практика?”

Решението на Съда на Европейския съюз

Съдът на ЕС е счел за целесъобразно да разгледа заедно първия, четвъртия и петия въпрос, тъй като те се отнасят главно до понятието за извличане като физическо пренасяне на данни по смисъла на член 7 от Директива 96/9. Преценил е, че вторият, третият и шестият въпрос също следва да се разгледат съвместно, тъй като всички те засягат понятието за съществена част в качествено или количествено отношение.

По отношение на първата група въпроси, Съдът е изтъкнал, че тъй като понятието за извличане се използва в различни разпоредби на член 7 от Директива 96/9, на разглежданите въпроси трябва да се отговори в общия контекст на този член. Съдът се е позовал на Решение от 9 ноември 2004 г. по дело *The British Horseracing Board* и др., C-203/02, както и на непубликуваното към онзи момент Решение от 9 октомври 2008 г. по дело *Directmedia Publishing*, C-304/07, в които е прието, че с оглед на използваните в член 7, параграф 2, буква а) от Директива 96/9 изрази за определяне на понятието за извличане, както и с оглед на целта на създаденото от законодателя на ЕС право *suì generis*, в контекста на посочения член 7 това понятие трябва да се разбира в широк смисъл като означаващо всяко неразрешено действие на присвояване на цялата или на част от съдържанието на база данни, като в това отношение естеството и формата на използвания начин на действие са без значение.

В т. 41 от решението Съдът на ЕС е посочил като решаващ критерий за наличието на извличане наличието на дадено действие по „пренасяне“ на цялата или на част от съдържанието на съответната база данни на друг носител от същото естество като това на



носителя на посочената база или от различно естество. Разяснил е, че такова пренасяне предполага, че цялата или част от съдържанието на дадена база данни се намира върху друг носител, различен от този на оригиналната база данни.

На следващо място Съдът е разяснил разликата между постоянното и временното пренасяне на цялата или на част от съдържанието на съответната база данни. Съдът е споделил становището на Комисията на Европейските общности, че целта на законодателя на ЕС е изрично да изключи наличието на някакъв вид правило *de minimis* при тълкуването и прилагането на понятието „пренасяне“ по смисъла на член 7 от Директива 96/9. Изтъквайки, че самата директива не предвижда специални правни последици в зависимост от постоянния или, обратно, временния характер на съответното пренасяне, Съдът е отчел, че въпросът за наличието на постоянно или на временно пренасяне може в зависимост от контекста на разглежданото национално право да има значение за преценката на тежестта на евентуалното нарушение на правото *suí generis* на производителя на защитена база данни или пък на размера на подлежащата на обезщетяване вреда, свързана с такова нарушение. С оглед на това в т.44 от решението Съдът е разяснил, че разликата между постоянното и временното пренасяне е във времето на съхранение върху друг носител на извлечените от оригиналната база данни елементи. Посочил е, че постоянно пренасяне е налице, когато посочените елементи са трайно фиксирани върху друг носител, различен от оригиналния, докато временно пренасяне е налице, когато тези елементи са съхранени за ограничен период от време върху друг носител, например в оперативната памет на компютър.

В т.45 е дадено разяснение относно момента, в който е налице извършено извличане от електронна база данни, като е прието, че той съответства на момента на фиксирането на извлечените елементи върху носител, различен от този на оригиналната база данни, независимо дали това фиксиране е с постоянен или временен характер.

Като ирелевантни за преценката за наличие на извличане са преценени преследваната с пренасянето цел /дали разглежданото пренасяне има за цел създаването на друга база данни, конкурентна или не на оригиналната база данни, или че това действие се вписва в контекста на търговска или нетърговска дейност, различна от създаването на база данни/, както и обстоятелството дали пренасянето на съдържанието на защитена база данни води до подредба или организация на съответните елементи, различна от тази, която характеризира оригиналната база данни. Съдът е изтъкнал, че предвид наличните технически възможности за реорганизация на електронните бази данни, обстоятелствата, че цялата или част от съдържанието на такава защитена с правото *suí generis* база данни се открива в модифицирана форма в друга база данни, или че има разлики в структурната организация на двете съответни бази данни, сами по себе си не са пречка за установяването на наличието на извличане. Макар и да е изключил преследваната с пренасянето цел като критерий за наличие на извличане, Съдът на ЕС е отбелязал, че извършеното неправомерно извличане от защитена база данни с цел създаването и търговското реализиране на нова база данни, конкурентна на оригиналната база данни, може евентуално да има значение за преценката на размера на вредата, причинена на производителя на последната база данни с това действие.



Във връзка с четвъртия поставен от запитващата юрисдикция въпрос, Съдът на ЕС е приел, че наличието на материалните и техническите характеристики на съдържанието на база данни в съдържанието на друга база данни, може да се тълкува като белег за наличието на пренасяне между двете бази данни и следователно на извличане, но само условие, че това съвпадение не може да се обясни с други фактори като еднакъв характер на използваните източници при създаването на двете бази данни и наличието на такива характеристики в тези общи източници. Като белег за извличане Съдът е преценил и факта, че елементи, придобити от производителя на база данни от източници, които не са публично достъпни, са налице и в база данни на друг производител. Изрично обаче е изтъкнал, че този факт сам по себе си не е достатъчен да докаже наличието на пренасяне от носителя на първата база данни върху носителя на втората, доколкото е възможно посочените елементи да са били събрани и пряко от производителя на втората база данни от същите източници като използваните от първия производител.

По петия поставен въпрос Съдът на ЕС е споделил доводите на Комисията и българското правителство, че оригиналният характер на компютърната програма за управлението на базата данни, използвана от твърдения нарушител на правото *sui generis* на производителя на друга база данни, може евентуално да се окаже относим в контекста на Директива 91/250/ЕИО на Съвета от 14 май 1991 година относно правната защита на компютърните програми. Въпреки това Съдът е счел, че това обстоятелство само по себе си не може да изключи възможността наличието на всички или на част от елементите, съдържащи се върху носителя на базата данни на предполагаемия нарушител, да е резултат от неразрешено пренасяне на тези елементи от носителя на защитената база данни.

По втория, третия и шестия въпрос, свързани с понятието „съществена част от съдържанието на база данни“ по смисъла на член 7 от Директива 96/9, Съдът на ЕС на първо място е изтъкнал, че обемът на съдържанието на базата данни, върху чийто носител са били пренесени елементи от защитена база данни, изобщо няма значение за преценката на същественния характер на засегнатата от твърдяното извличане и/или повторно използване част от съдържанието на защитената база данни.

Тълкувайки по-нататък понятието за съществена част, в качествено или количествено отношение, от съдържанието на база данни, Съдът е подчертал, че преценката от количествена гледна точка на същественния характер на дадено извличане и/или повторно използване при всички случаи може да се направи само по отношение на съвкупност от елементи, която подлежи на закрила с правото *sui generis* поради качеството си на база данни по смисъла на член 1, параграф 2 от Директива 96/9, от една страна, и от друга — поради същественния характер на инвестицията, свързана със създаването на тази база данни по смисъла на член 7, параграф 1 от посочената директива. В т.65 от решението е уточнил, че обстоятелството, че различните подгрупи на една и съща съвкупност от елементи се предлагат поотделно на пазара като самостоятелни продукти, само по себе си не е достатъчно да им придаде качеството на база данни, която като такава може да се ползва със закрилата на правото *sui generis*. Изрично е изтъкнал, че това качество се основава не върху съображения от търговски характер, а върху



кумулятивното наличие на правните предпоставки, предвидени в член 1, параграф 2 и в член 7, параграф 1 от посочената директива.

Относно посочената от запитващата юрисдикция във втория ѝ въпрос хипотеза, в която съвкупност от елементи е съставена от множество отделни „подгрупи“, при преценката дали твърдяното извличане и/или повторно използване на една от тези подгрупи се отнася до съществена част в количествено отношение от съдържанието на база данни, Съдът се е позовал на тълкуването на понятието "база данни", дадено с Решение от 9 ноември 2004г. по дело *Fixtures Marketing*, C-444/02, точки 19—32. Изтъкнал е, че в този случай следва първо да се определи дали самата подгрупа представлява база данни по смисъла на Директива 96/9, която освен това отговаря на предвидените в член 7, параграф 1 от тази директива критерии за предоставяне на закрила с правото *sui generis*. При утвърдителен отговор обемът на елементите от съответната подгрупа, за които се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани, трябва да се съпостави с обема на цялото съдържание само на тази подгрупа. При отрицателен отговор и стига самата съвкупност от елементи, част от която е съответната подгрупа, да представлява база данни, която може да се ползва със закрилата на правото *sui generis* на основание член 1, параграф 2 във връзка с член 7, параграф 1 от Директива 96/9, съпоставката трябва да се извърши между обема на елементите от тази подгрупа и евентуално от други подгрупи, за които елементи се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани, и обема на цялото съдържание на посочената съвкупност.

По третия въпрос Съдът на ЕС е припомнил разясненията в т.71 от решение от 9 ноември 2004 г. по дело *The British Horseracing Board* и др., C-203/02, съгласно които понятието за съществена част в качествено отношение от съдържанието на защитена база данни се отнася до размера на инвестицията за придобиването, проверката или оформлението на съдържанието на обекта на действието по извличане и/или повторно използване, независимо дали този обект представлява съществена в количествено отношение част от общото съдържание на защитената база данни. Пренебрежимо малка в количествено отношение част от съдържанието на база данни може в действителност да се явява голяма човешка, техническа или финансова инвестиция за придобиване, проверка или оформление. Същевременно в светлината на съображение 46 от Директива 96/9, според което съществуването на правото *sui generis* не трябва да води до възникването на ново право върху самите произведения, данните или материалите от база данни, Съдът за пореден път е изтъкнал застъпеното в практиката му становище, че действителната стойност на елементите, засегнати от действието по извличане и/или повторно използване, не представлява относим критерий за преценка дали се касае за съществена в качествено отношение част от съдържанието.

Същевременно е припомнил и становището, дадено с Решение от 9 ноември 2004 г. по дело *Fixtures Marketing*, C-46/02, *Recueil*, стр. I-10365, точки 34 и 38, а именно, че обстоятелството, че елементите, за които се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани от защитена с правото *sui generis* база данни, са били придобити от нейния производител от източници, които не са публично достъпни, може в зависимост от размера на



човешките, технически и/или финансови средства, вложени от последния за събирането на разглежданите елементи от такива източници, да има значение за преценката на наличието на съществена инвестиция за „придобиването“ на тези елементи по смисъла на член 7, параграф 1 от Директива 96/9 и следователно да влияе върху квалифицирането им като съществена в качествено отношение част от съдържанието на съответната база данни.

По шестия въпрос, Съдът на ЕС извеждайки аргументи от формулировката на член 1, параграф 2 от Директива 96/9 и от целта на закрилата с правото *sui generis*, е направил извода, че материалното съдържание на разглежданата съвкупност от елементи и пригодността на базата данни и/или на нейното съдържание за закрила по-специално от авторско право, не лишават съвкупността от предвидената в член 7 от тази директива закрила с правото *sui generis*. В контекста на конкретното производство е отбелязъл, че официалният и публично достъпен характер на всички или на част от елементите, събрани в съвкупност от данни, не освобождава запитващата юрисдикция от задължението да провери в светлината на всички относими фактически обстоятелства дали тази съвкупност представлява база данни, подлежаща на закрила с правото *sui generis* поради съображението, че за придобиването, проверката и/или оформлението на общото ѝ съдържание е била необходима количествено или качествено съществена инвестиция.

По изложените съображения, Съдът на ЕС е дал следните отговори на поставените от националната юрисдикция въпроси:

1) Разграничението между съответните понятия „постоянно пренасяне“ и „временно пренасяне“ по смисъла на член 7 от Директива 96/9/ЕО парламент и Съвета от 11 март 1996 година за правна закрила на базите данни се основава на критерия за времето на съхранение на извлечените елементи от защитената база данни върху носител, различен от носителя на тази база данни. Моментът, в който е налице извличане по смисъла на посочения член 7 от защитена база данни, достъпна чрез електронно средство, съответства на момента на фиксирането на пренасяните елементи върху носител, различен от носителя на тази база данни. Това понятие за извличане не зависи от целта, преследвана от извършителя на разглежданото действие, нито от евентуално внесените от него модификации в съдържанието на така пренесените елементи, нито от евентуалните разлики в структурната организация на съответните бази данни.

Обстоятелството, че материалните и техническите характеристики на съдържанието на защитена база данни на даден производител са налице и в съдържанието на база данни на друг производител, може да се тълкува като белег за наличието на извличане по смисъла на член 7 от Директива 96/9, освен ако това съвпадение може да се обясни с други фактори, а не само с извършено пренасяне между двете съответни бази данни. Фактът, че елементите, придобити от производителя на база данни от източници, които не са публично достъпни, са налице и в базата данни на друг производител, сам по себе си не е достатъчен да докаже наличието на такова извличане, но може да представлява белег за него.



Естеството на компютърните програми, използвани за управлението на двете електронни бази данни, не е част от преценката за наличието на извличане по смисъла на член 7 от Директива 96/9.

2) Член 7 от Директива 96/9 трябва да се тълкува в смисъл, че при наличието на обща съвкупност от елементи, която включва отделни подгрупи, когато се преценява наличието на извличане и/или повторно използване на съществена част в количествено отношение от съдържанието на база данни по смисъла на този член, обемът на елементите, за които се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани от една от тези подгрупи, трябва да се съпостави с обема на цялото съдържание на тази подгрупа, ако тя сама по себе си представлява база данни, отговаряща на условията за предоставяне на закрила с правото *sui generis*. В обратния случай и стига посочената съвкупност да представлява такава защитена база данни, съпоставката трябва да се извърши между обема на елементите от различните подгрупи на тази съвкупност, за които елементи се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани, и обема на цялото съдържание на посочената съвкупност.

Обстоятелството, че елементите, за които се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани от защитена с правото *sui generis* база данни, са били придобити от нейния производител от източници, които не са публично достъпни, може в зависимост от размера на човешките, технически и/или финансови средства, вложени от този производител за събирането на разглежданите елементи от такива източници, да има значение за квалифицирането на тези елементи като съществена в качествено отношение част от съдържанието на съответната база данни по смисъла на член 7 от Директива 96/9.

Официалният и публично достъпен характер на част от елементите, съдържащи се в база данни, не освобождава националната юрисдикция от задължението при преценката на наличието на извличане и/или повторно използване на съществена част от съдържанието на посочената база данни да провери дали елементите, за които се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани от посочената база данни, представляват съществена в количествено отношение част от цялото съдържание на последната или евентуално дали представляват съществена в качествено отношение част от него, доколкото се явяват голяма човешка, техническа или финансова инвестиция за придобиване, проверка или оформление.

Значение за правото на ЕС. Значение за националното право.

С решението по дело C-545/07 се допълва и детайлизира практиката по приложението на Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година за правна закрила на базите данни, формирана с Решение от 9 ноември 2004 г. по дело *Fixtures Marketing*, C-46/02, Решение от 9 ноември 2004 г. по дело *The British Horseracing Board* и др., C-203/02, Решение от 9 октомври 2008 г. по дело *Directmedia Publishing*, C-304/07 и др. С посочените решения последователно се изтъква целта, преследвана от законодателя на ЕС чрез създаването на право *sui generis*, а именно да се гарантира на лицето, което е предприело инициативата и е поело риска да направи съществена инвестиция на човешки, технически и/или финансови ресурси за придобиването, проверката или оформлението на съдържанието на база данни,

Проект „НИП – модерна институция за съдебно обучение”, по договор № BG05SFOP002-3.006-0002-C01, финансиран по Оперативна програма „Добро управление”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд



възвръщаемостта на неговата инвестиция чрез закрилата ѝ от неразрешени злоупотреби с нейните резултати посредством действия, които по-специално се състоят в пресъздаването на тази база данни или на съществена част от нея от ползвател или конкурент при много по-ниски разходи от необходимите за самостоятелното ѝ разработване. Отправеното от Софийски градски съд преюдициално запитване допринася за разглеждането на няколко съществени въпроса по приложението на Член 7 от Директива 96/9, по които Съдът на ЕС не се е произнасял изрично с постановените до този момент решения. На първо място Съдът е разяснил разликата между постоянното и временното пренасяне на цялата или на част от съдържанието на съответната база данни, като е извел като критерий за разграничение времето на съхранение върху друг носител на извлечените от оригиналната база данни елементи. Съдът е пояснил и момента, в който следва се счита извършено извличането от електронна база данни – това е моментът на фиксирането на извличаните елементи върху носител, различен от този на оригиналната база данни, независимо дали това фиксиране е с постоянен или временен характер. Обсъдена е хипотезата, в която съвкупност от елементи е съставена от множество отделни „подгрупи“, като са дадени подробни насоки за съдилищата как да извършат преценка дали твърдяното извличане и/или повторно използване на части от една или няколко от тези подгрупи се отнася до съществена част в количествено отношение от съдържанието на база данни.

Много полезни за националните юрисдикции са дадените в решението разяснения относно правнозначими факти, които макар и да не са решаващи за наличието на извършеното неправомерно извличане от защитена база данни, трябва да бъдат изследвани в образуваните съдебни производства, доколкото имат значение за размера на подлежащата на обезщетение вреда. В тази връзка Съдът на ЕС е разяснил, че целта, преследвана с пренасянето на част от съдържанието на защитена база данни, не съставлява критерий за наличие на извличане, но когато тази цел е създаването и търговското реализиране на нова база данни, конкурентна на оригиналната база данни, тя може евентуално да има значение за преценката на размера на вредата, причинена на производителя на последната база данни. Въпросът за наличието на постоянно или на временно пренасяне също е посочен като значим не за наличието на нарушение на правото *suí generis* на производителя на защитена база данни, а за преценка на тежестта на това нарушение и съответно на размера на подлежащата на обезщетяване вреда, свързана с такова нарушение.

Съществено е значението на отправеното от Софийски градски съд запитване и за националното право, доколкото то е първото преюдициално запитване, отправено от български съд до Съда на ЕС още през 2007г. Даденото в отговор на това запитване задължително тълкуване на разпоредбата на чл.7/2/ (а) и (б) от Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 11 март 1996 година за правна закрила на базите данни, е приложено не само в производството, по което е отправено запитването, но и в последващи производства по искове за защита на особените права на производители на бази данни по см. на чл. 93б и сл. от ЗАПСП / например т.д.№5725/2014г. на СГС, ТО./

Последваща процесуална история

Проект „НИП – модерна институция за съдебно обучение”, по договор № BG05SFOP002-3.006-0002-C01, финансиран по Оперативна програма „Добро управление”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд



След произнасянето на Съда на ЕС, главното производство е възобновено.

В постановеното от него Решение № 225 от 10.02.2012 г. по т.д. № 148/2007 г. СГС, ТО, VI състав, е изложил съображения, че в случая се касае за правно-информационни системи като особен вид база данни, които по съществото си представляват сборник от публично достъпни актове на държавата и съответните институции, преимуществено нормативни актове и съдебна практика. Изтъкнал е, че нормативните и индивидуалните актове са създадени от държавата в изпълнение на нейните властнически правомощия. С оглед предназначението им те се разгласяват публично по предвидения в закона начин и са публично достояние на всеки гражданин. Що се касае за съдебната практика, е посочил, че същата е по дефиниция общодостъпна, тъй като съгласно българското законодателство съдът е длъжен да публикува актовете си в определен срок. В този смисъл по обективни критерии не е налице необходимост от извършването на каквито и да са инвестиции за придобиването на тази съдебна практика, защото тя се разпространява от съдилищата безплатно /разходи са били направени за фотокопиране на определени съдебни актове, но не и за снабдяване с тях/.

С оглед установяване на съществени в количествено и качествено отношение инвестиции в базите данни „Апис право“ и „Апис практика“ от страна на „Апис Христович“ ЕООД, които са определящи за това дали базите данни се ползват със закрила с правото *suī generis*, съдът е обсъдил заключенията на приетите по делото основно и три допълнителни заключения на съдебно-счетоводна експертиза.

По-нататък, съобразявайки указанията от Съда на СЕС критерии за преценка за наличието на извличане по смисъла на член 7 от Директива 96/9, и с оглед заключенията и на двете назначени по делото СТЕ, Съставът на Софийски градски съд е приел за недоказан факта на извличане /било то временно или постоянно/ на съществена част в качествено или количествено отношение между двете бази данни. На първо място е намерил за недоказано наличието на съвпадение на огромен брой документи в двете процесни бази данни, а именно сочените от ищеца 82.5%, за да е налице критерия „съществена част в качествено и количествено отношение“, съобразно задължителната практика по прилагане на Директива 96/9/ЕО. По отношение на качествения критерий, е приел, че е напълно неприложим по отношение на нормативни актове и съдебна практика, които са общодостъпни по дефиниция и по силата на приложимото право. Следва да се отбележи, че становището на първоинстанционния съд относно неприложимостта на качествения критерий по отношение на нормативни актове и съдебна практика, не е в съответствие с дадените от СЕС разяснения, че официалният и публично достъпен характер на всички или на част от елементите, събрани в съвкупност от данни, не освобождава запитващата юрисдикция от задължението да провери дали те представляват съществена в качествено отношение част от съдържанието на базата данни, доколкото се явяват голяма човешка, техническа или финансова инвестиция за придобиване, проверка или оформление. Предвид изхода на спора по първия обективно съединен иск съдът е приел, че не са налице предпоставките за уважаване на втория обусловен от изхода на първия иск. Достигнал е до извода, че ответникът се явява самостоятелен производител на база данни по смисъла на чл. 93б от ЗАПСП - лице, което е поело



инициативата и риска за инвестиране в събирането, сверяването или използването на съдържанието на база данни, като това инвестиране е съществено в количествено и качествено отношение, и като самостоятелен носител на *sui generis* правото, ответникът не е извлякъл нито цялата, нито съществена част от базата данни на ищеца, в т. ч. не е „копирал оригиналната база данни в пълния ѝ обем“, както се твърди в исковата молба по делото. С оглед на това съдът е счел, че търговското разпространение на модулите „Българско право“ и „Съдебна практика“ на „Лакорда“ АД не е неправомерно. В качеството му на акцесорен, за неоснователен е приет и искът за заплащане на обезщетение за причинените имуществени вреди. Освен липсата на нарушение на правото върху съдържанието на базата данни, съдът е изтъкнал, че ищецът не е ангажирал доказателства за размера на причинените му неимуществени вреди т.е. има ли спад на приходите му след м.09.2006г. в сравнение с данните от предходни периоди.

Решението е обжалвано от ищеца, като по жалбата е образувано въззивно производство по т.д. № 2027/2012 г. на САС, ТО. Въззивният съд е споделил изводите на Софийски градски съд, че събраните по делото доказателства не разкриват сочения от ищеца факт на нарушение. Позовал се е на основното заключение на съдебно - техническата експертиза, съгласно което не е възможно базата данни на ищеца да е копирана и възпроизведена в базата данни на ответника, тъй като те са напълно различни като формат и структура. Съдът е посочил, че констатираните от експерта различия не представляват само модификации в съдържанието на елементите или разлика в структурната организация, изключени като съществени несъответствия, съобразно т. 1 от Решението по дело С-545/07 на Съда на ЕО, по преюдициалното запитване. Изтъкнал е, че в експертизата е направен обстоен анализ на всички значими за двете бази данни критерии, освен като формат и структура, още и по структурните елементи като заглавие, история, раздели, глави, препратки, квалификации, легални дефиниции. Изложил е доводи, че само чрез специалните знания на вещи лица може да се изясни възникналият по делото въпрос, дали на първо място е налице идентичност в базата данни и на двете страна, като р е з у л т а т от пренасяне на базите данни на „Апис Христович“ ЕООД в ПИС на ответника, и въз основа на нея да се преценява дали е налице съществено в количествено или качествено отношение извличане. Изтъкнал е спецификата на конкретните материали, които представляват нормативни актове и съдебна практика и до които страните имат равен достъп.

САС е отказал да кредитира констатациите на вещото лице по допълнителната съдебно – техническа, които са резултат от работата му с данни, предоставени му еднолично от ищеца на преносим компютър, а не по надлежния начин от ответната страна. Приел е, че могат да бъдат кредитирани само констатациите, свързани с данни от предоставената от ответника правно - информационна система /ПИС/, а те недвусмислено отричат идентичност, свидетелстваща за процесното извличане на база данни от ПИС „Апис“. Счел е за неоснователно възражението на ищеца, че представената от ответника онлайн версия не следва да се взема предвид, защото тя не е в състоянието, в каквото е била през процесния период.



Изтъкнал е, че липсват доказателства, разколебаващи доказателствената сила на ПИС на ответника, във варианта, до който е осигурен достъп на вещото лице.

Срещу постановеното от САС решение е подадена касационна жалба от ищеца „Апис Христович“ ЕООД, като с определение от 25.07.2014г. по т.д.№199/2014г. на ВКС, ТК, решението е допуснато до касационно обжалване по въпроса: „Към кой момент следва да се съпостави съдържанието на спорните бази данни, с оглед установяване на извършено извличане и в частност дали това е моментът на първоначалното появяване на оспорената база данни или към всеки един произволен бъдещ момент до приключване на съдебното дирене?“

С постановеното по реда на чл.290 от ГПК решение от 16.06.2015 г. по т.д. № 199/2014 г. на ВКС, ТО, съобразявайки даденото от Съда на ЕС тълкуване, съставът на ВКС е дал отговор на поставения правен въпрос, че извличането на база данни се установява чрез съпоставка между базата данни, предмет на нарушението, според съдържанието ѝ към момента на първоначалната ѝ поява, с оригиналната база данни на производителя. Преценката на критериите за извличане не следва да отчита последващи модификации в съдържанието на пренесените елементи. При предявен иск за преустановяване на използването на базата данни след извличането, в тежест на ищеца е докаже, че използваната база данни, според нейното актуално съдържание, е създадена в резултат на неправомерно извличане от базата данни на производителя, както и че използването продължава към момента на приключване на съдебното дирене. При предявен иск за заплащане на обезщетение продължителността на използването е обуславяща за вида и размера на настъпилите вреди, доказването на които е в тежест на ищеца.

С оглед дадения отговор на поставения въпрос, съставът на ВКС е приел, че решението на САС се явява постановено при съществено нарушение на съдопроизводствените правила. Приел е, че преценката на съда за липсата на идентичност в съдържанието на създадените от ищеца бази данни с тази, използвана от ответника, е направена, без делото да е изяснено от фактическа страна, в резултат на допуснати нарушения на процесуалните правила относно събирането на доказателства. Изтъкнал е, че в първото заключение на приетата по делото съдебно-техническа експертиза, неоспорено от страните, вещото лице е извършило съпоставка на съдържанието на двете правно информационни системи към момента на изпълнение на заключението – м. май 2007 г., а не към 20.10.2006 г., когато според твърденията на ищеца е било завършено извличането на съдържанието от процесните бази данни „Апис Право“ и „Апис Практика“. Съставът на ВКС е посочил, че по този начин делото е останало неизяснено от фактическа страна доколкото въпреки доказателствените искания на ищеца, не е била извършена валидна съпоставка на съдържанието на базите данни и базата данни на „Лакорда“ АД към 20.10.2006 г. Съставът на ВКС е изложил мотиви, че при противоречиви твърдения и искания на страните относно методиката на изпълнение на експертизата и сравнителния материал, съдът е длъжен по свой почин и служебно да формулира задача към експертизата, като укаже на страните да предоставят на вещото лице необходимия сравнителен материал. В случая първоинстанционният съд неправилно е отказал да задължи ответното дружество да представи на вещото лице за изпълнение на задачите му своя версия на програмните модули



„Българско право“ и „Съдебна практика“ на правноинформационна система „Лакорда Легис“, актуални към бр.85 на ДВ от 20.10.2006г. Вследствие на това вместо към 20.10.2006 г. съпоставката между представения от страните материал за изследване – програмните модули от техните продукти, е била извършена към момента на изпълнение на второто заключение на съдебно – техническата експертиза – 2011 г. Касационният съд е констатирал, че допуснатите от първоинстанционния съд съществени нарушения на процесуалните правила не са били отстранени при разглеждане на делото във въззивната инстанция, която дори и при бездействие на страните е следвало служебно да им укаже за необходимостта да бъде допусната съдебно - техническа експертиза, като възложи разноските на страната, която носи тежестта на доказване.

По изложените съображения, ВКС е отменил решението на Софийски апелативен съд и е върнал делото за ново разглеждане от друг състав на същия съд.

При новото разглеждане на делото от въззивния съд е назначена съдебнотехническа експертиза, която е извършила съпоставка между програмните модули „Апис Право“ и „Апис Практика“ и програмните модули „Българско право“ и „Съдебна практика“ на правноинформационна система „Лакорда Легис“, в техните версии, актуални към бр.85 на ДВ от 20.10.2006г., изследвайки три инсталации на две правноинформационни системи: правноинформационна система Апис /ПИС-1/, версия 6.0.1.2.600, представена от ищеца, инсталирана на лаптоп собственост на ищеца; правноинформационна система Лакорда /ПИС-2/, версия 7.0.8, 2, инсталирана на лаптоп, който е бил в държане на трето лице, но по делото е представен от ищеца; правно - информационна система Лакорда / ПИС-3/, версия 7.0.8, представена от ответника. С оглед на това , че за неопределен период от време в периода от 20.10.2006г. - 20.12.2006г. лаптопът, на който е инсталирана ПИС-2, е бил в държане на ищеца, при посочената по - горе фактическа обстановка, съставът на САС не е възприел заключението на съдебно-техническата експертиза, в частта, в която е обсъждано съдържанието на ПИС-2 и сравняването ѝ с ПИС-1 и ПИС-3. Изтъкнал е, че преди да подаде исковата молба ищецът е извършил поредица от действия с цел обезпечаване на доказателства, но не по реда на чл.165 и сл. ГПК /отм./, които не изключват по несъмнен начин възможността документите в ПИС-2 да са били редактирани, преди извършването на експертизата, което от своя страна се е отразило върху обосноваването на заключението на вещото лице в тази му част.

Съдът е кредитирал заключението на съдебно-техническата експертиза, в останалата му част, като обективно и обосновано, но е приел, че същото не установява идентичност между базите данни на ПИС-1 и ПИС-3. Съобразявайки събраните по делото доказателства в съответствие с даденото от Съда на ЕС тълкуване, въззивният съд е стигнал до извода, че не е доказан сочиненият от ищеца факт на нарушение по чл.95, ал.1, т.1 от ЗАПСП, във вр. с чл.93в от ЗАПСП. Приел е, че доказателствата по делото не установяват по несъмнен начин, че материалните и техническите характеристики на съдържанието на защитена база данни на ищеца са налице и в съдържанието на база данни на ответника, което да се тълкува като белег за наличието на извличане по смисъла на член 7 от Директива 96/9, а доколкото има такова съвпадение, то същото е обяснено с други фактори - спазване на установения модел наложен



при публикуването на съответните документи и наложените стандарти за оформяне на съдебни решения, а не само с извършено пренасяне между двете съответни бази данни.

На второ място е изтъкнал, че дори и да се приеме за установено извличане от ответника на данни от базата данни на ищеца, то същото не е доказано в твърдения с исковата молба размер - над 19 700 документа от базите данни на действащите, изменените, отменените и ненормативните актове в продукта „Апис Право“, и 2 516 съдебни акта от базата данни на „Апис Практика“. Изтъкнал е, че изследваните от вещото лице документи не могат да бъдат определени като съществена част в количественото отношение от цялото съдържание на базата данни на ищеца, която не е определена като брой документи към 20.10.2006г. Съдът е посочил, че дори да се приеме за установено, твърдяното извличане на изследваните от вещото лице документи от базата данни на ищеца, то тези данни не могат да бъдат определени и като съществена в качествено отношение част от базата данни на ищеца, доколкото се явяват голяма човешка, техническа или финансова инвестиция за придобиване, проверка или оформление. Приел е за установено от доказателствата по делото, че инвестициите на ищеца за продукта „Апис Право“ за периода 01.01.2000г. - 31.12.2005г. е в размер на 593 075 лв., а за продукта „Апис Практика“ за периода 01.01.2004г. – 31.12.2005г. е 32 001 лв. Инвестициите на ответното дружество за създаване на неговата база данни за периода от 25.05.2006г. до 30.09.2006г. са в размер на 107 088 лв, според едно от приетите заключения, а според другото 158 389, 35 лв., с оглед на което съдът е приел, че ответникът е вложил значителен ресурс, за създаване, проверка, оформление и редактиране на собствената си база данни, за относително кратък период от време. С оглед изхода на спора по иска по чл.95 ал.1, т.1 от ЗАПСП, във вр. с чл.93в от ЗАПСП, САС е приел за неоснователни и акцесорните иски по чл.95, ал.1, т.2, във вр.чл.93в от ЗАПСП, и по и чл.94, във вр. с чл.94а, ал.1, т.1 от ЗАПСП за преустановяване на неправомерното използване на базата данни на ищеца и за обезщетение за неправомерно използване.

Постановеното от въззивния съд Решение № 1954 от 14.08.2017г. по т.д. № 2576/2015 г. на САС е обжалвано, като с Определение от 22.06.2018 г. по т.д. № 2898/2017 г. на ВКС, ТК, не е допуснато до касационно обжалване.

2.2. Преюдициално запитване по гр. дело № 148/2007 г. на Софийския градски съд, VI-6 състав

на основание

чл. 234 от Договора за Европейска общност, във връзка с чл. 628 от Гражданско процесуалния кодекс на Република България

от

Софийски градски съд, Шесто търговско отделение, Шести състав, по висящо пред съда търговско дело №148 / 2007г.

страни по главното производство: ищец „Апис-Христович“ ЕООД, ...

и

ответник „Лакорда“ АД,



относно

Член 7 (1), (2) (а) и (б) от Директива 96/9/ЕО на Парламента и Съвета на Европейската общност за правната закрила на базите данни от 11.03.1996 г. (Официален вестник L 077, 27/03/1996 г., с.0020-0028)

С това запитване Ви молим да постановите преюдициално тълкувателно решение по спора „Апис-Христович“ ЕООД срещу „Лакорда“ АД (висящ пред Софийски градски съд, Шесто търговско отделение, Шести състав, търговско дело №148/2007 г.

1. Предмет на спора:

1.1. В исковата молба „Алис Христовия“ ЕООД твърди, че е ответникът е извършил неправомерно извличане на съществена в количествено и качествено отношение част от базата данни на продуктови модули „Апис право“ и „Апис практика“, които са част от правно информационната система Апис 5х" (в разпространение на пазара до февруари 2006 г.) и „Апис 6" (в разпространение на пазара сега). С така извлечените бази данни ответникът е произвел продуктите модули „Българско право“ и „Съдебна практика“, които модули са част от разпространяваната на пазара правно информационни система „Лакорда легис“.

Самото извличане на базата данни е могло да бъде осъществено от някое или някои от физическите лица - учредители на „Лакорда“ АД, които до края на февруари 2006 г. работят като специалисти в софтуерния отдел на „Алис“. Това са лицата Г. Р.Г., Ч. И. К. и К. К. К. или от бившия ръководител на софтуерния отдел на „Апис“ Г. П. Г..

„Апис Христовия“ ЕООД твърди, че „Лакорда“ АД е нарушила правата му на производител на база данни по чл.93в от Закона за авторското право и сродните права.

Ищецът е предявил осъдителни искове по чл.94а, ал.1 от Закона за авторското право и сродните права за заплащане на обезщетение за причинени вреди и по чл.95, ал.1, т.2 от Закона за авторското право и сродните права за преустановяване неправомерното използване на базите данни.

В подкрепа на исканията „Апис-Христович“ ЕООД излага:

- „Апис Христович“ ЕООД е производител на база данни, по смисъла на чл.93б, във връзка с параграф 2, т.13 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за авторското право и сродните права. Ищецът е направил значителни инвестиции в събирането, сверяването, систематизирането, актуализирането на базите данни на продуктови модули „Апис право“ и „Апис практика“. Инвестирането обхваща цялостното организиране и финансиране на много и разнообразни дейности по събиране и обработка на данните, като по-важните от тези дейности са: дигитализация, конвертиране, коректорска обработка, технологична обработка, консолидиране на текстове на нормативни актове, юридическа обработка.

-В края на месец септември 2006 г. на пазара се появява нова правно- информационна система „Лакорда Легис“, предлагана от „Лакорда“ АД. Системата „Лакорда Легис“ се състои от пет продуктови модула, два от които са „Българско право“ и „Съдебна практика“. Продуктовите модули „Българско право“ и „Съдебна практика“ съдържат и възпроизвеждат без разрешението на производителя на базите данни „Апис-Христович“ ЕООД съществена в



количествено и качествено отношение част от базите данни на продуктите модули „Алис Право“ и „Алис Практика“.

-От базата данни на продуктивния модул „Алис Право“, „Лакорда“ АД е извлякло без разрешението на производителя следните документи и свързаните с тях данни - текстовете /в тяхната консолидирана версия/ на над 19 700 документа, които представляват: действащи актове, изменителни актове, отменителни актове, ненормативни актове.

-Ищецът посочва, че освен действащите редакции на актовете, от базите данни в „Алис Право“ са извлечени и предишни им редакции за периода 2001-2006 г. От базите данни на „Алис Право“ са извлечени и повторно използвани в „Лакорда Легис“ над 2 500 документа, представляващи предишни редакции на нормативните актове.

-„Алис-Христович“ ЕООД твърди, че от базата данни на продуктивния модул „Алис Право“ е извлечена съществена в количествено и качествено отношение част, - около 82.5% от общия брой документи са извлечени от програмния модул „Алис Право“.

-На следващо място „Алис-Христович“ ЕООД твърди, че от базите данни на продуктивния модул „Алис Практика“ са извлечени и публикувани в програмния модул „Съдебна практика“ на система „Лакорда Легис“ общо 2 516 съдебни акта на съдилища както следва: текстовете на 44 съдебни акта (решения и определения) на Апелативен съд Варна; текстовете на 268 съдебни акта на Апелативен съд - Бургас; текстовете на 218 съдебни акта на Апелативен съд - Пловдив; текстовете на над 740 съдебни акта на Апелативен съд - Велико Търново; текстове на 903 съдебни акта на Апелативен съд - София; текстовете на 254 съдебни акта на Софийски градски съд; текстовете на 89 съдебни акта на районен съд - Берковица.

-Ищецът изтъква, че тези съдебни актове не били публикувани в правни списания или бюлетени, а самият производител на базата данни „Алис-Христович“ ЕООД се е снабдил с тях с разрешението на административното ръководство на съответните съдилища.

- „Алис-Христович“ ЕООД поддържа, че от базата данни на „Алис Практика“ е извлечена съществена в качествено отношение част, а именно непубликувана /в други правно-информационни системи или в издаваната правна периодика/ практика на апелативните съдилища в България, на Софийски градски съд и на Районен съд - Берковица. Именно непубликуваната практика на посочените съдилища придавала специфичен облик на продуктивния модул „Алис Практика“ и го правила особено ценен източник на правна информация за практикуващите юристи. Ищецът добавя, че от 104 584 документа, съдържащи се в правно информационна система „Лакорда Легис“, продуктивния модул „Съдебна практика“, съдебните актове на Върховния административен съд възлизат на 82 906 броя. Практиката на Върховния административен съд обаче, била свободно достъпна в интернет страницата на съда, което занижава интереса към продукти само с тази практика сред потребителите на правно-информационни системи. Извършеното извличане в съществено качествено отношение на база данни от продуктивния модул „Алис Практика“ се изразявало именно в извличането от базата данни на текстовете на съдебни решения, които не са свободно разпространявани.

-„Алис-Христович“ ЕООД твърди, че освен текстовете на документите, от базите данни на продуктите модули „Алис Право“ и „Алис Практика“, са били извлечени и други данни,



свързани с тези документи, а именно препратките между документите и легалните дефиниции на определени термини и понятия.

-Ищецът твърди, че „Лакорда“ АД е извлякло всички данни не чрез простото им извличане документ по документ от потребителската система, а чрез извличането на оригинерната база данни в онзи структуриран вид, в който тя се съхранява в производствения офис на „Алис- Христович“ ЕООД-Извършеното извличане се установява от наличието на множество индивидуализиращи признаци, специфични за базите данни на „Апис-Христович“ ЕООД, които индивидуализиращи признаци се откриват в базите данни на „Лакорда“ АД. Такива са: незаличени бележки на редкцията на „Апис“; произведения, за които „Апис-Христович“ ЕООД е получил права за разпространение; незаличени препращания към преводи на английски език на документите, каквито има в продуктовете модули на „Апис“, но не и в „Лакорда Легис“; незаличени служебни команди, полета и хипертекстови връзки, специфични за базите данни на „Апис“; използвани специфични за продуктовете модули на „Апис“ редакционни текстове за обозначаване историята на актовете, относими преходни и заключителни разпоредби от изменителни закони, незаличени бележки или мото, поставяни от редакцията на „Апис“ в текста на съдебните актове.

-Наред с извличането „Лакорда“ АД е пуснал в продажба на пазара правната система „Лакорда Легис“, в която се съдържат продуктовете модули „Българско право“ и „Съдебна практика“, с което действие ответникът е извършил повторно използване на базите данни на ищеца.

1.2. В становище срещу исковата молба „Лакорда“ АД оспорва исковете като неоснователни и недоказани. Ответникът твърди, че е самостоятелен производител на база данни по смисъла на чл. 936 от Закона за авторското право и сродните права, като е поел инициативата и риска за инвестиране в събирането, сверяването или използването на съдържанието на база данни, като това инвестиране е съществено в количествено и качествено отношение.

В подкрепа на горното „Лакорда“ АД твърди, че размерт на инвестициите в правно информационната система „Лакорда Легис“ възлизат на двеста и петнайсет хиляди лева. Базите данни, на които „Лакорда“ АД е производител, както и софтуеъра за създаване на базата данни и софтуеъра за визуализации на данните било актив на ответното дружество. От друга страна в екипа на „Лакорда“ АД влизали мениджъри, софтуерни специалисти, юристи, администратори на база данни, оператори на база данни. За стартирането на проекта „Лакорда легис“ екипът на „Лакорда“ АД е създал уникални компютърни програми „Софтуер за създаване и актуализиране на база данни“ и „Софтуер за визуализиране на база данни“, които служат за обработка на базите данни и изобразяването им на екран. Тези програми нямали аналог сред подобни програми, използвани от други правно информационни системи. Благодарение на тези програми правно информационният продукт „Лакорда Легис“ се отличавала от другите правно информационни системи със следните характеристики: уникалност на структурата на базата данни, позволяваща индивидуален достъп на ниво алинея, точка, буква; уникална класификация на данните по правни отрасли и институти, включваща по конкретен отрасъл или институт



нормативни и ведомствени актове, правни и административни процедури, формуляри, съдебни решения, авторски разработки по правна и счетоводна тематика; уникално структуриране и изменителен изглед по членове, алинеи, точки и букви на промиите в нормативните актове; бързо и лесно намиране на търсената информация в огромна по обем база данни; бърза актуализация на данните.

Според „Лакорда“ АД друга последица от тези нови компютърни програми е, че обработката на данните се осъществявала по принципно различен начин. В сравнение със системата на „Апис“, тази на „Лакорда“ позволявала обработването на документите да се извършва много по-бързо.

За създаването на правно информационната система „Лакорда Легис“ „Лакорда“ АД била в официални отношения със следните дставчици на информация: Европейска комисия, Народно събрание на Република България, Министерски съвет на Република България, Агенция по вписванията, адвокати, юристи, счетоводители, одитори. Използвана била и информация от общодостъпни източници като Държавен вестник, Сборник „Нормативни актове“ на министерски съвет-22 тома, официален сайт на министерски съвет - електронен портал на българското правителство, официални сайтове на редица министерства, агенции, комисии.

„Лакорда“ АД поддържа, че съгласно чл. 4 от Закона за авторското право и сродните права индивидуалните и нормативните актове на държавните органи не са сред обектите, на които законът предоставя авторско правна закрила.

Обстоятелството, че документи, съдържащи се в правно информационната система „Лакорда Легис“, се съдържат и в системата на „Апис“, не означава, че те са били извлечени от „Апис Право“ и „Апис Практика“. Ответникът счита, че ищецът следва да установи по безспорен начин, че „Лакорда“ АД е извлякла всеки един от посочените в исковата молба документи от базите данни на „Апис“.

По отношение на твърденията на ищеца, че в базите данни на „Лакорда“ АД се съдържали белези, които указвали на осъществено извличане от базите данни на „Апис“, ответното дружество излага следните съображения:

- в правно информационната система „Лакорда Легис“ не са използвани редакционни бележки от системата на „Апис“. При изработване на системата „Лакорда Легис“ са създадени автентични бележки, свързани с конкретни текстове от документи. Инцидентно в малък брой документи някой от бележките съвпадали с такива от други правно информационни системи. Причината за това бил фактът, че тези документи били извлечени от официални източници като интернет сайтове на Министерския съвет и отделните министерства, в които тези бележки вече съществуват. Това обяснявало фактът защо в „Апис“ и в „Лакорда легис“ отделни текстове на бележките съвпадат.

- по повод твърденията на „Апис- Христович“ ЕООД за наличие на незаличени препращания към преводи на английски език на документи, „Лакорда“ АД поддържа, че тези документи са били извлечени от официални сайтове, които съдържат съответно наименование на английски език. Обстоятелството, че е разпознато като препратка означавало, че въпросното английски наименование на акта е заредено в алгоритъма за разпознаване на наименованията на



актовете.

- относно твърдението на ищеца за наличие в базата данни на „Лакорда“ АД на незаличени служебни команди, хипервръзки, специфични за правно информационната система на „Апис“, ответникът посочва, че хипервръзките на „Лакорда Легис“ са били изградени по качествено и количествено нов начин, благодарение на това, че нормативните актове са обработвани до най-ниското и детайлно възможно ниво, което е изцяло постижение и абсолютна уникалност на продукта на „Лакорда“ АД. В продукта „Лакорда Легис“ всички алинеи, букви, точки били служебно обработени и систематично подредени и обозначени. „Лакорда легис“ съдържала 1 200 000 индивидуално достъпни и структурирани данни и над 2 700 000 хипервръзки към тях, изградени и типизирани по уникален за системата на „Лакорда“ метод на разпознаване и подреждане. Що се отнася до т.н. служебни команди, които били специфични за „Апис“, то документи с такива команди се намирили върху официални сайтове, респективно извличането им било свободно.

- относно специфичните редакционни техники, характерни за „Апис“, „Лакорда“ АД застъпва виждането, че същите са следствие от общоприетите пунктуационни правила на българския език.

- по отношение твърдялата идентичност на част от съдебните решения в програмите на „Апис“ и „Лакорда“, ответникът отбелязва, че се разкривали значителни разлики по отношение на най-важната от гледна точка обработка и подбор част, а именно изведените като съществени за съответните съдебни актове членове в началото на текста.

2. Приложими национални разпоредби към особената закрила на базата данни според правната система на Република България:

Приложимите национални разпоредби към особената закрила на базата данни според правната система на Република България се намират в Закона за авторското право и сродните му права - ЗАПСП. (В сила от 01.08.1993 г. Обнародван в Държавен вестник - ДВ, брой - бр. 56 от 29 юни 1993 г., изменен ДВ, бр. 63 от 5 август 1994 г., изм. ДВ, бр. 10 от 27 януари 1998 г., изм. ДВ, бр. 28 от 4 април 2000 г., допълнен - доп. ДВ, бр.107 от 28 декември 2000 г., изм. ДВ, бр.77 от 9 август 2002 г., изм. ДВ, бр.28 от 1 април 2005 г., изм. ДВ, бр.43 от 20 май 2005 г., изм. ДВ, бр.74 от 13 септември 2005 г., изм. ДВ, бр.99 от 9 декември 2005 г., изм. ДВ, бр. 105 от 29 декември 2005 г., изм. ДВ, бр. 29 от 7 април 2006 г., изм. ДВ, бр.30 от 11 април 2006 г., изм. ДВ, бр.73 от 5 септември 2006 г.)

Съгласно Параграф 2, т.13 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за авторското право и сродните права: „База данни“ е съвкупност от самостоятелни произведения, данни или други материално, подредени систематично или методично и индивидуално достъпни по електронен или друг път; компютърните програми, използвани за създаването или функционирането на бази данни, записите на отделно аудио- визуално, литературно или музикално произведение, както и събирането на звукозаписи с музикални изпълнения върху компактдиск не са база данни по смисъла на този закон."

Съгласно чл.93б, ал.2 от Закона за авторското право и сродните права: „Производител на база данни е физическо или юридическо лице, което е поело инициативата и риска за



инвестиране в събирането, сверяването или използването на съдържанието на база данни, ако това инвестиране е съществено в количествено и качествено отношение."

Член 93в, ал.1, т.1 и т.2 от Закона за авторското право и сродните права, който дава право на производителя на база данни да забрани:

1. извличането чрез постоянно или временно пренасяне на съдържанието на базата данни или на негова съществена в количествено или качествено отношение част върху друг носител по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма.

2. повторното използване на съдържанието на базата данни или на негова съществена в количествено или качествено отношение част чрез разгласяване под каквато и да е форма, включително разпространение на копия, отдаване под наем или предоставяне по цифров път.

3. Разпоредби на Общността, релевантни за случая:

Разпоредбите на Общността, релевантни за случая се съдържат в Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 1996 г. за правната закрила на базите данни (*Официален вестник L 077, 27/03/1996г., с. 0020 - 0028*) - чл. 1 (2) (3) член 7 (1), (2) (а) и (б).

4. Причини, поради които българският съд прави запитване за тълкуване на Общностните разпоредби:

За установяване на извършено нарушение съдът следва да тълкува и прилага нормата на чл. 93в, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Закона за авторското право и сродните права. Цитираната норма е транспонирана от чл.7/2/ (а) и (б) от Директива 96/9/ЕО. В този смисъл нормата на чл. 93в, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Закона за авторското право и сродните права е норма от европейското право.

По тълкуването и прилагането на разпоредбата на чл. 93в, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Закона за авторското право и сродните права няма установена никаква съдебна практика на българския съд.

Съдът, отправящ настоящото запитването, счита, че:

Предмет на спора е осъществено неправомерно извличане от бази данни на ищеца, достъпни по електронен път. Съдържанието на базите данни са актове на държавни органи, които актове подлежат на непрекъснато изменение, допълнение и отмяна. В този смисъл и с оглед установяването на извършено нарушение от изключителна важност е да се констатира момента на извършеното извличане и вида на извършеното извличане в неговите квалифицирани форми „постоянно пренасяне" или „временно пренасяне". Законът за авторското право и сродните права не изяснява понятията „постоянно пренасяне" или „временно пренасяне", като не е ясно какво е съотношението на тези понятия с „извличането". Не е законодателно изяснено и какъв е критерият за разграничение на „постоянно" и „временно" пренасяне. При тълкуването на „постоянно" и „временно" следва ли да се отчита времето, за което са пренесени базите данни и от тази позиция да се установи извличане. При този времеви критерий съдът би обосновал правния извод за извършено „извличане чрез постоянно или временно пренасяне" като изследва пренасянето като деяние, извършено в рамките на определен период от време. Съобразно периода от време съдът би направил извод за осъществено било „постоянно", било „временно" пренасяне. Или пък съдът следва да се вземе



предвид критерият дали базите данни се материализират или не върху някакъв носител в следствие извършено пренасяне и от позицията на този технически критерий да се установи наличието на извличане. При техническия критерий основна роля играе обстоятелството дали базата данни се извлича чрез трайното и запамяване на някакъв твърд носител (хардуер), когато евентуално би било налице извличане от вида на „постоянното пренасяне“. Докато извличането от вида на „временното пренасяне“ би било налице, ако извлечената базата данни се съхранява временно в оперативната памет на компютър. Този втори критерий е важен и с оглед на обстоятелството, че с така извлечените бази данни може да се създаде и разработи нова база данни.

На следващо място се твърди извличане на базите данни от два продуктови модула - „Апис право“ и „Апис практика“, които модули са обособени с оглед търговското им реализиране и са част от един по-голям правно информационен продукт „Апис б“, като именно последния се предлага на пазара. Пазарната реализация на продукта на ответника следва тази на шпеца, като продуктите модули „Българско право“ и „Съдебна практика“ са включени в правно информационния продукт „Лакорда легис“. С оглед твърдението на ответника, че базите данни от продуктите модули „Апис право“ и „Апис практика“ били несъществена количествено част от базите данни на „Лакорда легис“ съдът следва да тълкува понятието „съществена количествено част“. В този смисъл съдът не е наясно какъв критерий следва да приложи при тълкуване на това понятие: като вземе предвид броя извлечени данни от конкретните модули „Апис право“ и „Апис практика“ и ги съпостави с данните от модулите „Българско право“ и „Съдебна практика“ или да ги съпостави спрямо данните, съдържащи се в целия продукт „Лакорда легис“.

Наред с това ищецът твърди, че в базата данни на модула „Апис практика“ са придобити съдебни актове от съдилища, чиято практика не е общодостъпни от гледна точка публикуване на актовете в бюлетин, интернет сайт, държавен вестник. В този смисъл възниква въпросът, как следва да се тълкува понятието „съществена в качествено отношение част“. Кой е критерият за преценка: достъпността на данните с оглед тяхното събиране или съдържателната значимост на данните с оглед информацията, която те съдържат.

Ищецът твърди, че фактът на извършено извличане на съдържание от базите данни на модули „Апис право“ и „Апис практика“ може да се установи чрез съпоставка на визуализиращите белези на базите данни: съответно модули „Апис право“ и „Апис практика“ спрямо „Българско право“ и „Съдебна практика“. Като такива съпадащи визуални белези ищецът сочи структурата, бележките, препращания, служебни команди, полета, хипертекстови връзки и редакционни текстове. В този смисъл съдът си поставя питането следва ли при установяване факта на извършено извличане да изследва не само базите данни като такива, а и компютърната програма/системата за управление на база данни/ с нейните визуализиращи елементи. Следва ли съдът да съпоставя и съобразява системата за управление на базата данни на модули „Апис право“ и „Апис практика“ спрямо същите в „Българско право“ и „Съдебна практика“ с оглед установяване факта на извършено извличане. Този въпрос е важен предвид легалната дефиниция на база данни от §2, т.13 от преходните и заключителни разпоредби на



Закона за авторското право и сродните права, съгласно която „компютърните програми, използвани за създаването или функционирането на бази данни не са база данни по смисъла на този закон“.

С оглед предмета на спора и правилното решаване на делото Софийски градски съд, Шесто търговско отделение, Шести състав на основание чл. 234 от Договора за Европейска общност, във връзка с чл. 628 от Гражданско процесуалния кодекс на Република България, отправя следните въпроси.

5. Въпроси:

1. Как да се тълкуват и разграничат понятията „постоянно пренасяне“ и „временно пренасяне“ с оглед:

-установяване на извършено извличане по смисъла на чл.7/2/ (а) от Директива 96/9/ЕО от база данни, достъпна чрез електронно средство.

в който момент следва да се приеме, че е налице извършено извличане по смисъла на чл.7/2/ (а) от Директива 96/9/ЕО от база данни, достъпна чрез електронно средство

-какво е значението за преценката на осъществено извличане, ако така извлеченото съдържание на база данни е послужило за създаването на нова и модифицирана база данни?

2. Какъв критерий следва да приложи при тълкуване на понятието „извличане в съществена в количествено отношение част“, ако базата данни са групирани и се използват в отделни подгрупи, които са самостоятелни пазарни продукти? Трябва ли като критерий да се използва обема на базите данни в целия пазарен продукт или като критерий следва да се използва обема на базите данни в съответната подгрупа?

3. При тълкуване на понятието „съществена в качествено отношение част“ следва ли да се използва като критерий обстоятелството, че определен вид данни, които се твърди да са били извлечени, са били придобити от производителя от източник, който не е общодостъпен и поради това тяхното набавяне би могло да стане само чрез извличането им от базите данни на този именно производител?

4. Чрез прилагането на какви критерии следва да се установи наличието на извършено извличане на база данни, достъпни чрез електронно средство.? Ако базата данни на производителя притежава специфична структура, бележки, препращания, служебни команди, полета, хипертекстови връзки и редакционни текстове и същите тези бъдат открити у базата данни на твърдения нарушител, може ли това да се тълкува като белег на извършено извличане? Игрят ли роля при тази преценка различните оригинални структури на организацията на двете противопоставени бази данни?

5. Има ли значение компютърната програма/системата за управление на база данни/ при установяване на извършено извличане, като същата не е част от базата данни?

6. Доколкото според Директива 96/9/ЕО и практиката на Съда на ЕО „съществена част от базата данни в количествено и качествено отношение“ е обвързана със съществени инвестиции за придобиване, проверка или оформление на база данни, как следва да се тълкуват тези понятия по отношение на публично достъпни нормативни и индивидуални актове на държавни органи за управление, както и официалните им преводи и съдебна практика?”



2.3. Решение от 06.12.2011 г. по търг. дело № 148/2007 г. на Софийския градски съд, VI-6 състав

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, Търговско отделение, VI-6 състав в открито заседание на шести декември през две хиляди и единадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: АСЯ СЪБЕВА

при участието на секретаря БОРЯНА ШОЛИНА, като разгледа докладваното от съдия Събева т.дело № 148 по описа за 2007 г., и за да се произнесе, съдът взе предвид:

Производството е по реда на чл. 186 и сл.ГПК /отм./

Предявени са обективно съединени искиове с правно основание чл.95 ал.1, т.1 и т.2 вр.чл.93в и чл.94 и чл.94а от ЗАПСП, както и чл.7 от Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и съвета.

Образувано е по повод постъпила искова молба от „Апис Христович“ ЕООД гр.София срещу „Лакорда“ АД гр.София, като са предявени обективно съединени искиове за установяване факта на нарушението, преустановяване на неправомерното използване, както и за плащане на обезщетение за извличане и повторно използване на база данни от продуктите модули „Апис Право“ и „Апис Практика“ - претенции с правно основание чл. 94, във връзка с чл. 94а, във връзка с чл. 93б, във връзка с чл. 93 в ЗАПСП. Ищцовото дружество основава правото на искова защита с твърдението, че има качество „производител на база данни“ по смисъла на чл. 93б, ал. 2 ЗАПСП и на основание чл.93в ЗАПСП може да забрани на всяко трето лице действията по извличане и повторно използване на съдържанието на базата данни на продуктите модули „Апис Право“ и „Апис Практика“.

В ИМ се твърди, че ищецът е производител на базите данни „Апис Право“ и „Апис Практика“ и в това си качество се явява носител на особени права върху тези бази данни по см. на чл. 93б и сл. от ЗАПСП. От своя страна, в нарушение на чл. 93в от ЗАПСП, ответникът бил извлякъл и използвал повторно в произведената и пусната в продажба на пазара правна система „Лакорда Легис“ съществена в количествено и качествено отношение част от базите данни „Апис Право“ и „Апис Практика“ към дата 20.10.2006 г., а именно:

От базата данни на „Апис Право“ е извлечена съществена в *качествено и количествено* отношение част, а именно от всичко 23 881 документи в модула „Българско право“ на „Лакорда Легис“ текстове на над 19 700 документа, в т. ч. действащи, изменителни, отменени и ненормативни актове, което съставлявало 82,5 % от общия брой документи. Към тях следвало да се прибавят и „стари“ редакции на нормативни актове;

От базата данни на „Апис Практика“ е извлечена съществена в *качествено* отношение част, а именно непубликувана в други правни системи или в правната периодика практика на апелативните съдилища в Република България, на Софийски градски съд и на Районен съд - Берковица;

Извличане на други данни, свързани с документи, а именно препратките между



документите и легалните дефиниции на определени термини или понятия.

Сочи се, че тази дейност била извършена от лица, които имали служебен достъп до оригиналната база данни на „Апис“. Изрично в ИМ е подчертано, че „дружеството нарушител е извлякло всички тези данни не чрез простото им копиране документ по документ от потребителската система, а **чрез копирането на оригиналната база данни в пълния ѝ обем и в онзи структуриран вид, в който тя се съхранява в производствения офис на „Апис“** към дата 20.10.2006 г. Твърди се и че служители на „Лакорда“ АД са положили големи усилия да прикрият следите от „неправомерното“ копиране и извличане на информация, като изтрили всички споменавания на „Апис“, а също и голяма част от редакционни бележки.

В петитума на ИМ се иска съдът да осъди ответника да преустанови нарушението, както и да заплати обезщетение от 100 000 лв., като в хода по същество бе уточнено, че се иска съдът сам да определи размера на обезщетението за причинените вреди, ведно със законните последици.

Ответникът оспорва исквете по основание и размер, като изтъква факта, че „Лакорда“ АД било самостоятелен производител на база данни, поради направени инвестиции в уникални компютърни програми за създаване, актуализиране и визуализиране на базата данни. Благодарение на компютърните програми Правно-информационната система (ПИС) на „Лакорда“ АД се обработвала по принципно различен начин и се отличавала с уникалност на структурата и класификацията на базата данни. Съдържанието на базата данни, които нямали характер на обекти на авторски и сродни права, било добивано от „Лакорда“ АД от общодостъпни източници. Освен това, ответното дружество възразява срещу установяване на извършеното извличане чрез сравняване на база данни, намиращи се на компютри, които се намират в държане на ищцовото дружество, като навежда довод за възможна техническа манипулация.

Твърди, че не е извлякъл нито цялата, нито част от базата данни на ищеца, в т. ч. не е „копирал оригиналната база данни в пълния ѝ обем“; Създал е собствена база данни за правно-информационната система Лакорда Легис, в която е инвестирал първоначално сумата от 260 000 лв., наел е служители по граждански и трудови договори, създал е уникални компютърни програми за обработване на базите данни, а също така е структурирал въпросните бази данни по свой уникален начин, който няма нищо общо със структурата на базите данни на ищеца. Също така, ответникът е създал по легален начин бази данни, представляващи нормативни актове от Народното събрание и Министерски съвет, както и право на ЕС. Ответникът е придобил по легален начин и съдебната практика на съдилищата, още повече че по закон те са задължени да публикуват решенията си.

Моли предявените иски да бъдат отхвърлени като неоснователни с присъждане на направените по делото разноски, в това число и пред съда на ЕО.

Съдът след като се съобрази с доводите изложени в исковата молба и обсъди събраните по делото писмени и гласни доказателства, съобразно разпоредбата на чл.188 от ГПК /отм./, приема за установено от фактическа и правна страна следното:

От фактическа страна:

Проект „НИП – модерна институция за съдебно обучение“, по договор № BG05SFOP002-3.006-0002-C01, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд



С определение на съда в о. з. на 30.10.2007 г. съдът уважи искането на ищеца и отправи преюдициално запитване до Съда на ЕО с искане за тълкуване на чл. 7 (2) от Директивата 96/9/ЕО от 11 март 1996 г. относно понятия от значение за решаване на правния спор. След приключване на процедурата по преюдициалното запитване, Съдът на ЕО излезе с решение, с което дава задължителни указания по прилагането на закона и директивата. В решението обаче не се съдържат отговори, които директно да доведат да решаване на спора по същество. Националният съд ще трябва сам да преценява обстоятелствата по делото, съобразно указанията на Съда на ЕО.

На основание чл. 633 ГПК Решението СЕС на ЕО №С-545/2007г. по преюдициалното запитване е задължително за всички съдилища и учреждения в България. Решението има т.н. „сила на тълкувано нещо“. При тълкуването и прилагането на разпоредбата на чл. 96в ЗАПСП настоящата съдебна инстанция е обвързана от тълкуването, което Съда по справедливостта е дал на разпоредбата на чл. 7, ал. 1 и 2 от Директива 96/9/ ЕО, (съответно транспонирана в чл. 93в ЗАПСП). Силата на тълкувано нещо обхваща не само отговорите на поставените от националния съд въпроси, но и всички съображения и (мотивите), които са обосנוвали даденото от Европейския съд тълкуване.

Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и Съвета установява двоен правен режим на правна закрила на базата данни като обект на материалното право. В единия случай съгласно чл. 3 от Директивата базата данни се закриля като обект на авторско право, при положение, че подбора и подредбата на съдържанието на базата данни са резултат от творческа дейност. В обхвата на авторско правната закрила попада формата, в която е обективира базата данни, нейната структура.

От 'друга страна, закрилата на **съдържанието** на базата данни изрично е изключена от приложното поле на авторското право - чл. 3, ал. 2, във връзка с чл. 7, ал. 4 Директивата. Нещо повече, Директивата (чл. 7 и следващите) предвижда особена, „sui generis“ закрила на съдържанието на базата данни, която изначално е различна от авторско правното закрила на **формата на обективирание** на базата данни (в този смисъл и съображения 4, 5, 6 и 39 от Преамбюла на Директивата). Съгласно Директивата „sui generis“ закрилата на съдържанието на базата данни се предоставя на лицето, което е направило инвестиции в придобиването, сверяването и представянето на съдържанието на базата данни, когато тези инвестиции са съществени в количествено и качествено отношение. При обосноваване на „sui generis“ закрила на съдържанието на базата данни **без** всякакво значение е структурата, класификацията на базата данни, тъй като те се отнасят до формата, която се закриля от авторското право.

Разпоредбите на Директива 96/9/ЕО са транспонирани в ЗАПСП, като „sui generis“ закрила на съдържанието на базата данни е отделена в самостоятелна глава 11а на закона(чл. 93б-чл. 93з), за разлика от авторско правната закрила, установена в чл. 3, ал. 2, т.3 ЗАПСП.

Понятието „извличане“ в светлината на тълкуването, дадено от Решение на Съда на ЕО (сега СЕС) №С-545/2007 г.

Съгласно съображение **40** от решението понятието „извличане“ следва да се разбира „в широк смисъл, като означаващо всяко неразрешено действие на присвояване на дялата или на



част от съдържанието на база данни, като в това отношение естеството и формата на използвания начин на действие са без значение."

Като решаващ критерий за извършено извличане Европейският съд в съображение 41 от мотивите сочи: „...наличието на дадено действие по пренасяне на цялата или на част от съдържанието на съответната база данни на друг носител от същото естество като това на носителя на посочената база данни или от различно естество. Такова пренасяне предполага, че цялата или част от съдържанието на дадена база данни се намира върху друг носител, различен от този на оригиналната база данни."

На тази основа в съображение 44 от мотивите Съдът по справедливостта е провел и разграничението между „постоянно" и „временно" пренасяне: „...разликата между постоянното и временното пренасяне е във времето на съхранение върху друг носител на извлечените от оригиналната база данни елементи. Постоянно пренасяне е налице, когато посочените елементи са трайно фиксирани върху друг носител, различен от оригиналния, докато временното пренасяне е налице, когато тези елементи са съхранявани за ограничен период от време върху друг носител, например оперативната памет на компютър."

В съображение 47 Съдът е подчертал, че „за целите на тълкуването на понятието извличане също така е без значение, че пренасянето на съдържанието на защитената база данни води до подредба или организация на съответните елементи, различна от тази, която характеризира оригиналната база данни." В допълнение съображение 48 установява, че „...предвид наличните технически възможности за реорганизация на електронните база данни, обстоятелството, че цялата или част от съдържанието на такава защитена е правото „sui generis" база данни се открива в модифицирана форма в друга база данни, само по себе си не е пречка за установяване на наличието на извличане. Същото се отнася и до ... обстоятелството за наличието на разлики в структурната организация на двете съответни бази данни."

В съображение 51 е посочил, че „Що се отнася до обстоятелството, че материалните и техническите характеристики на съдържанието на база данни са налице и в съдържанието на друга база данни, то може да се тълкува като белег за наличието на пренасяне между двете бази данни и следователно на извличане, „...запитващата юрисдикция обаче следва да прецени дали това съвпадение не може да се обясни с други фактори като еднакъв характер на използваните източници при създаването на двете бази данни и наличието на такива характеристики в тези общи източници." И на следващо място съображение 52 допълва, че „... необходимо е също така да се уточни, че фактът, че елементи, придобити от производителя на база данни от източници, които не са публично достъпни, са налице и в база данни на друг производител, сам по себе си не е достатъчен да докаже наличието на пренасяне от носителя на първата база данни върху носителя на втората, доколкото е възможно посочените елементи да са били събрани и пряко от производителя на втората база данни от същите източници като използваните от първия производител. Този факт обаче може да представлява белег на извличане."

Предвид указанията, дадени с Решение № С-545/2007 г. съда на ЕО, по делото са изслушани и приети следните писмени и гласни доказателствени средства:



От заключението на депозираната съдебно-техническа експертиза, прието в о.с.з. на 06.12.2011г. с в.л.А. Т., прието от съда като обективно и компетентно дадено и оспорено от страна на ответника, се установи, че **в базите данни на „Лакорда“ АД се откриват идентични специфични редакционни бележки от обработката на базите данни на „Апис право“ и „Апис практика“, като:** текстовете на „залепените“ допълнителни, преходни и/или заключителни разпоредби към консолидираните версии на изброените български нормативни актове (вкл. по отношение на броя на знаците "." (точка) в многоточията) в системите „Лакорда“, „Апис 5х“ и „Апис 6“ **са идентични.** Текстовете, визуализирани в онлайн версията на продукта „Лакорда“, не съдържат „залепени“ допълнителни, преходни и/или заключителни разпоредби, както и многоточия под формата на разделители. Изброените обемни нормативни актове в продуктивния модул „Апис Право“ в системите „Апис 5х“ и „Апис 6“ и в продуктивния модул „Българско право“ в системата „Лакорда“, както и в онлайн версията на продукта „Лакорда“, са разделени на части по **идентичен начин**, вкл. са разделени **на едни и същи части.** Текстовите препратки към предходно (предходни) приложение (приложения) към Наредба № 8 от 2004г. за допълнителните правила за тарифно класиране на стоки в началото на изброените приложения към Наредба № 8 от 2004г. са изписани по един и същи начин, като за „Лакорда“ функционалността е изключена.

Налице са изброените правописни, редакционни или от другоестество грешки в посочените актове в продуктивния модул „Апис Право“ на системите „Апис 5х“ и „Апис 6“ и в продуктивния модул „Българско право“ на системата „Лакорда“.

Налице са идентични препратки към преводи на английски език на български нормативни актове, които са поставени под формата на забележка „Име на акта на английски език:

"[Наименование на акта на английски език]", в продуктивния

модул „Апис Право“ в системите „Апис 5х“ и „Апис 6“ и в продуктивния модул „Българско право“ в системата „Лакорда“, в текстовете на изброените нормативни актове. При щракване с мишката върху препратката се отваря преводът на съответния документ в продуктивния модул „Апис Право“ на системите „Апис 5х“ и „Апис 6“, но тази функционалност е изключена в продуктивния модул „Българско право“ на системата „Лакорда“;

В текстовете на изброените документи от продуктивния модул „Българско право“ на системата „Лакорда Легис“ **се срещат** посочените незаличени служебни полета и препратки, използващи специфичния синтаксис на Системата за управление на бази данни (СУБД) „BRS Search“, използвана от ищеца „Алис- Христович“ ЕООД за администриране на базата данни на продуктивния модул „Апис Право“.

Броят на съдебните актове на Апелативен съд - гр. Варна в продуктивния модул „Съдебна практика“ в системата „Лакорда“ и в продуктивния модул „Апис Практика“ в системите „Апис 5х“ и „Апис 6“ е еднакъв - по 44 (четиридесет и четири) документа. Идентичността на наименованията (начина на изписване на заглавията на документите) вещото лице не може да установи по електронен способ, поради ограничеността на продуктите „Лакорда“ и „Апис 5х“ за експортиране на списък със заглавия.

В онлайн версията на продукта „Лакорда“, броя на съдебните актове на Апелативен съд



Варна **не е еднакъв** с останалите системи. Наименованията (заглавията на документите) на изброените актове в продуктивния модул „Съдебна практика“ в системата „Лакорда“ и в продуктивния модул „Апис Практика“ в системите „Апис 5х“ и „Апис 6“ **са идентични** и в края на текстовете им **има еднакви забележки**, като: относно т. 1.7.1.4, 1.7.1.7 - 1.7.1.10, 1.7.1.12, 1.7.3.5, 1.7.4.4 - вещото лице не е открило

съответните актове в „Апис 5х“; В онлайн версията на продукта „Лакорда“ заглавията на документите са идентични, но непълни (липсват имената на докладчиците в края на заглавието). В края на текстовете няма забележки.

При търсене на думата „Берковица“ в заглавията на документите в продуктивния модул „Съдебна практика“ на системата „Лакорда“ - в подпалка „По години“, излиза списък с 89 броя решения на Районен съд - гр. Берковица. Поради липсата на възможност за експортиране на списък на заглавията от „Лакорда“ и големия им брой, вещото лице е сравнило визуално петте резултата при търсене в „Лакорда“ по ключова дума „1997“ със списъка в „Апис 6“, като текстовете на заглавията съвпадат. В онлайн версията на продукта „Лакорда“ **не излиза** списък с 89 броя решения на Районен съд - гр. Берковица;

Наименованията и съдържанието на изброените съдебни актове на Апелативен съд - гр. София в продуктивния модул „Съдебна практика“ в системата „Лакорда“ и в продуктивния модул „Апис Практика“ в системите „Апис 5х“ и „Апис 6“ **са идентични**, както и извадените в началото на документа (т.нар. „мото“) текстове.

В онлайн версията на продукта „Лакорда“ заглавията на документите са идентични, но непълни (липсват имената на докладчиците в края на заглавието). Текстовете „Мото“ не са идентични;

Наименованията и съдържанието на изброените актове на Апелативен съд-гр. Пловдив в продуктивния модул „Съдебна практика“ в системата „Лакорда“ и в продуктивния модул „Апис

Практика“ в системите „Апис 5х“ и „Апис 6“ **са идентични**, както и поставените в края на документа забележки;

В онлайн версията на продукта „Лакорда“ заглавията на документите **са идентични**, но **няма** забележки в края на текстовете; Наименованията и съдържанието на изброените документи на Апелативен съд - гр. Пловдив в продуктивния модул „Съдебна практика“ в системата „Лакорда“ и в продуктивния модул „Апис

Практика“ в системите „Апис 5х“ и „Апис 6“ **са идентични, и са налични** поставени след логическия край на съдебния акт еднакви текстове; **В** онлайн версията на продукта „Лакорда“ заглавията на документите **са идентични**, но **няма** поставени след логическия край на съдебния акт текстове; **В** продуктивния модул „Съдебна практика“ в системата „Лакорда“ и в продуктивния модул „Апис Практика“ в системите „Апис 5х“ и „Апис 6“ наименованията на изброените съдебни актове **са идентични**, както и е допусната **една и съща** правописна грешка, респ. липсващ знак „№“, при изписването им.

Текстовете на статиите на П. Р., „За“ и „против“ апелацията“ и „Някои нови съдебни производства по НПК, всила от 2000г.“ в правните информационни системи „Лакорда“ – модул



„Българско право“, „Апис 5х“ - модул „Апис Право“ и „Апис 6“ - модул „Апис Право“ са **идентични**. В онлайн версията на продукта „Лакорда“ вещото лице **не е открило** гореописаните текстове; На въпросите на ответника вещото лице на практика не е отговорило с аргумента, че няма достъп до СИЕЛА или че ищецът е този, който може да предостави информацията.

Вещото лице е направило крайни изводи досежно наличието на идентичност като „съществена част“ между двете бази данни, като е предоставило тази преценка насъда, нито е направило изчисления дали установените

съвпадения са съществени в качествено или количествено отношение т.е. дали са повече от 50% между съдържанието на двете бази данни, /предвид твърдението на ищеца за 82.5% съвпадения/.

От заключението на депозираната съдебно-техническа експертиза, прието в о.с.з. на 29.05.2007г. с в.л.Т. Т., прието от съда като обективно и компетентно дадено и неоспорено от страните, се установи, че **няма идентичност между базите данни на ищеца и ответника, описани в ИМ, в т. ч. по отношение на тяхната структура, съдържание, формат, препратки между документите, легални дефиниции и др. п., както и че няма взаимно съответствие между двете бази данни.**

За да стигне до този извод вещото лице е изследвало двете бази данни по критериите : формат и структура, обособени структурни елементи (заглавие, история, раздели, глави, препратки, класификация и пр. Установило е, че **двете бази данни са принципно различни** - тази на ищеца е разработена на компютърни платформа Dos и във формат BRS Search, който подрежда документите като последователни неструктурирани блокове, докато тази на ответника е на по-съвременната платформа Windows и във формат XML, позволяващ описване на данните в йерархични структури, т. е. с по-големи възможности от тези на ищеца. От извършено сравнение на документи в суров вид, в какъвто се съхраняват в оригинерните бази данни на двете страни е видна принципната разлика в обработката и съхраняването на документите; **оригинерната база данни на ищеца не е копирана в базата данни на ответника в пълния ѝ обем и структурен вид и не е възможно да бъде копирана в базата данни на ответника.** Това заключение на вещото лице е базирано както на описаните изводи по-горе, така и на извършен експеримент с въвеждане на документ от базата данни на ищеца в тази на ответника, при който се получават множество съобщения за грешки. Това становище се подкрепя и от факта, че страните използват съвсем различни компютърни програми за създаване, обработване, визуализация и актуализиране на базите данни. Тези програми са различни и като брой програми, и като технологична последователност при обработката на базата данни, резултатът от изпълнението им също е различен; **налице са публично достъпни източници на информация - на хартиен и електронен носител, както и достъпни в Интернет, които съдържат текстове на нормативни и съдебни актове, които се съдържат в базите данни и на ищеца, и на ответника и които текстове са посочени като примери за извличане в т. нар. „експертно заключение“ на ищеца, приложено към исковата молба.**

За този извод вещото лице е извършило подробен преглед на достъпни чрез Интернет



електронни адреси на редица институции, национални и регионални. Нещо повече, на цитираните адреси съдържащите се документите носят същите характерни белези, които ищецът в т. нар. „експертно заключение“ сочи като примери за извличане - в т. ч. незаличени бележки на редакцията, незаличени препращания към преводи на английски език на документите, редакционни техники за обозначаване историята на актовете, „залепени“ преходни и заключителни разпоредби от изменителни и други актове и означаване на противоконституционни разпоредби; **не са налице напълно идентични или несъществено отличаващи се текстове на консолидирани версии в проверените от вещото лице нормативни актове в базите данни на двете страни.** Вещото лице е сравнило примери в двете бази данни и е установило, че въпреки че документите си приличат като текстове, което няма как да е другояче, предвид това, че се касае за нормативни актове, за всеки от тях са налице и разлики, вкл. различни техники при оформяне на редакционни забележки, изменителни текстове, противоконституционни разпоредби и др. Към експертизата е приложена таблица, от която е видно в какво се състоят разликите при редактирането на документите. Очевидно се касае за самостоятелен подход във всяка от базите данни. **Не са налице напълно идентични или несъществено отличаващи се текстове на консолидирани версии в проверените от вещото лице съдебна практика в базите данни на двете страни.**

Вещото лице е установило, че в базата данни на ответника се съдържат 111 504 документа, а в тази на ищеца - 103 647 документа. При сравняването на част от тези документи се наблюдават разлики, в заглавията и в начина на редакционно оформяне, което е дадено като пример в таблица от вещото лице. Разликите се състоят в изнесени препратки, различни правописни грешки, бележки на редакция, мото на документа и др. п. Очевидно също се касае за самостоятелно оформяне на съдебната практика от двете страни.

Въз основа на горния задълбочен анализ, вещото лице Т. Т. заключава, че базите данни на ищеца и ответника са напълно различни като формат и структура и не е възможно базата данни на ищеца да е копирана и възпроизведена в базата данни на ответника.

Освен изложените по-горе изводи, може да се направи заключение, че дори в двете бази данни да се срещат документи с еднакви редакционни бележки, препратки, грешки и пр, то абсолютно същите документи се срещат и в трети публично достъпни източници, от които и двете страни са могли да ги придобият и което обяснява наличието на общи белези в тях. Приложените за това конкретни примери от ответника са потвърдени от вещото лице, което е добавило и свои примери. Този аргумент е от особено значение предвид цитираните задължителните указания на Съда на ЕО относно това, че наличието на определени съвпадения в елементи от базите данни би могло да се дължи на използването на общи източници на информация, а не непременно е белег за извличане.

С оглед заключенията и на двете СТЕ, приети от съда като обективно и компетентно дадени, настоящата съдебна инстанция намира за недоказан факта на извличане /било то временно или постоянно/ на съществена част в качествено или количествено отношение между двете бази данни /още повече при наличието на 82.5% с оглед твърдението на ищеца в исковата молба, който носи доказателствената тежест



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



НАЦИОНАЛЕН
ИНСТИТУТ НА
ПРАВОСЪДИЕТО



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

при условията на пълно и главно доказване/.

В хода да производството са събрани и гласни доказателствени средства - разпитани са свидетели, а именно - св.А. и М., както и св.Х. К.. и П. В..

На първо място в о. с. з. на 29.05.2007 г. са разпитани т. нар. „експерти" И. А.и М.М., изготвили „експертното заключение", приложено към ИМ, където се съдържат твърдения за извличане на базата данни на ищеца от страна на ответника и се дават примери. По време на разпита се установи, че двете лица нямат качество на експерти по см. на ГПК, а просто по поръчка на ищеца и по предаден от него сравнителен материал е извършено сравнение, при което са установени „прилики" и „разлики" между базите данни. Св. М. признава, че двата продукта са „абсолютно различни като логика, по която обработват базата данни". Експертите са проверили едва няколко десетки документи (от недопуснатия от съда недостоверен източник), без да се търсят прилики с публично достъпни източници, както изрично признават.

Предвид горното свидетелските показания на лицата И. А.и М.М.. не следва да се кредитират изцяло, а следва да се оценяват като заинтересовани по смисъла на чл.136 ГПК /отм./, тъй като ищецът им е поръчал и платил извършването на изследване, като сам им е предоставил сравнителен материал, недопуснат като доказателствен материал от съда.

В показанията си св.Х. К.. заявява, че е работил в предприятието „Апис Христович" ЕООД от 1997г. и сочи начинът, по който са били създадени консолидираните версии на нормативните актове на ПИС „Апис право" с внесените в тях изменения и допълнения. Консолидираните версии на нормативните актове не се съдържали в държавното издание, а били резултат от редакторска работа на „Апис Христович" ЕООД. В рамките на свободния достъп в сайтовете на ведомствата била само актуалната версия на нормативния акт. Така наречените „исторически редакции", почти никъде не били достъпни или на частни сайтове ги имало през последните 2-3 години. Междинните редакции на актовете не били масово достъпни. В такава посока било и първата работа на свидетеля, когато постъпил в „Апис" - тогава направили т.н. „машина на времето", тъй като разбрали колко полезни били старите редакции, когато юристите разглеждали казус от преди няколко години. При излизането на пазара на продукта на „Лакорда" АД установили, че историческите версии на актовете в ПИС на ответника са същите версии, които били в базата данни на „Апис". Извършването на консолидация на нормативен акт, означаването на измененията и допълненията, било редакторска работа. В Закона за нормативните актове не било посочено, как да се индикира изменение и допълнение и затова редакцията на всяка от страните в спора била приела определени правила за еднаквост. Всяка редакция имала свой стил на обозначаванена тези изменения, това било организационна специфика. Понякога се налагало да се поставят организационни бележки, бележки на редакцията. Ако имало допусната техническа грешка от законодателя, примерно след ал. 8 се добавя ал. 9, а всъщност акта намал ал. 8, техническата грешка се отбелязва. В такива случаи редакцията се обаждала във ведомството, приело нормативния акт и грешката се отстранявала. Това било специфичен редакторски труд. Друг подобен труд бил, когато има преходни и заключителни разпоредби в изменения акт и те касаят по някакъв начин действието на съответния ЗИД, редакцията прикрепяла акта и най-



отдолу поставяли т.н. жаргонно „сателитки“ и ги прикрепяли за заварени производства - производствата по еди кой си член се довършвали по същия начин. Редакцията имала точни условия за прикрепване. При „Апис“ правилата били точно кои версии да се прикрепват. Другите редакции го правили по различен начин. В продукта информацията, като цяло, документите не били обект на авторско право, защото били нормативни актове и актове на съдилищата. По невнимание на редакцията там попаднали статии на П. Р., на когото по -късно било платено обезщетение. Тези статии били открити по-късно и в системата на „Лакорда“ АД. В „Апис“ свидетелят е работил с Г. Г., Г. Г., К. К. и Ч. К.. Г. лично бил програмирал системата „Апис 3“ и след това системата „Апис 4“ по възлагане на „Апис Христович“ ЕООД. По-късно Г. е бил привлечен като съдружник в групата „Апис“. Г. бил ръководител на целия софтуерен отдел на „Апис“. Другите - Г., К. и К. били програмисти в софтуерния отдел на „Апис“, като К. К. и Чардар К. от 2005 г. започнали разработването на „Апис 6“. Г. Г. като съдружник се ползвал с пълно доверие във фирмата. Той отговарял за сървъри, база данни, имал пълен достъп. По същия начин програмистите в софтуерния отдел имат сървър, в който влизат с парола и там се намирили базата данни на продуктите и всички кодове, които те създавали при самата работа и блоговете, които те създавали. Г. Г. напуснал „Апис“ в края на м.01.2006 г. поради продължил дълго време скандал между съдружниците. В края на същия месец подали заявления за напускане и лицата Г., К. и К.. „Лакорда“ АД била създадена в края на м.05.2006 г. и тримата Г., К. и К. отишли да работят там. Те били в първия управителен съвет. Г. Г. бил ръководител на софтуерния отдел и след това станал изпълнителен директор на „Лакорда“ АД. Продуктът „Апис право“ бил собственост на „Апис Христович“ ЕООД. Свидетелят К. не бил виждал лично базата данни на „Апис“ да се слага в куфарче и не знаел как може една база данни да се сложи в куфарче, това не било вещ, която да се вземе да се носи. Г. като програмист имал пълната база данни в лаптопа си, имал е пълен достъп до цялата база данни, защото в качеството си на главен програмист и съдружник е имал неограничен достъп. Ставало дума за достъп до съдържанието. Всяко електронно съдържание можело да се конвертира с автоматични средства в друг формат.

От своя страна св.П. В. твърди, че е работила в предприятието „Апис Христович“ ЕООД от 2001 г., като част от задълженията ѝ включвали ръководство и контрол на правно-информационни продукти „Апис практика“ и „Апис право“ и отговаряла изцяло за качеството и пълнотата на информацията, контакта с клиенти и съдружници. От свидетелските показания на В. се установява, че по продуктът „Апис практика“ работата започнала от средата на 2003 г. През 2003 г. единствения съд, който е предоставял достъп до съдебната практика, бил ВАС. Достъпът до друга практика имало чрез бюлетина на ВКС и правните списания. От време на време излизал и по някои сборник със съдебна практика. Единствен начин за снабдяване със съдебна практика било чрез съдилищата и това било 99 процента от случаите, а останалият един процент бил чрез адвокати и били предоставяни решения по конкретни техни дела. Потребителите искали да видят делото в развитие от гледна точка на фактологията. Потребителите искали да видят първоинстанционното решение. Потребителите не искали да



видят направо правни изводи по делото, защото един правен извод, както излизал в бюлетина на ВКС, бил недостатъчен. Интересът бил към практиката на окръжните и апелативните съдилища, защото голяма част от делата по определени казуси не стигат до ВКС. „Апис“ поискали с писма до Окръжните и Апелативните съдилища официално да им предоставят съдебна практика. И тогава и сега нямало особен ентузиазъм да се предоставя, да се дава публичност на съдебните актове. Когато свидетелката започнала работа в „Апис“, тогава във фирмата работели Г. Г. и Г. Г., а К. К. и Ч. К. дошли по-късно. На практика всички програмисти разполагали с базата данни, тъй като те правили софтуерни програми, които помагали на тези бази данни да се появят в компютрите. **Г. Г. и К. К. отишли да работят в „Лакорда“, която е създадена от бивш съдружник в „Апис“.** След като на пазара излиза продукта на „Лакорда“ АД свидетелката лично направила сравнение с продукта на „Апис“, който касае съдебната практика, защото свидетелката била най-добре запозната с отличителните белези и начина, по който се качват съдебните решения. В „Апис“ се следяла тази информация. Това били отличителни неща, тъй като това било голям ръчен труд.

Въз основа на събраните гласни доказателствени средства настоящата съдебна инстанция приема за безспорно установено, че към момента в управленския екип на Лакорда АД - в Съвета на директорите на дружеството присъства Г. Г., който притежава 18 годишен опит в разработката на правно-информационни системи, бил е съдружник в ищцовото дружество Апис вкл. е автор на софтуерните продукти „Норма“ за периода 1993-1996 г. и има защитена магистърска теза „Правни информационни системи“ в СУ. Търговско дружество, на което той е бил едноличен собственик в продължение на 10 години, е имало дялово участие в дружествата от групата АПИС. Г. е автор на софтуерната разработка АПИС 5 Х, напуснал е „Апис“ в края на м.01.2006г. поради продължил дълго време скандал между съдружниците, след което в края на същия месец подали заявления за напускане и лицата Г., К. и К.. Ответното дружество „Лакорда“ АД е създадено в края на м.05.2006г. и тримата специалисти Г., К. и К. са преминали на работа там.

Безспорно е установено между страните, че ответното дружество Лакорда АД навлиза на пазара в страната от есента на 2006г. В редица държавни институции Лакорда АД е провела официални презентации и е инсталирала софтуерния си продукт, който се ползва от служителите в съответните ведомства. Сред тях са Министерски съвет на Република България, Министерство на външните работи, Министерство на земеделието, Министерство на околната среда и водите, Министерство на здравеопазването, Върховен касационен съд, Върховен административен съд, Върховна касационна прокуратура, Върховна административна прокуратура, Софийска окръжна прокуратура, Главна дирекция Гражданска въздухоплавателна администрация, Българска академия на науките и много други.

В този смисъл вярно е, че служителите на Лакорда АД са имали пряк достъп до съдържанието на базата данни на Апис /още повече те са създали голяма част от нея/, което не е пряко доказателство за извършено извличане по смисъла на чл.7 Директивата.

С оглед на решението на съда в Люксембург по дело С-545/07, където изрично е подчертано, че инвестицията за придобиване, оформление и проверка на базите данни



включва човешка, техническа и финансова инвестиция и вследствие на направената проверка в счетоводството на ответника, приетата в с. з. по делото от 16.11.2010 г. съдебно-счетоводна експертиза дава заключение, че инвестициите на Лакорда АД за производство на собствена база данни с „Българско право“ и „Съдебна практика“ са общо в размер 156 605.00 лв., като съдържат както разходите формирали създаването, обработката и поддръжката на бази данни в размер на 107 088.00 ле., така и инвестиции за процесния период в информационна и организационна инфраструктура, необходима за производството на собствената база данни на Лакорда АД, съдържаща „Българско право“ и „Съдебна практика“ в размер на 49 517,00 ле., в това число са установени и инвестиции в интернет свързаност, инвестиции за достъп и създаване на информационни масиви, инвестиции за лицензи и инвестиции за оборудване, в което се създава базата данни на Лакорда АД.

За периода 25.05.2006-30.09.2006 г. по трудови правоотношения в Лакорда АД са изплатени възнаграждения в размер на 7 200.00 лв. За същия период Лакорда АД възлага над 50 договора по извънтрудови взаимоотношения с инвестиция от 89 665 лв. Договорите обхващат предмет като текстообработка, правен анализ, сътрудничество при разработка на българска правна система, създаване на структура и съдържание на българска правна система; обработка на български нормативни актове и съдебна практика; сваляне и обработка на информация от интернет и др.

В общата инвестиция на Лакорда АД за производство на собствена база данни, съдържаща „Българско право“ и „Съдебна практика“ от 156 605.00 лв. се включват разходите за формиране на базата данни на Лакорда АД и описаната по-горе инвестиция в информационна и организационна инфраструктура, техника, лицензи и оборудване.

С оглед доказването на съществени в количествено и качествено отношение инвестиции в базите данни „Апис право“ и „Апис практика“ от страна на „Апис Христович“ ЕООД, които инвестиции от своя страна са били засегнати от извлеченото съществено в количествено и качествено отношение съдържание, по делото са изслушани и приети основно и три допълнителни заключения на съдебно-счетоводна експертиза. Видно от основното заключение на вещо лице П. П., прието в о.с.з. на 29.05.2007 г. за периода 01.01.2000 - 31.12.2005 г. за създаването, осъвременяването и поддръжането на „Апис право“ ищцовото дружество е направило инвестиции в общ размер на 593 075 лева (общо за 6 години). Структурата на инвестициите е отразена в Приложение №1 към заключението. Видно от данните на Приложението основните и най - големи по размер инвестиции на „Апис Христович“ ЕООД в базата данни „Апис право“ се отнасят до заплащането на труда (работни заплати) и текстообработка, а именно 58.26%. В структурата на инвестициите присъстват съответни разходи за абонамент на ДВ и плащане на авторски възнаграждения. Съгласно отговор на въпрос №2 (стр.3 от заключението) за периода 01.01.2000 - 31.12.2005 г. инвестициите в създаването, поддръжането и осъвременяването на базата данни „Апис практика“ са в общ размер на 32 001 лева. Съгласно Приложение №2 към заключението основното перо разходи за създаването на „Апис практика“ се отнася до труда(работни заплати).



Предвид твърденията на ищеца, че поради извършеното извличане от базите данни на „Апис право“ и „Апис практика“, „Лакорда“ АД не е направила инвестиции в създаването на своя база данни, а е инвестирала единствено в компютърна програма, по делото е изслушана и приета в о.с.з. 30ЛЮ.2007 г., допълнителна съдебно-счетоводна експертиза. Съгласно заключението на вещото лице (стр.4), дадено общо за двата продукта „Българско право“ и „Съдебна практика“, за периода **25.05.2006 - 30.09.2006г.** инвестициите на „Лакорда“ АД са в общ размер на **107 088** лева. От справката към заключението е видно, че: най- голямото перо разходи е за обезпечаване на обработка на данни, което с пъти надвишава по единично взетите пера за събиране на информация и за работни заплати. Инвестициите за софтуер са установени до размер от **27 145** лева. Анализът включва само 4 месеца и 6 дни, разходите за обезпечаване на обработката на данни заемат 57.77% от общите разходи, в което са включени разходи за хонорари и авторски възнаграждения /без разходи за осветление, отопление, вода, телефон, наеми, реклами, канцеларски материали, консумативи, които са включени като разходи от ищеца/.

Разходите за заплати на специалистите, участвали в създаването, обработката и поддръжката на база данни заемат едва 6.72% от общите инвестиции. Разходите за софтуер за визуализиране на база данни заемат 25.35%.

По делото е изслушано и прието (о.с.з. на 08.06.2010г.) още едно допълнително заключение на съдебно-счетоводната експертиза /л.882/. От отговорите на поставените въпроси е видно, че за периода от **01.01.2000г. до 31.12.2005г.** „Апис Христович“ ЕООД е направил инвестиции в размер на *60658,30лв.* за събиране, сверяване и използване на съдебна практика на база данни „Апис Практика“. На вещото лице през периода на изготвяне на експертизата не са предоставени документи за направени плащания от дружество „Лакорда“ АД за придобиване на правото да се ползват посочените в задачата статии и актове. Плащанията за съдебна практика на „Лакорда“ АД не са индивидуализирани по съдилища, а са част от инвестираните 156605 лева. Размерът на инвестициите за производството на собствена база данни на „Лакорда“ АД, съдържаща „Българско право“ и „Съдебна практика“ за периода **25.05.2006-30.09.2006г.** е *156 605.00лв.*, инвестирани от капитала на дружеството. В счетоводството на дружеството не са отчитани поотделно направените инвестиции за модулите „Българско право“ и „Съдебна практика“ за посочения период.

За периода **25.05.2006-30.09.2006г.** на трудови правоотношения в „Лакорда“ АД са били 4 лица с възнаграждение за периода *7200.00 лв.* За същия период „Лакорда“ АД има договори като възложител с над 50 лица по извън-трудова взаимоотношения с инвестиция от *89665 лв.* Договорите обхващат предмет като текстообработка, правен анализ, сътрудничество при разработка на българска правна Система, създаване на структура и съдържание на българска правна система; обработка на български нормативни актове; сваляне и обработка на информация от интернет и др. Разходите по „обезпечаване обработката на данни“ покриват дейности по събиране, но не са завеждани в допълнителни счетоводни пера като „събиране“, „сверяване“ и „използване на база данни“. Разходите за „визуализиране на база данни“ са инвестиция в базата данни на „Лакорда“ АД, съдържаща „Българско право“ и „Съдебна



практика". Няма разпределение на тези инвестиции по допълнителни самостоятелни счетоводни пера. Инвестицията на „Лакорда“ АД в софтуер за производството на собствена база данни, съдържаща „Българско право“ и „Съдебна практика“ е 56

426.0 лв.

За придобиване на „Апис Практика“ дружеството „Апис Христович“ ЕООД е извършило плащания за периода от 01.01.2000г. до 30.09.2006г. за **88 303,30лв.** в т.ч. заплати 43671,00лв., допълнителни разходи 6423,00лв., договори с фондации, съдилища и физически лица - 38 209,30лв.

За придобиване на данни представляващи съдебна практика: на Апелативен съд - Велико Търново са изплатени *1200,00лв.*; на Районен съд Берковица са изплатени 103,70 За придобиване на данни, представляващи нормативни актове за създаване на база данни за продукта „Апис Право“ за периода **01.01.2000г.-30.09.2006г.** „Апис Христовия“ ЕООД е инвестирал *665 80лв.*

В счетоводството на „Апис Христовия“ ЕООД няма заведена отчетност за извършени плащания за придобиване на данни по отделни нормативни актове, каквито са посочени в **Приложение № 2**. Посочените пера в „допълнителните разходи“ на „Апис Право“ и „Апис Практика“ се отнасят за трите дейности: събиране, сверяване и използване на базата данни. Няма заведена счетоводна отчетност на елементите на допълнителните разходи по дейности.

От допълнително заключение на съдебно-счетоводна експертиза /л.935 по делото/, прието от съда като обективно и компетентно дадено и неоспорено от страните, се установява още, че съдебните актове за Районен съд - Берковица са предоставени с разрешение на Председателя на съда, по чието възлагане съдебен деловодител е копирал тези актове на копирна машина - собственост на ЕТ „Век ден - Йордан Велков“, а „Апис България“ ООД е заплатило само стойността на копирането, като срещу заплатените суми са издадени съответните фактури от ЕТ „Век ден - Йордан Велков“, (Таблица 3).

За периода 25.05.2006-30.09.2006г. на трудови правоотношения в „Лакорда“ АД са били 4 лица с възнаграждение за периода 7200.00 лв. За същия период Лакорда АД възлага над 50 договора по извънтрудови взаимоотношения с инвестиция от 89665.00 лв. Договорите обхващат предмет като текстообработка, правен анализ, сътрудничество при разработка на българска правна система, създаване на структура и съдържание на българска правна система; обработка на български нормативни актове и съдебна практика; сваляне и обработка на информация от интернет и др.

Разходите за софтуер са техническа и финансова инвестиция в базата данни на „Лакорда“ АД, съдържаща „Българско право“ и „Съдебна практика“. Няма разпределение на тези инвестиции по допълнителни самостоятелни счетоводни пера. Инвестицията на „Лакорда“ АД в софтуер за производството на собствена база данни, съдържаща „Българско право“ и „Съдебна практика“ е в размер на 56 426, 00 лв. от общата инвестиция в базата данни в размер на 156605.00 лв.

За възмездяване на личните усилия на г-жа М. Т. съдебен деловодител в Апелативен съд В. Търново за подбор на съдебните решения и тяхното фотокопиране за периода от 19.10.2004г.



до 08.09.2006г. са изплатени 1350,00лв. За фотокопиране на съдебните актове предоставени безвъзмездно от РС Берковица на копирна машина - собственост на ЕТ „Век ден - Йордан Велков" фирма „Апис България" ООД е заплатила сумата 103,70лв.

С оглед четирите заключения на вещото лице П. по депозираните съдебно- счетоводни експертизи, настоящата съдебна инстанция намира, че инвестициите и на двете страни в създаването на базата данни са съществени, доколкото тези на ищеца възлизат на 593 075 лева (общо за 6 години), за периода 01.01.2000 - 31.12.2005 г. за създаването, осъвременяването и поддържането на „Апис право" /или за една година инвестициите са около 98 845.83 лв./, а тези на ответното дружество само за 4 месеца възлизат на **107 088** лева, за периода **25.05.2006 - 30.09.2006г.**

В този смисъл инвестициите на ответника надхвърлят двойно тези на ищеца за период от около 1 година, при сравнителен анализ /като база за сравнение следва да се отчита 2006г., когато се твърди соченото от ищеца нарушение на извличане на базата данни/.

От правна страна:

При така установената фактическа обстановка съдът направи следните правни изводи:

Видно от обстоятелствената част и петитума на исковата молба ищецът е предявил обективно съединени, при условията на кумулативното обективно съединяване искове с правно основание чл.95, ал.1, т.1 вр.чл.93в от ЗАПСП за установяване на факта на извършеното нарушение чрез осъществено извличане под формата на „постоянно пренасяне", тъй като данните, извлечени от „Апис право" и „Апис практика" са трайно запазени в базите данни „Българско право" и „Съдебна практика" на „Лакорда" АД, което съдържание е съществено в количествено и качествено отношение към м.10.2006г. и с правно основание чл.95, ал.1, т.2 вр.чл.93в от ЗАПСП за преустановяването на нарушението, изразяващо се в повторното използване на съдържанието на базата данни или на негова съществена в количествено или качествено отношение част чрез неправомерно търговско разпространение на извлечените данни от „Апис право" и „Апис практика" под формата на копия от модулите „Българско право" и „Съдебна практика", както и с правно основание чл.94а, ал.1, т.1, във връзка с чл.94 ЗАПСП за заплащане на обезщетение в размер от 100 000 лв., определен по преценка на съда за извършено извличане и повторно използване на базите данни „Апис Право" и „Апис Практика".

По допустимостта и основателността на предявеният иск с правно основание чл.95 ал.1 т.1 вр.чл.93в от ЗАПСП:

По отношение на така предявеният иск съдът намира, че същия е допустим, но неоснователен.

Регламентацията на авторското право върху компютърни програми и бази данни е залегнала в ЗАПСП. В закона са дефинирани авторските правомощия по отношение използването и забраната за използване на компютърни програми и бази данни. Последните изменения в ЗАПСП са продиктувани от необходимостта за неговото хармонизиране с разпоредбите на някои нови директиви на Европейския съюз в областта на авторското право и сродните му права. На първо място, това е най-новата Директива 2001/29/ЕО от 22 май 2001 г.



на Европейския парламент и Съвета на ЕС относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество, както и Директива 96/9/ЕО от 11 март 1996г. на Европейския парламент и Съвета на ЕС относно правната закрила на базите данни.

Гореспоменатата директива (за базите данни) налага предвиждането на едно ново, т. н. особено право, за производителя на бази данни. Това право не е авторско или сродно на авторското. То се състои в правото на такъв производител да не допуска извличането на част от съдържанието на базата данни върху друг носител или повторното ѝ използване под друга форма, включително чрез изобразяване на екран, без негово разрешение.

Когато една база данни е била разгласена по какъвто и да е начин, производителят ѝ не може да възпрепятства извличането или повторното използване на несъществена част от съдържанието ѝ за каквито и да е цели от лице, което е придобило по законен начин достъп до нея. Ако законният ползвател има право да извлича или използва повторно само част от базата данни, тази разпоредба се прилага само по отношение на тази част. Законният ползвател на база данни, която е била разгласена по какъвто и да е начин, не може да извършва действия, които противоречат на нормалното ѝ използване или увреждат законните интереси на производителя ѝ. Законният ползвател на база данни, която е била разгласена по какъвто и да е било начин, не може да уврежда правата на носителя на авторско право или сродно на него право върху произведенията или другите обекти, съдържащи се в нея.

Исключения: законният ползвател на база данни, която е била разгласена по какъвто и да е начин, може без съгласието на производителя ѝ да извлича или да използва повторно по смисъла на чл. 93в съществена част от нейното съдържание в следните случаи: 1. извличане за лично ползване на съдържание на база данни, която не е в електронна форма; 2. извличане без търговска цел за илюстриране при Обучение или при научни изследвания в обем, оправдан от целта, при посочване на източника; 3. извличане или повторно използване за целите на националната сигурност или в административното или съдебно производство.

Времетраене: правата по чл. 93в продължават петнадесет години. Срокът започва да тече от първи януари на годината, следваща годината, през която е завършено създаването на базата данни. В случая това е 2000г. за ищеца и следователно закрилата е до 2015г.

В случай че базата данни е била разгласена по какъвто и да е начин преди изтичането на срока по предходното изречение, срокът започва да тече от първи януари на годината, следваща годината на разгласяването. Всяка нова съществена инвестиция в базата данни, която води до съществено изменение в съдържанието на базата данни, поставя началото на нов самостоятелен срок на закрила по отношение на частта, която е резултат на тази инвестиция.

Законодателят е уредил правата на собственост и разпореждане на производителя на Базата Данни, като отделна и делима част от собствеността на програмен продукт. Изградената за целите на определено приложение База Данни, както и информацията в нея, могат да се ползват само от свързания с нея продукт, за предвидени от съставителя действия - след прехвърляне в явен вид на права върху трети лица, или в точно изброени от закона специални случаи.



В случая се касае за правно-информационни системи като особен вид база данни, които по същество си представляват сборник от публично достъпни актове на държавата и съответните институции, преимуществено нормативни актове и съдебна практика.

Нормативните и индивидиалните актове са създадени от държавата в изпълнение на нейните властнически правомощия. Процесът на създаването им е финансиран от държавата. С оглед предназначението им те са разгласяват публично по предвидения в закона начин и са публично достояние на всеки гражданин. В този смисъл е и Решение на Съда на ЕО от 9 ноември 2004 г. по делото *The British Horseracing Board Ltd and Others срещу William Hill Organization Ltd.* (C-203/02, Сб. 2004 г. стр. 1-10415 точка 42, първо тире, *in fine*) - инвестициите в придобиването на съдържанието на база данни „ *не включват средствата, използвани за създаването на материалите, които образуват съдържанието на базите данни.*”

Що се касае за съдебната практика, то същата е по дефиниция общодостъпни и съгласно българското законодателство (Закон за съдебната власт, чл. 64], съдът е длъжен да публикува актовете си в определен срок. В този смисъл по обективни критерии не е налице необходимост от извършването на каквито и да са инвестиции за придобиването на тази съдебна практика, защото тя се разпространява от съдилищата безплатно, /разходи са били направени за фотокопиране на определени съдебни актове, но не и за снабдяване с тях/.

Действително публикуването на съдебна практика от съдилищата започна едва след като законодателят прие новия Закон за съдебната власт, обн., ДВ, бр. 64 от 7.8. 2007 г. Член 64 от ЗСВ предвиди задължение за съдилищата да публикуват своята практика на всеки 3 месеца в интернет страницата си. В процесния по делото период - 2006 г., съдебната практика се добива посредством администрацията на всеки един съд, както и от бюлетините на ВКС и сборници на съдебна практика. Това не означава, че към 2006г. съдебната практика не е била общодостъпна, а че се е изисквало повече усилие за снабдяване с такава.

Ищецът следва да установи, при условията на пълно и главно доказване, че:

- 1. е инвестирал в събирането, сверяването или използването на бази данни, като инвестирането е съществено в качествено или количествено отношение, както и***
- 2. че ответникът е извлякъл съществена в качествено и количествено отношение част от базата данни на ищеца (да докаже извличането на всички или повечето от твърдяните 23 881 нормативни акта и 19 700 съдебни решения), както и че***
- 3. с осъществяване на твърдяното извличане са му нанесени вреди в размер на 100 000 лв.***

Безспорно е установено, че не е налице извличане, осъществено чрез копиране на цялата база данни.

*Както бе посочено по-горе не бе доказано и наличието на съвпадение на огромен брой документи в двете процесни база данни, а именно 82.5%, за да е налице критерия „съществена част в качествено и количествено отношение”, съобразно задължителната практика по прилагане на Директива 96/9/ЕО (в този смисъл Решение на Съда на ЕО *The British Horseracing Board Ltd and Others срещу William Hill Organization Ltd.* (C-203/02). По отношение на*



количествения критерий, ищещт твърди съвпадения в не повече от 50-60 документа (нормативни актове и съдебна практика) от всички твърдяни над 190 000 документа. Дори за тези 50-60 сравнявани по експертизите документи не е доказано безспорно извличане. Това количество, дори и да бе доказано, че е извлечено от базата данни на ищца, е несъществено, за да покрие цитирания по-горе количествен критерий. По отношение на качествения критерий, същият е напълно неприложим по отношение на нормативни актове и съдебна практика, които са общодостъпни по дефиниция и по силата на приложимото право.

С оглед заключенията и на двете СТЕ, приети от съда като обективно и компетентно дадени, настоящата съдебна инстанция намира за недоказан факта на извличане /било то временно или постоянно/ на съществена част в качествено или количествено отношение между двете бази данни и то при наличието на 82.5% с оглед твърдението на ищца в исковата молба, който носи доказателствената тежест при условията на пълно и главно доказване.

Липсва и вторият елемент от фактическия състав на соченото нарушение, а именно **инвестиране, което да е съществено в качествено или количествено отношение, тъй като** инвестициите на ищца възлизат на 593 075 лева (общо за 6 години), за периода 01.01.2000г. - 31.12.2005 г. за създаването, осъвременяването и поддържането на „Апис право“ /или за една година инвестициите са около 98 845.83 лв./, а тези на ответното дружество само за 4 месеца възлизат на **107 088** лева, за периода **25.05.2006 - 30.09.2006г.** В този смисъл инвестициите на ответника надхвърлят двойно тези на ищца за период от около 1 година, при сравнителен анализ /като база за сравнение следва да се отчита 2006г., когато се твърди соченото от ищца нарушение на извличане на базата данни/.

С оглед гореизложеното съдът намира, че искът по чл.95 ал.1 т.1 вр.чл.93в ЗАПСП е неоснователен и като такъв същият следва да бъде отхвърлен.

По допустимостта и основателността на предявеният иск с правно основание чл.95, ал.1, т.2 вр.чл.93в от ЗАПСП:

По отношение на така предявеният иск съдът намира, че същият е допустим, но неоснователен. Съгласно разпоредбата на чл.93в, ал.1, т.2 от ЗАПСП носителят на авторското право може да поиска от съда да постанови решение, с което да се преустанови неправомерното повторно извличане на съществена част от съдържанието на базата данни. Предпоставка за уважаване на така предявеният иск е да е установен факта на нарушение т.е. неправомерното използване от страна на ответника на съществена част от съдържанието на базата данни, чиито авторски права притежава ищца, чрез неправомерно търговско разпространение. Видно от изхода на спора по първия обективно съединен иск съдът намира, че не са налице предпоставките за уважаване на втория обусловен от изхода на първия иск. Ответникът се явява самостоятелен производител на база данни, т.е. по смисъла на чл. 93б от ЗАПСП е лице, което е поело инициативата и риска за инвестиране в събирането, сверяването или използването на съдържанието на база данни, като това инвестиране е съществено в количествено и качествено отношение, и като самостоятелен носител на *sui generis* правото, ответникът не е извлякъл нито цялата, нито съществена част от базата данни на ищца, в



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



НАЦИОНАЛЕН
ИНСТИТУТ НА
ПРАВОСЪДИЕТО



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

т. ч. не е „ копирал оригиналната база данни в пълния ѝ обем“, както се твърди в исковата молба по делото.

В този смисъл търговско разпространение на модулите „Българско право“ и „Съдебна практика“ на Лакорда АД не е неправомерно.

В качеството му на акцесорен, неоснователен е и искът за заплащане на обезщетение за причинените имуществени вреди с правно основание чл.94а, ал.1, т.1, във връзка с чл.94 ЗАПСП. Освен липсата на нарушение на авторските права върху съдържанието на базата данни, в *случая*, ищецът не е ангажирал доказателства за размера на причинените му неимуществени вреди т.е. има ли спад на приходите му след м.09.2006г. в сравнение с данните от предходни периоди и реализираните от него печалби.

На основание чл.64 ал.2 от ГПК /отм./ ищецът следва да бъде осъден да заплати на ответника сумата от 2280 лв., както и сумата от 7130 лв./направени във връзка с преюдициалното запитване до Съда на ЕО в Люксембург, поискано от ищеца/ или общо сумата от 9410 лв.

Водим от гореизложеното, Софийски градски съд

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявените от „Апис Христович“ ЕООД, ЕИК 121121084, срещу „Лакорда“ АД гр.София, ЕИК 175089245, съдебен адрес:, чрез адв.М. и М., обективно съединени иски с правно основание чл.95, ал.1, т.1 вр.чл.93в от ЗАПСП за установяване на факта на извършеното нарушение чрез осъществено извличане под формата на „постоянно пренасяне“, от „Апис право“ и „Апис практика“ към базите данни „Българско право“ и „Съдебна практика“ на „Лакорда“ АД, което съдържание е съществено в количествено и качествено отношение към м.09-10.2006г., иск правно основание чл.95, ал.1, т.2 вр.чл.93в от ЗАПСП за преустановяването на нарушението, изразяващо се в повторното използване на съдържанието на базата данни или на негова съществена в количествено или качествено отношение част, чрез неправомерно търговско разпространение на извлечените данни от „Апис право“ и „Апис практика“ под формата на копия от модулите „Българско право“ и „Съдебна практика“, както и иска с правно основание чл.94а, ал.1, т.1, във връзка с чл.94 ЗАПСП за заплащане на обезщетение в размер от 100 000 лв., причинени имуществени вреди в резултат на извършеното нарушение, като неоснователни.

ОСЪЖДА „Апис Христович“ ЕООД, ЕИК 121121084, **ДА ЗАПЛАТИ В ПОЛЗА НА** „Лакорда“ АД гр.София, ЕИК 175089245, съдебен адрес:, чрез адв.М. и М., сумата от **9410 лв. /девет хиляди четиристотин и десет лева/, направени по делото разноски.**

Решението може да се обжалва в 14-дневен срок от връчване на препис на страните пред Софийския апелативен съд.



2.4. Решение от 17.06.2013. по възз търг. дело № 2027/2012 г. на Апелативен съд – София, 3. състав

СОФИЙСКИ АПЕЛАТИВЕН СЪД, Търговско отделение, трети състав, в публично заседание на четиринадесети декември през две хиляди и дванадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: СВЕТЛА БОЖКОВА ЧЛЕНОВЕ: ТЕОДОРА КРЪСТЕВА ИВАЙЛО М.

при секретаря Вася Блажева, като разгледа докладваното от съдия Кръстева т.д. № 2027 по описа за 2012 година и за да се произнесе взе предвид:

Производството е по чл.196 и сл. от ГГЖ /отм./ вр. с нар. 2 ал.1 от ПЗР на ГПК.

Постъпила е въззивна жалба от „Апис Христович” ЕООД, ЕИК 12112.1084, ... срещу решение № 225 от 10.02.2012 г. на Софийски градски съд, ТО, 6-ти състав по т. д. № 148/ 2007 г. с което са отхвърлени предявените от въззивника срещу „Лакорда”

АД, ЕИК 121121084, иск с

правно основание чл. 95, ал. 1, т. 1 във вр. с чл. 93в от ЗАПСП за установяване на факта на извършеното нарушение чрез осъществено извличане под формата на „постоянно пренасяне” от „Апис право” и „Апис практика” към базата данни „Българско право” и „Съдебна практика” на „Лакорда” АД, което съдържание е съществено в количествено и качествено отношение към м. 09 -10.2006 г., иск с правно основание чл. 95, ал. 1, т. 2 вр. с чл. 93в от ЗАПСП за преустановяване на нарушението, изразяващо се в повторно използване на съдържанието на базата данни или на негова съществена част в количествено или качествено отношение, чрез неправомерното търговско разпространение на извлечените данни от „Апис право” и „Апис практика” под формата на копия от модулите „Българско право” и „Съдебна практика”, както и иск с правно основание чл. 94а, ал. 1, т. 1 във вр. с чл. 94 от ЗАПСП за заплащане на обезщетение в размер от 100 000 лв. причинени имуществени вреди в резултат на извършеното нарушение.

Въззивникът, моли решението на първоинстанционния съд да бъде отменено, поради допуснатото от съда неправилно прилагане на материалноправните разпоредби. Подробни съображения излага в жалбата.

Въззиваемата страна „Лакорда” АД оспорва жалбата.

Съдът констатира, че жалбата е подадена в срока по чл. 259 от ГПК от легитимирана да обжалва страна в процеса, обуславяща правен интерес от обжалването и е процесуално допустима, поради което следва да се разгледа по същество.

СГС е сезиран с обективно съединени иски, предявени от „Апис Христович” ЕООД гр.София срещу „Лакорда” АД гр.София, чрез които се иска да бъде установен по реда на чл. 95, ал. 1, т. 1 от ЗАПСП факта на нарушение от ответника, на притежаваното от ищеца сродно на авторското право, като производител на база данни съобразно чл. 93в от ЗАПСП, да бъде осъден ответника в съответствие с чл. 95, ал. 1, т. 2 от ЗАПСП да преустанови неправомерното използване на базите данни и на основание чл. 94а, ал. 1, т. 1 от ЗАПСП да бъде осъден да заплати обезщетение за причинените вреди от датата на завеждането на иска, до окончателното изплащане на обезщетението. Съобразно направеното уточнение в хода по същество, иска



съдят сам да определи размера на обезщетението за причинените вреди, ведно със законните последици.

В исковата молба се твърди, че ищецът е производител на базите данни „Апис Право“ и „Апис Практика“ и в това си качество се явява носител на особени права върху тези бази данни по см. на чл. 936 и сл. от ЗАПСП. Твърди, че ищцовото дружество е направило съществени инвестиции за създаване на базите данни, свързани с цялостното организиране и финансиране на дейностите по събиране, сверяване, систематизирането, техническата обработка, както и непрекъснатото актуализиране на базата данни.

Твърди се, че от базите данни на действащите, изменителните, отменените и ненормативни актове в продукта „Апис Право“ са извлечени текстовете на над 19 700 документа, от които пълните текстове на повече от 7 200 документа на действащи актове, пълните текстове на повече от 2 670 документа на отменени актове, пълните текстове на повече от 5 330 документа на ненормативни актове.

Освен действащи редакции на актовете, от базите данни в „Апис Право“ били извлечени и предишни редакции, на онези актове, които имат такива редакции за периода 2001 - 2006 г. По този критерий, от базата данни на „Апис право“ били извлечени и публикувани в „Лакорда Легис“ над 5 200 документа.

Твърди се, че от базите данни на продукта „Апис практика“ са извлечени и публикувани в програмния модул „Съдебна практика“ на системата „Лакорда Легис“ общо 2 516 съдебни акта. В обобщение, от базата данни на „Апис Право“ била извлечена съществена в количествено и качествено отношение част, която представлявала около 82, 50 % от общия брой документи. От базата данни на продукта „Апис Практика“ извлечена съществена в качествено отношение част, а именно, непубликувана в други правни системи или в правната периодика практика на апелативните съдилища в Р България, на Софийски градски съд и на Районен съд - Берковица. В количествено отношение, посочената практика представлявала около 2.4 % от всички документи съдържащи се в „Лакорда Легис - Съдебна практика“ към 20.10.2006 г., но в качествено отношение, именно непубликуваната практика на посочените съдилища, придавала, специфичния облик на продукта „Апис Практика“ и го правела особено ценен източник на правна информация.

Твърди се, че ответникът е извлякъл всички тези данни, не чрез простото им копиране документ по документ от потребителската система, а чрез копирането на оригиналната база данни в пълния ѝ обем и вид, в който тя се съхранявала в производствения офис на „АПИС“. Копирането на базата данни е могло да бъде осъществено безпроблемно от някое от физическите лица - учредители на „Лакорда“ АД и членове на първия съвет на директорите, които до края на февруари 2006 г. са работели като специалисти в софтуерния отдел на „Апис“ - Г. Р. Г., Ч. И. К., К. К. К. и Г. П. Г..

Твърди се, че с описаните виновни действия, ответникът е причинил и продължава да причинява имуществени вреди на ищеца, защото разпространяваните от него продукти, били аналогични на продуктите на „Апис Право“ и „Апис Практика“. Вредата се изразявала и във



факта, че дружеството, е сключило договори и е заплатило авторските права на учени и специалисти за включване на техни материали в правните системи на „Апис”.

Ответникът „Лакорда” АД оспорва иска. Твърди, че е самостоятелен производител на база данни. Твърди, че е инвестирал 215 000 лв. в ПСИ „Лакорда Легис”. Дружеството разполагало с необходимите специалисти които да се грижат за качеството на базите данни и софтуерните разработки. За стартирането на проекта, от екипа на „Лакорда” АД били създадени уникални компютърни програми „Софтуер за създаване и актуализиране на база данни” и „Софтуер за визуализиране на база данни”, които нямали аналог и спомагали обработването на документите да се извършва много по-бързо.

Твърди, че данните, за които ищецът претендира, че са извлечени от системата на „Апис” нямат характер на обекти на авторски или на сродни на авторските права, защото са използвани общодостъпни източници на информация, каквито са нормативните и индивидуални актове на държавни органи на управление, в т.ч. и официалните им преводи. Това обяснявало и еднаквото съдържание на документи и в двете информационни системи, без да е налице копиране от базите данни на „Апис Право”. Това била причината и за съвпадането на отделни текстове на бележки, именно поради извличането на документите от официални сайтове на Министерски съвет и отделните министерства, в които, тези бележки вече съществуват.

Съдът като прецени доводите на страните и събраните по делото доказателства, намира за установено от фактическа страна следното:

С оглед очертаните с възраженията на страните спорни факти, пред СГС е изслушана и приета СТЕ в о.с.з. на 29.05.2007г. изготвена от в. л. Т. Т., от чието заключение, се установява следното:

Съдържанието на двете бази данни, не се препокрива. Те са различни като списък със заглавия на документи и като брой документи. Вещото лице е сравнило произволно избрани актове и е констатирало, че относно съдържанието, двете бази данни не са идентични. ПИС „Лакорда” и ПИС „Апис” имали различни начини за обозначаване на препратки в базите си данни.

Според експерта, между структурата и елементите на базите данни на ищеца и ответника, няма взаимно еднозначно съответствие. Структурите и елементите на двете бази са принципино различни в организационно, смислово и технологично ниво.

Изложено е разбирането, че оригинерната база данни на ищеца, ПИС „Апис” не е копирана и не е възможно да бъде копирана в базата данни на ответника, ПИС „Лакорда”, нито като единичен документ, нито в пълния ѝ обем и структуриран вид. Това е така, защото двете бази данни били съвсем различни като формат, структура, съдържание, препратки и легални дефиниции. При опит за копиране на документ от оригинерната база данни на ищеца, в тази на ответника се получавали множество съобщения за грешки.

Вещото лице е установило, че значителна част от сочените за копирани данни, представляват нормативни документи, които действително могат да бъдат открити свободно в информационното пространство. Идентични или сходни на документите, за които се твърди, че



съдържат особени отличителни белези, в т. ч. незаличени бележки на редакцията, незаличени препращания към преводите на английски език на документите, редакционни техники за обозначаване на историята на актовете и др., съществували в публично достъпни източници на информация, като официални публикации в интернет сайтове на държавни институции.

Сравнявайки текстовете на някой от над 20 000 документи съдържащи се в ПИС „Апис” и „ПИС „Лакорда”, вещото лице е установило разлики при оформянето на историята на актовете, при обозначаване на противоконституционни разпоредби, при оформяне на редакционни забележки, при оформяне на изменителни членове в нормативните актове и др. Не са били открити при търсене в ПИС „Лакорда”, в текстовете на документите от продуктивния модул „Българско право” не заличени служебни полета и препратки, използващи специфичния синтаксис на Системата за управление на база данни и идентични с тези, използвани в базите данни на продуктивния модул „Апис право”.

При направеното от вещото лице сравнение на примерно подбрани актове се установило, че някой от тях се намират и в двете ПИС. В съдържанието им в базите данни на ищеца и ответника обаче, се откривали разлики, подробно описани в таблица към заключението.

В резюме, вещото лице Т. Т. заключава, че базите данни на ищеца и ответника са напълно различни като формат и структура и не е възможно базата данни на ищеца да е копирана и възпроизведена в базата данни на ответника.

Освен изложените по-горе изводи, може да се направи заключение, че дори в двете бази данни да се срещат документи с еднакви редакционни бележки, препратки, грешки и пр, то абсолютно същите документи се срещат и в трети публично достъпни източници, от които и двете страни са могли да ги придобият и което обяснява наличието на общи белези в тях. Приложените за това конкретни примери от ответника са потвърдени от вещото лице, което е добавило и свои примери.

По делото е прието в о.с.з. на 06.12.2011г. и заключение на извършена съдебно-техническа експертиза от в.л. А. Т.. Първоначалния вариант на експертизата е изготвен въз основа на инсталирана на преносим компютър версия на „Лакорда” за клиент „МСМ - Клима” ООД, предоставена от ищеца, затова дадените въз основа на данни от тази система констатации, не могат да бъдат кредитирани. Въпреки изричните указания на съда, че вещото лице следва да съобрази само доказателствен материал за ПИС „Лакорда” предоставен му от ответника, в повторно изготвеното заключение, описвайки източниците на информация, инсталираната на преносимия компютър версия отново е цитирана.

В заключението се съдържат неясни и противоречиви констатации. Така в заключителната част, като отговор на първия от поставените въпроси, вещото лице посочва, че текстовете на „залепените” допълнителни, преходни и/или заключителни разпоредби към консолидираните версии на изброените български нормативни актове /вкл. по отношение на броя на знаците „” /точка/ в многоточията/ в системата „Лакорда”, „Апис 5х” и „Апис 6” са идентични, и едновременно с това, със следващия абзац казва, че текстовете, визуализирани в онлайн версията на продукта „Лакорда” не съдържат „залепени” допълнителни, преходни и/или



заклучителни разпоредби, както и многоточия под формата на разделители. По идентичен начин са формулирани и отговорите на всички останали въпроси. От направеното разграничение на констатациите при онлайн версията на продукта „Лакорда“ и при съпоставяне на заключението със варианта, не приет от съда, става ясно, че то следва да бъде разисквано само досежно изводите от проверката на онлайн версията, тъй като останалите очевидно касаят проверката от инсталираната на праносимия компютър ПИС.

В изброените в третата задача актове, в текстовете на продукта на „Лакорда“ не са открити зададените правописни, редакционни или от друго естество грешки от продуктивния модул „Апис Право“.

В изброените в четвъртата задача нормативни актове, не са налице идентични препратки към преводите им на английски език, в двете системи.

Не са открити в продукта „Лакорда“ незаличени служебни полета и препратки, използващи специфичния синтаксис на системата за управление на база данни BRS Search, използвана от ищеца за администриране на база данни на продуктивния модул „Апис Право“, във версията на „Лакорда“.

Установено е, че броя на съдебните актове на Апелативен съд - Варна в продуктивния модул „Съдебна практика“ в системата „Лакорда“ не е еднакъв с броя на съдебните актове в останалите системи на продуктивния модул „Апис практика“ - „Апис 5х“ и „Апис 6“. Вещото лице е заявило, че не може да установи идентичност на наименованията по начина на изписване на заглавията на документите.

Установено, че в онлайн версията на „Лакорда“ не излиза списък с 89 броя решения на Районен съд - Берковица.

Не е визуализирана еднаквост при двете системи в текста, както и в оформянето на липсващия такъв под формата на многоточия и интервали в цитирания във въпрос девет, документ.

В продукта на „Лакорда“ заглавията на документите - изброените във въпрос десет съдебни актове на Апелативен съд - София, са идентични с тези в ПИС на „Апис 5х“ и „Апис 6“, но непълни. Не са налични текстове „мото“.

В продукта на „Локорда“ заглавията на изброените във въпрос единадесет документи на Апелативен съд - Пловдив, са идентични с тези в ПИС на „Апис 5х“ и „Апис 6“, но няма поставени след логическия край на съдебния акт текстове.

В продукта „Лакорда“ не са открити текстове на статиите на П. Р. „За и против апелацията“ и „Някой нови съдебни производства по НПК, в сила от 2000 г.“

Видно от основното заключение на вещо лице П. П., прието в о.с.з. на 29.05.2007 г. за периода 01.01.2000 - 31.12.2005 г. за създаването, осъвременяването и поддържането на „Апис право“ ищцовото дружество е направило инвестиции в общ размер на 593 075 лева. Данните изложени от експерта сочат, че най-голям е относителния дял на средствата за работна заплата 58, 26 %. Разходите за текстообработка заемат 23,04 %, а около 1 % са направените инвестиции за продукта за абонамент на ДВ и Авторски права.



За периода 01.01.2000 - 31.12.2005 г. за поддържането и осъвременяването на базата данни „Апис практика“ са направени инвестиции в общ размер на 32 001 лева.

Според приетото в о.с.з. на 30.10.2007 г. допълнително заключение на ССЕ, финансовите средства за създаване, обработка и поддръжка на базата данни за продуктите „Лакорда -Българско право” и „Лакорда - Съдебна практика” за периода от 15.06.2006 г. до 30.09.2006 г. са в размер на 107 088 лв. Най-голям дял 57, 77 % имат разходите за обезпечаване на обработката на данни., които включват разходи за хонорари и адвокатски възнаграждения и за разлика от ищеца, не включват разходи за осветление, отопление, вода, телефон, наеми, реклами, канцеларски материали, консумативи.

Според приетото в о.с.з. на 08.06.2010 г. основно заключение на ССЕ и допълнителното към него прието в о.с.з. на 16.11.2010 г. извършени от в.л. П. П., за периода 01.01.2000 г. до 31.12.2005 г. „Апис Христович” ЕООД е направил инвестиции в размер на 60 658, 30 лв. за събиране, сверяване и използване на съдебна практика на база данни „Апис Практика”. Не са установени документи при ответника, за направени от него плащания за придобиване на правото да се ползват визираните в предмета на експертната статии и актове.

Установено е, че размерът на инвестициите за периода 25.05.2006 г. до 30.09.2006 г. за производството на собствена база данни на „Лакорда” АД съдържаща „Българско право” и „Съдебна практика” е 156 605 лв. В счетоводството на дружеството, разходите не са отчитани поотделно, за двата модула. Плащанията за съдебна практика не са индивидуализирани по съдилища, а са отнесени като част от общо инвестираната сума. Дружеството води счетоводството си съгласно изискванията на българското законодателство и счетоводните стандарти.

За същия период на трудови правоотношения в „Лакорда” АД са били 4 лица с възнаграждение за периода от 7200 лв., като едновременно с тях дружеството е имало договори като възложител с над 50 лица по извън трудови взаимоотношения с инвестиция от 89 665 лв. Договорите са били с предмет текстообработка, правен анализ, сътрудничество при разработката на българска правна система, обработка на български нормативни актове и др.

Инвестицията на „Лакорда” в софтуер за производство на собствена база данни, съдържаща „Българско право” и „Съдебна практика” е 56 426 лв.

За придобиването на „Апис Практика” ищецът е извършил плащания за периода от 01.01.2000 г. до 30.09.2006 г. за сумата от 88 3603, 30 лв., изразходвани за заплати, договори с фондации, съдилища и физически лица.

Ищецът е изразходвал за придобиване на данни представляващи съдебна практика на Апелативен съд - Велико Търново сумата от 1350 лв., заплатени на М. Т., съдебен деловодител в съда, за подбор на съдебните решения и тяхното фотокопиране в периода 19.10.2004 г. до 08.09.2006 г. За фотокопиране на съдебни актове предоставени безвъзмездно от Районен съд - Берковица, за копиране на машина - собственост на ЕТ „Век ден - Йордан Велков” е заплатена сумата от 103, 70 лв.

За придобиването на данни, представляващи нормативни актове за създаване на база данни за продукта „Апис Право” за периода 01.01.2000 г. - 30.09.2006 г. ищецът е инвестирал



665 806 лв. В дружеството не е заведена отчетност за плащания за придобиване на данни по отделни нормативни актове.

Пред САС е приета заключение на в. л. З. Д. по допуснатата ССЕ. Констатациите в нея не се различават от установеното в първоинстанционния съд. Не са установени първични счетоводни документи за плащания от „Лакорда” АД в периода 26.05.2006 г. до

30.09.2006 г. на лице П. Р., както и на преводачи. Не са предоставени първични счетоводни документи и за извършени плащания от ответника в същия период на Апелативен съд - Варна, Апелативен съд - Бургас, Апелативен съд - Велико Търново, Апелативен съд - Пловдив, Апелативен съд - София и Районен съд - Берковица.

Според установеното от в.л. Д., за периода от 26.05.2006 г. до

30.09.2006 г. дружеството е начислило разходи за възнаграждения по три трудови договора и едни договор за възлагане на управлението общо в размер на 7 742, 96 лв. Лицата заети по трудово договор са на длъжности оператор и на база данни. За същия период общия размер на изплатените за възложена работа на външни сътрудници разходи е в размер на 93 431, 17 лв.

В хода да производството са събрани и гласни доказателствени средства -разпитани са свидетели, а именно - св.А. и М., както и св.Х. К.. и П. К.а.

При разпита в о. с. з. на 29.05.2007 г. на свидетелите И. А.и М.М., изготвили т. нар. „експертното заключение", приложено към ИМ, където се съдържат твърдения за извличане на базата данни на ищеца от страна на ответника и се дават примери е установено, че тези лица, нямат качество на експерти по см. на ЕПК, а по поръчка на ищеца и по предаден от него сравнителен материал са извършили сравнение, при което са установени „прилики" и „разлики" между базите данни. Св. М. признава, че двата продукта са „абсолютно различни като логика, по която обработват базата данни". Експертите са проверили едва няколко десетки документи (от недопуснатия от съда недоверен източник), без да се търсят прилики с публично достъпни източници, както изрично признават.

Предвид горното, свидетелските показания на лицата И. А.и М.М.. не следва да се кредитират изцяло, а следва да се оценяват като заинтересовани по смисъла на чл.136 ЕПК /отм./, тъй като ищецът им е поръчал и платил извършването на изследване, като сам им е предоставил сравнителен материал, недопуснат като доказателствен материал от съда.

Свидетелят Х. К.л заявява, че е работил в предприятието „Апис Христович" ЕООД от 1997г. Твърди, че са използвани публично достъпни източници, какъвто е Държавен вестник в хартиен оригинал след 1997 г. и свободния достъп до нормативните актове в сайтовете на ведомствата. Недостъпни били т. нар. консолидираните версии на нормативните актове, с внесените в тях изменения и допълнения. Това била и работата на екипа на „Апис”, да ги изработва. Затова и първия проект на свидетеля по който започнал да работи след постъпването му във Апис, бил за направата на т.н. „машина на времето", защото разбрали, колко полезни били старите редакции, когато юристите разглеждали казус от преди няколко години.

При излизането на пазара на продукта на „Лакорда" АД установили, че историческите версии на актовете в ПИС на ответника са същите версии, които били в базата, данни на



„Апис“. Извършването на консолидация на нормативен акт, означаването на измененията и допълненията, било редакторска работа, според възприетия от редакцията стил. Понякога се налагало да се поставят организационни бележки, бележки на редакцията. Ако имало допусната техническа грешка от законодателя, примерно след ал. 8 се добавя ал. 9, а всъщност акта намал ал. 8, техническата грешка се отбелязва. В такива случаи редакцията се обаждала във ведомството, приело нормативния акт и грешката се отстранявала. Това било специфичен редакторски труд. Друг подобен труд бил, когато има преходни и заключителни разпоредби в изменения акт и те касаели по някакъв начин действието на съответния ЗИД, редакцията прикрепяла акта и най-отдолу поставяли т.н. жаргонно „сателитки. Редакцията имала точни условия за прикрепване. При „Апис“ правилата били точно кои версии да се прикрепват. Другите редакции го правили по различен начин. В продукта информацията, като цяло, документите не били обект на авторско право, защото били нормативни актове и актове на съдилищата. По невнимание на редакцията там попаднали статии на П. Р., на когото по -късно било платено обезщетение. Тези статии били открити по-късно и в системата на „Лакорда“ АД. В „Апис“ свидетелят е работил с Г. Г., Г. Г., К. К. и Ч. К.. Г. лично бил програмирал системата „Апис 3“ и след това системата „Апис 4“ по възлагане на „Апис Христович“ ЕООД. След това Г. бил привлечен като съдружник в групата „Апис“. Г. бил ръководител на целия софтуерен отдел на „Апис“. Другите - Г., К. и К. били програмисти в софтуерния отдел на „Апис“, като К. К. и Чардар К. от 2005 г. започнали разработването на „Апис 6“. Г. Г. като съдружник се ползвал с пълно доверие във фирмата. Той отговарял за сървъри, база данни, имал пълен достъп. По същия начин програмистите в софтуерния отдел имали сървър, в който влизали с парола и там се намирала базата данни на продуктите-и, всички кодове, които те създавали при самата работа, както и блоговете, които те създавали. Г. Г. напуснал „Апис“ в края на м.01.2006 г..поради продължил дълго време скандал между съдружниците. В края на същия месец подали заявления за напускане и лицата Г., К. и К.. Те отчели работата си, предали кодовете и в края на м. февруари 2006 г. напуснали АПИС. „Лакорда“ АД била създадена в края на м.05.2006 г. и тримата Г., К. и К. отишли да работят там. Те били в първия управителен съвет. Г. Г. бил ръководител на софтуерния отдел и след това станал изпълнителен директор на „Лакорда“ АД.

Свидетелят Кл не бил виждал лично базата данни на „Апис“ да се слага в куфарче и не знаел как може една база данни да се сложи в куфарче, това не било вещ, която да се вземе да се носи. Г. като програмист имал базата данни в лаптопа си, имал е пълен достъп до цялата база данни, защото в качеството си на главен програмист и съдружник е имал неограничен достъп, но свидетелят не твърди, че базата данни на „Апис“ са използвани при „Лакорда“. Ставало дума за достъп до съдържанието на „Апис“. Всяко електронно съдържание можело да се конвертира с автоматични средства в друг формат.

Свидетелката П. Кла работи в „Апис Христович“ и като юрист - адвокат отговаряла за качеството на информацията, контакта с клиенти, със сътрудници. Твърди, че към момента когато е възникнала концепцията за създаване на продукта през 2002 г., единственият съд който предоставял достъп до съдебната си практика е бил ВАС. Достъп до друга практика имало чрез бюлетина на ВКС и правните списания. Единственият начин за снабдяване със съдебна



практика, бил чрез съдилищата и в незначителен процент чрез адвокати, които предоставяли решенията си. Определен интерес се наблюдавал към практиката на окръжните и апелативните съдилища, поради което „АПИС“ официално чрез писма до окръжни и апелативни съдилища, поискали да им бъде предоставена съдебна практика. Съгласие получили от апелативния и окръжен съд във Велико Търново, които определили по един деловодител, да им предоставя практика, всеки месец. Като цяло, съдилищата не проявили ентузиазъм да се дава публичност на съдебните актове.

Когато свидетелката започнала работа в „Апис“, тогава във фирмата работели Г. Г. и Г. Г., а К. К. и Ч. К. дошли по-късно. На практика всички програмисти разполагали с базата данни, тъй като те правили софтуерни програми, които помагали на тези бази данни да се появят в компютрите. Г. Г. и К. К. отишли да работят в „Лакорда“, която е създадена от бивш съдружник в „Апис“. След като на пазара излиза продукта на „Лакорда“ АД свидетелката лично направила сравнение с продукта на „Апис“, който касае съдебната практика, защото свидетелката била най-добре запозната с отличителните белези и начина, по който се качват съдебните решения. В „Апис“ се следяла тази информация. Това били отличителни неща, тъй като това било голям ръчен труд.

С определение на съда в о. з. на 30.10.2007 г. СГС е уважи искането на ищеца и е отправил преюдициално запитване до Съда на ЕО с искане за тълкуване на чл. 7 (2) от Директивата 96/9/ЕО от 11 март 1996 г. относно понятия от значение за решаване на правния спор. С решение от 05.03.2009 г. по дело С - 545/07 съдът е изложил следните съображения:

Моментът от който е налице извличане, по смисъла на чл. 7 от Директива 96/9/ЕО от защитена база данни, достъпна чрез електронно средство, съответства на момента на фиксирането на пренасяните елементи върху носител, различен от носителя на тази база данни.

Обстоятелството, че материалните и техническите характеристики на съдържанието на защитената база данни на даден производител са налице и в съдържанието на база данни на друг производител, може да се тълкува като белег за наличието на извличане по смисъла на чл. 7 от О Директива 96/9, освен ако това съвпадение може да се обясни с други фактори, а не само с извършено пренасяне между двете съответни бази данни. Фактът, че елементите, придобити от производителя на база данни от източници, които не са публично достъпни, са налице и в базата данни на друг производител, сам по себе си не е достатъчен да докаже наличието на такова извличане, но може да представлява белег за него.

Естеството на компютърните програми, използвани за управлението на двете електронни бази данни, не е част от преценката, за наличието на извличане, по смисъла на чл. 7 от Директивата.

Обстоятелството, че елементите за които се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани от защитена с правото sui generis база данни, са били придобити от нейния производител от източници, които не са публично достъпни, може в зависимост от размера на човешките, техническите и/или финансови средства, вложени от този О производител за събиране на разглежданите елементи от такива източници, да има значение за



квалифицирането на тези елементи като съществена в качествено отношение част от съдържанието на съответната база данни по смисъла на чл. 7 от Директивата.

Официалният, и публично достъпен характер на част от елементите, съдържащи се в база данни, не освобождава националната юрисдикция от задължението при преценката на наличието на извличане и/или повторно използване на съществена част от съдържанието на посочената база данни, да провери, дали елементите, за които се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани от посочената база данни, представляват съществена в количествено отношение част от цялото съдържание на последната или евентуално дали представляват съществена в качествено отношение част от него, доколкото се явяват голяма човешка, техническа или финансова инвестиция за придобиване, проверка или оформление.

При така установеното от фактическа страна, САС достигна до следните правни изводи:

С иска по чл. 95, ал. 1, т. 1 от ЗАПСП ищецът цели установяването на един факт с правно значение - този на извършването на нарушение от ответника, на притежавано от него, в конкретната хипотеза, сродно на авторското право, като производител на база данни, съобразно чл. 936 от ЗАПСП. Нарушение е всеки вид неправомерно използване на сродното право. Нарушение е всяко използване на обекта на закрила, без носителя на правото да е дал разрешение. С този иск, търсената от ищеца защита спира, до установяването на самия факт на нарушение.

С иска по чл. 95, ал. 1, т. 2 от ЗАПСП се цели преустановяването на неправомерното използване от ответника на притежаваното от ищеца сродното право. Неправомерното използване може да представлява възпроизвеждане, разпространение, публично показване, превеждане, преработка и т.н. на защитени от ЗАПСП обекти.

И за двата посочени иска, предпоставки за предявяването им е наличие на сродно на авторското право и нарушение на сродното право от страна на ответника, като без значение е вида на нарушението, дали чрез нарушението е използван изцяло обекта на сродното право или отделни негови части. За предявяването и на двата иска, не е необходима вина на нарушителя, причинени вреди на ищеца в следствие на нарушението, покана за преустановяване на нарушението, както и то да продължава към момента на предявяване на иска.

По делото не се оспорва процесуалната легитимация на ищеца, като носител на защитено от закона сродно на авторското право, в качеството му на производител на база данни. Съобразно разпоредбата на чл. 936 от ЗАПСП, производител на база данни е физическото или юридическото лице, което е поело инициативата и риска за инвестиране в събирането, сверяването или използването на съдържанието на база данни, ако това инвестиране е съществено в количествено или качествено отношение.

Нормативната уредба има за цел да не допуска извличане и/или повторно използване на цялата или на съществена част в количествено или качествено отношение, от съдържанието на тази база данни.

За преодоляване на различията в законодателството на държавите - членки по отношение правната закрила на базите данни е приета Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и Съвета на Европейския съюз от 11.03.1996 г. Според чл. 7 от Директивата,



„извличане” за целите на обекта на закрила означава, постоянно или временно пренасяне на цялата или съществена част от съдържанията на база данни върху друг носител по какъвто и да е начин и в каквато и да е форма.

Спора по делото е съсредоточен около установяване на обстоятелството, дали ли е релевантно според визираните нормативни текстове извличане от ответника на база данни, от ПИС „Апис Право” и „Апис Практика”, притежавана от ищеца.

Събраните по делото доказателства не разкриват, сочения от ищеца факт на нарушение. Заключение на в. л. Т. Т. еднозначно установява, че не е възможно базата данни на ищеца да е копирана и възпроизведена в базата данни на ответника. Те са напълно различни като формат и структура. Констатираните от експерта различия, не представляват само модификации в съдържанието на елементите или разлика в структурната организация, изключени като съществени несъответствия, съобразно т. 1 от Решението по дело С-545/07 на Съда на ЕО, по преюдициалното запитване. В експертизата е направен обстоен анализ на всички значими за двете бази данни критерии, освен като формат и структура, още и по структурните елементи като заглавие, история, раздели, глави, препратки, квалификации, легални дефиниции. Вещото лице мотивирано е обяснило защо счита, че не е налице идентичност и алгоритъма по който е достигнало до този извод. Ето защо, съдът не споделя поддържаните от ответника доводи, че експертизата не съответства на даденото с Решение по дело С-545/07 становище и е без правно значение за спора. Няма как, освен чрез специалните знания на вещи лица, да се изясни възникналия по делото въпрос, дали на първо място е налице идентичност в базата данни и на двете страна, като резултат от пренасяне на базите данни на „Апис Христович” ЕООД в ПИС на ответника, и въз основа на нея, евентуално да се надгради, казаното в закона за значимо, извличане, в хипотезата на съществено в количествено или качествено отношение. Още повече предвид спецификата на конкретните материали, които представлява нормативни актове и съдебна практика и до които страните имат равен достъп /извън хипотезата на извършените от тях инвестиции за придобиване, проверка и оформление, обосноваващи като съществена в качествено отношение част от базата данни/.

САС не намира за правилно, позоваването от ищеца на тези от констатациите на в. л. А. Т., които са резултат от работата му с данни, предоставени му еднолично от ищеца на преносим компютър, а не по надлежния начин от ответната страна. Доколкото в заключението има изведени ясни отговори на поставените задачи, които могат да бъдат кредитирани, то това са само свързаните с данни от предоставената от ответника ПИС, а те недвусмислено отричат идентичност, свидетелстваща за процесното извличане на база данни от ПИС „Апис”. Възражението, че позоваването от ответника на онлайн версията е „не на място”, защото тя не съществувала в състояние, в каквото е била през процесния период, е неаргументирано и голословно. По делото липсват доказателства, разколебаващи доказателствената сила на ПИС на ответника, във варианта, до който е осигурен достъп на вещото лице, а да се презюмира хипотетично негодността ѝ, само с оглед техническото експониране на същата е неоправдано.

Не е достатъчен само случаят, че конкретни лица от ръководния и софтуерния екип на „Лакорада” са бивши служители в „Апис Христович” ЕООД, за да се приеме, че е факт,



пренасянето на база данни от системата на ищеца. Причината, че междуличностни конфликти между съдружниците са довели до напускането на тези лица от ищцовото дружество не е причина, оттеглянето им да е съпътствано със сочените от ищеца действия, ако не са налице убедителни доказателства. Нещо повече, разпитите по делото свидетелстват за функциите на бившите им колеги в „Апис Христович“ ЕООД, но в тях не се съдържат никакви индикации, че са били свидетели на действия по неразрешено пренасяне на данни.

Ето защо, с оглед изложеното, САС преценява, че по делото не е установена, въведената с нормативната уредба предпоставка за основателността на иска, а именно, да е доказано извличането на съществена част в количествено отношение, от базата данни на ищеца.

Не е доказано и извличане на съществена част в качествено отношение, с оглед публично достъпния характер на елементите, съдържащи се в базата данни.

С приетите пред първоинстанционния съд и във въззивното производство съдебно - счетоводни експертизи, категорично се установи, че за създадената от него система, ответникът е вложил значителен и съответен на обема ресурс, за проверка, оформление и редактиране на данните в системата. От заключените на в. л. П. става ясно, че най- голям дял от инвестициите 57, 77 % имат разходите за обезпечаване на обработката на данни., които включват разходи за хонорари и адвокатски възнаграждения. Тези данни се потвърждават и от заключението на в.л. З. Д.. Едновременно с това, съпоставени цифрово, инвестициите на двете дружества за изследвания период, не показват преимущество за ищеца, каквото, ако е налице, би било повод, да се счете, че разликата е вследствие спестените с извличането на данни от ПИС „Апис“, средства.

По изложените съображения, като е отхвърлил предявения иск за установяване на факта на нарушение от „Лакорда“ АД, на правото като производител на база данни на „Апис Христович“ ЕООД за ПИС „Апис Право“ и „Апис Практика“, първоинстанционния съд е постановил правилен съдебен акт, който в тази част, следва да бъде оставен в сила. Акцесорността на исковете по чл. 95, ал.1, т. 2 от ЗАПСП и по чл. 94а, ал. 1, т. 1 от ЗАПСП от главния иск по чл. 95, ал.1, т. 1 от ЗАПСП, обуславя отхвърлянето им като неоснователни и досежно тях, и в тази част, решението на СГС следва да бъде оставено в сила.

По направените по делото разноски:

При този изход на спора, въззивникът дължи на въззиваемата страна, направените разноски по делото пред САС за адвокатско възнаграждение, но доказателства за такива не са представени, поради което и не следва да се присъждат.

Водим от горното, съдът

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА решение № 225 от 10.02.2012 г. на Софийски градски съд, ТО, 6-ти състав, по т. д. № 148/ 2007 г.

Решението може да се обжалва в едномесечен срок от връчването му на страните, пред Върховен касационен съд, при условията на чл. 280 и сл.



2.5. Решение от 17.11.2014 г. по търг. дело № 199/2014 г. на Върховния касационен съд, I ТО

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, Търговска колегия,
Първо отделение, в публично заседание на седемнадесети ноември през две хиляди и
четиринадесета година, в състав

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ТОТКА КАЛЧЕВА
ЧЛЕНОВЕ: КОСТАДИНКА НЕДКОВА
ВЕРОНИКА НИКОЛОВА

При секретаря Петя Кръстева като изслуша докладваното от съдия Николова т. д. №199
по описа за 2014г. и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.290 от ГПК.

Образувано е по касационна жалба на „Апис Христович“ ЕООД, гр.София, срещу
решение №1562/17.06.2013г. по в.т.д. №2027/2012г. на Софийски апелативен съд, ТО, 3 състав.
С него е потвърдено решение от 10.02.2012г. по т. д. №148/2007г. на Софийски градски съд,
ТО, VI-6 състав, с което са отхвърлени предявените от „Апис Христович“ ЕООД, гр. София,
срещу „Лакорда“ АД, гр.София, обективно съединени иски с правно основание чл.95 ал.1 т.1
вр. чл.93в от ЗАПСП за установяване на факта на извършеното нарушение чрез осъществено
извличане под формата на „постоянно пренасяне“ от „Апис Право“ и „Апис Практика“ към
базите данни „Българско право“ и „Съдебна практика“ на „Лакорда“ АД, което съдържание е
съществено в количествено и качествено отношение към м.09-10.2006г., иск с правно
основание чл.95 ал.1 т.2 вр. чл.93в от ЗАПСП за преустановяване на нарушението, изразяващо
се в повторното използване на съдържанието на базата данни или на негова съществена в
количествено или качествено отношение част, чрез неправомерно търговско разпространение
на извлечените данни от „Апис право“ и „Апис практика“ под формата на копия от модулите
„Българско право“ и „Съдебна практика“, както и иска с правно основание чл.94а ал.1 т.1 във
връзка с чл.94 от ЗАПСП за заплащане на обезщетение в размер от 100 000 лева, за причинени
имуществени вреди в резултат на извършеното нарушение.

В касационната жалба се сочи, че обжалваното решение е неправилно и необосновано.
Касаторът поддържа, че въззивният съд неправилно и в противоречие с действащата норма на
чл.93б от ЗАПСП е квалифицирал спорното право, като сродно на авторското право, а не като
особено /*suu generis*/ право в полза на производителя на база данни. Поддържа, че между двата
вида права има съществена разлика, изразяваща се в това, че обект на закрила на особеното
право по чл.93 б от ЗАПСП е не творческата дейност на автора, а инвестициите на
производителя в съдържанието на базата данни и то само срещу извличане и повторно
използване. Твърди, че наред с това съдът погрешно е преценявал наличието на нарушението
„извличане и повторно използване“ с критериите за нарушение на авторското право, като е
преценявал дали са налице действия по „възпроизвеждане“, „разпространение“ и други, които
се отнасят до нарушението на авторски права и не са приложими в случая. Твърди и наличие



на процесуални нарушения, състоящи се в това, че въззивният съд не е разгледал пороците на първоинстанционното решение, изложени във въззивната жалба, съответно не се е занимавал с оплакванията и доводите в жалбата и в писмената защита. Поддържа, че съдът неправилно е кредитирал заключението на вещото лице А. Т. в частта му, с която е извършена съпоставка на версиите на базите данни, актуални към ДВ бр.92 от 22.11.2011г., тъй като те отразяват състоянието на базите данни повече от пет години след периода, когато се твърди, че е извършено извличането. Прави оплаквания, че при постановяване на съдебния акт Софийски апелативен съд, в нарушение на разпоредбата на чл.633 от ТПК, не се е съобразил със силата на тълкувано нещо на решенията на Съда на Европейския съюз по преюдициални запитвания, във връзка с тълкуване на разпоредбата на чл.7 ал.2 б."а" от Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 11 март 1996г. за правна закрила на базите данни, транспонирана в чл.93в ал.1 т.1 от ЗАПСП.

Ответникът „Лакорда“ АД оспорва касационната жалба като неоснователна и недоказана. Поддържа, че съдът е обсъдил всички релевантни доказателства, събрани от първата и въззивната инстанция именно с оглед твърденията за „извличане“ по смисъла на чл.93в от ЗАПСП, а също и според твърденията в исковата молба за това как е било осъществено това извличане - чрез копиране на цялото съдържание на базите данни на ищеца. Счита, че по делото е установено безспорно, че той е използвал публично достъпни източници, различни от базата данни на ищеца, като също така е направил съществена инвестиция в създаването и оформлението на своята база данни. Претендира разноски.

С определение №688/25.07.2014г. по настоящото дело е допуснато касационно обжалване на въззивното решение на основание чл.280 ал.1 т.3 от ГПК за произнасяне по материалноправния въпрос: „Към кой момент следва да се съпостави съдържанието на спорните бази данни, с оглед установяване на извършено извличане и в частност дали това е моментът на първоначалното появяване на оспорената база данни или към всеки един произволен бъдещ момент до приключване на съдебното дирене?“

Върховният касационен съд, Търговска колегия, състав на Първо отделение, след преценка на данните по делото и заявените касационни основания, съобразно правомощията си по чл.290 ал.2 от ГПК приема следното:

Производството по делото е образувано по предявени от „Апис Христович“ ЕООД, гр.София, срещу „Лакорда“ АД, гр.София, обективно съединени искиове с правно основание чл.95 ал.1 т.1 и т.2 от ЗАПСП, във връзка с чл. 93в от ЗАПСП и чл. 94, във връзка с чл. 94а ал.1 т.1 от ЗАПСП, за установяване факта на нарушението извличане, преустановяване на неправомерното използване, както и за плащане на обезщетение за извличане и повторно използване на база данни от продуктите модули „Апис Право“ и „Апис Практика“, включени в разработената от ищеца правна информационна система „Апис б“ и нейната интернет версия „Апис Уеб“. Ищецът поддържа, че има качество „производител на база данни“ и в това си качество се явява носител на особени права върху тези бази данни по см. на чл. 93б и сл. от ЗАПСП. Твърди, че в нарушение на чл. 93 в от ЗАПСП, ответникът бил извлякъл и използвал повторно в произведената от него и пусната в продажба на пазара през



м. септември 2006г. правна информационна система „Лакорда Легис“ съществена в количествено и качествено отношение част от базите данни „Апис Право“ и „Апис Практика“. Поддържа, че от базата данни на „Апис Право“ е извлечена съществена в качествено и количествено отношение част, а именно от общо 23 881 документи в модула „Българско право“ на „Лакорда Легис“, извлечени са текстове на над 19700 документа, в т. ч. действащи, изменителни, отменени и ненормативни актове, което съставлявало 82,5 % от общия брой документи, включително и „стари“ редакции на нормативни актове. Твърди, че от базата данни на „Апис Практика“ е извлечена съществена в качествено отношение част, а именно непубликувана в други правни системи или в правната периодика практика на апелативните съдилища в Република България, на Софийски градски съд и на Районен съд Берковица. Твърди също, че е налице извличане на други данни, свързани с документи, а именно препратките между документите и легалните дефиниции на определени термини или понятия. Поддържа, че е установил извършеното извличане към дата 20.10.2006г.

Ответникът „Лакорда“ АД оспорва исковете по основание и размер. Счита, че ищецът не е доказал по несъмнен и обективен начин размера на инвестицията, направена от него за създаването, обработката, и поддръжката на базите данни „Апис Право“ и „Апис Практика“, поради което не е доказал качеството си на производител на база данни. Поддържа, че „Лакорда“ АД е самостоятелен производител на база данни, поради направени инвестиции в уникални компютърни програми за създаване, актуализиране и визуализиране на базата данни. Твърди, че е създал собствена база данни за правната информационна система „Лакорда Легис“, в която е инвестирал първоначално сумата от 260 000 лв., наел е служители по граждански и трудови договори, създал е уникални компютърни програми за обработване на базите данни, а също така е структурирал въпросните бази данни по свой уникален начин, който няма нищо общо със структурата на базите данни на ищеца. Благодарение на тези компютърни програми правната информационна система на „Лакорда“ АД се обработвала по принципно различен начин и се отличавала с уникалност на структурата и класификацията на базата данни. Съдържанието на базата данни, което няма характер на обект на авторски и сродни права, било придобито от „Лакорда“ АД от общодостъпни източници - интернет страници на редица институции, електронни и хартиени издания на сборник „Нормативни актове“ на Министерски съвет, Държавен вестник и други. Поддържа, че е придобил по легален начин и съдебната практика на съдилищата, още повече че по закон те са задължени да публикуват решенията си. Твърди, че за да отговори на критерия „съществена част в качествено и количествено отношение, съобразно задължителната практика по прилагане на Директива 96/9/ЕО, ищецът е следвало докаже наличие на съвпадане на огромен брой документи в процесите бази данни. Твърди, че ищецът твърди съвпадения в не повече от 50 - 60 документи, които дори и да бяха доказани, са недостатъчни, за да покрият количествения критерий при преценката за извличане.

За да потвърди първоинстанционното решение за отхвърляне на исковете, въззивният съд е приел, че не е установена въведената с нормативната уредба предпоставка за основателността на исковете, а именно да е доказано извличането на съществена част в



количествено отношение от базата данни на ищеца. Приел е, че не е доказано и извличане на съществена част в качествено отношение, с оглед публично достъпния характер на елементите, съдържащи се в базата данни. Посочил е, че не е достатъчен само фактът, че конкретни лица от ръководния екип на „Лакорда“ АД са бивши служители в „Апис Христович“ ЕООД, за да се приеме за доказано пренасянето на база данни от системата на ищеца. Изтъкнал е и обстоятелството, че ответникът е вложил значителен и съответен на обема на базата данни ресурс за проверка, оформление и редактиране на данните в системата.

По въпроса, по който е допуснато касационно обжалване, съставът на ВКС приема следното:

Разпоредбите на чл. 93в, ал. 1, т.1 и т.2 ЗАПСП, признават на производителя на база данни правото му да забрани извличането - чрез постоянно или временно пренасяне на съдържанието на тази база или на негова съществена част /било в количествено или в качествено отношение/, върху друг носител, по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, както и да забрани повторното използване на съдържанието на базата данни или на негова съществена в количествено или качествено отношение част чрез разгласяване под каквато и да е форма, включително разпространение на копия, отдаване под наем или предоставяне по цифров път.

Дефиницията на понятието „извличане“ възпроизвежда текста на чл. 7 (2) от Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и Съвета на Европейския съюз от 11 март 1996г. за правна закрила на базите данни, съгласно който „извличане“ означава постоянното или временното пренасяне на цялата или на съществена част от съдържанието на база данни върху друг носител по какъвто и да е начин и в каквато и да е форма. В настоящото производство, с определение на първоинстанционния съд от 30.10.2007г. е отправено преюдициално запитване до Съда на ЕС с искане за тълкуване на чл. 7 (2) от Директивата 96/9/ЕО от 11 март 1996 г. относно понятието от значение за решаване на правния спор. Преюдициалното заключение на Съда на ЕС по дело №С- 545/2007г., образувано по преюдициалното запитване, дава задължителни указания по прилагането на директивата, като се ползва със сила на тълкувано нещо както по отношение на националния съд, отправил запитването, така и по отношение на всички юрисдикции и органи в държаните членки.

Съгласно съображение 40 от решението понятието „извличане“ следва да се разбира „в широк смисъл, като означаващо всяко неразрешено действие на присвояване на цялата или на част от съдържанието на база данни, като в това отношение естеството и формата на използвания начин на действие са без значение. Като решаващ критерий за извършено извличане Съдът на ЕС в съображение 41 от мотивите е посочил: „наличието на дадено действие по пренасяне на цялата или на част от съдържанието на съответната база данни на друг носител от същото естество като това на носителя на посочената база данни или от различно естество. Такова пренасяне предполага, че цялата или част от съдържанието на дадена база данни се намира върху друг носител, различен от този на оригиналната база данни“. Съгласно съображение 45 от решението „момента, в който е налице извършено извличане от електронна база данни, съответства на момента на фиксиране на извличаните



елементи върху носител, различен от този на оригиналната база данни, независимо дали това фиксиране е с постоянен или временен характер". Съдът е подчертал, че „за целите на тълкуването на понятието извличане също така е без значение, че пренасянето на съдържанието на защитената база данни води до подредба или организация на съответните елементи, различна от тази, която характеризира оригиналната база данни." В съображение 48 се изтъква, че „предвид наличните технически възможности за реорганизация на електронните база данни, обстоятелството, че цялата или част от съдържанието на такава защитена с правото „*sui generis*" база данни се открива в модифицирана форма в друга база данни, само по себе си не е пречка за установяване на наличието на извличане. Същото се отнася и до наличието на разлики в структурната организация на двете съответни бази данни."

Даденото задължително тълкуване, по -специално относно момента, от който е налице извличане, следва да бъде съобразено при отговора на поставения правен въпрос. Безспорно този момент следва да бъде установен в производството по предявените иски за защита на правото „*sui generis*" на производителя на база данни, тъй като той е обуславящ за основателността на исовете предвид ограниченото времетраене на закрилата, която законът предоставя на правото - петнадесет години, считано от първи януари на годината, следваща годината, през която е завършено създаването на базата данни. Поради това в тежест на ищеца да установи не само твърдения от него факт на нарушението, но и момента на неговото осъществяване. По тази причина в производството по иск за защита на правото на производителя на база данни, следва да се осъществи съпоставяне на съдържанието на спорните бази данни, към момента на твърдянето извършване на извличането. Не винаги обаче това изчерпва предмета на доказване, като в зависимост от вида на твърдяното нарушение и вида на търсената защита може да бъде извършвана съпоставка на базите данни и към по -късен момент.

Защитата срещу извличането от база данни като форма на нарушение на правото, както и срещу повторното използване на съдържанието на базата данни или на нейна съществена част, се осъществява по исков ред чрез предвидените чл.95 ал.1 т.1 - т.6 от ЗАПСП иски, както и чрез осъдителния иск за обезщетение по чл.94 от ЗАПСП, като преценката на ищеца за подходящия ред на защита е обусловена и от това дали нарушението продължава към момента на предявяване на иска или то вече е преустановено, като в последния случай ищецът може да иска да бъде установен фактът на нарушението и да претендира обезщетение, но няма да има правен интерес от предявяването на иск за преустановяване на неправомерното използване. От твърденията в исковата молба за вида и периода на осъщественото нарушение върху базата данни като обект на закрила, както и от вида на предявения иск по чл.95 ал.1 от ЗАПСП - съответно дали е предявен само иск за установяване на факта на осъществено нарушение или и осъдителен иск за преустановяване на неправомерното използване или забрана за извършване на дейността, която ще съставлява неправомерно използване, зависят подлежащите на доказване факти и разпределението на доказателствената тежест за тях. В случай, че ищецът твърди, че е осъществено извличане от база данни, която обаче към настоящия момент вече не се използва неправомерно от ответника, ищецът следва да установи само факта на извършено



извличане, включително и момента, в който този факт е настъпил. При извличането на база данни самата дейност по извършване на нарушението може да има различна продължителност във времето, но тази дейност е завършена в момента на фиксирането на извлечените елементи върху носител различен от този на оригиналната база данни, независимо дали това фиксиране е с постоянен или временен характер. Обикновено самият момент на фиксирането е трудно установим, но той задължително предшества публичното представяне на оспорената база данни. Именно това е и предметът на доказване в производството по иска за установяване на нарушение по чл.94 ал.1 т.1 от ЗАПСП.

След първоначалното ѝ неправомерно извличане, базата данни може да бъде обект на неправомерно използване в продължение на определен период от време. При положение, че използването не е приключило, за ищеца ще е налице правен интерес от предявяването и на иск по чл.95 ал.1 т.2 от ЗАПСП за преустановяване на неправомерното използване, а за да бъде уважен искът, ищецът следва да установи, че използването продължава и по време на висящото съдебно производство. А ако е предявен и иск за обезщетение, продължителността на използването е от значение за претърпените от ищеца вреди и съответно за! размера на обезщетението.

С оглед изложеното отговорът на поставения правен въпрос е, че извличането на база данни се установява чрез съпоставка между базата данни, предмет на нарушението, според съдържанието ѝ към момента на първоначалната ѝ поява, с оригиналната база данни на производителя. Преценката на критериите за извличане не следва да отчита последващи модификации в съдържанието на пренесените елементи.

При предявен иск за преустановяване на използването на базата данни след извличането, в тежест на ищеца е докаже, че използваната база данни, според нейното актуално съдържание, е създадена в резултат на неправомерно извличане от базата данни на производителя, както и че използването продължава към момента на приключване на съдебното дирене.

При предявен иск за заплащане на обезщетение продължителността на използването е обуславяща за вида и размера на настъпилите вреди, доказването на които е в тежест на ищеца.

По съществото на касационната жалба.

Ищецът - касатор в настоящото производство е поискал от съда да постанови решение, с което да се установи факта на нарушението на неговото право върху процесните бази данни от продуктите модули „Апис Право“ и „Апис Практика“, включени в разработената от него правна информационна система „Апис б“ и нейната интернет версия, изразяващо се в извличане на съществена част от същите, осъществено към 20.10.2006г. и да се преустанови неправомерното използване на съдържанието на базите данни, както и да му бъде присъдено обезщетение в размер на 100 000 лева за претърпените от нарушенията вреди.

Основателни са оплакванията в касационната жалба, че съдът неправилно е причислил претендираното от ищеца право към категорията права, сродни на авторското. Действително правата на производителя на база данни не са сред изчерпателно изброените в чл.72 от ЗАПСП права, сродни на авторското. Разпоредбата на чл.95 ал.1 от ЗАПСП изрично визира базите



данни като самостоятелен обект на закрила, наред с произведенията и обектите по чл.72 от ЗАПСП, като по този начин ги разграничава. Независимо от това неправилната квалификация на вида и характеристиките на правото, предмет на исковия процес, не е обусловила изводите за неоснователност на предявените искове по чл.94 и чл.95 ал.1 т.1 и т.2 от ЗАПСП, нито се е отразила на допустимостта на постановеното решение.

Същото обаче се явява постановено при съществено нарушение на съдопроизводствените правила - касационно основание по чл.281 т.3 от ГПК. Правилно въззивният съд е приел, че ищецът е производител на базите данни „Апис Право” и „Апис Практика”, като изводът му за извършването на съществени в количествено и качествено отношение инвестиции в базите данни от страна на „Апис Христович” ЕООД е основан на приетите по делото основно и допълнителни заключения на съдебно-счетоводната експертиза, свидетелските показания и представените писмени доказателства.

Преценката на съда за липсата на идентичност в съдържанието на създадените от ищеца бази данни с тази, използвана от ответника, обаче е направена, без делото да е изяснено от фактическа страна, в резултат на допуснати нарушения на процесуалните правила относно събирането на доказателства. Както бе посочено в дадения отговор на поставения въпрос по чл.280 от ГПК, за да бъде установено дали оспорената база данни е производна на базите данни, създадени от ищеца, следва да се извърши съпоставка на съдържанието на двете бази данни към посочения момент на първоначалната поява на базата данни на ответника.

За извършване на съпоставка на съдържанието на базите данни, в първоинстанционното производство са назначени и приети две съдебно — технически експертизи. В заключението на първата съдебно-техническа експертиза, прието в о.с.з. на 29.05.2007г. неоспорено от страните, вещото лице Т. Т. е извършило съпоставка на съдържанието на двете правно информационни системи Към момента на изпълнение на заключението - м. май 2007г.

С молба от 05.06.2006г. ищецът е поискал да бъде назначена допълнителна съдебно - техническа експертиза, която да извърши съпоставка на базите данни към 20.10.2006г., когато според твърденията му е било завършено извличането на съдържанието от процесите бази данни. Също така е поискал при изпълнение на заключението вещото лице да изследва програмния продукт на „Лакорда Легис”, актуален към бр.85 на ДВ от 20.10.2006г., инсталиран на преносим компютър марка HP Compaq, собственост на третото, неучастващо в делото лице „МСМ - Клима” ООД. Ищецът е обосновал това искане с твърдението, че програмните модули „Българско право” и „Съдебна практика” на правно - информационна система „Лакорда Легис”, са била инсталирани на този компютър от служители на „Лакорда” АД по силата на сключен договор между ответното дружество и третото лице „МСМ - Клима” ООД.

С определение от 27.06.2007г. първоинстанционният съд е допуснал поисканата задача, като в съдебно заседание на 26.01.2010г. е допуснал изменение на задачата съгласно молба на ищеца от същата дата. С молба- становище от 28.02.2011г. ответникът се е противопоставил на това вещото лице да ползва при изпълнение на своята задача преносими компютри, които не са били приобщени като доказателства по делото. С определение от 01.03.2011г.



първоинстанционният съд е поставил задача на вещото лице да допълни заключението, като се съобрази с базата данни на двете дружества, предоставени от самите тях към датата на изготвяне на заключението. С уведомление от 28.05.2011г. вещото лице е поискало от съда съдействие, като бъде задължен ответника да му предостави инсталационен диск на програмния продукт „Лакорда” АД, в състояние, актуално към бр.85 на ДВ от 20.10.2006г. Съдът е оставил това искане без уважение.

При така поставената задача, назначеното по допълнителната съдебно - техническа експертиза вещо лице А. Т., е извършило съпоставка между продуктите модули „Апис Право” и „Апис Практика”, включени в разработената от ищеца правна информационна система „Апис 6” актуални към бр.85 на ДВ от 20.10.2006г. и програмните модули „Българско право” и „Съдебна практика” на правна информационна система „Лакорда Легис”, също актуални към бр.85 на ДВ от 20.10.2006г., като последните са инсталирани на преносим компютър марка HP Compaq, собственост на третото, неучастващо в делото лице „МСМ — Клима” ООД. Паралелно с това вещото лице е извършило съпоставка на програмните модули „Апис Право” и „Апис Практика” и програмните модули „Българско право” и „Съдебна практика” на правната информационна система „Лакорда Легис”, актуални към момента на изготвяне на заключението - м. ноември 2011г., които са му били предоставени от страните.

При възникналия спор относно методиката на изпълнение на експертизата, който е пренесен и във въззивната инстанция, съставът на САС, разглеждащ делото по реда на отменения ГПК, е бил задължен съгласно разясненията в т.11 на ТР№1/17.07.2001г. на ОСГК на ВКС, служебно да формулира задача към експертизата, като укаже на страните да предоставят на вещото лице необходимия сравнителен материал. В случая първоинстанционният съд неправилно е отказал да задължи ответното дружество да представи на вещото лице за изпълнение на задачите му своите версии на програмните модули „Българско право” и „Съдебна практика” на правно - информационна система „Лакорда Легис”, актуални към бр.85 на ДВ от 20.10.2006г. Вследствие на това вместо към 20.10.2006г., съпоставката между представения от страните материал за изследване - програмните модули от техните правно информационни системи, е била извършена към момента на изпълнение на заключението - 2011 г. Същевременно при изпълнение на втория вариант на заключението вещото лице е работило с веществени доказателства, които не са били приобщени по съответния ред. По тази причина въззивният съд не е взел предвид при постановяването на своето решение извършената от вещото лице съпоставка на продуктите модули, във версиите им към бр.85 на ДВ от 20.10.2006г. Въззивният съд е следвало да отстрани допуснатите от първоинстанционния съд нарушения на процесуалните правила, като даде възможност на ищеца да представи като веществено доказателство преносимия компютър, на който твърди, че са инсталирани програмните модули „Българско право” и „Съдебна практика” на правната информационна система „Лакорда Легис”, както и да ангажира доказателства, че програмните модули са инсталирани от служители на „Лакорда” АД в изпълнение на сключения договор с „МСМ - Клима” ООД. Веществените доказателства се събират чрез оглед, който може да се извърши от съда или от вещи лица, или съвместно в присъствието на



страните. Когато огледът се прави от вещи лица, описанието се извършва в изготвеното от тях заключение, а когато огледът се прави от съда, констатациите се отразяват в протокола. Допустимо е вещественото доказателство, на което е извършен оглед, да се приложи като доказателство по делото, за което съдът се произнася с определение. В този смисъл е и задължителната практика на ВКС на РБ относно процесуалния ред за предоставяне на електронен носител на информация по реда на отменения ГПК от 1952г., обективизирана в решение №85 от 23.03.2012г. по гр.д.№1486/2011г. на ВКС, ГК, IV г.о., съгласно което този носител се приобщава към доказателствата по делото по реда, предвиден за веществени доказателствени средства.

По изложените съображения настоящият съдебен състав счита, че въззивното решение е неправилно и на основание чл. 293 ал. 3 от ГПК същото следва да се отмени и делото да се върне за ново разглеждане от въззивния съд.

При новото разглеждане на делото съдът следва да назначи съдебно - техническа експертиза, която да отговори на задачите по молбите на ищеца от 26.01.2010г. и молбата на ответника от 16.06.2010г., като извърши съпоставка между програмните модули „Апис Право“ и „Апис Практика“ и програмните модули „Българско право“ и „Съдебна практика“ на правно - информационна система „Лакорда Легис“, в техните версии, актуални към бр.85 на ДВ от 20.10.2006г. Сравнителен материал за изпълнение на задачата следва да бъде осигурен, като съдът задължи ответното дружество да предостави на вещото лице достъп до програмните модули „Българско право“ и „Съдебна практика“ на правната информационна система „Лакорда Легис“, в техните версии, актуални към бр.85 на ДВ от 20.10.2006г., а ищцовото дружество да предостави програмните модули „Апис Право“ и „Апис Практика, във версия, актуална към същата дата. Наред с това съдът следва да даде възможност на ищеца да представи по делото като веществено доказателство преносимия компютър, на който твърди, че са инсталирани програмните модули „Българско право“ и „Съдебна практика“ на правно - информационна система „Лакорда Легис“, както и да ангажира доказателства, че програмните модули са инсталирани от служители на „Лакорда“ АД в изпълнение на сключения с договор „МСМ - Клима“ ООД. Едва след приобщаването на вещественото доказателство по съответния процесуален ред, съдът може да постави на вещото лице задача да изследва програмния продукт на „Лакорда Легис“, актуален към бр.85 на ДВ от 20.10.2006г., инсталиран на преносимия компютър.

При новото разглеждане на делото съдът следва да се произнесе и по разноските за водене на делото пред ВКС, съгласно чл.294 ал.2 от ГПК.

Мотивиран от горното, Върховен касационен съд на Република България, Търговска колегия, състав на Първо отделение

Р Е Ш И :



ОТМЕНЯ решение №1562/17.06.2013г. по в.т.д. №2027/2012г. на Софийски апелативен съд, ТО, 3 състав, и вместо това **ПОСТАНОВЯВА**:

ВРЪЩА делото за ново разглеждане от друг състав на Софийски апелативен съд.

РЕШЕНИЕТО не подлежи на обжалване

2.6. Решение от 07.03.2017 г. по възз. търг. дело № 2576/2015 г. на Апелативен съд – София

СОФИЙСКИ АПЕЛАТИВЕН СЪД, търговско отделение, пети състав, в открито заседание на седми март две хиляди и седемнадесета година в състав :

ПРЕДСЕДАТЕЛ : ИВО ДИМИТРОВ

ЧЛЕНОВЕ : ДЕСИСЛАВА Д.

НИКОЛАЙ МЕТАН,ОВ

при участието на секретар Ирена Милкова, като разгледа докладваното от съдията Метанов търг.д. № 2576/2015г. по описа на Софийски апелативен съд и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по чл.196 ГПК (отм.).

Образувано е по въззивна жалба вх. № 39477/09.04.2012г. на Софийски градски съд /СГС/ на „Апис Христович“ ЕООД, ЕИК 121121084, срещу Решение от 10.02.2012г., постановено по т.д.№148/2007г. на СГС, Търговско отделение, VI-6 състав, с което са отхвърлени предявените от „Апис Христович“ ЕООД, ЕИК 121121084, срещу „Лакорда“ АД, ЕИК 175089245, обективно съединени искиове с правно основание чл.95, ал.1, т.1, вр. чл.93в ЗАПСП за установяване на факта на извършеното нарушение чрез осъществено извличане под формата на „постоянно пренасяне“, от „Апис право“ и „Апис практика“ към базите данни „Българско право“ и „Съдебна практика“ на „Лакорда“ АД, което съдържание е съществено в количествено и качествено отношение към м.09 - 10.2006г., иск правно основание чл.95, ал.1, т.2, вр.чл.93в ЗАПСП за преустановяването на нарушението, изразяващо се в повторното използване на съдържанието на базата данни или на негова съществена в количествено или качествено отношение част, чрез неправомерно търговско разпространение на извлечените данни от „Апис право“ и „Апис практика“ под формата на копия от модулите „Българско право“ и „Съдебна практика“, както и иска с правно основание чл.94а, ал.1, т.1, вр.с чл.94 ЗАПСП за заплащане на обезщетение в размер от 100 000 лв., причинени имуществени вреди в резултат на извършеното нарушение, като „Апис Христович“ ЕООД. ЕИК 121121084, е осъдено да заплати на „Лакорда“ АД. ЕИК 175089245, сумата от 9 410 лв. ~ направени по делото разноски.

Жалбоподателят поддържа, че обжалваното решение е неправилно и е постановено при: нарушение на нормите на общностното право - чл.7 Директива 96/9/ЕО и съображенията от Преамбюла на Директивата; несъобразяване със задължителното тълкуване на чл.7 Директива 96/9/ЕО /в светлината на преюдициални заключения по решения С-545/07, С-203/02, С-304/07 на Съде на Европейския съюз - СЕС/; нарушение на българския материален закон - чл.93я Закона за авторското право и сродните права /ЗАПСП/; съществени нарушения на процесуалния закон /липса на мотиви/; необосновано.- правните изводи на съда са изградени при неправилна преценка на събраните по делото доказателства. Изложени са подробни съображения в подрепа на направените възражения, като се иска отмяна изцяло на обжалвания съдебен акт и постановяване на решение по съществото на спора, с което да бъдат уважени



предявените от „Апис Христович“ ЕООД осъдителни иски срещу „Лакорда“ АД и се присъдят направените по делото разноски, ведно с адвокатско възнаграждение.

В срока по чл.201, ал.1 ГПК (отм.) „Лакорда“ АД, ЕИК 175089245 - ответник в производството и по въззивната жалба, е направило- възражение, в което поддържа становището, че обжалваното решение е правилно и законосъобразно, но подробно изложени съображения.

С искова молба вх. № 2502/29.01.2007г. по описа на С1'С „Апис Христович“ ЕООД, ЕИК 121121084, е предявил обективно съединени иски с правно основание чл.95, ал.1, т.1, вр.чл.93в от ЗАПСП, чл.95, ал.1,т.2, вр.чл.93в от ЗАПСП, и чл.94а,ал.1,т.1, вр. с чл.94 ЗАПСП, срещу „Лакорда“ АД, ЕИК 175089245, като иска от съда, след установи, че е носител на особените права върху базите данни, използвани от ответника, да осъди ответника „Лакорда“ АД на основание чл.95, ал 1, т.2 ЗАПСП да преустанови неправомерното използване на базите данни и на основание чл.94а, ал.1, т.1 ЗАПСП да му заплати обезщетение за причинените вреди в размер на 100 000лв. /виж уточняваща молба от 12.02.2007г./, ведно със законната лихва от датата на завеждането на иска до окончателното изплащане на обезщетението, както и направените по делото разноски, вкл. адвокатски хонорар. Съобразно направеното уточнение в хода по същество /с.з.06.12.2011г./, иска съдът сам да определи размера на обезщетението за причинените вреди, ведно със законните последици.

Ищецът твърди, че притежава особените права върху базите данни на продуктите „Апис право“ и „Апис Практика“ в продължение на повече от 10 години, в качеството на производител по смисъла на чл.93б ЗАПСП, като продължава да прави съществени инвестиции за тяхното създаване, сочи част от дейностите, чрез които актуализира и обогатява данните, съответно начина по който е била създадена базата данни.

В края на септември 2006 г. на пазара се появила нова правна информационна система „Лакорда Легис“, предлагана от името на ответното дружество „Лакорда“ АД, състояща се от 5 продуктови модула, като два от тях - „Българско право“ и „Съдебна практика“ - извличат и използват повторно без разрешението на производителя и носителя на особените права „Апис-Христович“ ЕООД съществена в количествено и качествено отношение част от базите данни на продуктовете модули „Апис Право“ и „Апис Практика“.

От базите данни на продукта „Апис Право“ е извлечена съществена в количествено и качествено отношение част, а именно: от всичко 23 881 документа в продуктовия модул „Българско право“ на системата „Лакорда Легис“ към 20.10.2006г. над 19 700 документа /около 82,5% от общия брой документи/ са взети от „Апис Право“. Към това следва да се прибавят и всички съдържащи се в тази система „стари“ редакции на нормативните актове, които изцяло са извлечени от базите данни на „Апис“. Следователно, продуктовият модул „Българско право“, който се явява най-важната част на системата „Лакорда Легис“, почти не разполага със собствена база данни, тъй като над 4/5 от документите са извлечени от базите данни на продукта „Апис Право“.

От базата данни на продукта „Апис Практика“ е извлечена съществена в качествено отношение част, а именно непубликувана в други правни системи или в правната периодика практика на апелативните съдилища в Република България, на Софийски градски съд и на Районен съд - Берковица. В количествено отношение тази практика не е съществена - около 2,4% от всички 104 584 документа, съдържащи се в „Лакорда Легис - Съдебна практика“ към 20.10.2006г., но в качествено отношение, именно непубликуваната практика на посочените съдилища придава специфичен облик на продукта „Апис Практика“ и го прави особено ценен източник на правна информация за практикуващите юристи. Освен това, от 104 584 документа,



съдържащи се в „Лакорда Легис - Съдебна практика“, съдебните актове на Върховния административен съд са 82 906, които са свободно достъпни в Интернет и ако се вземе предвид това съображение извлечените от „Апис Практика“ документи са съществени и в количествено отношение, макар и не в същата степен, както при продукта „Апис Право“.

Извършеното от „Лакорда“ АД накръняване на правата на „Апис-Христович“ ЕООД като производител на бази данни, обхваща не само извлечането на текстовете на документите, но и на други данни, свързани с тези документи, а именно: препратките между документите и легалните дефиниции на определени термини или понятия.

Данните са извлечени не чрез простото им копиране документ по документ от потребителската система, а чрез копирането на оригиналната база данни в пълния ѝ обем и в онзи структуриран вид, в който тя се съхранява в производствения офис на „Апис“. което е могло да бъде осъществено безпроблемно от някое /или някои/ от физическите лица-учредители на „Лакорда“ АД и членове на първия съвет на директорите, които до края на февруари 2006г. работят като специалисти в софтуерния отдел на „Апис“ - 1'розю Райчев Г., Ч. И. К. и К. К. К., или от бившия ръководител на софтуерния отдел на „Апис“ Г. П. Г., освободен от този пост на 28.01.2007г. Последният, макар формално да не е учредител на „Лакорда“ АД, е водеща фигура в ответното дружество, а от 15 декември 2006г. е и член на неговия Съвет на директорите. Съпругата на същия - В.Н. Г. - е собственик на мажоритарния пакет акции на „Лакорда“ АД и изпълнителен директор на дружеството от учредяването му до настоящия момент.

За изясняване идентичността на процесите бази данни ищецът възложил извършване на частна сравнителна техническа експертиза на вещите лица инж. М. Г. М. и И. Д. А., заключението на която е, че в продуктовете модули „Българско право“ и „Съдебна практика“ на системата „Лакорда Легис“ се съдържа съществена част от документи и други данни, извлечени от базите данни на продуктовете модули „Апис Право“ и „Апис Практика“. За изпълнение на експертизата на вещите лица с протокол от 20.12.2006г., с нотариална заверка на подписите им, били предоставени:

- преносим компютър /лаптоп/, марка HP Compaq nx 7400, s/n: CNU6380WC5, p/n: PчN412EA#ABB, с инсталирана правна информационна система „Лакорда Легис“, съдържаща горепосочените продуктови модули „Българско право“ и „Съдебна практика“, с инсталационен код: 1LF00-010CX-L4L7F-LGFEN, и със съдържание на базата данни, актуално към ДВ. бр. 85 от 20.10.2006 г., както и:

- преносим компютър /лаптоп/, марка DELL Latitude D505, номер CN-ОН2049-48643- 42D-0573, с инсталирани правни информационни системи „Апис 5х“ (съдържаща горепосочените продуктови модули „Апис Право“ и „Апис Практика“, със съдържание на базата данни, актуално към ДВ, бр. 17 от 24.02.2006 г.) и „Апис 6“ (съдържаща горепосочените продуктови модули „Апис Право“ и „Апис Практика“, със съдържание на базата данни, актуално към ДВ, бр. 101 от 15.12.2006 г.).

С факта на повторното използване на бази данни на „Апис“ в своите продуктови модули „Българско право“ и „Съдебна практика“, без да е получил ищеца необходимото разрешение за това, ответникът умишлено е нарушил чл.93в и следващите от ЗАПСП, като по - конкретно'е извлякъл и използвал повторно в произведената и пусната в продажба на пазара правна система „Лакорда Легис“ съществена в количествено и качествено отношение част от базите данни на продуктите „Апис Право“ и „Апис Практика“, като по този начин е причинил и продължава да причинява имуществени вреди на ищеца чрез: продажбата на конкурентните продуктови модули „Българско право“ и „Съдебна практика“ на системата „Лакорда Легис“, които са



аналогични на продуктите „Апис Право“ и „Апис Практика“; дружеството е сключило договори и е заплатило авторските права на учени и специалисти за включване на техни материали в правните системи на „Апис“.

Ответникът „Лакорда“ АД, оспорва предявените иски, като твърди, че е самостоятелен производител на база данни по смисъла на чл.936 ЗАПСП. Поддържа, че е инвестирал 215 000 лв., част от капитала на дружеството 260 000лв./, в създаването на правно - информационна система/ПИС/ „Лакорда Легис“, за стартирането на която екипа на дружеството е създал уникални компютърни програми „Софтуер за създаване и актуализиране на база данни“ и „Софтуер за визуализиране на база данни“, които служат за обработка на базите данни и за изобразяването им на екран, нямащи аналог сред подобни програми, използвани от други ПИС, и благодарение на които се отличава с определени характеристики, посочени в становището /л. 185/, като за целта са привлечени и фирми-подизпълнители, както и лица, заети по граждански правоотношения в създаването на база данни и софтуер за създаване и актуализация на база данни и софтуер за визуализация на база данни. Системата, но която работи „Лакорда Легис“, е качествено нова в сравнение с тази на ищеца и позволява обработването на документите да се извършва много по-бързо. За попълване и поддържане на своите бази данни „Лакорда“ АД е в официални отношения със следните доставчици на информация: Европейска комисия; Народно събрание на Република България; Министерски съвет на Република България; Агенция по вписванията; Адвокати, юристи, счетоводители. одитори и др. отношение данните, КОИТО нямат характера на иски на антиректн или ери дни на авторските права, „Лакорда“ АД използва общодостъпни източници на информация, като: Държавен вестник; Сборник „Нормативни актове“ на Министерски съвет - 22 тома (Редакция „Нормативни актове“ Министерски съвет, 2000 г. Официално печатно издание от 1972 г); Официален сайт на Министерски съвет - електронен портал на българското правителство; Официален сайт на редица министерства, агенции, комисии и др.

Фактът, че в ПИС на ищеца и ответника има общи като съдържание документи не означава, че екипът на ответника е копирал съдържанието на базите данни на „Апис Право“. Изложени са съображения за несъстоятелност на твърденията на ищеца по отношение начина на установяване на идентичността между базите данни съдържащи се в ПИС на страните и е оспорена достоверността на представеното с исковата молба заключение.

С определение на съда в о. з. на 30.10.2007г. СГС е уважи искане на ищеца и е отправил преюдициално запитване до Съда на ЕО с искане за тълкуване на чл.7, параграфи 1 и 2 от Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 11 март 1996 г. за правна закрила на базите данни относно понятия от значение за решаване на правния спор.

С решение от 05.03.2009 г. по дело С - 545/07 съдът е решил:

1. Разграничението между съответните понятия „постоянно пренасяне“ и „временно пренасяне“ по смисъла на член 7 от Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и Съвета от
2. 11 март 1996 година за правна закрила на базите данни се основава на критерия за времето на

съхранение на извлечените елементи от защитената база данни върху носител, различен от носителя на тази база данни. Моментът, в който е налице извличане по смисъла на посочения член 7 от защитена база данни, достъпна чрез електронно средство, съответства на момента на фиксирането на пренасяните елементи върху носител, различен от носителя на тази база данни. Това понятие за извличане не зависи от целта, преследвана от извършителя на разглежданото действие, нито от евентуално внесените от него модификации в съдържанието



на така пренесените елементи, нито от евентуалните разлики в структурната организация на съответните бази данни.

Обстоятелството, че материалните и техническите характеристики на съдържанието па защитена база данни на даден производител са налице и в съдържанието на база данни на друг производител, може да се тълкува като белег за наличието на извличане по смисъла на член 7 от Директива 96/9, освен ако това съвпадение може да се обясни с други фактори, а не само с извършено пренасяне между двете съответни бази данни. Фактът, че елементите, придобити от производителя на база данни от източници, които не са публично достъпни, са налице и в базата данни на друг производител, сам по себе си не е достатъчен да докаже наличието на Дтакова извличане, но може да представлява белег за него.

Естеството на компютърните програми, използвани за управлението на двете електронни бази данни, не е част от преценката за наличието на извличане по смисъла на член 7 от Директива 96/9.

1. Член 7 от Директива 96/9 трябва да се тълкува в смисъл, че при наличието на обща съвкупност от елементи, която включва отделни подгрупи, когато се преценява наличието на извличане и/или повторно използване на съществена част в количествено отношение от съдържанието на база данни по смисъла на този член, обемът на елементите, за които се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани от една от тези подгрупи, трябва да се съпостави с обема на цялото съдържание на тази подгрупа, ако тя сама по себе си представлява база данни, отговаряща на условията за предоставяне на закрила с правото *sui generis*. В обратния случай и стига посочената съвкупност да представлява такава защитена база данни, съпоставката трябва да се извърши между обема на елементите от различните подгрупи на тази съвкупност, за които елементи се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани, и обема на цялото съдържание на посочената съвкупност.

Обстоятелството, че елементите, за които се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани от защитена с правото *sui generis* база данни, са били придобити от нейния производител от източници, които не са публично достъпни, може в зависимост от размера на човешките, технически и/или финансови средства, вложени от този производител за квалифицирането на тези елементи като съществена в качествено отношение част от съдържанието на съответната база данни по смисъла на член 7 от Директива 96/9.

Официалният и публично достъпен характер на част от елементите, съдържащи се в база данни, не освобождава националната юрисдикция от задължението при преценката на наличието на извличане и/или повторно използване на съществена част от съдържанието на посочената база данни да провери дали елементите, за които се твърди, че са били извлечени и/или повторно използвани от посочената база данни, представляват съществена в количествено отношение част от цялото съдържание на последната или евентуално дали представляват съществена в качествено отношение част от него, доколкото се явяват голяма човешка, техническа или финансова инвестиция за придобиване, проверка или оформление.

Първоинстанционният съд е приел исковете за допустими, но неоснователни.

Ищецът е следвало да установи, при условията на пълно и главно доказване, че:

1. е инвестирал в събирането, сверяването или използването на бази данни, като инвестирането е съществено в качествено или количествено отношение, както и

2. че ответникът е извлякъл съществена в качествено и количествено отношение част от базата данни на ищеца (да докаже извличането на всички или повечето от твърдините 23 881 нормативни акта и 19 700 съдебни решения), както и че

3. с осъществяване на твърдяното извличане са му нанесени вреди в размер на 100 000



лв.

Безспорно е установено, че не е налице извличане, осъществено чрез копиране на цялата база данни.

Не е доказано наличието на съвпадение на огромен брой документи в двете процесии база данни, а именно 82.5%, за да е налице критерия „съществена част в качествено и количествено отношение“, съобразно задължителната практика по прилагане на Директива 96/9/ЕО /в този смисъл Решение на Съда на ЕО The British Horseracing Board Ltd and Others срещу William Hill Organization Ltd. /С-203/02/. По отношение на количествения критерий, ищецът твърди съвпадения в не повече от 50-60 документа (нормативни актове и съдебна практика) от всички твърдяни над 190 000 документа. Дори за тези 50-60 сравнявани по експертизите документи не е доказано безспорно извличане. Това количество, дори да е доказано, че е извлечено от базата данни на ищеца, е несъществено, за да покрие цитирания количествен критерий. По отношение на качествения критерий, същият е напълно неприложим по отношение на нормативни актове и съдебна практика, които са общодостъпни по дефиниция и по силата на приложимото право.

С оглед заключенията и на двете СТЕ, приети от съда като обективно и компетентно дадени, е недоказан факта на извличане /било то временно или постоянно/ на съществена част в качествено или количествено отношение между двете бази данни и то при наличието на 82.5% с оглед твърдението на ищеца в исковата молба, които носи доказателствената тежест при условията на пълно и главно доказване.

Липсва и вторият елемент от фактическия състав на соченото нарушение, а именно инвестиране, което да е съществено в качествено или количествено отношение, тъй като инвестициите на ищеца възлизат на 593 075 лв. /общо за 6 години/, за периода 01.01.2000г. - 31.12.2005г. за създаването, осъвременяването и поддържането на „Апис право“ /или за една година инвестициите са около 98 845.83 лв./, а тези на ответното дружество само за 4 месеца възлизат на 107 088 лева, за периода 25.05.2006г. - 30.09.2006г. В този смисъл инвестициите на ответника надхвърлят двойно тези на ищеца за период от около 1 година, при сравнителен анализ /като база за сравнение следва да се отчита 2006г., когато се твърди соченото от ищеца нарушение на извличане на базата данни/. Предвид изложеното, съдът е приел, че искът по чл.95 ал.1 т.1 вр.чл.93в ЗАПСП е неоснователен.

В качеството му на акцесорен, неоснователен е и искът за заплащане на обезщетение за причинените имуществени вреди с правно основание чл.94а, ал.1, т.1, във връзка с чл.94 ЗАПСП. Освен липсата на нарушение на авторските права върху съдържанието на базата данни, в случая ищецът не е ангажирал доказателства за размера на причинените му от предходни периоди и реализираните от него печалби.

С решение № 1562/17.06.2013г. по т.д.№2027/2012г. на САС, търговско отделение, трети състав, е оставено в сила Решение № 225 от 10.02.2012 г. на Софийски градски съд, ГО, 6-ти състав, по т. д. № 148/ 2007г., а с определение 05.11.2013г., постановено по същото дело, Решение № 225 от 10.02.2012г. на Софийски градски съд, ГО, 6-ти състав, по т.д. №148/2007г. е изменено, в частта за разноските, като „Апис Христович“ ЕООД, ЕИК 121121084, е осъдено да заплати на „Лакорда“ АД, ЕИК 121121084, сумата в размер на 1 500 лв., разноски за един адвокат пред САС.

С Решение № 218/2014 от 16.06.2015г., постановено по т.д.№199/2014г. на ВКС, първо отделение, е отменено решение №1562/17.06.2013г. по в.т.д. №2027/2012г. на Софийски апелативен съд, ГО, 3 състав, и делото е върнато за ново разглеждане от друг състав на Софийски апелативен съд. С посоченото решение Върховният касационен съд е дал указания



при новото разглеждане на делото да бъдат събрани конкретни доказателства, релевантни към правния спор. С определение № 182 от 16.06.2015г., постановено по т.д.№199/2014г. на ВКС, първо отделение, е отменено определение №2438 от 05.11.2013г. по т.д. №2027/2012г. на Софийски апелативен съд.

От събраните по делото доказателства се установява следната фактическа обстановка:

С решение № 1 от 25.05.2006г. по ф.д.№6002/2006г. на СГС в търговския регистър е вписано Акционерно дружество с фирма „Лакорда“ АД.

С протокол от 20.12.2006г., нотариално заверен на 20.12.2006г./л.132/, С. К., като представител на фирма „МСМ-Клима“ ООД, предал на И. Д. А. - експерт, - преносим компютър /лаптоп/, марка HP Compaq nx 7400, на който е инсталирана правно - информационна система „Лакорда Легис“, със съдържание на базите данни, актуално към брой 85 от 20.10. на „Държавен вестник“, а Т. Д. В.-пълномощник на управителя на „Апис Христиович“ ЕООД, предала на И. Д. А. - експерт, преносим компютър /лаптоп/, марка DELL Latitude D505, на който са инсталирани правно - информационни системи „Апис 5х“, с актуални към бр. 17 от 24.02.2006г. на „Държавен вестник“ бази данни и „Апис б“, със съдържание на базите данни, актуално към бл. 101 от 15.12.2006г. на „Държавен вестник“.

Представена е фактура № 0000000005/20.10.2006г., издадена от „Лакорда“ АД на „Клима“ ООД - за право на ползване за 1р.м. на посочени продукти /л.133/, в размер на 700лв.

За изясняване на обстоятелствата по делото по делото са допуснати и приети съдебно - счетоводни /икономически/ експертизи, изготвени от вещото лице П. Н. П., които са дали следните заключения:

I. Експертизата представена по делото на 14.05.2007г. /л.449/:

1. За създаването, поддържането и осъвременяването на програмния продукт „Апис Право“ през периода от 01.01.2000г. до 31.12.2005г. са направени инвестиции в размер на

593 075лв.

2. За създаването, поддържането и осъвременяването на програмния продукт „Апис Практика“ в периода от 01.01.2004г. до 31.12.2005г. са направени инвестиции в размер на 32 001 лв.

II. Експертизата представена по делото на 22.10.2007г./л.536/:

Финансовите средства за създаване, обработка и поддръжка на базата данни за продуктите „Лакорда - Българско право“ и „Лакорда - Съдебна практика“ за периода от 25.05.2006г. до 30.09.2006г. са в размер на 107 088,00 лв.

III. Експертизата представена по делото на 31.05.2010г./л.882/:

По задачи поставени от ищеца:

1.1 За периода от 01.01.2000г. до 31.12.2005г. „Апис Христиович“ ЕООД е направил инвестиции в размер на 60 658,30лв. за събиране, сверяване и използване на съдебна практика на база данни „Апис Практика“.

1.2 Документи за направени плащания от дружество „Лакорда“ АД за придобиване на правото да се ползват посочените в задачата статии и актове.

2.3 Плащанията за съдебна практика на „Лакорда“ АД не са индивидуализирани по съдилища, а са част от инвестираните 156 605.00 лв.

2.4 Размерът на инвестициите за производството на собствена база данни на „Лакорда“ АД, съдържаща „Българско право“ и „Съдебна практика“ за периода 25.05.2006г.-30.09.2006г е 156 605.00лв., инвестирани от капитала на дружеството.



В счетоводството на дружеството не са отчитани поотделно направените инвестиции за модулите „Българско право“ и „Съдебна практика“ за посочения период.

2.5 За периода 25.05.2006-30.09.2006 г. на трудови правоотношения в „Лакорда“ АД са били 4 лица с възнаграждение за периода 7 200.00 лв. За същия период „Лакорда“ АД има договори като възложител с над 50 лица по извън трудови взаимоотношения с инвестиция от 89 665.00 лв. Договорите обхващат предмет като текстообработка, правен анализ, сътрудничество при разработка на българска правна система, създаване на структура и съдържание на българска правна система; обработка на български нормативни актове; сваляне и обработка на информация от интернет и др.

2.6 Разходите по „обезпечаване обработката на данни“ покриват дейности по събиране, но не са заведени в допълнителни счетоводни пера като „събиране“, „сверяване“ и „използване на база данни“.

2.7 Разходите за „визуализиране на база данни“ са инвестиция в базата данни на „Лакорда“ АД, съдържаща „Българско право“ и „Съдебна практика“. Няма разпределение на тези инвестиции по допълнителни самостоятелни счетоводни пера. Инвестицията на „Лакорда“ АД в софтуер за производството на собствена база данни съдържаща „Българско право“ и „Съдебна практика“ е 56 426.00 лв.

По задачи поставени от ответника

2.1.1 За придобиване на „Апис Практика“ дружеството „Апис Христович“ ЕООД е извършило плащания за периода от 01.01,2000г. до 30.09.2006г. за 88 303,30лв.

в Т.Ч.:

- заплати 43 671,00лв.;
- допълнителни разходи 6 423,00лв.;
- договори с фондации, съдилища и физически лица 38 209,30лв.

2.1.2 За придобиване на данни представляващи съдебна практика:

- на Апелативен съд Велико Търново са изплатени 1 200,00лв.;
- на Районен съд Берковица са изплатени 103,70лв.

2.1.3 Посочените съдебни решения в Приложение №1 /стр.601-604 към делото/ не са калкулативна единица, за тях няма счетоводни данни за извършени плащания.

2.2.1 За придобиване на данни, представляващи нормативни актове за създаване на база данни за продукта „Апис Право“ за периода 01.01,2000г.-30.09.2006г. „Апис Христович“ ЕООД е инвестирал 665 806лв.

2.2.2 В счетоводството на „Апис Христович“ ЕООД няма заведена отчетност за извършени плащания за придобиване на данни по отделни нормативни актове, каквито са посочени в Приложение №2 /стр. лист 605, 606, 607 и 608 към делото/.

2.3 Структурата на допълнителни разходи за модулите „Апис Право“ и „Апис Практика“ са описани в раздел IV на експертизата.

2.4 Посочените пера в „допълнителните разходи“ на „Апис Право“ и „Апис Практика“ се отнасят за трите дейности: събиране, сверяване и използване на базата данни. Няма заведена счетоводна отчетност на елементите на допълнителните разходи по дейности.

2.5 В закрито съдебно заседание на 08.02.2010г. т.5 от искането на „Лакорда“ АД от 03.02.2010г. не е приета като задача на съдебно счетоводната експертиза. По тази причина задачите в искането след т.4 се преномерират. В т.6 се поставя задача да се изчисли съотношението на инвестицията по т.2.1.3 и т.2.2.2 спрямо установените разходи в т.5. По поради което исканото съотношение не може да се изчисли.;

2.6 Приетата Методика за разпределение на непреките разходи е разработена на базата



на действащите през този период Закон за счетоводството, Националните счетоводни стандарти и счетоводната политика на „Апис България“ ООД, която се прилага и от „Апис Христович“ ЕООД.

IV. Експертизата представена по делото на 08.11.2010г./л.935/:

1. За периода 25.05.2006-30.09.2006 г. на трудови правоотношения в „Лакорда“ АД са били 4 лица е възнаграждение за периода 7 200.00 лв. За същия период „Лакорда“ АД възлага над 50 договора по извънтрудови взаимоотношения с инвестиция от 89 665.00 лв. Договорите обхващат предмет като текстообработка, правен анализ, сътрудничество при разработка на българска правна система, създаване на структура и съдържание на българска правна система; обработка на български нормативни актове и съдебна практика; сваляне и обработка на информация от интернет и др.

2. Разходите за софтуер са техническа и финансова инвестиция в базата данни на „Лакорда“ АД, съдържаща „Българско право“ и „Съдебна практика“. Няма разпределение на тези инвестиции по допълнителни самостоятелни счетоводни пера. Инвестицията на „Лакорда“ АД в софтуер за производството на собствена база данни, съдържаща „Българско право“ и „Съдебна практика“ е в размер на 56 426.00 лв. от общата инвестиция в базата данни в размер на 156 605.00 лв.

3. За възмездяване на личните усилия на г-жа М. Т. - съдебен деловодител в Апелативен съд В. Търново за подбор на съдебните решения и тяхното фотокопиране за периода от 19.10.2004г. до 08.09.2006г. са изплатени 1350,00лв.

4. За фотокопиране на съдебните актове предоставени безвъзмездно от РС Берковица на копирна машина - собственост на ЕТ „Век ден - Йордан Велков“ фирма „Анис България“ ООД е заплатила сумата 103,70лв.

За изясняване на обстоятелствата по делото са допуснати и приети съдебно - технически експертизи, изготвени от вещото лице Ташко Алексиев Ташев.представена по делото на 22.05.2007г. /л.389/, от вещото лице Асен Александров Ташев, представени по делото на 05.11.2010г. /л. 1162/ и на 25.11.2011г. /л. 1142/, които не следва да бъдат обсъждани щри решаване на спора по същество, предвид задължителните указания в отменителното решение на ВКС относно релевантния момент, към който следва да бъде установено налице ли и твърдяното от страна на ищеца извличане на данни от собствената му правно информационна система - 20.10.2006г.

В хода да производството са събрани и гласни доказателствени средства -разпитани са свидетели, а именно - св.А. и М., както и св.Х. К. и П. К.

В съдебно заседание на 29.05.2007г. свидетелят И. Д.А. е заявил, че има висше икономическо образование и е работил пет години като дизайнер на компютърни игри. С него се свързал адв.З. и поискал да погледна две програми. Даден му е лаптоп, пред нотариус и подписал някакъв протокол за предаване. Били инсталирани програма АПИС 5 X и АПИС 6 X и програмата ЛАКОРДА. Целта на сравняването била да видя дали има сходство в информацията на двете програми и дали имат еднаква информация в базата данни. По време на образованието си преминал курс по трудово право, а в работата си е бил гл.редактор на списание. Не твърди, че съм специалист по авторско право. Търсили къде би могло да има намеса по авторското право. Питал АПИС дали имат такива статии в тяхната програма. Посочена ме била статия на Р.. Търсили къде има грешка, той е отбелязал че става дума за идентични редакторски бележки.Търсил и прилики и разлики, двата продукта били абсолютно различни като логика, по която обработват базата данни. Като съдържание е посочил приликите, които намерил. Сигурен бил че има и разлики. Не е сравнил всичките автори. Не всички документи са сравнявани няма



как да се проверяват всичките. Точната бройка документи, които съм сравнил не може да каже точно, десетки е сравнил. Било му показано как става диагностиката и му беше помогнато.,,Чек сума“ е термин, който е ползван че самите чек суми не са унифицирани. Не е имал за цел да сравнява, извода му се базира на данните от двата продукта, не е сравнявал външни продукти.

В съдебно заседание на 29.05.2007г. свидетелят М. Г. М. е заявил, че е инженер физик по образование, с програмиране се занимава от 1996 г. За първи път извършвал подобно заключение. Няма специализация в областта на авторското право. Направил сравнение между двата продукта. Задачата му била да провери дали продуктите имат идентични данни. Може да установи приблизително какво използват. Не е сравнявал НК на едната програма с НК на другата.

В съдебно заседание на 29.05.2007г. свидетелят П. В. К. е заявила, че е адвокат от м.02.2001г. и работи с „АПИС ХРИСТОВИЧ“. Част от задълженията ми включват ръководство и контрол на правно -информационни продукти на „АПИС- ПРАКТИКА“, „АПИС-ПРАВО“ и отговаря изцяло за качеството на информацията, пълнотата на информацията, контакта с клиенти, контакта със сътрудници и т.н. „АПИС ПРАКТИКА“, като правно-информационен продукт съдържа две информационна база данни: съдебна практика - практиката на различни съдилища; коментарна част - статии и анализи. Има съществена разлика по начина, по който се придобива съдебна практика и това, което ставало, когато е създаден продукта. Самият продукт, като концепция възникнал 2002г., а работата по него реално започнала средата на 2003 г. През този момент на практика единствения съд, който предоставял достъп до съдебната си практика, бил ВАС. Достъп до друга практика имало чрез бюлетина на ВКС и правните списания. Излизали и сборници със съдебна практика. Единствения начин за снабдяване с практика, бил чрез съдилищата и основно това било 99 процента от случаите, а останалия един процент чрез адвокати. Посочва какво искат потребителите. Интерес бил към практиката на окръжните и апелативните съдилища, защото голяма част от делата по определени казуси не стигат до ВКС. Тогава с писма до окръжни и апелативни съдилища официално поискали съдебна практика. Когато започнала да работи с АПИС във фирмата работи Г. Г. и Г. Г.. Ч. К. и К. К. дошли по-късно, някъде през 2004-05 г. На практика всички програмисти разполагали с база данни, тъй като правели софтуерните програми, които помагала на тази база данни да се появи в компютрите и да започват да работят. Когато излезла ЛАКОРДА на пазара направили сравнение, тя лично направила сравнение - от АПИС им предоставили на компютър продукта и тя го анализирала, който касае съдебната практика, защото е най-добре запозната с отличителните белези и начина, по който се качват съдебните решения. Има си специфична структура за даден файл за съдебни решения, като има някаква грешка чисто техническа във файловете тези неща се залепят за основния текст на решението. Освен това изцяло на ръка се поставят- забележки под решението, че решението е в сила, потвърдено или изменено с решение на по-горна инстанция, това се поставя от юрист на ръка. В АПИС и се следи тази информация, Тази информация я няма никъде в самото съдебно решение по начина, по който идва при нас. Така, че това са отличителни неща, които само те го правим, тъй като това е голям ръчен труд и тези неща се виждат с просто око. Показаното и от адв.М. решение не прилича на тяхно решение. При тях самите разпоредби ЛАКОРДА изписват с главни букви, а те не го правят по този начин. СИЕЛА преди правели извадка на решение, но както знаете, че вече започна масово да се публикува съдебна практика СИЕЛА не се занимава вече с това нето. Съдебна практика всеки могъл да публикува.



При първото разглеждане на делото във въззивната инстанция е допусната и приети съдебно - счетоводна експертиза, изготвена от вещото лице З. Т. Д., /л.37/, което е дало следното заключение:

1. Първични документи за извършени плащания от „Лакорда“ АД в периода 26.05.2006 г до 30.09.2006 г включително на лицето П. Р. не са представени.

Първични документи за извършени плащания от „Лакорда“ АД в периода 26.05.2006 г до 30.09.2006 г включително на преводачи не бяха представени.

2. Първични документи за извършени плащания от „Лакорда“ АД в периода 26.05.2006 г до 30.09.2006г. включително на Апелативен съд гр.Варна, Апелативен съд гр.Бургас,

Районен съд гр. Берковица не бяха представени.

3. Общият размер на заплатените разходи от дружество „Лакорда“ АД за създаване на база данни, съдържаща „Българско право" и „Съдебна практика" в периода 25.05.2006 г. - 30.09.2006г. възлиза на 158 389,35 лв

Счетоводно, аналитична индивидуализация на разходите по модули не бе представена. Счетоводно, аналитичност на разходите за придобиване на база данни от България и/или от Европейската общност не бе представена.

4. В периода от 26.05.2006г. до 30.09.2006г. вкл е имало подписани 3 броя трудови договори за оператори на база данни с шифър ТУ-ЕТМ (ЩУ-ЕЩТ) с код 4113-2002, за неопределен срок при заплати, съответно 431 лв., 373 лв. и 650 лв., от дати - един трудов договор от 31.05.2006 г, и два трудови договора от 01.06.2006 г.

Представен бе Договор за възлагане на управление от 18.05.2006 г за длъжността изпълнителен директор с В. Е.

Общият размер на осчетоводените начислени разходи за възнаграждения на служителите, за периода м. май до 30.09.2006 г. е 7 742,96 лв

Общият размер на изплатените суми за възложена работа на външни сътрудници - юридически лица, адвокати, еднолични търговци и физически лица, по извън трудови правоотношения в периода 26.05.2006 г до 30.09.2006 г вкл. е в размер на 93 431,17лв.

5. Счетоводно, аналитична индивидуализация на разходите за „обезпечаване обработка на данни“ не бе представена.

6. Счетоводно, аналитична индивидуализация на разходите за „обезпечаване обработка на данни“ не бе представена, и съответно индивидуализация на така формулираната задача за отнасяне на разходите за „обезпечаване обработка на данни" към събиране, сверяване и използване на базите данни на модулите „Българско право" и „Съдебна практика" не бе представена.

7. Представяват ли разходите за „визуализиране на база данни инвестиция" в събиране, сверяване и използване на базите данни „Българско право" и „Съдебна практика” или са само инвестиция в софтуер, не е от компетентността на съдебно-счетоводната експертиза. Счетоводно, аналитична индивидуализация на разходите за софтуер не бе представена.

При индивидуализацията на правата върху собственост на „Лакорда легис“ в разшифровката на с/ка 214 „Нематериален дълготраен актив" към 31.12.2006 г., в т.ч. е посочено:

Софтуер за създаване и актуализация на база данни 52 957,39 лв.

Софтуер за визуализация 39 295,00 лв.

8. Каква е стойността на разходите, които е направило „Лакорда“ АД към 30.09.2006 г. за продуктите модули „Лакорда-Българско право“ и „Лакорда-съдебна



практик““, които се отнасят към модул „База данни“ от номенклатура на Сметка 214 „нематериален дълготраен актив“, партида „ЛакордаЛегис“?

Извлечение от с/ка 214 „Нематериален дълготраен актив“ към 30.09.2006г. не бе представено.

В Балансът на дружеството „Лакорда“ АД към 31.12.2006 г./стр. 289- том 1 от делото/, заверен от регистриран одитор рег. № 0298 Е. Е., в Актива на баланса, раздел А. Дълготрайни активи, II. Дълготрайни нематериални активи, т. 1. Права върху собственост е посочена сумата от 155 хил.лв

представляваща сумата по с/ка 214 „Нематериален дълготраен актив“ към 31.12.2006 г в размер на 154 748,42 лв.

В приложеното по делото извлечение от с/ка 214 „Нематериален дълготраен актив“ към 31.12.2006 г./стр. 290 - том 1 от делото/ е индивидуализирана сумата отчетена като Права върху собственост на „Лакорда легис“, както следва:

- База данни 61 117,78лв
- Софтуер за създаване и актуализация на база данни 52 957,39 лв
- Софтуер за визуализация 39 295,00 лв

В периода до 31.12.2006 г дружеството е закупило и дълготрайни материални активи на стойност 17 хил.лв.

В изпълнение на задължителните указания на ВКС настоящият състав на съда е допуснал събирането доказателства.

В с.з. на 15.03.2016г. съдът извърши оглед на три лаптопа: лаптоп, който съдържа базите данни на „Лакорда“, който е придобит от трето лице „МСМ - Клима“; лаптоп, който съдържа базите данни на „Апис“; лаптоп, представен от законния представител на „Лакорда“ АД, като констатациите на съдебния състав са отразени в съставения протокол.

Събрани са и гласни доказателствени средства - разпитана е свидетелката В. П.а Д., която в съдебно заседание на 15.12.2015г. е заявила, че през 2006г. е работила като секретар във фирма „МСМ Клима“ ООД, която фирма се занимавала с доставки на климатично оборудване за промишлени цели. Господин Ч., като управител на фирмата, ѝ казал, че фирмата е закупила правно информационен продукт на фирма „ЛАКОРДА“ АД. Предоставил ѝ един лаптоп и казал, че ще дойдат служители на фирма „ЛАКОРДА“ АД, за да инсталират този правно информационен продукт на лаптопа. Фирмата им не боравила с такива програмни продукти, но той я информирал, че прави услуга на фирма „Апис“ с този информационен продукт, който е на „ЛАКОРДА“ АД и трябва да се инсталира на този лаптоп. Дошли служители, които се представили, че са служители на фирма „ЛАКОРДА“ АД. Тя им предоставила лаптопа и те инсталирали този програмен продукт, след което си тръгнали. По време на тяхната работа, тя била там, защото това се случвало в офиса на фирма „МСМ Клима“ ООД. Не си спомня, някой да е работил на този лаптоп. Лично тя или господин Ч., не са работили на този лаптоп. Веднъж господин Ч. ѝ казал, че от фирма „Апис“ ще дойдат да си вземат лаптопа. Може би на следващия ден те дошли и си взели този лаптоп. Не знае лаптопа на коя фирма е бил собственост. От фирма „ЛАКОРДА“ АД дошли двама служители. Те казали, че са служители на фирма „ЛАКОРДА“ АД и носели съответния продукт, дали са били дискове или дискети, не си спомня. Тя не е давала пари за закупуването на тази система. Предполага, че господин Ч. си е уредил тези взаимоотношения, защото е управител на фирмата. Тя трябвало само да предостави лаптопа. Инstrukция от фирма „Апис“ не е получавала. Само го предала на служителите. Не си спомня на кои служители на „Апис“ го предала. Господин Ч. я предупредил, че ще дойдат



служители от фирма „Апис“ да си вземат лаптопа, след като инсталиран този продукт. Нямам спомен, дали в този лаптоп имало инсталирана и друга правно-организационна система.

За изясняване на обстоятелствата по делото е допусната и приета съдебно - техническа експертиза, изготвена от вещото лице инж. К. Я. К./л. 145/, в рамките на която са разгледани и анализирани три инсталации на две правно-информационни системи: правно -информационна система Апис /ПИС-1/, версия 6.0.1.2.600, представена от ищеца; правно информационна система Лакорда/ПИС-2/, версия 7.0.8, представена от ищеца; правно- информационна система Лакорда/ ПИС-3/, версия 7.0.8, представена от ответника, и трите със съдържание на базите данни към 20.10.2006г., която е дала следното заключение:

По задачите формулирани от ищеца „АПИС ХРИСТОВИЧ“ ЕООД:

1. Посочените във въпроса /Въпрос 1/ текстове от части на нормативни актове са идентични в ПИС-1 и в ПИС-2, включително и по отношение на броя на знаците „.“ (точка) в многоточията. В ПИС-3 на посочените места в текстовете на съответните нормативни актове няма многоточия и в този смисъл те не са идентични със съответните текстове в ПИС-1 и в ПИС-2.

2. Посочените във въпроса /Въпрос 2/ нормативни актове са разделени по идентичен начин, включително и на едни и същи части в ПИС-1 и в ПИС-2. В ПИС-3 посочените нормативни актове са разделени по различен начин.

3. В посочената във въпроса /Въпрос 2.1/ наредба в ПИС-1 и в ПИС-2 са налице направени по едни и същи начин препратки към предходни документи. В ПИС-3, за разлика от ПИС-1 и ПИС-2 няма препратки към предходни документи.

налице едни и същи правописни, редакционни или грешки от друго естество. В ПИС-3, не са открити намерените в ПИС-1 и в ПИС-2 правописни грешки.

5. В посочените във въпроса /Въпрос 4/ нормативни документи в ПИС-1 и в ПИС-2 са налице идентични препратки към преводи на английски език, на български нормативни документи. В ПИС-3, за разлика от ПИС-1 и ПИС-2 няма препратки към преводи на английски език свързани с посочените по-горе нормативни документи.

6. В посочените във въпроса /Въпрос 4.1/ нормативни документи в ПИС-1 при кликуване с мишката върху съответните препратки се отварят като нови документи преводи на английски език на съответните нормативни документи. В ПИС-2 при извършване на същите действия или изобщо няма такива препратки или не се отварят като нови документи съответните преводи на английски език.

7. В посочените във въпроса /Въпрос 5/ документи в ПИС-2 се срещат различни служебни символи /„APPN“, JNTM“, „ТЕХТ“, „DVNU“ и други/ свързани с използваната от фирма „АПИС ХРИСТОВИЧ“ ЕООД система за управление на база данни. В ПИС-3 в съответните документи не се срещат посочените по-горе служебни символи.

8. Броят на съдебните актове /Въпрос 6/ на Апелативен съд - гр. Варна в ПИС-1 и в ПИС-2 е еднакъв - по 44 броя съдебни актове. Идентичен в ПИС-1 и в ПИС-2 е и начинът на изписване на заглавията на документите. В ПИС-3, за разлика от ПИС-1 и ПИС-2 общият брой съдебни актове на Апелативен съд - гр. Варна е 47.

9. В ПИС-1 и в ПИС-2 са налице еднакви като наименования /заглавие на документа/ и еднакви като забележки в края на текста, актове на посочените във въпроса /Въпрос 7/ съдилища. В ПИС-3 в посочените актове на СФС и на БАС няма забележки в края на текста. В ПИС-3 за разлика от ПИС-1 и ПИС-2 няма документи от Окръжни и Районни съдилища, с изключение на Софийски районен съд.

10. В ПИС-1 и в ПИС-2 е налице един и същи списък от 89 броя решения на Районен



съд - гр. Берковица /Въпрос 8/. В ПИС-3, за разлика от ПИС-1 и ПИС-2 няма документи от Окръжни и Районни съдилища, с изключение на Софийски районен съд.

11. В ПИС-1 и в ПИС-2 текстовете на Решение № 21 от 23.05.2003 г. на БАС по гр. д. №9/2003 г., гражданска колегия, докладчик съдията Златина И.а /Въпрос 9/ са идентични, включително и по броя на поставените точки. В ПИС-3, за разлика от ПИС-1 и ПИС-2 няма маркиран е многоточие липсващ текст и в този смисъл текстовете на посоченото решение в ПИС-1 и ПИС-2 от една страна и в ПИС-3 от друга, не са идентични.

12. Посочените във въпроса /Въпрос 10/ документи на Апелативен съд - гр. София в ПИС-1 и в ПИС-2 са идентични като съдържание и наименования /заглавие на документа/, включително и като наличие на идентични текстове в началото на документите. В ПИС-3 няма текстове извадени в началото на документа и в този смисъл текстовете на посоченото определение, както и в останалите посочени във въпроса документи в ПИС-1 и ПИС-2 от една страна и в ПИС-3 от друга, не са идентични.

13. Посочените във въпроса /Въпрос 11/ документи на Апелативен съд - гр. Пловдив в ПИС-1 и в ПИС-2 са идентични като съдържание и наименования /заглавие на документа/, включително и като наличие на идентични текстове /забележки/ в края на документите. В ПИС-3 няма текстове /забележки/ поставени в края на документа и в този смисъл текстовете на посочените във въпроса документи в ПИС-1 и ПИС-2 от една страна и в ПИС-3 от друга, не са идентични.

14. Посочените във въпроса /Въпрос 12/ документи на Апелативен съд - гр. Пловдив в ПИС-1 и в ПИС-2 са с идентично съдържание и наименования, включително и като наличие на идентични текстове в края на документите. В ПИС-3 няма текстове поставени в края на документа и в този смисъл текстовете на посочените във въпроса документи в ПИС-1 и ПИС-2 от една страна и в ПИС-3 от друга, не са идентични.

15. В ПИС-1 и в ПИС-2 са налице идентични като наименования, включително и като допуснати еднакви грешки в наименованията на съдебни актове на посочените във въпроса съдилища в страната /Въпрос 13/. В ПИС-3 в наименованията на посочените във въпроса

посочените актове в ПИС-1 и ПИС-2 от една страна и в ПИС-3 от друга, не са идентични.

16. В ПИС-1 и в ПИС-2 са налице еднакви като наименования /заглавие на документа/ и еднакви като текстове поставени в началото на документа /„мото“/ на посочени във въпроса /Въпрос 14/ актове на съдилища в страната. В ПИС-3 в посочените във въпроса актове на съдилища в страната няма текстове поставени в началото на документа /„мото“/.

17. Текстовете на статиите /Въпрос 15/ на П. Р. „За“ и „против“ апелацията“ и „Някои нови съдебни производства по НПК, в сила от 2000 г.“ намиращи се в базите данни на ПИС-1 и на ПИС-2 са еднакви и в този смисъл могат да бъдат наречени и идентични. В базата данни на ПИС-3 посочените статии не бяха намерени.

18. В базата данни на ПИС-1 са включени преводи на 27 документа свързани с Европейското законодателство /Въпрос 16/. Преводите на тези документи са извършени от Валентин Костов Кръстев, съгласно три договора за превод с възложител фирма „АПИС ХРИСТОВИЧ“ ЕООД. Същите преводи на посочените в отговора на въпроса, 27 документа с идентично съдържание са включени и в базата данни на ПИС-2. В базата данни на ПИС-3 са включени преводите на 5 документа свързани с Европейското законодателство, като четири от тях присъстват, но не съвпадат като заглавие с тези от базите данни на ПИС-1 и на ПИС-2, а последният от тях, посочен в отговора на въпроса не се съдържа в базите данни на ПИС-1 и на



ПИС-2.

19. Този въпрос от съдебно-техническата експертиза /Въпрос 17/ е формулиран доста общо. Все пак, ако се има предвид дали базите данни на ПИС-1 и на ПИС-2 са манипулирани по някакъв начин след датата 20.10.2006 г., то отговорът на този въпрос е, че няма данни съдържанието на съответните бази данни да е променяно след посочената по-горе дата.

20. Този въпрос от съдебно-техническата експертиза /Въпрос 18/ не е формулиран достатъчно ясно. Необходимо е уточняване на думата „спекулация“, а и не се разбира за коя точно база данни става дума (за тази на ПИС-2 или пък за тази на ПИС-3). Поради тези причини на този въпрос не може да бъде даден отговор.

21. Отговорът на този въпрос от съдебно-техническата експертиза /Въпрос 19/ изисква сравнение между три бази данни /на ПИС-1, на ПИС-2 и на ПИС-3/, всяка една от които с хиляди, а вероятно и с повече записа и то при неуточнени критерии за сравнение. В този смисъл настоящата съдебно-техническа експертиза не е в състояние да даде отговор на този въпрос.

По задачите формулирани от ответника „ЛАКОРДА“ АД:

1. Посочените във въпроса нормативни документи /Въпрос 1/, публикувани в съответните Сборници Нормативни актове на Министерски съвет, са публикувани при спазване на една и съща структура /модел/ изразяваща се в следните общи части: заглавие на документа, история на документа, самият документ, преходни и заключителни разпоредби.

2. Посочените във въпроса нормативни документи /Въпрос 1/ са включени в разглежданите ПИС /ПИС-1, ПИС-2 и ПИС-3/ при спазване на установеният модел наложен при публикуването на подобни документи в съответните Сборници Нормативни актове на Министерски съвет. И при трите ПИС обаче са налице и разлики при оформянето на посочените във въпроса нормативни документи.

3. При представянето на посочените във въпроса нормативни документи /Въпрос 2/ в т.ч. заглавието на съдебните решения, анотациите /„мото“/ под заглавието, препратките към конкретни членове от законодателството и в трите ПИС /ПИС-1, ПИС-2 и ПИС-3/ е следван стандартът за оформяне на заглавието на съдебните решения наложен от Бюлетина на Върховен касационен съд. В ПИС-1 и в ПИС-3 обаче са налице и разлики при оформянето на посочените нормативни документи. В ПИС-2 посочените във въпроса нормативни документи не са налични.

4. Използваната от фирма „АПИС ХРИСТОВИЧ“ ЕООД OCR програма /Въпрос 3/ е FineReader 4.

5. Правно-информационната система разработена от фирма „АПИС ХРИСТОВИЧ“ ЕООД /ПИС-1/ предоставя интерфейс за редактиране на документите, съдържащи се в базата потребителите договори, като обикновено това става два пъти седмично.

6. Този въпрос /Въпрос 5/ има правен характер и настоящата съдебно-техническа експертиза не е в състояние да даде отговор.

7. Преобладаващата част от линковете включени в този въпрос /Въпрос 6/ не са актуални, не могат да бъдат избрани и отговор свързан с тях не може да бъде даден. Последният посочен в настоящия въпрос линк води към файл, в който е публикуван Държавен вестник, брой 14 от 20 Юг. В него могат да бъдат намерени правописни грешки свързани с използването на буква „з“, вместо цифра „3“.

В съдебно заседание на 22.11.2016г. вещето лице К. е отговорило на поставените от страните въпроси.



За изясняване на обстоятелствата по делото е допусната и приета съдебно - оценителна експертиза, изготвена от вещото лице Р.К./л.277/, която е дала следното заключение:

1. Въз основа на доказателствата по делото и събраната информация при направените проучвания е възможно стойността на базата данни да бъде определена по два от основните оценителски подхода - методът на разходите /за създаване на същата база данни/ и методът на приходите /генерирани от базата данни/. Поради описаните по-горе допускания, резултатите от приходния метод предлагам да се считат за ориентировъчна горна граница на стойността на базата данни. Пазарната стойност на базите данни Апис Право и Апис Практика към 20.10.2006г., получена по метода на разходите, възлиза на кръгло 670 000 лв.. Тази стойност представлява разходите, които биха стрували на инвеститор за разработване на база данни за сходен продукт. Стойността на извличане на базите данни за използването на съдържанието им за комерсиални цели зависи и от фактори като политика на собственика на базите данни, цикъл на развитие на продукта, пазарна конюнктура, възможности за растеж, иконкурентност на средата и други.

2. При направените проучвания не бяха открити данни за сделки с подобни бази данни и не е възможно стойността на оценяемите обекти да се определи на база пазарни аналози. Базите данни Апис Право и Апис Практика представляват активи, чиято стойност може да се определи по един от трите основни подхода в бизнес-оценяването - пазарен, приходен или/и разходен.

Представено е писмо изх.№1565/10.08.2016г. на Майкрософт България ЕООД, от съдържанието на което е видно, че не могат да бъдат предоставени данни дали „МСМ-Клима“ ООД е закупувало непоименни лицензни на операционна система Windows HP Home Edition.

С писмо от 28.10.2016г. Хюлет - Пакард България ЕООД сочи, че няма информация, която да позволи да бъде идентифицирано лицето, закупило описания в писмото компютър.

По делото са представени многобройни писмени доказателства, които са обсъдени и анализирани в допуснатите и приети по делото експертизи, поради което не се налага да бъдат описвани отделно.

Софийският апелативен съд, след като обсъди доводите на страните и прецени събраните по делото доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, намира следното:

По допустимостта на въззивната жалба.

Жалбата е допустима - подадена в срока по чл.197, ал.1 ГПК /отм./, от активно легитимирано лице срещу подлежащ на въззивно обжалване по силата на чл.196, ал.1 ГПК /отм./ валиден и допустим съдебен акт.

Разгледана по същество въззивната жалба е неоснователна.

Предявени са обективно съединени искиове с правно основание чл.95 ал.1, т.1 и т.2 ЗАПСП, във вр. с чл.93в ЗАПСП, и чл.94, във вр. с чл.94а, ал.1, т.1 ЗАПСП, за установяване факта на нарушението извличане и преустановяване на неправомерното използване от ответника на база данни от продуктите модули „Апис Право“ и „Апис Практика“, включени в разработената от ищеца правно информационна система „Апис б“ и нейната интернет версия „Апис Уеб“, както и за плащане от ответника на обезщетение за извличане и повторно използване на база данни от продуктите модули „Апис Право“ и „Апис Практика“, включени „Апис Уеб“.

В тежест на ищеца е докаже при условията на главно и пълно доказване, че използваната от ответника база данни е създадена в резултат на неправомерно извличане от негова базата данни или ползва такива данни, както и че използването продължава към момента на приключване на съдебното дирене. Продължителността на използването на неправомерно



извлечените данни е обуславяща за вида и размера на настъпилите вреди, доказването на които също е в тежест на ищеца.

Не се спори, че страните са производители на база данни по смисъла на чл.93б ЗАПСП - ищецът е производител на база данни „Апис Право“ и „Апис Практика“, а ответникът е производител на база данни „Лакорда Легис“, и са носители на особените права върху тях по смисъла на чл.95, ал.1 ЗАПСП, които се ползват от гражданскоправната защита по смисъла на чл.94 и сл. ЗАПСП. Съобразно разпоредбата на чл.93б ЗАПСП, производител на база данни е физическото или юридическото лице, което е поело инициативата и риска за инвестиране в събирането, сверяването или използването на съдържанието на база данни, ако това инвестиране е съществено в количествено или качествено отношение. Нормативната уредба има за цел да не допуска извличане и/или повторно използване на цялата или на съществена част в количествено или качествено отношение, от съдържанието на тази база данни. За преодоляване на различията в законодателството на държавите -членки по отношение правната закрила на базите данни е приета Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и Съвета на Европейския съюз от 11.03.1996г. Според чл.7 от Директивата, „извличане“ за целите на обекта на закрила означава, постоянно или временното пренасяне на цялата или съществена част от съдържанията на база данни върху друг носител по какъвто и да е начин и в каквато и да е форма.

Не се спори, а и се установява събраните по делото свидетелски показания и писмени документи, че Г. Г. - настоящият изпълнителен директор на ответното дружество, е работил преди създаването на „Лакорда“ АД в предприятието на ищеца, като ръководител на софтуерния екип от специалисти, между които и лицата К. К., Г. Г. и Ч. К., по - късно също служители на ответното дружество, и като такъв е имал достъп до базите данни на ищцовото дружество.

Страните спорят, налице ли е неправомерно извличането и повторно използване, по смисъла на чл.93в, ал.1, т.1 и т.2 ЗАПСП, от собствената на ищеца база данни от продуктите модули „Апис Право“ и „Апис Практика“ - над 19 700 документа, конкретизирани в исковата молба, като действащи актове, изменени и отменени актове, ненормативни актове, и 2 516 съдебни актове, от страна на ответника при създаването и ползването на собствената му базата данни „Лакорда Легис“, което продължава, дължи ли се обезщетение по реда на чл.94а, ал.1, т.1 ЗАПСП и в какъв размер.

Съвкупният анализ на събраните по делото доказателства не установява твърдяното от ищеца нарушение, поради което предявения иск с правно основание чл.95 ал. 1, т. 1 ЗАПСП, във вр. с чл.93в ЗАПСП, е неоснователен.

При изготвяне на заключението по възложената му съдебно - техническата експертиза вещото лице инж. К.Я. К./л. 145/ е извършил съпоставка между програмните модули „Апис Право“ и „Апис Практика“ и програмните модули „Българско право“ и „Съдебна практика“ на правно - информационна система „Лакорда Легис“, в техните версии, актуални към бр.85 на ДВ от 20.10.2006г., изследвайки три инсталации на две правно - информационни системи: правно - информационна система Апис /ПИС-1/, версия 6.0.1.2.600, представена от ищеца; правно - информационна система Лакорда /ПИС-2/, версия 7.0.8, представена от ищеца; правно - информационна система Лакорда/ ПИС-3/, версия 7.0.8, представена от ответника. За да бъде направена правилна преценка относно доказателствената сила на заключението следва да бъдат съобразени следните факти установено по делото:

- ПИС-1 е инсталирана на лаптоп собственост на ищеца;
- ПИС-2 е инсталирана на лаптоп, който е бил в държание па трето лице „МСМ -



Клима“ ООД, но по делото е представен от ищеца; И на трите лаптопа е извършен оглед, отразен в съдебния протокол от 15.03.2016г.

Към 20.10.2006г. лаптопа на който е инсталирана ПИС-2 е бил в държание на трето лице „МСМ - Клима“ ООД, което закупило от ответното дружество правно-информационната му система „Лакорда Легис“/виж фактура № 5/20.10.2006г.-лЛЗЗ/. В този смисъл са и показанията на свидетелката В. П. Д., която твърди, че не знае чия собственост е бил този лаптоп, но след инсталацията на правно-информационната система от ответното дружество е предаден на ищеца, без да уточнява момента на предаване. Показанията на свидетелката Д. следва да бъдат кредитирани, тъй като не са в противоречие с приетите по делото доказателства, същата е допусната като свидетел по искане на ищеца и не са налице предпоставките на чл.136 ГПК /отм./. На 20.12.2006г. лаптопа е предаден от представител на „МСМ - Клима“ ООД на вещи лица наети от ищеца за изясняване на идентичността на процесните бази данни, което обстоятелство е удостоверено с нотариално заверен протокол, т.е. ищцовото дружество след като е държало лаптопа за неопределено време в периода 20.10.2006г. - 20.12.2006г. го е върнало на третото лице, за да може в последствие да бъде удостоверено чрез съставения протокол, че лаптопа е предаден на вещите лица от третото лице.

Всички тези факти и обстоятелства са важни, предвид задължението на съда по чл.157, ал.3 ГПК/отм./ да обсъди заключението с другите доказателства по делото, за да прецени дали следва да го възприеме.

В случая в отговора на въпрос № 19, формулиран от ищеца, вещото лице К. е отговорило, че няма данни съдържанието на съответните бази данни да е променяно след 20.10.2006г. В съдебно заседание на 22.11.2016г. вещото лице е уточнило, че и в трите системи има разлика. Под манипулация в софтуерен вид разбира да е направена промяна в самия софтуер, т.е. в системата за управление на базата данни. За него редакцията на документите не означава манипулация. Не е намерил данни софтуерът на едната или другата система за управление на базата данни да е бил манипулиран, т.е. да е влизано в тази система, да е променян софтуера незаконно. Под липсата на манипулация няма предвид липсата на редакция на документите. На въпрос на ответника, има ли възможност да се променя базата данни на ищеца, така че да приличат на ответника, е отговорило „ Да, напълно е възможно това да става, напълно е възможно базата данни да е променяна и след това да бъде визуализирана по начина, по който е била изменена. Уточнявам, отговарям абстрактно на въпроса“.

Предвид направеното уточнение на вещото лице в съдебно заседание; обстоятелството, че при изпълнение на поставената задача към 14.11.2016г. /повече от 10 години след инсталирането на процесната база данни от ответното дружество/ вещото лице основно е преценявало наличието на документите в трите системи към 20.10.2006г. и редакцията им -

У.У съдържание, пунктуация, препратки, наименование и т.н.; обстоятелството, че за неопределен период от време в периода от 20.10.2006г. - 20.12.2006г. лаптопа на който е инсталирана ПИС-2 е бил в държание на ищеца, при посочената по - горе фактическа обстановка, настоящият състав на съда не възприема заключението на съдебно-техническата експертиза, изготвена от вещото лице К.К., в частта, в която е обсъждано съдържанието на ПИС-2 и сравняването ѝ с ПИС-1 и ПИС-3. В случая преди да подаде исковата молба ищецът е извършил поредица от действия с цел обезпечаване на доказателства, но не по реда на чл.165 и сл. ГПК /отм./, които като краен резултат не създават сигурно убеждение на съда в истинността на фактическите му твърдения, доколкото не изключват по несъмнен начин възможността документите в ПИС-2 да са били редактирани, преди извършването на експертизата, което от



своя страна се е отразило върху обосноваването на заключението на вещото лице в тази му част.

Съдът въприема заключението на заключението на съдебно-техническата експертиза, изготвена от вещото лице, К. К., в останалата му част, като обективно и обосновано, но същото не установява идентичност между базите данни на ПИС-1 и ПИС-3. В подрепа на този извод са отговорите на вещото лице на въпросите поставени от ищеца №№ 1,2,3,4,5, 7, 8, 9, 10,11,12, 13, 15, 16, 17, 18. Доколкото е установена идентичност между базите данни на ПИС-1 и ПИС-3 то същата се дължи на спазване на установен модел наложен при

т jjsijjwuvii /ви@ vjiiовири на въпроси поставени от ответника №№2 и 3 /.

Обстоятелството, че конкретни лица от ръководния и софтуерния екип на „Лакорада“ са бивши служители в „Апис Христович“ ЕООД, не установява по несъмнен начин факта на твърдяното неправомерно извличане от базата данни на ищцовото дружество. Свидетелите А., М., К. и К., не сочат, че са били свидетели на действия по неразрешено извличане или пренасяне на данни от страна на посочените лица.

От изложеното следва извода, че не е доказан сочения от ищеца факт на нарушение по чл.95 ал.1, т.1 ЗАПСП, във вр. с чл.93в ЗАПСП.

Този извод съответства и на решение от 05.03.2009г. по дело С - 545/07 на Съда на ЕО, задължително за съда на основание чл. 633 ГПК, с което са тълкувани чл.7, параграфи 1 и 2 от Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 11 март 1996 г. за правна закрила на базите данни. Предвид изложените по - горе съображения, настоящият състав на съда е приел, че доказателствата по делото не установяват по несъмнен начин, че материалните и техническите характеристики на съдържанието на защитена база данни на ищеца са налице и в съдържанието на база данни на ответника, което да се тълкува като белег за наличието на извличане по смисъла на член 7 от Директива 96/9, а доколкото има такова съвпадение, то същото е обяснено с други фактори - спазване на установения модел наложен при публикуването на съответните документи и наложените стандарти за оформяне на съдебни решения, а не само с извършено пренасяне между двете съответни бази данни.

Дори и да се приеме, че доказателствата по делото установяват извличане от ответника на данни от базата данни на ищеца, то същото не е доказано в твърдения с исковата молба размер - над 19 700 документа от базите данни на действащите, изменените, отменените и ненормативните актове в продукта „Апис Право“, и 2 516 съдебни акта от базата данни на „Апис Практика“, видно от поставените въпроси към вещото лице, което за да отговори се е запознало със значително по-малък брой документи, подробно изброени в обстоятелствената част на приетата съдебно-техническата експертиза. По тези съображения изследваните от вещото лице документи не могат да бъдат определени, като съществена част в количественото отношение от цялото съдържание на базата данни на ищеца, която не е определена като брой документи към 20.10.2006г.

Отделно от това, ако се приеме за установено, че е налице твърдяното извличане на изследваните от вещото лице документи от базата данни на ищеца, то тези данни не могат да бъдат определени като съществена част в качествено отношение от базата данни на ищеца, доколкото се явяват голяма човешка, техническа или финансова инвестиция за придобиване, проверка или оформление. Доказателствата по делото установяват, че инвестициите на ищеца за продукта „Апис Право“ за периода 01.01.2000г. - 31.12.2005г. е в размер на 593 075лв.. а за продукта „Апис Практика“ за периода 01.01.2004г. - 31.12.2005г. е 32 001лв. /в този смисъл заключението на вещото лице П. П., представено по делото на 14.05.2007г.-л.449/. Пазарната



стойност на правото на извличане на базите данни от продуктите на ищеца към 20.10.2006г. е 670 000лв., съгласно заключението на вещото лице Р. К., като оценката е извършена по метода на разходите, като вещото лице е отговорило, че не е възможно да извърши оценка на база пазарни аналози, тъй като не са открити данни за сделки с подобни бази данни. Инвестициите на ответното дружество за създаване на неговата база данни за периода от 25.05.2006г. до 30.09.2006г. са в размер на 107 088,00 лв./ в този смисъл заключението на вещото лице П. П., представено по делото на 22.10.2007г. - л.536/, т.е. ответникът е вложил значителен ресурс, за създаване, проверка, оформление и редактиране на собствената си база данни, за относително кратък период от време. В този смисъл е и заключението на вещото лице З. Д., /л.37/, според което, общият размер на заплатените разходи от дружество „Лакорда“ АД за създаване на база данни, съдържаща „Българско право“ и „Съдебна практика“ в периода 25.05.2006г. - 30.09.2006г. възлиза на 158 / 389,35лв. Съпоставката между разхода и периода от време, за който е направен, от всяка *си*/от страните, за създаване, проверка, оформление, редактиране и актуализиране на собствен на ищеца, доколкото се явява голяма човешка, техническа или финансова инвестиция за придобиване, проверка или оформление. И тук също следва да се отбележи, че по делото не е установен обема /размера/ на процесите бази данни на страните към релевантния момент - 20.10.2006г., който да бъде съобразен при преценката за наличието на твърдяното извличане, предвид определените критерии.

С оглед изхода на спора по иска по чл.95 ал.1, т.1 ЗАПСП, във вр. с чл.93в ЗАПСП, неоснователни се явяват и акцесорните иски по чл.95, ал.1, т.2, във вр.чл.93в ЗАПСП, и по и чл.94, във вр. с чл.94а, ал.1, т.1 ЗАПСП. След като не е установен факта на нарушение т.е. неправомерно използване от страна на ответника на съществена част от съдържанието на базата данни, чиито авторски права притежава ищеца, не може да бъде постановено преустановяване на неправомерно им използване, съответно последният не дължи обезщетение за неправомерно използване на базата данни на ищеца.

Предвид изложеното неоснователни са възраженията във въззивната жалба за допуснати нарушения на общностното право и материалния закон, допуснати процесуални нарушения и необоснованост, и поради съвпадане на крайните изводи на двете съдебни инстанции обжалваното решение следва да бъде оставено в сила, като правилно и законосъобразно.

По направените по делото разноси:

При този изход на спора, въззивникът дължи на въззиваемата страна, направените разноси по делото пред САС и разноските пред ВКС, на основание чл. 294, ал.2 ГПК, или общо сумата в размер на 8 900лв., от която: 5 400лв. - адвокатско възнаграждение и депозит за вещи лица при разглеждане на делото пред въззивната инстанция; 3 500лв. - за разглеждане на делото пред касационната инстанция.

По тези съображения и на основание чл.208, ал.1, предл.1 ГПК /отм./, Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА Решение от 10.02.2012г., постановено по т.д.№148/2007г. на СГС, Търговско отделение, VI-6 състав.

ОСЪЖДА „Апис Христович“ ЕООД, ЕИК 121121084, да заплати на „Лакорда“ АД, ЕИК 175089245, сумата от 8 900лв. /осем хиляди и деветстотин лева/ - разноси за разглеждане на делото пред въззивната и касационната инстанция.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба в едномесечен срок от връчването



2.7. Определение от 27.03.2018 г. на Върховния касационен съд по търг. дело № 2898/2017 г., II ТО

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, ТК, II отделение, в закрито заседание на двадесет и седми март, две хиляди и осемнадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ВАНЯ АЛЕКСИЕВА ЧЛЕНОВЕ: НИКОЛАЙ МАРКОВ
СВЕТЛА ЧОРБАДЖИЕВА

като разгледа докладваното от съдия Марков т.д.№2898 по описа за 2017 г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.288 от ГПК, вр. §74 от ПЗР на ЗИД на ГПК, ДВ бр.86/2017 г.

Образувано е по касационна жалба на „Апис Христович“ ЕООД срещу решение №1954 от 14.08.2017 г. по т.д.№2576/2015 г. на САС. С обжалваното решение е оставено в сила решение от 10.02.2012 г. по т.д.№ 148/2007 г. на СГС, ТО, с което са отхвърлени предявените от „Апис Христович“ ЕООД срещу „Лакорда“ АД обективно съединени искиове по чл.95, ал.1, т.1, вр. чл.93в от ЗАПСП за установяване на факта на извършеното нарушение чрез осъществено извличане под формата на „постоянно пренасяне“ от „Апис Право“ и „Апис Практика“ към базите данни „Българско право“ и „Съдебна практика“ на „Лакорда“ АД, което съдържание е съществено в количествено и качествено отношение към м.09-м. 10.2006 г., по чл.95, ал.1, т.2, вр. чл.93в от ЗАПСП за преустановяване на нарушението, изразяващо се в повторното използване на съдържанието на базата данни или на негова съществена в количествено или качествено отношение част, чрез неправомерно търговско разпространение на извлечените данни от „Апис право“ и „Апис практика“ под формата на копия от модулите „Българско право“ и „Съдебна практика“ и по чл.94а, ал.1, т.1 вр. чл.94 от ЗАПСП, за заплащане на сумата от 100 000 лв., обезщетение за причинени имуществени вреди в резултат на извършеното нарушение.

В жалбата се излагат съображения, че решението е неправилно, поради допуснати нарушения на съдопроизводствените правила и необоснованост, като в изложение по чл.284, ал.3, т.1 от ГПК, общото основание за допускане на касационно обжалване е обосновано с произнасяне на въззивния съд по следните въпроси: 1. В случай, че необходимостта да се отговори на въпрос, изискващ специални знания, възникне с оглед съдържащите се данни във вече прието по делото заключение на вещо лице, следва ли съдът да допусне нова експертиза в това число и служебно, на която да формулира изрично задача, с оглед конкретно възникнала нужда. 2. Следва ли съдът служебно да следи дали представеното заключение е пълно, ясно и обосновано и дали отговаря на поставената задача. 3. Според разпоредбата на чл.127 от ГПК /отм./, длъжна ли е страната да установи обстоятелствата, на които основава възраженията си, носи ли страната доказателствена тежест за фактите, от които извлича за себе си изгодни правни последици и когато тази тежест не е изпълнена, следва ли съдът да приеме, че фактите не са се осъществили и страната, която се позовава на тях, не може да извлече изгодните във връзка с тях правни последици. 4. Следва ли при приложението на разпоредбата на чл.93в, ал.1, т.1 от ЗАПСП съдът да приеме претенцията за основателна, само ако е доказано извличането в размера, твърдян в исковата молба или съдът следва да направи самостоятелен извод дали установеното в хода на съдебното дирене извличане е осъществено в количествено или качествено отношение, без да се съобразява с конкретния размер, посочен в исковата молба. 5. Обвързан ли е съдът от заключението на вещото лице или следва да го обсъжда и преценява заедно с останалите доказателства по делото. 6. Как следва да се прилага разпоредбата на чл.95в от ЗАПСП, вр чл.93в, ал.1, т.1 от ЗАПСП и в частност допустимо ли е фактите на



извличане на съдържанието на базата данни или на съществена в количествено или качествено отношение част, да бъде доказвана и установявана с представянето на доказателства за единично или еднократно неправомерно използване на закрилян от ЗАПСП обект. Спрямо четвърти и шести от поставените въпроси се поддържа наличие на селективното основание по чл.280, ал.1, т.3 от ГПК, поради значението им за точното прилагане на закона и за развитие на правото, а спрямо останалите въпроси - че са решени в противоречие с практиката на ВКС.

Ответникът по касационната жалба - „Лакорда“ АД заявява становище за липса на основания за допускане на касационно обжалване, евентуално за неоснователност на жалбата, като претендира присъждане на направени пред ВКС разноски за адвокатско възнаграждение.

Върховен касационен съд, Търговска колегия, състав на Второ отделение, като прецени наведените от страните доводи, намира следното:

За да постанови обжалваното решение, въззивният съд, разглеждащ делото в хипотезата на чл.218з от ГПК /отм./, е изпълнил дадените от ВКС в отменителното решение указания, като е назначил съдебно - техническа експертиза, която е извършила съпоставка между програмните модули „Апис Право“ и „Апис Практика“ и програмните модули „Българско право“ и „Съдебна практика“ на правно - информационна система „Лакорда Легис“, в техните версии, актуални към бр.85 на ДВ от 20.10.2006 г. При изготвянето на заключението, вещото лице е анализирано три инсталации на двете правно- информационни системи с посочените програмни модули в техните версии към посочения момент: АПИС /ПИС-1/, представена от ищеца и инсталирана на лаптоп, собственост на ищеца, Лакорда /ПИС-2/, представена от ищеца и инсталирана на лаптоп, който е бил в държане на трето по делото лице - „МСМ-Клима“ ООД, но по делото е представен от ищеца и Лакорда /ПИС-3/, представена от ответника и инсталирана на лаптоп, негова собственост, като и на трите преносими компютри е извършен оглед от въззивния съд, отразен в протокол от съдебно заседание от 15.03.2016 г. При обсъждане на приетото по делото заключение, въззивният съд е изложил съображения, че към 20.10.2006 г., лаптопът, на който е инсталирана ПИС-2 е бил в държане на трето лице „МСМ-Клима“ ООД, което закупило от ответното дружество правно- информационната му система „Лакорда Легис“, като в този смисъл са и показанията на свидетелката Д., която твърди, че не знае чия собственост е бил този лаптоп, но след инсталацията на правно- информационната система от ответното дружество е предаден на ищеца, без да уточнява момента на предаване. Посочил е, че показанията на свидетелката следва да бъдат кредитирани, тъй като не са в противоречие с приетите по делото доказателства, а същата е допусната като свидетел по искане на ищеца и не са налице предпоставките на чл.136 ГПК /отм./. Приел е, че на 20.12.2006 г. лаптопът е предаден от представител на „МСМ-Клима“ ООД на вещи лица, наети от ищеца, за изясняване на идентичността на процесните бази данни, което обстоятелство е удостоверено с нотариално заверен протокол, т.е. ищцовото дружество след като е държало лаптопа за неопределено време в периода 20.10.2006 г. - 20.12.2006 г., го е върнало на третото лице, за да може в последствие да бъде удостоверено, чрез съставения протокол, че лаптопът е предаден на вещите лица от третото лице. Анализирайки: 1. Отговора на въпрос №19, даден от вещото лице, според който няма данни съдържанието на съответните бази данни да е променяно след 20.10.2006 г. и даденото от вещото лице уточнение в съдебно заседание на 22.11.2016 г., че и в трите системи има разлика, а под манипулация в софтуерен вид разбира, да е направена промяна в самия софтуер, т.е. в системата за управление на базата данни /каквато не е извършена в случая/, като редакцията на документите не означава манипулация, а същевременно съществува /абстрактна/ възможност базата данни на ищеца да бъде променена и след това да бъде визуализирана по начина, по който е била изменена, така, че да прилича на тази на ответника. 2. Обстоятелството,



че при изпълнение на поставената задача към 14.11.2016 г. /повече от 10 години след инсталирането на процесната база данни от ответното дружество/ вещото лице основно е преценявало наличието на документите в трите системи към 20.10.2006 г. и редакцията им - съдържание, пунктуация, препратки, наименование и т.н., 3. Обстоятелството, че за неопределен период от време в периода от 20.10.2006 г. - 20.12.2006 г. лаптопът, на който е инсталирана ПИС-2 е бил в държание на ищеца, при посочената по-горе фактическа обстановка, въззивният съд не е възприел заключението на съдебно-техническата експертиза, в частта, в която е обсъждано съдържанието на ПИС-2 и сравняването ѝ с ПИС-1 и ПИС-3. Изложил е и съображения, че преди да подаде исковата молба ищецът е извършил поредица от действия с цел обезпечаване на доказателства, но не по реда на чл.165 и сл. ГПК /отм./, които като краен резултат не създават сигурно убеждение на съда в истинността на фактическите му твърдения, доколкото не изключват по несъмнен начин възможността документите в ПИС-2 да са били редактирани, преди извършването на експертизата, което от своя страна се е отразило върху обосноваването на заключението на вещото лице в тази му част. Съдът е възприел заключението на заключението на съдебно-техническата експертиза в останалата му част, като обективно и обосновано, но тъй като същото не установява идентичност между базите данни на ПИС-1 и ПИС-3, е достигнал до извод, че не е доказан соченият от ищеца факт на нарушение по чл.95 ал.1, т.1 ЗАПСП, вр. с чл.93в ЗАПСП, който извод е намерил за съответен и на решение от 05.03.2009 г. по дело С - 545/07 на Съда на ЕО, задължително за съда на основание чл.633 от ГПК, с което са тълкувани чл.7, параграфи 1 и 2 от Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 11 март 1996 г. за правна закрила на базите данни. Навел е съображения, че доказателствата по делото не установяват по несъмнен начин, че материалните и техническите характеристики на съдържанието на защитена база данни на ищеца са налице и в съдържанието на база данни на ответника, което да се тълкува като белег за наличието на извличане по смисъла на член 7 от Директива 96/9, а доколкото има такова съвпадение, то същото се обяснява с други фактори - спазване на установения модел наложен при публикуването на съответните документи и наложените стандарти за оформяне на съдебни решения, а не само с извършено пренасяне между двете съответни бази данни. Въззивният съд е изложил и допълнителни мотиви, като е счел, че дори и да се приеме, че доказателствата по делото установяват извличане от ответника на данни от базата данни на ищеца, то същото не е доказано в твърдения с исковата молба размер, а изследваните от вещото лице документи не могат да бъдат определени, като съществена част в количествено отношение от цялото съдържание на базата данни на ищеца /която не е определена като брой документи към 20.10.2006 г./, а и в качествено отношение, с оглед вложения от ответника значителен ресурс, за създаване, проверка, оформление и редактиране на собствената си база данни, за относително кратък период от време - съпоставката между разхода и периода от време, за който е направен, от всяка една от страните, за създаване, проверка, оформление, редактиране и актуализиране на собствената ѝ база данни, не обосновава извод, че при установено извличане в посочения по-горе размер /обем/ то същото съставлява съществена част в качествено отношение от базата данни на ищеца, доколкото се явява голяма човешка, техническа или финансова инвестиция за придобиване, проверка или оформление. В този смисъл и с оглед изхода на спора по иска по чл.95, ал.1, т.1 от ЗАПСП, вр. чл.93в от ЗАПСП, съдът е намерил за неоснователни и акцесорните иски по чл.95, ал.1, т.2, вр. чл.93в от ЗАПСП и по чл.94, вр. чл.94а, ал.1, т.1 от ЗАПСП.

Предвид изложените от въззивния съд мотиви, формулираните от касатора първи, втори, трети, четвърти и шести въпроси, не са обусловили правната воля на съда, поради което по тях



касационно обжалване не може да бъде допуснато. С първи и втори от въпросите по същество се поддържа, че с оглед отговорите на вещото лице, въззивният съд е следвало да назначи нова експертиза, която да отговори дали в конкретния случай базата данни на ищеца действително е била манипулирана, така, че да прилича на тази на ответника. Както бе посочено обаче, възприетото от въззивния съд становище, че установеното по делото, не създава сигурно убеждение в истинността на фактическите твърдения на ищеца, доколкото не се изключва по несъмнен начин възможността документите в ПИС-2 /на ответника/ да са били редактирани преди извършването на експертизата, е направено не само с оглед отговора на вещото лице, че е възможно документите в базата данни на ПИС-2 да са били редактирани, а и с оглед останалите установени по делото обстоятелства, като съдът не е приемал и не е обосновал изводите си с наличие на манипулация в базата данни на ищеца /каквато манипулация не се е твърдяла и до която всъщност се отнасят отговорите на вещото лице, въз основа на които касаторът поддържа, че въззивният съд не е изпълнил задължението си да допусне нова, допълнителна СТЕ/. С третия от въпросите всъщност се оспорва обосноваването на направените от въззивния съд изводи /посочени по-горе/, респективно правилността на решението, която обаче не подлежи на преценка в настоящия стадий по селекция на касационните жалби. На следващо място изложените в обжалваното решение мотиви относно липсата на доказване по делото и на извличане на съществен обем в количествено и качествено отношение от цялото съдържание на базата данни на ищеца /до които мотиви се отнасят втори, четвърти и шести въпроси/, представляват единствено допълнителен довод/аргумент в подкрепа на направения извод за неоснователност на иска и то само ако се приеме за доказано наличието на идентичност между базите данни на ищеца и ответника, каквато съдът изрично е отрекъл в решението си. При липсата на общото основание по чл.280, ал.1 от ГПК за допускане на касационно обжалване по посочените въпроси, не следва да се обсъжда наличието на поддържаните от ищеца селективни основания.

Петият от формулираните в изложението по чл.284, ал.3 от ГПК въпроси е обусловил решаващата воля на съда, но спрямо този въпрос не е налице поддържаното селективно основание по чл.280, ал.1, т.1 от ГПК - същият е решен в съответствие с константната и задължителна практика на ВКС, според която, съдът може както по молба на страните, така и по своя преценка да назначи експертиза, когато за изясняване на някои възникнали по делото въпроси из областта на науките, изкуството, занаятите и др. са нужни специални знания, които съдът няма, като заключението на вещото лице, като всяко доказателствено средство, трябва да бъде обсъдено наред с всички доказателства по делото. Съдът не е длъжен да възприеме заключението на вещото лице, дори и когато страната не е направила възражения срещу него, а да прецени доказателствената му сила съобразно обосноваването му, като независимо дали съдът възприема или не експертното заключение, той следва да изложи мотиви, обосноваващи преценката му за годността на експертизата. В случая в съответствие с тази практика, споделяна и от настоящия съдебен състав, съдът е изложил съображения в мотивите на въззивното решение, защо, преценени съвкупно с останалите доказателства за релевантните обстоятелства, заключението на експертизата не следва да бъдат кредитирани в посочената от съда част.

С оглед изложеното обжалваното решение не може да бъде допуснато до касационно обжалване, като предвид изхода на делото, касаторът дължи на ответника по касация заплащане на направени разноски за адвокатско възнаграждение пред ВКС, в размер на 3 000 лв.



Мотивиран от горното и на основание чл.288 от ГПК, Върховен касационен съд, Търговска колегия, състав на Второ отделение,

ОПРЕДЕЛИ:

НЕ ДОПУСКА КАСАЦИОННО ОБЖАЛВАНЕ на решение №1954 от 14.08.2017 г. по т.д.№2576/2015 г. на САС.

ОСЪЖДА „Апис Христович“ ЕООД ЕИК121121084 да заплати на „Лакорда“ АД ЕИК175089245 сумата от 3 000 лв., разноски.

Определението не може да се обжалва.

3. Определение от 28 октомври 2010 г., Canon, C-449/09

3.1. Коментар на решението, вкл. във връзка с последващото Решение от 16.07.2015 г. по дело C-681/13 Diageo Brands – Тотка Калчева

Преюдициалните запитвания по дело C-181/09 и дело C-449/09 на СЕС са отправени от състав на Софийски градски съд по едно и също първоинстанционно дело и са свързани с тълкуване на чл.5 от Първа директива 89/104/ЕИО на Съвета от 21.12.1988 г. за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките.

С определение на СГС от 13.04.2009 г. съдебният състав е постановил да се отправи запитване до СЕС по въпроса: „Как следва да се разбира и тълкува разпоредбата на чл.5, ал.3, буква “В“, респ. буква „С“ от латинската азбука от Директива 89/104/ЕИО; дали става въпрос за внос и износ на оригинални стоки, произведени от притежателя на запазена марка и пуснати от него на пазара или за внос и износ на стоки, имитиращи марката на притежателя на право на запазена марка, т.е. за неоригинални стоки, които не са произведени от притежателя?“.

С писмо от 20.05.2009 г. секретарят на СЕС е поискал от СГС да се изпрати препис от определението, с което се спира производството пред СГС и копие от националното досие по главното производство. По делото на СГС липсват данни за изпълнение на тези изисквания.

На 17.09.2009 г. е постановено определение на СЕС по дело C-181/09, с което преюдициалното запитване е прието за явно недопустимо.

В определението е посочено, че СГС не е описал фактическия и правния контекст, в който се вписва поставеният въпрос в преюдициалното запитване, не са посочени конкретните причини, поради които е несигурен относно тълкуването на правото на ЕС, както и не са предоставени разяснения относно причината за избор на разпоредба от правото на ЕС, чието тълкуване е поискал, и връзката между тази разпоредба и приложимото към спора национално законодателство. С определението СЕС е напомнил изискванията към отправените преюдициални запитвания, позовавайки се на практиката си, а именно, че тълкуването на правото на ЕС, за да е полезно на националния съд, то той следва за определи фактите и правната уредба, в която се вписват зададените въпроси; причините за отправяне на преюдициалните въпроси; минимални разяснения относно избора на разпоредби от правото на ЕС, както и че полезността на отговора на СЕС се изразява, не само за запитващата



юрисдикция, но и за правителствата на всички държави членки и другите заинтересовани от отговора лица.

Предвид на приетото за недопустимо преюдициално запитване националният съд не се е произнесъл с акт по съществото на спора, а е отправил ново преюдициално запитване до СЕС с определение от 30.10.2009 г., уточнено с писмо 03.11.2009 г. В писмото е бил възпроизведен въпросът по преюдициалното запитване, което е прието за недопустимо с определението от 17.09.2009г., както и: „Дали е налице нарушение на права върху марка, ако предмет на внос е оригинална стока - обозначена е оригиналната марка, независимо от факта, че липсва разрешение от притежателя ѝ за ползването ѝ?“. В писмото е отразено, че твърдяното нарушение се изразява във внос на 930 тонер касети, означени с марката „Canon“, като предявеният иск е от притежателя на правото върху марка. По делото е бил установен фактът, че задържаните на митницата стоки са оригинални. Съставът на СГС е информирал СЕС за противоречие в практиката на ВКС.

С определение от 21.12.2009 г. СГС е постановил да се отправи отново искане до СЕС и е спрял производството по делото. В това определение не е формулиран от съда конкретен въпрос по тълкуването на разпоредба от правото на ЕС, а е разпоредил в писмото до СЕС да се впишат исканията на страните по делото и последното му писмо до СЕС „да се разшири с допълнителни факти, съдържащи се в делото“.

Постановеното на 28.10.2010 г. по дело С-449/09 определение е на основание чл.104, пар.1, ал.1 от Процедурния правилник на СЕС (сега чл.99 от Процедурния правилник), като е прието, че отговорът на преюдициалния въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика, а именно, че: „Член 5 от Първа директива 89/104/ЕИО на Съвета от 21.12.1988 г. за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките трябва да се тълкува в смисъл, че притежателят на марка може да се противопостави на първото пускане на пазара на Европейското икономическо пространство без негово съгласие на оригинални стоки, носещи тази марка.“. В мотивите на определението е обсъден приетият за преюдициален въпрос за понятието „внос“ по смисъла на директивата, а именно, че оригинални стоки, изпратени към държава членка от трета държава, които все още не са пуснати в свободно обръщение, но са поставени под митнически режим на складиране, не представляват „внос“, но притежателят на марката може да се позове на нарушение на неговите изключителни права, когато е установено, че стоките са предмет на продажба, което предполага по необходимост пускането им на пазара в ЕИП. По въпроса по същество е напомнена практиката, че когато стока, носеща дадена марка, не е пусната предварително на пазара на ЕИП от притежателя на марката или с негово съгласие, то притежателят на изключителното право на марка може да забрани на всяко трето лице да внася посочените стоки, да ги предлага, да ги пуска на пазара или да ги складира с тези цели.

На запитващата юрисдикция са дадени указания, че следва да извърши фактическа проверка дали ответникът по иска се готви да пусне на пазара в ЕИП разглежданите стоки, или да ги предлага, или да ги продава на друг икономически субект, който по необходимост ще ги пусне на пазара в ЕИП. Ако националният съд стигне до извода, че ответникът се готви да извърши някое от посочените действия, то това би представлявало първо пускане на пазара в



ЕИП на оригинални стоки без съгласието на притежателя на марката и съответно последният има право да се противопостави на това пускане на пазара.

Значение на произнасянето на СЕС

В определението от 17.09.2009 г. по дело C-181/09 е посочена практиката на Съда относно съдържанието на отправено преюдициално запитване, което в известна степен е съобразено от запитващата юрисдикция при направеното ново запитване по дело C- 449/09. Като се вземе предвид, че това е едно от първите преюдициални запитвания на български съд до СЕС, както и че впоследствие СЕС е издал препоръки към националните юрисдикции относно отправянето им (Препоръки (2016/C 439/01), представляващи актуализация на препоръките от 01.11.2012 г.), то следва да се счита, че съдилищата в Република България разполагат с необходимата информация относно формата и съдържанието на преюдициалното запитване с оглед преодоляване отправянето на запитвания, които са недопустими на това основание.

Изводът, който следва от определението на СЕС по дело C-449/09, е, че при отправяне на преюдициално запитване националният съд трябва да е запознат с практиката на СЕС по тълкуването на приложимата в производството разпоредба на правото на ЕС.

Развитие на делото, по което са били отправени преюдициалните запитвания

Спорът по делото на СГС и поставеният правен въпрос пред СЕС имат връзка с тълкувателната дейност на ВКС, интересна процесуална история, сезиране на Европейската комисия и отправяне на преюдициално запитване от съд в Кралство Нидерландия, по което е постановено Решение от 16.07.2015г. по дело C-681/13.

Преди отправяне на преюдициалното запитване от СГС по дело C-449/09 Общото събрание на търговската колегия на ВКС е постановило Тълкувателно решение № 1/15.06.2009 г. по тълк.д.№ 1/2008 г. Тълкувателното дело е образувано при констатирана противоречива практика на съдилищата по два въпроса, първият от които е: „Представлява ли нарушение на правото на регистрирана марка по смисъла на чл. 73, ал. 1, във вр. с чл. 13, ал. 2, т. 3 от Закона за марките и географските означения осъществяване без съгласието на притежателя на марката на внос на оригинални стоки, знакът на марката върху които е поставен със съгласие на притежателя ѝ?“.

Противоречието в практиката е било относно тълкуването на националния закон, уреждащ правата на притежателя на изключителното право върху марка и нарушенията на това право. Разнообразието на дадените от съдилищата разрешения е било и във връзка с предприеманите от притежателите на право върху марка мерки за граничен контрол върху стоки, внасяни от трети лица на територията на Република България, без да се отдава значение на факта дали тези стоки са оригинални или фалшиви, преди всичко по отношение на стоките, представляващи т.нар. „паралелен внос“.

С ТР № 1/15.06.2009 г. е прието, че: „Осъществяваният без съгласието на притежателя на марката внос на оригинални стоки, знакът на марката върху които е поставен със съгласие на



притежателя ѝ, не представлява нарушение на правото на регистрирана марка по смисъла на чл. 73, ал. 1 във вр. с чл. 13, ал. 2, т. 3 от Закона за марките и географските означения.“ В мотивите на решението е направено разграничение между оригинални и неоригинални стоки и съответно на защитата на притежателя на марката в двете хипотези. Отговорът на въпроса в диспозитива на решението е относим към оригиналните стоки и конкретните национални разпоредби за гражданскоправната защита на маркопритежателя. Изрично е посочено, че нарушението по чл.73, ал.1 ЗМГО, което е в предметния обхват на въпроса /в решението е употребен изразът „по смисъла на чл.73, ал.1 ЗМГО“, представлява неправомерното /"без съгласие"/ осъществяване на търговска дейност, изразяваща се в конкретно действие от вида на посочените в чл. 13, ал. 2 ЗМГО, вкл. чрез внос на стоки, но само когато обектът на нарушението /стоката/ носи знак от кръга на изброените в чл. 13, ал. 1, т. 1-3 ЗМГО, т.е. за неоригиналните стоки. Аргументите са изведени и от принципа, че нормите, уреждащи нарушения на права, но и свързани със санкции по отношение на придобита на законно основание собственост - изземване и унищожаване на стоките, предаването им на носителя на марката - чл. 76, ал. 2 ЗМГО, вкл. изземването им от търговската мрежа - чл. 76в ЗМГО, предвиждането на наказателни по характер обезщетения по чл. 76б ЗМГО, които се прилагат за фалшивите стоки, не подлежат на разширително тълкуване.

В мотивите на решението е прието, че при паралелния внос - внос на оригинални стоки, но извършен без съгласие на притежателя на правото върху марка и когато не са изчерпани съгласно чл.15, ал.1 ЗМГО правата на маркопритежателя, то и в този случай вносителят извършва нарушение на правото върху марка. Правата на притежателя на марката срещу паралелния вносител и срещу всяко трето лице, извършващо търговска дейност по отношение на стоки с неизчерпани права, следва да се реализират чрез институтите на договорното право и извъндоговорната отговорност, доколкото не са регламентирани в специалните иски за нарушение по чл. 76 от ЗМГО. ОСТК на ВКС се е позовало на основните принципи на Директива 89/104/ЕИО, Директива 2008/95/ЕО и Директива 2004/48/ЕО, според които българският законодател е регламентирал защитата на притежателя на правото върху марка чрез норми, както от областта на правото върху интелектуална собственост - ЗМГО, така и чрез съществуващата уредба на гражданската отговорност, нелоялната конкуренция и защитата на потребителите. Прието е, че въведеният различен ред за реализиране на отговорността, в зависимост от оригиналния или неоригиналния характер на стоките, отчита спазването на правилата на конкуренцията по чл.[101] и чл. [102] ДФЕС, възможния непредумишлен характер на действията, накърняващи правата на носителя на марката, както и невъзможността да се злоупотребява с мерки с цел да се защитават пазари и да се предотвратява паралелния внос.

Постановеното тълкувателно решение е интерпретирано от страните по дела за нарушение на правото върху марка, както и от някои съдилища, неточно в смисъл, че с решението ВКС отрича по принцип, че вносът на оригинални стоки представлява нарушение на правото върху марка, което не съответства на Директива 89/104/ЕИО.



При тези обстоятелства е инициирана жалба до Европейската комисия, по която е образувано производство по неизпълнение на задължения /No NIF 2012/4038/ срещу Република България по реда на чл. 258 ДФЕС.

Преди образуването на това производство е постановено определението от 28.10.2010 г. по дело С-449/09.

На 03.02.2011 г. запитващата национална юрисдикция СГС е постановила решение по делото, с което исовете на притежателя на правото върху марка – за установяване на факта на нарушение, за осъждане на ответника да преустанови нарушението и за изземване и унищожаване на предмета на нарушението, са отхвърлени. Мотивите на съда са основани на приетото за доказано възражение на ответника, че стоките не са предназначени за разпространение на европейския пазар, а само преминават транзитно през територията на Република България. Първоинстанционното решение е отменено от състав на САС с решение от 03.08.2011 г. и исовете са уважени. Съображенията са, че стоките са оригинални и са пренесени през границата на Република България без съгласие на маркопритежателя и това представлява нарушение на правата му съгласно чл.73, ал.1 ЗМГО, тъй като същите са с неизчерпани права – внесени са от държава извън ЕИП. Въззивният съд изрично е посочил, че съобразява постановеното определение на СЕС по дело С-449/09, като ТР № 1/15.06.2009 г. на ОСТК според състава дава разрешение в обратен на практиката на СЕС смисъл.

С решение от 25.06.2013 г. ВКС е отменил въззивното решение и е върнал делото за ново разглеждане по съображения, че неправилно е интерпретирано определението на СЕС, като същевременно не е отстранено несъответствието между заявените факти и обстоятелства и изложените от съда мотиви, както и че неprecizно е определена от съда правната квалификация на исовете. Съставът на ВКС се е позовал и на междуременно приетото Тълкувателно решение № 1/2012 г. на ОСТК на ВКС.

Тълкувателно решение № 1/26.04.2012 г. по тълк.д.№ 1/2011 г. на ОСТК на ВКС е образувано по искане, основано на нормата на чл. 633 ГПК и е мотивирано с Определение на Съда на Европейския съюз от 28.10.2010 г. по дело С-449/09. ОСТК на ВКС е приело искането за допустимо, като е посочило предпоставките, при които следва да преразгледа дадено задължително тълкуване на норма от националното право с оглед на практика на СЕС и разпоредбата на чл.633 ГПК.

С Тълкувателното решение е прието, че не следва да се приеме за загубило сила приетото в т.1 на ТР №1/15.06.2009 г. по тълк.д. №1/2008 г. на ОСТК. Посочено е, че по силата на 6-то съображение на Директива 89/104 и 7-мо съображение на Директива 2008/95, директивата не следва да изключва възможността към марките да бъдат прилагани разпоредби на държавите членки извън правото в областта на марките, например разпоредбите на нелоялната конкуренция, гражданската отговорност или защитата на потребителите. ОСТК е очертало основните насоки, които следва да се спазват при постановяване на тълкувателно решение от ВКС, когато се изяснява съдържанието на норма на националното право, а именно, че тълкуването следва да е в светлината и духа на европейското право чрез разкриване смисъла на разпоредбата с оглед на предоставените материални права. Ако националната норма не е с



идентично съдържание в текстово отношение с европейската правна норма, съответствието в дадените тълкувания следва да се търси на плоскостта на вложения смисъл в нормата съобразно предметния ѝ обхват. В случая е прието, че съответствието в двете разпоредби е налице, а правото на маркопритежателя се признава и защитава независимо дали конкретно нарушение ще се изведе от накърняване на правомощията на маркопритежателя по чл. 13, ал. 1 или по чл. 13, ал. 2 ЗМГО, след като не се променя обемът на предоставените права и не се отрича защитата при накърняване на функциите на марката по смисъла на чл. 5 на Директива 89/104. На съдилищата е напомнено, че гражданскоправната защита според българското националното право е предоставена на притежателя на всяко материално право, прогласено от законодателя. Редът за осъществяване на тази защита се определя и от процесуалните права за предявяване и разглеждане на исковете. Ищецът, предявявайки иск за защита на свое право, което е накърнено, е задължен да посочи фактите и обстоятелствата, на които основава претенцията си и петитума - искането си, отправено до съда - чл. 127 ГПК. Съвкупността от тези твърдения и изявления на ищеца определя правното основание на претенцията, на която съдът дава правна квалификация. Българският съд не разполага с правомощие да изменя основанието на претенцията, т. е. фактите и обстоятелствата, на които ищецът основава искането си. Основанието на иска определя и предмета на делото, както и предмета на доказване в процеса и допустимите и относими възражения на ответника. В мотивите ОСТК е изложило и допълнителни съображения, че предвидените в Раздел III на Глава V на ЗМГО мерки за граничен контрол, са били неправилно предприемани във всички случаи на осъществен внос на стоки, независимо дали стоките са фалшиви или оригинални. Мерките за граничен контрол не могат да се налагат по отношение на оригиналните стоки, тъй като те са изключени от обхвата на Регламент 1383/2003 на Съвета от 22 юли 2003 година относно намесата на митническите органи по отношение на стоки, за които се подозира, че нарушават някои права върху интелектуалната собственост, както и относно мерките, които следва да се вземат по отношение на стоки, нарушаващи някои права върху интелектуалната собственост, включително унищожаване на стоките, изчерпване извън търговската мрежа и мерки за лишаване на засегнатите лица от икономическата изгода от операцията и преотстъпването им безплатно на държавата по чл. 17 на Регламента, тъй като се прилагат само за фалшивите и пиратски стоки. В нормата на чл. 80а ЗМГО изрично е предвидено, че тези мерки /по ЗМГО/ се прилагат доколкото не противоречат на Регламент 1383/2003. Посочено е, че ВКС има предвид, че в някои случаи маркопритежателят може и да не е в състояние към момента на предприемане на мерките или при предявяване на иска да посочи дали нарушението е осъществено с оригинални или с фалшиви стоки. В такава ситуация той разполага и с процесуалната възможност исковете да се предявят при условията на евентуалност – по чл. 76 ЗМГО за нарушение по чл. 73 ЗМГО във вр. с чл. 13, ал. 2 ЗМГО и например по чл. 124 ГПК и чл. 59 ЗЗД за нарушения по чл. 13, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 ЗМГО във вр. с чл. 15, ал. 1 ЗМГО. (Исключването на „незаконната паралелна търговия“ от обхвата на Регламент 1383/2003 е потвърдено в шесто съображение на Регламент /ЕС/ № 608/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 12 юни 2013 година относно



защитата на правата върху интелектуалната собственост, осъществявана от митническите органи, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1383/2003 на Съвета).

При новото разглеждане на делото по спора въззивният Софийски апелативен съд е потвърдил първоинстанционното решение за отхвърляне на исковете. Приел, че не е доказано твърдението, че стоката е предназначена за страна извън ЕИП, но отговорността на ответника за нарушение на правата върху марката следва да се реализира чрез институтите на договорното право или извъндоговорната отговорност, а не по реда на специалните искове за нарушение по ЗМГО.

Окончателно решение по спора е постановено на 29.07.2016 г. от състав на ВКС, с което са уважени исковете за признаване на факта на нарушението и за осъждане на ответника да преустанови нарушението. Съдебният състав на касационната инстанция е посочил, че въззивният съд не е изпълнил указанията, дадени в отменителното решение на ВКС, тъй като е разгледал исковете съобразно въведените твърдения, но при неправилна правна квалификация на претендираните права. ВКС е определил квалификацията на исковете по чл.124, ал., пр.1 и пр.2 ГПК във връзка с чл.13, ал.1, пр.1 и пр.2 ЗМГО във връзка с чл.15, ал.1 ЗМГО за установяване на факта на нарушение на правата на притежателя на правото върху марка и за осъждане на ответника да преустанови нарушението и иск по чл.49 ЗЗД във връзка с чл.13, ал.1, пр.1 и пр.2 ЗМГО във връзка с чл.15, ал.1 ЗМГО за заплащане на разходите за съхранение на стоките. По същество е прието, че не е доказан външен транзит на стоките, а е налице внос на оригинални стоки без изчерпани права на маркопритежателя, поради което исковете са уважени.

На 16.04.2014 г. Европейската комисия е прекратила образуваната процедура срещу Република България. Коментирани са мотивите на ТР № 1/15.06.2009 г. и на ТР № 1/26.04.2012 г. на ОСТК на ВКС, като е посочено, че Република България има правото да избира формата и метода на имплементиране на Директивата за търговските марки, тъй като съгласно чл.288 ДФЕС директивата е обвързваща относно резултатите, които трябва да бъдат постигнати, а държавите са свободни да избират формата и начина на прилагането ѝ. В случая, според Европейската комисия, регламентацията на нарушенията - при фалшификации чрез чл.73 и чл.76 ЗМГО и при паралелен внос чрез чл.124 ГПК и чл.59 ЗЗД не представлява нарушение на европейското право и по-специално на Директивата за марките, след като маркопритежателят, независимо от основанието на твърдението си, разполага с всички законови средства за защита на правата си.

На 16.06.2015 г. по дело C-681/13 СЕС се е произнесъл по направено преюдициално запитване от Върховния съд на Кралство Нидерландия по тълкуването на член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001 г.

Факти по спора:

Българско търговско дружество е получател на контейнер със стоки /бутилки уиски „Johnny Walker“, които пристигат на 31.12.2007 г. на пристанище Варна с произход от Грузия. Дружеството „Diageo Brands“, със седалище в Амстердам (Нидерландия), е притежател на марката „Johnny Walker“ и счита, че с вноса на стоките са нарушени правата му, като на 12 март



2008 г. Софийският градски съд по негово искане издава определение, с което разрешава изземването на стоките. Това определение впоследствие е отменено. С решение от 11.01.2010 г. СГС отхвърля иска на маркопритежателя за нарушаване на правата му върху марката, като приема, че в ТР № 1/15.06.2009 г. е посочено, че вносът на стоки в България, пуснати в търговско обръщение извън Европейското икономическо пространство (ЕИП) със съгласието на притежателя на съответната марка, не съставлява нарушение на правата, които последният черпи от тази марка. Решението не е обжалвано и влиза в сила.

Пред нидерландските юрисдикции получателят на стоките (българското дружество) предявява иск срещу притежателя на правото върху марка да бъде осъден да му заплати обезщетение за вредите вследствие на извършеното изземване. Основанието на претенцията е решението на Софийски градски съд от 11 януари 2010 г., тъй като с него се установявал незаконосъобразният характер на това изземване. Според притежателя на марката това решение не може да се признае в Нидерландия поради явното му противоречие с обществения ред на Нидерландия по смисъла на член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001 г., както и че тълкувателното решение на Върховния касационен съд от 15 юни 2009 г. е било опорочено от нарушение на материалноправните разпоредби и освен това било прието в нарушение на задължението на Върховния касационен съд да отправи преюдициално запитване на основание член 267 ДФЕС, а Софийски градски съд е допуснал очевидна грешка при прилагането на правото на Европейския съюз.

Запитващата юрисдикция е поставила пред СЕС въпросите: 1., Следва ли член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че това основание за отказ за признаване на съдебно решение обхваща и случай, в който решението на съда на държавата членка по постановяване на съдебното решение явно противоречи на правото на Съюза и това обстоятелство е известно на този съд?"; 2а., Следва ли член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че успешното позоваване на това основание за отказ за признаване на съдебно решение се препятства от обстоятелството, че страната, позоваващата се на това основание за отказ по член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001, не е използвала способите за съдебна защита, налични в държавата членка, в която е постановено съдебното решение?"; и 2б., При положителен отговор на въпрос 2 а), би ли било необходимо да се промени този отговор, ако използването на способите за съдебна защита в държавата, в която е постановено съдебното решение, би било безсмислено, тъй като трябва да се приеме, че това обжалване не би могло да доведе до постановяване на различно съдебно решение?";

С решението на СЕС е даден отговор, че: „Член 34, точка 1 от Регламент /ЕО/ № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела следва да се тълкува в смисъл, че обстоятелството, че съдебно решение, постановено в дадена държава членка, противоречи на правото на Съюза, не е основание това решение да не бъде признато в друга държава членка, с мотива че то нарушава обществения ред на тази държава, когато грешката при прилагането на правото, на която е извършено позоваване, не съставлява явно нарушение на правна норма — считана за съществена в правния ред на Съюза, а следователно и в правния ред на държавата



членка, в която се иска признаването — или на право, което е признато като основно в тези правопорядъци. Случаят не е такъв, когато е допусната грешка, засягаща прилагането на разпоредба като член 5, параграф 3 от Директива 89/104 на Съвета от 21 декември 1988 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките, изменена със Споразумението за Европейското икономическо пространство от 2 май 1992 година.

При проверката за евентуално наличие на явно нарушение на обществения ред на държавата, в която се иска признаването, съдът на тази държава трябва да вземе предвид обстоятелството — освен ако не са налице особени обстоятелства, които правят прекалено трудно или невъзможно използването на способите за съдебна защита в държавата членка, в която е постановено решението — че правните субекти трябва да използват всички налични способности за съдебна защита в тази държава членка, за да възпрепятстват последващото нарушаване на обществения ред.“

В мотивите СЕС напомня практиката си относно тълкуването на чл.34, т.1 от Регламент № 44/2001 г., че държавите членки по принцип остават свободни да определят, в съответствие с националните си разбирания, изискванията на техния обществен ред, но пределите на това понятие се определят чрез тълкуване на този регламент. Съдът не може да определя съдържанието на обществения ред в държава членка, той следва да може да контролира пределите, в които съд на дадена държава членка може да се позовава на това понятие, за да не признае съдебно решение, постановено в друга държава членка.

Припомнено е, че чл.36 от Регламент № 44/2001 г. не позволява на съда на държавата, в която се иска признаването, да откаже признаването на това решение единствено по съображение, че съществува разлика между правната норма, прилагана от съда на държавата, в която е постановено съдебното решение, и тази, която би приложил съдът на сезираната държава, ако той трябваше да разгледа спора. По същия начин съдът на държавата, в която се иска признаването, не може да контролира точността на правната и фактическа преценка, извършена от съда на държавата по постановяване на съдебното решение.

Посочени са изискванията при които може да се направи позоваване на клаузата за обществен ред, съдържаща се в чл. 34, т.1 от Регламент № 44/2001 г., а именно:

- когато признаването на съдебното решение, постановено в друга държава членка, би засегнало по недопустим начин правния ред на държавата, в която се иска признаване, тъй като би накърнило даден основен принцип;
- като това засягане трябва да съставлява явно нарушение на правна норма, която се счита за съществена в правния ред на сезираната държава, или на право, което е признато като основно в този правен ред.

Конкретните разяснения са:

1. Очевидната грешка трябва да засяга разпоредба от правото на Съюза, а не от националното право;



2. Наличието на грешка при прилагане на правото не може да се основава само на преценката на признаващия съд за неправилно приложение на национална правна норма или на норма от правото на Съюза;

3. Грешката трябва да е довела до явно нарушение на съществена норма от правния ред на Съюза, а следователно и на норма от националното право на признаващия съд.

Според СЕС евентуалното нарушение на чл.5, пар.3 и чл.7 от Директива 89/104 не би засегнало по недопустим начин правния ред на Съюза, а допусната при прилагането към фактите по главното производство на разпоредби от Директива 89/104, уреждащи правата на притежателя на марката, не може да обоснове непризнаването на това съдебно решение в държавата, в която се иска признаването.

СЕС е посочил, че Европейската комисия в рамките на образуваното срещу България производство за установяване на неизпълнение на задължения от държава членка е разгледала въпроса дали тълкувателните решения на Върховния касационен съд от 15 юни 2009 г. и от 26 април 2012 г. са в съответствие с правото на Съюза. Възпроизведено е становището на Комисията, че при извършената проверка тя е стигнала до заключението, че двете тълкувателни решения не нарушават правото на Съюза, поради което е прекратила производството за установяване на неизпълнение на задължения от държава членка.

По отношение на доводите, че СГС е следвало да отправи преюдициално запитване до СЕС, е съобразено, че дори ако се предположи, че въпросът за тълкуването на член 5, параграф 3 от Директива 89/104 е бил повдигнат пред Софийски градски съд, той не е бил длъжен да постави на Съда въпрос относно този проблем. Първоинстанционното решение е можело да бъде предмет на въззивно обжалване, което би могло да бъде последвано, доколкото това е необходимо, от обжалване пред Върховния касационен съд, но маркопритежателят не е използвал предоставените му от националното право способности за съдебна защита. Изразеното съмнение от притежателя на правото върху марка и от запитващата юрисдикция, че такова обжалване би било безсмислено, е коментирано от СЕС в смисъл, че Регламент № 44/2001 г. предвижда режим на признаване и изпълнение на решенията, който се основава на взаимно доверие в рамките на правораздаването в Съюза. Именно това доверие, което държавите членки възлагат една на друга по отношение на техните правни системи и на техните съдебни институции, позволява да се приеме, че в случай на неправилно прилагане на националното право или на правото на Съюза установената във всяка държава членка система от способности за съдебна защита, допълнена с механизма на производството за преюдициално запитване по член 267 ДФЕС, предоставя достатъчни гаранции на правните субекти.

Значение

Решението дава тълкуване на понятието нарушаване на обществения ред на Европейския съюз. Разясненията на СЕС следва да служат като основа при преценка дали е допусната очевидна грешка при прилагане на правото на Съюза, която да обуслови нарушение на обществения ред по смисъла на чл. 34, ал. 1 от регламента Брюксел I, както за признаване на съдебни решения, постановени в друга държава членка, така и при прилагане на правото на



Съюза от националните съдилища. Дадените разяснения в мотивите относно задължението на националния съд да оправя преюдициални запитвания, разгледани и през призмата на обществения ред, са приложими и при произнасяне по искания и служебно отправяне на преюдициални запитвания. Конкретното разрешение относно липсата на нарушение на обществения ред, заедно с мотивите за прекратяване на производството за установяване на неизпълнение на задължения, произтичащи от правото на ЕС срещу Република България на Европейската комисия, разрешават окончателно спора относно съвместимостта на националното право с Директива 89/104, както и въпросите за точното транспониране на директивата и допустимостта на избор на всяка държавата членка сама да определи способите за прилагането ѝ чрез националното материално и процесуално право, след като чрез тези способности се постига целеният от директивата правен резултат.

3.2. Определение от 28 октомври 2010 г., Canon, C-449/09

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

28 октомври 2010 година(*)

„Член 104, параграф 3, първа алинея от Процедурния правилник — Марки — Директива 89/104/ЕИО — Право на притежателя на марка да се противопостави на първото пускане на пазара в ЕИП, без негово съгласие, на стоки, носещи тази марка“

По дело C-449/09

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Софийски градски съд (България) с определение от 30 октомври 2009 г., постъпило в Съда на 18 ноември 2009 г., в рамките на производство по дело

Канон Кабушики Кайша

срещу

Ай Пи Ен България ООД,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: г-н J.-J. Kasel, председател на състав, изпълняващ функцията на председател на пети състав, г-н М. Pešič (докладчик) и г-н E. Levits, съдии,

генерален адвокат: г-н Y. Bot,

секретар: г-н A. Calot Escobar,

след като Съдът реши, че следва да се произнесе с мотивирано определение на основание член 104, параграф 3, първа алинея от своя процедурен правилник,

Проект „НИП – модерна институция за съдебно обучение”, по договор № BG05SFOP002-3.006-0002-C01, финансиран по Оперативна програма „Добро управление”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд



след изслушване на генералния адвокат,

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5 от Първа директива 89/104/ЕИО на Съвета от 21 декември 1988 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките (ОВ L 40, 1989 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 92).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между учреденото по японското право дружество Канон Кабушики Кайша (наричано по-нататък „Канон“) и учреденото по българското право дружество Ай Пи Ен България ООД (наричано по-нататък „Ай Пи Ен България“) относно стоки, които са произведени от Канон и са изпратени без съгласието му към България от трета държава, и чийто получател е Ай Пи Ен България.

Директива 89/104

3 Член 5, параграф 1, буква а) от Директива 89/104, озаглавен „Права, предоставени от марката“, предвижда:

„Регистрираната марка предоставя на притежателя изключителни права. Притежателят има право да забрани на всяко трето лице да използва в търговската дейност без негово съгласие:

а) всеки знак, идентичен с марката, за стоки или услуги, идентични с тези, за които марката е регистрирана“.

4 Съгласно параграф 3 от същия член може да бъде забранено и:

„а) поставянето на знака върху стоки или тяхната опаковка;

б) предлагането на стоки, пускането им на пазара или складирането им за тези цели с този знак, или предлагането или предоставянето на услуги с този знак;

в) вносът и износът на стоки с този знак;

[...]“

5 В първоначалната си редакция член 7, параграф 1 от Директива 89/104, озаглавен „Изчерпване на правата, предоставени от марка“, гласи:

„Марката не дава право на притежателя да забрани използването ѝ във връзка със стоки, които са пуснати на пазара в Общността с тази марка от самия притежател или с негово съгласие“.



6 В съответствие с член 65, параграф 2 от Споразумението за Европейското икономическо пространство от 2 май 1992 г., (ОВ L 1, 1994 г., стр. 3), във връзка с приложение XVII, точка 4 от това споразумение, член 7, параграф 1 от Директива 89/104 в първоначалната му редакция е изменен за целите на посоченото споразумение, като изразът „в Общността“ е заменен с думите „в договаряща се страна“.

7 Директива 89/104 е отменена с Директива 2008/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките (кодифицирана версия) (ОВ L 299, стр. 25), влязла в сила на 28 ноември 2008 г. Предвид момента на настъпване на фактите обаче спорът по главното производство се урежда от Директива 89/104.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

8 Канон произвежда фотоапарати, копирни машини, принтери и други апарати. Неговите стоки се разпространяват под словната марка „CANON“. Този знак е регистриран в Европейския съюз като марка на Общността, както и в много държави членки, включително в Република България, като национална марка.

9 С писмо от 29 април 2008 г. Регионална митническа дирекция — Бургас (България), уведомява представителя на Канон, че на 22 април 2008 г. е задържан товар с тонер касети, носещи марката „CANON“. Товарът е с произход от Хонконг (Китай) и е въведен в България през пристанище Бургас. Получател на товара е Ай Пи Ен България.

10 По молба на Канон с определение от 16 май 2008 г. Софийски градски съд постановява като обезпечителна мярка изземването на разглежданите стоки. Това определение е потвърдено с определение от 26 юни 2008 г. на Софийски апелативен съд. Въз основа на обезпечителната мярка посочените стоки са оставени за временно съхранение в Регионална митническа дирекция — Бургас.

11 Освен това Канон завежда дело пред Софийски градски съд срещу Ай Пи Ен България, като поддържа, че с вноса на разглежданите стоки последното е нарушило изключителните права, предоставени от марката „CANON“.

12 В рамките на този спор е установено, че разглежданите тонер касети са автентични стоки с марката „CANON“ и поради това трябва да се считат за „оригинални“ стоки. Освен това от определението за преюдициално запитване следва, че изпращането на тези стоки към България е извършено без съгласието на Канон. За сметка на това Ай Пи Ен България оспорва наличието на „внос“. В това отношение то поддържа, че посочените стоки са поръчани от клиент, установен в Сърбия, така че превозът им към него през българската територия представлява външен транзит.

13 От правна страна страните спорят по въпроса дали притежателят на марката има право да забрани на трето лице да въведе без негово съгласие в Европейското икономическо пространство (ЕИП) оригинални стоки, носещи тази марка.



14 По време на това производство Върховният касационен съд постановява тълкувателно решение в това отношение, като приема, че сам по себе си фактът на вноса на оригинални стоки от трета държава без съгласието на притежателя на марката, поставена върху тези стоки, не представлява нарушение на изключителните права, предоставени от марката.

15 Тъй като иска да се установи дали посоченото тълкувателно решение е съвместимо с правото на Съюза, Софийски градски съд решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Доколкото член 5 от [Директива 89/104] предоставя на маркопритежателя изключителното право да забрани на всяко трето лице да използва в търговската дейност без негово съгласие всеки знак, идентичен с марката, включително вноса и износа на стоки с този знак, следва ли разпоредбата да се тълкува в смисъл, че правата на маркопритежателя включват правото му да забрани ползване на марката без негово съгласие, осъществено чрез внос на оригинални стоки, доколкото правата на маркопритежателя не са изчерпани по смисъла на член 7 от Директивата?“.

По преюдициалния въпрос

16 Съгласно член 104, параграф 3, първа алинея от Процедурния правилник, когато отговорът на преюдициален въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика, след изслушване на генералния адвокат Съдът може да се произнесе с мотивирано определение, с което препраща към съответната съдебна практика.

17 Налага се изводът, че такъв е случаят по отношение на настоящия преюдициален въпрос.

18 Относно понятието „внос“ по смисъла на член 5, параграф 3, буква в) от Директива 89/104 следва да се напомни, че в Решение от 18 октомври 2005 г. по дело *Class International* (C-405/03, *Recueil*, стр. I-8735, точки 42—44) Съдът е постановил, че в хипотезата, в която оригинални стоки, изпратени към държава членка от трета държава, все още не са пуснати в свободно обращение, но са поставени под митнически режим на складиране, не е налице „внос“ по смисъла на посочената разпоредба.

19 При все това по отношение на тези стоки, които са въведени физически в ЕИП, но все още не се пуснати в свободно обращение, притежателят на марката може надлежно да се позове на нарушение на неговите изключителни права съгласно член 5, параграф 1 и параграф 3, буква б) от Директива 89/104, когато е установено, че посочените стоки са предмет на продажба или на предложение за продажба, което предполага по необходимост пускането им на пазара в ЕИП (Решение по дело *Class International*, посочено по-горе, точка 58).

20 Съгласно тези принципи запитващата юрисдикция следва да провери дали Ай Пи Ен България се готви да пусне на пазара в ЕИП разглежданите в главното производство стоки, или предлага, или продава тези стоки на друг икономически субект, който по необходимост ще ги пусне на пазара в ЕИП (вж. по аналогия Решение по дело *Class International*, посочено по-горе, точка 60).



21 От друга страна, относно поставения по същество от запитващата юрисдикция въпрос дали член 5 от Директива 89/104 трябва да се тълкува в смисъл, че притежателят на марка може да се противопостави на първото пускане на пазара в ЕИП, без негово съгласие, на оригинални стоки, носещи тази марка, се налага изводът, че от няколко решения на Съда следва утвърдителен отговор на този въпрос.

22 В точка 26 от Решение от 16 юли 1998 г. по дело *Silhouette International Schmied* (C-355/96, *Recueil*, стр. I-4799) Съдът приема, че Директива 89/104 не може да се тълкува в смисъл, че оставя на държавите членки възможност да предвидят в националното си право изчерпването на предоставените от марката права за стоки, пуснати на пазара в трети държави.

23 В последващи решения Съдът уточнява, че по отношение на Решение по дело *Silhouette International Schmied*, посочено по-горе, последицата от Директива 89/104 е да ограничи изчерпването на правото, предоставено на притежателя на марката, само до случаите, в които стоките са пуснати на пазара в ЕИП, и така да позволи на посочения притежател на марката, да упражни контрол върху първото пускане на пазара в ЕИП на стоки, носещи неговата марка (Решение от 20 ноември 2001 г. по дело *Zino Davidoff и Levi Strauss*, C-414/99—C-416/99, *Recueil*, стр. I-8691, точка 33, Решение от 8 април 2003 г. по дело *Van Doren + Q*, C-244/00, *Recueil*, стр. I-3051, точка 26, както и Решение от 30 ноември 2004 г. по дело *Peak Holding*, C-16/03, *Recueil*, стр. I-11313, точка 36).

24 От това следва, че когато стоки, носещи дадена марка, не са пуснати предварително на пазара в ЕИП от притежателя на тази марка или с негово съгласие, член 5 от Директива 89/104 предоставя на посочения притежател на марката изключително право, което му позволява да забрани на всяко трето лице по-конкретно да внася посочените стоки, да ги предлага, да ги пуска на пазара или да ги складира за тези цели (вж. Решение *Peak Holding*, посочено по-горе, точка 34).

25 От всички тези решения от съдебната практика следва, че в хипотезата, в която след извършване на посочената в точка 20 от настоящото определение фактическа проверка запитващата юрисдикция стигне до извода, че Ай Пи Ен България се готви да пусне на пазара в ЕИП разглежданите в главното производство стоки, или предлага, или продава тези стоки на друг икономически субект, който по необходимост ще ги пусне на пазара в ЕИП, извод, от който би следвало, предвид неоспорените фактически обстоятелства по делото в главното производство, че става въпрос за първо пускане на пазара в ЕИП на оригинални стоки без съгласието на притежателя на марката, би трябвало да се приложи посочената съдебна практика, съгласно която притежателят на марката може да се противопостави на това пускане на пазара.

26 Предвид изложеното по-горе на поставения въпрос следва да се отговори, че член 5 от Директива 89/104 трябва да се тълкува в смисъл, че притежателят на марка може да се противопостави на първото пускане на пазара в ЕИП, без негово съгласие, на оригинални стоки, носещи тази марка.

По съдебните разноски



27 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) определи:

Член 5 от Първа директива 89/104/ЕИО на Съвета от 21 декември 1988 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките трябва да се тълкува в смисъл, че притежателят на марка може да се противопостави на първото пускане на пазара в Европейското икономическо пространство, без негово съгласие, на оригинални стоки, носещи тази марка.

3.3. Решение № 1/03.02.2011 г. по гр. дело № 1492/2008 г. на Софийския градски съд, VI-3 състав

Софийски градски съд, Търговско отделение, VI-3 с-в, в съдебно заседание на 24.01.2011 г., в състав:

Председател: Лилия Илиева

При участието на секретаря Анна Радева, като разгледа гр.д.№1492/08г., взе предвид:

Предявени са в обективно кумулативно съединение иск за установяване факта на нарушение на правата на ищеца върху марка на общноспа CANON - фигуративна, с рег.№ 00346172, марка CANON-словна с рег.№ 15348, м. CANON- 7779, словна марка с рег.№ 11340, което нарушение е извършено чрез внос на 22.04.2008г. на 930 бр. тонер касети и пълнители за принтери, означени с марка CANON, задържани от регионална митническа дирекция Бургас.

Предявен е иск за осъждане на ответника да преустанови нарушението, иск да се постанови изземване и унищожаване на предмета на нарушението, да се възложи на ищеца унищожаване на стоките, предмет на нарушението, както и да се осъди ответника да заплати разходите за съхранение и унищожаване на посочените стоки, в размер на 231лв.и 3000лв. разходи за унищожаване на стоката.

Ищецът твърди, че е притежател на марки CANON .регистрирани и действащи в България-общо 4 броя. С писмо от 29.04.2008г.Регионална митническа дирекция Бургас ги уведомила, че на основание чл.79а от ЗМГО.във връзка с Регламент 1383/031.на 22.04.2008г. били задържани930 броя тонер касети с надписи CANON въведени в страната к контейнер от Китай.Получател на стоката бил „Ай Пи Ен България" ООД-ответник по делото Проверката на задържаните стоки показала, че в случая марката CANON се използва без съгласието на нейния притежател.

Ищецът твърди, че съгласно чл.13,ал.1 ЗМГО изключителните права върху марка включват правото на притежателя ѝ да я използва, да се разпорежда с нея и да забрани на трети лица без негово съгласие да използват в търговската си дейност знак. който е идентичен или сходен д марката на притежателя.Една от хипотезите на използване е внос. Ищецът не бил давал съгласието си за това, поради което вноса на 930 бр. тонер касети представлявал



нарушение на правата му, които били изпратени от Китай- Нонг Конг, което изключвало стоките да са пуснати на пазара на ЕО. съответно Европейското икономическо пространство ЕИП. от ищеца. И оттук се изключвало изчерпването на правата на маркопритежателя по смисъла на чл.15 ЗМГО.

За прекратяване на нарушенията на ответника били връчени две нотариални покани от 2005 и 2006г., с които бил поканен да прекрати ползването на тяхната марка. тъй като процесното нарушение не било първо.

Ищецът смята, че предвид разпоредбата на чл.13 ЗМГО и по аргумент за противното от чл.15 ЗМГО, той може да забрани използването ѝ за стоки, обозначени с марката и пуснати на пазара без негово съгласие. Използването на марките без неговото съгласие било нарушение на чл.73,ал.1 вр.чл.13,ал.2,т.4, което било основание за предявяване на исковите по чл.76,ал.1,т.1,2 и 4. Моли та тяхното уважаване.

Ответникът е получил препис от исковата молба с приложенията и на 28.10.2008г. е подал писмен отговор. Основния довод на ответника е че внесената стока е оригинална. Освен това твърди, че не е налице внос по смисъла на Закона за митниците и Правилника за неговото прилагане. Твърди, че ако стоката не е била неправомерно задържана, е щяла да бъде доставено до нейното местоназначение-митница София, където е щяла да бъде пос тавено под режим „временен внос“, тъй като процесните тонер касети не били предтшначени за българския пазар, а за фирма С.С.Р.”Боки” със седалище в Република Сърбия, Димитровград. В изпълнение на договорните му задължения със сръбската фирма, стоката е щяла да бъде реекспортирана от ответника за Сърбия, поради което хипотезата на чл.13,ал.2,т.3 от ЗМГО не била реализирана.

Ответникът твърди, че задържаните касети са изпратени не от посоченото от ищеца лице, а от „Брилянт Чанъл” ООД, което с писмо от 28.05.2008г. ги уведомил относно произхода и оригиналността на стоката. Оригиначните стоки не биха могли да бъдат обозначени по друг начин.

Задържането на стоката представлявало нарушение. Ответникът смята, че защитата в закона била създадена само срещу имитация.

Въз основа на събраните по делото доказателства и тяхната преценка, съдът прие за установено от фактическа и правна страна следното:

Ищецът е притежател на регистрирани марки, действащи на територията на Р.България, а именно:- търговска марка рег. № 15248 „CANON”- словна, регистрирана за стоки от клас 1 до 34 от МКСУ;

Търговска марка рег.№ 22 349 „CANON”-сноВна регистрирана за стоки от клас 9; Търговска малка рег.№ 7779 „CANON”- словна, регистрирана за стоки от клас 9и марка на Общността рег.№ 003461721 CANON”- комбинирана, регистрирана за стоки от клас 2 и 9.

В клас 9 на МКСУ са включени лазерни принтери за компютри, мастилено струйни принтери, както и части и аксесоари за тях.

От приложено на л.37 писмо, изходящо от Регионална митническа дирекция Бургас с дата 29.04.2008г. и адресирано до М. Т., се установява, че на 22.04.2008г. с въведен в страната



контейнер от Китай са задържани 930 броя тонер касети с надписи „CANON”. Стоката по документи биле декларирана като „касети и ленти за принтери”. Изпращач е „Брилянт ченъл” ООД Хонг Конг, Китай. Уведомлението се изпращало на основание Регламент 1383/2003г..

Видно от заключението на назначената съдебно-маркова експертиза, неоспорено от страните и прието от съда, - л.155 и сл. от делото, от прегледа на задържаните стоки на случаен принцип се установило, че те са в опаковки, върху които има изписан знак „CANON”. Върху опаковките имало и други надписи, между които и „Made in China“. Стоката пътува с фактура № 098473 от 12 март 2008 г.

Вещото лице е установило, че стоките са оригинални и не са предназначени за разпространение на европейския пазар, тъй като не носят идентификаторите на продуктите „CANON“ за този пазар и задължителната маркировка за съответствие за Р.България и ЕС съгласно Наредбата за маркировката за съответствие от 2005 г.

Спорът по делото се е концентрирал върху факта представлява ли нарушение извършеният „внос” от ответника на задържаните 930 тонер касети., които са оригинални и затова обозначени със знака на ищеца CANON”.

В тази връзка по делото беше направено преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз делото. В него се тълкува чл.5 от Първа директива 89/104/ ЕИО на Съвета от 21.12.1988 г. Диспозитивът на определението е в смисъл, че притежателят на марка може да се противопостави на първото пускане на пазара в Европейското икономическо пространство-ЕИП. без негово съгласие.на оригинални стоки, носещи тази марка.

В течение на производството по делото е постановено Тълкувателно решение на Търговска колегия на ВКС № 1/2008г., с което се приема, че осъщественият без съгласие на притежателя на марката внос на оригинални стоки, знакът на марката върху които е поставен със съгласието на притежателя ѝ, не представлява нарушение на правото върху марка по смисъла на чл.73,ал.1 вр. чл.13,ал.2,т.3 отЗМГ’0.

Гореизложеното налага да се обсъди възражението на ответника, че не е налице внос по смисъла на чл. 13,,т.3 от ЗМГО.ал.2

Ищецът се опира на легалното определение на § 1 ,т. 12 от ДР на ЗМГО, според което внос или износ е фактическо пренасяне през границата на Р.България на стоки, носещи знак идентичен или сходен на регистрираната марка или нейна имитация.

Ответникът твърди, че не е налице внос, защото стоката преминава само транзит.Ако не е била задържана в Бургас-неправомерно според него, е щяла да бъде откарана до София, където щяла да премине в режим „външен транзит”.Била предназначена за фирма в Сърбия, следователно не е за ЕИП.

Когато се тълкуват разпоредби на българския закон, следва да се има предвид, че той има ограничено териториално действие- т.е. само у нас.

По въпроса за внос и външен транзит е налице Тълкувателно решение от 06 ноември 2008г. за тълкуване на чл.5/1/ и /3 от Първа директива на Съвета 89/104 ЕС от 21.12.1988г.Съдът на ЕС е приел, че само по себе си транзитното пренасяне през територията на държава-членка на стоки, обозначени със знак сходен на марка. която се ползва със закрила в



държавата на транзита, не съставлява нарушение на правата на притежателя на марката, освен ако по отношение на транзитираните стоки е извършено действие с цел отклоняването им от посоката на транзита и пускането им в свободно обръщение в Общността- § 23 от Решението.

В обсъжданото решение европейският съд е приел още, че в хипотезата на външен транзит действа фикцията, че стоките изобщо не влизат в страната, те не са обект на съответните вносни мита, нито други мерки на търговска политика, приема се, че същите не са влезли на територията на Общността- § 17-19. Доколкото няма твърдения от ищеца ниго доказателства, от които да е видно, че са осъществени действия, като допълнителна преработка или обработка .които да доведат до предлагане стоката в Република България, съответно пускането им на пазара на Общността, а тежестта на доказване на този факт е на ищеца, следва да се приеме, че предвиденото изключение от общото правило не е налице, т.е. ищецът не може да забрани транзитното преминаване на процесните стоки през територията на Р.България.- в този смисъл - диспозитива на решението.

Съдът намира, че ответникът е доказал твърдението си. че стоката е предназначена за сръбска фирма с доказателствата, които е представил с писмения си отговор и които не са оспорени от ищеца. На л.106 е приложена Заявка от сръбската фирма с дата 10.03.2008]. за доставка на касети Канон и Самсунг като от първите са поръчани 932 броя.

В нареждане за експедиция- на л. 109, изпратено по факс от Брилиънт чанъл ООД до ответника се сочи, че стоката ще се разтовари на пристанище в България, а за претоварване- да се превози до София. За да извърши превоза до София, ответникът е приложил на л.112 заявка до превозвача М и М Милицер и Мюнх БГ ООД с дата 21.04.2008г. Всички подготвителни действия на ответник предхождат датата на пристигане на стоката и нейното задържане- 29.04. и затова съдът приема, че стоката е следвало да премине транзит .Ако не е била задържана в София е щяла да бъде поставена под режим „временен внос”.

В полза на тезата на ответника е и констатацията на вещото лице, че стоките не са предназначени за разпространение на европейския пазар, тъй като не носят идентификаторите на продуктите “CANON”.

От изложеното следва .че предявеният иск е неоснователен и недоказан и следва да бъде отхвърлен. Ответникът не е извършил внос по смисъла на ЗМГО, а се касае само за транзитно преминаване на стока. Дори и да се приеме, че е налице внос, искът следва да се отхвърли на основание Тълкувателно решение № 1/2008г. , тъй като стоките са оригинални , знакът марката върху които е поставен със съгласието на притежателя й.

Ето защо, съдът

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявените от КАНОН КАБУШИКИ КАИША- Токио, Япония със съдебен адрес София, срещу „Ай Пи Ен България“ ООД иск за установяване факта на нарушение на правата на ищеца върху марка на общността CANON - фигуративна, с рег.№ 00346172, марка CANON-словна с рег.№ 15348. м. CANON- 7779, словна марка с рег.№ 11340, което нарушение



е извършено чрез внос на 22.04.2008г. на 930 бр. тонер касети и пълнители за принтери, означени с марка CANON, задържани от регионална митническа дирекция Бургас, иск за осъждане на ответника да преустанови нарушението, иск да се постанови изземване и унищожаване на предмета на нарушението, да се възложи на ищеца унищожаване на стоките, предмет на нарушението, какго и да се осъди ответника да заплати разходите за съхранение и унищожаване на посочените стоки, в размер на 231лв.и 3000лв.

ОСЪЖДА Канон Кабушики Кайша да заплати на Ай Пи Ен България ООД направените по делото разноски в размер на 1 350лв.

Решението може да се обжалва пред Софийски Апелативен съд в двуседмичен срок от връчването му.

3.4. Решение от 03.08.2011 г. по търговско дело № 1178/2011 г. на Апелативен съд – София, Търговско отделение, 5. състав

СОФИЙСКИ АПЕЛАТИВЕН СЪД ТЪРГОВСКО ОТДЕЛЕНИЕ 5 състав в публичното заседание на седми юни през две хиляди и единадесета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: СВЕТЛА ЧОРБАДЖИЕВА

ЧЛЕНОВЕ: ЛЮДМИЛА ЦОЛОВА

ВЕРНИКА НИКОЛОВА

при участието на секретаря Десислава И.а,като разгледа докладваното от съдия Цолова т.д.№1178 по описа за 2011г.,за да се произнесе,взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.258 и следващите от ГПК.

С решение №1, постановено на 03.02.2011г. по т.д.№1492/2008г. Софийски градски съд ТК VI- 3 състав е отхвърлил предявените от „КАНОН КАБУШИКИ КАЙША” -Токио Япония срещу ”АЙ ПИ ЕН БЪЛГАРИЯ”ООД гр.София искове с правно основание чл.76 ал.1 т.т.1, 2 и 4 ЗМГО и чл.76 ал.2 т.т.1 и 2 ЗМГО - за установяване факта на нарушението на правата му върху търговска марка на Общността CANON - фигуративна с рег.№003461721 и национални словни търговски марки -CANON рег.№№ 7779, 11349 и 15348,за осъждане на ответника да преустанови нарушението и за унищожаване предмета на нарушението,както и да бъде възложено на ищеца унищожаването на стоките,предмет на нарушението и да бъде осъден ответника да му заплати разходите,свързани със съхранението и унищожаването на стоките.С решението са присъдени разноски на ответната страна.

Недоволен от постановеното решение е останал ищецът,който в законоустановения срок е депозирал въззивна жалба срещу него с оплаквания за незаконосъобразност,неправилност и необоснованост на същото.В жалбата си „КАНОН КАБУШИКИ КАЙША” твърди,че съдът неправилно и в противоречие с материално-правната норма на §1 т. 12 от ДР на ЗМГО е направил извода си за липса на внос по отношение на процесите стоки, а за наличие на транзитно преминаване на стока. Твърди,че съдът неправилно е кредитирал ангажираните по делото доказателства,вследствие на което е стигнал до този погрешен извод.Според въззивника



от същите се установяваме стоките, носещи търговската му марка, са преминали през държавната граница, манифестирани са с краен получател от ответното дружество, а оформянето им по конкретен митнически режим е обстоятелство, което е ирелевантно. Поради това въззивникът е поискал САС да отмени атакуваното решение изцяло, като вместо него постанови друго, с което да уважи предявените от него искове и му присъди направените в производството пред двете инстанции деловодни разноски.

Ответникът по жалбата е представил писмен отговор, в който възразява срещу изложените в нея доводи и направени искания. Твърди, че решението на СТС е правилно и законосъобразно, като същото е постановено в съответствие с разпоредбите на правото на ЕС относно търговските марки и практиката на Съда на Общността. Поискал е САС да остави без уважение въззивната жалба, респ. в сила решението на СТС, като му присъди разноските за тази инстанция.

Въззивната жалба е подадена в законоустановения срок от легитимирана страна в процеса, имаща правен интерес от обжалване на решението и е насочена срещу подлежащ на обжалване съдебен акт, поради което е допустима.

Софийски апелативен съд, като взе предвид събраните по делото доказателства и ги обсъди в тяхната съвкупност във връзка с доводите на страните, намира за установено от фактическа страна следното:

Ищецът „КАНОН КАБУШИКИ КАИША” Токио Япония е предявил срещу „Ай Пи Ен България” ООД обективно съединени искове с правно основание чл.76 ал.1 т.т.1, 2 и 4 ЗМГО и чл.76 ал.2 т.т.1 и 2 ЗМГО. В исковата си молба същият твърди, че е притежател на правото върху търговска марка на Общността CANON - фигуративна с рег.№003461721, регистрирана за стоки от класове 2 и 9 по МКСУ - в т.ч. тонер касети и пълнители за принтери и национални словни търговски марки - CANON рег.№№ 7779, 11349, регистрирани за стоки от клас 9 и №15348, регистрирана за стоки от класове 1-34 вкл. Твърди се, че марките са със срок на защита съответно до 28.10.1.201 Зг., 02.09.2010г., 17.10.2017г. и 28.01.201 Зг. Твърди, че с писмо от 29.04.08г. бил уведомен от митническите власти, че на 22.04.08г. в Митница Бургас са задържани общо 930 бр. тонер касети и пълнители за принтер, обозначени с надписи CANON, въведени в страната с контейнер от Китай, като съгласно ЕАД ответникът е получател на стоката. Ищецът твърди, че не е давал съгласието си внасянето на стоки, обозначени с посочената търговска марка на територията на страната, поради което твърди, че е налице нарушение на правата му върху посочените търговски марки, осъществено от ответната страна с горното действие по внос на стоките, обозначени с неговата марка. Същевременно твърди, че стоките не са били пуснати на пазара на ЕС, обосновавайки се с факта, че същите са изпратени директно от Китай към България, което е основание за извод за липса на изчерпване правото му върху марката, съгласно чл.15 от ЗМГО. Твърди се, че посочените действия на ответника по нарушаване на правата му върху марката не са инцидент, тъй като същият е бил неколккратно предупреждаван от ищеца за недопускане на подобни действия с нотариални покани. Поради това, считайки, че за него е налице правен интерес от предявените искове, е поискал от съда да



постанови решение, с което да установи факта на извършеното нарушение, да осъди ответника да преустанови същото и да постанови унищожаването на стоките предмет на нарушението, както и да му бъде възложено унищожаването на същите и да бъде осъден ответника да му заплати разходите, свързани със съхранението /231 лв./ и унищожаването /3000 лв./. Претендира от ответника направените по делото разноски.

Ответникът по исковата молба, чрез процесуалния си представител е оспорил предявените срещу него искове. Не е възразил, че процесните стоки, чийто получател е, са обозначени с марката на ищеца. Оспорил е факта на нарушението с доводи, че по отношение на стоките не е бил задействан режим „внос“, а „външен транзит“, като същата е била предназначена за клиент извън територията на Общността - Република Сърбия; стоките са били изпратени от друго ЮЛ, различно от посоченото в исковата молба; същите са оригинални, а вносът на такива, произведени от ищеца и обозначени от него с търговската му марка, не съставлява нарушение на правото му върху търговската марка. По тези съображения ответникът е поискал от съда да отхвърли предявените срещу него искове, като му присъди направените деловодни разноски..

За да отхвърли обективно съединените искове, първоинстанционният съд е приел, че ответникът не е осъществил внос на стоки, обозначени с регистрираната от ищеца марка, тъй като същата е била предназначена за сръбска фирма и е следвало да бъде поставена под режим „транзит“ ако не е била задържана от митническите власти като мярка за граничен контрол. Като е взел предвид и постановеното в хода на производството ТР №1/2008г. на ОСГК на ВКС, съдът е обосновал неоснователността на иска за нарушение и с констатирания по делото факт, че процесните стоки са оригинални и знакът, представляващ търговската марка, е поставен със съгласието на ищеца.

От представените пред първата инстанция удостоверения, издадени от Патентното ведомство на РБ се установява безспорно, че ищецът е притежател на правото върху търговска марка на Общността CANON - фигуративна с рег. №003461721, регистрирана за стоки от класове 2 и 9 по МКСУ - в т.ч. тонер касети и пълнители за принтери и национални словни търговски марки - CANON рег. №№ 7779, 11349, регистрирани за стоки от клас 9 и №15348, регистрирана за стоки от класове 1-34 вкл. Марките са със срок на защита съответно до 28.10.2013 г., 02.09.2010 г., 17.10.2017 г. и 28.01.2013 г.

Видно от представеното писмо изх. №6600-0753/29.04.08г. на началника на Митница Бургас, на 22.04.08г. на територията на страната през пристанище Бургас е въведен контейнер от Китай по ЕАД №08BG00100100077124/20080422 със стоки, представляващи 930 бр. тонер касети и ленти за принтери, обозначени с марката CANON, които митническите власти са задържали на основание чл.79а от ЗМГО вр. Регламент №1383/2003/ЕО. Като изпращач на стоката са посочени две китайски дружества, а като получател - ответникът.

Видно от определение от 16.05.08г. на СГС по гр.д. №00217/08г. ищецът е сезирал съда с молба за допускане на обезпечение на бъдещи искове по чл.76 от ЗМГО срещу ответника. С визираното определение молбата е уважена, като е наложена обезпечителна мярка - изземване



на задържаните 930 бр. тонер касети и пълнители за принтер на основание чл.76ж ал.1 т.2 от ЗМГО. Представен е протокол от 21.05.08г. за изземване и предаване на движими вещи, видно от който въз основа на издадената обезпечителна заповед е образувано изпълнително дело №20088040400123 по описа на ЧСИ Николов, като вещите са иззети и предадени на ищеца за отговорно пазене. Представен е приходен касов ордер и квитанция за платени от ищеца разходи за съхранение на стоките в митнически склад в размер на 231 лв.

С отговора на исковата молба ответникът е представил заявка с дата 10.03.08г. от С.С.Р."Боки" гр.Д., с превод от сръбски и английски, за доставка на касети за принтери на Canon и Samsung с индивидуализиращи обозначения за модел на артикулите, частично съвпадащи с иззетите такива по протокола на ЧСИ. Върху заявката липсва обозначен адресат.

Представен е факс - нареждане за експедиране на контейнер с кашони с патрони за мастило и лента с износител „Брилиънт чанъл” ООД Хонг Конг Китай и получател „Ай Пи Ен” ООД София България /с превод от китайски и английски/. Същият е без достоверна дата.

Представен е посоченият в писмото на Митница Бургас ЕАД №08BG00100100077124/20080422. В него са декларирани 153 кашона касети и ленти за принтери под режим „транзит”, държава на изпращане Китай, държава на получаване - България.

В производството пред първата инстанция е допусната, назначена и изслушана съдебно-маркова експертиза, чието заключение, неоспорено от страните е прието от съда като изчерпателно и компетентно. От същото се установява, че знаците CANON, поставени върху задържаните стоки с получател ответното дружество са идентични на регистрираните от ищеца фигуративна търговска марка CANON с рег. №003461721 и словни търговски марки - CANON рег. №№ 7779, 11349 и №15348; стоките са идентични и/или сходни на стоките, за които са регистрирани марките; стоките са оригинални и не са предназначени за разпространение на европейския пазар, тъй като не носят идентификаторите на продуктите CANON за този пазар и задължителната маркировка за съответствие, съгласно Наредбата за маркировката за съответствие.

В хода на производството е постъпило искане за отправяне на преюдициално запитване по реда на чл.628 от ГПК вр. чл. 234 (предишен член 177) от Договора за създаване на ЕО за тълкуване на чл.5 от Първа директива 89/104/ЕО на Съвета от 21.12.88г. за сближаване на законодателствата на държавите-членки относно марките в смисъл дали разпоредбата на чл.5 от Първа директива на Съвета 89/Ю4/ЕИО касае и внос и износ на оригинални стоки, произведени от притежателя на правото на търговска марка и пуснати на пазара от него или само внос и износ на стоки, имитиращи тази марка, т.е. за неоригинални стоки. Съдът е уважил искането.

По запитването е постановено определение на Съда на ЕС от 28.10. Юг. на основание чл.104 §3 ал.1 от Процедурния правилник /с препращане към съответната съществуваща вече практика на Съда на ЕС/. При тълкуването на понятието „внос” по смисъла на чл.5 от Първа директива 89/104/ЕО на Съвета съдът е препратил към свое решение от 18.10.05г. по дело Class International /C-405/03, Rescueil/, в което е постановено, че в хипотезата, в която оригинални стоки, изпратени към държава-членка от трета държава, все още не са пуснати в свободно



обръщение, а са поставени под митнически режим на складиране, не е налице внос по смисъла на посочената разпоредба. В мотивите си Съдът е препоръчал на първоинстанционния съд в настоящия случай да изследва въпроса доколко са налице обстоятелства, обосноваващи извод, че ответникът се готви да пусне на пазара в ЕИП процесните стоки или предлага или продава тези стоки на друг стопански субект, който по необходимост ще ги пусне на пазара в ЕИП. Препращайки към конкретно цитирани негови предходно постановени решения Съдът е постановил в диспозитива на определението си, че чл. 5 от Първа директива 89/Ю4/ЕИО на Съвета от 21.12.88г. трябва да се тълкува в смисъл, че притежателят на марка може да се противопостави на първото пускане на пазара в ЕИП, без негово съгласие и на оригинални стоки, носещи тази марка.

Пред настоящата инстанция не са ангажирани доказателства, изменящи така установената по-горе фактическа обстановка.

Въз основа на изложените и приети за установени факти от правна страна се налагат следните изводи:

Ищецът е безспорен притежател на изключителното /чл. 10 ал. 3 ЗМГО/ право върху търговски марки за произвеждани от него стоки от клас 9 по МКСУ, между които принтери, части и принадлежности за тях, а именно: фигуративна търговска марка CANON с рег. № 003461721 и словни търговски марки - CANON рег. № 7779, 11349 и № 15348 със срокове на защита, неизтекли към м. април 2008г. Като собственик на правата върху посочените търговски марки, ищецът е притежавал през 2008г. /и притежава понастоящем/ правомощията да я използва се разпорежда с нея, както и да забрани на трети лица без неговото съгласие да използват в търговската си дейност сходни или идентични на регистрираната от него марка знаци за обозначаване на стоки или услуги, идентични или сходни на тези, за които е регистрирана марката /чл. 13 ал. 1 ЗМГО/. В ал. 2 на чл. 13 ЗМГО изчерпателно са изброени хипотезите на "използване на марка в търговската дейност" - това използване може да се осъществи чрез поставянето на знака върху съответната стока или нейната опаковка, чрез предлагането на стоки с този знак за продажба, съхраняването им с тази цел, внос или износ на стоки с този знак, възпроизвеждане на знака в търговски книжа и реклами.

С изменението на Закона за марките и географските означения /ДВ бр. 73/06г./ е въведена нова разпоредба на § 1 т. 12 от Допълнителните разпоредби на закона, с която се дава легално определение на понятието "внос", употребено в посочената по-горе правна норма на чл. 13 от ЗМГО. Съгласно същата вносът на стоки представлява фактическо пренасяне през границата на Република България на стоки, носещи знак, идентичен или сходен на регистрирана марка или нейна имитация, независимо дали по отношение на тези стоки е задействан митнически режим. Систематическото място на тази разпоредба /изрично включена в разпоредбите на ЗМГО/ означава, че законодателят е вложил по-широк смисъл на понятието „внос” по отношение на стоките, носещи търговски марки, като фактическо действие, извършено от стопанските субекти в процеса на участието им в гражданския оборот. Наличието на изрична разпоредба на ЗМГО изключва приложението по аналогия на разпоредбите на Закона за митниците, където понятието "внос" се употребява в смисъл на един от деветте вида митнически режими, под които се



поставят стоките, преминаващи границите на Република България. В този смисъл като действие по използване на марката „внос” на стоката /чл.13 ал.2 т.3 ЗМГО/ следва да бъде тълкувано и действието, при което същата се поставя под митнически режим „транзит”, тъй като в този случай стоките също се пренасят фактически през границата на страната. В случая е безспорно, че стоките, предмет на спора са пренесени през границата на РБ и са били въведени на територията на страната. Следователно и с оглед изложеното по-горе може да се направи извода, че е налице извършено от страна на ответника действие по смисъла на чл.13 ал.2 т.3 ЗМГО.

Доводът на ответника, че посочената разпоредба на §1 т.12 от ДР на ЗМГО противоречи на разпоредбите на Регламент №2913/92 на Съвета от 12.10.92г. относно създаване на Митнически кодекс на общността /при която хипотеза съгласно чл.15 ал.2 от ЗНА би следвало да намерят приложение разпоредбите на регламента/ не се споделя от настоящата инстанция. Противоречие, имащо за последица директно прилагане на правото на Общността, би било налице само в случай, че посочената норма от вътрешното законодателство се явява в колизия с норма от акт, уреждащ съответната материя, т.е. в случай материята за защита на търговските марки. Актовете на Общността в тази област са Регламент /ЕО/ №40/94 на Съвета от 20.12.93г. и Първа директива 89/Ю4/ЕИО на Съвета от 21.12.88г. /в сила към момента на констатиране на извършеното от ответника действие по смисъла на чл.13 ал.2 т.3 от ЗМГО/. Тази актове не съдържат дефиниция на понятието „внос” като действие по използването на търговска марка, противоречаща на дефиницията, дадена в §1 т.12 от ДР на ЗМГО. От това следва, че националният съд, който е сезиран с настоящия спор, следва да приложи посочената разпоредба на националното законодателство.

Не е основание за изключване приложението на §1 т.12 от ДР на ЗМГО при решаването на настоящия спор и наличието на определение, постановено по направеното от първата инстанция преюдициално запитване. Първото съображение в тази връзка произтича от факта, че тълкуването на понятието „внос” не е било предмет на преюдициалното запитване, поради което изложените от Съда на ЕС мотиви по този въпрос не са обвързващи за СГС, нито за настоящата инстанция. Предвид разпоредбата на чл.633 от ГПК и с оглед процесуалните правила на националното законодателство с такава задължителна обвързваща сила се ползва само диспозитивът на съдебния акт, който именно е произнесен по въпроса от преюдициално значение. Независимо от това дори да бъдат взети предвид мотивите на Съда на ЕС, изложени в определението от 28.10.Юг. и имащи препоръчителен характер за преценката на доказателствата по конкретния случай, настоящата инстанция намира, че по същество ответникът, чиято е доказателствената тежест във връзка с оспорването на твърдяните от ищеца факти, не е ангажирал доказателства, от които може да бъде направен правно обоснован извод, че не са налице обстоятелствата, посочени в абз.20 от определението на Съда. В тази връзка представената от „Ай Пи Ем България” ООД заявка от 10.03.08г. от сръбско дружество не представлява доказателство, годно да установи факта, че стоките са предназначени за продажба в страна извън ЕИП. Заявката представлява частен документ и като такава е доказателство единствено за това, че изявлението, направено в него изхожда от лицето, което го е направило



/чл.180 от ЕПК/.В същата липсва адресат, т.е. не може да бъде установено до кого е отправена, няма данни за приемането на предложението, което води до извод за липса на валидно възникнало правоотношение между посоченото чуждестранно дружество и ответното такова по търговска продажба на внесените на територията на страната стоки с търговската марка, която е следвало да се реализира извън ЕИП /на територията на РСърбия/. От друга страна от останалите ангажирани от ответника доказателства не би могъл да бъде направен евентуално извод, че стоките са предназначени директно за сръбски купувач, а ответникът е само посредник между страните по сделката, осъществявана извън територията на ЕС. Видно от обсъдените по-горе нареждания за експедиране и ЕАД е налице едно-единствено търговско правоотношение по международна доставка на стоките, обозначени с търговската марка между китайския доставчик и ответника като краен получател с крайна точка на доставяне София България. При тези констатации се налага изводът, че тези стоки са предназначени именно за реализация в ЕИП.

Вторият основен спорен въпрос е свързан с отправеното до Съда на ЕС преюдициално запитване относно приложението на чл.5 от Първата директива на Съвета 89/104/ЕИО /респ. чл.13 от ЗМГО/ по отношение на т.нар. „оригинални стоки”, т.е. такива, които са били произведени от ищеца и върху които той сам е поставил търговската си марка и каквито е безспорно установено по делото, че представляват процесните стоки.

От анализа на разпоредбите на ЗМГО е очевидно, че законодателят не прави разлика между т.нар. „оригинални” и „фалшиви” стоки, т.е. не разграничава стоките върху които притежателят сам е поставил марката си от други такива, които не са негови стоки, но върху които е поставен идентичен или сходен на марката знак. Този извод следва логично от нормата на чл.13 ал.1 т.1 от ЗМГО, където е употребено понятието „идентичност” /едновременно за марката и знака от една страна и за стоките или услугите от друга/. За да е налице нарушение на правото върху търговска марка е достатъчно да е осъществено без съгласието на притежателя на марката някое от действията, предвидени в чл.13 ал.2 ЗМГО, при което е използван идентичен на марката знак и той да е поставен върху стоки, идентични на тези, за които марката е регистрирана /чл.13 ал.1 т.1 ЗМГО/. Доколкото стоките са били произведени от ищеца и самият той е поставил върху тях знака, идентичен на регистрираната от него търговска марка, настоящата инстанция намира, че това е ирелевантен въпрос и щом липсва негово съгласие за осъществяването на някое от действията, посочени в ал.2 на чл.13 ЗМГО извършеното деяние е квалифицирано от законодателя като нарушение на правото върху търговска марка /по аргумент от чл.73 ал.1 от ЗМГО вр. чл.13 ал.1 т.1 ЗМГО/.

В този смисъл е и отговорът на Съда на ЕС по отправеното към него преюдициално запитване. Съгласно цитираното по-горе определение чл.5 от Първа директива 89/104/ЕИО на Съвета от 21.12.88г. трябва да се тълкува в смисъл, че притежателят на марка може да се противопостави на първото пускане на пазара в ЕИП, без негово съгласие и на оригинални стоки, носещи тази марка. Отнесено към настоящия случай това означава, че независимо от факта, че процесните стоки, обозначени с търговската марка на ищеца и пренесени през границата на републиката, са оригинални липсата на съгласие, дадено от маркопритежателя за внасянето им на територията на ЕИП /респ. на територията на страната/, което е задължителна и



необходима предпоставка за правомерното използване на марката, води до извод за нарушение на правата му върху търговските марки, съгласно чл.73 ал.1 от ЗМГО. В случая след като стоките се внасят от държава извън ЕИП липсват основания /а и това не се твърди/ да се приеме, че правото на ищеца върху процесните марки е изчерпано по смисъла на чл.15 от ЗМГО /аналог, на чл.7 от Първа директива 89/104/ЕИО на Съвета и чл.13 от Регламент /ЕО/ №40/94 на Съвета/.

Постановеното от Съда на ЕС определение по преюдициалното запитване се явява задължително както за първата, така и за въззвната инстанция, съгласно разпоредбата на чл.633 от ГПК. Поради това същото следва да бъде съобразено при постановяване на решението по съществото на спора, независимо от обстоятелството, че към момента е налице ТР №1/2008г. на ОСГК на ВКС, даващо разрешение на въпроса в обратен смисъл /което също е задължително за съда на основание чл.130 ал.2 от ЗСВ/. Този извод следва по аналогия на правото от разпоредбата на чл.15 ал.2 от ЗНА и предвид обстоятелството, че определението на Съда на ЕС е постановено във връзка със запитване по конкретното дело, отправено преди постановяването на ТР №1/2008г.

С оглед изложеното и поради несъвпадане крайните изводи с тези на първата инстанция, постановеното от СГС отхвърлително решение по иска с правно основание чл.76 ал.1 т. 1 ЗМГО иск следва да бъде отменено и постановено друго, с което искът да бъде уважен.

За да бъде уважен втория от обективно съединените иски е достатъчно да бъде установен фактът на нарушението на правото върху търговска марка. С осъдителния иск по чл.76 ал.1 т.2 от ЗМГО законодателят цели да прекъсне и предотврати в бъдеще осъществяването на констатираните противоправни действия от страна на нарушителя на правото върху търговска марка. Поради това при констатирано нарушение следва да бъде постановено осъждане на нарушителя да преустанови по-нататъшните си действия, насочени срещу необезпокояването осъществяване на правото върху търговска марка. Без значение е дали нарушението се изразява в еднократно или периодично повтарящо се действие или действия. По тези съображения решението на СГС следва да бъде отменено и в тази му част, като бъде постановено друго такова, с което искът с правно основание чл.76 ал.1 т.2 ЗМГО бъде уважен.

Като акцесорни следва да бъдат уважени, както искът с правно основание чл.76 ал.1 т.4 от ЗМГО за унищожаване на стоките, предмет на нарушението и искането по чл.76 ал.2 т.1 от ЗМГО - за предаване на стоките, предмет на нарушението. По отношение на искането по чл.76 ал.2 т. 2 от ЗМГО - за заплащане на разходите за съхранение и за унищожаване на стоките, искането следва да бъде уважено в размер на сумата 231 лв., който разход е доказан по делото като направен във връзка с плащането на складова такса. Относно претендираните разходи за унищожаването на стоките ищецът не е ангажирал доказателства за евентуалния им размер, поради което в тази му част искането не следва да бъде уважавано.

С оглед изхода на спора и на основание чл.64 ал.1 ГПК „Ай Пи Ен България“ ЕООД следва да бъде осъден да заплати на „Канон Кабушики Кайша“ сумата 1350 лв. и 4984 евро разноски за двете инстанции.

Водим от горното, Софийски апелативен съд



РЕШИ:

ОТМЕНЯ изцяло решение №1, постановено на 03.02.2011г. по т.д.№1492/2008г. на Софийски градски съд ТК VI- 3 състав и вместо него ПОСТАНОВЯВА:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕН по предявения от “КАНОН КАБУШИКИ КАЙША” със седалище срещу „АЙ ПИ ЕН БЪЛГАРИЯ”ООД със ап.15 иск с превно основание чл.76 ал.1 т.1 от ЗМГО,факта на извършено от „АЙ ПИ ЕН БЪЛГАРИЯ”ООД нарушение на правото на „КАНОН КАБУШИКИ КАЙША” върху регистрирани от последния търговска марка на Общността CANON - фигуративна с рег.№003461721 и национални словни търговски марки - CANON рег.№№ 7779, 11349 и 15348, чрез осъществен на 22.04.08г. ВНОС на стоки - 930 бр. тонер касети и пълнители за принтер,обозначени с търговските марки CANON без съгласието на ищеца.

ОСЪЖДА „АЙ ПИ ЕН БЪЛГАРИЯ”ООД със седалище гр.София ул.”Хемус”№28 бл.26 вх.А ет.5 ап.15 на основание чл.76 ал.1 т.2 от ЗМГО да ПРЕУСТАНОВИ дейността по внос на стоки с марката— CANON без съгласието на „КАНОН КАБУШИКИ КАЙША”.

ПОСТАНОВЯВА унищожаване предмета на нарушението - 930 бр. тонер касети и пълнители за принтер,обозначени с търговските марки CANON,находящи се в митнически склад РМД Бургас.

ПОСТАНОВЯВА на основание чл.76 ал.2 т.1 от ЗМГО 930 бр. тонер касети и пълнители за принтер,обозначени с търговските марки CANON,находящи се в митнически склад РМД Бургас да бъдат предадени на „КАНОН КАБУШИКИ КАЙША” за унищожаване.

ОСЪЖДА „АЙ ПИ ЕН БЪЛГАРИЯ”ООД със седалище да заплати на “КАНОН К А БУТ ТТИКИ КАЙША” със седалище 30-2, Шимомаруко 3- Чоме, Охта-ку, Токио, Япония със съдебен адрес адв.М. Т. сумата 231 лв. разноски за съхранението на стоките , както и 1350 лв. деловодни разноски за двете инстанции и 4000 евро адвокатско възнаграждение.

Решението подлежи на обжалване пред ВКС в едномесечен срок от връчването му на страните при наличие на основания за допустимост на касационно обжалване.

3.5. Решение №72/25.06.2013 г. по търг. дело № 1197/2011 г. на ВКС, I ТО

Върховният касационен съд на Република България, Търговска колегия, първо отделение в съдебно заседание на двадесет и девети април две хиляди и тринадесета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ДАРИЯ ПРОДАНОВА

ЧЛЕНОВЕ: ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА

РОСИЦА БОЖИЛОВА

при секретар: Наталия Такева и в присъствието на прокурора изслуша докладваното от съдията: Ел. Чаначева т.дело N 1 197/201 1 година.

Производството е по чл.290 ТПК.

„Ай Пи Ен България”ООД - гр. София, чрез пълномощника си - адв. А.Н. е подал касационна жалба против решение №1436 от 03.08.2011 г. по т.д. №1178/201 1г. на Софийски апелативен съд.



Касаторът е изложил оплаквания, определени от него като неправилност на въззивното решение, поради нарушаване на материалния закон и на процесуалните правила- касационни основания по чл.281,т.3 ТПК.

Ответникът по касация - Канон Кабушики Кайша - Токио, Япония, чрез пълномощника си - адв.М. Т. е на становище,че подадената касационна жалба е неоснователна.

Върховният касационен съд, състав на първо търговско отделение, след като прецени данните по делото приема следното:

С определение №4 от 10.01.201 Зг., постановено по делото, решението е допуснато до касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 1 I К по въпросите: 1/ „ Съставлява ли липсата на изчерпване на правото, регламентирана в чл. 15,ал.1от ЗМГО, елемент от фактическия състав на нарушението по чл.73, ал.1 във вр. чл.13,ал.2, т.3 от ЗМГО.” ; 2/ „ Осъщественият без съгласието на притежателят на марката внос на оригинални стоки, знакът на марката, върху които е поставен със съгласие на притежателя й, представлява ли нарушение на правото на регистрирана марка по смисъла на чл.73,ал.1 във вр. чл.13, ал.2, т.3 от ЗМГО. Тези въпроси са разрешени от състава на Софийски апелативен съд в противоречие с приетото с ТР ОСТК №1/08г. и с ТР ОСТК №1/12г.- разясняващо и изрично разглеждащо липсата на противоречие между преюдициалното запитване по делото и приетото тълкуване на закона с ТР ОСТК №1/08г.

С решението, предмет на касационно обжалване, състав на Софийски апелативен съд е приел, че е установено в производството, изключителното право на ищеца върху търговските марки за произвежданите от него стоки в това число и процесите. Решаващият състав е обосновал,с оглед разпоредбата на пар.1, т.12 ДР ЗМГО, че в случая се касае до внос на тези оригинални стоки, като е направен и извод, че е налице извършено нарушение по смисъла на чл.13, ал.2, т.3 ЗМГО. В тази връзка, подробно е разгледано оплакването на въззиваемия за противоречие с Регламент №2913/92 на Съвета от 12.10.1992г., като е мотивирана неоснователността му. Въззивният съд е разгледал и изричните указания, дадени с определението за преюдициално запитване, като е счел за фактически недоказано поддържаното за транзитно преминаване на стоките през територията на Р България- така е мотивирано, че тези стоки са предназначени за реализация в ЕИП. Поради това, съдът е приел, че следва да приложи постановеното от съда на ЕС определение по преюдициално запитване във връзка с указаното в него, че притежателят на марка може да се противопостави на първото пускане на пазара в ЕИП, без негово съгласие и на оригинални стоки, носещи регистрираната от него марка, като е мотивирал, че ТРОСТК №1/08г\ противоречи на това определение, но с оглед чл.15 ЗНА следва да бъде съобразено именно то, а не задължителното тълкуване на ВКС, направено след като вече е било отправено преюдициалното запитване.

Поставените от касатора въпроси са решени от състава на апелативния съд в противоречие с разясненията приети с ТР ОСТК №1/15.06.2009г. и ТР ОСТК №1/1 1.05.2012г. С първото посочено решение е даден отговор на тези въпроси, като негов предмет на тълкуване е приложението на нормата на чл.73, ал.1 ЗМГО. ВКС, чрез цитираната задължителна практика е приел, че вносът на оригинални стоки не съставлява нарушение на правото на марка по смисъла



на чл.73 ЗМГО, във вр. чл.13, ал.2,т.3 ЗМГО и на носителя на това право не е предоставена исковата защита по чл.76 ЗМГО. Изчерпването на правото на марка по чл.15, ал.1 ЗМГО е юридически факт, относим само към оригинални стоки - т.е. такива носещи графично изображение на знака на регистрираната марка със съгласие на притежателя ѝ. Нарушението при накърняване на правомощие на разпореждането с марката, в случаите когато е осъществен внос на оригинални стоки без да е изчерпано правото на маркопритежателя, е определено по чл. 13, ал.1, пр.2-ро ЗМГО, вр. чл.15, ал.1 ЗМГО, а защитата срещу това нарушение се реализира чрез институтите на договорното право и извъндоговорната отговорност, а не по реда на специалните икове.

С ТРОСТК № 1/12г. изрично е констатирана липса на противоречие между приетото с преюдициалното запитване по д. С-449/09 на СЕС и тълкуването на разглежданата норма на националното право, като именно в тази връзка е и решението на Общото събрание на Търговска колегия на ВКС, че не следва да се приеме за загубило сила приетото в т. 1 на ТР ОСТК №1/08г. С оглед така установения и мотивиран различен режим на реализиране отговорността за нарушение на правото върху марка и ясното диференциране в мотивите на ТРОСТК №1/12г. между нарушенията на отделните, Г правомощия, включени в съдържанието на правото на марка и исковите, с които маркопритежателя може да защити правата си, в т.б ВКС, ТК изрично е обърнал внимание на съдилищата за необходимостта от ясно и изчерпателно разглеждане на фактите и обстоятелствата, съобразно които да бъде определена правната квалификация на претенциите и съответно да бъде очертан предмета на делото, както и свързаните с него предмет на доказване и допустимите и относими възражения на ответника.

Първоинстанционният съд е отхвърлил исковите, приемайки, че не е налице внос на процесните стоки по смисъла на нар. 1, т. 12 ДР ЗМГО и това е неговия решаващ мотив. Предмет на въззивно обжалване е именно този извод на СТС и преценката на състава на апелативния съд е следвало да бъде съобразена с изложените доводи във въззивната жалба-наличието на предпоставката на т.12 на пар.1 ДР ЗМГО и преценка на доказателствата, установяващи или опровергаващи наличието на внос. Излагайки мотиви за съответствието на ТР ОСТК на ВКС с европейските норми, съставът на САС се е отклонил от произнасяне по въпроса, с който е бил сезиран и не се е произнесъл по оспорването на доказателствата, свързани с вноса на процесните стоки.

С оглед изложеното се налага извод, че въззивният съд е постановил своето решение изцяло в противоречие с цитираната и разгледана задължителна практика, при незаконосъобразното мотивиране от страна на състава, че няма да се съобрази с нея, поради неправилната му интерпретация на определението на СЕС.

В тази връзка, въззивният съд не е разгледал заявените претенции с оглед задължителните за него указания на ОСТК на ВКС и поради това изобщо не е изложил мотиви, свързани с преценката и предметния обхват на спора, което има за правна последица касиране на решението.

Несъответствието между заявените факти и обстоятелства и изложеното, но неотнормо към тях мотивиране на съда в това число и при определяне на прецизната правна квалификация



на исковете, обуславя такава неправилност на акта, която не може да бъде отстранена от настоящата инстанция, която следва за първи път да очертае предмета на делото, в това число и да отстрани евентуалните несъответствия, по реда на чл.129 ГПК, с оглед възможностите за защита на страните, при спазване задължителните указания на ОСТК, което налага, съобразно чл.293, ал. 3 ГПК връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд.

Водим от гореизложеното Върховният касационен съд, състав на първо търговско отделение

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение №1436 от 03.08.2011 г. по №1 1 78/201 1 г. на Софийски апелативен съд.

ВРЪЩА делото за ново разглеждане от същия съд при съдебен състав.

3.6. Решение № 1096/25.04.2014 г. по търг. дело № 2565/2013 г. на Апелативен съд – София, Търговско отделение, 6. състав

СОФИЙСКИ АПЕЛАТИВЕН СЪД, ТО, 6 състав, на 19.март две хиляди и четиринадесета година, в публичното заседание, в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ИВАН ИВАНОВ

ЧЛЕНОВЕ: АНЕЛИЯ ЦАНОВА

НИКОЛАЙ МЕТАНОВ

секретар Ваня Илианова

като разгледа докладваното от съдия Цанова т. дело № 2565 по описа за 2013 год., и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.258 и сл. ГПК.

С решение № 1, постановено на 03.02.2011 год. по т.д. №1492/08год., Софийски градски съд ТК VI- 3 състав е отхвърлил предявените от „КАНОН КАБУШИКИ КАИША"- Токио Япония срещу "АЙ ПИ ЕН БЪЛГАРИЯ" ООД, гр.София искове с правно основание чл.76, ал.1, т. 1, т.2 и т. 4 ЗМГО и чл.76, ал.2, т. 1 и т. 2 ЗМГО - за установяване факта на нарушението на правата му върху търговска марка на Общността CANON - фигуративна с рег. № 003461721 и национални словни търговски марки -CANON рег. 7779, № 11349 и № 15348; за осъждане на ответника да преустанови нарушението и за унищожаване предмета на нарушението, както и да бъде възложено на ищеца унищожаването на стоките- предмет на нарушението и да бъде осъден ответника да му заплати разходите, свързани със съхранението и унищожаването на стоките, с присъждане на направените от ответника разноски.

С решение № 1436 от 03.08.2011 год., постановено по т.д. № 1178/Югод., САС, ТО, 5 състав е отменил изцяло решение №1, постановено на 03.02.2011 год. по т.д. №1492/08год. на СГС, ТК, VI- 3 състав и вместо него е постановил друго, с което е признал за установено по предявения от "КАНОН КАБУШИКИ КАИША" със седалище 30-2, Шимомаруко 3- Чоме, Охта-ку, Токио, Япония, съдебен адрес: ...-адв.М. Т., срещу „АЙ ПИ ЕН БЪЛГАРИЯ" ООД, иск с правно основание чл.76, ал.1, т.1 от ЗМГО факта на извършено от „АЙ ПИ ЕН



БЪЛГАРИЯ" ООД нарушение на правото на „КАНОН КАБУШИКИ КАИША" върху регистрирани от последния търговска марка на Общността CANON - фигуративна с рег. № 003461721 и национални словни търговски марки - CANON per. № 7779, № 11349 и № 15348, чрез осъществен на 22.04.08год. внос на стоки - 930 бр. тонер касети и пълнители за принтер, обозначени с търговските марки CANON без съгласието на „Канон Кабушики Каиша"; осъдил е „Ай Пи Ен България" ООД на основание чл.76, ал.1, т.2 от ЗМГО да преустанови дейността по внос на стоки с марката CANON без съгласието на „Канон Кабушики Каиша"; постановил е унищожаване предмета на нарушението - 930 бр. тонер касети и пълнители за принтер, обозначени с търговските марки CANON, находящи се в митнически склад РМД Бургас; постановил е на основание чл.76, ал.2, т.1 от ЗМГО 930 бр. тонер касети и пълнители за принтер, обозначени с търговските марки CANON, находящи се в митнически склад РМД Бургас да бъдат предадени на „Канон Кабушики Каиша" за унищожаване и е осъдил е „Ай Пи Ен България" ООД да заплати на „Канон Кабушики Каиша" сумата 231лв,- разноски за съхранението на стоките, както и 1350 лв,- деловодни разноски за двете инстанции и 4000 евро адвокатско възнаграждение.

С решение № 72 от 25.06.2013 год., постановено по т.д. № 1197/11 год., ВКС на Р.България, ТК, I отд. е отменил решение № 1436 от 03.08.-2011 год. на САС, ТО, 5 състав, постановено по т.д. № 1178/11 год. и е върнал делото за ново разглеждане на друг състав на съда, във връзка с което пред САС, ТО, 6 състав е образувано т.д. № 2565/13 год.

Във въззивната жалба на „Канон Кабушики Каиша" се излага, че обжалваното първоинстанционно решение е неправилно и необосновано. Твърди, че съдът неправилно и в противоречие с материалноправната норма на §1, т.12 от ДР на ЗМГО е направил извода си за липса на внос по отношение на процесите стоки, а за наличие на транзитно преминаване на стока, като неправилно кредитирал ангажираните по делото доказателства, поради което стигнал до този погрешен извод. Счита, че от приложените по делото доказателства се установявало, че стоките, носещи търговската му марка, са преминали през държавната граница, манифестирани са с краен получател ответното дружество, а оформянето им по конкретен митнически режим е ирелевантно обстоятелство. Иска се съдът да отмени обжалваното решение и вместо него постанови друго, с което да уважи предявените иски, с присъждане на направените в производството пред двете инстанции разноски.

Ответникът по жалбата „Ай Пи Ен България" ООД оспорва въззивната жалба, по съображения изложени в писмения му отговор, като твърди, че обжалваното решение е правилно и законосъобразно, като постановено в съответствие с разпоредбите на правото на ЕС относно търговските марки и практиката на Съда на Общността. Моли съда да остави жалбата без уважение, с присъждане на направените в настоящата инстанция разноски.

САС, ТО, 6 състав, намира за установено следното:

Жалбата е допустима, подадена е в срока по чл.259 ГПК от легитимирано лице с правен интерес срещу подлежащ на обжалване валиден и допустим съдебен акт.

Предявени са обективно кумулативно съединени иска с правно основание чл.76, ал.1, т.1 и т.2 от ЗМГО, чл.76, ал.2, т.1 от ЗМГО и чл.76, ал.2, т.2 от ЗМГО.



В исковата молба на „Канон Кабушики Каиша” се излага, че е притежател на правото върху търговска марка на Общността CANON - фигуративна с рег. № 003461721, регистрирана за стоки от класове 2 и 9 по МКСУ, в т.ч. тонер касети и пълнители за принтери, и национални словни търговски марки - CANON рег. № 7779 5и № 11349, регистрирани за стоки от клас 9 и № 15348, регистрирана за стоки от класове 1-34 вкл. Твърди, че марките са със срок на защита съответно до 28.10.1,2013год., 02.09.2010год., 17.10.2017год. и 28.01.2013год. С писмо от 29.04.08год. дружеството е уведомено от митническите власти, че на 22.04.08год. в Митница Бургас са задържани общо 930 бр. тонер касети и пълнители за принтер, обозначени с надписи CANON, въведени в страната с контейнер от Китай съгласно ЕАД, с получател-ответното дружество. Твърди, че не е давал съгласието си внасянето на стоки, обозначени с посочената търговска марка на територията на страната, поради което счита, че е налице нарушение на правата му върху посочените търговски марки, осъществено от ответната страна с действието по внос на стоките, обозначени с неговата марка. Излага и че стоките не са били пуснати на пазара на ЕС, тъй като са били изпратени директно от Китай към България, което водело до извода за липса на изчерпване правото му върху марката, съгласно чл.15 от ЗМГО. Посочените действия на ответника по нарушаване на правата му върху марката не били инцидентни, като неколккратно с нот.покани го предупреждавал за недопускане на подобни действия. Иска се съдът да постанови решение, с което да установи факта на извършеното нарушение, да осъди ответното дружество да преустанови нарушението и да постанови унищожаването на стоките-предмет на нарушението, да му бъде възложено унищожаването на стоките и да бъде осъден ответника да му заплати разходите, свързани със съхранението- 231 лв. и унищожаването- 3000 лв., с присъждане на направените по делото разноски.

Ответникът по исковата молба жалбата „Ай Пи Ен България" ООД оспорва предявените искове. Не оспорва, че процесните стоки, чийто получател е, са обозначени с марката на ищеца. Твърди, че не е допуснал твърдяното нарушение, тъй като по отношение на стоките не бил задействан режим „внос", а „външен транзит", като стоката била предназначена за клиент извън територията на Общността - Република Сърбия; стоките са били изпратени от друго юридическо лице, различно от посоченото в исковата молба; стоките са оригинални, а вноса на такива, произведени от ищеца и обозначени от него с търговската му марка, не съставлявало нарушение на правото му върху търговската марка. По тези съображения, иска съдът да отхвърли предявените искове, с присъждане на направените разноски.

За да отхвърли предявените искове, СГС, ТО, VI 3 състав е приел, че ответното дружество не е осъществило внос на стоки, обозначени с регистрираната от ищеца марка, тъй като стоката е била предназначена за сръбска фирма и е следвало да бъде поставена под режим „транзит", ако не е била задържана от митническите власти като мярка за граничен контрол. Вземайки предвид и постановеното в хода на производството ТР №1/2008год. на ОСГК на ВКС, съдът е обосновал неоснователността на иска за нарушение и с констатирания по делото факт, че процесните стоки са оригинални и знакът, представляващ търговската марка, е поставен със съгласието на ищеца.



САС, ТО, 5 състав е приел, че в производството е установено изключителното право на ищеца върху търговските марки за произведени от него стоки - предмет на спора. Обосновал е, че с оглед разпоредбата на параграф 1, т.12 от ДР на ЗМГО, че в случая се касае за внос на тези оригинални стоки, по отношение на които е извършено нарушение по смисъла на чл.13, ал.2, т. 3 от ЗМГО. Подробно е разгледал доводът на възземаемия за противоречие с Регламент № 2913/92 на Съвета от 12.10.92год., като е мотивирал неоснователността му. Разгледал е и изричните указания, дадени с определението по преюдициалното запитване, като е счел за фактическо недоказано поддържаното транзитно преминаване на стоките през Р.България, мотивирайки се, че стоките са били предназначени за реализация в ЕИП. Поради това е приел, че приложение следва да намери постановеното определение на съда на ЕС, съгласно което притежателят на марка може да се противопостави на първото пускане на пазара в ЕИП без негово съгласие на оригинални стоки, носещи регистрираната от него марка, като е мотивирал, че ТР на ОСТК №1/08год, противоречи на това определение, но с оглед разпоредбата на чл.15 ЗНА, приложение следва да намери именно определението на Съда на ЕС.

С решение № 72 от 25.06.13год., постановено по т.д. № 1197/11 год., ВКС на Р.България, ТК, I отд., е приел, че решението на САС, ТО, 5 състав е постановено в нарушение на ТР ОСТК №1/2009год. и ТР №1 на ОСТК №1/12год. Изложил е че въззивният съд е следвало да извърши преценка относно наличието на предпоставката на т.12 на параграф 1 от ДР на ЗМГО, както и на доказателствата, установяващи или опровергаващи наличието на внос, като не се е произнесъл и по оспорването на доказателствата, свързани с вноса на процесните стоки.

САС, ТО, 6 състав намира от фактическа страна следното:

Видно от приложените по делото удостоверения, издадени от Патентното ведомство на Р. България, Канон Кабушики Каиша е притежател на правото върху търговска марка на Общността CANON - фигуративна с рег. № 003461721, регистрирана за стоки от класове 2 и 9 по МКСУ, в т.ч. тонер касети и пълнители за принтери и национални словни търговски марки - CANON рег. № 7779 и № 11349, регистрирани за стоки от клас 9, и №15348, регистрирана за стоки от класове 1- 34 вкл, със срок на защита съответно до 28.10.1.2013год., 02.09.2010ГОД., 17.10.2017год. и 28.01,2013год.

Видно от представеното писмо изх. №6600-0753/29.04.08год. на началника на Митница Бургас, на 22.04.08год. на територията на страната ни през пристанище Бургас е въведен контейнер от Китай по ЕАД № 08BG00100100077124/20080422 със стоки, представляващи 930 бр. тонер касети и ленти за принтери, обозначени с марката CANON, които са задържани от митническите власти на основание чл.79а от ЗМГО вр. Регламент № 1383/2003/ЕО. Като изпращач на стоката са посочени две китайски дружества, а като получател- „Ай Пи Ен България” ООД.

С определение от 16.05.08год., постановено по гр.д. № 00217/08год., Софийски градски съд е допуснал обезпечение на бъдещите икове на Канон Кабушики Каиша срещу „Ай Пи Ен България” ООД, като е наложена обезпечителна мярка: изземване на задържаните 930 бр. тонер касети и пълнители за принтер на основание чл.76ж ал.1 т.2 от ЗМГО.



Видно от приложения по делото протокол от 21.05.08год. за изземване и предаване на движими вещи, въз основа на издадената обезпечителна заповед е образувано изпълнително дело №20088040400123 по описа на ЧСИ Николов, по което вещите са иззети и предадени на Канон Кабушики Каиша за отговорно пазене.

Видно от представените приходен касов ордер и квитанция, Канон Кабушики Каиша е заплатило разходи за съхранение на стоките в митнически склад в размер на 231 лв.

По делото е представена заявка от 10.03.08год. от С.С.Р. "Боки", гр. Димитровград, в превод от сръбски и английски, за доставка на касети за принтери на Canon и Samsung, с индивидуализиращи обозначения за модел на артикулите, частично съвпадащи с иззетите такива по протокола на ЧСИ, като върху заявката липсва обозначен адресат.

Представен е факс - нареждане /без дата/ за експедиране на контейнер с кашони с патрони за мастило и лента с износител „Брилянт чанъл" ООД, Хонг Конг Китай и получател „Ай Пи Ен" ООД, София, България /с превод от китайски и английски/.

Видно от приложения по делото, цитиран в писмото на Митница Бургас, ЕАД № 08BG00100100077124/20080422 са декларирани 153 кашона касети и ленти за принтери под режим „транзит", с държава на изпращане- Китай и държава на получаване - България.

Видно от приетото от първоинстанционният съд и неоспорено от страните заключение на съдебно- марковата експертиза, знаците CANON, поставени върху задържаните стоки с получател „Ай Пи Ен България" ООД са идентични на регистрираните от Канон Кабушики Каиша фигуративна търговска марка CANON с рег.№003461721 и словни търговски марки - CANON рег. № 7779, № 11349 и № 15348; стоките са идентични и/или сходни на стоките, за които са регистрирани марките; стоките са оригинални и не са предназначени за разпространение на европейския пазар, тъй като не носят идентификаторите на продуктите CANON за този пазар и задължителната маркировка за съответствие, съгласно Наредбата за маркировката за съответствие.

В хода на производството е постъпило искане за отправяне на преюдициално запитване по реда на чл.628 от ГПК вр. чл. 234 /предишен чл. 177/ от Договора за създаване на ЕО за тълкуване на чл.5 от Първа директива 89/Ю4/ЕО на Съвета от 21.12.88год. за сближаване на законодателствата на държавите- членки относно марките в смисъл дали разпоредбата на чл.5 от Първа директива на Съвета 89/Ю4/ЕИО касае и внос и износ на оригинални стоки, произведени от притежателя на правото на търговска марка и пуснати на пазара от него или само внос и износ на стоки, имитиращи тази марка, т.е. за неоригинални стоки.

С определение от 28.10.10 год. на Съдът на ЕС на основание чл.104 §3 ал.1 от Процедурния правилник /с препращане към съответната съществуваща вече практика на Съда на ЕС/, при тълкуването на понятието „внос" по смисъла на чл.5 от Първа директива 89/Ю4/ЕО на Съвета, е препратил към свое решение от 18.10.05год. по дело Class International /C-405/03,Resueil/, в което е постановено, че в хипотезата, в която оригинални стоки, изпратени към държава- членка от трета държава, все още не са пуснати в свободно обръщение, а са поставени под митнически режим на складиране, не е налице внос по смисъла на посочената разпоредба. В мотивите си, съдът е препоръчал на първоинстанционния съд в настоящия случай



да изследва въпроса доколко са налице обстоятелства, обосноваващи извод, че ответното дружество се готви да пусне на пазара в ЕИП процесните стоки или предлага или продава тези стоки на друг стопански субект, който по необходимост ще ги пусне на пазара в ЕИП. Препращайки към конкретно цитирани негови предходно постановени решения, съдът е постановил в диспозитива на определението си, че чл.5 от Първа директива 89/104/ЕИО на Съвета от 21.12.88год. трябва да се тълкува в смисъл, че притежателят на марка може да се противопостави на първото пускане на пазара в ЕИП, без негово съгласие, и на оригинални стоки, носещи тази марка.

Пред въззивната инстанция не са ангажирани нови доказателства.

При така установената фактическа обстановка и с оглед правомощията си по смисъла на чл.269 от ГПК, САС, ТО, 6 състав, намира от правна страна следното:

Видно от изложените в исковата молба обстоятелства и отправеното до съда искане за правна защита, предявени са обективно кумулативно съединени иска с правно основание чл.76, ал.1, т. 1, т.2 и т.4 от ЗМГО и чл.76, ал.2, т.1 и т.2 от ЗМГО.

Правото върху търговска марка съгласно чл.13, ал.1 ЗМГО включва правото на притежателят ѝ да я използва, да се разпорежда с нея и да забрани на трето лице без негово съгласие да използва в търговската си дейност знак, който има признаците, посочени в т.1, 2 или 3 на чл.13, ал.1 ЗМГО. Нарушение на правото на марка съгласно чл.73, ал.1 ЗМГО е използването в търговската дейност на знак по смисъла на чл.13 ЗМГО без съгласието на притежателя ѝ, като конкретните форми на „използване” на марката по смисъла на чл.13, ал.1 ЗМГО са изчерпателно изброени в ал.2 на тази разпоредба.

Не се спори между страните, а и от приложените по делото доказателства, се установява, че Канон Кабушики Кайша е притежател на изключителното право върху търговски марки на произведени от него стоки от клас 9 по МКСУ, между които принтери, части и принадлежности за тях, а именно: фигуративна търговска марка CANON с рег.№ 003461721 и словни търговски марки - CANON рег. № 7779, № 11349 и №15348, със срокове на защита, неизтекли към м.04.08год., в което си качество е носител на правомощията да я използва, да се разпорежда с нея, както и да забрани на трети лица без неговото съгласие да използват в търговската си дейност сходни или идентични на регистрираната от него марка знаци за обозначаване на стоки или услуги, идентични или сходни на тези, за които е регистрирана марката-чл.13 ал.1 ЗМГО.

В настоящият случай, Канон Кабушики Кайша твърди, че е налице нарушение на правото му върху процесните регистрирани марки, изразяващо се в осъществен без неговото съгласие като притежател на процесните марки внос на оригинални стоки, знакът на марките върху които е поставен със съгласието му.

С оглед дадените в решение № 72 от 25.06.1 Згод. от ВКС на Р.България, I отд., задължителни указания настоящият съдебен състав следва да извърши преценка на доказателствата, установяващи или опровергващи твърдения внос, наличието на който внос се оспорва от „Ай Пи Ен България” ООД, което дружество твърди, че процесните стоки са били



предназначени за Р.Сърбия, поради което и е следвало да бъдат поставени под режим „външен транзит“ Съгласно разясненията, дадени в задължителната практика, обективизирана в ТР № 1/2012Год. на ОСТК на ВКС на Р. България, в случаите на нарушение на правото върху марка, извършено чрез използването ѝ по отношение на оригинални стоки при неизчерпани права на маркопритежателя по чл.13, ал.1, пр 1 и пр.2 във връзка с чл.15, ал.1 ЗМГО, следва да се приложи тълкуването, дадено от Съда на ЕС в решение по делото С-405/03, съгласно което нарушение на правото в посочената хипотеза е налице, ако стоките, поставени под митнически режим на "външен транзит" или "митническо складиране", все още не са пуснати в обръщение и маркопритежателят докаже по делото, че тези стоки с произход извън общността, са предмет на продажба или на предложение за продажба, което предполага по необходимост пускането им на пазара на ЕИП.

В настоящият случай, по делото липсват ангажирани от „Ай Пи Ен България“ ООД доказателства във връзка с твърдението му, че процесите стоки /по отношение на които не се спори, а и от приложените доказателства се установява, че са оригинални и с неизчерпани права/ е следвало да бъдат поставени под митнически режим на "външен транзит". От митническата декларация ЕАД, по която е извършено задържането на процесите стоки, е видно, че получател на стоките е „Ай Пи Ен България“ ООД, както и че стоките са транзит от Бургас до София като крайна цел. Приложената по делото заявка № 1100012211/10.03.2008год. представлява частен документ и като такава е доказателство единствено за това, че изявлението, направено в него изхожда от лицето, което го е направило- чл.180 от ГПК. Наред с това, в заявката липсва адресат, т.е. не може да бъде установено до кого е отправена, като няма и данни за приемането на предложението, което води до извод за липса на валидно възникнало правоотношение между посоченото чуждестранно дружество и „Ай Пи Ен България“ ООД по търговска продажба на внесените на територията на страната стоки с търговската марка, която е следвало да се реализира извън ЕИП /на територията на Р. Сърбия/. Извод, че стоките са предназначени директно за сръбски купувач, а „Ай Пи Ен България“ ООД е само посредник между страните по сделката, осъществявана извън територията на ЕС, не може да се направи и от другите приложени по делото доказателства. Видно от нареждане за експедиране /без дата/ е налице едно единствено търговско правоотношение по международна доставка на стоките, обозначени с търговската марка, между китайския доставчик и „Ай Пи Ен България“ ООД- като краен получател, с посочена крайна точка на доставяне София, България. Приложената по делото заявка за автомобилен транспорт на контейнер от Пристанище Бургас с дата 21.04.2008год., със заявител „МиМ Милецер и Мюнх БГ“ ООД, адресирана до „Еф Ти- Спед“ ООД, с приложена към нея фактура за дължими суми за транспорт от Бургас до София, с дата два месеца след заявката, също не доказва, че заявените за доставка със заявката стоки са „външен транзит“- за Р.Сърбия. С оглед на изложеното и неправилно първоинстанционният съд е приел, че е налице външен транзит на процесната стока.

В конкретният случай, е налице осъществен от „Ай Пи Ен България“ ООД внос на оригинални стоки с неизчерпани права, в който случай, съгласно задължителната практика на



ВКС на Р.България, обективирана в ТР №1/2009год. и ТР №1/2012год., правата на притежателя на марката срещу паралелния вносител и срещу всяко трето лице, извършващо търговска дейност по отношение на стоки с неизчерпани права, се реализира чрез институтите на договорното право и извъндоговорната отговорност, а не по реда на специалните иски за нарушение по чл.76 от ЗМГО, с които именно е сезиран съда.

С оглед на изложеното, при съвпадане с крайните изводи на Софийски градски съд, но по изложените в настоящото решение мотиви, обжалваното решение следва да бъде потвърдено.

По съдените разноски: С оглед изхода на спора, Канон Кабушики Каиша следва да бъде осъдено да заплати на „Ай Пи Ен България” ООД направените в настоящото въззивното производство разноски в размер на 1200 лв,-адвокатско възнаграждение за осъществено пр. представителство пред САС, ТО, 5 състав; 1389лв,- разноски пред ВКС на Р.България /1200лв,- адвокатски хонорар, 30 лв,- държавна такса за произнасяне по допустимостта на касационното обжалване и 150лв,- държавна такса за производството пред касационната инстанция по допуснатото обжалване/, както и сумата от 720лв,-адвокатско възнаграждение за пр. представителство пред САС, ТО, 6 състав или общо сумата от 3309лв.

Водим от изложеното, САС, ТО, 6 състав,

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 1 на СГС, ТО, VI- 3 състав, постановен на 03.02.2011год. по т.д. №1492/08год.

ОСЪЖДА КАНОН КАБУШИКИ КАИША- Токио Япония, съдебен адрес: да заплати на "АЙ ПИ ЕН БЪЛГАРИЯ" ООД, съдебен адрес:, направените по обжалването разноски в размер на общо 3309лв.

РЕШЕНИЕТО може да се обжалва пред ВКС на Р.България в едномесечен срок от съобщението до страните.

3.7. Решение № 89/29.07.2016 г. по търг. дело № 17/2015 г. на ВКС, П ТО

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД на Република БЪЛГАРИЯ, Търговска колегия, Второ отделение в открито съдебно заседание на тридесет и първи май през две хиляди и шестнадесета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: РОСИЦА КОВАЧЕВА

ЧЛЕНОВЕ: ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА

АННА БАЕВА

при участието на секретаря София Симеонова, като изслуша докладваното от съдия Емилия ВАСИЛЕВА т. дело № 17 по описа за 2015г. и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по чл. 290 ГПК.



Образувано е по касационна жалба, подадена от ищеца Канон Кабушики Кайша, Токио, Япония чрез процесуален представител адв. М. Л. Г.- Т. срещу решение № 1096 от 27.05.2014г. по г. дело № 2565/201 Зг. на Софийски апелативен съд, ТО, 6 състав, с което е потвърдено решение № 1 от 03.02.2011 г. по т. дело № 1492/2008г. на Софийски градски съд, Търговско отделение, VI-3 състав и ищецът Канон Кабушики Кайша, Токио, Япония е осъден да заплати на ответника „Ай Пи Ен България” ООД, гр. София направените във въззивното производство разноски в размер общо 3 309 лв. С потвърдения първоинстанционен съдебен акт са отхвърлени следните предявени от Канон Кабушики Кайша, Токио, Япония срещу „Ай Пи Ен България” ООД, гр. София искове:

1/ за установяване факта на нарушение на правата на ищеца върху марка на Общността CANON - фигуративна с рег. № 00346172 и национални словни търговски марки CANON рег. № 7779, № 1 1349 /погрешно посочено № 11340 и № 15348. чрез осъществен на 22.04.2008г. внос на стоки - 930 бр. тонер касети и пълнители за принтери, обозначени с търговските марки CANON;

2/ за осъждане на ответника да преустанови нарушението;

3/ за постановяване на изземване на предмета на нарушението;

4/ за възлагане на ищеца унищожаване на стоките - предмет на нарушението;

5/ за осъждане на ответника да заплати разходите за съхранение и унищожаване на посочените стоки в размер на 231 лв. и 3 000 лв.

Касаторът прави оплакване за неправилност на решението поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на съдопроизводствените правила и необоснованост. Поддържа становище, че съдът не е съобразил, че нормите на чл. 13 и чл. 15 ЗМГО и текстовете на чл. 5 и чл. 7 от Първа директива № 89/104/ЕО на Съвета на Европа от 21.12.1988г. за сближаване на законодателствата на държавите - членки относно марки ге, изменена със Споразумението за европейско икономическо пространство от 02.05.1992г. и отменена и кодифицирана чрез Директива 2008/95/ЕО от 22.10.2008г. са идентични по съдържание и обхват, както и че транспонирането на разпоредбите на Директивата е осъществено чрез идентичните по характер и съдържание текстове в ЗМГО. Сходни с горепосочените разпоредби са и нормите на чл. 9 и чл. 13 от Регламент /ЕО/ № 40/94 на Съвета от 20.12.1993г. относно марката на Общността, отменен и кодифициран с Регламент /ЕО/ № 207/2009г. на Съвета от 26.02.2000г. Касаторът се позовава на разпоредбата на чл. 2 от Договора за присъединяване на Република България към ЕС и чл. 2 от Акта относно условията за присъединяване на Република България и Румъния и промените в Учредителните договори от датата на присъединяване на България в ЕС, уреждащи задължителността на разпоредбите ма Учредителните договори и актовете, които са приети от институциите и от Европейската централна банка преди присъединяването. Релевира доводи, че изразеното от въззивния съд тълкуване на чл. 13 ЗМГО е в противоречие с възприетото тълкуване от СЕС на идентичната по характер и съдържание разпоредба на чл. 5 от Директивата, осъществено в множество посочени от касатора решения. Поддържа, че въззивната инстанция правилно е установила, че ответникът е осъществил „внос” на оригинални стоки с неизчерпани права, но неправилно е посочила, че



при подобен случай правата на притежателя на марката се реализират чрез институтите на договорното право и извъндоговорната отговорност съгласно Тълкувателно решение № 1/2009г. на ВКС. В този смисъл не е съобразила, че по конкретното дело е отправено преюдициално запитване от СТС, по което СЕС се е произнесъл с мотивирано определение по дело С-449/09, постановено на основание чл. 104, § 3, ал. 1 от Процедурния правилник на съда, като е препратил към конкретни решения, с които СЕС се е произнесъл по идентичен въпрос. Касаторът релевира доводи, че съдебният състав не се е съобразил с тълкуването на горепосочените разпоредби, направено от СЕС в цитираните решения, поради което е допуснал нарушение на материалния закон.

Оплакването за допуснато съществено нарушение на съдопроизводствените правила е аргументирано с мотивиране на обжалвания съдебен акт с Тълкувателно решение № 1/15.06.2009г. по тълк. дело № 1/2008г. на ВКС и изцяло игнориране на решенията на СЕС по тълкуването и прилагането на общностните разпоредби, предвид тяхната идентичност с вътрешно-правните норми, поради което е допуснато нарушение на разпоредбата на чл. 633 ГПК. Касаторът поддържа, че в тази насока въззивната инстанция не е изложила мотиви защо игнорира тълкуването на общностното право, дадено от СЕС в цитираните в касационната жалба решения, изрично посочени в определението по дело С-449/09.

Касаторът моли въззивното решение да бъде отменено и вместо това предявените искове да бъдат уважени. Претендира присъждане на направените по делото разноски за всички съдебни производства.

Ответникът „Ай Пи Ен България“ ООД, гр. София чрез процесуален представител адв. А.А. Н. оспорва касационната жалба и поддържа становище за правилност на въззивното решение. Излага съображения, че не съществува противоречие между решенията на Съда на ЕС, обективирани в постановеното определение на Съда на ЕС по отправеното по делото преюдициално запитване, и Тълкувателно решение № 1/15.06.2009г. по тълк. дело № 1/2008г. на ОСТК на ВКС, което е констатирано и в Тълкувателно решение № 1/11.05.2012г. по тълк. дело № 1/2011г. на ОСТК на ВКС. Поддържа, че в Определението от 28.10.20 Юг. на СЕС се дава отговор на въпроса в каква насока следва да се тълкува чл. 5 от Първа директива 89/Ю4/ЕИО, като изтъква правото на притежателя на марката да се противопостави на първото пускане на пазара на ЕИП, без неговото съгласие на оригинални стоки, носещи неговата марка, но не е указал, че защитата следва да се изчерпва само в рамките на специалните правни норми, в случая ЗМЕО. Ответникът релевира доводи, че притежателят на марката не може да черпи права директно от разпоредби те на посочената директива, защото директивите не пораждаат пряка права и задължения за субектите на страните - членки, нито съдържат механизъм за защита на нарушени права. Излага съображения за недопустимост чрез разширително тълкуване на разпоредбата на чл. 13 ЗМГ'0 във връзка с чл. 15 ЗМЕО да се разширява обемът на дефиницията в разпоредбата на чл. 73, ал. 1 ЗМГО състав на нарушението на правата на притежателя на марката. Поддържа, че българският законодател не е ограничил правата на притежателите на марки, а е предвидил различен - специален ред за защита на правата по чл. 13 ЗМГО, за разлика от реда за защита на правото по чл. 15 ЗМГО - по общия ред, чрез ангажиране



на договорната или извъндоговорната отговорност на вносителя на стоките. Ответникът е изложил аргументи и от Тълкувателно решение № 1/1 1.05.2012г. по тълк. дело № 1/2011г. по описа на ОСТК на ВКС.

Ответникът моли решението на Софийски апелативен съд да бъде оставено в сила и претендира присъждане на направените разноски.

С определение № 14 от 06.01.2016г. по настоящото дело е допуснато касационно обжалване на въззивното решение № 1096 от 27.05.2014г. по т. дело № 2565/201 Зг. на Софийски апелативен съд, ТО, 6 състав за проверка на неговата допустимост, респективно недопустимост.

Върховният касационен съд, Търговска колегия, състав на Второ отделение, като извърши проверка на допустимостта на въззивното решение и обсъди изложените доводи, на основание чл. 290 ТПК приема следното:

Обжалваното въззивно решение е постановено след отмяна с решение № 72 от 25.06.201 Зг., постановено по т. дело № 1197/2011 г. от ВКС на РБългария, ТК, 1 отделение на решение № 1436 от 03.08.2011 г. по т. дело № 1178/2011 г. на САС, ТО, 5 състав и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на САС.

При новото разглеждане на делото въззивната инстанция е приела, че са предявени обективно кумулативно съединени искиове с правно основание чл. 76, ал. 1, т. 1 и т. 2 ЗМГО, чл. 76, ал. 2, т. 1 ЗМГО и чл. 76, ал. 2, т. 2 ЗМГО.

Въз основа на приложените по делото удостоверения, издадени от Патентното ведомство на Р. България, съдебният състав е установил, че Канон Кабушики Каиша е притежател на правото върху търговска марка на Общността CANON - фигуративна с рег. № 00346172, регистрирана за стоки от класове 2 и 9 по МКСУ. в т. ч. тонер касети и пълнители за принтери, и национални словни търговски марки CANON рег. № 7779 и № 11349, регистрирани за стоки от клас 9, и № 15348, регистрирана за стоки от класове 1 - 34 вкл., със срок на защита съответно до 28.10.1.201 Зг., 02.09.201 Ог., 17.10.2017год. и 28.01.201 Зг.

Констатирал е, че на 22.04.2008г. на територията на страната ни през пристанище Бургас е въведен контейнер от Китай по ЕАД № 08BG00100100077124/20080422 със стоки, представляващи 930 бр. тонер касети и ленти за принтери, обозначени с марката CANON, които са задържани от митническите власти на основание чл. 79а ЗМГО във връзка с Регламент № 1383/2003/ЕО. Като изпращач на стоката са посочени две китайски дружества, а като получател - ответника „Ай Пи Ен България” ООД. По повод допуснато обезпечение на бъдещите искиове на Канон Кабушики Кайша срещу „Ай Пи Ен България” ООД задържаните 930 бр. Тонер касети и ленти за принтери са иззети и предадени на ищеца за отговорно пазене с протокол от 21.05.2008г. за изземване и предаване на движими вещи по изпълнително дело № 20088040400123 по описа на ЧСИ Николов.

Въззивният съд е обсъдил приетото от гървоинстанционния съд и неоспорено от страните заключение на съдебно - марковата експертиза и въз основа на него е приел, че знаците CANON, поставени върху задържаните стоки с получател „Ай Пи Ен България” ООД



са идентични на регистрираните оз Канон Кабушики Каиша фигуративна търговска марка CANON с рег. № 003461721 и словни търговски марки CANON с рег. № 7779, № 1 1349 и № 15348: стоките са идентични и/или сходни на стоките, за които са регистрирани марките; стоките са оригинални и не са предназначени за разпространение на европейския пазар, тъй като не носят идентификаторите на продуктите CANON за този пазар и задължителната маркировка за съответствие съгласно Наредбата за маркировката за съответствие.

Съдебният състав е изложил съображения, че ищецът съгласно чл. 13, ал. 1 ЗМГО е носител на правомощията да използва регистрираната търговска марка, да се разпорежда с нея, както и да забрани на трети лица без неговото съгласие да използват в търговската си дейност сходни или идентични на регистрираната от него марка знаци за обозначаване на стоки или услуги, идентични или сходни на тези, за които е регистрирана марката.

Въззивната инстанция в изпълнение на дадените в решение № 72 от 25.06.2013г. от ВКС на Република България, 1 отд. задължителни указания е обсъдила доказателствата, установяващи или опровергващи твърдения внос, респективно твърдения от ответника по исковата молба „външен транзит” /митническата декларация ЕАД, заявка № 1100012211/ 10.03.2008г., нареждане за експедиране без дата, заявка за автомобилен транспорт на контейнер от Пристанище Бургас с дата 21.04.2008г., със заявител „МиМ Милецер и Мюнх БГ” ООД, адресирана до „Еф Ти - Спед” ООД, фактура за дължими суми за транспорт от Бургас до София от м. юни 2008г./ и е направила извод, че не е налице външен транзит на процесната стока, а е осъществен от „Ай Пи Ен България” ООД внос на оригинални стоки с неизчерпани права.

За да потвърди първоинстанционното решение, въззивният съд е приел, че предявените искове по чл. 76 ЗМГО са неоснователни, тъй като съгласно задължителната практика на ВКС на Република България, обективизирана в Тълкувателно решение № 1/2009г. и Тълкувателно решение № 1/2012г., правата на притежателя на марката срещу паралелния вносител и срещу всяко трето лице, извършващо търговска дейност по отношение на стоки с неизчерпани права, се реализират чрез институтите на договорното право и на нарушението по чл. 73, ал. 1 ЗМГО и на носителя на правото върху марка не е предоставена исковата защита по чл. 76 ЗМГО; изчерпването на правото върху марка по чл. 15, ал. 1 ЗМГО настъпва само по отношение на оригинални стоки; неизчерпването на това право е факт, ирелевантен за нарушението по чл. 73, ал. 1 във връзка с чл. 13, ал. 2, т. 3 ЗМГО, като правата на притежателя на марката срещу всяко трето лице, извършващо търговска дейност по отношение на стоки с неизчерпани права, се реализира чрез институтите на договорното право и извъндоговорната отговорност, а не по реда на специалните искове по чл. 76 ЗМГО. В Тълкувателно решение № 1/1 1.05.2012г. е проведено изрично разграничение между нарушенията на отделните правомощия, включени в съдържанието на правото върху марка и исковете, с които маркопритежателят може да защити правата си. В посочените две Тълкувателни решения е прието, че осъществяваният без съгласието на притежателя на марката внос на оригинални стоки, знакът на марката върху които е поставен със съгласие на притежателя ѝ, не представлява нарушение на правото на регистрирана марка по смисъла на чл. 73, ал. 1 във връзка с чл. 13, ал. 2, т. 3 ЗМГО /т. 1 от Тълкувателно решение № 1/15.06.2009г. по тълк. дело № 1/2008г. на ОСТК на ВКС/, но



представлява нарушение по чл. 13, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 ЗМГО във връзка с чл. 15, ал. 1 ЗМГО в случаите, когато към момента на осъществяване на вноса на оригиналните стоки правото на маркопритежателя върху марката не е изчерпано /т. 8 от мотивите на Тълкувателно решение № 1/11.05.2012г. по тълк. дело № 1/2011г. на ОСТК на ВКС/. С оглед различната защита, предоставена на маркопритежателя при накърняването на правомощието за забрана на трети лица да използват в търговската си дейност на знак от вида на изброените в чл. 13, ал. 1, т. 1 - 3 и ал. 2 ЗМГО, в т. 9 от мотивите на Тълкувателно решение № 1/11.05.2012г. по тълк. дело № 1/2011г. на ОСТК на ВКС е посочено, че в някои случаи маркопритежателят може и да не е състояние към момента на предприемане на мерките или при предявяване на иска да посочи дали нарушението е осъществено с оригинални или с фалшиви стоки. В този случай съдът следва да даде указания на ищеца да отстрани нередовността на исковата молба, предвид необходимостта исковата молба да съдържа изчерпателно посочване на фактите и обстоятелствата съгласно изискванията на чл. 127 ГПК, за да се определи правилно правната квалификация на претенцията и съответно предмета на доказване в процеса и допустимите и относими възражения на ответника. Ищецът разполага и с процесуалната възможност да предяви исковете за защита при накърняване на правото му върху марка при условията на евентуалност - по чл. 76 ЗМГО за нарушение по чл. 73 ЗМГО във връзка с чл. 13, ал. 2 ЗМГО и например по чл. 124 ГПК и чл. 59 ЗЗД за нарушения по чл. 13, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 ЗМГО във вр. с чл. 15, ал. 1 ЗМГО. Настоящият съдебен състав приема, че искът за заплащане на обезщетение за вреди може да бъде квалифициран и по чл. 49 ЗЗД в зависимост от твърденията в исковата молба в хипотезата на нарушения по чл. 13, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 ЗМГО във вр. с чл. 15, ал. 1 ЗМГО.

Тълкувателните решения ма ОС на ГК и ТК на ВКС са задължителни за съдилищата за прилагането на дадените в тях разрешения по приложението на закона съгласно чл. 130. ал. 2 от ЗСВ. Доколкото в Тълкувателно решение № 1/11.05.2012г. по тълк. дело № 1/2011г. на ОСТК на ВКС е прието, че по-широкият предметен обхват на тълкувателната дейност на СЕС е съобразен от ВКС и не следва да бъде да бъде прието за загубило сила т. 1 на Тълкувателно решение № 1/15.06.2009г. по тълк. дело № 1/2008г., настоящият състав на ВКС, ТК е задължен да приложи тълкувателните решения. В този смисъл изложените в касационната жалба доводи, че при противоречие между националните норми и общностните норми следва да се вземат предвид последните, се явяват неоснователни.

В настоящия случай с исковата молба са изложени твърдения, че ищецът е притежател на правото върху търговска марка на Общността CANON - фигуративна с рег. № 00346172, регистрирана за стоки от класове 2 и 9 по МКСУ, в т. ч. тонер касети и пълнители за принтери, и национални словни търговски марки CANON рег. № 7779 и № 11349, регистрирани за стоки от клас 9, и № 15348, регистрирана за стоки от класове 1 - 34 вкл., със срок на защита съответно до 28.10.1.201 Зг., 02.09.201 Ог., 17.10.2017г. и 28.01.201 Зг. Посочено е, че с писмо от 29.04.2008г. бил уведомен от митническите власти, че на 22.04.2008г. в Районна митническа дирекция Бургас са задържани общо 930 бр. тонер касети и пълнители за принтер, обозначени с надписи CANON, въведени в страната с контейнер от Китай като съгласно митническа



декларация ЕАД ответникът е получател на стоката. Ищецът твърди, че не е давал съгласието си за внасянето на стоки, обозначени с посочената търговска марка на територията на страната, стоките не са били пуснати на пазара на ЕС, а са изпратени директно от Китай за България при липса на изчерпване на правото му върху марката съгласно чл. 5 ЗМГО, поради което е налице нарушение на правата му върху посочените търговски марки, осъществено от ответното дружество с посоченото действие по внос на стоките, обозначени с неговата марка. В исковата молба са изложени и твърдения, че посочените действия на ответника по нарушаване на правата на ищеца върху марката не са инцидентни, поради което е бил предупреждаван от ищеца с нотариални покани. Ищецът е направил следните искания: 1/ за установяване факта на нарушение на правата на ищеца върху марка на Общността CANON -фигуративна с рег. № 00346172 и национални словни търговски марки CANON рег. № 7779, № 1 1349 /погрешно посочено № 11340/ и № 15348, чрез осъществен на 22.04.2008г. внос на стоки - 930 бр. тонер касети и пълнители за принтери, обозначени с търговските марки CANON; 2/ за осъждане на ответника да преустанови нарушението; 3/ за постановяване на изземване на предмета на нарушението; 4/ за възлагане на ищеца унищожаване на стоките - предмет на нарушението; 5/ за осъждане на ответника да заплати разходите за съхранение и унищожаване на посочените стоки в размер на 231 лв. и 3 000 лв.

В исковата молба не е имало изрично твърдение дали стоките са оригинални или не, което е от значение, както за приложимостта на чл. 73, ал. 1 ЗМГО, така и за преценката относно приложимостта на чл. 15, ал. 1 ЗМГО. Поради това при отмяната на решение № 1436/03.08.2011г. по т. дело № 1178/2011 г. на САС съдебният състав на ВКС, ТК, Първо отделение в решение № 72/25.06.2013г. по г. дело № 1197/2011г. е дал указания на въззивната инстанция при новото разглеждане на делото да определи прецизна правна квалификация на исковите като отстрани евентуалните несъответствия по реда на чл. 129 ГГ1К с оглед възможностите за защита на страните.

При новото разглеждане на делото въззивният съд не е дал указания на ищеца да уточни твърденията в исковата молба, ниго се е съобразил с обстоятелството, че в отговора на касационната жалба ищецът поддържа факта, установен и със заключението на съдебно-марковата експертиза, че нарушението на правото на притежаваните от него марки е чрез внос на задържаните в Районна митническа дирекция Бургас оригинални стоки без неговото съгласие и при липса на изчерпване на правото на марка. Въз основа на твърденията в исковата молба и уточненията в отговора на касационната жалба, че се касае до оригинални стоки, по отношение на които не е изчерпано правото на марка, настоящият съдебен състав счита, че въззивната инстанция е следвало да определи правната квалификация на предявените искове за установяване факта на нарушение на правата на ищеца върху процесните марки чрез осъществен на 22.04.2008г. внос на оригинални стоки - 930 бр. тонер касети и пълнители за принтери, обозначени с търговските марки CANON, без съгласието на ищеца, и за осъждане на ответника да преустанови нарушението по чл. 124, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 във връзка с чл. 13, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 ЗМГО във вр. с чл. 15, ал. 1 ЗМГО, а искът за осъждане на ответника да заплати разходите за съхранение на посочените стоки в размер на 231 лв. по чл. 49 ЗЗД във връзка с чл.



13, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 ЗМГО във вр. с чл. 15, ал. 1 ЗМГО. Въззивната инстанция е разгледала посочените искиове, но е определила неправилна правна квалификация по чл. 76, ал. 1, т. 1, т. 2 и чл. 76, ал. 2, т. 2 ЗМГО, поради което е постановила неправилен съдебен акт.

По отношение на исковите по чл. 124, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 и чл. 49 ЗЗД във връзка с чл. 13, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 ЗМГО във вр. с чл. 15, ал. 1 ЗМГО, неправилно квалифицирани по чл. 76, ал. 1, т. 1, т. 2 и чл. 76, ал. 2, т. 2 ЗМГО, въззивното решение е допустимо, но е неправилно, поради което трябва да бъде отменено и вместо това исковите следва да бъдат разгледани по същество. Въззивният съд е установил фактическата обстановка въз основа на всички събрани по делото доказателства, обсъдени в тяхната взаимна връзка съобразно съдопроизводствените правила на ГПК. По делото е категорично установено, че ищецът Канон Кабушики Кайша е притежател на правото върху търговска марка на Общността CANON - фигуративна с рег. № 00346172, регистрирана за стоки от класове 2 и 9 по МКСУ, в т. ч. тонер касети и пълнители за принтери, и национални словни търговски марки CANON рег. № 7779 и № 11349, регистрирани за стоки от клас 9, и № 15348, регистрирана за стоки от класове 1 - 34 вкл., със срок на защита съответно до 28.10.201 Зг., 02.09.20Юг., 17.10.2017год. и 28.01.201 Зг. Ответникът „Ай Пи Ен България“ ООД е извършил нарушение на регистрираните на името на ищеца марки фигуративна търговска марка CANON с рег. № 003461721 и словни търговски марки CANON с рег. № 7779, № 1 1349 и № 15348 чрез осъществен на 22.04.2008г. внос на оригинални стоки - 930 бр. тонер касети за лазерни принтери и тонер касети /мастилници, пълнители/ за мастилено-струйни принтери, обозначени с марките CANON, без притежателят на марките да е прехвърлил правото върху марка по смисъла на чл. 21 ЗМГО и без да има сключен лицензионен договор по чл. 22 ЗМГО. По отношение на процесните стоки не е изчерпано правото на марка по смисъла на чл. 15, ал. 1 ЗМГО, тъй като същите не са пуснати на територията на държавите - членки на Европейския съюз, съответно на Европейското икономическо пространство с тези марки от ищеца или с негово съгласие, поради което може да забрани използването на посочените марки. По делото са налице данни, че неколккратно ищецът е уведомявал ответното дружество да преустанови нарушението на правото на горепосочените марки и го е информирал, че не дава съгласието си за внос и продажба в България на оригинални продукти с марка CANON, които са произведени от Канон Кабушики Кайша с цел продажба на пазари извън Европа, Близкия Изток и Африк, като му е предоставил информация относно разликите в опаковането на продукта, предназначен за пазарите па различните континенти - нотариални покани, връчени на 21.07.2005г. и 17.11.2006г. Релевираните от ответника по исковата молба възражения са разгледани след обсъждане на относимите към тях доказателства и изводът, че не е налице външен транзит на процесната стока, а е осъществен от „Ай Пи Ен България“ ООД внос на оригинални стоки без да са изчерпани правата на маркопритежателя, е обоснован, аргументиран и законосъобразен.

Въз основа на изложените съображения настоящият съдебен състав приема, че са налице предпоставките за основателност на предявените искиове за установяване на факта на нарушение на правата на ищеца върху марка на Общността CANON - фигуративна с рег. № 00346172 и национални словни търговски марки CANON рег. № 7779, № 11349 и № 15348, чрез осъществен



на 22.04.2008г. внос на стоки - 930 бр. тонер касети и пълнители за принтери, обозначени с търговските марки CANON, без съгласие на ищеца при неизчерпано право върху марките и за осъждане на ответника да преустанови нарушението - всякакъв внос на стоки, означени с марките CANON, без да е изчерпано правото върху марките на маркопритежателя, на основание чл. 124. ал. 1, пр. 1 и пр. 2 във връзка с чл. 13, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 ЗМГО във вр. с чл. 15, ал. 1 ЗМГО.

Основателен е и предявеният иск по чл. 49 ЗЗД във връзка с чл. 13, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 ЗМГО във вр. с чл. 15, ал. 1 ЗМГО за осъждане на ответника да заплати на ищеца сумата в размер на 231 лв., представляваща направени от последния разходи за съхранение на стоките - платени складови такси по чл. 116 ГПЗМ. Направените разходи се установяват от представените в първоинстанционното производство приходен касов ордер № 2293/21.05.2008г. и квитанция към същия приходен касов ордер, издадени от Регионална митническа дирекция Бургас. Посочената сума представлява причинена от ответника на ищеца вреда, тъй същата е заплатена за съхранение на процесите стоки с оглед установяване на твърдяното нарушение на правото на марките на ищцовата страна, поради което следва да бъде репарирана от ищеца.

Предявените искове за постановяване на изземване на предмета на нарушението, за възлагане на ищеца унищожаване на стоките - предмет на нарушението и за осъждане на ответника да заплати разходите за унищожаване на посочените стоки в размер на 3 000 лв. на основание чл. 76. ал. 1, т. 1, т. 4 и чл. 76, ал. 2, т. 1 и т. 2 ЗМГО са недопустими, тъй като на носителя на правото върху търговска марка при нарушаване на правото на марка чрез внос на оригинални стоки, по отношение на които не са изчерпани правата на маркопритежателя, не е предоставена специалната искова защита по чл. 76 ЗМГО съгласно Тълкувателно решение № 1/15.06.2009г. по тълк. дело № 1/2008г. и Тълкувателно решение № 1/11.05.2012г. по тълк. дело №1/201 1 г., двете на ОСТК на ВКС, а институтите на договорното право и извъндоговорната отговорност не предвиждат такива искове по отношение на оригинални стоки. Въззивният съд се е произнесъл по недопустими искове, поради което обжалваният въззивен съдебен акт в частта относно исковете за постановяване на изземване на предмета на нарушението, за възлагане на ищеца унищожаване на стоките - предмет на нарушението и за осъждане на ответника да заплати разходите за унищожаване на посочените стоки в размер на 3 000 лв. на основание чл. 76, ал. 1, т. 1, т. 4 и чл. 76, ал. 2, т. 1 и т. 2 ЗМГО, е недопустим. В посочената част въззивното решение следва да бъде обезсилено, а производството по исковете прекратено.

С оглед изхода на спора ответникът следва да заплати на ищеца на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата 814,77 лв. и 2 000 евро - направени разноски за всички съдебни производства, изчислени съобразно уважените претенции. Възражението на ответника за прекомерност на адвокатското възнаграждение е неоснователно, предвид действителната правна и фактическа сложност на делото. На основание чл. 78, ал. 3 ГПК ищецът трябва да заплати на ответника сумата 2 625 лв. - разноски за всички съдебни производства, изчислени съразмерно на прекратените искове.



Мотивиран от горното, Върховен касационен съд на Република България, Търговска колегия, състав на Второ отделение

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 1096 от 27.05.2014г. по т. дело № 2565/2013г. на Софийски апелативен съд, ГО, 6 състав в частта, с която е потвърдено решение № 1 от 03.02.2011г. по т. дело № 1492/2008г. на Софийски градски съд, Търговско отделение, VI-3 състав в частта, с която са отхвърлени предявените от Канон Кабушики Кайша, Токио, Япония срещу „Ай Пи Ен България” ООД, гр. София искове за установяване факта на нарушение на правата на ищца върху марка на Общността CANON - фигуративна с рег. № 00346172 и национални словни търговски марки CANON рег. № 7779, № 11349 /погрешно посочено № 1 1340/ и № 15348. чрез осъществен на 22.04.2008г. внос на стоки - 930 бр. тонер касети и пълнители за принтери, обозначени с търговските марки CANON, за осъждане на ответника да преустанови нарушението, както и в частта, с която ищецът е осъден да заплати на ответника сумата 1 350 лв. - направените разноски в първоинстанционното производство и сумата в размер общо 3 309 лв. - разноски за въззивното и касационното производство, и вместо това постановява:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО на основание чл. 124, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 във връзка с чл. 13, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 ЗМГО във вр. с чл. 15, ал. 1 ЗМГО, че „Ай Пи Ен България” ООД, ЕИК 130885412, със седалище и адрес на управление е нарушил правата на Канон Кабушики Кайша, със седалище 30-2, Шимомаруко 3- Чоме, Охта-ку, Токио, Япония върху марка на Общността CANON - фигуративна с рег. № 00346172 и национални словни търговски марки CANON рег. № 7779, № 11349 и № 15348, чрез осъществен на 22.04.2008г. внос на оригинални стоки - 930 бр. тонер касети и пълнители за принтери, обозначени с търговските марки CANON, без притежателят на марките да е прехвърлил правото върху марка на ответника по смисъла на чл. 21 ЗМГО, без да има сключен лицензионен договор по чл. 22 ЗМГО и без да е изчерпано правото на ищца върху марките по отношение на процесиите стоки.

ОСЪЖДА „Ай Пи Ен България” ООД, ЕИК 130885412, със седалище и адрес на управление да преустанови нарушението върху марка на Общността CANON -фигуративна с рег. № 00346172 и национални словни търговски марки CANON рег. № 7779, № 11349 и № 15348 - всякакъв внос на стоки, означени с марките CANON, без да е изчерпано правото върху марките на маркопритежателя, на основание чл. 124, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 във връзка с чл. 13, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 ЗМГО във вр. с чл. 15, ал. 1 ЗМГО.

ОСЪЖДА „Ай Пи Ен България” ООД, ЕИК 130885412, със седалище и адрес на управление да заплати на Канон Кабушики Кайша, със седалище 30-2, Шимомаруко 3- Чоме, Охта-ку, Токио, Япония, със съдебен адрес, Адвокатско дружество „Табakov, Т. и съдружници” на основание чл. 49 ЗЗД във връзка с чл. 13, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 ЗМГО във вр. с чл. 15, ал. 1 ЗМГО сумата 231 лв. /двеста тридесет и един лева/, представляващи причинени вреди на ищца - направени от ищца разходи за съхранение па стоките предмет на установеното нарушение.



ОСЪЖДА „Ай Пи Ен България” ООД, ЕИК 130885412, със седалище и адрес на управление да заплати на Канон Кабушики Кайша, със седалище 30-2, Шимомаруко 3-Чоме, Охта-ку, Токио, Япония, със съдебен адрес ;..., Адвокатско дружество „Табаков, Т. и съдружници” на основание чл. 78. ал. 1 ГПК 814,77 лв. /осемстотин и четиринадесет лева и седемдесет и седем стотинки/ и 2 000 евро /две хиляди евро/ - разноски по делото за всички съдебни производства, изчислена съразмерно на уважените искиове.

ОБЕЗСИЛВА решение № 1096 от 27.05.2014г. по т. дело № 2565/2013г. на Софийски апелативен съд, ТО, 6 състав и решение № 1 от 03.02.2011г. по т. дело № 1492/2008г. на Софийски градски съд, Търговско отделение, V1-3 състав в частта, с която са отхвърлени предявените от Канон Кабушики Кайша, със седалище 30-2, Шимомаруко 3- Чоме, Охта-ку, Токио, Япония срещу „Ай Пи Ен България” ООД, ЕИК 130885412, със седалище и адрес на управление ... искиове за постановяване на изземване на предмета на нарушението, за възлагане на ищеца унищожаване на стоките - предмет на нарушението и за осъждане на ответника да заплати разходите за унищожаване на посочените стоки в размер на 3 000 лв. на основание чл. 76, ал. 1, т. 1, т. 4 и чл. 76, ал. 2, т. 1 и т. 2 ЗМГО и вместо това постановява:

ПРЕКРАТЯВА производството по исковите, предявени от Канон Кабушики Кайша, със седалище 30-2, Шимомаруко 3- Чоме, Охта-ку, Токио, Япония срещу „Ай Пи Ен България” ООД, ЕИК 130885412, със седалище и адрес на управление за постановяване на изземване на предмета на нарушението, за възлагане на ищеца унищожаване на стоките - предмет на нарушението и за осъждане на ответника да заплати разходите за унищожаване на посочените стоки в размер на 3 000 лв. на основание чл. 76, ал. 1, т. 1, т. 4 и чл. 76, ал. 2, т. 1 и т. 2 ЗМГО поради тяхната недопустимост.

ОСЪЖДА Канон Кабушики Кайша, със седалище 30-2, Шимомаруко 3- Чоме, Охта-ку, Токио, Япония, със съдебен адрес ..., Адвокатско дружество „Табаков, Т. и съдружници” да заплати на „Ай Пи Ен България” ООД, ЕИК 130885412, със седалище и адрес на управление на основание чл. 78. ал. 3 ГПК сумата 2 625 лв. /две хиляди шестстотин двадесет и пет лева/ - разноски за всички съдебни производства, изчислени съразмерно на прекратените искиове.

РЕШЕНИЕТО не подлежи на обжалване.



IV. Преюдициални запитвания в областта на застрахователното право

1. Общ преглед – Александър Корнезов

В областта на застрахователното право е отправено едно преюдициално запитване в разглеждания период. То се отличава с особена важност за тълкуването както на правото на ЕС в областта на застрахователното право, доколкото поставя нов правен въпрос, неизяснен в наличната съдебна практика, така и за уеднаквяването на националната съдебна практика по въпроса. Показателно за това, че делото повдига нови правни проблеми в правото на ЕС, е както самото решение на Съда да разгледа делото с представяне на заключение на генерален адвокат съгласно чл. 59 (2) от Процедурния правилник на Съда във вр. с чл. 20, ал. 5 от Статута на Съда, така и анализът в самото заключение, представено по делото от генералния адвокат Hogan на 16 юли 2020 г. Запитването води до изясняване на понятието „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на член 274 от Директива 2009/138 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II).

Прави впечатление, че преюдициалното запитване в разглежданото дело поставя въпрос, който се повдига и в множество други дела, висящи пред българските съдилища. В този смисъл, то допринася съществено за решаването им и е добър пример за възможността, чрез отправяне на преюдициално запитване по едно добре избрано „пилотно дело“, да се постигне ефект по множество други дела, които впоследствие да се основат на преюдициалното заключение на Съда на ЕС. Това всъщност ще се превърне в трайна и положителна характеристика на редица преюдициални запитвания, отправени от български съдилища в областта на гражданското и търговското право в разглеждания период, а именно че те често повдигат системен за българската съдебна практика проблем или касаят голям брой дела, в които се поставя аналогичен въпрос.

В конкретния случай, както е видно от процесуалното развитие на главното дело след постяновяването на преюдициалното заключение на Съда на ЕС, последното е изиграло решаваща роля при произнасянето на българските съдилища, и е допринесло за уеднаквяване на съдебната им практика.

2. Решение от 12 ноември 2020 г., Булстрад Виена Иншурънс Груп, C-427/19

2.1. Коментар – Вероника Николова

Контекст и нужда от преюдициално запитване

Проект „НИП – модерна институция за съдебно обучение”, по договор № BG05SFOP002-3.006-0002-C01, финансиран по Оперативна програма „Добро управление”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд



Производството пред Софийски районен съд е образувано по иск с правно основание чл.411 ал.1 предл.2 от КЗ, предявен от „Булстрад Виена иншурънс груп“ АД, в качеството на застраховател по имуществена застраховка „Каско“, срещу ЗК „Олимпик“ АД, регистрирано в Кипър, чрез ЗК „Олимпик – клон България“ КЧТ, в качеството му на застраховател по застраховка „Гражданска отговорност“. В исковата молба се твърди, че на 05.01.2018г. в гр.Банско лек автомобил, застрахован при ищеца по имуществена застраховка „Каско“, е бил увреден при ПТП, причинено от водач, застрахован по застраховка „Гражданска отговорност“ при ответното дружество. Сочи се, че след изплащането на застрахователно обезщетение в размер на 7 603,63 лева на застрахования собственик на автомобила, ищецът е встъпил в правата на застрахования спрямо виновния водач и неговия застраховател ЗК „Олимпик“ АД, като последният не бил изплатил дължимата сума въпреки отправената до него покана, връчена на 06.07.2018г.

Ответникът по делото ЗК „Олимпик“ АД, чрез своя клон в България, изразява становище за неоснователност на иска.

В хода на производството се установява, че лицензът на ЗК „Олимпик“ АД е отнет от компетентните кипърски власти поради неспазване на пруденциалните изисквания. По делото е представено и решение от 10.08.2018г. на ръководителя на Застрахователния надзор на Република Кипър, с което е назначен временен ликвидатор на дружеството.

Първоинстанционният съд е приел, че тези актове на кипърските власти съставляват „решение за откриване на производство по ликвидация на застраховател“ по смисъла на чл. 624 от КЗ и с определение от 26 септември 2018г. е спрял производството. Изложил е съображения, че приложимото кипърско право предвижда спиране на производствата по отношение на всяко застрахователно предприятие, на което компетентните кипърски власти са определили временен ликвидатор.

Ищецът „Булстрад Виена иншурънс груп“ АД, е поискал възобновяване на производството, позовавайки се на практика на ВКС по тълкуването на релевантните разпоредби, съгласно която двата горепосочени акта на кипърските власти не представляват „решение за откриване на производство по ликвидация на застрахователно предприятие“ от страна на държавата членка по произход. При липсата на такова решение, ищецът оспорва като неправилен извода на СРС, че е приложимо кипърското вместо българското право, което не предвижда аналогични разпоредби, изискващи спиране на производството.

С разпореждане № 50102/25.02.2019 г. съдът служебно е изискал от Комисията за финансов надзор информация дали е налице открито производство по ликвидация или по несъстоятелност пред компетентния съд в Република Кипър по отношение на ответника, съответно ако е налице подобно производство на какъв етап от разглеждането се намира делото, както и дали е назначен ликвидатор или синдик. С писмо с изх. № 07-01-32/19.03.2019г. на Комисията за финансов надзор съдът е уведомен, че към тази дата все още не е постъпила информация производство по ликвидация на ЗК „Олимпик“ АД да е било открито от компетентния орган на Република Кипър.

При тези данни съдът е приел, че допустимостта на производството следва да бъде преценена съобразно разпоредбата на чл.624 от КЗ, съгласно която решението за откриване на производство по ликвидация или по несъстоятелност на застраховател, получил лиценз в друга държава членка, поражда действие в Република България от момента, в който има действие в съответната държава членка. Съобразил е разпоредбата на чл.220 от Закона за дружествата на Република Кипър, съгласно която когато е постановено решение за откриване на производство



по несъстоятелност или е назначен временен ликвидатор, не може да бъде предявен иск или да бъде започнато производство или последното да бъде продължено, освен с разрешение на съда по несъстоятелността и при условия, при които той определи. Същевременно е отчетел и дадените разрешения в практиката на ВКС по частни жалби срещу определения за спиране на производства по предявени срещу ЗК „Олимпик“ АД искове на основание разпоредбата на чл.220 от Закона за дружествата на Република Кипър. В постановените по реда на чл.274 ал.3 от ГПК определения на ВКС се приема, че приключилата процедура по отнемане на лиценз на ЗК „Олимпик“ АД, предхожда производството по ликвидация и по своята същност не представлява откриване на производство по ликвидация спрямо застрахователното дружество. Назначаването на временния ликвидатор е от значение за представителната власт по отношение на дружеството с отнет лиценз, но също не се приравнява на решение за откриване на производство по ликвидация. Приложението на разпоредбите на чл.624, ал.1 от КЗ и чл.274 от Директива 2009/138/ЕО от 25.11.2009г. е обусловено от постановяване на решение за откриване на производство по ликвидация /несъстоятелност/ спрямо кипърското застрахователно дружество, каквото не е налице.

Сезираният със спора първоинстанционен съд е изтъкнал, че единственото правило, регламентиращо приложимото право в случая, е разпоредбата на чл.630 от КЗ, съгласно която в производството по ликвидация или по несъстоятелност на застраховател, се прилага българското законодателство, доколкото не е предвидено друго в този раздел на КЗ. Изложил е доводи, че тълкуването на чл.630 от КЗ следва да бъде извършено в светлината на чл.274 от Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност, доколкото националната юрисдикция има задължение да тълкува и прилага нормите на националното право в духа на съответното право на ЕС. Преценил е като значима и нормата на чл. 268 от Директивата, съдържаща дефиниция на понятието „производство за ликвидация“, доколкото от преценката дали е налице открито производство по ликвидация на ответното дружество е обусловено приложението към спора на правото на Република Кипър по силата на разпоредбата на чл. 274, § 2, б. „д“ от Директивата /предвиждаща, че решението за откриване на производство за ликвидация на дадено застрахователно предприятие, производството за ликвидация и неговите последици са регламентирани от правото, приложимо в държавата-членка по произход, в това число и действието и последиците от производството за ликвидация върху исковете заведени от индивидуални кредитори/.

По тези съображения съдебният състав на СРС е приел, че от значение за правилното разрешаване както на производството, така и за осъществяване на правата на застрахованите и застрахователите е тълкуването на чл.630 от КЗ в светлината на чл.274 от Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II), с оглед евентуалното спиране на производството, респ. неговото прекратяване, поради осъществяване на правата на ищеца пред компетентния съд в Република Кипър в производство по универсално принудително изпълнение.

Мотивиран от изложеното, съдът е отправил преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, като е спрял на основание чл. 631 ал.1 от ГПК производството по гр.д. № 45834/2018 г. на Софийския районен съд, 15б. състав, образувано по иска на „Булстрад Виена иншурънс груп“ АД до произнасяне на Съда на Европейския съюз.



Поставените от Софийски районен съд въпроси за тълкуване съдържанието на правото на ЕС, са следните:

1) Следва ли при тълкуването на чл.630 от КЗ в светлината на чл. 274 от Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II) да се приеме, че решението на орган на държава-членка за отнемане на лиценза на застраховател и назначаване на временен ликвидатор на същия, без да е открито съдебното производство по ликвидация, представлява „решение за откриване на производството по ликвидация“?

2) Ако правото на държавата-членка, където се намира седалището на застраховател, чийто лиценз е отнет, и за който е назначен временен ликвидатор, предвижда, че при назначаване на временен ликвидатор се спират всички съдебни производства срещу това дружество, следва ли тези правила да се прилагат от съдилищата на другите държави-членки, ако това не е предвидено изрично в техния национален закон, по силата на чл. 274 от Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност ?

Решението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза

Съдът на ЕС приема, че с първия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 274 от Директива 2009/138 трябва да се тълкува в смисъл, че решението за отнемане на лиценза на застрахователно предприятие и за назначаване на негов временен ликвидатор, взето от орган на държавата членка по произход на застрахователното предприятие, без формално да е постановено съдебно решение за откриване на производство по ликвидация, представлява „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на тази разпоредба.

Съдът на ЕС намира запитването за допустимо, доколкото отговорът на въпроса ще позволи да се определи дали разглежданото в главното производство решение се ползва от взаимното признаване, предвидено в член 273, параграф 2 от Директива 2009/138.

Съдът отчита, че макар по силата на член 274 от Директива 2009/138 решението за откриване на производство по ликвидация на застрахователно предприятие, същинското производство по ликвидация и техните последици да се регламентират от приложимото право в държавата членка по произход на това застрахователно предприятие, следва да бъде дадено общовалидно тълкуване на понятието „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ и „Производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ в съответствие с член 268 от посочената директива.

Тълкувайки приложимата разпоредба на чл.268 от Директива 2009/138 Съдът приема, че за да може едно решение да се квалифицира като „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на член 274 от Директива 2009/138, съответното производство трябва да отговаря на две условия: първо, да има за предмет реализирането на активите на застрахователно предприятие и разпределението на получените средства между — според случая — кредиторите, акционерите или съдружниците в него, както



и, второ, да предполага задължителна намеса на административните или съдебните органи на държавите членки, компетентни да приемат мерки за оздравяване или да провеждат производства по ликвидация. В тази връзка Съдът на ЕС подчертава, че тъй като тези две условия са кумулативни, обстоятелството, че временният ликвидатор няма правомощия да реализира активите на съответното застрахователно предприятие или да удовлетворява кредиторите му с осребреното имущество, изключва възможността решението за назначаване на такъв ликвидатор да предполага, че се открива или е налице производство по ликвидация по смисъла на член 268, параграф 1, буква г) от Директива 2009/138. С оглед на това са дадени указания на запитващата юрисдикция да провери дали назначеният временен ликвидатор разполага с такива правомощия от гледна точка на кипърското право.

В по-нататъшните си съображения Съдът споделя становището на генералния адвокат, че макар установеното с Директива 2009/138 разграничение между решението за отнемане на лиценза на съответното застрахователно предприятие и решението за откриване на производство по ликвидация по отношение на това предприятие да подсказва, че второто решение не се покрива с първото, решението за отнемане на лиценза би могло да се разглежда като еквивалентно на решение за откриване на производство по ликвидация, ако са изпълнени двете условия, посочени в точка 31 от решението.

Изрично Съдът на ЕС в т. 35 от решението дава разяснения, че първото от тези условия би било изпълнено само ако съгласно правото на държавата членка по произход на съответното застрахователно предприятие отнемането на лиценза му води до автоматично откриване на производството по ликвидация, позволяващо да се реализират активите на това застрахователно предприятие или да се удовлетворяват неговите кредитори с осребреното имущество, без да е необходимо за тази цел да се приема формално решение от друг орган.

По тези съображения Съдът на ЕС дава следния отговор на първия поставен въпрос: „член 274 от Директива 2009/138 трябва да се тълкува в смисъл, че решението на компетентния орган да отнеме лиценза на съответното застрахователно предприятие и да назначи временен ликвидатор може да представлява „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на този член само ако правото на държавата членка по произход на това застрахователно предприятие предвижда или че този временен ликвидатор има правомощия да реализира активите на посоченото застрахователно предприятие и да разпределя получените средства между неговите кредитори, или че отнемането на лиценза на застрахователното предприятие води до автоматично откриване на производството по ликвидация, без да е необходимо за тази цел да се приема формално решение от друг орган“.

По втория поставен въпрос Съдът на ЕС приема, че запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 274 от Директива 2009/138 трябва да се тълкува в смисъл, че правото на държавата членка по произход на застрахователно предприятие, което предвижда спиране на всяко съдебно производство по отношение на това застрахователно предприятие в случай на отнемане на лиценза му и назначаване на временен ликвидатор, трябва да се прилага от съдилищата на другите държави членки дори ако тяхното законодателство не предвижда такова правило.



Съобразно отговора на първия поставен въпрос Съдът приема, че само когато решението на държавата членка по произход на застрахователното предприятие за отнемане на лиценз му и за назначаване на временен ликвидатор може да се квалифицира като „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на дял IV от Директива 2009/138, само тогава в съответствие с член 273, параграф 2 от Директивата това решение трябва да се признава без никакви допълнителни формалности в целия Съюз и да има същото действие в него от момента, в който решението поражда действие в държавата членка, където е открито производството по ликвидация. Съдът изтъква и разпоредбата на член 274, параграф 2, буква д) от Директива 2009/138, съгласно която взаимното признаване обхваща и действието и последиците от откриването на производството по ликвидация върху исковете, заведени от индивидуални кредитори, с изключение на висящите производства, посочени в член 292 от Директивата, които продължават да се регулират изключително от правото на държавата членка, в която делото е висящо.

При извършеното тълкуване Съдът на ЕС извежда извода, че когато взетото от държавата членка по произход решение трябва да се квалифицира като „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на дял IV от Директива 2009/138 и законодателството на тази държава членка предвижда, че това решение предполага спиране на всички съдебни производства, образувани по отношение на съответното предприятие, трябва по тази причина да бъдат спрени и висящите съдебни производства в други държави членки, освен тези, които попадат в приложното поле на член 292 от Директивата. Същевременно изтъква, че член 273, параграф 2 от Директива 2009/138 изобщо не изисква взаимно признаване на последиците на решение за отнемане на лиценз или за назначаване на временен ликвидатор като разглежданото в главното производство, когато това решение няма характер на решение за откриване на производство по ликвидация.

По изложените съображения на втория поставен въпрос Съдът на ЕС дава отговор, че член 274 от Директива 2009/138 трябва да се тълкува в смисъл, че ако не са изпълнени необходимите условия, при които решението за отнемане на лиценз на застрахователно предприятие и за назначаване на негов временен ликвидатор представлява „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на този член, същият не съдържа задължение за съдилищата на другите държави членки да прилагат правото на държавата членка по произход на съответното застрахователно предприятие, което предвижда спиране на всяко съдебно производство, образувано по отношение на такова предприятие.

Значение за правото на ЕС. Значение за националното право.

Постановеното от Съда на ЕС решение по дело C-427/19 става част от практиката по приложението на Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II), намерила израз в Решение от 8 февруари 2018, *Lloyd's of London*, C-144/17, Решение от 17 януари 2019г., C-74/18, Решение от 19 декември 2019, *Rust-*



Hackner, C-355/18, C-357/18 и C-479/18, Решение на Съда от 27 февруари 2020г., Corporis sp. z o.o./Gefion Insurance A/S, C-25/19 и др. Приносът на отправеното запитване е много значим, защото в отговор на същото СЕС дава общовалидно тълкуване на член 274 от Директива 2009/138, извеждайки конкретни критерии за преценка, които националните юрисдикции следва да прилагат в хипотеза на постановен в държавата членка по произход акт за отнемане на лиценз на застраховател и назначаване на временен ликвидатор на същия, за да преценят дали тези актове се квалифицират като „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на чл. 274 от Директивата. Значимостта на поставените от националната юрисдикция въпроси е изтъкната изрично и в заключението на генералния адвокат по същото дело, който посочва, че в материята на несъстоятелността точният момент, в който трябва да бъдат спрени евентуални висящи производства пред съдилищата в други държави членки, много често е от съществено значение. В тази връзка е интересно да се отбележи и Решение на Съда 14 май 2020 г., Orde van Vlaamse Balies and Ordre des barreaux francophones and germanophone, C-667/18, с което е дадено тълкуване на понятието „съдебно производство“, съдържащо се в член 201, параграф 1, буква а) от Директива 2009/138. И двете решения способстват постигане на целения от законодателя на ЕС единен правен ред, отчитайки, че националните законодателства по отношение на мерките за оздравяване и на процедурите по ликвидация не са хармонизирани и предизвикателствата, които това поставя пред съдилищата на държавите членки.

Съществено е значението на решението от 12.11.2020г. по дело C-427/19 на Съда на ЕС и за националното право. След постановяването му се налага преценка на установената до момента национална съдебна практика, съгласно която процедурата по отнемане на лиценз на застрахователно дружество ЗК „Олимпик“ АД, предхожда производството по ликвидация и по своята същност не представлява откриване на производство по ликвидация спрямо застрахователното дружество /в този смисъл е било и поддържаното по дело C-427/19 становище на българското правителство/. Макар и да признава съществуващото разграничение между двата акта, Съдът на ЕС допуска възможността решението на компетентния орган за отнемане на лиценз на съответното застрахователно предприятие и за назначаване на временен ликвидатор да представлява /да се разглежда като еквивалентно/ на „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“, но само при предпоставки, наличието на които се преценява съобразно правото на държавата членка по произход на съответното застрахователно предприятие.

Въпреки големия брой съдебни производства по искове срещу ЗК „Олимпик“ АД, след постановяване на решението на Съда на ЕС от националните съдилища не е извършвана преценка дали решението за назначаване на временен ликвидатор ЗК „Олимпик“ АД може да се разглежда като еквивалентно на „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“, с оглед правомощията на ликвидатора, предоставени от правото на Република Кипър, съответно с оглед на това дали решението за отнемане на лиценз води до автоматично откриване на производството по ликвидация. Към момента на постановяване на решението на Съда на ЕС по партията на регистрирания в Република



България ЗК „Олимпик - Клон България КЧТ“ е бил обявен акт на Областен съд на Никозия по иск /дело/ №655/18г. от 30.07.2019г., с който е открито производство по ликвидация на ЗК „Олимпик“ АД и са назначени двама постоянни ликвидатори. Поради това наличието на процесуални пречки за развитието на производствата по предявените срещу ЗК „Олимпик“ АД искове вече се преценява не с оглед назначаването на временен ликвидатор, а с оглед правните последици на решението за откриване на производство по ликвидация на застрахователното дружество в държавата по произход – Република Кипър. В тази връзка вече е формирана и постоянна практика на ВКС с Определение № 71 от 29.03.2021 г. по т.д. №488/2020 г. на ВКС, ТК, II т.о., Определение № 223 от 27.05.2021 г. по т.д. №401/2021 г. на ВКС, ТК, II т.о. и др., с които е прието, че при приложение на чл. 220 от Закона за дружествата на Република Кипър производството срещу застрахователното дружество в друга държава членка не може да продължи без разрешение от кипърския съд, разглеждащ производството по несъстоятелност, т. е. започналото в друга държава – членка, в случая в Република България, исково производство по предявен срещу застрахователното дружество имуществен иск следва да бъде/да остане спряно до получаване на разрешение от съда по произход за неговото продължаване. При постановяване на цитираните актове съставите на ВКС са се позовали и на дадените от Съда на ЕС разяснения, че когато взетото от държавата членка по произход решение трябва да се квалифицира като „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на дял IV от Директива 2009/138 и законодателството на тази държава членка предвижда, че това решение предполага спиране на всички съдебни производства, образувани по отношение на съответното предприятие, трябва по тази причина да бъдат спрени и висящите съдебни производства в други държави членки, с изключение на висящите производства, посочени в член 292 от Директивата.

Последваща процесуална история

След постановяването на решение от 12.11.2020 г. по дело С-427/19 на СЕС, първоинстанционният съд, с разпореждане от 13.11.2020г., е предоставил възможност на ищеца в двумесечен срок от съобщението да представи доказателства дали е предявил вземането си пред съда в Република Кипър и дали последният е дал разрешение настоящото производство да продължи. В изпълнение на дадените му указания, с молба с вх. № 25185547/14.12.2020 г. ищецът е представил доказателства, че е предявил вземането си пред ликвидатора, назначен в производството пред Република Кипър. В молбата са изложени твърдения, че на този етап съдът в Република Кипър не може да даде разрешение за продължаване на производството пред българския съд, тъй като не се е произнесъл по приемането на вземането.

С Определение № 20049196/22.02.2021 г. Софийския районен съд, 156 състав, е възобновил производството по гр. дело № 45834/2018 г. Със същото определение е обявил за служебно известен факта, оповестен от КФН по реда на чл. 624 КЗ, че за ответника в производството ЗК „Олимпик“ АД е постановено влязло в сила съдебно решение за откриване на производството по ликвидация в Република Кипър. Съобразявайки дадените от СЕС разяснения, както и влязлото сила съдебно решение на съда в Република Кипър за откриване на



производство по ликвидация, съдебният състав е приел, че последиците от откриването на производството по ликвидация върху исковете, заведени от индивидуални кредитори се определят според правото на Република Кипър. Позовал се е на разпоредбата на чл.220 от Закона за дружествата на Република Кипър, като е посочил, че е налице процесуална пречка за развитие и приключване на производството по предявения пред него иск. Изтъкнал е, че въпреки твърденията на ищеца в молбата от 14.12.2020г. е налице абсолютна процесуална пречка за продължаване на производството, поради което същото следва да бъде прекратено. Мотивирал е извода си с нормата на чл. 7, ал. 1 от ГПК, установяваща задължение за съда да извършва необходимите процесуални действия по движението и приключването на делото и е направил извод, че след като производството не може да продължи, то не може да остане и спряно, без по него да могат надлежно да се извършват процесуални действия, поради което същото следва да бъде прекратено.

Постановеното от Софийски районен съд определение за прекратяване на производството е обжалвано с частна жалба пред Софийски градски съд, по която към настоящия момент няма произнасяне.

2.2 Решение от 12 ноември 2020 г., Булстрад Виена Иншурънс Груп, С-427/19

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

12 ноември 2020 година

„Преюдициално запитване — Директива 2009/138/ЕО — Член 274 — Приложимо право към производството по ликвидация на застрахователните предприятия — Отнемане на лиценза на застрахователна компания — Назначаване на временен ликвидатор — Понятие за решение за откриване на производство по ликвидация на застрахователно предприятие — Липса на съдебно решение за откриване на производството по ликвидация в държавата членка по произход — Спиране на съдебните производства по отношение на съответното застрахователно предприятие в държавите членки, различни от държавата членка по произход на това предприятие“

По дело С-427/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Софийски районен съд (България) с акт от 27 май 2019 г., постъпил в Съда на 4 юни 2019 г., в рамките на производство по дело

„Булстрад Виена Иншурънс Груп“ АД

срещу

Застрахователна компания „Олимпик“,



СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: J.-C. Bonichot, председател на състава, L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan (докладчик) и N. Jääskinen, съдии,

генерален адвокат: G. Hogan,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за българското правителство, от Т. Митова и Е. Петранова, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от Н. Tserera-Lacombe и Й. Г. Маринова, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 16 юли 2020 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 274 от Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II) (ОВ L 335, 2009 г., стр. 1), изменена с Директива 2013/58/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 г. (ОВ L 341, 2013 г., стр. 1) (наричана по-нататък „Директива 2009/138“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между застрахователна компания „Булстрад Виена Иншурънс Груп“ АД (наричана по-нататък „Булстрад“) и застрахователна компания „Олимпик“ (наричана по-нататък „Олимпик“) относно плащането на застрахователно обезщетение.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображения 117—119, 123, 125, 126 и 130 от Директива 2009/138 имат следния текст:



„(117) Тъй като националните законодателства по отношение на мерките за оздравяване и на процедурите по ликвидация не са хармонизирани, е целесъобразно в рамките на вътрешния пазар да се гарантира взаимното признаване на мерките за оздравяване и на процедурите на държавите членки по ликвидация на застрахователните предприятия, както и необходимото сътрудничество, като се има предвид нуждата от единство, универсалност, координация и публичност на тези мерки, както и еднаквото третиране и защита на застрахователните кредитори.

(118) Следва да се гарантира, че мерките за оздравяване, приети от компетентния орган на дадена държава членка, с цел запазване или възстановяване на финансовата стабилност на застрахователно предприятие и с цел предотвратяване в рамките на възможното на неговата ликвидация, имат последици в ц[елия Европейски съюз]. Последиците от тези мерки за оздравяване обаче, както и от процедурите за ликвидация по отношение на трети държави, не следва да бъдат засегнати.

(119) Следва да се прави разлика между компетентните органи за целите на мерките за оздравяване и процедурите за ликвидация, и надзорните органи на застрахователните предприятия.

[...]

(123) Само компетентните органи на държавата членка по произход следва да бъдат оправомощени да вземат решения по отношение на процедурите по ликвидация на застрахователните дружества. Тези решения следва да пораждат действие в ц[елия Съюз] и да бъдат признати от всички държави членки. Решенията следва да бъдат публикувани съгласно нормативната уредба на държавата членка по произход и в *Официален вестник на Европейския съюз*. Информацията следва да бъде достъпна за кредиторите с местопребиваване в [Съюза], които следва да имат правото да предявяват претенции и да представят съображения.

[...]

(125) Всички условия за откриването, провеждането и прекратяването на процедурите по ликвидация следва да се провеждат съгласно законодателството на държавата членка по произход.

(126) С цел да се осигури координирано действие сред държавите членки, надзорните органи на държавата членка по произход и тези от всички други държави членки, следва да бъдат незабавно информирани за откриването на процедура по ликвидация.

[...]

(130) С цел защита на основателните очаквания и на сигурността на някои транзакции в държавите членки, различни от държавата членка по произход, е необходимо да се определи правото, приложимо по отношение на последиците на мерките за реорганизация и процедурите по ликвидация върху висящи съдебни производства и върху отделни съдебни изпълнения, произтичащи от тези съдебни производства“.



4 Член 13 от тази директива, озаглавен „Определения“, гласи:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

[...]

(8) „държава членка по произход“ означава всяка една от следните:

а) в общото застраховане — държавата членка, в която се намира централното управление на застрахователното предприятие, което поема риска;

б) в животозастраховането — държавата членка, в която се намира централното управление на застрахователното предприятие, което поема задължението; или

в) в презастраховането държавата членка, където се намира централното управление на презастрахователното предприятие;

[...]“.

5 Член 144 от Директивата, озаглавен „Отнемане на лиценз“, е формулиран по следния начин:

„1. Надзорният орган на държавата членка по произход може да отнеме издадения на застрахователно или презастрахователно предприятие лиценз в следните случаи:

а) съответното предприятие не използва лиценза в рамките на 12 месеца, изрично се отказва от него или спира упражняването на дейност за повече от шест месеца, освен ако съответната държава членка е предвидила, че в такива случаи лицензът губи сила;

б) съответното предприятие престава да отговаря на условията за лицензиране;

в) съответното предприятие грубо не спазва задълженията си по разпоредбите, на които е предмет.

Надзорният орган на държавата членка по произход отнема лиценза, издаден на застрахователно или презастрахователно предприятие, ако предприятието не спазва минималното капиталово изискване и надзорният орган прецени, че представената финансова схема е очевидно неадекватна, или съответното предприятие не изпълнява одобрената схема в рамките на три месеца от установяване на нарушението на минималното капиталово изискване[.]

2. В случай на отнемане или обезсилване на лиценза, надзорните органи на държавата членка по произход уведомяват съответно надзорните органи на другите държави членки и тези органи вземат подходящи мерки за възпрепятстване започването на нови операции от застрахователното или презастрахователното предприятие на тяхна територия[.]



Надзорните органи на държавата членка по произход, съвместно с тези органи, вземат всички необходими мерки за защита на интересите на застрахованите лица, и по-специално ограничават свободното разпореждане с активите на застрахователното предприятие съгласно член 140.

3. Всяко решение за отнемане на лиценз съдържа подробни мотиви и се съобщава на съответното застрахователно или презастрахователно предприятие“.

6 Член 268, озаглавен „Определения“, се намира в дял IV от същата директива, озаглавен „Оздравяване и ликвидация на застрахователни предприятия“, и предвижда следното:

„1. За целите на настоящия дял се прилагат следните определения:

а) „компетентни органи“ означава административни или съдебни органи на държавите членки, с компетентност за мерки по оздравяване или процедурите по ликвидация;

[...]

г) „производство за ликвидация“ означава колективна процедура или производство за реализиране на активите на застрахователно предприятие и разпределение на получените средства между кредиторите, акционерите или съдружниците, според случая, което предполага задължителна намеса на компетентните органи на държава членка, включително, когато това колективно производство приключва със спогодба или друга подобна мярка, независимо дали производството е основано или не на неплатежоспособност, дали е доброволно или задължително;

[...]“.

7 Съгласно член 273 от Директива 2009/138, озаглавен „Откриване на производство за ликвидация — Информирание на надзорните органи“:

„1. Единствено компетентните органи на държавата членка по произход имат право да вземат решение относно откриването на производство за ликвидация на застрахователно предприятие, включително на неговите клонове в други държави членки. Това решение може да се вземе без да се вземат мерки по оздравяване или след тяхното приемане.

2. Решението за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие, включително на неговите клонове в други държави членки, прието съгласно законодателството на държавата членка по произход, се признава без никакви допълнителни формалности, в ц[елия Съюз] и има същото действие в тях от момента, в който решението поражда действие в държавата членка, където е открита процедурата.

3. Компетентните органи на държавата членка по произход информират веднага по спешност надзорните органи на същата държава членка за решението за откриване на производство за ликвидация, по възможност преди откриването на това производство или, ако не е възможно, веднага след това.



Надзорните органи на държавата членка по произход информират по спешност надзорните органи на всички други държави членки за решението за откриване на производство за ликвидация, включително и за конкретните последици, които биха могли да произтекат от това производство“.

8 Член 274 от тази директива, озаглавен „Приложимо право“, гласи:

„1. Решението за откриване на производство за ликвидация на дадено застрахователно предприятие, производството за ликвидация и неговите последици са регламентирани от правото, приложимо в държавата членка по произход, освен ако не е предвидено друго в членове 285—292.

2. Правото на държавата членка по произход урежда поне следното:

а) активите, които са част от имуществената маса и третирането на придобитите или прехвърлени активи на застрахователното предприятие, след откриването на производството за ликвидация;

б) съответните правомощия на застрахователното предприятие и на ликвидатора;

в) условията за възможностите за прилагане на компенсация;

г) последиците от производството за ликвидация върху съществуващите договори, по които застрахователното предприятие е страна;

д) действието и последиците от производството за ликвидация върху исковете[,] заведени от индивидуални кредитори, с изключение на висящите производства, както е посочено в член 292;

е) вземанията, които следва да се предявят по отношение на имуществената маса на застрахователното предприятие и правното положение на вземанията, породени след откриването на производството за ликвидация;

ж) правилата относно предявяването, проверката и приемането на вземанията;

з) правилата за разпределение на получените средства от реализацията на имуществото, класовете вземания и правата на кредиторите, които са били частично удовлетворени след откриването на производството за ликвидация по силата на вещно право или въз основа на компенсация;

и) условията и последиците от преустановяване на производството за ликвидация, по-специално при случаите на спогодба;

й) правата на кредиторите след приключването на производството за ликвидация;

к) страната, която поема разходите и разноските по производството за ликвидация; и



л) правилата по отношение на нищожността, унищожаемостта или непротивопоставимостта по отношение на правни действия, причинили вреди на всички кредитори“.

9 Съгласно член 292 от посочената директива:

„Действието на мерките по оздравяване или на производството на прекратяване и ликвидацията върху висящо съдебно производство относно активи или право, което е отнето на застрахователното предприятие, се регулира изключително от правото на държавата членка, където делото е висящо“.

Българското право

10 Член 624 от Кодекса за застраховането (наричан по-нататък „КЗ“) гласи:

„(1) Решението за откриване на производство по ликвидация или по несъстоятелност на застраховател, получил лиценз в друга държава членка, поражда действие в Република България от момента, в който има действие в съответната държава членка.

(2) Когато [Комисията за финансов надзор] е била уведомена за откриване на производство по ликвидация или по несъстоятелност от компетентния орган на друга държава членка, комисията взема мерки за уведомяване на обществеността.

(3) Уведомяването по ал. 2 включва информация за административния или за съдебния орган, който е компетентен за ликвидацията или несъстоятелността в съответната държава членка, за приложимото законодателство и за назначения ликвидатор или синдик“.

11 Член 630 от КЗ предвижда:

„(1) В производството по ликвидация или по несъстоятелност на застраховател се прилага българското законодателство, доколкото друго не е предвидено в този раздел.

(2) За трудовите договори и трудовите правоотношения се прилагат разпоредбите на законодателството на държавата членка, приложими към тези договори и правоотношения.

(3) За договори, с които се предоставя право на ползване или се прехвърля право на собственост върху недвижима вещ, чието местонахождение е на територията на държава членка, се прилага законодателството на тази държава членка.

(4) За правата на застрахователя върху недвижима вещ, кораб или самолет, вписани в публичен регистър в държава членка, се прилага законодателството на тази държава членка“.

12 Съгласно член 43 от Кодекса на международното частно право:

„(1) Съдът или друг правоприлагащ орган установява служебно съдържанието на чуждото право. Той може да си послужи със способите, предвидени в международни договори,



да изисква информация от Министерството на правосъдието или от друг орган, както и да изисква становища на експерти и специализирани институти.

(2) Страните могат да представят документи, установяващи съдържанието на разпоредби на чуждото право, на които те основават своите искания или възражения, или по друг начин да окажат съдействие на съда или на друг правоприлагащ орган.

(3) При избор на приложимо право съдът или друг правоприлагащ орган може да задължи страните да съдействат при установяване на неговото съдържание“.

Кипърското право

13 Съгласно член 220 от *O peri Etairion Nomos* (Закон за дружествата), когато е постановено решение за откриване на производство по ликвидация или несъстоятелност или е назначен временен ликвидатор, не може да бъде предявен иск или да бъде започнато производство или последното да бъде продължено, освен с разрешение на компетентния съд, като в такъв случай се прилагат определените от този съд условия.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

14 Регистрираната в България застрахователна компания Булстрад иска от Софийски районен съд (България) да осъди регистрираната в Кипър застрахователна компания Олимпик да ѝ плати сумата от 7 603,63 BGN (лева) (около 3 887 EUR), заедно с ликвидационни разходи в размер на 25,00 BGN (около 13 EUR), представляваща застрахователно обезщетение, което тя е изплатила въз основа на застраховка „Каско“, сключена с нея от CD — водач на автомобил, претърпял вреди при пътнотранспортно произшествие. Булстрад твърди, че на 5 януари 2018 г. в град Банско (България), отваряйки внезапно предната лява врата на своя спрян на улицата лек автомобил, АВ виновно е нанесъл вреди на движещия се по улицата и минаващ край него автомобил на CD.

15 Според Булстрад към момента на настъпване на застрахователното събитие отговорността на АВ е била покрита от застраховка „Гражданска отговорност“, сключена с Олимпик.

16 Булстрад счита, че след изплащането на застрахователното обезщетение на CD е встъпила в правата на застрахованото от нея лице спрямо АВ и неговия застраховател, поради което изпраща на Олимпик регресна покана, получена от последното на 6 юли 2018 г., но въпреки това поисканите суми не са ѝ заплатени.

17 Всъщност Олимпик оспорва искането на Булстрад както от процесуална гледна точка, така и по същество.

18 В хода на производството запитващата юрисдикция е уведомена, че компетентните кипърски власти са отнели лиценза на Олимпик поради неспазване на пруденциалните изисквания и че на Олимпик е назначен временен ликвидатор, който поема и контролира



всички имуществени и законни права, на които тази застрахователна компания има право или изглежда, че има право.

19 Запитващата юрисдикция приема, че тези актове на кипърските власти съставляват „решение за откриване на производство по ликвидация на застраховател“ по смисъла на член 624 от КЗ и с определение от 26 септември 2018 г. спира главното производство. Всъщност съгласно разпоредбите на КЗ, транспониращи в българското право Директива 2009/138, решението за откриване на производство по ликвидация на застрахователно предприятие, същинското производство по ликвидация и техните последици се регламентират от правото, приложимо в държавата членка по произход на застрахователното предприятие, което поема риска, в случая кипърското право. Според запитващата юрисдикция кипърското право предвижда спиране на производствата по отношение на всяко застрахователно предприятие, на което компетентните кипърски власти са определили временен ликвидатор.

20 Булстрад обаче иска възобновяване на главното производство с довода, че предвид тълкуването на релевантните разпоредби от Върховния касационен съд (България) производството било спряно неправилно. Според това тълкуване не можело да се счита, че двата горепосочени акта на кипърските власти представляват „решение за откриване на производство по ликвидация на застрахователно предприятие“ от страна на държавата членка по произход по смисъла на законодателството, с което се транспонира в българското право член 274 от Директива 2009/138. Ето защо при липсата на такова решение запитващата юрисдикция неправилно стигнала до извода, че е приложимо кипърското вместо българското право, което не предвиждало аналогични разпоредби, изискващи спиране на производството.

21 В отговор на искането за възобновяване на производството запитващата юрисдикция иска от българската Комисия за финансов надзор да ѝ посочи дали разполага с информация за открито производство по ликвидация или несъстоятелност по отношение на Олимпик пред компетентния кипърски съд, а ако е образувано такова производство — да уточни на кой етап се намира то и дали е назначен ликвидатор или синдик. С писмо от 19 март 2019 г. Комисията за финансов надзор отговаря, че към тази дата не е получавала информация за откриването на производство по ликвидация на Олимпик от компетентния кипърски орган.

22 Според запитващата юрисдикция член 630 от КЗ трябва да се тълкува в светлината на член 274 от Директива 2009/138 и на съображения 117—121 и 125 от нея. От това тя заключава, че последиците от откриването на производство по несъстоятелност трябва да се регламентират от кипърското право.

23 Упражнявайки правомощията си по член 43 от Кодекса на международното частно право, тази юрисдикция служебно установява приложимото кипърско право и стига до извода, че за провеждането на други производства е необходимо разрешение от компетентния съд по несъстоятелността.

24 Поради това запитващата юрисдикция счита, че трябва да спре главното производство и да прикани Булстрад да предяви вземанията си по предвидения в кипърското право ред, като уточнява, че евентуалното им приемане би довело до прекратяване на главното производство. Последното може да продължи само ако компетентният съд по



несъстоятелността даде подобно разрешение или ако бъдат представени доказателства, че вземанията не са били приети по предвидения в кипърското право ред.

25 При тези обстоятелства Софийски районен съд решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли при тълкуването на чл. 630 КЗ в светлината на чл. 274 от [Директива 2009/138] да се приеме, че решението на орган на държава членка за отнемане на лиценза на застраховател и назначаване на временен ликвидатор на същия, без да е открито съдебното производство по ликвидация, представлява „решение за откриване на производството по ликвидация“?

2) Ако правото на държавата членка, където се намира седалището на застраховател, чийто лиценз е отнет, и за който е назначен временен ликвидатор, предвижда, че при назначаване на временен ликвидатор се спират всички съдебни производства срещу това дружество, следва ли тези правила да се прилагат от съдилищата на другите държави членки, ако това не е предвидено изрично в техния национален закон, по силата на чл. 274 от [Директива 2009/138]“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

26 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 274 от Директива 2009/138 трябва да се тълкува в смисъл, че решението за отнемане на лиценза на застрахователно предприятие и за назначаване на негов временен ликвидатор, взето от орган на държавата членка по произход на застрахователното предприятие, без формално да е постановено съдебно решение за откриване на производство по ликвидация, представлява „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на тази разпоредба.

27 Отговорът на този въпрос ще позволи да се определи дали разглежданото в главното производство решение се ползва от взаимното признаване, предвидено в член 273, параграф 2 от Директива 2009/138.

28 За да се отговори на първия поставен въпрос, следва да се отбележи, че макар по силата на член 274 от тази директива решението за откриване на производство по ликвидация на застрахователно предприятие, същинското производство по ликвидация и техните последици да се регламентират от приложимото право в държавата членка по произход на това застрахователно предприятие, въпросът какво представляват такова решение и такова производство трябва да се решава в съответствие с член 268 от посочената директива, който дава определение на някои понятия за целите на дял IV от нея.

29 В това отношение член 268, параграф 1, буква г) от Директива 2009/138 предвижда, че понятието „производство за ликвидация“ означава колективно производство за реализиране на активите на застрахователно предприятие и разпределение на получените



средства между кредиторите, акционерите или съдружниците, според случая, което предполага задължителна намеса на компетентните органи, а именно — в съответствие с член 268, параграф 1, буква а) от тази директива — на административните или съдебните органи на държавите членки с компетентност по отношение на мерките по оздравяване или процедурите по ликвидация.

30 От това следва, че за да може едно решение да се квалифицира като „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на член 274 от Директива 2009/138, съответното производство трябва да отговаря на две условия.

31 Това производство трябва, първо, да има за предмет реализирането на активите на застрахователно предприятие и разпределението на получените средства между — според случая — кредиторите, акционерите или съдружниците в него, както и, второ, да предполага задължителна намеса на административните или съдебните органи на държавите членки, компетентни да приемат мерки за оздравяване или да провеждат производства по ликвидация.

32 Тъй като тези две условия са кумулативни, обстоятелството, че временният ликвидатор няма правомощия да реализира активите на съответното застрахователно предприятие или да удовлетворява кредиторите му с осребреното имущество, изключва възможността решението за назначаване на такъв ликвидатор да предполага, че се открива или е налице производство по ликвидация по смисъла на член 268, параграф 1, буква г) от тази директива.

33 Ето защо в настоящия случай запитващата юрисдикция следва да провери дали назначеният временен ликвидатор разполага с такива правомощия от гледна точка на кипърското право.

34 В това отношение следва да се уточни, както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 50 от заключението си, че макар установеното с Директива 2009/138 разграничение между решението за отнемане на лиценза на съответното застрахователно предприятие и решението за откриване на производство по ликвидация по отношение на това предприятие да подсказва, че второто решение не се покрива с първото, решението за отнемане на лиценза би могло да се разглежда като еквивалентно на решение за откриване на производство по ликвидация, ако са изпълнени двете условия, посочени в точка 31 от настоящото решение.

35 Първото от тези условия обаче би било изпълнено само ако съгласно правото на държавата членка по произход на съответното застрахователно предприятие отнемането на лиценза му води до автоматично откриване на производството по ликвидация, позволяващо да се реализират активите на това застрахователно предприятие или да се удовлетворяват неговите кредитори с осребреното имущество, без да е необходимо за тази цел да се приема формално решение от друг орган.

36 По изложените съображения на първия поставен въпрос следва да се отговори, че член 274 от Директива 2009/138 трябва да се тълкува в смисъл, че решението на компетентния орган да отнеме лиценза на съответното застрахователно предприятие и да назначи временен



ликвидатор може да представлява „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на този член само ако правото на държавата членка по произход на това застрахователно предприятие предвижда или че този временен ликвидатор има правомощия да реализира активите на посоченото застрахователно предприятие и да разпределя получените средства между неговите кредитори, или че отнемането на лиценза на застрахователното предприятие води до автоматично откриване на производството по ликвидация, без да е необходимо за тази цел да се приема формално решение от друг орган.

По втория въпрос

37 С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 274 от Директива 2009/138 трябва да се тълкува в смисъл, че правото на държавата членка по произход на застрахователно предприятие, което предвижда спиране на всяко съдебно производство по отношение на това застрахователно предприятие в случай на отнемане на лиценза му и назначаване на временен ликвидатор за него, трябва да се прилага от съдилищата на другите държави членки дори ако тяхното законодателство не предвижда такова правило.

38 От отговора на първия поставен въпрос следва, че само когато приемането на решение от държавата членка по произход на застрахователното предприятие за отнемане на лиценза му и за назначаване на временен ликвидатор може да се квалифицира като „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на дял IV от Директива 2009/138, само тогава в съответствие с член 273, параграф 2 от Директивата това решение трябва да се признава без никакви допълнителни формалности в целия Съюз и да има същото действие в него от момента, в който решението поражда действие в държавата членка, където е открито производството по ликвидация.

39 Съгласно член 274, параграф 2, буква д) от Директива 2009/138 това взаимно признаване се простира по отношение на действието и последиците от откриването на производството по ликвидация върху исковите, заведени от индивидуални кредитори, с изключение на висящите производства, посочени в член 292 от тази директива, които продължават да се регулират изключително от правото на държавата членка, в която делото е висящо.

40 От това следва, че когато взетото от държавата членка по произход решение трябва да се квалифицира като „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на дял IV от Директива 2009/138 и законодателството на тази държава членка предвижда, че това решение предполага спиране на всички съдебни производства, образувани по отношение на съответното предприятие, трябва по тази причина да бъдат спрени и висящите съдебни производства в други държави членки, освен тези, които попадат в приложното поле на посоченото в предходната точка изключение.

41 За сметка на това член 273, параграф 2 от Директива 2009/138 изобщо не изисква взаимно признаване на последиците на решение за отнемане на лиценз или за назначаване на временен ликвидатор като разглежданото в главното производство, когато това решение няма характер на решение за откриване на производство по ликвидация. От това следва, че отговорът на въпроса дали в тази хипотеза запитващата юрисдикция въпреки това трябва или може да



спре всящо производство в съответствие с предвиденото в правото на държавата членка по произход, без това да е предвидено в нейното национално право, не зависи от прилагането нито на тази разпоредба, нито на член 274 от посочената директива.

42 По изложените съображения на втория поставен въпрос следва да се отговори, че член 274 от Директива 2009/138 трябва да се тълкува в смисъл, че ако не са изпълнени необходимите условия, при които решението за отнемане на лиценза на застрахователно предприятие и за назначаване на негов временен ликвидатор представлява „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на този член, същият не съдържа задължение за съдилищата на другите държави членки да прилагат правото на държавата членка по произход на съответното застрахователно предприятие, което предвижда спиране на всяко съдебно производство, образувано по отношение на такова предприятие.

По съдебните разноски

43 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

1) **Член 274 от Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II), изменена с Директива 2013/58/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 г., трябва да се тълкува в смисъл, че решението на компетентния орган да отнеме лиценза на съответното застрахователно предприятие и да назначи временен ликвидатор може да представлява „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на този член само ако правото на държавата членка по произход на това застрахователно предприятие предвижда или че този временен ликвидатор има правомощия да реализира активите на посоченото застрахователно предприятие и да разпределя получените средства между неговите кредитори, или че отнемането на лиценза на застрахователното предприятие води до автоматично откриване на производството по ликвидация, без да е необходимо за тази цел да се приема формално решение от друг орган.**

2) **Член 274 от Директива 2009/138, изменена с Директива 2013/58, трябва да се тълкува в смисъл, че ако не са изпълнени необходимите условия, при които решението за отнемане на лиценза на застрахователно предприятие и за назначаване на негов временен ликвидатор представлява „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на този член, същият не съдържа задължение за съдилищата на другите държави членки да прилагат правото на държавата членка по**



произход на съответното застрахователно предприятие, което предвижда спиране на всяко съдебно производство, образувано по отношение на такова предприятие.

2.3. Определение № 123934/27.05.2019 г. по гр. дело № 45834/2018 г. на Софийския районен съд, 156. Състав

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, II Г. О., 156-ти състав в закрито заседание на двадесет и седми май през две хиляди и деветнадесета година, в състав:

РАЙОНЕН СЪДИЯ: ВАСИЛ АЛЕКСАНДРОВ

като разгледа докладваното от съдия Васил Александров гр. д. № 45834/2018 г. по описа на СРС, за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 628 и сл. ГПК.

Подадена е молба с вх. № 5042010/12.03.2019 г. от ищеца, с която е поискано възобновяване на производството, като са развити доводи за липса на основание за спиране с оглед формирана практика на касационната инстанция, която е приложена за сведение. Съдът намира, че за изясняване на този въпрос е необходимо отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз съобразно установеното по делото:

Страни по спора:

1. Подадена е искова молба от ЗАД „Булстрад Виена Иншурънс Груп“ АД срещу ЗК „Олимпик“, дружество регистрирано по законите на Република Кипър чрез ЗК „Олимпик – клон България“ КЧТ.

Факти по спора:

2. В исковата молба се твърди, че на 05.01.2018 г. в гр. Банско на ул. „България“, Румен Георгиев Колчагов, като водач на лек автомобил „БМВ 320Д“, рег. № Е 2052 КХ, отваряйки внезапно предна лява врата на спрелия на улицата автомобил, виновно реализира ПТП с движещия се по улицата и минаващ край него лек автомобил „Тойота Ланд Круизер“, рег. № Е 9889 КК, с водач М.В.К., като по автомобила били нанесени имуществени вреди – по предна броня, преден десен калник, десен фар, предна и задна дясна врата, преден десен подкалник. Поддържа, че към момента на ПТП имало сключена застраховка „Каско“ за лек автомобил „Тойота Ланд Круизер“, рег. № Е 9889 КК, обективирана в застрахователна полица № 4704171449000044, със срок на застрахователно покритие от 09.03.2017 г. до 09.03.2018 г. Навежда доводи, че във връзка с ПТП-то била образувана застрахователна преписка (именувана „щета“) № 470417181801357, като във връзка с това било изплатено застрахователно обезщетение с платежно нареждане от 04.07.2018 г. в размер на 7603,63 лева и били сторени обичайни ликвидационни разходи на стойност 25,00 лева.

3. Излага съображения, че към датата на застрахователното събитие, гражданската отговорност на водача на лек автомобил „БМВ 320Д“, рег. № Е 2052 КХ била покрит застрахователен риск по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите по полица



№ BG/28/1170031669760 при ответника – ЗК „Олимпик“, дружество регистрирано по законите на Република Кипър.

4. Твърди, че с плащането на застрахователно обезщетение бил встъпил в правата на увреденото лице срещу делинквента и неговия застраховател. Поддържа, че е изпратил регресна покана, която била получена от ответника на 06.07.2018 г., но и понастоящем не било заплатено застрахователно обезщетение, като с Решение на Комисията по финансов надзор му било забранено да се разпорежда с активите си. Прави доказателствени искания. Иска ответника да бъде осъден да заплати претендираните суми, както и присъждането на деловодни разноски.

5. В срока по чл. 131, ал. 1 ГПК е подаден отговор на искова молба, в който се твърди, че ищецът не бил спазил процедурите по чл. 412 КЗ за уреждане на отношенията между застрахователите, което било процесуална предпоставка за предявяването на иск. Поддържа, че не са доказани предпоставките за ангажиране на отговорността на застрахователя по застраховка „Гражданска отговорност“, тъй като не бил установен механизма ПТП, вината и противоправното поведение на водача. Оспорва констатациите в представения протокол. Прави възражение за съпричиняване. Излага съображения, че ищецът не бил заплатил действително претендираната сума. Твърди, че размера на претенцията е завишен. Поддържа, че поради неоснователност на главния иск, такъв се явявал и иска за мораторна лихва. Прави доказателствени искания. Иска отхвърляне на предявения иск.

6. С Определение № 45393/26.09.2018 г., постановено по гр. д. № 45834/2018 г. по описа на СРС, II Г. О., 156-ти състав е спряно производството по делото, поради следните мотиви: в разпоредбата на чл. 17а, ал. 3, т. 1 от ТЗ е предвидено, че освен данните по чл. 17, ал. 2 ТЗ, по отношение на клон на чуждестранно лице се вписват и съдържащите се в заявлението за вписване данни за: правната форма и наименованието на чуждестранното лице, регистъра и номера, под който е вписано чуждестранното лице, правото на държавата, което се прилага, ако това не е правото на държава-членка на ЕС и лицата, които представляват чуждестранното лице според регистъра. Вписването на тези данни, както и на другите данни по чл. 17а, ал. 3, т. 2, 3 и 4 ТЗ, може да се извърши и служебно въз основа на уведомление от регистъра на друга държава – членка на ЕС, в който е вписано чуждестранното лице. В този смисъл е изричната регламентация по чл. 17а, ал. 5 ТЗ, с която, считано от 01.01.2017 г., са въведени изискванията на Директива 2012/17/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на взаимното свързване на централните, търговските и дружествените регистри. Имайки предвид посочената нормативна уредба и дефиницията на клон по смисъла на КЗ, според която клонът е правна форма, под която застраховател или презастраховател присъства трайно на територията на държава членка, като създава офис, управляван от негови служители или от други лица, изрично трайно овластени от застрахователя да действат от негово име, както и произтичащата от чл. 13, т. 2, вр. с чл. 11 от Регламент /ЕС/ № 1215/2012 г. възможност за предявяване на пряк иск на увреденото трето лице по местоживее на клона на застрахователя, следва да се изведе извод, че посочването в исквата молба клон на застраховател, имащ седалище в друга държава членка, в качеството му на ответник, съдържа само по себе си и посочването на самия застраховател – юридически лице, според правото на съответната държавна-членка.



Съобразявайки горното, в редица съдебни актове, а не само в приложенияте към частната касационна жалба, ВКС, различни състави на Търговска колегия, са се произнасяли по същество по предявени преки иски срещу регистрирания в България клон на ЗК „Олимпик“ АД чрез ЗК „Олимпик – клон България“ КЧТ, регистрирана съгласно законодателството на Република Кипър, без да е констатирана недопустимост на съответните съдебни актове.

7. Ответникът по делото – ЗК „Олимпик“ АД, чрез своя клон в България, е представил в превод Решение от 10.08.2018 г. на В. Н. – ръководител на Застрахователния надзор на Република Кипър е назначила за временен ликвидатор на дружеството П. Н.

8. С Разпореждане № 50102/25.02.2019 г., съдът служебно е изискал информация от Комисията за финансов надзор за данни, дали е налице информация за открито производство по ликвидация или по несъстоятелност пред компетентният съд в Република Кипър по отношение на ответника, съответно ако е налице подобно производство на какъв етап от разглеждането се намира делото, както и дали е назначен ликвидатор или синдик.

9. Съгласно писмо на Комисията за финансов надзор на Република България с изх. № 07-01-32/19.03.2019 г. към тази дата все още не е постъпила информация производството по ликвидация на ЗК „Олимпик“ АД да е било открито от компетентния орган на Република Кипър. Посочва се, че на 21.09.2018 г. в българския търговски регистър като представител на ЗК „Олимпик“ АД е вписан П. Н., а като представител на клона на дружеството в България – П. Т. Е.

Приложимо национално право:

10. Кодекс за застраховането:

11. „Чл. 624. (1) Решението за откриване на производство по ликвидация или по несъстоятелност на застраховател, получил лиценз в друга държава членка, поражда действие в Република България от момента, в който има действие в съответната държава членка.

(2) Когато комисията (Комисията за финансов надзор) е била уведомена за откриване на производство по ликвидация или по несъстоятелност от компетентния орган на друга държава членка, комисията взема мерки за уведомяване на обществеността.

(3) Уведомяването по ал. 2 включва информация за административния или за съдебния орган, който е компетентен за ликвидацията или несъстоятелността в съответната държава членка, за приложимото законодателство и за назначения ликвидатор или синдик.“

12. „Чл. 630. (1) В производството по ликвидация или по несъстоятелност на застраховател се прилага българското законодателство, доколкото друго не е предвидено в този раздел.

(2) За трудовите договори и трудовите правоотношения се прилагат разпоредбите на законодателството на държавата членка, приложими към тези договори и правоотношения.

(3) За договори, с които се предоставя право на ползване или се прехвърля право на собственост върху недвижима вещ, чието местонахождение е на територията на държава членка, се прилага законодателството на тази държава членка.



(4) За правата на застрахователя върху недвижима вещ, кораб или самолет, вписани в публичен регистър в държава членка, се прилага законодателството на тази държава членка.“

13. Кодекс на международното частно право:

14. „Чл. 43. (1) Съдът или друг правоприлагащ орган установява служебно съдържанието на чуждото право. Той може да си послужи със способите, предвидени в международни договори, да изисква информация от Министерството на правосъдието или от друг орган, както и да изисква становища на експерти и специализирани институти.

(2) Страните могат да представят документи, установяващи съдържанието на разпоредби на чуждото право, на които те основават своите искания или възражения, или по друг начин да окажат съдействие на съда или на друг правоприлагащ орган.

(3) При избор на приложимо право съдът или друг правоприлагащ орган може да задължи страните да съдействат при установяване на неговото съдържание.“

15. „Чл. 44. (1) Чуждото право се тълкува и прилага така, както то се тълкува и прилага в създалата го държава.

(2) Неприлагането на чуждо право, както и неправилното му тълкуване и прилагане са основание за обжалване.“

16. Национална съдебна практика:

17. Съгласно Определение № 112/07.02.2019 г., постановено по ч. т. д. № 125/2019 г. по описа на ВКС, ТК, II търговско отделение, „невярна е констатацията на съда, че по отношение на ЗК „Олимпик“ АД е открито производство по ликвидация /несъстоятелност/. Такава информация не се съдържа на сайта на КФН, в търговския регистър по партидата на клона на ЗК „Олимпик“ АД и в представените по делото доказателства. Видно от вписванията и обявяванията в търговския регистър за клона, служебно известни на съда по чл.23, ал.6 ЗТРРЮЛНЦ, и от доказателствата по делото, кипърското застрахователно дружество е с окончателно отнет лиценз, поради непокриване на капиталовите изисквания за неплатежоспособност. На дружеството на 10.08.2018г. е назначен временен ликвидатор, който поема и контролира всички имуществени и законни права, на които компанията има право или изглежда, че има право. Назначаването, на основание чл.31 от Закона за моторните превозни средства от 2000г. (застраховка „Гражданска отговорност“) на Кипър, на временния ликвидатор от Фонда за застраховане на МПС в Кипър е във връзка с подадено заявление за прекратяване и ликвидация на застрахователната компания, поради несъстоятелност, тъй като процентът на неуредените задължения по застрахователни полици от клас „Гражданска отговорност“ е 90% от общата сума на неуредените задължения на компанията. Въз основа на така установената фактическа обстановка, съдът приема, че лицензът на кипърското застрахователно дружество е отнет, на същото е назначен временен ликвидатор, подадена е молба за откриване на производство по ликвидация /несъстоятелност без право на оздравяване/ на дружеството, но по нея няма произнасяне от компетентния съд на Кипър. Следва да се има предвид, че процедурата



по отнемане на лиценз, която е приключила, предхожда производството по ликвидация и по своята същност не представлява откриване на производство по ликвидация спрямо застрахователното дружество. Назначаването на временния ликвидатор е от значение за представителната власт по отношение на дружеството с отнет лиценз, но също не се приравнява на решение за откриване на производство по ликвидация. Приложението на разпоредбите на чл.624, ал.1 КЗ и чл.274 от Директива 2009/138/ЕО от 25.11.2009г. е обусловено от постановяване на решение за откриване на производство по ликвидация /несъстоятелност/ спрямо кипърското застрахователно дружество. Доколкото такова не е налице, неправилни са изводите на апелативния съд, че въз основа на горните разпоредби спрямо заведените в България срещу кипърския застраховател искиове приложимо право е чл.220 от Закона за дружествата на Кипър”.

18. Право на Република Кипър:

19. Закон за дружествата („Ο περί Εταιρίων Νόμος“):

20. Съгласно чл. 220 от Закона за дружествата на Република Кипър, когато е постановено решение за откриване на производство по несъстоятелност или е назначен временен ликвидатор, не може да бъде предявен иск или да бъде започнато производство или последното да бъде продължено, освен с разрешение на съда по несъстоятелността и при условия, при които той определи.

21. Закон за застрахователните и презастрахователните дружества и други свързани въпроси („Ο περί Ασφαλιστικών και Αντασφαλιστικών Εργασιών και Άλλων Συναφών Θεμάτων Νόμος του 2016 (N. 38(I)/2016“):

22. Съобразно чл. 315, ал. 4 от Закона за застрахователните и презастрахователните дружества и други свързани въпроси на Република Кипър, с изключение на правилата на чл. 335 до чл. 342, разпоредбите на чл. 301 до чл. 303 от Закона за дружествата относно действието на процедурата по несъстоятелност върху вече сключените застрахователни договори на застрахователя, се прилагат съответно разпоредбите на чл. 215, чл. 220, чл. 305 и чл. 306 от Закона за дружествата във връзка с действието на несъстоятелността в процеса за удовлетворяване на отделните кредитори.

23. Връзка с правото на Европейския съюз. Позиция на съда по зададените преюдициални въпроси:

24. В случая ответникът е акционерно дружество регистрирано съобразно правото на Република Кипър. Съгласно нормата на чл. 624, ал. 1 – ал. 3 КЗ решението за откриване на производство по ликвидация или по несъстоятелност на застраховател, получил лиценз в друга държава членка, поражда действие в Република България от момента, в който има действие в съответната държава членка. Когато Комисията по финансов надзор е била уведомена за откриване на производство по ликвидация или по несъстоятелност от компетентния орган на друга държава членка, комисията взема мерки за уведомяване на обществеността. Уведомяването по ал. 2 включва информация за административния или за съдебния орган,



който е компетентен за ликвидацията или несъстоятелността в съответната държава членка, за приложимото законодателство и за назначения ликвидатор или синдик. В изпълнение на правомощията си КФН е предоставила на обществеността информация чрез официалния си интернет портал - <http://www.fsc.bg/bg/> поради което за съда е ноторно обстоятелството, че за ЗК „Олимпик“ АД е открито производство по несъстоятелност и е назначен временен синдик – П. Н. (М. К.), съобразно правото на Република Кипър.

25. С оглед на горното настоящият съдебен състав намира, че следва да установи приложимото право, доколкото производството по несъстоятелност с международен елемент е от значение за развитието на настоящото съдебно производство.

26. В случая единственото правило, което регламентира приложимото право е новелата на чл. 630 КЗ, която трябва да бъде тълкувана граматически, систематически, телеологически и конформно (т. нар. хармонично тълкуване, което води със себе си и до непрекия ефект на правото на ЕС). Тоест, националният съд има задължение при тълкуване на съответната норма на националното право да я тълкува и прилага в духа и смисъла на съответното общностно право – вж. Решение от 10.04.1984 по делото Von Colson, C-14/83. Съгласно трайната практика на СЕС – вж. т. 20 от Решение от 12.07.1990 г., Foster, C-188/89; т. 23 от Решение от 14.09.2000 г., Collino и Chiappero, C-343/98; т. 40 от Решение от 19.04.2007 г., Farrell, C-356/05; т. 39 от Решение от 24.01.2012 г., Dominguez, C-282/10, националният съд има задължение да тълкува националното законодателство в духа на общностния правен ред независимо, дали една директива е транспонирана или не, респ. независимо дали са налице условията за евентуалното отключване на директния ѝ ефект – т. нар. непряк ефект (вж. Решение по делото Marleasing SA v La Comercial Internacional de Alimentacion SA, C-106/89). Това е така, защото само по този начин може да се постигне целения от общностния законодател единен правен ред, който отговаря на заложените в съответните актове цели, минимални стандарти и пълна ефикасност на правото на Съюза – в случая целите на конкретните регламент и директива за които ответника твърди, че следва да се отправи преюдициално запитване. За да изпълни така установеното задължение, националната юрисдикция – в случая, първоинстанционния съдебен състав, трябва да използва всичките си правомощия, съобразно вътрешното право и познатите в правната доктрина и съдебната практика методи за тълкуване, което е гаранция, че ще се достигне до разрешение, което да съответства на целите и духа на общностното законодателство – така т. 111 от Решение от 04.07.2006 г., Adeneler, C-212/04; т. 200 Angelidaki и др. C-378/07, C-379/07 и C-380/07; т. 27 от Решение от 24.01.2012 г., Dominguez, C-282/10.

27. С оглед изясненото, настоящият съдебен състав счита, че тълкуването на чл. 630 КЗ следва да бъде в светлината на чл. 274 от Директива 2009/138/ЕО на европейския парламент и на съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II).

28. Съгласно съображения 117-121 и съображение 125 от Директивата, тъй като националните законодателства по отношение на мерките за оздравяване и на процедурите по ликвидация не са хармонизирани, е целесъобразно в рамките на вътрешния пазар да се



гарантира взаимното признаване на мерките за оздравяване и на процедурите на държавите-членки по ликвидация на застрахователните предприятия, както и необходимото сътрудничество, като се има предвид нуждата от единство, универсалност, координация и публичност на тези мерки, както и еднаквото третиране и защита на застрахователните кредитори. Следва да се гарантира, че мерките за оздравяване, приети от компетентния орган на дадена държава-членка, с цел запазване или възстановяване на финансовата стабилност на застрахователно предприятие и с цел предотвратяване в рамките на възможното на неговата ликвидация, имат последици в цялата Общност. Последиците от тези мерки за оздравяване обаче, както и от процедурите за ликвидация по отношение на трети държави, не следва да бъдат засегнати. Следва да се прави разлика между компетентните органи за целите на мерките за оздравяване и процедурите за ликвидация, и надзорните органи на застрахователните предприятия. Определението за „клон на предприятие“ за целите на несъстоятелността, следва съгласно съществуващите принципи на несъстоятелност да отчита правосубектността на застрахователното предприятие. Законодателството на държавата-членка по произход следва да определи по какъв начин се третират по време на ликвидацията на застрахователно предприятие активите и пасивите, държани от независими лица, разполагащи с постоянни права да действат като агенти на застрахователното предприятие. Следва да се установят условията, при които процедури за ликвидация, които не се основават на несъстоятелност и които включват ред за приоритетно плащане на застрахователни претенции, попадат в обхвата на настоящата директива. Претенции на заетите лица в застрахователното предприятие, произтичащи от трудови договори или трудови правоотношения, следва да могат да бъдат суброгирани към национална система за гарантиране на изплащането на заплатите. Такива суброгирани претенции следва да бъдат подложени на режим, определен от правото на държавата-членка по произход (*lex concursus*). Всички условия за откриването, провеждането и прекратяването на процедурите по ликвидация следва да се провеждат съгласно законодателството на държавата-членка по произход.

29. В дефинитивната норма на чл. 268 от Директивата е регламентирано, че „производство за ликвидация“ означава колективна процедура или производство за реализиране на активите на застрахователно предприятие и разпределение на получените средства между кредиторите, акционерите или съдружниците, според случая, което предполага задължителна намеса на компетентните органи на държава-членка, включително, когато това колективно производство приключва със спогодба или друга подобна мярка, независимо дали производството е основано или не на неплатежоспособност, дали е доброволно или задължително. Тоест при автономното тълкуване на понятията на Директивата, съдът достига до извод, че т. нар. „производство по ликвидация“, включва и производството по несъстоятелност.

30. Съгласно нормата на чл. 274, § 2, б. „д“ от Директивата, решението за откриване на производство за ликвидация на дадено застрахователно предприятие, производството за ликвидация и неговите последици са регламентираны от правото, приложимо в държавата-



членка по произход, в това число и действието и последиците от производството за ликвидация върху исковете заведени от индивидуални кредитори.

31. С оглед гореизложеното, съдът намира, че при тълкуването на чл. 630 КЗ в светлината на чл. 274 от Директивата, както и посочените съображения 117-121 и 125, то следва да се направи извод, че последиците от производството по несъстоятелност се регламентират от правото на Република Кипър, съответно следва да се съобрази ефекта на откритото производство по несъстоятелност, съобразно позитивното право на Република Кипър.

32. В нормата на чл. 43, ал. 1 КМЧП е регламентирано, че съдът или друг правоприлагащ орган установява служебно съдържанието на чуждото право. Той може да си послужи със способите, предвидени в международни договори, да изисква информация от Министерството на правосъдието или от друг орган, както и да изисква становища на експерти и специализирани институти. Тоест, съдът има правомощието да издири и приложи чуждо приложимо право, като го тълкува и прилага, така както то се прилага в създалата го държава – арг. чл. 44, ал. 1 КМЧП.

33. В изпълнение на правомощията си настоящият съдебен състав служебно е издирил приложимото право на Република Кипър.

34. В случая, доколкото разпоредбите на чл. 335-342 от Закона за застрахователни и презастрахователните дружества на Република Кипър (регламентиращи застраховки във връзка с трудови договори, вещни права, вземания на кредитори продали имущество на застрахователя, прихващането, сделки на регулирани пазари, павлови искове, приложимо право при спорове за собственост, интелектуална собственост) не предвиждат особени правила, съдът счита, че действието на производството по несъстоятелност следва да извлече от правилото на чл. 220 от Закона за дружествата на Република Кипър. При тълкуването на посочената разпоредба се достига до извод, че разрешението на съда по несъстоятелността е предпоставка, за развитието на други производства. С оглед на това настоящото производство следва да бъде спряно, като ищецът следва да предяви вземанията си по съответния ред в Република Кипър, като евентуално им приемане ще има за последица прекратяване на настоящото производство. Последното може да продължи единствено при положение, че съда по несъстоятелността даде подобно разрешение, което е предпоставка за развитие на производството, съответно ако бъдат представени доказателства, че вземанията не са приети по съответния ред в Република Кипър.

35. За пълнота следва да се изясни, че в случая са неприложими правилата на Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно производството по несъстоятелност (в сила от 26.06.2017 г.), доколкото съгласно чл. 1, § 2, б. „а“ настоящият регламент не се прилага за производствата, посочени в параграф 1, които засягат застрахователни дружества.

36. С оглед гореизложеното, настоящият съдебен състав намира, че от значение за правилното разрешаване както на производството, така и за осъществяване на правата на застрахователите и застрахователите е тълкуването на чл. 630 КЗ в светлината на чл. 274 от Директива 2009/138/ЕО на европейския парламент и на съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност



(Платежоспособност II), с оглед евентуалното спиране на производство, респ. неговото прекратяване с оглед осъществяване на правата на лицата пред компетентния съд в Република Кипър в производство по универсално принудително изпълнение.

37. Настоящият съдебен състав намира, че в случая производството следва да бъде спряно на основание чл. 631, ал. 1 ГПК, поради отправянето на преюдициално запитване.

Така мотивиран, Софийският районен съд

ОПРЕДЕЛИ:

ОТПРАВЯ преюдициално запитване от СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД до СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ по следните два въпроса:

37. 1) Следва ли при тълкуването на чл. 630 КЗ в светлината на чл. 274 от Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II) да се приеме, че решението на орган на държава-членка за отнемане на лиценза на застраховател и назначаване на временен ликвидатор на същия, без да е открито съдебното производство по ликвидация, представлява „решение за откриване на производството по ликвидация“?

38. 2) Ако правото на държавата-членка, където се намира седалището на застраховател, чийто лиценз е отнет, и за който е назначен временен ликвидатор, предвижда, че при назначаване на временен ликвидатор се спират всички съдебни производства срещу това дружество, следва ли тези правила да се прилагат от съдилищата на другите държави-членки, ако това не е предвидено изрично в техния национален закон, по силата на чл. 274 от Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II)?

39. СПИРА производството по гр. д. № 45834/2018 г. по описа на СРС, II Г. О., 156-ти състав.

ДА СЕ изпрати настоящото определение на Секретариата на Съда на европейския съюз на електронен адрес: ECJ-Registry@curia.europa.eu и по факс на №: +352 433766.

ПРЕПИС от настоящото определение и цялата преписка по делото да се изпрати с препоръчано писмо до Секретариата на Съда на Европейския съюз на следния адрес: Rue du Fort Niedergrünwald, L-2925 Luxembourg, LUXEMBOURG.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО е окончателно и не подлежи на обжалване.

2.4. Определение № 20049196/22.02.2021 г. по гр. дело № 45834/2018 г. на Софийския районен съд, 156. Състав



СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, II Г. О., 156-ти състав в закрито заседание на двадесет и втори февруари през две хиляди и двадесет и първа година, в състав:

РАЙОНЕН СЪДИЯ: ВАСИЛ АЛЕКСАНДРОВ

като разгледа докладваното от съдия Васил Александров гр. д. № 45834/2018 г. по описа на СРС, за да се произнесе, взе предвид следното:

С Определение от 27.05.2019 г., постановено по гр. д. № 45834/2019 г. по описа на СРС, II Г. О., 156-ти състав е отправено преюдициално запитване до СЕС по настоящото производство по следните въпроси: 1) Следва ли при тълкуването на чл. 630 КЗ в светлината на чл. 274 от Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II) да се приеме, че решението на орган на държава-членка за отнемане на лиценза на застраховател и назначаване на временен ликвидатор на същия, без да е открито съдебното производство по ликвидация, представлява „решение за откриване на производството по ликвидация“?; 2) Ако правото на държавата-членка, където се намира седалището на застраховател, чийто лиценз е отнет, и за който е назначен временен ликвидатор, предвижда, че при назначаване на временен ликвидатор се спират всички съдебни производства срещу това дружество, следва ли тези правила да се прилагат от съдилищата на другите държави-членки, ако това не е предвидено изрично в техния национален закон, по силата на чл. 274 от Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II)? С оглед отправеното преюдициално запитване производството по делото е било спряно.

Във връзка с отправеното преюдициално запитване е образувано производство пред СЕС по дело С-427/19. По образуваното производство е постановено Решение от 12.11.2020 г. на СЕС, I-ви състав.

С оглед постановеното решение на СЕС по преюдициалното запитване на СРС, настоящият съдебен състав намира, че необходимостта от спиране на производството по настоящото дело е отпаднала, като същото трябва да бъде възобновено.

Съдът, като взе предвид постановеното по преюдициалното запитване намира за установено следното, при извършена служебна проверка на допустимостта на предявения иск:

Първият от формулираните въпроси от СРС е поставен пред СЕС към момент, когато за ответника ЗК „Олимпик“ АД, дружество регистрирано по законите на Република Кипър чрез ЗК „Олимпик – клон България“ са били налице данни за отнемане на лиценза, но не и за формално открито производството по несъстоятелност (за което в Република Кипър се употребява термина ликвидация). В тази насока СЕС е разяснил критериите, за да едно производството да се счита като такова по несъстоятелност или ликвидация в светлината на чл. 274 от Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II). Изяснено е, че „За да се отговори на първия поставен въпрос, следва да



се отбележи, че макар по силата на член 274 от тази директива решението за откриване на производство по ликвидация на застрахователно предприятие, същинското производство по ликвидация и техните последици да се регламентират от приложимото право в държавата членка по произход на това застрахователно предприятие, въпросът какво представляват такова решение и такова производство трябва да се решава в съответствие с член 268 от посочената директива, който дава определение на някои понятия за целите на дял IV от нея. В това отношение член 268, параграф 1, буква г) от Директива 2009/138 предвижда, че понятието „производство за ликвидация“ означава колективно производство за реализиране на активите на застрахователно предприятие и разпределение на получените средства между кредиторите, акционерите или съдружниците, според случая, което предполага задължителна намеса на компетентните органи, а именно — в съответствие с член 268, параграф 1, буква а) от тази директива — на административните или съдебните органи на държавите членки с компетентност по отношение на мерките по оздравяване или процедурите по ликвидация. От това следва, че за да може едно решение да се квалифицира като „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на член 274 от Директива 2009/138, съответното производство трябва да отговаря на две условия. Това производство трябва, първо, да има за предмет реализирането на активите на застрахователно предприятие и разпределението на получените средства между — според случая — кредиторите, акционерите или съдружниците в него, както и, второ, да предполага задължителна намеса на административните или съдебните органи на държавите членки, компетентни да приемат мерки за оздравяване или да провеждат производства по ликвидация. Тъй като тези две условия са кумулативни, обстоятелството, че временният ликвидатор няма правомощия да реализира активите на съответното застрахователно предприятие или да удовлетворява кредиторите му с осребреното имущество, изключва възможността решението за назначаване на такъв ликвидатор да предполага, че се открива или е налице производство по ликвидация по смисъла на член 268, параграф 1, буква г) от тази директива. Ето защо в настоящия случай запитващата юрисдикция следва да провери дали назначеният временен ликвидатор разполага с такива правомощия от гледна точка на кипърското право. В това отношение следва да се уточни, както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 50 от заключението си, че макар установеното с Директива 2009/138 разграничение между решението за отнемане на лиценза на съответното застрахователно предприятие и решението за откриване на производство по ликвидация по отношение на това предприятие да подсказва, че второто решение не се покрива с първото, решението за отнемане на лиценза би могло да се разглежда като еквивалентно на решение за откриване на производство по ликвидация, ако са изпълнени двете условия, посочени в точка 31 от настоящото решение. Първото от тези условия обаче би било изпълнено само ако съгласно правото на държавата членка по произход на съответното застрахователно предприятие отнемането на лиценза му води до автоматично откриване на производството по ликвидация, позволяващо да се реализират активите на това застрахователно предприятие или да се удовлетворяват неговите кредитори с осребреното имущество, без да е необходимо за тази цел да се приема формално решение от друг орган. По изложените



съображения на първия поставен въпрос следва да се отговори, че член 274 от Директива 2009/138 трябва да се тълкува в смисъл, че решението на компетентния орган да отнеме лиценза на съответното застрахователно предприятие и да назначи временен ликвидатор може да представлява „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на този член само ако правото на държавата членка по произход на това застрахователно предприятие предвижда или че този временен ликвидатор има правомощия да реализира активите на посоченото застрахователно предприятие и да разпределя получените средства между неговите кредитори, или че отнемането на лиценза на застрахователното предприятие води до автоматично откриване на производството по ликвидация, без да е необходимо за тази цел да се приема формално решение от друг орган.“.

Същевременно в хода на производството по преюдициалното запитване на настоящият съдебен състав е станал служебно известен факта, обявен от КФН по реда на чл. 624 КЗ, че за ответника в настоящото производство е постановено влязло в сила съдебно решение за откриване на производството по ликвидация в Република Кипър.

С Разпореждане № 303876/17.12.2019 г., постановено по гр. д № 45834/2018 г. по описа на СРС, II Г. О., 156-ти състав, съдът е уведомил СЕС за новонастъпилия факт – наличието на открито производството по ликвидация на ответника пред съда в Република Кипър – в изпълнение на задълженията по чл. 101, § 1 от процедурния правилник на СЕС, за да новонастъпилият факт да бъде взет предвид при постановяване на отправеното преюдициално запитване.

От мотивите на решението по преюдициалното запитване се установява, че новонастъпилото обстоятелство е съобразено, като по втория поставен въпрос СЕС е извършил следното тълкуване: „С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 274 от Директива 2009/138 трябва да се тълкува в смисъл, че правото на държавата членка по произход на застрахователно предприятие, което предвижда спиране на всяко съдебно производство по отношение на това застрахователно предприятие в случай на отнемане на лиценза му и назначаване на временен ликвидатор за него, трябва да се прилага от съдилищата на другите държави членки дори ако тяхното законодателство не предвижда такова правило. От отговора на първия поставен въпрос следва, че само когато приемането на решение от държавата членка по произход на застрахователното предприятие за отнемане на лиценза му и за назначаване на временен ликвидатор може да се квалифицира като „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на дял IV от Директива 2009/138, само тогава в съответствие с член 273, параграф 2 от Директивата това решение трябва да се признава без никакви допълнителни формалности в целия Съюз и да има същото действие в него от момента, в който решението поражда действие в държавата членка, където е открито производството по ликвидация. Съгласно член 274, параграф 2, буква д) от Директива 2009/138 това взаимно признаване се простира по отношение на действието и последиците от откриването на производството по ликвидация върху исковете, заведени от индивидуални кредитори, с изключение на висящите производства, посочени в член 292 от тази директива, които продължават да се регулират изключително от правото на държавата членка, в



която делото е висящо. От това следва, че когато взетото от държавата членка по произход решение трябва да се квалифицира като „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на дял IV от Директива 2009/138 и законодателството на тази държава членка предвижда, че това решение предполага спиране на всички съдебни производства, образувани по отношение на съответното предприятие, трябва по тази причина да бъдат спрени и висящите съдебни производства в други държави членки, освен тези, които попадат в приложното поле на посоченото в предходната точка изключение. За сметка на това член 273, параграф 2 от Директива 2009/138 изобщо не изисква взаимно признаване на последиците на решение за отнемане на лиценз или за назначаване на временен ликвидатор като разглежданото в главното производство, когато това решение няма характер на решение за откриване на производство по ликвидация. От това следва, че отговорът на въпроса дали в тази хипотеза запитващата юрисдикция въпреки това трябва или може да спре висящо производство в съответствие с предвиденото в правото на държавата членка по произход, без това да е предвидено в нейното национално право, не зависи от прилагането нито на тази разпоредба, нито на член 274 от посочената директива. По изложените съображения на втория поставен въпрос следва да се отговори, че член 274 от Директива 2009/138 трябва да се тълкува в смисъл, че ако не са изпълнени необходимите условия, при които решението за отнемане на лиценза на застрахователно предприятие и за назначаване на негов временен ликвидатор представлява „решение за откриване на производство за ликвидация на застрахователно предприятие“ по смисъла на този член, същият не съдържа задължение за съдилищата на другите държави членки да прилагат правото на държавата членка по произход на съответното застрахователно предприятие, което предвижда спиране на всяко съдебно производство, образувано по отношение на такова предприятие.“

Трябва да се отбележи, че поставените преюдициални въпроси, респ. отговори имат по-генерален характер, тъй като в случая единственото правило, което регламентира приложимото право е новелата на чл. 630 КЗ, която трябва да бъде тълкувана граматически, систематически, телеологически и конформно (т. нар. хармонично тълкуване, което води със себе си и до непрекия ефект на правото на ЕС). Тоест, националният съд има задължение при тълкуване на съответната норма на националното право да я тълкува и прилага в духа и смисъла на съответното общностно право – вж. Решение от 10.04.1984 по делото Von Colson, C-14/83. Съгласно трайната практика на СЕС – вж. т. 20 от Решение от 12.07.1990 г., Foster, C-188/89; т. 23 от Решение от 14.09.2000 г., Collino и Chiappero, C-343/98; т. 40 от Решение от 19.04.2007 г., Farrell, C-356/05; т. 39 от Решение от 24.01.2012 г., Dominguez, C-282/10, националният съд има задължение да тълкува националното законодателство в духа на общностния правен ред независимо, дали една директива е транспонирана или не, респ. независимо дали са налице условията за евентуалното отключване на директния ѝ ефект – т. нар. непряк ефект (вж. Решение по делото Marleasing SA v La Comercial Internacional de Alimentacion SA, C-106/89). Това е така, защото само по този начин може да се постигне целения от общностния законодател единен правен ред, който отговаря на заложените в съответните актове цели, минимални стандарти и пълна ефикасност на правото на Съюза – в случая целите на



конкретните регламент и директива за които ответника твърди, че следва да се отправи преюдициално запитване. За да изпълни така установеното задължение, националната юрисдикция – в случая, първоинстанционния съдебен състав, трябва да използва всичките си правомощия, съобразно вътрешното право и познатите в правната доктрина и съдебната практика методи за тълкуване, което е гаранция, че ще се достигне до разрешение, което да съответства на целите и духа на общностното законодателство – така т. 111 от Решение от 04.07.2006 г., Adeneler, C-212 /04; т. 200 Angelidaki и др. C-378/07, C-379/07 и C-380/07; т. 27 от Решение от 24.01.2012 г., Dominguez, C-282/10.

По общият отговор на поставените въпроси е от значение, тъй като в случая са неприложими правилата на Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно производството по несъстоятелност (в сила от 26.06.2017 г.), доколкото съгласно чл. 1, § 2, б. „а“ настоящият регламент не се прилага за производствата, посочени в параграф 1, които засягат застрахователни дружества. Тоест, отговорът на поставените въпроси и тълкуването на чл. 630 КЗ има по-общ характер, което е от значение не само за приложимото право по отношение на спирането, но и има значение за съобразяване на приложимия ред, респ. приложимото право и неговите ефекти при разглеждане на настоящото, а и другите висящи правни спорове, които са спряно пред други съдилища и инстанции в Република България по сходни казуси с ответник ЗК „Олимпик“ АД.

С оглед на горното, предвид разясненията от СЕС, така и с оглед на факта, че по отношение на ответника е налице влязло сила съдебно решение на съда в Република Кипър, то настоящият съдебен състав намира, че производството по ликвидация и последиците от него се определят според правото на Република Кипър.

Както настоящият съдебен състав е установил служебно чуждестранното право, така и СЕС са взели предвид нормата на чл. 220 от *O peri Etairion Nomos* (Закон за дружествата), според която, когато е постановено решение за откриване на производство по ликвидация или несъстоятелност или е назначен временен ликвидатор, не може да бъде предявен иск или да бъде започнато производство или последното да бъде продължено, освен с разрешение на компетентния съд, като в такъв случай се прилагат определените от този съд условия.

Тоест, приложимото право има не само материален ефект, но и процесуален такъв. Казано с други думи, доколкото производството по несъстоятелност или принудителна ликвидация са по-особени, то парадигмата за процесуалната автономия на отделните държави-членки на ЕС се разколебава. Следователно, последиците за висящите съдебни производства пред други съдилища в държави-членки на ЕС срещу ответника се определят от чл. 220 от Закона за дружествата на Република Кипър.

При това положение в случая е налице процесуална пречка за развитие и приключване на настоящото съдебно производство.

С Разпореждане от № 20254039/13.11.2020 г., съдът е предоставил възможност на ищеца в двумесечен срок от съобщението да представи доказателства дали е предявил вземането по настоящото производството пред съда в Република Кипър и дали последният е дал разрешение настоящото производство да продължи.



От разписка към съобщението се установява, че препис от Разпореждане от № 20254039/13.11.2020 г. е връчен на ищеца на 07.12.2020 г.

С молба с вх. № 25185547/14.12.2020 г. ищецът е представил доказателства, че е предявил вземанията пред ликвидатора назначен в производството пред Република Кипър и е представил и преведен препис от решението за откриване на производство по ликвидация. В молбата са изложени твърдения, че на този етап съда в Република Кипър не можел да даде разрешение, тъй като не се бил произнесъл.

Настоящият съдебен състав намира, че в случая въпреки твърденията на ищеца в молбата от 14.12.2020 г. за продължаване на настоящото производство е налице абсолютна процесуална пречка, поради което същото следва да бъде прекратено.

Според нормата на чл. 7, ал. 1 ГПК съдът служебно извършва необходимите процесуални действия по движението и приключването на делото – в този смисъл напр. Определение №391/10.06.2015 по дело №1855/2015 на ВКС, ГК, IV г.о. При това положение трябва да се наложи извод, че след като производството не може да продължи, то не може да остане спряно без по него да могат надлежно да се извършват процесуални действия, то същото следва да бъде прекратено.

Необходимо е да се изясни, че извода на съда по никакъв начин не уврежда правата на ищеца. Напротив, последният е представил доказателства, че вземането е предявено, поради което ако същото бъде прието от ликвидатора, респ. от съда в Република Кипър, то удовлетворение на креансата на ищеца ще се търси, евентуално постигне именно в производството по принудителна ликвидация. Обратно, ако вземането не бъде прието, то защитата на твърдяното от ищеца субективно материално, притезателно право на вземане ще трябва да се извърши по реда на правото на Република Кипър чрез съответно предвидените процесуални средства за установяване на неприетите вземания.

На следващо място трябва да се изтъкне и един телеологически аргумент – ако настоящото производство продължи без съответно разрешение на съда по ликвидацията, то практически дори да се достигне до благоприятен резултат за ищеца, съда в Кипър няма да зачете формираното СПН, респ. да приеме за изпълнение съдебно решение, което е постановено при противоречие с правилата за откритото производство по ликвидация. Подобно незачитане на ефекта на СПН на българското решение е логичен, доколкото целта на производството по несъстоятелност или ликвидация Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II) е, в светлината на член 268, параграф 1, буква г) от Директива 2009/138 предвижда, е колективно производство за реализиране на активите на застрахователно предприятие и разпределение на получените средства между кредиторите, акционерите или съдружниците, според случая, което предполага задължителна намеса на компетентните органи, а именно — в съответствие с член 268, параграф 1, буква а) от тази директива — на административните или съдебните органи на държавите членки с компетентност по отношение на мерките по оздравяване или процедурите по ликвидация – вж. т. 29 от Решение от 12.11.2020 г. на СЕС по дело C-427/19. Да се допусне противно би



означавало, да се стигне до една от формите на злоупотреба с право в международното частно право – т. нар. forum shopping , т. е. избор на подходящ съд, което би създавало възможност за увреждане на колективния интерес на кредиторите в производството по несъстоятелност или ликвидация.

Отделно от горното следва да се изясни, че принципната защита на ищеца по настоящото производство в рамките на Република България би могла да се осъществи срещу друг субект – Гаранционния фонд – арг. чл. 565 и сл. КЗ.

Следователно предявеният иск е процесуално недопустим, поради което исковата молба следва да бъде върната на основание чл. 130 ГПК, а производството да бъде прекратено.

Така мотивиран, Софийският районен съд

ОПРЕДЕЛИ:

ВЪЗОБНОВЯВА производството по гр. д .№ 45834/2018 г. по описа на П Г. О., 156-ти състав.

ВРЪЩА на основание чл. 130 ГПК искова молба с вх. № 2019875/11.07.2018 г., подадена от ЗАД „БУЛСТРАД ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП“ АД, ЕИК: 000694286 срещу ЗК „ОЛИМПИК“ АД, дружество регистрирано по законите на Република Кипър чрез ЗК „ОЛИМПИК – КЛОН БЪЛГАРИЯ“ КЧТ, ЕИК: 200737120.

ПРЕКРАТЯВА производството по гр. д .№ 45834/2018 г. по описа на П Г. О., 156-ти състав.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО може да бъде обжалвано в частта с която исковата молба е върната и производството е прекратено, имаща характер на разпореждане, в едноседмичен срок от съобщението до страните пред Софийски градски съд с частна жалба.

Препис от определението да се връчи на страните!

Определението е обжалвано, все още не е образувано дело в СГС!

V. Преюдициални запитвания в областта на трудовото право

1. Общ преглед – Александър Корнезов

В областта на трудовото право през разглеждания период са отправени общо три преюдициални запитвания, две от които са съединени за общо разглеждане от Съда на ЕС. Запитванията са отправени от Районен съд Пловдив и Районен съд Хасково, като по тях са постановени и заключения на генерален адвокат.

С преюдициалните запитвания се повдигат важни въпроси в областта на забраната за дискриминация, основана на „възраст“, от една страна, както и такива, които касаят правото на парично обезщетение за неизползван платен годишен отпуск за периода от незаконното



уволнение на работник до възстановяването му на работа с влязло в сила съдебно решение – от друга.

Преюдициалните запитвания, отправени от районен съд Пловдив по съединени дела С-250/09 и С-268/09, Георгиев, онагледяват два важни проблема, които трябва да бъдат взети под внимание при формулирането на едно преюдициално запитване. Първият проблем се свежда до това, че Съдът на ЕС не е компетентен да тълкува националното право, дори и то да е прието при транспониране на директива на ЕС. В този смисъл, преюдициален въпрос, с който се иска тълкуване на разпоредба от националното право, е недопустим. Вторият проблем е проблем по същество. В редица области от правото на ЕС – напр. в областта на свободите на движение и на забраната за дискриминация – за да се прецени дали е налице нарушение на правото на ЕС, е необходимо националният съд да изложи обосновано в запитването си дали процесната национална уредба преследва легитимна цел и каква е тя, както и да изложи относними съображения относно пропорционалността ѝ. Това се все важни въпроси, които следва да бъдат изяснени на национално равнище, и отразени в преюдициалното запитване. Ако те липсват, това затруднява Съда на ЕС да даде полезен отговор на поставените въпроси и го задължава да се огриначи с даване на общи насоки за тълкуване, които обаче, именно поради липсата на релевантните данни в самото преюдициално запитване, са по необходимост общи и абстрактни. Това от своя страна може да доведе до трудности при прилагането на решението на Съда на ЕС в главното дело. С други думи, колкото по-конкретно и по-пълно са отразени в самото преюдициално запитване релевантните националноправни и фактически елементи по делото, толкова по-полезен би бил отговорът на Съда на ЕС.

В случая, Съдът на ЕС оставя на националната юрисдикция да направи съответните проверки за преценка на съвместимостта на националното законодателство с правото на ЕС, и по-конкретно с Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите, давайки необходимите насоки за това. Това се оказва нелека задача, с която ще се занимаят впоследствие един първоинстанционен, два въззивни и два касационни съдебни състава, които ще достигнат до различни правни изводи. Това до голяма степен се обяснява с гореизложения проблем.

Що се отнася до преюдициалното запитване на Районен съд Хасково, по което е постановено решението на Съда на ЕС от 25 юни 2020 г., Върховен касационен съд на Република България и *Iscrea Vanca SpA* (C-762/18 и C-37/19, EU:C:2020:504), то има изключително важно значение за преосмислянето на българската съдебна практика в областта на трудовото право, а и за развитието на правото на ЕС. В действителност, от една страна, това решение доведе до коренна промяна в досегашната съдебна практика в България, според която се приемаше, че в периода, считано от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до отмяната на уволнението с влязло в сила съдебно решение и възстановяването на незаконно уволнен работник на предишната работа, последният не е престираал реално труд по трудовото правоотношение, поради което за този период от време за него не възниква право да ползва платен годишен отпуск, а в случай на последвало ново уволнение за този период от време



работодателят не дължи на работника обезщетение за неизползван платен годишен отпуск на основание член 224, алинея 1 от Кодекса на труда. Тази практика се оказва, в светлината гореспоменатото решение на Съда на ЕС, в противоречие с правото на ЕС, и беше, вследствие на него, изцяло преосмислена.

Това решение е също от значение и за развитието на правото на ЕС, тъй като допълва практиката на Съда на ЕС в областта на правото на платен годишен отпуск с хипотеза, която до този момент не беше разглеждана от него.

Друг важен приносен елемент на преюдициалното запитване е, че то е отправено в рамките на иск за обезщетение на вреди от нарушение на правото на ЕС, причинени от съд при постановяване на окончателен съдебен акт на последна инстанция, поради прилагане на национална съдебна практика, която е несъвместима с правото на ЕС. Това е нагледен пример за приложение на доктираната Köbler.

2. Решение от 18 ноември 2010 г., Георгиев, С-250/09 и С-268/09

2.1. Коментар на решението – Илияна Папазова

Контекст и нужда от преюдициалното тълкувателно запитване, което е отправено от Районен съд Пловдив:

Последният е бил сезиран с два иска, предявени от един и същ ищец. Първият иск е с правно основание чл.74 КТ, за обявяване на недействителност на клауза от сключен срочен трудов договор, във връзка с което е отправено преюдициално запитване, по което е образувано дело С- 268/09, а вторият е по трудов спор, с правно основание чл.344, ал.1, т.1, т.2 и т.3 КТ за признаване на незаконно на уволнението, извършено на основание чл.325, т.3 КТ, вр. с §11 от ПЗР на Закона за висшето образование и отмяна на заповедта за прекратяване на трудовото правоотношение, за възстановяване на заеманата длъжност и присъждане на обезщетение по чл.225, ал.1 КТ, по който е отправено преюдициално запитване и е образувано дело С- 250/09.

Поставените от националната юрисдикция въпроси са за тълкуване на чл.6 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27.11.2000г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите, касаят материя свързана със социалната политика на ЕС досежно приложението на принципа за равно третиране по признак „възраст“.

Фактите са следните:

Ищецът е започнал работа в ответния университет през 1985 г. като доцент. Трудовото му правоотношение е прекратено със заповед от 26.01.2006 г., считано от 6.02.2006 г. поради навършване на пенсионна възраст /65 години/.



Съгласно нормата на §11 от ПЗР на Закона за висшето образование /ЗВО/, по предложение на катедрения съвет, след разрешение от Академичния съвет, трудовите договори с хабилитираните лица, които заемат длъжността „професор“, при навършване на възрастта по чл.328, ал.1 т.10 КТ могат да бъдат удължени за срок една година, но не повече от три години, а за хабилитираните лица, които заемат длъжността „доцент“ – за срок от една година, но не повече от две години.

Въз основа на дадено разрешение от академичния съвет от 21.12.2005 г. по предложение на катедрения съвет, на основание §11 от ПЗР ЗВО, с ищеца е сключен на 16.02.2006 г. срочен трудов договор, за срок от една година, по силата на който се задължава да изпълнява длъжността преподавател, на пълно работно време. С допълнително споразумение от 21.12.2006 г., договорът му е удължен за още една година. През януари 2007 г. той е преназначен на работа като професор. С ново допълнително споразумение от 18.01.2008 г., договорът му е удължен за още една година.

През 2009 г., когато ищецът навършва 68-годишна възраст, трудовото му правоотношение е прекратено, на основание чл.325, т.3 КТ, поради изтичане на уговорения срок.

Заповедта е обжалвана с довод, че сключеният на основание §11 от ПЗР на ЗВО срочен трудов договор, е породил действие на договор за неопределено време, по смисъла на чл.67, ал.1, т.1 КТ, защото клаузата предвиждаща срок е недействителна, като противоречаща на разпоредбата на чл.6 от Директива 2000/78/ЕО, изброяващ изчерпателно случаите, при които са допустими различия в третирането на основание „възраст“.

В тази връзка, РС Пловдив спира производството и отправя следните преюдициални въпроси към Съдът на ЕС:

По дело С-250/09:

1. Дали разпоредбите на Директива 2000/78/ЕО изключват приложението на национален закон, който не допуска сключването на безсрочни трудови договори с професори, навършили 65 годишна възраст? Съобразявайки чл.6 от Директива 2000/78/ЕО – обективно и обосновано оправдани от законосъобразна цел, както и пропорционални ли са – предвидените в чл.7, ал.1, т.6 от Закона за защита от дискриминация /ЗЗДискр./ предвиждания, въвеждащи възрастови ограничения при заемане на конкретна длъжност, имайки пред вид, че Директивата е транспонирана в българското законодателство изцяло? и

2. Дали разпоредбите на Директива 2000/78/ЕО, изключват приложението на национален закон, който предвижда задължително пенсиониране на професори, навършили 68 годишна възраст? Възможно ли е, при изложените факти и обстоятелства по настоящето дело и в случай на констатирано противоречие между разпоредбите на Директива 2000/78/ЕО и релевантното национално законодателство, в което въпросната директива е транспонирана, тълкуването на разпоредби от общностното право да доведе до неприлагане на националното законодателство?

По дело С-268/09 допълнително поставя и въпроса:

3. Дали националното законодателство установява навършването на посочената възраст като единствено условие за прекратяване на безсрочното трудово правоотношение и за



възможността за продължаването му като срочно трудово правоотношение между същите работник и работодател, на същата длъжност? Дали националното законодателство установява максимална продължителност и брой на продължаването на срочното трудово правоотношение със същия работодател след трансформиране на безсрочния договор в срочен, след изтичането на които е невъзможно продължаването на трудовото правоотношение между същите страни?

На третия поставен въпрос, който изисква тълкуване на националното законодателство, Съдът на ЕС не дава отговор. Той потвърждава трайната си практика /вж.решение от 7.09.2006г., Marrosu и Sardino, C-53/04/, че не разполага с компетентност за извършване на подобно тълкуване, което изцяло е поверено на запитващата юрисдикция.

Решение на Съда на Европейския съюз:

Първите два поставени въпроса са разгледани заедно, като е прието, че запитващата юрисдикция желае да установи: „дали Директива 2000/78/ЕО, и по-конкретно член 6, параграф 1 от нея, допуска национално законодателство като разглеждането в главното производство, което предвижда задължително пенсиониране на университетските професори, навършили 68-годишна възраст, и възможността да продължат да упражняват дейността си след 65-годишна възраст само посредством срочен договор, сключен за срок от една година, който може да се поднови най-много два пъти? При утвърдителен отговор, тази юрисдикция иска да се установи, дали подобно законодателство следва да се остави без приложение.

Съдът посочва, че отговорът следва да бъде даден съобразно целта на Директива 2000/78/ЕО, конкретизирана в член 1: да установи обща рамка, за да гарантира на всяко лице равно третиране „в областта на заетостта и професиите“, като се предостави ефикасна защита срещу дискриминацията, основана на някой от посочените признаци, сред които е възрастта.

Първото, което Съдът на ЕС преценя, е дали национално законодателство като разглежданото в главното производство попада в приложното поле на Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27.11.2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите, която в член 3, параграф 1, буква в/, предвижда, че се прилага в сферите на компетентност, поверени на Европейския съюз спрямо всички лица, във връзка с условията за наемане и условията на труд, включително условията за уволнение и заплащане. Съдът прави извод, че „националната уредба, предвиждаща задължително пенсиониране на университетските преподаватели на 68-годишна възраст, засяга условията за наемане и условията на труд“, по смисъла на горесцитирания член 3, параграф 1, буква в/, защото забранява на съответните лица да упражняват дейността си след навършването на тази възраст. Същото важи и за разпоредбата, свързана със сключването на срочни договори, доколкото тя възпрепятства възможността университетските преподаватели на 65-годишна възраст да продължат да упражняват дейността си по безсрочен трудов договор.

Второто, което Съдът на ЕС изследва, е дали национално законодателство въвежда разлика в третирането, основана на възраст, по смисъла на член 2, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО и приема, че това е така. Доводите му са, че – предвид фактите в главното производство – националното законодателство третира университетският преподавател,



навършил 65-годишна възраст, по-малко благоприятно в сравнение с по-младите професори, защото за първите предвижда прилагането на срочни договори и възпрепятства възможността им да продължат да упражняват дейността си посредством безсрочни договори, каквато забрана за вторите няма. Третирането е по-малко благоприятно за университетския преподавател, защото вследствие на съществуващата законодателна уредба, наемането му на работа като професор, който няма възможност да работи по безсрочен договор, е по-несигурно.

Третото, което Съдът на ЕС проверява, е дали Директива 2000/78/ЕО допуска подобна разлика в третирането, въведена от националното законодателство, съобразявайки разпоредбите на член 2, параграф 2, буква в/, т.и/ и член 6 от директивата. Изходната му теза е, че тези разпоредби предвиждат, че разликите в третирането, основани на възраст, са допустими и не представляват дискриминация, ако в контекста на националното право те са обективно и обосновано оправдани от *законосъобразна цел*, включително законосъобразна политика по заетостта, трудов пазар и цели на професионалното обучение и ако *средствата за постигане на тази цел* са подходящи и необходими.

За да установи дали в конкретния случай разликите в третирането, основани на възраст, са допустими, Съдът посочва, че ще изследва целта на нормата на §11 от ПЗР ЗВО и констатира, че в разглежданото главно производство не се съдържа достатъчно точна информация по този въпрос. В представеното от запитващата юрисдикция национално законодателство не е посочена целта, която то преследва. Това налага, в съответствие с вече установената си практика /вж.решение 16.10.2007, Palacios de Villa, C-411/05, т.57, решение 5.03.2009, Age Concern England, C-388/07, т.45, решение 12.01.2010, Petersen, C-341/08, т.40/, Съдът да се опита да изведе целта въз основа на „други данни, изведени от общия контекст на съответната мярка“. Съобразява изразените становища в хода на делото /от университета, българското, германското и словенското правителства и Комисията/ и считайки, че „за да се прецени съвместимостта“ на националното законодателство с директивата е „необходимо точно да се издири целта, която то преследва“, посочва, че това следва да бъде направено от националния съд. Той е този, който познава най-добре фактите, с които е сезиран, и може съобразно тях да тълкува националната уредба. Той следва да идентифицира преследваната цел и да провери дали тя е законосъобразна по смисъла на чл.6, параграф 1, ал.1 от Директива 2000/78/ЕО.

За да е полезен на националната юрисдикция, Съдът дава някои насоки в това отношение, позовавайки се на практиката си по дело Palacios de Villa, C-411/05, т.65/. Съгласно същата „насърчаването на наемането на работа е законосъобразна цел на социалната политика или политиката по заетостта на държавите-членки“ и по-специално като мярка, приета с цел да се благоприятства достъпът на младите до упражняването на професията, както е прието и по дело Petersen, C-341/08, т.68. В този смисъл „насърчаването на наемането на работа във висшето образование, чрез предлагането на професорски длъжности на по-млади лица може да представлява законосъобразна цел“. Насърчаването на наемането им на работа може да е законосъобразна цел на социалната политика или политиката на заетост на държавите членки, но преценката трябва да е съобразно прилаганите мерки на националния пазар на труда, целящи



да подобрят шансовете за включване в активния живот на някои категории работници. Според становището на генералния адвокат – т.31 „мярка, приета с цел да се благоприятства достъпът на младите до упражняването на професията на университетския преподавател, може да се приеме за мярка, спадаща към политиката на заетостта“.

Освен проверката дали посочените от университета и от българското правителство цели съответстват на действителното положение, СЕС възлага на националния съд и тежестта да провери и дали средствата, използвани за постигането на подобни цели са „подходящи и необходими“, по смисъла на член 6, параграф 1, първа алинея от директивата. За да подпомогне тази проверка, Съдът дава следните указания:

-Посочва, че държавите-членки разполагат с голяма свобода на преценка не само при избора на конкретна цел в областта на социалната политика и политиката по заетостта, но и при определяне на мерките, с които могат да я осъществят

- Ръководейки се от приетото по дело Petersen, C-341/08, т.70, припомня, че „не изглежда необосновано органите в дадена държава-членка да приемат“, че възрастовата граница от 68-години, която води до напускане на пазара от най-възрастните практикуващи лекари и зъболекари, е подходяща. Съдът приема за релевантна тази преценка и по отношение на упражняването на дейност като тази на университетския професор. Този извод Съдът прави като съобразява, че длъжностите на университетските професори са по принцип ограничени на брой, че те са запазени за лица, достигнали до най-високата квалификация в съответната област и че за наемането на работа на професор е необходима свободна длъжност. Така извежда извода си, че „държава-членка може да счете за подходящо да определи възрастова граница за постигане на цели в политиката по заетостта“.

- Относно конкретния ѝ размер от 68 години, Съдът съобразява, че същата е с 5 години по-висока от възрастта, при която мъжете нормално могат да придобият право на пенсия в България, т.е. тя осигурява възможност за университетските професори „да продължат кариерата си през един сравнително дълъг период. Подобна мярка не би могла да се разглежда като прекомерно увреждаща законните искания на работниците, които са задължително пенсионирани“. В този смисъл приема, че „определянето на подобна възрастова граница за прекратяване на трудовия договор не надвишава необходимото за постигане на целите на политиката на заетостта“. Съдът изцяло споделя становището, изразено в т.34 от генералния адвокат, че би било релевантно да се признае, че държава членка може законосъобразно да гарантира съществуването на „уравновесена възрастова пирамида в рамките на преподавателското тяло на университетските преподаватели чрез въвеждане на възрастова граница“ и че „съвместната работа на преподаватели и научни изследователи от различни поколения, благоприятства обмяната на опит, както и нововъведенията и следователно спомага за повишение на качеството на образованието и научноизследователската дейност в университетите“.

Съобразявайки изложеното, Съдът на ЕС указва на националния съд да провери и възраженията на ищеца за несъгласуваност в законодателството, досежно действащата правна уредба, предвид твърденията на ищеца, че средната възраст на университетските преподаватели



е 58 години и броят им не надхвърля 1 000, т.е. липсва интерес от младите. Проверката следва да е дали законодателството прави разграничение от една страна между университетските доценти и професори, и от друга страна останалите университетските преподаватели, що се отнася до прилагането на срочни или безсрочни договори от момента, в който заинтересованото лице е навършило пенсионна възраст. Следва да се установи и дали подобно разграничение съответства на необходимост по отношение на преследваните цели или показва несъгласуваност в законодателството, което ще доведе до несъответствие с условията, предвидени в член 6, параграф 1 от директивата.

Последната проверка, която СЕС указва на националния съд да извърши, е във връзка „свсключването на срочни договори“. Принципът е, че „стабилната заетост“ е „основен елемент от защитата на работниците“. Независимо от това, съществуват обстоятелства, при които срочните трудови договори могат да отговарят на нуждите както на работодателите, така и на работниците /вж.т.87 решение С-268/06/. Затова независимо, че намира „националното законодателство, разглеждано в главното производство“ да „изглежда възможно да бъде обосновано“, Съдът на ЕС дава указания и за извършване на проверка във връзка със сключването на срочни договори, като посочва практиката си по решение от 22.11.2005 г., Mangold, С-144/04, т.64-65/, съгласно която „законодателството надвишава подходящото и необходимото за постигане на преследваната цел“ когато – от една страна „възрастта е уредена като единствен критерий за прилагане на срочен трудов договор, без да е доказано, че определянето на възрастов праг независимо от други съображения, свързани със структурата на разглеждания пазар на труда и от личното положение на заинтересованото лице, е обективно необходимо за постигането на целта“, а от друга – предлагането на срочни договори, които могат да се подновяват неопределен брой пъти до възрастта, когато работниците могат да се позоват на правото си на пенсия, „създава опасност през съществена част от професионалната им кариера да бъдат лишени от възможността да се ползват със стабилна заетост“, а това е основен елемент от защитата на работниците.

На поставените въпроси **Съдът отговаря:**

„Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27.11.2000г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите, и по-конкретно член 6, параграф 1 от нея следва да се тълкува в смисъл, че допусна национално законодателство като разглежданото в главното производство, което предвижда задължително пенсиониране на университетските професори, когато навършат 68- годишна възраст, и възможността да продължат да упражняват дейността си след 65- годишна възраст само посредством срочни договори за една година, които могат да се подновяват най-много два пъти, доколкото това законодателство преследва законосъобразна цел, свързана по-специално с политиката по заетостта и трудовия пазар, като осигуряването на качествено образование и оптимално разпределяне на професорските длъжности между поколенията, и позволява да се постигне тази цел с подходящи и необходими средства. *Националният съд следва да провери дали тези условия са изпълнени.*“



На въпроса – дали ако констатира, че тези условия не са изпълнени, националният съд следва да остави без приложение националното законодателство, Съдът отговоря положително:

„Що се отнася до спор между публична институция и частноправен субект в хипотеза, в която национално законодателство като разглежданото в главното производство не отговаря на условията, предвидени в член 6, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО, националният съд следва да остави това законодателство без приложение“.

Мотивите са, че частноправните субекти винаги – когато са изпълнени необходимите условия – следва да могат да се позоват на разпоредби на директива пред националните юрисдикции срещу държавата. Последната се разглежда широко, включително и в качеството ѝ на работодател или носител на публична власт. Съдът потвърждава практиката си, че университетът се разглежда като публична институция, на която могат да се противопоставят разпоредби на директива с непосредствено действие / решение по делото Petersen, C-341/08, т.81, решение от 7.09.2006г., Vassallo, C-180/04, т.26/.

Процесуална история:

РРайонен съд Пловдив, след възобновяване на производството, приема че нормата на §11 от ПЗР на ЗВО не противоречи на член 6, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО, поради което отхвърля предявените иски като неоснователни. В мотивите си е посочил, че е „направил процесуални усилия да установи съществуващите условия на пазара на труда във висшите учебни заведения“ и по-конкретно в ответното. Приел е за установено, че след уволнението на ищеца, в университета няма назначено друго лице на длъжността професор, а в самата катедра има пет доценти, които са със същата специалност. Освен това, когато се обявява конкурс за професор, той е за конкретно лице, по предложение на катедрения съвет. Такъв е бил обявен преди две години, но е прекратен и няма назначено лице. За периода 2006-2009 г. няма сключени договори с пенсионери. Крайният извод е, че §11 от ПЗР на ЗВО преследва законосъобразна цел.

Това решение е потвърдено от ОС Пловдив.

След подадена касационна жалба е допуснато касационно обжалване по въпрос: “Следва ли при преценката доколко с прекратяването на трудовото правоотношение с професор, работил при условията на §11 от ПЗР на ЗВО, е постигната целта за осигуряване на оптимално разпределение на професорските длъжности между поколенията, да бъде отчетено обстоятелството, че на мястото на уволнения не е назначен друг университетски преподавател, следва ли при извършване на тази преценка, съдът да съобрази – настъпило в хода на процеса изменение на чл.328, ал.1, т.10 КТ, как се разпределя доказателствената тежест при въведено в рамките на трудовия спор оплакване за неравно третиране по смисъла на Закона за защита от дискриминация, приложими ли са правилата на чл.159 ГПК и чл.266 ГПК към възможността страната да предложи на националния съд искане за отправяне на преюдициално запитване по реда на чл.628 ГПК и допустимо ли отправяне на повторно такова по различни въпроси? След отговор на посочените въпроси, касационната инстанция е достигнала до извод, който е противоположен на този, направен от първата и въззивната инстанции. Приела е за необоснован



извода, че с §11 от ПЗР на ЗВО е постигната целта за осигуряване на оптимално разпределение на професорските длъжности между поколенията чрез подходящи и оптимални средства, както и че разпоредбата е приложена изцяло в синхрон с изискванията на член 6, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО. Счела е, че изложените мотиви дават основание да се приеме, че спрямо ищеца не е осъществена пряка дискриминация, по смисъла на чл.4, ал.2 ЗЗДискр., но не и че не е налице неблагоприятно третиране, по смисъла на чл.4, ал.3 ЗЗДискр., в който смисъл са квалифицирани изложените от ищеца доводи. Касационният съд е приел, че неправилно /поради допуснати съществени процесуални нарушения/ са били заличени /поради възникнали трудности при събирането им/, необходимите за изискуемата се преценка доказателства. Отменил е постановения акт и е върнал делото за въззивния съд за ново разглеждане и решаване на спора след „събиране на заличените и недопуснати доказателства от първоинстанционния съд относно заетостта и трудовия пазар на хабилитираните преподаватели във висшите учебни заведения“.

При новото разглеждане на делото, въззивният съд е изпълнил дадените му указания и е постановил акт, с който е потвърдил решението на първоинстанционния съд за отхвърляне на предявените иски. Допуснати и събрани са исканите доказателства за проверка и анализ на трудовия пазар в България относно лицата, придобили научно звание професор по специалността на въззивника –технология на машиностроението, колко е техния брой /22/, възрастта им /средно около 70г./, каква част от тях са трудово заети по специалността във висши учебни заведения /петима/, колко от тях са с прекратени трудови договори към февруари 2009 г. и към датата на решаване на спора, каква е средната възраст на придобиването на научно звание професор по тази специалност. Взето е предвид заключение на експертиза, изготвено на база данни, посочени от БАН, Синдиката за висше образование и наука и НАП. Този акт е влязъл в сила, след като касационната инстанция не е допуснала касационното му обжалване, считайки за изпълнени дадените указания и намирайки поставените от касатора въпроси за идентични с тези, които са поставени при първото касационно обжалване. В мотивите на нито една от националните инстанции не е цитирана практика на СЕС.

Значение за националното право:

1. Решението на СЕС по съединени дела С – 250/09 и С – 268/09 посочва начинът, по който следва да се прилага чл.6 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27.11.2000г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите от националния съдия: съобразно целта на Директива 2000/78/ЕО, конкретизирана в член 1 от същата и след преценка дали национално законодателство въвежда разлика в третирането, основана на възраст, по смисъла на член 2, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО. Когато се установи, че такава разлика в третирането е налице следва да се прецени дали тя е допустима и не представлява дискриминация. Това става чрез проверка : дали въведената от националното законодателство разлика в третирането, основана на възраст е обективно и обосновано оправдана от *законосъобразна цел*, включително *законосъобразна политика* по заетостта,



трудов пазар и цели на професионалното обучение и дали *средствата за постигане на тази цел* са подходящи и необходими.

2. Решението на СЕС по съединени дела С – 250/09 и С – 268/09 е показателно за начина на разсъждение на Съда на ЕС и националния съд. То поставя и големият въпрос за начина, по който следва да процедира националният съд в случаите, когато СЕС тълкувайки правото на ЕС приема, че то допуска национално законодателство като разглежданото в главното производство, **но** възлага на националния съд да извърши някои задължителни проверки, както в случая дали предвиденото задължително пенсиониране на университетските професори, когато навършат 68-годишна възраст е в съответствие с целта на Директива 2000/78/ЕО и дали средствата, използвани за постигане на тази цел са „подходящи и необходими“. В случая – с тези проверки са се занимавали един районен, два въззивни съдебни състава и два касационни и са стигали до различни правни изводи. В решаващата си дейност те са се водели от дадените им указания от СЕС, но са разсъждавали различно. Този факт подчертава необходимостта от задълбочено познаване на практиката на СЕС.

3. Решението на СЕС по съединени дела С – 250/09 и С – 268/09 е релевантно и към въпроса за изискуемото съдържание на отправеното преюдициално запитване досежно посочването на приложимото национално право. То е илюстрация на необходимостта, в случаите, когато правото на ЕС обвързва преценката на Съда с необходимост от изследване на целта на националната норма и средствата за постигането ѝ, запитващата юрисдикция да прилага и допълнителни данни в тази посока, по възможност - мотивите за приемане на съответния акт, или кратка история на приемане и развитие на съответната правна уредба. Това ще позволи на Съда на ЕС да даде по-полезен и по-конкретен отговор на поставените въпроси.

4. Съдът на ЕС за пореден път потвърждава категоричното си становище, че не дава отговор на въпроси, които изискват тълкуване на националното законодателство, поради което националната юрисдикция не следва да отправя въпроси, които са формулирани по следния начин: „Дали националното законодателство установява...“

2.2. Решение от 18 ноември 2010 г., Георгиев, С-250/09 и С-268/09

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

18 ноември 2010 година(*)

„Директива 2000/78/ЕО — Член 6, параграф 1 — Забрана на дискриминацията, основана на възраст — Университетски професори — Национална разпоредба, предвиждаща сключването на срочни трудови договори след 65-годишна възраст — Задължително пенсиониране на 68-годишна възраст — Обосноваване на разликите в третирането, основани на възрастта“

По съединени дела С-250/09 и С-268/09



с предмет две преюдициални запитвания, отправени на основание член 234 ЕО от Районен съд Пловдив (България) с определения от 23 юни 2009 г., постъпили в Съда съответно на 6 и 10 юли 2009 г., в рамките на производства по дела

Васил И. Георгиев

срещу

Технически университет — София, филиал Пловдив,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: г-н J. N. Cunha Rodrigues, председател на състав, г-н Ал. Арабаджиев, г-н А. Rosas, г-н А. Ó Caoimh и г-жа Р. Lindh (докладчик), съдии,

генерален адвокат: г-н Y. Bot,

секретар: г-н А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за г-н Георгиев, от адв. К. Бончева и адв. Г. Черничерска,
- за Технически университет — София, филиал Пловдив, от г-н К. Илиев, в качеството на представител,
- за българското правителство, от г-н Т. И. и г-жа Е. Петранова, в качеството на представители,
- за германското правителство, от г-н М. Lumma и г-н J. Möller, в качеството на представители,
- за словашкото правителство, от г-жа В. Ricziová, в качеството на представител,
- за Комисията на Европейските общности, от г-н J. Enegren и г-жа Н. Николова, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 2 септември 2010 г.,

постанови настоящото

Решение



1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на член 6, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7).

2 Запитванията са отправени в рамките на два спора между г-н Георгиев и Технически университет — София, филиал Пловдив (наричан по-нататък „университетът“) относно, от една страна, наемането му на работа на срочен трудов договор след 65-годишна възраст, и от друга страна, задължителното му пенсиониране на 68-годишна възраст.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2000/78

3 Съображение 25 от Директива 2000/78 гласи:

„Забраната за дискриминация въз основа на възраст е важна част от изпълнението на целите, заложи в Насоките по [з]аетостта, и насърчава многообразието на работната сила. Все пак, разликите в третирането въз основа на възраст, могат да бъдат оправдани при определени условия и следователно се изискват специфични разпоредби, които могат да се различават в съответствие със ситуацията в държавите членки. Следователно е важно да се разграничат разликите в третирането, които са оправдани, в частност от законова политика по заетостта, трудовия пазар и целите на професионалното обучение и дискриминацията, която трябва да бъде забранена“.

4 Член 1 от посочената директива гласи, че целта ѝ е „да регламентира основната рамка за борба с дискриминацията, основана на религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация по отношение на заетостта и упражняването на занятие, с оглед прилагането в държавите членки на принципа за равно третиране“.

5 Член 2, параграф 1 и параграф 2, буква а) от същата директива предвижда:

„1. За целите на настоящата директива „принципът за равно третиране“ означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация въз основа, на който и да е от признаците, посочени в член 1.

2. За целите на параграф 1:

а) проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е, било е, или би било третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа един от признаците, упоменати в член 1“.

6 Член 3 от Директива 2000/78, озаглавен „Приложно поле“, предвижда следното в параграф 1, буква в):



„В границите на сферите на компетентност, поверени на Общността, настоящата директива се прилага към всички лица от публичния и частния сектор, включително публични органи, във връзка с:

[...]

в) условия за наемане и условия на труд, включително условията за уволнение и заплащане“.

7 Член 6, параграф 1 от Директивата гласи:

„Независимо от член 2, параграф 2, държавите членки могат да регламентират, че разлики в третирането на основание възраст не представляват дискриминация, ако в контекста на национално право, те са обективно и обосновано оправдани от законосъобразна цел, включително законосъобразна политика по заетостта, трудов пазар и цели на професионалното обучение и, ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими.

Такива разлики в третирането могат да включват освен другото:

а) създаването на специални условия за достъп до заетост и професионално обучение, заетост и упражняване на занятие, включително условия за уволнение и възнаграждение, на млади хора, по-възрастни работници, лица, които издържат други лица, за да се насърчава тяхната професионална интеграция или да се осигури тяхната защита;

б) определянето на минимални условия за възраст, професионален опит или старшинство в службата за достъп до заетост или до определени [предимства], свързани със заетостта;

в) определянето на максимална възраст за наемане, основана на изискване за обучение за дадената длъжност или необходимост от разумен период на заетост преди пенсиониране“.

Рамковото споразумение за срочната работа

8 Текстът на клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение за срочната работа, сключено на 18 март 1999 г., което се съдържа в приложението към Директива 1999/70/СЕ на Съвета от 28 юни 1999 година относно Рамково споразумение за срочната работа, сключено между Европейската конфедерация на профсъюзите (CES), Съюза на индустриалците в Европейската общност (UNICE) и Европейския център на предприятията с държавно участие (СЕЕР) (ОВ L 175, стр. 43; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 129), е следният:

„За да предотвратят злоупотреба, която произтича от използването на последователни срочни трудови договори или правоотношения, държавите членки, след консултация със социалните партньори в съответствие с националното законодателство, колективните трудови договори или практика, и/или социалните партньори, когато няма еквивалентни правни мерки



за предотвратяване на злоупотребата, въвеждат, по начин, който отчита специфичните сектори и/или категории работници, една или повече от следните мерки:

а) обективни причини, които оправдават подновяването на такива договори или правоотношения;

б) максималната обща продължителност на последователните срочни трудови договори или правоотношения;

в) броят на подновяванията на такива договори или правоотношения“.

Националната правна уредба

9 Българският Кодекс на труда (обн., ДВ, бр. 26 от 1 април 1986 г.) в редакцията му след изменението, обнародвано в ДВ, бр. 105 от 29 декември 2005 г. (наричан по-нататък „Кодексът на труда“), предвижда в член 68, алинея 1, точка 1 и алинея 4 следните разпоредби:

„(1) Срочен трудов договор се сключва:

1. за определен срок, който не може да бъде по-дълъг от 3 години, доколкото в закон или в акт на Министерския съвет не е предвидено друго;

[...]

(4) По изключение срочен трудов договор по ал. 1, т. 1 за срок най-малко една година може да се сключва за работи и дейности, които нямат временен, сезонен или краткотраен характер. Такъв трудов договор може да се сключи и за по-кратък срок по писмено искане на работника или служителя. В тези случаи срочният трудов договор по ал. 1, т. 1 със същия работник или служител за същата работа може да се сключва повторно само веднъж за срок най-малко една година“.

10 Член 325, точка 3 от Кодекса на труда предвижда, че трудовият договор се прекратява без предизвестие от страните с изтичане на уговорения срок.

11 Съгласно член 328 от Кодекса на труда:

„(1) Работодателят може да прекрати трудовия договор, като отправи писмено предизвестие до работника или служителя в сроковете по чл. 326, ал. 2 в следните случаи:

[...]

10. при придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, а за професори, доценти, старши научни сътрудници I и II степен и доктори на науките — при навършване на 65-годишна възраст;

[...]“.



12 Българският Закон за висшето образование (обн., ДВ, бр. 112 от 27 декември 1995 г.) в редакцията му след изменението, обнародвано в ДВ, бр. 103 от 23 декември 2005 г., предвижда в параграф 11 от преходните и заключителни разпоредби:

„По предложение на катедрения съвет и съвета на основното звено и/или филиала, след решение на академичния съвет трудовите договори с хабилитираните лица, които заемат длъжността „професор“, при навършване на възрастта по чл. 328, ал. 1, т. 10 от Кодекса на труда могат да бъдат удължени за срок една година, но за не повече от три години, а за хабилитираните лица, които заемат длъжността „доцент“ — за срок една година, но за не повече от две години“.

13 Член 7, алинея 1, точка 6 от Закона за защита от дискриминация (обн., ДВ, бр. 86 от 30 септември 2003 г.) в редакцията му след изменението, обнародвано в ДВ, бр. 105 от 29 декември 2005 г., предвижда, че не представлява дискриминация „определянето на максимална възраст за наемане на работа, което е свързано с необходимостта от обучение за заемане на съответната длъжност или с необходимостта от разумен срок за заемане на длъжността преди пенсиониране, при условие че това е обективно оправдано за постигане на законна цел и средствата за постигането ѝ не надвишават необходимото“.

Споровете по главното производство и преюдициалните въпроси

14 През 1985 г., г-н Георгиев започва работа като доцент в университета.

15 Трудовото му правоотношение е прекратено, считано от 6 февруари 2006 г., поради навършване на предвидената пенсионна възраст, а именно 65 години.

16 Академичният съвет на университета обаче дава разрешение за удължаване на трудовия договор на г-н Георгиев на основание параграф 11 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за висшето образование. За тази цел е сключен нов договор за една година (наричан по-нататък „договорът“), в който се предвижда, че заинтересованото лице ще работи като преподавател в Инженерния факултет.

17 С допълнително споразумение от 21 декември 2006 г. договорът е удължен за една година.

18 През януари 2007 г. г-н Георгиев е преназначен на работа като професор.

19 С ново допълнително споразумение от 18 януари 2008 г. договорът е удължен за още една година.

20 През 2009 г., през която г-н Георгиев навършва 68-годишна възраст, трудовото правоотношение между него и университета е прекратено със заповед на директора на последния на основание член 325, точка 3 от Кодекса на труда.

21 Г-н Георгиев предявява два иска пред запитващата юрисдикция. С първия, който е в основата на дело С-268/09, иска да се установи, че е недействителна клаузата в срочния му



договор, която ограничава срока на последния до една година, и че този договор трябва да се счита за безсрочен договор. Вторият иск, който е в основата на дело С-250/09, се отнася до заповедта на директора на университета за прекратяване на трудовото правоотношение на заинтересованото лице с този университет, когато последното навършва 68-годишна възраст.

22 Запитващата юрисдикция посочва, че има съмнения относно тълкуването на член 6 от Директива 2000/78 във връзка с решаването на споровете, с които е сезирана.

23 При тези обстоятелства Районен съд Пловдив решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси, от които първите два са общи за двете дела, а третият е поставен само по дело С-268/09:

„1) [Изключват ли] разпоредбите на [Директива 2000/78] [...] приложението на национален закон, който не допуска сключването на безсрочни трудови договори с професори, навършили 65-годишна възраст? [П]о-конкретно, съобразявайки член 6, параграф 1 от Директивата, обективно и обосновано оправдани от законосъобразна цел, както и пропорционални ли са предвидените в член 7, алинея 1, точка 6 от Закона за [защита] от дискриминация предвиждания, въвеждащи възрастови ограничения при заемането на конкретна длъжност, имайки предвид, че Директивата е транспонирана в българското законодателство изцяло?

2) [Изключват ли] разпоредбите на [Директива 2000/78] [...] приложението на национален закон, който предвижда задължително пенсиониране на професори, навършили 68-годишна възраст? Възможно ли е при изложените факти и обстоятелства по настоящото дело и в случай на констатирано противоречие между разпоредбите на [Директива 2000/78] и релевантното национално законодателство, в което въпросната директива е транспонирана, тълкуването на разпоредби от общностното право да доведе до неприлагане на националното законодателство?

3) [Установява ли] националното законодателство [...] навършването на посочената възраст като единствено условие за прекратяване на безсрочното трудово правоотношение и за възможността за продължаването му като срочно трудово правоотношение между същия работник и същия работодател на същата длъжност? [Установява ли] националното законодателство [...] максимална продължителност и брой на продължаванията на срочното трудово правоотношение със същия работодател след трансформирането на безсрочния договор в срочен, след изтичането на които е невъзможно продължаването на трудовото правоотношение между страните?“.

24 С Определение на председателя на Съда от 14 септември 2009 г. дела С-250/09 и С-268/09 са съединени за целите на писмената и устната фаза на производството, както и на съдебното решение.

По преюдициалните въпроси

По първите два въпроса



25 С първите си два въпроса, които следва да се разгледат заедно, по същество запитващата юрисдикция иска да установи дали Директива 2000/78, и по-конкретно член 6, параграф 1 от нея, допуска национално законодателство като разглежданото в главното производство, което предвижда задължителното пенсиониране на университетските професори, навършили 68-годишна възраст, и възможността да продължат да упражняват дейността си след 65-годишна възраст само посредством срочни договори, сключени за срок от една година, който може да се поднови най-много два пъти. При утвърдителен отговор тази юрисдикция иска да се установи дали подобно законодателство трябва да се остави без приложение.

26 В началото следва да се подчертае, както е видно от заглавието и съображенията, а също и от съдържанието и целта на Директива 2000/78, че тя цели да регламентира основна рамка, за да се гарантира на всяко лице равно третиране „в областта на заетостта и професиите“, като му се предостави ефикасна защита срещу дискриминацията, основана на някой от признаците, посочени в член 1 от тази директива, сред които е възрастта.

27 За да се отговори на първите два въпроса, следва да се провери дали национално законодателство като разглежданото в главното производство попада в приложното поле на Директива 2000/78, дали въвежда разлика в третирането в зависимост от възрастта и, при утвърдителен отговор, дали тази директива допуска подобно различно третиране.

28 На първо място, относно въпроса дали национално законодателство като разглежданото в главното производство попада в приложното поле на Директива 2000/78, от член 3, параграф 1, буква в) от тази директива следва, че тя се прилага в сферите на компетентност, поверени на Европейския съюз спрямо всички лица във връзка с условията за наемане и условията на труд, включително условията за уволнение и заплащане.

29 Националната разпоредба, предвиждаща задължителното пенсиониране на университетските професори на 68-годишна възраст, засяга условията за наемане и условията на труд, по смисъла на член 3, параграф 1, буква в) от Директива 2000/78, като забранява на съответните лица да упражняват дейността си след навършването на тази възраст.

30 Що се отнася до разпоредбата, свързана със сключването на срочни договори, тя засяга условията за наемане и условията на труд, по смисъла на член 3, параграф 1, буква в), тъй като възпрепятства възможността университетските професори, навършили 65-годишна възраст, да продължат да упражняват дейността си по безсрочен договор.

31 На второ място, относно въпроса дали разглежданото в главното производство национално законодателство води до различно третиране, основано на възрастта, по смисъла на член 2, параграф 1 от Директива 2000/78, следва да се напомни, че съгласно тази разпоредба „принципът за равно третиране“ означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация въз основа на който и да било от признаците, посочени в член 1“ от тази директива. Член 2, параграф 2, буква а) от нея уточнява, че за целите на прилагането на параграф 1 от същия член проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа един от признаците, упоменати в член 1 от същата директива.



32 Като последица от прилагането на закон, предвиждащ задължителното пенсиониране на университетските професори, навършили 68-годишна възраст, тези лица са третираны по-малко благоприятно от други лица, упражняващи същата професия, по съображението че са надхвърлили 68-годишна възраст. Подобна разпоредба въвежда разлика в третирането, основана на възраст по смисъла на член 2, параграф 2, буква а) от Директива 2000/78 (вж. в този смисъл Решение от 16 октомври 2007 г. по дело *Palacios de la Villa*, C-411/05, Сборник, стр. I-8531, точка 51).

33 Относно националната разпоредба, свързана с прилагането на срочни трудови договори спрямо професори, навършили 65-годишна възраст, следва да се приеме, че като предвижда за последните този вид трудови договори и възпрепятства възможността им да продължат да упражняват дейността си посредством безсрочни договори, разглежданото в главното производство национално законодателство води и до различно третиране по отношение на тях в сравнение с по-младите професори, към които не се прилага подобна забрана.

34 Доводът на университета и на българското правителство, че подобно законодателство не е неблагоприятно спрямо съответните професори, тъй като им позволява евентуално да работят още три години след като са навършили възрастта, на която могат да бъдат пенсионираны и да започнат да получават пенсия, не може да опровергае посочения в предходната точка извод. Всъщност, след като тези професори не се ползват повече от възможността да работят по безсрочен трудов договор, подобно положение не е пречка условията за наемането им на работа да станат по-несигурни от условията за наемане на работа на професорите, които не са навършили 65-годишна възраст.

35 На трето място, следва да се провери дали разликата в третирането, произтичаща от прилагането на разпоредбите на разглежданото в главното производство национално законодателство, може да се обоснове по отношение на член 6 от Директива 2000/78.

36 В това отношение следва да се напомни, че член 6, параграф 1, първа алинея от посочената директива предвижда, че разлики в третирането на основание възраст не представляват дискриминация, ако в контекста на национално право са обективно и обосновано оправдани от законосъобразна цел, включително законосъобразна политика по заетостта, трудов пазар и цели на професионалното обучение, и ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими. Във втората алинея от същия параграф са изброени няколко примера за разлики в третирането като упоменатите в посочената първа алинея.

37 В това отношение следва да се отбележи, че примерът, който се съдържа в член 6, параграф 1, втора алинея, буква в) от Директива 2000/78, транспониран в националното българско право с член 7, алинея 1, точка б) от Закона за защита от дискриминация, на който съдят се позовава изрично в първия си въпрос, не изглежда относим към конкретния случай. Всъщност разглежданият в главното производство спор се отнася до прилагането на срочни договори след навършване на 65-годишна възраст и следователно до условията за наемане на работа след определена възраст, а не до максималната възраст за наемане, предвидена в посочения закон.



38 Следователно е необходимо да се анализират разглежданите в главното производство национални разпоредби с оглед на техните цели.

39 Определението за преюдициално запитване не съдържа информация по този въпрос и от преписката не е видно в разглежданото национално законодателство да е посочена целта, която то преследва.

40 Това обаче не означава, че в посоченото законодателство не се съдържа преследваната законосъобразна цел. Както Съдът вече е постановил, при липсата на уточнение в националното законодателство относно преследваната цел е важно други данни, изведени от общия контекст на съответната мярка, да позволяват установяване на целта, с която тя е приета, с оглед на упражняване на съдебен контрол за нейната законосъобразност, както и по отношение на това дали средствата, използвани за осъществяването ѝ, са подходящи и необходими (вж. Решение по дело *Palacios de la Villa*, посочено по-горе, точка 57, Решение от 5 март 2009 г. по дело *Age Concern England*, C-388/07, Сборник, стр. I-1569, точка 45 и Решение от 12 януари 2010 г. по дело *Petersen*, C-341/08, все още непубликувано в Сборника, точка 40).

41 Университетът и българското правителство поддържат, че разглежданото в главното производство национално законодателство преследва цел на социална политика, свързана с образованието и наемането на работа на преподавателите, както и с прилагането на конкретна политика на пазара на труда, която отчита особеното положение на работещите в рамките на съответната дисциплина лица, потребностите на съответното университетско учебно заведение и професионалните качества на съответното лице.

42 Другите правителства, представили становища пред Съда, а именно германското и словашкото правителство, както и Комисията на Европейските общности, смятат, че законосъобразната цел на национално законодателство като разглежданото в главното производство може да се състои в загрижеността да се гарантира качеството на образованието и на научноизследователската дейност чрез обновяване на преподавателския състав с наемането на работа на по-млади професори и да се разпределят оптимално длъжностите, като се постигне равновесие между поколенията.

43 Следва да се приеме, че университетът и българското правителство не уточняват ясно целта на това национално законодателство и се задоволяват основно да посочат, че то преследва цел от същия вид като упоменатата в член 6, параграф 1 от Директива 2000/78. За да се прецени обаче съвместимостта на подобно законодателство по отношение на тази директива, е необходимо точно да се издири целта, която то преследва, и тази задача следва да се изпълни от националния съд.

44 За да се даде полезен отговор на последния, следва да се вземат предвид представените от университета и от българското правителство становища относно целта на разглежданото в главното производство национално законодателство, както и становищата, представени по този въпрос от германското правителство, словашкото правителство и Комисията.



45 В това отношение посочените от университета и от българското правителство аспекти, свързани с образованието и наемането на работа на преподавателите, като и с прилагането на конкретна политика на пазара на труда, позволяваща да се отчете особеното положение на работещите в рамките на съответната дисциплина лица, могат да отговорят на желанието да се разпределят оптимално професорските длъжности между поколенията, по-специално чрез наемането на работа на по-млади професори. Относно последната цел обаче Съдът вече е постановил, че насърчаването на наемането на работа безспорно е законосъобразна цел на социалната политика или политиката по заетостта на държавите членки (Решение по дело *Palacios de la Villa*, посочено по-горе, точка 65), по-специално когато става въпрос за благоприятстване на достъпа на младите до упражняването на професия (вж. в този смисъл Решение по дело *Petersen*, посочено по-горе, точка 68). Така насърчаването на наемането на работа във висшето образование чрез предлагането на професорски длъжности на по-млади лица може да представлява такава законосъобразна цел.

46 Освен това, както отбелязва генералният адвокат в точка 34 от своето заключение, съвместната работа на преподаватели и научни изследователи от различни поколения благоприятства обмяната на опит, както и нововъведенията, и следователно спомага за повишаване на качеството на образованието и научноизследователската дейност в университетите.

47 Същевременно преписката не позволява да се счита, че целите, посочени от германското и словашкото правителство, както и от Комисията, съответстват на тези на българския законодател. Съществува съмнение по-конкретно с оглед на бележките, изложени от г-н Георгиев в писменото му становище. Всъщност последният смята, че университетът и българското правителство изразяват общи твърдения, и поддържа, че разглежданото в главното производство законодателство не е съобразено с действителното положение на съответния трудов пазар. Той твърди, че средната възраст на университетските професори е 58 години и че броят им не надхвърля 1 000 — положение, което се обяснявало с липсата на интерес на младите към професорската кариера. Следователно разглежданото в главното производство законодателство не служело за насърчаване на наемането на работа на младите.

48 В това отношение националният съд следва да разгледа фактическата обстановка и да провери дали посочените от университета и от българското правителство цели съответстват на действителното положение.

49 Остава още да се провери дали средствата, използвани за постигането на подобни цели, са „подходящи и необходими“ по смисъла на член 6, параграф 1, първа алинея от Директива 2000/78.

50 В това отношение следва да се напомни, че държавите членки разполагат с голяма свобода на преценката не само при избора на конкретна цел наред с други в областта на социалната политика и политиката по заетостта, но и при определянето на мерките, които могат да я осъществят (вж. Решение от 22 ноември 2005 г. по дело *Mangold*, C-144/04, *Recueil*, стр. I-9981, точка 63 и Решение по дело *Palacios de la Villa*, посочено по-горе, точка 68).



51 На първо място, относно определянето на възрастова граница от 68 години, Съдът е приел в точка 70 от Решение по дело Petersen, посочено по-горе, че с оглед на развитието на състоянието на заетостта в съответния сектор не изглежда необосновано органите в дадена държава членка да приемат, че прилагането на възрастова граница, която води до напускане на пазара от най-възрастните практикуващи лекари и зъболекари, може да даде възможност да се благоприятства заетостта на по-младите и че тази възраст изглежда достатъчно напреднала, за да служи като основание за прекратяване на разрешението за упражняване на дейност като зъболекар по договор със здравната каса.

52 Тази преценка е релевантна и по отношение на упражняването на дейност като тази на университетски професор. Всъщност, доколкото длъжностите на университетските професори са по принцип ограничени на брой и са запазени за лицата, достигнали до най-висока квалификация в съответната област, и при положение че за наемането на работа на професор трябва да е налице свободна длъжност, следва да се приеме, че държава членка може да счете за подходящо да определи възрастова граница за постигане на цели на политиката по заетостта като упоменатите в точки 45 и 46 от настоящото решение.

53 При все това, предвид направените от г-н Георгиев възражения, напомнени в точка 47 от настоящото решение, националният съд следва да провери дали положението на университетските професори в България съответства на описаното в предходната точка общото положение на университетските професори.

54 Що се отнася до възрастовата граница, уредена в разглежданото в главното производство национално законодателство, а именно 68 години, от преписката по делото е видно, че тя е с пет години по-висока от възрастта, на която мъжете нормално могат да придобият право на пенсия и да бъдат пенсионирани в посочената държава членка. Така тя позволява на университетските професори, на които е предоставена възможност да работят до 68-годишна възраст, да продължат кариерата си през един сравнително дълъг период. Подобна мярка не може да бъде разглеждана като прекомерно увреждаща законните искания на работниците, които са били задължително пенсионирани, защото са достигнали предвидената възрастова граница, тъй като релевантната правна уредба се основава не само на определена възраст, а взема предвид и обстоятелството, че в края на професионалната си кариера заинтересованите лица се ползват от финансово обезщетение чрез предоставянето на пенсия за осигурителен стаж и възраст като предвидената от националния режим, разглеждан в главното производство (вж. в този смисъл Решение по дело Palacios de la Villa, посочено по-горе, точка 73).

55 От това следва, че определянето на подобна възрастова граница за прекратяването на трудовия договор не надвишава необходимото за постигането на целите на политиката по заетостта, упоменати в точки 45 и 46 от настоящото решение, доколкото посоченото национално законодателство отговаря съгласувано и систематично на тези цели.

56 Националният съд следва да провери дали подобна възрастова граница действително отговаря на грижата за съгласуването и систематично постигане на посочените цели (вж. Решение от 10 март 2009 г. по дело Hartlauer, C-169/07, Сборник, стр. I-1721, точка 55 и Решение по дело Petersen, посочено по-горе, точка 53). По-конкретно той следва да провери



дали разглежданото в главното производство законодателство прави разграничение между, от една страна, университетските доценти и професори, и от друга страна, останалите университетски преподаватели, като не предвижда задължителното пенсиониране на последните, както твърди г-н Георгиев. Също така следва да се провери дали подобно разграничение съответства на необходимост по отношение на преследваните цели и на особеното положение на въпросните преподаватели, или напротив, показва наличието на несъгласуваност в законодателството, което поради това не отговаря на условията, предвидени в член 6, параграф 1 от Директива 2000/78.

57 На второ място, относно въпроса дали е подходящо и необходимо сключването на срочни договори след 65-годишна възраст, Съдът вече е имал повод да разгледа съвместимостта с Директива 2000/78 на национално законодателство, предвиждащо прилагането на такива договори след определена възраст.

58 Така в Решение по дело Mangold, посочено по-горе, Съдът е разгледал национално законодателство, позволяващо на съответните работодатели да сключват срочни трудови договори с работници, навършили 52-годишна възраст, независимо от това дали са били безработни преди сключването на договора, по отношение на преследваната цел, а именно да се насърчава професионалната интеграция на безработните възрастни работници.

59 В посоченото решение Съдът, от една страна, е отбелязал, че подобно законодателство води до положение, при което на работниците, за които то се отнася, могат да се предлагат срочни договори, които да се подновяват неопределен брой пъти до възрастта, на която могат да се позоват на правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст, което създава опасност през съществена част от професионалната им кариера да бъдат лишени от възможността да се ползват от стабилна заетост, която според Съда представлява основен елемент от защитата на работниците (вж. Решение по дело Mangold, посочено по-горе, точка 64). От друга страна, Съдът приема, че доколкото възрастта на съответния работник е уредена в подобно законодателство като единствен критерий за прилагане на срочен трудов договор, без да е доказано, че определянето на възрастов праг независимо от други съображения, свързани със структурата на разглеждания пазар на труда, и от личното положение на заинтересованото лице е обективно необходимо за постигането на целта за професионалната интеграция на безработните възрастни работници, следва да се счита, че това законодателство надвишава подходящото и необходимото за постигане на преследваната цел (Решение по дело Mangold, посочено по-горе, точка 65).

60 Следва да се отбележи, че национално законодателство като разглежданото в главното производство се различава ясно от разглежданото в Решение по дело Mangold, посочено по-горе, и изглежда възможно да бъде обосновано по смисъла на Директива 2000/78.

61 На първо място, прилагането на срочни договори за една година, които могат да се подновяват най-много два пъти, както и възрастовата граница от 68 години могат да отговарят на политика по заетостта, целяща по-специално да се благоприятства повишаването на помлади университетски преподаватели на длъжности на университетски професори. Всъщност, доколкото броят на последните е ограничен, прилагането на срочни договори спрямо тези професори, считано от навършване на 65-годишна възраст, позволява те да прекратят дейността



си в сравнително кратък период и следователно на тяхно място да се наемат на работа по-млади професори. Националният съд следва обаче да провери дали е такова положението на професорите, за които се отнася разглежданото в главното производство национално законодателство.

62 На второ място, прилагането на тези договори не е свързано само с условието работникът да е навършил определена възраст.

63 Напротив, както е видно от националното законодателство, посочено в точки 11 и 12 от настоящото решение, определящият фактор се отнася до обстоятелството, че професорът е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, наред с обстоятелството, че е навършил определена възраст, впрочем несъмнено по-висока от разглежданата в Решение по дело Mangold, посочено по-горе, а именно 65 вместо 52 години.

64 От подобно законодателство следва, че професорите, на които е предложен срочен договор, имат възможност да изберат да се пенсионират и да получават пенсия или да продължат да работят след 65-годишна възраст.

65 Освен това разглежданите в главното производство срочни договори са ограничени до една година и могат да се подновяват най-много два пъти, като така отговарят на изискванията, посочени в клауза 5, точка 1 от рамковото споразумение за срочната работа, за да се предотврати злоупотреба, която произтича от използването на последователни срочни договори.

66 При тези обстоятелства следва да се приеме, че национално законодателство, предвиждащо сключването на срочни договори, като разглежданото в главното производство, може да съгласува както потребностите на съответните професори, така и тези на университетите, и може да съставлява подходящо и необходимо средство за постигането на целите, напомнени в точки 45 и 46 от настоящото решение, ако това законодателство отговаря съгласувано и систематично на тези цели.

67 Във всички случаи, както бе напомнено в точка 56 от настоящото решение, националният съд следва да провери дали разглежданото в главното производство национално законодателство прави разграничение между, от една страна, университетските доценти и професори, и от друга страна, останалите университетски преподаватели, що се отнася до прилагането на срочни или безсрочни договори от момента, в който заинтересованото лице е навършило пенсионна възраст. Националният съд следва да провери по-конкретно и дали подобно разграничение съответства на необходимост по отношение на преследваните цели и на особеното положение на въпросните преподаватели, или напротив, показва наличието на несъгласуваност в законодателството, което поради това не отговаря на условията, предвидени в член 6, параграф 1 от Директива 2000/78.

68 Следователно на двата преюдициални въпроса следва да се отговори, че Директива 2000/78, и по-конкретно член 6, параграф 1 от нея, трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национално законодателство като разглежданото в главното производство, което предвижда задължителното пенсиониране на университетските професори, когато навършат 68-годишна



възраст, и възможността да продължат да упражняват дейността си след 65-годишна възраст само посредством срочни договори за една година, които могат да се подновяват най-много два пъти, доколкото това законодателство преследва законосъобразна цел, свързана по-специално с политиката по заетостта и трудовия пазар, като осигуряването на качествено образование и оптималното разпределяне на професорските длъжности между поколенията, и позволява да се постигне тази цел с подходящи и необходими средства. Националният съд следва да провери дали тези условия са изпълнени.

69 В хипотезата, в която тези условия не са изпълнени, запитващата юрисдикция иска също да се установи дали националното законодателство следва да се остави без приложение.

70 Съгласно постоянната практика на Съда, когато са изпълнени необходимите условия, за да могат частноправните субекти да се позоват на разпоредбите на директива пред националните юрисдикции срещу държавата, те могат да го сторят независимо от това дали последната действа в качеството на работодател или на носител на публичната власт (в този смисъл вж. по-специално Решение от 12 юли 1990 г. по дело Foster и др., C-188/89, Recueil, стр. I-3313, точка 17, както и Решение от 5 февруари 2004 г. по дело Rieser Internationale Transporte, C-157/02, Recueil, стр. I-1477, точка 23).

71 От преписката е видно, че запитващата юрисдикция приема за установено, че университетът е публична институция, спрямо която могат да бъдат противопоставени разпоредбите на директива с непосредствено действие (в това отношение вж. по-специално Решение от 7 септември 2006 г. по дело Vassallo, C-180/04, Recueil, стр. I-7251, точка 26 и цитираната съдебна практика).

72 Впрочем в рамките на спор между частноправен субект и подобна институция Съдът вече е имал повод да уточни последиците, произтичащи от несъвместимост на националното право с предвидената в член 2 и член 3, параграф 1, буква в) от Директива 2000/78 забрана за дискриминация, основана на възрастта, що се отнася до условията за наемане и условията на труд. Съдът е постановил, че в подобен случай следва да се остави без приложение национален закон, който противоречи на тази директива (вж. в този смисъл Решение по дело Petersen, посочено по-горе, точка 81).

73 Ето защо на запитващата юрисдикция следва да се отговори, че що се отнася до спор между публична институция и частноправен субект в хипотезата, в която национално законодателство като разглежданото в главното производство не отговаря на условията, предвидени в член 6, параграф 1 от Директива 2000/78, националният съд следва да остави това законодателство без приложение.

По третия въпрос

74 С третия си въпрос запитващата юрисдикция иска от Съда да даде тълкуване на разглежданото в главното производство национално законодателство.

75 В това отношение трябва да се напомни, че в рамките на производството, предвидено в член 267 ДФЕС, Съдът няма компетентност да тълкува националното право, тъй



като тази задача е поверена изключително на запитващата юрисдикция (вж. Решение от 7 септември 2006 г. по дело Marrosu и Sardino, C-53/04, Recueil, стр. I-7213, точка 54).

76 В някои случаи Съдът е имал възможност от въпроси, отнасящи се очевидно до националното право, да направи изводи за проблеми, свързани с тълкуването на правото на Съюза, чието разглеждане от Съда би могло да бъде от полза за запитващата юрисдикция, за да реши спора, с който е сезирана.

77 Все пак по дело C-268/09, по което е поставен третият въпрос, не е възможно да се изведе наличието на подобни проблеми, които да се различават от разгледаните в отговор на първите два въпроса.

78 Ето защо не следва да се отговаря на третия въпрос.

По съдебните разноски

79 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите, и по-конкретно член 6, параграф 1 от нея, трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национално законодателство като разглежданото в главното производство, което предвижда задължителното пенсиониране на университетските професори, когато навършат 68-годишна възраст, и възможността да продължат да упражняват дейността си след 65-годишна възраст само посредством срочни договори за една година, които могат да се подновяват най-много два пъти, доколкото това законодателство преследва законосъобразна цел, свързана по-специално с политиката по заетостта и трудовия пазар, като осигуряването на качествено образование и оптималното разпределяне на професорските длъжности между поколенията, и позволява да се постигне тази цел с подходящи и необходими средства. Националният съд следва да провери дали тези условия са изпълнени.

Що се отнася до спор между публична институция и частноправен субект в хипотезата, в която национално законодателство като разглежданото в главното производство не отговаря на условията, предвидени в член 6, параграф 1 от Директива 2000/78, националният съд следва да остави това законодателство без приложение.



2.3. Решение № 1567/26.04.2011 г. по гр. дело № 2313/2009 г. на Районен съд – Пловдив, XVIII граждански състав (отменено)

Районен съд – Пловдив в публично заседание на 12.04.2011 г., в състав:

Председател: НИКОЛАЙ АНГЕЛОВ

при секретаря Ваня Койчева, като разгледа докладваното от съдията гр, д. №2313 по описа за 2009 г., за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е образувано по обективно съединени искиове с правна квалификация - чл. 344 ал, 1 т. 1, т. 2 и т. 3, във връзка с чл. 225 ал. 1 от Кодекса на труда.

Ищецът В. И. Г, ЕГН *****, чрез адв. Ч. твърди, че е работил в*. *. С, Филиал гр. Пловдив, (адрес) по трудов-договор на длъжност „професор“, като със Заповед № I-04 от 13.01.2009 г. считано от 05.02.2009 г. трудовото му правоотношение било прекратено на основание чл. 325, т. 3 от Кодекса на труда във вр. пар. 11 от ПЗР на ЗВО. Същият оспорва законността на уволнението. Въз основа на изложените обстоятелства, моли съда да отмени Заповед № I-04 от 13.01.2009 г., да бъде възстановен на длъжността „професор“ в *. *, С. Филиал П., както и да му бъде присъдено обезщетение за оставане без работа в резултат на незаконно уволнение в периода 05.02.2009-05.08.2009 г., в размер на 9096 лв., ведно с законната лихва от завеждане на исковата молба до окончателното изплащане на сумата. Претендира разноски.

Ответникът - *. *. С., Филиал гр. П., ул. „Ц. Д.“ № **, чрез процесуалния си представител адвокат Т., оспорва предявените искиове и моли същите да бъдат отхвърлени като неоснователни. Претендира разноски.

Съдът след преценка на събраните по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност намира за установено следното:

При наличие на правен интерес от предявените искиове, същите се явяват процесуално допустими.

По същество от събраните доказателства се установява, че през 1985 г. г-н В. Г. започва работа в *. *. -С. (**-С.), Филиал П. като доцент. Поради навършване на 65-годишна възраст трудовото правоотношение между ищеца и работодателя е прекратено със Заповедно 1-59/26.01.2006 г., считано от 06.02.2006 г. поради навършване на пенсионна възраст. С Решение от 21.12.2005 г. Академичният съвет на **-С. дава разрешение за продължаване на трудовия договор на г-н Г., на основание пп. 11бтТПреходните и заключителните разпоредби (ПЗР) от Закона за висшето образование (ЗВО). Според този текст: „(Изм. - ДВ, бр.28 от 1996 г., бр. 58 от 1997 г., бр. 54 от 2000 г., бр. 48 от 2004 г., бр. 83 от 2005 г.) По предложение на катедрения съвет и съвета на основното звено и/или филиала, след решение на академичния съвет трудовите договори с хабилитираните лица, които заемат длъжността „професор“, при навършване на възрастта по чл. 328, ал. 1, т. 10 от Кодекса на труда могат да бъдат удължени за срок една година, но за не повече от три години, а за хабилитираните лица, които заемат длъжността „доцент“ - за срок една година, но за не повече от две години.“



На това основание между ищеца и **-С., Филиал П. е сключен Трудов договор № 1-107/16,02,2006 г., при който г-н В. Г. се задължава да изпълнява работа като преподавател на пълно работно време във Факултет по машиностроене и уредостроене към Катедра „Машиностроителна техника и технологии“. В договора е посочено, че той е сключен за срок от една година. С Допълнително споразумение № 1-1007/21.12.2006 г. договорът е удължен за една година. С Допълнително споразумение № 1-27/19.01.2007 г. ищецът е преназначен на работа като „професор“. С Допълнително споразумение № 1-21-198/18.01.2008 г. договорът е удължен за още една година. Със Заповед № 1-04/13.01.2009 г. на Директора на *. *. -С., Филиал П., считано от 05.02.2009 г., трудовото правоотношение между Университета и проф. В. Г. е прекратено на основание чл. 325, т. 7 от Кодекса на труда (поради изтичане на уговорения срок). Ищецът твърди, че сключеният на основание пар. 11 от ПЗР към ЗВО трудов договор № 1-107/16.02.2006 г. е породил действието на договор за неопределено време по смисъла на чл. 67, ал. 1, т. 1 от Кодекса на труда (КТ), тъй като клаузата, предвиждаща срок на договора е недействителна, като противоречаща на закона.

Ищецът твърди наличието на противоречие между пар. 11 от ПЗР към ЗВО и разпоредбите на Директива 2000/78/ЕС от на Съвета от 27 ноември 2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите. Параграф 11 от ПЗР към ЗВО в частта му, установяваща изискване за сключване на срочен трудов договор, се твърди да противоречи на чл. 6 от Директива 2000/78/ЕС от на Съвета от 27 ноември 2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (Директива 2000/78), изброяващ изчерпателно случаите, при които са допустими различия в третирането на основание „възраст“.

Цитираният текст е бил обект на тълкуване от Съда на Европейския съюз (СЕС) по дела С-259/09, и С-268/09 от 18.11.2010 г., в отправено от настоящия състав преюдициално запитване на осн. чл. 631 от ГПК. Съгласно решението на СЕС чл. 6 от Директива 2000/78/ЕС от на Съвета от 27 ноември 2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национално законодателство, което предвижда задължително пенсиониране на университетските професори, когато навършат 68-годишна възраст, и възможността да продължат да упражняват дейността си след 65-годишна възраст само посредством срочни договори за една година, които могат да се подновяват най-много два пъти, доколкото това законодателство преследва законосъобразна цел, свързана по специално с политиката по заетостта и трудовия пазар, като осигуряването на оптималното разпределение на професорските длъжности между поколенията и позволява да се постигне тази цел с подходящи и необходими средства.

При това положение и съобразявайки чл. 633 от ГПК Съдът формира и правните си изводи: Нормата на пар. 11 от ПЗР на ЗВО не противоречи на чл. 6, пар. 1 от Директива 2000/78/ЕС от на Съвета от 27 ноември 2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите. Дали за постигането на целта на тази разпоредба са използвани подходящи и необходими средства по смисъла на пар. 47 – 65 от решението на СЕС от 18.11.2010 г. съдът направи процесуални усилия да установи



съществуващите условия на пазара на труда в висшите учебни заведения и по конкретно в това в което е преподавал ищеца. От изявленията на процесуалния представител на ответника в с. з. от 10.03.2011г., които по същество съставляват признание за неизгодни обстоятелства се установява, че след прекратяване на трудовия договор на В. Г. няма назначено друго лице на длъжността професор по технология на машиностроенето, тъй като в самата катедра има петима доценти, които са по същата специалност със същия шифър. Освен това, когато се обявява един конкурс за професор, то е за конкретно лице по предложение на самия катедрен съвет с оглед академичното израстване на служителите. Конкурс е бил обявен преди 2 години и е бил предложен Т. К., но поради някакви причини е бил прекратен. Няма назначено друго лице на тази длъжност. В този период от 2006-2009 г. и след това няма сключени трудови договори с пенсионери, както и до настоящия момент с преподаватели, които преди това вече са придобили право на пенсия за осигурителен стаж и пенсия. Доценти, които са в със специалност технология на машиностроенето както ищеца и със същия шифър, са доц. Р. Р., доц. С. А., доц. А. JL, който получи научно звание, след като беше прекратен трудовият договор на проф. Г., доц. Т. К. и доц. Д. С., и петимата са със същата специалност и са хабилитирани лица с докторска степен. Конкурсът беше обявен само за Т. К. Поради независещи от ответника причини конкурсът беше прекратен. При това положение и с оглед липсата на отговори от Българската академия на науките на поставените от ищеца въпроси се оформя изводът, че пар. 11 от ПЗР на ЗВО преследва обоснована и законосъобразна цел – след прекратяването на трудовия договор с ищеца, навършил вече 68-годишна възраст към датата на прекратяването му е бил обявен конкурс за заемане на длъжността професор, но същият е бил прекратен по независещи от ответника причини. В периода 2006-2009, г. ответникът не е сключвал трудови договори с пенсионери или с преподаватели, които преди това са придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст. Отделно от това израстването в научната област и достигането на определена научна степен или титла става в съответствие със ЗНСНЗ и до 31.03.2011г. предвиждаше сложна процедура пред Висша атестационна комисия към МС. Очевидно е, че професионалното израстване на научните работници в катедрата, където е работил ищецът, е продължило и след неговото напускане - като един от тях е станал доцент, а друг е кандидатствал за длъжността на ищеца. Придобиването на научна степен професор обаче не бива да се смесва с трудовото правоотношение като професор в дадена катедра. Докато научното звание и знания са пожизнени, то трудовите възможности на индивида следва да бъдат съобразени и с изискванията на трудовия пазар и насърчаването на младите научни работници. От изложените факти не се установява приложението на пар. 11 от ПЗР на ЗВО да е преследвала незаконосъобразна и нелегитимна цел, а напротив, приложението на същата разпоредба, съчетано с чл. 325, т. 3 от КТ е в синхрон с изискванията на чл. 6, пар. 1 от Директива 2000/78/ ЕС от на Съвета от 27 ноември 2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите.

С оглед на гореизложеното Съдът намира, че искът с правно основание чл. 344, ал. 1, т. 1 от Кодекса на труда се явява неоснователен и следва да бъде отхвърлен. Неоснователни са и акцесорните икове за възстановяване на ищеца на заеманата преди уволнението длъжност,



както и за присъждане на обезщетение за оставане без работа вследствие на незаконното уволнение.

Ответникът е претендирал разноски, но доказателства за сторени такива по размер не са представени, а отделно от това липсва и списък по чл. 80 от ГПК, поради което и такива разноски не му се присъждат.

Деловодни разноски, а именно държавна такса и депозит за експертиза с оглед изхода от спора, ще останат за сметка на бюджета на ВСС.

С оглед на изложените мотиви Съдът

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявените от В. И. Г, ЕГН ***** чрез адв. Ч. против *. *. С., Филиал гр. П., ул., искове с правно основание чл. 344, ал. 1, т. 1, 2 и 3 от КТ във вр. с чл. 225, ал. 1 от КТ за установяване уволнението на ищеца, извършено със Заповед № 1-04 от 13.01.2009 г., да бъде възстановен на длъжността „професор“ в *. *. С. Филиал П., както и да му бъде присъдено обезщетение за оставане без работа в резултат на незаконно уволнение в периода 05.02.2009-05,08,2009 г. в размер на 9096 лв., ведно с законната лихва от завеждане на исковата молба до окончателното изплащане на сумата, като неоснователни.

Решението подлежи на обжалване в двуседмичен срок от 27.04.2011 г. пред ПОС, а същото да се връчи на страните.

2.4. Решение № 115/02.08.2013 г. по гр. дело № 626/2012 г. на ВКС, IV ГО РЕШЕНИЕ

№ 115

София, 02.08.2013 година

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД, Четвърто гражданско отделение в съдебно заседание на двадесет и първи март две хиляди и тринадесета година в състав:

Председател: СВЕТЛА ЦАЧЕВА Членове: АЛБЕНА БОНЕВА БОЯН ЦОНЕВ

при секретаря Стефка Тодорова., изслуша докладваното от съдията Цачева гр.д, № 626 по описа за 2012 година и за да се произнесе, взе предвид следното: Производство по чл. 290 ГПК.

С определение № 1370 от 28.12.2012 година е допуснато касационно обжалване на решение № 213 от 08.02.2012 година по гр.д. № 3102/2011 година Пловдивски окръжен съд, с което са отхвърлени обективно съединени искове с правна квалификация чл. 344, ал.1, т.1, т.2 и т.3 КТ, предявени от В. И. Г. от гр. П. против Техническият университет, гр. София за отмяна на



уволнение, извършено със заповед Заповед № I-04 от 13.01.2009 г. за възстановяване на заеманата преди уволнението длъжност и за присъждане на обезщетение по чл. 255, ал.1 КТ.

Касационно обжалване на решението е допуснато на основание чл. 280, ал.1, т.3 ГПК по въпросите следва ли при преценката доколко с прекратяването на трудовото правоотношение с професора е постигнато оптимално разпределение на професорските длъжности, като се има предвид, че на мястото на уволнения не е назначен друг университетски преподавател-професор; следва ли при извършване на тази преценка съдът да съобрази настъпило в хода на процеса изменение на чл. 328, ал. 1, т.10 КТ; как се разпределя доказателствената тежест при въведено в рамките на трудовия спор оплакване за неравно третиране по смисъла на ЗЗдискр.; приложими ли са правилата на чл. 159 ГПК и чл. 266 ГПК към възможността на страната да предложи на националния съд да отправи искане за преюдициално запитване по реда на чл. 628 ГПК и допустимо ли е отправяне на второ преюдициално запитване в рамките на инстанционното производство по въпроси, различни от вече поставените.

По въпроса относно преценката за съответствието на § 11 ПЗР ЗВО с чл. 6, § 1 Директива 2000/78/ЕС на Съвета от 27.11.2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите и в частност следва ли при формиране на тази преценка да бъде съобразено дали на мястото на уволнения е назначен друг университетски преподавател професор, както и настъпила в хода на процеса законодателно изменение на чл. 328, ал. 1, т. 10 КТ:

С § 11 ПЗР КТ е дадена възможност за удължаване на трудовите договори с хабилитирани лица, заемащи длъжността „професор“ за срок не повече от три години след навършване на възрастта по чл. 328, ал.1, т. 10 КТ. Разпоредбата не се явява в противоречие с Директива 2000/78/ЕС на Съвета от 27.11.2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите, доколкото с нея се преследват законосъобразни цели, каквито са осигуряване на качествено образование и оптимално разпределяне на професорските длъжности между поколенията и доколкото определянето на максимална възраст за пенсиониране на хабилитираните лица представлява /подходящо и необходимо средство за постигане на държавната политика по заетостта. Преценката доколко с приложението на § 11 ПЗР ЗВО се дава възможност за повишаване на качеството на образованието чрез съвместна работа и обмяна на опит между различни поколения и за оптимално разпределение между професорските длъжности чрез обновяване на професорския състав, може да бъде извършена при анализ на трудовия пазар за хабилитирани лица, средната им възраст и трудова заетост, обявените конкурси за хабилитирани преподаватели и съотношението между заетите във висшите учебни заведения хабилитирани преподаватели и асистенти и главни асистенти.

Преценката следва да бъде извършена и въз основа на доказателства колко са вакантните свободни места за хабилитирани преподаватели и какъв срок след освобождаването на професор на основание § 11 ПЗР ЗВО се провежда конкурс за заемане на длъжността. Доколко с § 11 ПЗР ЗВО се преследва законосъобразна цел, свързана с политиката по заетостта и трудовия пазар следва да се преценява и след цялостен анализ на законовата уредба, свързана с правото да се прекрати трудовия договор поради навършване на определена възраст, в т.ч. с настъпило в



хода на процеса законодателно изменение на чл. 328, ал. 1, т.10 КТ, както и с уредената в други закони възрастова граница за упражняване на професия. По въпроса за разпределение на доказателствената тежест при въведено в рамките на трудовия спор оплакване за неравно третиране по смисъла на Закона за защита от дискриминация:

Съгласно чл. 127, ал.1 ГПК, всяка страна е длъжна да установи фактите, от които черпи изгодни за себе си правни последици. В производството по трудов спор за отмяна на незаконно уволнение, ответникът работодател следва да установи всички факти, дали му основание да упражни потестативното си право да прекрати извънсъдебно трудовото правоотношение. Когато работникът твърди, че уволнението му е проявена дискриминация, то съгласно чл. 9 от Закона за защита от дискриминация, ответникът-работодател следва да докаже, че правото на равно третиране не е било нарушено, но след като ищецът докаже факти, от които може да се направи извод, че е била налице дискриминация.

По въпросите приложими ли са правилата на чл. 159 ГПК и чл. 266 ГПК към възможността на страната да предложи на националния съд да отправи искане за преюдициално запитване по реда на чл. 628 ГПК и допустимо ли е отправяне на второ преюдициално запитване в рамките на инстанционното производство по въпроси, различни от вече поставените:

Въведените в Гражданския процесуален закон преклузивни срокове за страните да твърдят нови обстоятелства, както и да сочат и представят доказателства нямат отношение към действията, които съдът може да предприеме служебно при наличие на предпоставките по чл. 628 ГПК. Когато прецени, че от значение за правилното решаване на делото е тълкуването на разпоредба от правото на Европейския съюз или тълкуването и валидността на акт на органите на Европейския съюз, съдът може да направи запитване до Съда на Европейските общности и това запитване може да бъде направено по всяко време в хода на инстанционното производство по делото - чл. 234, ал. 2 от Договора за създаване на Европейска общност. Преюдициалното запитване може да бъде направено служебно или по искане на страната (чл. 629, ал.1 ГПК), т.е., страната не е обвързана от срок да поиска от съда, пред който делото е висящо, да отправи запитване. Преценката обаче дали да се отправи запитване е изцяло в прерогативите на съда, а определението му по този въпрос не подлежи на обжалване - проверката за правилно тълкуване на общностното право подлежи на инстанционен контрол при обжалване на съдебното решение. Законът не съдържа ограничения за броя на преюдициалните запитвания, които могат да бъдат отправени в рамките на инстанционното производство, но такава хипотеза е изключена без да има изменение в предмета на делото, тъй като преди да сезира Съда на ЕО, националният съд следва да изясни фактите по делото, приложимото национално право и връзката му с общностното право.

В обжалваното решение на Пловдивски окръжен съд е прието за установено, че през 1985 година ищецът е бил назначен на работа в Технически университет, филиал гр. Пловдив като доцент, където е работил до 06.02.2006 г., когато трудовото му правоотношение е било прекратено от работодателя поради навършване на пенсионна възраст. След решение на Катедрения съвет на Университета за продължаване на трудовия договор при условията на § 11



ПЗР ЗВО, на 16.02.2006 година между страните е бил сключен нов трудов договор, с който ищецът се е задължил да работи като преподавател във Факултет, по машиностроене и уредостроене към катедра „Машиностроителна техника и технологии“ за срок от една година, а с допълнително споразумение от 21.12.2007 г., срокът на трудовия договор е продължен за една година. На 19.01.2007 г. ищецът е бил преназначен на работа като професор, а на 18.01.2008 г., трудовият му договор е бил продължен с още една година. Със заповед № I-04 от 13.01.2009 г., считано от 05.02.2009 г., работодателят е прекратил трудовото правоотношение на основание чл. 325, т.3 КТ поради изтичане на уговорения срок. При така установените факти, въззивният съд е приел, че уволнението е извършено законно. Съобразявайки решение на Съда на Европейския съюз от 18.11.2010 г. по съединени дела C-250/2009 г. и C-268/2009 г., въззивният съд е изследвал доколко с § 11 ПЗР ЗВО се постига целта за осигуряване оптимално разпределение на професорските длъжности между поколенията чрез подходящите и необходими средства, приемайки, че разпоредбата е приложена изцяло в синхрон с изискванията на чл. 6, § 1 Директива 2000/78/ЕС на Съвета от 27.11.2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите. Приел е, че не е установено дискриминация по отношение възрастта на ищеца, който е бил третиран по-благоприятно от нехабилитираните преподаватели, за които важи обща възраст за пенсиониране при навършване на съответния трудов стаж.

В касационната жалба против решението на Пловдивски окръжен съд се поддържа, че съдът е формирал извод за валидност на срочните трудови договори в нарушение на чл. 74, ал.1 КТ, тъй като § 11 ПЗР ЗВО противоречи на разпоредбите на Директива 2000/78/ЕС на Съвета от 27.11.2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите, както и на чл. 14 от Конвенцията а правата на човека и основните свободи. Въведени са оплаквания за необоснованост на извода, че законодателните мерки по § 11 ПЗР ЗВО са обективни и обосновано оправдани от законосъобразна цел, средствата за постигане на която са подходящи и необходими. Изложени са и оплаквания за допуснати съществени производствени нарушения, изразяващи се в нарушаване на принципа за разпределение на доказателствената тежест; прилагане на правилата за преклузиите на доказателствени искания по отношение на искане за отправяне на преюдициално запитване и постановяване на недопустим отказ за отправяне на преюдициално запитване.

Ответникът по касационната жалба Технически университет гр. София, Филиал Пловдив, не взема становище.

Върховният касационен съд, състав на Четвърто гражданско отделение намира, че касационните оплаквания против въззивното решение са основателни.

Основателно е оплакването за необоснованост на извода, че с § 11 ПЗР ЗВО се постига целта за осигуряване оптимално разпределение на професорските длъжности между поколенията чрез подходящите и необходими средства; че разпоредбата е приложена изцяло в синхрон с изискванията на чл. 6, § 1 Директива 2000/78/ЕС на Съвета от 27.11.2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите. Този извод е формиран единствено въз основа на направени от процесуалния представител на



ответника Изявления (ценени като признания за неизгодни обстоятелства), че след прекратяване на трудовия договор с ищеца през месец януари 2009 г. в катедра „машиностроителна техника и технология“ при Технически университет, гр. София, филиал Пловдив не е назначен друг професор по технология на машиностроенето; че хабилитирания преподавателски състав на катедрата е от петима доценти и нехабилитирани преподаватели; че нократно е бил обявен конкурс за професор, който е бил прекратен, както и че няма сключени трудови договори с лица, придобили право на пенсия поради осигурителен стаж и възраст. Така установените обстоятелства относно трудовата заетост в една от катедрите на виеше учебно заведение не обуславят извод за общата заетост на хабилитираните преподаватели, нито за оптимално разпределение на професорските длъжности между поколенията. Тези обстоятелства дават основание да се приеме, че спрямо ищеца не е осъществена пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал.2 ЗЗДискр., какъвто извод е формирал и въззивният съд, но въведеният от ищеца довод е за неблагоприятно третиране по смисъла на чл. 4, ал. 3 ЗЗДискр., който довод не е обсъден от въззивния съд.

Напълно необоснован е и формираният в решението извод, че първоинстанционния съд е спазил чл. 633 ГПК, съобразявайки решение на Съда на Европейския съюз от 18.11.2010 г. по съединени дела C-250/2009 г. и C-268/2009 г., извършвайки преценката, съответствието на § 11 ПЗР ЗВО с изискванията на чл. 6, § 1 Директива 2000/78/ЕС на Съвета от 27.11.2000 г., - първоинстанционният съд е заличил всички допуснати във връзка с решението на Съда на Европейския съюз доказателства поради възникнали трудности при събирането им, в т.ч. исканата информация от Българска академия на науките и от Синдиката за виеше образование към КНСБ и е отказал да допусне експертиза, която да извърши проверка относно броя и възрастта и трудовата заетост на лицата, придобили научно звание професор и каква е средната възраст за придобиване на научното звание. Въпреки въведените във въззивната жалба оплаквания срещу тези процесуални действия на съда, доказателствата не са допуснати и решението е постановено без да се изследват относимите към спорното право факти.

Основателно е и касационното оплакване за прилагане на правилата за преклузиите на доказателствени искания по отношение на искане за отправяне на преюдициално запитване. С определение от 23.12.2012 г. въззивният съд е приел, че искането за преюдициално запитване съставлява доказателствено искане, преклудирано с оглед чл. 266, ал.1 ГПК. Предвид изложените мотиви по приложението на чл. 628 ГПК, изводът на въззивния съд, че искането за отправяне на преюдициално запитване е въведено несвоевременно е неправилен. Независимо от това, отказът на съда да отправи преюдициално запитване се явява правилен по същество, тъй като по повдигнатите от страната въпроси е отговорено с решение на Съда на Европейския съюз от 18.11.2010 г. по съединени дела C-250/2009 г. и C-268/2009 г.

Предвид изложеното, обжалваното въззивно решение, постановено при допуснати съществени съдопроизводствени нарушения и необоснованост, следва да бъде отменено и делото върнато на въззивния съд за ново разглеждане и постановяване на решение след



събиране на заличените и недопуснати доказателства от първоинстанционния съд относно заетостта и трудовия пазар на хаблитираните преподаватели във висшите учебни заведения.

Воден от изложеното и на основание чл. 293, ал.3 ГПК, Върховният касационен съд, състав на Четвърто гражданско отделение

РЕШИ:

ОТМЕНЯВА решение № 213 от 08.02.2012 година по гр.д. № 3102/2011 година Пловдивски окръжен съд.

ВРЪЩА делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд.

Решението не подлежи на обжалване.

2.5. Определение № 1343/28.11.2014 г. по гр. дело № 4983/2014 г. на ВКС, IV ГО

Върховен касационен съд на РБ, четвърто гражданско отделение, в закрито заседание на двадесет и пет ноември, две хиляди и четиринадесета година в състав:

Председател: ВЕСКА РАЙЧЕВА

Членове: СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА

ЛЮБКА АНДОНОВА

като разгледа докладваното от съдията Райчева гр.д.№4983 описа на ВКС за 2014 год. и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по чл.288, ал. 1 ГПК.

Обжалвано е решение от 07.05.2014г. по гр.д.№2489/2013г., с което ОС Пловдив е отхвърлил предявените искиове с правно основание чл.344, ал.1, т.1-3 КТ. Жалбоподателят – В. И. Г., чрез процесуалния си представител поддържа, че с обжалваното решение съдът се е произнесъл по правни въпроси от значение за точното приложение на закона и развитие на правото.

Ответникът — Технически университет-София, филиал Пловдив, в писмено становище, чрез процесуалния си представител поддържа, че не следва да се допуска касационно обжалване на въззивното решение.

Върховният касационен съд, състав на четвърто г.о., като направи преценка за наличие предпоставките на чл. 280 ГПК, приема за установено следното: Касационно обжалване на решението на въззивния съд не следва да се допусне.

С решение от 02.08.2013г. по гр.д.№626/2012г.,1У г.о. на ВКС е отменил въззивното решение и е върнал делото за ново разглеждане с указания да бъдат събрани поискани от жалбоподателя доказателства относно заетостта и трудовия пазар на хаблитираните преподаватели във висшите учебни заведения.

Касационно обжалване при първото разглеждане на решението е допуснато на основание чл.280, ал.1, т.3 ГПК по въпросите следва ли при преценката доколко с прекратяването на трудовото правоотношение с професор, работил при условията на § 11 ПЗР ЗВО, е постигната целта за осигуряване оптимално разпределение на професорските длъжности между



поколенията да бъде отчетено обстоятелството, че на мястото на уволнения не е назначен друг университетски преподавател професор; следва ли при извършване на тази преценка съдът да съобрази настъпило в хода на процеса изменение на чл. 328, ал. 1, т.10 КТ; как се разпределя доказателствената тежест при въведено в рамките на трудовия спор оплакване за неравно третиране по смисъла на ЗЗдискр.; приложими ли са правилата на чл. 159 ГПК и чл. 266 ГПК към възможността на страната да предложи на националния съд да отправи искане за преюдициално запитване по реда на чл. 628 ГПК и допустимо ли е отправяне на второ преюдициално запитване в рамките на инстанционното производство по въпроси, различни от вече поставените,

С касационното решение е даден отговор на поставените въпроси в следния смисъл:

По първият е прието, че с § 11 ПЗР ЗВО е дадена възможност за удължаване на трудовите договори с хабилитирани лица, заемащи длъжността „професор” за срок не повече от три години след навършване на възрастта по чл. 328, ал.1, т.10 КТ. Разпоредбата не се явява в противоречие с Директива 2000/78/ЕС на Съвета от 27.11.2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите, доколкото с нея се преследват законосъобразни цели, каквито са осигуряване на качествено образование и оптимално разпределяне на професорските длъжности между поколенията и доколкото определянето на максимална възраст за пенсиониране на хабилитираните лица представлява подходящо и необходимо средство за постигане на държавната политика по заетостта. Преценката доколко с приложението на § 11 ПЗР ЗВО се дава възможност за повишаване на качеството на образованието чрез съвместна работа и обмяна на опит между различни поколения и за оптимално разпределение между професорските длъжности чрез обновяване на професорския състав, може да бъде извършена при анализ на трудовия пазар за хабилитирани лица, средната им възраст и трудова заетост, обявените конкурси за хабилитирани преподаватели и съотношението между заетите във висшите учебни заведения хабилитирани преподаватели и асистенти и главни асистенти. Преценката следва да бъде извършена и въз основа на доказателства колко са вакантните свободни места за хабилитирани преподаватели и в какъв срок след освобождаването на професор на основание § 11 ПЗР ЗВО се провежда конкурс за заемане на длъжността. Доколко с § 11 ПЗР ЗВО се преследва законосъобразна цел, свързана с политиката по заетостта и трудовия пазар следва да се преценява и след цялостен анализ на законовата уредба, свързана с правото да се прекрати трудовия договор поради навършване на определена възраст, в т.ч. с настъпило в хода на процеса законодателно изменение на чл. 328, ал. 1, т.10 КТ, както и с уредената в други закони възрастова граница за упражняване на професия.

По въпроса за разпределение на доказателствената тежест при въведено в рамките на трудовия спор оплакване за неравно третиране по смисъла на Закона за защита от дискриминация е прието, че съгласно чл.127, ал.1 ГПК, всяка страна е длъжна да установи фактите, от които черпи изгодни за себе си правни последици. В производството по трудов спор за отмяна на незаконно уволнение, ответникът работодател следва да установи всички факти, дали му основание да упражни потестативното си право да прекрати извънсъдебно трудовото



правоотношение. Когато работникът твърди, че уволнението му е проява на дискриминация, то съгласно чл. 9 от Закона за защита от дискриминация, ответникът работодател следва да докаже, че правото на равно третиране не е било нарушено, но след като ищецът докаже факти, от които може да се направи извод, че е била налице дискриминация.

По въпросите приложими ли са правилата на чл. 159 ГПК и чл. 266 ГПК към възможността на страната да предложи на националния съд да отправи искане за преюдициално запитване по реда на чл. 628 ГПК и допустимо ли е отправяне на второ преюдициално запитване в рамките на инстанционното производство по въпроси, различни от вече поставените ВКС е приел, че въведените в Гражданския процесуален закон преклузивни срокове за страните да твърдят нови обстоятелства, както и да сочат и представят доказателства нямат отношение към действията, които съдът може да предприеме служебно при наличие на предпоставките по чл. 628 ГПК. Когато прецени, че от значение за правилното решаване на делото е тълкуването на разпоредба от правото на Европейския съюз или тълкуването и валидността на акт на органите на Европейския съюз, съдът може да направи запитване до Съда на Европейските общности и това запитване може да бъде направено по всяко време в хода на инстанционното производство по делото - чл. 234, ал. 2 от Договора за създаване на Европейска общност, Преюдициалното запитване може да бъде направено служебно или по искане на страната (чл. 629, ал.1 ГПК), т.е. страната не е обвързана от срок да поиска от съда, пред който делото е висящо, да отправи запитване. Преценката обаче дали да се отправи запитване е изцяло в прерогативите на съда, а определението му по този въпрос не подлежи на обжалване - проверката за правилно тълкуване на общностното право подлежи на инстанционен контрол при обжалване на съдебното решение. Законът не съдържа ограничения за броя на преюдициалните запитвания, които могат да бъдат отправени в рамките на инстанционното производство, но такава хипотеза е изключена без да има изменение в предмета на делото, тъй като преди да сезира Съда на ЕО, националният съд следва да изясни фактите по делото, приложимото национално право и връзката му с общностното право.

С обжалваното решение при новото разглеждане на делото, с оглед даденото разрешение на въпросите, послужили като основание за допускане на касационно обжалване, въззивният съд е отхвърлил предявените от него против Технически университет - София , филиал Пловдив искове по чл. 344 ал. 1, т. 1-3, във вр. с чл. 225 КТ.

В обжалваното решение на Пловдивски окръжен съд е прието за установено, че през 1985 година ищецът е бил назначен на работа в Технически университет, филиал гр. Пловдив като доцент, където е работил до 06.02.2006 г., когато трудовото му правоотношение е било прекратено от работодателя поради навършване на пенсионна възраст. След решение на Катедрения съвет на Университета за продължаване на трудовия договор при условията на § 11 ПЗР ЗВО, на 16.02.2006 година между страните е бил сключен нов трудов договор, с който ищецът се е задължил да работи като преподавател във Факултет по машиностроене и уредостроене към катедра „Машиностроителна техника и технологии” за срок от една година, а с допълнително споразумение от 21.12.2007 г., срокът на трудовия договор е продължен за една



година. На 19.01.2007 г. ищецът е бил преназначен на работа като професор, а на 18.01.2008 г., трудовият му договор е бил продължен с още една година. Със заповед № I-04 от 13.01.2009 г., считано от 05.02.2009 г., работодателят е прекратил трудовото правоотношение на основание чл. 325, т.3 КТ поради изтичане на уговорения срок. При така установените факти, въззивният съд е приел, че уволнението е извършено законно. Съобразявайки решение на Съда на Европейския съюз от 18.11.2010 г. по съединени дела C-250/2009 г. и C-268/2009 г., въззивният съд е изследвал доколко с § 11 ПЗР ЗВО се постига целта за осигуряване оптимално разпределение на професорските длъжности между поколенията чрез подходящите и необходими средства, приемайки, че разпоредбата е приложена изцяло в синхрон с изискванията на чл. 6, § 1 Директива 2000/78/ЕС на Съвета от 27.11.2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите. Приел е, че не е установено дискриминация по отношение възрастта на ищеца, който е бил третиран по-благоприятно от нехабилитираните преподаватели, за които важи обща възраст за пенсиониране при навършване на съответния трудов стаж.

Съдът е отказал да отправи преюдициално запитване, тъй като по повдигнатите от страната въпроси е отговорено с решение на Съда на Европейския съюз от 18.11.2010 г. по съединени дела C-250/2009 г. и C-268/2009 г.

В съответствие с така дадените от ВКС задължителни указания от съда са допуснати и събрани исканите от въззивника доказателства за проверка и анализ на трудовия пазар в България относно лицата, придобили научно звание професор по специалността на въззивника - технология на машиностроенето, колко е техния брой, възрастта им, каква част от тях са трудово заети по специалността във висши учебни заведения, колко от тях са с прекратени трудови договори към февруари 2009 г. и понастоящем, каква е средната възраст за придобиването на научно звание професор по тази специалност. Взето е предвид заключение на експертната, изготвено на база проверка на данни от посочени от въззивника институции - БАН, Синдиката за виеше образование и наука и НАП, като в него е посочено, че БАН и Синдиката не разполагат с информация по горните въпроси, като в БАН се води публичен регистър на удостоверенията за академични длъжности „ главен асистент „ доцент „ и „ професор „, но в него не фигурират данни за лица с научно звание професор по специалността 02.01.10 -технология на машиностроенето и единствената база данни в тази насока е експертна листа за регистрирани хабилитирани преподаватели от всички висши училища и научни институти в страната - разработена и поддържана от Пловдивски университет „ Паисий Хилендарски“ – публичен електронен регистър на експерти от всички научни области, според която има 22 лица – включително ищеца, с научно звание професор по специалността „ технология на машиностроенето. Съдът е взел предвид, според посочените от НАП единни граждански номера, че средната възраст на 13 - те професори по специалността е 70 години, работещи от тях към 2009 г. и понастоящем са петима и че след прекратяването на трудовия договор на въззивника е бил обявен конкурс на 24.07.2009 г. за заемане на така освободената длъжност, на който се е явил доцент от същото виеше учебно заведение, но не е спечелил конкурса.



При така установените обстоятелства съдът е счел, че жалбоподателят не е установил факти, сочещи чрез процесното уволнение по отношение на него да е осъществена от ответника - работодател дискриминация - както пряка по чл. 4 ал. 2 от ЗЗдискриминацията, така и непряка по смисъла на чл. 4 ал. 3 от същия закон, като конкретни такива факти не са и възведени от него по делото.

В изложение по чл.284, ал.3 ГПК, жалбоподателят, чрез процесуалния си представител поддържа, че с решението е даден отговор на правни въпроси от значение за спора: следва ли при преценката доколко с прекратяването на трудовото правоотношение с професор, работил при условията на § 11 ПЗР ЗВО, е постигната целта за осигуряване оптимално разпределение на професорските длъжности между поколенията да бъде отчетено обстоятелството, че на мястото на уволнения не е назначен друг университетски преподавател професор; следва ли при извършване на тази преценка съдът да съобрази настъпило в хода на процеса изменение на чл. 328, ал. 1, т.10 КТ; как се разпределя доказателствената тежест при въведено в рамките на трудовия спор оплакване за неравно третиране по смисъла на ЗЗдискр. и приложими ли са правилата на чл. 159 ГПК и чл. 266 ГПК към възможността на страната да предложи на националния съд да отправи искане за преюдициално запитване по реда на чл. 628 ГПК и допустимо ли е отправяне на второ преюдициално запитване в рамките на инстанционното производство по въпроси различни от вече поставените. Поддържа, че по отношение на тези въпроси е налице основание по чл.280, ал.1,т.3 ГПК за допускане на касационно обжалване.

С оглед на изложените съображения Върховният касационен съд, състав на четвърто г.о. намира, че не следва да се допусне касационно обжалване на въззивното решение по поставените от жалбоподателя въпроси на основание чл. 280, ал.1,т.3 ГПК. На същите ВКС е дал вече отговор при първото разглеждане на делото от настоящата инстанция, което е видно от изложението по-горе. При новото разглеждане на делото съдът е взел предвид даденото от ВКС тълкуване на поставените въпроси и се е съобразил със задължителните указания в отменителното решение. Ето защо в случая следва да се приеме, че жалбоподателят не поставя за разглеждане правни въпроси, които са от значение за правилното решаване на спора по смисъла на т.1 от ТР№1/2009г. ОСГ ТК на ВКС и това съставлява достатъчно основание за да не бъде допуснато касационно обжалване.

Предвид изложените съображения, съдът

ОПРЕДЕЛИ :

НЕ ДОПУСКА касационно обжалване на решение от 07.05.2014г. по гр.д. №2489/2013г. на ОС Пловдив.



3. Решение от 25 юни 2020 г., Върховен касационен съд на Република България и Iscrea Vanca SpA, C-762/18 и C-37/19

3.1. Коментар на решението – Илияна Папазова

Контекст и нужда от преюдициалното тълкувателно запитване:

Отправено е от Районен съд Хасково, по предявен иск, с правно основание чл.4, §3 от Договора за функциониране на Европейския съюз срещу Върховен касационен съд. Искът е за присъждане на обезщетение за вреди от нарушение на правото на Европейския съюз, причинени от съд при постановяване на окончателен съдебен акт поради прилагане на национална съдебна практика, която е несъвместима с правото на Европейския съюз.

Запитването се отнася до тълкуване на член 7 от Директива 2003/88/ЕО относно някои аспекти на организацията на работното време и член 31, параграф 2 от Хартата на основните права на ЕС, наричана по-долу Хартата. Касае материя от социалната политика на ЕС, защита на безопасността и здравето на работниците, право на парично обезщетение за неизползван платен годишен отпуск при последващо прекратяване на трудовото правоотношение.

Фактите са следните:

Ищцата е заемала длъжността „учител по музика“ в основно училище по силата на сключен трудов договор. Трудовото ѝ правоотношение е било прекратено през 2004 г., на основание чл.328, ал.1, т.2 КТ поради „съкращаване в щата“. След обжалването ѝ, заповедта за уволнение е отменена, а ищцата възстановена на работа. Последвало е ново прекратяване на трудовото правоотношение през 2008 г., нова отмяна на заповедта и ново възстановяване на работа с влязло в сила съдебно решение. Била е уволнена и трети път през 2008 г., като заповедта е влязла в сила без да бъде обжалвана.

След влизане на заповедта за уволнение, ищцата е предявила, на 1.07.2009 г., няколко обективно съединени иски за заплащане на обезщетение против бившия си работодател, едно от които е за заплащане на обезщетение за неизползван платен годишен отпуск общо за 285 дни /по 57 дни годишно за периода от 30.04.2004 г. до 13.11.2008 г./, включително и за времето през което трудовото ѝ правоотношение е било прекратено до датата на възстановяването ѝ на работа, ведно с обезщетение за забавено плащане върху претендираната сума. Тази претенция е предявила на основание чл.224, ал.1 КТ, предвиждаща че: „При прекратяване на трудовото правоотношение работникът или служителят има право на парично обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск.“

Така предявеният иск е бил отхвърлен с решение на районен съд, потвърдено от въззивен съд и не е допуснато до касация с определение по чл.288 ГПК. Съставът на Върховният касационен съд е споделил трайно установената, към този момент, по реда на чл.290 ГПК, съдебна практика, съгласно която е отрицателен отговора на въпроса: „Дължи ли се обезщетение на незаконно уволнен работник или служител за неизползван платен годишен



отпуск, на основание чл.224, ал.1 КТ, за времето от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до датата на възстановяването му на работа с влязло в сила съдебно решение“. Независимо, че по силата на закона /чл.345, ал.1, т.1 КТ/, времето, през което е останал без работа, се признава за трудов стаж на незаконно уволнения работник или служител, решаващият мотив на съда е, че обезщетение за платен годишен отпуск не се дължи на работника, защото той реално не е претирал работната си сила.

След влизане в сила на съдебното решение, с което със сила на присъдено нещо е прието, че на ищцата не се дължи обезщетение по чл.224, ал.1 КТ и знаейки, че съгласно правото на Европейския съюз, правото на годишен платен отпуск е основно право на всеки работник или служител, упражняващ трудова дейност на територията на държавите-членки, както и позовавайки се на чл.31 §2 от Хартата на основните права на ЕС, чл.7 и чл.17 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4.11.2003г. относно някои аспекти на организацията на работното време /нарочана по-долу Директива 2003/88/ЕО/ и на решения по дела С-350/06, С-520/06 и С-282/10, тя е предявила иск срещу Върховен касационен съд за присъждане на обезщетение за нарушаване правото на ЕС. Позовала се е на две нарушения. Първото е: несъобразяване от съда с изискването да се присъжда обезщетение за платен годишен отпуск при кумулативното наличие на двете изискуеми условия, а именно да съществува време, което по закон се признава за трудов стаж и да е налице прекратяване на трудовото правоотношение. Второто, неспазване на императивното изискване на чл.267 ДФЕС за отправяне на преюдициално запитване до СЕС от последната национална съдебна инстанция. Претендира обезщетение за имуществени вреди в размер на стойността на дължимото обезщетение за платен годишен отпуск, ведно със обезщетение за забава и за неимуществени вреди, изразяващи се в стрес, загуба на самочувствие, чувство за неоправданост, разочарование и загуба на доверие в институциите, силно притеснение и чувство за несигурност от липса на защита на правата си, които е оценила на 2 000 лв., ведно със законната лихва.

Районен съд Хасково, пред когото е предявен иска, със свое определение № 1695 от 26.11.2018 г. отправя преюдициално запитване за тълкуването на член 7 „Годишен отпуск“ от Директива 2003/88/ЕО, който гласи следното: „ 1. Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че всеки работник има право на платен годишен отпуск от най-малко четири седмици в съответствие с условията за придобиване на право и предоставяне на такъв отпуск, предвидени от националното законодателство и/или практика. 2. Минималният период за платен годишен отпуск не може да се замества с финансово обезщетение, освен при прекратяване на трудовото правоотношение“.

Въпросите, които РС Хасково поставя са два:

1. “Трябва ли чл.7 от Директива 2003/88/ЕО да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство и/или практика, според които работник, който е бил незаконно уволнен и след това е бил възстановен на работа от съда, няма право на платен годишен отпуск за времето от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до датата на възстановяването му на работа? и



2. При положителен отговор на първия въпрос, трябва ли чл.7 от Директива 2003/88/ЕО да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство и/или практика, според които при последващо прекратяване на трудовото правоотношение, този работник няма право на финансово обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск за времето от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до датата на възстановяването му на работа?

По така зададените въпроси е образувано дело С-762/18, към което впоследствие е присъединено и дело С-37/19, образувано по запитване, отправено от Върховен касационен съд на Италия във връзка с подобен спор, по който италианската национална юрисдикция, подобно на българската е приела, че „право на заместващо обезщетение за годишен и социален отпуск се признава само, ако през съответният период работникът е осъществявал трудова дейност“.

Решение на Съда на Европейския съюз:

С оглед направено в този смисъл възражение и доколкото поставените въпроси засягат обстоятелства, които са настъпили преди присъединяването на Република България към Европейския съюз на 1.01.2007 г. /тъй като първото уволнение на ищцата е от 2004г./, Съдът на ЕС първо се е занимавал с въпроса за своята компетентност *ratione temporis*. Потвърдил е установената си практика, че „разпоредбите на Учредителните договори и актовете, които са приети от институциите, в това число и Директива 2003/88/ЕО, са задължителни за Република България от датата на присъединяването ѝ, поради което намират приложение към бъдещите последици на положенията, възникнали преди присъединяването /вж. по аналогия решение от 14.02.2019г., *Milivojevic*, С-630/17/“. Член 7 от Директива 2003/88/ЕО е приложим *ratione temporis* към последиците на отмяната на уволнението и възстановяване на заинтересованата на работа, доколкото тези последици са настъпили след 1.01.2007г.

Съдът на ЕС е преценил като неоснователно и второто възражение за некомпетентност на СЕС и неприменимост на Директива 2003/88/ЕО, свързано с факта, че в периода между първото и второто уволнение, заинтересованата не е имала качеството на „работник“ и не попада в обхвата на ПЕС и в частност на Директивата. Аргументът на Съда е, че съгласно установената му практика за „работник“ се счита всяко лице, което през определен период от време предоставя работна сила в полза на друго лице и под негово ръководство, срещу което получава възнаграждение /вж.в този смисъл решение от 20.11.2018г., *Sindicatul Familia Constanta*, С-147/17/“. След като въпросите се отнасят до правото на платен годишен отпуск в контекста на незаконното уволнение на работник и възстановяването му на работа, в съответствие с националното право, по силата на съдебно решение, а съгласно националното право - именно като последица от обявяването на уволнението за незаконно, периодът от датата на уволнението до датата на възстановяването се счита с обратна сила за част от трудовия стаж, то Директива 2003/88/ЕО се прилага *ratione materiae* към спора на главното производство.

При отговорът си по съществуването на спора, за да формира крайния си извод, Съдът на ЕС е съобразил и конкретно се е позовал на постоянната си съдебна практика, акцентирайки на пет основни изходни тези:

1. Нормата на член 7 от Директива 2003/88/ЕО, съгласно която всеки работник има право на платен годишен отпуск от най-малко четири седмици предоставя право на частноправен



субект, който следва да се счита „за особено важен принцип на социалното право на Съюза, чието прилагане от компетентните национални органи може да се осъществява само в рамките, изрично посочени от самата Директива /решение от 29.11.2017 г., King, C-214/16, т.32 и цитираната в него практика/“.

2. Фактът, че правото на платен годишен отпуск като особено важен принцип на социалното право на Съюза е „изрично закрепено в на чл.31 §2 от Хартата на основните права на ЕС, му придава същата правна сила както тази на Договорите /решение от 21.06.2012 г., Anged, C-78/11, т.17/“.

3. Правото на платен годишен отпуск не може да се тълкува ограничително /решение от 30.06.2016 г., Sobczyszyn, C-178/15, т.21/“.

4. Макар и да са компетентни да определят условията за упражняване и осъществяване на правото на платен годишен отпуск, държавите членки са длъжни да не обвързват с каквото и да е условие самото съществуване на това право, което следва пряко от Директивата /решение от 29.11.2017 г., King, C-214/16, т.34/.

5. Правото на платен годишен отпуск има двукрака цел – да позволи на работника да си почине от изпълнение на задачите, възложени му с неговия трудов договор и да разполага с период на отход и свободно време /решение от 20.07.2016 г., Maschek, C-341/15, т.34 и цитираната в него практика/. Тази цел /да се позволи на работника да си почине/, предполага този работник да е извършвал дейност, която да оправдава ползването на период за почивка, отмора и развлечения, за да се гарантира закрилата на безопасността и здравето му, визирана в Директива 2003/88/ЕО /решение от 4.10.2018 г., Dicu, C-12/17, т.28 и цитираната практика/.

6. При определени особени положения, обаче, когато работникът не е в състояние да изпълнява задълженията си, правото на платен годишен отпуск не може да бъде обвързано от държавите членки със задължението за действително полагане на труд /решение от 24.01.2012 г., Dominguez, C-282/10, т.20 и цитираната практика/. Това по-специално се отнася до работниците, които са отсъствали поради отпуск по болест /те са приравнени на действително полагащите труд/. Мотивът е, че настъпването на нетрудоспособност поради болест по принцип е непредвидимо и не зависи от волята на работника. Затова, съгласно установената съдебна практика, не се допускат национални разпоредби и практики, които предвиждат, че правото на платен годишен отпуск се погасява с изтичането на референтния период и/или на период на прехвърляне, определен в националното право, когато работникът е бил в отпуск по болест през целия или част от референтния период и поради това не е имал възможност да упражни посоченото право. Не е възможно правото на даден работник на минимален платен годишен отпуск, гарантирано от правото на Съюза, да бъде намалено, ако поради заболяване работникът не е можел да изпълнява задълженията си.

От тук, СЕС прави извод, че Директива 2003/88/ЕО не допуска държавите членки нито да изключат възникването на правото на платен годишен отпуск, нито да предвидят, че правото на платен годишен отпуск на работник, който не е бил в състояние да упражни това право, се погасява с изтичането на референтния период и/или на период на прехвърляне, определен в



националното право /решение от 29.11.2017 г., King, C-214/16, т.51 и цитираната в него практика/.

Съобразявайки така установената практика, Съдът на ЕС счита за нужно да провери дали така цитираните принципи относно правото на платен годишен отпуск на работник, който поради болест не е бил в състояние да упражни това свое право, са приложими и към настоящата хипотеза, при която работник, който е уволнен незаконно, а по-късно е възстановен на работа в съответствие с националното право, вследствие на отмяната на уволнението му със съдебно решение, не е полагал действително труд за работодателя си в периода от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до датата на възстановяването му на работа. СЕС дава положителен отговор като съобразява, че подобно на настъпването на нетрудоспособност поради болест, и лишаването на работника от възможност да работи заради уволнение, обявено впоследствие за незаконно, по принцип е непредвидимо и не зависи от волята на работника. В този случай, работникът не полага труд за работодателя си не поради свои действия, а поради действия на работодателя. Именно, защото работодателят е уволнил незаконно работника, последният не е полагал труд в периода от датата на уволнението до възстановяването му на работа, което е станало причина работникът нито да може да работи, нито да упражни правото си на платен годишен отпуск. Работодаелят е този, който следва да осигури възможност на работника да упражни своето право на платен годишен отпуск /решение от 6.11.2018 г., Kreuziger, C-619/16, т.51 и цитираната в него практика/. Затова, работникът, който е уволнен незаконно, а по-късно възстановен на работа в съответствие с националното право, вследствие отмяната на уволнението му със съдебно решение, има право да иска платен годишен отпуск в целия полагащ му се размер, за периода от датата на незаконното уволнение до възстановяването му на работа вследствие на тази отмяна. Той няма това право и не може да претендира от първия си работодател право на годишен отпуск, ако през същия период – от датата на незаконното уволнение до възстановяването му на първата работа вследствие на тази отмяна, е работил на друго място /защото ще го претендира от втория си работодател/. С тези мотиви, СЕС отговаря на първия поставен въпрос, че :

Член 7, параграф 1 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална съдебна практика, по силата на която работник, който е уволнен незаконно, а по-късно е възстановен на работа в съответствие с националното право вследствие на отмяната на уволнението му със съдебно решение, няма право на платен годишен отпуск за периода от датата на уволнението до датата на възстановяването му на работа, поради това че през този период не е полагал действително труд за работодателя.

Отговорът на вторият поставен въпрос е, че:

Член 7, параграф 2 от Директива 2003/88 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална съдебна практика, по силата на която при последващо прекратяване на трудовото правоотношение — след като работникът е бил уволнен незаконно, а по-късно възстановен на работа в съответствие с националното право вследствие на отмяната на уволнението му със съдебно решение, този работник няма право на парично обезщетение за неизползвания платен



годишен отпуск за периода от датата на незаконното уволнение до датата на възстановяването му на работа.

Мотивите са, че разглежданото основно право на платен годишен отпуск включва и правото на заплащане, правото на финансово обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск при прекратяване на трудовото правоотношение /решение от 6.11.2018г., Kreuziger, C-619/16, т.32 и цитираната в него практика/. Когато съответният работник отново е уволнен, след като е бил възстановен на работа вследствие на отмяната на незаконното му уволнение, той може да иска на основание член 7, параграф 2 от Директива 2003/88 обезщетение за неизползван годишен отпуск при новото уволнение, включително за периода от датата на незаконното уволнение до датата на възстановяването му на работа. Ако обаче през този период съответният работник е бил на друга работа, той не може да претендира от първия си работодател обезщетение за периода, през който е бил на другата работа. По този начин СЕС затвърждава вече установената практика, съгласно която Директива 2003/88 разглежда правото на годишен отпуск и правото на заплащане на това основно право като две съставни части на едно единствено право. Целта на изискването за заплащане на този отпуск е по време на посочения отпуск работникът да се постави в положение, което по отношение на възнаградението е подобно на периода на полагане на труд /решение от 22.05.2014г., Lock, C-539/12 и цитираната в него практика/.

Значение за правото на ЕС:

Благодарение на така отправеното запитване, СЕС допълни и датайлизира практиката си по въпрос, касаещ упражняването на правото на платен годишен отпуск от работник, който не е бил в състояние да го упражни, поради причини независещи от неговата воля. До този момент, СЕС беше имал възможност да се произнесе относно различни от процесната хипотези, касаещи работници, които не са били в състояние да упражнят правото си на платен годишен отпуск, но по други причини. Първата разгледана хипотеза касае работничка, която ползва отпуск по болест и по тази причина не е в състояние да изпълнява задълженията си. В решение от 24.01.2012г., Dominguez, C-282/10 е прието, че Директива 2003/88/ЕО не прави никакво разграничение между работниците, които отсъстват от работа поради отпуск по болест и тези, които действително полагат труд. СЕС се е произнасял и по случай за работничка, която е била в отпуск по майчинство, като е приел, че тъй като правото ѝ на платен годишен отпуск следва да се гарантира, на нея следва да ѝ се предостави право да го ползва в период различен от този на отпуск по майчинство /решение от 18.03.2004г., Merino Gómez, C-342/01/. Налице е произнасяне и за работничка, ползвала родителски отпуск, за която в решение от 4.10.2018г., Discu, C-12/17, е прието, че периодът на ползвания родителски отпуск не се взема пред вид като период на действително полаган труд.

Във всички вече постановени решения, принципно установената постановка е, че правото на платен годишен отпуск по принцип трябва да се определя в зависимост от периодите на действително полагане на труд по силата на трудовия договор /решение от 11.11.2015г., Greengield, C-219/14/. В някои особени положения, когато работникът не е в състояние да изпълнява задълженията си, по независещи от волята му причини, правото на



платен годишен отпуск не може да се поставя от държавата членка в зависимост от задължението за действително полагане на труд. С настоящето решение по съединени дела С-762/18 и С-37/19, СЕС обогати тази своя практика, като включи в този списък и процесната хипотеза на работник, който е уволнен незаконно, а по-късно е възстановен на работа в съответствие с националното право вследствие на отмяната на уволнението му. Касае се до конкретна преценка, която СЕС прави въз основа на фактите по делото за наличие на „специфични“ обстоятелства – не само от гледна точка на изискуемата се закрила на работника, но и на работодателя, за който отсъствието на работника би могло да създаде затруднения. Благодарение на питането, отправено от съдия от РС Хасково беше разгледан аспект от правото на платен годишен отпуск, който до този момент не беше обсъждан от Съда на Европейския съюз.

Значение за националното право:

Решението на СЕС е от съществено значение за националното ни право.

1. Прякото му значение е безспорно. То изцяло промени установената до този момент национална съдебна практика по поставения въпрос. Отправеното преюдициалното тълкувателно запитване целеше да установи точното значение на Член 7, параграф 1 от Директива 2003/88/ЕО и след постановяване на решението на СЕС националните съдилища са длъжни и се съобразяват със задължителния му характер.

2. Постановеното решение на СЕС има и допълнително, косвено значение във връзка с установяване на практика по делата с правно основание чл.4 §3 ДФЕС за вреди, произтичащи от нарушаване правото на ЕС от съд и защитата на правните субекти при неизпълнение на задължението от последната съдебна инстанция за отправяне на преюдициално тълкувателно запитване. Съгласно доктрината *Francovich* /С-6/90 и С-9/90/, доразвита с *Köbler* /С-224/01/, при наличие на предпоставките посочени в *Brasserie du pecheur et Fractortame* /С- 46/93 и С-48/93/ всяка държава членка е длъжна да обезщети вредите, причинени на граждани или юридически лица, произтичащи от неизпълнение на задълженията съгласно правото на ЕС, включително и когато неизпълнението, произтича от установена практика на националните съдилища, когато се установи, че нарушената норма от правото на ЕС създава права на заинтересованата страна, нарушението е достатъчно съществено /а то е такова винаги, когато СЕС изрично вече е констатирал нарушението на съответната норма от правото на ЕС в предходната си съдебна практика /и е налице причинноследствена връзка между нарушението и причинената вреда.

3. Решението на СЕС по дело С-762/18 дава указания и във връзка с компетентността на СЕС *ratione temporis* /с оглед на времето/ и *ratione materiae* /обхвата на Директивата/.

4. От гореизложените мотиви на решението на СЕС следва извода, че винаги когато са сезирани с въпрос, касаещ работното време, националните съдии следва да се съобразяват със следните принципни постановки, касаещи правото на платен годишен отпуск, което е установено в полза на частноправен субект с член 7 от Директива 2003/88/ЕО:

- то следва да се счита „за особено важен принцип“ на социалното право на Съюза, а според становището на генералния адвокат за „съществен принцип“, понастоящем изрично



закрепено като основно право в член 31, параграф 2 от Хартата, поради което не може да се тълкува ограничително,

- работодателят е този, който следва да гарантира, че работникът има възможност да упражни правото си на платен годишен отпуск,

- При определени особени положения се допуска изключение от задължението за реално полагане на труд през референтния период. За тях Съдът прекъсва приеманата за присъща връзка между действителното полагане на труд, от една страна, и правото на платен годишен отпуск, от друга. Критериите за прилагане на това изключение са два: отсъствието от работа да е непредвидимо и то да не зависи от волята на работника. При тези особени положения, за които са налице посочените критерии, изключващи възможността на работника да изпълнява задълженията си, правото на платен годишен отпуск не може да бъде обвързано от държавите членки със задължението за действително полагане на труд. Това по-специално се отнася до работниците, които са отсъствали поради отпуск по болест /те са приравнени на действително полагащите труд/ и отпуск по майчинство, както и до уволнен незаконно работник, който по-късно е възстановен на работа, в съответствие с националното право, вследствие на отмяната на уволнението му със съдебно решение /той не е полагал действително труд за работодателя си в периода от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до датата на възстановяването му на работа/. Тази практика не се прилага за работник, изпълнението на чието задължение за полагане на труд е спряно чрез прилагане на принципа на „намалено до нула работно време“ - вж. т.26 от решение по дело С- 229/11 и С-230/11/.

- Директива 2003/88 разглежда правото на годишен отпуск и правото на заплащане на това основно право като две съставни части на едно единствено право. Целта на изискването за заплащане е по време на посочения отпуск работникът да се постави в положение, което по отношение на възнаграждението е подобно на периода на полагане на труд. Член 7, параграф 2 от посочената директива не предвижда други условия за възникване на правото на финансово обезщетение освен да е прекратено трудовото правоотношение и работникът да не е ползвал всичките дни годишен отпуск, на които е имал право към датата на прекратяването. За правото на финансово обезщетение е ирелевантно каква е причината за прекратяване на трудовото правоотношение.

Последваща процесуална история:

След възобновяване на делото, РС Хасково, констатирайки наличието на горезброените предпоставки, е постановил осъдителен акт, с който е уважил предявения иск с правно основание чл.4, §3 от Договора за функциониране на Европейския съюз, като е осъдил Върховният касационен съд да заплати на ищцата обезщетение за претърпени от нея имуществени вреди поради допуснато с определение № 249/25.10.2011г. по гр.д.№ 764/2011г.на III г.о.на ВКС нарушение на правото на ЕС, а именно на чл.7 Директива 2003/88/ЕО, изразяващи се в неизплатено обезщетение за използван платен годишен отпуск за претендиращия период и обезщетение за забава, както и е присъдил обезщетение за



неимуществени вреди в размер на 800 лв., ведно със законната лихва, а в останалата част е отхвърлил иска.

Последвала е въззивна жалба от ищцата срещу постановения акт в частта, с която частично е отхвърлено искането за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди, по която понастоящем производството е висящо.

3.2. Определение от 26.11.2018 г. по гр. дело № 2225/2016 г. на Районен съд –Хасково, 9. граждански състав

ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ ОТ 26.11.2018г.- ДЕЛО С-762/182. Когато приеме, че в решенията практиката е неправилна, посочва с мотивирано решение защо е неправилна; в този случай той постановява решение, като тълкува закона въз основа на обстоятелствата по делото; 3. когато приеме, че практиката в противоречивите решения е неприложима към висящия спор, посочва с мотивирано решение защо е неприложима; в този случай то й постановява решение, като тълкува закона въз основа на обстоятелствата по делото.

4.2. Национална съдебна практика.

4.2.1. Решение № 167 от 15.05.2011 г. по гр. д. № 1308/2010 г. на ВКС, III г.о., постановено в производство по реда на чл. 290 ГПК:

Отговор на правния въпрос е даден с посоченото съдебно решение, постановено по реда на чл. 290 ГПК, с което по задължителен за съдебната практика начин е посочено, че през периода от време от датата на прекратяването на трудовото правоотношение до отмяната на уволнението с влязло в сила съдебно решение и възстановяването на незаконно уволнения работник или служител на предишната работа последният реално не е престираал труд по трудовото правоотношение, поради което за този период от време за него не възниква право да ползва платен годишен отпуск, а в случай на последвало ново уволнение за този период от време работодателят не дължи на работника или служителя обезщетение за неизползван платен годишен отпуск на основание чл. 224, ал. 1 КТ.

4.2.2. Решение № 572 от 25.10.2010 г. по гр. д. № 458/2009 г. на ВКС, IV г.о., постановено в производство по реда на чл. 290 ГПК:

Обжалването е допуснато поради противоречивото разрешаване на материалноправния въпрос за дължимостта на обезщетение за неползван платен годишен отпуск за времето от прекратяването на трудовото правоотношение до възстановяването на предишната работа.

По повдигнатия въпрос едни съдилища приемат, че работодателят дължи обезщетение за неползван платен годишен отпуск за времето от прекратяването на трудовото правоотношение до възстановяването на предишната работа, а други съдилища - че такова обезщетение не се дължи.

Върховният касационен съд намира правилно второто разрешение. Времето от незаконното уволнение до възстановяването на предишната работа се признава за трудов стаж, без да е съществувало трудово правоотношение и без работникът да е работил. От това обаче не следва, че уволненият може да придобие права по отношение на лице, с което не го обвързва



трудова правоотношение и това лице няма качеството работодател. Ако уволненият е работил при друг работодател и е придобил право на платен годишен отпуск, той може да претендира обезщетение от него, а ако не е работил по трудово правоотношение, той не е придобил право на отпуск по отношение на бившия си работодател и обезщетение не му се дължи.

4.2.3. Решение № 404 от 06.07.2010 г. по гр. д. № 322/2009 г. на ВКС, IV г.о., постановено в производство по реда на чл. 290 ГПК:

При прекратяване на трудовото правоотношение, работодателят дължи на работника парично обезщетение по чл. 224, ал. 1 КТ за неизползвания годишен отпуск. При отмяна на заповедта за уволнение и възстановяване работника на заеманата длъжност не се възстановява и правото му на платен годишен отпуск, нито се дължи връщане на полученото обезщетение по чл. 224, ал. 1 КТ - трудовото правоотношение е било прекратено и обезщетението е изплатено законно. Право на реално ползване на платен годишен отпуск не съществува и за времето, през което работникът не е бил на работа поради незаконното уволнение. Създадената в чл. 354, ал. 1 КТ законова фикция, съгласно която при отмяна на незаконно уволнение, за трудов стаж се признава и времето, през което не е съществувало трудово правоотношение е с оглед заличаване на неблагоприятните за работника последици от незаконното уволнение по отношение на всички права, относими към времето на трудов стаж - осигурителен стаж за пенсия, обезщетение при пенсиониране, изисквания за заемане на определена длъжност и пр., но няма отношение към правото на платен годишен отпуск с оглед характера, смисъла и предназначението на това право. При възстановяване на работника на заеманата длъжност, платеният годишен отпуск се определя отново от времето на встъпването му с оглед периода на реално положен труд занаяпред.

4.2.4. Решение № 346 от 26.05.2010 г. по гр. д. № 418/2009 г. на ВКС, III г.о., постановено в производство по реда на чл. 290 ГПК:

По поставеният материалноправен въпрос е налице задължителна практика по чл. 290 ГПК, в която е дадено разрешение на същия, като е прието че, правото на работника на обезщетение по чл. 224, ал. 1 КТ се поражда при прекратяване на трудовото правоотношение, ако работникът или служителят не е ползвал полагаемият му се платен годишен отпуск. Съгласно чл. 354, ал. 1 КТ за трудов стаж се признава и времето, през което работникът или служителят е останал без работа поради уволнението, което е признато за незаконно - от датата на уволнението до възстановяването му на работа. Това е изключение от правилото на чл. 351 КТ, че трудов стаж по трудово правоотношение е времето, през което работникът или служителят е работил по трудово правоотношение. Това изключение се отнася само за трудовия стаж, а не и за останалите последици от работа по трудово правоотношение. Правото на платен годишен отпуск предпоставя съществуващо правоотношение, тъй като неговата цел е да се осигури почивка и възстановяване на изразходваните по време на работа сили. Поради това платеният годишен отпуск се определя за времето на реално положен труд по трудовото



правоотношение след възстановяването на работата, но не и за периода от уволнението до отмяната му и възстановяването на работа.

4.2.5. Решение № 160 от 26.03.2010 г. по гр. д. № 5153/2008 г. на ВКС, I г.о., постановено в производство по реда на чл. 290 ГПК:

Разпоредбата на чл. 224, ал. 1 КТ действително предвижда, че при прекратяване на трудовото правоотношение работникът или служителят има право на парично обезщетение за неизползувания платен годишен отпуск пропорционално на времето, което се признава за трудов стаж, като законът формално не разграничава хипотезите, през които трудовото правоотношение е съществувало от тези, при които определен период от време се признава за трудов стаж без да е съществувало трудово правоотношение /чл. 354 КТ/. За да възникне обаче право на обезщетение, в хипотези, при които законът предвижда възможност за изплащане на такова обезщетение при неупражняване на субективно право, правото следва да е съществувало и да са били налице предпоставките за реалното му упражняване, но по определени причини то не е било упражнено по предвидения в закона ред и законодателят обвързва с тези причини като последица изплащането на обезщетение. Наличието на такава предпоставка изрично е предвидено и в разпоредбата на чл. 224, ал. 1 КТ – работникът или служителят има право на обезщетение само за неизползуван платен годишен отпуск, т.е. на отпуск, на който е имал право, но не е ползвал реално, т.е. преценката дали и в какъв размер на работника или служителя се дължи обезщетение по чл. 224, ал. 1 КТ следва да се извърши и с оглед на обстоятелството имал ли е същият право да ползува реално платен годишен отпуск и в какъв размер.

Всеки работник или служител, който има най-малко 8 месеца трудов стаж, съгласно чл. 155, ал. 1 и ал. 2 КТ придобива право да ползува платен годишен отпуск, като за ползуване на платения годишен отпуск за втората и следващите календарни години след първоначалното придобиване на изискуемия от закона трудов стаж, съгласно чл. 22 от Наредбата за работното време, почивките и отпуските не се изисква нов 8-месечен трудов стаж. Съгласно разпоредбата на чл. 33 от наредбата когато работник или служител с придобито право на отпуск премине на работа в друго предприятие, за календарната година на постъпването той ползува платен годишен отпуск пропорционално на прослужените месеци в това предприятие, а когато след ползуването на платения годишен отпуск в пълен размер трудовото правоотношение се прекрати в същата календарна година до края на същата календарна година работникът и служителят нямат право да ползват платен годишен отпуск освен ако за новата работа не се предвижда отпуск в по-голям размер. Правото на реално ползуване на платения годишен отпуск следователно е обвързано от изискването да се полага реално труд по съществуващо трудово правоотношение, като размерът на полагащия се за съответната година платен годишен отпуск се определя пропорционално на реално отработеното през тази година време. При отмяна на уволнение по съдебен ред и възстановяване на заеманата преди уволнението длъжност работникът или служителят може да ползува реално платен годишен отпуск след заемане на длъжността по реда на чл. 345 КТ пропорционално на времето от датата на заемане на



длъжността до края на съответната календарна година. Работникът или служителят обаче не би могъл да ползува платен годишен отпуск, определен пропорционално на периода от датата на уволнението до датата на неговата отмяна по съдебен ред. Този период действително се признава от законодателя за трудов стаж, но трудово правоотношение през този период не е съществувало, а реалното ползуване на платения годишен отпуск и правото да се получи обезщетение по чл. 224, ал. 1 КТ е обусловено и се полага само за времето, през което правоотношението е съществувало.

4.2.6. Решение № 948 от 21.12.2009 г. по гр. д. № 3128/2008 г. на ВКС, III г.о., постановено в производство по реда на чл. 290 ГПК:

Касационното обжалване е допуснато по материалноправния въпроса - дължи ли се обезщетение на работника за неизползван платен годишен отпуск за времето от уволнението до възстановяването му на работа, който се зачита за трудов стаж, тъй като въпроса се решава противоречиво от съдилищата.

Едното виждане се основава на разбирането, че с възстановяването на работника на заеманата длъжност се възстановява трудовото правоотношение в пълния му обем, със съдържанието на всички права и задължения по него, включително и правото на платен годишен отпуск, а другото виждане се основава на разбирането, че за периода от уволнението до отмяната му по съдебен ред, като незаконно, и възстановяването на работника на заеманата преди това длъжност, макар времето, през което не е съществувало трудово правоотношение да се зачита за трудов стаж, не възниква право на платен годишен отпуск и на работника не се дължи обезщетение за неизползван платен годишен отпуск, тъй като през този период не е полаган труд.

Върховният касационен съд, състав на трето г. о., приема за правилно второто виждане. Правото на работника за обезщетение по чл. 224, ал. 1 КТ се поражда при прекратяване на трудовото правоотношение, ако работникът или служителят не е ползвал полагаемият му се платен годишен отпуск. При отмяна на заповедта за уволнение и възстановяване на незаконно уволнения работник на заемана длъжност, изплатеното за неизползван отпуск обезщетение не се връща. Периода от уволнението до отмяната му по съдебен ред и възстановяването на работника на предишната му работа се признава за трудов стаж, макар да не е съществувало трудово правоотношение - законова фикция създадена с разпоредбата на чл. 354, ал. 1 КТ. През този период работникът реално не престоира труд и поради това за него не възниква право на платен годишен отпуск и не му се дължи обезщетение за неизползван платен годишен отпуск. Това е така, тъй като правото на платен годишен отпуск е последица от работа по трудово правоотношение, то е в зависимост от характера и тежестта на работата и има за цел възстановяване на работната сила. При възстановяване на работника на заеманата преди уволнението работа, платеният годишен отпуск се определя отново, с оглед на реално положение труд занапред.

Б. Право на Европейския съюз.



4.3.1. Директива 2003/88/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 г. относно някои аспекти на организацията на работното време

Член 7

Годишен отпуск

1. Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че всеки работник има право на платен годишен отпуск от най-малко четири седмици в съответствие с условията за придобиване на право и предоставяне на такъв отпуск, предвидени от националното законодателство и/или практика.

2. Минималният период за платен годишен отпуск не може да се замества с финансово обезщетение, освен при прекратяване на трудовото правоотношение.

Член 17 от същата директива предвижда държавите-членки да могат да дерогират определени нейни разпоредби, като не се допуска дерогирание на член 7 от директивата.

4.4.1. Практика на Съда на Европейския съюз:

4.4.1.1. Решение от 20 юли 2016 г. по дело C-341/15:

Член 7, параграф 2 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време трябва да се тълкува в смисъл, че:

- не допуска национално законодателство като разглежданото по главното производство, което лишава от правото на финансово обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск работника, трудовото правоотношение на когото е прекратено поради подадената от него молба за пенсиониране и който не е могъл да изчерпи правото си на такъв отпуск преди прекратяването на това трудово правоотношение,
- при пенсионирането си работникът има право на финансово обезщетение за платения годишен отпуск, който е неизползван, тъй като не е упражнявал функциите си поради болест.

4.4.1.2. Решение от 24 януари 2012 г. по дело C-282/10:

1) Член 7, параграф 1 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национални разпоредби или практики, които предвиждат, че правото на платен годишен отпуск е обусловено от наличието на период на действително полагане на труд не по-малко от десет дни или от един месец през референтния период.

4.4.1.3. Решение от 3 май 2012 г. по дело C-337/10:



2) Член 7, параграф 2 от Директива 2003/88 трябва да се тълкува в смисъл, че при пенсионирането си държавен служител има право на финансово обезщетение за платен годишен отпуск, неизползван тъй като той не е упражнявал функциите си поради болест.

4.4.1.4. Решение от 20 януари 2009 г. по съединени дела C-350/06 и C-520/06:

1) Член 7, параграф 1 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национални разпоредби или практика, съгласно които работник в отпуск по болест няма право да ползва платен годишен отпуск през период от време, който се включва в рамките на отпуск по болест.

2) Член 7, параграф 1 от Директива 2003/88 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национални разпоредби или практика, които предвиждат, че правото на платен годишен отпуск се погасява с изтичането на референтния период и/или на период на прехвърляне, определен от националното право, дори когато работникът е бил в отпуск по болест през целия или част от референтния период и неработоспособността му е продължила до прекратяването на трудовото му правоотношение, поради което той не е могъл да упражни правото си на платен годишен отпуск.

3) Член 7, параграф 2 от Директива 2003/88 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национални разпоредби или практика, които предвиждат, че при прекратяването на трудовото правоотношение никакво финансово обезщетение за неползван платен годишен отпуск не се изплаща на работника, който е бил в отпуск по болест през целия или част от референтния период и/или период на прехвърляне, поради което не е могъл да упражни правото си на платен годишен отпуск. За изчисляване на посоченото финансово обезщетение обичайното възнаграждение на работника, което е възнаграждението, което трябва да бъде запазено по време на периода на почивка, съответстващ на платения годишен отпуск, е също определящо.

V. Доводи на страните.

5.1. Ищцата излага доводи, че въз основа на предимството на правото на Европейския съюз пред националния закон и с оглед принципа на неговия директен ефект, Върховният касационен съд е следвало да приложи член 7 от Директива 2003/88/ЕО и да й признае правото на платен годишен отпуск за времето, през което тя не е могла да го ползва поради незаконосъобразното ѝ уволнение. Счита се и че ако ответникът е изпитвал съмнения относно приложимостта му, е трябвало да отправи преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, с цел да бъде дадена възможност на единствената юрисдикция, която има право да тълкува правото на Европейския съюз, да се произнесе относно приложимостта на член 7 от Директива 2003/88/ЕО. Още повече, че по силата на член 629, алинея 3 от ГПК и член 267, параграф 3 от ДФЕС той е бил длъжен да стори това като последна инстанция. От



неизпълнението на това му задължение за ищцата са произлезли претендираните вреди, поради което следва да се ангажира отговорността му.

5.2. Ответникът излага доводи за неприложимост на член 7 от Директива 2003/88/ ЕО в случая на ищцата, тъй като въпросът за правото на обезщетение за неползван платен годишен отпуск е уреден в националното законодателство, което е синхронизирано с европейското законодателство. Посочените решения на Съда на Европейския съюз по прилагане на цитираната разпоредба от директивата се отнасяли за хипотези, при които работници/служители претендират ползване на платен годишен отпуск в условията на съществуващо трудово правоотношение и при ползване на друг вид отпуск или отсъствие от работа по независещи от волята им причини, но не и за времето на незаконно уволнение, през което време ищцата не е имала нито статута на работник/служител, нито е престирала реално труд, срещу който да се дължи ползване на отпуск. Поддържа се и че Върховният касационен съд не е имал задължение, а и основание за отправяне на преюдициално запитване да Съда на Европейския съюз, тъй като е нямал колебания по въпроса, изведен от ищцата, поради трайната си и непротиворечива практика, а и защото въпросът е от компетентността на националното право. Освен това по делото ѝ тя не е направила искане за отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз.

5.3. Прокуратурата на Република България не излага доводи по съществуването на делото.

VI. Мотиви за отправяне на преюдициалното запитване.

6.1. Видно от гореизложената фактическа обстановка и от доводите на страните, един от основните спорни въпроси по настоящото дело е дали работник, който е бил незаконно уволнен и след това е бил възстановен на работа от съда, има право на платен годишен отпуск за периода от датата на уволнението до датата на възстановяването му на заеманата длъжност.

6.2. В българското законодателство липсва регламентация, която да съдържа изричен отговор на този въпрос, а съществуващата нормативна уредба не дава възможност за категоричното му и недвусмислено разрешение.

6.3. Съгласно трайната и задължителна национална съдебна практика в този случай работникът не разполага с такова право, като основното съображение е, че в периода от уволнението до отмяната му по съдебен ред и възстановяването му на предишната работа работникът реално не е престирал труд, а целта на този вид отпуск е да му се осигури почивка и възстановяване на изразходваните по време на работа сили.

6.4. Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време също не урежда правото на платен годишен отпуск на незаконно уволнен работник за времето от уволнението до възстановяването му на работа.



6.5. В практика на Съда на Европейския съюз няма случай като този в главното производство, но са разглеждани сходни хипотези, при които работници също не са полагали труд поради болест или трудова злополука и това време се е зачитало за трудов стаж, като е прието, че за същия период имат право на платен годишен отпуск, респективно на финансово обезщетение, ако той не е бил използван и трудовото им правоотношение е било прекратено.

6.6. Съобразявайки липсата на ясна и точна уредба по повдигнатия въпрос както в националното, така и в европейското законодателство, от една страна, а от друга страна - цитираните в точки 4.4.1.1. - 4.4.1.4. Решения на Съда на Европейския съюз, за настоящата юрисдикция възниква съмнение в съвместимостта на релевантната национална съдебна практика с член 7 от Директива 2003/88/ЕО и се поражда опасение, че тя може да противоречи на практиката на Съда на Европейския съюз по тълкуването и приложението на тази разпоредба с оглед сходното положение на незаконно уволнените и възстановени впоследствие на работа работници, за периода от уволнението до възстановяването им, с други лица, които не са полагали труд по независещи от волята им причини през време, което се зачита за трудов стаж.

6.7. Ето защо, настоящият съдебен състав счита, че за правилното решаване на делото е необходимо да отправи запитване до Съда на Европейския съюз със следните въпроси:

6.7.1. Трябва ли член 7, параграф 1 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство и/или практика, според които работник, който е бил незаконно уволнен и след това е бил възстановен на работа от съда, няма право на платен годишен отпуск за времето от датата на уволнението до датата на възстановяването му на работа?

6.7.2. При положителен отговор на първия въпрос, трябва ли член 7, параграф 2 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство и/или практика, според които при последващо прекратяване на трудовото правоотношение този работник няма право на финансово обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск за времето от датата на предходното му уволнение до датата на възстановяването му на работа?

Така мотивиран, Хасковският районен съд, Девети граждански състав

ОПРЕДЕЛИ:

ОТПРАВЯ преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, на основание чл. 628 от Гражданския процесуален кодекс и чл. 267, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз, със следните въпроси:

1. Трябва ли член 7, параграф 1 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство и/или практика, според които работник, който е бил незаконно уволнен и след това е бил възстановен на



работа от съда, няма право на платен годишен отпуск за времето от датата на уволнението до датата на възстановяването му на работа?

2. При положителен отговор на първия въпрос, трябва ли член 7, параграф 2 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство и/или практика, според които при последващо прекратяване на трудовото правоотношение този работник няма право на финансово обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск за времето от датата на предходното му уволнение до датата на възстановяването му на работа?

СПИРА производството по гражданско дело № 2225/2016 г. по описа на Районен съд - Хасково до произнасяне на Съда на Европейския съюз, на основание член 631, алинея 1 от Гражданския процесуален кодекс и член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз.

3.3. Решение № 260125/12.10.2020 г. по гр. дело № 2225/2016 г. на Районен съд –Хасково, 9. граждански състав

ХАСКОВСКИЯТ РАЙОНЕН СЪД, Девети граждански състав, на десети септември две хиляди и двадесета година, в публично заседание в следния състав:

Председател: Петър Вунов

секретар: Ваня Кирева

прокурор: Зорница Проданова

като разгледа докладваното от съдията Петър Вунов гражданско дело номер 2225 по описа на съда за 2016 година, за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на част II, дял I от Гражданския процесуален кодекс /ГПК/.

Образувано е по искова молба от М.В.М., чрез пълномощника ѝ адв. А. С., срещу Върховния касационен съд на Република България /ВКС/.

Ищцата твърди, че работила по трудово правоотношение като учител по музика в ОУ „Д-р Петър Берон“ гр. Пловдив от 01.09.1985 г. На 15.09.2002 г. то било прекратено на основание чл. 328, ал. 1, т. 2 КТ, като с влязло в сила Решение № 38 по гр. д. № 5159/2002 г. на Районен съд – Пловдив /ПРС/ заповедта била призната за незаконосъобразна и била възстановена на работа. Впоследствие, със Заповед № 153/29.04.2004 г. на директора на ОУ „Д-р Петър Берон“ ищцата отново била уволнена, но с Решение № 709 от 14.05.2008 г. по гр. д. № 784/2006 г. на ВКС и тя била обявена за незаконосъобразна и отново била възстановена на работа. Със Заповед № 52/13.11.2008 г. на директора на ОУ „Д-р Петър Берон“ М.М. била уволнена за трети път, но не обжалвала уволнението си. След прекратяване на трудовото правоотношение тя предявила иск против ОУ „Д-р Петър Берон“ за присъждане на сума в общ размер на 10 545 лв., от която 7 125 лв., представляваща обезщетение за неизползван платен годишен отпуск от 285 дни, по 57 дни годишно за периода от 30.04.2004 г. до 13.11.2008 г.; 1 100 лв., представляваща обезщетение за забавено плащане върху горната сума за периода от 30.11.2008 г. до 01.07.2009 г.; 1 200 лв., представляваща договорено в колективния трудов договор обезщетение, в размер на две брутни трудови възнаграждения при прекратяване на



трудовия договор поради съкращаване на щата; 1 120 лв., представляваща обезщетение за пропуснати ползи за периода, през който била незаконно уволнена, тъй като в резултат на уволненията била лишена от възможността да получи допълнителни трудови възнаграждения по Наредба № 3, които се изплащали на персонала, зает в системата на народната просвета, и представляваща сбор от съответно: 520 лв. - от по 130 лв. за 24 май за 2005 г., 2006 г., 2007 г. и 2008 г., 400 лв. - от по 80 лв. за 15-ти септември - началото на учебните години за 2004 г., 2005 г., 2006 г. и 2007 г. и 200 лв. - от по 50 лв. за Коледа за 2004 г., 2005 г., 2006 г. и 2007 г. С Решение № 1177 от 15.04.2010 г. по гр. д. № 7760/2009 г. на ПРС искът за присъждане на обезщетение за неизползван платен годишен отпуск по чл. 224 КТ бил изцяло отхвърлен, като то било потвърдено с Решение № 193 от 10.02.2011 г. по в. гр. д. № 3178/2010 г. на ПОС, което не било допуснато до касационно обжалване с Определение № 249 от 25.10.2011 г. по гр. д. № 764/2011 г. на ВКС, III г. о. В последното било посочено, че „по поставения от жалбоподателката материалноправен въпрос: дължи ли се обезщетение на незаконно уволнен работник или служител за неизползван платен годишен отпуск на основание чл. 224, ал. 1 КТ, за времето от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до датата на възстановяването му на работа с влязло в сила съдебно решение не е налице основание за допускане на касационно обжалване. Отговор на този въпрос е даден в постановени по реда на чл. 290 ГПК решения на ВКС: Решение № 167 от 15.05.2011 г. по гр. д. № 1308/2010 г. на ВКС, III г.о., Решение № 572 от 25.10.2010 г. по гр. д. № 458/2009 г. на ВКС IV г.о., Решение № 948 от 21.12.2009 г. по гр. д. № 3128/2008 г. на ВКС, III г.о., в които е прието, че през периода от време от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до отмяната на уволнението с влязло в сила решение и възстановяването на незаконно уволнения работник или служител на предишната работа последният не е прстирал реално труд по трудовото правоотношение, поради което за този период от време за него не възниква право да ползва платен годишен отпуск, а в случай на последвало ново уволнение за този период от време работодателят не дължи на работника или служителя обезщетение за неизползван платен годишен отпуск на основание чл. 224, ал. 1 КТ." Поддържа се, че според относимите актове на правото на Европейския съюз (ЕС) - чл. 31 § 2 от Хартата на основните права на ЕС, петото и шестото съображение от Директива 2003/88/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 г. относно някои аспекти на организацията на работното време (Директива 2003/88/ЕО), както и чл. 7 и чл. 17 от същата директива, а и практиката на Съда на Европейския съюз (СЕС) - съединени дела C-350/06 и C-520/06 (Gerhard Schultz-Hoff v. Deutsche Rentenversicherung Bund, Stringer and others v. Her Majesty's Revenue and Customs), дело C-282/10 (Maribel Dominguez срещу Centre informatique du Centre Ouest At/antique (CICOA), Prefer de la region Centre), правото на годишен платен отпуск било основно право на всеки работник или служител, упражняващ трудова дейност на територията на държавите - членки. Разпоредбите на първичното право на ЕС и основните принципи, от които се ръководило то, имали директен ефект и били непосредствено приложими при регулирането на обществените отношения в Република България, като те имали приоритет пред противоречащите им национални разпоредби. Отговорността на държавите членки за вреди, в случаите когато били допуснали нарушение на



правото на ЕС, възниквала на основание принципа за лоялно сътрудничество, задължителен за всички органи на държавите членки, закрепен в чл. 4, § 3 от ДЕС, предишен чл. 10 от ДЕО и развит в съдебната практика на СЕС - в Решение от 19 ноември 1991 година, Andrea Francovich и Danila Bonifaci и други срещу Република Италия, обединени дела C-6/90 и C-9/90 и др. Сочи се, че в случая ВКС следвало да допусне касационно обжалване и отмени решението на въззивния съд, като приложи чл. 7 от Директива 2003/88/ЕО и да признае правото на ищцата на платен годишен отпуск за времето, през което тя не могла да го ползва поради незаконосъобразното ѝ уволнение, тъй като за изплащането на обезщетение за неползван платен годишен отпуск законът поставял само две условия: да съществува време, което по закон е било признато за трудов стаж и трудовото правоотношението с лицето да е било прекратено. В този смисъл били и писма № 94-КК-246 от 21.08.2002 г., № 92-597 от 30.09.2005 г., № 94ЕЕ-152 от 22.01.2007 г. на Министерство на труда и социалната политика, писмо № 9222-0103 от 30.01.2006 г. относно признаването за трудов стаж на времето от незаконното уволнение до възстановяването на работа на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“. Другото съществено нарушение на правото на ЕС от ВКС произтичало от неспазване на императивното изискване на чл. 267 ДФЕС да отправи преюдициално запитване до СЕС, с цел да бъде дадена възможност на единствената юрисдикция, която има право да тълкува правото на ЕС, да се произнесе относно приложимостта на чл. 7 от Директива 2003/88/ЕО, във вр. с чл. 354, ал. 1, т. 1 КТ. От поведението на ответника ищцата претърпяла имуществени вреди, изразяващи се в стойността на дължимо обезщетение за неизползван платен годишен отпуск от 285 дни, по 57 дни годишно за периода от 30.04.2004 г. до 13.11.2008 г., в размер на 4 080,24 лева, обезщетение за забава върху нея за периода от 14.11.2008 г. до 01.07.2009 г. в размер на 361,50 лева, както и за периода от 02.07.2009 г. до 25.10.2011 г. в размер на 1 001.65 лева, а също и неимуществени вреди, изразяващи се в стрес, загуба на самочувствие, чувство за онеправданост, разочарование и загуба на доверие в институциите, силно притеснение и чувство за несигурност от липсата на защита на правата ѝ, които оценява на 2 000 лева. Предвид изложеното се иска от съда да постанови решение, с което да се осъди ответникът да заплати на ищца горепосочените суми, ведно със законната лихва върху тях от датата на увреждането - 25.10.2011 г. до окончателното им заплащане, както и направените деловодни разноски.

Ответникът счита исковете за неоснователни, необосновани и недоказани, поради което ги оспорва изцяло - по основание и по размер. Твърди се, че в процесния случай не били нарушени конкретни норми на правото на ЕС, включително и Директива 2003/88/ЕО, защото те не били приложими. Въпросът за правото на обезщетение за неползван платен годишен отпуск бил уреден в националното законодателство, което било синхронизирано с европейското законодателство. Определението на ВКС било правилно и законосъобразно, а от законосъобразен съдебен акт не произтичали вреди. Освен това, съдът нямал вина, че касационният жалбоподател не съумял да обоснове и изложи основанията за допускане до касационно разглеждане на делото, посочени в чл. 280 ГПК. Поддържа се и че в хипотезата на чл. 354, ал. 1, т. 1 КТ времето от прекратяването на трудовото правоотношение до



възстановяването на предишната работа се признавало за трудов стаж, но не за трудов стаж при съответния работодател, защото за това време работникът не бил обвързан с действащ трудов договор, от който да черпи права. След като в периода на уволнението не престира труд при този работодател, не му се следвал и отпуск за това време, а на още по-голямо основание не му се дължало обезщетение за неползван отпуск за време, в което не съществувало трудовото правоотношение и той нямал статута на работник при този работодател. От друга страна, възстановяването на работа при незаконно уволнение не санирало напълно последствията от прекратяването на трудовия договор. Поддържа се и че задължението за отправяне на преюдициално запитване от последна национална инстанция било валидно за дело, което било висящо пред съответната съдебна инстанция. Когато с определение касационният съд не допускат до касационно разглеждане делото, то вече не било висящо пред касационната инстанция. ВКС нямал задължение, както и основание за отправяне на преюдициално запитване до СЕС по делото, тъй като нямал колебания по въпроса, изведен от жалбоподателя, не само поради трайната си и непротиворечива практика, но и защото въпросът бил от компетентността на националното право. На следващо място, в случая нямало факти и аргументи за наличието на причинно-следствена връзка между твърдяното противоправно деяние и претендираните имуществени и неимуществени вреди, а и последните били бланкетно посочени и техният размер противоречал на установения ч чл. 52 ЗЗД критерий за справедливост. Предвид изложеното се моли съдът да отхвърли предявените иски и да се присъдят направените по делото разноски.

Контролиращата страна - Прокуратурата на Република България не изразява становище по съществуването на спора.

Съдът, като прецени събраните по делото доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, както и доводите на страните, съобразно изискванията на чл. 12 и чл. 235, ал. 2 ГПК, приема за установено от фактическа страна следното:

От представената трудова книжка на ищцата се установява, че е работила по трудово правоотношение на длъжност учител по музика в Основно училище (име, нас. място) от 01.09.1985 г.

От материалите, съдържащи се в приложеното по настоящото производство гр. д. № 7760/2009 г. по описа на ПРС, се установява, че със Заповед № 153/29.04.2004 г. на директора на училището трудовото правоотношение на ищцата е било прекратено, като тя е обжалвала тази заповед и с влязло в сила Решение по гр. д. № 4016/2004 г. на ПРС уволнението ѝ е било признато за незаконно и е била възстановена на работа. В изпълнение на посоченото съдебно решение е била издадена Заповед № 47/10.11.2008 г.

Със Заповед № 52/13.11.2008 г. на директора на ОУ (име, нас. място) отново е било прекратено трудовото ѝ правоотношение, като М.М. не е обжалвала уволнението.

На 01.07.2009 г. ищцата е подала пред ПРС искова молба против училището, като две от исканията ѝ са били за заплащане на сумата от 7 125 лева, представляваща обезщетение за неизползван платен годишен отпуск от 285 дни, по 57 дни годишно за периода от 30.04.2004 г.



до 13.11.2008 г., както и на сумата 1 100 лева, представляваща обезщетение за забавено плащане върху първата сума за периода от 30.11.2008 г. до 01.07.2009 г.

С Решение от 15.04.2010 г. по гр. д. № 7760/2009 г. на ПРС тези искове са били отхвърлени.

С Решение № 193 от 10.02.2011 г. по в. гр. д. № 3178/2010 г. на ПОС в тази му част то е било потвърдено.

М.В.М. е подала касационна жалба пред Върховния касационен съд на Република България против Решението на ПОС, като с Определение № 249 от 25.10.2011 г. по гр. д. № 764/2011 г. на ВКС, III г. о. не е било допуснато касационно обжалване в частта му, с която е било потвърдено Решението от 15.04.2010 г. по гр. д. № 7760/2009 г. на ПРС в частта му, с която са отхвърлени предявените искове за заплащане на обезщетение за неизползван платен годишен отпуск за периода 30.04.2004 г. до 13.11.2008 г. и за заплащане на обезщетение за забавено плащане на това вземане за периода 14.11.2008 г. до 01.07.2009 г. По поставения от ищцата материалноправен въпрос: дължи ли се обезщетение на незаконно уволнен работник или служител за неизползван платен годишен отпуск на основание чл. 224, ал. 1 КТ, за времето от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до датата на възстановяването му на работа с влязло в сила съдебно решение, е било прието следното: „Отговор на този въпрос е даден в постановени по реда на чл. 290 ГПК решения на Върховния касационен съд: Решение № 167 от 15.05.2011 г. по гр. д. № 1308/2010 г. на ВКС, III г.о.; Решение № 572 от 25.10.2010 г. по гр. д. № 458/2009 г. на ВКС, IV г.о.; Решение № 948 от 21.12.2009 г. по гр.д. № 3128/2008 г. на ВКС, III г.о., в които е прието, че през периода от време от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до отмяната на уволнението с влязло в сила решение и възстановяването на незаконно уволнения работник или служител на предишната работа последният не е престирали реално труд по трудовото правоотношение, поради което за този период от време за него не възниква право да ползва платен годишен отпуск, а в случай на последвало ново уволнение за този период от време работодателят не дължи на работника или служителя обезщетение за неизползван платен годишен отпуск на основание чл. 224, ал. 1 КТ. Даденото от въззивния съд разрешение на поставения въпрос е в съответствие с приетото в задължителната практика на Върховния касационен съд, поради което не е налице основание за допускане на касационно обжалване.“

От приетото заключение на назначената по делото съдебно-счетоводна експертиза се установява, че неизползваният платен годишен отпуск на ищцата, в случай че трудовото й правоотношение не е било прекратявано, е в размер на 216 дни, а след приспадане на периодите, в които е работила, а именно: от 24.11.2004 г. до 04.01.2005 г. в ОУ „Райна Княгиня“, от 28.02.2006 г. до 14.05.2006 г. в ОУ „Ал. Кл.“ и от 07.01.2008 г. до 30.06.2008 г. в ОУ „Ал. Кл.“, е в размер на 180 дни. Вещото лице е изчислило, че обезщетението за неизползван платен отпуск на М.В.М. за периода от 30.04.2004 г. до 13.11.2008 г. за 216 дни е в размер на 4 080,24 лева, а за 180 дни е в размер на 3 400,20 лева, като дължимата върху първата главница законна лихва за периода от 14.11.2008 г. до 01.07.2009 г. е в размер на 363,07 лева, от



02.07.2009 г. до 25.10.2011 г. е в размер на 1 001,60 лева, а върху главницата от 3 400,20 лева за същите периоди е в размер съответно на 302,56 лева и на 834,71 лева.

По делото са събрани и гласни доказателства чрез разпита на водените от ищцата свидетелите Г. С. Н. и С. И. Г. за установяване на претърпените от нея неимуществени вреди. Показанията им са записани подробно в протокола за съдебното заседание, проведено на 06.03.2017 г. /л. 113 – л. 114 по делото/, поради което не следва да се излагат отново текстуално, като при необходимост те ще бъдат обсъдени при преценката на наведените от страните правни доводи, основани на тях.

При така установената фактическа обстановка съдът достигна до следните правни изводи:

Предявени са при условията на обективно кумулативно съединение искове с правно основание чл. 4, пар. 3 от Договора за Европейския съюз (ДЕС), които са процесуално допустими.

Съобразно разпоредбите на § 6 от ПЗР към ЗИД на ЗОДОВ те подлежат на разглеждане от гражданския съд по реда на ЗОДОВ.

Разгледани по същество, исковите се явяват частично основателни, като съображенията за това са следните:

Съгласно чл. 4, пар. 3 ДЕС държавите - членки вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнението на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза. В правната теория и в съдебната практика единодушно се приема, че тази разпоредба е проявление на принципа за лоялно сътрудничество между държавите - членки с ЕС и създава общо задължение за тях. Ако държава - членка не е изпълнила задълженията си, трябва да предприеме всички необходими мерки да преустанови неизпълнението и да поправи последиците от това неизпълнение, включително и да обезщети настъпилите вследствие от него вреди. Нито ДЕС, нито ДФЕС предвиждат възможност за обезщетяване на вредите, причинени от държавата при извършено от нея нарушение на правото на ЕС, но тя е изведена в практиката на СЕС – Решение от 19 ноември 1991 година по обединени дела C-6/90 и C-9/90 (Andrea Francovich и Danila Bonifaci), Решение от 5 март 1996 година по съединени дела C-46/93 и C-48/93 (Brasserie du pêcheur и Factortame) и други, като в Решение от 30 септември 2003 г. по дело C-224/01 (Gerhard Kobler) и други е приета възможността частноправни субекти да търсят обезщетение за вреди, причинени им от решение на национална юрисдикция, която се произнася като последна инстанция. В цитираните решения на СЕС, а и в последващата практика на Съда, е изведено, че отговорността на държавата за нарушение на общностното право от действия или бездействия на съдебната власт може да бъде ангажирана при наличието на следните предпоставки: нарушение на правна норма на Съюза, която има за предмет предоставянето на права на частноправни субекти, това нарушение да е достатъчно съществено и да съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от частноправните субекти вреда.



Безспорно е, че ответникът се явява последната инстанция, която е разгледала делото, образувано по подадената от ищцата искова молба за присъждане на дължимото ѝ обезщетение за неизползван платен годишен отпуск за периода от 30.04.2004 г. до 13.11.2008 г.

Няма спор между страните, а и от текста на член 7 от Директива 2003/88/ЕО е видно, че в него са уредени права на частноправни субекти, а именно правото на платен годишен отпуск от най-малко четири седмици за всеки работник и правото на финансово обезщетение за неизползвания годишен отпуск при прекратяване на трудовото правоотношение.

Относно доводите за нарушението на тази разпоредба от ответника с постановеното Определение № 249 от 25.10.2011 г. по гр. д. № 764/2011 г., III г. о. на ВКС следва да се съобрази, че с Определение № 1695/26.11.2018 г. настоящият състав отправи преюдициално запитване до СЕС, по което е постановено Решение от 25 юни 2012 г. по съединени дела C-762/18 и C-37/19. С това решение се даде отговор и на двата поставени въпроса, а именно, че член 7, параграф 1 от Директива 2003/88/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална съдебна практика, по силата на която работник, който е уволнен незаконно, а по-късно е възстановен на работа в съответствие с националното право вследствие на отмяната на уволнението му със съдебно решение, няма право на платен годишен отпуск за периода от датата на уволнението до датата на възстановяването му на работа, поради това че през този период не е полагал действително труд за работодателя, както и че не допуска национална съдебна практика, по силата на която при последващо прекратяване на трудовото правоотношение - след като работникът е бил уволнен незаконно, а по-късно възстановен на работа в съответствие с националното право вследствие на отмяната на уволнението му със съдебно решение, този работник няма право на парично обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск за периода от датата на незаконното уволнение до датата на възстановяването му на работа. Съгласно чл. 633 ГПК решението на СЕС е задължително за всички съдилища и учреждения в Република България. Тук е уместно да се отбележи и че в т. 42 от същото решение е прието, че макар първото уволнение на ищцата да е извършено преди присъединяването на Република България към Съюза, отмяната му и възстановяването ѝ на работа - чиито правни последици са предмет на делото в главното производство - са постановени след тази дата. Следователно, член 7 от Директива 2003/88/ЕО се прилага *ratione temporis* към последиците от отмяната на уволнението и възстановяването на заинтересованата на работа, доколкото тези последици са настъпили след 1 януари 2007 г. Ето защо следва да се приеме, че при разглеждането на делото на ищцата за присъждане на дължимото ѝ обезщетение за неизползван платен годишен отпуск, ответникът е допуснал нарушение на горепосочената релевантна норма от ПЕС, след като не е допуснал касационно обжалване и съотв. не е отменил въззивното решение на ПОС, прилагайки чл. 7 от Директива 2003/88/ЕО в тълкувания ѝ смисъл.

По отношение на следващата предпоставка за ангажиране отговорността на ответника – нарушението да е достатъчно съществено, най-напред следва да се отбележи, че критериите за това също са установени в горепосочената практика на СЕС - Решение от 5 март 1996 година по съединени дела C-46/93 и C-48/93 (*Brasserie du pêcheur* и *Factortame*), Решение от 30 септември



2003 г. по дело C-224/01 (Gerhard Kobler) и др. Приема се, че компетентната национална юрисдикция трябва да вземе предвид степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма, както и обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните или общностните органи, умисълът или непредпазливостта при изпълнението на задължението, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, както и обстоятелството, че поведението на общностна институция може да е допринесло за бездействие, за приемане или за запазване на национални мерки или практики, които противоречат на общностното право. При всички положения едно нарушение на общностното право е явно съществено, когато е продължило въпреки постановяването на решение, установяващо твърдното изпълнение на задължение, на решение по преюдициално запитване или на трайно установена практика на Съда в конкретната област, от които е видно, че въпросното поведение съставлява нарушение. Като явно или достатъчно съществено нарушение на ПЕС се квалифицира и постановяването от последна национална инстанция на решение, което противоречи на ПЕС и по повод на което е нарушила задължението си за отправяне на преюдициално запитване (в този смисъл и Решение от 9 септември 2015 година по дело C-160/14 (João Filipe Ferreira da Silva e Brito и др.).

Дори да се приеме, че в случая нормата на член 7 от Директива 2003/88/ЕО не съдържа ясно разрешение на поставения от ищцата по гр. д. № 764/2011 г., III г. о. на ВКС материалноправен въпрос относно дължимостта на обезщетение на незаконно уволнен работник или служител за неизползван платен годишен отпуск на основание чл. 224, ал. 1 КТ, за времето от датата на прекратяване на трудовото правоотношение до датата на възстановяването му на работа с влязло в сила съдебно решение, ответникът е следвало да съобрази, че към момента на разглеждането на делото е съществувала практика на СЕС в тази област - Решение от 20 януари 2009 г. по съединени дела C-350/06 и C-520/06, а в Официален вестник на ЕС са били публикувани данни за образуването на дело C-337/10, което е свързано с тълкуване на същата разпоредба. Макар и тези дела да имат малко по-различен предмет, а именно правото на платен годишен отпуск на работник, който поради болест не е бил в състояние да упражни това си право си, с оглед сходното положение на тези лица с незаконно уволнените и възстановени впоследствие на работа работници за периода от уволнението до възстановяването им, доколкото и в двата случая се касае за наличието на непредвидими и независещи от волята на работника причини, поради които не е полаган труд, ВКС е следвало да изпита съмнение в съвместимостта на цитираната в Определение № 249 от 25.10.2011 г. релевантна национална съдебна практика с член 7 от Директива 2003/88/ЕО и да отправи преюдициално запитване, каквото е бил длъжен да стори по силата на чл. 267, ал. 3 ДФЕС и на чл. 629, ал. 3 ГПК. Ето защо следва да се приеме, че допуснатото от ответника нарушение отговаря на изискването да е достатъчно съществено.

Безспорно е, че за ищцата са настъпили имуществени вреди под формата на част от претендираните пропуснати ползи в пряка причинно-следствена връзка от това, че при разглеждането на делото ѝ ответникът е нарушил посочената разпоредба от ПЕС и не е отправил преюдициално запитване. Това е така, защото ако беше приложил член 7 от



Директива 2003/88/ЕО в тълкувания ѝ с Решение от 25 юни 2012 г. по съединени дела С-762/18 и С-37/19 смисъл или беше отправил преюдициално запитване, както стори настоящият съдебен състав, ВКС щеше да ѝ присъди обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск за периода от 30.04.2004 г. до 13.11.2008 г., както и обезщетение за забава върху него за периода от датата на подаване на исковата молба до окончателното му изплащане. Следователно, в случая действително е осуетена една сигурна и закономерна възможност за увеличаване на имуществото на ищцата, което би настъпило при правомерното поведение на ответника. Не се спори между страните, а и от кредитираното заключение на съдебно-счетоводната експертиза се установява, че първото обезщетение е в размер на 3 400,20 лева, а второто – в размер на 834,71 лева. Тук е уместно да се отбележи, че съдът ценни втория вариант на заключението, тъй като той отчита обстоятелството, че през част от процесния период ищцата е работила по трудово правоотношение при други работодатели. По отношение на претендираното обезщетение за забава за периода от 14.11.2008 г. до 01.07.2009 г. следва да се има предвид, че вземането по чл. 224, ал. 1 КТ действително е станало изискуемо от деня на прекратяване на трудовото правоотношение, но доколкото се касае за парично вземане и с оглед липсата на изрична уредба в КТ относно началната дата, от която се дължи лихва върху него, се прилагат общите правилата на ЗЗД. Съгласно чл. 86, ал. 1 ЗЗД при неизпълнение на парично задължение длъжникът дължи обезщетение в размер на законната лихва от деня на забавата. Този ден се определя съобразно чл. 84 ЗЗД, според който при срочно задължение длъжникът изпада в забава след изтичане на срока, а ако задължението е без срок за изпълнение – от деня, в който бъде поканен от кредитора. За това и обезщетението по чл. 224, ал. 1 КТ, макар да става изискуемо от момента на прекратяване на трудовото правоотношение, с оглед характера му – парично и безсрочно, на основание чл. 84, ал. 2 ЗЗД е необходимо да има покана за заплащането му. Това е така, защото отговорността на работодателя в тази хипотеза е договорна - възниква в рамките на индивидуалното трудово правоотношение и произтича от неговото прекратяване. Аргументи в този смисъл могат да се изведат и от Тълкувателно решение № 3/19.03.1996 г. по гр. д. № 3/1995 г. на ОСГК на ВС. В случая не се твърди, а и не се установява ищцата да е поканила работодателя си-ответник по гр. д. № 764/2011 г. на ВКС, III г. о. да ѝ заплати обезщетението за неизползван платен годишен отпуск, поради което и няма право на обезщетение по чл. 86, ал. 1 ЗЗД за периода от датата на прекратяване на трудовото им правоотношение от датата на подаване на исковата ѝ молба.

На следващо място, от събраните гласни доказателствата се установява настъпването и на неимуществени вреди, които се явяват пряка и непосредствена последица от процесното поведение на ответника. Същите следва да бъдат кредитирани, доколкото свидетелите имат преки и непосредствени впечатления, а показанията им са логични, последователни, а и не се опровергават от други доказателства по делото. Безспорно е, че ищцата е претърпяла стрес, загуба на самочувствие, чувство за онеправданост, разочарование и загуба на доверие в институциите, и в частност съдебната система, въобще негативни емоции от изхода на воденото от нея дело за присъждане на обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск за периода от 30.04.2004 г. до 13.11.2008 г. Касае се за неблагоприятно засягане на лично, нематериално



благо - здравето на физическото лице, поради което и доколкото претърпените вреди са неимуществени, те не подлежат на точна парична оценка и съответно размерът на дължимото обезщетение следва да бъде определен от съда по справедливост – чл. 52 ЗЗД. Съгласно ППВС № 4/1968 г. понятието "справедливост" не е абстрактно понятие, а е свързано с преценката на редица конкретни обективно съществуващи обстоятелства, които трябва да се имат предвид при определяне на размера на обезщетението, а последното се определя глобално - т. 11 от ТР № 3 от 22.04.2005 г. по т. д. № 3/2004 г. на ВКС, ОСГК. В конкретния случай при определяне на размера на претендираното заместващо обезщетение съдът съобрази от една страна установените отрицателни последици за ищцата в емоционално и психическо отношение от процесното поведение на ответника, а от друга страна отчете и изнесеното от разпитаните по делото свидетели, че те са били предизвикани и от решенията на първоинстанционния и на въззивния съд. Освен това, следва да се вземе предвид видът и размерът на спорния имуществен интерес, липсата на обективни данни за трайна промяна в начина й на живот, социално-икономическите условия в страната, обстоятелството, че осъждането (признаване факта на увреждащо поведение) само по себе си също има обезщетителен ефект за пострадалата, както и че присъденото обезщетение не бива да води до неоснователно обогатяване. Тук е мястото да се посочи и че доводите й относно продължителността на спора са некоректни, тъй като ищцата е подала исковата си молба пред ПРС на 01.07.2009 г., Определение № 249 по гр. д. № 764/2011 г. на ВКС, III г. о. е постановено на 25.10.2011 г., т.е. приключил е в рамките на един разумен срок, а исковата молба, въз основа на която е образувано настоящото производство, е подадена едва на 17.10.2016 г., т.е. не е положила необходимата грижа, като не е използвала своевременно предоставените й способности за съдебна защита, за да ограничи размера на настъпилите неимуществени вреди. Изхождайки от изложеното, съдът намира, че за справедливото овъзмездяване на неблагоприятното засягане на нейното неимуществена сфера следва да й бъде престирана сума в размер на 800 лева.

По тези съображения искът за заплащане на обезщетение за причинени имуществени вреди следва да бъде уважен за сумата от 4 234,91 лева /3 400,20 + 834,71/, а искът за заплащане на обезщетение за причинени неимуществени вреди - за сумата от 800 лева, като в останалата им част - за разликата над тях до пълните предявен размер от 5 443,39 лева, съотв. от 2 000 лева – да бъдат отхвърлени.

Върху сумите от 3 400,20 лева и от 800 лева следва да бъде присъдена и поисканата законна лихва от датата на постановяване на Определение № 249 по гр. д. № 764/2011 г. на ВКС, III г. о. - 25.10.2011 г., съобразно т. 4 от ТР № 3 от 22.04.2005 г. по т. д. № 3/2004 г. на ВКС, ОСГК. Върху сумата от 834,71 лева не следва да се присъжда законна лихва, защото би се стигнало до олихвяването на изтекли лихви /анатоцизъм/, което е допустимо само в изрично предвидените от закона хипотези, сред които не попада настоящият случай, поради което и искането на ищцата в тази й част е неоснователно.

С оглед изхода на делото и двете страни имат право на своевременно претендираните от тях разноски. На основание чл. 78, ал. 1 ГПК, на ищцата следва да се присъдят такива, съразмерно на уважената част от исковете, а именно сумата 586,06 лева за платена държавна



такса и направени разноски в преюдициалното производство. По отношение на последните следва се има предвид, че те включват разходите за един адвокат, в какъвто смисъл е както чл. 144, б. „б“ от Процедурния правилник на Съда, така и релевантната разпоредба на националното право, а и в практиката на СЕС по принцип се приемат за необходими разходи за целите на производството пред него разходите за един-единствен адвокат или представител. При това положение и като прецени сложността на делото пред СЕС от една страна, а от друга страна, че представените документи за пътуване и престой за явяване по съединени дела С-762/18 и С-37/19 се отнасят и за двамата процесуални представители на ищцата, съдът счита, че на възстановяване подлежи само половината от претендираната сума, а именно 846,41 лева. На основание чл. 38, ал. 2 ЗАДв на процесуалния й представител следва да бъде присъдена сумата от 370,51 лева за адвокатско възнаграждение, определено от съда по Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения. В тази връзка е необходимо да се уточни, че възнаграждението му се определя с оглед уважената част на исковете и съобразно редакцията на наредбата, която е действала към момента на сключване на договора за правна защита и съдействие. Това е така, защото разпоредбите й имат материалноправен характер и действат занапред, а на последващите изменения изрично не е дадено обратно действие. В този смисъл е трайната и задължителна съдебна практика – Определение № 499/19.07.2019 г. по т. д. № 3019/2018 г. на ВКС, II т.о., Определение № 437/29.07.2015 г. по ч. т. д. № 2973/2014 г. на ВКС, II т. о., Определение № 782/12.12.2014 г. по ч. т. д. № 3545/2014 г. на ВКС, II т. о., Определение № 189/29.05.2014 г. по гр. д. № 1024/2014 г. на ВКС, IV г. о., Определение № 270/24.07.2014 г. по гр. д. № 7159/2013 г. на на ВКС, IV г. о. Доколкото договорът за правна защита и съдействие между М.В.М. и адвокат А. В. С. е сключен на 13.10.2016 г., а съгласно редакцията към този правноважим момент на чл. 7, ал. 2, т. 3 от Наредба № 1/09.07.2004 г. за защита по граждански дела при интерес от 5000 до 10 000 лв. възнаграждението е 450 лв. + 4 % за горницата над 5 000 лв., като в чл. 9 липсва разпоредба за заплащане на отделно възнаграждение за изготвяне на искане за преюдициално запитване до СЕС, което в случая е инкорпорирано в самата искова молба, подадена по пощата на 17.10.2016 г., то дължимото възнаграждение на процесуалния представител на ищцата възлиза на сумата от 547,74 лева при уважаване на исковете. На основание чл. 78, ал. 3 ГПК на ответника се дължат разноски, съразмерно на отхвърлената част от исковете, а именно сумата от 32,36 лева, представляващи юрисконсултско възнаграждение в размер на 100,00 лв., определен съобразно чл. 78, ал. 8, изр. 2 ГПК, във връзка с чл. 37 ЗПП, във връзка с чл. 25, ал. 1 от НЗПП. Настоящият съдебен състав не споделя практиката да се извършва служебна компенсация и да се присъжда направо разликата между двете насрещни вземания за разноски, тъй като този подход не е съобразен с материалния закон. Компенсирането им може да настъпи само по волята на страните, които по силата на чл. 103 ЗЗД имат право да извършат прихващане. Поради това и липсата на изрично искане в тази насока, съдът не следва да присъжда разноските по компенсация.

Мотивиран от горното, съдът

РЕШИ:



ОСЪЖДА Върховния касационен съд, адрес: гр. София, бул. "Витоша" № 2, на основание чл. 4, пар. 3 ДЕС, да заплати на М.В.М., ЕГН *****, постоянен адрес: ***, настоящ адрес:***, съдебен адрес:***, офис 2, партер, сумата от 4 234,91 лева, представляваща обезщетение за претърпени от нея имуществени вреди поради допуснато с Определение № 249 от 25.10.2011 г. по гр. д. № 764/2011 г., III г. о. на ВКС нарушение на правото на Европейския съюз, а именно на чл. 7 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 г. относно някои аспекти на организацията на работното време, изразяващи се в неизплатено от ОУ „Д-р Петър Берон“ гр. Пловдив обезщетение за неизползван платен годишен отпуск за периода от 30.04.2004 г. до 13.11.2008 г. в размер на 3 400,20 лева и обезщетение за забава върху него за периода от 02.07.2009 г. до 25.10.2011 г. в размер на 834,71 лева, ведно със законната лихва върху сумата от 3 400,20 лева от 25.10.2011 г. до окончателното ѝ изплащане, както и сумата от 800,00 лева, представляваща обезщетение за претърпени от нея неимуществени вреди, изразяващи се в стрес, загуба на самочувствие, чувство за онеправданост, разочарование и загуба на доверие в институциите, вследствие на същото нарушение, ведно със законната лихва върху тази сума от 25.10.2011 г. до окончателното ѝ изплащане, като иска за заплащане на обезщетение за причинени имуществени вреди в останалата част – за разликата до пълния предявен размер от 5 443,39 лева и иска за заплащане на обезщетение за причинени неимуществени вреди в останалата част – за разликата до пълния предявен размер от 2 000,00 лева ОТХВЪРЛЯ.

ОСЪЖДА Върховния касационен съд, адрес: гр. София, бул. "Витоша" № 2, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, да заплати на М.В.М., ЕГН *****, постоянен адрес: ***, настоящ адрес:***, съдебен адрес:***, офис 2, партер, сумата от 586,06 лева, представляваща направени разноски по делото, съразмерно на уважената част от исковете.

ОСЪЖДА Върховния касационен съд, адрес: гр. София, бул. "Витоша" № 2, на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДв, във вр. с чл. 78, ал. 1 ГПК, да заплати на адвокат А. В. С. от Адвокатска колегия – Пловдив, служебен адрес:, сумата от 370,51 лева, представляваща дължимо адвокатско възнаграждение по делото, съразмерно на уважената част от исковете.

ОСЪЖДА М.В.М., ЕГН *****, постоянен адрес: ***, настоящ адрес:***, съдебен адрес:***, на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, да заплати Върховния касационен съд, адрес: гр. София, бул. "Витоша" № 2, сумата от 32,36 лева, представляваща направени разноски по делото, съразмерно на отхвърлената част от исковете.

Решението подлежи на въззивно обжалване пред Окръжен съд-Хасково в двуседмичен срок от връчването на страните.

3.4. Решение за поправка на очевидна фактическа грешка № 260037/19.01.2021 г. по гр. дело № 2225/2016 г. на РС - Хасково

ХАСКОВСКИЯТ РАЙОНЕН СЪД, Девети граждански състав, на деветнадесети януари две хиляди двадесет и първа година в закрито заседание в следния състав:

Председател: Петър Вунов



като разгледа докладваното от съдията Петър Вунов гражданско дело номер 2225 по описа на съда за 2016 година, за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 247 от Гражданския процесуален кодекс /ГПК/.

Образувано е по молба от ищцата М.В.М., чрез пълномощника ѝ адв. А. С., за допълване на постановеното по делото Решение № 260125/12.10.2020 г., с искане съдът да се произнесе относно присъждането на законна лихва върху сумата от 834,71 лева, представляваща част от иска ѝ за причинени имуществени вреди, а именно обезщетение за забава върху сумата от 3 400,20 лева за периода от 02.07.2009 г. до 25.10.2011 г., считано от 25.10.2011 г. до окончателното ѝ изплащане.

Насрещната страна по молбата я оспорва като неоснователна.

Съдът, след като взе предвид доводите на страните, данните по делото и приложимия закон, намира следното:

Най-напред е уместно да се отбележи, че допълване на решение е необходимо, когато съдът не се е произнесъл по част от спорно право, по един от съединените иски или по други допълнителни искания, които са свързани с главния предмет на делото. Допълването предполага не само съдът да не е постановил диспозитив, но и да не е изложил и мотиви по тях. Когато, видно от мотивите към решението, съдът е формирал воля по целия спорен предмет, но е пропуснал да изрази част от нея в диспозитива му, е налице очевидна фактическа грешка /ОФГ/. В този смисъл е както утвърдената правна теория - С., Ж., Българско гражданско процесуално право, С., 2004, с. 495, така и задължителната съдебна практика - Решение № 168 от 02.08.2013 г. по гр. д. № 580/2012 г. на ВКС, IV г. о., Решение № 368 от 28.12.2012 г. по гр. д. № 340/2012 г. на ВКС, I г. о. и др.

Молбата е процесуално допустима, доколкото е подадена от надлежно легитимирана страна, пред компетентния за това съд, като не е необходимо призоваването на страните в открито заседание.

Разгледана по същество, тя се явява основателна по следните съображения:

В настоящия случай не се спори, а и от съдържанието на исковата молба е видно, че ищцата е поискала да ѝ бъде присъдена законна лихва/обезщетение за забава върху претендираните обезщетения за причинените ѝ имуществени и неимуществени вреди от 25.10.2011 г. до окончателното им изплащане.

В мотивите на постановеното по делото Решение № 260125/12.10.2020 г. съдът е обсъдил и дължимостта на законната лихва върху обезщетението за претърпените имуществени вреди, като е изложил ясни и аргументирани съображения защо следва да бъде присъдена такава единствено върху сумата от 3 400,20 лева.

Тази воля на съда, обаче не е обективирана в диспозитива на решението, тъй като е пропуснато изрично да се отхвърли претенцията за присъждане на обезщетение за забава в размер на законната лихва върху сумата от 834,71 лева, считано от 25.10.2011 г. до окончателното ѝ изплащане.



Следователно, действително е налице ОФГ, която не засяга правните изводи на съда, и която подлежи на поправка по реда на чл. 247 ГПК /така и в Определение № 83 от 22.04.2020 г. по гр. д. № 3869/2019 г. на ВКС, IV г. о./.

Мотивиран от горното, съдът

РЕШИ:

ДОПУСКА поправка на очевидна фактическа грешка в Решение № 260125/12.10.2020 г., постановено по гр. д. № 2225/2016 г. по описа на Районен съд - Хасково, като ОТХВЪРЛЯ искането на М.В.М., ЕГН *****, постоянен адрес: ***, настоящ адрес:***, съдебен адрес:***, офис **, партер, за присъждане на законна лихва върху сумата от 834,71 лева, представляваща част от иска й за причинени имуществени вреди, а именно обезщетение за забава върху сумата от 3 400,20 лева за периода от 02.07.2009 г. до 25.10.2011 г., считано от 25.10.2011 г. до окончателното й изплащане.

Решението подлежи на обжалване пред Окръжен съд Хасково в двуседмичен срок от връчването му на страните.



VI. Преюдициални запитвания в областта на семейното право

1. Общ преглед – Александър Корнезов

През разглеждания период Съдат на ЕС се е произнесъл общо по 4 преюдициални запитвания в областта на семейното право, отправени съответно от ВКС (3 преюдициални запитвания) и от районен съд Варна (1 преюдициално запитване). По две от тези запитвания, Съдът на ЕС се е произнесъл с мотивирано определение, тъй като отговорът на преюдициалния въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика или не оставя място за разумно съмнение, едно от тях е било разгледано по реда на бързото производство, и по друго са представени и заключения на генерален адвокат.

И четирите запитвания се отнасят до определяне на международната компетентност в областта на семейното право, като в голяма част запитванията се мотивират с наличие на противоречива национална съдебна практика, която запитващата юрисдикция се стреми да преодолее с отнасяне на въпроса до Съда на ЕС.

Така въпреки, че Съдът на ЕС се произнася с мотивирано определение по 2 от разглежданите 4 преюдициални запитвания, а именно в дело Илиев, С-67/17 и дело РМ, С-604/17 – което обикновено се приеме като знак, че запитванията са могли да бъдат избегнати при добро познаване на практиката на Съда на ЕС от страна на националния съдия – в конкретните случаи отправянето им се оказва напълно оправдано, доколкото те позволяват да се преодолее противоречива национална съдебна практика по прилагането на правото на ЕС. Това е особено видно в дело РМ (определение от 16 януари 2018г., С-604/17), в което самата запитваща юрисдикция (ВКС) отбелязва в запитването си, че няма съмнение относно правилното приложение на правото на ЕС, но предвид съществуващата разнопосочна практика на други състави на ВКС отправянето на преюдициално запитване ще позволи преодоляване на противоречията в нея. Поставените с това дело въпроси касаят международната компетентност на българския съд да се произнесе по съединен с иск за развод спор за родителска отговорност по отношение на роденото от брака дете, което има обичайно местопребиваване на територията на друга държава членка на Европейския съюз и не са налице предпоставки за пророгация на компетентност.

Решението на Съда на ЕС по делото Гогова, С-215/15 е друг пример за това, как ВКС успрешно си служи с механизма на преюдициалното запитване с цел да отстрани противоречията в съдебната си практика, касаеща разрешаването на въпрос, свързан с тълкуване на акт от правото на ЕС. Всъщност това дело е илюстрация на единствения правилен подход в подобна ситуация, когато последната съдебна инстанция е констатирала наличие на противоречие в съдебната си практика и е изправена пред дилемата кое свое задължение да изпълни: дали произтичащото от националното право /чл.292 ГПК/ задължение да сезира съответното Общо събрание за постановяване на тълкувателно решение или произтичащото от



правото на ЕС задължение за отправяне на преюдициално запитване като инстанция, чиито актове не подлежат на обжалване. ВКС, чрез отправените преюдициални запитвания по делата Гогова, С-215/15 и РМ, С-604/17, напълно правилно прави разграничение, според което, когато въпрос от правото на ЕС е предмет на противоречия в национална съдебна практика, той следва да се разреши посредством отправяне на преюдициално запитване до Съда на ЕС, а не посредством тълкувателно решение.

Следва също така да се открие и преюдициалното запитване в дело С-335/17, Вълчева, което е от особено значение за развитието на националното право и на правото на ЕС като цяло, тъй като поставя важен въпрос, който не намира отговор в съществуващата дотогава практика на Съда на ЕС, а именно дали правото на лични отношения на бабата и дядото с техните внуци влиза в приложното поле на регламент №2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност.

Анализът на посочените преюдициални запитвания показва като цяло компетентно подготвени въпроси и изложени мотиви, като само в едно дело (дело С-67/17, Илиев) Съдът на ЕС е констатирал неправилно посочване на относимите разпоредби от правото на ЕС и е преформулирал поставените му въпроси в този смисъл.

2. Решение от 21 октомври 2015 г., Гогова, С-215/15

2.1. Коментар на решението – Илияна Папазова

Контекст и нужда от преюдициалното тълкувателно запитване:

Отправено е от състав на Върховен касационен съд, в хода на частно производство с правно основание чл.274, ал.3 ГПК, образувано въз основа на частна касационна жалба, подадена срещу въззивно определение на Благоевградски окръжен съд, с което е потвърдено определение на Районен съд Петрич за прекратяване на производството по делото, образувано по иск с правно основание чл.127а от Семейния кодекс /СК/ за даване от съда на заместващо съгласие за пътуване на дете в чужбина и за издаването на необходимите лични документи за това.

Запитването се отнася до тълкуване на член 1, параграф 1, буква а/, член 2, т.7, член 8, параграф 1 и член 12, параграф 1, буква б/ от Регламент № 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност относно неговото материално приложно поле. Касае материя, свързана със съдебно сътрудничество по граждански дела относно неявяване лично на ответника, неоспорване компетентността на съда от служебно назначен от съда особен представител.

Фактите са следните:



Страните са български граждани, които са живели на съпругески начала няколко години в Република Италия, където се е родило детето им на 2.11.2004 г. След това са се разделили. Детето също е български гражданин и има издаден паспорт, като необходим личен документ за преминаване на държавната граница, който е с валидност до 5.04.2012 г.

Майката живее с детето в Милано, Италия, където има постоянна работа. Бащата също живее в Италия, но на ищцата не ѝ е известен неговия италиански адрес. Той не оказва необходимото съдействие, за да е възможно издаването на нов паспорт за пътуване на детето. По тази причина, нито майката, която полага грижите за момиченцето, нито детето могат да се завръщат в България. Това им създава затруднения и ги отчуждава от роднините им в България. Освен това, липсата на валиден документ за самоличност на детето е административна пречка то да посещава лекар и зъболекар в Република Италия.

На 10.05.2014 г. майката отправя искане към българския съд да разреши разногласието между родителите като реши спора за пътуване на детето в чужбина и за издаване на необходимия личен документ за това /паспорт/. Тя е представлявана пред съда от упълномощен от нея процесуален представител.

Ответникът не е бил намерен на адреса на административната му регистрация и въпреки залепеното съобщение на този адрес, не се е явил да получи съдебните книжа. В хода на производството е бил представляван от особен представител, назначен от съда, по реда на чл.47, ал.6 ГПК. Назначеният представител не е оспорил компетентността на българския съд и е посочил, че спорът следва да се разреши съобразно интереса на детето.

Първоинстанционният съд е квалифицирал иска по чл.127а СК. След като е констатирал, че детето е с обичайно местопребиваване в Република Италия и искът е свързан с родителската отговорност е приел, че не е компетентен да се произнесе по спора, пред вид разпоредбата на чл.8 от Регламент № 2201/2003 на Съвета от 27.11.2013г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност и е прекратил производството по делото

Въззивният съд е потвърдил акта като правилен. Допълнително е посочил, че няма пророгация на компетентност на съда по спора, по смисъла на член 12, параграф 1, буква б/. от регламента.

Последвала е частна касационна жалба, в която с оглед препращането, съдържащо се в нормата на чл.274, ал.3 ГПК към чл.280 ГПК, касационната жалбоподателка е поставила следните два въпроса на основание чл.280, ал.1, т.1 ГПК: 1. Дали разногласието между родителите за пътуването на детето, български гражданин, което чл.127а СК поставя за разрешаване на гражданския съд, покрива понятието „родителска отговорност“, по смисъла на член 2, точка 7 от Регламент ЕО/2201/2003?, 2.Прилагат ли се основанията за учредяване на международна компетентност по Регламент ЕО/2201/2003 за решението по чл.127а СК, което следва да се представи пред органите на Министерство на вътрешните работи, за да се разреши на детето да пътува в чужбина и за да е възможно издаването на необходимия му документ за самоличност /чл.76, ал.1, т.9 и по чл.45 ЗБЛД/?



По така подадената частна касационна жалба, съставът на ВКС е констатирал, че са налице предпоставките за допустимост по първия поставен въпрос, доколкото същият покрива изискванията за общо основание за допустимост и е налице съдебна практика /вж. определение по ч.гр.д.№ 660/2010г. на IV г.о. на ВКС/, на която въззивният акт противоречи. Съгласно цитираната практика, при идентични обстоятелства, касационната инстанция е имала възможност да приеме, че българският съд е компетентен да се произнесе, тъй като спорът по чл.127а СК не попада в приложното поле на Регламент ЕО/2201/2003, защото целта на решението по чл.127а е да се даде заместващо съгласие, което да се представи пред органите на Министерство на вътрешните работи.

В определението, с което съставът на ВКС е сезирал СЕС, е констатирано, че по първия поставен от касационната жалбоподателка въпрос е налице противоречива национална съдебна практика. Позовал се е на определение по гр.д.№ 6366/2013г.на I г.о. на ВКС, в което по идентичен спор е прието обратно на гореописаното в определението по ч.гр.д.№ 660/2010г. на IV г.о. на ВКС. Прието е, че Регламент ЕО/2201/2003 намира приложение и предвид обичайното местопребиваване на детето /което е в друга държава членка/, българският съд не е компетентен да се произнесе по иск с правно основание чл.127а СК, на основание чл.8 от посочения регламент. В мотивите си, съставът на ВКС е посочил, че наличието на противоречива практика, предвид разпоредбата на чл.292 ГПК, е основание за сезиране на Общото събрание на Гражданска колегия на ВКС за постановяване на тълкувателно решение по въпроса. Доколкото противоречието в посочените съдебни актове касае процесуалноправни въпроси по тълкуване на член 2, т.7 от Регламент ЕО/2201/2003, съставът на ВКС е преценил, че сезирането на Общото събрание няма да доведе до отпадане на необходимостта от тълкуване на акт на ЕС. Последното налага касационната инстанция да отправи искане за преюдициално тълкувателно запитване до Съда на ЕС. Счел е, че отговорът на въпросите не произтича ясно и недвусмислено от други решения на СЕС, както и че не може да се приеме, че разпоредбата на чл.8 от Регламент ЕО/2201/2003 е толкова ясна, че да не буди никакво съмнение по повдигнатите от касаторката въпроси. В сезирация си акт, съдът е формулирал въпросите си по следния начин:

1. „Представлява ли дело, отнасящо се до „определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителска отговорност“, по смисъла на член 1, параграф 1, буква б/, във връзка с член 2, т.7, за което може да се прилага член 8, параграф 1 от Регламент ЕО/2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, предоставената от закона възможност на гражданския съд да решава спор при разногласие на родителите по пътуване на детето в чужбина и издаване на документи за самоличност, ако приложимият материален закон предвижда съвместно упражняване на тези родителски права по отношение на детето?“

2. „Прилагат ли се основанията за учредяване на международна компетентност при граждански дела за родителска отговорност, когато решението замества юридически факт от значение за административна процедура по отношение на детето и приложимият закон предвижда тя да се проведе в конкретна държава членка-член на Европейския съюз?“



3. „Следва ли да се приеме, че има пророгация на компетентност, по смисъла и условията на член 12, параграф 1, точка б от регламента, когато представителят на ответника не е оспорил компетентността на българския съд но той не е упълномощен, а е назначен, поради затруднения ответникът да бъде уведомен и да участва по конкретното дело лично или чрез упълномощен от него представител.

Причините, които запитващата юрисдикция е посочила за отправяне на искането си към Съда на ЕС по първите два въпроса, са свързани с обусловеността на произнасянето по подадената частна касационна жалба от тълкуването на понятието „родителска отговорност“, по смисъла на Регламент ЕО/2201/2003 и преценката на въпроса за неговата приложимост към настоящето искане. Относно третия поставен въпрос, запитващата юрисдикция е посочила, че за да разреши спора, дължи отговор и на въпроса за пророгация на компетентност, по смисъла и условията на член 12, параграф 1, точка б от регламента, когато детето – български гражданин има обичайно местопребиваване в Италия и ответникът не е оспорил компетентността на българския съд по спора по чл.127а СК, но е представляван от особен представител, назначен при условията на чл.47, ал.6 ГПК. По този начин е обоснована необходимостта от тълкуване и на разпоредбата на член 12, параграф 1, точка б от Регламент ЕО/2201/2003.

Решение на Съда на Европейския съюз:

С определение, председателят на Съда е постановил делото да се разгледа по реда на *бързото* преюдициално производство, предвидено в чл.23а от Статута на съда на Европейския съюз и в чл.105, §.1 от Процедурния правилник. /Като неоснователно е преценено искането на запитващата юрисдикция за разглеждане на делото по реда на спешното производство/.

Съдът изрично е посочил в решението си, че основанията за определяне на компетентността по делата за родителска отговорност, създадени с процесния регламент, са оформени в светлината на най-добрия интерес на детето и особено на критерия на близостта.

Първите два поставени въпроса са разгледани заедно като е прието, че запитващата юрисдикция желае да установи дали искът на единия родител съдът да замести липсващото съгласие на другия родител за пътуване на детето извън държавата членка по неговото пребиваване и за издаване на паспорт на името на това дете попада в материалното приложно поле на Регламент ЕО/2201/2003, въпреки че съдебното решение, постановено по иска, трябва да бъде взето преди вид от органите на държавата членка, на която въпросното дете е гражданин, в рамките на административното производство по издаване на такъв паспорт.

Относно материалното приложно поле на Регламент ЕО/2201/2003, Съдът посочва, че понятието „граждански дела“, по смисъла на член 1, параграф 1, буква б/ е автономно и следва да се разглежда „не ограничително“. То обхваща всички искания, мерки или решения в областта на „родителската отговорност“ по смисъла на регламента, в съответствие с целта, припомнена в съображение 5 от него /в този смисъл решение С, С-435/06/.

Другото важно уточнение, което Съдът прави е, че понятието „родителска отговорност“, по смисъла на член 2, т.7 от регламента съдържа широко определение и макар член 1, параграф 2 да съдържа изброяване на въпросите във връзка с родителската отговорност, попадащи в



обхвата на регламента, то това изброяване не е изчерпателно, а само примерно, както сочи употребата на израза „по-специално“ /в този смисъл решения С, т.30 С-435/06, т.63 С-92/12/. Преценката дали едно искане попада в приложното поле на Регламента се извършва след разглеждане на неговия предмет. В случая Съдът намира, че искът, разглеждан в главното производство относно необходимостта на детето да бъде издаден паспорт и относно правото на родителя ищец да внесе заявление за издаването му, както и да пътува с детето в чужбина, без съгласието на другия родител, има за предмет упражняването на „родителска отговорност“, по смисъла на член 1, параграф 1, буква б/, във вр. с член 2, т.7 от регламента. Още повече, че искът, разглеждан в главното производство, не е сред изчерпателно изброените в член 1, параграф 3 от същия регламент изключения. Посочено е, че обстоятелството, че съдебното решение, постановено в производството по иска, трябва да бъде взето предвид от органите на държавата членка, чийто гражданин е детето /Република България/, в рамките на административното производство по издаване на паспорт на детето, не би могло да доведе до различно тълкуване на Регламент ЕО/2201/2003. Отчита се, че производството по делото не води пряко до издаване на паспорт, а негов резултат е само предоставяне на възможност за едно от лицата, упражняващо родителската отговорност за детето, да внесе заявление за паспорт на негово име, без участието, присъствието или съгласието на другото лице, упражняващо тази отговорност, но при спазване на останалите, предвидени в българската правна уредба условия за издаване на документ.

С тези мотиви, на **първите два поставени въпроси Съдът отговаря:**

„Искът на единият родител съдът да замести липсващото съгласие на другия родител за пътуване на детето им извън държавата членка по неговото пребиваване и за издаването на паспорт на името на това дете попада в материалното приложно поле на Регламент /ЕО/ № 2201/2003 на Съвета от 27.11.2013г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, въпреки че съдебното решение, постановено по иска, ще трябва да бъде взето преди вид от органите на държавата членка, на която въпросното дете е гражданин, в рамките на административното производство по издаване на такъв паспорт.“

Относно третия поставен от българската запитващата юрисдикция въпрос, Съдът на ЕС припомня своя практика /решение С-656/13/, съгласно която член 12, параграф 3 от Регламент № 2201/2003 въвежда правилото за пророгация на компетентността, позволяващо на съдилищата на държава членка, различна от тази по обичайното местопребиваване на детето, да се произнасят по иски, свързани с родителска отговорност, дори и когато пред тези съдилища няма висящо брачно производство. Затова приема, че третият въпрос следва да се разбира като насочен към установяване „дали член 12, параграф 3 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата, сезирани с разглеждането на иск, свързан с родителската отговорност, може да се счита за изрично или по друг начин приета от /всички страни в производството/, по смисъла на тази разпоредба, единствено поради обстоятелството, че назначеният служебно от тези съдилища процесуален представител на ответника поради



невъзможността на последния да се връчи искова молба, не е повдигнал възражение за компетентността на тези съдилища?

Изходната теза на Съда, за да даде отговор на този въпрос, е разпоредбата на член 12, параграф 3, буква б/ и член 16 от Регламент № 2201/2003 и установената практика /решение по С-656/13/, съгласно която съдилищата могат да основават компетентността си на първата разпоредба, при условие, че се установи наличие на изрично или поне недвусмислено съгласие с нея между всички страни в производството най-късно към датата на подаване на исковата молба или равностоен документ в избрания съд. Съдът съобразява и че предвиденото в член 12, параграф 3 от регламента основание за определяне на компетентността представлява изключение от критерия за близост, съгласно който компетентността за разглеждане на дела за родителска отговорност за детето, на първо място трябва да се отнася към държавата членка на обичайното му пребиваване и който е утвърден в член 8, параграф 1. Условието за недвусмисления характер на приемането на компетентността на сезираните съдилища от всички страни в производството следва да се тълкува стриктно. Такова приемане предполага най-малкото на ответника да е известно за производството, водено пред тези съдилища. При всички положения, не може да се счита, че отсъстващ ответник, на когото не е връчена исковата молба или жалбата за образуване на производството и който не знае за започналото производство, е приел компетентността на сезирания съд. Интересно е, че в случая Съдът извежда извода си по аналогия с член 24 от Регламент 44/2001, препращайки към свое решение, А, С-112/13, т.54-55. Съдът отива по-далеч и приема, че не е възможно от поведението на назначен в отсъствие на ответника от тези съдилища процесуален представител да се правят изводи за волята на ответника. Това е така, защото такъв процесуален представител няма контакт с ответника и не може да получи от него информацията, необходима за съзнателно приемане или оспорване компетентността на посочените съдилища. С оглед направено възражение, че подобно разбиране би могло да постави под съмнение принципите за право на достъп до правосъдие, на правната сигурност и за полезното действие на Регламент № 2201/2003, предвид невъзможността на ищцата в главното производство да получи окончателно съдебно решение по спора в отсъствие на ответника, Съдът приема, че тази теза не може да бъде споделена, тъй като за ищцата съществува възможността да предяви искането си пред съдилищата по обичайното пребиваване на детето, съобразно правилото на член 8, параграф 1 от Регламент № 2201/2003.

На третия поставен въпрос **Съдът отговаря:**

„Член 12, параграф 3, буква б/. от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата, сезирани с разглеждането на иск, свързан с родителската отговорност, не би могла да се счита за „изрично или по друг недвусмислен начин приета от /всички страни в производството/“, по смисъла на тази разпоредба, единствено поради обстоятелството, че назначеният служебно от тези съдилища процесуален представител на ответника, поради невъзможността на последния да се връчи искова молба, не е повдигнал възражение за компетентността на тези съдилища.



Процесуална история:

Доколкото питането е отправено преди произнасяне по допустимостта на подадената частна касационна жалба и производството по делото е било спряно, след възобновяване на производството, съставът на Върховният касационен съд е постановил окончателния си акт, като е допуснал е касационно обжалване като е счел, че са налице предпоставките за допустимост по чл.280, ал.1, т.1 ГПК и разглеждайки частната жалба по същество, я е преценил като неоснователна, защото с оглед обичайното местопребиваване на детето в Италия, съгласно правилата за общата компетентност на чл.8 от Регламент /ЕО/ № 2201/2003 г. и на основание чл.17, компетентният съд да се произнесе по искането е съдът в Италия, което е станало причина да остави в сила постановения въззивен акт. При преценката си, съдът е съобразил практиката на СЕС досежно понятието „обичайно местопребиваване“, по смисъла на членове 8 и 10 от регламента, като място, което отразява определена интеграция на детето в социалната и семейна среда и е изследвал конкретните обстоятелства по делото в тази връзка.

Значение за националното право:

1. Решението на СЕС по дело С – 215/15 е добър пример за начин на отстраняване на съществуваща в националната система противоречива съдебна практика, касаеща разрешаването на въпрос, свързан с тълкуване на акт от правото на ЕС. Това е и единственият правилен подход в подобна ситуация, когато последната съдебна инстанция е констатирала наличие на противоречие в съдебната си практика и е изправена пред дилемата кое свое задължение да изпълни: дали произтичащото от националното право /чл.292 ГПК/ задължение да сезира съответното Общо събрание за постановяване на тълкувателен национален акт или произтичащото от правото на ЕС задължение за отправяне на преюдициално запитване като инстанция, чийто актове не подлежат на обжалване.

2. Решението на СЕС по дело С – 215/15 прецизира практиката на Съда досежно приложимостта на Регламента по отношение на мерки, които съгласно националната правна уредба се считат за публичноправни. То дава изключително ценни указания по няколко важни за практиката въпроси: относно материалното приложно поле на Регламент ЕО/2201/2003 и относно необходимостта от стриктно тълкуване на условието за недвусмисления характер на приемането на компетентността на сезираните съдилища от всички страни в производството.

Другите важни указания, които решението дава, са във връзка с понятията „граждански дела“, „родителската отговорност“ и „пророгация на компетентност“, които могат да бъдат обобщени по следния начин:

- понятието „граждански дела“, по смисъла на член 1, параграф 1, буква б/ е автономно и не следва да се разглежда ограничително, особено когато спорът е между частноправни субекти. Целта е да се гарантира равенство на всички деца независимо от това дали пребивават или не в държавата членка, на която са граждани. В случая е прието, че се касае до „гражданско дело“, по смисъла на цитираната норма независимо, че искът е за даване от съда на заместващо съгласие от бащата за подаване на заявление за издаване на паспорт, което е административен акт. /Относно понятието „Гражданско дело“ са интересни разсъжденията на генералния



адвокат, съдържащи се в изразеното от него становище по делото и аналогията, които той прави с практиката на Съда във връзка с Регламент 44/2001/.

- изброяването на въпросите във връзка с родителската отговорност в член 1, параграф 2, както и при определянето на понятието „родителска отговорност“, по смисъла на член 2, т.7 от регламента не е изчерпателно, а примерно. Преценката дали едно искане попада в приложното поле на Регламента се извършва след разглеждане на неговия предмет,

- предвидената „пророгация на компетентност“ /изрично или недвусмислено приемане на компетентност/ в член 12, параграф 3 от регламента като основание за определяне на компетентността, с което страните по своя воля дерогират компетентността на държавата членка по обичайното пребиваване на детето в полза на съдилищата на държава членка, с които детето има основна връзка, представлява изключение от критерия за близост. За да се приложи, условието за недвусмисления характер на приемането на компетентността на сезираните съдилища от всички страни в производството, следва да се тълкува стриктно. Такова приемане предполага, най-малкото на ответника да е известно за производството, водено пред тези съдилища. Не следва само въз основа на поведението на назначен в отсъствие на ответника от съда негов процесуален представител да се правят изводи за волята на ответника. Принципите, от които Съдът се ръководи са: висшият интерес на детето и справедливият баланс между правото на защита и правото на ищеца на ефективни правни средства за защита.

2.2. Решение от 21 октомври 2015 г., Гогова, С-215/15

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

21 октомври 2015 година

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Компетентност, признаване и изпълнение на съдебни решения по брачни дела и по дела, свързани с родителска отговорност — Регламент (ЕО) № 2201/2003 — Приложно поле — Член 1, параграф 1, буква б) — Определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителска отговорност — Член 2 — Понятие за родителска отговорност — Спор между родителите по повод пътуването на детето в чужбина и издаването за целта на паспорт на детето — Пророгация на компетентност — Член 12 — Условия — Приемане на компетентността на сезираните съдилища — Неявяване лично на ответника — Неоспорване на компетентността от страна на служебно назначения от сезираните съдилища представител на ответника“

По дело С-215/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Върховния касационен съд (България) с определение от 11 май 2015 г., постъпило в Съда на същата дата, в рамките на производство по дело

Василка Иванова Гогова



срещу

Илия Димитров Илиев,

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen, председател на трети състав, изпълняващ функциите на председател на четвърти състав, J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal и K. Jürimäe (докладчик), съдии,

генерален адвокат: P. Mengozzi,

секретар: I. Pléssy, администратор,

предвид решението на председателя на Съда от 3 юли 2015 г. за разглеждане на настоящото дело по реда на бързото производство, предвидено в член 23а от Статута на Съда на Европейския съюз и в член 105, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 9 септември 2015 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за чешкото правителство, от J. Vlácil, в качеството на представител,
- за испанското правителство, от M. A. Sampol Pucurull, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от С. Па и M. Wilderspin, в качеството на представители,

след изслушване на генералния адвокат

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 1, параграф 1, буква б), член 2, точка 7, член 8, параграф 1 и член 12, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183).

2 Запитването е отправено в рамките на спор на г-жа Гогова с г-н Илиев по повод подновяването на паспорта на детето им.



Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображения 5 и 12 от Регламент № 2201/2003 гласят:

„(5) За да се гарантира равенството на всички деца, настоящият регламент обхваща всички решения относно родителската отговорност, включително мерките за защита на детето, независимо от каквато и да е връзка с брачното производство.

[...]

(12) Основанията за определяне на компетентността по делата за родителската отговорност, създадени с настоящ[ия регламент], са оформени в светлината на най-добрия интерес на детето и особено на критерия на близостта. Това означава, че компетентността на първо място трябва да се отнася към държавата членка на обичайното пребиваване на детето, освен в някой случаи на промяна на пребиваването на детето [или] по силата на споразумения между носителите на родителската отговорност“.

4 Озаглавен „Обхват“, член 1 от този регламент гласи:

„1. Настоящият регламент се прилага, независимо от характера на съда или правораздавателния орган, по граждански дела, отнасящи се до:

[...]

б) определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителската отговорност.

2. В делата по смисъла на параграф 1, буква б) може, по-специално, да се разглежда:

а) правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения;

б) настойничество, попечителство и други сходни институти;

в) определянето и действието на всяко лице или [всеки] орган, който отговаря за личността на детето или неговото имущество, представляващ[...] или подпомагащ[...] детето;

г) поставянето на детето в семейство за отглеждане или по институционална грижа;

д) мерки за закрила на детето, свързани с управлението, запазването и разпореждането с неговото имущество.

3. Настоящият регламент не се прилага за:

а) установяването или оспорването на връзката родител-дете;



б) решенията за осиновяване, мерките, подготвящи осиновяването или прекратяването на осиновяването;

в) имената на детето;

г) [еманципацията];

д) задълженията за издръжка;

е) доверителна собственост или наследяване;

ж) мерките, предприемани в резултат на престъпленията, извършени от деца“.

5 Член 2, точка 7 от споменатия регламент определя понятието „родителска отговорност“ като „всички права и задължения, отнасящи се до [личността] или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или юридическо лице по силата на [съдебно] решение, на закона или по силата на споразумение, [пораждащо правни последици]. Терминът включва правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето“.

6 Текстът на член 8 от същия регламент, озаглавен „Обща компетентност“, е следният:

„1. Съдилищата на държава членка са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава членка по времето, когато съдът е сезиран.

2. Параграф 1 се прилага при спазването на условията на [член 12]“.

7 Член 12 от Регламент № 2201/2003, озаглавен „Пророгация на компетентност“, гласи:

„1. Съдилищата на държавите членки, които са компетентни по силата на член 3 по молбите за развод, законна раздяла и унищожаване на брака са компетентни по всички въпроси, които се отнасят до родителската отговорност, свързани с тази молба, когато:

а) поне единият от съпрузите притежава родителска отговорност за детето

и

б) компетентността на съдилищата е била изрично или по друг недвусмислен начин приета от съпрузите или от носителите на родителска отговорност, към момента на сезирането на съд, и е във висш интерес на детето.

[...]



3. Съдилищата на държавите членки също са компетентни по отношение на родителската отговорност в производството, което е различно от това по смисъла на параграф 1, когато:

а) детето има основна връзка с тази държава членка и особено по силата на факта, че единият от носителите на родителската отговорност има обичайното си местопребиваване в тази държава членка, или че детето е гражданин на тази държава членка;

и

б) компетентността на съдилищата е била изрично или по друг недвусмислен начин приета от [всички страни в производството] към момента на сезирането на съда и е във висш интерес на детето.

[...]

8 Член 16 от този регламент, озаглавен „Сезиране на съда“, предвижда:

„1. По смисъла на настоящия член, съдът се смята за сезиран, когато:

а) към момента на подаване на исковата молба или на документ, имащ същото значение в съда, при условие че ищецът не е пропуснал впоследствие да предприеме действията, необходими за връчването на съответните документи на ответника;

или

б) ако документът трябва да бъде връчен преди да бъде депозиран в съда, към момента, когато бъде получен от органа, компетентен да извърши връчването, при условие че ищецът не е пропуснал впоследствие да предприеме действията, необходими за депозирането на документа в съда“.

Българската правна уредба

Закон за българските лични документи

9 Член 45, алинея 1 от Закона за българските лични документи предвижда, че заявлението за издаване на паспорт на малолетни и непълнолетни се подава лично и от техните родители.

10 Съгласно член 78, алинея 1 във връзка с член 76, точка 9 от този закон министърът на вътрешните работи или оправомощено от него лице имат право да не разрешат детето да напусне територията на Република България, ако не бъде представено нотариално заверено писмено съгласие за пътуването на детето от неговите родители.

Семеен кодекс



11 Член 127а от Семейния кодекс предвижда:

„(1) Въпросите, свързани с пътуване на дете в чужбина и издаването на необходимите лични документи за това, се решават по общо съгласие на родителите.

(2) Когато родителите не постигнат съгласие по ал. 1, спорът между тях се решава от районния съд по настоящия адрес на детето.

(3) Производството започва по молба на единия от родителите. Съдът изслушва другия родител, освен ако не се яви без уважителни причини. Съдът може и по своя инициатива да събира доказателства.

[...]“.

Граждански процесуален кодекс

12 Член 47 от Гражданския процесуален кодекс предвижда:

„(1) Когато ответникът не може да бъде намерен на посочения по делото адрес и не се намери лице, което е съгласно да получи съобщението, връчителят залепва уведомление на вратата или на пощенската кутия, а когато до тях не е осигурен достъп — на входната врата или на видно място около нея. Когато има достъп до пощенската кутия, връчителят пуска уведомление и в нея.

(2) В уведомлението се посочва, че книгата са оставени в канцеларията на съда, когато връчването става чрез служител на съда или частен съдебен изпълнител, съответно в общината, когато връчването става чрез неин служител, както и че те могат да бъдат получени там в двуседмичен срок от залепването на уведомлението.

(3) Когато ответникът не се яви да получи книгата, съдът указва на ищеца да представи справка за неговата адресна регистрация, освен в случаите на чл. 40, ал. 2 и чл. 41, ал. 1, в които съобщението се прилага към делото. Ако посоченият адрес не съвпада с постоянния и настоящия адрес на страната, съдът разпорежда връчване по настоящия или постоянния адрес по реда на ал. 1 и 2.

(4) Когато връчителят установи, че ответникът не пребивава на посочения адрес, съдът указва на ищеца да представи справка за неговата адресна регистрация независимо от залепването на уведомлението по ал. 1.

(5) Съобщението се смята за връчено с изтичането на срока за получаването му от канцеларията на съда или общината.

(6) Когато установи редовността на връчването, съдът разпорежда съобщението да се приложи към делото и назначава особен представител на разноски на ищеца“.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси



13 От акта за преюдициално запитване е видно, че г-жа Гогова и г-н Илиев имат дете, което към момента на настъпване на обстоятелствата по делото е на 10 години. Детето, което е български гражданин, пребивава с майка си в Милано (Италия). Родителите, които са български граждани, не живеят заедно. Г-н Илиев също пребивава в Италия.

14 Тъй като паспортът на детето е изтекъл на 5 април 2012 г., г-жа Гогова иска да поднови този документ, по-специално за да може да пътува с детето в България.

15 Съгласно българската правна уредба решенията, свързани с пътуване на малолетно или непълнолетно дете в чужбина и издаване на паспорт на негово име, се вземат по общо съгласие на родителите. Освен това заявлението за паспорт на такова дете трябва да се подаде пред компетентните административни органи заедно от двамата родители.

16 Тъй като г-н Илиев не е оказал необходимото съдействие на ищцата в главното производство във връзка с издаването на нов паспорт на детето, г-жа Гогова е подала молба до Районен съд — Петрич (България), за разрешаване на разногласието между нея и г-н Илиев относно възможността на детето да пътува извън територията на страната и издаването на нов паспорт на негово име.

17 Тъй като не е успял да връчи исковата молба на г-н Илиев, който не е могъл да бъде намерен на регистрирания адрес, посоченият съд му е назначил особен представител на основание член 47, алинея 6 от Гражданския процесуален кодекс. Представителят не е оспорил компетентността на българските съдилища и е заявил, че спорът следва да се реши според интереса на детето.

18 С определение от 10 ноември 2014 г. Районен съд — Петрич, е приел, че искането на г-жа Гогова е по член 127а от Семейния кодекс и е свързано с родителската отговорност за детето по смисъла на член 8 от Регламент № 2201/2003. След като е констатирал, че обичайното местопребиваване на детето е в Италия, съдът е изключил компетентността си да разгледа иска и е прекратил производството по делото.

19 Г-жа Гогова е подала частна въззивна жалба срещу това определение пред Окръжен съд — Благоевград (България). От една страна, този съд е потвърдил посоченото определение, а от друга страна, е приел, че не е налице „пророгация на компетентността“ на българските съдилища по смисъла на член 12, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003. Според този съд, макар г-н Илиев да не е повдигнал възражение по компетентността на тези съдилища, той е участвал в производството само чрез служебно назначен в негово отсъствие представител.

20 Ищцата в главното производство е подала частна касационна жалба срещу последното определение пред Върховния касационен съд. Той счита, че изходът по жалбата зависи, на първо място, от това дали съдебното производство, предвидено в член 127а, алинея 2 от Семейния кодекс, позволяващо със съдебно решение да се замести липсващото съгласие на единия родител за пътуване на детето в чужбина и за подаване на заявление за паспорт на негово име, попада под действието на Регламент № 2201/2003, и съответно дали компетентността на съдилищата би трябвало да се определя на основание на неговите



разпоредби. По-специално се поставял въпросът дали в производството по такова дело се разглежда „родителската отговорност“ по смисъла на член 2, точка 7 от този регламент. Според отправения запитване съд във връзка с това е необходимо да се определи и дали същият регламент се прилага по това дело, след като съгласно българската правна уредба постановеното по него съдебно решение трябва да бъде представено на българските административни власти, за да може да бъде разрешено детето да пътува извън територията на страната или да му бъде издаден паспорт.

21 На второ място, запитващата юрисдикция иска да установи дали в случая член 12, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 може да послужи като основание за компетентността на българските съдилища, поради това че назначеният от тях представител на г-н Илиев не е оспорил компетентността им да разглеждат спора в главното производство.

22 При това положение Върховният касационен съд решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Представява ли дело, отнасящо се до „определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителска отговорност“ по смисъла на член 1, пар. 1, б. „б“ [от Регламент № 2201/2003] във вр. с член 2, т. 7 [от този регламент], за което може да се прилага член 8, параграф 1 [от същия регламент], предоставената от закона възможност на гражданския съд да реши спор при разногласие на родителите по пътуване на детето в чужбина и издаване на документи за самоличност, ако приложимият материален закон предвижда съвместно упражняване на тези родителски права по отношение на детето? и

2) Прилагат ли се основанията за учредяване на международна компетентност при граждански дела за родителска отговорност, когато решението замества юридически факт от значение за административна процедура по отношение на детето и приложимият закон предвижда тя да се проведе в конкретна държава-член на Европейския съюз?

3) Следва ли да се приеме, че има пророгация на компетентност по смисъла и условията на член 12, параграф 1, т. „б“ от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г., когато представителят на ответника не е оспорил компетентността на съда, но той не е упълномощен, а е назначен от съда поради затруднения ответникът да бъде уведомен и да участва по конкретното дело лично или чрез упълномощен представител?“.

Производство пред Съда

23 По искане на запитващата юрисдикция определеният съдебен състав прецени необходимостта настоящото дело да бъде разгледано по реда на спешното преюдициално производство по член 107 от Процедурния правилник на Съда. След изслушване на генералния адвокат посоченият състав реши да не уважи това искане.

24 С определението си Гогова (C-215/15, EU:C:2015:466) председателят на Съда постанови настоящото дело да се разгледа по реда на бързото производство, предвидено в член 23а от Статута на Съда на Европейския съюз и в член 105, параграф 1 от Процедурния правилник.



По преюдициалните въпроси

По първия и втория въпрос

25 С първия и втория въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция желае по същество да установи дали искът на единия родител съдът да замести липсващото съгласие на другия родител за пътуването на детето им извън държавата членка по неговото пребиваване и за издаването на паспорт на името на това дете попада в материалното приложно поле на Регламент № 2201/2003, въпреки че съдебното решение, постановено по иска, трябва да бъде взето предвид от органите на държавата членка, на която въпросното дете е гражданин, в рамките на административното производство за издаване на такъв паспорт.

26 Що се отнася до материалното приложно поле на Регламент № 2201/2003, видно от член 1, параграф 1, буква б), той се прилага, независимо от характера на съда или правораздавателния орган, по граждански дела, отнасящи се по-специално до определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителска отговорност. В този контекст понятието „граждански дела“ трябва да се разглежда не ограничително, а като автономно понятие на правото на Съюза, което обхваща по-конкретно всички искания, мерки или решения в областта на „родителската отговорност“ по смисъла на същия регламент, в съответствие с целта, припомнена в съображение 5 от него (вж. в този смисъл решение С, С-435/06, EU:C:2007:714, т. 46—51).

27 Във връзка с това член 2, точка 7 от Регламент № 2201/2003 съдържа широко определение на понятието „родителска отговорност“ в смисъл, че тя обхваща всички права и задължения, отнасящи се до личността или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или юридическо лице по силата на съдебно решение, на закона или по силата на споразумение, пораждащо правни последици (решения С, С-435/06, EU:C:2007:714, т. 49, и С., С-92/12 PPU, EU:C:2012:255, т. 59). Освен това, макар член 1, параграф 2 от този регламент да съдържа изброяване на въпросите във връзка с „родителската отговорност“, попадащи в обхвата на регламента, изброяването не е изчерпателно, а само примерно, както сочи употребата на израза „по-специално“ (решения С, С-435/06, EU:C:2007:714, т. 30, и С., С-92/12 PPU, EU:C:2012:255, т. 63).

28 За да се определи дали дадено искане попада в приложното поле на Регламент № 2201/2003, следва да се разгледа неговият предмет (вж. по аналогия, във връзка с понятията „гражданско състояние, правоспособност и дееспособност на физически лица“ по смисъла на член 1, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74), решение *Schneider*, С-386/12, EU:C:2013:633, т. 29 и 30, както и, във връзка с понятието „социално осигуряване“ по смисъла на същата разпоредба, решение *Baten*, С-271/00, EU:C:2002:656, т. 46 и 47).

29 Видно от акта за преюдициално запитване, в рамките на иск като разглеждания в главното производство съдът следва да се произнесе относно необходимостта на детето да бъде издаден паспорт и относно правото на родителя ищец да внесе заявление за издаването му,



както и да пътува в чужбина с детето без съгласието на другия родител. Следователно този иск има за предмет упражняването на „родителската отговорност“ за детето по смисъла на член 1, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 във връзка с член 2, точка 7 от същия.

30 Освен това следва да се констатира, че иск като разглеждания в главното производство не попада в никое от изчерпателно изброените в член 1, параграф 3 от същия регламент изключения.

31 От това следва, че такъв иск попада в приложното поле на Регламент № 2201/2003.

32 Този извод не може да бъде поставен под съмнение само от обстоятелството, че иск като разглеждания в главното производство е свързан с конкретно решение, засягащо детето, а не с всички условия за упражняване на родителската отговорност. Действително, както бе припомнено в точки 26 и 27 от настоящото решение, посоченият регламент се прилага за всички решения в тази връзка, независимо дали се отнасят до определен аспект на споменатата отговорност, или определят общо нейното упражняване.

33 Също така обстоятелството, че съдебното решение, постановено в производството по иска, трябва да бъде взето предвид от органите на държавата членка, чийто гражданин е детето, в случая на Република България, в рамките на административното производство за издаване на паспорт на името на детето, не би могло да доведе до различно тълкуване на Регламент № 2201/2003.

34 В това отношение е достатъчно да се констатира, че при всички положения производство като разглежданото по делото не води пряко до издаване на паспорт, а негов резултат е само предоставянето на възможност на едно от лицата, упражняващи родителската отговорност за детето, да внесе заявление за паспорт на негово име без участието, присъствието или съгласието на другото лице, упражняващо тази отговорност, но при спазване на останалите предвидени в българската правна уредба условия за издаване на такъв документ.

35 С оглед на изложените съображения на първия и втория въпрос следва да се отговори, че искът на единия родител съдът да замести липсващото съгласие на другия родител за пътуването на детето им извън държавата членка по неговото пребиваване и за издаването на паспорт на името на това дете попада в материалното приложно поле на Регламент № 2201/2003, въпреки че съдебното решение, постановено по иска, ще трябва да бъде взето предвид от органите на държавата членка, на която въпросното дете е гражданин, в рамките на административното производство за издаване на такъв паспорт.

По третия въпрос

36 Третият въпрос е свързан с тълкуването на член 12, параграф 1 от Регламент № 2201/2003. Тази разпоредба предвижда, че съдилищата на държавите членки, които са компетентни по силата на член 3 по молбите за развод, законна раздяла и унищожаване на брака, са компетентни по всички въпроси, които се отнасят до родителската отговорност, свързани с тази молба.



37 Нито от акта за преюдициално запитване, нито от становищата, представени на Съда, се установява, че в случая запитващата юрисдикция е била сезирана с такова искане от брачно естество.

38 За сметка на това член 12, параграф 3 от Регламент № 2201/2003 въвежда правило за пророгация на компетентността, позволяващо на съдилищата на държава членка, различна от тази по обичайното местопребиваване на детето, да се произнасят по искове, свързани с родителска отговорност, дори когато пред тези съдилища няма висящо брачно производство (вж. в този смисъл решение L, C-656/13, EU:C:2014:2364, т. 45 и 52).

39 Поради това следва третият въпрос да се разбира като насочен по същество към установяване на това дали член 12, параграф 3, буква б) от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата, сезирани с разглеждането на иск, свързан с родителска отговорност, може да се счита за „изрично или по друг недвусмислен начин приета от [всички страни в производството]“ по смисъла на тази разпоредба единствено поради обстоятелството, че назначеният служебно от тези съдилища процесуален представител на ответника поради невъзможността на последния да се връчи исковата молба не е повдигнал възражение по компетентността на тези съдилища.

40 Съгласно член 12, параграф 3, буква б) от Регламент № 2201/2003 във връзка с член 16 от него съдилищата на държава членка могат да основат компетентността си на първата разпоредба, при условие че се установи наличие на изрично или поне недвусмислено съгласие с нея между всички страни в производството най-късно към датата на подаване на исковата молба или равностоен документ в избрания съд (вж. в този смисъл решение L, C-656/13, EU:C:2014:2364, т. 56).

41 Освен това, видно от съображение 12 от Регламент № 2201/2003, предвиденото в член 12, параграф 3 от него основание за определяне на компетентността представлява изключение от критерия за близост, съгласно който компетентността за разглеждане на искове по дела за родителска отговорност за детето на първо място трябва да се отнася към държавата членка на обичайното му пребиваване, и който е утвърден в член 8, параграф 1 от същия регламент. Както отбелязва генералният адвокат в точка 64 от своето становище, това изключение има за цел да признае известна автономност на страните по делата за родителска отговорност. Следователно условието за недвусмисления характер на приемането на компетентността на сезираните съдилища от всички страни в производството трябва да се тълкува стриктно.

42 В това отношение следва да се отбележи, от една страна, че такова приемане предполага най-малкото на ответника да е известно за производството, водено пред тези съдилища. Действително, макар сам по себе си фактът, че ответникът знае за производството, да не представлява приемане на компетентността на сезираните съдилища, при всички положения не може да се счита, че отсъстващ ответник, на когото не е връчена исковата молба или жалбата за образуване на производството и който не знае за започналото производство, е приел компетентността на сезирания съд (вж. по аналогия, във връзка с член 24 от Регламент № 44/2001, решение A, C-112/13, EU:C:2014:2195, т. 54).



43 От друга страна, не може от поведението на назначен в отсъствието на ответника от тези съдилища процесуален представител да се правят изводи за волята на ответника. Тъй като такъв представител няма контакт с ответника, той не може да получи от него информацията, необходима за съзнателното приемане или оспорване на компетентността на посочените съдилища (вж. в този смисъл решение А, С-112/13, EU:C:2014:2195, т. 55).

44 От това следва, че при положение като разглежданото в главното производство компетентността на сезираните съдилища не може да се счита за „изрично или по друг недвусмислен начин приета от [всички страни в производството]“ по смисъла на член 12, параграф 3 от Регламент № 2201/2003.

45 Това тълкуване не би могло да се постави под съмнение от правото на достъп до правосъдие или принципите на правна сигурност и на полезно действие на Регламент № 2201/2003, за разлика от твърденията на испанското правителство пред Съда. В това отношение посоченото правителство сочи по същество, че невъзможността ищцата в главното производство да получи окончателно съдебно решение по иска, поради затрудненията при уведомяване на ответника в главното производство относно производството, би довела до отказ на правосъдие в разрез със споменатите право и принципи.

46 Възприетото в точка 44 от настоящото решение тълкуване обаче не лишава ищец, в положение като това по главното производство, от възможността да бъде постановено съдебно решение, евентуално в отсъствието на ответника, пред съдилищата на държавата членка по обичайното пребиваване на детето, които съгласно член 8 от Регламент № 2201/2003 са компетентни. Следователно това тълкуване не води до отказ на правосъдие.

47 Поради това на третия въпрос следва да се отговори, че член 12, параграф 3, буква б) от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата, сезирани с разглеждането на иск, свързан с родителска отговорност, не би могла да се счита за „изрично или по друг недвусмислен начин приета от [всички страни в производството]“ по смисъла на тази разпоредба единствено поради обстоятелството, че назначеният служебно от тези съдилища процесуален представител на ответника, поради невъзможността на последния да се връчи исковата молба, не е повдигнал възражение по компетентността на тези съдилища.

По съдебните разноски

48 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

1) Искът на единия родител съдът да замести липсващото съгласие на другия родител за пътуването на детето им извън държавата членка по неговото пребиваване и за



издаването на паспорт на името на това дете попада в материалното приложно поле на Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, въпреки че съдебното решение, постановено по иска, ще трябва да бъде взето предвид от органите на държавата членка, на която въпросното дете е гражданин, в рамките на административното производство за издаване на такъв паспорт.

2) Член 12, параграф 3, буква б) от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата, сезирани с разглеждането на иск, свързан с родителска отговорност, не би могла да се счита за „изрично или по друг недвусмислен начин приета от [всички страни в производството]“ по смисъла на тази разпоредба единствено поради обстоятелството, че назначеният служебно от тези съдилища процесуален представител на ответника, поради невъзможността на последния да се връчи исковата молба, не е повдигнал възражение по компетентността на тези съдилища.

2.3. Определение № 216/11.05.2015 г. по ч. гр. дело № 1988/2015 г. на ВКС, I ГО

Върховен касационен съд на Република България, Гражданска колегия, Първо отделение в закритото заседание на тридесети април две хиляди и петнадесета година в състав:

Председател: Теодора Нинова

Членове: Светлана Калинова

Геника Михайлова

разгледа докладваното от съдия Геника Михайлова ч. гр. д. № 1988 по описа за 2015 г.

Производството е по реда на чл. 274, ал. 3 от Гражданско процесуалния кодекс (ГПК).

Обжалвано е определение № 622/ 10.02.2015 г. по ч. гр. д. № 43/ 2015г., с което Окръжен съд – Благоевград е оставил без уважение жалбата на В. И. Г. срещу определение от 10.11.2014 г, с което Районен съд – Петрич е прекратил производството по гр. д. № 408/ 2014 г. поради липса на компетентност. Въззивният съд е квалифицирал спора, с който е сезиран, по чл. 127а СК; приел е, че делото е свързано с родителска отговорност за дете по смисъла на чл. 8 от Регламент ЕО № 2201/ 2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителска отговорност (Регламент (ЕО) № 2201/ 2003) и е прекратил производството по делото, защото детето има обичайно местопребиваване в Италия. Не е приел пророгация на компетентност по смисъла на чл. 12 от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003, въпреки че ответникът не е оспорил компетентността на българския съд по делото. Мотивирал се е с това, че ответникът се представлява от особен представител, назначен от първостепенния съд при условията на чл. 47, ал. 6 ГПК.

Определението се обжалва от В. И. Г. с искане да бъде допуснато от Върховния касационен съд на Република България (ВКС) до касационен контрол по следните процесуалноправни въпроси: 1. Дали разногласието между родители за пътуване на детето-български гражданин, което чл. 127а, ал. 2 СК поставя за разрешаване на гражданския съд,



покрива терминът „родителска отговорност” по чл. 2, т. 7 от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 и 2. Прилагат ли се основанията за учредяване на международна компетентност по Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 за решението по чл. 127а СК, което следва да се представи пред органите на Министерство на вътрешните работи, за да се разреши на детето да пътува в чужбина и за да е възможно издаването на необходимия му документ за самоличност (чл. 76, ал. 1, т. 9 и по чл. 45 ЗБЛД). К. счита, че тези въпроси са включени в предмета на делото, обуславят крайните изводи на въззивния съд и се решава противоречиво от съдилищата (чл. 274, ал. 3, вр. чл. 280, ал. 1, т. 2 ГПК). Позовава се на определения на въззивни съдилища, които прилага. В определение № 330/ 23.01.2015 г. по частно гражданско дело № 37/ 2015 г. на Окръжен съд – Благоевград, определение № 744/10.07.2014 г. по ч. гр. д. № 573/2014 г. на Окръжен съд – Хасково и определение от 31.05.2013 г. по в. ч. гр. д. № 231/ 2013 г. на Окръжен съд – Ямбол първият процесуалноправен въпрос е решен отрицателно и компетентността на българския съд да разгледа делото е обоснована, въпреки че обичайното местопребиваване на детето е в държава-член на Европейския съюз (ЕС), различна от България. Съдилищата са приели, че отговорът се налага поради обстоятелството, че решението на съда, което замества липсващото съгласие на родителя, следва да се представи пред органите на Министерство на вътрешните работи, за да се разреши на детето-български гражданин да напусне страната и да му бъде издаден необходимия български личен документ за това. В определение от 19.04.2011 г. по ч. гр. д. № 248/ 2011 г. на Окръжен съд – Враца и определение № 3635/ 29.12.2010 г. по гр. д. № 4822/ 2010 г. на Районен съд – Стара Загора, първият въпрос е решен положително и е била отречена компетентността на българския съд да разгледа съответното дело, защото детето има обичайно местопребиваване в държава-член на ЕС, различна от България и Д.. В тези определения не са обсъждани разпоредбите на чл. 45 и чл. 76, ал. 1, т. 9 ЗБЛД.

Ответникът И. Д. И. не възразява по частната касационна жалба.

Настоящият състав на ВКС намира, че жалбата е с допустим предмет. Съгласно чл. 274, ал. 3, т. 1 ГПК, когато са налице предпоставките на чл. 280, ал. 1 ГПК, на обжалване подлежат определенията на въззивните съдилища, с които се оставят без уважение частни жалби срещу определения, преграждащи по-нататъшното развитие на производството. Обжалваното определение попада в тази група. Съгласно чл. 274, ал. 4 ГПК, не подлежат на обжалване определенията по дела, решенията по които не подлежат на касационно обжалване. Съгласно чл. 280, ал. 2 ГПК не подлежат на касационно обжалване решенията по въззивни дела с цена на иска до 5 000 лв. и по търговски дела с цена на иска до 10 000 лв. Обжалваното определение е постановено в производството по чл. 127а СК, то е по спорна съдебна администрация, а това означава, че предметът му е неоценяем. Частната жалба е подадена от легитимирана страна – ищцата, чието право на иск въззивният съд е отрекъл. Това обосновава интересът от частната касационна жалба. Спазен е и законният срок за подаването (чл. 275, ал. 1, изр. 1 ГПК). Осъществени са и останалите предпоставки за редовност и допустимост на частната жалба.

I. По искането за допускането ѝ до разглеждане настоящият състав на Върховния касационен съд съобрази следното:



1. Повдигнатите от касатора въпроси са включени в предмета на делото и обуславят изводите на въззивния съд за липсващата компетентност на българския съд по спора по чл. 127а СК. Изложеното осъществява първото (общо) основание, за да бъде допусната до разглеждане частната касационна жалба (чл. 274, ал. 3, вр. чл. 280, ал. 1 ГПК).

2. Първите три определения по въззивни граждански дела, които касаторът е приложил, възпроизвеждат резултата по определение № 689/ 01.12.2010 г. по ч. гр. д. № 660/ 2010 г. на Върховния касационен съд на Република България, Гражданска колегия, IV-то отделение. Това определение е постановено в производство по чл. 274, ал. 3 ГПК. Касационното обжалване е било допуснато и е било отменено определение, с което въззивният съд е потвърдил определение за прекратяване на сходно дело поради недопустимост, обоснована с чл. 8, ал. 1 от Регламент (ЕО) 2201/ 2003. Съставът на ВКС е приел, че обичайното местопребиваване на детето е в И., но компетентността на българския съд е обоснована. Изложил е две групи мотиви. Първо, Регламент (ЕО) 2201/ 2003 г. се прилага само при признаването и изпълнението на решения по брачни дела и дела, свързани с родителска отговорност, т. е. на спорът по чл. 127а СК не попада в приложното му поле, включително на чл. 8, ал. 1 от Регламент (ЕО) 2201/ 2003 г. Второ, решението на съда по чл. 127а СК, което замества липсващото съгласие на родителя, се представя пред органите на Министерство на вътрешните работи, за да се разреши на детето-български гражданин да напусне страната и да му бъде издаден необходимия български личен документ за това (чл. 76, ал. 1, т. 9 и чл. 45 ЗБЛД). При това положение настоящият състав на ВКС намира, че действителната (точна) квалификация на второто (допълнително) основание за допускане на обжалваното определение до касационен контрол е в чл. 274, ал. 3, вр. чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК – в обжалваното определение въззивният съд е решил процесуалноправните въпроси в противоречие с практиката на Върховния касационен съд. Различен аргумент не следва от това, че спорът по това дело е бил квалифициран по чл. 123, ал. 2 СК. Определение № 689/ 01.12.2010 г. по ч. гр. д. № 660/ 2010 г. ВКС, ГК, IV-то ГО е постановено преди в обективното ни право да бъде въведена разпоредба на чл. 127а СК от 2009 г. (изменение на СК с Държавен вестник, брой 100 от 21.12.2010 г.). До нея спорът при разногласие между родителите за пътуване на детето в чужбина и за издаването на необходимите лични документи за това е съотнасян в приложното поле на чл. 123, ал. 2 СК. След нея съотношението между чл. 123, ал. 2 СК и чл. 127а СК е на обща към специална правна норма (чл. 11, ал. 2 от Закона за нормативните актове).

3. Четвъртото и петото определения по граждански дела, които касаторът е приложил, възпроизвеждат, резултата по определение № 7/ 09.01.2014 г. по ч. гр. д. № 6366/ 2013 г. на Върховния касационен съд на Република България, Гражданска колегия, I-во отделение. Това определение също е постановено в производство по чл. 274, ал. 3 ГПК. Касационното обжалване е било допуснато и е потвърдено определението на въззивния съд за прекратяване на сходно дело на основание чл. 8, ал. 1 от Регламент (ЕО) 2201/ 2003. Съставът на ВКС е приел, че за този извод значение има само това, че обичайното местопребиваване на детето е в Гърция. Не е обсъждано значението на чл. 45 ЗБЛД и чл. 76, ал. 1, т. 9 ЗБЛД.



4. Следователно поставените от касатора процесуалноправни въпроси са разрешавани в двете определения на ВКС по чл. 274, ал. 3 ГПК, по които касационното обжалване е било допуснато. Изложеното покрива условията на чл. 292 ГПК. Те изискват съставът да спре производството по делото и да предложи на общото събрание на гражданска колегия на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение (в този смисъл Тълкувателно решение № 2/ 28.09.2011 г. по тълк. д. № 2/ 2010 г ОСГТК на ВКС). Съгласно чл. 130, ал. 2 ЗСВ тълкувателните решения са задължителни за органите на съдебната власт. След приемането на тълкувателно решение от съответната колегия на ВКС спряното производство по чл. 292 ГПК се възобновява и решението на състава се съобразява с него. Извършеното от колегията на ВКС нормативно тълкуване се инкорпорира в съдържанието на правната норма и се счита, че тя е имала такова съдържание от датата, на която е влязла в сила.

5. Противоречието в двете определения на ВКС по чл. 274, ал. 3 ГПК обаче е по процесуалноправни въпроси по тълкуването на чл. 2, т. 7, който легално дефинира термина „родителска отговорност“ и определя материално приложното поле на Регламент (ЕО) 2201/2003. Конкретният спор, с който е сезиран ВКС, не може да бъде решен без тълкуване на същия нормативен акт на ЕС. Когато такива въпроси се повдигнат по висящо дело пред национална юрисдикция на дадена държава, чиито решения не подлежат на обжалване, тази юрисдикция е длъжна да сезира Съда на Европейския съюз (С.) – арг. от чл. 267, ал. 1, б. „б“, вр. ал. 3 от Договора за функциониране на европейския съюз. Отговорът на въпросите не произтича ясно и недвусмислено от предишни решения на С., а противоречието, формирано в практиката на ВКС с двете определения по чл. 274, ал. 3 ГПК, по които касационното обжалване е било допуснато, както и съдебните актове на долните инстанции, изключва за настоящия състав извода, че значението и смисълът на разпоредбата на чл. 8 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 е толкова ясна, че не буди никакво съмнение по повдигнатите от касатора въпроси. Изложеното поглъща основанията за спиране на касационното производство по чл. 292 ГПК и задължава настоящия състав на Върховния касационен съд, в качеството на юрисдикция и последна инстанция по същество по спора за допустимото сезиране на българския съд по искането по чл. 127а СК, да отправи преюдициално запитване до С. (чл. 267 от ДФЕС, съответно чл. 629, ал. 3 ГПК), като съобрази спецификата на изискванията за допустимо сезиране на Съда на ЕС и да спре производството по делото (чл. 631, ал. 1 ГПК).

II. По преюдициалното запитване до Съда на ЕС:

1. Страни в главното производство и представителство.

Ищец е В. И. Г., ЕГН [ЕГН], с българско гражданство. Адвокат А. З. от [населено място], пл. „В.“ № 2, ет. 1 е упълномощен от ищцата неин процесуален представител, която е посочена и за съдебен адресат (лице в седалището на първоинстанционния съд, на което да се връчват съобщенията).

Ответник е И. Д. И. ЕГН [ЕГН], с българско гражданство. Адвокат М. П. от [населено място], [улица] назначена от съда за негов процесуален представител.

2. Особенности в представителството на страните.



Представителната власт на адвоката на ищцата е възникнала доброволно (по нейна воля) в резултат на упълномощителна сделка.

Представителната власт на адвоката на ответника е възникнала с охранителен акт на съда. Актът е постановен, след като първостепенният съд е преценил, че по отношение на ответника са били осъществени предпоставките на чл. 47, ал. 6 ГПК, определеното от съда възнаграждение за особен представител е платено от ищцата и адвокатският съвет от колегията в района на действие на съда е определил адвокат за представителството на И. Д. И.. Разпоредбата на чл. 47, ал. 6 ГПК фингира връчване на преписи от исковата молба и доказателствата, без това действително да е извършено. Охранително производство по назначаване на особен представител на ответника е предвидено в ГПК и обезпечава неговото право на защита във висящия исков процес. Правото на защита на гражданите и юридическите лица в процеса е конституционно закрепено и е предоставено за провеждане от обикновения законодател (чл. 122 от Конституцията на Република България (К.)). Чл. 47 ГПК зачита и правото на защита на ищеца, чийто достъп до правосъдие не следва да бъде възпрепятстван само поради затруднения в призоваването на ответника, за които е самият ответник е допринесъл (не може да бъде намерен на адреса, на който е административната му регистрация и въпреки залепеното съобщение на този адрес ответникът не се е явил, за да получи съдебните книжа). Правото му на защита в настоящия процес се осъществява от особен представител, който винаги е адвокат (изискване от Закона за правната помощ).

3. Предмет на спора.

В исковата молба, оправена до Районен съд, [населено място], В. И. Г. твърди, че с ответника са живели заедно няколко години в Република Италия и от съвместното им съжителство на 02.11.2004 г. се ражда детето Г. И. с ЕГН [ЕГН]. Майката на детето е ищцата и негов баща е ответникът (дубликат от удостоверение за раждане на Г. И., издаден на 23.04.2014 г. от длъжностното лице по гражданското състояние). На детето, което е български гражданин, е бил издаден паспорт, който е необходимият личен документ за преминаване на държавната граница на Република България и за пребиваване извън страната, валиден до 05.04.2012 г. Към датата на предявяване на исковата молба (10.05.2014г.) този срок е изтекъл. Бащата не оказва необходимото съдействие, за да е възможно след 05.04.2012 г. детето да пътува в чужбина и да му бъде издаден нов паспорт от органите на Министерство на вътрешните работи. Ищцата не живее с ответника. Тя има постоянна работа в [населено място], Италия и се е установила там заедно с дъщеря си. Детето е ученичка в 4-ти клас. Ответникът също има постоянна работа в Италия и живее там. Вижда се с дъщеря си през две-три седмици. Липсата на неговото съгласие за пътуването на детето и за издаване на необходимия документ за това осуетява пътуванията на детето, включително пребиваването му в Република България. Така и ищцата, която полага грижите за своята дъщеря, не може да се завръща в Република България по официалните празници и почивки. Това отчуждава майката и дъщерята от техните роднини, които са в България. Липсата на валиден документ за самоличност на детето е административна пречка то да посещава лекар или зъболекар в Република Италия. При тези обстоятелства е отправено искането българският съд да разреши разногласието между родителите, като реши спора за



пътуването на детето в чужбина и за издаването на необходимия личен документ за това (нов паспорт) Може да се допусне, че липсата на валиден документ за самоличност може би влияе върху законността на пребиваването на детето в Италия.

Ответникът чрез назначения от съда особен представител не е оспорил компетентността на българския съд по спора и е заявил, че спорът следва да се реши според интереса на детето.

С определение по гр. д. № 408/ 2014 г. по описа на Районен съд – [населено място] първоинстанционният състав е приел, че е сезиран с искане по чл. 127а СК да разреши разногласието между родителите на детето Г. И., български гражданин, за пътуването му в чужбина и за издаването на необходимите документи за това (нов български паспорт), като замести липсващото съгласие на ответника за това. Според твърденията на самата ищца (неоспорени от особения представител на ответника) първостепенният съд е приел, че обичайното местопребиваване на детето е в Република Италия по времето, когато е сезиран, а делото е свързано с родителска отговорност за детето по смисъла на чл. 8 от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003. Така е изключил своята компетентност да го разгледа (задължение съгласно чл. 17 от същия регламент съдът служебно да следи за нея) и е прекратил производството.

Ищцата е подала частна жалба срещу това определение до втората (въззивна) инстанция. По образуването ч. гр. д. № 43/ 2015 г. Окръжен съд – Благоевград е приел, че определението е правилно и го е потвърдил. Въззивната инстанция е посочила допълнително, че въпреки липсата на изрично процесуално възражение (отвод) по компетентността на съда по спора по чл. 127а СК, пророгация на компетентност по смисъла на чл. 12, параграф 1, б. „б” от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 няма. Това е така, защото в производството участва особеният представител на ответника, назначен от съда.

Ищцата е подала частна жалба срещу определението на въззивния съд до касационната инстанция. Тази частна жалба е предмет на главното производство.

4. Приложими нормативни разпоредби.

А. Национално право.

А. 1. По правния спор, отнесен до съда.

Съгласно чл. 47, ал. 1 от Конституцията на република България (обнародван ДВ. бр.56 от 13 Ю. 1991г., изм. ДВ. бр.85 от 26 Септември 2003г., изм. ДВ. бр.18 от 25 Февруари 2005г., изм. ДВ. бр.27 от 31 Март 2006г., изм. ДВ. бр.78 от 26 Септември 2006г., изм. ДВ. бр.12 от 6 Февруари 2007г.), отглеждането и възпитанието на децата до пълнолетието им е право и задължение на техните родители и се подпомага от българската държава.

Г. И. е български гражданин, родена е на 02.11.2004 г. и е дете по смисъла на българското право.

Съгласно чл. 2 от Конвенцията за правата на детето, дете е всяко човешко същество на възраст под 18 години, освен ако съгласно закона, приложим за детето, пълнолетието настъпва по-рано. Конвенцията за правата на детето е ратифицирана по конституционния ред, обнародвана е в Държавен вестник бр. 55/ 12.07.1991 г. Съгласно чл. 5, ал. 4 К.(обнародван ДВ. бр.56 от 13 Ю. 1991г., изм. ДВ. бр.85 от 26 Септември 2003г., изм. ДВ. бр.18 от 25 Февруари 2005г., изм. ДВ. бр.27 от 31 Март 2006г., изм. ДВ. бр.78 от 26 Септември 2006г., изм. ДВ. бр.12



от 6 Февруари 2007г.), международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната. Те имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат.

Съгласно чл. 2 от Закона за лицата и семейството (обнародван ДВ. бр.182 от 9 Август 1949г., попр. ДВ. бр.193 от 22 Август 1949г., изм. ДВ. бр.12 от 9 Февруари 1951г., изм. ДВ. бр.12 от 8 Февруари 1952г., изм. ДВ. бр.92 от 7 Ноември 1952г., изм. ДВ. бр.15 от 20 Февруари 1953г., попр. ДВ. бр.16 от 24 Февруари 1953г., изм. ДВ. бр.89 от 6 Ноември 1953г., изм. ДВ. бр.90 от 8 Ноември 1955г., изм. ДВ. бр.90 от 9 Ноември 1956г., изм. ДВ. бр.50 от 23 Юни 1961г., изм. ДВ. бр.23 от 22 Март 1968г., изм. ДВ. бр.36 от 8 Май 1979г., изм. ДВ. бр.41 от 28 Май 1985г., изм. ДВ. бр.46 от 16 Юни 1989г., изм. ДВ. бр.20 от 9 Март 1990г., изм. ДВ. бр.15 от 18 Февруари 1994г., изм. ДВ. бр.67 от 27 Ю. 1999г., изм. ДВ. бр.81 от 6 Октомври 2000г., изм. ДВ бр. 120 от 29.12.2002 г.) с навършване на 18-годишна възраст лицата стават пълнолетни и напълно свободни чрез своите действия да придобиват права и да се задължават.

Г. И. е дете с установен произход. Негова майка е ищцата, а ответникът е негов баща. Родителите са български граждани. Семейният кодекс (Обн. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.74 от 15 Септември 2009г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.98 от 14 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.100 от 21 Декември 2010г., изм. и доп. ДВ. бр.82 от 26 Октомври 2012г., изм. ДВ бр. 68 от 02.08.2013 г.) е общият закон, който урежда семейните отношения, включително родителските права и задължения. Съгласно чл. 123, ал. 1 СК, родителските права и задължения се упражняват от двамата родители заедно и поотделно по общо съгласие и в интерес на детето. Обективното българско право предвижда родителски права и задължения, които двамата родители са длъжни да упражняват само съвместно, като законът презумира, че такъв е интересът на детето. В тази група попада правото на родителите да съдействат за пътуване на детето зад граница и за издаване на личен документ за тази цел. Чл. 123, ал. 1 от Семейния кодекс изисква тези въпроси да се решават по общо съгласие на родителите.

Министърът на правосъдието или оправомощено от него лице имат право да не разрешат детето да напусне Република България, ако не бъде представено нотариално заверено писмено съгласие за пътуването на детето в чужбина от неговите родители (чл. 78, ал. 1, във връзка с чл. 76, т. 9 от Закона за българските документи за самоличност (Обн. ДВ. бр.93 от 11 Август 1998г., изм. ДВ. бр.53 от 11 Юни 1999г., изм. ДВ. бр.67 от 27 Ю. 1999г., изм. ДВ. бр.70 от 6 Август 1999г., изм. ДВ. бр.113 от 28 Декември 1999г., изм. ДВ. бр.108 от 29 Декември 2000г., изм. ДВ. бр.42 от 27 Април 2001г., изм. ДВ. бр.45 от 30 Април 2002г., изм. ДВ. бр.54 от 31 Май 2002г., изм. ДВ. бр.29 от 31 Март 2003г., доп. ДВ. бр.63 от 15 Ю. 2003г., изм. ДВ. бр.96 от 29 Октомври 2004г., изм. ДВ. бр.103 от 23 Ноември 2004г., изм. ДВ. бр.111 от 21 Декември 2004г., изм. ДВ. бр.43 от 20 Май 2005г., изм. ДВ. бр.71 от 30 Август 2005г., изм. ДВ. бр.86 от 28 Октомври 2005г., изм. ДВ. бр.88 от 4 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.105 от 29 Декември 2005г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.82 от 10 Октомври 2006г., изм. ДВ. бр.105 от 22 Декември 2006г., изм. ДВ. бр.29 от 6 Април 2007г., изм. ДВ. бр.46 от 12 Юни 2007г., изм. ДВ. бр.52 от 29 Юни 2007г., изм. ДВ. бр.66 от 25 Ю. 2008г., изм. ДВ. бр.88 от 10 Октомври 2008г., изм. ДВ. бр.110 от 30 Декември 2008г., изм. ДВ. бр.35 от 12 Май 2009г., изм. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009г.,



изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.102 от 22 Декември 2009г., изм. ДВ. бр.26 от 6 Април 2010г., изм. ДВ. бр.100 от 21 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.9 от 28 Януари 2011г., изм. ДВ. бр.23 от 22 Март 2011г., изм. ДВ. бр.32 от 19 Април 2011г., изм. ДВ. бр.55 от 19 Ю. 2011г., изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2012г., изм. ДВ. бр.42 от 5 Юни 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.75 от 2 Октомври 2012г., доп. ДВ. бр.23 от 8 Март 2013г., доп. ДВ. бр.70 от 9 Август 2013г., изм. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014г., изм. ДВ. бр.14 от 20 Февруари 2015г) . Чл. 45, ал. 1 ЗБЛД (Доп. - ДВ, бр. 105 от 2006 г., в сила от 31.10.2007 г., предишен текст на чл. 1 - ДВ, бр. 82 от 2009 г.) предвижда, че заявлението за издаване на паспорт на малолетни и непълнолетни се подава лично и от техните родители. Чл. 4, ал. 1 ЗБЛД предвижда, че всеки български гражданин има право на документ за самоличност. Паспортът е документ за преминаване на държавната граница на Република България и за пребиваване извън страната (чл. 34, ал. 1 ЗБЛД) и се съхранява от родителите (чл. 8, ал. 1, т. 2 ЗБЛД- И.. - ДВ, бр. 82 от 2009 г.)).

Конституцията поставя децата в особена социална група, която е под закрила на държавата и обществото (чл. 14) и делегира на обикновения законодател да предприеме такива решения (мерки за закрила), за да ги равнопостави с останалите граждани, навършили необходимата възраст и които са в състояние сами да се грижат за себе си и за своите дела. В мерките, които обикновеният законодател предвижда като акт на дължима закрила към децата, значение имат конституционните принципи на социалната и правовата държава, които се съчетават с принципа на висшите интереси на детето. Висшият интерес на детето е първостепенното съображение във всички действия, отнасящи се до децата, независимо от какъв субект се предприемат (чл. 3 § 1 от Конвенцията за правата на детето). Българската държава има задължение и по Конституция (чл. 14), и по К. (чл. 3, § 2) да осигури на детето такава закрила и грижи, каквито са необходими за неговото благосъстояние. Висшият интерес на детето е в основата на всяка мярка за закрила на детето, която обикновеният законодател провежда. Такава мярка представляват и разпоредбите на чл. 127а, ал. 2 – 4 СК(Нов - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.).

Спор при разногласие между родители за пътуване на дете в чужбина

Чл. 127а. (Нов - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) (1) Въпросите, свързани с пътуване на дете в чужбина и издаването на необходимите лични документи за това, се решават по общо съгласие на родителите.

(2) Когато родителите не постигнат съгласие по ал. 1, спорът между тях се решава от районния съд по настоящия адрес на детето.

(3) Производството започва по молба на единия от родителите. Съдът изслушва другия родител, освен ако не се яви без уважителни причини. Съдът може и по своя инициатива да събира доказателства.

(4) Съдът може да допусне предварително изпълнение на постановеното решение.

Преди изменението на СК този спор е бил подвеждан и решаван под хипотезиса на чл. 123 СК.



Упражняване на родителските права и задължения

Чл. 123. (1) Родителските права и задължения се упражняват в интерес на детето от двамата родители заедно и поотделно. Когато родителят е действал сам, той е длъжен да уведоми другия родител.

(2) Упражняването на родителските права и задължения се извършва по общо съгласие на родителите. При разногласие те могат да се обърнат към медиатор или да предявят иск пред районния съд по настоящия адрес на детето, който решава спора след изслушване на родителите, а при необходимост - и на детето. Решението на съда може да се обжалва по общия ред.

Производството по чл. 127а СК, а преди това – по чл. 123 СК, е на спорна съдебна администрация. То се разглежда от гражданския съд по реда на общото исково производство. Съдът разрешава разногласието на родителите, като производството има за цел съдебното решение да замести липсващото съгласие на единия родител за пътуването на детето в чужбина и за издаване на необходимите документи за това. В него съдът съблюдава висшия интерес на детето. Юридическият факт (съвместното упражняване на правото от двамата родители, респективно съдебното решение, заместващо липсващото съгласие на родителя) има значение за административни процедури: 1) за производството по налагане на принудителна административна мярка по отношение на детето (чл. 78, ал. 1 ЗБЛД (Доп. - ДВ, бр. 42 от 2001 г., в сила от 27.04.2001 г., предишен текст на чл. 78 - ДВ, бр. 45 от 2002 г.), вр. чл. 76, т. 9 ЗБЛД(нова - ДВ, бр. 67 от 1999 г., доп. - ДВ, бр. 47 от 2009 г., в сила от 01.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) и 2) за производството по издаване на необходимия за това документ за самоличност (чл. 45, ал. 1 ЗБЛД(Доп. - ДВ, бр. 105 от 2006 г., в сила от 31.10.2007 г., предишен текст на чл. 1 - ДВ, бр. 82 от 2009 г.).

А. 2. Приложимо национално право в производството по частната касационна жалба:

Граждански процесуален кодекс(В сила от 01.03.2008 г.Обн. ДВ. бр.59 от 20 Ю. 2007г., изм. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008г., изм. ДВ. бр.63 от 15 Ю. 2008г., изм. ДВ. бр.69 от 5 Август 2008г., изм. ДВ. бр.12 от 13 Февруари 2009г., изм. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009г., изм. ДВ. бр.32 от 28 Април 2009г., изм. ДВ. бр.42 от 5 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.13 от 16 Февруари 2010г., изм. ДВ. бр.100 от 21 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.5 от 14 Януари 2011г., изм. ДВ. бр.45 от 15 Юни 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.49 от 29 Юни 2012г., доп. ДВ. бр.99 от 14 Декември 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013г., изм. ДВ. бр.66 от 26 Ю. 2013г., изм. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014г.)

Проверка за допустимост на иска

Чл. 130. Когато при проверка на исковата молба съдът констатира, че предявеният иск е недопустим, той връща исковата молба. Против връщането на исковата молба може да се подаде частна жалба, от която препис за връчване не се представя.

Обжалване с частна жалба

Проект „НИП – модерна институция за съдебно обучение”, по договор № BG05SFOP002-3.006-0002-C01, финансиран по Оперативна програма „Добро управление”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд



Чл. 274. (1) Срещу определения на съда могат да бъдат подавани частни жалби:

1. когато определението прегражда по-нататъшното развитие на делото, и
2. в случаите, изрично посочени в закона.

(2) Когато определенията по ал. 1 са постановени от въззивна инстанция, те подлежат на обжалване с частна жалба пред Върховния касационен съд. Определенията по ал. 1, постановени от състав на Върховния касационен съд, подлежат на обжалване пред друг състав на същия съд.

(3) Когато са налице предпоставките на чл. 280, ал. 1, на обжалване с частна жалба пред Върховния касационен съд подлежат:

1. определенията на въззивните съдилища, с които се оставят без уважение частни жалби срещу определения, преграждащи по-нататъшното развитие на делото;
2. определения, с които се дава разрешение по същество на други производства или се прегражда тяхното развитие.

(4) (И. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Не подлежат на обжалване определенията по дела, решенията по които не подлежат на касационно обжалване.

Срок за обжалване и съдържание на частната жалба

Чл. 275. (1) Частните жалби се подават в едноседмичен срок от съобщаване на определението. Ако се обжалва определение, постановено в съдебно заседание, за страната, която е присъствала, този срок тече от деня на заседанието.

(2) (И. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 01.03.2008 г.) По отношение на частните жалби се прилагат съответно разпоредбите на чл. 259, ал. 2 - 4, чл. 260, 261, 262 и 273.

Отговор на частната жалба

Чл. 276. (1) След като приеме жалбата, съдът изпраща препис на другата страна, която в едноседмичен срок от получаването му може да подаде отговор.

(2) След изтичане на срока по ал. 1 жалбата заедно с отговора и неговите приложения, ако такива са подадени, се изпраща на горестоящия съд. Съдът прилага препис от обжалваното определение.

Спиране на производството

Чл. 277. Частната жалба не спира производството по делото, нито изпълнението на обжалваното определение, освен ако в закон е предвидено друго. Съдът по жалбата може да спре производството или изпълнението на обжалваното определение до решаването на частната жалба, ако прецени това за необходимо.

Разглеждане и решаване на частната жалба

Чл. 278. (1) Частните жалби се разглеждат в закрито заседание. Съдът, ако прецени за необходимо, може да разгледа жалбата в открито заседание.

(2) Ако отмени обжалваното определение, съдът сам решава въпроса по жалбата. Той може да събира и доказателства, ако прецени това за необходимо.

(3) Постановеното определение по частната жалба е задължително за долустоящия съд.



(4) Доколкото в този раздел няма особени правила, за производството по частните жалби се прилагат съответно правилата за обжалване на решенията.

Предвид препращащата разпоредба на чл. 274, ал. 3 ГПК:

Глава двадесет и втора. КАСАЦИОННО ОБЖАЛВАНЕ

Приложно поле

Чл. 280. (1) (Обявена за противоконституционна в частта относно думата "съществен" с Р. № 4 от 2009 г. - ДВ, бр. 47 от 2009 г.) На касационно обжалване пред Върховния касационен съд подлежат въззивните решения, в които съдът се е произнесъл по съществен материалноправен или процесуалноправен въпрос, който е:

1. решен в противоречие с практиката на Върховния касационен съд;
2. решаван противоречиво от съдилищата;
3. от значение за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото.

(2) (И. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Не подлежат на касационно обжалване решенията по въззивни дела с цена на иска до 5000 лв. - за граждански дела, и до 10 000 лв. - за търговски дела.

Допускане на касационното обжалване

Чл. 288. Върховният касационен съд се произнася по допускане на касационното обжалване с определение в закрито заседание в състав от трима съдии.

А. 3. Приложимо национално право по третия въпрос, който настоящият състав на ВКС намира, че следва да бъде въведен като предмет на преюдициалното запитване (т. II.5.3).

Конституция на Република България (Обн. ДВ. бр.56 от 13 Ю. 1991г., изм. ДВ. бр.85 от 26 Септември 2003г., изм. ДВ. бр.18 от 25 Февруари 2005г., изм. ДВ. бр.27 от 31 Март 2006г., изм. ДВ. бр.78 от 26 Септември 2006г., изм. ДВ. бр.12 от 6 Февруари 2007г.)

Чл. 122. (1) Гражданите и юридическите лица имат право на защита във всички стадии на процеса.

(2) Редът за упражняване правото на защита се определя със закон.

Граждански процесуален кодекс (В сила от 01.03.2008 г. Обн. ДВ. бр.59 от 20 Ю. 2007г., изм. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008г., изм. ДВ. бр.63 от 15 Ю. 2008г., изм. ДВ. бр.69 от 5 Август 2008г., изм. ДВ. бр.12 от 13 Февруари 2009г., изм. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009г., изм. ДВ. бр.32 от 28 Април 2009г., изм. ДВ. бр.42 от 5 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.13 от 16 Февруари 2010г., изм. ДВ. бр.100 от 21 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.5 от 14 Януари 2011г., изм. ДВ. бр.45 от 15 Юни 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.49 от 29 Юни 2012г., доп. ДВ. бр.99 от 14 Декември 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013г., изм. ДВ. бр.66 от 26 Ю. 2013г., изм. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014г.)

Връчване чрез залепване на уведомление



Чл. 47. (1) Когато ответникът не може да бъде намерен на посочения по делото адрес и не се намери лице, което е съгласно да получи съобщението, връчителят залепва уведомление на вратата или на пощенската кутия, а когато до тях не е осигурен достъп - на входната врата или на видно място около нея. Когато има достъп до пощенската кутия, връчителят пуска уведомление и в нея.

(2) В уведомлението се посочва, че книгата са оставени в канцеларията на съда, когато връчването става чрез служител на съда или частен съдебен изпълнител, съответно в общината, когато връчването става чрез неин служител, както и че те могат да бъдат получени там в двуседмичен срок от залепването на уведомлението.

(3) Когато ответникът не се яви да получи книгата, съдът указва на ищеца да представи справка за неговата адресна регистрация, освен в случаите на чл. 40, ал. 2 и чл. 41, ал. 1, в които съобщението се прилага към делото. Ако посоченият адрес не съвпада с постоянния и настоящия адрес на страната, съдът разпорежда връчване по настоящия или постоянния адрес по реда на ал. 1 и 2.

(4) Когато връчителят установи, че ответникът не пребивава на посочения адрес, съдът указва на ищеца да представи справка за неговата адресна регистрация независимо от залепването на уведомлението по ал. 1.

(5) Съобщението се смята за връчено с изтичането на срока за получаването му от канцеларията на съда или общината.

(6) Когато установи редовността на връчването, съдът разпорежда съобщението да се приложи към делото и назначава особен представител на разноси на ищеца.

Закон за правната помощ (В сила от 01.01.2006 г. Обн. ДВ. бр.79 от 4 Октомври 2005г., изм. ДВ. бр.105 от 29 Декември 2005г., изм. ДВ. бр.17 от 24 Февруари 2006г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.42 от 5 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.32 от 27 Април 2010г., изм. ДВ. бр.97 от 10 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.99 от 17 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.9 от 28 Януари 2011г., изм. ДВ. бр.82 от 21 Октомври 2011г., изм. ДВ. бр.99 от 16 Декември 2011г., доп. ДВ. бр.82 от 26 Октомври 2012г., изм. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.28 от 19 Март 2013г., изм. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014г.)

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда правната помощ по наказателни, граждански и административни дела пред всички съдебни инстанции.

Чл. 3. Целта на закона е да гарантира равен достъп на лицата до правосъдие чрез осигуряване и предоставяне на ефективна правна помощ.

Чл. 5. Правна помощ се предоставя на физически лица на основанията, посочени в този и в други закони.

Чл. 21. Видовете правна помощ са:

1. консултация с оглед постигане на споразумение преди започване на съдопроизводството или за завеждане на дело;
2. подготовка на документи за завеждане на дело;
3. процесуално представителство;



4. (изм. - ДВ, бр. 17 от 2006 г., в сила от 01.05.2006 г., доп. - ДВ, бр. 82 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г., изм. - ДВ, бр. 53 от 2014 г.) представителство при задържане по чл. 72, ал. 1 от Закона за Министерството на вътрешните работи и по чл. 16а от Закона за митниците.

Чл. 23. (1) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г.) Системата за правна помощ по чл. 21, т. 3 обхваща случаите, при които по силата на закон задължително се предвижда адвокатска защита, резервен защитник или представителство.

Чл. 25. (1) (И. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) В случаите по чл. 21, т. 3 и 4 решението за предоставяне на правна помощ се взема от органа, който ръководи процесуалните действия.

След извършената от настоящия състав на ВКС преценка, че тя е редовна и допустима, възможните фази на касационното производство са две. Първата (задължителна) е по нейната селекция. За да бъде допусната частната касационна жалба до разглеждане по същество, е необходимо касаторът да формулира кой е правният въпрос от значение за изхода на конкретното дело, разрешен в обжалваното въззивно определение (общо основание за допускането на касационния контрол) и да го обоснове с някое от трите (допълнителни) основания в чл. 280, ал. 1 ГПК – аргумент от препращащата разпоредба на чл. 274, ал. 3 ГПК. Въпросът следва да е решен от въззивния съд в противоречие с практика на Върховния касационен съд, да е решаван противоречиво от съдилищата или да е от значение за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото. Конкретната частна жалба осъществява изискванията (общо и допълнително) на чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК.

Касационното производство достига до втората възможна фаза - проверка на правилността на обжалваното определение на въззивния съд - само след успешно провеждане на първата. Във втората фаза касационната инстанция разглежда поставения процесуалноправен въпрос по неговото същество (чл. 278) ГПК. В случая, ако потвърди обжалваното определение, определението на настоящия състав на ВКС ще прекрати висящността на делото. Ако отмени обжалваното определение, определението на настоящия състав на ВКС е задължително за по-долустоящите съдилища. Производството продължава да е висящо, а делото се връща на първата инстанция, която ще е длъжна да проведе първоинстанционното производство и да реши спора по чл. 127а СК по същество.

Б. Право на Европейския съюз.

Регламент (ЕО) 2201/ 2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителска отговорност.

Значение имат и решения на трети състав на С. от 02.04.2009 г. по дело C-523/ 07, А, С - 497/10 PPU, В. Mercredi срещу R. Chaffe и C-435/06, С.

Решенията на С. не дават отговор на въпросите, предмет на настоящото преюдициално запитване.

5. Мотиви за отправяне на преюдициалното запитване

В своята дейност по главното производство и откъм етапа, до който е достигнало то, настоящият състав на ВКС има задължението да отговори на въпросите дали разногласието между родители за пътуване на детето-български гражданин, което чл. 127а, ал. 2 СК поставя за разрешаване на гражданския съд, покрива терминът „родителска отговорност” по чл. 2, т. 7 от



Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 и прилагат ли се основанията за учредяване на международна компетентност по Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 за решението по чл. 127а СК, което следва да се представи пред органите на Министерство на вътрешните работи, за да се разреши на детето-български гражданин да пътува в чужбина и за да е възможно издаването на необходимия му документ за самоличност (чл. 76, ал. 1, т. 9 и по чл. 45 ЗБЛД). И двата въпроса се съотнасят към искане за тълкуване на понятието „родителска отговорност“ според дефинитивната разпоредба на чл. 2, т. 7 от Регламент (ЕО) 2201/ 2003 и за неговия предметен обхват. С оглед валидното сезиране на С. въпросите подлежат на преформулиране от настоящия състав на ВКС в следния смисъл:

1. Представява ли дело, отнасящо се до „определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителска отговорност“ по смисъла на чл. 1, пар.1, б. „б“ във вр. с чл. 2, т. 7, за което може да се прилага чл. 8, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителска отговорност, предоставената от закона възможност на гражданския съд да реши спор при разногласие на родителите по пътуване на детето в чужбина и издаване на документи за самоличност, ако приложимият материален закон предвижда съвместно упражняване на тези родителски права по отношение на детето? и

2. Прилагат ли се основанията за учредяване на международна компетентност при граждански дела за родителска отговорност, когато решението замества юридически факт от значение за административна процедура по отношение на детето и приложимият закон предвижда тя да се проведе в конкретна държава-член на Европейския съюз?

На поставените от касатора въпроси настоящият състав на ВКС дължи отговор в производството по допускане на частната касационна жалба до разглеждане. Ако С. откаже да отговори на преюдициалното запитване, за настоящия състав на ВКС възниква задължението по чл. 292 ГПК да спре производството по делото и да предложи на общото събрание на ГК на ВКС да ги подложи на тълкуване, като постанови тълкувателно решение. Доколкото настоящият състав на ВКС не може да направи това при пряко приложим Регламент на ЕС, и доколкото спорът, с който е сезиран, не може да бъде решен без тълкуване на понятието за „родителска отговорност“ по смисъла на Регламент 2201/2003, налице е обоснована причина за отправяне на преюдициално запитване на Съда на ЕС. (Допълнителните мотивите за това са в т. I. т. 1 – 5).

В случай, че производството по частната касационна жалба премине и към втората си фаза – обсъждане на правилността на определението на въззивния съд – настоящият състав ще е длъжен да отговори и на следния въпрос: Има ли пророгация на компетентност по смисъла и условията на чл. 12, параграф 1, т. „б“ от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 г, когато детето-български гражданин има обичайно местопребиваване в Италия и ответникът не е оспорил компетентността на българския съд по спора по чл. 127а СК, но е представляван от особен представител, назначен при условията на чл. 47, ал. 6 ГПК. И този въпрос не може да бъде решен, без да бъде подложена на тълкуване разпоредбата на чл. 12, параграф 1, т. „б“ от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 г. И по него има обоснована причина за отправяне на



преюдициално запитване на Съда на ЕС. С оглед валидното сезиране и този въпрос следва да бъде преформулиран в следния смисъл:

3. Следва ли да се приеме, че има пророгация на компетентност по смисъла и условията на чл. 12, параграф 1, т. „б” от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 г, когато представителят на ответника не е оспорил компетентността на съда, но той не е упълномощен, а е назначен от съда поради затруднения ответникът да бъде уведомен и да участва по конкретното дело лично или чрез упълномощен от него представител. Този въпрос също е по тълкуването на разпоредба от Регламента и неговият отговор не произтича от предишно решение на С..

6. Искане за гледане на производството по преюдициално запитване по реда на спешното производство.

Настоящият състав на Върховния касационен съд намира, че следва да отправи искане до Съда на ЕС искане преюдициалното запитване да бъде разгледано по реда на спешното производство (чл. 107 от Процедурния правилник на С.). Искането е за тълкуване на Регламент (ЕО) № 2201/ 2003. Детето Г. И. не може да пътува в чужбина, включително да се връща в България и да общува с роднините си. То няма достъп до здравеопазване в Италия, където е неговото обичайно местопребиваване. Настоящият състав на ВКС допуска също така, че липсата на валиден документ за самоличност може би влияе върху законността на пребиваването на детето в Италия.

При тези мотиви, съдът

О П Р Е Д Е Л И :

ОТПРАВЯ ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ ДО СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ на основание чл. 267, ал. 2 ДФЕС по следните въпроси:

1. Представлява ли дело, отнасящо се до „определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителска отговорност“ по смисъла на чл. 1, пар.1, б. „б“ във вр. с чл. 2, т. 7, за което може да се прилага чл. 8, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителска отговорност, предоставената от закона възможност на гражданския съд да реши спор при разногласие на родителите по пътуване на детето в чужбина и издаване на документи за самоличност, ако приложимият материален закон предвижда съвместно упражняване на тези родителски права по отношение на детето? и

2. Прилагат ли се основанията за учредяване на международна компетентност при граждански дела за родителска отговорност, когато решението замества юридически факт от значение за административна процедура по отношение на детето и приложимият закон предвижда тя да се проведе в конкретна държава-член на Европейския съюз?

3. Следва ли да се приеме, че има пророгация на компетентност по смисъла и условията на чл. 12, параграф 1, т. „б” от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 г, когато представителят на ответника не е оспорил компетентността на съда, но той не е упълномощен, а е назначен от съда поради затруднения ответникът да бъде уведомен и да участва по конкретното дело лично или чрез упълномощен представител?



ОТПРАВЯ ИСКАНЕ ДО СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ основание чл. 107 от Процедурния правилник на Съда на Европейския съюз производството по преюдициално запитване да се разгледа по реда на спешното производство.

СПИРА производството по главното дело до произнасяне на Съда на ЕС на основание чл. 23 от Статута на Съда на ЕС и чл. 631 ГПК.

Определението не подлежи на обжалване.

2.4. Определение № 496/10.11.2015 г. по ч. гр. дело № 1988/2015 г. на ВКС, I ГО

Върховен касационен съд на Република България, Гражданска колегия, Първо отделение в закритото заседание на двадесет и девети октомври две хиляди и петнадесета година в състав:

Председател: Теодора Нинова

Членове: Светлана Калинова

Геника Михайлова

разглежда докладваното от съдия Геника Михайлова ч. гр. д. № 1988 по описа за 2015 г.

Производството е по реда на чл. 274, ал. 3 ГПК.

Обжалвано е определение № 622/ 10.02.2015 г. по ч. гр. д. № 43/ 2015г., с което Окръжен съд – Благоевград е оставил без уважение жалбата на В. И. Г. срещу определение от 10.11.2014 г. с което Районен съд – Петрич е прекратил производството по гр. д. № 408/ 2014 г. поради липса на компетентност. В. съд е квалифицирал спора по чл. 127а СК; приел е, че делото е свързано с родителска отговорност за дете по смисъла на чл. 8, вр. чл. 2, т. 7 от Регламент ЕО № 2201/ 2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителска отговорност (Регламент (ЕО) № 2201/ 2003) и е прекратил производството, защото детето има обичайно местопребиваване в Италия. Не е приел пророгацията на компетентност по смисъла на чл. 12 от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003, въпреки че ответникът не е оспорил компетентността на българския съд. Мотивирал се е с това, че ответникът е представен от особен представител, който първостепенният съд е назначил на основание чл. 47, ал. 6 ГПК.

Определението е обжалвано от В. И. Г. с искане да бъде допуснато от Върховния касационен съд на Република България (ВКС) до касационен контрол по процесуалноправните въпроси: 1 . Дали разногласието между родители за пътуване на детето-български гражданин зад граница, което чл. 127а, ал. 2 СК поставя за разрешаване от гражданския съд, покрива термина „родителска отговорност” по смисъла на чл. 2, т. 7 от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 и 2. Прилагат ли се основанията за учредяване на международна компетентност по Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 за решението по чл. 127а СК, което следва да се представи пред органите на Министерство на вътрешните работи, за да се разреши на детето да пътува в чужбина и за да е възможно издаването на необходимия му документ за самоличност (чл. 76, ал. 1, т. 9 и чл. 45 ЗБЛД) . Становището на касатора е, че въпросите са включени в предмета на делото, обуславят крайните изводи на въззивния съд и се решават противоречиво от съдилищата (чл. 274, ал. 3, вр. чл. 280, ал. 1, т. 2 ГПК). Приложени са определения на въззивни съдилища.



От ответника И. Д. И., представляван от особения представител адв. П., не е постъпил отговор по частната жалба.

С определение № 216/ 11.05.2015 г. по делото настоящият състав на Върховния касационен съд приема, че: 1) са налице предпоставките за редовност и допустимост на частната касационна жалба; 2) двата процесуалноправни въпроса, които касаторът повдига, обуславят изводите на въззивния съд в обжалваното определение и 3) те се решават противоречиво от въззивните съдилища. В три от приложените определения (определение № 330/ 23.01.2015 г. по частно гражданско дело № 37/ 2015 г. на Окръжен съд – Благоевград, определение № 744/10.07.2014 г. по ч. гр. д. № 573/2014 г. на Окръжен съд – Хасково и определение от 31.05.2013 г. по в. ч. гр. д. № 231/ 2013 г. на Окръжен съд – Ямбол) първият процесуалноправен въпрос е решен отрицателно и компетентността на българския съд да разгледа делото е обоснована, въпреки че обичайното местопребиваване на детето е в държава-член на Европейския съюз (ЕС), различна от България. В тази практика компетентността на българския съд е обоснована с обстоятелството, че решението на съда, което замества липсващото съгласие на родителя, следва да се представи пред органите на Министерство на вътрешните работи, за да бъде разрешено на детето-български гражданин да напусне страната и да му бъде издаден необходимият български личен документ за пътувания зад граница (паспорт). В другите две определения (определение от 19.04.2011 г. по ч. гр. д. № 248/ 2011 г. на Окръжен съд – Враца и определение № 3635/ 29.12.2010 г. по гр. д. № 4822/ 2010 г. на Районен съд – Стара Загора), първият въпрос е решен положително и е отречена компетентността на българския съд да разгледа гражданското дело, защото детето има обичайно местопребиваване в държава-член на ЕС, различна от България и Д.. Тази практика не обсъжда разпоредбите на чл. 45 и чл. 76, ал. 1, т. 9 ЗБЛД.

С определение № 216/ 11.05.2015 г. по делото настоящият състав на ВКС съобразява и това, че определенията на въззивните съдилища в първата група (първото, второто и третото) възпроизвеждат резултата по определение № 689/ 01.12.2010 г. по ч. гр. д. № 660/2010 г. на ВКС, ГК, IV-то ГО, а определенията във втората група (четвъртото и петото) възпроизвеждат резултата по определение № 7/ 09.01.2014 г. по ч. гр. д. № 6366/ 2013 г. на ВКС, ГК, I-во отделение. И двете определения са постановени по реда на чл. 274, ал. 3 ГПК при допускане на определенията на въззивния съд до касационен контрол. С определение № 689/ 01.12.2010 г. по ч. гр. д. № 660/2010 г. на ВКС, ГК, IV-то ГО е отменено определението, с което въззивният състав е потвърдил определението за прекратяване на сходно дело поради недопустимост, обоснована с чл. 8, ал. 1 от Регламент (ЕО) 2201/ 2003. Този състав на ВКС е приел, че обичайното местопребиваване на детето е в И. (държава-член на ЕС), но компетентността на българския съд по гражданското дело е обоснована с две групи мотиви. Първо, Регламент (ЕО) 2201/ 2003 се прилага само при признаването и изпълнението на решения по брачни дела и дела, свързани с родителска отговорност и спорът по чл. 123, ал. 2 СК не попада в приложното му поле. Второ, съдебното решение по чл. 123, ал. 2 СК, което замества липсващото съгласие на родителя, се представя пред органите на Министерство на вътрешните работи, за да се разреши на детето-български гражданин да напусне страната и да му бъде издаден необходимият



български личен документ за това (чл. 76, ал. 1, т. 9 и чл. 45 ЗБЛД). С определение № 7/ 09.01.2014 г. по ч. гр. д. № 6366/ 2013 г. на ВКС, ГК, I-во отд. е потвърдено определението на въззивния съд за прекратяване на гражданско дело по чл. 127а СК на основание чл. 8, ал. 1 от Регламент (ЕО) 2201/ 2003. Този състав на Върховния касационен съд е приел, че за извода има значение само това, че местопребиваването на детето е в Гърция (държава-член на ЕС). Не е обсъждано значението на чл. 45 ЗБЛД и чл. 76, ал. 1, т. 9 ЗБЛД.

С определение № 216/ 11.05.2015 г. настоящият състав на ВКС съобразява, че точната квалификация на допълнителното основание за допускане на обжалваното определение до касационен контрол е чл. 274, ал. 3, вр. чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК. В обжалваното определение въззивният състав е решил въпросите в противоречие с формираната практика на Върховния касационен съд. Съобразено е и това, че с определение № 689/ 01.12.2010 г. по ч. гр. д. № 660/ 2010 г. на ВКС, ГК, IV-то отд. гражданското дело е квалифицирано по чл. 123, ал. 2 СК, а с определение № 7/ 09.01.2014 г. по ч. гр. д. № 6366/ 2013 г. на ВКС, ГК, I-во отд. гражданското дело е квалифицирано по чл. 127а СК. Първото определение е било постановено преди да бъде въведена разпоредбата на чл. 127а СК от 2009 г. (изменение на СК с Държавен вестник, брой 100 от 21.12.2010 г.). До това изменение на СК гражданското дело при разногласие между родителите за пътуване на детето в чужбина и за издаването на необходимите документи за самоличност на детето е поставян в приложното поле на чл. 123, ал. 2 СК. След изменението съотношението между чл. 123, ал. 2 СК и чл. 127а СК е на обща към специална правна норма (чл. 11, ал. 2 ЗНА).

С определение № 216/ 11.06.2015 г. настоящият състав на ВКС достига до извода, че макар противоречието в определенията на ВКС да покрива хипотезиса на чл. 292 ГПК, производството по делото следва да бъде спряно, но е изключена компетентността на ОСГК на ВКС да постанови тълкувателно решение по повдигнатите от касатора въпроси. Противоречието е в тълкуването на чл. 1, параграф 1, б. „б“ във връзка с чл. 2, т. 7 от Регламент (ЕО) 2201/ 2003, които легално дефинират термина „родителска отговорност“ и определят материално приложното поле на този регламент. Разпоредбите са част от правото на Европейския съюз, а когато въпросът за тяхното тълкуване се постави по висящо дело пред национална юрисдикция на дадена държава, чиито решения не подлежат на обжалване, тази юрисдикция е длъжна да сезира Съда на Европейския съюз (С.) (чл. 267, ал. 1, б. „б“, вр. ал. 3 от Договора за функциониране на европейския съюз (ДФЕС)). Изложеното поглъща основанието за спиране на касационното производство по чл. 292 ГПК и осъществява изискванията на чл. 267 от ДФЕС, съответно чл. 629, ал. 3 и чл. 631, ал. 1 ГПК.

С определение № 216/ 11.06.2015 г. настоящият състав на ВКС спира касационното производство. С оглед валидното сезиране на С. въпросите са преформулирани и е поставен трети, който е от значение за разглеждането на частната касационна жалба по същество и предполага тълкуването на друга разпоредба от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 – чл. 12, параграф 1, т. „б“.

По преюдициалното запитване е постановено решение от 21 октомври 2015 г., В. И. Г., С-2015/ 15 С., в което се приема, че:



1. Искът на единия родител съдът да замести липсващото съгласие на другия родител за пътуване на детето им извън държавата-член по неговото пребиваване и за издаването на паспорт на името на това дете попада в материалното приложно поле на Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/ 2000, въпреки че съдебното решение, постановено по иска, ще трябва да бъде взето предвид от органите на държавата-член, на която въпросното дете е гражданин в рамките на административното производство за издаване на такъв паспорт.

2. Член 12, параграф 3, буква „б“ от Регламент № 2201/ 2003 трябва да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата, сезирани с разглеждането на иск, свързан с родителска отговорност, не би могла да се счита „изрично или по друг недвусмислен начин приета (от всички страни в производството)“ по смисъла на тази разпоредба единствено поради обстоятелството, че назначеният служебно от тези съдилища процесуален представител на ответника, поради невъзможността на последния да се връчи исковата молба, не е повдигнал възражение по компетентността на тези съдилища.

Настоящият състав на Върховния касационен съд е длъжен да възобнови касационното производство (чл. 631, ал. 2 ГПК). При съображенията, развити в определение № 216/ 11.06.2015 г. по настоящото дело, определението на въззивния съд следва да бъде допуснато до касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК.

По поставените от касатора процесуалноправни въпроси настоящият състав на ВКС дава следния отговор: Разногласието между родители за пътуване на детето-български гражданин зад граница и за издаването на документ за самоличност на това дете, което чл. 127а, ал. 2 СК предоставя за разрешаване на гражданския съд, попада в материалното приложно поле на Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност. Без значение е обстоятелството, че позитивното съдебно решение по искането по чл. 127а СК следва да бъде взето предвид от органите на Министерство на вътрешните работи, за да се разреши на детето да пътува в чужбина и за да е възможно издаването на необходимия документ за самоличност (чл. 76, ал. 1, т. 9 и чл. 45 ЗБЛД). Този отговор съответства на решението на С. по преюдициалното запитване, което е задължително за всички съдилища и учреждения в Република България (чл. 633 ГПК). При дадения отговор частната жалба е неоснователна.

В молбата до съда В. И. Г. твърди, че с ответника са живели заедно няколко години в Република Италия, а от съвместното им съжителство на 02.11.2004 г. се е родило детето Габриелла И. с ЕГН [ЕГН]. На детето, което е български гражданин, е бил издаден паспорт за пътуване и пребиваване зад граница. Към датата на подаване на молбата до съда срокът на действие на този паспорт е изтекъл. Ответникът не оказва необходимото съдействие, за да е възможно детето да пътува в чужбина и да му бъде издаден нов паспорт от органите на Министерство на вътрешните работи. Ищцата и ответника не живеят заедно. Ищцата има



постоянна работа в [населено място], Италия. Установила се е там заедно с дъщеря си, ученичка в IV-ти клас. Ответникът също има постоянна работа в Италия и живее там. Вижда се с дъщеря си през две-три седмици, но неговият адрес в Италия е неизвестен за ищцата. Липсващото негово съгласие за пътуването на детето и за издаване на необходимия документ за самоличност за това пречат възможността детето да пътува, включително да пребивава в Република България. Така двете с ищцата, която полага грижите за своята дъщеря, са поставени в невъзможност да се завръщат в България през ваканциите на детето. Това ги отчуждава от най-близките роднини, които са установени в България. Липсата на валиден документ за самоличност е административна пречка то да посещава лекар и зъболекар в Република Италия. При тези обстоятелства е отправено искането българският съд да разреши разногласието между родителите, като реши спора за пътуването на детето Г. И. в чужбина и за издаването на нов паспорт. Ответникът не е оспорил компетентността на българския съд и е заявил, че делото следва да се реши според интереса на детето. Становището е изразено от особения представител, назначен на ответника на основание чл. 47, ал. 6 ГПК.

С определение по гр. д. № 408/ 2014 г. Петрички районен съд е установил международния елемент и е квалифицирал искането по чл. 127а СК (чл. 39 КМЧП). Приел е, че обичайното местопребиваване на детето по времето, в което съдът е сезиран, не е в Република България, а делото е гражданско, покрива термина „родителска отговорност“ по смисъла на чл. чл. 1, параграф 1, б. „б“, вр. чл. 2, т. 7 от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 и попада в материалното приложно поле на този регламент. Първостепенният съд е съобразил, че е длъжен служебно да следи за своята компетентност да разгледа делото (чл. 17 от същия регламент) и е прекратил производството. Съгласно чл. 8, пар. 1 от Регламента, съдилищата на държава-член са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава по времето, когато съдът е сезиран.

С допуснатото до касационно обжалване определение въззивният съд е потвърдил определението за прекратяване на производството, като е посочил допълнително, че въпреки липсата на изрично процесуално възражение (отвод) по компетентността на българския съд да разреши делото по чл. 127а СК, няма пророгация на компетентност по смисъла на чл. 12, параграф 1, б. „б“ от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003. Това е така, защото ответникът се представлява от особен представител, назначен на основание чл. 47, ал. 6 ГПК.

Настоящият състав на Върховния касационен съд следва да потвърди обжалваното определение, тъй като то съответства на тълкуването на приложимите разпоредби от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003. по преюдициалното запитване по решение от 21 октомври 2015 г., В. И. Г., С-2015/ 15 С.. Това е така, защото от момента на раждането си детето Г. И. пребивава с майка си в Италия (държава-член на ЕС, различна от България и Д.). Според практиката на С., понятието „обичайно местопребиваване“ по смисъла на чл. 8 и чл. 10 от Регламент (ЕО) № 2201/ 2003 на Съвета от 27.11.2003 г. трябва да се тълкува в смисъл, че това е мястото, което отразява определена интеграция на детето в социалната и семейната среда. За тази цел трябва да се вземат предвид продължителността, редовността, условията и причините за престоя на територията на държавата – член, както и причините за преместването на семейството в тази



държава, гражданството на детето, мястото и условията за обучение в училище, лингвистичните познания, както и семейните и социални отношения, поддържани от детето в посочената държава. При установяване на обичайното местопребиваване на детето следва да се държи сметка за съвкупността от фактическите обстоятелства, специфични за всеки конкретен случай. В настоящия случай, обичайното местопребиваване на детето Г. И. към подаване на молбата по чл. 127а СК, е в Италия. От друга страна, настоящият състав на ВКС е длъжен да не приема, че компетентността на българския съд, свързана с разглеждането на гражданското дело за родителска отговорност, би могла да се счита „изрично или по друг недвусмислен начин приета (от всички страни в производството)“ по смисъла на чл. 12, параграф 3, буква „б“ от този регламент единствено поради обстоятелството, че особеният представител на ответника, назначен от съда на основание чл. 47, ал. 6 ГПК, не е направил възражение по компетентността на съда.

При тези мотиви, съдът

ОПРЕДЕЛИ :

ВЪЗОБНОВЯВА производството по ч. гр. д. № 1988/ 2015 г. по описа на Върховния касационен съд, ГК, I-во отделение на основание чл. 631, ал. 2 ГПК.

ДОПУСКА касационното обжалване на определение № 622/ 10.02.2015 г. по ч. гр. д. № 43/ 2015 г. на Окръжен съд – Благоевград.

ОСТАВЯ БЕЗ УВАЖЕНИЕ частната жалба на В. И. Г. срещу определение № 622/ 10.02.2015 г. по ч. гр. д. № 43/ 2015 г. на Окръжен съд – Благоевград.

Определението е окончателно.

3. Определение от 14 юни 2017 г., Илиев, С-67/17

3.1. Коментар на определението – Силияна Григорова

Контекст и нужда от преюдициално запитване

Преюдициалното запитване е отправено от Районен съд Варна и е свързано с компетентността му да се произнесе по спор между бивши съпрузи за делба на движима вещ, придобита по време на брака им. В частност съдът е изпитал колебания дали този спор попада в приложното поле на Регламент (ЕО) № 44/2001 г. от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, заменен от Регламент (ЕС) № 1215/12 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела.

Ищецът Т. И. е сезирал Районен съд – гр. Варна с иск за делба на придобита по време на брака с ответника Б.И., негова бивша съпруга, движима вещ, представляваща лек автомобил, при квоти по $\frac{1}{2}$ ид.ч. за всеки от съсобствениците. Ищецът е заявил, че автомобилът е съсобствен между страните, независимо че е регистриран в Република Италия на името на



бившата му съпруга. И двете страни по спора са български граждани и имали регистрирани постоянни адреси на територията на Република България, но преимуществено са пребивавали на територията на Република Италия. От събраните в производството доказателства се установило, че обичайното местопребиваване и на ищеца, и на ответника е било на територията на Република Италия към момента на сключване на гражданския брак, на придобиване на собствеността върху автомобила, на прекратяване на брака и предявяване на иска за делба на движимата вещ.

Б. И. оспорила с отговора на исковата молба компетентността на българския съд да разгледа спора, като се е позовала на разпоредби от КМЧП и на чл. 2 от Регламент (ЕО) № 44/2001 г. на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела.

Сезираният с иска за делба съд изпитал колебания дали е международно компетентен да разгледа спора. В изпълнение на задължението си служебно да следи за международната компетентност и предвид оспорването ѝ от страна на ответника Илиева, съдът установил, че изводът е пряко свързан с въпроса за прилагане на Регламент (ЕО) № 44/2001 г. Това колебание е било подсилено от практиката на ВКС в определение № 27/21.01.2012 г. по ч.гр.д. № 603/2011 г. на ВКС, I г.о. Според това определение изключението по чл. 1, т. 2, б. „а” от Регламент (ЕО) № 44/2001 г. на Съвета се отнася само за делата за имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения – т.е. исковите по чл. 21, ал. 4 от СК, чл. 24, ал. 4 от СК, чл. 29, ал. 3 от СК, чл. 30 от СК. Искът за делба на придобито по време на брака недвижимо имущество не е сред изброените и за него се прилагали разпоредбите на Регламент (ЕО) № 44/2001 г. При това положение, ако искът за делба, с който съдът е сезиран, попада в приложното поле на Регламент (ЕО) № 44/2001 г., според чл. 2 от него искът следва да се предяви пред италианския съд. Това е така, защото се установило, че ответникът Б.И. има местоживеене на територията на Република Италия и изрично възразява срещу компетентността на българския съд да разгледа предявения срещу нея иск.

В обратния случай, ако делата, образувани по предявени иски между бивши съпрузи за делба на придобити по време на брака вещи не попадат в приложното поле на Регламент (ЕО) № 44/2001 г., тъй като се явяват спорове за имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения по смисъла на чл. 1, ал. 1, б. „а” от Регламент (ЕО) № 44/2001 г., районният български съд по постоянния адрес на ответника би бил компетентен да разреши спора между страните, на основание нормата на чл. 4, ал. 1, т. 2 от КМЧП.

Затова с определение от 26.01.2017 г. по гр.д. № 14188/2016 г. съдът спрял производството по делото и отправил преюдициално запитване до Съда на ЕС по следните въпроси:

1. Представлява ли спор относно имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения, по смисъла на чл. 1, пар. 1, б. а) от Регламент № 1215/2012 г., иск между



бивши съпрузи за извършване на делба на придобита по време на брака в режим на съпругеска имуществена общност движима вещ?

2. Попада ли в изключенията относно приложимостта на Регламент № 1215/2012 г. и по конкретно на чл. 1, пар. 2, б. а) от Регламента спор относно делба на движима вещ, придобита по време на брака, но вписана в регистрите на компетентните национални власти само на името на единия съпруг?

3) Кой съд е компетентен да разгледа спор между бивши съпрузи относно собствеността на движими вещи, придобити по време на сключения между страните граждански брак, когато съпрузите са граждани на една държава - членка на Европейския съюз, а по делото е установено, че местоживеенето на страните е на територията на друга държава членка в моментите на сключване на брака, придобиване на вещите, прекратяване на брака и предявяване на иск за делба на вещите след прекратяване на брака?“.

Определението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза

Въпреки че поставените от националната юрисдикция въпроси са свързани с прилагане на разпоредби от Регламент (ЕО) № 44/2001 г., по силата на чл. 80 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г. Съдът е приел, че се иска тълкуване на съответните разпоредби от Регламент (ЕС) № 1215/12 г., и в частност – на чл. 1, пар. 2, б. а) от него.

С определение на Съда от 14 юни 2017 г. е прието, че отговорът на преюдициалния въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика. В съответствие с чл. 99 от Процедурния правилник Съдът се е произнесъл с мотивирано определение по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат. Тази недвусмисленост на отговора е дала основание на Съда да разгледа трите въпроса заедно. Това е специфична техника на тълкуване, различна от широко разпространената такава за преформулиране на въпросите. Един отговор на множество въпроси Съдът дава, когато те са обединени от един решаващ мотив и той е относим към всички тях.

В т. 23 от определението от 14 юни 2017 г. по дело C-67/17 г. Съдът е приложил техниката на историческото тълкуване. Позовал се е на съображение 34 от Регламент № 1215/2012 г. за гарантиране на приемственост в тълкуването между Брюкселската конвенция и Регламент № 1215/2012 г. Тя е обоснована с идентичността в съдържанието на чл. 1, пар. 2, б. а) от Регламента с чл. 1, ал. 2, т. 1 от Брюкселската конвенция.

По същество, недвусмисленият отговор, който Съдът дава на въпросите по дело C-67/17, произтича от дадено с решение от 27 март 1979 г., de Cavel, 143/78 тълкуване на понятието „имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения“. Това понятие обхваща не само имуществените права, предвидени специално и изключително от някои национални



законодателства с оглед на брака, но и всички имуществени отношения, произтичащи пряко от брачното правоотношение или от неговото прекратяване.

Споровете за вещи на съпрузи в хода на производство по развод могат според случая да се отнасят или да бъдат тясно свързани с:

1. въпроси относно гражданското състояние на физически лица;
2. имуществени правоотношения между съпрузи, произтичащи пряко от брачното правоотношение или от неговото прекратяване;
3. имуществени правоотношения между тях, които нямат връзка с брака.

От тези три категории спорове само последната попада в приложното поле на Брюкселската конвенция, докато първите две са изключени от него. Следователно, спорът между бивши съпрузи за делба на движима вещ, придобита по време на брака, се отнася до имуществените правоотношения между тези лица, произтичащи пряко от прекратяването на брака, поради което този спор попада във втората категория правоотношения и остава извън приложното поле на Регламент № 1215/2012 г.

В т. 31 на определението от 14 юни 2017 г. по дело С – 67/17 г. Съдът е направил важно уточнение: макар Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност да се прилага по граждански дела, отнасящи се до развод, законна раздяла или обявяването на нищожността на брака (чл. 1, пар. 1, б. а)), от приложното му поле са изключени въпросите за основанията за развода, имуществените последици на брака или други допълнителни въпроси.

От това определение произтича и друг важен извод. Регламент (ЕС) № 1215/12 г. не би се прилагал, дори и спорът по главното производство да се изразяваше в иск за делба на недвижим имот. Това е така, защото Регламент (ЕС) № 1215/12 г. не се прилага само по силата на изключението по чл. 1, пар. 2, б. а), пр. 4 – касае се за имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения.

Друг би бил изводът, ако делбата произтичаше от обикновена съсобственост. Компетентността на съда по иски за делба на движима вещ ще се определи според общото правило на чл. 4 от Регламента. Компетентността на съдилища по спорове за делба на недвижим имот, когато съсобствеността не е възникнала пряко от прекратяване на брака, е изключителна и тя се определя от местонахождението на недвижимия имот, съгласно чл. 24, т. 1 от Регламента. Делата за делба попадат в обхвата на понятие „производство, което има за предмет вещно право върху недвижим имот“, като това понятие има самостоятелно значение в правопорядъка на Съюза и получава автономно тълкуване от Съда на ЕС. В решение от 18 май



2006 г. по дело C-343/04, *ČEZ*, т. 30 и в решение от 10 януари 1990 г. по дело C-115/88, *Reichert & Kockler*, т. 11 изключителната компетентност на съда по местонахождение на имота е налице, когато са изпълнени две задължителни условия, на които искът, с който съдът е сезиран, следва да отговаря едновременно: имуществените права, предмет на спора, да не произтичат от брачни правоотношения, завещания и наследяване и искът да е насочен към определяне на площта, състоянието, собствеността и владението на недвижим имот и на други вещни права върху такъв имот, като осигурява на правоимащия адекватна защита за упражняване на тези права. В системата на българското процесуално право това са дела за вещни права в тесния смисъл на думата (без да се включват облигационни искове, чийто обект са недвижими имоти – делата за нищожност и унищожаемост на договори относно недвижими имоти, тяхното разваляне, Павловия иск и др. В този смисъл виж решение от 10 януари 1990 г. по дело C-115/88, *Reichert & Kockler*). Практика на Съда на ЕС по спор за делба на недвижим имот, съсобствен на основания, различни от посочените в чл. 1, пар. 2, б. а) от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г., съединен с иск с делба на движима вещ липсва. По-конкретно, въпросът е преодолява ли се в този случай компетентността по чл. 4 от Регламент (ЕС) № 1215/12 г. и може ли да се извлече положителен отговор на този въпрос по аргумент от нормата на чл. 8, т. 4 от Регламента или не. Струва ми се, че положителният отговор се налага от съображение за предвидимост и правната сигурност за определяне на състоянието и обхвата на правото на собственост върху движима вещ по начина, по който тази преценка се извършва по отношение на недвижимия имот.

Относно имуществените отношения между съпрузи следва да се има предвид Регламент (ЕС) № 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 г. за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи. Глава III „Приложимо право“ се прилага само за съпрузите, сключили брак или определили приложимото право към режима на имуществените си отношения на или след 29 януари 2019 г. В обхвата на приложимото право попада прекратяването на имуществения режим между съпрузите и разделянето, разпределянето или осребряването на имуществото (чл. 27, б. д) от Регламент (ЕС) № 2016/1103. При липса на избор на приложимо право към имуществения режим на съпрузите Регламентът посочва различни критерии, според които то да бъде определено. Приоритет е даден на първото общо обичайно местопребиваване на съпрузите след сключване на брака, а ако това не е изпълнено - общото гражданство на съпрузите към момента на сключване на брака.

Значение за националното право. Последваща процесуална история

С решение № 3305 от 10.08.2017 г. по гр.д. № 14188/2016 г. Районен съд – гр. Варна е разчел дадения от Съда на ЕС отговор на поставения с преюдициалното запитване въпрос за неприложимост на Регламент № 1215/2012 г. по следния начин: след като международна компетентност на съда не се определя според разпоредбата на чл. 4, пар. 1 от Регламента, чл. 4, ал. 1, т. 2 от КМЧП обосновава компетентност на българския съд, поради българското гражданство на ищеца по делото. Позовал се е на нормата на чл. 79, ал. 4 вр. ал. 1 от КМЧП, за



да приеме, че е приложимо българското материално право при разрешаване на спора, с предмет имуществени отношения между съпрузи, тъй като то е общото им отечествено право.

След като спорът по главното производство е извън обхвата на Регламент (ЕС) № 1215/12 г. и липсва друга норма от правото на ЕС, следва да се издири приложимата разпоредба от международното частно право. Договорът между Народна Република България и Италианската Република (обн. ДВ, бр. 11 от 08.02.1991 г.) за сътрудничество в областта на правната помощ по граждански дела не съдържа стълкновителни норми относно компетентния съд по граждански спорове. Следователно, определяне на международната компетентност и приложимото право следва да се извърши съобразно КМЧП. Сезирият съд е заключил, че чл. 4, ал. 1, т. 2 от КМЧП му дава достатъчно основание да приеме компетентността си по иска за делба на движимата вещ.

По аналогичен случай районният съд в гр. Ловеч е стигнал до друг извод. По образуваното гр.д. № 1796/2017 г. съдът е обосновал липса на правна регламентация от вторичното право на ЕС по спорове относно имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения. Предметът на делото, с което Районен съд – гр. Ловеч е сезиран е ликвидиране на съсобственост върху вещи, възниквала по време на брака на страните. Мотивите на съда да приеме липса на международна компетентност на българските юрисдикции са идентични с тези на определението от 14 юни 2017 г. по дело С – 67/17 г. на Съда на ЕС: предметът на спора не попада в обхвата на Регламент (ЕС) № 1215/2012 от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, тъй като е изрично изключен с разпоредбата на чл. 1, § 2, б. „а“. Цитирано е и съображение 8 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела или дела, свързани с родителска отговорност, според което този Регламент не се прилага по въпроси, свързани с имуществените последици на брака. При липса на вторично право с пряко приложение, което да сочи компетентността на съда на държава членка да разгледа спора, съдът е изследвал наличие на двустранен договор между Република България и ФРГ. Поради това е приложил нормите на КМЧП. Тук е съобразена разпоредбата на чл. 12, ал. 2 от КМЧП - движимите вещи да се намират на територията на Република България, за да е подсъден иск за вещни права върху такива вещи на българския съд. Районен съд – гр. Ловеч е приел, че по спора, с който е сезиран, е без значение териториална и лична връзка на страните, съгласно чл. 4, ал. 1 КМЧП. Дори и страните да са териториално или лично свързани с държавата, в който спорът е поставен за разглеждане, ако вещите не се намират на негова територия, то той не би бил компетентен да разгледа спора относно тях. В разглеждания случай вещите, обект на иска за делба, се намирили във ФРГ и затова, според районния съдия в гр. Ловеч съдилищата на тази държава са компетентни да разгледат иска за делба на тези вещи. С определение № 1120/11.12.2017 г. по гр.д. № 1796/2017 г. Районен съд – гр. Ловеч е прекратил производството по делото. С мотивите на определението се е съгласил Окръжен съд – гр. Ловеч. За да потвърди определението от 11.12.2017 г., въззивният съд е съобразил изискването за кумулативно



наличие на двете условия: лична връзка на някоя от страните с Република България и местонахождение на движимите вещи на територията на страната. Като необжалвано, определението на Окръжен съд – гр. Ловеч е влязло в сила.

Явно сезираният съд в гр. Варна не е отчетел, че липсва условието по чл. 12, ал. 2 от КМЧП движимите вещи да се намират на територията на Република България. В случая тяхното местонахождение, освен гражданството на ищеца (чл. 4, ал. 1, т. 2 от КМЧП), е било определящо за международната компетентност на съда.

Районният съд в гр. Варна е допуснал делба на автомобила, находящ се в Република Италия, но втора фаза до момента не е проведена. Делото е предадено на служба „Архив“ поради невнасяне на депозит за оценителна експертиза от ищеца.

Определение № 27/21.01.2012 г. по ч.гр.д. № 603/2011 г. на ВКС, I г.о., което районният съд е цитирал, не е съобразено с тълкуване на автономното за правото на ЕС понятие „имуществени отношения, свързани с брачни правоотношения“. За такива ВКС е счел исковете за липса на съвместен принос, за оспорване на разпореждане, извършено от единия от съпрузите с вещно право върху общ недвижим имот, за определяне на по-голям дял от общото имущество на единия съпруг при прекратяване на брака поради развод или по чл. 27, ал. 2 от СК, за получаване на дял от личното имущество при условията на чл. 30 от СК. Затова, когато се касае за международна компетентност на сезирания национален съд, трябва да се следи за съдържанието, което се влага в автономни понятия, а не върху тях да се пренася автоматично съдържанието, което същото понятие има според националното законодателство. То не се ръководи от който и да било национален ред при дефиниране на понятията в актовете на ЕС, а най-много от общите принципи, произтичащи от законодателствата на държавите членки. (решение от 28 април 2009 г. по дело C-420/07, Apostolides, т. 41) Автономното тълкуване се основава на целите и системата на акта от правото на ЕС, в който понятието е употребено и е основано на изискването за еднакво прилагане на правото на ЕС и на принципа за равенство. Както стана ясно, понякога се стига до съществени разлики в съдържанието на един и същ термин в два различни правопорядъка. Отчитането на тази разлика е от значение за правилно прилагане не само на разпоредбите относно международната компетентност на сезирания съд, но и към приложимото към спора право.

От гледна точка на националните съдилища на държавите членки определението от 14 юни 2017 г. по дело C-67/17 поставя акцент върху автономните понятия, с които борави правото на ЕС. Този случай е емблематичен, особено по дела за делба, с които националните юрисдикции са сезирани. Основанието на иска за делба, с който българският съд е сезиран, е съсобственост, независимо от произхода ѝ. Когато обаче правоотношението е с международен елемент, начинът на възникване на тази съсобственост е определящ за прилагане на разпоредба от правото на ЕС. Във всички случаи, когато тя има за свой източник правоотношение, различно от това между съпрузи, наследници или заветници, компетентният съд ще се определи в приложение на правилата на Регламент (ЕС) № 1215/12 г. В останалите случаи се търси



прилагане на други правни норми на ЕС – Регламент (ЕС) № 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 г. за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи, Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство. При липса на предпоставка да се приложат разпоредби от акт на ЕС, компетентността на съда и съответно приложимото право ще се определят съобразно стълкновителни норми от международното частно право на държавите членки.

3.2. Определение от 14 юни 2017 г., Илиев, С-67/17

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

14 юни 2017 година

„Преюдициално запитване — Член 99 от Процедурния правилник на Съда — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Регламент (ЕС) № 1215/2012 — Член 1, параграф 2, буква а) — Приложно поле — Изключени области — Имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения — Прекратяване на брака — Делба на вещ, придобита по време на брака“

По дело С-67/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Районен съд Варна (България) с определение от 26 януари 2017 г., постъпило в Съда на 7 февруари 2017 г., в рамките на производство по дело

Тодор Илиев

срещу

Благовеста Илиева

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: Е. Regan, председател на състава, J.-C. Bonichot и С. G. Fernlund (докладчик), съдии,

генерален адвокат: Е. Sharpston,

секретар: А. Calot Escobar,



предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, да се произнесе с мотивирано определение в съответствие с член 99 от Процедурния правилник на Съда,

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 1, параграф 2, буква а) от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Тодор Илиев и г-жа Б.И. по повод на делбата на лек автомобил след прекратяване на брака им.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент № 1215/2012

3 В съображение 34 от Регламент № 1215/2012, Съветът на Европейския съюз подчертава необходимостта да се гарантира приемственост между Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3, наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“) и регламентите, които я заменят, включително относно тълкуването, което Съдът вече е направил на разпоредбите на тази конвенция, съответстващи на разпоредбите на същия регламент.

4 Член 1, параграф 1 и параграф 2, буква а) от Регламент № 1215/2012 предвижда:

„1. Настоящият регламент се прилага по граждански и търговски дела, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган. Той не обхваща, по-специално, данъчни, митнически или административни дела, нито отговорността на държавата за действия или бездействия при упражняването на държавна власт (acta iure imperii).

2. Настоящият регламент не се прилага по отношение на:

а) гражданското състояние, правоспособността и дееспособността на физически лица, имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения или от отношения, които съгласно приложимото към тях право имат последици, сходни на тези, произтичащи от брак“.

5 Текстът на член 4, параграф 1 от този регламент е следният:



„При условията на настоящия регламент, искове срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

6 По силата на член 80 Регламент № 1215/2012 отменя Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).

7 Съгласно член 81 от Регламент № 1215/2012:

„[...]“

[Настоящият регламент] се прилага от 10 януари 2015 г., с изключение на членове 75 и 76, които се прилагат от 10 януари 2014 г.“.

Брюкселската конвенция

8 Текстът на член 1 от Брюкселската конвенция е следният:

„Настоящата конвенция се прилага при граждански и търговски дела, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган. [...]“

Настоящата конвенция не се прилага по отношение на:

1) гражданското състояние, правоспособността и дееспособността на физическите лица, имуществените права произтичащи от брачни правоотношения, завещания и наследяване;

[...]“.

Българското право

Кодекс на международното частно право

9 Член 4, алинея 1, точка 2 от Кодекса на международното частно право предвижда:

„Международната компетентност на българските съдилища и други органи е налице, когато:

[...]“

2. ищецът или молителят е български гражданин или е юридическо лице, регистрирано в Република България“.

Семеен кодекс



10 Член 21, алинея 1 от Семейния кодекс предвижда, че вещните права, придобити по време на брака в резултат на съвместен принос, принадлежат общо на двамата съпрузи, независимо от това на чие име са придобити.

11 Съгласно член 28 от този кодекс при прекратяване на имуществената общност дяловете на съпрузите са равни.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

12 Г-н Илиев, български гражданин, и г-жа Илиева, с италианско и българско гражданство, са сключили граждански брак на 1 юни 2007 г. в гр. Шумен (България).

13 На 2 юли 2015 г. бракът между страните е прекратен с решение на Районен съд Шумен (България).

14 След постановяването на развода от посочената юрисдикция г-н Илиев предявява иск пред запитващата юрисдикция за делба на лек автомобил, закупен от г-жа Илиева и регистриран на нейно име през ноември 2009 г.

15 Г-н Илиев поддържа, че този автомобил е придобит с общи средства по време на сключения между страните брак, поради което по силата на членове 21 и 28 от Семейния кодекс автомобилът е съсобствен между страните при равни квоти, независимо че е регистриран само на името на г-жа Илиева в Италия.

16 Според определението за преюдициално запитване, въпреки че г-н Илиев и г-жа Илиева имат регистрирани постоянни адреси в България, следва да се приеме, че обичайното им местопребиваване е било на територията на Италия в моментите на сключване на гражданския брак, придобиването на собствеността върху автомобила, прекратяването на брака и предявяването на иска по главното производство. Тази юрисдикция уточнява, че г-жа Илиева живее и работи в Италия в период от повече от десет години, че на 14 март 2016 г. е декларирала пред българските власти, че пребивава в Италия, и че в издадената ѝ от италианските власти лична карта е вписана с местожителство в гр. Алба, провинция Кунео (Италия).

17 Г-жа Илиева оспорва компетентността на българските юрисдикции да разгледат спора по главното производство, като счита, че на основание член 4, параграф 1 от Регламент № 1215/2012 компетентни са италианските юрисдикции.

18 Запитващата юрисдикция изразява съмнения в това отношение, доколкото е налице само едно решение на българския Върховен касационен съд по дело за делба след развод на вещи, придобити по време на брака. Според това решение изключението по член 1, параграф 2, буква а) от Регламент № 1215/2012 се отнася само до делата за имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения, предвидени в някои разпоредби на Семейния кодекс, а исковете за делба не са сред изброените. При това положение тези искове биха попадали в приложното поле на посочения регламент. Според тази юрисдикция, ако случаят е такъв, италианските юрисдикции биха били компетентни да разгледат спора по главното производство



в съответствие с член 4, параграф 1 от посочения регламент. Обратно, ако последният не е приложим, българските юрисдикции биха били компетентни по силата на член 4, алинея 1, точка 2 от Кодекса на международното частно право.

19 При тези обстоятелства Районен съд Варна (България) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Представява ли спор относно имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения, по смисъла на член 1, параграф 1, буква а) от Регламент [№ 1215/2012], иск между бивши съпрузи за извършване на делба на придобита по време на брака в режим на съпругеска имуществена общност движима вещ?

2) Попада ли в изключенията относно приложимостта на Регламент [№ 1215/2012] и по конкретно на член 1, параграф 2, буква а) от Регламента спор относно делба на движима вещ, придобита по време на брака, но вписана в регистрите на компетентните национални власти само на името на единия съпруг?

3) Кой съд е компетентен да разгледа спор между бивши съпрузи относно собствеността на движими вещи, придобити по време на сключения между страните граждански брак, когато съпрузите са граждани на една държава — членка на [Европейския съюз], а по делото е установено, че местоживеенето на страните е на територията на друга държава членка в моментите на сключване на брака, придобиване на вещите, прекратяване на брака и предявяване на иск за делба на вещите след прекратяване на брака?“.

По преюдициалните въпроси

20 По силата на член 99 от Процедурния правилник на Съда, когато отговорът на преюдициалния въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика, Съдът може във всеки един момент да се произнесе с мотивирано определение по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат.

21 Тази разпоредба следва да се приложи по настоящото дело.

22 С трите си преюдициални въпроса, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 1, параграф 2, буква а) от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че спор като този по главното производство, относно делбата след развод на движима вещ, придобита по време на брака от съпрузи, които са граждани на една държава членка, но местоживеенето им е в друга държава членка, попада в приложното поле на Регламент № 1215/2012 или е от областта на имуществените права, произтичащи от брачни правоотношения, и вследствие на това попада в обхвата на изключенията, съдържащи се в посочения член 1, параграф 2, буква а).

23 В това отношение следва да се припомни, че доколкото Регламент № 1215/2012 заменя занапред Брюкселската конвенция в отношенията между държавите членки с изключение на Кралство Дания, даденото от Съда тълкуване относно тази конвенция важи и за посочения регламент, когато неговите разпоредби и разпоредбите на Брюкселската конвенция



могат да се квалифицират като „равнозначни“. Както е видно от съображение 34 от Регламент № 1215/2012, трябва да се гарантира приемственост в тълкуването между Брюкселската конвенция и този регламент (вж. в този смисъл решение от 18 октомври 2011 г., *Realchemie Nederland*, C-406/09, EU:C:2011:668, т. 38).

24 Относно приложното поле на Регламент № 1215/2012 следва да се приеме за установено, че член 1, параграф 2, буква а) от него съвпада с член 1, втора алинея, точка 1 от Брюкселската конвенция и че текстът на тези две разпоредби е аналогичен.

25 Ето защо следва да се направи препращане към практиката на Съда по член 1, втора алинея, точка 1 от Брюкселската конвенция, и по-конкретно към решението от 27 март 1979 г., *de Cavel* (143/78, EU:C:1979:83).

26 В това решение Съдът е разгледал въпроса дали спор относно обезпечителна мярка върху вещи в рамките на производство за развод попада в приложното поле на Брюкселската конвенция поради имуществения характер на въпросната мярка.

27 Съдът е отбелязал, че поради спецификата на някои области, сред които са гражданското състояние, правоспособността и дееспособността на физически лица, имуществените права, произтичащи от брачни правоотношения, завещанията и наследяването, споровете в тези области са изключени от приложното поле на Брюкселската конвенция (решение от 27 март 1979 г., *de Cavel*, 143/78, EU:C:1979:83, т. 6).

28 Съдът е приел, че понятието „имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения“, съдържащо се в член 1, втора алинея, точка 1 от Брюкселската конвенция, обхваща не само имуществените права, предвидени специално и изключително от някои национални законодателства с оглед на брака, но и всички имуществени отношения, произтичащи пряко от брачното правоотношение или от неговото прекратяване (решение от 27 март 1979 г., *de Cavel*, 143/78, EU:C:1979:83, т. 7).

29 Съдът е стигнал до извода, че споровете за вещи на съпрузи в хода на производство по развод могат според случая да се отнасят или да бъдат тясно свързани с, първа категория, въпроси относно гражданското състояние на физически лица, втора категория, имуществени правоотношения между съпрузи, произтичащи пряко от брачното правоотношение или от неговото прекратяване, или, трета категория, имуществени правоотношения между тях, които нямат връзка с брака, като само споровете от последната категория попадат в приложното поле на Брюкселската конвенция, докато тези от първите две категории трябва да бъдат изключени от него (решение от 27 март 1979 г., *de Cavel*, 143/78, EU:C:1979:83, т. 7).

30 Следователно, след като спорът между бивши съпрузи за делба на движима вещ, придобита по време на брака, се отнася до имуществените правоотношения между тези лица, произтичащи пряко от прекратяването на брака, този спор попада не в приложното поле на Регламент № 1215/2012, а в обхвата на посочената в предходната точка втора категория правоотношения.



31 Освен това следва да се добави, че макар Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183), да е насочен по силата на член 1, параграф 1, буква а) от него към граждански дела, отнасящи се до развод, както е видно от съображение 8 от този регламент, той се прилага само за прекратяването на брачното правоотношение, като са изключени въпросите за основанията за развода, имуществените последици на брака или други допълнителни въпроси.

32 Ето защо на поставените въпроси следва да се отговори, че член 1, параграф 2, буква а) от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че спор като този по главното производство, относно делбата след развод на движима вещ, придобита по време на брака от съпрузи, които са граждани на една държава членка, но местоживеенето им е в друга държава членка, не попада в приложното поле на този регламент, а е от областта на имуществените права, произтичащи от брачни правоотношения, и вследствие на това попада в обхвата на изключенията, съдържащи се в посочения член 1, параграф 2, буква а).

По съдебните разноски

33 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения Съдът (шести състав) определи:

Член 1, параграф 2, буква а) от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че спор като този по главното производство, относно делбата след развод на движима вещ, придобита по време на брака от съпрузи, които са граждани на една държава членка, но местоживеенето им е в друга държава членка, не попада в приложното поле на този регламент, а е от областта на имуществените права, произтичащи от брачни правоотношения, и вследствие на това попада в обхвата на изключенията, съдържащи се в посочения член 1, параграф 2, буква а).

Съставено в Люксембург на 14 юни 2017 година.

3.3. Определение от 26.01.2017 г. по гр. дело № 14188/2016 г. на Районен съд – Варна, 41. Състав

ВАРНЕНСКИ РАЙОНЕН СЪД, ГРАЖДАНСКО ОТДЕЛЕНИЕ, ХLI-ви състав, в закрито заседание, проведено на двадесет и шести януари през две хиляди и седемнадесета година, в състав:

РАЙОНЕН СЪДИЯ: СВЕТОСЛАВ ТОДОРОВ



като разгледа докладваното от съдията гр.д. № 14188/2016г. по описа на ВРС, за да се произнесе взе предвид следното:

Съдът с оглед събраните по делото доказателства намира, че следва да отправи преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз относно компетентността на българския съд да разгледа конкретния правен спор.

1. Страни в производството и представителство:

Производството е образувано по искова молба от Т.В.И., български гражданин, с ЕГН *****, представляван в производството от адвокат С. Г., с посочен съдебен адрес ***, офис 1.

Ответник по делото е Б.И.И., с българско и италианско гражданство, с ЕГН ***** и постоянен адрес ***.

2. Предмет на спора и установени по делото релевантни факти:

Производството по делото е образувано по искова молба от Т.В.И. срещу Б.И.И., с която е предявен иск с правно основание чл.34 от Закона за собствеността за допускане и извършване на съдебна делба на лек автомобил, марка „Дачия“, модел „Сандеро 1.4 8V GPL“, с дата на първоначална регистрация м.11.2009г., червен на цвят, места 5, гориво: бензин, регистрационен номер DW233VN.

Ищеца твърди, че процесния лек автомобил е придобит с общи средства по време на сключения между страните брак, поради което по силата на чл.21 и чл.28 от българският Семейен кодекс автомобила е съсобствен между страните при равни квоти, независимо, че в Република Италия е регистриран само на името на ответницата.

Т.В.И. и Б.И.И. са сключили граждански брак на 01.06.2007г. в гр.Шумен, Република България.

Въпреки, че и двамата съпрузи са български граждани и имат регистрирани постоянни адреси на територията на Република България, преимуществено са пребивавали на територията на Република Италия.

Ответницата живее и работи в Република Италия в период по-продължителен от 10 години, а от 14.03.2016г. е декларираща пред българските власти настоящ адрес в Република Италия. В издадената и от италианските власти лична карта ответницата е вписана с местожителство гр.Алба, провинция Кунео, Република Италия.

На 26.11.2009г. в гр.Асти, Италия ответницата Б.И.И. е закупила от ERREBI S.P.A процесния лек автомобил Дачия.

Бракът между страните е прекратен с Решение № 540/02.07.2015г. по гр.д. № 657/2015г. по описа на Районен съд гр.Шумен, Република България.

От събраните в производството доказателства се установява, че обичайното местопребиване на страните е било на територията на Република Италия в моментите на сключване на гражданския брак, придобиването на собствеността върху автомобила, прекратяването на брака и предявяването на настоящия иск.



Ответницата се е явила пред съда за да оспори компетентността на българския съд да разгледа спора. С отговора на исковата молба, в първия възможен момент след узнаване за предявения иск, ответницата е оспорила компетентността на българския съд да разгледа спора като се е позовала на разпоредби от българския Кодекс на международното частно право, както и на чл.2 от Регламент 44/2001г. на Съвета.

3. Приложими национални разпоредби:

Кодекс на международното частно право:

„Чл. 4. (1) Международната компетентност на българските съдилища и други органи е налице, когато:

1. ответникът има обичайно местопребиваване, седалище според устройствения си акт или местонахождение на действителното си управление в Република България;

2. ищецът или молителят е български гражданин или е юридическо лице, регистрирано в Република България.

(2) Искове срещу юридическо лице, когато спорът е възникнал от преки отношения с негов клон, могат да се предявят пред българските съдилища, ако клонът е регистриран в Република България“.

„Чл. 28. Международната компетентност се проверява служебно. Определението за нейното наличие или липса подлежи на въззивно и касационно обжалване“.

„Чл. 48. (1) По смисъла на този кодекс отечествено право на лицето е правото на държавата, чийто гражданин е то.

(2) Отечественото право на лице с две или повече гражданства, едното от които е българско, е българското право.

(3) Отечественото право на лице, което е гражданин на две или повече чужди държави, е правото на тази от тях, в която е неговото обичайно местопребиваване. Когато лицето няма обичайно местопребиваване в нито една държава, на която то е гражданин, прилага се правото на държавата, с която то е в най-тесна връзка.

(4) По смисъла на този кодекс отечествено право на лице без гражданство е правото на държавата, в която е неговото обичайно местопребиваване.

(5) По смисъла на този кодекс отечествено право на лице със статут на бежанец и на лице, на което е предоставено убежище, е правото на държавата, в която е неговото обичайно местопребиваване.

(6) Когато в случаите по ал. 3, 4 и 5 лицето няма обичайно местопребиваване или такова не може да се установи, прилага се правото на държавата, с която лицето се намира в най-тесна връзка.

(7) По смисъла на този кодекс под обичайно местопребиваване на физическо лице се разбира мястото, в което то се е установило преимуществено да живее, без това да е свързано с необходимост от регистрация или разрешение за пребиваване или установяване. За определянето на това място трябва да бъдат специално съобразени обстоятелства от личен или



професионален характер, които произтичат от трайни връзки на лицето с това място или от намерението му да създаде такива връзки“.

Семеен Кодекс:

„Чл. 21. (1) Вещните права, придобити по време на брака в резултат на съвместен принос, принадлежат общо на двамата съпрузи, независимо от това на чие име са придобити.

(2) Съвместният принос може да се изрази във влягане на средства, на труд, в грижи за децата и в работа в домакинството.

(3) Съвместният принос се предполага до доказване на противното.

(4) Искът за липса на съвместен принос може да се предяви от:

1. съпруг по време на брака или след неговото прекратяване;
2. наследник на съпруг“.

„Чл. 27. (1) Съпружеската имуществена общност се прекратява с прекратяването на брака.

(2) Съпружеската имуществена общност може да се прекрати по съдебен ред и по време на брака, ако важни причини налагат това.

(3) Съпружеската имуществена общност може да се прекрати по време на брака, ако съпрузите изберат режим на разделност или сключат брачен договор.

(4) Изпълнението, насочено от кредитор върху вещь - съпружеска имуществена общност, по реда на глава четиридесет и четвърта от Гражданския процесуален кодекс за личен дълг на единия от съпрузите, прекратява общността върху тази вещь.

(5) Съпружеската имуществена общност се прекратява с влизане в сила на решението за откриване на производство по несъстоятелност срещу съпруг – едноличен търговец или неограничено отговорен съдружник“.

„Чл. 28. При прекратяване на имуществената общност дяловете на съпрузите са равни“.

„Чл. 29. (1) При прекратяване на съпружеската имуществена общност поради развод съдът може да определи по-голям дял от общото имущество на съпруга, на когото е предоставено упражняването на родителските права по отношение на ненавършилите пълнолетие деца, ако това създава за него особени затруднения“.

(2) Съпругът, на когото е предоставено упражняването на родителските права по отношение на ненавършилите пълнолетие деца, получава извън дела си движимите вещи, предназначени за тяхното отглеждане и възпитание.

(3) При прекратяване на общността поради развод или по чл. 27, ал. 2 съдът може да определи по-голям дял от общото имущество на единия съпруг, ако приносът му в придобиването значително надхвърля приноса на другия съпруг.

„Чл. 30. (1) При развод всеки от съпрузите има право да получи част от стойността на вещите за упражняване на професия или на занаят и от вземанията на другия съпруг, придобити по време на брака, ако са на значителна стойност и той е допринесъл за придобиването им с труда си, със средствата си, с грижите за децата или с работата си в домакинството. Този иск



може да се предяви и преди развода, ако поведението на съпруга, който е придобил имуществото, поставя в опасност интересите на другия съпруг или на децата.

(2) Алинея 1 се прилага и за случаите по чл. 22, ал. 3“.

Закон за собствеността:

„Чл. 34. (1) Всеки съсобственик може, въпреки противна уговорка, да иска делба на общата вещ, освен ако законът разпорежда друго, или ако това е несъвместимо с естеството и предназначението на вещта.

(2) Разпоредбите за делба на наследство важат съответно и за делба на съсобствен имот.

(3) Искът за делба не се погасява с давност“.

4. Релевантна национална съдебна практика

На настоящия съдебен състав е известно само едно произнасяне на Върховния касационен съд на Република България по въпроса за приложимостта на чл.1, ал.2, б.“А“ от Регламент 44/2001 при дела между бивши съпрузи за делба на вещи придобити по време на брака. В Определение № 27/21.01.2012г. постановено по ч.гр.д. 603/2011г. на ВКС, ГК, I г.о., е посочено, че изключението на чл.1, т.2, б.”а” от Регламент 44/2001 на Съвета е само по отношение на делата за имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения – т.е. исковете по чл.21, ал.4 от СК, чл.24, ал.4 от СК, чл.29, ал.3 от СК, чл.30 от СК, а искът за делба на придобито по време на брака недвижимо имущество не е сред изброените и за него се отнасят правилата на Регламент /ЕО/ №44/2001г.

5. Релевантните разпоредби на нормите на Съюза

Регламент 44/2001:

„Член 1

1. Настоящият регламент се прилага по граждански и търговски дела, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган. Той не обхваща, по специално, данъчни, митнически или административни дела.

2. Настоящият регламент не се прилага по отношение на:

- а) гражданското състояние, правоспособността и дееспособността на физически лица, имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения, завещания и наследяване;
- б) производства, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордати и аналогични производства;
- в) социално осигуряване;
- г) арбитраж.“

„Член 2

1. При условията на настоящия регламент, искове срещу лицата, които имат местоживееене в държава-членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава-членка.



2. Лица, които не са граждани на държавата-членка, в която имат местоживеене, се подчиняват на правилата за компетентност, които са приложими по отношение на гражданите на тази държава.“

„Член 24

Извън компетентността, която произтича от други разпоредби на настоящия регламент, компетентен е този съд на държава-членка, пред който се яви ответникът. Това правило не се прилага, когато ответникът се явява, за да оспори компетентността на съда, или когато друг съд има изключителна компетентност по силата на член 22“.

„Член 59

1. За да определи дали една страна има местоживеене в държава-членка, чиито съдилища са сезирани по дело, съдът прилага вътрешното си право.

2. Ако една страна няма местоживеене в държава-членка, чиито съдилища са сезирани по дадено дело, тогава, за да се определи дали страната има местоживеене в друга държава-членка, съдът прилага правото на тази държава-членка.“

„Член 76

Настоящият регламент влиза в сила на 1 март 2002 г.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко в държавите-членки в съответствие с Договора за създаване на Европейската общност“.

6. Мотиви за отправяне на преюдициалното запитване.

С чл.28 от КМЧП е въведено изискване съдът служебно да следи за международната компетентност на поставения за разглеждане спор.

Съгласно правилата на чл.4, ал.1, т.2 от КМЧП българският съд е компетентен да разгледа представения пред него спор когато ищецът или молителя е български гражданин, какъвто е и настоящия случай.

В чл.2 на регламент 44/2001г. е посочено, че искове срещу лицата, които имат местоживеене в държава-членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава-членка. От събраните в хода на производството доказателства се установи, че ответника по делото Б.И.И. има местоживеене на територията на Република Италия. Регламент 44/2001г. е задължителен в своята цялост, прилага се пряко в държавите-членки, включително Република България и има приоритет пред нормите на националното право. С оглед изрично изразеното от ответницата възражение спрямо компетентността на българския съд да разгледа предявения срещу нея иск, то при приложимост на нормата на чл.2 от Регламент 44/2001г. компетентен да разгледа спора би бил местно и родово компетентния италиански съд.

В случай, че делата образувани по предявени искове между бивши съпрузи за делба на придобити по време на брака вещи не попадат в приложното поле на Регламент 44/2001г., тъй като се явяват спорове за имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения по смисъла на чл.1, ал.1, б.А от Регламент 44/2001г., то именно районния български съд по



постоянния адрес на ответницата би бил компетентен да разреши спора между страните, на основание нормата на чл.4, ал.1, т.2 от КМЧП.

Предвид гореизложеното за настоящия съдебен състав съществува неяснота и се налага да отпрати преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз относно тълкуването и приложението на чл.1, ал.1, б.А от Регламент 44/2001г.

Предвид изложеното и на основание чл.267, ал.2 ДФЕС, съдът

ОПРЕДЕЛИ:

ОТПРАВЯ ПРЕЮДИЦИЛНО ЗАПИТВАНЕ ДО СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ на основание чл.267, ал.2 ДФЕС по следните въпроси:

1. Представява ли спор относно имуществени права произтичащи от брачни правоотношения, по смисъла на чл.1, пар.1, б.“а“ от Регламент 44/2001 на Съвета, иск между бивши съпрузи за извършване на делба на придобита по време на брака в режим на съпругеска имуществена общност движима вещ?

2. Попада ли в изключенията относно приложимостта на Регламент 44/2001г. и по конкретно на чл.1, т.2, б.А от Регламента спор относно делба на движима вещ придобита по време на брака, но вписана в регистрите на компетентните национални власти само на името на единия съпруг?

3. Кой съд е компетентен да разгледа спор между бивши съпрузи относно собствеността на движими вещи, придобити по време на сключения между страните граждански брак, когато съпрузите са граждани на една държава-членка на ЕС, а по делото е установено, че местоживеенето на страните е на територията на друга държава-членка в моментите на сключване на брака, придобиване на вещите, прекратяване на брака и предявяване на иск за делба на вещите след прекратяване на брака?

Определението да се изпрати с препоръчано писмо с обратна разписка до секретариата на Съда на Европейския съюз.

3.4. Решение № 3305/10.08.2017 г. по гр. дело № 14188/2016 г. на Районен съд – Варна , 41. Състав

ВАРНЕНСКИ РАЙОНЕН СЪД, ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ, ХLI – ви състав, в публично заседание проведено на десети юли през две хиляди и седемнадесета година, в състав:

РАЙОНЕН СЪДИЯ: СВЕТОСЛАВ ТОДОРОВ

при секретаря Христинка Илиева, като разгледа докладваното от съдията гр.дело № 14188 по описа за 2016г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството по делото е образувано по искова молба от Т.В.И., с ЕГН ***** и постоянен адрес *****, чрез пълномощника му адв.С. Г. - АК Шумен срещу Б.И.И., с ЕГН ***** и постоянен адрес ***, с която е предявен иск с правно основание чл.34 от ЗС за допускане до делба на следната вещ:



Лек автомобил, марка „Дачия“, модел „Сандеро 1.4 8V GPL“, рама UU1BSDMER42154081, с дата на първоначална регистрация 27.11.2009г., червен на цвят, места 5, гориво: бензин и течен газ, регистрационен номер DW233VN, при квоти по 1/2 ид.ч. за всеки от съсобствениците.

Ищецът основава исковите си претенции на следните фактически твърдения, заложили в обстоятелствената част на исковата молба:

Твърди, че страните са бивши съпрузи, като бракът им сключен на 01.06.2007г. в гр.Шумен е прекратен с Решение № 540/02.07.2015г. по гр.д.№ 657/2015г. на РС гр.Шумен.

По време на брака съпрузите преимуществено пребивавали в Република Италия, където заедно придобили в режим на съпругеска имуществена общност процесния лек автомобил, регистриран в Италия и с вписан за собственик в талона само ответницата. При прекратяване на брака страните не са уредили имуществените отношения по собствеността на автомобила, поради което същия бил съсобствен между страните в режим на обикновена съсобственост и при равни квоти. Тъй като автомобила и талона на същия били във владение на ответницата, ищеца индивидуализира процесния автомобил с наличните му данни от застрахователна полица на автомобила. Моли за допускане до делба на процесния автомобил при равни квоти между страните, като прави искане по чл.344, ал.2 от ГПК да се разпредели ползването на автомобила, като ответницата бъде осъдена да заплаща на ищеца сума в размер на 60 лева месечно срещу ползването до прекратяване на съсобствеността

В отговор на исковата молба, депозиран в срока и по реда на чл. 131 от ГПК, ответницата изразява становище за недопустимост на исковата претенция. На първо място посочва, че компетентен да разгледа спора между страните е съдът по местоживеенето на ответницата и на основание чл.2 от Регламент (ЕО) 44/2001 на Съвета, компетентен да разгледа спора се явявал съдът в Италия, доколкото ответницата от години не живее в България и местоживеенето и е в Италия. На следващо място доколкото автомобила бил придобит в Италия, компетентен би бил Италианския съд. Предявения иск се явявал недопустим и поради, това че вещта вече не съществувала – на 23.01.2015г. ответницата подала устна жалба пред Участък на карабинерите гр.Алба, Италия, за това, че на 20.01.2015г. ищецът е присвоил процесния лек автомобил. Доколкото производството по жалбата е образувано срещу неизвестен извършител, не е приключило на този етап, а ищеца твърди, че автомобила не се намира в негово държание, то следвало да се приеме, че автомобила е отнет от лице с неустановена самоличност и вещта предмет на делбата не съществува. Ответницата моли за прекратяване на производството по делото и за присъждане на сторените от нея разноски. В условията на евентуалност изразява становище за неоснователност на искането за осъждане на ответницата да заплаща обезщетение в размер на 60 лева месечно за ползването на автомобила и моли за отхвърляне на същата.

В открито съдебно заседание ищецът, чрез проц. представител, моли за допускане до делба на процесния автомобил при равни квоти между страните. Ответницата, чрез проц. представител, моли за отхвърляне на иска и присъждане на направените по делото разноски.

СЪДЪТ, преценявайки събраните, по делото доказателства, по реда на чл. 12 от ГПК и чл. 235, ал. 2 от ГПК, приема за установено следното от фактическа страна:



От представено с исковата молба надлежно заверено за вярност копие от Решение № 540/02.07.2015г. по гр.д. № 657/2015г. по описа на Шуменски районен съд се установява, че Т.В.И. и Б.И.И. са сключили граждански брак на 01.06.2007г., който е прекратен с развод като дълбокото и непоправимо разстроено с постановяване на решението на 02.07.2015г. /л.4-7 по гр.д. № 2343/2016г. на ШРС/.

На 26.11.2009г. е издадена фактура от ЕРЕБИ С.П.А. с получател Б.И.И. за извършена продажба на лек автомобил, марка „Дачия“, модел „Сандеро 1.4 8V GPL“, рама UU1BSDMER42154081, която фактура заедно с фактурата издадена за извършено авансово плащане и нареждане за покупка на нова превозно средство от ответницата до продавача, надлежно заверени за вярност и придружени с превод на български език са приети като доказателства по делото /л.20-29/.

Ответницата е представила издадено от италианските власти удостоверение № 15/A041374P за собственост на процесния автомобил, в което е вписана загуба на владението, настъпила на 23.01.2015г. с основание: кражба, както и Протокол за приемане на устна жалба от ответницата, съставен от Поделение на карабинерите – Пиемонт и Вале Д'Аоста /л.14-16 и л.35-37 и 41-42 по гр.д. № 2343/2016г. на ШРС /.

За изясняване на фактическата обстановка по спора в полза на ответницата са допуснати гласни доказателства, посредством разпит на свидетеля Владимир Пламенов Стоянов.

В показанията си свидетеля заявява, че познава ответницата, която била майка на близък приятел на свидетеля. Свидетеля заявява, че знае за процесния автомобил, който бил купен през 2009г. Твърди още, че му е известно страните да са имали семейни проблеми през 2015г. и ищецът да е взел колата и други вещи и изчезнал.

Ищецът е представил надлежно заверено за вярност и придружено с превод на български език копие от Протокол за изземване съставен от Финансова полиция гр. Анкона, Италия, от който се установява, че в 14:30 часа на 29.03.2016г. е извършено законно изземване на автомобила с номер DW233VN, с талон за движение номер VM 0739455 и 1 брой ключ за запалване на автомобила и автомобила е предаден за стопанисване на фирма COMES на Куерчи Паоло, с адрес в гр. Анкона /л.39-41/.

Предвид така установеното от фактическа страна, СЪДЪТ формулира следните изводи от правна страна:

Във връзка с изрично и своевременно възражение от страна на ответницата относно компетентността на български съд да разгледа спора е отправено преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз на основание чл.267, ал.2 ДФЕС по следните въпроси:

1. Представлява ли спор относно имуществени права произтичащи от брачни правоотношения, по смисъла на чл.1, пар.1, б.„а“ от Регламент 44/2001 на Съвета, иск между бивши съпрузи за извършване на делба на придобита по време на брака в режим на съпругеска имуществена общност движима вещ?

2. Попада ли в изключенията относно приложимостта на Регламент 44/2001г. и по конкретно на чл.1, т.2, б.А от Регламента спор относно делба на движима вещ придобита по



време на брака, но вписана в регистрите на компетентните национални власти само на името на единия съпруг?

3. Кой съд е компетентен да разгледа спор между бивши съпрузи относно собствеността на движими вещи, придобити по време на сключения между страните граждански брак, когато съпрузите са граждани на една държава-членка на ЕС, а по делото е установено, че местоживеенето на страните е на територията на друга държава-членка в моментите на сключване на брака, придобиване на вещите, прекратяване на брака и предявяване на иск за делба на вещите след прекратяване на брака?

С определение от 14.07.2017г. на Съдът на Европейския съюз (шести състав) по дело C-67/17 е даден отговор по отправеното запитване, че спор относно делба след развод на движима вещ, придобита по време на брака от съпрузи, които са граждани на една държава членка, но местоживеенето им е в друга държава членка, не попада в приложното поле на Регламент 44/2001 на Съвета, а е от областта на имуществените права, произтичащи от брачни правоотношения и вследствие на това попада в обхвата на изключенията, съдържащи се в чл.1, пар.1, б.“а“ от Регламент 44/2001.

С оглед даденият отговор по отправеното преюдициално запитване и съгласно правилата на чл.4, ал.1, т.2 от КМЧП българският съд е компетентен да разгледа представения пред него спор когато ищецът или молителя е български гражданин, какъвто е и настоящия случай.

На основание чл.79, ал.4 вр. чл.1 КМЧП приложимо при разрешаване на спора е българското право. Имууществените отношения между съпрузи се уреждат от правото, приложимо към техните лични отношения - тяхното общо отечествено право.

От събраните по делото писмени доказателства се установи, че страните са сключили граждански брак на 01.06.2007г., като по време на брака на 26.11.2009г. ответницата е придобила по възмезден начин собствеността върху процесния автомобил.

Автомобила е обявен за откраднат от ответницата на 23.01.2015г., което е отразено и в удостоверението за собственост на автомобила.

На 29.03.2016г. процесния автомобил е отнет от владението на ищеца, за което е съставен протокол за изземване съгласно чл.354 на италианския НПК и автомобила е предаден за стопанисване на фирма COMES на Куерчи Паоло, с адрес в гр.Анкона.

Съгласно чл.21, ал.1 СК „вещните права, придобити по време на брака в резултат на съвместен принос, принадлежат общо на двамата съпрузи, независимо от това на чие име са придобити“, като в ал.3 е въведена оборимата презумпция, че съвместният принос се предполага до доказване на противното.

Процесния автомобил е придобит по възмезден начин по време на сключения между страни граждански брак и съдът намира, че е придобит в режим на съпругеска имуществена общност доколкото от събраните по делото доказателства не може да се направи извод за оборване на законовата презумпция за съвместен принос по отношение на придобитото по време на брака имущество.



С прекратяване на брака с развод на 02.07.2015г. е прекратена съпругеската имуществена общност и автомобила е останал съсобствен между страните в режим на обикновена съсобственост и при равни квоти.

Настоящия съдебен състав не споделя доводите на ответницата, че искът за делба следва да се отхвърли, тъй като автомобила е откраднат и липсва вещ, която да бъде допусната до делба. От представения от ищеца протокол за изземване на автомобила от 29.03.2016г. се установява местонахождението на автомобила, който е предаден от италианските власти за стопанисване на фирма COMES на Куерчи Паоло, с адрес в гр.Анкона.

Тъй като по делото се установи придобиването на автомобила от страните в режим на съпругеска имуществена общност, прекратяване на същата с решението за развода и наличността на автомобила, макар и да не е във фактическо владение на някой от съсобствениците, то иска се явява основателен и процесния автомобил следва да бъде допуснат до делба при равни квоти между съделителите.

Мотивиран от така изложените съображения, Варненски районен съд,

РЕШИ:

ДОПУСКА на основание чл.344, ал.1 от ГПК във вр. с чл.34, ал.1 от ЗС извършването на съдебна делба между Т.В.И., с ЕГН ***** и постоянен адрес *** и Б.И.И., с ЕГН ***** и постоянен адрес *** на следната вещ:

Лек автомобил, марка „Дачия“, модел „Сандеро 1.4 8V GPL“, рама UU1BSDMER42154081, с дата на първоначална регистрация 27.11.2009г., червен на цвят, места 5, гориво: бензин и течен газ, регистрационен номер DW233VN

при квоти: Т.В.И. – 1/2 ид.ч. и Б.И.И., с ЕГН *****, с постоянен адрес ***** – 1/2 ид.ч.

РЕШЕНИЕТО подлежи на въззивно обжалване пред Варненски окръжен съд, в двуседмичен срок от получаване на съобщението от страните, че е изготвено и обявено.

Препис от настоящето решение да се връчи на страните по делото, заедно със съобщението за постановяването му на основание чл. 7, ал. 2 от ГПК.

3.5. Решение за поправка на явна фактическа грешка от 13.12.2017г. по гр. дело № 14188/2016 г. на Районен съд – Варна, 41. състав

ВАРНЕНСКИ РАЙОНЕН СЪД, ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ, ХLI - ви състав, в закрито заседание, проведено на тринадесети декември през две хиляди и седемнадесета година, в състав:

РАЙОНЕН СЪДИЯ: СВЕТОСЛАВ ТОДОРОВ

като разгледа докладваното от съдията гр.дело № 14188 по описа на ВРС за 2016г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.247 от ГПК.



Делото е образувано по искова молба от Т.В.И., с ЕГН ***** ***, чрез пълномощника му адв.Соня Григорова - АК Шумен срещу Б.И.И., с ЕГН ***** ***, с която е предявен иск с правно основание чл.34 от ЗС за допускане до делба на следната вещ:

Лек автомобил, марка „Дачия“, модел „Сандеро 1.4 8V GPL“, рама UU1BSDMER42154081, с дата на първоначална регистрация 27.11.2009г., червен на цвят, места 5, гориво: бензин и течен газ, регистрационен номер DW233VN,

При квоти по 1/2 ид.ч. за всеки от съсобствениците.

С Решение № 3305/10.08.2017г. процесният лек автомобил е допуснат до делба при равни квоти между съделителите Т.В.И. и Б.И.И..

Сезиран с въззивна жалба от Б.И.И., Варненски окръжен съд е констатирал, че в диспозитива на решението по допускане на делбата не е посочено кой от съделителите държи вещта, въпреки, че в мотивната част на решението е прието вещта да се държи от трето за спора лице, което няма вещни права върху автомобила.

Според правната теория очевидна фактическа грешка представлява всяко несъответствие между формираната воля на съда в мотивите на съдебното решение и нейното изразяване в диспозитива на съдебния акт, както и допуснати технически грешки от съда в съдебното решение. Очевидна фактическа грешка представляват и допуснати технически грешки от съда в мотивите или в диспозитива на съдебния акт - погрешно посочване имената на страните, границите на имота, размера на присъдената сума, погрешни пресмятания на суми и т. н.

В мотивите на решението е посочено, че на 29.03.2016г. процесния автомобил е отнет от владението на ищеца, за което е съставен протокол за изземване съгласно чл.354 на италианския НПК и автомобила е предаден за стопанисване на фирма COMES на Куерчи Паоло, с адрес в гр.Анкона.

Доколкото в диспозитива на решението не е посочено кой държи вещта, както изисква разпоредбата на чл.344, ал.1, изр.2 ГПК, то е налице несъответствие между изложените мотиви и диспозитива на постановеното решение, което представлява очевидна фактическа грешка по смисъла на чл.247 ГПК и следва да бъде отстранено – в диспозитива на решението следва да се чете, че автомобилът се държи от фирма COMES на Куерчи Паоло, с адрес в гр.Анкона, Италия. Дори вещта да не се държи от съделителите, а от трето лице, което няма вещни права върху нея, това следва да бъде посочено в диспозитива на решението, в този смисъл е и решение №69/20.03.2014г. по гр.д.№6690/2013г. на ВКС, I гр.о.

Мотивиран от така изложените съображения, Варненски районен съд

РЕШИ:

ДОПУСКА поправка на очевидна фактическа грешка в Решение № 3305/10.07.2017г. по настоящето гр.д. № 14188/2016г. по описа на ВРС, XLI-ви състав, като в диспозитива на същото след:

„ДОПУСКА на основание чл.344, ал.1 от ГПК във вр. с чл.34, ал.1 от ЗС извършването на съдебна делба между Т.В.И., с ЕГН ***** *** и Б.И.И., с ЕГН ***** *** на следната вещ:



Лек автомобил, марка „Дачия“, модел „Сандеро 1.4 8V GPL“, рама UU1BSDMER42154081, с дата на първоначална регистрация 27.11.2009г., червен на цвят, места 5, гориво: бензин и течен газ, регистрационен номер DW233VN

при квоти: Т.В.И. – ½ ид.ч. и Б.И.И., с ЕГН ***** *** – ½ ид.ч.“

ДА СЕ ЧЕТЕ/ДОБАВИ:

„Вещта се държи от трето за спора лице, което няма вещни права върху нея - фирма COMES на Куерчи Паоло, с адрес в гр.Анкона, Италия“

РЕШЕНИЕТО да се счита за неразделна част от постановеното решение №3305/10.07.2017г. по гр.д. № 14188/2016г. по описа на РС гр.Варна, ХЛI-ви състав.

РЕШЕНИЕТО подлежи на въззивно обжалване пред Варненски окръжен съд, в двуседмичен срок от получаване на съобщението от страните, че е изготвено и обявено.

Препис от настоящето решение да се връчи на страните по делото, заедно със съобщението за постановяването му на основание чл. 7, ал. 2 от ГПК.

4. Решение от 31 май 2018 г., Вълчева, С-335/17

4.1. Коментар на решението – Илияна Папазова

Контекст и нужда от преюдициалното тълкувателно запитване:

Отправено е от състав на Върховен касационен съд, в хода на частно производство с правно основание чл.274, ал.3 ГПК, образувано въз основа на частна касационна жалба, подадена срещу въззивно определение на Бургаски окръжен съд, с което е потвърдено определение на Районен съд Поморие за прекратяване на производството по делото, образувано по иск с правно основание чл.128 от Семейния кодекс /СК/ за определяне на режим на лични отношения между баба и внуче, поради липса на компетентност на българския съд да разгледа спора.

Запитването се отнася до тълкуване на Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ 2003, L 338, стр.1) и касае неговото материално приложно поле. Тълкуването е направено през призмата на принципа на предимство на висшия интерес на детето, провъзгласен в член 24, параграф 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз и правото на зачитане на личния и семеен живот, съгласно член 7 от Хартата на основните права на Европейския съюз, включващо правото на бабата и дядото да поддържат лични отношения с детето. Касае материя, свързана със съдебно сътрудничество по граждански дела.

Фактите са следните:

Ищцата е българска гражданка и баба на дете, родено на 8.04.2002 г. от брака на дъщеря ѝ с гръцки гражданин, което живее в Гърция. Бракът на дъщеря ѝ с гръцкия гражданин е прекратен, като упражняването на родителските права върху детето са предоставени на бащата, който е ответник по делото. За майката е определен режим на лични отношения – по интернет,



по телефон, както и лични срещи в Гърция, по три часа в първата събота и неделя на месеца, без август.

Ищцата е предявила иск пред български съд с правно основание чл.128, ал.1 СК, заявявайки че е в невъзможност да осъществява пълноценен контакт със своето внуче. Твърди, че е правила безуспешни опити да получи съдействие от гръцките власти – полиция и съдебни изпълнители. Силно е привързана към детето и иска от съда да ѝ определи режим на лични отношения с непълнолетния ѝ внук, като ѝ бъде позволено да го вижда всяка втора или трета събота и неделя от месеца, от 21.00 часа в събота до 17 часа в неделя, с пренощуване на детето, като през това време бъде извън дома на баща си, като го взема и връща от дома на бащата, както и по една седмица по време на коледно-новогодишните празници и две седмици през лятната ваканция, като детето през този период бъде в дома на ищцата в гр. Поморие.

Ответникът е направил възражение за международна некомпетентност на българския съд да разгледа делото и е поискал прекратяване на производството.

Районният съд е приел, че не е компетентен да се произнесе по предявените иски, тъй като обичайното местопребиваване на детето е в Република Гърция. На основание чл.85, ал.2 от Кодекса на международното частно право, компетентен е гръцкият съд.

Това определение е потвърдено като резултат от въззивния съд, макар и с различни мотиви. Прието е, че е налице правен спор относно частноправни отношения с международен елемент. Касае се за лични отношения с непълнолетно лице между граждани на държави-членки на Европейския съюз, поради което компетентността на съда следва да се определи съгласно правилата на Регламент № 2201/2003. Съдът е тълкувал термина „право на лични отношения“, съгласно член 1, параграф 2, буква а/, във връзка с параграф 1, буква б/, приемайки, че правото на лични отношения не е ограничено само до родителите, а е приложимо и за правото на лични отношения на детето с разширения му семеен кръг, в това число баба и дядо. Компетентността се определя съобразно обичайното местопребиваване на детето към момента на сезиране на съда.

В частната касационна жалба, с оглед препращането, съдържащо се в нормата на чл.274, ал.3 ГПК към чл.280 ГПК, касационната жалбоподателка поставя следните два въпроса, на основание чл.280, ал.1, т.3 ГПК: 1.Приложим ли е Регламент № 2201/2003 в случаите, в които не се касае за отношения родител-дете, а за хипотези с трети лица /баба и дядо/, каквато хипотеза регламентът не предвижда изрично? и 2.В случай, че се приеме, че регламентът е приложим и в отношенията прародители /баба и дядо/-дете, то в коя от предвидените в него хипотези попадат случаите на предявен от баба и дядо иск за определяне на режим на лични отношения с тяхното внуче?

Доколкото формулираният въпрос изисква тълкуване на разпоредби от Регламент № 2201/2003, а според съставана ВКС отговорът на поставените „въпроси не произтича ясно и недвусмислено от предишни решения на Съда на ЕС, нито значението и смисълът на разпоредбите на член 1, параграф 2, буква а/, във връзка с параграф 1, буква б/, от регламента са толкова ясни, че не будят никакво съмнение“, той решава да отправи преюдициално запитване, което формулира по следния начин:



„Следва ли понятието „право на лични отношения“, използвано в член 1, параграф 2, буква а/ и член 2, т.10 от Регламент ЕО/2201/2003 на Съвета от 27.11.2013г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, да се тълкува като приложимо не само за отношенията родители- деца, но и за отношенията с други близки, различни от родителите, а именно баба и дядо?“

Причините, които запитващата юрисдикция е посочила за отправяне на искането си към Съда на ЕС, са свързани с обусловеността на произнасянето по подадената частна касационна жалба от тълкуването на понятието „право на лични отношения“, по смисъла на Регламент № 2201/2003 и преценката на въпроса за неговата приложимостта към настоящето искане.

Решение на Съда на Европейския съюз:

Съдът на ЕС по същество приема, че с поставения въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали правото на лични отношения с бабата и с дядото попада в обхвата на Регламент № 2201/2003, за да реши дали съдът, компетентен да се произнесе по искане като предявеното относно това право на лични отношения, трябва да се определи на основание на този регламент или на основание нормите на международното частно право.

Исходната позиция на Съда е, че Регламент № 2201/2003 не уточнява дали понятието „право на лични отношения“, определено в член 2, точка 10 от същия регламент, включва правото на лични отношения с дядото и бабата. Затова счита, че понятието следва „да се тълкува самостоятелно, като се вземат предвид неговият текст, структура и целите на Регламент № 2201/2003, по-специално в светлината на подготвителните работи по него, както и на други актове от правото на Съюза и от международното право“.

В тази връзка, Съдът първо приема, че нормата на член 2, точка 10 от Регламент № 2201/2003, уреждаща съдържанието на понятието „право на лични отношения“ като „правото да се води детето на място, различно от неговото или нейното обичайно пребиваване, за ограничен период от време“, определя „правото на лични отношения“ широко. Дефиницията не поставя никакви ограничения „относно лицата които могат да се ползват от това право на лични отношения“.

След това, Съдът счита, че следва да прецени „дали бабата и дядото са сред посочените в тази дефиниция“. За тази цел съобразява две неща. Първо, приложното поле на Регламент № 2201/2003, определено в член 1, параграф 1, буква б/, съгласно който регламентът се прилага за „определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителска отговорност“. Второ, разглежда въпроса за систематическото място на понятието „право на лични отношения“, което е в разпоредбата на член 1, параграф 1, буква б/, уточняваща, че „в делата, свързани с родителската отговорност, по-специално се разглеждат правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения“ и в член 2, точка 7 от регламента, където понятието „родителската отговорност“ е определено като „всички права и задължения, отнасящи се до личността или имуществото на детето, които са предоставени на



физическо или юридическо лице по силата на съдебно решение, на закона или по силата на споразумение, пораждащо правни последици, което включва по-специално правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето“. В светлината на тези разпоредби, Съдът извежда извод, че „Регламент № 2201/2003 не изключва изрично от приложното си поле исканото от дядото и бабата право на лични отношения с техните внуци“.

Съдът съобразява и целта, преследвана от Регламент № 2201/2003, посочена в преамбюла. Позовава се на общата цел: „да създаде пространство на правосъдие, основано на принципа на взаимното признаване на съдебните решения чрез установяване на правила относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебните решения по делата, свързани с родителската отговорност“, както и на съображение 5, съгласно което регламентът „обхваща всички решения относно родителската отговорност“ и на съображение 2, съгласно което „правото на лични отношения се счита за приоритет“.

Съдът извлича съображения и от работния документ на Комисията относно взаимното признаване на решения в областта на родителската отговорност (COM/2001/166 окончателен) от 27.03.2001 г., където Комисията е обсъждала въпроса за лицата, които могат да упражняват родителска отговорност или да се ползват от право на лични отношения. След като е констатирал, че този документ посочва „по-специално дядото и бабата, като се позовава на проекта на конвенция на Съвета на Европа относно личните отношения във връзка с децата, която признава правото им да поддържат лични отношения не само с родителите си, но и с други лица в семейни връзки с тях, като например техните баба и дядо“, приема, че в крайна сметка законодателят на ЕС е „избрал варианта, при който никоя разпоредба не следва да ограничава броя на лицата, които могат да упражняват родителска отговорност или да се ползват от право на лични отношения“. Нещо повече, приел е, че волята на законодателя е била да „разшири приложното поле на Регламент /ЕО/ № 1347/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата (ОВ 2000, L 160, стр. 19, отменен), свързани с родителската отговорност за децата на двамата родители и че е имал предвид всички решения, свързани с родителската отговорност, а оттам и с правото на лични отношения, независимо от качеството на лицата, които могат да ги упражняват, и без да се изключват дядото и бабата.“

След посочения анализ, Съдът на ЕС заключава, че „понятието „право на лични отношения“, посочено в член 1, параграф 1, буква б/ и член 2, точки 7 и 10 от Регламент № 2201/2003, трябва да се разбира в смисъл, че се отнася не само до правото на лични отношения на родителите с тяхното дете, но и с други лица, с които е важно това дете да поддържа лични отношения, и по-специално със своите баба и дядо, независимо дали са носители на родителска отговорност“.

Като допълнителен аргумент за този извод е посочено и обстоятелството, че ако въпросите за правото на лични отношения бъдат оставени да се решават не само от съда, определен в съответствие с Регламент № 2201/2003, но и от други съдилища, които се считат компетентни по силата на международното частно право, „има опасност от приемане на противоречиви и дори несъвместими решения, тъй като правото на лични отношения,



предоставено на близък на детето, може да накърни правото, дадено на носителя на родителската отговорност“.

Съобразно горното и воден от най-добрия интерес на детето, Съдът дава следния отговор на поставения въпрос:

„Понятието „право на лични отношения“, посочен в член 1, параграф 1, буква б/ и член 2, точки 7 и 10 от Регламент № 2201/2003 на Съвета от 27.11.2013г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с които се отменя Регламент /ЕО/ № 1347/2000, трябва да се разбира в смисъл, че включва правото на лични отношения на дядото и бабата с техните внуци“.

Значение за правото на Европейския съюз:

С решение от 31.05.2018г. по дело С-335/17, Съдът на Европейския съюз дава отговор на въпрос, който за първи път се поставя пред него и по-специално дали баба и дядо, които искат да поддържат лични отношения с внука си, могат да се позоват на основанията за определяне на компетентност по Регламент № 2201/2003, за да поискат право на лични отношения. След подробен анализ на тълкуваните норми, Съдът със сила на тълкувано нещо, по задължителен начин, разрешава въпроса за компетентния съд да се произнесе по иск за определяне на мерки на лични отношения между баба и дядо, от една страна, и техния/тяхната внук/внучка, което е принос за всички национални съдилища в Европейския съюз, които биха се изправили пред подобен въпрос. Определящо в случая е, че отговорът е изведен въз основа на принципа за предимство на висшия интерес на детето, който е част от правния ред на Съюза, защитен и от основното право на зачитане на семейния живот, гарантирано в чл. 7 от Хартата на основните права и от чл.8 от ЕКЗПЧОС.

С решението Съдът подлага на самостоятелно тълкуване понятието „право на лични отношения“, определено в член 2, точка 10 от регламента. Интересен е начинът, по който той извършва това тълкуване: съобразно „неговия текст, структура и целите на Регламент № 2201/2003, по-специално в светлината на подготвителните работи по него, както и на други актове от правото на Съюза и от международното право“. По този начин достига до извода, че дефинирането на понятието „право на лични отношения“ е широко, няма ограничения „относно лицата които могат да се ползват от това право на лични отношения“ и във всички случаи бабата и дядото не са изключени. Интересно е и становището на генералния адвокат по делото, което отива още по-далеч и приема, че „Регламент № 2201/2003 не изключва от понятието за право на лични отношения други лица, освен родителите, които обаче имат правни или фактически семейни връзки с детето. Като се има предвид постоянните изменения в обществото и съществуването на нови форми на семейни структури, лицата, за които е възможно да се отнася упражняването на правото на лични отношения по смисъла на Регламент № 2201/2003, биха могли да са многобройни“.

Значение за националното право:

1. В настоящия мобилен свят, характеризиращ се с нарастващ брой смесени бракове, разрешаването на въпроса за компетентния съд, който следва да се произнесе по иск с правно



основание чл.128, ал.1 СК, когато баба и дядо и внуци живеят в различни държави в ЕС и по различни причини е затруднено общуването помежду им, е от особено значение.

2. Интересен и полезен е тълкувателният подход на Съда на ЕС, демонстриран в постановеното решение по дело C-335/17, въз основа на който е направена преценка за съдържанието на понятие, което законодателят изрично е определил. В случая, след като е преценил, че съответното понятие е определено „широко“, Съдът на ЕС извършва „самостоятелно“ тълкуване, вземайки предвид: „неговия текст, структура и целите на Регламента“ и „по-специално в светлината на подготвителните работи по него, както и на други актове от правото на Съюза и от международното право“. /Касае се за подход на тълкуване, различен от обичайно прилагания от националния съд, съобразно чл.46, ал.1 от Закона за нормативните актове, предвиждащ че „разпоредбите на нормативните актове се прилагат според точния им смисъл, а ако са неясни, се тълкуват в смисъла, който най-много отговаря на други разпоредби, на целта на тълкувания акт и на основните начала на правото на Република България“ и е добър пример за разликата между националния съд и Съда на ЕС, чийто решения са източник на правото./

Процесуална история:

Доколкото запитването е отправено преди произнасяне по допустимостта на подадената частна касационна жалба и производството по делото е било спряно, след възобновяване на производството, съставът на Върховния касационен съд е постановил окончателния си акт, като е допуснал касационно обжалване като е счел, че са налице предпоставките за допустимост по чл.280, ал.1, т-3 ГПК и разглеждайки частната жалба по същество, я е преценил като неоснователна, защото с оглед обичайното местопребиваване на детето в Гърция, съгласно правилата за общата компетентност на чл.8 от Регламент /ЕО/ № 2201/2003г. и на основание чл.17 от същия регламент, компетентният съд да се произнесе по искането е съдът в Гърция, което е станало причина да остави в сила на постановения въззивен акт.

4.2. Решение от 31 май 2018 г., Вълчева, C-335/17

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

31 май 2018 година

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Регламент (ЕО) № 2201/2003 — Приложно поле — Понятието „право на лични отношения“ — Член 1, параграф 2, буква а) и член 2, точки 7 и 10 — Право на лични отношения с дядото и бабата“

По дело C-335/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267ДФЕС от Върховния касационен съд (България) с акт от 29 май 2017 г., постъпил в Съда на 6 юни 2017 г., в рамките на производство по дело



Нели Вълчева

срещу

Георгиос Бабанаракис

СЪДЪТ (първи състав)

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta, председател на състава, С. G. Fernlund (докладчик), J.-C. Bonichot, Ал. Арабаджиев и S. Rodin, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за чешкото правителство, от M. Smolek, J. Vlácil и A. Kasalická, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от Й. Маринова и M. Wilderspin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 12 април 2018 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Регламент (ЕО)№ 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО)№ 1347/2000 (ОВ L 338, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183).

2 Запитването е отправено в рамките на спор на г-жа Нели Вълчева, която пребивава в България, с нейния бивш зет г-н Георгиос Бабанаракис, който пребивава в Гърция, относно правото на лични отношения на г-жа Вълчева с нейния внук.

Правна уредба

Правото на Съюза



3 Съображения 2, 5 и 12 от Регламент № 2201/2003 гласят:

(2) Европейският съвет в Тампере одобри принципа на взаимното признаване на съдебните решения като крайъгълен камък за създаването на действително пространство на правосъдие и определи [правото на лични отношения] като свой приоритет.

[...]

(5) За да се гарантира равенството на всички деца, настоящият регламент обхваща всички решения относно родителската отговорност, включително мерките за защита на детето, независимо от каквато и да е връзка с брачното производство.

[...]

(12) Основанията за определяне на компетентността по делата за родителската отговорност, [установени с настоящия регламент], са оформени в светлината на най-добрия интерес на детето и особено на критерия на близостта. [...]“.

4 Член 1 от този регламент, озаглавен „Обхват“, предвижда:

„1. Настоящият регламент се прилага, независимо от характера на съда или правораздавателния орган, по граждански дела, отнасящи се до:

- а) развод, законна раздяла или обявяването на нищожността на брака;
- б) определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителската отговорност.

2. В делата по смисъла на параграф 1, буква б) може, по-специално, да се разглежда:

- а) правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения;

[...]“.

5 Член 2 от този регламент, озаглавен „Определения“, предвижда в точки 1 и 7—10:

„За целите на настоящия регламент:

1. терминът „съд“ обхваща всеки орган в държавите членки, който разполага с компетентност по делата, които попадат в обхвата на настоящия регламент по смисъла на член 1;

[...]

7. терминът „родителска отговорност“ означава всички права и задължения, отнасящи се до [личността] или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или



юридическо лице по силата на [съдебно] решение, на закона или по силата на споразумение, [пораждащо правни последици]. Терминът включва правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето;

8. терминът „носител на родителска отговорност“ означава всяко лице, което отговаря за детето;

9. терминът „право на упражняване на родителски права“ включва правата и задълженията за полагане на грижа за личността на детето, и по специално на правото да се определи мястото на пребиваване на детето.

10. терминът „право на лични отношения“ означава включването по специално на правото да се води детето на място, различно от неговото или нейното обичайно пребиваване за ограничен период от време“.

6 Член 8 от същия регламент, озаглавен „Обща компетентност“, в параграф 1 гласи:

„Съдилищата на държава членка са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава членка по времето, когато съдът е сезиран“.

Българската правна уредба

7 Член 128 от Семейния кодекс с измененията, обнародвани в *Държавен вестник*, бр. 74 от 20 септември 2016 г. (наричан по-нататък „Семейният кодекс“), предвижда следното относно „[л]ични[те] отношения с близки[те]“:

„(1) Дядото и бабата могат да поискат от районния съд по настоящия адрес на детето да определи мерки за лични отношения с него, ако това е в интерес на детето. Това право има и детето.

(2) Съдът прилага съответно чл. 59, ал. 8 и 9.

(3) Ако родителят, на когото съдът е определил режим на лични отношения с детето, временно не е в състояние да го упражнява поради отсъствие или заболяване, този режим може да се осъществява от бабата и дядото на детето“.

8 Член 59 от Семейния кодекс гласи:

„(1) При развод съпрузите по общо съгласие решават въпросите относно отглеждането и възпитанието на ненавършилите пълнолетие деца от брака в техен интерес. Съдът утвърждава споразумението по реда на чл. 49, ал. 5.

(2) Ако не се постигне споразумение по ал. 1, съдът служебно постановява при кого от родителите да живеят децата, на кого от тях се предоставя упражняването на родителските



права, определя мерките относно упражняването на тези права, както и режима на личните отношения между децата и родителите и издръжката на децата.

[...]

(7) По изключение, ако интересите на децата налагат това, съдът може да постанови те да живеят при дядо и баба или в семейство на други роднини или близки, с тяхно съгласие. Ако това не е възможно, детето се настанява в приемно семейство, в специализирана институция, посочени от дирекция „Социално подпомагане“ или му се предоставя социална услуга — резидентен тип. Във всички случаи съдът определя подходящ режим на лични отношения между детето и родителите.

(8) При необходимост съдът определя подходящи защитни мерки за осигуряване на изпълнение на решението по ал. 2 и 7 като:

1. осъществяване на личните отношения в присъствието на определено лице;
2. осъществяване на личните отношения на определено място;
3. поемане на разходите за пътуване на детето, а ако е необходимо — и на лицето, което го придружава.

(9) Ако обстоятелствата се изменят, съдът по молба на единия от родителите, по искане на дирекция „Социално подпомагане“ или служебно може да измени постановените по-рано мерки и да определи нови“.

9 Член 4 от Закона за лицата и семейството с измененията, обнародвани в *Държавен вестник*, бр. 120 от 29 декември 2002 г., предвижда:

„Лицата от 14 години до навършване на 18-годишна възраст са непълнолетни.

Те извършват правни действия със съгласието на техните родители или попечители, но те могат сами да сключват обикновени дребни сделки за задоволяване на текущите им нужди и да разполагат с това, което са придобили със своя труд“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

10 Г-жа Вълчева е баба на Христос Бабанаракис, роден на 8 април 2002 г. от брака на г-жа Мариана К.а, дъщеря на г-жа Вълчева, с г-н Георгиос Бабанаракис. Този брак е прекратен от гръцки съд, който поверява родителските права върху Христос Бабанаракис на неговия баща. Този съд определя режима на лични отношения между майката и детето, които включват контакти чрез интернет и по телефона, както и лични срещи в Гърция за няколко часа, веднъж месечно.

11 След като посочва, че за нея е невъзможно да поддържа пълноценен контакт с внука си и безуспешно търси съдействие от гръцките органи, г-жа Вълчева иска от български



първоинстанционен съд да определи на основание член 128 от Семейния кодекс режима на лични отношения между нея и непълнолетния ѝ внук. Тя иска да ѝ бъде дадено правото да го вижда редовно в определени уикенди всеки месец, както и той да ѝ гостува една или две седмици през ваканциите си, два пъти годишно.

12 Посоченият първоинстанционен съд приема, че не е компетентен да разгледа искането на г-жа Вълчева. Сезираният от нея въззивен съд потвърждава постановеното първоинстанционно решение, като се позовава на Регламент № 2201/2003. Той постановява, че този регламент се прилага за дела относно правото на лични отношения на детето с разширен семеен кръг, включващ неговите дядо и баба, и че по силата на член 8 от този регламент компетентни да разгледат искането са съдилищата на държавата членка, в която детето има обичайно местопребиваване по времето, когато съдът е сезиран, а именно гръцките съдилища.

13 Г-жа Вълчева подава касационна жалба пред запитващата юрисдикция. Последната посочва, че по същество споделя становището на въззивния съд, но добавя, че за да определи кой е компетентният съд, тя трябва да установи дали Регламент № 2201/2003 се прилага за правото на лични отношения с дядото и бабата.

14 При това положение Върховният касационен съд решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Следва ли понятието „право на лични отношения“, използвано в член 1, параграф 2, буква а) и член 2, точка 10 от Регламент [№ 2201/2003] да се тълкува като приложимо не само за отношенията родители—деца, но и за отношенията с други близки, различни от родителите, а именно баба и дядо?“.

По преюдициалния въпрос

15 С преюдициалния си въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали правото на лични отношения с дядото и бабата на детето попада в обхвата на Регламент № 2201/2003, за да реши дали съдът, компетентен да се произнесе по искане като предявеното от г-жа Вълчева относно това право на лични отношения, трябва да се определи на основание на този регламент или на основание на нормите на международното частно право.

16 В първата посочена хипотеза по общо правило и в съответствие с член 8 от Регламент № 2201/2003 компетентни са съдилищата на държавата членка, в която детето има обичайно местопребиваване по времето, когато съдът е сезиран. В случая, като се има предвид информацията в акта за преюдициално запитване, компетентни са гръцките съдилища.

17 Във втората посочена хипотеза националните съдилища, в случая българските съдилища, следва да проверят дали са компетентни с оглед на нормите на международното частно право.

18 Регламент № 2201/2003 не уточнява дали понятието „право на лични отношения“, определено в член 2, точка 10 от същия регламент, включва правото на лични отношения с дядото и бабата.



19 Това понятие трябва да се тълкува самостоятелно, като се вземат предвид неговият текст, структурата и целите на Регламент № 2201/2003, по-специално в светлината на подготвителните работи по него, както и на други актове от правото на Съюза и от международното право.

20 Относно текста на член 2, точка 10 от Регламент № 2201/2003 следва да се приеме, че правото на лични отношения е определено широко, като по-специално включва правото да се води детето на място, различно от неговото или нейното обичайно пребиваване, за ограничен период от време.

21 Тази дефиниция не поставя никакви ограничения относно лицата, които могат да се ползват от това право на лични отношения.

22 За да се определи дали дядото и бабата са сред посочените в тази дефиниция лица, следва да се вземе предвид приложното поле на Регламент № 2201/2003, уточнено в член 1, параграф 1, буква б), съгласно който Регламентът се прилага за определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителската отговорност.

23 Освен това понятието „право на лични отношения“ фигурира в частност в член 1, параграф 2, буква а), както и в член 2, точка 7 от Регламент № 2201/2003.

24 Член 1, параграф 2, буква а) от този регламент уточнява, че в делата, свързани с родителската отговорност, по-специално се разглеждат правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения.

25 Що се отнася до член 2, точка 7 от посочения регламент, в него понятието „родителска отговорност“ е определено като всички права и задължения, отнасящи се до личността или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или юридическо лице по силата на съдебно решение, на закона или по силата на споразумение, пораждащо правни последици, което включва по-специално правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето.

26 В светлината на тези разпоредби следва да се отбележи, че Регламент № 2201/2003 не изключва изрично от приложното си поле исканото от дядото и бабата право на лични отношения с техните внуци.

27 Важно е също да се има предвид целта, преследвана от Регламент № 2201/2003.

28 Както е видно от преамбюла на този регламент, той има за цел да създаде пространство на правосъдие, основано на принципа на взаимното признаване на съдебни решения чрез установяване на правила относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебните решения по делата, свързани с родителската отговорност.

29 Съгласно съображение 5 от посочения регламент той обхваща „всички“ решения относно родителската отговорност.



30 Сред тях, и в съответствие със съображение 2 от същия регламент, правото на лични отношения се счита за приоритет.

31 От работния документ на Комисията относно взаимното признаване на съдебни решения в областта на родителската отговорност (СОМ(2001) 166 окончателен) от 27 март 2001 г. обаче е видно, че законодателят на Съюза си е задал въпроса кои лица могат да упражняват родителска отговорност или да се ползват от право на лични отношения. Той е разгледал няколко варианта, и по-конкретно ограничаване на съответните лица до един от родителите на детето, и обратно, липса на каквото и да било ограничение до определени лица. Този документ посочва по-специално дядото и бабата, като се позовава на проекта на конвенция на Съвета на Европа относно личните отношения във връзка с децата, която признава правото на децата да поддържат лични отношения не само с родителите си, но и с други лица в семейни връзки с тях, като например техните дядо и баба. В крайна сметка законодателят на ЕС е избрал варианта, при който никоя разпоредба не трябва да ограничава броя на лицата, които могат да упражняват родителска отговорност или да се ползват от право на лични отношения.

32 Както отбелязва генералният адвокат в точка 65 от своето заключение, като се имат предвид свързаните с Регламент № 2201/2003 подготвителни работи, следва да се приеме, че законодателят на Съюза е искал да разшири приложното поле на Регламент (ЕО) № 1347/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност за децата на двамата съпрузи (ОВ L 160, 2000 г., стр. 19) — който е бил ограничен до споровете между родителите — и че е имал предвид всички решения, свързани с родителската отговорност и оттам с правото на лични отношения, независимо от качеството на лицата, които могат да го упражняват, и без да се изключват дядото и бабата.

33 От този анализ следва, че понятието „право на лични отношения“, посочено в член 1, параграф 2, буква а) и член 2, точки 7 и 10 от Регламент № 2201/2003, трябва да се разбира в смисъл, че се отнася не само до правото на лични отношения на родителите с тяхното дете, но и с други лица, с които е важно това дете да поддържа лични отношения, и по-специално със своите дядо и баба, независимо дали са носители на родителска отговорност.

34 Ето защо искането на дядото и бабата да им бъде предоставено право на лични отношения с техните внуци попада в обхвата на член 1, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 и следователно в неговото приложно поле.

35 Следва също да се подчертае, че ако правото на лични отношения не се отнася до всички тези лица, има вероятност свързаните с това право въпроси да бъдат решавани не само от съда, определен в съответствие с Регламент № 2201/2003, но и от други съдилища, които се считат за компетентни на основание на международното частно право. Има опасност от приемане на противоречиви и дори несъвместими решения, тъй като правото на лични отношения, предоставено на близък на детето, може да накърни правото, дадено на носителя на родителската отговорност.



36 Както отбелязва генералният адвокат в точка 56 от своето заключение, предоставянето на право на лични отношения на лице, различно от родителите, може да засегне техните права и задължения, а именно, в настоящия случай, правото на бащата да упражнява родителските права и правото на майката на лични отношения. Ето защо, за да се избегне приемането на конфликтни мерки и с оглед на най-добрия интерес на детето, е важно същият съд, по принцип този по обичайното местопребиваване на детето, да се произнесе относно правото на лични отношения.

37 Предвид всички изложени по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че понятието „право на лични отношения“, посочено в член 1, параграф 2, буква а) и член 2, точки 7 и 10 от Регламент № 2201/2003, трябва да се тълкува в смисъл, че включва правото на лични отношения на дядото и бабата с техните внуци.

По съдебните разноски

38 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Понятието „право на лични отношения“, посочено в член 1, параграф 2, буква а) и член 2, точки 7 и 10 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, трябва да се тълкува в смисъл, че включва правото на лични отношения на дядото и бабата с техните внуци.

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 31 май 2018 година.

4.3. Определение № 265/29.05.2017 г. по частно гр. дело № 1323/2017 г. на ВКС, IV ГО

Върховният касационен съд на Република България, четвърто гражданско отделение, в закрито заседание на двадесет и пети април през две хиляди и седемнадесетата година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: БОЙКА СТОИЛОВА

ЧЛЕНОВЕ: МИМИ ФУРНАДЖИЕВА

ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ

като изслуша докладваното от съдия Фурнаджиева ч.гр.д. № 1323 по описа на четвърто гражданско отделение на съда за 2017 г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 278, ал. 1, вр. чл. 274, ал. 3 ГПК.



Образувано е по частната касационна жалба на Н. П. В. с адрес в [населено място], представлявана от адв. Е. М., против определение № 338 от 21 февруари 2017 г., постановено по ч.гр.д. № 65 по описа на окръжния съд в [населено място] за 2017 г., с което е потвърдено определение № 473 от 2 декември 2016 г., постановено по гр.д. № 618/2016 г. по описа на районния съд в [населено място], с което е прекратено производството по делото, образувано по иск по чл. 128 от Семейния кодекс (СК) за определяне на режим на лични отношения между баба и внуче, поради липса на компетентност на българския съд да разгледа спора.

В частната жалба се навеждат доводи за неправилност и незаконосъобразност на въззивното определение. Твърди се, че съдът при неправилно приложение разпоредбите на Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, е достигнал до извод, че не е компетентен да реши спора относно правото на лични отношения между баба и нейния внук. За ирелевантно се сочи обичайното местопребиваване на детето като критерий за определянето на подсъдността, тъй като същият е въведен с цитирания Регламент, който се прилага само при определянето на лични отношения между родители и деца, но не и между баба и внук. В подкрепа на изложеното се изтъква, че бабата и дядото не са субекти на родителската отговорност, поради което и като крайна последица приложение следва да намери разпоредбата на чл. 4, ал. 1 КМЧП, според която българският съд е компетентен винаги, когато ищецът е български гражданин, какъвто е и настоящият случай. В изложение на основанията за допускане на касационното обжалване се поставят правни въпроси, които според частната жалбоподателка са от значение за точното прилагане на закона, както и за развитие на правото – допълнително основание по чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК. Въпросите са: 1) приложим ли е Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, в случаите, в които не се касае за отношения родител-дете, а за хипотези с трети лица (баба и дядо), каквато хипотеза регламентът всъщност не предвижда изрично; 2) в случай, че се приеме, че регламентът е приложим и в отношенията прародители (баба и дядо) – дете, то в коя от предвидените в него хипотези попадат случаите на предявен от баба и дядо иск за определяне режим на лични отношения с тяхното внуче.

С обжалваното определение е съобразено, че с искова молба на Н. П. В. от [населено място], предявена против Г. Д. Б., гръцки гражданин, с адрес в [населено място], окръг О., Гърция, е поискано от съда на основание чл. 128, ал. 1 СК да бъде определен на ищцата режим на лични отношения с непълнолетното ѝ внуче – Х. Б., отделно от режима на майката. Прието е, че се касае за правен спор относно частноправни отношения с международен елемент и доколкото страни по спора са граждани на държави – членки на ЕС, приложим е Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, като съдът се е основал и на директното действие на регламента и примата на законодателството на ЕС над националното право. Посочено е, че в нормата на чл. 1, пар. 2, б. „а“, вр. с пар. 1, б. „б“ от



регламента е очертан обхватът му на действие – прилага се по граждански дела, отнасящи се и до правото на лични отношения с дете, като съгласно чл. 2, т. 10 терминът „право на лични отношения“ означава включването по-специално на правото да се води детето на място, различно от неговото обичайно пребиваване за ограничен период от време, като същият не е изрично ограничен само до родителите, а включва и отношенията на детето с неговия разширен семеен кръг – включително бабата и дядото. При тези съображения съдът е достигнал до извод, че съгласно чл. 8 от регламента международната компетентност по тази категория дела се определя според обичайното местопребиваване на детето към момента на сезиране на съда, което в случая е в Гърция, поради което компетентен да разгледа повдигнатия спор е гръцкият съд.

Касационният съд в настоящия си състав намира, че поставените от касатора процесуалноправни въпроси са включени в предмета на делото и са от значение за решаването на спора, тъй като са обусловили извода на въззивния съд за липса на компетентност на българския съд по иск по чл. 128 СК за определяне на режим на лични отношения между баба и внуче. Отговорът на поставените въпроси не произтича ясно и недвусмислено от предишни решения на Съда на ЕС, нито значението и смисълът на разпоредбата на чл. 1, § 2, б. а), вр. § 1, б. б), вр. чл. 2, т. 10 от регламента са толкова ясни, че не будят никакво съмнение. Изложеното задължава настоящия състав на Върховния касационен съд, в качеството на юрисдикция и последна инстанция по съществуващото по спора, по проблема за допустимото сезиране на българския съд по искането по чл. 128 СК в случаите, когато детето е с обичайно местопребиваване в друга държава-членка, да отправи преюдициално запитване до Съда на ЕС (чл. 267 от ДФЕС, съответно чл. 629, ал. 3 ГПК) и да спре производството по делото съобразно чл. 631, ал. 1 ГПК. Ето защо се отправя следното

Преюдициално запитване до Съда на ЕС

1. Запитваща юрисдикция

Върховен касационен съд на Република България, четвърто гражданско отделение, първи състав

Адрес: [населено място], п.к. 1000, [улица]

Факс:

Е-мейл: [електронна поща]

2. Страни в главното производство и техните представители

2.1. Ищец Н. П. В., ЕГН [ЕГН], българска гражданка, с адрес в [населено място], ул.
№ 8. Процесуален представител на ищцата адвокат Е. М., с адрес в [населено място], [улица], ет., който е посочен и за съдебен адресат.

2.2. Ответник Г. Д. Б., гражданин на Гърция с посочен от ищцата адрес за призоваване [населено място], окръг О., Гърция.

3. Предмет на главното производство и относими факти



3.1. В исковата молба, отправена до районния съд в [населено място], ищцата Н. П. В. твърди, че видно от приложено към исковата молба удостоверение за раждане, издадено от [община], лицето М. К. К. е нейна дъщеря. Последната има родено на 08.04.2002 г. от брака си с ответника по делото Г. Д. Б. дете – Х. Б., което живее в Гърция, П., окръг О.. Съгласно решение на компетентния гръцки съд в О. бракът между М. К. и Г. Б. е прекратен, а упражняването на родителските права върху детето Х. Б. е предоставено на бащата и ответник по делото Г. Б.. Със същото решение гръцкият съд е определил приложимия режим на лични отношения между майката и детето – по интернет и по телефон, както и на лични срещи в Гърция – по три часа в първата събота и неделя на месеца, без август.

3.2. С исковата молба, след като излага твърдения за невъзможността да осъществява пълноценен контакт с внучето си, безуспешните опити да потърси съдействие от гръцките власти – полиция и съдебни изпълнители, както и с оглед силната си привързаност към детето, ищцата Н. В. моли българския съд да постанови решение, с което по реда и на основание чл. 128 от Семейния кодекс на Република България да определи режим на лични отношения между нея и непълнолетния ѝ внук – Х. Б., роден на 8 април 2002 г. в Гърция, като бъде позволено да ищцата да го вижда всяка втора или трета събота от месеца от 21.00 часа до 17 часа в неделя с преспиване на детето, като през това време бъде извън дома на баща си, като го взима и връща от дома на бащата, както и една седмица по време на коледно-новогодишните празници и две седмици по време на лятната ваканция, като детето през този период бъде в дома на ищцата в [населено място], България.

3.3. Ответникът – Г. Д. Б., гражданин на Гърция, не е конституиран като страна по делото с оглед извода на съда за недопустимост на предявения иск и съобразно чл. 130 от Гражданския процесуален кодекс на Република България.

3.4. С определение № 473 от 02.12.2016 г., постановено по гр.д. № 618/2016 г. по описа на районния съд в [населено място], първоинстанционният съд е приел, че е сезиран с искане за определяне на режим на лични отношения между баба и внук – правно основание по чл. 128, ал. 1 СК. От представено по делото удостоверение за раждане, издадено от [община] е установено по делото, че ищцата е майка на М. К. К. – майка на детето Х. Б., родено на 8 април 2002 г. С оглед представеното в български превод решение № 4/237/17-665/56/2016 на първоинстанционния съд в О., Гърция, е прието, че бракът между ответника и дъщерята на ищцата е прекратен и родителските права върху детето се упражняват от ответника. При тези фактически обстоятелства и при съобразяване твърденията на ищцата първоинстанционният съд е възприел, че е налице дело с международен елемент.

3.5. Тъй като обичайното местопребиваване на детето е в Република Гърция съдът е достигнал до извод, че не е компетентен да разгледа предявеното искане, тъй като същото според чл. 85, ал. 2 от Кодекса на международното частно право (КМЧП) е подсъдно на гръцкия съд. При тези изводи съдът е прекратил образуваното пред него исково производство.

3.6. Ищцата е подала частна жалба срещу това определение до втората (въззивна) инстанция. По образуваното ч.гр.д. № 65/2017 г. по описа на окръжния съд в [населено място] е прието, че определението на първоинстанционния съд е правилно като краен резултат и поради



това е потвърдено. Съдът е изложил съображения, че е налице правен спор относно частноправни отношения с международен елемент и тъй като същият касае лични отношения с непълнолетно дете между лица, които са граждани на държави – членки на ЕС, то при преценката за компетентността на българския съд да разгледа правния спор намира приложение Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност.

3.7. Като е съобразил разпоредбите на чл. 1, § 2, б. а), вр. § 1, б. б) от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г., съдът е тълкувал термина „право на лични отношения“ и е достигнал до извода, че правото на лични отношения според регламента не е ограничено само до родителите, поради което същият намира приложение и по отношение на гражданските дела, отнасящи се до правото на лични отношения на детето и с неговия разширен семеен кръг, в т.ч. баба и дядо.

3.8. При извод за приложимостта на цитирания регламент, съдът е посочил, че съгласно разпоредбата на чл. 8 от същия, компетентна да разгледа дело за лични отношения между родители и деца е юрисдикцията на държавата – членка по обичайното местопребиваване на детето към момента на сезирането й. Доколкото в разглеждания случай се установява, че детето Х. Б. е с обичайно местопребиваване в Гърция, то съдът е достигнал и до извода, че компетентен да разгледа предявения иск е гръцкият съд.

3.9. Ищцата е подала частна жалба срещу определението на въззивния съд до касационната инстанция. Тази частна жалба е предмет на главното производство.

4. Относими правни норми

4.1. Национално право

4.1.1. Материално право по спора в главното производство

Семеен кодекс (обн., ДВ, бр. 47 от 23.06.2009 г., в сила от 1.10.2009 г., изм., бр. 74 от 15.09.2009 г., в сила от 1.10.2009 г., бр. 82 от 16.10.2009 г., бр. 98 от 14.12.2010 г., в сила от 1.01.2011 г., изм. и доп., бр. 100 от 21.12.2010 г., в сила от 21.12.2010 г., бр. 82 от 26.10.2012 г., изм., бр. 68 от 2.08.2013 г., в сила от 2.08.2013 г., бр. 74 от 20.09.2016 г., в сила от 1.01.2018 г.)

Лични отношения с близки

Чл. 128. (1) Дядото и бабата могат да поискат от районния съд по настоящия адрес на детето да определи мерки за лични отношения с него, ако това е в интерес на детето. Това право има и детето.

(2) Съдът прилага съответно чл. 59, ал. 8 и 9.

(3) Ако родителят, на когото съдът е определил режим на лични отношения с детето, временно не е в състояние да го упражнява поради отсъствие или заболяване, този режим може да се осъществява от бабата и дядото на детето.

Родителски права след развода



Чл. 59. (1) При развод съпрузите по общо съгласие решават въпросите относно отглеждането и възпитанието на ненавършилите пълнолетие деца от брака в техен интерес. Съдът утвърждава споразумението по реда на чл. 49, ал. 5.

(2) Ако не се постигне споразумение по ал. 1, съдът служебно постановява при кого от родителите да живеят децата, на кого от тях се предоставя упражняването на родителските права, определя мерките относно упражняването на тези права, както и режима на личните отношения между децата и родителите и издръжката на децата.

(3) Определянето на режима на личните отношения между родителите и децата включва определяне на период или на дни, в които родителят може да вижда и взема децата, включително през училищните ваканции, официалните празници и личните празници на детето, както и по друго време.

(4) Съдът решава въпросите по ал. 2, след като прецени всички обстоятелства с оглед интересите на децата като: възпитателските качества на родителите, полаганите до момента грижи и отношение към децата, желанието на родителите, привързаността на децата към родителите, пола и възрастта на децата, възможността за помощ от трети лица - близки на родителите, социалното обкръжение и материалните възможности.

(5) Размерът на издръжката трябва да осигури условията на живот на детето, които е имало преди развода, освен ако това би създавало особени затруднения на длъжация издръжка родител.

(6) (И. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Съдът изслушва родителите, както и децата при условията на чл. 15 от Закона за закрила на детето, взема становище от дирекция "Социално подпомагане" и ако е уместно, изслушва и други лица. При данни, че е налице родителско отчуждение, съдът изслушва вещо лице - психолог.

(7) (И. и доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) По изключение, ако интересите на децата налагат това, съдът може да постанови те да живеят при дядо и баба или в семейство на други роднини или близки, с тяхно съгласие. Ако това не е възможно, детето се настанява в приемно семейство, в специализирана институция, посочени от дирекция "Социално подпомагане" или му се предоставя социална услуга - резидентен тип. Във всички случаи съдът определя подходящ режим на лични отношения между детето и родителите.

(8) При необходимост съдът определя подходящи защитни мерки за осигуряване на изпълнение на решението по ал. 2 и 7 като:

1. осъществяване на личните отношения в присъствието на определено лице;
2. осъществяване на личните отношения на определено място;
3. поемане на разходите за пътуване на детето, а ако е необходимо - и на лицето, което го придружава.

(9) Ако обстоятелствата се изменят, съдът по молба на единия от родителите, по искане на дирекция "Социално подпомагане" или служебно може да измени постановените по-рано мерки и да определи нови.

(10) Решението по ал. 2 не препятства предприемането на мерки за закрила на детето по Закона за закрила на детето.



Закон за лицата и семейството (обн., ДВ, бр. 182 от 9.08.1949 г., в сила от 10.09.1949 г., попр., бр. 193 от 22.08.1949 г., изм. и доп., Изв., бр. 12 от 9.02.1951 г., изм., бр. 12 от 8.02.1952 г., бр. 92 от 7.11.1952 г., бр. 15 от 20.02.1953 г., попр., бр. 16 от 24.02.1953 г., изм. и доп., бр. 89 от 6.11.1953 г., бр. 90 от 8.11.1955 г., бр. 90 от 9.11.1956 г., бр. 50 от 23.06.1961 г., изм., ДВ, бр. 23 от 22.03.1968 г., в сила от 23.05.1968 г., изм. и доп., бр. 36 от 8.05.1979 г., изм., бр. 41 от 28.05.1985 г., бр. 46 от 16.06.1989 г., бр. 20 от 9.03.1990 г., доп., бр. 15 от 18.02.1994 г., изм., бр. 67 от 27.07.1999 г., бр. 81 от 6.10.2000 г., в сила от 1.01.2001 г., бр. 120 от 29.12.2002 г.)

Чл. 4. Лицата от 14 години до навършване на 18-годишна възраст са непълнолетни.

Те извършват правни действия със съгласието на техните родители или попечители, но те могат сами да сключват обикновени дребни сделки за задоволяване на текущите им нужди и да разполагат с това, което са придобили със своя труд.

4.1.2. Процесуално право в производството по частната касационна жалба

Граждански процесуален кодекс (в сила от 01.03.2008 г., обн., ДВ, бр. 59 от 20.07.2007 г., в сила от 1.03.2008 г., изм. и доп., бр. 50 от 30.05.2008 г., в сила от 1.03.2008 г.; Решение № 3 на Конституционния съд на РБ от 8.07.2008 г. – бр. 63 от 15.07.2008 г.; изм., бр. 69 от 5.08.2008 г., бр. 12 от 13.02.2009 г., в сила от 1.01.2010 г. изм., бр. 32 от 28.04.2009 г., доп., бр. 19 от 13.03.2009 г., изм. и доп., бр. 42 от 5.06.2009 г.; изм., Решение № 4 на Конституционния съд на РБ от 16.06.2009 г. – бр. 47 от 23.06.2009 г.; бр. 82 от 16.10.2009 г., изм. и доп., бр. 13 от 16.02.2010 г., бр. 100 от 21.12.2010 г., в сила от 21.12.2010 г.; изм. с Решение № 15 на Конституционния съд на РБ от 21.12.2010 г. – бр. 5 от 14.01.2011 г.; бр. 45 от 15.06.2012 г., в сила от 1.01.2013 г., изм. и доп., бр. 49 от 29.06.2012 г., доп., бр. 99 от 14.12.2012 г., изм. и доп., бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г., изм., бр. 66 от 26.07.2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 53 от 27.06.2014 г., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 28.11.2014 г., изм. и доп., бр. 50 от 3.07.2015 г., доп., бр. 15 от 23.02.2016 г., изм., бр. 43 от 7.06.2016 г., изм. и доп., бр. 8 от 24.01.2017 г., доп., бр. 13 от 7.02.2017 г.)

Проверка за допустимост на иска

Чл. 130. Когато при проверка на исковата молба съдът констатира, че предявеният иск е недопустим, той връща исковата молба. Против връщането на исковата молба може да се подаде частна жалба, от която препис за връчване не се представя.

4.2. Право на Европейския съюз

Регламент (ЕО) 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителска отговорност

Член 1 Обхват



1. Настоящият регламент се прилага, независимо от характера на съда или правораздавателния орган, по граждански дела, отнасящи се до:

а) развод, законна раздяла или обявяването на нищожността на брака;
б) определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителската отговорност.

2. В делата по смисъла на параграф 1, буква б) може, по-специално, да се разглежда:

а) правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения;
б) настойничество, попечителство и други сходни институти;
в) определянето и действието на всяко лице или орган, който отговаря за личността на детето или неговото имущество, представляващо или подпомагащо детето;
г) поставянето на детето в семейство за отглеждане или по институционална грижа;
д) мерки за закрила на детето, свързани с управлението, запазването и разпореждането с неговото имущество.

3. Настоящият регламент не се прилага за:

а) установяването или оспорването на връзката родител-дете;
б) решенията за осиновяване, мерките, подготвящи осиновяването или прекратяването на осиновяването;
в) имената на детето;
г) пълнолетието;
д) задълженията за издръжка;
е) доверителна собственост или наследяване;
ж) мерките, предприемани в резултат на престъпленията, извършени от деца.

Член 2 Определения

За целите на настоящия регламент:

1. терминът „съд“ обхваща всеки орган в държавите-членки, който разполага с компетентност по делата, които попадат в обхвата на настоящия регламент по смисъла на член 1;

2. терминът „съдия“ означава съдията или друг служител, който има правомощия, еквивалентни с тази на съдия по делата, които попадат в обхвата на настоящия регламент;

3. терминът „държава-членка“ означава всички държави-членки с изключение на Д.;

4. терминът „решение“ означава решение за развод, законна раздяла или обявяване на брака за нищожен, както и решение, което е свързано с родителската отговорност, което е постановено от съда на държава-членка, както и да може да се нарече решението, включително постановление, заповед или присъда;

5. терминът „държава-членка на произхода“ означава държавата-членка, в която решението, което се изпълнява, е издадено;

6. терминът „изпълняваща държава-членка“ означава държавата-членка, където се иска изпълнение на решението;

7. терминът „родителска отговорност“ означава всички права и задължения, отнасящи се до лицето или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или юридическо



лице по силата на решение, на закона или по силата на споразумение, имащо еднакъв правен ефект. Терминът включва правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето;

8. терминът „носител на родителска отговорност“ означава всяко лице, което отговаря за детето;

9. терминът „право на упражняване на родителски права“ включва правата и задълженията за полагане на грижа за личността на детето, и по специално на правото да се определи мястото на пребиваване на детето.

10. терминът „право на лични отношения“ означава включването по специално на правото да се води детето на място, различно от неговото или нейното обичайно пребиваване за ограничен период от време;

11. терминът „неправомерно отвеждане или задържане“ означава или отвеждането, или задържането на детето, при което:

а) това се осъществява в нарушение на правото на упражняване на родителски права, придобито по силата на решение или по силата на закона, или по споразумение, което има същия правен ефект по силата на правото на държава-членка, в която детето обичайно пребивава непосредствено преди отвеждането или задържането;

и

б) при условие че по време на отвеждането или задържането правото на упражняване на родителски права е било ефективно упражнявано съвместно или поотделно или би било упражнявано по този начин, ако не е било извършено отвеждането или задържането. Приема се, че родителските права се упражняват съвместно, когато по силата на решение или поради действието на закона единият носител на родителската отговорност не може да вземе решение за мястото на пребиваване на детето без съгласието на другия носител на родителската отговорност.

Член 8. Обща компетентност

1. Съдилищата на държава-членка са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава-членка по времето, когато съдът е сезиран.

2. Параграф 1 се прилага при спазването на условията на членове 9, 10 и 12.

5. Мотиви за отправяне на преюдициалното запитване

5.1. В своята дейност по главното производство и с оглед етапа, до който е достигнало то, настоящият състав на ВКС има задължението да отговори на въпроса приложим ли е Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. в случаите, в които предмет на исковото производство не е определянето на режим на лични отношения между родител и дете, а за хипотези на лични отношения между детето и други негови близки – баба и дядо.

5.2. Разрешаването на този проблем е от основно значение за настоящото производство по разглеждане на частната касационна жалба. Това е така, защото от тълкуването на разпоредбата на чл. 1, § 2, б. а), вр. § 1, б. б), вр. чл. 2, т. 10 от регламента ще се определи дали



по отношение на компетентността на българския съд по делото се прилага регламентът или националното право, намерило израз в Кодекса за международно частно право. По тези съображения и доколкото спорът, с който е сезиран, не може да бъде решен от настоящия съд без тълкуване на понятието „право на лични отношения“ по смисъла на Регламент 2201/2003, налице е обоснована причина за отправяне на преюдициално запитване до Съда на ЕС.

5.3. Според съдебния състав, на поставения в преюдициалното запитване въпрос следва да се отговори положително – понятието „право на лични отношения“ по смисъла на чл. 1, § 2, б. а) и чл. 2, т. 10 от регламента включва и отношенията с други близки, различни от родителите, а именно баба и дядо. Макар изводът да не произтича пряко от текста на регламента, и конкретно от този на посочените разпоредби, той може да бъде извлечен от общата структура, съдържание и цел на регламента. Тълкуването на съответните разпоредби на регламента следва да се извърши в светлината на най-добрия интерес на детето като водещ принцип на нормативния акт, намерил място както в преамбюла, така и в конкретните му разпоредби.

Мотивиран от изложеното, Върховният касационен съд, състав на четвърто гражданско отделение, на основание чл. 267, ал. 2 ДФЕС

ОПРЕДЕЛИ:

ОТПРАВЯ ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ ДО СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ по следния въпрос:

Следва ли понятието „право на лични отношения“, използвано в чл. 1, § 2, б. а) и чл. 2, т. 10 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, да се тълкува като приложимо не само за отношенията родители-деца, но и за отношенията с други близки, различни от родителите, а именно баба и дядо?

СПИРА производството по делото до произнасяне на Съда на ЕС.

Определението не подлежи на обжалване.

4.4. Определение № VI-338/21.02.2017 г. по частно гр. дело № 65/2017 г. на Окръжен съд – Бургас, 6. състав

БУРГАСКИЯТ ОКРЪЖЕН СЪД, шести граждански въззивен състав, на: двадесет и първи февруари две хиляди и седемнадесета година в закрито съдебно заседание, в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ВЯРА КАМБУРОВА

ЧЛЕНОВЕ: ГАЛЯ БЕЛЕВА

ЕЛЕОНОРА КРАЛЕВА

като разгледа докладваното от съдия Елеонора Кралева частно гражданско дело № 65 по описа за 2017 година за да се произнесе взе предвид следното:

Производството по делото е по реда на чл.274-279 ГПК.



Образувано е по частната жалба на Н.П.В. ***, със съдебен адрес за призоваване и съобщения:..., чрез адв.М., против Определение № 473/02.12.2016 г., постановено по гр.д.№ 618/2016 г. по описа на Районен съд – гр.Поморие, с което производството по делото е прекратено, поради липса на международна компетентност.

Жалбоподателката оспорва постановеното определение като неправилно. Изразява се несъгласие с извода на районния съд, че не е компетентен да разгледа делото и международно компетентен съд да разгледа предявения от ищцата иск за определяне режим на лични отношения с внучето ѝ, което е гръцки гражданин и живее в Република Гърция, е съдът по обичайното местопребиваване на детето. Според жалбоподателката, този извод е формиран при неправилно приложение на материалния закон, като в случая не е приложима цитираната от съда норма на чл.85, ал.2 КМЧП, уреждаща отношения само между родители и деца, тъй като се касае за предявен от баба иск за определяне режим на лични отношения с нейното внуче, ищцата е български гражданин и живее постоянно в Република България, поради което следва да се приложи нормата на чл.4, ал.1 КМЧП, съгласно която българският съд е компетентен, когато ищецът или молителят е български гражданин. Моли съда да отмени обжалваното определение и да върне делото на ПРС с указания за разглеждането му по същество от друг състав.

Бургаският окръжен съд, като взе предвид доводите в жалбата, събраните по делото доказателства и разпоредбите на закона, намира за установено следното:

Частната жалба е подадена срока по чл.275, ал.1 ГПК от легитимирано лице и против подлежащ на обжалване акт на съда, поради което е допустима.

Разгледана по същество, настоящата инстанция намира частната жалбата за неоснователна, по следните съображения:

Производството по гр.д.№ 618/2016 г. по описа на РС – Поморие е образувано по исковата молба на Н.П.В. *** против Г.Д.Б., гръцки гражданин, с адрес Гърция, окръг Орестиада, с.Пиргос, с която се иска на основание чл.128, ал.1 СК да ѝ бъде определен посочения в молбата режим на лични отношения с непълнолетното ѝ внуче Х. Б., роден на *** г. в Гърция, отделно от режима на майката. В исковата молба са изложени твърдения, че ищцата е майка на М.К.К. и баба на детето Х. Б., роден на *** г., гръцки гражданин. Твърди се, че детето е родено от брака на дъщеря ѝ с ответника Г.Б., сключен на 13.10.1999 г., който е прекратен с Решение № 4/237/14-664/56/2016 на Първоинстанционния съд в Орестиада и със същото решение родителските права са предоставени на бащата, а на майката са определени лични контакти и срещи с детето. Ищцата твърди също, че е живяла с дъщеря си в Гърция преди развода и там е отглеждала внучето си повече от две години, поради което е силно привързана към детето и страда от прекъсването на личните си контакти с него. Затова моли съда да ѝ определи лежим на лични отношения с внука ѝ. Към исковата молба са представени писмени доказателства.

Предявеният иск е с правно основание чл.128, ал.1 СК.



С обжалваното определение районният съд е прекратил производството по делото, като е приел, че не е компетентен да разгледа така предявеният иск, тъй като обичайното местопребиваване на детето е в Република Гърция. За определяне на приложимия закон по делото съдът е взел предвид разпоредбата на чл.85, ал.2 КМЧП, както и факта, че детето е гръцки гражданин, родено е и живее в Република Гърция. Предвид това и тъй като ищцата и детето нямат общо обичайно местопребиваване, ПРС е приел, че отношенията между тях трябва да се уредят от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на детето, съвпадащо с обичайното местопребиваване на бащата-ответник, където следва да бъде предявен и настоящия иск.

Постановеното от районния съд определение за прекратяване на делото е правилно като краен резултат, а депозираната против него частна жалба е неоснователна.

Производството пред първоинстанционния съд е за определяне на режим на лични отношения с непълнолетно дете, в случая – между баба и внук. От представените към исковата молба писмени доказателства е видно, че детето Х. Б. е родено на *** г. в Дидимотихо, окръг Еврос, Гърция, от гражданския брак на дъщерята на ищцата – М.К.К. и ответника Г.Д.Б., сключен на 13.10.1999 г. в Орестиада, окръг Еврос, Гърция. Гражданският брак между родителите е прекратен с решение № 4/234/17-664/56/2016 от 11.02.2016 г. на Първоинстанционния съд на Орестиада, Гърция, с което упражняването на родителските права върху непълнолетното дете Х. е възложено на бащата, а на майката е разрешено да контактува с детето при посочения в решението начин и режим на лични отношения. Не се спори, че детето е гръцки гражданин и живее в Република Гърция заедно с баща си-настоящия ответник, също гръцки гражданин, а майката е българска гражданка, каквато е и настоящата ищца, като двете живеят в Република България. Следователно, обичайното местопребиваване на детето и страните е на територията на различни държави-членки на ЕС.

Действително, в случая е налице правен спор относно частноправни отношения с международен елемент, по смисъла на чл.1, ал.2 КМЧП. Тук обаче следва да се има предвид, че съгласно чл.3, ал.1 КМЧП, разпоредбите на този кодекс не засягат уредбата на частноправните отношения с международен елемент, установена в международен договор, в друг международен акт в сила за Република България или в друг закон. Следователно, нормите на КМЧП се прилагат дотолкова, доколкото за определени частноправни отношения липсва уредба от правото на Европейския съюз или други международни договори. При това положение и тъй като настоящото дело касае лични отношения с непълнолетно дете между лица, които са граждани на държави-членки на ЕС, то при преценката за компетентността на българския съд да разгледа правния спор приложение намира Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност. Посочения Регламент има директно действие и се ползва с приоритет над вътрешното законодателство по силата на чл.5, ал.4 от Конституцията на РБ и чл.3, ал.1 КМЧП.

В нормата на чл.1, § 2, б.“а“, вр. § 1, б.“б“ от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. е посочен обхвата на същия – прилага се по граждански дела, отнасящи се и до правото на лични



отношения с дете, като съгласно чл.2, т.10 от Регламента, терминът „право на лични отношения" означава включването по специално на правото да се води детето на място, различно от неговото обичайно пребиваване за ограничен период от време. Тук следва да се отбележи, че в Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. правото на лични отношения с дете не е изрично ограничено само до родителите, поради което същият намира приложение и по отношение на гражданските дела, отнасящи се до правото на лични отношения на детето и с неговия разширен семеен кръг, в т.ч. баба и дядо.

Разпоредбата на чл.8 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. посочва кога държава-членка е компетентна да разгледа дело, свързано с родителската отговорност и с правото на лични отношения – ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава-членка по времето, когато съдът е сезиран, като тази норма се прилага при спазване на условията на чл.9, чл.10 и чл.12. Следователно, компетентността следва да бъде определена, съобразно обичайното местопребиваване на детето към момента на подаване на исковата молба, ако не са налице посочените в Регламента изключения.

По делото е безспорно е, че към момента на подаване на исковата молба, а и далеч преди този момент, непълнолетното дете Х. Б. живее при баща си в Република Гърция, от което следва извода, че същото има обичайно местопребиваване на територията на тази държава-членка. В случая, не е налице хипотезата на чл. 9 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. за запазване на компетентността по предишно обичайно местопребиваване, тъй като и предишното местоживее на детето е на територията на Република Гърция, не е налице и хипотезата на чл.10 от Регламента – спора не касае случай на отвлечане на дете, като не са налице и предпоставките за пророгация на компетентността по чл.12, § 3 от същия Регламент – детето е гръцки гражданин и родителските права се упражняват от бащата, който е гръцки гражданин с обичайно местопребиваване в Република Гърция. След като посочените изключения в Регламента не са налице за настоящия казус, то компетентността на съда следва да се определи по чл.8 от Регламента – съобразно обичайното местопребиваване на детето, което е в Република Гърция, поради което спорът следва да се разгледа от тази държава-членка.

С оглед горното и съобразно предвижданията на Регламент (ЕО) № 2201/2003 г., въззивната инстанция намира, че настоящото дело не попада в международната компетентност на българския съд и ПРС не е компетентен да разгледа така предявения иск за определяне режим на лични отношения с дете. Релевантен за този извод е не фактът, че ищцата е български гражданин, а фактът, че детето има обичайно местопребиваване в Република Гърция, където пребивава и бащата-ответник, на когото е възложено упражняването на родителските права. Същият критерий – обичайното местопребиваване на детето е заложен и в нормата на чл.85, ал.2 КМЧП, но в случая разпоредбите на КМЧП не намират приложение, предвид уредбата с Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. Въззивният съд намира обаче, че неправилното позоваване от районния съд на КМЧП не променя извода му за липса на компетентност да разгледа делото, поради което не е основание за отмяна на обжалваното определение.



Предвид изложените съображения и съвпадане изводите на двете инстанции, БОС намира, че обжалваното определение е правилно и следва да бъде потвърдено.

Мотивиран от горното, Бургаският окръжен съд

ОПРЕДЕЛИ:

ПОТВЪРЖДАВА Определение от 02.12.2016 г., постановено по гр.д.№ 618/2016 г. по описа на Районен съд – гр.Поморие, с което производството по делото е прекратено, поради липса на международна компетентност.

Определението подлежи на обжалване пред Върховния касационен съд в едноседмичен срок от връчването му на страните (чл.274, ал.3, т.1 ГПК).

4.5. Определение № 287/20.06.2018 г. по частно гр. дело № 1323/2017 г. на ВКС, IV ГО

Върховният касационен съд на Република България, четвърто гражданско отделение, в закрито заседание на осемнадесети юни през две хиляди и осемнадесетата година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: БОЙКА СТОИЛОВА

ЧЛЕНОВЕ: МИМИ ФУРНАДЖИЕВА

ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ

като изслуша докладваното от съдия Фурнаджиева ч.гр.д. № 1323 по описа на четвърто гражданско отделение на съда за 2017 г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 278, ал. 1, вр. чл. 274, ал. 3, т. 1 ГПК.

Образувано е по частна касационна жалба на Н. П. В., с адрес в [населено място], представлявана от адв. Е. М., против определение № VI-338 от 21 февруари 2017 г., постановено по ч.гр.д. № 65 по описа на окръжния съд в [населено място] за 2017 г., с което е потвърдено определение № 473 от 2 декември 2016 г., постановено по гр.д. № 618/2016 г. по описа на районния съд в [населено място], с което е прекратено производството по делото, образувано по иск по чл. 128 от Семейния кодекс за определяне на режим на лични отношения между баба и внуче, поради липса на компетентност на българския съд да разгледа спора.

Производството по делото е спряно с определение № 265 от 20 май 2017 г. на основание чл. 631, ал. 1 ГПК поради отправеното преюдициално запитване до Съда на ЕС по въпроса следва ли понятието „право на лични отношения“, използвано в чл. 1, § 2, б. а) и чл. 2, т. 10 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, да се тълкува като приложимо не само за отношенията родители-деца, но и за отношенията с други близки, различни от родителите, а именно баба и дядо. С решение на съда от 31 май 2018 г. по дело C-335/17 Съдът на ЕС даде отговор на поставения въпрос, поради което се налага производството по делото да бъде възобновено.

В частната жалба се навеждат доводи за неправилност и незаконосъобразност на въззивното определение. Твърди се, че съдът при неправилно приложение разпоредбите на Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. относно компетентността,



признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, е достигнал до извод, че не е компетентен да реши спора относно правото на личните отношения между баба и нейния внук. За ирелевантно се сочи обичайното местопребиваване на детето като критерий за определянето на подсъдността, тъй като същият е въведен с цитирания регламент, който се прилага само при определянето на лични отношения между родители и деца, но не и между баба и внук. В подкрепа на изложеното се изтъква, че бабата и дядото не са субекти на родителската отговорност, поради което и като крайна последица приложение следва да намери разпоредбата на чл. 4, ал. 1 КМЧП, според която българският съд е компетентен винаги, когато ищецът е български гражданин, какъвто е и настоящият случай. В изложение на основанията за допускане на касационното обжалване се поставят правни въпроси, които според частната жалбоподателка са от значение за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото.

С обжалваното определение е съобщено, че с искова молба на В., предявена против Г. Д. Б., гръцки гражданин, с адрес в [населено място], окръг О., Гърция, е поискано от съда на основание чл. 128, ал. 1 СК да бъде определен на ищцата режим на лични отношения с непълнолетното й внуче – Х. Б., отделно от режима на майката. Прието е, че се касае за правен спор относно частноправни отношения с международен елемент и доколкото страни по спора са граждани на държави – членки на ЕС, приложим е Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, като съдът се е основал и на директното действие на регламента и примата на законодателството на ЕС над националното право. Посочено е, че в нормата на чл. 1, § 2, б. „а“, вр. § 1, б. „б“ от регламента е очертан обхватът му на действие – прилага се по граждански дела, отнасящи се и до правото на лични отношения с дете, като съгласно чл. 2, т. 10 терминът „право на лични отношения“ означава включването по-специално на правото да се води детето на място, различно от неговото обичайно пребиваване за ограничен период от време, като същият не е изрично ограничен само до родителите, а включва и отношенията на детето с неговия разширен семеен кръг – включително бабата и дядото. При тези съображения съдът е достигнал до извод, че съгласно чл. 8 от регламента международната компетентност по тази категория дела се определя според обичайното местопребиваване на детето към момента на сезиране на съда, което в случая е в Гърция, поради което компетентен да разгледа повдигнатия спор е гръцкият съд.

К. съд в настоящия си състав намира, че поставеният от касатора правен въпрос приложим ли е Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, в случаите, в които не се касае за отношения родител – дете, а за хипотези с трети лица (баба и дядо), каквато хипотеза регламентът всъщност не предвижда изрично, е включен в предмета на делото и е от значение за решаването на спора, тъй като е обусловил извода на въззивния съд за липса на компетентност на българския съд по иск по чл. 128 СК за определяне на режим на лични отношения между баба и дядо и внуче.



Налице са основанията за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК, поради което касационно обжалване на въззивното определение следва да се допусне.

С определение № 265 от 29 май 2017 г., постановено по настоящото дело, касационният съд в настоящия си състав, с оглед значението на поставените въпроси относно допустимото сезиране на българския съд по искането по чл. 128 СК в случаите, когато детето е с обичайно местопребиваване в друга държава – членка, по реда на чл. 267, ал. 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз /ДФЕС/ отправи преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз по въпроса следва ли понятието „право на лични отношения“, използвано в чл. 1, § 2, б. а) и чл. 2, т. 10 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, да се тълкува като приложимо не само за отношенията родители – деца, но и за отношенията с други близки, различни от родителите, а именно баба и дядо. С решение на Съда на Европейския съюз, първи състав, от 31 май 2018 г. по дело С-335/2017 г. с предмет преюдициалното запитване, отправено от Върховния касационен съд по настоящото дело, се приема, че понятието „право на лични отношения“, посочено в чл. 1, § 2, б. а) и чл. 2, т. 7 и 10 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, трябва да се тълкува в смисъл, че включва правото на лични отношения на дядото и бабата с техните внуци.

Вторият въпрос: в случай, че се приеме, че регламентът е приложим и в отношенията прародители (баба и дядо) – дете, то в коя от предвидените в него хипотези попадат случаите на предявен от баба и дядо иск за определяне режим на лични отношения с тяхното внуче, е фактически и кои точно правила на регламента следва да се приложат зависи от конкретните факти по делото, съобразно които ще се приложат и различните описани хипотези в неговите разпоредби, поради което въпросът не може да намери унифициран отговор в производството по чл. 274, ал. 3 ГПК, вр. чл. 290 ГПК. С оглед отговора на първия въпрос е достатъчно да се заключи, че приложение намира Глава II, Раздел II относно родителската отговорност като се вземе предвид широкото тълкуване на това понятие, дадено с решението на Съда на Европейския съюз и приложимостта му спрямо отношенията между баба и дядо и внуче.

Въз основа на възприетия отговор на поставения от жалбоподателката правен въпрос, по съществуващото на делото настоящият състав намира следното.

Частната жалба е неоснователна.

Не е спорно по делото, че с решение № 4/237/14-664/2016 на първоинстанционния съд в О., Гърция е прекратен бракът между М. К. К. и Г. Б., като с това решение родителските права върху роденото от брака им на 8 април 2002 г. в Д., окръг Е., Гърция, дете Х. Б., са предоставени на бащата, а на майката са определени лични контакти и срещи с детето. До развода на съпрузите ищцата – майка на М. К. и баба на детето Х. Б., е живяла с дъщеря си в Гърция, където помагала за отглеждането на внучето си повече от две години, от което произтича и силната ѝ привързаност към него. Посочените обстоятелства са заявени и в



исквата молба, с която е сезиран първоинстанционният съд по настоящия спор. От изложените данни е видно, че от своето раждане до момента на сезиране на районния съд в [населено място], детето Х. Б. е живяло в Гърция, където следователно е и неговото обичайно местопребиваване. По делото не се сочат и излагат факти, които да бъдат подведени в някои от особените хипотези на компетентност, извън общата, уредени в разпоредбите на ч. 9 – 11 от регламента или в случаите на пророгация на компетентност по чл. 12 от същия. Посоченото налага да се приеме, че приложима е уредената в чл. 8, § 1 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. обща компетентност, според която разпоредба съдилищата на държава-членка са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако то има обичайно местопребиваване в тази държава-членка по времето, когато съдът е сезиран. Предвид установеното, че детето е с обичайно местопребиваване в Гърция, компетентен по иска за определяне на лични отношения между ищцата Н. В. и нейното внуче Х. Б., е съдът в Гърция. Като образувано по недопустим иск, поради липсата на компетентност на българските съдилища, делото правилно е било прекратено. Възприемайки този извод, и въз основа на чл. 17 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, окръжният съд в [населено място] е постановил правилно определение, което следва да бъде оставено в сила.

Мотивиран от изложеното, Върховният касационен съд, състав на четвърто гражданско отделение,

ОПРЕДЕЛИ :

ВЪЗОБНОВЯВА производството по делото.

ДОПУСКА касационно обжалване на определение № VI-338 от 21 февруари 2017 г., постановено по ч. гр.д. № 65 по описа на окръжния съд в [населено място] за 2017 г.

ОСТАВЯ В СИЛА определение № VI-338 от 21 февруари 2017 г., постановено по ч.гр.д. № 65 по описа на окръжния съд в [населено място] за 2017 г.

4.6. Протоколно определение от 08.10.2018 г. по гр. дело № 14188/2016 г. на Районен съд – Варна, 41. състав

СЪДЪТ намира, че са налице предпоставките по чл.60, ал.2 от Правилника за администрацията в съдилищата - съделителите не са внесли разноските за извършване на експертиза за оценка на допусната до делба вещ, поради което делото следва да бъде внесено в архив. При внасяне на необходимите разноски ще бъде възобновено производството по делото.

Предвид горното, **СЪДЪТ**

ОПРЕДЕЛИ:

ДА СЕ ПРЕДАДЕ на служба „Архив“ при ВРС гр.д.№ 14188/2016 г. по описа на ВРС, 41 състав и да се счита статистически за свършено на основание чл.60, чл.2 и ал.3 от ПАС.



5. Определение на председателя на Съда от 16 януари 2018 г., РМ, С-604/17

5.1. Коментар на определението – Илияна Папазова

Контекст и нужда от преюдициалното тълкувателно запитване:

Отправено е от състав на Върховен касационен съд в хода на частно производство, с правно основание чл.274, ал.3 ГПК, образувано въз основа на частна касационна жалба, подадена срещу въззивно определение на Пловдивски окръжен съд, с което е потвърдено определение на Районен съд Пловдив за отхвърляне на направено искане за прекратяване на производството по делото поради липса на международна компетентност на българския съд да се произнесе по съединен с иск за развод спор за родителска отговорност по отношение на роденото от брака дете, което има обичайно местопребиваване на територията на друга държава членка на Европейския съюз и не са налице предпоставки за пророгация на компетентност.

Запитването се отнася до тълкуване на Регламент № 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност и касае неговото материално приложно поле. Касае материя, свързана със съдебно сътрудничество по граждански дела.

Фактите са следните:

Страните са български граждани, които имат обичайно местопребиваване на територията на Република Франция. Установили са се там, след като са сключили брак в Република България на 16.07.2007 г., а детето им е родено на 14.11.2008 г. Съвместно са живели до 2013 г., след което отношенията им са се влошили и съпрузите са се разделили, като и тримата са останали във Франция, но майката и детето живеят отделно от бащата. Майката е предявила иск за развод, без произнасяне по въпроса за вината, поради дълбоко и непоправимо разстройство на брака. С него са съединени претенции за предоставяне упражняването на родителските права на майката, за определяне на мерки за лични отношения с бащата, за издръжка и промяна на фамилното име.

Ответникът е направил възражение за международна некомпетентност на българския съд да разгледа делото и желае прекратяване на производството.

Районният съд е приел, че е компетентен да се произнесе по предявените иски, на основание чл.3,§1 б.“б“ от Регламент ЕО/2201/2003, като се е позовал на националното право /чл.322, ал.2 ГПК/, съгласно което при иск за развод, когато от брака има ненавършили пълнолетие деца, той е длъжен да се произнесе по въпросите за родителските права, мерките за лични отношения и издръжката.

Това определение е потвърдено от въззивния съд.

В частната касационна жалба, с оглед препращането, съдържащо се в нормата на чл.274, ал.3 ГПК към чл.280 ГПК, касационният жалбоподател поставя въпроса: Компетентен ли е



българският съд да разгледа съединен с иск за развод спор за родителската отговорност, когато роденото от брака дете има обичайно местопребиваване на територията на друга държава членка на Европейския съюз и не са налице предпоставки за пророгация на компетентност.

Доколкото формулираният въпрос изисква тълкуване на разпоредбите на чл.3,§1 б.“б“ от Регламент ЕО/2201/2003, а задължително тълкуване на тези разпоредби може да даде само Съдът на Европейския съюз, съставът на ВКС е отправил преюдициално запитване, което е формулирал по следния начин:

„Допуска ли Регламент ЕО/2201/2003 разглеждането на дела, свързани с родителската отговорност, без да са налице предпоставките по чл.8 и чл.12 от Регламента от съд на държава-членка, който е компетентен да разгледа делото за развод, по силата на чл.3 от Регламента, когато националното право на съответната държава-членка го задължава служебно да се произнесе по упражняването на родителските права, мерките на лични отношения, издръжката и ползването на семейното жилище, заедно с иска за развод?“

С определението, с което е отправено искането за преюдициално тълкувателно заключение е направено и искане, същото да бъде разгледано по реда на спешното производство, на основание чл.107 от Процедурния правилник на Съда, тъй като се засягат интереси на ненавършило пълнолетие дете. Това искане не е уважено, но Съдът е постановил акта си само три месеца, след като е изготвено от българския съд сезиращото питане.

Интерес представляват посочените причини, поради които запитващата юрисдикция е отправила запитването си към Съда на ЕС.

Касационният състав е посочил, че е налице установена съдебна практика /която е цитирал и на която са се позовали първата и въззивната инстанции/, съгласно която при посочените факти, компетентен да разгледа спора е българският съд. Той, обаче, не споделя тази съдебна практика. При това положение, може да постанови акт в обратния смисъл на установената практика, но това би „създадо несигурност в правораздавателната система“, защото ще се създаде противоречива съдебна практика. Възможна опция е и сезирането на Общото събрание на Гражданска колегия на Върховния касационен съд, но за да бъде дадено тълкуване, което да е задължително за всички, това следва да е направено от единственият съд, който е компетентен да тълкува разпоредбите на европейското право, а именно - Съдът на ЕС, до когото следва да се отправи запитването за тълкуване.

Определение на Съда на Европейския съюз:

Съдът се е произнесъл с определение /не с решение/, по предложение на съдията-докладчик, като се е позовал на чл.99 от Процедурния си правилник, без да е уточнил дали счита, че „преюдициалният въпрос е идентичен с въпрос, по който той вече се е произнесъл, отговорът се налага недвусмислено от съдебната практика или отговорът не оставя място за разумно съмнение“.

В съответствие с доктрината на полезния отговор, Съдът на ЕС е преформулирал поставения въпрос по следния начин:



„Дали Регламент ЕО/2201/2003 следва да се тълкува в смисъл, че съд на държава членка, който е компетентен да разгледа на основание чл.3, параграф 1, буква б/ от Регламента иск за развод между двама съпрузи, които са граждани на тази държава членка, е компетентен да се произнесе и относно упражняването на родителските права, правото на лични отношения и задължението за издръжка към детето на съпрузите, когато същото има обичайното си местоживееене в друга държава членка и необходимите условия за предоставяне на тази компетентност на този съд по силата на членове 8 и 12 от посочения регламент не са изпълнени?“

Първият въпрос, който Съдът на ЕС е разгледал е дали спорът по главното производство попада в приложното поле на Регламент ЕО/2201/2003? Дал е положителен отговор на основание чл.1, параграф 1 и чл.1, параграф 2, буква а/, като е съобразил, че страните спорят относно правото на упражняване на родителските права и правото на лични отношения с детето, което попада в понятието „родителска отговорност“, по смисъла на чл.2, т.7 от Регламента.

По отношение на компетентността за произнасяне в областта на родителската отговорност Съдът е посочил, че съгласно чл.8, параграф 1 от Регламент ЕО/2201/2003 компетентен е съдът на държава членка, в която детето има обичайно местопребиваване по времето, когато съдът е сезиран. Тази разпоредба се прилага „при спазване на условията на членове 9, 10 и 12“. В случая счита, че чл.12 от Регламент ЕО/2201/2003 е единственият, който би могъл да се приложи в главното производство, по силата на параграф 1 от тази разпоредба. Съдилищата на държава членка, които са компетентни по силата на чл.3 от този регламент по подадена молба за развод, са компетентни и по всички въпроси, които се отнасят до родителската отговорност, свързани с тази молба, само ако поне единият от съпрузите притежава родителска отговорност за детето и компетентността на тези съдилища е била изрично или на какъвто и да е друг недвусмислен начин приета от съпрузите или от носителите на родителската отговорност, към момента на сезиране на съда и е във висш интерес на детето. Следователно, съд на държава членка, който е компетентен по силата на чл.3 от този регламент да се произнесе по подадена молба за развод между двама съпрузи, които са граждани на държава членка, не е компетентен да се произнесе относно правото на упражняване на родителските права и правото на лични отношения с детето на съпрузите, когато по дело като процесното, същото има – към момента на сезиране на този съд – обичайното си местопребиваване в друга държава членка, по смисъл на чл.8, параграф 1 от Регламент ЕО/2201/2003 и необходимите условия по силата на чл.12 от Регламент ЕО/2201/2003 не са изпълнени.

Относно искането за издръжка:

По принцип, съгласно чл.1, параграф 3, буква д/, задълженията за издръжка са изключени от приложното поле на Регламент ЕО/2201/2003.



Изключение може да се изведе от чл.3, буква г/ от Регламент № 4/2009, предвиждаща, че компетентна да се произнесе по иски за издръжка е юрисдикцията, която е компетентна по силата на закона на съда да разгледа иск за родителска отговорност, когато искането за издръжка е акцесорно спрямо този иск, освен ако тази компетентност не се основана единствено на гражданството на една от страните. В приложение на тази разпоредба, Съдът извежда извода си, че компетентната юрисдикция по силата чл.8, параграф 1 от Регламент ЕО/2201/2003 е компетентна да се произнесе и по искането за издръжка, което е акцесорно за иска за родителска отговорност /решение от 12.11.2014г., L.,C-656/13/.

Отговорът на поставеният въпрос е:

Регламент ЕО/2201/2003 на Съвета от 27.12.2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент ЕО № 1247/2000, трябва да се тълкува в смисъл, че съд на държава членка, който е компетентен да се произнесе по силата на член 3, параграф 1, буква б/ от този регламент по молба за развод между двама съпрузи, които са граждани на тази държава членка, не е компетентен да се произнесе относно правото на упражняване на родителските права и правото на лични отношения с детето на съпрузите, когато същото има към момента на сезиране на този съд обичайното си местопребиваване в друга държава членка и необходимите условия за предоставяне на тази компетентност на този съд по силата на член 12 от посочения регламент не са изпълнени, като се има пред вид и фактът, че и от обстоятелствата по делото в главното производство не следва, че тази компетентност би могла да се основе на членове 9, 10 или 15 от същия регламент. Този съд не отговаря и на условията, предвидени в от чл.3, буква г/ от Регламент № 4/2009 на Съвета от 18.12.2008г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка, за да се произнесе по искането за издръжка.“

Значение за националното право:

1. Независимо, че за СЕС отговорът на поставения въпрос „не оставя място за разумно съмнение“, в практиката на българските съдилища до този момент съществуваше колебание по въпроса за компетентния съд, който следва да се произнесе по иск, попадащ в областта на „родителската отговорност“, по смисъла на чл.2, т.7 от Регламент ЕО/2201/2003, когато същият е съединен с иск за развод между български граждани и роденото от брака дете има обичайно местопребиваване на територията на друга държава членка на Европейския съюз. Това колебание произтичаше от спецификата на националното право /конкретно нормата на чл.322, ал.2 ГПК/, съгласно което с брачните иски задължително се предявяват и разглеждат исковите за упражняване на родителските права, личните отношения и издръжката на децата, ползването на семейното жилище, издръжката между съпрузите и фамилното име. След постановяване на Определение от 16.01.2018г. по дело С-604/17, това колебание отпадна, като вече е ясно, че по исковите, попадащи в областта на „родителската отговорност“, по смисъла на чл.2, т.7 от



Регламент ЕО/2201/2003, дори и когато са съединени с иск за развод между български граждани, но роденото от брака дете има обичайно местопребиваване на територията на друга държава членка на Европейския съюз, компетентен да се произнесе е единствено съдът на държавата членка по обичайното местопребиваване на детето, освен ако необходимите условия по силата на чл.12 от Регламент ЕО/2201/2003 не са изпълнени.

2. Посочен е редът, по който следва да се разсъждава при определяне на компетентния съд, по правилата на Регламент ЕО/2201/2003. Първо се преценя дали спорът по главното производство попада в приложното поле на Регламента. След това се намира приложимата разпоредба относно компетентността. Ако тя предвижда приложимост на предвидени допълнителни условия, се проверява дали някое от тях е налице. След съобразяване на приложимостта им към главното производство, се извежда извода за компетентния съд.

3. Задълженията за издръжка са изключени от приложното поле на Регламент ЕО/2201/2003.

Процесуална история:

Доколкото питането е отправено преди произнасяне по допустимостта на подадената частна касационна жалба, след връщане на делото от Люксембург, съставът на Върховният касационен съд е постановил окончателния си акт, с който е допуснал касационно обжалване и частично е оставил в сила акта на въззивния съд досежно оставяне без уважение искането за прекратяване на производството по предявения иск за развод и за промяна на фамилното име на съпругата. В останалата част въззивното определение е отменено и вместо това е постановено друго, с което е прекратено производството по предявените претенции относно предоставяне на родителските права на майката, определяне на мерки за лични отношения между детето и бащата и за заплащане на издръжка от бащата поради международна некомпетентност на българския съд.

5.2. Определение № 496/20.10.2017 г. по частно гр. дело № 3801/2017 г. на ВКС, IV ГО

Върховният касационен съд на Република България, четвърто гражданско отделение, в закрито съдебно заседание на осемнадесети октомври две хиляди и седемнадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Борислав Белазелков

ЧЛЕНОВЕ: Борис Илиев

Димитър Димитров

като разгледа докладваното от Борис Илиев ч.гр.д.№ 3801/ 2017 г., за да постанови определението, взе предвид следното :

Върховният касационен съд е сезиран с частна касационна жалба на Р. А. Ф. срещу определение на Пловдивски окръжен съд № 1617 от 30.06.2017 г. по ч.гр.д.№ 1350/ 2017 г, с което е потвърдено определение на Пловдивски районен съд от 03.05.2017 г. по гр.д.№ 9480/



2015 г. и по този начин е отхвърлено искането на частния касатор за прекратяване на производството по делото поради липса на международна компетентност на българския съд.

Жалбоподателят оспорва въззивното определение като незаконосъобразно с аргументи, че то почива на неправилно тълкуване на разпоредбите на Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. Поставя въпрос компетентен ли е българският съд да разгледа съединен с иска за развод спор за родителска отговорност, когато роденото от брака дете има обичайно местопребиваване на територията на друга държава–членка на Европейския съюз и не са налице предпоставките за пророгация на компетентност.

Така формулираният въпрос изисква тълкуване на разпоредбите на чл.3, чл.8-чл.12 от Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. Задължително тълкуване на тези разпоредби може да даде само Съда на Европейския съюз, а доколкото настоящето производство ще приключи с необжалваем акт, касационният съд е длъжен да отправи преюдициално запитване (чл.267 ал.3 ДФЕС) по въпроса: „Допуска ли Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. разглеждането на дела, свързани с родителска отговорност, без да са налице предпоставките по чл.8 и чл.12 от Регламента от съд на държава – членка, който е компетентен да разгледа дело за развод по силата на чл.3 от Регламента, когато националното право на съответната държава членка го задължава служебно да се произнесе по упражняването на родителските права, мерките на лични отношения, издръжката и ползването на семейното жилище заедно с иска за развод?“.

I. Запитваща юрисдикция:

Върховен касационен съд на Република България.

Република България, [населено място], [улица],

II. Страни в главното производство и техните представители.

II.1. Ищец: А. С. Е. – Ф., Е. [ЕГН], Република България, [населено място], [улица].

Процесуален представител: адвокат А. Н. Г., Република България, [населено място], [улица] тел. ...;

Процесуалният представител е посочен от страната като съдебен адресат, комуто да се връчват всички призовки и съобщения в производството.

II.2. Ответник: Р. А. Ф., Е. [ЕГН], Е.-а.-П., [улица], Република Франция.

Процесуален представител: адвокат П. Д. Б., [населено място], [улица], тел. ...

Процесуалният представител е посочен от страната като съдебен адресат, комуто да се връчват всички призовки и съобщения в производството.

III. Предмет на главното производство и относими факти:

III.1. Предявен е иск за развод без произнасяне по въпроса за вината за дълбокото и непоправимо разстройство на брака. С него са съединени претенции за предоставяне на майката на правото да упражнява родителските права по отношение на роденото от брака дете М. Р. Ф. ([дата на раждане]); за определяне на мерки за лични отношения между детето и бащата; за заплащане на издръжка от бащата на детето в размер 200 лв месечно; за промяна във фамилното име на съпругата.



В отговора срещу исковата молба ответникът Р. Ф. изрично оспорва компетентността на българския съд да разгледа делото и прави искане за прекратяване на производството. Евентуално, ако възражението му не бъде уважено, прави искане за прекратяване на брака по вина на ищцата; за предоставяне нему на родителските права по отношение на детето М., за определяне на мерки за лични отношения между детето и майката; за осъждане на майката да заплаща месечна издръжка на детето в размер 200 лв.

III.2. Страните по делото са български граждани с обичайно местопребиваване на територията на Република Франция, сключили са брак на 16.06.2007 г. в Република България. След сключването на брака заминават за Република Франция, където се установяват да живеят и където на 14.11.2008 г. се ражда детето им М.. Обитавали са наето жилище до месец август 2013 година, когато отношенията между тях станали нетърпими и последвала раздяла на съпрузите. Детето останало с майката, като по нейните твърдения след раздялата бащата не е търсил личен контакт с него. По твърдения на бащата, съпругата му не позволява осъществяване на срещи между него и детето. Понастоящем страните са разделени и живеят в различни населени места в Република Франция. Ищцата е предявила иска, по който е образувано настоящето производство, пред районния съд в [населено място], България.

По отвода на ответника за международна некомпетентност на българския съд, Пловдивски районен съд е приел, че след като е компетентен по иска за развод съгласно чл.3 пар.1 б.Б от Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г., той се явява компетентен да реши и въпросите, свързани с родителската отговорност, независимо че обичайното местопребиваване на детето е в Република Франция. Съдът се позовал на националното право, според което при иск за развод, когато от брака има ненавършили пълнолетие деца, произнасянето по въпросите за родителските права, мерките на лични отношения и издръжката, е негово безусловно служебно задължение. Затова с определение № 4177/ 03.05.2017 г. по гр.д.№ 9480/ 2015 г. Пловдивски районен съд отхвърлил искането на ответника за прекратяване на производството по делото.

По жалба на ответника срещу това определение е образувано ч.гр.д.№ 1350/ 2017 г. на Пловдивски окръжен съд. С определение № 1617/ 30.06.2017 г. въззивната инстанция потвърдила обжалвания пред нея първоинстанционен акт като посочила, че „не следва да се дава преимущество на обстоятелството, че роденото от брака дете има постоянно местопребиваване в друга държава – членка”. Позовала се и на практика на Върховния касационен съд (определения на ВКС по ч.гр.д.№ 647/ 2010 г., III г.о. и по ч.гр.д.№ 4035/ 2014 г., IV г.о.), задължителна за нея, в която въпросът е разрешен по същия начин.

По жалба на ответника срещу определение № 1617/ 30.06.2017 г. по ч.гр.д.№ 1350/2017 г. на Пловдивски окръжен съд е образувано настоящето производство пред Върховния касационен съд.

IV. Относими правни норми:

IV.1. Национално материално право:

Семеен кодекс, Обн. ДВ бр.47 от 23.06.2009 г., последно изм. и доп. бр. 74 от 20.09.2016 г.



Развод поради разстройство на брака

Чл. 49. (1) Всеки от съпрузите може да иска развод, когато бракът е дълбоко и непоправимо разстроен.

(2) Съдът напътва съпрузите към помирение чрез медиация или друг способ за доброволно уреждане на спора.

(3) С решението за допускане на развода съдът се произнася и относно вината за разстройството на брака, ако някой от съпрузите е поискал това.

(4) При всяко положение на делото съпрузите могат да изложат пред съда споразумение относно всички или някои от последиците на развода.

(5) Съдът утвърждава споразумението по ал. 4, след като провери дали са защитени интересите на децата. Съдът може да поиска становище от дирекция "Социално подпомагане".

Чл. 59. (1) При развод съпрузите по общо съгласие решават въпросите относно отглеждането и възпитанието на ненавършилите пълнолетие деца от брака в техен интерес. Съдът утвърждава споразумението по реда на чл.49 ал.5.

(2) Ако не се постигне споразумение по ал. 1, съдът служебно постановява при кого от родителите да живеят децата, на кого от тях се предоставя упражняването на родителските права, определя мерките относно упражняването на тези права, както и режима на личните отношения между децата и родителите и издръжката на децата.

(3) Определянето на режима на личните отношения между родителите и децата включва определяне на период или на дни, в които родителят може да вижда и взема децата, включително през училищните ваканции, официалните празници и личните празници на детето, както и по друго време.

(4) Съдът решава въпросите по ал. 2, след като прецени всички обстоятелства с оглед интересите на децата като: възпитателските качества на родителите, полаганите до момента грижи и отношение към децата, желанието на родителите, привързаността на децата към родителите, пола и възрастта на децата, възможността за помощ от трети лица - близки на родителите, социалното обкръжение и материалните възможности.

(5) Размерът на издръжката трябва да осигури условията на живот на детето, които е имало преди развода, освен ако това би създавало особени затруднения на дължащия издръжка родител.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Съдът изслушва родителите, както и децата при условията на чл. 15 от Закона за закрила на детето, взема становище от дирекция "Социално подпомагане" и ако е уместно, изслушва и други лица. При данни, че е налице родителско отчуждение, съдът изслушва вещо лице - психолог.

(7) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) По изключение, ако интересите на децата налагат това, съдът може да постанови те да живеят при дядо и баба или в семейство на други роднини или близки, с тяхно съгласие. Ако това не е възможно, детето се настанява в приемно семейство, в специализирана институция, посочени от дирекция



"Социално подпомагане" или му се предоставя социална услуга - резидентен тип. Във всички случаи съдът определя подходящ режим на лични отношения между детето и родителите.

(8) При необходимост съдът определя подходящи защитни мерки за осигуряване на изпълнение на решението по ал. 2 и 7 като:

1. осъществяване на личните отношения в присъствието на определено лице;
2. осъществяване на личните отношения на определено място;
3. поемане на разходите за пътуване на детето, а ако е необходимо - и на лицето, което го придружава.

(9) Ако обстоятелствата се изменят, съдът по молба на единия от родителите, по искане на дирекция "Социално подпомагане" или служебно може да измени постановените по-рано мерки и да определи нови.

(10) Решението по ал. 2 не препятства предприемането на мерки за закрила на детето по Закона за закрила на детето.

IV.2. Национално процесуално право.

Граждански процесуален кодекс, Обн. ДВ бр.59 от 20 Ю. 2007 г., последно изм. бр.63 от 04.08.2017 г.

Обжалване с частна жалба

Чл. 274 (1) Срещу определенията на съда могат да бъдат подавани частни жалби:

1. когато определението прегражда по-нататъшното развитие на делото, и
2. в случаите, изрично посочени в закона.

(2) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Когато определенията по ал. 1 са постановени от апелативен съд, те подлежат на обжалване с частна жалба пред Върховния касационен съд, а когато са постановени от окръжен съд като въззивна инстанция – пред съответния апелативен съд. Определенията по ал. 1, постановени от състав на Върховния касационен съд, подлежат на обжалване пред друг състав на същия съд.

(3) Когато са налице предпоставките на чл. 280, ал. 1, на обжалване с частна жалба пред Върховния касационен съд подлежат:

1. определенията на въззивните съдилища, с които се оставят без уважение частни жалби срещу определения, преграждащи по-нататъшното развитие на делото;
2. определения, с които се дава разрешение по същество на други производства или се прегражда тяхното развитие.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Не подлежат на обжалване определенията по дела, решенията по които не подлежат на касационно обжалване.

Приложно поле

Чл. 280 (1) На касационно обжалване пред Върховния касационен съд подлежат въззивните решения, в които съдът се е произнесъл по съществен материалноправен или процесуалноправен въпрос, който е:

1. решен в противоречие с практиката на Върховния касационен съд;
2. решаван противоречиво от съдилищата;



3. от значение за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото.

Допускане на касационното обжалване.

Чл. 288. Върховният касационен съд се произнася по допускане на касационното обжалване с определение в закрито заседание в състав от трима съдии.

Разглеждане на касационната жалба

Чл. 290. (1) Жалбата се разглежда от тричленен състав на Върховния касационен съд в открито заседание.

(2) Върховният касационен съд проверява правилността на въззивното решение само по посочените в жалбата основания.

Уеднаквяване на практиката

Чл. 291. Когато въззивното решение е постановено при противоречива практика, Върховният касационен съд:

1. посочва с мотивирано решение практиката в кое от противоречивите решения смята за правилна; в този случай той постановява решение по делото въз основа на тази практика;

2. когато приеме, че в решенията практиката е неправилна, посочва с мотивирано решение защо е неправилна; в този случай той постановява решение, като тълкува закона въз основа на обстоятелствата по делото;

3. когато приеме, че практиката в противоречивите решения е неприложима към висящия спор, посочва с мотивирано решение защо е неприложима; в този случай той постановява решение, като тълкува закона въз основа на обстоятелствата.

Изчерпателност на основанията.

Чл. 322. (1) При иск за развод ищецът трябва да предяви всички основания за дълбокото и непоправимо разстройство на брака. Непосочени основания, настъпили и станали известни на съпруга до приключване на устните състезания, не могат да послужат като основание за предявяване на нов иск за развод.

(2) Всички брачни искове може да се съединяват помежду си. С тях задължително се предявяват и разглеждат исковете за упражняване на родителските права, личните отношения и издръжката на децата, ползването на семейното жилище, издръжката между съпрузите и фамилното име.

(3) Разпоредбите на ал. 1 и 2 се прилагат и за ответника относно исковете, които той е могъл да предяви.

ЗАКОН за съдебната власт, обн., ДВ бр.64 от 07.08.2007 г., последно изм. и доп., бр.65 от 11.08.2017 г.

Чл. 124. (1) При противоречива или неправилна практика по тълкуването и прилагането на закона се приема тълкувателно решение от общото събрание на:

1. наказателната, гражданската или търговската колегия във Върховния касационен съд;
2. гражданската и търговската колегии във Върховния касационен съд;



3. (нова – ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 9.08.2016 г.) наказателната, гражданската и търговската колегия във Върховния касационен съд;

4. (предишна т. 3 – ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 9.08.2016 г.) колегия във Върховния административен съд;

5. (предишна т. 4 – ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 9.08.2016 г.) колегиите във Върховния административен съд.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 9.08.2016 г.) При противоречива или неправилна съдебна практика между Върховния касационен съд и Върховния административен съд общото събрание на съдиите от съответните колегии на двете съдилища, включително командированите, приемат съвместно тълкувателно постановление.

Чл. 130. (1) (Доп. – ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 9.08.2016 г.) Тълкувателните решения и тълкувателните постановления се приемат и обявяват в тримесечен срок от постъпване на искането, а при особена правна сложност – до 6 месеца.

(2) Тълкувателните решения и тълкувателните постановления са задължителни за органите на съдебната и изпълнителната власт, за органите на местното самоуправление, както и за всички органи, които издават административни актове.

IV.3. Право на Европейския съюз.

Регламент (ЕО) 2201/ 2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителска отговорност.

Член 3

Обща компетентност

1. Компетентни да разглеждат дела, свързани с развод, законна раздяла на съпрузите и унищожаване на брака, са съдилищата на държавата-членка,

а) на чиято територия:

— съпрузите имат обичайно местопребиваване, или

— съпрузите са имали последното обичайно местопребиваване, ако един от тях все още живее там, или

— ответникът има обичайно местопребиваване, или

— в случай на обща искова молба и единият от съпрузите има обичайно местопребиваване, или

— ищецът има обичайно местопребиваване, ако той е живял там поне една година непосредствено преди предявяването на иска, или

— ищецът има обичайно местопребиваване, ако е живял там поне шест месеца непосредствено преди предявяването на иска и е гражданин на въпросната държава-членка или, ако се отнася до О. к. или И., има „domicile” там;

б) чиито граждани са двамата съпрузи, или ако се отнася до О. к. или И., където те имат „domicile”.

Член 8



Обща компетентност

1. Съдилищата на държава-членка са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава-членка по времето, когато съдът е сезиран.

2. Параграф 1 се прилага при спазването на условията на членове 9, 10 и 12.

Член 12

Пророгация на компетентност

1. Съдилищата на държавите-членки, които са компетентни по силата на член 3 по молбите за развод, законна раздяла и унищожаване на брака са компетентни по всички въпроси, които се отнасят до родителската отговорност, свързани с тази молба, когато:

а) поне единият от съпрузите притежава родителска отговорност за детето;

и

б) компетентността на съдилищата е била изрично или по друг недвусмислен начин приета от съпрузите или от носителите на родителска отговорност, към момента на сезирането на съд, и е във висш интерес на детето.

2. Компетентността по параграф 1 се прекратява когато:

а) решението, с което се допуска или отхвърля молбата за развод, законна раздяла или унищожаване на брака, влезе в сила;

б) в случаите, когато производството по отношение на родителската отговорност е все още висящо към датата по смисъла на буква а), решението по това производство е станало окончателно;

в) производствата по смисъла на букви а) и б) са приключили по друга причина.

3. Съдилищата на държавите-членки също са компетентни по отношение на родителската отговорност в производството, което е различно от това по смисъла на параграф 1, когато:

а) детето има основна връзка с тази държава-членка и особено по силата на факта, че единият от носителите на родителската отговорност има обичайното си местопребиваване в тази държава-членка, или че детето е гражданин на тази държава-членка;

и

б) компетентността на съдилищата е била изрично или по друг недвусмислен начин приета от съпрузите или от носителите на родителска отговорност, към момента на сезирането на съда и е във висш интерес на детето.

V. Мотиви за отправяне на преюдициалното запитване

V.1. Особеност на българското национално право е, че Общото събрание на съдиите от наказателната, гражданската или търговската колегия на Върховния касационен съд, в съответния формат според материята, от кръга на която е поставеният за тълкуване въпрос, могат да издават решения за уеднаквяване на противоречива съдебна практика. Издадените тълкувателни решения са задължителни за всички държавни органи и съдилища, включително



за състави на Върховния касационен съд, разрешаващи конкретни правни спорове (чл.130 ал.2 ЗСВ).

V.2. Касационното производство по граждански дела в Република България е уредено като двуфазно. В първата фаза се разглежда въпроса дали да се допусне разглеждане на касационната жалба по същество. Съгласно чл.280 ал.1 ГПК, касационният състав може да допусне обжалването само по поставен от касатора правен въпрос, който е разрешен във въззивното решение в противоречие с практиката на Върховния касационен съд, който се разрешава противоречиво от съдилищата или който има значение за точното прилагане на закона и развитието на правото. В решението по касационната жалба, преди да разреши конкретния правен спор, с който е сезиран, съставът на Върховния касационен съд дава отговор по въпроса, по който е допуснал касационното обжалване.

V.3. С издадено на 19.02.2010 г. Тълкувателно решение № 1 по тълкувателно дело № 1/ 2009 г., Общото събрание на съдиите от гражданска и търговска колегия на Върховния касационен съд извърши задължително тълкуване на разпоредбите от Гражданския процесуален кодекс за касационното обжалване. Според това тълкуване, постановените по реда на чл.274 ал.3 ГПК и чл.290 ГПК съдебни актове от състави на Върховния касационен съд съставляват задължителна съдебна практика по отношение на разрешените, дадени в отговор на правния въпрос, по който касационното обжалване е допуснато. Прие се, че тези разрешения обвързват всички други съдилища да тълкуват закона по същия начин, както го е изтъквал съставът на Върховния касационен съд. Това не важи за другите състави на Върховния касационен съд, които могат да приемат друго тълкуване, в който случай въпросът се отнася за разрешаване до съответното Общо събрание.

V.4. По реда на чл.274 ал.3 ГПК състави на Върховния касационен съд са постановили определения по приложението на Регламент (ЕО) 2201/ 2003 и по конкретно по въпроса, поставен в настоящето производство: Когато българският съд е сезиран с иск за развод от съпрузи, които са български граждани, но имат обичайно местопребиваване в друга държава – членка, а от брака има ненавършили пълнолетие деца, също с обичайно местопребиваване в друга държава – членка, компетентен ли е сезираният съд да реши и въпросите, свързани с родителската отговорност. С определения на ВКС по ч.гр.д.№ 647/ 2010 г., III г.о., ч.гр.д.№ 4035/ 2014 г., IV г.о., ч.гр.д.№ 5551/ 2015 г., III г.о., (последното с позоваване на решение на С. по дело С-656/13) е даден отговор, че правилото за наличие на връзка между обичайното местопребиваване на детето и държавата - членка, в която ще се разглежда спора, "не намира приоритет". Когато съпрузите са български граждани, компетентният съд по въпросите, свързани с родителската отговорност, се определя по отново по правилата на чл.3 от Регламента по "силата на привличането". Това е така, защото при иск развод между съпрузи, от чиито брак има ненавършили пълнолетие деца, съдът е длъжен служебно да се произнесе по тези въпроси по силата на националното материално и процесуално право.

V.5. Като се позовават на тази (задължителна за тях) съдебна практика, първоинстанционните и въззивните български съдилища прогласяват, че са международно компетентни да разгледат въпросите, свързани с родителска отговорност при предявен пред тях



иск за развод от български граждани дори когато детето е с обичайно местопребиваване в чужбина и не са налице условията по чл.12 от Регламент (ЕО) 2201/ 2003 за пророгация на компетентност.

V.6. Настоящият състав на Върховния касационен съд може да постанови определение в обратния смисъл, но в такъв случай ще се създаде несигурност в правораздавателната система, защото за нивозите съдилища ще съществува противоречива практика. Едни от тях ще могат да се позоват на практиката, според която са длъжни при предявен иск за развод, по който са компетентни съгласно чл.3 пар.1 б.Б от Регламент (ЕО) 2201/ 2003, да се произнесат и по въпросите, свързани с родителската отговорност, макар да не са налице предпоставките по чл.12 от Регламент (ЕО) 2201/ 2003 за пророгация на компетентност. Други съдилища ще могат да прекратяват производството по въпросите за родителската отговорност, като също се позоват на задължителна за тях съдебна практика. Така създадената несигурност и неяснота по приложението Регламент (ЕО) 2201/ 2003 няма да може да бъде отстранена чрез отнасяне на въпроса до Общото събрание на съдиите от гражданска колегия на Върховния касационен съд, защото неговият акт би дал задължително за всички в Република България тълкуване. Задължително тълкуване на разпоредби от европейското право обаче е компетентен да даде единствено Съда на Европейския съюз.

VI. Преюдициален въпрос и становище по него.

VI.1. Релевантният въпрос, по който настоящата юрисдикция счита за необходимо да поиска преюдициално заключение от Съда на Европейския съюз е „Допуска ли Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. разглеждането на дела, свързани с родителска отговорност, без да са налице предпоставките по чл.8 и чл.12 от Регламента от съд на държава – членка, който е компетентен да разгледа дело за развод по силата на чл.3 от Регламента, когато националното право на съответната държава членка го задължава служебно да се произнесе по упражняването на родителските права, мерките на лични отношения, издръжката и ползването на семейното жилище заедно с иска за развод?“.

VI.2. Становището на запитващата юрисдикция е, че без да са налице условията по чл.12 от Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г., компетентният да се произнесе съд по иска за развод между съпрузи – граждани на държавата членка, пред който е предявен иска, не е компетентен и по въпросите за родителската отговорност. По тези въпроси компетентен е единствено съда по обичайното местопребиваване на детето и обратното не може да бъде прието въз основа на разпоредби от националното право. Правото на Европейския съюз е интегрирано в националните правни системи на държавите – членки и има примат, поради което компетентност на националния съд въз основа на собственото му право, което не съответства на Регламента, не може да бъде обосновано.

VII. Основания за разглеждане на преюдициалното запитване по реда на спешното производство.

Запитващата юрисдикция счита, че са налице предпоставките по чл. 107 от Процедурния правилник на Съда на Европейския съюз Преюдициалното заключение се иска по въпрос, който



засяга интересите на ненавършило пълнолетие дете. На настоящия етап не са събрани доказателства в подкрепа на твърденията на страните, но сами по себе си тези твърдения са показателни за застрашения интерес на детето. Бащата заявява, че майката пречатства контактите между него и детето, а майката – че бащата изобщо не търси такъв контакт. В интерес на детето е този спор да бъде разрешен максимално бързо, за да може в рамките на постановени от съда мерки то да осъществява пълноценни отношения и с двамата си родители.

По изложените съображения съдът

ОПРЕДЕЛИ :

ОТПРАВЯ ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ до Съда на Европейския съюз по въпроса: „Допуска ли Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. разглеждането на дела, свързани с родителска отговорност, без да са налице предпоставките по чл.8 и чл.12 от Регламента от съд на държава – членка, който е компетентен да разгледа дело за развод по силата на чл.3 от Регламента, когато националното право на съответната държава членка го задължава служебно да се произнесе по упражняването на родителските права, мерките на лични отношения, издръжката и ползването на семейното жилище заедно с иска за развод?“.

ПРЕДЛАГА на Съда на Европейския съюз преюдициално запитване да се разгледа по реда на спешното производство.

СПИРА производството по ч.гр.д.№ 3801/ 2017 г. по описа на Върховния касационен съд, IV гражданско отделение, до произнасяне на Съда на Европейския съюз.

Определението не подлежи на обжалване.

5.3. Определение № 53/31.01.2018 г. по частно гр. дело № 3801/2017 г. на ВКС, IV ГО

Върховният касационен съд на Република България, четвърто гражданско отделение, в закрито съдебно заседание на двадесет и четвърти януари две хиляди и осемнадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Борислав Белазелков

ЧЛЕНОВЕ: Борис Илиев

Димитър Димитров

като разгледа докладваното от Борис Илиев ч.гр.д.№ 3801/ 2017 г., за да постанови определението, взе предвид следното:

Производството е по чл.274 ал.3 т.2 ГПК вр. чл.28 изр.2 КМЧП.

Образувано е по частна касационна жалба на Р. А. Ф. срещу определение на Пловдивски окръжен съд № 1617 от 30.06.2017 г. по ч.гр.д.№ 1350/ 2017 г, с което е потвърдено определение на Пловдивски районен съд от 03.05.2017 г. по гр.д.№ 9480/ 2015 г. и по този начин е отхвърлено искането на частния касатор за прекратяване на производството по делото поради международна некомпетентност на българския съд.

Жалбоподателят поддържа, че въззивното определение е незаконосъобразно, тъй като почива на превратно тълкуване на разпоредбите на Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. Неправилно



съдът намерил, че компетентността му по иска за развод обуславя и правото му да разгледа и реши спора за родителската отговорност по отношение на роденото по време на брака дете. Счита, че щом обичайното местопребиваване на детето е на територията на друга държава – членка на Европейския съюз, българският съд е длъжен да прекрати производството по иска за развод пред себе си. Моли определението, с което прекратяването е отказано, да бъде отменено, а като основание за допускането му до касационен контрол повдига процесуалноправните въпроси компетентен ли е българският съд да разгледа иск за развод, когато и двамата съпрузи имат обичайно местопребиваване на територия на друга държава членка, както и компетентен ли е българският съд да разгледа съединен с иска за развод въпрос за родителска отговорност, когато детето има обичайно местопребиваване на територията на друга държава – членка на Европейския съюз. Според него по разрешаването на тези въпроси има противоречива съдебна практика.

Ответната страна А. С. Е. – Ф. оспорва жалбата като излага съображения в подкрепа на мотивите на обжалвания акт.

Частната жалба е допустима, а са налице и предпоставките за допускане на обжалваното определение до касационен контрол.

Пред Пловдивски районен съд производството е образувано по искова молба, подадена от А. С. Е. – Ф. срещу Р. А. Ф., предявен е иск за развод без произнасяне по въпроса за вината за дълбокото и непоправимо разстройство на брака. С този иск са съединени претенции за предоставяне на майката на правото да упражнява родителските права по отношение на роденото от брака дете М. Р. Ф. ([дата на раждане]); за определяне на мерки за лични отношения между детето и бащата; за заплащане на издръжка от бащата на детето в размер 200 лв месечно; за промяна във фамилното име на съпругата. В отговора срещу исковата молба ответникът Р. Ф. изрично е оспорил компетентността на българския съд да разгледа делото и е направил искане за прекратяване на производството. Съдът приел, че страните по делото са български граждани с обичайно местопребиваване на територията на Република Франция. Сключили са брак на 16.06.2007 г. в Република България, след което са заминали за Република Франция, където са се установили и живеят и понастоящем. На 14.11.2008 г. от брака им се родило детето М., което от момента на раждането си е живяло с родителите си в Република Франция и където живее понастоящем. През месец август 2013 година съпрузите се разделили, като детето останало с майката. При тази фактическа обстановка съдът от първа инстанция отхвърлил възражението на ответника за международна некомпетентност на българския съд като приел, че след като е компетентен по иска за развод съгласно чл.3 пар.1 б.Б Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г., той се явява компетентен да реши и въпросите, свързани с родителската отговорност, независимо че обичайното местопребиваване на детето е в Република Франция. С обжалваното в настоящето производство въззивно определение процесуалното решение на първата инстанция е потвърдено. Окръжният съд се солидаризирал с нейните мотиви и допълнително посочил, че е налице обвързваща съдебна практика, според която не следва да се дава преимущество на обстоятелството, че роденото от брака дете има постоянно местопребиваване в друга държава – членка. Щом родителите са български граждани и са



предявили иск за развод пред съд в България, този съд е длъжен служебно да се произнесе по въпросите за родителските права, мерките на лични отношения и издръжката на ненавършилите пълнолетие родени от брака деца. Въззивният съд се позовал на определения на ВКС по ч.гр.д.№ 647/ 2010 г., III г.о. и по ч.гр.д.№ 4035/ 2014 г., IV г.о., като посочил, че практиката по тези актове е задължителна за него.

С оглед тези мотиви на въззивната инстанция, поставеният като основание за допускане на касационното обжалване правен въпрос „Компетентен ли е българският съд да разгледа съединен с иска за развод въпрос за родителска отговорност, когато детето има обичайно местопребиваване на територията на друга държава – членка на Европейския съюз” обуславя обжалваното определение. Той не се разрешава противоречиво от съдилищата, тъй като по него практиката е уеднаквена от Върховния касационен съд с посочените във въззивното определение актове. Въпросът обаче има значение за точното прилагане на закона и развитието на правото, поради което касационното обжалване следва да бъде допуснато.

Разрешаването на процесуалноправния въпрос изисква тълкуване на разпоредбите на Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. и тъй като задължително тълкуване на разпоредби от европейското право е компетентен да даде единствено Съда на Европейския съюз, по настоящето дело е поискано издаването на преюдициално заключение от него. С определение на Съда (шести състав) от 16.01.2018 г. по дело С-604/17 е прието, че Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. на Съвета от 27.11.2003 г. следва да се тълкува в следния смисъл: Съд на държава членка, който е компетентен да се произнесе по молба за развод съгласно чл.3 пар.1 б.”Б” Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г., не е компетентен да се произнесе относно правото на лични отношения с детето на съпрузите, ако същото има към момента на сезирането му обичайно местопребиваване в друга държава – членка и не са изпълнени условията за предоставяне на компетентност по чл.9, 10, 12 или 15 Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. Този съд не е компетентен и по иска за издръжка, съгласно Регламент /ЕО/ 4/ 2009 г. на Съвета от 18.12.2008 г.

В настоящето производство по процесуалноправния въпрос, по който касационното обжалване се допуска, не може да бъде дадено тълкуване, различно от това на Съда на Европейския съюз (чл.267 пар.1 б.”Б” ДФЕС). Регламентите са актове с общо приложение във всички държави – членки и разпоредбите им имат приоритет пред нормите от българското законодателство, които задължават съда при иск за развод и наличие на ненавършили пълнолетие деца служебно да се произнесе по родителските права, мерките на лични отношения и издръжката. Поради това не може да се обоснове компетентност на сезирания съд да разреши споровете за родителска отговорност „по силата на привличането” и с аргументи от разпоредби, съдържащи се в СК и ГПК.

Обжалваното определение разрешава поставения въпрос (що се касае до съединените с иска за развод претенции, свързани с родителската отговорност и издръжката) по противоположен начин в сравнение с тълкуването на Съда на Европейския съюз, поради което се явява процесуално незаконосъобразно. Българският съд е компетентен да се произнесе по иска за развод между български граждани с обичайно местопребиваване в чужбина, но ако от брака има непълнолетно дете, чието обичайно местопребиваване е на територията на друга



държава членка, той не е компетентен да се произнесе по споровете за родителска отговорност и издръжка на детето, ако не са налице условията по чл.9, 10 12 или 15 Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г., съответно чл.3 б."Г" или чл.5 Регламент /ЕО/ 4/ 2009 г. Съгласно чл.8 Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. по споровете за родителска отговорност е компетентен съдът на държавата, в която е обичайното местопребиваване на детето, а съгласно чл.3 б."А" и „Б" Регламент /ЕО/ 4/ 2009 г. спорът за издръжката е подведомствен на съда по обичайното местопребиваване на вискателя или на ответника.

По настоящето производство е установено, че обичайното местопребиваване на ищцата и ответника е на територията на друга държава – членка, но те и двамата са български граждани, поради което сезираният съд в П. е компетентен да се произнесе по иска за развод и за промяна във фамилиното име на съпругата, съгласно чл.3 пар.1 б."Б" Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. В тази част обжалваното определение е правилно. Същият съд обаче не е компетентен да се произнесе по споровете за родителската отговорност, тъй като детето на страните по делото има обичайно местопребиваване в Република Франция и съгласно чл.8 Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. делата по такива спорове са подведомствени на френския съд. Не са налице обстоятелства, които да обуславят запазена компетентност на българския съд поради местене на детето (чл.9) или поради отвличането му (чл.10), нито има акт за прехвърляне на компетентност от френски съд (чл.15). Поророгация на компетентност по чл.12 ал.1 Регламент /ЕО/ 2201/ 2003 г. също няма, тъй като не е налице условието по б."Б" – тя да е приета от страните недвусмислено към момента на сезирането на българския съд. Такова приемане няма, защото ответникът изрично е направил възражение за международна некомпетентност на съда в П. с отговора срещу исковата молба. Спорът по съединения иск за издръжката на детето също не е подведомствен на българския съд, тъй като не са налице предпоставките по чл.3 Регламент /ЕО/ 4/ 2009 г., а ответникът изрично е оспорил компетентността на Пловдивски районен съд (чл.5). Поради това обжалваното определение следва да бъде отменено в частта, в която съдът е отхвърлил искането за прекратяване на производството по исковете за упражняване на родителските права, мерките за лични отношения и издръжката и в тази част производството да бъде прекратено.

По изложените съображения Върховният касационен съд

ОПРЕДЕЛИ :

ДОПУСКА касационно обжалване на въззивно определение на Пловдивски окръжен съд № 1617 от 30.06.2017 г. по ч.гр.д.№ 1350/ 2017 г.

ОСТАВЯ В СИЛА въззивно определение на Пловдивски окръжен съд № 1617 от 30.06.2017 г. по ч.гр.д.№ 1350/ 2017 г в частта му, в която е потвърдено определение на Пловдивски районен съд от 03.05.2017 г. по гр.д.№ 9480/ 2015 г за оставяне без уважение искането на Р. А. Ф. за прекратяване на производството по делото по предявения срещу него от А. С. Е. – Ф. иск за развод и за промяна на фамилиното й име.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



НАЦИОНАЛЕН
ИНСТИТУТ НА
ПРАВОСЪДИЕТО



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ОТМЕНЯ въззивно определение на Пловдивски окръжен съд № 1617 от 30.06.2017 г. по ч.гр.д.№ 1350/ 2017 г, и потвърденото с него определение на Пловдивски районен съд от 03.05.2017 г. по гр.д.№ 9480/ 2015 г в останалата част и вместо това ПОСТАНОВЯВА:

ПРЕКРАТЯВА производството по съединените с иска за развод, предявен от А. С. Е. – Ф. против Р. А. Ф., претенции за предоставяне на майката на правото да упражнява родителските права по отношение на роденото от брака дете М. Р. Ф. ([дата на раждане]); за определяне на мерки за лични отношения между детето и бащата; за заплащане на издръжка от бащата на детето в размер 200 лв месечно, поради международна некомпетентност на българския съд.

Определението не подлежи на обжалване.



VII. Преюдициални запитвания в областта на конкуренцията и държавните помощи

1. Общ преглед – Александър Корнезов

В областта на конкуренцията и държавните помощи, българските юрисдикции са отправили три преюдициални запитвания в разглеждания период, които повдигат важни въпроси, надхвърлящи по значение конкретните производства, по които са отправени.

Две от тях, отправени от Софийски районен съд, съединени от Съда на ЕС в решение от 23 ноември 2017 г., ЧЕЗ Електро България и Фронтекс Интернешънъл, С-427/16 и С-428/16, поставят системен въпрос за правораздаването в България, а именно съответствието с правото на ЕС, и по-конкретно с член 101, параграф 1 ДФЕС, и с Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност, на разпоредбата на чл. 78, ал. 5 от ГПК, съгласно която „ако заплатеното от страната възнаграждение за адвокат е прекомерно съобразно действителната правна и фактическа сложност на делото, съдът може по искане на насрещната страна да присъди по-нисък размер на разноските в тази им част, но не по-малко от минимално определения размер съобразно чл. 36 от Закона за адвокатурата.“ Поводът е искането за присъждане от СРС в рамките на заповедно производство на адвокатско възнаграждение под минимално определения размер от Висшия адвокатски съвет. С други думи, СРС поставя въпроса за съобразността на минималните адвокатски и юрисконсултски хонорари с правото на ЕС и по-конкретно с чл. 101 ДФЕС, което несъмнено е много важен въпрос и засяга огромен кръг от дела, както и ценообразуването на адвокатските възнаграждения изобщо.

Преюдициалните запитвания обаче разкриват и известни пропуски, които затрудняват Съда на ЕС да даде полезен отговор на запитващата юрисдикция. На първо място, по същество, СРС не излага съображения по въпроса дали минималната тарифа за адвокатските възнаграждения, визирана в чл. 36 от Закона за адвокатурата, би могла да попадне в обхвата на чл. 101 (3) ДФЕС, който позволява разпоредбите по първия параграф да бъдат обявени за неприложими в определени случаи. Така, макар и преюдициалното заключение да е ясно в смисъл, че минималните адвокатски възнаграждения може да представляват нарушение на чл. 101, ал.1 ДФЕС, Съдът на ЕС е принуден да остави на националния съд да прецени дали въпросния минимален размер може да бъде оправдан по реда на чл. 101 (3) ДФЕС, ако отговаря на легитимни цели и се свежда до това, което е необходимо, за да се осигури изпълнението на тези цели. На националния е оставена обаче грижата да провери тези условия. Това именно се дължи на липсата на адекватна информация по този въпрос в преюдициалното запитване. При възобновяване на производството на национално ниво, където под въпрос е присъждането на адвокатско възнаграждение под минимално установения размер, съдът се ограничава до това да присъди възнаграждението в поискания размер, без да излага обаче никакви мотиви, нито да спомене дори решението на Съда на ЕС. Тоест, изглежда, че СРС имплицитно приема, че



минималният размер на адвокатските възнаграждения, установен от Висшия адвокатски съвет, нарушава чл. 101(1) ДФЕС, без обаче да направи преценка за съответствието им с чл. 101(3) ДФЕС.

На второ място, формулирането и мотивирането на някои от преюдициалните въпроси, не е оптимално. Така например Съдът на ЕС отхвърля като недопустим въпроса, свързан със съвместимостта на националната уредба с чл 56, ал. 1 ДФЕС, тъй като обстоятелствата по спора във всичките си аспекти са свързани само с една държава членка, т.е. липсва трансграничен елемент. Освен това, налага се Съдът на ЕС да преформулира някои въпроси: например СРС поставя въпроса противоречи ли разпоредбата на чл. 78, ал. 5 ГПК на чл. 101, ал.1 ДФЕС. Въпросът би следвало да се постави от перспективата на правото на ЕС, а именно следва ли чл. 101, ал. 1 ДФЕС да се тълкува в смисъл, че допуска разпоредба като тази на чл. 78, ал. 5 ГПК.

Другото запитване, по което Съдът на ЕС постанови решение на 28 февруари 2018 г., ЗПТ, С-518/16, касае областта на държавните помощи и е отправено от Софийски градски съд в рамките на образувано от търговско дружество производство за ангажиране на отговорността на държавата за вреди, причинени от Народното събрание, Върховния административен съд и Националната агенция за приходите. Това запитване се отличава с това, че в него за първи път български граждански съд сезира Съда на ЕС с преюдициално запитване за валидност, в случая на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент (ЕО) № 1998/2006, за който се твърди, че противоречи на член 35 ДФЕС. За трудността на делото е показателен фактът, че генералният адвокат (вж. заключение на генералния адвокат Wathelet от 29 ноември 2017 г.) и Съдът на ЕС стигат до противоположни изводи. Съгласно въпросната разпоредба от регламента (в относимата към фактите редакция) предвижда, че регламентът „се прилага към помощите, предоставяни на предприятия от всички сектори, с изключение на: [...] г) помощите за дейности, свързани с износ за трети страни или държави членки, по-конкретно — помощите, пряко свързани с изнасяните количества, със създаването и функционирането на дистрибуторски мрежи или с други текущи разходи по експортната дейност;“, а чл. 35 ДФЕС забранява количествените ограничения на износа между държавите членки, както и всички мерки с равностоен ефект. Съдът уточнява, че член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 се отнася до износа за трети страни или държави членки, член 35 ДФЕС се прилага само за движението на стоки между държавите членки и следователно в частта, в която се отнася до износа за трети страни, член 1, параграф 1, буква г) от Регламента не може да бъде в противоречие с член 35 ДФЕС. Що се отнася за износа за държави членки, генералният адвокат счита, че въпросната разпоредба засяга повече стоките, които напускат пазара на държавата членка на износа, отколкото пускането в продажба на стоките на националния пазар и че по този начин тя създава дискриминация между икономическите дейности в зависимост от това дали са експортно ориентирани, или не. Съдът не се съобразява със заключението на генералния адвокат и постановява, че предвидената във въпросната разпоредба от регламента забрана на помощите, дори когато тези помощи не превишават прага de minimis, сама по себе си няма ефект върху търговията, доколкото просто изисква от държавите членки да не отпускат определен вид помощи. Следователно тази разпоредба не може да представлява забрана от



член 35 ДФЕС мярка с равностоен ефект на количествено ограничение на износа. На базата на ясният отговор в решението на Съда на ЕС, националните инстанции отхвърлят иска без затруднения при тълкуването на правото на ЕС.

2. Решение от 23 ноември 2017 г., ЧЕЗ Електро България и Фронтекс Интернешънъл, С-427/16 и С-428/16

2.1. Коментар на решението – Андрей Георгиев

Контекст и нужда от преюдициалното запитване:

Делото е образувано по две преюдициални запитвания, отправени от Софийския районен съд в рамките на заповедни дела, като и двата въпроса са свързани с разноските по тези дела.

По първото дело – С-427/16 – „ЧЕЗ електро България“ АД е поискано издаване на заповед за изпълнение срещу потребител, като претендира заплащане на сумата от 60 лева за адвокатско възнаграждение. Националният съд констатира, че тази сума е под предвидения адвокатски хонорар за този вид дела съгласно Наредба № 1/2014 г. на Висшия адвокатски съвет за минималните размери на адвокатските възнаграждения, като по мнението на запитващия съд той няма право да присъжда или намалява адвокатско възнаграждение в по-нисък от посочения размер, ако спазва разпоредбата на чл. 78, ал. 5 ГПК. Освен това според състава на Софийския районен съд, доколкото се иска и присъждане на данък върху добавената стойност върху адвокатското възнаграждение, § 2а от посочената наредба на Висшия адвокатски съвет на практика увеличава размера на данъка върху хонорарите на регистрираните по ЗДДС адвокати, тъй като изисква, по мнението на запитващия съд, първоначалният хонорар да се определи след увеличаване на тарифата от основните разпоредби на наредбата с размера на ДДС, и върху така получения хонорар отново да се начисли по-висока ставка на ДДС.

По второто дело – С-427/16 – „Фронтекс България“ ЕАД, отново дружеството е заявител в заповедно производство срещу потребител, като се представлява от юрисконсулт. Поради това заявителят претендира и изплащане на възнаграждение за юрисконсулта си, което по мнението на запитващия съд при тогава действащата редакция на чл. 78, ал. 9 ГПК е било равно на адвокатското. Софийският районен съд изразява съмнения, че това правило е съвместимо с правилата за конкуренция на вътрешния пазар, и ако това е така, намира, че не следва да присъжда юрисконсултско възнаграждение в производството пред себе си.

Поради това Софийския районен съд задава следните въпроси:

„1) Противоречи ли член 101, параграф 1 ДФЕС (забраната за предотвратяването, ограничаването или нарушаването на конкуренцията) на разпоредбата на член 36, алинея 2 от Закона за адвокатурата, съобразно която сдружение на предприятия, осъществяващи свободна професия (Висшият адвокатски съвет) разполага с дискрецията предварително да определя минималните размери на цените на предоставяните от тези предприятия услуги (адвокатските възнаграждения), въз основа на предоставена от държавата компетентност?



2) При положителен отговор на въпрос № 1, противоречи ли разпоредбата на член 78, алинея 5 от ГПК *in fine* (в частта, в която разпоредбата не допуска редуциране на адвокатското възнаграждение по-малко от минимално определения размер) на член 101, параграф 1 ДФЕС?

3) При положителен отговор на въпрос № 1, противоречи ли разпоредбата на член 132, точка 5 от Закона за адвокатурата (с оглед приложението на член 136, алинея 1 от Закона за адвокатурата) на член 101, параграф 1 ДФЕС?

4) Противоречи ли член 56, параграф 1 ДФЕС (забраната за ограничаване свободното предоставяне на услуги) на разпоредбата на член 36, алинея 2 от Закона за адвокатурата?

5) Противоречи ли разпоредбата на член 78, алинея 8 от ГПК на член 101, параграф 1 ДФЕС?

6) Противоречи ли разпоредбата на член 78, алинея 8 от ГПК на Директива [77/249] (от гледна точка на правото на лицата, защитавани от юрисконсулт, да претендират адвокатско възнаграждение)?

7) Противоречи ли разпоредбата на параграф 2а от допълнителните разпоредби на Наредба № 1 на Директива [2006/112], която допуска ДДС да се приема за част от цената на услуга, предоставяна при осъществяване на свободна професия (относно включването на ДДС като част от дължимия адвокатски хонорар)?“

Преюдициалното запитване за пръв път в контекста на българската съдебна практика поставя въпросите за валидността на уредбата на минималните адвокатски хонорари с оглед правилата за защита на конкуренцията в правото на Европейския съюз. Националният съд изрично посочва, че в свои предходни решения – по делата С-94/04 и С-202/04 *Cipolla* и С-35/99 *Arduino*, Съдът на Европейския съюз се е произнасял, че не е недопустимо държавите да определят минимални хонорари на адвокатските услуги, вкл. за процесуално представителство, но в органа, който взема подобно решение, по тези дела са участвали представители на държавата, а съгласно българската правна уредба – чл. 36 от Закона за адвокатурата, минималните ставки на адвокатските хонорари се определят изцяло от Висшия адвокатски съвет като професионална организация на професията без участие на държавата. Според запитващия съд това положение е в противоречие с правилата за конкуренцията в Европейския съюз и забраната за поставяне на ограничения за уговаряне на цени от страна на организации на предприятия съгласно чл. 101 ДФЕС. Поставя се и въпросът дали юрисконсултите следва да имат право да получават възнаграждение като адвокати по правило, определено също от общността на адвокатите, което също би могло да води до ограничаване на свободната конкуренция. Поради това запитването има значение за въпроса за субектите на отговорността за разноси по българското право в общ план и съвместимостта на цялата система от норми за адвокатските възнаграждения и заплащането им като разноси в съдебния процес по българското право с нормите на правото на Европейския съюз.

Решението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза



В решението си Съдът на Европейския съюз отново се занимава с въпроса за допустимостта на въпросите, поставени от Софийския районен съд, като ги разделя на две групи според областта на правните норми, които последният съд приема за относими към въпроса за валидността на българската правна уредба.

На първо място, по зададения от Софийския районен съд четвърти въпрос, с който се иска да бъде даден отговор дали уредбата на минималните размери на адвокатските възнаграждения в България съответства на правилата за свободното предоставяне на услуги (чл. 56 ДФЕС). Съдът на Европейския съюз подчертава трайната си практика, че свободите на движение са уредени с правила, които се прилагат само при трансгранични ситуации в рамките на Съюза, и приема, че доколкото и по двете заповедни дела пред Софийския районен съд не са налице спорове, свързани с факти, настъпили извън България, или чуждестранни лица, то въпросът за прилагането на свободата за предоставяне на услуги не е относим към предмета на споровете пред Софийския районен съд, и в тази част обявява запитването за недопустимо.

По отношение на въпроса за това как националните съдилища следва да прилагат тарифата за минималните адвокатски възнаграждения, Съдът на Европейския съюз изхожда от принципите на правото за защита на конкуренцията, уредени в Договора за функциониране на Европейския съюз (чл. 101 и сл.). Съдът в Люксембург припомня наложения от него принцип, че обвързването на граждани с решенията на една професионална организация, дори когато е наложено от закон или подзаконен акт, е забранено от правото на Съюза, тъй като нарушава принципа на свободната конкуренция с възможност за определяне на цени от всяко отделно конкурентно предприятие. Цитирайки решението си по съединени дела С 184/13-С 187/13, С 194/13, С 195/13 и С 208/13 API и др. Съдът на Европейския съюз все пак приема, че когато професионалната организация, чиито решения ще бъдат обвързващи за всички икономически субекти, изпълнява обществена функция, е допустимо при определени условия нейните решения да имат характер на общи правила. Тези изисквания обаче са строго формулирани: критериите, по които се взема решението за определяне на ценовите равнища, следва да са уредени изчерпателно в закона; същите следва да са ясни, и приложението им следва да бъде контролирано от държавен орган. Изрично е посочено, че последващият съдебен контрол за законосъобразност на решенията относно минималните адвокатски възнаграждения, който се осъществява от Върховния административен съд, не е достатъчен, за да се приеме, че е налице ефективен държавен контрол. Оттук следва и че приетата от Висшия адвокатски съвет Наредба за минималните размери на адвокатските възнаграждения следва да се приеме за споразумение, който може да ограничи конкуренцията в нарушение на чл. 101, пар. 1 ДФЕС.

Все пак се допуска такова ограничение да е допустимо от посочената разпоредба, но само при условие, че националната уредба, която овластява Висшия адвокатски съвет да приема минимални размери на адвокатските хонорари, преследва само и единствено допустима от закона цел и определянето на минимални цени е минималното необходимо действие за постигането на тази цел (проверка за пропорционалност). Установяването дали това е така е предмет на преценка от националния съд. Не е даден отговор на въпроса дали тази преценка следва да се прави с оглед конкретното висящо пред съда дело с оглед защитените интереси или



по принцип за нормативния акт при приемането му, като този въпрос остава открит пред българските съдилища.

По отношение на въпроса дали националната правна рамка, според която на страна, защитавана от юрисконсулт, се заплаща адвокатско възнаграждение, противоречи на правилата на конкуренцията в Европейския съюз, Съдът в Люксембург не намира връзка между подобно правило и начина на определяне на минималните адвокатски възнаграждения от организация на адвокатите. Поради това и липсата на други правила от правото на Съюза, които да уреждат материята на заплащането на разноски за юрисконсулт, е прието, че въпросът следва да се разреши от националното право според дискрецията на държавните законодателни органи.

По третия въпрос, който е относим към данъчното право, Съдът на Европейския съюз подчертава, че данъкът върху добавената стойност (ДДС) не е кумулативен данък, като съгласно 78, първа алинея, буква а) от Директива 2006/112/ЕО данъчната основа не може да включва начислен ДДС. Поради това тълкуване на национална правна уредба, което допуска данъчна основа за определен вид услуга (вкл. адвокатската) да включва ДДС, а върху така формираната основа отново да се начислява ДДС за втори път, е недопустима според правото на Съюза.

Значение за националното право. Последваща процесуална история

След постановяване на решението на Съда на Европейския съюз Софийският районен съд е възобновил разглеждането на двете заповедни производства, като е издал заповеди за изпълнение за поискания от заявителите размер на разноските.

По делото на „Фронтекс интернешънъл“ ЕАД – частно гражданско дело № 9612/2016 г. по описа на 55. състав, по което е издадена заповед за изпълнение на 15.05.2018 г., са дадени указания за предявяване на установителен иск от дружеството, като такъв не е предявен в дадения от съда едномесечен срок и издадената заповед за изпълнение е обезсилена, вкл. и в частта за разноските. В по-нататъшния ход на производството Софийският районен съд въобще не се е занимавал с въпроса за това как следва да се определи и присъди размера на юрисконсултското възнаграждение, като обаче следва да се има предвид, че междуременно е влязло в сила изменение на чл. 78, ал. 8 ГПК (ДВ, бр. 8/2017 г.), което изрично урежда въпроса за размера на юрисконсултските възнаграждения по граждански дела.

По делото на „ЧЕЗ електро България“ АД – частно гражданско дело № 14249/2016 г. по описа на Софийския районен съд, 55. състав, е издадена от друг съдия-докладчик заповед за изпълнение, като Софийският районен съд е приел, без да излага мотиви, че следва да присъди адвокатско възнаграждение на заявителя в размер на 60 лева – под определения от Висшия адвокатски съвет минимум, като същото е присъдено без ДДС в поискания от заявителя размер. Поради това зададеният въпрос относно дължимия се данък върху адвокатското възнаграждение не е бил предмет на разглеждане по делото, като националният съд явно е приел, че такъв не е поискан, и не го е присъдил. След невъзможност за намиране на длъжника в заповедното производство на същия е назначен особен представител, като е образувано



исково дело, по което е постановено Решение № 10606/14.01.2020 г. по гр. дело № 73086/2018 г. на Софийския районен съд, 55. състав, което не е обжалвано и е влязло в сила. По същото не е имало спор за разноските, като отново съдът ги е присъдил в поискания от заявителя в заповедното производство размер, приемайки, че не са доказани разноски в по-висок размер. Не са изложени мотиви дали уговарянето на размер под определения от Висшия адвокатски съвет минимум се отразява на размера на присъденото възнаграждение, а и страните не са поставяли този въпрос.

Извън фактите по конкретните спорове поставеното преюдициално запитване е изключително интересно поради това, че е единственото, което в разглеждания в сборника период засяга въпрос за действието на правилата на конкурентното право в частноправните отношения. Тази област изглежда непозната за повечето български юристи и е оставена като цяло на държавния контрол, въпреки че явно нейното значение е съществено по всяко гражданско дело, по което могат да се поискат разноски.

Поради това решението на Съда на ЕС намира отзвук и в законодателната дейност, като във връзка с него в 44-то Народно събрание група народни представители са внесли на 08.11.2019 г. законопроект със сигнатура 954-01-78, който предвижда няколко изменения в материята на минималните хонорари на адвокатите – на първо място, проектът предвиждаше да отпадне дисциплинарната отговорност на адвокат, който е уговорил с клиента си хонорар под минималния размер. С това обаче се решават по-скоро проблеми на дисциплинарната отговорност на адвокатите, а не по-широкият въпрос как да се определят съдебните разноски и отговорността на насрещната страна за адвокатски хонорар. В тази насока законопроектът предвижда нови критерии към Висшия адвокатски съвет при определяне на минималния размер на хонорарите, но същите отново са по-скоро икономически – вземат се предвид обема и сложността на предоставяната правна помощ, материалния интерес и другите защитавани права и интереси, и отговорността на адвоката – т.е. отново не е посочен онзи обществен интерес, който налага да бъде определен задължителен размер на адвокатските хонорари. Не е предвидено и хонорарите да се определят след преценка на държавен орган. Поради това законопроектът е критикуван от група адвокати с писмо до Народното събрание, регистрирано с вх. № ПГ-0194-С-3/08.01.2020 г. Законопроектът не е бил разгледан в пленарната зала на парламента.

Следва да се отбележи, че след постановяване на решението на Съда на Европейския съюз по коментираните две съединени дела Законът за адвокатурата все пак е изменен (в ДВ, бр. 17/26.02.2021 г.), но не и в насоката да се определят правила за адвокатските възнаграждения. Очевидно изводите на Съда на Европейския съюз за нарушение на правото на Съюза чрез действащите правила за адвокатските възнаграждения не са били взети предвид от законодателя като приоритет в законодателната програма. В тази насока няма и нито един внесен от Министерския съвет законопроект.



2.2. Решение от 23 ноември 2017 г., ЧЕЗ Електро България и Фронтекс Интернешънъл, С-427/16 и С-428/16

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

23 ноември 2017 година

„Преюдициално запитване — Конкуренция — Свободно предоставяне на услуги — Определяне от професионална организация на адвокати на минималните размери на адвокатските възнаграждения — Забрана за съда да присъжда разноси за адвокатски възнаграждения в размер, по-нисък от минималните размери — Национална правна уредба, съгласно която данъкът върху добавената стойност (ДДС) се счита за част от цената на услугата, предоставяна при осъществяване на свободна професия“

По съединени дела С-427/16 и С-428/16

с предмет преюдициални запитвания, отправени на основание член 267 ДФЕС от Софийски районен съд (България) с актове от 26 април 2016 г., постъпили в Съда на 1 август 2016 г., в рамките на производства по дела

„ЧЕЗ Електро България“ АД

срещу

Йордан Коцев (С-427/16),

и

„Фронтекс Интернешънъл“ ЕАД

срещу

Емил Янакиев (С-428/16),

СЪДЪТ (първи състав)

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta, председател на състава, С. G. Fernlund, J.-C. Bonichot, S. Rodin (докладчик) и E. Regan, съдии,

генерален адвокат: N. Wahl,

секретар: M. Aleksejev, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 1 юни 2017 г.,



като има предвид становищата, представени:

- за „ЧЕЗ Електро България“ АД, от К. Крал и К. Стоянова, в качеството на представители,
- за „Фронтекс Интернешънъл“ ЕАД, от А. Грилихес, в качеството на представител,
- за кипърското правителство, от D. Kalli, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от L. Malferrari, I. Zaloguín и П. Михайлова, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на член 56, параграф 1 и член 101, параграф 1 ДФЕС, както и на Директива 77/249/ЕИО на Съвета от 22 март 1977 година относно улесняване на ефективното упражняване от адвокатите на свободата на предоставяне на услуги (ОВ L 78, 1977 г., стр. 17; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 1, стр. 46) и на Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 347, 2006 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 3, стр. 7 и поправки в ОВ L 74, 2011 г., стр. 3, ОВ L 249, 2012 г., стр. 15 и ОВ L 323, 2015 г., стр. 31).

2 Запитванията са отправени в рамките на спор между „ЧЕЗ Електро България“ АД и г-н Йордан Коцев (С-427/16) и на спор между „Фронтекс Интернешънъл“ ЕАД и г-н Емил Янакиев (С-428/16) относно заявления за издаване на заповеди за изпълнение на вземания по-специално за възнаграждения за адвокат и юрисконсулт.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Член 78, първа алинея, буква а) от Директива 2006/112 предвижда:

„Данъчната основа включва следните елементи:

а) данъци, мита, налози и такси с изключение на самия данък върху добавената стойност (ДДС);

[...]“.



4 Съгласно член 1, параграф 1, първа алинея от Директива 77/249:

„Настоящата директива се прилага в рамките на предвидените от нея граници и условия за адвокатската дейност, упражнявана под формата на предоставяне на услуги“.

Българското право

5 Член 78 от Гражданския процесуален кодекс (наричан по-нататък „ГПК“) гласи:

„1. Заплатените от ищеца такси, разноски по производството и възнаграждение за един адвокат, ако е имал такъв, се заплащат от ответника съразмерно с уважената част от иска.

[...]

5. Ако заплатеното от страната възнаграждение за адвокат е прекомерно съобразно действителната правна и фактическа сложност на делото, съдът може по искане на насрещната страна да присъди по-нисък размер на разноските в тази им част, но не по-малко от минимално определения размер съобразно чл. 36 от Закона за адвокатурата.

[...]

8. В полза на юридически лица или еднолични търговци се присъжда и адвокатско възнаграждение, ако те са били защитавани от юрисконсулт“.

6 Съгласно член 36, алинеи 1 и 2 от Закона за адвокатурата:

„1. Адвокатът или адвокатът от Европейския съюз има право на възнаграждение за своя труд.

2. Размерът на възнаграждението се определя в договор между адвоката или адвоката от Европейския съюз и клиента. Този размер трябва да бъде справедлив и обоснован и не може да бъде по-нисък от предвидения в наредба на Висшия адвокатски съвет размер за съответния вид работа“.

7 Член 118, алинея 3 от този закон предвижда:

„За членове на Висшия адвокатски съвет могат да бъдат избирани членове на адвокатски колегии, които имат най-малко 15 години адвокатски стаж“.

8 Член 121, алинея 1 от споменатия закон гласи:

„Висшият адвокатски съвет издава наредбите, предвидени в закона, и приема Етичния кодекс на адвоката“.

9 Съгласно член 132 от същия закон:



„Дисциплинарно нарушение е виновното неизпълнение на задълженията по този закон и Етичния кодекс на адвоката, на наредбите и решенията на Висшия адвокатски съвет и на решенията на адвокатските съвети и общите събрания, както и:

[...]

5. уговаряне на възнаграждение от клиенти, по-ниско от предвиденото в наредбата на Висшия адвокатски съвет за съответния вид работа освен в случаите, когато в този закон и в наредбата е предвидена такава възможност“.

10 Член 1 от Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения (наричана по-нататък „Наредба № 1“) предвижда:

„Размерът на възнаграждението за оказваната от адвоката правна помощ се определя по свободно договаряне въз основа на писмен договор с клиента, но не може да бъде по-малък от определения в тази наредба минимален размер за съответния вид помощ“.

11 Видно от член 7, алинея 5 във връзка с параграф 2, точка 1 от Наредба № 1, минималният размер на адвокатското възнаграждение в случаи като разглежданите в главните производства е 300 лева (BGN) (приблизително 154 EUR).

12 Параграф 2а от допълнителните разпоредби на споменатата наредба гласи:

„За нерегистрираните по Закона за данъка върху добавената стойност адвокати размерът на възнагражденията по тази наредба е без включен в тях данък върху добавената стойност, а за регистрираните дължимият данък върху добавената стойност се начислява върху възнагражденията по тази наредба и се счита за неразделна част от дължимото от клиента адвокатско възнаграждение“.

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

Дело С-427/16

13 „ЧЕЗ Електро България“ АД иска от запитващата юрисдикция издаване на заповед за изпълнение срещу г-н Коцев за вземане по-специално от 60 лева за възнаграждение за адвокат.

14 Тъй като последната сума е по-ниска от предвидения в Наредба № 1 минимален размер, запитващата юрисдикция напомня, че уговарянето на възнаграждение в по-нисък размер от минимално определения в споменатата наредба представлява дисциплинарно нарушение по Закона за адвокатурата. Макар наистина съдът в България да може, ако заплатеното от страната възнаграждение за адвокат е прекомерно съобразно действителната правна и фактическа сложност на делото, да присъди по-нисък размер на разноските в тази им част, този размер все пак не може да е под минимално определения.



15 Запитващата юрисдикция посочва, че случаят по дело C-427/16 се различава от случаите, по които са постановени решенията от 5 декември 2006 г., Cipolla и др. (C-94/04 и C-202/04, EU:C:2006:758), както и от 19 февруари 2002 г., Arduino (C-35/99, EU:C:2002:97). Всъщност българското право предвижда законова делегация, даваща възможност на Висшия адвокатски съвет, чиито членове са само адвокати, избрани от други свои колеги адвокати, да приема минималните размери на адвокатските възнаграждения, без каквато и да било последваща санкция на държавен орган.

16 В това отношение запитващата юрисдикция уточнява, че Висшият адвокатски съвет действа като сдружение на предприятия.

17 Накрая, запитващата юрисдикция добавя, че съгласно параграф 2а от допълнителните разпоредби на Наредба № 1 за нерегистрираните по Закона за данъка върху добавената стойност адвокати размерът на възнагражденията е без включен в тях ДДС. За регистрираните адвокати дължимият ДДС се начислява върху възнагражденията и се счита за неразделна част от дължимото от клиента адвокатско възнаграждение, като го увеличава с 20 на сто, колкото е ставката на ДДС. В резултат на включването на ДДС във възнаграждението отново следва да се начисли нова ставка, тъй като данъчната основа се променя. Запитващата юрисдикция счита, че параграф 2а от допълнителните разпоредби на Наредба № 1 смесва понятията „цена“ на услугата и „данък“ по смисъла на член 1 от Директива 2006/112. Според нея посочените две понятия имат различно основание и визират различни субекти.

Дело C-428/16

18 „Фронтекс Интернешънъл“ ЕАД иска от запитващата юрисдикция издаване на заповед за изпълнение срещу г-н Янакиев за вземане по-специално от 200 лева за възнаграждение за юрисконсулт.

19 Претендираната сума е по-ниска от предвидения в Наредба № 1 минимален размер от 300 лева.

20 Запитващата юрисдикция счита, че работодателите на юрисконсултите осъществяват конкурентна на адвокатската дейност. Поради това възниква въпросът дали разпоредбата от ГПК, която гарантира адвокатско възнаграждение за юрисконсултите, е в съответствие с Директива 77/249, както и с член 101, параграф 1 ДФЕС.

21 При тези обстоятелства Софийски районен съд (България) решава да спре производствата и да постави на Съда следните идентични за двете дела преюдициални въпроси:

„1) Противоречи ли член 101, параграф 1 ДФЕС (забраната за предотвратяването, ограничаването или нарушаването на конкуренцията) на разпоредбата на член 36, алинея 2 от Закона за адвокатурата, съобразно която сдружение на предприятия, осъществяващи свободна професия (Висшият адвокатски съвет) разполага с дискрецията предварително да определя минималните размери на цените на предоставяните от тези предприятия услуги (адвокатските възнаграждения), въз основа на предоставена от държавата компетентност?



2) При положителен отговор на въпрос № 1, противоречи ли разпоредбата на член 78, алинея 5 от ГПК *in fine* (в частта, в която разпоредбата не допуска редуциране на адвокатското възнаграждение по-малко от минимално определения размер) на член 101, параграф 1 ДФЕС?

3) При положителен отговор на въпрос № 1, противоречи ли разпоредбата на член 132, точка 5 от Закона за адвокатурата (с оглед приложението на член 136, алинея 1 от Закона за адвокатурата) на член 101, параграф 1 ДФЕС?

4) Противоречи ли член 56, параграф 1 ДФЕС (забраната за ограничаване свободното предоставяне на услуги) на разпоредбата на член 36, алинея 2 от Закона за адвокатурата?

5) Противоречи ли разпоредбата на член 78, алинея 8 от ГПК на член 101, параграф 1 ДФЕС?

6) Противоречи ли разпоредбата на член 78, алинея 8 от ГПК на Директива [77/249] (от гледна точка на правото на лицата, защитавани от юрисконсулт, да претендират адвокатско възнаграждение)?

7) Противоречи ли разпоредбата на параграф 2а от допълнителните разпоредби на Наредба № 1 на Директива [2006/112], която допуска ДДС да се приема за част от цената на услуга, предоставяна при осъществяване на свободна професия (относно включването на ДДС като част от дължимия адвокатски хонорар)?“.

22 С определение от 14 септември 2016 г. председателят на Съда решава да съедини дела С-427/16 и С-428/16 за целите на писмената и устната фаза на производството и на съдебното решение.

По преюдициалните въпроси

По допустимостта

23 Европейската комисия повдига въпроса за допустимостта на първите шест преюдициални въпроса.

24 Комисията отбелязва, че юрисдикцията не може да приема заповед за изпълнение за сума над действително платената. Освен това според нея фактът, че уговарянето на по-ниско възнаграждение от предвидения в Наредба № 1 минимален размер представлява дисциплинарно нарушение, не се приема от практиката на Съда като валидно основание за искане на преюдициално тълкуване.

25 В това отношение трябва да се направи разграничение между, от една страна, допустимостта на преюдициални въпроси от първи до трети, пети и шести, и от друга страна, допустимостта на четвъртия преюдициален въпрос.

26 На първо място, що се отнася до преюдициални въпроси от първи до трети, пети и шести, следва да се напомни, че в рамките на сътрудничеството между Съда и националните



юрисдикции, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, щом като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (решение от 26 юли 2017 г., Persidera, C-112/16, EU:C:2017:597, т. 23 и цитираната съдебна практика).

27 Следователно въпросите, които са свързани с тълкуването на правото на Съюза и са поставени от националния съд в нормативната и фактическа рамка, която той определя съгласно своите правомощия, и проверката на чиято точност не е задача на Съда, се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 26 юли 2017 г., Persidera, C-112/16, EU:C:2017:597, т. 24 и цитираната съдебна практика).

28 В случая, видно от актовете за преюдициално запитване, възнаграждението за адвокат и юрисконсулт е включено в разноските по делата, по които запитващата юрисдикция трябва да се произнесе.

29 Следователно не е очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на споровете в главните производства и че проблемът е от хипотетично естество.

30 Освен това Съдът не следва да се произнася по тълкуването на национални разпоредби, тъй като това тълкуване попада в изключителната компетентност на националните юрисдикции (решение от 14 юни 2017 г., Online Games и др., C-685/15, EU:C:2017:452, т. 45 и цитираната съдебна практика).

31 В този смисъл въпросът дали запитващата юрисдикция може да приеме заповед за изпълнение за сума над действително платеното възнаграждение е въпрос, който се отнася до националното право, и Съдът не е компетентен да се произнася по него, като преценката му е единствено от компетентността на сезирания със споровете в главните производства национален съд.

32 Поради това преюдициални въпроси от първи до трети, пети и шести са допустими.

33 На второ място, що се отнася до четвъртия преюдициален въпрос, запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 56, параграф 1 ДФЕС не допуска национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която адвокат и негов клиент не могат да договорят възнаграждение в по-нисък от минималния размер, определен с наредба, приета от професионална организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет.



34 В това отношение, доколкото поставеният въпрос се отнася до съвместимостта на разглежданото в главните производства законодателство с разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС в областта на свободното предоставяне на услуги, следва да се отбележи, че те са неприложими към положение, което във всичките си аспекти е свързано само с една държава членка (решение от 8 декември 2016 г., *Eurosaneamientos* и др., C-532/15 и C-538/15, EU:C:2016:932, т. 45 и цитираната съдебна практика).

35 Съдът е постановил, че конкретните обстоятелства, въз основа на които може да се установи връзка между разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС в областта на свободното предоставяне на услуги и предмета или обстоятелствата на спор, който във всичките си аспекти е свързан само с една държава членка, трябва да са видни от акта за преюдициално запитване (решение от 8 декември 2016 г., *Eurosaneamientos* и др., C-532/15 и C-538/15, EU:C:2016:932, т. 46 и цитираната съдебна практика).

36 Следователно в контекста на положение, което във всичките си аспекти е свързано само с една държава членка, запитващата юрисдикция трябва да укаже на Съда, както изисква член 94 от процедурния му правилник, по какъв начин, въпреки изцяло вътрешния му характер, висящият пред нея спор е свързан с разпоредбите на правото на Съюза относно основните свободи, така че исканото преюдициално тълкуване да е нужно за решаването на този спор (решение от 8 декември 2016 г., *Eurosaneamientos* и др., C-532/15 и C-538/15, EU:C:2016:932, т. 47 и цитираната съдебна практика).

37 В случая актовете за преюдициално запитване не разкриват наличие на такива аспекти на споровете в главните производства, които да се отнасят до страните по тези спорове или до дейностите на тези страни и които да не са свързани само с България. Освен това запитващата юрисдикция не посочва по какъв начин, въпреки изцяло вътрешния им характер, висящите пред нея спорове са свързани с разпоредбите на правото на Съюза относно основните свободи, така че исканото преюдициално тълкуване да е нужно за решаването на тези спорове.

38 При тези условия следва да се констатира, че в преюдициалните запитвания не се излагат конкретни факти, въз основа на които може да се установи приложимост на член 56 ДФЕС към обстоятелствата по споровете в главните производства.

39 С оглед на изложените съображения следва да се констатира, че четвъртият въпрос е недопустим.

По въпроси от първи до трети

40 С въпроси от първи до трети запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която, от една страна, адвокатът и неговият клиент не могат — под страх от дисциплинарно производство срещу адвоката — да договорят възнаграждение в по-нисък от минималния размер, определен с наредба, приета от професионална организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет, и от друга страна, съдът няма право да присъди разноски за възнаграждение в по-нисък от минималния размер.



41 Съгласно постоянната практика на Съда, макар да е вярно, че член 101ДФЕС засяга единствено поведението на предприятията и не се отнася до законови или подзаконови мерки на държавите членки, това не променя факта, че този член, разглеждан във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС, който установява задължение за сътрудничество между Съюза и държавите членки, задължава последните да не приемат или запазват в сила мерки, дори от законов или подзаконов характер, които могат да премахнат полезното действие на правилата на конкуренцията, приложими за предприятията (решение от 21 септември 2016 г., *Etablissements Fr. Colruyt*, C-221/15, EU:C:2016:704, т. 43 и цитираната съдебна практика).

42 Налице е нарушение на член 101ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС, когато държава членка налага или благоприятства сключването на споразумения, противоречащи на член 101ДФЕС, или подпомага действието на такива споразумения, или лишава собствената си правна уредба от характера ѝ на държавни мерки, като предоставя на частни оператори отговорността по вземане на решения за намеса от икономически интерес (решение от 21 септември 2016 г., *Etablissements Fr. Colruyt*, C-221/15, EU:C:2016:704, т. 44 и цитираната съдебна практика).

43 Това не е така в случаите, когато тарифите се определят при спазване на установени със закон критерии от обществен интерес и публичните органи не делегират правомощията си за одобряване или определяне на тарифите на частни икономически оператори, дори и представителите на икономическите оператори да не са малцинство в предлагащия тези тарифи комитет (вж. в този смисъл решение от 4 септември 2014 г., *API* и др., C-184/13—C-187/13, C-194/13, C-195/13 и C-208/13, EU:C:2014:2147, т. 31).

44 Що се отнася, на първо място, до въпроса дали разглежданата в главните производства правна уредба налага или благоприятства сключването на споразумение между частни икономически оператори, следва да се отбележи, че Висшият адвокатски съвет се състои само от адвокати, избрани от други свои колеги адвокати.

45 Тарифа, определена от професионална организация, може все пак да има характер на държавна мярка, по-специално когато членовете на тази организация са независими от съответните икономически оператори експерти и когато са длъжни по закон да определят тарифите, като отчитат не само интересите на предприятията или на сдруженията на предприятията от посочилия ги сектор, но и общия интерес и интересите на предприятията от другите сектори или на ползвателите на въпросните услуги (решение от 4 септември 2014 г., *API* и др., C-184/13—C-187/13, C-194/13, C-195/13 и C-208/13, EU:C:2014:2147, т. 34 и цитираната съдебна практика).

46 За да се гарантира, че членовете на професионална организация наистина действат при зачитане на общия интерес, критериите за този интерес трябва да бъдат определени със закон достатъчно точно и да е налице ефективен контрол и правомощия на държавата за вземане на решения като последна инстанция (вж. в този смисъл решение от 4 септември 2014 г., *API* и др., C-184/13—C-187/13, C-194/13, C-195/13 и C-208/13, EU:C:2014:2147, т. 41).

47 В случая разглежданата в главните производства правна уредба не съдържа какъвто и да било точен критерий, който би могъл да гарантира, че определените от Висшия



адвокатски съвет минимални размери на адвокатските възнаграждения са справедливи и обосновани при зачитане на общия интерес. В частност тази правна уредба не предвижда каквото и да било условие, отговарящо на изискванията, които Върховният административен съд (България) формулира в решението си от 27 юли 2016 г. и които се отнасят по-специално до достъпа на гражданите и юридическите лица до квалифицирана правна помощ и необходимостта от предотвратяване на всякакъв риск от влошаване на качеството на предоставяните услуги.

48 Що се отнася, на второ място, до въпроса дали българските публични органи са делегирали на частни оператори компетентността си в областта на определянето на минималните размери на адвокатските възнаграждения, от преписката по делото, с която Съдът разполага, е видно, че единственият контрол, който се упражнява от публичен орган върху наредбите на Висшия адвокатски съвет за определяне на посочените минимални размери, е контролът на Върховния административен съд и че този контрол е ограничен до това дали споменатите наредби са в съответствие с Конституцията и българските закони.

49 Ето защо, след като липсват разпоредби, които биха могли да гарантират, че Висшият адвокатски съвет действа като носител на публична власт в общ интерес при наличие на ефективен контрол и на правомощия на държавата за вземане на решения като последна инстанция, професионална организация като Висшия адвокатски съвет трябва да се счита за сдружение на предприятия по смисъла на член 101 ДФЕС, когато приема наредби за определяне на минималните размери на адвокатските възнаграждения.

50 Впрочем, за да бъдат правилата на Съюза в областта на конкуренцията приложими по отношение на разглежданата в главните производства уредба, същата би трябвало да може да ограничи конкуренцията в рамките на вътрешния пазар (вж. по аналогия решение от 4 септември 2014 г., API и др., C-184/13—C-187/13, C-194/13, C-195/13 и C-208/13, EU:C:2014:2147, т. 42).

51 В това отношение следва да се констатира, че определянето на минимални размери за адвокатските възнаграждения и установяването им като задължителни с национална правна уредба като разглежданата в главните производства, възпрепятстват другите доставчици на правни услуги да определят възнаграждения под тези минимални размери, е равнозначно на хоризонтално определяне на задължителни минимални тарифи (вж. в този смисъл решение от 4 септември 2014 г., API и др., C-184/13—C-187/13, C-194/13, C-195/13 и C-208/13, EU:C:2014:2147, т. 43).

52 С оглед на изложените съображения следва да се констатира, че национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която, от една страна, адвокатът и неговият клиент не могат — под страх от дисциплинарно производство срещу адвоката — да договорят възнаграждение в по-нисък от минималния размер, определен с наредба, приета от професионална организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет, и от друга страна, съдът няма право да присъди разноски за възнаграждение в по-нисък от минималния размер, би могла да ограничи конкуренцията в рамките на вътрешния пазар по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС.



53 Следва все пак да се отбележи, че разглежданата в главните производства правна уредба, придаваща задължителен характер на решение на сдружение на предприятия, което има за цел или за резултат ограничаване на конкуренцията или на свободата на действие на страните или на една от тях, не попада непременно в обхвата на забраната по член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС (решение от 4 септември 2014 г., API и др., C-184/13—C-187/13, C-194/13, C-195/13 и C-208/13, EU:C:2014:2147, т. 46).

54 Всъщност за целта на прилагането на тези разпоредби в конкретни случаи следва най-напред да се отчете общият контекст, в който е взето или проявява последиците си решението на разглежданото сдружение на предприятия, и по-конкретно да се отчетат неговите цели. По-нататък следва да се разгледа дали ограничаващите конкуренцията последици, които произтичат от разпоредбите, са присъщи на преследването на посочените цели (решения от 19 февруари 2002 г., Wouters и др., C-309/99, EU:C:2002:98, т. 97, от 18 юли 2013 г., Consiglio Nazionale dei Geologi, C-136/12, EU:C:2013:489, т. 53 и от 4 септември 2014 г., API и др., C-184/13—C-187/13, C-194/13, C-195/13 и C-208/13, EU:C:2014:2147, т. 47).

55 В този контекст е важно да се провери дали ограниченията, така наложени с правилата, разглеждани по главните производства, се свеждат до това, което е необходимо, за да се осигури изпълнението на легитимни цели (решения от 18 юли 2006 г., Meca-Medina и Majcen/Комисия, C-519/04 P, EU:C:2006:492, т. 47, от 18 юли 2013 г., Consiglio Nazionale dei Geologi, C-136/12, EU:C:2013:489, т. 54 и от 4 септември 2014 г., API и др., C-184/13—C-187/13, C-194/13, C-195/13 и C-208/13, EU:C:2014:2147, т. 48).

56 С оглед обаче на преписката, с която разполага, Съдът не е в състояние да прецени дали правна уредба като разглежданата в главните производства — съгласно която адвокатът и неговият клиент не могат да договорят възнаграждение в по-нисък от минималния размер, определен с наредба, приета от професионална организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет — може да се счита за необходима за осигуряване на изпълнението на легитимна цел.

57 Запитващата юрисдикция следва да прецени с оглед на общия контекст, в който наредбата на Висшия адвокатски съвет е приета или проявява последиците си, дали в светлината на всички относими обстоятелства, с които разполага, правилата, налагащи разглежданите в главните производства ограничения, могат да се считат за необходими за осигуряване на изпълнението на тази цел.

58 Предвид изложеното на въпроси от първи до трети следва да се отговори, че член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която, от една страна, адвокатът и неговият клиент не могат — под страх от дисциплинарно производство срещу адвоката — да договорят възнаграждение в по-нисък от минималния размер, определен с наредба, приета от професионална организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет, и от друга страна, съдът няма право да присъди разноски за възнаграждение в по-нисък от минималния размер, би могла да ограничи конкуренцията в рамките на вътрешния пазар по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС. Запитващата юрисдикция следва да провери дали с оглед на конкретните условия за прилагането ѝ такава правна уредба действително



отговаря на легитимни цели и дали така наложените ограничения се свеждат до това, което е необходимо, за да се осигури изпълнението на тези легитимни цели.

По пети и шести въпрос

59 С пети и шести въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС и с Директива 77/249 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която в полза на юридически лица или еднолични търговци се присъжда адвокатско възнаграждение, ако те са били защитавани от юрисконсулт.

60 В това отношение е достатъчно да се констатира, че споменатата правна уредба не може да се счита за налагаща или благоприятстваща сключването на споразумения, противоречащи на член 101 ДФЕС, нито пък за подпомагаща действието на такива споразумения.

61 Следователно член 101, параграф 1 ДФЕС допуска национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която в полза на юридически лица или еднолични търговци се присъжда адвокатско възнаграждение, ако те са били защитавани от юрисконсулт.

62 Освен това, тъй като Директива 77/249 не съдържа каквато и да било разпоредба за присъждане от юрисдикция на възнаграждение за доставчици на правни услуги, следва да се приеме, че споменатата национална правна уредба не попада и в приложното поле на Директива 77/249.

63 С оглед на изложените съображения на пети и шести въпрос следва да се отговори, че член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС и с Директива 77/249 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която в полза на юридически лица или еднолични търговци се присъжда адвокатско възнаграждение, ако те са били защитавани от юрисконсулт.

По седмия въпрос

64 Със седмия си въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали Директива 2006/112 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главните производства, по силата на която ДДС се счита за неразделна част от възнагражденията за регистрираните адвокати и в резултат на която тези възнаграждения подлежат на двойно облагане с ДДС.

65 Съгласно член 78, първа алинея, буква а) от Директива 2006/112 данъчната основа включва по-специално данъци, мита, налози и такси с изключение на самия ДДС.

66 В това отношение е важно да се напомни, че по силата на практиката на Съда принципът на данъчен неутралитет, присъщ на общата система на ДДС, не допуска облагането на икономическата дейност на данъчнозадължено лице да води до двойно данъчно облагане



(вж. в този смисъл решения от 23 април 2009 г., Puffer, C-460/07, EU:C:2009:254, т. 46 и от 22 март 2012 г., Клуб, C-153/11, EU:C:2012:163, т. 42).

67 В случая, след като в акта за преюдициално запитване по дело C-427/16 запитващата юрисдикция констатира, че разглежданата в главните производства национална правна уредба води до двойно облагане с ДДС на адвокатските възнаграждения, правна уредба от такова естество не е в съответствие нито с член 78, първа алинея, буква а) от Директива 2006/112, нито с принципа на данъчен неутралитет, присъщ на общата система на ДДС.

68 При тези обстоятелства на седмия въпрос следва да се отговори, че член 78, първа алинея, буква а) от Директивата за ДДС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главните производства, по силата на която ДДС се счита за неразделна част от възнагражденията за регистрираните адвокати, ако в резултат на това тези възнаграждения подлежат на двойно облагане с ДДС.

По съдебните разноски

69 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

1) Член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която, от една страна, адвокатът и неговият клиент не могат — под страх от дисциплинарно производство срещу адвоката — да договорят възнаграждение в по-нисък от минималния размер, определен с наредба, приета от професионална организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет (България), и от друга страна, съдът няма право да присъди разноски за възнаграждение в по-нисък от минималния размер, би могла да ограничи конкуренцията в рамките на вътрешния пазар по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС. Запитващата юрисдикция следва да провери дали с оглед на конкретните условия за прилагането ѝ такава правна уредба действително отговаря на легитимни цели и дали така наложените ограничения се свеждат до това, което е необходимо, за да се осигури изпълнението на тези легитимни цели.

2) Член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС и с Директива 77/249/ЕИО на Съвета от 22 март 1977 година относно улесняване на ефективното упражняване от адвокатите на свободата на предоставяне на услуги трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която в полза на юридически лица или еднолични търговци се присъжда адвокатско възнаграждение, ако те са били защитавани от юрисконсулт.



3) Член 78, първа алинея, буква а) от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главните производства, по силата на която данъкът върху добавената стойност се счита за неразделна част от възнагражденията за регистрираните адвокати, ако в резултат на това тези възнаграждения подлежат на двойно облагане с данък върху добавената стойност.

2.3. Заповед за изпълнение от 15.05.2018 г. по ч.гр. дело № 14249/2016 г. на Софийския районен съд, 55. състав

Софийски районен съд, 55 състав в проведеното на 15.05.2018 г. закрито разпоредително заседание по ч. гр. дело № 14249, по описа на съда за 2016г., докладвано от съдия Гергана Троянова, като разгледа подаденото заявление за издаване на заповед за изпълнение по реда на чл. 410 и сл. ГПК, и след като прецени, че са налице предпоставките за уважаване на искането и на основание чл. 411, ал. 3 ГПК,

РАЗПОРЕЖДА:

Длъжникът **Й.С.К.**, ЕГН, с адрес, да заплати на кредитора **ЧЕЗ ЕЛЕКТРО БЪЛГАРИЯ АД**, ЕИК, представляван от О. Ш. И П.Б., с адрес град, сумата от **974,97 лв.**, за ползване на електрическа енергия за периода от 25.01.2012г. до 17.01.2016г., ведно със законна лихва от 14.3.2016 г. до изплащане на вземането, лихва за забава в размер на **166,34 лв.** за периода от 21.6.2012 г. до 2.3.2016 г. и **85 лв.** разноски по делото, а именно: **25 лв.** държавна такса и **60 лв.** възнаграждение на адвокат.

Вземането произтича от следните обстоятелства: Ползване на електрическа енергия за обект, с абонатен номер №, находящ се на адрес ГР.СОФИЯ,

Присъдената сума може да бъде внесена по сметка на заявителя/кредитора: BG 78 при (банка) АД.

ВАЖНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДЛЪЖНИКА

Предоставя Ви се възможност в двуседмичен срок:

1. Да платите сумата, посочена в настоящата заповед, или да подадете в съда писмено възражение по образец, приложен към заповедта.
2. Ако възражението бъде подадено в двуседмичния срок, заповедта няма да влезе в сила.
3. Настоящата заповед е издадена единствено на информация, предоставена от кредитора. Тази информация не е проверявана от съда.
4. Ако до изтичане на двуседмичния срок не изпълните задължението или не подадете писмено възражение до съда, заповедта влиза в сила и подлежи на принудително изпълнение.



5. Заповедта подлежи на обжалване пред Софийски градски съд само в частта за разноските в двуседмичен срок от връчването.

2.4. Решение № 10606/14.01.2020 г. по гр. дело № 73086/2018 г. на Софийския районен съд, 55. състав

СОФИЙСКИЯТ РАЙОНЕН СЪД, Второ гражданско отделение, 55-ти състав, в публично съдебно заседание на деветнадесети ноември две хиляди и деветнадесета година, в състав:

Районен съдия: Гергана ТРОЯНОВА

при участието на съдебен секретар Виолета Делчева, като разгледа докладваното от съдията гр.д. № 73086 по описа за 2018 г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по чл. 422 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК).

Предявени са установителни иски от „ЧЕЗ Електро България“ АД срещу Й.С.К., както следва:

- иск с правно основание чл.422 вр.чл.415, ал.1 от ГПК вр.чл. 79, ал. 1 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД) за установяване съществуване на вземане за сумата 974.97 лева – неплатена цена за ползване на електрическа енергия за периода 25.01.2012г. – 17.01.2016г. за апартамент № 414, находящ се в гр.София, ж.к. „Гео Милев“, бл.3, вх.В, ет.4, ведно със законната лихва от датата на подаване на заявление по чл.410 ГПК – 14.03.2016г., до окончателното плащане;

- иск с правно основание чл.422, ал.1 вр.чл.415, ал.1 ГПК вр.чл.86, ал.1 ЗЗД за установяване съществуване на вземане за сумата 166.34 лева – лихва за забава за периода 21.06.2012г. – 02.03.2016г.

Ищецът твърди, че ответникът е ползвал доставената за имота електрическа енергия за процесния период, но не е заплатил цената за нея. Обосновава правния си интерес от предявяване на установителните иски с проведено заповедно производство и издадена на ищеца заповед за изпълнение по ч.гр.д.№ 14249/2016г. на СРС, 55 състав, връчена на длъжника чрез залепване на уведомление. Претендира разноси.

Ответникът, чрез назначения особен представител адв.Вулджев, не оспорва изложените обстоятелства, но навежда възражение за частично погасяване на вземанията по давност.

При проверка на материалите по делото, съдът намира от фактическа и правна страна следното:

Съгласно разпоредбата на чл.98а от Закона за енергетиката (ЗЕ) крайният снабдител продава електрическа енергия при публично известни общи условия, които след публикуването им в един централен и един местен вестник, влизат в сила за потребителите на електроенергия, без изричното им писмено приемане. Облигационното правоотношение възниква от факта на притежавано право на собственост или вещно право на ползване по отношение на електроснабдения имот, като при наличие на конкуренция между двете основания, потребител



на електрическа енергия се явява субектът, в чиято полза е било учредено вещно право на ползване, задължен да заплаща консумативните разноси, свързани с ползване на вещта – чл.57, ал.1 от Закона за собствеността. Правопораждащите отношения с ищеца факт е отразен и в чл.4, ал.2 от Общите условия (ОУ) на договорите за продажба на електрическа енергия на „ЧЕЗ Електро България“ АД (чл.98а от Закона за енергетиката), одобрени с Решение № ОУ-0592/07.11.2007 г. на ДКЕВР и изменени и допълнени с решение на регулаторния орган № ОУ-03/26.04.2010г. Съгласно ОУ на доставчика на ел.енергия потребителят – собственик или вещен ползвател, е длъжен да заплати количеството потребена енергия за съответния имот в десетдневен срок от издаване на фактурата, като неполучаването на съобщение за издадена фактура не го освобождава от задължението да плати в срок, предвид общо въведеното правило, че плащането на потребената енергия се осъществява веднъж месечно. Просрочieto дава право на доставчика да преустанови електрозахранването на обекта, за който не е била заплатена стойността на доставена ел.енергия, както и да начисли лихва за забава върху неплатената главница след изтичане на договорения десетдневен срок на отложено плащане (чл.19, ал.2 и ал.8 ОУ; чл.37, ал.2 ОУ и чл.42, ал.2 ОУ).

По делото не е спорно нито, че ищецът е обществен доставчик на ел.енергия, за което обстоятелство е приложена лицензия, издадена на дружеството от ДКЕВР, нито че ОУ са породили действие след публикуването им по предвидения ред.

Не се спори, а и от представените фактури се установява, че за имота, представляващ апартамент № 414, находящ се на адрес:, клиентски № 300048185537, са били начислени суми за доставка и продажба на ел.енергия за периода 25.01.2012г. - 17.01.2016г. на обща стойност 974.97 лева.

Не е спорно и обстоятелството, че ответникът има качеството потребител на ел.енергия за този имот по смисъла на закона, като в тази насока е представено и споразумение между страните от 27.11.2013г., с което ответникът признава задълженията си към електроснабдителното предприятие за потребената за това жилище електроенергия за предходен период, както и за част от процесния период. В подкрепа на извода, че задължено лице е именно ответникът, по делото са били приети и депозираны заявления от потребителя до ищеца за разсрочване на задълженията за ел.енергия за имота, вкл.за процесния период, които датират от 29.05.2013г., 29.08.2013г., 23.10.2013г., 13.02.2018г. и 25.02.2019г.

Не се спори и че общият размер на лихвата за забава върху главницата възлиза на обща стойност 166.34 лева за периода 21.06.2012г. /изпадане на длъжника в забава по първата просрочена фактура за доставена енергия с начална дата 25.01.2012г./ до 02.03.2016г., която крайна дата е посочена от ищеца и предхожда подаденото заявление по чл.410 ГПК.

Не са представени доказателства от страна на ответника за извършени плащания на така начислените суми, нито се навеждат такива твърдения.

Предвид изложеното, исковата претенция се явява основателна и следва да бъде уважена.

Относно размера:



Основателно е направеното от ответната страна възражение за частично погасяване по давност на вземането за главница за сумите, чиято изискуемост е настъпила преди повече от три години преди депозиране на заявлението по чл.410 ГПК, с което действие се прекъсва давността при положително решение по установителния иск. Погасени по давност са и вземанията за лихва за забава, начислени по фактурите, по които вземанията не подлежат на принудително изпълнение, поради погасяването им по давност. Изводът произтича от разбирането, че сумите за доставена ел.енергия, като периодични платежи, се погасяват с изтичане на кратката тригодишна давност по чл.111, б. „в” ЗЗД, а изискуемостта на вземанията настъпва с изтичане на 10-дневен срок от издаване на фактурата, съгласно приложимите ОУ. Така дължими към ищеца се явяват следните суми:

- 691.02 лева – главница за периода 24.10.2013г. - 17.01.2016г.;
- 74.59 лева – лихва за забава за периода 31.12.2013г. - 02.03.2016г.

До така посочените размери исковата претенция следва да бъде уважена, съответно отхвърлена за сумите, погасени по давност. Сумите са изчислени при зачитане на периода, за който се отнасят задълженията, съгласно приложените фактури, и при съобразяване на началният момент на изпадане на ответника в забава за задълженията по непогасените по давност фактури, посочени от ищеца в нарочна справка, обективирана в исковата молба, тъй като от така посочения начален период на забава съдът се явява обвързан с оглед диспозитивното начало в процеса.

По разноските

При този изход на спора разноски се присъждат в полза на ищеца, доколкото ответникът не е представил доказателства да е направил разходи по водене на делото.

Сторените от ищеца разноски са в размер на 450.00 лева, от които 85.00 лева по заповедното дело и 365.00 лева – в настоящото производство: 75.00 лева държавна такса, 200.00 лева депозит за особен представител и 90.00 лева реално заплатено адвокатско възнаграждение. От тази сума в тежест на ответника се присъждат 301.86 лева, съобразно уважената част от исковата претенция, от които 57.02 лева – разноски по ч.гр.д.№ 14249/2016г. на СРС, 55 състав, и 244.84 лева – разноски в настоящото дело.

Мотивиран от гореизложеното, Софийският районен съд, Второ гражданско отделение, 55-ти състав,

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО, че Й.С.К., ЕГН *****, с адрес: ***, дължи на „ЧЕЗ Електро България“ АД, ЕИК 175133827, със седалище и адрес на управление: ... (чрез адв.Р. Д.), следните суми, за които е издадена заповед за изпълнение по ч.гр.д.№ 14249/2016г. на СРС, 55 състав:

- на основание чл.422 вр.чл.415, ал.1 от ГПК вр.чл. 79, ал. 1 от ЗЗД - сумата 691.02 лева – неплатена цена за ползване на електрическа енергия за периода 24.10.2013г. – 17.01.2016г. за апартамент №, находящ се в, ведно със законната лихва от 14.03.2016г. до



окончателното плащане, като ОТХВЪРЛЯ иска за горницата над присъдения до пълния предявен размер от 974.97 лева и за периода 25.01.2012г. - 05.01.2013г., като погасен по давност;

- на основание чл.422, ал.1 вр.чл.415, ал.1 ГПК вр.чл.86, ал.1 от ЗЗД - сумата 74.59 лева – лихва за забава за периода 31.12.2013г. – 02.03.2016г., като ОТХВЪРЛЯ иска за горницата над присъдената сума до пълния претендиран размер от 166.34 лева и за периода 21.06.2012г. - 03.03.2013г., като погасен по давност.

ОСЪЖДА, на основание чл.78, ал.1 от ГПК, Й.С.К., ЕГН *****, да заплати на „ЧЕЗ Електро България“ АД, ЕИК 175133827, сумата от 301.86 лева – разноски по делото, от които 57.02 лева по ч.гр.д.№ 14249/2016г. на СРС, 55 състав, и 244.84 лева в настоящото производство.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване пред Софийския градски съд с въззивна жалба в двуседмичен срок от съобщаването му на страните.

ПРЕПИС от решението да се връчи на страните.

2.5. Заповед за изпълнение от 15.05.2018 г. по ч.гр. дело № 9612/2016 г. на Софийския районен съд, 55. състав

Софийски районен съд, 55 състав в проведеното на 15.05.2018 г. закрито разпоредително заседание по ч. гр. дело № 9612, по описа на съда за 2016г., докладвано от съдия Гергана Троянова, като разгледа подаденото заявление за издаване на заповед за изпълнение по реда на чл. 410 и сл. ГПК, и след като прецени, че са налице предпоставките за уважаване на искането и на основание чл. 411, ал. 3 ГПК,

РАЗПОРЕЖДА:

Длъжникът **Е. П. Я.**, ЕГН, с адрес, да заплати на кредитора **ФРОНТЕКС ИНТЕРНЕТЪНЪЛ ЕАД**, ЕИК, представляван от, с адрес, чрез юрк., сумата от **300 лв.**, дължима по Договор за издаване на кредитна карта от 25.01.2013г., сключен с, вземането по който е прехвърлено на заявителя на 26.01.2015г. с договор за цесия, ведно със законна лихва от 22.2.2016 г. до изплащане на вземането, договорна лихва в размер на **100,98 лв.** за периода от 2.8.2013 г. до 3.10.2015 г., лихва за забава в размер на **31,79 лв.** за периода от 27.1.2015 г. до 11.2.2016 г. и **75 лв.** разноски по делото, а именно: **25 лв.** държавна такса и **50 лв.** възнаграждение на юрисконсулт.

Вземането произтича от следните обстоятелства: Договор за издаване на кредитна карта от 25.01.2013г., сключен с, вземането по който е прехвърлено на заявителя на 26.01.2015г. с договор за цесия.

Присъдената сума може да бъде внесена по сметка на заявителя/кредитора: BG при

ВАЖНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДЛЪЖНИКА

Предоставя Ви се възможност в двуседмичен срок:



1. Да платите сумата, посочена в настоящата заповед, или да подадете в съда писмено възражение по образец, приложен към заповедта.
2. Ако възражението бъде подадено в двуседмичния срок, заповедта няма да влезе в сила.
3. Настоящата заповед е издадена единствено на информация, предоставена от кредитора. Тази информация не е проверявана от съда.
4. Ако до изтичане на двуседмичния срок не изпълните задължението или не подадете писмено възражение до съда, заповедта влиза в сила и подлежи на принудително изпълнение.
5. Заповедта подлежи на обжалване пред Софийски градски съд само в частта за разноските в двуседмичен срок от връчването.

2.6. Разпореждане от 25.03.2019 г. по ч.гр. дело № 9612/2016 г. на Софийския районен съд, 55. състав

СОФИЙСКИЯТ РАЙОНЕН СЪД, Второ гражданско отделение, 55^{-ти} състав, в закрито заседание на двадесет и пети март две хиляди и деветнадесета година в състав:

Районен съдия: Гергана ТРОЯНОВА

като разгледа докладваното от съдията ч. гр. д. № 9612/2016 г. и за да се произнесе, взе предвид следното:

В полза на заявителя „Фронтекс Интернешънъл“ ЕАД е била издадена заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 ГПК срещу Е.П.Я..

Препис от заповедта е бил надлежно връчен на длъжника, който в законоустановения срок е възразил.

На основание чл. 415, ал. 1 ГПК, съдът е указал на заявителя, че може в 1-месечен срок от получаване на съобщението да предяви иски относно вземанията си, като заявителят е бил изрично предупреден, че ако в указания срок не ангажира доказателства за това, издадената заповед за изпълнение ще бъде обезсилена.

Съобщението за така постановения съдебен акт е било надлежно връчено на заявителя на 15.01.2019 г., като в срока по чл. 415, ал. 1 ГПК заявителят не е представил доказателства да е предявил иск за установяване на вземанията си срещу този длъжник.

Горното налага обезсилване на издадената по настоящото дело в полза на заявителя заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 ГПК.

Така мотивиран, съдът

РАЗПОРЕДИ:

ОБЕЗСИЛВА заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 ГПК, издадена на „Фронтекс Интернешънъл“ ЕАД по ч. гр. д. № 9612/2016 г. на СРС, 55 състав.

РАЗПОРЕЖДАНЕТО подлежи на обжалване с частна жалба, пред Софийския градски съд в едноседмичен срок от връчването му на заявителя.



3. Решение от 28 февруари 2018 г., ЗПТ, С-518/16

3.1. Коментар на решението – Андрей Георгиев

Контекст и нужда от преюдициалното запитване:

Касае за преюдициално запитване, отправено от Софийския градски съд по дело за отговорност на държавата за нарушение на правото на Европейския съюз – отговорност, произтичаща от Решението по съединени дела С-6/90 С-9/90 *Francovich*, чийто фактически състав българските съдилища квалифицират по чл. 4, ал. 3 ДЕС. Въпросът е непряко свързан с дейността на гражданските съдилища по присъждане на обезщетения, тъй като касае преценка на същественост на евентуално нарушение на правото на Европейския съюз от друг съд – Върховния административен съд, по дело, водено от ищеца – „ЗПТ“ АД, във връзка с отмяна на административен акт за отказ за освобождаване от данъци по схема на българското правителство за държавни помощи (данъчно облекчение по чл. 184 ДОПК във връзка с чл. 188 ДОПК и чл. 182 ДОПК).

В случая дружеството „ЗПТ“ АД извършва три различни стопански дейности (производство на метални елементи, горещо поцинковане и електролитно поцинковане), като за някои от тях продукцията е за износ. Дружеството иска да използва данъчно облекчение за 2008 г., като бъде освободено от данък върху печалбата от дейността си в размер на около 140 хиляди лева, като планира да инвестира спестените от неплащането на данъка средства в закупуване на машини за електролитно поцинковане. Освобождаването е било отказано с ревизионен акт от 2010 г. и ищецът „ЗПТ“ АД е бил задължен да внесе невнесения корпоративен данък, тъй като се планира инвестиция, която е предназначена за влагане в нови машини, които ще се ползват за обработка на детайли за износ. При обжалване на ревизионния акт пред Административен съд – Бургас, първоинстанционният административен съд отменя акта, като приема, че няма дейности за износ от цеха за електролитно поцинковане, където „ЗПТ“ АД е щяло да инвестира. Касационната инстанция – Върховният административен съд, обаче приема, че тъй като е установено, че в един от цеховете – този за горещо поцинковане, се обработва продукцията за износ, то е налице дейност, свързана с износ, и е налице пречка по чл. 182, ал. 2, т. 7 ДОПК за ползване на данъчното облекчение, поради което отказът за възстановяване на данъка върху печалбата е бил законосъобразен и ревизионният акт е потвърден. Искът за обезщетение е предявен срещу трима ответници – Върховния административен съд, Националната агенция за приходите като страна в административното производство и Народното събрание като орган, който евентуално е приел законова разпоредба в нарушение на правото на Съюза, макар и Народното събрание да не е било страна в оспорването на ревизионния акт пред съда.

Основен въпрос по делото следователно е този за преценка на съдебен акт на друго съдилище (Върховния административен съд) за съвместимост с правото на Съюза, като тези съображения са обсъждани от страните и в хода на производството пред Съда на Европейския



съюз. Това е едно от двете преюдициални запитвания през разглеждания в сборника период до 2019 г., отправено от граждански съд, което разглежда съвместимостта на акт на друг български съд с правото на Европейския съюз. Следва да се отбележи също така, че актовете на Административен съд – Бургас и Върховния административен съд по въпроса за данъчното задължение на ищеца в производството пред Софийския градски съд – по адм. дело № 1093/2010 г. на Административен съд – Бургас и по адм. дело № 2678/2011 г. на Върховния административен съд, не са обсъждали подробно съвместимостта на забраната за ползване на данъчни облекчения за производства, предназначени за износ, с правото на Европейския съюз. В решението на Върховния административен съд – Решение № 17185/27.12.2011 г. по адм. дело № 2678/2011 г. на VIII отделение, е обсъдено само обстоятелството, че допускането на данъчни облекчения за продукти, които ще бъдат продавани в други държави от Европейския съюз, може да повлияе на конкуренцията между държавите в рамките на Съюза.

Софийският градски съд поставя въпроса дали разпоредбите от правото на Европейския съюз в областта на държавните помощи – Регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията от 15 декември 2006 година за прилагане на членове 87 и 88 от договора към минималната помощ (отменен през 2013 г., понастоящем заместен от Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията), въвеждат задължение (а не право) за държавите да въведат такива помощи, и допустимо ли е въвеждането им при различни условия от тези по Регламента – т.е. дали правилата за държавните помощи за износ са само ограничителна рамка пред държавите или създават права за частноправни субекти да разчитат, че такива помощи ще се отпускат задължително. Установено е, че след постановяването на решението по ревизионния акт на „ЗПТ“ АД в други съдебни актове на ВАС е прието, че националното ограничение за непредоставяне на данъчни облекчения за износ противоречи на нормата на Регламент (ЕО) № 1998/2006 г. по отношение на обхвата на забраната за предоставяне на помощи за износ.

Софийският градски съд формулира четири преюдициални въпроса по възраженията на страните – с първия се пита дали държавите могат във вътрешното си право да предвиждат по-строги или по-леки изисквания за предоставяне на данъчни помощи от уредените в Регламент (ЕО) № 1998/2006 г.; с втория – дали българският режим на данъчни облекчения противоречи на правилата на Европейския съюз относно държавните помощи, а с четвъртия – дали забраната за производство на продукция за износ до 4 години след отпускане на държавната помощ под форма на данъчно облекчение е приложима и когато предприятието инвестира в други предназначени за износ инсталации и поточни линии.

В хода на производството пред съда на Европейския съюз е допуснато уточнение на поставения трети въпрос, като Софийският градски съд е запитал и дали разпоредбите относно забраната на държавни помощи, насочени към износ – чл. 1, параграф 1, буква „г“ от Регламент (ЕО) № 1998/2006 г., е съвместима с принципите на свободното движение, и по-конкретно чл. 35 ДФЕС. Това преюдициално запитване е единственото в разглеждания период, отправено от гражданските съдилища, с въпрос за анализ на валидността на разпоредба от вторичното право на Европейския съюз. Въпреки това е интересно, че въпросът за валидност е поставен във



връзка с начина, по който националните съдилища тълкуват регламента – като представящ абсолютно право на данъчно облекчение, а не общо.

Решението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза

В първата част от решението си по делото C-518/16 ЗПТ Съдът на Европейския съюз се занимава с въпроса дали преюдициалното запитване е допустимо във връзка с предмета на образуваното пред Софийския градски съд дело. Върховният административен съд е възразил, че предмет на делото е само установяване на достатъчно сериозно нарушение на правото на Съюза (един от елементите на фактическия състав, от който възниква отговорността на държавата за съдебни актове в противоречие с правото на Съюза съгласно решението по дело C-224/01 Köbler). Съдът на Европейския съюз е установил, че зададените въпроси на пръв поглед имат връзка с предмета на спора пред националния съд, като се придържа към практиката си, че преюдициалните запитвания се ползват с презумпция за допустимост.

По доводите на Върховния административен съд за това, че се цели преразглеждане по същество на влязъл в сила съдебен акт на българските съдилища, изрично е посочено, че това е предмет на преценка по съществуването на преюдициалното запитване, а не по допустимостта. Съдът на Европейския съюз припомня освен това, че принципът за силата на пресъдено нещо не е пречка да се признае принципът за отговорността на държавата за вреди от решенията на произнасящите се като последна инстанция нейни съдилища (решение от 30 септември 2003 г., Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, т. 39 и 40), доколкото предметът и страните на производството, в което се ангажира отговорността на държавата, не са непременно същите като тези на производството, в което е постановен съдебният акт, придобил сила на пресъдено нещо (в случая в двете производство – съответно административно и по иска за обезщетение, предметът и страните по делото страните са различни). Освен това се посочва, че отговорността на съдилищата по правото на Съюза е уредена самостоятелно и автономно от националното право, като съгласно решението по дело C-224/01 Köbler е задължително държавен орган да носи такава отговорност само когато се установи, че окончателно съдебно решение съществено или достатъчно сериозно нарушава правото на Съюза (а не когато е неправилно по други причини). Изрично е посочено и че процесуалната легитимация на съдилищата да отговарят за свои актове е предмет на националното право и отговорността на държавата може да се осъществява и чрез друг орган, но това е въпрос на националния процесуален закон.

Съдът преформулира въпросите на Софийския градски съд в две насоки – на първо място приема, че са му зададени два въпроса – дали забраната за предоставяне на държавни помощи чрез данъчни облекчения при износ по чл. 1, параграф 1, буква „г“ от Регламент (ЕО) № 1998/2006 г. е съвместима с първичното право на Съюза, и дали националните разпоредби, които прилагат тази забрана, са съвместими с изискванията на същия Регламент.

По първия въпрос, който се отнася до валидност на акт на вторичното право на Европейския съюз, в хода на процеса пред съда в Люксембург възниква противоречие между



генералния адвокат и становището на съда. Генералният адвокат Wathelet поддържа в становището си по делото, че забраната държавите в рамките на Съюза да подпомагат износа си към трети страни, както и в рамките на Европейския съюз, чрез минимални данъчни облекчения, не би навредила на конкурентоспособността в рамките на вътрешния пазар, а същевременно дискриминира между производителите за износ и за вътрешния пазар, и поради това следва да е невалидна като противоречаща на правилата за свободно движение на стоки и забраната за нетарифни бариери пред търговията на стоки в рамките на ЕС (чл. 35 ДФЕС). Обратно, в решението си Съдът на Европейския съюз решава да анализира съотношението между правилата за свободното движение на стоки и тези за защита на конкуренцията (и в частност – за забрана на някои видове държавни помощи).

Подчертава се, че единственото евентуално противоречие между чл. 1, параграф 1, буква „г“ от Регламент (ЕО) № 1998/2006 г. и правилата за свободно движение на стоки може да възникне по отношение на приложението на посочената разпоредба в рамките на Европейския съюз, като същата не представлява пряко ограничение на износа, но би могла да има равностоен ефект на такова, тъй като не позволява на държавите да засилват стокооборота си в рамките на вътрешния пазар. Изрично се посочва, че подобно ограничение не може да се налага както от държавите в Европейския съюз, така и от институциите на Съюза.

Съдът на Европейския съюз обаче посочва, че забраната за предоставяне на държавни помощи не може да се разглежда като мярка за ограничаване на износа и свободата на движение на стоки, тъй като цели именно засилване на пазара. Предвиденият в чл. 107 и сл. ДФЕС режим цели да гарантира, че не се ограничава цялостният стокооборот на вътрешния пазар, като не се допуска държавна намеса, която да засилва вноса от едни държави към други. Затова и съдът в Люксембург приема, че не е необоснована забрана за всякакви данъчни облекчения, насочени към производство на предприятия от една държава, предназначено за търговия с други държави (независимо във или извън Европейския съюз) и приема, че забраната за подобни държавни помощи е оправдана и не противоречи на правилата на чл. 35 ДФЕС.

По отношение на въпроса дали българската национална уредба, която забранява спестените от данъчни облекчения парични средства да се ползват не само за свързани с износ дейности, а и за инвестиции в активи, с които се произвеждат стоки за износ, Съдът на Европейския съюз очертава на първо място функцията на Регламент (ЕО) № 1998/2006 г., като посочва, че този регламент създава само изключение от забраната за предоставяне на държавни помощи и не създава задължения за държавите дали да предоставят такива облекчения – данъчната политика по отношение на преките данъци е въпрос на вътрешното национално право. Единствената цел на цитирания Регламент е да установи докъде може да се простира дискрецията на държавите при предоставяне на данъчни облекчения, за да не нарушат последните правото на Съюза, което забранява по принцип предоставянето на държавна помощ, като допуска само определени изключения.

Посочено е, че доколкото с Регламент (ЕО) № 1998/2006 г. се въвеждат изключения от общата забрана за държавни помощи, то ограниченията на тези изключения представляват завръщане към общия принцип на забраната за държавни помощи. Поради това, доколкото



уреждат принципното положение, предвидените ограничения на изключенията следва да се тълкуват разширително. Право на държавата е обаче да въведе условия, при които се ползват предвидените от нея облекчения. Съдът на Европейския съюз подчертава, че попадат в обхвата на забраната за държавни помощи единствено такива помощи, които са пряко насочени към дейности по износа, т.е. размерът на помощта се определя от стойността на изнесената продукция. Държавите обаче са свободни да предоставят и облекчения в по-тесен кръг от случаи, като въведат допълнителни изисквания, и това е предмет на преценка на националния законодател. Но при тълкуване на националните разпоредби за предоставяне на данъчни облекчения националният съд е длъжен да не допуска ползване на данъчното облекчение, ако то зависи пряко от обема на изнесените стоки, и поради това би се допуснало нарушение на забраната за предоставяне на държавна помощ, въведена с чл. 1, пар. 1, буква „г“ от Регламент (ЕО) № 1998/2006.

В контекста на правото на Европейския съюз и съдебната практика на Съда в Люксембург решението по дело C-518/16 ZPT има по-скоро кодифициращо значение, като обобщава практиката на Съда на ЕС относно ограничаването на свободното движение на стоки във връзка с данъчната политика.

Значение за националното право. Последваща процесуална история

С решението на Съда на Европейския съюз по дело C-518/16 ZPT се слага край на противоречивата практика на Върховния административен съд относно правоимащите лица по данъчните облекчения по чл. 188 ЗКПО във връзка с чл. 182 ЗКПО, като се предвижда, че обхватът на предоставените със същата разпоредба данъчни облекчения е изцяло от компетентността на българския законодател и правото на Съюза не създава права на частноправните субекти да се ползват от данъчни облекчения, а само предвижда граници на тези облекчения.

В решението си по основното производство – гражданско дело № 4928/2015 г., Софийският градски съд е приел, че правилата за определяне на допустимите данъчни облекчения при намерение за инвестиция на спестения данък в машини, от които се произвеждат стоки за износ, са уредени от българския законодател в съответствие с правото на Съюза, и поради това не е намерил основание за ангажиране на отговорността на държавните органи, вкл. на Върховния административен съд, за нарушаване на правото на Съюза. В мотивите си съдът е посочил, че въведената от българския законодател забрана за получаване на данъчни облекчения за последващи инвестиции в машини, от които се произвеждат стоки за износ, не противоречи на чл. 35 ДФЕС, тъй като държавните помощи са специфична сфера на пазарна намеса, при която е допустимо държавите да поставят ограничения за предоставянето им, свързани с износа, и щом българският законодател е въвел такива, то не може да се приеме, че е засегнал правата на частноправните субекти, а приетата разпоредба следва да се смята за част от данъчната политика на страната според възприетата от законодателя философия.



Апелативен съд – София е потвърдил решението на Софийския градски съд с решението си по въззивно гражданско дело № 2403/2019 г., като в основни линии е повторил аргументите на първата инстанция. Въззивният съд е анализирал елементите на отговорността за нарушаване на правото на Европейския съюз от страна на държавни органи, като е отбелязал, че при съпричиняване на противоположния резултат от действията на няколко органа се прилагат вътрешните разпоредби на деликтното право. Апелативният съд е посочил, че в производството за търсене на отговорност за нарушаване на правото на Европейския съюз не може да се преразглежда правилността на влязъл в сила акт на националния съд, и е приел, че не може да контролира правилността на преценката на Върховния административен съд относно фактите по спора – дали инвестициите са били предвидени за закупуване на машини, от които ще се произвеждат стоки за износ, или в други дейности на ищеца в производството – „ЗПТ“ АД. Оставено е без уважение и възражението на ищеца, че в § 57 от решението на Съда на Европейския съюз е посочено, че данъчно облекчение ще бъде недопустимо по силата на Регламент (ЕО) № 1998/2006 г. само ако е пряко свързано с количеството на изнесената продукция, като е посочено, че в случая Съдът на Европейския съюз е разсъждавал относно приложимостта на Регламента, а не на правилата на чл. 182 ЗКПО. Тук въззивният съд е използвал до известна степен неясен език, приемайки, че разпоредбата на чл. 182, ал. 2, т. 7 ЗКПО, която не допуска данъчни облекчения за печалба, която ще се вложи в машини, използвани за производство за износ, винаги ще е съответна на изискванията на Регламент (ЕО) № 1998/2006 г. В Решението на Съда на ЕС това заключение е донякъде условно – разпоредбата е допустима като ограничение на националното данъчно право, ако целта е да се предотврати помощ, насочена към износа.

Делото е било спряно пред Върховния касационен съд по гр. дело № 424/2020 г. на III ГО до постановяване на тълкувателно постановление по тълкувателно дело № 2/2015 г. на ВКС и ВАС по отношение на компетентния съд по искове срещу държавни органи за нарушаване на правото на Европейския съюз. След постановяване на определението за прекратяване на тълкувателното дело, ВКС с Определение № 60525/22.06.2021 г. по гр. дело № 424/2020 г., III ГО, не е допуснал до касация въззивното решение, като е приел, че същото не противоречи на тълкуването, дадено от Съда на Европейския съюз.

3.2. Решение от 28 февруари 2018 г., ЗПТ, С-518/16

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

28 февруари 2018 година

„Преюдициално запитване — Държавни помощи — Регламент (ЕО) № 1998/2006 — Член 35ДФЕС — Помощ *de minimis* под формата на данъчно облекчение — Национално законодателство, съгласно което данъчното облекчение не се предоставя по отношение на инвестирането в производството на продукция за износ“

По дело С-518/16



с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Софийски градски съд (България) с акт от 26 септември 2016 г., постъпил в Съда на 4 октомври 2016 г., в рамките на производство по дело

„ЗПТ“ АД

срещу

Народно събрание на Република България,

Върховен административен съд,

Национална агенция за приходите,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta, председател на състава, C.G. Fernlund, J.-C. Bonichot (докладчик), Ал. Арабаджиев и Е. Regan, съдии,

генерален адвокат: M. Wathelet,

секретар: M. Aleksejev, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 18 октомври 2017 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за „ЗПТ“ АД, от адв. М. Екимджиев и адв. К. Бончева,
- за Народното събрание на Република България, от Ц. Цачева, в качеството на представител,
- за Върховния административен съд, от Г. К. и М. Семов, в качеството на представители,
- за Националната агенция за приходите, от Б. А. и И. Кирова, в качеството на представители,
- за българското правителство, от Е. Петранова и Л. Захариева, в качеството на представители,
- за гръцкото правителство, от S. Charitaki и S. Papaioannou, в качеството на представители,



– за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от C. Colelli, avvocato dello Stato,

– за Европейската комисия, от L. Armati, П. Михайлова и Е. Manhaeve, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 29 ноември 2017 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до валидността, от гледна точка на член 35 ДФЕС, на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията от 15 декември 2006 година за прилагане на членове [107 ДФЕС и 108 ДФЕС] към минималната помощ (ОВ L 379, 2006 г., стр. 5; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 5, стр. 96), както и до тълкуването на тази разпоредба.

2 Запитването е отправено в рамките на спор между „ЗПТ“ АД, от една страна, и Народното събрание на Република България, Върховния административен съд (България) и Националната агенция за приходите (България), от друга, по повод на искане за обезщетение поради допуснато нарушение на разпоредбите на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Регламент (ЕО) № 994/98 на Съвета от 7 май 1998 година по прилагането на членове [107 ДФЕС и 108 ДФЕС] към някои категории хоризонтална държавна помощ (ОВ L 142, 1998 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 31) в частност оправомощава Европейската комисия да определя с регламент таван, под който се приема, че някои помощи, наричани „de minimis“, или „минимална помощ“, не отговарят на всички критерии по член 107, параграф 1 ДФЕС и съответно не попадат в обхвата на предвидената в член 108 ДФЕС процедура по уведомяване на Комисията.

4 Към момента на настъпването на фактите по делото в главното производство отпускането на помощи de minimis се урежда от Регламент № 1998/2006, член 1, параграф 1 от който гласи:

„Настоящият регламент се прилага към помощите, предоставяни на предприятия от всички сектори, с изключение на:

[...]



г) помощите за дейности, свързани с износ за трети страни или държави членки, по-конкретно — помощите, пряко свързани с изнасяните количества, със създаването и функционирането на дистрибуторски мрежи или с други текущи разходи по експортната дейност;

[...]

5 Член 2 от този регламент предвижда:

„1. Приема се, че мерките за помощ не отговарят на всички критерии по член [107, параграф 1 ДФЕС] и следователно са освободени от изискването за уведомление по член [108, параграф 3 ДФЕС], ако изпълняват условията, посочени в параграфи от 2 до 5 от настоящия член.

2. Общият размер на минималната помощ, предоставена на всяко едно предприятие, не може да надхвърля 200 000 EUR за период от три данъчни години. [...] Тези тавани се прилагат независимо от формата на минималната помощ или преследваната цел [...].

[...]

Българското право

6 Член 182, алинея 2 от Закона за корпоративното подоходно облагане (наричан по-нататък „ЗКПО“) в приложимата му за спора редакция гласи:

„Данъчно облекчение, представляващо минимална помощ, не се прилага по отношение на:

[...]

7. инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ за трети страни или държави членки.

[...]

7 Член 184 от ЗКПО гласи:

„Корпоративният данък се преотстъпва в размер до 100 на сто на данъчно задължени лица за данъчната им печалба от извършваната производствена дейност, включително производство на ишлеми, когато са изпълнени едновременно следните условия:

1. данъчно задълженото лице извършва производствена дейност единствено в общини, в които за предходната година преди текущата има безработица с или над 35 на сто по-висока от средната за страната за същия период;

2. изпълнени са условията по:



а) член 188 — в случаите на минимална помощ;

[...]“.

8 Член 188 от посочения закон предвижда:

„(1) Данъчно облекчение, представляващо минимална помощ, е налице, когато сумата на получените минимални помощи от данъчно задълженото лице през последните три години, включително текущата, независимо от тяхната форма или източник на придобиването им, не превишава левовата равностойност на 200 000 евро [...].

(2) Преотстъпеният данък по чл. 184 трябва да се инвестира в дълготрайни материални или нематериални активи съгласно счетоводното законодателство в срок до 4 години от началото на годината, за която е преотстъпен данъкът.

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

9 Дружеството ЗПТ, учредено съгласно българското право, извършва три производствени дейности, технологично обособени в отделни производствени цехове, а именно производство на профилни и кръгли тръби, студено огънати профили и стоманено-предпазни огради за пътища, производство по горещо поцинковане на детайли и производство по електролитно или студено поцинковане на детайли.

10 В данъчната си декларация за 2008 г. ЗПТ посочва, че иска да ползва предвиденото в член 184 от ЗКПО преотстъпване на корпоративен данък в размер на 140 677,51 BGN (около 70 000 EUR).

11 С ревизионен акт от 5 март 2010 г. е отказано преотстъпване на данъка, по съображение че инвестициите, за които ЗПТ смята да ползва преотстъпения данък, са направени в цехове, които произвеждат продукция за износ, а съгласно член 182, алинея 2, точка 7 от ЗКПО не се допуска преотстъпване на данък за такива инвестиции.

12 На 21 май 2010 г. ЗПТ подава жалба срещу ревизионния акт пред Административен съд Бургас (България). С решение от 12 януари 2011 г. посоченият съд отменя ревизионния акт, като приема, че отказът да се признае право на преотстъпване на данък е неправилен, тъй като не е налице износ на продукция от самостоятелната дейност по електролитно поцинковане на детайли, в която ЗПТ декларира, че иска да извърши изискваните инвестиции, а и четиригодишният срок за инвестиране на преотстъпените средства не е изтекъл.

13 С влязло в сила касационно решение от 27 декември 2011 г. Върховният административен съд отменя това съдебно решение и отхвърля жалбата на ЗПТ против ревизионния акт от 5 март 2010 г. След като констатира, че има направени инвестиции в цеха за горещо поцинковане и износ на продукция от този цех, Върховният административен съд



постановява, че условието по член 182, алинея 2, точка 7 от ЗКПО за инвестиране в активи, които не са свързани с износ в трети страни или държави членки, не е изпълнено, а при това положение преотстъпването на данък би трябвало да се разглежда като държавна помощ, водеща до нарушаване на конкуренцията във вътрешния пазар.

14 ЗПТ предявява иск пред Софийски градски съд (България) срещу Народното събрание на Република България, Върховния административен съд и Националната агенция за приходите, като иска да ангажира отговорността на тези институции за извършени според него от тях нарушения на правото на Съюза. То поддържа, че има право на обезщетение в размер на отказания за преотстъпване данък заедно с лихвите.

15 Софийски градски съд се съмнява в съвместимостта на предвиденото от националния законодател ограничение по член 182, алинея 2, точка 7 от ЗКПО с член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006.

16 При тези обстоятелства Софийски градски съд решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Имат ли директен ефект и непосредствено действие норми на правото на ЕС с прилагаш характер, какъвто е Регламент № 1998/2006 и ако това е така, нарушава ли тези принципи разпоредба на националното законодателство, която стеснява или ограничава приложното поле на общностната норма?

2) Съвместима ли е с конкуренцията на общия пазар държавна помощ под формата на данъчно облекчение, която помощ се инвестира в активи, използвани за производство на продукцията, част от която се изнася за трети страни или държави членки?

3) Попада ли производството на изнесена продукцията чрез използване на активи, придобити със средства от предоставена държавна помощ в обхвата на дейност, пряко свързана с изнасяните количества по смисъла на член 1, [параграф 1, буква] г) от Регламент № 1998/2006? Ако отговорът е отрицателен, то разполагат ли държавите членки с възможност да предвидят в националните законодателства допълнителни ограничения за износители на продукцията, произведена чрез активи, резултат от инвестиция на данъчно облекчение? Ако отговорът е положителен, как се съотнася тази норма към разпоредбата на член 35 от ДФЕС относно забраната за количествените ограничения на износа между държавите членки, както и всички мерки с равностоен ефект и налице ли е дискриминация и нарушаване свободното движение на стоки?

4) Допуска ли разпоредбата на член 1 от Регламент № 1998/2006 да бъде отказано на юридическо лице признаването на право на финансова помощ *de minimis*, произтичащо от правото на ЕС преди изтичането на предвидения в националния закон срок от четири години, в който трябва да бъде направена инвестицията само поради обстоятелството, че в същия период той е инвестирал средства и в други, самостоятелно обособени структури на предприятието му, от които е осъществен износ?“.

По преюдициалните въпроси



По допустимостта

17 Върховният административен съд оспорва допустимостта на преюдициалното запитване.

18 На първо място, този съд смята, че то не е нито релевантно, нито необходимо, тъй като запитващата юрисдикция трябва да се произнесе единствено по наличието на явно нарушение на правото на Съюза и на причинно-следствена връзка между това евентуално нарушение и сочените вреди.

19 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда въпросите, които са свързани с тълкуването на правото на Съюза и са поставени от националния съд в нормативната и фактичката рамка, която той определя съгласно своите правомощия и проверката на чиято точност не е задача на Съда, се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (вж. по-специално решение от 22 септември 2016 г., *Breitsamer und Ulrich*, C-113/15, EU:C:2016:718, т. 33).

20 В настоящия случай следва да се констатира, че в главното производство ЗПТ иска да ангажира отговорността на българската държава за вреди от решение на Върховния административен съд и поради твърдени нарушения на правото на Съюза от страна на Народното събрание на Република България и Националната агенция за приходите. Същевременно с въпросите си запитващата юрисдикция цели именно да определи дали приложимите в главното производство национални разпоредби са в разрез с нормите на правото на Съюза в областта на държавните помощи или свободното движение на стоки. При тези условия разглежданото тук преюдициално запитване не може да се смята за явно лишено от релевантност.

21 На второ място, Върховният административен съд поддържа, че с преюдициалното запитване запитващата юрисдикция цели да издейства преразглеждане на национален съдебен акт, който е придобил сила на пресъдено нещо и не подлежи на оспорване, пък макар и за да отстрани нарушение на правото на Съюза. По същата причина запитването не било преюдициално.

22 В това отношение следва да се отбележи, от една страна, че това са доводи по съществуването на преюдициалното запитване, а не по допустимостта му. От друга страна, предметът и страните на производството, в което се ангажира отговорността на държавата, не са непременно същите като тези на производството, в което е постановен съдебният акт, придобил сила на пресъдено нещо. Оттук следва, че принципът за силата на пресъдено нещо не е пречка да се признае принципът за отговорността на държавата за вреди от решенията на произнасящите се като последна инстанция нейни съдилища (решение от 30 септември 2003 г., *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, т. 39 и 40).



23 На трето място, преюдициалното запитване накърнявало процесуалната автономия на българските съдилища и определените в българската конституция правила за разпределение на правораздавателните правомощия, тъй като гражданските съдилища, какъвто е запитващият съд, нямат компетентност да установяват неправилност на актовете на административните съдилища.

24 От принципа на процесуалната автономия обаче следва, че при липсата на правна уредба на Съюза следва правният ред на всяка държава членка да определя кой съд е компетентен да решава споровете за поправяне на вреди от нарушение на правото на Съюза, произтичащо от акт на национален съд, произнесъл се като последна инстанция (решение от 30 септември 2003 г., Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, т. 59). В този контекст не е в правомощията на Съда да се произнася по въпроса кой е компетентният съд по искове за обезщетение като предявения пред запитващата юрисдикция (решение от 23 ноември 2017 г., ЧЕЗ Електро България и Фронтекс Интернешънъл, C-427/16 и C-428/16, EU:C:2017:890, т. 30).

25 На четвърто място, на основание член 94 от Процедурния правилник на Съда Върховният административен съд излага няколко оплаквания за неточност и дори неправилност на преюдициалното запитване от фактическа и от правна страна, липса на връзка с делото в главното производство и необоснованост на запитването.

26 Първо, в нарушение на член 94 от Процедурния правилник преюдициалното запитване не съдържа описание на фактите, на които се основава, а в четвъртия въпрос дори били изопачени фактите по главното производство. Следва да се отбележи, че преюдициалното запитване съдържа достатъчно подробно изложение на фактите по главното производство. Що се отнася до твърдението за изопачаване на фактите, то всъщност обхваща дебат относно правната квалификация на обектите на ЗПТ, въпрос, който е от компетентността единствено на запитващата юрисдикция, а и е без значение за отговорите на отправените до Съда въпроси.

27 Второ, макар че в самия текст на първия въпрос не са припомнени точно обсъжданите национални разпоредби, нито проблемът, поставян от взаимовръзката им с Регламент № 1998/2006, актът за преюдициално запитване все пак съдържа всички необходими обяснения в това отношение.

28 Трето, вторият въпрос, който се отнася до съвместимостта на държавната помощ за изнасяна продукция с конкуренцията във вътрешния пазар, наистина не е точно формулиран. Съдът обаче може при необходимост да преформулира зададените му въпроси, за да бъде полезен със своя отговор (вж. по-специално решение от 17 декември 2015 г., Szemerey, C-330/14, EU:C:2015:826, т. 30).

29 В това отношение с втория си въпрос запитващата юрисдикция иска да установи до каква степен принципът на свободното движение на стоки е пречка за отпускането на дори минимална помощ за изнасяна продукция. Доколкото съгласно постоянната съдебна практика вторичното право трябва да се тълкува, доколкото е възможно, в съответствие с първичното право на Съюза, принципът на свободното движение на стоки може да повлияе върху тълкуването на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006, до който се отнасят останалите въпроси.



30 Четвърто, Върховният административен съд правилно отбелязва, че запитващата юрисдикция не излага изрично причините, поради които в третата част от третия въпрос поставя питане за валидността на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 от гледна точка на член 35 ДФЕС. Тези причини обаче могат да бъдат просто изведени от останалите преюдициални въпроси. Всъщност за националния съд е безспорно полезно да установи дали не е невалидна от гледна точка на член 35 ДФЕС разпоредбата на вторичното право, чието тълкуване е поискал от Съда, за да прецени съвместими ли са с нея приложимите национални разпоредби.

31 На пето място, Върховният административен съд смята, че не може да бъде ответник в производство за вреди от евентуално допуснато от него нарушение на правото на Съюза, без по този начин да бъдат нарушени принципът на разделението на властите, изискването за независимост и непредубеденост на съда и установените в българската конституция правила за правораздавателната компетентност и йерархичност.

32 Следва да се припомни, че съгласно член 23, втора алинея от Статута на Съда на Европейския съюз и член 96, параграф 1, буква а) от Процедурния правилник право да представят становища пред Съда в преюдициалното производство имат в частност страните по главното производство. Качеството страна по главното производство, качество, въз основа на което Върховният административен съд получава възможност да представи становище по настоящото дело, обаче е въпрос за преценка единствено на националния съд от гледна точка на националните правни норми. При всички положения страните по главното производство не са длъжни да представят становища пред Съда в преюдициалното производство.

33 При тези условия преюдициалното запитване е допустимо.

По същество

По третата част от третия въпрос

34 С третата част от третия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 е невалиден от гледна точка на член 35 ДФЕС.

35 Съгласно член 107 ДФЕС „всяка помощ, предоставена от държава членка или чрез ресурси на държава членка, под каквато и да било форма, която нарушава или заплашва да наруши конкуренцията чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия или производството на някои стоки, доколкото засяга търговията между държавите членки, е несъвместима с вътрешния пазар“. Член 108, параграф 3 ДФЕС предвижда, че „Комисията следва да бъде информирана в разумен срок, който да ѝ даде възможност да представи своето становище по отношение на всякакви планове за предоставянето или изменението на помощта“.

36 Съгласно член 109 ДФЕС обаче Съветът на Европейския съюз може да приема подходящи регламенти в частност за да определя условията, при които се прилага член 108, параграф 3 ДФЕС, както и категориите помощи, които са изключени от предвидената в



последната разпоредба процедура (вж. в този смисъл решение от 21 юли 2016 г., Dilly's Wellnesshotel, C-493/14, EU:C:2016:577, т. 33). Така Регламент № 994/98 оправомощава Комисията да определя с регламент таван, под който помощите не попадат в обхвата на предвидената в член 108 ДФЕС процедура по уведомяване на Комисията.

37 С Регламент № 1998/2006 Комисията определя на 200 000 EUR за период от три години тавана, под който се приема, че държавните помощи не засягат значително търговията между държавите членки и съответно не трябва да ѝ бъдат съобщавани. Този регламент обаче изключва от този режим някои категории помощи, сред които — съгласно член 1, параграф 1, буква г) — „помощите за дейности, свързани с износ за трети страни или държави членки, по-конкретно — помощите, пряко свързани с изнасяните количества, със създаването и функционирането на дистрибуторски мрежи или с други текущи разходи по експортната дейност“.

38 Член 35 ДФЕС забранява количествените ограничения на износа между държавите членки, както и всички мерки с равностоен ефект.

39 Преценката на съвместимостта на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 с последно посочените разпоредби налага да се направят три предварителни бележки.

40 На първо място, забраната на количествените ограничения на износа и мерките с равностоен ефект важи както за органите на Съюза, така и за държавите членки, поради което на това основание могат да се оспорват норми на вторичното право, включително чрез преюдициален въпрос за преценка на валидността им (вж. в този смисъл решение от 17 май 1984 г., Denkvit Nederland, 15/83, EU:C:1984:183, т. 15).

41 На второ място, докато член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 се отнася до износа за трети страни или държави членки, член 35 ДФЕС се прилага само за движението на стоки между държавите членки. Следователно в частта, в която се отнася до износа за трети страни, член 1, параграф 1, буква г) от Регламента не може да бъде в противоречие с член 35 ДФЕС.

42 На трето място, член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 сам по себе си не въвежда количествени ограничения на износа. Следва обаче да се прецени дали тази разпоредба може да се квалифицира като „мярка с равностоен ефект на количествено ограничение на износа“.

43 В това отношение Съдът е постановил, че забраната по член 35 ДФЕС се прилага по отношение на национална мярка, която е приложима към всички оператори с дейност на националната територия и която би могла да засегне повече стоките, които напускат пазара на държавата членка на износа, отколкото пускането в продажба на стоките на националния пазар на посочената държава членка (решение от 21 юни 2016 г., New Valmar, C-15/15, EU:C:2016:464, т. 36 и цитираната съдебна практика).



44 От това определение следва, че квалификацията „мярка с равностоен ефект на количествено ограничение на износа“ предполага да е налице ограничаващ търговията ефект (решение от 21 юни 2016 г., *New Valmar*, C-15/15, EU:C:2016:464, т. 42). Този ефект може да е дори незначителен (решение от 1 април 2008 г., *Gouvernement de la Communauté française et gouvernement wallon*, C-212/06, EU:C:2008:178, т. 52), стига да не е нито твърде несигурен, нито твърде непряк (решение от 21 юни 2016 г., *New Valmar*, C-15/15, EU:C:2016:464, т. 45 и цитираната съдебна практика).

45 Предвидената в член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 забрана на помощите, свързани с износа за държави членки, дори когато тези помощи не превишават прага *de minimis*, сама по себе си обаче няма ефект върху търговията, доколкото просто изисква от държавите членки да не отпускат определен вид помощи. Следователно тази разпоредба не може да представлява забранена от член 35 ДФЕС мярка с равностоен ефект на количествено ограничение на износа.

46 Същевременно най-вече от основните правила на вътрешния пазар и от общия режим на помощите, който е част от тях, следва, че изключването на помощите за износа от приложното поле на Регламент № 1998/2006 е оправдано от самата цел на член 107 ДФЕС. Всъщност съгласно този член държавната помощ е несъвместима с вътрешния пазар, „доколкото засяга търговията между държавите членки“. Помощите за износа обаче, дори когато са в скромнен размер, по дефиниция са сред помощите, които биха могли да засегнат търговията между държавите членки — както пряко, като осигурят конкурентно предимство на изнасяната продукция, така и непряко, като предизвикат симетрични контрамерки от страна на останалите държави членки за компенсиране на това конкурентно предимство. Както изтъкна Комисията в съдебното заседание, да се допуснат такива помощи, би било особено вредно за функционирането на вътрешния пазар.

47 Оттук следва, че член 35 ДФЕС не може да оправдае мярка, която е в противоречие с член 107 ДФЕС. Всъщност съображенията, поради които Съдът е постановил, че разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС относно държавните помощи не могат да служат за ограничаване на действието на правилата на Договора относно свободното движение на стоки, обосновават и реципрочния извод, а именно че тези разпоредби и тези правила имат една и съща цел — да осигурят свободното движение на стоки между държавите членки в нормални условия на конкуренция (решения от 5 юни 1986 г., *Комисия/Италия*, 103/84, EU:C:1986:229, т. 19 и от 20 март 1990 г., *Du Pont de Nemours Italiana*, C-21/88, EU:C:1990:121, т. 19—21).

48 Ето защо на третата част от третия въпрос следва да се отговори, че при разглеждането ѝ не се установяват обстоятелства, които да засягат валидността на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006.

По първия и втория въпрос, първите две части от третия въпрос и четвъртия въпрос

49 С първия и втория въпрос, с първите две части от третия въпрос и с четвъртия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска разпоредби на



националното право като приложимите в главното производство, съгласно които данъчно облекчение, представляващо минимална помощ, не се предоставя по отношение на инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ.

50 На първо място, следва да се подчертае, че разпоредбите на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 трябва да се поставят в общия контекст на този регламент, който има за цел да допусне дерогация — за държавните помощи с ограничен размер — на правилото, че Комисията трябва да бъде уведомявана за всяка помощ, преди същата да бъде приведена в действие.

51 Член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 има за цел да ограничи възможния обхват на тази дерогация, като изключи от него помощите за износа. В този смисъл тази забрана представлява завръщане към закрепения в Договора принцип за забрана на държавните помощи. Следователно тя не бива да се тълкува стеснително.

52 На второ място, следва да се припомни, че Регламент № 1998/2006 в никакъв случай няма за цел, а и впрочем не би могъл законно да има за резултат, нито да задължи държавите членки да отпускат определени помощи, нито да ги задължи да използват всички създадени от него възможности за дерогация.

53 Именно с тези уговорки трябва да се отговори на въпросите на запитващата юрисдикция.

54 Членове 184 и 188 от ЗКПО разрешават преотстъпване на данък в размер под тавана, определен с Регламент № 1998/2006, в полза на предприятията, извършващи производствена дейност в община, в която безработицата е значително над средната за страната, при условие че инвестират преотстъпените средства там в срок от четири години от началото на годината, за която е преотстъпен данъкът. Съгласно член 182, алинея 2, точка 7 от ЗКПО данъчното облекчение не се прилага „по отношение на инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ“. По този начин Република България е искала да се съобрази с член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006, който изключва от обхвата на правилото *de minimis* помощите, които биха облагодетелствали износа.

55 Член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 не изключва всички помощи, които биха могли да имат отражение върху износа, а единствено помощите, които по самата си форма имат за пряка цел да подпомогнат продажбите в друга държава. За такива се смятат единствено помощите, „пряко свързани с изнасяните количества“, със създаването и функционирането на дистрибуторски мрежи или с други текущи разходи по експортната дейност.

56 Оттук следва, че ако не се определя по основание и размер под една или друга форма от количеството изнасяна продукция, помощта за инвестициите не е сред „помощите за дейности, свързани с износ“ по смисъла на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006, и следователно не попада в приложното поле на тази разпоредба дори ако така подпомаганите инвестиции позволяват да се разработва предназначена за износ продукция.



57 В обратния случай, тоест ако се определя от количествата изнасяна продукция и съответно попада в приложното поле на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006, помощта за инвестициите е изключена от обхвата на правилото de minimis. Така тълкувани, разпоредбите на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 не са пречка за разпоредби на националното право като член 182, алинея 2, точка 7 от ЗКПО, при положение че националният съд тълкува последните, както позволява текстът им, като съдържащи същото изключение.

58 Ето защо на първия и втория въпрос, на първите две части от третия въпрос и на четвъртия въпрос следва да се отговори, че член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска разпоредби на националното право като приложимите в главното производство, съгласно които данъчно облекчение, представляващо минимална помощ, не се предоставя по отношение на инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ.

По съдебните разноски

59 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

1) При разглеждането на третата част от третия въпрос не се установяват обстоятелства, които да засягат валидността на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията от 15 декември 2006 година за прилагане на членове [107 ДФЕС и 108 ДФЕС] към минималната помощ.

2) Член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска разпоредби на националното право като приложимите в главното производство, съгласно които данъчно облекчение, представляващо минимална помощ, не се предоставя по отношение на инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ.

а

3.3. Определение от 26.09.2016 г. по гр. дело № 4928/2015 г. на Софийския градски съд, I-17 състав

С.Г.С., ГРАЖДАНСКО ОТДЕЛЕНИЕ, I-17 състав, в закрито съдебно заседание на двадесет и шести септември през две хиляди и шестнадесета година, в състав:

СЪДИЯ: СТИЛИЯНА ГРИГОРОВА

като сложи за разглеждане докладваното от съдията гр.д. № 4928 по описа на съда за 2015 г., взе предвид следното:



1. Съдът е сезиран с искова молба на „З.“ АД за осъждане на Н.С. на Р.Б. (НС), В. А.С. (ВАС) и Н.А.П. (НАП) да заплатят солидарно на ищеца претърпени от него имуществени вреди, пряка последица от следните нарушения:

1.1. Н.С. приело нови редакции на чл. 182, 184 и 188 от Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО), неточно възпроизвеждащи изискванията на чл. 1 и 2 от Регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията от 15.12.2006 г. за прилагане на членове 87 и 88 от Договора за създаване на европейска общност (ДЕО) към минималната помощ (Регламента).

1.2. В.т А.С. не приложил относимите текстове на Регламента, в съответствие с принципа на директния ефект и примата на общностното право спрямо националното право, което им противоречи, като оставил в сила данъчен ревизионен акт № 1000071/05.03.2010 г. на главен инспектор по приходите при териториална дирекция (ТД) на НАП - гр. Б. в частта относно установените задължения за корпоративен данък по ЗКПО в размер на 140 677.51 лева.

1.3. В нарушение на разпоредбата на чл. 1 от Регламента, на принципа на примата правото на ЕС пред националния закон и на директния ефект на правото на ЕС данъчните власти в лицето на НАП определили на „З.“ АД недължимо данъчно задължение за корпоративен данък.

ФАКТИ ПО ДЕЛОТО

2. „З.“ АД е регистрирано в РБ дружество, с предмет на дейност производство на стоки с цел продажба, покупка на стоки с цел продажба в първоначален, преработен или обработен вид и др. Основната му дейност е производство на тръби, кухи профили и фитинги за тях от стомана.

3. Дружеството развива три производствени дейности, отделени и технологично обособени в производствени цехове:

- производство на профилни и кръгли тръби и студено огънати профили, стоманено-предпазни огради за пътища – мантинели;
- производство по горещо поцинковане на детайли;
- производство по електролитно (галванично) или студено поцинковане на детайли.

4. Всеки от производствените цехове представлявал самостоятелно звено от структурата на дружеството, със самостоятелно щатно разписание, правилници и организация на работа, технология на производството, технологични инструкции, работни процедури и др.

5. На 05.03.2010 г. е изготвен ревизионен акт от главен инспектор по приходите, на основание чл. 119, ал. 3, т. 1 от ДОПК, съгласно заповед на компетентен орган № 1000071/05.03.2010 г. и въз основа на извършена ревизия на „З.“ АД е съставен ревизионен доклад № 1000071/17.02.2010 г., неразделна част от ревизионния акт. В обхвата на ревизионния доклад попадат задължения на проверяваното юридическо лице, сред които такива по ЗКПО.

6. Установено е, че за финансовата 2008 г. съгласно изискванията на чл. 20 от ЗКПО, задълженото лице е следвало да начислява и внася корпоративен данък в размер на 10 на сто от данъчната печалба, установена по реда на част II от ЗКПО.



7. Корпоративният данък се преотстъпва изцяло на данъчно задължени лица за данъчната им печалба от извършваната производствена дейност, включително производство на ишлеме, съгласно чл. 184 от ЗКПО когато са изпълнени едновременно следните условия:

- данъчно задълженото лице извършва производствена дейност единствено в общини, в които за предходната година преди текущата има безработица с или над 35 на сто по-висока от средната за страната за същия период;

- изпълнени са условията по чл. 188 от ЗКПО в случаите на минимална помощ.

8. Данъчно задълженото лице декларира размера на получените минимални помощи, независимо от тяхната форма и източник за последните три години, включително текущата, в годишната данъчна декларация за годината, за която се преотстъпва корпоративния данък, съгласно разпоредбите на чл. 188, ал. 4 от ЗКПО. За 2008 г. са декларирани приходи 26 153 264.54 лева, разходи 26 006 015.15 лева, счетоводна печалба – 147 249.39 лева, счетоводен финансов резултат за данъчно преобразуване – 147 249.39 лева, данъчна печалба след преобразуване – 1 406 775.09 лева и корпоративен данък (10 на сто) – 140 677.51 лева. На основание чл. 184 от ЗКПО преотстъпеният корпоративен данък е 140 677.51 лева.

9. През последните три години, включително 2008 г., сумата от получените минимални помощи, независимо от тяхната форма и източник на придобиването им не превишава левовата равностойност на 200 000.00 евро, като тя е 194 531.82 лева, съгласно чл. 188, ал. 4 от ЗКПО. Данъчното облекчение, ползвано от дружеството, попада в обхвата на минималната помощ по чл. 188 от ЗКПО, тъй като размерът на получените минимални помощи през последните три години, включително и текущата, е 194 531.82 лева и когато отстъпеният корпоративен данък за последните три години, заедно с всички други минимални помощи от предприятието е до левовата равностойност на 200 000.00 евро, предприятието следва да изпълни по-облекчени условия, които са посочени в чл. 188 от ЗКПО.

10. Режимът на преотстъпване на данък представлява форма на държавна помощ, тъй като дава изчислими предимства на ползващите ги данъчно задължени лица. Данъчното облекчение е за извършваната производствена дейност, включително производство на ишлеме, а ограничителното условие е свързано с последващата реализация на произведената продукция и защита на конкуренцията в рамките на ЕС.

11. Установено е, че цех „галванично поцинковане“ и цех „горещо поцинковане“ се намират в една обща сграда, като самите цехове са обособени на две отделни места по дължина на общото хале. Цеховете фигурират като самостоятелни звена в структурата на дружеството. Тази самостоятелност е въз основа анализ на структурната схема на персонала, щатното разписание, записите по организацията на работата и технологията на производството, технологичните инструкции, работни процедури, обучение на персонала, управление на техническите средства, наблюдение и измерване на продукта, формуляри и др. Двата цеха за тръби, студеноогънати профили, мантинели са намират в самостоятелни сгради, отделно от цеховете за поцинковане. Технологиите за поцинковане и оборудването са различни, макар целта на двата поцинковални цеха да е еднаква. Цеховете имат заприходени дълготрайни материални активи с отделни инвентарни описи. В производството по галванично поцинковане



не участват активи, включени в производството по горещо поцинковане, така и в производството на профили, тръби и мантинели.

12. Извършеният от „З.“ АД износ, вътреобщностни доставки (ВОД) и услуги на чуждестранни лица за периода от 01.01.2008 г. до деветмесечието на 2010 г. и направените инвестиции в активи е било следното:

година	цех	Износ (лева)	ВОД (лева)	Услуги на чуждес транни лица	Инвести ции (лева)	Вид на ДМА
2008 г.	Галванично поцинковане	-	-	-	-	-
	Горещо поцинковане	31 687.00		-	1 140.00	дебеломер
	Производство на тръби	53 950.00	2 463 184.00	-	298 639.00	-
2009 г.	Галванично поцинковане	-	-	-	-	-
	Горещо поцинковане	-	-	-	77 965.00	Вана за горещо поцинковане
	Производство на тръби	34 008.00	837 603.00	-	4 988 202.00	-
2010 г.	Галванично поцинковане	-	-	-	6 040.00	Филтър-помпа MX90
	Горещо поцинковане	-	-	-	-	-
	Производство на тръби	-	-	-	3 515 973.00	

13. Данъчната администрация е установила, че „З.“ АД отговаря на условията за преотстъпване на корпоративен данък за 2008 г., съгласно чл. 184, чл. 188, ал. 1 и чл. 182, ал. 1 и ал. 2, т. 1 – 6 от ЗКПО.

14. Съгласно чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО данъчно облекчение, представляващо минимална помощ не се прилага по отношение на инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ за трети страни или държави-членки.

15. В ревизионния доклад е прието, че търговията в рамките на ЕС и извън пределите на страната влияе на конкуренцията и върху собственото производство на такава продукция в страните от ЕС. Това налагало, според данъчния орган, ограничителното условие при инвестиране в активи, които се ползват за дейности, свързани с износ за трети страни и държави членки на ЕС. Разпоредбата на чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО е счетена за категорична и в никакъв случай не можело да се претендира за частично преотстъпване на корпоративен данък. Данъчното облекчение е за извършваната производствена дейност, включително за производство на ишлеме, а ограничителното условие е свързано с последващата реализация на произведена



продукция и защита на конкуренцията в рамките на ЕС. Тъй като „З.“ АД произвело през 2008 г. продукция, която се реализирала в страната, в страни членки на ЕС и трети страни, попада под ограничителното условие на чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО и по тази причина не може да ползва преотстъпване на корпоративен данък за 2008 г. Установен е размер на задължение за корпоративен данък за 2008 г. за сумата от 140 677.51 лева и дължима лихва от 21 454.22 лева.

16. Ревизионен акт № 1000071/05.03.2010 г. на главен инспектор по приходите при ТД на НАП – Б., офис „Я.“ е потвърден с решение № РД010-144/10.05.2010 г. на директора на Дирекция „Обжалване и управление на изпълнението“ – Б., при Централно управление на НАП.

17. С решение № 39/12.01.2011 г. по адм.д. № 1093/2010 г. по описа на А.С. – Б. ревизионният акт е отменен. Съдът е приел, че „З.“ АД има три самостоятелни производства, обособени в цех „Галванично поцинковане“, цех „Горещо поцинковане“ и цех „Тръбопроизводство“. Те са самостоятелни, като за производството се използват различни технологии и различно оборудване. Различават се и произвежданите асортименти, тъй като това се определя от размера на използваните поцинковани вани в производствата. След като безспорно могат да се разграничат активите, използвани в различните производства и за едно от производствата не е налице износ и/или ВОД, то тогава не е налице ограничителното условие на чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО. Обстоятелството, че не извършено пълно инвестиране на преотстъпените средства не води, според състава на А.С. – Б., до различен извод, тъй като 4-годишният период по чл. 188, ал. 2 от ЗКПО за извършване на инвестиции не е изтекъл, а изтича на 31.12.2011 г. и дружеството все още има възможност да инвестира преотстъпените средства. Едва след изтичане на предвидения от законодателя период, в който следва да се извършат инвестициите би могла да се извърши проверка дали те действително са извършени от дружеството, в една от самостоятелните му производствени дейности, от която не е осъществяван износ и/или ВОД.

18. Решението е обжалвано пред ВАС, който с решение № 17185/27.12.2011 г. по адм.д. № 2678/2011 г. е отменил решението на А.С. – Б. и е отхвърлил жалбата на „З.“ АД против ревизионен акт № 1000071/05.03.2010 г. в частта относно установените задължения за корпоративен данък по ЗКПО в размер на 140 677.51 лева главница и 21 454.22 лева лихва. Приел е, че по делото са налице данни за извършени инвестиции в цех „горещо поцинковане“, както и реализиран износ на продукцията от този цех на обща стойност 31 687 лева. В.т съд е приел, че е налице ограничението по чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО. В мотивите е изложено, че ако не се спази изискването за инвестиране в активи и самите активи да не са свързани с износ в трети страни или държави членки, би се стигнало до нарушаване конкуренцията в общия пазар на ЕС, тъй като в него ще участват стоки, произведени с държавна помощ. Решението на ВАС е окончателно.

СТАНОВИЩА НА СТРАНИТЕ

19.1. Ищецът „З.“ АД твърди, че има право на обезщетение в размер на отказания за преотстъпване данък на стойност 140 677.51 лева и лихви от 21 454.22 лева, тъй като не може да бъде лишен от преотстъпване на корпоративен данък преди изтичане на четиригодишния



период, считан от 2008 г., в който имал право да инвестира сумата от 140 677.51 лева в цеха без износ. Освен това последната инстанция – ВАС игнорирала нормата на чл. 1 от Регламент № 1998/2006, според който държавната помощ можела да се откаже на основание наличие на износ или вътреобщностна доставка, само ако инвестирането е пряко свързано с изнасяните количества, със създаването и функционирането на дистрибуторски мрежи или с други текущи разходи по експортна дейност.

19.2. Разпоредбите на първичното право на ЕС и основните принципи, от които се ръководи правото на ЕС имат директен ефект и са непосредствено приложими при регулирането на обществените отношения в Р.Б.. Задължителен характер имали и актове от вторичното право на ЕС, като Регламентът – акт с общо приложение, се прилагал пряко във всички държави-членки. Позовава се на решение по дело 39/72 *Commission v. Italie*, според което „всяка форма на въвеждане във вътрешното право би противоречала на договора и би имала за последица възпрепятстването на прякото действие на регламента и осуетяване на неговото едновременно и еднообразно приложение в ЕО“.

19.3. Отговорността на държавата за вреди при допуснати нарушения на правото на ЕС възниква на основание принципа за лоялно сътрудничество, закрепен в чл. 4, § 3 от ДЕС, задължителен за всички органи на държавите-членки. Ищецът се позовава на решения на Съда на ЕС, според които частноправните субекти могат да търсят обезщетение за вреди, причинени от решение на юрисдикция, която се произнася като последна инстанция при нарушения на Правото на ЕС (*G. K. и P.A., C-224/01*).

20. В исковата молба ищецът е формулирал въпроси, по които съдът да отправи искане за преюдициално заключение, а именно:

20.1. Допуска ли разпоредбата на чл. 1 от Регламент № 1998/2006 да бъде отказано на юридическо лице признаването на право на финансова помощ *de minimis*, произтичащо от правото на ЕС преди изтичането на предвидения в националния срок от четири години, в който трябва да бъде направена инвестицията само поради обстоятелството, че в същия период той е инвестирал средства и в други, самостоятелно обособени структури на предприятието му, от които е осъществен износ?

20.2. Съвместима ли е с принципите на законност, на правна сигурност, на примат на правото на ЕС и на директен ефект на правото на ЕС национална практика, при която на юридическото лице е отказано признаването на правото на държавна финансова помощ *de minimis* при изследване единствено наличието на условията на националния закон, неточно възпроизвеждащ чл. 1 от Регламент № 1998/2006, без самостоятелно изследване наличието на предпоставките по посочения Регламент?

21. Становището на Н.С. е, че ако нормативен акт противоречи на регламент на ЕС, прилага се регламентът. В случая липсвало нарушение на общностна норма и нямало причинно-следствена връзка с претендираните вреди.

22. В.т А.С. е изразил становище, че неспазване върховенството на правото на ЕС и на задължителната практика на Съда на ЕС по неговото тълкуване и прилагане са несъстоятелни. Що се отнася до неотправеното от български съд преюдициално запитване в производството по



обжалване на ревизионния акт, този ответник заявява, че тълкуването на общностна норма или валидност на акт на органите на ЕС са от значение за правилното решаване на повдигнатия пред него спор. Най-висшата съдебна инстанция в държава-членка не била длъжна да отправи преюдициално запитване, когато въпросът е ирелевантен или е идентичен с предишно запитване по подобно дело. Неотправянето на преюдициално запитване не представлявало допуснато нарушение на правото на ЕС.

23. Според НАП ищецът „З.“ АД тълкува превратно вътрешните и международни норми.

НАЦИОНАЛНИ РАЗПОРЕДБИ

24. ЗАКОН ЗА КОРПОРАТИВНОТО ПОДОХОДНО ОБЛАГАНЕ (ред. ДВ, бр. 77/04.10.2011 г.)

Данъчна ставка

Чл. 20. Данъчната ставка на корпоративния данък е 10 на сто.

Понятие за преотстъпване

Чл. 166. (Обн. - ДВ, бр. 105 от 2006 г., в сила от 1.01.2007 г.) Преотстъпване на корпоративен данък е правото на данъчно задължено лице да не внася в републиканския бюджет определените по реда на този закон суми за корпоративен данък, които остават в патримониума на данъчно задълженото лице и се разходват за цели, определени със закон.

Раздел IV

Минимална или регионална държавна помощ под формата на данъчни облекчения (Загл. изм. - ДВ, бр. 110 от 2007 г., в сила от 1.01.2007 г.)

Данъчно задължени лица, които не могат да ползват данъчни облекчения

Чл. 182. (1) (Предишен текст на чл. 182, изм. - ДВ, бр. 110 от 2007 г., в сила от 1.01.2007 г.) Данъчно облекчение, представляващо държавна помощ за регионално развитие, не се прилага по отношение на данъчно задължени лица, които:

1. извършват дейност в отраслите въгледобив, стоманодобив, корабостроене, производство на синтетични влакна, рибовъдство, както и производство на селскостопански продукти, посочени в Приложение 1 на Договора за създаване на Европейската общност, за съответната дейност, или

2. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2007 г., в сила от 1.01.2007 г.) са в производство по ликвидация или в производство по оздравяване, или

3. се определят като предприятия в затруднение.

(2) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2007 г., в сила от 1.01.2007 г.) Данъчно облекчение, представляващо минимална помощ, не се прилага по отношение на:

1. данъчно задължени лица, осъществяващи дейност в сектор рибарство и аквакултури съгласно Регламент (ЕО) № 104/2000 на Съвета относно общата организация на пазарите на рибни продукти и продукти от аквакултури;



2. данъчно задължени лица, осъществяващи дейност по първично производство на селскостопански продукти, посочени в Приложение I към Договора за създаване на Европейската общност;

3. данъчно задължени лица, осъществяващи дейност по преработка и реализация на селскостопански продукти, посочени в Приложение I към Договора за създаване на Европейската общност;

4. данъчно задължени лица, осъществяващи дейност в отрасъл въгледобив съгласно Регламент (ЕО) № 1407/2002 на Съвета относно държавните помощи за въгледобивната промишленост;

5. предприятия в затруднение;

6. инвестирането в товарни автомобили, когато те се предоставят на данъчно задължено лице, осъществяващо шосейни превози на товари за други лица, или се предоставят срещу възнаграждение;

7. инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ за трети страни или държави членки.

(3) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2007 г., в сила от 1.01.2007 г.) Данъчно облекчение, представляващо държавна помощ за регионално развитие, не може да се ползва и от данъчно задължено лице, за което възникне някое от условията по ал. 1 през периода на извършване на съответната първоначална инвестиция.

(4) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2007 г., в сила от 1.01.2007 г.) Данъчно облекчение, представляващо минимална помощ, не може да се ползва и от данъчно задължено лице, за което възникне условие по ал. 2 през периода на инвестиране.

(5) (Нова - ДВ, бр. 95 от 2009 г. Сравнение с предишната редакция, в сила от 1.01.2010 г.) Данъчно облекчение, представляващо държавна помощ за земеделски производители, не се прилага по отношение на предприятия в затруднение.

Общини с безработица, по-висока от средната за страната

Чл. 183. (1) Общините с безработица с или над 35 на сто по-висока от средната за страната се определят ежегодно със заповед на министъра на финансите по предложение на министъра на труда и социалната политика, която се обнародва в "Държавен вестник".

Данъчно облекчение за извършване на производствена дейност в общини с безработица, по-висока от средната за страната

Чл. 184. (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2007 г., в сила от 1.01.2007 г.) Корпоративният данък се преотстъпва в размер до 100 на сто на данъчно задължени лица за данъчната им печалба от извършваната производствена дейност, включително производство на ишлеме, когато са изпълнени едновременно следните условия:

1. данъчно задълженото лице извършва производствена дейност единствено в общини, в които за предходната година преди текущата има безработица с или над 35 на сто по-висока от средната за страната за същия период;

2. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2007 г., в сила от 1.01.2007 г.) изпълнени са условията по:

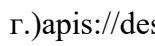


а) член 188 - в случаите на минимална помощ;

Данъчно облекчение, представляващо минимална помощ

Чл. 188. (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2007 г., в сила от 1.01.2007 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 106 от 2008 г., в сила от 1.01.2009 г.) Данъчно облекчение, представляващо минимална помощ, е налице, когато сумата на получените минимални помощи от данъчно задълженото лице през последните три години, включително текущата, независимо от тяхната форма или източник на придобиването им, не превишава левовата равностойност на 200 000 евро, а за данъчно задължените лица в сектор шосеен транспорт - левовата равностойност на 100 000 евро, определени по официалния валутен курс на лева към еврото. Тези прагове се прилагат независимо от това дали помощта се финансира изцяло или частично с ресурси на Е.С.. В сумата на получените минимални помощи се включва и намаленият или преотстъпеният корпоративен данък на данъчно задълженото лице за последните три години, включително корпоративният данък, който подлежи на намаление или преотстъпване за текущата година. В сумата на получените минимални помощи не се включва преотстъпеният корпоративен данък, за който са изпълнени условията на чл. 189.

(2) Преотстъпеният данък по чл. 184 трябва да се инвестира в дълготрайни материални или нематериални активи съгласно счетоводното законодателство в срок до 4 години от началото на годината, за която е преотстъпен данъкът.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 95 от 2009 г. Сравнение с предишната редакция, в сила от 1.01.2010 г.)  Преотстъпеният данък, инвестиран в активите по ал. 2 се натрупва с друга държавна помощ, одобрена с решение на Европейската комисия или получила разрешение по чл. 9 от Закона за държавните помощи за тези активи, до максимално допустимия интензитет на помощта, определен с Карта на националната регионална държавна помощ (ОВ, бр. С 73 от 30 март 2007 г.).

(4) Данъчно задълженото лице декларира размера на получените минимални помощи, независимо от тяхната форма и източник, за последните три години, включително текущата, в годишната данъчна декларация за годината, за която се преотстъпва корпоративният данък.

ПРИЛОЖИМИ РАЗПОРЕДБИ НА ЕС:

25. Договор за функционирането на Е.С. (ДФЕС), в сила от 01 декември 2009 година, консолидиран текст, обнародван, С ОВ, брой 326 от 26 октомври 2012г.:

Член 107 (предишен член 87 от ДЕО)

1. Освен когато е предвидено друго в настоящия Договор, всяка помощ, предоставена от държава-членка или чрез ресурси на държава-членка, под каквато и да било форма, която нарушава или заплашва да наруши конкуренцията чрез поощряването на определени предприятия или производството на някои стоки, доколкото засяга търговията между държавите-членки, е несъвместима с Общия пазар.

Член 35 (предишен член 29 от ДЕО)



Количествените ограничения на износа между държавите-членки, както и всички мерки с равностоен ефект, се забраняват.

26. РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 1998/2006 НА КОМИСИЯТА от 15 декември 2006 година за прилагане на членове 87 и 88 от договора към минималната помощ

Член 1. Настоящият регламент се прилага към помощите, предоставяни на предприятия от всички сектори, с изключение на:

г) помощите за дейности, свързани с износ за трети страни или държави-членки, по-конкретно – помощите, пряко свързани с изнасяните количества, със създаването и функционирането на дистрибуторски мрежи или с други текущи разходи по експортната дейност;

Член 2 Помощ de minimis (минимална помощ)

1. Приема се, че мерките за помощ не отговарят на всички критерии по член 87, параграф 1 от Договора и следователно са освободени от изискването за уведомление по член 88, параграф 3 от Договора, ако изпълняват условията, посочени в параграфи от 2 до 5 от настоящия член.

2. Общият размер на минималната помощ, предоставена на всяко едно предприятие, не може да надхвърля 200 000 EUR за период от три данъчни години. Общият размер на минималната помощ, предоставена на всяко едно предприятие, осъществяващо дейност в сектора „сухопътен транспорт“, не може да надхвърля 100 000 EUR за период от три данъчни години. Тези тавани се прилагат независимо от формата на минималната помощ или преследваната цел и независимо от това, дали предоставената от държавата-членка помощ се финансира, изцяло или частично, с ресурси, произхождащи от Общността. Периодът се определя на база данъчните години, използвани от предприятието в съответната държава-членка.

27. Сезираният С.Г.С. е счел, че е налице хипотеза, при която се търси отговорност от държавата за вреди, причинени от незаконосъобразни актове и действия на нейни органи и длъжностни лица при или по повод на административна дейност, поради което се е десезирал от разглеждане на спора и е изпратил делото на административния съд по мястото на увреждането – А.С.-гр. Б..

28. Ищецът е обжалвал определението, но въззивния съд го е потвърдил.

29. А.С. – гр. Б. е счел, че делото неправилно му е изпратено, тъй като местоувреждането е гр. Я., поради което се е десезирал и е изпратил делото на А.С. – гр. Я.. Счел е, че искът за обезщетение от националните органи за вреди, които е претърпял от допуснати от тях нарушения на правата му, произтичащи от правото на ЕС е с правно основание чл. 4, § 3 от ДЕС. Според АС – гр. Я. искът не е за вреди от административна дейност на ответниците, поради което искът не може да бъде разгледан от А.С., тъй като последна инстанция по иска за вреди би бил единият от тях – ВАС. Затова е сезирал петчленен състав, състоящ се от трима съдии от ВАС и двама съдии от ВКС.



30. С окончателно определение, задължително за настоящия съдебен състав петчленният състав от съдии на ВКС и ВАС е определил подсъдността на С.Г.С.. Формулирал е правното основание на иска по чл.4, § 3 от ДЕС, тъй като се претендира обезщетение за вреди, претърпени от частноправен субект на държава-членка на ЕС, в резултат на неправилно „имплементиране” на общностни норми в националното законодателство и постановяване на административен акт и влязъл в сила съдебен акт в нарушение на Правото на ЕС. В заключение е счел, че характеристиките на предявения иск на база фактическите твърдения в исковата молба и с оглед установените от съдебната практика на СЕС принципи за равностойност и ефективност, С.Г.С. е компетентен да прецени по кой национален ред следва да бъде разгледан иска – дали по реда и на основанията по чл. 2 от ЗОДОВ или по реда на чл. 49 от ЗЗД.

31. Настоящият съдебен състав счита, че предявеният иск е с правно основание чл. 4, § 3 от ДЕС, който следва да бъде разгледан по общия исков ред. Всеки от ответниците е изложил доводи за недопустимост на иска, които не се споделят от решаващия съд. Всеки частно правен субект може да се позове директно на общностна норма, гарантираща му защита на засегнато право от страна на институции на държави-членки на ЕС. В случая отговорност от ответниците се търси за различни деяния, съставляващи нарушения на правото на ЕС: приемане на вътрешноправна разпоредба, която неточно възпроизвежда общностна норма с директен ефект, незачитане непосредственото приложение на общностната норма, от което за ищеца са произтекли вреди, изразяващи се в лишаване от право да се ползва от преотстъпен корпоративен данък и неотправено от националната юрисдикция преюдициално запитване.

32. Решението по делото ще подлежи на въззивно обжалване пред С.А.С., а при наличие на предпоставки, визирани в процесуалния закон – и пред В. касационен съд, който е окончателна инстанция.

33. В практиката на ВАС е налице противоречиво разрешаване на въпроса относно съобразяване на ограничението, поставено от българския законодател в чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО с чл. 1, б. „г“ от Регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията от 15 декември 2006 година за прилагане на членове 87 и 88 от договора към минималната помощ.

33.1. В решение № 8690 от 12.07.2016 г. по адм. д. № 11250/2015 г. на I отделение е прието, че производствената дейност по ишлеме не включва прехвърляне собствеността на готовите стоки, а е дейност по доставка на услуга и не случайно и ЗКПО я третира като производствена дейност, а не търговска дейност по прехвърляне на стоки. Цитираната разпоредба от Регламента (чл. 1 б. „г“ от Регламент № 1998/2006) поставя ограничение за използване на минимална помощ само относно извършването на текущи разходи по експортна дейност, но не и за инвестирането в дълготрайни материални активи за дейността. Според състава не е налице посоченото изключение в чл. 1, б. г) от Регламента относно създаването на дистрибуторски мрежи за изнасяните количества, тъй като ревизираното дружество не изнася собствени стоки за три държави-членки, а извършва услуга чрез изработка на облекла с материали на клиента, нито създава дистрибуторски мрежи. В този смисъл ограничението, поставено от българския законодател в чл. 182, ал. 2, т. 7 ЗКПО е в пряко противоречие с ограничението в цитирания Регламент.



33.2. В решение на ВАС № 2107 от 25.02.2015 г. по адм.д. № 5658/2014 г. на I отделение съдебен състав изрично е приел, че регламентът като част от вторичното право на ЕС е пряко приложим, поради което при установена колизия между разпоредба от националното законодателство с регламент, приложим е последния. Това е така, защото за разлика от директивите, регламентите не се транспонират във вътрешното законодателство. Затова е прието, че чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО противоречи на чл. 1, б. г) от Регламента и затова последният е приложим.

33.3. В същия смисъл е и решение № 4467 от 14.04.2016 г. по адм.д. № 6955/2015 г. на I отделение.

В съответствие с чл. 7, § 3 от Регламент /ЕС/ № 1407/2013 на Комисията от 18.12.2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от ДФЕС всяка индивидуална помощ de minimis, която е предоставена между 1 януари 2007 г. и 30 юни 2014 г. и изпълнява условията на Регламент (ЕО) № 1998/2006, се смята за неотговаряща на всички критерии по член 107, параграф 1 от Договора и следователно за нея не се прилага изискването за уведомяване по член 108, параграф 3 от Договора. Според чл. 107 от ДФЕС /предишен чл. 87 от ДЕО/, освен когато е предвидено друго в Договорите, всяка помощ, предоставена от държава-членка или чрез ресурси на държава-членка, под каквато и да било форма, която нарушава или заплашва да наруши конкуренцията чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия или производството на някои стоки, доколкото засяга търговията между държавите-членки, е несъвместима с вътрешния пазар. Или ако минималната помощ, предоставена в периода 1 януари 2007 г. до 30 юни 2014 г. изпълнява условията на Регламент (ЕО) № 1998/2006, тя по хипотеза не засяга търговията между държавите-членки по начин изключващ съвместимостта ѝ с вътрешния пазар.

В чл. 1, § 1 от Регламент (ЕО) № 1998/2006 изчерпателно са изброени помощите, за които регламентът е неприложим. Относимо към спора е ограничението по чл. 1, § 1, б. "г", изключващо от обхвата на помощите de minimis свързаните с износ за трети страни или държави-членки и по-конкретно - помощите, пряко свързани с изнасяните количества, със създаването и функционирането на дистрибуторски мрежи или с други текущи разходи по експортната дейност. Според съда, постановил решението, ограничението следва да се разглежда в контекста на § 6 от преамбюла на регламента, според което регламентът не се прилага към минималната експортна помощ или минималната помощ за предпочитане на местни пред вносни продукти и в частност, той не трябва да се прилага към помощта за създаване и функциониране на дистрибуторски мрежи в други страни.

Рестрикцията на националния закон е антиципирана - засяга инвестирането в активи за производство на стоки, предназначени за износ в трети страни или държави-членки, а не помощи, пряко свързани с изнасяните количества. Помощта за инвестиране в дълготрайни активи за производство на стоки за износ не представлява експортна помощ.

Предвид приматът на съюзното право над националния правопорядък, ограничението за минималната помощ по ЗКПО не трябва да се прилага, заради противоречието му с чл. 1, § 1, б. "г" от Регламент (ЕО) № 1998/2006.



33.4. В решение № 14242 от 03.11.2011 г. по адм.д. № 3023/2011 г. на I отделение е прието, че изискването на чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО обхваща всички видове държавна помощ по ЗКПО, включително по чл. 184 ЗКПО за производство на ишлеме. Според съдебния състав, постановил решението, текстът цели да ограничи използването на държавната помощ за експортни цели. Държавната помощ се предоставя, за да се подпомогне развитието на населеното място с висока безработица - над 35%, което обяснява изискването инвестирането в активи и самите активи да не са свързани с износ в държави членки. Ако не се спази това изискване, се нарушава конкуренцията в общия пазар на Е.С., на който ще участват стоки, произведени с държавна помощ. Предоставянето на държавна помощ е допустимо по чл. 107, § 3 от Лисабонския договор, предишен чл. 87 от ДЕО за насърчаване на икономическото развитие на региони, където жизненото равнище е необичайно ниско или където има високо равнище на непълна заетост, като с тях се цели промяна в икономическото равнище на региона, което предполага ползване на резултатите от помощта в региона, в който са произведени. Съдът е приел за неоснователна тезата на ревизираното търговско дружество, че при производство на стоки на ишлеме не се нарушава конкуренцията в общността. Инвестицията е осъществена за експортноориентирано производство на стоки, с което е изпълнено изискването на чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО.

34. Настоящият състав на С.Г.С., като съобрази изложеното дотук, както и противоречивата съдебна практика на националните съдилище, намира, че следва да отправи преюдициално запитване до Съда на Е.С. за правилното приложение на националното право в съответствие с разпоредби по правото на Съюза, както и поради необходимост за тълкуване на норми на общностното право и връзката им с приложими разпоредби от националното право

34.1. Имат ли директен ефект и непосредствено действие норми на правото на ЕС с прилагащ характер, какъвто е Регламент № 1998/2006 и ако това е така, нарушава ли тези принципи разпоредба на националното законодателство, която стеснява или ограничава приложното поле на общностната норма?

34.2. Съвместима ли е с конкуренцията на общия пазар държавна помощ под формата на данъчно облекчение, която помощ се инвестира в активи, използвани за производство на продукция, част от която се изнася за трети страни или държави-членки?

34.3. Попада ли производството на изнесена продукция чрез използване на активи, придобити със средства от предоставена държавна помощ в обхвата на дейност, пряко свързана с изнасяните количества по смисъла на чл. 1 г от Регламент 1998/2006? Ако отговорът е отрицателен, то разполагат ли държавите членки с възможност да предвидят в националните законодателства допълнителни ограничения за износители на продукция, произведена чрез активи, резултат от инвестиция на данъчно облекчение? Ако отговорът е положителен, как се съотнася тази норма към разпоредбата на чл. 35 от ДФЕС относно забраната за количествените ограничения на износа между държавите-членки, както и всички мерки с равностоен ефект и налице ли е дискриминация и нарушаване свободното движение на стоки?

34.4. Допуска ли разпоредбата на чл. 1 от Регламент № 1998/2006 да бъде отказано на юридическо лице признаването на право на финансова помощ de minimis, произтичащо от



правота на ЕС преди изтичането на предвидения в националния срок от четири години, в който трябва да бъде направена инвестицията само поради обстоятелството, че в същия период той е инвестирал средства и в други, самостоятелно обособени структури на предприятието му, от които е осъществен износ?

Така мотивиран, съдът

ОПРЕДЕЛИ:

ОТМЕНЯ протоколно определение от 08.04.2016 г., с което е даден ход на устните състезания.

СПИРА производството по гр.д. № 4928/2015 г. по описа на СГС, I-17 състав.

ОТПРАВЯ преюдициално запитване съгласно чл. 267, § 1, б. „б“ от Договора за функциониране на Е.С. със следните въпроси:

1. Имат ли директен ефект и непосредствено действие норми на правото на ЕС с прилагаш характер, какъвто е Регламент № 1998/2006 и ако това е така, нарушава ли тези принципи разпоредба на националното законодателство, която стеснява или ограничава приложното поле на общностната норма?

2. Съвместима ли е с конкуренцията на общия пазар държавна помощ под формата на данъчно облекчение, която помощ се инвестира в активи, използвани за производство на продукция, част от която се изнася за трети страни или държави-членки?

3. Попада ли производството на изнесена продукция чрез използване на активи, придобити със средства от предоставена държавна помощ в обхвата на дейност, пряко свързана с изнасяните количества по смисъла на чл. 1 г от Регламент 1998/2006? Ако отговорът е отрицателен, то разполагат ли държавите членки с възможност да предвидят в националните законодателства допълнителни ограничения за износители на продукция, произведена чрез активи, резултат от инвестиция на данъчно облекчение? Ако отговорът е положителен, как се съотнася тази норма към разпоредбата на чл. 35 от ДФЕС относно забраната за количествените ограничения на износа между държавите-членки, както и всички мерки с равностоен ефект и налице ли е дискриминация и нарушаване свободното движение на стоки?

4. Допуска ли разпоредбата на чл. 1 от Регламент № 1998/2006 да бъде отказано на юридическо лице признаването на право на финансова помощ *de minimis*, произтичащо от правота на ЕС преди изтичането на предвидения в националния срок от четири години, в който трябва да бъде направена инвестицията само поради обстоятелството, че в същия период той е инвестирал средства и в други, самостоятелно обособени структури на предприятието му, от които е осъществен износ?

СПИРА на основание чл. 25 от Статута на ЕС и чл. 631, ал. 1 от ГПК производството по гр.д. № 4928/2015 г. по описа на С.Г.С. до произнасяне на Съда на Е.С..

Определението не подлежи на обжалване.



3.4. Решение от 18.01.2019 г. по гр. дело № 4928/2015 г. на Софийския градски съд, I-17 състав

С.Г.С., ГО, I-17 състав, в открито съдебно заседание на двадесет и шести октомври през две хиляди и осемнадесета година, в състав:

СЪДИЯ: СТИЛИЯНА ГРИГОРОВА

като сложи за разглеждане докладваното от съдията гр.д. № 4928 по описа на съда за 2015 г., взе предвид следното:

Делото е образувано по подадена от „З.“ АД искова молба за солидарно осъждане на Н.С. на Р.Б. (НС), В. А.С. (ВАС) и Н.А.П. (НАП) да заплатят на ищеца обезщетение за претърпени от него имуществени вреди, пряка последица от нарушение на правото на ЕС.

Ищецът излага, че като регистрирано по ТЗ юридическо лице с правно-организационна форма „акционерно дружество“ извършва три производствени дейности, технологично обособени в производствени цехове „галванично обработване на детайли“, „горещо поцинковане на детайли“ и „производство на профилни и кръгли тръби и студено огънати профили, стоманено-предпазни огради за пътища – мантинели“.

На 21.12.2007 г. бил обнародван ЗИД на ЗКПО за прилагане на данъчни облекчения, представляващи съвместима с вътрешния пазар държавна помощ de minimis по смисъла на чл. 87 и 88 от Договор за създаване на Европейската общност (ДЕО), сега чл. 107 и 108 от Договора за функциониране на Е.С. (ДФЕС). Данъчното облекчение се изразявало в право на данъчно задълженото лице да не заплати 100% от дължимия корпоративен данък върху печалбата, реализирана от производствена дейност, при наличие на посочените в закона условия. Визираните в чл. 182 от ЗКПО условия възпроизвеждали неточно изискванията на чл. 1 и чл. 2 от регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията от 15.12.2006 г. (регламента). Според чл. 1, т. 1, б. „г“ от регламента недопустимо е предоставяне на финансови помощи, пряко свързани с изнасяните количества, със създаването и функционирането на дистрибуторски мрежи или с други текущи разходи по експортната дейност. Чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО не допускал преотстъпеният данък да се инвестира в активи, използвани в дейности, свързани с износ за трети страни или вътреобщностни доставки към държави членки на ЕС.

Въз основа на разлика между приходи и разходи, върху счетоводната печалба за 2008 г. бил начислен данък в размер на 140 677.51 лева, преотстъпен по реда на чл. 184 от ЗКПО.

Преди изтичане на четиригодишния срок за реализиране на инвестицията бил издаден ревизионен акт (РА) № 1000071/05.03.2000 г. от главен инспектор по приходите при ТД на НАП - Б., с който на „З.“ АД се отказвало преотстъпване на корпоративен данък поради възникнало ограничително условие по чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО - инвестиране на активи, използвани за дейности, свързани с износ за трети страни или държави членки на ЕС.

В противоречие с изискванията на регламент № 1998/2006 не се извършил анализ дали износът е в пряка връзка с инвестирането, със създаването и функционирането на дистрибуторски мрежи или с други текущи разходи по експортната дейност.



Инстанционното производство по обжалване на РА приключило с влязло в сила решение на ВАС, с което жалбата на „З.“ АД против РА № 1000071/05.03.2010 г. била отхвърлена.

Ищецът твърди, че ответниците са допуснали нарушения на общностното право: НС приело нови редакции на чл. 182, 184 и 188 от Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО), неточно възпроизвеждащи изискванията на чл. 1 и 2 от регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията от 15.12.2006 г. за прилагане на членове 87 и 88 от Договора за създаване на европейска общност (ДЕО) към минималната помощ; В.т А.С. (ВАС) не приложил относимите текстове на регламента, в съответствие с принципа на директния ефект и примата на общностното право спрямо националното право, което им противоречи, като оставил в сила данъчен ревизионен акт № 1000071/05.03.2010 г. на главен инспектор по приходите при териториална дирекция (ТД) на НАП - гр. Б. в частта относно установените задължения за корпоративен данък по ЗКПО в размер на 140 677.51 лева; данъчните власти в лицето на НАП определили на „З.“ АД недължимо данъчно задължение за корпоративен данък.

По така изложените съображения моли съдът да осъди ответниците солидарно да му заплатят обезщетение за имуществени вреди на обща стойност 162 131.73 лева, от които 140 677.51 лева корпоративен данък и 21 454.22 лева лихви, ведно със законните лихви от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане.

Ответникът НС е подал отговор, в който оспорва предявения иск. Заявява, че през 2007 г. в чл. 15 била приета нова ал. 2, според която ако нормативен акт противоречи на регламент на ЕС, прилага се регламентът. Не носел отговорност за нарушение на общностна норма и липсвала пряка причинно-следствена връзка с претендираните вреди.

Ответникът ВАС възразява, че е налице влязло в сила съдебно решение, с което РА бил потвърден, а жалбата на „З.“ АД – отхвърлена. Съдът обсъдил доводите на „З.“ АД за прилагане на правото на ЕС.

В подадения от НАП отговор също се оспорва допустимостта и основателността на предявения иск. РА бил законосъобразен и за ищцовото дружество липсвали претърпени вреди.

Съдът, след като обсъди доводите на страните и прецени събраните по делото доказателства, прие за установено следното от фактическа и правна страна:

Относно допустимостта на исковите и компетентния да ги разгледа съд е постановено определение № 5/12.02.2015 г. по адм.д. № 65/2014 г. на смесен петчленен състав на ВКС и ВАС, с което СГС е посочен като съд, компетентен да се произнесе по исковата молба на „З.“ АД за солидарно осъждане на НС, ВАС и НАП да заплатят на ищеца 162 131.73 лева обезщетение за имуществени вреди, последица от недопустимо „имплементиране“ на Регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията, постановяване на решение № 17185/27.12.2011 г. на ВАС и издаване на ревизионен акт № 1000071/05.03.2010 г. от главен инспектор по приходите при ТД на НАП – Б..

В така постановеното определение, а също и при съобразяване на обстоятелствата, на които се основава съдебно предявената претенция, основанийето на иска е чл. 4, § 3 от ДЕС.



Фактическият състав на отговорността на държавата за вреди от нарушения на общностното право включва установяване на наличието и вида на нарушението, в причинна връзка с което се намират претърпените от ищеца вреди.

В чл. 4, § 3, изр. 2 от ДЕС е вменено в задължение на държавите членки да вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнението на задълженията, произтичащи от договорите или актовете на институциите на Съюза.

Безспорни по делото са следните факти:

„З.“ АД е регистрирано в РБ дружество, с предмет на дейност производство на стоки с цел продажба, покупка на стоки с цел продажба в първоначален, преработен или обработен вид и др. Основната му дейност е производство на тръби, кухи профили и фитинги за тях от стомана, съгласно приложено към исковата молба удостоверение изх. № 20120620112156/20.06.2012 г. на Агенция по вписванията. „З.“ АД развива три производствени дейности, отделени и технологично обособени в производствени цехове - производство по електролитно (галванично) или студено поцинковане на детайли, производство по горещо поцинковане на детайли и производство на профилни и кръгли тръби и студено огънати профили, стоманено-предпазни огради за пътища – мантинели.

За финансовата 2008 г. „З.“ АД е дължало корпоративен данък в размер на 10 на сто от данъчната печалба – 140 677.51 лева, 100% от който е преотстъпен, поради наличие на предпоставките по чл. 182 и чл. 184 от ЗКПО. Това данъчно задължение представлява минимална помощ и сумирано с държавна помощ, предоставена през последните три години (преотстъпен корпоративен данък за 2007 г. в размер на 53 854.31 лева), не превишава 200 000 евро, по смисъла на чл. 188 от ЗКПО.

Ищцовото дружество е декларирало размера на получените минимални помощи за последните три години, включително 2008 г. в годишната данъчна декларация за годината, за която се преотстъпва корпоративния данък (2008 г.), съгласно разпоредбите на чл. 188, ал. 4 от ЗКПО.

На 05.03.2010 г. е изготвен ревизионен акт от главен инспектор по приходите, на основание чл. 119, ал. 3, т. 1 от ДОПК, съгласно заповед на компетентен орган № 1000071/05.03.2010 г. и въз основа на извършена ревизия на „З.“ АД е съставен ревизионен доклад № 1000071/17.02.2010 г., неразделна част от ревизионния акт. В обхвата на ревизионния доклад попадат задължения на проверяваното юридическо лице, сред които и такива по ЗКПО. Данъчната администрация е установила, че „З.“ АД отговаря на условията за преотстъпване на корпоративен данък за 2008 г., съгласно чл. 184, чл. 188, ал. 1 и чл. 182, ал. 1 и ал. 2, т. 1 – 6 от ЗКПО.

Съгласно чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО, данъчно облекчение, представляващо минимална помощ не се прилага по отношение на инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ за трети страни или държави-членки. Тъй като „З.“ АД произвело през 2008 г. продукция, която се реализирала в страната, в страни членки на ЕС и трети страни, попадало под ограничителното условие на чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО и по тази причина не могло да



ползва преотстъпване на корпоративен данък за 2008 г. Установен е размер на задължение за корпоративен данък за 2008 г. за сумата от 140 677.51 лева и дължима лихва от 21 454.22 лева.

Ревизионен акт № 1000071/05.03.2010 г. на главен инспектор по приходите при ТД на НАП – Б., офис „Я.“ е потвърден с решение № РД010-144/10.05.2010 г. на директора на Дирекция „Обжалване и управление на изпълнението“ – Б., при Централно управление на НАП.

С решение № 39/12.01.2011 г. по адм.д. № 1093/2010 г. по описа на А.С. – Б. ревизионният акт е отменен.

С решение № 17185/27.12.2011 г. по адм.д. № 2678/2011 г. състав на ВАС е отменил решението на АС – гр. Б. и е отхвърлил жалбата на „З.“ АД против ревизионен акт № 1000071/05.03.2010 г. в частта относно установените задължения за корпоративен данък по ЗКПО в размер на 140 677.51 лева главница и 21 454.22 лева лихва.

Спорни в настоящото производство са въпросите, свързани с правилното „имплементиране“ на регламент (ЕО) № 1998/2006 в националното законодателство, и в частност в чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО и съобразяване на реализацията на изнесената продукция с използване на активи, придобити от преотстъпен корпоративен данък.

Разпоредбите на регламентите имат незабавно действие в националните правни системи, без да е необходимо националните органи да приемат мерки за прилагане. Въпреки това обаче някои от техните разпоредби могат да наложат държавите членки да приемат мерки за прилагане на регламент (§ 26 на решение на Съда от 11.01.2001 г. по дело С-403/98). След като държавите членки разполагат с право на преценка относно прилагане на разпоредби от регламент, правните субекти не могат да извличат свои права директно от тези разпоредби, включително в хипотезите, при които националните законодателства са пропуснали да приемат мерки по прилагане. (§ 28)

При условията на посочените съображения следва да се преценяват нормите на Регламент (ЕО) № 1998/2006, който се твърди да е неправилен приложен със ЗИД на ЗКПО (ДВ, бр. 110/2007 г.).

Регламент (ЕО) № 994/98 на Съвета от 07 май 1998 година относно прилагането на членове 107 и 108 от ДФЕС оправомощава Комисията да обявява чрез регламенти категориите помощи, съвместими с общия пазар и да ги освобождава от задължението за уведомяване. Според чл. 1, § 2 от регламент (ЕО) № 994/98, регламентите трябва да уточняват целта на съответната помощ, категориите получатели, прагове, изразени като интензитет на помощта, условията за кумулиране на помощите и условията за контрол.

Несъвместима с общия пазар по смисъла на чл. 87, § 1 от ДЕО (чл. 107 от ДФЕС) е всяка помощ, предоставена от държава-членка или чрез ресурси на държава-членка, под каквато и да било форма, която нарушава или заплашва да наруши конкуренцията чрез поощряването на определени предприятия или производството на някои стоки, доколкото засяга търговията между държавите-членки.



Именно в приложение на регламент (ЕО) № 994/98 Комисията е приела регламент (ЕО) № 1998/2006, с който определя таван, под който помощите не попадат в обхвата на процедурата по уведомяване на Комисията, предвидена в чл. 88, § 3 от ДЕО (чл. 108, § 3 от ДФЕС).

Чл. 88, § 3 от ДЕО оправомощава Комисията да държи под постоянно наблюдение всички системи за предоставяне на помощ в държавите-членки. Нейно е правомощието да задължи държавата-членка, предоставила помощ, несъвместима с общия пазар или използвана не по предназначение, да отмени или измени тази помощ; да отнесе въпроса до Съда, когато държавата не се съобрази с вмененото ѝ от Комисията задължение; да реши, че предоставянето на несъвместима помощ може да бъде оправдано с извънредни обстоятелства (чл. 88, § 2 от ДЕО).

Следователно, в ДЕО (ДФЕС) е установен принципът за забрана на държавните помощи. Целта на процесния регламент е да допусне дерогация на правилото, че Комисията трябва да бъде уведомявана за всяка помощ, преди същата да бъде приведена в действие. (§ 51 от решение на Съда (първи състав) от 28.02.2018 г. по дело С-518/16, образувано по отпратено от СГС преюдициално запитване с определение от 26.09.2016 г.)

Съгласно чл. 2 от регламента, мерките за помощ, които не отговарят на всички критерии по чл. 87, § 1 от ДЕО, т.е. нарушават или заплашват да нарушат конкуренцията и поради това са несъвместими с общия пазар, са освободени от задължението за уведомяване. За такива се считат държавни помощи, които не надхвърлят 200 000 евро за последните три данъчни години.

При съобразяване разпоредбите на регламента, а също и на съображение 17 се налагат изводът, че адресат на регламента са държавите-членки. В изпълнение с принципа за сътрудничество, последните дължат създаване на механизми, недопускащи общият размер на минималната помощ, предоставена на едно и също предприятие по правилото *de minimis* да надхвърля тавана от 200 000 евро за период от три данъчни години.

Режимът на преотстъпване на корпоративен данък по чл. 20 от ЗКПО безспорно представлява форма на държавна помощ. Решението на държавата-членка дали и при какви условия да преотстъпи данъка не са предмет на регламентацията от разпоредби нито на първичното, нито на вторичното право на ЕС. Регламент (ЕО) № 1998/2006 не поражда пряко права за частно правни субекти, и по-конкретно за получатели на помощта, а право на държава-членка да не уведомява Комисията, когато предостави помощ *de minimis* под прага от 200 000 евро.

Следователно, нормата на чл. 1, § 1, б. „г“ от регламент (ЕО) № 1998/2006 касае възникване на задължение на държава-членка да уведоми Комисията, когато предоставя помощи за дейности, свързани с износ за трети страни или държави членки, по-конкретно — помощите, пряко свързани с изнасяните количества, със създаването и функционирането на дистрибуторски мрежи или с други текущи разходи по експортната дейност.

Българският законодател е изключил прилагане на данъчно облекчение, представляващо минимална помощ по отношение инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ за трети страни или държави членки (чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО). Материално правните предпоставки за ползване на облекчението – преотстъпване на корпоративен данък като вид



държавна помощ, са изцяло в прерогативите на държавите-членки. В този смисъл нормата на чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО е несъпоставима, от гледна точка на цел и предметен обхват, с разпоредби на регламент (ЕО) № 1998/2006, който се твърди да е нарушен. Визираната норма от националното законодателство не „имплементира“ регламента (който и не създава задължения за държавите-членки относно мерки по неговото прилагане), и още по-малко поражда права за получателите на помощта, за да се търси съпоставка между двата акта. В този смисъл е и даденият отговор на преюдициалното запитване от Съда по дело C-518/16.

В този смисъл НС като законодателен орган на РБ не е нарушил общностното право, а е приел, съобразно философията на данъчната политика на страната ясни критерии, при които се ползва преотстъпен данък. По никакъв начин не е нарушена правната сигурност, след като е посочено предназначението на този данък - инвестиране в дълготрайни материални или нематериални активи съгласно счетоводното законодателство в срок до 4 години от началото на годината, за която е преотстъпен данъкът (чл. 188, ал. 3 от ЗКПО).

На ищеца е осигурен вътрешно процесуален ред за защита на правата му. В рамките на инстанционния контрол АС – гр. Б. и ВАС са се произнесли по наличието на предпоставките за събиране на преотстъпения данък с РА № 1000071/05.03.2010 г. на главен инспектор при ТД на НАП – Б.. Безспорно е, че е извършен износ на продукцията, произведена чрез използване на активи, придобити от инвестиция с източник преотстъпен данък в размер на 140 677.51 лева. Проверката на материално правните предпоставки не е обвързано с разпоредбите на регламент (ЕО) № 1998/2006, които се твърди да са нарушени, съобразно гореизложеното.

Зададеният от настоящия съдебен състав въпрос относно валидността на чл. 1, § 1, б. „г“ от регламента от гледна точка на съответствието с чл. 35 от ДФЕС целеше да установи как акт от вторично право на Съюза се съпоставя с такъв от първичното право, доколкото евентуална невалидност на чл. 1, § 1, б. „г“ от регламента (в какъвто смисъл е заключението на генералния адвокат) би имало значение за съвместимостта на национална норма с разпоредби от съюзното право с императивен характер. Отделно от това, съобразяването на чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО с чл. 35 от ДФЕС е въпрос, обусловен от валидността на чл. 1, § 1, б. „г“ от регламента и при евентуален положителен отговор на Съда на този въпрос, би подлежало на изследване съответствието на националната норма с разпоредба от първичното право – чл. 35 от ДФЕС.

Не на последно място, позоваването на ищцовата страна на съображенията по т. 55 и 56 от решението по дело C-518/16 на Съда е неотносимо. То се отнася до въпроса за изнасяните количества и начина, по който те се определят от гледна точка на задължението на държавата-членка да уведоми Комисията и по никакъв начин не е свързано с права, които биха са породили за получателя на помощта.

При така установените факти в настоящото производство, не се доказва да е налице нарушение на правото на ЕС от който и да е от ответниците, в причинна връзка с което за ищеца да са настъпили подлежащи на обезщетяване вреди в претендиания размер.

С оглед изхода на спора разноски се дължат на НС, ВАС и НАП, каквито те претендират. Разноските са изразяват в юрисконсултско възнаграждение за процесуално представителство на всеки от ответниците.



Съгласно чл. 25, ал. 2 вр. ал. 1 от Наредбата за заплащането на правната помощ, съдът определя размери на дължимите юрисконсултски възнаграждения на по 450 лева.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявения от „З.“ АД, ЕИК *****, срещу Н.С.на Р.Б., В. А.С. и Н.А.П.иск за осъждането им да заплатят солидарно на ищеца сумата от 162 131.73 лева, представляваща обезщетение за претърпени имуществени вреди, произтичащи от недопустимо „имплементиране“ на Регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията в чл. 182, ал. 2, т. 7 от ЗКПО, постановяване на решение № 17185/27.12.2011 г. по адм.д. № 2678/2011 г. по описа на ВАС, VIII отделение и издаване на ревизионен акт № 1000071/05.03.2010 г. от главен инспектор по приходите при ТД на НАП – Б..

ОСЪЖДА, на основание чл. 78, ал. 8 от ГПК, „З.“ АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление *** да заплати на Н.С.на Р.Б., с адрес гр. София, пл. „***** сумата от 450 лева разноски.

ОСЪЖДА, на основание чл. 78, ал. 8 от ГПК, „З.“ АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление *** да заплати на Върховен А.С., с адрес гр. София, бул. „***** сумата от 450 лева разноски.

ОСЪЖДА, на основание чл. 78, ал. 8 от ГПК, „З.“ АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление *** да заплати на Национална агенция за приходите, с адрес гр. ***** сумата от 450 лева разноски.

Решението може да се обжалва с въззивна жалба пред САС в двуседмичен срок от връчването му на страните.

3.5. Решение № 1697/07.08.2019 г. по търг. дело № 2403/2019 г. на Апелативен съд – София, ТО, 6. състав

СОФИЙСКИ АПЕЛАТИВЕН СЪД, 6 СЪСТАВ, на дванадесети юни две хиляди и деветнадесета година в публично заседание, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ИВАН ИВАНОВ

ЧЛЕНОВЕ: З. ХАЙДУКОВА

В. БОЙКИНОВ

Секретар П. Х.,

като разгледа докладваното от съдия Хайдукова т.д. № 2403 по описа за 2019 год. и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по чл. 258 ГПК - чл. 273 ГПК.

Образувано е по въззивна жалба на ищеца [фирма] срещу решение № 393 от 18.01.2019г. по гр.д. 4928/2015г. по описа на СГС, ГО, I – 17 с-в, с което е отхвърлен предявения от [фирма] срещу ответниците Народно събрание на Република България, Върховен административен съд и Национална агенция за приходите иск по чл. 4, параграф 3 от Договор за Европейския съюз за



ангажиране отговорността на държавата за търпени вреди от нарушение на правото на ЕС по чл. 1 от Регламент (ЕО) 1998/2006г. на Комисията, изразяващо се в грешно „имплементиране” на регламента във вътрешното законодателство и конкретно в нормата на чл. 182, ал. 2, т. 7 ЗКПО, издаване на ДРА № 1000071/05.03.2010г. от главен инспектор по приходите при ТД на НАП, и постановяване на решение № 17185/27.12.2011г. по адм.д. 2678/2011г. по описа на ВАС, VIII отделение, при приложение на последната вътрешноправна норма, вместо на нормата от правото на ЕС, и осъждане на ответниците да заплатят солидарно на ищеца обезщетение за търпените вреди от нарушението в размер на сумата 162 131,73 лв. – определен корпоративен данък за внасяне за 2008г. и лихви върху главницата. Жалбоподателят поддържа обжалваният съдебен акт да е неправилен предвид постановяването му в нарушение на закона, в противоречие на постановеното решение от Съда на ЕС по отправеното по спора преюдициално запитване и с оглед неговата необоснованост. С жалбата преразказва твърдяната по делото фактическа обстановка, без да излага оплаквания за неправилното и установяване от първоинстанционния съд. Излага първоинстанционният съд при точно установените и безспорни по делото факти да не е отчел задължителните за него тълкувания с решението на Съда на ЕС по поставените му с преюдициално запитване по настоящия спор въпроси, включително тези по параграф 56 и 57 от решението, с които е разяснено, че ако не се определя по основание и размер под една или друга форма от количествата изнасяна продукция, помощта за инвестициите не е сред „помощите за дейности, свързани с износ” по смисъла на чл. 1, параграф 1 от Регламент 1998/2006г. И обратно, ако се определя от количествата изнасяна продукция, съответно попада в приложното поле на 1, параграф 1, буква г) от Регламента, помощта за инвестициите е съответно изключена от обхвата на правилото de minimis. Последният ключов според жалбоподателя критерий, същият поддържа да не е обсъден въобще от първоинстанционния съд, което има за последица необоснованост и неправилност на обжалвания съдебен акт. Жалбоподателят поддържа обжалваното решение да е неправилно и предвид неправилния правен извод на съда досежно правния обхват на нормата на чл. 1 от Регламент 1998/2006г. и неотносимостта му към претендираното от ищеца право на преотстъпване на данъчен кредит. Излага последният извод на съда да е формиран и без да бъдат взети предвид становищата на ответниците по спора и конкретно на Народно събрание на Република България, с което изрично се признава, че нормата на чл. 182, ал. 2, т. 7 ЗКПО е приета именно с цел възпроизвеждане на нормата на чл. 1, параграф 1, буква „е” от Регламент 1998/2006г. С окончателното решение на ВАС именно при приложение на последната норма на вътрешното законодателство е прието, че ищецът няма право на данъчно облекчение. Излага на основание разпоредбата на чл. 1 от Регламент 1998/2006г. за ищеца да е възникнало оправдано правно очакване за получаване на помощ под формата на данъчно облекчение, което правно очакване не е оправдано с оглед неправилното ограничение на възможността с вътрешната правна уредба по чл. 182, ал. 2, т. 7 ЗКПО. Горното нарушение на нормите на правото на ЕС жалбоподателят обосновава като основание за ангажиране отговорността на държавата чрез извършените нарушения държавни органи, като в подкрепа на становището си сочи практика на Съда на ЕС. Излага нарушенията на тримата ответници и да са „явно квалифицирани” и



„достатъчно съществени” съобразно изискванията по практиката на Съда на ЕС, по която причина искът му за обезщетение за вреди от нарушението сочи да е основателен. По изложените доводи моли обжалваното решение да бъде отменено и вместо това постановено друго, с което искът да бъде уважен в пълен размер и срещу тримата ответника.

С депозиран в срок писмен отговор, Народното събрание на Република България, оспорва въззивната жалба на ищеца като неоснователна. Излага ожалваното решение да е правилно, подробно мотивирано и съответно на практиката на Съда на ЕС. Поддържа създаденото вътрешно правило на чл. 182, ал. 2, т. 7 ЗКПО да е израз на автономията на държавата – членка в частта за определяне на предпоставките за ползване на облекчението – преотстъпването на данък като вид държавна помощ. Излага в последния смисъл да е и даденото разрешение в отговора на отправеното по спора преюдициално запитване до Съда на ЕС. Последното решение сочи да е задължително за всички съдилища, а с въззивната жалба да се прави опит за превратното му тълкуване. По изложените доводи моли обжалваното решение да бъде потвърдено. Претендира присъждане на разноски.

Ответникът по жалбата, Върховен административен съд, оспорва въззивната жалба като неоснователна. Излага първоинстанционното решение да е постановено въз основа на постановеното от Съда на ЕС решение по отправеното по спора преюдициално запитване по дело С-518/16 и оплакванията по жалбата на ищеца за неправилно тълкуване нормите на правото на ЕС да са напълно необосновани и основани на превратно тълкуване на акта на Съда на ЕС. Излага по делото да не се установява нарушение на правото на ЕС от страна на ответните държавни органи, още по-малко е налице „очевидно” нарушение. Поддържа ищецът да не установява и настъпили вреди, както и връзка на последните с твърдяното неизпълнение. По изложените доводи моли обжалваното решение като правилно да бъде постановено. Претендира присъждане на разноски по спора.

Ответникът, Национална агенция за приходите, оспорва въззивната жалба като неоснователна като поддържа да не се установява нарушение на правото на ЕС от страна на НАП. Моли за потвърждаване на обжалваното решение и присъждане на разноски по спора.

При изпълнение правомощията си по чл. 269 ГПК настоящият въззивен състав намира обжалваното решение за валидно.

Решението е допустимо.

Предвид нормата на чл. 6, ал. 2 ГПК ищецът с исковата молба очертава предмета на делото и търсена защита. Със сезиралата съда исковата молба са изложени твърдения за допуснати от ответниците нарушения на правото на Европейския съюз и за присъждане на обезщетение за търпените от ищеца в резултат на нарушенията имуществени вреди в размер на сумата 162 131,73 лв. Нарушенията на правото на ЕС се изразяват в приемане от Народното събрание на Република България на нормата на чл. 182, ал. 2, т. 7 ЗКПО, която според ищеца неправилно „имплементира” и противоречи на чл. 1, т. 1, б. „г” от Регламент 1998/2006г. на Комисията. Правото на ЕС е нарушено и от Национална агенция за приходите, който държавен орган вместо да приложи директно разпоредбата на чл. 1, т. 1, б. „г” от Регламент 1998/2006г. на Комисията и позовавайки се на чл. 182, ал. 2, т. 7 ЗКПО с РА № 1000071/05.03.2010г.,



издаден от гл. инспектор по приходите при ТД на НАП, потвърден с решение № РД -10-144/10.05.2010г. на директора на ДО при ЦУ на НАП, установява данъчно задължение за корпоративен данък по ЗКПО за периода 2008г. в размер на 140 677,51 лв. – главница, и 21 454,22 лв. – лихви, с което реално се отказва на ищеца държавна помощ под формата на данъчно облекчение. Ищецът поддържа правото на ЕС да е нарушено и от Върховен административен съд на Република България, който с окончателно съдебно решение отхвърля жалбата му срещу актовете на НАП като не прилага разпоредбата на чл. 1, т. 1, б. „г” от Регламент 1998/2006г. на Комисията. Ищецът поддържа в резултат на горните нарушения на правото на ЕС да търпи преки вреди в размер на установения като дължим данък по ЗКПО и лихви върху същия или в размер на сумата 162 131,73 лв. общо. Уточнява, че доколкото вредите са настъпили в резултат на действията на горепосочените държавни органи претендира за солидарното им осъждане да му заплатят обезщетение в размер на търпените вреди.

Предвид гореочертания предмет на делото и търсената от съда защита предявения иск следва да бъде квалифициран като такъв за ангажиране отговорността на държавата за вреди, причинени от нарушаване правото на ЕС. В постоянната практика на Съда на ЕС се признава закрепеното в договорите на Общността, сега в Договора за ЕС, задължение на държавите членки да поправят вредите, причинени на частноправните субекти вследствие на нарушение на правото на ЕС. Правното основание на иска е част от правото на ЕС и в частност чл. 4, параграф 3, втора алинея от Договора за ЕС, която гласи, че държавите членки вземат всички общи и специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнението на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза. Последното задължение на държавите членки е изведено за първи път в практиката на Съда на ЕС с решение от 19.11.1991г. Francovich и др. C-6/90, EU:C:1991:428.

Субект на нарушението, съобразно практиката на Съда на ЕС, са държавите членки, а не отделните техни органи като институции, доколкото именно държавите членки са субектът на правото, който е задължен съобразно горесцитираната разпоредба от правото на ЕС да осигури изпълнението на задълженията, произтичащи от договорите на ЕС или актовете на институциите на съюза. В този смисъл и за целите на ангажиране на отговорността на държавите членки по предявен иск за обезщетение за вреди от нарушение правото на съюза именно за държавата е отговорността да поправи вредите от нарушението, независимо дали в основата на нарушението е орган на законодателната, изпълнителната или съдебната власт. В последния смисъл са разрешенията, дадени с решение от 05.03.1996г. по дело V. du pècheur и Factortame, C -46/93 и C -48/93, EU:C:1996:79, и решение от 11.06.2015г., Berlington H. и др. C-98/14, EU:C:2015:386.

С практиката на Съда на ЕС е призната и хипотеза като процесната, когато нарушението на правото на ЕС се извършва от няколко различни органи на държавна власт – като например приемане на закон, който нарушава правото на ЕС, и прилагането му от органите на изпълнителната и съдебната власт. В последната хипотеза всеки от органите е допринесъл за нарушението, като въпросът как ще бъде разпределена отговорността между тях – например



солидарно, е прието, че следва да бъде разрешено съобразно националното право и при съблюдаване на конкретните факти по делото.

Практиката на Съда на ЕС е еднозначна и, че компетентните съдилища да разгледат иск за ангажиране отговорността на държавата за вреди от нарушение правото на ЕС, са националните съдилища, както и че правото на ЕС не съдържа разпоредби относно процесуалния ред, по който следва да бъде ангажирана отговорността на държавата за вреди, причинени от нарушаване на правото на ЕС. Предвид последното и с оглед принципа на процесуална автономия всяка държава членка следва да уреди с вътрешното си право процесуалните правила, по които да се развие съдебния процес, така че да бъдат гарантирани в пълна степен правата на частноправните субекти. В този смисъл решение от 30.09.2003г. Kobler C -224/01, от 15.04.2008г. Imact C -268/06 и др. При горесцитираната автономия на държавите членки досежно уредбата на процесуалния ред за защита, за да се приеме, че последните са изпълнили задълженията си за лоялно сътрудничество, то редът трябва да гарантира спазване на основните, застъпени в практиката на съда, принципи на равностойност и на ефективност. В частност процесуалните средства за защита срещу нарушаване на правото на ЕС следва да бъдат равностойни на тези, предвидени за нарушаване на националното право, както и не следва да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правото на ЕС.

Предвид гореуказаната автономия на държавите членки е предоставено да преценят кой държавен орган ще ги представлява като ответник в производството по предявения иск, като с решение от 04.07.2000г. по дело Н. C-242/97 е изрично разписано правото на ЕС да не се противопоставя на това отговорността за обезщетяване на вредата, причинена на частноправния субект в резултат на мерки, които противоречат на правото на ЕС, да се носи и от публичноправния субект, който ги е приел, в допълнение на отговорността на държавата.

В националната ни уредба липсва ясно разписана процедура за разглеждане на отговорността на държавата за нарушение на правото на ЕС в хипотезите, които не покриват съставите по ЗОДОВ, какъвто е и процесният случай, по която причина е налице и противоречива съдебна практика.

За преодоляване на противоречивата съдебна практика е образувано тълкувателно дело № 2/2015г. по описа на ВКС и ВАС, по което все още не е налице постановено тълкувателно постановление.

По настоящия спор е налице произнасяне от петчленен състав на ВАС и ВКС по реда на чл. 135, ал. 4 АПК по повдигната препирня за подсъдност на спора с определение № 5/12.02.2015г. по адм.д. 65/2014г. по описа на ВАС, с което е прието доколкото не са налице хипотезите на чл. 1 ЗОДОВ, компетентен да разгледа спора по чл. 4, параграф 3 ДЕС да е общият граждански съд, или СГС. Последният съдебен акт е окончателен и стабилизира подсъдността по спора, предвид на което и постановеното първоинстанционно решение следва да бъде прието за допустим съдебен акт, като постановено от компетентен съд съобразно правилата на подведомствеността, разпределящ делата между гражданските и



административните съдилища – Тълкувателно постановление 1/29.09.2016г. по т.д. 1/2015г. на ВКС и ВАС.

При формиране на горния извод съдът съобразява и практиката на Съда на ЕС по решение от 04.10.2018г. по дело C-571/16, с което по отправено преюдициално запитване Съдът на ЕС е отговорил, че чл. 4, параграф 3 ДЕС, както и принципите на равностойност и ефективност, трябва да се тълкуват в смисъл, че при липсата в България на специално производство за ангажиране на отговорността на тази държава членка за вреди от извършено от национален орган нарушение на правото на Съюза се допуска национална правна уредба, която предвижда два различни способа за защита, които са от компетентността на различни съдилища и предполагат спазването на различни условия, ако запитващата юрисдикция определи един от тях съобразно националното си право. В този смисъл и определеният по делото съд и ред за разглеждане на спора – граждански съд по реда на ГПК, не са противни на правото на ЕС, респективно постановления по горния ред първоинстанционен съдебен акт е допустим.

Настоящият състав на съда предвид горесцитираната практика на Съда на ЕС приема допустимо и ищецът да е насочил исквете си срещу държавните органи, чиито конкретни действия последният определя като нарушаващи правото на ЕС, като искането му е допустимо съобразно цитираната практика на Съда на ЕС, която признава възможността да бъде ангажирана съвместно с отговорността на държавата и отговорността на конкретния държавен орган/публично правен субект, който е приел нарушаващите правото на ЕС действия. На самостоятелно основание и в единственото уредено в националното ни законодателство специално производство за ангажиране отговорността на държавата - по ЗОДОВ, държавните органи са процесуални субституенти на държавата и участват в производството по ангажиране на отговорността и – ТР 7/2014г. на ОСГК на ВКС, което ведно с установения принцип за равностойност в правото на ЕС изключват извода, че на ищеца в настоящото производство може да му бъде отказано да насочи иска си срещу публичните субекти, които чрез очертаните в исквата молба действия по нарушение правото на ЕС са му причинили процесните вреди.

Решението е и правилен съдебен акт.

В практиката на Съда на ЕС са очертани материалноправните предпоставки за ангажиране отговорността на държавата по предявен иск по чл. 4, параграф 3, втора алинея на ДЕС – решение от 05.03.1996г. В. du pecheur и Factortame, C -46/93 и C-48/93, решение от 08.10.1996г., Dullenkofer, C-178/94, C – 179/94, C-188/94, C – 189/94 и C-190/94, а именно: нарушената норма на правото на ЕС да предоставя права на частноправните субекти, нарушението да е достатъчно съществено и наличието на пряка причинно-следствена връзка между нарушението и настъпилите вреди.

С исквата молба са изложените твърдения нормата на правото на ЕС, която е нарушена от ответните държавни органи да е тази на чл. 1, т. 1, буква „г” от Регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията от 15.12.2006г. за прилагане на членове 87 и 88 от договора към минималната помощ, като нарушението се изразява в приемане на национална норма – чл. 182, ал. 2, т. 7 ЗКПО, която според ищеца и противоречи и прилагането на последната национална норма от ответниците вместо на разпоредбата от правото на ЕС.



По делото на основание чл. 628 ГПК и чл. 267 ДФЕС е отправено от първоинстанционният съд преюдициално запитване до Съда на ЕС за произнасянето му досежно валидността и за тълкуване нормата на чл. 1 от Регламент (ЕО) № 1998/2006г. на Комисията, по което е постановено решение от 28.02.2018г. по дело С – 518/16, приложено по делото в препис.

Предвид нормата на чл. 267 ДФЕС единствено съдът на ЕС е компетентния орган да тълкува и да се произнася по тълкуването на ДФЕС и по валидността и тълкуването на актовете на институциите, органите, службите или агенциите на Съюза. Преюдициалното заключение на Съда на ЕС се ползва със сила на тълкуваното нещо, като заключението не създава нова норма, а се вгражда в тълкуваната норма. Тълкуването на Съда на ЕС важи по отношение на всички и същото изключва възможността националният съд да се отклонява от постановеното по делото преюдициално заключение на Съда на ЕС, да го поставя под съмнение или да приеме нещо различно от даденото то Съда на ЕС тълкуване.

Предвид горното, настоящият състав на съда напълно възприема постановеното по настоящото дело преюдициално заключение на Съда на ЕС с решение от 28.02.2018г. по дело С – 518/16.

С решението Съдът на ЕС дава отговор нормата на чл. 1 от чл. 1 от Регламент (ЕО) № 1998/2006г. на Комисията да е валидна. Отчетено е съгласно чл. 107 ДФЕС „всяка помощ, предоставена от държава членка или чрез ресурси на държава членка, под каквато и да било форма, която нарушава или заплашва да наруши конкуренцията чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия или производството на някои стоки, доколкото засяга търговията между държавите членки, е несъвместима с вътрешния пазар“. Прието е обаче, че чл. 108, параграф 3 ДФЕС предвижда, че „Комисията следва да бъде информирана в разумен срок, който да ѝ даде възможност да представи своето становище по отношение на всякакви планове за предоставянето или изменението на помощта“. Отчетено е, че съгласно член 109 ДФЕС Съветът на Европейския съюз може да приема подходящи регламенти в частност, за да определя условията, при които се прилага член 108, параграф 3 ДФЕС, както и категориите помощи, които са изключени от предвидената в последната разпоредба процедура (вж. в този смисъл решение от 21 юли 2016 г., Dilly's Wellnesshotel, C-493/14, EU:C:2016:577, т. 33). Прието е с Регламент № 1998/2006 Комисията именно в изпълнение на горната делегация да определя на 200 000 евро за период от три години тавана, под който се приема, че държавните помощи не засягат значително търговията между държавите членки и съответно не трябва да ѝ бъдат съобщавани. Регламентът обаче изключва от този режим някои категории помощи, сред които — съгласно член 1, параграф 1, буква г) — „помощите за дейности, свързани с износ за трети страни или държави членки, по-конкретно — помощите, пряко свързани с изнасяните количества, със създаването и функционирането на дистрибуторски мрежи или с други текущи разходи по експортната дейност“. Отчетено е, че доколкото последната норма само по себе си няма ефект върху търговията, доколкото просто изисква от държавите членки да не отпускат определен вид помощи, същата не може да бъде тълкувана като забранена от чл. 35 ДФЕС мярка с равностоен ефект на количествено



ограничение на износа. По горните доводи и Съдът е дал тълкувателно заключение, че при разглеждането на нормата на чл. 1, параграф 1, буква „г“ от Регламент (ЕО) № 1998/2006г. на Комисията не се установяват обстоятелства, които да засягат валидността на нормата от правото на ЕС.

При тълкуване на последната разпоредба Съдът на ЕС е приел, че разпоредбите на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 трябва да се поставят в общия контекст на регламента, който има за цел да допусне дерогация — за държавните помощи с ограничен размер — на правилото, че Комисията трябва да бъде уведомявана за всяка помощ, преди същата да бъде приведена в действие. Съдът е приел целта на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 да е да ограничи възможния обхват на тази дерогация, като изключи от него помощите за износа. Съдът също приема: „В този смисъл тази забрана представлява завръщане към закрепения в Договора принцип за забрана на държавните помощи. Следователно тя не бива да се тълкува стеснително. На второ място, следва да се припомни, че Регламент № 1998/2006 в никакъв случай няма за цел, а и впрочем не би могъл законно да има за резултат, нито да задължи държавите членки да отпускат определени помощи, нито да ги задължи да използват всички създадени от него възможности за дерогация. Именно с тези уговорки трябва да се отговори на въпросите на запитващата юрисдикция. Членове 184 и 188 от ЗКПО разрешават преотстъпване на данък в размер под тавана, определен с Регламент № 1998/2006, в полза на предприятията, извършващи производствена дейност в община, в която безработицата е значително над средната за страната, при условие че инвестират преотстъпените средства там в срок от четири години от началото на годината, за която е преотстъпен данъкът. Съгласно член 182, алинея 2, точка 7 от ЗКПО данъчното облекчение не се прилага „по отношение на инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ“. По този начин Република България е искала да се съобрази с член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006, който изключва от обхвата на правилото de minimis помощите, които биха облагодетелствали износа. Член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 не изключва всички помощи, които биха могли да имат отражение върху износа, а единствено помощите, които по самата си форма имат за пряка цел да подпомогнат продажбите в друга държава. За такива се смятат единствено помощите, „пряко свързани с изнасяните количества“, със създаването и функционирането на дистрибуторски мрежи или с други текущи разходи по експортната дейност. Оттук следва, че ако не се определя по основание и размер под една или друга форма от количеството изнасяна продукция, помощта за инвестициите не е сред „помощите за дейности, свързани с износ“ по смисъла на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006, и следователно не попада в приложното поле на тази разпоредба дори ако така подпомаганите инвестиции позволяват да се разработва предназначена за износ продукция. В обратния случай, тоест ако се определя от количествата изнасяна продукция и съответно попада в приложното поле на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006, помощта за инвестициите е изключена от обхвата на правилото de minimis. Така тълкувани, разпоредбите на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 не са пречка за разпоредби на националното право като член 182, алинея 2, точка 7 от ЗКПО, при положение че



националният съд тълкува последните, както позволява текстът им, като съдържащи същото изключение.”

По горните мотиви съдът е стигнал и до тълкувателното заключение, че член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска разпоредби на националното право като член 182, алинея 2, точка 7 от ЗКПО, съгласно които данъчно облекчение, представляващо минимална помощ, не се предоставя по отношение на инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ.

При зачитане на даденото тълкуване на нормата на член 1, параграф 1, буква г) от Регламент № 1998/2006 от Съда на ЕС последната норма от правото на ЕС не създава права за частноправните субекти, включително и ищеца. Този извод е изрично записан в мотивите на решението на Съда на ЕС: ”На второ място, следва да се припомни, че Регламент № 1998/2006 в никакъв случай няма за цел, а и впрочем не би могъл законно да има за резултат, нито да задължи държавите членки да отпускат определени помощи, нито да ги задължи да използват всички създадени от него възможности за дерогация.” Изводът е подробно е и мотивиран при преценката валидността на нормата като изключение от общите правила на договорите за ограничаване и забрана на държавните помощи при износ, както и с оглед основната цел на регламента да очертае хипотезите, при които за държавни помощи в ограничен размер се дерогира правилото, че комисията следва да бъде уведомявана за всяка помощ, преди последната да бъде приведена в действие. В този смисъл, без да създава права за частноправните субекти, нормата на чл. 1 от регламент 1998/2006г. очертава хипотезите, при които се прилага облекчения ред по същия регламент за предоставяне на помощи до сумата 200 000 евро от държавите членки с националното право на последните.

Горният извод на съда, че твърдяната норма от правото на ЕС, не създава права за частноправните субекти, изключва първата от трите кумулативни предпоставки за уважаване на предявения иск по чл. 4, параграф 3, втора алинея ДЕС.

Съобразно тълкувателното заключение на Съда на ЕС по настоящия спор не е налице и твърдяното от ищеца нарушение, доколкото нормата на чл. 182, ал. 2, т. 7 ЗКПО изрично е призната от Съда като съответна на разпоредбите на регламента и в този смисъл приемането и като част от националното законодателство и прилагането и от органите на изпълнителната и съдебната власт не могат да бъдат определени като нарушения на правото на ЕС.

Обратният извод не следва и от разгледаните две хипотези в зависимост от поставено изискване за количество изнасяна продукция в параграфи 57 и 58 от решението, доколкото последните единствено обосновават хипотези, при които Регламент 1998/2006г. на Комисията ще бъде въобще приложим, или не, а даденият краен отговор от Съда на ЕС е при приложимост на Регламента към процесните отношения, за което с оглед събраните по делото доказателства, а и твърдения на страните, не е налице спор.

Само за пълнота следва да бъде добавено във връзка с поддържаните доводи от жалбоподателя ищец, че съобразно практиката на Съда на ЕС, е недопустимо в производството по предявен иск по чл. 4, параграф 3 от ДЕС за отговорност на държавата за вреди вследствие на неправилно приложение на правото на ЕС да бъде преразглеждан съдебния спор, по който е



постановено влязло в сила решение от окончателната съдебна инстанция – ВАС, доколкото не е допустимо да се засяга силата на пресъдено нещо на съдебното решение – решение от 30.09.2003г. по дело С-224/01, Kobler. В този смисъл и доводите му за неточно прилагане на националния закон, тълкуван от ищеца в предлагания от него смисъл, включително досежно количествата за износ и разделението на производствата в структурата на ищеца, не са относими към решаването на настоящия спор.

По изложените доводи по делото не се установяват предпоставките за ангажиране отговорността на държавата по предявения иск по чл. 4, параграф 3, алинея 2 ДЕС и искът като неоснователен следва да бъде отхвърлен,

Предвид съвпадението в изводите на двете инстанции първоинстанционното решение следва да бъде потвърдено на основание чл. 272 ГПК като правилно.

При този изход на спора право на разноски пред САС имат въззиваемите страни на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, вр. чл. 78, ал. 8 ГПК в размерите по последната норма или по 300 лв. за всеки ответник.

При отчитане на даденото разрешение по поставено преюдициално запитване с решение на Съда на ЕС от 04.10.2018г. по дело С – 571/16г. не противоречи на правото на ЕС определянето на два различни реда за разглеждане на дела за ангажиране отговорността на държавата, включително определянето на държавна такса в размер на 4 % за предявяване на последния иск, стига да са налице механизми гарантиращи последната да не води до отказ от правосъдие и за ищите да е възможно заплащането на таксата. По настоящия спор на първа инстанция е събрана такса в размер на 6485,27 лв. – 4 % от цената на иска. При администриране на въззивната жалба обаче не е събрана половината от тази такса за въззивното производство, а само сумата 12,50 лв. При зачитане на горесцитираното решение на Съда на ЕС, което е задължително и за настоящия състав на съда, ищецът следва при условията на чл. 77 ГПК да бъде осъден да внесе пълния размер на таксата за въззивно обжалване по чл. 18 от ТДТССГПК, или сумата 3230,14 лв.

Мотивиран от горното, Софийски апелативен съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 393 от 18.01.2019г. по гр.д. 4928/2015г. по описа на СГС, ГО, I – 17 с-в.

ОСЪЖДА [фирма], ЕИК[ЕИК], да заплати на Народно събрание на Република България на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, вр. чл. 78, ал. 8 ГПК сумата 300 лв. – разноски по делото пред САС.

ОСЪЖДА [фирма], ЕИК[ЕИК], да заплати на Върховен административен съд на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, вр. чл. 78, ал. 8 ГПК сумата 300 лв. – разноски по делото пред САС.

ОСЪЖДА [фирма], ЕИК[ЕИК], да заплати на Национална агенция за приходите на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, вр. чл. 78, ал. 8 ГПК сумата 300 лв. – разноски по делото пред САС.



ОСЪЖДА [фирма], ЕИК[ЕИК], да заплати по сметка на САС на основание чл. 77 ГПК сумата 3230,14 лв. – държавна такса по въззивната жалба.

Решението подлежи на касационно обжалване пред ВКС в едномесечен срок от връчването му на страните при условията на чл. 280 ГПК.

3.6. Определение № 60525/22.06.2021 г. по гр. дело № 424/2020 г. на ВКС, III ГО

Върховният касационен съд на Република България, Трето гражданско отделение в закрито заседание на осми юни през две хиляди и двадесет и първа година в състав :

ПРЕДСЕДАТЕЛ: МАРИО ПЪРВАНОВ
ЧЛЕНОВЕ : ИЛИЯНА ПАПАЗОВА
МАЙЯ РУСЕВА

като изслуша докладваното от съдия Папазова гр.д.№ 424 по описа за 2020г. на III г.о. и за да се произнесе взе пред вид следното :

Производството е с правно основание чл.288 от ГПК.

Образувано е въз основа на подадената от „ЗПТ” АД гр.Стралджа, представлявано от инж.С., чрез процесуалния представител адвокат Б. касационна жалба против въззивно решение № 1697 от 8.07.2019г. по т.д.№ 2403/2019г. на Софийски апелативен съд, с което е потвърдено решение № 393 от 18.01.2019г. по гр.д. № 4928/2015г. на СГС като е отхвърлен иска му срещу Народно събрание на Република България, Върховен административен съд и Националната агенция по приходите за солидарното им осъждане да заплатят сумата от 162 131.73лв., обезщетение за претърпени имуществени вреди, произтичащи от недопустимо „имплементиране” на Регламент /ЕО/ 1998/2006 на Комисията в чл.182, ал.2, т.7 ЗКПО, постановяване на решение № 17185 от 27.12.2011г. по адм.д.№ 2678/2011г. на ВАС и издаване на ревизионен акт № 1000071 от 5.03.2010г. от главен инспектор при ТД на НАП Бургас и са присъдени държавни такси и разноски за юрисконсулско възнаграждение, определени по общия ред.

С определение № 123 от 21.05.2020г. производството по делото беше спряно до постановяване на Тълкувателно постановление по т.д.№ 2/2015г. на ОС на ГТК на ВКС и на Първа и Втора колегия на ВАС.

Касационната жалба е подадена в срока по чл.283 от ГПК и е срещу подлежащото на касационно обжалване въззивно решение. За да се произнесе по допустимостта ѝ, Върховният касационен съд, състав на Трето гражданско отделение прецени следните данни по делото:

Към настоящия момент е налице произнасяне по т.д.№ 2/2015г. на ОС на ГТК на ВКС и на Първа и Втора колегия на ВАС, като с определение № 1 от 25.03.2021г. искането за приемане на Тълкувателно постановление беше отклонено. Това налага, на основание чл.230, ал.1 ГПК производството по делото да бъде възобновено. Доколкото същото, следва да се продължи с действието, при което е било спряно, съставът дължи произнасяне по направеното искане за



допускане на касационно производство на въззивно решение № 1697 от 8.07.2019г. по в.т.д. № 2403 по описа за 2019г. на Апелативен съд София.

С въззивния акт е потвърден първоинстанционния, с който предявените искиове са били отхвърлени като неоснователни. Мотивите са следните: Материалноправните предпоставки за реализиране на отговорността на държавата, изведени от практиката на СЕС чрез постановените решения по дела C-46/93, C-48/93, C-178/94, C-179/94, C-188/94, C-189/94 и C-190/94, са три и следва да са налице при условията на кумулативност : 1.нарушена норма на правото на ЕС, която да предоставя права на частноправни субекти, 2.нарушението да е достатъчно съществено и 3.да е налице пряка причинно-следствена връзка между нарушението и причинените вреди. В случая, първата от така изброените предпоставки не е налице, защото няма нарушена норма от правото на ЕС, която да предоставя права на частноправни субекти. Нормата на чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006 на Комисията от 15.12.2006г., на която ищецът се позовава не предоставя права. За нея СЕС приема, че сама по себе си, няма ефект върху търговията, доколкото тя изисква от държавите членки да не отпускат определен вид помощи. При проверката си за валидност, СЕС извежда извод, че същата не може да се тълкува и като забранена от чл.35 ДФЕС мярка с равностоен ефект на количествено ограничаване на износа. Отделно, не е налице и нарушение на норма на правото на ЕС, защото съгласно даденото от СЕС тълкуване по дело C-518/16, по изрично отправеното в тази връзка питане от първоинстанционния съд, чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006 „следва да се тълкува в смисъл, че допуска разпоредби от националното право като чл.182, ал.2, т.7 ЗКПО, съгласно които данъчно облекчение, представляващо минимална помощ, не се предоставя по отношение на активи, използвани в дейности, свързани с износ“. С цитираната национална норма, Република България е съобразила чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006, изключващ от обхвата на правилото de minimis помощите, които биха облагодетелствали износа. Изводът на въззивния съд е, че даденият от СЕС отговор конкретно касае приложимостта на Регламент 1998/2006 към процесните отношения. В производството с правно основание чл.4 § 3 ДЕС съдът не може да преразглежда съдебния спор, по който е постановено влязлото в сила съдебно решение /в случая на ВАС/, от което се твърди, че произтича нарушението на правото на СЕС. Затова въззивният съд е приел, че не може да бъдат обсъждани доводите за количествата износ и разделянето на производствата в структурата на ищеца.

В представеното към касационната жалба изложение, касаторът се позовава на основанията за допустимост противоречие на въззивния акт с актове на Съда на Европейския съюз, по смисъла на по чл.280, ал.1, т.2, изр.2 ГПК, във връзка с което поставя следните въпроси:

1. Допуска ли чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006 разпоредби от националното право като чл.182, ал.2, т.7 ЗКПО, съгласно които данъчно облекчение, предоставящо минимална помощ, не се предоставя по отношение на инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ, ако те се тълкуват и прилагат от националните власти като забраняващи помощ за инвестициите, които не се определят по основание и размер под една или друга форма от количеството изнасяна продукция, т.е. не са „експортни помощи“?,



2. Ако не се определят по основание и размер под една или друга форма от количеството изнасяна продукция, помощта за инвестициите попада ли сред „помощите за дейности, свързани с износ“ по смисъла на чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006, ако така подпомагащите инвестиции позволяват да се разработва предназначена за износ продукция? Във връзка с тези два въпроса, твърдението на касатора е, че се касае за помощ, която не е обвързана пряко с количествата изнасяна продукция, а се използва за инвестиция в дълготрайни материали. Позовава се на решение по дело С-494/06.

3. Длъжен ли е, в производство с правно основание чл.4 §3 ДФЕС, съдът да извърши анализ на влезлия в сила акт, за който се твърди, че е постановен в нарушение на правото на ЕС, за да прецени доколко същият е в съответствие с правото на ЕС? По този въпрос твърди противоречие с приетото от СЕС в решения по дела С-224/01 и цитираните в него.

4. При предявен иск по чл.4 §3 ДФЕС, необходимо ли е жалбоподателят да се позове на нарушение на конкретна правна норма или е достатъчно да се позове на нарушение на принцип на правото? По-специално, необходимо ли е нормата на чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006 да създава права за частноправните субекти да получат държавна помощ, за да могат те да претендират нарушение на правото на ЕС в случай като разглеждания, или е достатъчно позоваването на основни принципи на правото, каквито са тези на правната сигурност и на оправданите правни очаквания? Позовава на решения по дела С-201/08, С-138/12.

Отделно, касаторът поставя посочените въпроси и във връзка с основанието за допустимост по чл.280, ал.1, т.3 ГПК, считайки че ако настоящият съдебен състав има съмнение относно отговора на поставените въпроси /защото той не произтича ясно и недвусмислено от практиката на СЕС/, следва да отправи ново преюдициално запитване. Позовава се на основанието за допустимост по чл.280, ал.2 ГПК – очевидна неправилност.

Срещу подадената касационна жалба са постъпили два отговора - от Върховния административен съд, чрез процесуалния представител С. и от Народното събрание, чрез процесуалните представители П. и Т..

Становището на ВАС, представлявано от председателя, чрез процесуалния представител С. е за недопустимост на подадената касационна жалба поради липса на посоченото от касатора специално основание. Отделно счита същата и за неоснователна. Доводът му е, че ищецът не е доказал наличието на предпоставките, изискуеми от чл.1 от Регламент 1998/2006. Отделно счита, че касаторът превратно тълкува релевантните принципи на правото на ЕС. Съгласно основополагащото решение по делото Коблер, С-224/01, отговорността на държава членка за нарушение на правото на ЕС, произтичащо от съдебен акт може да се реализира само в изключителен случай, когато „съдът е нарушил по очевиден начин“ приложимото право. Настоящата хипотеза не е такава. Не е налице и посочения фактически състав на отговорността, първо защото нормата на чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006 не предоставя права на частноправни субекти, а посочва изключението от вече регламентирани права. Второ, защото няма достатъчно очевидно нарушение. Следва да се има пред вид, че принципите на зачитане на силата на присъдено нещо и правната сигурност – изключват възможността за преразглеждане на правния спор, приключил с окончателен съдебен акт. За да е налице



посочената предпоставка от фактическия състав на отговорността на държавата, следва със съдебния акт да е допуснато очевидно нарушение на правото на ЕС, преценено съобразно степента на яснота и прецизност на съответното правило, характера – умишлен или неволен на нарушението /извиним, неизвиним, грешка в правото/, наличие на явно и тежко неспазване на пределите на преценка, погрешно тълкуване на съюзна правна норма „с оглед практиката на СЕС и материята“/вж.С-173/03/. В случая не само, че нищо от посоченото не е налице, но следва да се има пред вид, че се касае за защита на принцип, лежащ в основата на свободната конкуренция – абсолютна забрана за държавна помощ, закрепен в акт на първичното право /чл.107 ДФЕС/. Трето, защото не са представени никакви доказателства за наличие на причинна връзка между нарушената норма и причинената вреда /т.е. не е налице и третата предпоставка за уважаване на иска/. В практиката си, СЕС не извежда автоматизъм в отношението: нарушение на правото на ЕС и вреда. В случая, счита че причинна връзка със съдебното решение на ВАС не може да бъде изведена /евентуално такава може да се търси само с ревизионният акт на НАП/. Ако съдебен акт нарушава правото на ЕС, неговата последица може да е нарушено право на законосъобразно и справедливо правосъдие или право на достъп до обективен или безпристрастен съд и това би бил подлежащия на обезщетение интерес, но не и материален интерес от отказан за възстановяване данък, каквато е настоящата претенция. В производство по обжалване на ревизионни актове, ВАС нито признава, нито отрича правото на възстановяване на данък. Такова правомощие има само данъчната администрация. Претендира направените по делото разноски, съгласно списък в размер на 350лв., от които 50лв.за подготовка на документи за завеждане на дело по чл.13, т.2 и 300лв.за представителство по чл.24 от Наредбата.

Становището на Народното събрание, представлявано от процесуалните представители Ц. и Т. е за неоснователност и недопустимост на подадената касационна жалба. Претендират се разноски за юрисконсулско възнаграждение.

Настоящият съдебен състав намира, че по нито един от поставените от касатора въпроси не следва да се допуска касационно обжалване, защото независимо, че част от тях отговарят на изискванията за общо основание за допустимост /без втория, частично първия и четвъртия/, доколкото са свързани с решаващите мотиви на въззивния съд, за всички не е налице посоченото специално основание за допустимост- противоречие с актове на Съда на ЕС. Съображенията са следните: На първата част от първия поставен въпрос за съответствието на чл.182, ал.2, т.7 ЗКПО с чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006, отговорът е даден от единственият съд, който е компетентен да тълкува общностното право- Съдът на ЕС в постановеното от него решение по дело С-518/16, в отговор на отправено от първоинстанционния съд питане. Нормата на чл.182, ал.2, т.7 ЗКПО предвижда: „данъчно облекчение, представляващо минимална помощ не се прилага по отношение на инвестиране в активи, използвани за дейности, свързани с износ за трети страни или държави членки“. Затова – втората част на поставения от касатора първи въпрос :“ ако те се тълкуват и прилагат от националните власти като забраняващи помощ за инвестициите, които не се определят по основание и размер под една или друга форма от количеството изнасяна



продукция, т.е. не са „експортни помощи“, която съдържа условие, което не е прието за установено от въззивния съд/„ако те се тълкуват и прилагат от националните власти като забраняващи помощ за инвестициите...“/, не може да се приеме за относима към спора. Доколкото вторият поставен от касатора въпрос също започва с това условие /че помощта за инвестициите не се определя по основание и размер под една или друга форма от количеството изнасяна продукция/, което условие не е прието за установено от въззивния съд, то така поставеният въпрос също не отговаря на изискванията за общо основание за допустимост, съгласно дадените разяснения в т.1 от ТР № 1/19.02.2010г. по т.д.№ 1/2009г.на ОСГТК на ВКС. В случая въззивният съд е приел за неоснователен всеки един от предявените три иска за присъждане на обезщетение за имуществени вреди, предявени срещу ВАС за нарушение на правото на ЕС, за което ищецът е твърдял, че се изразява в неприлагане директно на чл.1, т.1 б.„г“ от Регламент 1998/2006, а постановяване на окончателен съдебен акт, с който е потвърден издаден ревизионен акт, срещу Народното събрание за нарушение на правото на ЕС, изразяващо се в приемане на нормата на чл.182, ал.2, т.7 ЗКПО с която неправилно е „имплементирана“ нормата на чл.1, т.1 б.„г“ от Регламент 1998/2006 и срещу НАП за нарушение на правото на ЕС, изразяващо се в неприлагане директно на чл.1, т.1 б.„г“ от Регламент 1998/2006, а се е позовал на чл.182, ал.2, т.7 ЗКПО, въз основа на което е установил данъчно задължение за корпоративен данък по ЗКПО за 2008г. в размер на 140 677.51лв. главница и 21 454.22лв.лихви, което е начислил с издаден ревизионен акт /реално е отказал признаване на държавна помощ под формата на данъчно облекчение/. Решаващите мотиви на въззивния съд, произтичат от мотивите на решение по дело С-518/16, образувано във връзка с отправеното от първоинстанционния съд преюдициално питане. Изрично е посочено, че отговорът, даден от СЕС на отправеното до него питане, се ползва със сила на тълкувано нещо и е задължителен за националния съд. Въз основа на неговите мотиви, въззивният съд е извел своите за липса на предпоставките за уважаване на предявените искове, свързани с отговорността на държавата за вреди, причинени от нарушаване правото на ЕС. В решаващите мотиви на въззивния съд няма извод, че данъчно облекчение, предоставящо минимална помощ, не се предоставя по отношение на инвестирането в активи, използвани в дейности, свързани с износ, които не се определят по основание и размер под една или друга форма от количеството изнасяна продукция, т.е. не са „експортни помощи“ в какъвто смисъл са първите два поставени от касатора въпроси. Съгласно т.1 от ТР №1/19.02.2010г. по т.д.№ 1/2009г. „касационният съд, упражнявайки правомощията си за дискреция на касационните жалби, трябва да се произнесе дали сочения от касатора правен въпрос от значение за изхода по конкретното дело е обусловил правните изводи на съда по предмета на спора, но не и дали те са законосъобразни“. В случая първите два поставени въпроси не са „по предмета на спора“. По всяка вероятност – частта от поставения въпрос, касаеща посоченото като неприето за установено от въззивния съд условие – се поставя от касатора във връзка с мотивите на СЕС, съдържащи се в постановеното решение по дело С- 518/16, съгласно което „ако не се определя по основание и размер под една или друга форма от количеството изнасяна продукция, помощта за инвестиции не е сред „помощите за дейности, свързани с износ“, по смисъла на



чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006 и следователно не попада в приложното поле на тази разпоредба“. Касаторът акцентира на тази част от мотивите на СЕС, като счита, че ключов за решаване на спора е въпросът: „дали като инвестира преотстъпен данък в изграждане и модернизация на цех, в който би могъл да произведе продукцията, предназначена за износ, бенефициентът получава помощ“, която би могла да е в ущърб на конкуренцията. Настоящият съдебен състав, първо счита за нужно да посочи, че това възражение /че преотстъпеният данък е инвестиран в изграждане и модернизация на цех/ е несвоевременно направено. То се заявява не с исковата молба, а с оглед мотивите на СЕС. Второ, следва да се посочи, че в конкретния случай СЕС не е указвал на националния съд да извършва допълнителни проверки /в какъвто смисъл са други постановени от него решения/, а е извел крайния си отговор на поставените от българския съд въпроси, ръководейки се от конкретно установените факти по настоящия спор. Неговият извод е еднозначен: „Член 1, точка 1 буква “г“ от Регламент 1998/2006 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска разпоредби от националното право като приложимите в главното производство, съгласно които данъчно облекчение, представляващо минимална помощ, не се предоставя по отношение на инвестиране в активи, използвани в дейности, свързани с износ“. В случая е установено, че данъчното предимство е използвано във връзка с дейности, свързани с износ, доколкото касаторът е дружество, извършващо три производствени дейности- производство на профилни и кръгли тръби, студено огънати профили и стоманено-предпазни огради за пътища, производство на горещо поцинковане на детайли и производство по електролитно и студено поцинковане на детайли и е безспорно, че през релевантния период е осъществявал износ на продукцията за държави членки на ЕС от първото от тези три производства /на профилни и кръгли тръби, студено огънати профили и стоманено-предпазни огради/. Обстоятелството, че производствата са технологично обособени в отделни цехове не променя факта, че се касае за дейност на едно дружество. Режимът на преотстъпване на данък е форма на държавна помощ, тъй като дава изчислими предимства на ползващите го данъчно задължени лица. Данъчното облекчение е във връзка с извършваната производствена дейност. Приложимото право на ЕС в случая е Регламент 1998/2006, който е създаден за прилагане на членове 107 и 108 ДФЕС към минималната помощ. СЕС приема, че с нормата чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006 се изключват помощите за износа от приложното поле на Регламента. В решението си, СЕС изрично е посочил, че това изключване е оправдано от самата цел на чл.107 ДФЕС, която норма установява несъвместимостта на държавната помощ с вътрешния пазар. Принципът е, че помощите, дори и когато са в „скромен размер, по дефиниция са сред помощите, които биха могли да засегнат търговията между държавите-членки – както пряко, като осигурят конкурентно предимство на изнасяната продукцията, така и непряко – като предизвикат симетрични контрамерки от страна на останалите държави-членки за компенсиране на това конкурентно предимство“. В решението е посочено, че „чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006 не изключва всички помощи, които биха могли да имат отражение върху износа, а единствено помощите, които по самата си форма имат за пряка цял да подпомогнат продажбите в друга държава“. Конкретният случай е такъв, след като е установено, че конкретно за държави-членки на ЕС /Румъния, Австрия и Словакия/, извън другия износ, който



дружеството е осъществявало за държави извън ЕС, за периодът 1.01.2008г. до деветмесечието на 2010г., „ЗПТ“ АД е реализиран износ на стойност 3 300 783лв., а за същия период направените инвестиции в активи са едва 6 040лв.и то само за една година от периода /за 2010г./, като е закупена една стока /филтър помпа/. В практиката си СЕС приема, включително и в посоченото от касатора решение по дело С-494/06 /т.51/, че се приема, че национална мярка по предоставяне на държавна помощ под формата на данъчно облекчение изпълнява условието за „засягане на търговията между държави членки“ когато данъчнозадължените лица упражняват икономическа дейност, която е предмет на такава търговия или не би могло да се изключи, че те са в конкуренция с оператори, установени в други държави членки /т.91 С-172/03/. „Що се отнася до условието за нарушаване на конкуренцията“, „помощите, които имат за цел да освободят дадено предприятие от разходите, които самото то поначало би трябвало да понесе в рамките на своето текущо управление или на своята нормална дейност, по принцип нарушават условията на конкуренцията /т.30 С-156/98/.

Третият поставен от касатора въпрос е свързан със задълженията на съда в производство с правно основание чл.4 §3 ДФЕС, като се позовава на противоречие с приетото от СЕС в решение по дело С-224/01 и цитираните в него. В посоченото дело Кьоблер, СЕС подвърждавайки че принципът за отговорността на държавата „за причинена вреда на индивидите като следствие на нарушения на правото на Общността, за които е отговорна държавата, е присъщ на системата на Договора“/т.30/, извежда за първи път извода си, че той се прилага и „по отношение на решения на национална юрисдикция, която отсъжда на последна инстанция“/т.45/ Посочва и конкретните „условия, които трябва да се изпълнят, за да се изисква от държавата членка да изплати обезщетение за загуба и вреда, причинена на индивида вследствие нарушенията на правото на Общността, за които отговаря държавата“ в т.51: 1. „Нарушената правна норма *трябва да е предназначена* да предоставя права на индивидите, 2.Нарушението трябва да е *достатъчно сериозно* и 3.Трябва да има *пряка* причинна връзка между нарушението и задължението, възложено на държавата и понесената загуба или вреда, претърпяна от увредените страни“. В т.53 от същото решение СЕС изрично подчертава, че „заради специфичното естество на съдебната функция и на законните изисквания за правна сигурност“, „Държавата отговорност за нарушение на правото на Общността от решение на национална юрисдикция, която отсъжда на последна инстанция, може да се понесе само в изключителни случаи, когато Съдът очевидно е нарушил приложимото право“. Националният съд, който разглежда иска за обезщетение е този, който извършва тази преценка.

В този смисъл, на поставения от касатора трети въпрос, касаещ задълженията на съда в производство с правно основание чл.4 §3 ДФЕС, следва да се отговори, че преценката която се дължи е именно тази – Първо дали са налице гореописаните три условия, съдържащи се в т.51 от решение С-224/01 и второ, само ако те са налице, се проверява дали така установеният случай на допуснато нарушение на правото на ЕС е изключителен и дали нарушението е очевидно. Конкретно, за да подпомогне преценката за изключителност на нарушението, СЕС в т.54 и т.55 е посочил, че „националният съд, който разглежда иск за обезщетение трябва да вземе пред вид всички фактори, които характеризират отнесената до него ситуация. Тези



фактори включват по-специално: степента на яснота и точност на нарушената норма, дали нарушението е умишлено, дали правната грешка е извинима или не, заетата позиция в приложимите случаи от институцията на Общността и неспазването на страна на въпросния съд на негово задължение да отправи преюдициално запитване в съответствие с член 234, параграф 3 ЕО“. Във всички случаи се приема, че нарушението на правото на Общността е „достатъчно сериозно, когато засегнатото решение е направено при очевидно нарушение на съдебната практика на Съда по въпроса“ /т.56/. В конкретния случай, във връзка с поставения въпрос основанието за допустимост по чл.280, ал.1 т.2 ГПК не е налице и противоречие с така цитираното решение няма, въпреки че въззивният съд не е извършвал втората проверка /съгласно примерно изброените обстоятелства в т.54 и т.55/, именно защото след задължителната си проверка за наличие на кумулативно изискуемите се три условия по т.51 от решение С-224/01, той е преценил, че те не са налични /защото от конкретно даденият отговор на отправеното питане от СЕС по дело С-518/16 следва, че в конкретния случай няма допуснато нарушение на правото на ЕС/. Не е налице и хипотезата на „очевидно нарушение на съдебната практика на Съда по въпроса“, по смисъла на т. 56 С-224/01.

Четвъртият поставен от касатора теоретичен въпрос, касаещ възможността - при предявен иск по чл.4 §3 ДФЕС жалбоподателят да се позове на нарушение на принцип на правото, а не само на конкретна правна норма – доколкото е общ и не е свързан с решаващите мотиви на въззивния съд, не отговаря на изискванията за общо основание за допустимост, съгласно дадените разяснения в т.1 от ТР № 1/19.02.2010г. по т.д.№1/09г. на ОСГТК на ВКС. Във всичките си постановени решения, касаещи приложението на принципа за отговорността на държавата за причинена вреда на индивидите като следствие на нарушения на правото на Общността, СЕС неизменно посочва, че „вътрешният правен ред на всяка държава-членка“ е този, който определя компетентния съд и подробните процесуални правила за производството, в което всеки гражданин на Съюза може да претендира обезщетение за нарушаване правото на ЕС. Съгласно националното ни право предметът на спора се определя от ищеца, с исковата молба, с оглед изложените от него факти и обстоятелства. В случая – ищецът е обосновал исковата си претенция за вреди с допуснато нарушение на правото на ЕС, изразяващо се в неприлагането директно на нормата на чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006 /защото вместо това е приложена нормата на чл.182, ал.2, т.6 ЗКПО/. Независимо, че има и позоваване на принципи, посоченото нарушение на правото на ЕС, от което претендира вреди, е именно неприлагане на нормата на чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006, за която СЕС недвусмислено приема, че не установява права в полза на частни лица /защото няма непосредствено действие/. След като ищецът е посочил, че правата му са увредени заради допуснато от държавни органи нарушение на конкретна норма, не може да очаква присъждане на обезщетение заради допуснато нарушение на общи принципи. В този смисъл са ирелевантни посочените от него решения по дела С-201/08, С-138/12. За пълнота на изложението, пред вид правното основание на спора по чл.4,§3 и доколкото в общото изложение в сезиращата искова молба се съдържа и позоваване на общите принципи на законност, правна сигурност и оправданите правни очаквания, дори и да се приеме поставеният четвърти въпрос за относим към спора, следва да



посочи, че по него също не може да се допусне касационно обжалване. Това е така, защото решаващите мотиви на въззивния акт не са свързани с това, дали посочената нормата на чл.1, т.1 б.“г“ от Регламент 1998/2006 предоставя права или не, а с липса на материалноправните предпоставки за уважаване на предявения иск.

Във връзка с поставените въпроси не е налице хипотезата на чл.280, ал.1, т.3 ГПК. Съгласно т.4 от ТР № 1/19.02.2010г. по т.д.№ 1/2010г. - правният въпрос от значение за изхода по конкретно дело, разрешен в обжалваното въззивно решение е от значение за точното прилагане на закона, когато разглеждането му допринася за промяна на създадената поради неточно тълкуване съдебна практика, или за осъвременяване на тълкуването ѝ с оглед изменения в законодателството и обществените условия, а за развитие на правото, когато законите са непълни, неясни или противоречиви, за да се създаде съдебна практика по прилагането им или за да бъде тя осъвременена предвид настъпили в законодателството и обществените условия промени. Доколкото се касае до приложение на норми от общностното право, които са съобразени от въззивния съд съобразно установения от СЕС смисъл, отговорите на поставените въпроси произтичат ясно и недвусмислено от практиката на СЕС, посоченото основание не е налице и не съществува необходимост от повторно отправяне на питане до СЕС.

Не е налице и последното посочено от касатора основание за допустимост по чл.280, ал.2 ГПК. Очевидно неправилен е въззивен акт, който страда от порок, установим пряко и единствено от съдържанието, без анализ на извършените процесуални действия на съда и страните, както и без съобразяване с действителното съдържание на защита им, събраните доказателства и тяхното съдържание, когато е приложена отменена или несъществуваща правна норма, или норма със смисъл, различен от вложения от законодателя, както и при неприложена императивна правна уредба, при отказ да се приложи правна норма или пряко установимо нарушение на процесуално правило, когато това е довело до формиране на решаващ изхода на делото резултат, какъвто настоящият случай не е.

С оглед изхода от спора, направеното искане от ответните страни ВАС и Народно събрание за присъждане на разноски е основателно и на основание чл.78, ал.3, вр. с ал.8 ГПК следва да се осъди касатора да заплати на всеки един от тях сумата от по 300лв. за юрисконсултско възнаграждение, на основание чл.25, ал.2 от Наредба за заплащане на правна помощ.

Мотивиран от изложеното, съставът на Върховен касационен съд

ОПРЕДЕЛИ :

ВЪЗОБНОВЯВА производството по гр.д.№ 424/2020г. по описа на Върховен касационен съд.

НЕ ДОПУСКА касационно обжалване на въззивно решение № 1697 от 8.07.2019г. по т.д.№ 2403/2019г. на Софийски апелативен съд. **ОСЪЖДА** от „ЗПТ“ АД гр.Стралджа, ЕИК [ЕГН], представлявано от инж.С., с адрес:гр.Стралджа,[жк] да заплати както на Върховен административен съд, така и на Народно



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



НАЦИОНАЛЕН
ИНСТИТУТ НА
ПРАВОСЪДИЕТО



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

събрание на Република България сумите от по 300лв. /триста лева/, разноси по делото.
ОПРЕДЕЛЕНИЕТО не подлежи на обжалване.



VIII. Преюдициални запитвания в областта на защитата на потребителите

1. Общ преглед – Александър Корнезов

В областта на защитата на потребителите през разглеждания период са отправени общо три преюдициални запитвания, които повдигат въпроси от значение за решаването на голям брой дела пред българските съдицища и в този смисъл са от особено значение за националния правопорядък.

Две от преюдициалните запитвания, отправени от Районен съд Асеновград (ЕВН България Топлофикация, С-708/17) и Софийски районен съд (Топлофикация София С-725/17) са съединени за общо разглеждане от Съда на ЕС със заключение на генерален адвокат. Те касаят дяловото разпределение и заплащане на топлинната енергия в общите части на сградите в режим на етажна собственост и поставят много важен и социално значим въпрос, който вълнува българските граждани години наред. В тези преюдициални запитвания се излага практиката на ВКС и на КС по въпроса, като се цитира и особеното мнение на върховен съдия. Остава впечатлението, че запитващата юрисдикция цели, чрез преюдициалното запитване, да преодолее съществуващата практика на ВКС и на КС. В крайна сметка, решението на Съда на ЕС не произвежда търсения ефект, но въпреки това преюдициалните запитвания са особено важни, доколкото консолидират съществуващата съдебна практика на национално ниво, и спомагат за развитието на правото на ЕС, доколкото изясняват ключови понятия, като „потребител“, „договор“ и „непоръчана доставка“ съгласно Директива 2005/29/ЕО относно нелоялните търговски практики и Директива 2011/83/ЕС.

Другото преюдициално запитване, по дело Банка ДСК и Фронтекс интернешънъл, С-807/19, отправено от Софийски районен съд, също повдига социално значими въпроси, които са в основата на въпроса дали националният съд е длъжен да прави служебна проверка и да събира допълнителни доказателства за наличие на неравноправни клаузи в рамките на заповедното производство. Макар и в това дело Съдът на ЕС да е приел, че отговорът на поставените въпроси се налага недвусмислено от съдебната практика или не оставя място за разумно съмнение, поради което е постановил определение, оказва се, че необходимостта от преюдициално запитване и в това дело е по-скоро резултат от необходимостта да се преодолее национална съдебна практика, обективизирана в Тълкувателно решение № 4/2013 г. на ОСГТК на ВКС, която е в противоречие с правото на ЕС и съгласно която българският съд, който се произнася в рамките на заповедно производство, няма задължение да прави служебна проверка или да събира допълнителни доказателства за установяването на наличието на неравноправни клаузи. Както видяхме по-горе, тази особеност на българските преюдициални запитвания се превръща в постоянна тяхна черта в разглеждания период. Междувременно посоченото



несъответствие е преодоляно чрез законодателни изменения в ГПК (ДВ, бр. 100/2019 г., в сила от 24.12.2019 г.), чрез които е въведено изрично задължение за българските съдилища да следят за неравноправни клаузи в договорите с потребители във всички видове производства, като са въведени и конкретни задължения за събиране на доказателства в заповедните такива.

При все това, следва да се отбележат и някои слабости в преюдициалните запитвания – характерни за целия период – свързани, от една страна, с недостатъчно добре формулирани въпроси, което налага те да бъдат преформулирани от Съда на ЕС поради неправилно определяне от запитващите юрисдикции на приложимото право на ЕС (съединени дела ЕВН България Топлофикация и Топлофикация София, С-708/17 и С-725/17), и, от друга страна, с липсата на достатъчно информация в преюдициалното запитване относно приложимостта *ratione temporis* на Директива 2011/83, поради което Съдът на ЕС оставя на националния съд грижата да провери това.

Запитващите юрисдикции като цяло се съобразяват с даденото от Съда на ЕС тълкуване на правото на ЕС. Прави впечатление обаче, че въпреки че Съдът на ЕС оставя националните юрисдикции да преценят дали Директива 2011/83 е приложима *ratione temporis* в рамките на съединени дела ЕВН България Топлофикация и Топлофикация София С-708/17 и С-725/17, само районен съд Асеновград обсъжда в последващото си решение този въпрос, докато Софийски районен съд не взема отношение по него и като цяло само лаконично се позовава на решението на Съда на ЕС.

2. Решение от 5 декември 2019 г., ЕВН България Топлофикация и Топлофикация София, С-708/17 и С-725/17

2.1. Коментар на решението – Андрей Георгиев

Контекст и нужда от преюдициалното запитване:

Делото е образувано по две преюдициални запитвания на български районни съдилища – Районен съд – Асеновград и Софийския районен съд, по идентични правни казуси – и в двата случая се водят искиове от дружества, доставящи топлинна енергия до крайни битови потребители, които искат да бъде признато за установено след издадена в тяхна полза заповед за изпълнение, че ответниците – потребители – физически лица, собственици на индивидуални обекти в сграда, им дължат заплащане на топлинна енергия, съответно за период от ноември 2012 г. до април 2015 г. и от май 2014 г. до май 2016 г. Ответниците възразяват и в двата случая, че не са страни по индивидуален писмен договор с доставчиците на топлинна енергия, и че се иска заплащане на енергия, която не е консумирана в техните жилища, а се използва за подгръване на т.нар. „сградна инсталация“ – само на тръбите, довеждащи топлина до съседите на ответниците, които са изключили радиаторите в собствените си апартаменти и не използват



топлинна енергия в тях, като при това задължението не се определя на база потребление, а на отопляемия обем на имотите. Ответниците по-специално твърдят, че не са обвързани от договор с доставчика на енергия, тъй като не са изразявали съгласие за това, поради което се иска плащане по т.нар. „непоръчана доставка“ съгласно Директива 2005/29/ЕО относно нелоялните търговски практики и Директива 2011/83/ЕС, при която потребителят не е обвързан да заплати изпратената му без негово искане енергия. Освен това националната правна уредба относно заплащането на разходи за сградна инсталация предвижда тези разходи да се определят не съобразно действителното потребление, а според отопляемата площ, като ответниците твърдят, че чл. 13, пар. 1 от Директива 2006/32/ЕО предвижда задължение за отчитане на всяка консумирана от крайния потребител енергия според действително потребеното количество. Съдът на Европейския съюз отбелязва в решението си, че същото правило е въведено и в чл. 9, пар. 1 от Директива 2012/27/ЕО, която се прилага след отмяната на предходната посочена директива.

Въпросът очевидно е бил обект на множество правни спорове, доколкото преди отправянето на двете преюдициални запитвания е постановено Тълкувателно решение № 2/2016 г. от 25.05.2017 г. на ОСГК на ВКС, с което е дадено тълкувание, че правният режим на чл. 153, ал. 2 ЗЕ, който предвижда възникване на задължение за заплащане на топлинна енергия за всички етажни собственици в дадена сграда, ако общото събрание на етажната собственост е поискало това и не откаже с мнозинство от 67 % от общите части, не противоречи на правилото на чл. 62 ЗЗП, който транспонира в българския закон правилото на чл. 27 от Директива 2011/83/ЕС, и установява, че потребителите не дължат заплащане на непоискани доставки, извършени от търговец до тях. При обсъждането на тълкувателния въпрос обаче не е отправено преюдициално запитване, макар че се прилага национална правна разпоредба (чл. 62 ЗЗП), която транспонира директива на ЕС.

С определението си за спиране на делото Районният съд – Асеновград задава следните въпроси:

„1) Допуска ли разпоредбата на чл. 13, ал. 2 от Директива [2006/32] възможността на топлофикационното дружество да претендира стойността на потребена топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация в сгради — етажна собственост, пропорционално на отопляемия обем на имотите по проект, без оглед на реално отдаденото количество топлинна енергия в обекта?

2) Допуска ли разпоредбата на чл. 27 от Директива [2011/83] национална правна уредба, която задължава потребителите, собственици на жилища в сгради в режим на етажна собственост, които са прекратили ползването на топлинна енергия, като са премахнали отоплителните уреди в жилищата си или по тяхно искане служители на топлоснабдителното дружество са препятствали техническата възможност на отоплителното тяло да отдава енергия, да заплащат стойността на непоискана, но доставена топлинна енергия, отдадена от сградна инсталация?

3) Въвежда ли подобна национална правна уредба нелоялна търговска практика по смисъла на Директива [2005/29]?”.



Софийският районен съд отправя следните въпроси, допълнени от Съда на Европейския съюз с текста в скоби:

„1) [Директива 2011/83] изключва нормативната уредба на традиционното договорно право относно сключването на договори, но дали изключва регламентация на тази крайно нетипична законово предвидена структура за възникване на договорна връзка?

2) Ако [Директива 2011/83] не изключва собствена регламентация в тази хипотеза, това договор по смисъла на чл. 5 от директивата ли е или нещо различно? Ако е или не е договор, то директивата приложима ли е в случая?

3) Този тип фактически договори регулира ли се от директивата, независимо от момента на възникването им или тя се прилага само за новопридобити жилища или още по-тясно — новоизградени жилища (да се разбира абонатни инсталации с искания за присъединяване към топлоснабдителната мрежа)?

4) Ако [Директива 2011/83] е приложима, то националната уредба нарушава ли чл. 5, § 1, б. „е“, във връзка с § 2, регламентиращи правото [или] принципната възможност правоотношението да бъде прекратено?

5) Така, ако ще се сключва договор, то той следва ли да е в някаква форма, а и какъв би следвало да е обемът от съдържание на информацията, която трябва да се предостави на потребителя (разбиран като индивидуален собственик на жилище, а не етажна собственост)? Липсата на информация, представена своевременно и достъпно влияе ли на възникването на правната връзка?

6) Необходимо ли е изрично искане — изразено формално желание от страна на потребителя, за да бъде страна в подобно правоотношение?

7) Ако е сключен договор, неформален или формален, то отоплението на общите части на сградата (най-вече стълбищната клетка), част ли е от предмета на сделката и потребителят поръчал ли е услугата в тази ѝ част, ако няма изрично искане за това от него или дори от цялата етажна собственост (например при свалени радиатори, което е масовата хипотеза — вещите лица не сочат отоплителни уреди в общите части на сградата)?

8) Съобразно посоченото, има ли значение (разлика), ако топлоподаването е прекратено в личния апартамент за качеството на собственика като потребител, поискал отопление на общите части на сградата?

Решението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза

В решението си по двете съединени дела Съдът на Европейския съюз най-напред уточнява, че зададените от Софийския районен съд въпроси във връзка с това дали е налице договор, правната му природа, начина на сключването и формата му, не са относими към приложното поле на Директива 2011/83/ЕО, тъй като чл. 3, пар. 5 от същата Директива изрично посочва, че тя не се прилага по въпроси на „общото“ договорно право (т.е. на общата част на договорното право), сключването и действителността на договорите. Поради това съдът в



Люксембург посочва, че съобразно предходната си практика ще се ограничи до прилагането на онези нормативни актове, които намира за приложими според изложените от националните съдилища факти. Следователно тук се отчита недокрай прецизна формулировка на преюдициалните въпроси от страна на българските съдилища.

Като предварително съображение по делото Съдът на Европейския съюз посочва освен това, че следва да се прецени от Софийския районен съд и дали посочената като приложима Директива 2006/32/ЕО обхваща целия период на процесното вземане, доколкото на 5 юни 2014 г. е изтекъл срокът за транспониране Директива 2012/27/ЕО, която отменя първата посочена директива и се прилага вместо нея, като е отбелязал и че Районен съд – Асеновград следва да отстрани противоречието между изложеното от него за приложение на двете директиви и задаване на въпроси само за приложението на Директива 2012/27/ЕО. Това също е въпрос, който следва да се проверява по-внимателно от националните съдии при отправяне на преюдициални запитвания, доколкото подобни аргументи се съдържат и в Решенията на Съда на Европейския съюз по дела *C-32/10 C.* и *C-234/18 „Агро Ин 2001“ ЕООД.* Съдът коментира в решението си същия проблем и по отношение на Директива 2011/83/ЕС, която се прилага за договори, сключени след 13.06.2014 г.

По отношение на това дали защитата на потребителя може да се приложи по отношение на съсобствениците в етажна собственост, когато се отнася за задълженията им да плащат разноски за цялата сграда, Съдът на ЕС е приел, че доколкото националното право – чл. 149а ЗЕ и чл. 153, ал. 1 ЗЕ, създава задължения за всеки от собствениците или титулярите на вещни права върху самостоятелни обекти в сграда в етажна собственост, то е налице индивидуално правоотношение, при което собствениците – физически лица биха имали качеството „потребител“ съгласно чл. 2, пар. 1 от Директива 2011/83/ЕС, щом не ползват енергия за професионалната си дейност.

Следва да се отбележи, че преди публикуване на настоящото изследване Съдът на Европейския съюз е използвал този критерий и при прилагане на правилата на Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в договорите с потребители, като в т. 30 от Решение от 2. април 2020 г. по дело *C-329/19 Condominio di Milano, via Meda* е приел, че правилата за защита на потребителите се прилагат само когато по националното право обвързани от действия на етажната собственост като общност са отделните собственици. Когато договарят се сключва от името на етажната собственост като цяло, и особено от професионален домоуправител, според последното цитирано решение етажните собственици като част от общността нямат качеството „потребител“.

Изхождайки от това принципно разбиране – че всеки собственик на обект в етажната собственост има качеството „потребител“ за целите на правото на Съюза, Съдът на Европейския съюз е анализирал и въпроса дали доставката на носители на енергия или други получавани колективно стоки за битово потребление (вода) до собственик в сграда в режим на етажна собственост може да се приеме за „непоръчана“, при което потребителят не би дължал плащане съгласно чл. 27 от Директива 2011/83/ЕС и т. 29 от Приложение I към Директива 2005/29/ЕО относно нелоялните търговски практики.



Тук Съдът на ЕС е разгледал характера на етажната собственост като особен институт, характерен за някои правни системи, и е посочил, че това е особена неперсонифицирана общност, която поради общите интереси при ползване на сградата може да взема с определени мнозинства решения, които обвързват всички собственици. В това отношение съдът се позовава на друго дело по българско преюдициално запитване, решението по което е постановено няколко месеца преди това по двете свързани дела, отново през 2019 г. – Решението по дело C-25/18 *Kerr*. Така за пръв път в юриспруденцията си по потребителски дела съдът в Люксембург приема, че е възможно потребител да бъде обвързан по отношение на договорните си отношения с решението на група от лица, като се обосновава с особения характер на етажната собственост като общност, създадена с цел да поддържа обща сграда, като несъгласните собственици винаги могат да продадат имота си, ако не желаят да са обвързани от волята на мнозинството. Поради това сключването на договори в изпълнение на решенията на етажните собственици не може да се приеме за непоръчана доставка.

В решение от началото на 2021 г. – Решение от 03.02.2021 г. по дело C-922/19 *Stichting Waternet* Съдът на Европейския съюз развива тази логика, като сочи, че правото на Съюза допуска един собственик в сграда да е обвързан от задължение да заплаща паричните разходи за комунални услуги, дори да не е дал лично съгласие за това. Същевременно е в рамките на компетентността на националния законодател да прецени дали и при какви условия отделните потребители, които не са изразили изрично съгласие да се обвържат с определен доставчик на комунални услуги, ще бъдат задължени да заплащат доставяните им вода или енергоносители.

По втория въпрос, зададен в производството само от Районен съд – Асеновград – дали изискванията за съставяне на сметките за потребена енергия, уредени в чл. 13, пар. 1 от Директива 2006/32/ЕО и чл. 9, пар. 1 от Директива 2012/27/ЕО, забраняват изчисляването на консумираната за подгряване на сградната инсталация енергия не на база потребление, а на база други фактори (както българското право предвижда – на база отопляем обем), Съдът на Европейския съюз възприема прагматичен подход. Същият е мотивиран с историческо тълкуване на приетите разпоредби чрез мотивите на европейския законодател при приемането им. В случая Съдът на Европейския съюз посочва, че буквата и на двете цитирани разпоредби е нарочна формулирана така, че същите се прилагат само когато това е технически възможно и икономически целесъобразно. Съдът цитира и становището на генералния адвокат, че целта на директивите – разумно използване на енергията и стимулиране на по-ниско потребление, не би могла да се постигне при прекомерни разходи за точно изчисляване на сметките. Поради това е прието, че държавите имат свобода да намират различни решения за отчитане на потребената енергия в сгради, където персоналното отчитане е невъзможно, като намира, че българската уредба, при която реално отчетеното потребление е различно от разходите за сградна инсталация, при които се отчита обвързаността на отделните обекти и преминаването на топлина по стените на сградата. поради това не е несъвместимо с правото на Съюза да се отчита топлина в определени сгради и по други начини освен чрез отчет на реалното потребление.

Интересно е и разсъждението на генералния адвокат Saugmandsgaard Øe в т. 86 от заключението му по двете съединени дела, като той отива дори по-далеч от съда в



разсъжденията си относно начина, по който общото отчитане помага за енергийната ефективност, като посочва, че при този начин на отчитане всъщност се стимулират собствениците и към топлоизолиране на общите части на сградата и инвестиции в сградната инсталация, което отново е в изпълнение на целта на Директива 2006/32/ЕО и Директива 2012/27/ЕО за намаляване на разходите за енергия в Съюза.

Значение за националното право. Последваща процесуална история

След постановяване на решението на Съда на Европейския съюз, Софийски районен съд е възобновил разглеждането на висящото пред него производство и е постановил Решение № 38408/12.02.2020 г. по гражданско дело № 29505/2017 г. по описа на 76. състав. В същото е прието становището на Съда на Европейския съюз, че отделните потребители са обвързани от решенията на етажната собственост, като се посочва, че това важи и за такива потребители, които са станали част от етажната собственост след вземане на съответното решение. Заключение на Софийския районен съд е, че постановеното решение на Съда на Европейския съюз е потвърдило разбирането и виждането на Върховния касационен съд, отразено в Тълкувателно решение № 2/2016 г. от 25.05.2017 г. на ОСГК на ВКС, и Конституционния съд на Република България, отразено в Решение № 5/22.04.2010 г. по конст. дело № 15/2009 г., че е налице задължение, свързано с живеенето в обща сграда. Поради това Софийски районен съд е приел, че е налице облигационно отношение между страните и е уважил предявените иски за установяване на задължения за цена на топлинна енергия. Решението на първата инстанция не е обжалвано и е влязло в сила.

Производството, по което е отправено запитване от районен съд – Асеновград – това по гр. дело № 1705/2016 г. по описа на същия съд, е завършило на първа инстанция с Решение № 165/16.04.2020 г., което не е обжалвано по същество (подадена е само молба за изменение в частта за разноските пред Окръжен съд – Пловдив). В същото районният съд изрично е подчертал, че се съобразява с решението на Съда на Европейския съюз, като приема, че методиката за изчисляване на разходите за отопление в сгради в режим на етажна собственост съгласно Наредба № 16-334 от 06.04.2007 г. за топлоснабдяването е приложима по делото, и е присъдил разходите за заплащане на енергия, отдадена от сградна инсталация. Съдът е приел, че е налице облигационна връзка между доставчика на топлинна енергия и потребителя в сграда в режим на етажна собственост, който е демонтирал отоплителните си тела, като не е необходимо да се сключва индивидуален договор, като се прилагат правилата на чл. 150 и 153 ЗЕ. Цитирана е и практиката на Върховния касационен съд и Конституционния съд, посочена по-горе. В резултат на това предявеният иск е частично уважен за установените разходи съобразно прилаганата нормативна методика, а производството е частично прекратено поради отказ от иска за частта над установените с експертиза размери на задълженията съобразно отчетите на индивидуалните топломери. Делото не е насрочено към момента за разглеждане в открито заседание пред въззивния съд.



Извън рамките на конкретните съдебни процеси решението на Съда на Европейския съюз потвърждава изводите на върховните националните съдилища, че при консумация на енергия в сгради в режим на етажна собственост възникват задължения за всички съсобственици, като това отговаря на характера на този вид собственост, при който всеки ползва част от общата сграда съгласно чл. 38 ЗС. В тези случаи колективният интерес на всички собственици има превес над индивидуалните предпочитания на собствениците на отделни обекти, което е свързано с характера на обитаваната от тях постройка.

Това обаче не изключва на национално ниво контрола дали приетите национални правила отговарят на изискванията на закона към формулата за разпределение на отдадената от сградната инсталация енергия. По този въпрос с Решение № 8294/26.06.2020 г. по адм. дело № 14350/2019 г. на петчленен състав на Върховния административен съд са отменени някои разпоредби от Наредба № 16-334 от 06.04.2007 г. за топлоснабдяването, като е прието, че при приемането на част от методиката за заплащане на разходи, отдадени от сградната инсталация в сгради в режим на етажна собственост, не са взети предвид изразени становища на гражданите. Междувременно е приета и нова Наредба № Е-РД-04-1 от 12 март 2020 г. за топлоснабдяването, която допуска в своя чл. 62, ал. 1, т. 2, б. „е“ етажната собственост да определи с решение, взето с мнозинство от собствениците, с което може да избере начин на изчисляване на цената на отдадената от сградната инсталация енергия.

2.2. Решение от 5 декември 2019 г., ЕВН България Топлофикация и Топлофикация София, С-708/17 и С-725/17

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

5 декември 2019 година

„Преюдициално запитване — Защита на потребителите — Директива 2011/83/ЕС — Потребителско право — Член 2, параграф 1 — Понятие за потребител — Член 3, параграф 1 — Договор, сключен между търговец и потребител — Договор за доставка на централно отопление — Член 27 — Непоръчана доставка — Директива 2005/29/ЕО — Нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар — Член 5 — Забрана за нелоялни търговски практики — Приложение I — Изпращане на непоръчани стоки по домовете — Национална правна уредба, която изисква всеки собственик на имот в сграда в режим на етажна собственост, присъединена към система за централно отопление, да участва в разходите за топлинна енергия за общите части на сградата и за сградната инсталация — Енергийна ефективност — Директива 2006/32/ЕО — Член 13, параграф 2 — Директива 2012/27/ЕС — Член 10, параграф 1 — Информация за фактурирането — Национална правна уредба, която предвижда, че в сградите в режим на етажна собственост сметките за топлинна енергия за сградната инсталация се изготвят за всеки собственик на апартамент в сградата пропорционално на отопляемия обем на неговия апартамент“

По съединени дела С-708/17 и С-725/17



с предмет две преюдициални запитвания, отправени на основание член 267 ДФЕС от Районен съд Асеновград (България) (С-708/17) и Софийски районен съд (България) (С-725/17) с актове съответно от 6 декември 2017 г. и 5 декември 2017 г., постъпили в Съда съответно на 19 декември 2017 г. и 27 декември 2017 г., в рамките на производства по дела

„ЕВН България Топлофикация“ ЕАД

срещу

Н.С.Д. (С-708/17),

и

„Топлофикация София“ ЕАД

срещу

М.С.Д (С-725/17),

при участието на:

„Термокомплект“ ООД,

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: М. Vilaras, председател на състава, S. Rodin, D. Šváby (докладчик), К. Jürimäe и N. Riçarra, съдии,

генерален адвокат: Н. Saugmandsgaard Øe,

секретар: С. Strömholm, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 12 декември 2018 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за „ЕВН България Топлофикация“ ЕАД, от Щ. Радев и Ст. Попов, в качеството на представители,
- за „Топлофикация София“ ЕАД, от С. Чакалки, И. Епитропов и В. И., в качеството на представители,
- за Н. Димитрова, от Ст. Мемцов и Д. Д., адвокати,



– за литовското правителство, от G. Taluntytė, J. Prasauskienė и D. Kriaučiūnas, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от N. Ruiz García, K. Talabér-Ritz и Н. Николова, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 30 април 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета („Директива за нелоялни търговски практики“) (ОВ L 149, 2005 г., стр. 22; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 14, стр. 260), на член 13, параграф 2 от Директива 2006/32/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2006 година относно ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги и за отмяна на Директива 93/76/ЕИО на Съвета (ОВ L 114, 2006 г., стр. 64; Специално издание на български език, 2007 г., глава 12, том 2, стр. 222), на членове 5 и 27 от Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 304, 2011 г., стр. 64), както и на член 10, параграф 1 от Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 година относно енергийната ефективност, за изменение на директиви 2009/125/ЕО и 2010/30/ЕС и за отмяна на директиви 2004/8/ЕО и 2006/32/ЕО (ОВ L 315, 2012 г., стр. 1 и поправка в ОВ L 71, 2014 г., стр. 24).

2 Запитванията са отправени в рамките на два спора, единият от които се води между „ЕВН България Топлофикация“ ЕАД (наричано по-нататък „ЕВН“) и г-жа Н.С.Д. (С-708/17), а другият — между „Топлофикация София“ ЕАД и г-н М.С.Д (С-725/18), по повод на искиове за заплащането на сметки за топлинна енергия за сградната инсталация в сгради — етажна собственост.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2005/29

3 Член 3, параграф 2 от Директива 2005/29 предвижда:



„Настоящата директива не противоречи на облигационното право, и по-специално на правилата относно действителност, сключване или последиците на договора“.

4 Член 5 от тази директива гласи:

„1. Забраняват се нелоялните търговски практики.

[...]

5. Приложение I съдържа списъка на тези търговски практики, които се считат за нелоялни при всякакви обстоятелства. [...]“.

5 Приложение I към посочената директива е озаглавено „Търговски практики, които се считат за нелоялни при всички обстоятелства“, и съдържа следния текст:

„Агресивни търговски практики

[...]

29. Настояване за незабавно или разсрочено във времето плащане на продукти, или връщане или съхранение на продукти, доставени от търговеца, но непоръчани от потребителя, освен когато продуктът е заместител, доставен в съответствие с член 7, параграф 3 от Директива 97/7/ЕО [на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 1997 година относно защитата на потребителя по отношение на договорите от разстояние (ОВ L 144, 1997 г., стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 4, стр. 160)] (изпращане на непоръчани стоки по домовете)“.

Директива 2011/83

6 Съображения 14 и 60 от Директива 2011/83 гласят:

„(14) Настоящата директива не следва да засяга националното право в областта на договорното право по отношение на аспектите на договорното право, които не са уредени от настоящата директива. Поради това настоящата директива не следва да засяга националното право, което урежда например материята относно сключването или действителността на договора (например при липсата на съгласие за сключване на договора). Настоящата директива не следва да засяга също така и националното право относно общите правни средства за защита в областта на договорното право, правилата относно обществения икономически ред, например правилата относно прекалено високите или прекомерните цени и правилата относно правните сделки, противоречащи на етиката.

[...]

(60) Предвид на това, че непоръчаните доставки, които се състоят в доставянето на стоки или предоставянето на услуги, непоръчани от потребителите, са забранени от Директива [2005/29], но не е предвидено никакво договорно средство за защита, е необходимо да се въведе



в настоящата директива договорно средство за защита, освобождаващо потребителя от задължението за насрещна престация за такива непоръчани доставки на стоки или предоставяне на услуги“.

7 Член 2 от тази директива е озаглавен „Определения“ и гласи:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

1. „потребител“ означава всяко физическо лице, което като страна по договори, попадащи в приложното поле на настоящата директива, действа извън рамките на своята търговска или стопанска дейност, занаят или професия;

[...]“.

8 Член 3 от посочената директива предвижда:

„1. Настоящата директива се прилага при условията и до степента, предвидени в разпоредбите ѝ, към всички договори, сключени между търговец и потребител. Тя се прилага също за договорите за доставка на вода, газ, електрическа енергия или за централно отопление, включително от публични доставчици, доколкото тези стоки се предоставят на договорна основа.

[...]

5. Настоящата директива не засяга националното общо договорно право, като правилата относно действителността, сключването или действието на договора, доколкото аспектите на общото договорно право не са уредени в настоящата директива.

[...]“.

9 Член 27 от същата директива е озаглавен „Непоръчани доставки“ и гласи:

„Потребителят е освободен от задължението за насрещна престация в случай на непоръчана доставка на стоки[,] вода, газ, електрическа енергия, централно отопление или цифрово съдържание или предоставяне на услуга, която не е поръчана, в нарушение на член 5, параграф 5 и точка 29 от приложение I към Директива [2005/29]. В тези случаи липсата на отговор от страна на потребителя след такава непоръчана доставка или предоставяне на услуга не представлява израз на съгласие“.

10 Член 28, параграф 2 от Директива 2011/83 предвижда, че „[p]азпоредбите [й] се прилагат за договори, сключени след 13 юни 2014 г.“.

Директива 2006/32

11 Съображения 1, 12, 20 и 29 от Директива 2006/32 гласят:



„(1) В Общността съществува необходимост от повишаване ефективността при крайното потребление на енергия, управлявано търсене на енергия и стимулиране на производството на енергия от възобновяеми енергийни източници, тъй като в краткосрочен и средносрочен план са относително ограничени възможностите за каквото и да е друго влияние върху условията на доставка и разпределение на енергия, било чрез изграждане на нови мощности или подобряване на преноса и разпределението. [Следователно настоящата директива допринася за по-голяма сигурност на доставките.]

[...]

(12) Настоящата директива изисква предприемането на действия от страна на държавите членки във връзка с осъществяването на нейните цели в зависимост от ефекта от такива действия върху крайните потребители на енергия. Крайният резултат от действията на държавите членки зависи от много външни фактори, които влияят върху поведението на потребителите по отношение на използването на енергия и върху тяхното желание да прилагат мерки за енергоспестяване и използват енергоспестяващи уреди. Ето защо, въпреки че държавите членки са поели ангажимент да полагат усилия за постигане на планираните 9 %, определените нива във връзка с националните енергийни спестявания имат само индикативен характер и не пораждат въведено чрез правен акт задължение за достигане от страна на държавите членки.

[...]

(20) Енергоразпределителните предприятия, операторите на разпределителната мрежа и дружествата, които търгуват с енергия на дребно, могат да повишат енергийната ефективност на Общността, ако енергийните услуги, които предлагат, обхващат ефективността при крайното потребление като вътрешен топлинен комфорт, осигуряване на топла вода за битови нужди, замразяването, производството на стоки, осветлението и задвижващата сила. Максимизирането на печалбите на енергоразпределителните предприятия, операторите на разпределителната мрежа и дружествата, които търгуват с енергия на дребно по този начин е по-тясно обвързано с продажбите на енергийни услуги на възможно най-много клиенти, отколкото с продажбите на възможно най-голямо количество енергия на отделния клиент. Държавите членки следва да се стремят да избягват нарушаване на конкуренцията в тази област с цел гарантиране на равни условия за всички доставчици на енергийни услуги, като биха могли да делегират тази задача на съответния национален регулативен орган.

[...]

(29) С цел даване възможност на крайните потребители да бъдат по-добре информирани при вземането на решения по отношение на индивидуалното си потребление на енергия те следва да получат достатъчно количество, свързана с това информация, както и всякаква друга необходима информация като например информация за съществуващите мерки за повишаване на енергийната ефективност, сравнителни профили на крайно потребление или конкретни технически спецификации на оборудване, което ползва енергия, като те могат да включват оборудване „четвърти фактор“ или друго подобно. [...]



[...]

12 Член 1 от тази директива има следния текст:

„Целта на настоящата директива е да стимулира рентабилното повишаване на ефективността при крайното потребление на енергия в държавите членки, като:

- а) осигури необходимите индикативни нива, както и механизмите, стимулите и институционалните, финансовите и правните рамки за премахване на съществуващите пазарни пречки и недостатъци, които възпрепятстват ефективното крайно потребление на енергия;
- б) създаде условия за развитието и насърчаването на пазара на енергийни услуги и предоставяне на други мерки за повишаване на енергийната ефективност на крайните клиенти“.

13 Член 13, параграфи 1 и 2 от посочената директива предвижда:

„1. Държавите членки гарантират, че доколкото това е технически осъществимо, финансово обосновано и пропорционално спрямо потенциалните енергийни спестявания при крайните потребители на електроенергия, природен газ, централно топлоснабдяване и/или охлаждане и гореща вода за битови нужди се осигуряват индивидуални измервателни уреди на конкурентни цени, които точно отчитат реално консумираното количество енергия от крайния потребител и осигуряват информация относно действителното време на използване.

При подмяната на съществуващ уред се осигурява измервателен уред на конкурентна цена освен в случаите, при които това е технически невъзможно или нерентабилно по отношение на очакваните потенциални спестявания в дългосрочен план. Когато се прави свързване на нова сграда или основен ремонт на съществуваща сграда, както е посочено в Директива 2002/91/ЕО [на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2002 година относно енергийните характеристики на сградите (ОВ L 1, 2003 г., стр. 65; Специално издание на български език, 2007 г., глава 12, том 2, стр. 44)], винаги се осигуряват индивидуални измервателни уреди на конкурентни цени.

2. Държавите членки гарантират, когато е уместно, че сметките се изготвят от енергоразпределителните предприятия, операторите на разпределителната мрежа и дружества за търговия с енергия на дребно въз основа на реалното енергийно потребление и информацията е представена по ясен и разбираем начин. Със сметките се осигурява необходимата информация, която да даде възможност на крайните потребители да получат подробно описание на текущите енергийни разходи. Сметките въз основа на действителното потребление следва да бъдат изготвяни толкова често, че да позволят на потребителите да контролират консумацията си на енергия“.

14 Съгласно член 27 от Директива 2012/27 Директива 2006/32 се отменя от 5 юни 2014 г., с изключение на някои разпоредби.

Директива 2012/27



15 Съображения 8 и 20 от Директива 2012/27 предвиждат:

„(8) На 8 март 2011 г. Комисията прие Съобщение относно План за енергийна ефективност — 2011 г. В съобщението се потвърждава, че работата на Съюза за постигане на целта му за енергийна ефективност изостава. Това е така въпреки напредъка на политиките за национална енергийна ефективност, очертани в първите национални планове за действие за енергийна ефективност, които държавите членки представят в изпълнение на изискванията на Директива [2006/32]. Първоначалният анализ на вторите планове за действие потвърждава изоставането на Съюза. За да се преодолее проблемът, в Плана за енергийна ефективност — 2011 г. се излагат редица политики и мерки за енергийна ефективност, които включват цялата верига на енергията, включително производството, преноса и разпределението на енергия; водещата роля на публичния сектор в областта на енергийната ефективност; сградите и домакинските устройства; промишлеността; както и необходимостта да се осигури възможност на крайните клиенти да управляват своето потребление на енергия. [...]

[...]

(20) Извършената оценка на възможността за създаване на схема за „бели сертификати“ на равнището на Съюза показва, че в настоящата ситуация такава система би създавала прекомерни административни разходи и че съществува риск съответните икономии на енергия да бъдат концентрирани в няколко държави членки и да не бъдат постигнати в целия Съюз. Целта на такава схема на равнището на Съюза би могла да се постигне по-добре, поне на настоящия етап, чрез национални схеми за задължения за енергийна ефективност за енергийни предприятия или алтернативни мерки на политиката, с които се постига същият обем икономии на енергия. Целесъобразно е степента на амбициозност на тези схеми да бъде установена в обща рамка на равнището на Съюза, като същевременно бъде предоставена значителна гъвкавост на държавите членки да вземат изцяло под внимание националната организация на участниците на пазара, конкретния контекст на енергийния сектор и навиците на крайните клиенти. Общата рамка следва да осигури възможност на енергийните предприятия да предлагат енергийни услуги на всички крайни клиенти, а не само на онези, на които продават енергия. Това увеличава конкуренцията на енергийния пазар, тъй като енергийните предприятия могат да разнообразяват продуктите си, като предлагат допълнителни енергийни услуги. Общата рамка следва да дава възможност на държавите членки да включват изисквания в националните си схеми, които преследват социални цели, по-специално за да се осигури достъп на потребителите в неравностойно положение до ползите от повишената енергийна ефективност. Държавите членки следва да определят въз основа на обективни и недискриминационни критерии кои енергоразпределителни предприятия или предприятия за продажба на енергия на дребно следва да бъдат задължени да постигнат установената в настоящата директива цел за икономии при крайното потребление на енергия.

[...]“.

16 Член 1, параграф 1 от Директива 2012/27 гласи:

„С настоящата директива се установява обща рамка от мерки за насърчаване на енергийната ефективност в Съюза с оглед да се осигури постигане на водещата цел на Съюза за



2020 г. за подобряване на енергийната ефективност с 20 % и да се създадат условия за допълнителни подобрения на енергийната ефективност след тази дата.

В директивата се предвиждат правила, предназначени за отстраняване на пречките на енергийния пазар и за преодоляване на пазарните недостатъци, които пречат ефективността на енергоснабдяването и енергопотреблението, и се предвижда въвеждане на индикативни национални цели за енергийна ефективност за 2020 г.“.

17 Член 9 от тази директива гласи:

„1. Държавите членки гарантират, че доколкото това е технически осъществимо, финансово обосновано и пропорционално спрямо потенциалните икономии на енергия, при крайните клиенти за електроенергия, природен газ, районно топлоснабдяване, районно охлаждане и гореща вода за битови нужди се осигуряват индивидуални измервателни уреди на конкурентни цени, които точно отразяват действителното енергопотребление на крайния клиент и дават информация за реалния период на потребление.

[...]

3. В случаите, когато топлинната и охлаждащата енергия или топлата вода за дадена сграда се подават от районна отоплителна мрежа или от централен източник, обслужващ множество сгради, при топлообменника или точката на доставка се монтира топломер или водомер за топла вода.

В многофамилни и в многофункционални сгради, които са с централен източник на отопление/охлаждане или които се снабдяват от районна отоплителна мрежа или от централен източник, обслужващ множество сгради, до 31 декември 2016 г. се монтират и индивидуални измервателни уреди за отчитане на потреблението на топлинна и охлаждаща енергия или на топла вода за всеки агрегат, когато това е технически възможно и разходно ефективно. Когато използването на индивидуални измервателни уреди за отчитане на отоплението не е технически осъществимо или разходно ефективно, се използват индивидуални топлинни разпределители за определяне на потреблението на топлинна енергия от всеки радиатор, освен ако въпросната държава членка не докаже, че монтирането на подобни топлинни разпределители не би било разходно ефективно. В такива случаи може да се помисли за използване на алтернативни разходно ефективни методи за измерване на потреблението на топлинна енергия.

Когато многофамилните сгради се снабдяват от районна отоплителна или охладителна система или когато за такива сгради преобладават собствени, общи за сградата отоплителни или охладителни системи, с цел осигуряване на прозрачност и точност на отчитането на индивидуалното потребление държавите членки могат да въведат прозрачни правила за разпределение на разходите за потреблението на топлинна енергия или топла вода в такива сгради. Когато е целесъобразно, тези правила включват насоки за начина на разпределяне на разходите за топлинна енергия и/или топла вода, както следва:

а) топла вода за битови нужди;



б) топлинна енергия, отдавана от сградната инсталация и с цел отопление на общите помещения (когато стълбищата и коридорите са оборудвани с радиатори);

в) с цел отопляване на апартаментите“.

18 Член 10, параграф 1, първа алинея от посочената директива предвижда:

„Когато крайните клиенти не разполагат с интелигентните измервателни уреди, посочени в Директива 2009/72/ЕО [на Европейския парламент и на Съвета 13 юли 2009 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54/ЕО (ОВ L 211, 2009 г., стр. 55)] и Директива 2009/73/ЕО [на Европейския парламент и на Съвета 13 юли 2009 година относно общите правила за вътрешния пазар на природен газ и за отмяна на Директива 2003/55/ЕО (ОВ L 211, 2009 г., стр. 94)], държавите членки правят необходимото до 31 декември 2014 г. информацията за фактурирането да бъде точна и да се основава на действителното потребление, в съответствие с приложение VII, точка 1.1, за всички сектори, обхванати от настоящата директива, включително енергоразпределителните предприятия, операторите на разпределителни системи и предприятията за продажба на енергия на дребно, когато това е технически възможно и икономически оправдано“.

19 Член 27, параграф 1, първа алинея от Директива 2012/27 гласи:

„Директива [2006/32] се отменя от 5 юни 2014 г., освен член 4, параграфи 1—4 от нея и приложения I, III и IV, без да се засягат задълженията на държавите членки, свързани със срока за нейното транспониране в националното законодателство. Член 4, параграфи 1—4 от Директива [2006/32] и приложения I, III и IV към нея се заличават, считано от 1 януари 2017 г.“.

20 Член 28, параграф 1, първа алинея от Директива 2012/27 гласи:

„Държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива до 5 юни 2014 г.“.

21 Приложение VII към тази директива е озаглавено „Минимални изисквания за фактуриране и информация за фактурирането въз основа на действителното потребление“ и точка 1.1 от него гласи:

„С оглед крайните клиенти да са в състояние да регулират своето енергопотребление, фактурирането следва да се извършва въз основа на действителното потребление поне веднъж годишно, а информацията за фактурирането следва да се предоставя поне веднъж на три месеца, а при поискване или когато потребителите са направили избор да получават електронни сметки — два пъти в годината. Природният газ, използван само за готвене, може да бъде изключен от това изискване“.

Българското право

Законът за енергетиката



22 Законът за енергетиката от 9 декември 2003 г. (ДВ, бр. 107 от 9 декември 2003 г.), в приложимата му за споровете в главните производства редакция (наричан по-нататък „Законът за енергетиката“), съдържа следните разпоредби:

„133. (2) Присъединяването на инсталациите на клиентите в сграда — етажна собственост, се извършва с писмено съгласие на собствениците, притежаващи най-малко две трети от собствеността в сградата — етажна собственост.

[...]

139. (1) Разпределението на топлинната енергия в сграда — етажна собственост, се извършва по система за дялово разпределение.

[...]

140. (1) Дяловото разпределение на топлинната енергия между клиентите в сграда — етажна собственост, се извършва чрез:

[...]

2. средства за дялово разпределение за отопление — индивидуални разпределители, съответстващи на действащите в страната стандарти, или индивидуални топломери;

[...]

(3) Сградните инсталации за отопление и горещо водоснабдяване са обща етажна собственост.

[...]

142. (1) Топлинната енергия за отопление на сграда — етажна собственост, е разликата между общото количество топлинна енергия за разпределение в сграда — етажна собственост и количеството топлинна енергия за гореща вода, определено по чл. 141, ал. 1.

(2) Топлинната енергия за отопление на сграда — етажна собственост, се разделя на топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, топлинна енергия за отопление на общите части и топлинна енергия за отопление на имотите.

[...]

149а. (1) Клиентите на топлинна енергия в сграда — етажна собственост, могат да купуват топлинна енергия от доставчик, избран с писмено съгласие на собствениците, притежаващи най-малко две трети от собствеността в сградата — етажна собственост.

[...]



153. (1) Всички собственици и титуляри на вещно право на ползване в сграда — етажна собственост, присъединени към абонатна станция или към нейно самостоятелно отклонение, са клиенти на топлинна енергия и са длъжни да монтират средства за дялово разпределение по чл. 140, ал. 1, т. 2 на отоплителните тела в имотите си и да заплащат цена за топлинна енергия при условията и по реда, определени в съответната наредба по чл. 36, ал. 3.

(2) Когато собствениците, притежаващи най-малко две трети от собствеността в сградата — етажна собственост, присъединени към абонатна станция или към нейно самостоятелно отклонение, не желаят да бъдат клиенти на топлинна енергия за отопление и/или за горещо водоснабдяване, те са длъжни да декларират писмено това пред топлопреносното предприятие и да поискат прекратяване на топлоснабдяването за отопление и/или горещо водоснабдяване от тази абонатна станция или от нейното самостоятелно отклонение.

[...]

(5) При въведена система за дялово разпределение на топлинна енергия клиентите в сграда — етажна собственост, нямат право да прекратяват подаването на топлинна енергия към отоплителните тела в имотите си чрез физическото им отделяне от сградната инсталация.

(6) Клиентите в сграда — етажна собственост, които прекратят топлоподаването към отоплителните тела в имотите си, остават клиенти на топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация и от отоплителните тела в общите части на сградата“.

Законът за защита на потребителите

23 Член 62 от Закона за защита на потребителите (ДВ, бр. 99 от 9 декември 2005 г.), който транспонира член 27 от Директива 2011/83 в българския правен ред, гласи:

„(1) Забранява се доставката на стоки, както и на вода, газ, електрическа енергия, централно отопление, цифрово съдържание или предоставянето на услуги на потребител срещу заплащане без искане от негова страна.

(2) При доставка на стоки, както и на вода, газ, електрическа енергия, централно отопление, цифрово съдържание или предоставяне на услуги, които не са поръчани от потребителя, той не е длъжен да възстанови стоката и не дължи заплащане на стоката или услугата на този, който я е изпратил или предоставил.

(3) Липсата на отговор от страна на потребителя относно доставката на стоки и услуги по ал. 1 не се смята за съгласие“.

Законът за собствеността

24 Член 38, алинея 1 от Закона за собствеността (ДВ, бр. 92 от 16 ноември 1951 г.) гласи:



„При сгради, в които етажи или части от етажи принадлежат на различни собственици, общи на всички собственици са земята, върху която е построена сградата, дворът, основите, външните стени, вътрешните разделителни стени между отделните части, вътрешните носещи стени, колоните, трегерите, плочите, гредоредите, стълбите, площадките, покривите, стените между таванските и избените помещения на отделните собственици, комините, външните входни врати на сградата и вратите към общи тавански и избени помещения, главните линии на всички видове инсталации и централните им уредби, асансьорите, водосточните тръби, жилището на портиера и всичко друго, което по естеството си или по предназначение служи за общо ползуване“.

Наредбата за топлоснабдяването

25 Член 70, алинея 1 от Наредба № 16-334 от 6 април 2007 г. за топлоснабдяването гласи:

„Количеството топлинна енергия, отчетено по топломера в сграда — етажна собственост, включително и за имотите на клиентите без уреди за дялово разпределение и/или тези с демонтирани отоплителни тела, се разпределя по правилата съгласно приложението“.

26 Точка 6.1 от приложението към наредбата предвижда, че „[к]оличеството топлинна енергия за отопление включва количествата топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, топлинната енергия, отдадена от отоплителните тела в общите части, и топлинната енергия, отдадена от отоплителните тела в отделните имоти“.

27 Освен това в точка 6.1.3 от приложението се посочва, че „[к]оличеството топлинна енергия Q_i , kWh, отдадена от сградната инсталация, се разпределя пропорционално на отопляемия обем на имотите по проект“.

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

Дело С-708/17

28 Г-жа Димитрова е собственик на имот в сграда — етажна собственост, с централно отопление.

29 По силата на договор, сключен на основание член 153, алинея 1 от Закона за енергетиката, ЕВН доставя до сградата топлинна енергия за отопление и за битово горещо водоснабдяване и топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация.

30 Въз основа на този договор дружеството за дялово разпределение на топлинна енергия разпределя за имота на г-жа Димитрова топлинна енергия на стойност 266,25 лева (BGN) (около 136 EUR) за периода от 1 ноември 2012 г. до 30 април 2015 г.

31 Тъй като г-жа Димитрова не заплаща тази сума, ЕВН се снабдява със заповед за изпълнение срещу нея, издадена от Районен съд Асеновград (България).



32 Г-жа Димитрова подава възражение срещу заповедта за изпълнение, като изтъква, че между нея и ЕВН няма облигационно правоотношение, че липсват доказателства за реалното количество на потребената топлинна енергия и че потреблението, обективизирано в представените от ЕВН фактури, не отразява реалното ѝ енергийно потребление, в противоречие с член 13, параграф 2 от Директива 2006/32.

33 Запитващата юрисдикция пояснява, че по това дело предмет на спора в главното производство са неплатените суми за потребената енергия, отдадена от сградната инсталация, тоест от съвкупността от тръбопроводи и съоръжения за разпределяне и доставяне на топлинна енергия вътре в сградата, в това число вертикалните топлопроводи, преминаващи през всеки апартамент.

34 В това отношение запитващата юрисдикция се съмнява дали е законосъобразно да се фактурира потребената енергия, отдадена във всеки апартамент от сградната инсталация на сграда — етажна собственост, при положение че, както в настоящия случай, това се прави пропорционално на отопляемия обем на имота по проект, без да се взема предвид действително отдаденото в този имот количество топлоенергия. Тази юрисдикция също така посочва, че г-жа Димитрова не използва топлинна енергия нито за отопляване на апартамента си, нито за гореща вода за битови нужди.

35 Освен това запитващата юрисдикция иска да установи дали потребителят черпи от член 27 от Директива 2011/83 правото да не заплаща цената за доставената му топлинна енергия, която не е поискал. Тя отбелязва, че в тълкувателно решение от 25 май 2017 г., което е задължително за долустоящите съдилища, Върховният касационен съд (България) е постановил, че Законът за енергетиката, и по-конкретно член 153, алинея 6 от него, не противоречи на член 62 от Закона за защита на потребителите, тъй като в сградите в режим на етажна собственост правото да се поиска доставка на отопление, и по-общо решението дали и как да се използват общите части, принадлежи не на всеки отделен етажнен собственик, а на мнозинството етажни собственици, поради което за потребител на тази услуга трябва да се смята цялата етажна собственост.

36 При тези обстоятелства Районен съд Асеновград решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Допуска ли разпоредбата на чл. 13, ал. 2 от Директива [2006/32] възможността на топлофикационното дружество да претендира стойността на потребена топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация в сгради — етажна собственост, пропорционално на отопляемия обем на имотите по проект, без оглед на реално отдаденото количество топлинна енергия в обекта?

2) Допуска ли разпоредбата на чл. 27 от Директива [2011/83] национална правна уредба, която задължава потребителите, собственици на жилища в сгради в режим на етажна собственост, които са прекратили ползването на топлинна енергия, като са премахнали отоплителните уреди в жилищата си или по тяхно искане служители на топлоснабдителното дружество са препятствали техническата възможност на отоплителното тяло да отдава енергия,



да заплащат стойността на непоискана, но доставена топлинна енергия, отдадена от сградна инсталация?

3) Въвежда ли подобна национална правна уредба нелоялна търговска практика по смисъла на Директива [2005/29]?”.

Дело C-725/17

37 От 2 декември 2003 г. г-н Димитров е собственик на жилище в сграда, която разполага с вътрешна инсталация за отопление и горещо водоснабдяване, преминаваща през всички апартаменти на етажната собственост и започваща от абонатна станция, на която е монтиран общ топломер.

38 Топлоподаването към тази инсталация се осъществява от Топлофикация София по силата на договор между дружеството и етажната собственост на сградата, в която се намира жилището на г-н Димитров. Договорът е сключен на 4 декември 2004 г. посредством „Термокомплект“ ООД, на което освен това е възложено индивидуалното отчитане на потреблението на топлоенергия.

39 Тъй като г-н Димитров не заплаща доставената от Топлофикация София топлоенергия и топла вода за периода от 1 май 2014 г. до 30 април 2016 г., посоченото дружество сезира Софийски районен съд (България), за да изиска сумите, които му се дължат.

40 Според запитващата юрисдикция спорът в главното производство се свежда до въпросите дали в конкретния случай е възникнало договорно правоотношение, дали се дължат разходи за дяловото разпределение на потребената енергия и за загубите в общите части на сградата, когато се ползват или не се ползват елементи от комплексната услуга, каквато е доставката на отопление и топла вода, и накрая, дали собственикът на жилище в сграда като обсъжданата в главното производство трябва да се смята за потребител.

41 В това отношение посочената юрисдикция отбелязва, че в решение от 22 април 2010 г. Конституционният съд (България) постановява, че с разпоредбата на член 153, алинея 1 от Закона за енергетиката всички собственици и титуляри на вещно право на ползване в сграда — етажна собственост, която е присъединена към абонатна станция или към нейно самостоятелно отклонение, са обявени за потребители на топлинна енергия и са длъжни да монтират средства за дялово разпределение на отоплителните тела в имотите си и да заплащат цена за топлинна енергия при условията и по реда, определени в посочената в този член наредба.

42 Запитващата юрисдикция обаче посочва, че страните по договора не могат да договарят клаузите на този договор, доколкото те се определят едностранно от Топлофикация София в общите условия за продажба, а цената се определя по административен ред от Комисията за енергийно и водно регулиране (България). В този смисъл според запитващата юрисдикция разглежданото правоотношение по-скоро прилича на фискално задължение, а не на договор, като се има предвид и че Топлофикация София е монополист и собственост на Столична община (България).



43 Запитващата юрисдикция добавя, че в сградите в режим на етажна собственост нормативната уредба позволява да се спре подаването на топла вода и да се пломбират радиаторите на конкретен апартамент, но не и да се спре последната част от услугата на Топлофикация София, а именно дяловото разпределение на топлинната енергия.

44 С оглед на тези обстоятелства Софийски районен съд решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) [Директива 2011/83] изключва нормативната уредба на традиционното договорно право относно сключването на договори, но дали изключва регламентация на тази крайно нетипична законово предвидена структура за възникване на договорна връзка?

2) Ако [Директива 2011/83] не изключва собствена регламентация в тази хипотеза, това договор по смисъла на чл. 5 от директивата ли е или нещо различно? Ако е или не е договор, то директивата приложима ли е в случая?

3) Този тип фактически договори регулира ли се от директивата, независимо от момента на възникването им или тя се прилага само за новопридобити жилища или още по-тясно — новоизградени жилища (да се разбира абонатни инсталации с искания за присъединяване към топлоснабдителната мрежа)?

4) Ако [Директива 2011/83] е приложима, то националната уредба нарушава ли чл. 5, § 1, б. Е, във връзка с § 2, регламентиращи правото [или] принципната възможност правоотношението да бъде прекратено?

5) Така, ако ще се сключва договор, то той следва ли да е в някаква форма, а и какъв би следвало да е обемът от съдържание на информацията, която трябва да се предостави на потребителя (разбиран като индивидуален собственик на жилище, а не етажна собственост)? Липсата на информация, представена своевременно и достъпно влияе ли на възникването на правната връзка?

6) Необходимо ли е изрично искане — изразено формално желание от страна на потребителя, за да бъде страна в подобно правоотношение?

7) Ако е сключен договор, неформален или формален, то отоплението на общите части на сградата (най-вече стълбищната клетка), част ли е от предмета на сделката и потребителят поръчал ли е услугата в тази ѝ част, ако няма изрично искане за това от него или дори от цялата етажна собственост (например при свалени радиатори, което е масовата хипотеза — вещите лица не сочат отоплителни уреди в общите части на сградата)?

8) Съобразно посоченото, има ли значение (разлика), ако топлоподаването е прекратено в личния апартамент за качеството на собственика като потребител, поискал отопление на общите части на сградата?“.

45 С акт от 8 февруари 2018 г. председателят на Съда съединява дела С-708/17 и С-725/17 за целите на писмената и устната фаза на производство и на съдебното решение.



Предварителни бележки

46 Следва да се посочи, че съгласно постоянната практика на Съда в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда последният трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът трябва да преформулира въпросите, които са му зададени. Формалното посочване от национална юрисдикция в преюдициален въпрос на някои разпоредби от правото на Съюза не е пречка Съдът да даде на тази юрисдикция всички насоки за тълкуване, които могат да бъдат полезни за решаване на делото, с което тя е сезирана, независимо дали тя е посочила съответните разпоредби във въпросите си. В това отношение Съдът е длъжен да изведе от цялата информация, предоставена от националния съд, и по-специално от мотивите на акта за преюдициално запитване, разпоредбите от правото на Съюза, които изискват тълкуване предвид предмета на спора (решение от 12 февруари 2019 г., ТС, С-492/18 PPU, EU:C:2019:108, т. 37 и цитираната съдебна практика).

47 На първо място, по дело С-725/17 въпросите на Софийски районен съд се отнасят отчасти до условията за сключване на договора за доставка на топлинна енергия от доставчик на централно отопление, и по-конкретно до липсата на съгласие от собственика на апартамент в сграда — етажна собственост, при сключването на договора за доставка на енергия.

48 Съгласно член 3, параграф 5 от нея Директива 2011/83 не засяга националното общо договорно право, като правилата относно действителността, сключването или действието на договора, доколкото аспектите на общото договорно право не са уредени в тази директива. В това отношение в съображение 14 от Директивата се уточнява, че тя не следва да засяга националното право, което урежда например материята относно сключването или действителността на договора, в частност при липсата на съгласие за сключване на договора.

49 Освен това предоставените от запитващите юрисдикции данни сочат, че споровете в главните производства са свързани в частност с това, че г-жа Димитрова и г-н Димитров оспорват въз основа на член 27 от Директива 2011/83 сметките, които им изпраща доставчикът на топлинна енергия, като изтъкват, че не са поръчвали индивидуално доставката на тази топлинна енергия и не я използват.

50 При тези обстоятелства с втория и третия въпрос по дело С-708/17 и с въпросите по дело С-725/17 запитващите юрисдикции искат по същество да установят дали член 27 от Директива 2011/83 във връзка с член 5, параграфи 1 и 5 от Директива 2005/29 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която предвижда, че собствениците на апартамент в сграда — етажна собственост, присъединена към система за централно отопление, са длъжни да участват в разходите за топлинна енергия за общите части на сградата и за сградната инсталация, въпреки че индивидуално не са поръчвали доставката на отопление и не го използват в своя апартамент.

51 На второ място, за да се произнесе по спора, с който е сезиран, с първия си преюдициален въпрос по дело С-708/17 Районен съд Асеновград иска от Съда тълкуване на разпоредбите на Директива 2006/32, и по-конкретно на член 13, параграф 2 от нея, който в



частност изисква от държавите членки да гарантират, че сметките за крайните потребители на енергия се изготвят въз основа на реалното потребление.

52 Съгласно член 27, параграф 1 от Директива 2012/27, която заменя Директива 2006/32, последната е отменена, считано от 5 юни 2014 г. Също така съгласно член 28, параграф 1 от Директива 2012/27 държавите членки е следвало да въведат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими за да се съобразят с тази директива, най-късно до 5 юни 2014 г. Тази директива освен това не съдържа нито една особена разпоредба относно прилагането във времето на разпоредбите на Директива 2006/32, които тя заменя.

53 Ето защо, както отбелязва генералният адвокат в точка 67 от заключението си, доколкото по дело C-708/17 фактите по спора в главното производство се отнасят до периода от 1 ноември 2012 г. до 30 април 2015 г., за да се даде полезен отговор на запитващата юрисдикция, следва първият въпрос по дело C-708/17 да се анализира от гледна точка на разпоредбите на Директиви 2006/32 и 2012/27.

54 В този смисъл с първия си въпрос Районен съд Асеновград иска по същество да се установи дали член 13, параграф 2 от Директива 2006/32 и член 10, параграф 1 от Директива 2012/27 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която предвижда, че в сградите в режим на етажна собственост сметките за топлинна енергия за сградната инсталация се изготвят за всеки етажнен собственик пропорционално на отопляемия обем на неговия апартамент.

По преюдициалните въпроси

По втория и третия въпрос по дело C-708/17 и по въпросите по дело C-725/17

По приложимостта на Директива 2011/83

55 Следва да се припомни, че съгласно член 3, параграф 1 от Директива 2011/83 тя се прилага при условията и до степента, предвидени в разпоредбите ѝ, към всички договори, сключени между търговец и потребител. Съгласно същата разпоредба тази директива се прилага също за договорите за доставка на вода, газ, електрическа енергия или централно отопление, включително от публични доставчици, доколкото тези стоки се предоставят на договорна основа.

56 Освен това член 2, параграф 1 от Директива 2011/83 определя понятието „потребител“ като означаващо всяко физическо лице, което като страна по договори, попадащи в приложното поле на тази директива, действа извън рамките на своята търговска или стопанска дейност, занаят или професия. В това отношение Съдът е постановил, че с това понятие се означава всяко физическо лице, което не е заето с осъществяването на стопанска или търговска дейност по занятие (решение от 4 октомври 2018 г., Каменова, C-105/17, EU:C:2018:808, т. 33 и цитираната съдебна практика).



57 В този смисъл понятието „потребител“ е от първостепенно значение за целите на тълкуването на тази директива, а при съставянето на нейните разпоредби е взета предвид основно гледната точка на потребителя като адресат и жертва на нелоялните търговски практики (решение от 3 октомври 2013 г., *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs*, C-59/12, EU:C:2013:634, т. 36 и цитираната съдебна практика).

58 В настоящия случай предоставените от запитващите юрисдикции данни сочат, че както по дело C-708/17, така и по дело C-725/17 е налице договор за доставка на топлинна енергия за сградата — етажна собственост, и по силата на този договор собствениците на апартаментите в тази сграда получават сметките за топлинна енергия за сградната инсталация и за общите части на сградата.

59 Всъщност от член 149а, алинея 1 във връзка с член 153, алинея 1 от Закона за енергетиката следва, че именно собствениците и титулярите на вещно право на ползване в сграда — етажна собственост, присъединена към абонатна станция или към нейно самостоятелно отклонение, са клиентите на доставчика на енергия по силата на сключения с него договор. Доколкото обаче са физически лица, които не са заети с осъществяването на стопанска или търговска дейност по занятие, въпросните собственици и титуляри са потребители по смисъла на член 2, параграф 1 от Директива 2011/83. Както отбелязва генералният адвокат в точка 52 от заключението си, оттук следва, че обсъжданите в главните производства договори попадат в категорията на договорите за доставка на централно отопление, сключени между търговци и потребители по смисъла на член 3, параграф 1 от тази директива.

60 Що се отнася до приложимостта на Директива 2011/83 *ratione temporis*, тази директива съдържа особена разпоредба, която определя изрично условията за прилагане на разпоредбите ѝ във времето. Така член 28, параграф 2 от Директивата предвижда, че разпоредбите ѝ се прилагат за договори, сключени след 13 юни 2014 г.

61 Тъй като в преписките, с които разполага Съдът, няма данни за датите на сключване на обсъжданите в главните производства договори, в настоящия случай националните юрисдикции ще трябва да определят дали те са сключени именно след 13 юни 2014 г., за да преценят дали Директива 2011/83 е приложима *ratione temporis*.

По същество

62 С втория и третия въпрос по дело C-708/17 и с въпросите по дело C-725/17 запитващите юрисдикции искат по същество да се установи дали член 27 от Директива 2011/83 във връзка с член 5, параграфи 1 и 5 от Директива 2005/29 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която предвижда, че собствениците на апартамент в сграда — етажна собственост, присъединена към система за централно отопление, са длъжни да участват в разходите за топлинна енергия за общите части на сградата и за сградната инсталация, въпреки че индивидуално не са поръчвали доставката на отопление и не го използват в своя апартамент.



63 Следва да се припомни, че съгласно член 27 от Директива 2011/83 потребителят е освободен от задължението за насрещна престация в случай на непоръчана доставка на стоки, вода, газ, електрическа енергия, централно отопление или цифрово съдържание или предоставяне на услуга, която не е поръчана, в нарушение на член 5, параграф 5 и точка 29 от приложение I към Директива 2005/29 и че в тези случаи липсата на отговор от страна на потребителя след такава непоръчана доставка или предоставяне на услуга не представлява израз на съгласие. Както следва от съображение 60 от Директива 2011/83, тази практика всъщност е нелоялна търговска практика, забранена от Директива 2005/29.

64 В това съображение непоръчаната доставка е дефинирана като „доставянето на стоки или предоставянето на услуги, непоръчани от потребителите“. В това отношение Съдът е посочвал, че „изпращане на непоръчани стоки“ по смисъла на точка 29 от приложение I към Директива 2005/29, към която препраща член 27 от Директива 2011/83, е по-специално поведението, изразяващо се в настояване от търговеца потребителят да му плати за стока или услуга, доставена на потребителя, но непоръчана от него (решение от 13 септември 2018 г., Wind Tre и Vodafone Italia, C-54/17 и C-55/17, EU:C:2018:710, т. 43).

65 Както отбелязва генералният адвокат в точка 58 от заключението си, целта на член 27 от Директива 2011/83 е така да попречи на търговеца да наложи на потребителя договорно правоотношение, за което той не е дал свободно съгласие.

66 В настоящия случай член 133, алинея 2 от Закона за енергетиката предвижда, че присъединяването на инсталациите на клиентите в сграда — етажна собственост, се извършва с писмено съгласие на собствениците, притежаващи най-малко две трети от собствеността в сградата — етажна собственост.

67 Освен това, видно от данните, предоставени от запитващите юрисдикции, член 153, алинея 1 от този закон предвижда, че собствениците и титулярите на вещно право на ползване в сграда — етажна собственост, присъединени към абонатна станция или към нейно самостоятелно отклонение, са клиенти на топлинна енергия. На това основание те са длъжни да монтират средства за дялово разпределение на отоплителните тела в имотите си и да заплащат цена за топлинна енергия. Също така в член 153, алинея 6 от Закона за енергетиката се уточнява, че клиентите в сграда — етажна собственост, които прекратят топлоподаването към отоплителните тела в имотите си, остават клиенти на топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация и от отоплителните тела в общите части на сградата.

68 От тези разпоредби следва, че доставката на отопление в сграда — етажна собственост, е резултат от искане, направено за сметка на всички етажни собственици в съответствие с предвидените в националното право особени правила за етажната собственост.

69 В това отношение във връзка с обстоятелството, че както в настоящия случай, съответните етажни собственици не са участвали в приемането на решението или са му се противопоставили, Съдът неотдавна постанови, че при спор за парично задължение, произтичащо от решение на специално предвиденото в българското право общо събрание на етажните собственици, всеки етажнен собственик, придобивайки качеството на етажнен собственик на сграда и оставайки такъв, се съгласява да изпълнява всички разпоредби на акта,



регулиращ съответната етажна собственост, и решенията, приемани от общото събрание на собствениците на сградата (вж. в този смисъл решение от 8 май 2019 г., Кер, С-25/18, ЕУ:С:2019:376, т. 29).

70 При тези условия подаването на топлинна енергия за сградната инсталация, а оттам и за общите части на сграда — етажна собственост, което се извършва вследствие на взетото от етажната собственост решение за присъединяване на сградата към централното отопление, не може да се смята за непоръчана доставка на централно отопление по смисъла на член 27 от Директива 2011/83.

71 По тези съображения на втория и третия въпрос по дело С-708/17 и на въпросите по дело С-725/17 следва да се отговори, че член 27 от Директива 2011/83 във връзка с член 5, параграфи 1 и 5 от Директива 2005/29 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба, която предвижда, че собствениците на апартамент в сграда — етажна собственост, присъединена към система за централно отопление, са длъжни да участват в разходите за топлинна енергия за общите части на сградата и за сградната инсталация, въпреки че индивидуално не са поръчвали доставката на отопление и не го използват в своя апартамент.

По първия въпрос по дело С-708/17

72 С първия си въпрос по дело С-708/17 Районен съд Асеновград иска по същество да се установи дали член 13, параграф 2 от Директива 2006/32 и член 10, параграф 1 от Директива 2012/27 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която предвижда, че в сградите в режим на етажна собственост сметките за топлинна енергия за сградната инсталация се изготвят за всеки етажнен собственик пропорционално на отопляемия обем на неговия апартамент.

73 В подкрепа на твърдението си за несъвместимост на този метод на фактуриране с правото на Съюза ответникът в главното производство по дело С-708/17 припомня, че този метод не позволява по отношение на всеки обитател на сграда — етажна собственост, да се определи какво е реално потребеното количество топлинна енергия, отдадено от сградната инсталация, която преминава през апартамента му. Директиви 2006/32 и 2012/27 обаче задължавали доставчиците на енергия да фактурират на крайния клиент само действително потребените от него количества, което следователно изключвало възможността сметките да се изчисляват пропорционално на отопляемия обем на съответния апартамент.

74 Нито обаче от текста на член 13, параграф 2 от Директива 2006/32 и член 10, параграф 1 от Директива 2012/27, нито от общия разум и целта на правната уредба, от която са част тези разпоредби, следва, че те налагат подобно задължение.

75 Всъщност следва да се припомни, че както се посочва в член 1 от всяка от тях, Директиви 2006/32 и 2012/27 имат за цел да способстват за по-добра енергийна ефективност. В този контекст, както следва от съображения 1 и 20 от Директива 2006/32 и от съображение 8 от Директива 2012/27, за постигането на тази цел се изисква участието на цялата енергийна верига — от производителя на енергията до крайния клиент, който я консумира.



76 В това отношение в съображение 29 от Директива 2006/32 се уточнява, че за да се даде възможност на крайните потребители да са по-добре информирани при вземането на решения по отношение на индивидуалното си потребление на енергия, те следва да получат достатъчно количество информация за това, както и всякаква друга необходима информация, като например информация за съществуващите мерки за повишаване на енергийната ефективност, сравнителни профили на крайно потребление или конкретни технически спецификации на оборудване, което ползва енергия, в това число оборудване „четвърти фактор“ или друго подобно.

77 Именно по тази причина член 13, параграф 2 от тази директива предвижда държавите членки да гарантират, че когато е уместно, сметките ще се изготвят от енергоразпределителните предприятия, операторите на разпределителната мрежа и дружествата за търговия с енергия на дребно въз основа на реалното енергийно потребление.

78 Както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 74 от заключението си, безспорно употребата на израза „когато е уместно“ в тази разпоредба показва, че тя трябва задължително да се тълкува във връзка с член 13, параграф 1 от Директивата.

79 В последната разпоредба обаче се посочва, че „доколкото това е технически осъществимо, финансово обосновано и пропорционално спрямо потенциалните енергийни спестявания“, държавите членки гарантират, че при крайните потребители в частност на електроенергия и централно топлооснабдяване ще се осигуряват индивидуални измервателни уреди, които точно отчитат реално консумираното количество енергия от крайния потребител.

80 Видно от документите от подготвителните работи по Директива 2006/32, и в частност от доклада на Парламента от 2 май 2005 г. относно предложението за директива на Европейския парламент и на Съвета относно ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги (А6—0130/2005), волята на законодателя на Съюза е при монтирането на индивидуални измервателни уреди, позволяващи да се отчита реалното, действителното потребление на крайния клиент, да се взема предвид практическата възможност за монтиране на такива уреди в определени, понякога твърде стари сгради, доколкото той преценява, че монтирането им невинаги би било реалистично, разумно и пропорционално предвид прекомерните разходи, които би могло да наложи.

81 Ето защо, доколкото невинаги има възможност за монтиране на индивидуални измервателни уреди, самите сметки могат да се изготвят въз основа на реалното енергийно потребление само когато това е технически осъществимо, както впрочем потвърждава употребата на израза „когато е уместно“ в член 13, параграф 2 от Директива 2006/32.

82 Документите от подготвителните работи по Директива 2012/27, и по-специално докладът на Парламента от 30 юли 2012 г. относно предложението за директива на Европейския парламент и на Съвета относно енергийната ефективност и за отмяна на Директива 2004/8/ЕО и Директива 2006/32/ЕО (А7—0265/2012), показват, че при преработването на Директива 2006/32 законодателят на Съюза взема предвид същите съображения и ги отразява в член 9, параграф 1, член 9, параграф 3, втора и трета алинея и член 10, параграф 1 от Директива 2012/27.



83 Така член 9, параграф 1 от тази директива задължава държавите членки да гарантират, че доколкото това е технически осъществимо, финансово обосновано и пропорционално спрямо потенциалните икономии на енергия, при крайните клиенти на енергия ще се осигуряват индивидуални измервателни уреди, които точно отразяват действителното енергопотребление. Що се отнася до фактурирането, член 10, параграф 1 от посочената директива предвижда, че когато крайните клиенти не разполагат с интелигентните измервателни уреди, посочени в Директива 2009/72 и Директива 2009/73, държавите членки правят необходимото най-късно към 31 декември 2014 г. информацията относно фактурирането да бъде точна и да се основава на действителното потребление в съответствие с приложение VII, точка 1.1, когато това е технически възможно и икономически оправдано.

84 Следва да се добави, че в Директива 2012/27 законодателят на Съюза взема предвид особеността на сградите — етажна собственост, които се снабдяват от районна отоплителна система. Всъщност член 9, параграф 3, втора алинея от тази директива предвижда, че държавите членки трябва да се погрижат в този тип сгради да се монтират индивидуални измервателни уреди най-късно до 31 декември 2016 г., но същевременно в тази разпоредба се уточнява, че когато използването на индивидуални измервателни уреди не е технически осъществимо или разходно ефективно, ще се използват индивидуални топлинни разпределители за определяне на потреблението на топлинна енергия от всеки радиатор, освен ако държавата членка не докаже, че монтирането на подобни топлинни разпределители не би било разходно ефективно. В такива случаи може да се помисли за използване на алтернативни разходно ефективни методи за измерване на потреблението на топлинна енергия.

85 Като се имат предвид обаче данните, доведени до знанието на Съда, в такива сгради в режим на етажна собственост, каквито са обсъжданите в главните производства, изглежда почти немислимо да може изцяло да се индивидуализират сметките за отопление, особено що се отнася до сградната инсталация и общите части.

86 Що се отнася по-конкретно до сградната инсталация, от тези данни следва, че както поддържа ЕВН, може да е трудно и дори невъзможно да се определи с точност количеството топлоенергия, отдадено от тази инсталация във всеки апартамент. Всъщност това количество топлоенергия включва не само топлоенергията, отдавана вътре в съответния апартамент от физическите компоненти на сградната инсталация като топлопроводите и тръбите, които минават през този апартамент, но и топлообмена между отопляваните и неотопляваните обекти. В този смисъл, както отбелязва генералният адвокат в точка 85 от заключението си, отделните апартаменти в сградите в режим на етажна собственост не са топлинно независими, тъй като топлината циркулира между отопляваните и по-малко отопляваните или съвсем неотопляваните помещения.

87 Ето защо се явява технически трудно да се определи точното индивидуално потребление на всеки обитател на съответната сграда — етажна собственост, що се отнася до топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация.

88 Що се отнася до използвания за целите на фактурирането метод за изчисляване на потреблението на топлинна енергия в сградите — етажна собственост, следва да се отбележи, че държавите членки разполагат с широка свобода на действие. Всъщност, както от



съображение 12 и член 1 от Директива 2006/32, така и от съображение 20 и член 1 от Директива 2012/27 следва, че с тези две директиви се цели на държавите членки да се осигури обща рамка, която да им позволи да вземат подходящи мерки за намаляване на енергийното потребление, като същевременно им се остави възможността да подберат условията за изпълнение (вж. в този смисъл решение от 7 август 2018 г., *Saras Energía*, C-561/16, EU:C:2018:633, т. 24 и цитираната съдебна практика).

89 Поради това член 9, параграф 3, трета алинея от Директива 2012/27 предвижда, че държавите членки имат възможност да въведат прозрачни правила за разпределение на разходите за потреблението на топлинна енергия или топла вода, така че в частност да могат да разграничават разходите за топла вода за битови нужди, разходите за топлинна енергия, отдавана от сградната инсталация и с цел отопление на общите помещения, и съответно разходите с цел отопляване на апартаментите.

90 В настоящия случай обаче разглежданата в главните производства национална правна уредба видимо отговаря на съдържащите се в тази разпоредба насоки, тъй като предвижда, че разходите за топлинна енергия се разделят на разходи за топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация, разходи за топлинната енергия за отопление на общите части и разходи за топлинната енергия за отопление на имотите.

91 В този смисъл предвид признатата на държавите членки широка свобода на действие следва да се приеме, че Директива 2006/32 и Директива 2012/27 допускат метода на изчисляването на отдадената от сградната инсталация топлоенергия пропорционално на отопляемия обем на всеки апартамент.

92 По изложените съображения на първия въпрос по дело C-708/17 следва да се отговори, че член 13, параграф 2 от Директива 2006/32 и член 10, параграф 1 от Директива 2012/27 трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, която предвижда, че в сградите в режим на етажна собственост сметките за топлинна енергия за сградната инсталация се изготвят за всеки собственик на апартамент в сградата пропорционално на отопляемия обем на неговия апартамент.

По съдебните разноски

93 С оглед на обстоятелството, че за страните по главните производства настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващите юрисдикции, последните следва да се произнесат по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

1) **Член 27 от Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския**



парламент и на Съвета във връзка с член 5, параграфи 1 и 5 от Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета („Директива за нелоялни търговски практики“), трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба, която предвижда, че собствениците на апартамент в сграда — етажна собственост, присъединена към система за централно отопление, са длъжни да участват в разходите за топлинна енергия за общите части на сградата и за сградната инсталация, въпреки че индивидуално не са поръчвали доставката на отопление и не го използват в своя апартамент.

2) Член 13, параграф 2 от Директива 2006/32/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2006 година относно ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги и за отмяна на Директива 93/76/ЕИО на Съвета и член 10, параграф 1 от Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 година относно енергийната ефективност, за изменение на директиви 2009/125/ЕО и 2010/30/ЕС и за отмяна на директиви 2004/8/ЕО и 2006/32/ЕО, трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, която предвижда, че в сградите в режим на етажна собственост сметките за топлинна енергия за сградната инсталация се изготвят за всеки собственик на апартамент в сградата пропорционално на отопляемия обем на неговия апартамент.

2.3. Определение от 06.12.2017 г. по гражданско дело № 1705/2016 г. на Районен съд - Асеновград

ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ ДО СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ПРЕЮДИЦИАЛНИ ВЪПРОСИ:

1. Допуска ли разпоредбата на чл. 13, ал. 2 от Директива 2006/32/ЕО на Европейския парламент възможността на топлофикационното дружество да претендира стойността на потребена топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация в сгради – етажна собственост, пропорционално на отопляемия обем на имотите по проект, без оглед на реално отдаденото количество топлинна енергия в обекта?

2. Допуска ли разпоредбата на чл. 27 от Директива 2011/83/ЕС национална правна уредба, която задължава потребителите собственици на жилища в сгради в режим на етажна собственост които са прекратили ползването на топлинна енергия, като са премахнали отоплителните уреди в жилищата си или по тяхно искане служители на топлоснабдителното дружество препятства ли техническата възможност на отоплителното тяло отдава енергия, да заплащат стойността на непоискана, но доставена топлинна енергия, отдадена от сградна инсталация?

3. Въвежда ли подобна национална правна уредба нелоялна търговска практика по смисъла на Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005



година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета Директиви 97/7/ЕС, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета?

I. ЗАПИТВАЩА ЮРИСДИКЦИЯ:

РАЙОНЕН СЪД АСЕНОВГРАД, трети граждански състав

Адрес:

Факс:

II. Страни в главното производство и техни представители:

II.1. Ищец: „ЕВН България Топлофикация“ ЕАД, ЕИК: със седалище и адрес на управление: гр.: Пловдив,, представлявано заедно от, всеки двама от членовете на съвета на директорите - Процесуален представител: юриконсулт

II.2. Ответник:, ЕГН, постоянен адрес: гр., ул. Процесуален представител: адвокат, управител на адвокатско дружество „.....“, със седалище и адрес на управление Република България, гр., тел.

III. Предмет на главното производство и относими факти

III.1. Предявен е иск за признаване на установено, че ответникът има задължение в размер на 266,25 лева, представляващо стойност на топлинна енергия, доставена за периода 01.11.2012 г. - 30.04.2015 г. по негова партида с клиентски №, отнасящ се за обект на потребление в гр., ИТН, ведно с обезщетение за забава в размер на 64.77 лв. за периода 01.01.2013 г. – 11.07.2016 г. и в размер на законната лихва от датата на подаване на заявлението 12.07.2016 г. до окончателното изплащане на вземането, за които задължения има издадена заповед за изпълнение по ч.гр.д. № 1344/2016: г. на Районен съд - Асеновград, по реда на чл. 410 от ГПК.

III.2. Производството пред Районен съд - Асеновград е първоинстанционно, решението на съда не е окончателно и подлежи на обжалване пред Окръжен съд – Пловдив.

III.3. Ищецът твърди, че ответникът Н.С.Д. е собственик на обект в топлоснабдена, страда, поради което е клиент на топлинна енергия по смисъла на чл. 153 от Закона за енергетиката, договор за присъединяване на сграда и общите условия на топлоснабдителното дружество,: В изпълнение, на задълженията си ищецът - топлопреносно предприятие, е доставило до сградата, а търговецът, извършващ дялово разпределение на топлинна енергия, е разпределил за имота на ответника за периода 01.11.2012 г. – 30.04.2015 г. топлинна енергия за отопление, за битово горещо водоснабдяване и топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация на обща стойност 266,25 лева. Отчитането на доставеното количество топлинна енергия и разпределена е извършено в пълно съответствие с действащата нормативна уредба от служител на търговеца извършващ дялово разпределение на топлинна енергия, в началото и в края на всеки отоплителен сезон, по показанията на монтираните в имота водомер за битово



горещо водоснабдяване и топломер в апартамента. Въпреки това ответникът не е заплатил дължимата сума поради което ищецът е подал заявление за издаване на заповед за изпълнение, след уважаването на което е постъпило възражение от ответника, с което е обоснован правния интерес от завеждане на установителен иск за съществуване на вземането.

III.4. Ответникът оспорва предявения иск, като твърди, че няма облигационното правоотношение между страните. Твърди също че липсват доказателства за реално количество на потребената топлинна енергия. Оспорва годността на топломера в процесната абонатна станция. Оспорва правилността на начисляването и разпределението на доставените в абонатната станция количества топлинна енергия, тъй като не са използвани реални показатели а и топломерът в процесната абонатна станция е поставен не на границата на имота, а преди нея. Освен това, не са отчислени правилно технологичните разходи, на абонатната станция. Възражава по отношение на обективизирано във фактурите потребление, като твърди, че то не отразява реалното енергийно потребление, поради което и противоречи на чл. 13, ал. 2 от Директива 2006/32/ЕО.

IV. Относими правни норми:

IV.1. Закон за енергетиката (Обн. - ДВ, бр. 107 от 09.12.2003 г.):

Чл. 38б. (1) Енергийните предприятия - страни по договорите по чп 38а ап. 1 предоставят на своите потребители на енергийни услуги информация за:

т. 3 (изм. - ДВ, бр. 35 от 2015 г., в: сила от 15.05.2015 г.) реално потребените количества и стойността щ предоставената услуга в съответствие с договорената периодичност н;а отчитане без задължение за допълнително плащане за тази услуга.

Чл. 125. (1) Топлоснабдяването е процес на производство, пренос, доставка, разпределение и потребление на топлинна енергия с топлоносител водна пара и гореща вода за битови и небитови нужди.

(3) Редът и техническите условия за топлоснабдяване, за оперативно управление на топлоснабдителната система, за присъединяване на производители и клиенти към топлопреносната мрежа, за разпределение, прекратяване на топлоснабдяването и спиране на топлоподаването се определят с наредба на министъра на енергетиката.

Чл. 133. (1) Теплопреносното предприятие е длъжно да присъединява към топлопреносната мрежа производители и клиенти, разположени на съответната територия, определена с лицензията за пренос на топлинна енергия.

(2) Присъединяването на инсталациите на клиентите в сграда – етажна собственост, се извършва с писмено съгласие на собствениците, притежаващи най-малко две трети от собствеността в сградата – етажна собственост.

л. 134. Производителите се! присъединяват към топлопреносната «режа чрез присъединителни топлопроводи, които се изграждат от и за сметка



на производителя и са негова собственост. '

:::':'

Чл. 135. (1) Сградните инсталации на топлопреносната мрежа станция. на клиентите се присъединяват към елен чрез присъединен топлопровод и абонатна

Чл. 139. (1) Разпределението на топлинната енергия в сграда – етажна собственост, се извършва по система за дялово разпределение.

Чл. 140. (1) Дяловото разпределение на топлинната енергия между клиентите в сграда - етажна собственост, се извършва чрез:

1. средства за търговско измерване на количеството топлинна енергия в абонатната станция;

2. средства за дялово разпределение за отопление – индивидуални разпределители, съответстващи на действащите в страната стандарт, или индивидуални топломери;

3. средства за дялово разпределение за битово горещо водоснабдяване - общ водомер за битово горещо водоснабдяване и индивидуални водомери за топла вода на всички отклонения от сградната инсталация за горещо водоснабдяване към имотите на клиентите.

Чл. 140. (3) Сградните инсталации за отопление и горещо водоснабдяване обща етажна собственост.

Чл. 140а. Общото консумирано количество топлинна енергия в сграда – етажна собственост, присъединена към абонатна станция или към нейно самостоятелно отклонение, се разпределя за горещо водоснабдяване и за отопление.

Чл. 142. (2) Топлинната енергия за отопление на сграда - етажна собственост, се разделя на топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, топлинна енергия за отопление на общите части и топлинна енергия за отопление на имотите.

Чл. 143. (1) Потребителите на топлинна енергия в сграда – етажна собственост, избират метод за определяне на количеството топлинна енергия отдадена от сградна инсталация при въведена система за дялово разпределение чрез индивидуални разпределители съгласно наредбата по чл. 125, ал. 3.

(2) Когато потребителите на топлинна енергия в сграда - етажна собственост, не избират метод за определяне на количеството топлинна енергия, количеството топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация при въведена система за дялово разпределение чрез индивидуални разпределители, се определя от лицето по чл. 139б, ал. 1 съгласно методиката по наредбата по чл. 125, ал. 3.

Чл. 153. (1) Всички собственици и титуляри на вещно право на ползване в сграда - етажна собственост, присъединени към абонатна станция или към нейно самостоятелно отклонение, са клиенти на топлинна енергия и са длъжни да монтират средства за дялово



разпределение по чл. 140, ал. 1, т. 2 на отоплителните тела в имотите си и да заплащат цена за топлинна енергия при условията и по реда, определени в съответната наредба по чл. 36, ал. 3.

(6) Клиентите в сграда - етажна собственост, които прекратят топлоподаването към отоплителните тела в имотите си, остават клиенти на топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация и от отоплителните тела в общите части на сградата.

IV.2. Наредба № 16-334 от 06.04.2007 г. за топлоснабдяването (Обн. - ДВ, бр. 34 от 24.04.2007 г.)

Чл. 61 (1) Дяловото разпределение на топлинната енергия между клиентите в сграда - етажна собственост, се извършва възмездно от лицето, вписано в публичния регистър по чл. 139а ЗЕ и избрано от клиентите или от асоциацията по чл. 151, ал. 1 ЗЕ при спазване изискванията на тази наредба и приложението към нея.

Чл. 66. Количеството топлинна енергия, доставено в сградата, се разпределя според различните видове потребление – за битово горещо водоснабдяване, отопление, вентилация и климатизация.

Чл. 70. (1) Количеството топлинна енергия, отчетено по топломера в сграда – етажна собственост, включително и за имотите на клиентите без уреди за дялово разпределение и/или тези с демонтирани отоплителни тела, се разпределя по правилата съгласно приложението.

Приложение към чл. 61, ал. 1: Методика за дялово разпределение на топлинната енергия в сгради – етажна собственост.

1. Топлинната енергия за разпределение е измереното с топломера в абонатната станция количество, коригирано с технологичните разходи според границата на собственост и с количеството топлинна енергия за допълване на сградната инсталация, в случаите, когато се използва топлоносител от топлопреносната мрежа.

2. Топлинната енергия, измерена с топломер в абонатна станция на сграда - етажна собственост за отчетен период, е сбор от енергията за отопление, енергията за битово горещо водоснабдяване (БГВ) и технологичните разходи на топлинна енергия в абонатната станция.

3. Когато допълването на сградните инсталации за отопление се извършва с топлоносител гореща вода от топлопреносната мрежа, към количеството топлинна енергия, измерена с топломера, се добавя количеството на топлинната енергия за подгриване на водата за допълване - $Q_{доб.}$, kWh. Определя се като произведение от количеството и разликата на температурите на водата във връщащия топлопровод и на водата от водоизточника на производителя по зависимостта:

където:

V е количеството на водата, измерено по водомера на тръбната връзка за допълване на сградната инсталация, m^3 ;

c е специфичният топлинен капацитет на водата и е равен на $4,1868 \text{ kJ/kg} \cdot ^\circ\text{C}$;

ρ е плътността на водата при средна температура ($t_{г.вр.} + t_{ст.и.}$)/2 kg/m^3 .



4. Количеството на технологичните разходи на топлинна енергия в абонатната станция се определя по реда на чл. 58, ал. 2.

4.1. Технологичните разходи се коригират към осреднените температурни условия за отчетен период по зависимостта:

където:

$Q_{т.о.}$ са технологичните разходи от топлоотдаване на съоръженията в абонатната станция за приспадане от отчетената по топломера топлинна енергия за съответния отчетен период, kWh;

n - работните часове на абонатната станция за отчетния период;

$q_{н.а.с.}$ - технологичните разходи от топлоотдаване за единица време от съоръженията в абонатната станция по данни от производителя или експериментални резултати от топлопреносното предприятие;

$t_{1ср.}$ е средната стойност на температурата на топлоносителя на подаващата магистрала на съответния топлоизточник за съответния отчетен период;

$t_{2ср.}$ - средната стойност на температурата на топлоносителя на връщащата магистрала на съответния топлоизточник за съответния отчетен период;

$t_{п.}$ - средната стойност на температурата на почвата на дълбочина 125 cm (за съответния отчетен период), по данни от НИХМ към БАН.

4.2. (изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) Коригираното количество технологични разходи на топлинна енергия се приспада от измереното по топломера количество топлинна енергия, когато абонатната станция захранва и битови клиенти.

5. (изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) Количеството топлинна енергия за БГВ се определя съгласно чл. 68 и се разпределя между клиентите въз основа на изразходваните от тях количества гореща вода, като:

5.1. (изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) В периода между две изравнявания на консумираната топлинна енергия за БГВ на клиентите се начислява ежемесечно прогнозно количество топлина, определено по чл. 71, ал. 2.

5.2. Изравняването на консумираната топлинна енергия за битово горещо водоснабдяване се извършва по следния начин:

1) Определя се средното количество топлинна енергия, необходимо за загряване на 1 куб. м вода за битово горещо водоснабдяване, както следва:

А. Средно количество топлинна енергия, необходимо за загряване на 1 куб. м вода за битово горещо водоснабдяване за неотоплителен период - $q_{ср.н.}$, kWh/m³:

където:

$SQ_{ин.}$ е количеството топлинна енергия за разпределение в сградата през неотоплителния период в kWh;



Гоб.в.н. - общото потребено количество гореща вода в сградата в м³ за неотоплителния период в рамките на отчетния период, което се изчислява по зависимостта:

където:

Гоб.в.отч.п. е разликата между крайното и началното показание на общия водомер, монтиран пред подгревателя за БГВ в абонатната станция, за отчетния период, м³,

потч.п. - броят на работните дни на подгревателя за БГВ в абонатната станция за отчетния период,

тн. - броят на работните дни на подгревателя за БГВ в абонатната станция за неотоплителния период, за отчетния период.

Б. (изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2019 г., в сила от 01.10.2019 г.) Средно количество топлинна енергия, необходимо за загряване на 1 куб. м вода за гореща вода за битови нужди за отоплителния период - $q_{ср.о.}$, kWh/m³:

$$q_{ср.о.} = q_{ср.н.} * K,$$

където:

K е общ температурен коефициент, определен като средно претеглена стойност по формулата:

където:

x_i е броят на работните дни на подгревателя за отопление за съответния месец от отоплителния период,

K_i е температурният коефициент, определен за всеки месец от отоплителния период по формулата:

$$K_i = \Delta t_{z\ i} / \Delta t_{л},$$

където:

$\Delta t_{z\ i}$ е разликата между температурите на подгриваната вода на изхода и на входа на подгревателя за битово горещо водоснабдяване, усреднена за всеки месец от отоплителния период,

$\Delta t_{л}$ - разликата между температурите на подгриваната вода на изхода и на входа на подгревателя за битово горещо водоснабдяване, усреднена за неотоплителния период."

2) (изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) Определя се количеството топлинна енергия $Q_{в\ i}$ в kWh за битово горещо водоснабдяване за отчетния период на i -тия клиент:



А. (попр. - ДВ, бр. 39 от 2007 г.) Когато във всички имоти използваното количество гореща вода се отчита с водомери:

където:

(попр. - ДВ, бр. 39 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) $g_{отч}$ е разликата между крайното и началното показание на водомера/ите за гореща вода за отчетния период на i -тия клиент;

m - броят на работните дни на подгревателя за БГВ в абонатната станция за отоплителния период, за отчетния период;

k - коефициентът, коригиращ разликата между отчета на общия водомер, монтиран пред подгревателя за БГВ, и количествата вода, измерена по индивидуалните водомери, определен по зависимостта:

Б. (изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) Разликата между количеството вода, отчетено по водомера пред подгревателя за БГВ, и количеството гореща вода, отчетено от водомерите в отделните имоти, и изчислените съгласно чл. 69, ал. 2 количества за клиенти без водомери, се разпределя съгласно чл. 69, ал. 4.

6. Количеството топлинна енергия за отопление $Q_{от}$, kWh, е разликата между енергията по т. 1 и количеството топлинна енергия за БГВ.

6.1. Количеството топлинна енергия за отопление включва количествата топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, топлинната енергия, отдадена от отоплителните тела в общите части, и топлинната енергия, отдадена от отоплителните тела в отделните имоти.

6.1.1. (доп. - ДВ, бр. 58 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 45 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2019 г., в сила от 01.10.2019 г.) Количеството топлинна енергия $Q_{и}$, kWh, отдадена от сградната инсталация, се определя от лицето по чл. 139, ал. 1 ЗЕ, извършващо дяловото разпределение, по зависимостта:

където:

$\forall_{си}$ е коефициентът, отчитащ вида на изпълнението на вътрешната отоплителна инсталация в сградата, като:

$\forall_{си} = 0,15$, при отоплителни инсталации с открито изпълнение по проект,

$\forall_{си} = 0,10$, при отоплителни инсталации със скрито изпълнение по проект.

$Q_{им}$ е общата инсталирана мощност на всички физически присъединени отоплителни тела към вътрешната отоплителна инсталация на сградата през отчетния период, определена при проектни условия, kW.

$D_{нп}$ - денградусите за отчетния период, които се определят по формулата:

където:



z е продължителността на отчетния период, в дни;
 $t_{ср.сгр.}$ - средната температура на сградата; за сгради - етажна собственост, се приема 19 °С,

$t_{ср.период}$ - средната външна температура за отчетния период, °С;

$t_{изч.}$ - външната изчислителна температура за населеното място, °С.";

6.1.2. (изм. - ДВ, бр. 58 от 2007 г.) Изключения от зависимостта по т. 6.1.1 се допускат в случаите на налични изчисления на инсталираната мощност на сградната инсталация, изготвени от правоспособно лице, и/или лицето по чл. 139б ЗЕ.

6.1.3. Количеството топлинна енергия $Q_{и}$, kWh, отдадена от сградната инсталация, се разпределя пропорционално на отопляемия обем на имотите по проект.

6.1.4. (доп. - ДВ, бр. 74 от 2019 г., в сила от 01.10.2019 г.) За високоетажни сгради - етажна собственост, с отоплителни инсталации с повече от една зона, с открито изпълнение по проект, топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация за високата зона, в помещенията от ниската зона, през които преминава, се определя от лицето по чл. 139б ЗЕ по изчислителен път, по реда на т. 6.9. Правилото не се прилага, когато количеството топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация във високоетажни сгради - етажна собственост, е определено по реда на чл. 63, ал. 2, буква "е", подбуква "гг", като за всяка зона може да се избере различен процент от общото количество топлинна енергия за отопление на сградата - етажна собственост, съгласно решение на общото събрание на етажната собственост.

6.1.5. За сгради - етажна собственост, по чл. 60, топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация, се изчислява за всяка сграда поотделно.

6.2. (попр. - ДВ, бр. 39 от 2007 г.) Количеството топлинната енергия $Q_{об}$, kWh, отдадена от отоплителните тела в общите части на сградата - етажна собственост, в които има отоплителни тела без уреди, се определя въз основа на инсталираната им мощност по реда на т. 6.5.

6.2.1. (изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) Количеството топлинна енергия $Q_{об}$, kWh, се разпределя между клиентите пропорционално на отопляемия обем на имотите по проект.

6.3. Количеството топлинна енергия, отдадена от отоплителните тела в имотите, $Q_{к}$, kWh, е разликата между общата енергия за отопление $Q_{от}$, kWh, и количествата $Q_{и}$, kWh, и $Q_{об}$, kWh, определени по т. 6.1.1 и т. 6.2.

$$Q_{к} = Q_{от} - Q_{и} - Q_{об},$$

6.3.1. (нова - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г., изм. - ДВ, бр. 42 от 2015 г., в сила от 09.06.2015 г.) Определяне на прогнозното количество на топлинна енергия за отопление на отделен имот за месец - $Q_{иом}$, kWh:

$$Q_{иом} = Q_{исрм} * K_{п}, \text{ kWh},$$



където:

$Q_{\text{срм}}$ е средномесечното количество топлинна енергия за отопление на имот, което се определя по формулата:

$$Q_{\text{срм}} = (Q_{\text{от}} / Z_{\text{оп}}) * Z_{\text{мес.}}, \text{ kWh},$$

където:

$Z_{\text{оп}}$ е броят дни с отопление за предходния отоплителен период;

$Z_{\text{мес.}}$ - броят дни за отопление за отчетния период;

$K_{\text{п}}$ - корекционен коефициент, отразяващ промяната в потреблението и климатичните условия, който се определя по формулата:

$$K_{\text{п}} = Q_{\text{тм}} / Q_{\text{оп}}, \text{ където:}$$

$Q_{\text{тм}}$ е количеството топлинна енергия, измерена с топломера в абонатната станция за i -тия отчетен месец, kWh;

$Q_{\text{оп}}$ - количеството топлинна енергия, измерена с топломера в абонатната станция за i -тия месец от предходен отчетен период, kWh;

$Q_{\text{от}}$ - общото потребление на топлинна енергия за отопление на имот през предшестващия отоплителен период, определено след окончателната изравнителна сметка, което включва следните компоненти:

$$Q_{\text{от}} = Q_{\text{ик}} + Q_{\text{иу}} + Q_{\text{иоб}}, \text{ kWh},$$

където

$Q_{\text{ик}}$ е количеството топлинна енергия за отопление от отоплителните тела в i -ия имот за предшестващия отоплителен период, kWh;

$Q_{\text{иу}}$ - количеството топлинна енергия, отдадено от сградна инсталация на i -ия имот за предшестващия отоплителен период, kWh;

$Q_{\text{иоб}}$ - количеството топлинна енергия, отдадено от отоплителните тела в общите части на сградата за i -ия имот за предшестващия отоплителен период, kWh.

6.3.2. (нова - ДВ, бр. 42 от 2015 г., в сила от 09.06.2015 г.) При $Q_{\text{оп}} = 0$ се приема $K_{\text{п}} = 1$.

6.3.3. (нова - ДВ, бр. 42 от 2015 г., в сила от 09.06.2015 г.) Когато работните дни за отопление на абонатната станция за i -тия месец през текущия отчетен период и за i -тия месец от предходния отчетен период се различават, $K_{\text{п}}$ се определя като отношение между среднодневното общо количество топлинна енергия, измерено с топломера в абонатната станция за i -тия отчетен месец през текущия период (kWh/ден), и среднодневното общо количество топлинна енергия, измерено с топломера в абонатната станция за i -тия месец от предходния отчетен период (kWh/ден).



6.4. За сгради - етажна собственост, в които всички отоплителни тела са комплектувани с уреди за индивидуално отчитане, топлинната енергия за една дялова единица $q_{д.ед.}$, kWh/ д. ед., се изчислява:

където:

P_i са дяловите единици на топлинния разпределител на i -тото отоплително тяло за отчетния период съгласно стандартите БДС EN 834 и БДС EN 835;

N е общият брой на отоплителните тела в сградата - етажна собственост, с уреди за отчитане на потреблението.

6.4.1. (изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) Количеството топлинна енергия, отдадена от отоплителните тела с уреди в i -тия имот Q_{ik} , kWh, се определя по зависимостта:

където:

$q_{д.ед.}$ е топлинната енергия за една дялова единица, kWh/ д. ед.;

k - броят на отоплителните тела с уреди за отчитане на потреблението в имота на i -тия клиент.

6.4.2. За i -тото отоплително тяло се разпределя топлинна енергия, kWh, по зависимостта:

$$q_{iот.тяло} = q_{д.ед.} * P_i,$$

6.4.3. Разпределената топлинна енергия за едно отоплително тяло не може да надвишава максималната енергия, която отоплителното тяло може да отдаде за един отчетен период при съответния режим на работа на сградната инсталация.

6.4.4. (изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) Максималната енергия, която отоплителното тяло може да отдаде за един отчетен период $q_{i макс.от.тяло}$ kWh, се изчислява по зависимостта:

$$q_{i макс.от.тяло} = 1,2 * q_{i инст.от.тяло} * z * (25 - t_{ср.период}) * 24 / (t_{ср.сгр.} - t_{изч.}),$$

където:

$q_{i инст.от.тяло}$ е инсталираната мощност на отоплителното тяло при проектни условия, kW;

$t_{ср.период}$ - средната външна температура за периода на отчета, °C;

z - броят на дните с топлоподаване;

1,2 - коефициент, отчитащ максималната промяна на топлоотдаването от отоплителното тяло;

25 - максималната температура на отопляемото помещение, °C;

24 - броят на часовете в денонощието;

$t_{ср.сгр.}$ - средната температура на сградата; за сгради - етажна собственост, се приема 19 °C;

$t_{изч.}$ - външната изчислителна температура (°C) за населеното място.



6.4.5. Изчислява се разликата D_{qi} , kWh, между максималната и разпределената енергия за всяко тяло:

$$D_{qi} = q_{\text{макс.от.тяло}} - q_{\text{от.тяло}},$$

6.4.6. При $D_{qi} \geq 0$ разпределената енергия е база за изготвяне на изравнителната сметка на сградата.

6.4.7. (попр. - ДВ, бр. 39 от 2007 г.) При $D_{qi} < 0$ се прави проверка. Абсолютната стойност на D_{qi} се прибавя към енергия Q_u , kWh, отдадена от сградната инсталация. Така определеното количество енергия за сградна инсталация Q_u , kWh, се разпределя по реда на т. 6.1.3 и се изчислява нова стойност за қд.ед. до изпълнение на условието по т. 6.4.6.

6.5. (изм. - ДВ, бр. 58 от 2007 г.) За сгради - етажна собственост, в които има отоплителни тела без уреди за индивидуално отчитане, се прилага екстраполация по максимален специфичен разход на сградата по реда:

1) определя се инсталираната мощност на отоплителните тела в сградата; при липса на данни се приемат данните на подобно отоплително тяло, например от аналогично помещение на друг етаж;

2) за всяко отоплително тяло с уред в сградата се определя отношението между дяловите му единици и инсталираната му мощност; най-голямото отношение за отоплително тяло с уред за дялово разпределение се приема за максимален специфичен разход за сградата (МСРС);

3) дяловите единици за отоплителните тела без уреди се получават, като инсталираната мощност на отоплителното тяло без отчет се умножи с МСРС.

С така определените дялови единици всички отоплителни тела без уреди се приравняват към отоплителни тела с уреди. Разпределението на енергията се извършва по реда на т. 6.4, с изключение на случаите по т. 6.6.

6.5.1. (изм. - ДВ, бр. 58 от 2007 г.) За отоплително тяло с уред, което работи при условия, различни от проектните, съответстващи на режима на работа на сградната инсталация, се допуска разпределената топлинна енергия да надхвърля определената по т. 6.4.4. За това тяло лицето по чл. 139а ЗЕ прави проверки на изправността на индивидуалния разпределител за отразени фактори за оценяване в съответствие със стандарта му, за технически грешки и за изправността на уреда. При липса на грешки и изправен уред разпределената енергия не се коригира. Определеното за това отоплително тяло отношение между дяловите единици и инсталираната му мощност не служи за определяне на МСРС.

6.5.2. (изм. - ДВ, бр. 58 от 2007 г.) Лицето по чл. 139а ЗЕ писмено уведомява клиента, в чийто имот се намира отоплителното тяло, за обстоятелствата по т. 6.5.1 и извършва контролна проверка през следващия отоплителен сезон.

6.6. (изм. - ДВ, бр. 58 от 2007 г.) За сгради - етажна собственост, за които лицето по чл. 139а ЗЕ констатира, че количеството топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, е по-голямо от енергията за отопление на имотите, се прави проверка от лицето по чл. 139а ЗЕ,



топлопреносното предприятие и представител на етажната собственост. Съставя се констативен протокол с предписание за коригиращи мерки:

1. проверка за наличие на обстоятелства по т. 6.5.1;
2. проверка за изпълнение на условието по т. 6.1.2;
3. определят се необходимостта, времето и обемът на обследване на инсталацията.

6.7. (изм. - ДВ, бр. 58 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) При неосигуряване на достъп за отчет на уредите на определените от лицето по чл. 139б ЗЕ дати се прилагат разпоредбите на т. 6.5. Клиентите, неосигурили достъп, могат да поискат допълнителен отчет и преработване на изравнителната сметка в срокове, указани в общите условия на договорите и изискванията на наредбата.

6.8. При повреда на индивидуален разпределител на отоплително тяло се прилага екстраполация по предишен отчет:

1) Дяловите единици $R_{in.p.}$ на i -тото отоплително тяло се определят чрез екстраполация на регистрирани за предишен отчетен период дялови единици и денградусите за периода на повредата.

$$R_{in.p.} = R_{ipr.p.} * D_{n.p.} / D_{pr.p.},$$

където:

$R_{ipr.p.}$ са дяловите единици на i -тото отоплително тяло, регистрирани за предишния отчетен период, при нормална работа на уреда;

$D_{pr.p.}$ - денградусите за предходния отчетен период.

2) Определените по т. 1 дялови единици се разпределят по реда на т. 6.4.

3) (изм. - ДВ, бр. 58 от 2007 г.) За период на повреда се приема периодът между две отчитания на уредите за дялово разпределение. За всеки следващ период, в който уредът не е подменен, количеството топлинна енергия се определя по реда на т. 6.5.

4) (изм. - ДВ, бр. 58 от 2007 г.) При установени видими въздействия върху целостта на уреда, нарушени пломби, стикери или други средства за защита на уреда и/или констатирани въздействия в електронната памет количеството топлинна енергия се определя по реда на т. 6.5. за целия период след последното отчитане, когато уредът е бил изправен.

6.9. (изм. - ДВ, бр. 58 от 2007 г.) При щранг-лира без уред за дялово разпределение инсталираната мощност се определя по изчислителен път и се прилага разпоредбата по т. 6.5.

7. Когато в сграда - етажна собственост, се прилага дялово разпределение чрез индивидуални топломери, топлинната енергия за отопление на имота се определя по следния начин:

7.1. Топлинната енергия за отопление на имота за отчетен период се определя по показанията на индивидуалния топломер на имота.

7.2. (изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) Топлинната енергия за отопление на общите части



на сградата - етажна собственост, заедно с топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация, се определя като разлика между общото количество топлинна енергия за отопление и сумата от показанията на индивидуалните топломери в отделните имоти и се разпределя между всички клиенти пропорционално на отопляемия им обем по проект.

7.3.1. (изм. - ДВ, бр. 58 от 2007 г.) При липса на индивидуален топломер за имот се прилага екстраполация по максимален специфичен разход на сградата, който се определя по реда:

1) определя се инсталираната мощност на отоплителните тела на всички имоти и/или обемите на имотите в сградата - етажна собственост; при липса на данни се приемат данните на подобен имот, например на друг етаж;

2) за всеки имот с топломер в сградата се определя отношението между отчетената му и инсталираната мощност в имота и/или обема на имота; най-голямото отношение за имот с топломер се приема за максимален специфичен разход за сградата (МСРС);

3) екстраполираният отчет за имот без топломер се получава, като инсталираната мощност на имота и/или обемът му се умножи с МСРС.

7.3.2. (попр. - ДВ, бр. 39 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2019 г., в сила от 01.10.2019 г.) При неосигуряване на достъп за отчет на определените от лицето по чл. 139б ЗЕ дати се прилага екстраполация по максимален специфичен разход на сградата по реда на т. 7.3.1. Клиентите, неосигурили достъп, могат да поискат допълнителен отчет и преработване на изравнителната сметка по реда на чл. 70а, ал. 4.

7.3.3. При повреда на индивидуален топломер:

1) Топлинната енергия за отопление на имот Q_{ik} , kWh, за отчетния период се определя чрез екстраполация на регистрирано за предишен отчетен период количество топлинна енергия и денградусите за периода:

$$Q_{ik} = Q_{ik.пр.п.} * D_{н.п.} / D_{пр.п.},$$

където:

$Q_{ik.пр.п.}$ е измереното количество топлинна енергия за имота за предходен отчетен период при нормална работа на уреда, kWh.

2) За период на повреда на индивидуален топломер се приема периодът между две отчитания. За всеки следващ период, в който топломерът не е подменен, количеството топлинна енергия се определя по реда на т. 7.3.1.

3) При установени видими въздействия върху целостта на индивидуален топломер, нарушени пломби, стикери или други средства за защита и/или констатирани въздействия в електронната памет количеството топлинна енергия се определя по реда на т. 7.3.1 за целия период след последното отчитане, когато уредът е бил изправен.



8. Когато в сграда - етажна собственост, се прилага дялово разпределение чрез индивидуалните топломери на апартаментни абонатни станции, топлинната енергия за имота се определя по следния начин:

8.1. Топлинната енергия за БГВ и за отопление на имота за отчетен период се определя по показанията на индивидуалния топломер на имота.

8.2. (изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) Топлинната енергия за отопление на общите части на сградата - етажна собственост, заедно с топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация, се определя като разлика между общото количество топлинна енергия за отопление и за БГВ за сградата и сумата от показанията на индивидуалните топломери в отделните имоти. Разпределя се между всички клиенти пропорционално на отопляемия им обем по проект.

8.3. При липса на индивидуален топломер за имот топлинната енергия за БГВ се определя по реда на чл. 69, ал. 2, а топлинната енергия за отопление за всяко отоплително тяло в имота се определя по реда на т. 6.4.4.

8.3.1. (изм. - ДВ, бр. 94 от 2013 г., в сила от 01.06.2014 г., изм. относно влизането в сила - ДВ, бр. 99 от 2013 г., в сила от 15.11.2013 г.) При неосигуряване на достъп за отчет на определените от лицето по чл. 139б ЗЕ дати за имота се прилага разпоредбата на т. 8.3. Клиентите, неосигурили достъп, могат да поискат допълнителен отчет и преработване на изравнителната сметка в срокове, указани в общите условия на договорите за доставка на топлинна енергия.

IV.3. Закон за защита на потребителите (Обн., ДВ. бр. 99 от 9.12.2005 г.. в сила от 10.06.2006 г.):

Чл. 62. (Изм. - ДВ, бр. 61 от 2014 г., в сила от 25.07.2014 г.) (1) Забранява се доставката на стоки, както и на вода, газ, електрическа енергия, централно отопление, цифрово съдържание или предоставянето на услуги на потребител срещу заплащане без искане от негова страна. ;

(2) При доставка на стоки, както и на вода, газ, електрическа енергия, централно отопление, цифрово съдържание или предоставяне на услуги, които не са поръчани от потребителя, той не е длъжен да възстанови стоката и не дължи заплащане на стоката или услугата на този, който я е изпратил или предоставил.

(3) Липсата на отговор от страна на потребителя относно доставката на стоки и услуги по ал. 1 не се смята за съгласие.

IV.4. Закон за съдебната власт (Обн. - ДВ, бр. 64 от 07.08.2007 г.)

Чл. 124. (1) При противоречива или неправилна практика по тълкуването и прилагането на закона се приема тълкувателно решение от общото събрание на:

1. наказателната, гражданската или търговската колегия във Върховния касационен съд;

Чл. 130 (2) Тълкувателните решения и тълкувателните постановления са задължителни за органите на съдебната, и изпълнителната власт, за органите на местното



самоуправление, както и за всички органи, които издават административни актове. ; !

!'

IV.5. Тълкувателно решение 2/2016 от 25.05.2017 г. на Върховен касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска колегия:

Далото е образувано от Председателя на Върховния касационен съд разпореждане от 02.03.2016 г. на основание чл. 128, ал.1 вр. чл.25 от Закона за съдебната власт, по искане на омбудсмана до Общото събрание на Гражданска колегия на Върховния Касационен съд за постановяване на тълкувателно решение по въпроса:

В случаите на доставка на топлинна енергия за битови нужди в сграда – етажна собственост, прилагат ли се разпоредбите на специалния Закон за енергетиката, или те се дерогират от заставащата правата на потребителите разпоредба на чл. 62 от Закона за защита на потребителите, регламентираща непоисканата доставка на стоки или услуги, предвид правото за прилагане на разпоредбите, осигуряващи по-висока степен на защита на потребителите при противоречие между два закона, установено в § 1 от Допълнителните разпоредби на Закона за защита на потребителите?’

Потребителите на топлинна енергия в такава сграда могат да имат различни интереси, включително по въпроса да бъде ли сградата топлоснабдена. Принципът, който законодателят е възприел при регламентирането на начин на избягване на конфликти между етажните собственици, е „решава мнозинството“. Затова при доставката на централно отопление в сградите под режим на етажна собственост искането за услугата се прави не от всеки отделен етажнен собственик (той не би могъл да получи енергията, без да ползва сградната инсталация като обща част, а от мнозинството етажни собственици, които по общо правило могат да вземат решения дали и как да бъдат използвани общите части. Потребител на услугата е цялата етажна собственост, затова титулярът на права върху отделни обекти може да откаже заплащането на доставено против волята му централно отопление в тези обекти, но не може да откаже (съгласно Цитираното по-горе решение на Конституционния съд) заплащането на отдадената от сградната инсталация или от отоплителните уреди в общите части енергия при доставката на централно отопление в сградата.

По изложените съображения Общото събрание „а гражданската колегия на ВКС,
РЕШИ:

За отношенията, възникващи при доставяне на топлинна енергия за битови нужди в сграда - етажна собственост, се прилагат разпоредбите на Закона за енергетиката, които не противоречат на разпоредбата на чл. 62 във връзка с пар.1 от Допълнителните разпоредби на Закона за защита на потребителите.

Особено мнение на съдия Светлана Калинова по т.д. №2/2016г. на ОСГК на ВКС:

Тъй като всеки български съд, пред който е поставен на разглеждане въпросът за дължимостта на таксата за сградна инсталация в хипотезата на чл.153, ал.6 ЗЕ, следва да даде отговор на въпроса дали етажният собственик или етажната собственост представляват „потребител“ по смисъла на чл. 62 от Закона за защита на потребителите, той би следвало да



отправи преюдициално запитване до СЕС за тълкуването по въпроси, разглеждани и в настоящето тълкувателно производство, и ако в отговор на подобно преюдициално запитване СЕС стигне до извод, различен от този, възприет от ОСГК на ВКС, българските съдилища ще са длъжни да прилагат разрешението, дадено от СЕС.

V. Мотиви на запитването

Съгласно разпоредбата на чл. 267, буква „б“ от Договора за функциониране на Европейския съюз Съдът на Европейския съюз е компетентен да се произнася преюдициално относно валидността и тълкуването на актовете на институциите, органите, службите или агенциите на Съюза. Когато такъв въпрос бъде повдигнат пред юрисдикция в държава-членка, тази юрисдикция би могла, ако счита, че по този въпрос е необходимо решение, за да бъде постановено нейното решение, да поиска от Съда на Европейския съюз, да се произнесе.

Съгласно чл. 628 от ГПК българският съд отправя преюдициално запитване до Съда на ЕС, когато тълкуването на разпоредба от правото на Европейския съюз или тълкуването: и валидността на акт на органите на Европейския съюз е от значение за правилното решаване на делото. Въпросът следва да е такъв, че заключението на Съда на ЕС по него да ползва националния съд при формиране на вътрешното му убеждение при разрешаването на спора, като същевременно осигури еднакво прилагане на съответните норми от *j* правото на Европейския съюз във всички държави-членки. Основанията, изключващи задължителния характер на положителното произнасяне по искане за отправяне на преюдициално запитване, са уредби в чл. 629, ал. 3 от ГПК - когато отговорът на въпроса произтича ясно и недвусмислено от предишно решение на Съда на ЕС или значението и смисълът на разпоредбата или актът са толкова ясни, че не будят никакво съмнение.

Съдът счита, че следва да мотивира решението си за отправяне на преюдициално запитване до Съда на ЕС поотделно за всеки от поставените от ответника въпроси.

V.1. Първият въпрос на ответника се отнася до тълкуването на разпоредбата на чл. 13, ал. 2 от Директива 2006/32/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 06.04.2006 г. относно ефективността при крайното потребление на енергия, |и осъществяване на енергийни услуги, която гласи следното: държавите-членки гарантират, където е уместно, че сметките се изготвят от енергоразпределителните дружества, операторите на разпределителната мрежа и фирмите за търговия с енергия на дребно въз основа на реалното енергийно потребление и информацията е представена по ясен и разбираем начин. Със сметките се осигурява необходимата информация, която да даде възможност на крайните потребители да получат подробно описание на текущите енергийни разходи. Сметките въз основа на действителното потребление следва да бъдат изготвяни толкова често, че да позволят на потребителите да контролират консумацията си на енергия.“

Най-напред следва да се отбележи, че считано от 05 06 2014 г Директива 2006/32/ЕО е отменена по силата на чл. 27 ал. 1 от Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на



Съвета от 25.10.2012 г. относно енергийната ефективност. Тази е била и крайната дата, съгласно чл. 28 от Директива 2012/27/ЕС, до която държавите-членки е следвало да транспонират разпоредбите на новата директива в националното си законодателство Ето; защо за част от процесния период (01.11.2012 г. – 30.04.2015 г.) са в сила разпоредбите на Директива 2012/27/ЕС, като разпоредбата на чл. 10, ал. 1 от последната директива гласи следното: „Когато крайните клиенти не разполагат с интелигентните измервателни уреди, посочени в Директива 2009/72/ЕО и Директива 2009/73/ЕО, Държавите членки правят необходимото до 31 декември 2014 г. информацията за фактурирането да бъде точна и да се основава на действителното потребление, в съответствие с приложение VII, точка 1.1. за всички директива, включително сектори, обхванати от настоящата енергоразпределителните предприятия, операторите на разпределителни системи и предприятията за продажба на енергия на дребно, когато това е технически възможно и икономически оправдано. Това задължение може да бъде изпълнено чрез система за редовно самоотчитане от крайните клиенти, при която те предават показанията от своя измервателен уред на енергийния доставчик. Единствено когато крайният клиент не предаде показанията от измервателния си уред за даден период на фактуриране, фактурирането се основаваше прогнозно потребление или на фиксирана стойност.

Съдът намира, че най-общо тези разпоредби на двете директиви изискват от държавите-членки да приемат, законови, подзаконови и административни разпоредби, съгласно които крайните клиенти на енергоразпределителните предприятия операторите на разпределителни системи и предприятията за продажба на енергия на дребно да получават сметки за потребена енергия, включително и топлинна енергия, които са изготвени въз основа на действителното (реалното) енергийно потребление.

Това изискване е въведено от българския законодател в разпоредбата на чл. 38б, ал. 1. т. 3 от Закона за енергетиката, съгласно който енергийните предприятия - страни по договорите по чл. 38а, ал. 1от ЗЕ, предоставят на своите потребители на енергийни услуги информация за реално потребените количества и стойността на предоставената услуга в съответствие с договорената периодичност на отчитане без задължение за допълнително заплащане.

От друга страна т. 6.1.3. от Методика за дялово разпределение на топлинна енергия в сгради – етажна собственост – Приложение към чл. 61 от Наредба № 16-334 от 06.04 2007 г за топлоснабдяването, предвижда, че количеството топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, се разпределя пропорционално на отопляемия обем на имотите по проект. По този начин количеството еството топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация в сгради - етажна собственост, каквато е и тази в настоящото производство, ще се определя не от реално потребеното (отдадено) количество ТЕ в съответния жилищен имот (от преминаващите през него части на градната инсталация), а пропорционално на отопляемия обем на съответния имот, без да се взема предвид каква точно част от сградната инсталация на сградата преминава през съответния имот и какво количество ТЕ може да се отдаде или реално е отдадено от тези части.

Пряка последица от това законово разрешение е, че фактурираната впоследствие сума за доставена на потребителите в сграда - етажна собственост ТЕ, отдадена от сградната инсталация, е възможно да не съответства на реално потребените количества ТЕ, отдадена от



сградната инсталация, каквото е изискването на чл. 38а, ал. 1 от ЗЕ, чл. 13, ал. 2 от Директива 2006/32/ЕО и чл. 10, ал. 1 от Директива 2012/27/ЕС.

В настоящото производство безспорно е установено, че претенцията на ищцовото дружество е за заплащане на суми единствено за потребена ТЕ, отдадена от сградната инсталация, която е изчислява съобразно горечитираните разпоредби на „Методика за разпределение на топлинната енергия в сгради – етажна собственост“ - Приложение към чл. 61 от Наредба № 16-334 от 06.04.2007 г. за топлоотдаването, както и че в имота на ответника не са налични отоплителни тела и не се ползва ТЕ за битово горещо водоснабдяване.

Ето защо е от значение за правилното решаване на делото да се отговори на въпроса дали чл. 13, ал. 2 от Директива 2006/32/ЕО респективно чл. 10, ал. 1 от Директива 2012/27/ЕС, следва да се тълкуват като изключващи възможността на топлофикационното дружество да изготвя сметки за потребена топлинна енергия, отдадена ОТ сградната инсталация в сгради – етажна собственост, въз основа на методика, определена в националния закон, съгласно която методика количеството топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация се разпределя пропорционално на отопляемия обем на имотите по проект без оглед на реално отдаденото количество топлинна енергия в обекта За изграждането на вътрешното убеждение на настоящия състав на съда е необходимо да е наясно дали горепосочените разпоредби от правото на ЕС допускат национално законодателство като това предвидено в т. 6.1.3. от „Методика за: дялово разпределение на топлинната енергия в сгради-етажна собственост“ – Приложение към чл. 61, ал. 1 от Наредба № 16-334 от 06.04.2007 г. за топлоснабдяването, въз основа на която разпоредба всъщност ищецът основава претенцията си по размер.

Съдът счита, че по свой почин, с оглед на разпоредбата на чл. 629, ал. 1 от ГПК, следва да допълни торния въпрос с питане до Съда на ЕС дали за отговора на първия въпрос е от значение дали е технически възможно да се определи реалното количество ТЕ, отдадена от сградната инсталация, в сгради - етажна собственост като процесната.

V.2. Вторият и третият въпрос на ответника се отнасят най-общо до тълкуването на разпоредбата на чл. 27 от Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламенти на Съвета от 25.11.2011 г. относно правата на потребителите, според която: „Потребителят е освободен от задължението за насрещна престация в случай на непоръчана доставка на стоки, вода, газ, електрическа енергия, централно отопление или цифрово съдържание или предоставяне на услуга, която не поръчана, в нарушение на член 5, параграф 5 и точка 29 от приложение I към Директива 2005/29/ЕО. В тези случаи липсата на отговор от страна на потребителя след такава непоръчана доставка или предоставяне на услуга не представлява израз на съгласие. Тази разпоредба предвижда правото на потребител да не заплаща цената на доставена му топлинна енергия, която не е поискал и е транспонирана в българското законодателство чрез нормата на чл.62 от Закона за защита на потребителите.

В настоящото производство не; бяха представени доказателства ответникът изрично да е заявил пред топлофикационното дружество нежеланието си да му бъде доставяла топлинна енергия. Същото обаче не може да бъде направено и чрез конклюдентни действия като например плочбирането (закапчването) на отоплителните тела в съответния имот по начин, по



които същите да не могат да отдават ТЕ, като и чрез пълното премахване на тези отоплителни тела, какъвто е процесният случай.

Ето защо е от значение за правилното решаване на делото да се отговори на въпроса дали чл. 27 от директива 2011/83/ЕС следва да се тълкува като недопускащ национална правна уредба, която да задължава потребителите, собственици на жилищни сгради в режим на етажна собственост, които са се отказали от ползването на топлинна енергия и са премахнали отоплителните тела в жилищата си или са пломбирали същите по начин, който не им позволява да отдават топлинна енергия, да бъдат задължени да заплащат суми за непоискана, но доставена топлинна енергия за сградна инсталация. Също така, за по-голяма прецизност настоящият състав счита че следва да обедини втория и трети въпрос на ответника в един общ въпрос както е формулиран в горния абзац.

Съдът счита че за изграждането на вътрешното си убеждение по делото е необходимо да е наясно дали горесцитираната разпоредба на Директива 2011/83/ЕС допуска национална правна норма като тази на чл. 153, ал. 6 от Закона за енергетиката, съгласно който клиентите в сграда етажна собственост, които прекратят топлоподаването към отоплителните тела в имотите си, остават клиенти на топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация и от отоплителните тела в общите части на сградата. 3. Настоящият състав на съда счита също така, че с оглед предоставеното му от чл. 629. ал. 1 от ГПК право да отправя запитвания до Съда на ЕС служебно, по свой почин, и с оглед на даденото в Тълкувателно решение № 2/2016 от 25.05.2017 г. на Върховния касационен съд на Република България, общо събрание на Гражданска колегия, задължително тълкуване в смисъл, че разпоредбите на Закона за енергетиката (и по-конкретно чл. 153, ал. 6) не противоречат на чл. 62 От ЗЗП, тъй като при доставката на централно отопление в сградите под режим на етажна собственост искането за услугата се прави не от всеки отделен етажнен собственик, а от мнозинството етажни собственици които по общо правило могат да вземат решения дали и как да бъдат използвани общите части, съответно потребител на услугата е цялата етажна собственост, следва да запита Съда на ЕС дали под „потребител“ на топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация в сграда – етажна собственост по смисъла на чл. 27 от Директива 2011/83/ЕС, следва да се разбира отделното физическо лице – собственик на имот в такава сграда, или потребител на услугата се явява цялата етажна собственост.

Съдът счита, че тълкуването на тази разпоредба на Директива 2011/83/ЕС е от значение за правилното решаване на спора, тъй като по този начин ще се определи кой субект е материалноправно легитимиран като страна в правоотношението по доставка от страна на топлофикационното дружество на топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация в сгради – етажна собственост.

IV. Преюдициални въпроси и становище по тях

1) Допуска ли разпоредбата на чл. 13, ал. 2 от Директива 2011/83/ЕС възможността на топлофикационното дружество да претендира стойността на потребена топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация в сгради — етажна собственост, пропорционално на



отопляемия обем на имотите по проект, без оглед на реално отдаденото количество топлинна енергия в обекта?

2) Допуска ли разпоредбата на чл. 27 от Директива 2011/83/ЕС национална правна уредба, която задължава потребителите, собственици на жилища в сгради в режим на етажна собственост, които са прекратили ползването на топлинна енергия, като са премахнали отоплителните уреди в жилищата си или по тяхно искане служители на топлоснабдителното дружество са препятствали техническата възможност на отоплителното тяло да отдава енергия, да заплащат стойността на непоискана, но доставена топлинна енергия, отдадена от сградна инсталация?

3) Въвежда ли подобна национална правна уредба нелоялна търговска практика по смисъла на Директива Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета Директиви 97/7/ЕС, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета?

Становището на запитващата юрисдикция е, че правото на Европейския съюз, дори и да не е интегрирано в националните правни системи на държавите членки, има примат, поради което топлофикационното дружество не може да претендира стойността на потребена топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация в сгради - етажна собственост, пропорционално на отопляемия обем на имотите по проект, без оглед на реално отдаденото количество топлинна енергия в обекта. Потребителите, собственици на жилища в сгради режим на етажна собственост, които са прекратили ползването на топлинна енергия, като са премахнали отоплителните уреди в жилищата си или по тяхно искане служители на топлоснабдителното дружество са препятствали техническата възможност на отоплителното тяло да отдава енергия, не са длъжни да заплащат стойността на непоискана, но доставена топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация. По тази причина националната правна уредба, която съществува, въвежда нелоялна търговска практика по смисъла на Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета Директиви 97/7/ЕС, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета.

Районен съдия: Мария Караджова

2.4. Определение № 285549/05.12.2017 г. по гр. дело № 29505/2017 г. на Софийския районен съд 76. състав

СРС, 76 с-в, в закрито заседание на 05.12.2017г., в състав:

председател: Стефан Шекерджийски



като разгледа докладваното от съдията гр.д. № 29505/2017г., взе предвид следното:

Производството пред Софийски районен съд е образувано по искова молба на „ТОПЛОФИКАЦИЯ СОФИЯ“ ЕАД против М.С.Д.

В хода на процеса – делото е насрочено в открито съдебно заседание, като са приети писмени доказателства, както и заключение на комплексна съдебна експертиза, настоящият състав на СРС прецени, че за разрешаването на спора между страните е необходимо тълкуване на разпоредби на Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011г. (наричана по-долу „Директивата“), а именно нормите, имащи отношение към възникването, съдържанието и прекратяването на договора по доставка на услугата централно отопление.

Във връзка с това, първоинстанционният съд намира, че следва да отправи до Съда на Европейския съюз запитване относно тълкуването на приложимите към спора правни норми от посочената директива, доколкото, по мнение на настоящата инстанция, тя може би не е транспонирана коректно от националния законодател, а приложимият български закон ѝ противоречи, което означава, че може би е пряко приложима (съображения за това са изложени по-долу).

С оглед изложеното съдът (СРС) формулира съдържанието на преюдициалното запитване, както следва:

I. СТРАНИ ПО ДЕЛОТО

1. Ищец – „ТОПЛОФИКАЦИЯ СОФИЯ“ ЕАД, ЕИК 831609046, представлявано от, със седалище и адрес на управление гр. София,, e-mail:, дружеството има предмет на дейност: производство на топлинна енергия, пренос на топлинна енергия, производство на електрическа и топлинна енергия и други дейности, обслужващи основните дейности (съобразно посоченото в търговския регистър).

2. Ответник –, ЕГН, гр. София,, съд.адр.: гр. София,, чрез адв., ЕГН, САК, физическо лице, твърдян потребител на услугата, предоставена от ищеца.

3. Трето лице-помагач на ищеца - "ТЕРМОКОМПЛЕКТ" ООД, ЕИК, със седалище и адрес на управление гр. София e-mail:

II. ПРЕДМЕТ НА ДЕЛОТО

4. Ищецът твърди, че по силата на неформално възникнало облигационно правоотношение (придобиване на жилище в отопляема сграда), той и ответникът са страни по договор за доставка на топлоенергия, като последната не е заплатена за периода от 01.05.2014 г. до 30.04.2016 г. Самата услуга включва стойността на топлата вода, парното и загубите на доставчика в общите части на сградата, като и разходите на отчитащото потребление дружество (става въпрос за специализирани юридически лица – търговци, които в подобни производства са привлечени от ищеца като трети лица-негови помагачи / в случая това е



сторено по отношение на "ТЕРМОКОМПЛЕКТ" ООД). Ответникът оспорва наличието на договорна връзка, а и ползването на услугата, предоставяна от ищеца, и по-специално:

- бил собственик, но не и ползвател;
- нямало облигационна връзка; по тази причина и нормата на чл. 150, ал. 3 от Закона за енергетиката (ЗЕ) не го обвързвала;
- не бил обвързан и от договора за дялово разпределение, сключен без негово участие;
- не бил поканен да плаща от ищеца;
- искът бил недопустим поради липсата на облигация;
- имало процесуална преклузия за представяне на доказателства;
- документацията не била заверена;
- прави възражение за давност; и
- оспорва счетоводството на ищеца.

Третото лице-помагач на ищеца – не се ангажира със становище.

III. ФАКТИЧЕСКА ОБСТАНОВКА

5. Не се спори, че ответникът е собственик на жилище (по принцип вариантите в различните, общо взето еднотипни дела, са следните: 1. закупен апартамент от друг собственик при вече налично отопление, като не става въпрос за неговите задължения; или 2. след като е придобито жилището е изградена топлинна инсталация), находящо се в отопляема сграда – т.е. такава, която разполага с вътрешна инсталация, преминаваща през всички апартаменти на етажната собственост, и започваща от абонатна станция, обслужвана от ищеца.

6.1. Не се спори, че общото събрание на собствениците на етажната собственост е избрало за топлинен счетоводител - "ТЕРМОКОМПЛЕКТ" ООД (но е спорно дали сделката обвързва ответника), че в миналото е имало решение на общото събрание на етажната собственост да изгради инсталация за топла вода и парно (по този въпрос е взето отношение по-долу), че писмен договор между ищеца и ответника не е подписан, както и че за съответния период, посочен по-горе, стойността на енергията не е заплатена. Самите клаузи на сделката се дефинират еднолично от ищеца в общи условия, които се публикуват в няколко ежедневника, а цената се определя административно от държавен орган (Комисия за енергийно и водно регулиране /КЕВР/).

6.2. Самата услуга (в частта на отоплението – на апартаментите и на общите части на сградата) се простира сезонно.

6.3. Спорът се свежда само до въпроса, дали в тази хипотеза възниква договорна облигационна връзка, или не; също така, при ползване или неползване на елементи от комплексната услуга – „парно“ и „топла вода“, то дължат ли се разходи за дялово разпределение и загуби в рамките на общите части на сградата (ако се приеме, че в собственикът на жилище в отопляема сграда е потребител, то потребител ли е и в тези хипотези).

6.4. Подобни производства се еднотипни и изключително масови в Софийски районен съд.



7.1 Според заключението на вещите лица (а и разпита им в открито съдебно заседание от 30.11.2017 г.), цитирано само за илюстрацията на доводите, изложени от съда по-долу:

7.2. Блок 302 е високоетажен и по тази причина вътрешната отоплителна инсталация е изградена на два кръга – долен и горен кръг. За всеки кръг е монтирана абонатна станция (АС), а на всяка АС – общ топломер.

7.3. Топлинно счетоводство е въведено в блока през 2004г. (тогава е изградена и абонатната станция), когато е сключен договор с фирма за дялово разпределение „Термокомплект” ООД. Разпределението на топлоенергията е извършено след отчет на топлинните разпределители и водомерите за топла вода в имотите на абонатите и в частност в апартамент 35.

7.5. Топлинен счетоводител е монтирал в апартаментите топлоразпределители тип WNE30 – Siemens (става въпрос за отчитащите уреди, за които се споменава по-долу и които отчитат температурата на помещението). В сградата е наличен и индивидуален топломер. ФДР (фирмата за дялово разпределение) е извършила отчет на уредите за дялово разпределение, монтирани в сградата, след края на всеки отоплителен период. В процесния имот е извършен отчет при осигурен достъп на 11.05.2015г. и 23.04.2016г. Отчетните документи са подписани от абоната.

7.6. В ап. 35 има 4 броя отоплителни тела с монтирани на тях електронни уреди за дялово разпределение. През имота преминават 5 щранг-лири с размери 2тр x 3/4" x 2500. В жилището има два узаконени водомера за топла вода. При направената проверка е установено, че отчетените дялови единици и количество топла вода в документите за главен отчет отговарят на тези, които са в дяловото разпределение.

7.7. Трите броя топлинни разпределители №№ 6669, 6670 и 6671 са с изтекъл срок на батерията. Отчетените дялови единици (памет – старо + ново показание) се умножават с корекционен коефициент, зависещ от вида, големината (инсталираната мощност) и начина на свързване на радиаторите → получават се редуцирани единици.

7.8. Изчислени са единици за радиатор с уред № 6672, за който е записано „тъмен екран” при отчета през 2015г. и „Error” при отчета през 2016г. Поради липса на работещ топлоразпределител, фирма „Термокомплект” ООД е начислила за този радиатор служебен разход на максимална мощност по реда на т. 6.5 от Наредба № 16-334/06.04.2007г., т.е. прилага се екстраполация по максимален специфичен разход на сградата (МСРС) съгласно Методиката за дялово разпределение.

7.9. Съгласно Наредба № 16-334/ 06.04.2007г. за топлоснабдяването т. 6.1.4. от Методиката, за високоетажни сгради с отоплителна инсталация с повече от една зона, с открито изпълнение по проект, топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация за високата зона, преминаващи през помещенията от ниската зона, се определят от лицето по чл.139б по изчислителен път по реда на т. 6.9. от Методика за дялово разпределение на ТЕ (топлинна енергия) в СЕС (сграда етажна собственост) – Приложение към чл. 61, ал. 1 от Наредбата.

7.10. Ето защо на абонат № 384043 са начислени суми за ТЕ, отдадена от тръбите, които преминават през имота и захранват с ТЕ абонатите от горния кръг.



7.11. В перо „отопление на имот” се включва и частта от ТЕ, отдадена от отоплителни тела в общите части на блока, припадаща се на имота. Инсталираната мощност на радиатора по данни на ФДР е 1824 W. Тъй като няма монтиран топлоразпределител, отдадената топло-енергия се изчислява по Наредбата за топлоснабдяването. Припадащата се на всеки имот част от изчислената енергия зависи от пълния отопляем обем на съответното жилище.

период месец / година	сума за сградна инсталаци я (лева)	сума за отопление (лева)	сума за топла вода (лева)	сума за мощност (лева)	обща стойност (лева)
всичко за периода:	196,47	804,53	1013,51	0,00	2014,51

8. Според протокол за въвод във владение, ответникът е получил фактическата апартамента си (във връзка и със Заповед от 20.10.2003г. на Министъра на отбраната), на 02.12.2003г.

9. Договор между етажната собственост и третото лице – негов помагач е сключен на 04.12.2004г. Предметът му е индивидуално измерване на потреблението на топлинна енергия и вътрешно разпределение на разходите за отопление и топла вода съгласно методика SIMENS. Преди това е проведено общо събрание на етажните собственици именно за определяне на топлинен счетоводител, като ответникът се е подписал, като взел участие.

10. Общи условия са приети с Решение по Протокол № 7 от 23.10.2014г. на Съвета на директорите на “Топлофикация София” ЕАД и са одобрени с Решение № ОУ-1 от 27.06.2016г. на КЕВР, на основание чл. 150, ал. 1 от Закона за енергетиката.

IV. ПРИЛОЖИМИ НОРМАТИВНИ РАЗПОРЕДБИ.

A. НАЦИОНАЛНО ПРАВО.

11.1. Приложимите материални закони за разрешаването на спора са Законът за енергетиката (ЗЕ), обнародван на 09.12.2003г., в редакцията му към периода, и Законът за защита на потребителите, обнародван, ДВ, бр. 99 от 9.12.2005г., в сила от 10.06.2006г., в който са се осъществили фактите и конкретно следните техни разпоредби:

11.2. Продажбата на топлинна енергия за битови нужди е уредена основно в нормата на чл. 150 от ЗЕ (редакция в сила от 17.07.2012г.). Тя гласи: Продажбата на топлинна енергия от топлопреносното предприятие на клиенти на топлинна енергия за битови нужди се осъществява при публично известни общи условия, предложени от топлопреносното предприятие и одобрени от комисията, в които се определят:

1. правата и задълженията на топлопреносното предприятие и на клиентите;
2. редът за измерване, отчитане, разпределение и заплащане на количеството топлинна енергия;
3. отговорността при неизпълнение на задълженията;
4. условията и редът за включване, прекъсване и прекратяване на топлоснабдяването;



5. редът за осигуряване на достъп до отоплителните тела, средствата за търговско измерване или други контролни приспособления;

6. редът и сроковете за предоставяне и получаване от клиентите на индивидуалните им сметки за разпределение на топлинна енергия по начин, удостоверяващ времето, от което тече срокът за възражение.

(2) Топлопреносните предприятия задължително публикуват одобрените от комисията общи условия най-малко в един централен и в един местен всекидневник в градовете с битово топлоснабдяване. Общите условия влизат в сила 30 дни след първото им публикуване, без да е необходимо изрично писмено приемане от клиентите.

(3) В срок до 30 дни след влизането в сила на общите условия клиентите, които не са съгласни с тях, имат право да внесат в съответното топлопреносно предприятие заявление, в което да предложат специални условия. Предложените от клиентите и приети от топлопреносните предприятия специални условия се отразяват в писмени допълнителни споразумения.

11.3 Същата норма, но в първоначална редакция (09.12.2003г.):

Продажбата на топлинна енергия от топлопреносното предприятие на потребители на топлинна енергия за битови нужди се осъществява при публично известни общи условия, предложени от топлопреносното предприятие и одобрени от комисията, в които се определят:

1. правата и задълженията на топлопреносното предприятие и на потребителите;
2. редът за измерване, отчитане, разпределение и заплащане на количеството топлинна енергия;
3. отговорността при неизпълнение на задълженията;
4. условията и редът за включване, прекъсване и прекратяване на топлоснабдяването;
5. редът за осигуряване на достъп до отоплителните тела, средствата за търговско измерване или други контролни приспособления.

(2) Топлопреносните предприятия задължително публикуват одобрените от комисията общи условия най-малко в един централен и в един местен всекидневник в градовете с битово топлоснабдяване. Общите условия влизат в сила 30 дни след първото им публикуване, без да е необходимо изрично писмено приемане от потребителите.

(3) В срок до 30 дни след влизането в сила на общите условия потребителите, които не са съгласни с тях, имат право да внесат в съответното топлопреносно предприятие заявление, в което да предложат специални условия. Предложените от потребителите и приети от топлопреносните предприятия специални условия се отразяват в писмени допълнителни споразумения.

11.4 Чл. 153, ал. 1 от ЗЕ: Всички собственици и титуляри на вещно право на ползване в сграда - етажна собственост, присъединени към абонатна станция или към нейно самостоятелно отклонение, са клиенти на топлинна енергия и са длъжни да монтират средства за дялово разпределение по чл. 140, ал. 1, т. 2 на отоплителните тела в имотите си и да заплащат цена за топлинна енергия при условията и по реда, определени в съответната наредба по чл. 36, ал. 3.



12.1. Договорът между етажната собственост (като цяло) и топлинния счетоводител (третото лице-помагач – от процесуална гледна точка) е уреден в чл. 149а и чл. 149б от ЗЕ (редакция в сила от 17.07.2012г.):

12.2. Чл. 149а: Клиентите на топлинна енергия в сграда - етажна собственост, могат да купуват топлинна енергия от доставчик, избран с писмено съгласие на собствениците, притежаващи най-малко две трети от собствеността в сградата - етажна собственост.

(2) Доставчици на топлинна енергия са юридически лица, регистрирани като търговци по българското законодателство, които отговарят на условията за финансово гарантиране на сключваните от тях сделки с топлопреносното предприятие.

(3) Гаранциите по ал. 2 се предоставят от доставчика в полза на топлопреносното предприятие във вид, при условия и по ред, предвидени в наредбата по чл. 125, ал. 3.

12.3. Чл. 140б: При продажба на топлинна енергия от доставчик на клиенти в сграда - етажна собственост, в писмения договор се определят:

1. правата и задълженията на страните;
2. цена на топлинната енергия;
3. редът за измерване, отчитане, разпределение и заплащане на топлинната енергия;
4. редът за осигуряване на достъп до отоплителните тела и средствата за дялово разпределение;
5. изисквания към качеството на услугата;
6. отговорността при неизпълнение на задълженията;
7. редът за разглеждане на жалби и рекламации от клиентите;
8. редът и условията за прекратяване на договора.

(2) Неразделна част от договора по ал. 1 са:

1. копие от договора с топлопреносното предприятие;
2. методиката за дялово разпределение на потребената топлинна енергия;
3. протокол от общото събрание на етажната собственост.

(3) В договора по ал. 1 услугата дялово разпределение се извършва от и за сметка на доставчика самостоятелно или по сключен от него договор с лице, регистрирано по реда на чл. 139а. Ограниченията на правото на приспадане на данъчен кредит са регламентирани с разпоредбата на чл. 70, чиято ал. 4 в относимата редакция гласи: ...

(4) Няма право на данъчен кредит лице, регистрирано на основание чл. 97а, чл. 99 и чл. 100, ал. 2.

12.4 Чл. 62 от ЗЗП (в сила от 25.07.2014г.): (1) Забранява се доставката на стоки, както и на вода, газ, електрическа енергия, централно отопление, цифрово съдържание или предоставянето на услуги на потребител срещу заплащане без искане от негова страна.

(2) При доставка на стоки, както и на вода, газ, електрическа енергия, централно отопление, цифрово съдържание или предоставяне на услуги, които не са поръчани от потребителя, той не е длъжен да възстанови стоката и не дължи заплащане на стоката или услугата на този, който я е изпратил или предоставил.



(3) Липсата на отговор от страна на потребителя относно доставката на стоки и услуги по ал. 1 не се смята за съгласие.

12.5. § 1 от ЗЗП: При противоречие на разпоредби на два закона се прилагат тези, които осигуряват по-висока степен на защита на потребителите.

13. Някои по-маловажни норми са цитирани по-долу в самия контекст на изложението за по-голямо удобство.

V. СЪДЕБНА ПРАКТИКА.

A. НА НАЦИОНАЛНИТЕ СЪДИЛИЩА.

14. Решението на КС е с предмет противоконституционност на вътрешната нормативна уредба относно топлоснабдяването; и Тълкувателно решение 4 от 29.01.2013 г. по тълк. д. № 4/2012 г. са приети преди срока за транспониране на директивата. ТР на ВКС ОСГК № 2/2016 от 25 май 2017 г. е последващо.

15. Приемани са и обикновени решения, които до преди промяната в процесуалния кодекс от 27.10.2017 г. бяха задължителни за всички инстанции освен Върховния касационен съд – например: Решение № 507 от 22.01.2013 г. на ВКС, IV г.о., по гр.д. № 1557/2011 г.

B. ПРАКТИКА НА СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ.

16. Дори и при задължителни указания за обратното от горна инстанция, се прилага правото на ЕС (Решение на Съда на ЕС от 05.10.2010г. по дело C-173/09, голям състав. Георги И. Елчинов срещу Национална здравноосигурителна каса).

VI. МОТИВИ ЗА ОТПРАВЯНЕ НА ПРЕЮДИЦИАЛНОТО ЗАПИТВАНЕ:

A. общо изложение:

17.1. Правоотношението между потребителя и монополното дружество може да възникне по няколко начина:

17.2. Ако потребителят притежава отделна новопостроена или неотпняема до този момент сграда, която желае да се отоплява, следва да сключи договор с топлоснабдителното предприятие;

17.3. Ако потребителят живее в къща, панелен или друг вид блок в хипотезата на етажна собственост. Етажна собственост означава, че всеки собственик на отделен жилищен (в повечето случаи) обект е съсобственик на общите част от цялата сграда (например стълбище, външни стени, покрив и т.н.), но индивидуален собственик на собственото си жилище. Това не е форма на гражданско дружество, а усложнена форма на собственост/съсобственост. Ако сградата е новопостроена се сключва договор с топлоснабдителното предприятие (може би това е настоящата хипотеза, предвид становището на експертите относно абонатната станция, но те само предполагат, че това е първата, а не поредна абонатна станция в сградата). Самият договор се предхожда от решение на общото събрание на етажните собственици (цитираните по-горе чл. чл. 149а и 149б от ЗЕ):



17.4 Така, доставчиците всъщност не доставят топлинната енергия, а договорно (те сключват договор с топлоснабдителното предприятие, което е монополист) представляват ищеца, като извършват и отчитане на потреблението.

17.5. Масовата хипотеза обаче е различна. В град София действително се строят нови сгради, но те са с по-модерна отоплителна инсталация, като често не се стига въобще до услугата на ищеца (поне във вида, предмет на това производство). Огромния брой от жителите на столицата живеят в стари, построени по времето на предходния икономически строй (социализма), а дори и преди това – преди втората световна война, сгради в режим на етажна собственост.

17.6. Топлоснабдителните инсталации в тези сгради са изградени преди 1989г. В тази хипотеза, която, както бе посочено, е основната за столицата, правоотношението физическо лице, собственик на топлоснабден имот в отопляема сграда възниква фактически (ТР 4 от 29.01.2013г. по тълк. д. № 4/2012г.), като възможностите са две:

1. закупува, получаване по дарение на жилище; и
2. наследяване – т.е. придобиване по наследство.

Общите части задължително се придобиват с придобиването на жилището.

Така е според закона, а и според задължителната тълкувателна практика на Конституционния съд и Върховния касационен съд.

17.7.1. Всички собственици и титуляри на вещно право на ползване в сграда - етажна собственост, присъединени към абонатна станция или към нейно самостоятелно отклонение, са клиенти на топлинна енергия и са длъжни да монтират средства за дялово разпределение по чл. 140, ал. 1, т. 2 на отоплителните тела в имотите си и да заплащат цена за топлинна енергия при условията и по реда, определени в съответната наредба по чл. 36, ал. 3 (чл. 153, ал. 1 от ЗЕ, в сила към 2012г.).

17.7.2. Решение на Конституционния съд № 5 от 22.04.2010г.: С разпоредбата на чл. 153, ал. 1 ЗЕ всички собственици и титуляри на вещно право на ползване в сграда – етажна собственост, която е присъединена към абонатна станция или нейно самостоятелно отклонение, са обявени за потребители на топлинна енергия и като такива са длъжни да монтират средства за дялово разпределение по чл. 140, ал. 1, т. 3 на отоплителните тела в имотите си и да заплащат цена за топлинна енергия при условията и по реда, определени в съответната наредба по чл. 36, ал. 3 (съдът констатира, че има неточност в законовата уредба и препращането е некоректно, тъй като в резултат на законодателната промяна със ЗИД на ЗЕ (обн., ДВ, бр. 74 от 2006 г.) в действителност средствата за дялово разпределение са уредени в чл. 140, ал. 1, т. 2, а не в т. 3).

17.8 Някога, съобразно действащото към момента на изграждане на абонатната станция законодателство, е имало искане (евентуално договор), сключен между „ТОПЛОФИКАЦИЯ СОФИЯ“ (но в предходната ѝ правноорганизационна форма) и етажната собственост, но в напълно различен персонален състав.

17.9. От гледна точка на етажните собственици обикновено нямат и представа кога се е случило, тъй като малка част от тях са били деца, някои са починали, а други са придобили



впоследствие апартамент в сградата. Това обстоятелство не се установява в процесите (по делата на „Топлофикация“), тъй като това се счита за излишно.

17.10. Нормално би било да се предположи, че всеки нов собственик встъпва във вече възникнало правоотношение, но според закона и съдебната практика, това не е така. Както бе посочено, правоотношението възниква с придобиването на съсобствеността. Съгласно чл. 41 от Наредба № 16-334 от 6 април 2007г. за топлоснабдяването, за настъпили промени в собствеността или вещното право на ползване новият потребител е длъжен в 30-дневен срок да уведоми с писмено заявление топлопреносното предприятие. В случаите на промяна на характера на ползване на топлинната енергия потребителят уведомява топлопреносното предприятие в 30-дневен срок от настъпване на основанието за това. Тази промяна може да се стори и от стария собственик, а доколкото нотариалните актове са публични, самият монополист често „служебно“ открива партии при промяна в собствеността.

17.11. Независимо, че законът, а и съдебната практика са категорични, че правоотношението с топлоснабдителното предприятие се „придобива“ с придобиването на жилището и че това е договор, то в този „договор“ страните са практически лишени възможността да договарят клаузите на сделката. „Сключването“ на договора е задължително и за двете страни; общите условия на ищеца се одобряват от административен орган (Комисията за енергийно и водно регулиране), а цената се определя напълно административно – решения на същата тази комисия (които се публикуват на интернет страницата ù – чл. 25, ал. 3 от ЗЕ). Самите общи условия, все пак редактирани от ищеца, се публикуват в няколко вестника (чл. 150, ал. 2 от ЗЕ), а не се съобщават на потребителите изрично.

17.12. Липсата на уредено индивидуално уведомяване е излишно, тъй като страните, а най-вече потребителят, са лишени от възможността на интервенират върху предмета на договора.

18.1. Когато собствениците, притежаващи най-малко две трети от собствеността в сградата - етажна собственост, присъединени към абонатна станция или към нейно самостоятелно отклонение, не желаят да бъдат клиенти на топлинна енергия за отопление и/или за горещо водоснабдяване, те са длъжни да декларират писмено това пред топлопреносното предприятие и да поискат прекратяване на топлоснабдяването за отопление и/или горещо водоснабдяване от тази абонатна станция или от нейното самостоятелно отклонение (чл. 153, ал. 2 от ЗЕ). Това е единственият начин да се прекрати правоотношението (Конституционния съд № 5 от 22.04.2010г.: Снабдяването с топлинна енергия с топлоносител гореща вода или пара за отопление попада в обхвата на понятието „всеобщо предлагана услуга“ по смисъла на § 1, т. 4 от ДР на ЗЕ, която не може да бъде отказана по причини, непосочени в закона и има за цел създаването на добър стандарт на живот на потребителите чрез осигуряване на постоянно, хигиенично и икономично потребление на топлинна енергия и гореща вода за битови нужди. То служи за обезпечаване на приемливи климатични условия във всички помещения на сградите).

18.2. Проблемът е че това по-скоро е теоретична възможност. Сградите са големи (според заключението на вещните лица и тази е високоетажен блок), а от там и броят на етажните собственици обикновено е голям. Общите събрания трудно могат да вземат каквото и



да е решение, а още по-малко и за спиране на ползването на топлинната услуга. Самото правоотношение, съобразно цитираните по-горе параметри, по-скоро прилича на фискално задължение, а не договор. Следва да се има предвид, че „Топлофикация“ е собственост на общината, която е нецентрализирана проява на държавната администрация, а не частен субект.

18.3. Обяснението на конституционния съд (съобразно вече цитираното решение) е че държавата е социална, съответно на нейните най-бедни граждани следва да се осигури достъп до евтина енергия. Ако се даде възможност индивидуално да се прекрати правоотношението, то това би оскъпило услугата, а от там би застрашило физически живота на тази част от населението. Тази логика ползва най-слабата икономически част от обществото, приемайки същевременно, че собствеността (а още повече в рамките на етажна собственост) задължава. Така, изборът е не между икономически силен и слаб субект, а между две групи уязвими субекти – най-бедните граждани на страната, и тези, които са платежоспособни и макар и (понякога) да не получават реална (нужна им) престация, следва да понесат икономическата тежест от социалната политика на държавата. Нелогичността произтича от там, че държавата е социална, а не членовете на етажната собственост. Така, според този състав на съда, финансово затруднената част от населението следва да се подпомага от бюджета, а не от съседите си.

18.4. Принудата да се ползва услугата на ищеца (в частта ѝ относно топлоподаването) е двойна – освен юридическа, но и фактическа. Отчитането на подадената топлинна енергия се извършва (отново става въпрос за масовата хипотеза на старите сгради) чрез уреди, които отчитат не друго, а температурата в стаята в която има отоплително тяло (чл. 49, ал. 4 от Наредба № 16-334 от 6.04.2007г. за топлоснабдяването), като се съобразява някакъв минимум на температурата за съответния период от годината (чл. 4 от Методика за дялово разпределение на топлинната енергия в сгради - етажна собственост).

18.5 Тук може би е добре да се посочи и изкуствен пример, който само да илюстрира и да внесе по-голяма яснота, без да е част от предмета на настоящето дело: младо семейство има бебе. В определен момент от деня то се нужда е силно затопляне на стаята, където се намира детето им, тъй като то ще бъде преповито. Включването на отделен електрически отоплителен уред ще доведе бързо затопляне, до заплащането на изразходваната електрическа енергия, но и до допълнителното оскъпяване на цената на парното. Това означава, че следва да се изчака малко по-бавното затопляне на радиаторното тяло. Средства за защита не са предвидени.

Изложеното до тук илюстрира особеностите на топлоснабдителната услуга, както в столицата, така и в други градове, където отново съществува монополно дружество, доставящо топлинна енергия.

19.1. Налице е и допълнително усложнение.

19.2. Според нормативната уредба, може да се спре свободно подаването на топла вода и да се пломбират радиаторите (т.е. да се спре „парното отопление“) в конкретен апартамент, но не може да се спре последната част от услугата на ищеца – дяловото разпределение.

19.3. Затова при доставката на централно отопление в сградите под режим на етажна собственост искането за услугата се прави не от всеки отделен етажнен собственик (той не би могъл да получи енергията, без да ползва сградната инсталация като обща част), а от



мнозинството етажни собственици, които по общо правило могат да вземат решения дали и как да бъдат използвани общите части. Потребител на услугата е цялата етажна собственост, затова титулярът на права върху отделни обекти може да откаже заплащането на доставено против волята му централно отопление в тези обекти, но не може да откаже (ТР на ВКС ОСГК № 2/2016 от 25 май 2017г.). Тук вече етажната собственост се възприема като неперсонифицирано образование, на което по изключение е дадена възможността да бъде страна в правоотношението – т.е. да се поиска и получи топлинна енергия. Така, всеки член на Етажната собственост, който е страна в задължително индивидуално правоотношение с ищеца, е и потребител „поискал отопление на общите части на сградата“.

Б. Въпроси, свързани с приложението на Директивата:

20.1. ЕС изрично е изключил възможността да се оспорва действието на общностна норма поради противоречие с национална конституция на държава-членка (С-4/73). Директивата е акт, който обвързва България по отношения на дължимия резултат, но оставя националните власти да изберат формата и начина за въвеждането ѝ в действащото право. Тя няма пряко действие. Тук обаче трябва да се разграничат две хипотези.

20.2. Когато директивата е въведена (транспонирана) в българското право в срока, указан в нея, тя действа като съответния национален акт. В този случай източник на съответните норми на международното частно право е националният акт и той не поражда различни въпроси от тези, отнасящи се до всеки кодекс, закон или подзаконов акт. Българският правоприлагащ орган ще тълкува и прилага нормите, приети въз основа на директивата в съответствие с изискванията на общностното право - С-14/83.

20.3. Втората хипотеза възниква, когато директивата не е въведена в действие своевременно или пък това е сторено некоректно (каквато може би е настоящата хипотеза). След този срок всеки правен субект може да се позове пряко на директивата пред българския съд, тя има примат над националното законодателство (без Конституцията) - С-148/78; и С-103/88. Държавата не може да заплаши полезния ефект от хармонизирането на правните норми в ЕО и да се позовава на собственото си неправомерно поведение.

21.1. Решението на Конституционния съд е задължително спрямо всички съдебни инстанции в страната – то сочи, че правната уредба не противоречи на конституцията, и е предходно на Директивата. Това се отнася и до първото цитирано Тълкувателно решение. Второто обаче е последващо срока на транспониране на директивата, като въобще не я обсъжда (извън особеното мнение на съдия Калинова, приемаща, че проблемът предполага прюдициално запитване). Самият въпрос, поставен на ВКС е за съотношението ЗЕ и ЗЗП. Практиката в последните години на касационната инстанция навежда на мисълта, че задължителни в нейните тълкувателни актове са както диспозитивите на решенията, така, а дори и в по-голяма степен, мотивите им.

21.2. Задължителното тълкуване изяснява съдържанието на самата норма – т.е. то не е нещо различно от нея, а сочи замисълът, вложен от законодателя в съответното юридическо правило (Тълкувателно решение № 8 от 7.05.2014г. на ВКС по тълк. д. № 8/2013г., ОСГТК). Това е изложеното само за пълнота, тъй като, както бе посочено, ЗЕ и по-специално цитираните



норми, не предполага възможност за различни тълкувания. Проблемът е само с примата и приложимостта на Директивата.

21.3 По отношение приложимостта на ЗЗП вече е възможно да е налице колизия, разрешена от ВКС в ТР на ВКС ОСГК № 2/2016 от 25 май 2017г.

21.4. Основен правен принцип, когато едната страна в правоотношението е потребител, е, че при възможно различно тълкуване се възприема това, което ползва по-слабия икономически съконтархент. Ищецът е монополист – т.е. той е по-силната икономически страна. Това само по себе си не решава проблема.

22.1. Директивата обявява в преамбюла си, че неин предмет са три вида договори: 1. сключени от разстояние (т. 20 от преамбюла; чл. 2, § 1, т. 7), 2. сключени извън търговския обект (т. 21 от преамбюла, чл. 2, § 1, т. 8); и 3. други доводи, имащи някакви общи характеристики с първите две групи (т. 9 от преамбюла).

22.2. Договорите за централно отопление изрично са включени в предмета ѝ и то като тези от третата група (т. 25 от преамбюла). Уточнено е че се има предвид доставка по силата на договор, а не за нещо различно, ако става въпрос за централно отопление (чл. 3, § 1, т. 5; евентуално чл. 5).

23.1. Директивата изрично изключва от предмета си националната нормативна уредба, имаща отношение към сключването и действителността на договорите (т. 14 от Преамбюла; чл. 3, § 1, т. 1)

23.2. В т. 9 от преамбюла се набляга, че потребителят има право на информация, като същността ѝ и практическата ѝ достъпност и разбираемост е доуточнена в т. 34-6 и 39).

23.3.1. Както бе посочено, правоотношението, предмет на това производство, според закона и задължителната съдебна практика, е договорно. Сключването на договора е предмет на националното право. Въпросите, които възникват са:

23.3.3. (sic!) директивата изключва нормативната уредба на традиционното договорно право относно сключването на договори (оферта и нейното приемане, пороци на волята на съконтрагент и т.н.), но дали изключва регламентация на тази крайно нетипична законово предвидена структура за възникване на договорна връзка?

23.3.4. Ако директивата не изключва собствена регламентация в тази хипотеза, това договор по смисъла на чл. 5 от директивата ли е или нещо различно? Ако е или не е договор, то директивата приложима ли е в случая?

23.3.5. Приложимостта на директивата е в два аспекта – с оглед материята, съобразно предходния въпрос, и темпоралното ѝ приложение – чл. 28, § 2; този тип фактически договори регулира ли се от директивата, независимо от момента на възникването им или тя се прилага само за новопридобити жилища или още по-тясно – новоизградени жилища (да се разбира абонатни инсталации с искания за присъединяване към топлоснабдителната мрежа)?; чл. 5 не е цитиран в таблицата за съответствия.

23.4. Ако се приеме, че директивата е приложима само за невъзникнали договори и то най-тясната последна хипотеза, не би ли се стигнало до практическата ѝ ненужност (и то за изключително дълъг период занапред), тъй като би обхванала нищожен брой случаи и то за



физически лица, достатъчно финансово обезпечени, за да не се възползват от правата, предоставени от този европейски нормативен акт / съответно не би ли се стигнало до крайно дискриминация в ущърб на голямото мнозинство?

25. Ако директивата е приложима, то националната уредба нарушава ли чл. 5, § 1, б. Е, във връзка с § 2, регламентиращи правото принципната възможност правоотношението да бъде прекратено?

26.1. Според чл. 7 и 8, алинеи 1, на потребителя се предоставя информация или на хартия (формален договор), или на носител, приравнен на писмена форма или друг вид информация, но в достъпен вид.

26.2. Така, ако ще се сключва договор, то той следва ли да е в някаква форма, а и какъв би следвало да е обемът от съдържание на информацията, която трябва да се предостави на потребителя (разбиран като индивидуален собственик на жилище, а не етажна собственост)? Липсата на информация, представена своевременно и достъпно влияе ли на възникването на правната връзка?

26.3. Необходимо ли е изрично искане – изразено формално желание от страна на потребителя, за да бъде страна в подобно правоотношение?

27.1. Следващата група въпроси са относно качеството потребител и непоръчаните доставки. Според т. 55 и т. 66 от преамбюла / чл. 27 потребителят става потребител когато стоката влезе в негово владение, а непоръчаните доставки са забранени.

27.2. ако е сключен договор, неформален или формален, то отоплението на общите части на сградата (най-вече стълбищната клетка), част ли е от предмета на сделката и потребителят поръчал ли е услугата в тази ѝ част, ако няма изрично искане за това от него или дори от цялата етажна собственост (например при свалени радиатори, което е масовата хипотеза – вещите лица не сочат отоплителни уреди в общите части на сградата).

28.1. Тук следва да се уточни още нещо – Решението на КС е с предмет противоконституционност на вътрешната нормативна уредба, като то и ТР 4 от 29.01.2013 г. по тълк. д. № 4/2012 г. са приети преди срока за транспониране на директивата (както вече по-рано бе посочено). ТР на ВКС ОСГК № 2/2016 от 25 май 2017 г. обаче е последващо и не е прието единодушно. Съдия Калинова го е подписала с особено мнение, според което е следвало да се предварително извърши преюдициално запитване, а след това да се постанови тълкувателен акт ... Основният преюдициален въпрос, който се поставя в настоящата тълкувателна процедура касае тълкуването на понятието „непоискана услуга“, както и понятието „потребител“ с оглед особеностите на доставката на топлинна енергия, осъществявана до сгради в режим на етажна собственост и по-специално следва ли чл.27 от Директива 2011/83/ЕС да се тълкува по отношение на понятието „потребител“ в смисъл, че включва или обратното, че изключва от това определение физическо лице, което притежава самостоятелен обект в сграда в режим на етажна собственост и което е прекратило топлоподаването към отоплителните тела в имота си и противоречи ли на чл. 27 от директивата национална разпоредба, съгласно която клиент, притежаващ самостоятелен обект в сграда-етажна собственост, който прекрати топлоподаването към отоплителните тела в имота си, остава клиент на топлинна енергия,



отдадена от сградната инсталация и от отоплителните тела в общите части на сградата и дължи заплащане на съответната такса за тези части на база решение на останалите етажни собственици без да е сключил индивидуален договор за такава услуга /чл. 153, ал. 6 от Закона за енергетиката/;

28.2. съобразно посоченото, има ли значение (разлика), ако топлоподаването е прекратено в личния апартамент за качеството на собственика като потребител, поискал отопление на общите части на сградата?

29. Това, че тази правна конструкция не противоречи на Конституцията, не означава, че не може да противоречи на Европейското законодателство.

30. Ако е налице колизия, то тя, макар и преодолима теоретично от всяка инстанция (цитираната по-горе Решение на Съда на ЕС от 05.10.2010г. по дело с-173/09), рядко би се решавала правилно (при съобразяване на европейското законодателство) с оглед огромната степен на задължителност на ТР на ВКС, последващо срока за транспониране на европейския нормативен акт.

31. Не е без значение и вътрешната лична съпротива при преодоляване на пасивната рутина – съдът е пренатоварен с различни производства, а тези – по които ищец е „Топлофикация“ ЕАД, обхващат значителен дял от тях (без претенции за точност, поне 20 % от всички граждански дела). В тези случаи най-лесното решение за съдията е да постанови бланков акт (т.е. заместване на имена и суми по вече готова и утвърдена, от гледна точка на конкретния съдебен състав, „сламка“ /писмено изготвено становище по подобен тип дела/).

Изложеното мотивира съдът да приеме, че се нуждае от тълкуване на разпоредбите на Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011г. (членовете са цитирани по-горе).

По изложените съображения, Софийски районен съд, 76–ти състав,

ОПРЕДЕЛИ:

ОТПРАВЯ преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз съгласно чл. 267, първи параграф, буква „б“ от Договора за функционирането на Европейския съюз, със следните въпроси:

1. Директивата изключва нормативната уредба на традиционното договорно право относно сключването на договори, но дали изключва регламентация на тази крайно нетипична законово предвидена структура за възникване на договорна връзка?

2. Ако директивата не изключва собствена регламентация в тази хипотеза, това договор по смисъла на чл. 5 от директивата ли е или нещо различно? Ако е или не е договор, то директивата приложима ли е в случая?

3. Този тип фактически договори регулира ли се от директивата, независимо от момента на възникването им или тя се прилага само за новопридобити жилища или още по-тясно – новоизградени жилища (да се разбира абонатни инсталации с искания за присъединяване към топлоснабдителната мрежа)?;



4. Ако директивата е приложима, то националната уредба нарушава ли чл. 5, § 1, б. Е, във връзка с § 2, регламентиращи правото принципната възможност правоотношението да бъде прекратено?

5. Така, ако ще се сключва договор, то той следва ли да е в някаква форма, а и какъв би следвало да е обемът от съдържание на информацията, която трябва да се предостави на потребителя (разбиран като индивидуален собственик на жилище, а не етажна собственост)? Липсата на информация, представена своевременно и достъпно влияе ли на възникването на правната връзка?

6. Необходимо ли е изрично искане – изразено формално желание от страна на потребителя, за да бъде страна в подобно правоотношение?

7. Ако е сключен договор, неформален или формален, то отоплението на общите части на сградата (най-вече стълбищната клетка), част ли е от предмета на сделката и потребителят поръчал ли е услугата в тази ѝ част, ако няма изрично искане за това от него или дори от цялата етажна собственост (например при свалени радиатори, което е масовата хипотеза – вещите лица не сочат отоплителни уреди в общите части на сградата)?

8. Съобразно посоченото, има ли значение (разлика), ако топлоподаването е прекратено в личния апартамент за качеството на собственика като потребител, поискал отопление на общите части на сградата?

СПИРА на основание чл. 631, алинея 1 от Гражданския процесуален кодекс производството по делото до произнасяне на Съда на Европейския съюз.

Определението не подлежи на обжалване.

2.5. Решение № 38408/12.06.2020 г. по гр. дело № 29505/2017 г. на Софийския районен съд, 76. състав

искове с пр. основание чл. 124, ал. 1 (съществуване на право), във вр. с чл. 415 от ГПК, във вр. с чл. 150 от ЗЕ и чл. 86 от ЗЗД:

Ищецът - „ТОПЛОФИКАЦИЯ СОФИЯ“ ЕАД, моли да се признае за установено, по отношение на ответника, че дължи:

- 1 504,71 лева - главница, представляваща стойност на незаплатената топлинна енергия /ТЕ/ (1 483,93 лева, стойност на ТЕ и 20,78 лева, стойност на дялово разпределение) за периода от 01.05.2014г. до 30.04.2016г.;

- 69,09 лева – мораторна лихва за периода от 15.09.2015г. до 09.12.2016г. (66,08 лева + 3,01 лева),

ведно със законната лихва от 16.12.2016г. - датата на депозиране на заявление за издаване на заповед за изпълнение по чл. 410 от ГПК до окончателното изплащане на сумите.

Претендира съдебни разноски и юрисконсултско възнаграждение.

Третото лице-помагач на ищеца - "ТЕРМОКОМПЛЕКТ" ООД, не се ангажира със становище.

Ответникът –, оспорва иска:



- бил собственик, но не и ползвател;
- нямало облигационна връзка; по тази причина и нормата на чл. 150, ал. 3 от ЗЕ не го обвързвала;
- не бил обвързан и от договора за дялово разпределение;
- не бил поканен да плаща;
- искът бил недопустим порази липсата на облигация;
- имало процесуална преклузия за представяне на доказателства;
- документацията не била заверена;
- прави възражение за давност; и
- оспорва счетоводството на ищеца.

Съдът, след като прецени събраните по делото доказателства и обсъди доводите на страните, с оглед разпоредбата на чл. 12 и чл. 235, ал. 3 от ГПК, приема за установено следното:

От фактическа страна:

Съобразно ОУ на ищеца, потребителят заплаща цената на потребената енергия на 11 месечни вноски в 30 дневен срок след изтичане на периода (чл. 30 и чл. 32 от ОУ) - Решение № 142 от 30.09.2010г. по т.д. № 117/2009г., т.к., II т.о. на ВКС: според чл. 143, ал. 3 ЗЕ консумираната топлинна енергия се разпределя между всички потребители пропорционално на отопляемия обем на отделните имоти по проект. потребителите са длъжни да заплащат месечните дължими суми за топлинна енергия в 30-дневен срок след отчитане на периода, за който се отнася. Става въпрос за срок по смисъла на чл. 84, ал. 1, изр. 1 от ЗЗД. Някаква допълнителна особена покана не е нужна. Общеизвестно е че сумите за консумативите (ток, парно, вода и т.н.) се заплащат ежемесечно, като размерът на дълга се проверява или в интернет или в най-близкия пункт за заплащане на подобни задължения. Ищецът има задължение да издава фактури, но, евентуалната им липса, не предполага невъзникване на забава.

По отношение на апартамента е представен Протокол за въвод във владение от 2003г. в процесното жилище с оглед влязло в сила Решение по чл. 19, ал. 3 от ЗЗД на СГС от 2003г., в сила от 02.11.2004г.

Депозирано е заключение на комплексна СЕ, от което се установява, че:

- главницата възлиза на 1 484,38 лева + 20,78 лева (стойността на дяловото разпределение) = 1 505,16 лева; а
- лихвата – 103,79 лева + 3,01 лева = 106,80 лева.

През 2015г. има частично плащане, което е приспаднато от посочените суми.

От правна страна:

Процесуалният представител на ищеца очевидно не прави разлика между процесуална и материална пасивна легитимация: процесуалната легитимация се определя от твърденията на ищеца в исковата молба, който заявява, че именно той е носителът на накърненото от ответника чрез възникналия между тях правен спор материалното право - Решение № 5/06.06.2011 г., по гр.д. № 47/2010 г., на III г.о., постановено по реда на чл. 290 ГПК, за разлика от материалната



легитимация, която се определя от доказването на иска и обуславя неговата основателност и по която съдът се произнася със съдебното решение.

С измененията на ГПК (обн. ДВ, бр. 100/21.12.2010г.) в ал. 3 на чл. 146 се създаде ново изречение второ, съгласно което, ако в изпълнение на предоставената от съда възможност за становище и ангажиране на доказателства страните не направят доказателствени искания, те губят възможността да направят това по-късно, освен в случаите по чл. 147 от ГПК. С това изменение нормативно се закрепва съществуващото и преди това тълкуване на закона, а и създадената вече съдебна практика (Решение № 549/29.10.2010г., по гр.д. № 56/2010г., на IV г.о.; Решение № 700/06.12.2010г., по гр.д. № 304/2010г., на III г.о., постановени по реда на чл. 290 ГПК), че окончателната преклузия за ангажиране на доказателства от страните по делото не настъпва преди края на първото съдебно заседание, както и, че същата е свързана със служебното изпълнение на задълженията на съда касаещи дадените в доклада указания и разпределяне на доказателствената тежест. Различно тълкуване би довело до практическото обезсмисляне на доклада по делото. Неговата цел е да напъти страните към събиране на доказателствата, релевантни към конкретната фактическа обстановка.

Заверява се само копие, което се предоставя на съда. Това е сторено, като при полагане на минимална грижа от страна на процесуалния представител на ответника, би могло лесно да се установи при проверка в деловодството. Копието за страната не се заверява.

Продажбата на топлинна енергия се извършва на основата на писмени договори при общи условия, сключени между ... производител и различни субект, включително и пряко присъденили се към топлоснабдителната мрежа, но не и отделни членове на ЕС (чл. 149 от ЗЕ). Потребителите на топлинна енергия в сграда - етажна собственост, могат да купуват топлинна енергия от доставчик, избран с решение на общото събрание на етажната собственост. За избора се съставя протокол съгласно Правилника за упражняването, реда и надзора в етажната собственост (чл. 149а от ЗЕ). Това в случая е сторено. Задължително е да има такова дружество, съответно да е проведено ОС на ЕС, в което да е взето решение. Това е начин да се съгласуват воли на отделните етажни собственици.

Правна същност на сделката (двустранен облигационен договор) е характеризирана от КС в решение № 5 от 22.04.2010г. Тя е особена и има социален характер и произтича от договор (при изясняването на отношенията между обществен снадбител -енергийно предприятие и потребителя следва да се има предвид, че договорна е отговорността за неизпълнение на задължение по съществуващо облигационно отношение между страните, докато при деликта облигационната връзка между страните възниква едва с причиняването на вредата. В разглеждания случай, между енергийното предприятие и потребителя е налице облигационно отношение, чието основно съдържание включва задължение на предприятието да доставя електрическа енергия срещу задължението на потребителя да я заплаща. Това отношение е породено от сключен между страните договор. Без значение е как е сключен договорът - чрез изрични насрещни волеизявления в писмена форма или по друг начин. Обстоятелството, че отношенията между страните се уреждат от общи условия на доставчика, не влияе на естеството на източника на задължението - договор. Без значение е и обстоятелството, че



общите условия подлежат на одобрение от административен орган. Това отношение е породено от сключен между страните договор. Без значение е как е сключен договорът – чрез изрични насрещни волеизявления в писмена форма или по друг начин). Собственик на отоплен имот (или ползвател на когото е прехвърлена партидата) е страна в правоотношението. Следователно страните са обвързани от валиден договор за продажба на топлинна енергия – чл. 153, във вр. с чл. 149 от ЗЕ - ТР 4 от 29.01.2013г. по тълк. д. № 4/2012г., ОСГТК на ВКС; ТР на ВКС ОСГТК № 2/2016 от 25 май 2017г. (Отделният етажнен собственик може да прекрати топлоподаването към отоплителните тела в имотите си, но остава потребител на топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация и от отоплителните тела в общите части на сградата ... Непоискана е тази доставка, при която доставчикът предоставя характеризиращата договора престация на потребител, без той да е изразил съгласи е за това. Именно поради това законът постановява, че непоръчаната от потребителя доставка на централно отопление не поражда за потребителя задължение за плащане). Аналогично е разбирането, залегнало в Решение на Съдът на ЕС (четвърти състав) от 5 декември 2019г. по съединени дела С 708/17 и С 725/17.

Изложената задължителна практика относно конклюдентното възникване на правоотношението е задължителна за съда, но и за адвокатурата.

Частичното плащане също установява изложеното по-горе като правен извод – наличието на облигация. А освен това би прекъснало и давността, ако доводът в тази насока бе адекватен на установената фактическа обстановка.

Фактът, че етажните собственици евентуално не са осъществили задълженията си да изберат (по-точно преизберат) топлинен счетоводител не може да ги ползва (никой не може да черпи права от неправомерното си поведение). А според съда на ЕС, решенията на етажната собственост, обвързват всички съсобственици и то занапред, независимо кога е придобито жилището (т. 69).

Давността е 3 години назад, но считано от 16.12.2016г. (датата на депозиране на възражението), като следва да се отчете и падежа на плащането – т.е., считано от 01.11.2013г. Т.е., доводът за давност е неоснователен.

Предвид заключението на в.л.-а, според което се дължи малко повече от претендираното (но искът не е измене/увеличен), счетоводството на дружеството по тази именно партида е редовно, а доводът неоснователен. Следва да се има предвид, с оглед т. 86 и т. 87 от цитираното решение на СЕС, че определеното количество ТЕ, е относително точно (арг. и от чл. 162 от ГПК), което е законосъобразно – по технически и финансови съображения.

Според Решение № 34 от 22.02.2010г. на ВКС по т.д. № 588/2009г., II т.о., ТК, постановено по реда на чл. 290 от ГПК, лошото изпълнение (доводът е сторен във възражението), следва да се установи от ответника. Такива доказателства не са ангажирани.

Съответно, исковете следва да се уважат изцяло (в претендирания размер).

По разноските:

1. Настоящата инстанция дължи произнасяне и по разноските, сторени в заповедното производство – 331,48 лева.



2. Разноски, сторени пред настоящата инстанция от ищеца са в размер на 978,70 лева (чл. 78, ал. 1 и ал. 8 от ГПК).

На третото лице помагач не се присъждат разноски, но то дължи разноските, които е причинило със своите процесуални действия (чл. 78, ал. 10 от ГПК).

Воден от гореизложеното, СЪДЪТ

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО на основание чл. 124, ал. 1 (съществуване на право), във вр. с чл. 415 от ГПК, във вр. с чл. 150 от ЗЕ и чл. 86 от ЗЗД, по исковете предявени от „ТОПЛОФИКАЦИЯ СОФИЯ“ ЕАД, ЕИК, представлявано от, със седалище и адрес на управление гр. София,, срещу М.С. Д., ЕГН, гр. София,, съд.адр.: гр., чрез адв., ЕГН, САК, че ответникът дължи:

- сумата от 1 504,71 (хиляда петстотин и четири лева и седемдесет и една стотинки) лева - главница, представляваща стойност на незаплатената топлинна енергия /ТЕ/ за периода от 01.05.2014г. до 30.04.2016г., ведно със законната лихва, считано от 16.12.2016г. до окончателното ѝ изплащане (..... БАНКА АД IBAN:; и

- сумата от 69,09 (шестдесет и девет лева и девет стотинки) лева – мораторна лихва за периода от 15.09.2015г. до 09.12.2016г.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1, и ал. 8 от ГПК,, ЕГН, гр. София,, съд.адр.:, чрез адв., САК, да заплати на „ТОПЛОФИКАЦИЯ СОФИЯ“ ЕАД, ЕИК, представлявано от, със седалище и адрес на управление гр., сумата от 331,48 (триста тридесет и един лева и четиридесет и осем стотинки) лева, разноски, сторени в заповедното производство.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1 и ал. 8 от ГПК,, ЕГН, гр. София,, съд.адр.: гр. София, чрез адв., ЕГН, САК, да заплати на „ТОПЛОФИКАЦИЯ СОФИЯ“ ЕАД, ЕИК, представлявано от, със седалище и адрес на управление гр., сумата от 978,70 (деветстотин седемдесет и осем лева и седемдесет стотинки) лева – сторени деловодни разноски и юрисконсултско възнаграждение в исковия процес.

Решението е постановено при участието на трето лице – помагач на ищеца – "ТЕРМОКОМПЛЕКТ" ООД, ЕИК, със седалище и адрес на управление гр.,

РЕШЕНИЕТО може да се обжалва с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

2.6. Решение 165/16.04.2020 г. по гр. дело № 1705/2016 г. на Районен съд – Асеновград, 3. граждански състав



Районен съд Асеновград, III граждански съдебен състав, в открито съдебно заседание на пети март през две хиляди и двадесета година в състав:

Районен съдия: Елена Калпачка

при секретаря Стела Караманова

като разгледа докладваното от съдията гр. дело № 1705 по описа за 2016 г., за да се произнесе, взе предвид:

Производството е по обективно кумулативно съединени положителни установителни искиви претенции по чл. 422, ал. 1 вр. с чл. 410 ГПК, вр. с чл. 79, ал.1, предл. 1 ЗЗД и с правно основание чл. 422, ал. 1 ГПК вр. с чл.86, ал.1 ЗЗД за съществуване на вземания по договор за продажба на топлинна енергия на потребител.

Ищецът „ЕВН България Топлофикация“ ЕАД, гр. Пловдив, твърди, че ответникът Н.С.Д., като собственик на сграда в топлоснабден обект, е ползвател на топлинна енергия, по силата на договор за присъединяване на сграда и Общи условия на топлоснабдителното дружество. Твърди също, че начислената топлинна енергия е за доставена енергия за отопление, за битово горещо водоснабдяване и за топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, доставена за периода 01.11.2012 г. до 30.04.2015 г. по партида на Н.С.Д. с клиентски №1010222896, отнасящ се за обект на .., ИТН 1909777, доставена и разпределена в пълно съответствие с действащата нормативна уредба. Въпреки това и надлежното фактуриране на цената на енергията ответникът не бил заплатил дължимата сума за доставената му енергия, поради което е подадено заявление от ищеца за издаване на заповед за изпълнение, след уважаване на което е постъпило възражение от ответника, с което е обоснован правният интерес от завеждане на установителен иск за съществуване на вземането.

С исковата молба ищецът моли да бъде признато по отношение на ответника съществуването на задължение в размер на 266,25 лева представляваща стойност на топлинна енергия, доставена за периода от 01.11.2012 г. до 30.04.2015 г. по партида на Н.С.Д., ведно с обезщетение за забава в размер на 64,77 лева за периода от 01.01.2013 г. до 11.07.2016 г. и в размер на законната лихва от датата на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение - 12.07.2016 г. до окончателното изплащане на вземането, за които задължения има издадена заповед за изпълнение по ч.гр.д. № 1344/2016 г. на РС Асеновград, по реда на чл. 410 от ГПК, както и да бъде осъден ответника да заплати направените разноски в двете производства.

В съдебно заседание на 13.02.2020 г. е направено искане от ищеца за изменение на размера на иска – намаляване на размера, както и частичен отказ от иска. На това основание е допуснато изменение на размера на исковата претенция, като същата се счита за установяване на сумите – главница в размер на сумата от 161,40 лева, представляваща стойността на доставената топлинна енергия за периода от 01.11.2013 г. до 30.04.2015 г., и в размер на сумата от 32,87 лв., представляваща обезщетение за забавено плащане на главницата, в размер на законната лихва, за периода от 01.11.2013 г. до 11.07.2016 г., и законната лихва върху главницата, считано от 12.07.2016 г.



На основание чл. 233 от ГПК е прекратено производството по делото по предявения иск за установяване на дължимостта на главница в размер на 104,85 лева за периода от 01.11.2012 г. – 30.04.2013 г., както и обезщетение за забавено плащане на главницата, в размер на законната лихва, за периода 01.01.2013 г. – 30.04.2013 г., в размер на 31,90 лева. Определението в частта за прекратяване на производството е влязло в сила, тъй като не е било обжалвано в едноседмичен срок от постановяването му пред ПОС.

В становището си по същество ищецът моли да бъде постановено решение, с което да бъдат уважени изцяло предявените от него искове за установяване на дължимост на сумите 161,40 лв., представляваща стойност на предоставена топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, за периода от 01.11.2013 г. до 30.04.2015 г., сумата от 32,87 лв., представляваща обезщетение за забавено плащане на главницата, в размер на законната лихва за периода от 01.11.2013 г. до 11.07.2016 г., както и на законната лихва върху главницата за периода от подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение на парично задължение – 12.07.2016 г. до окончателното изплащане на задължението. Счита исковете доказани със събраните по делото писмени доказателства и изводите на вещите лица по допуснатите експертизи - СТЕ и ССЕ, като възраженията по отношение основателността на претенциите, направени от ответника, обосновани с нарушение на националното и европейско законодателство счита неоснователни. По отношение на основното възражение на ответника за противоречието на националното законодателство, в частност начина за изчисляване на количеството топлинна енергия отдадена от сградна инсталация, основан на метод, използващ за база проектен отопляем обем на отделните имоти, а не на реално потребление на топлинна енергия, както и на нормативното задължение за заплащане на тази енергия и от собственици на имоти в сгради етажна собственост, без собственика да е поискал изрично доставяне на топлинна енергия, а само на основание придобитата от него собственост, се позовава на постановеното по преюдициално запитване по настоящото дело решение на Съдът на Европейския съюз. Счита, че съгласно постановеното на 05.12.2019 г. решение по съединени дела C-708/17 и C-725/17 на Съдът на Европейския съюз правото на ЕС допуска националното законодателство да задължи собствениците на апартаменти в сграда етажна собственост, присъединена към система за централно отопление, да участват в разходите за топлинна енергия за общите части на сградата и за сградната инсталация, въпреки, че индивидуално не са поръчвали доставка на отопление и не го използват в своя апартамент, както и топлоенергията, отдадена от сградната инсталация, да се изчислява пропорционално на отопляемия обем на всеки апартамент.

Ответникът Н.С.Д. оспорва изцяло исковата претенция. Счита иска допустим, но неоснователен, поради което моли да бъде отхвърлен, както и да и бъдат заплатени направените по делото разноски, включително по отношение на частта, в която производството по делото е прекратено. Твърди, че няма сключен писмен договор между страните, съгласно действащата нормативна уредба, не са публикувани общите условия на дружеството, поради което и не обвързват ответника. Твърди също, че липсват доказателства за реално потребена енергия, дори да се докаже съществуването на облигационно отношение. Прави възражение за изтекла



тригодишна давност за част от задължението – за периода от 01.11.2012 г. до 30.04.2013 г. Оспорва годността на топломера в процесната абонатна станция. Оспорва правилността на начисляване и разпределение на доставените в абонатната станция количества ТЕ, тъй като не са използвани реални показатели, а и топломера в процесната абонатна станция е поставен не на границата на имота, а преди нея, освен това не са отчислени правилно технологичните разходи на абонатната станция. Възражава по отношение на обективизираното във фактурите потребление, като твърди, че то не отразява реалното енергийно потребление, поради което и противоречи на чл. 13, ал. 2 от Директива 2006/32/ЕО.

В становището си по същество ответникът, чрез процесуалния си представител адв. Маргарита Б., моли да бъдат отхвърлени изцяло предявените иски, тъй като, съгласно приетите по делото СТЕ е установено, че реалното потребление на ТЕ е различно от фактурираното, както и, че изчислените, съгласно методиката, количества ТЕ се разминават от реално отдаденото количество, поради което и исковите се явяват недоказани и неоснователни. Отделно счита, че следва исковите претенции да бъдат изцяло отхвърлени, тъй като искът е с правно основание чл. 422 от ГПК и следва претенцията да е съответна на тази, заявена в заповедното производство. Доколкото е налице разминаване в претенцията в настоящото производство, с оглед допуснатото изменение на иска, то твърди, че исковата претенция се явява различна по основание и размер, тъй като е изменен не само размера на претенцията, а и периода, за който се претендира, поради което счита, че исковите следва да бъдат изцяло отхвърлени. Моли присъждане на разноски и определяне на адвокатско възнаграждение за осъществената безплатна правна помощ по делото. Прави възражение за прекомерност на претендираните от ищеца разноски.

Съдът, като прецени събраните по делото писмени доказателства и заключенията на вещите лица по изпълнените съдебно-технически и съдебно-счетоводни експертизи, намери за установено от фактическа страна следното:

Безспорно е, че със заявление за издаване на заповед за изпълнение по чл. 410 от ГПК, подадено на 12.07.2016 г. пред РС Пловдив, ищецът е поискал да му бъде издадена заповед за изпълнение и изпълнителен лист срещу ответника, за сумата от 266,25 лева представляваща стойност на топлинна енергия, доставена за периода от 01.11.2012 г. до 30.04.2015 г. по партида на Н.С.Д., отнасящ се за обект на потребление, ИТН 1909777, ведно с обезщетение за забава в размер на 64,77 лв. за периода от 01.01.2013 г. до 11.07.2016 г. и в размер на законната лихва от датата на подаване на заявлението 12.07.2016 г. до окончателното изплащане на вземането. Делото е прекратено от РС Пловдив и изпратено по подсъдност на РС Асеновград, където е образувано ч.гр.д. 1344/2016 г., по което е издадена заповед за изпълнение на парично задължение, с която е уважено заявлението изцяло. Присъдени са разноски в размер на 325 лв. Заповедта била връчена на ответника и оспорена от него, поради което на ищеца било указано да установи вземането си по съдебен ред в месечен срок от получаване на съобщението за постъпилото възражение срещу заповедта. Настоящият иск бил подаден в определения срок, поради което и процесуално допустим.



По делото не е спорно, че ищцовото дружество „ЕВН България Топлофикация“ ЕАД, гр. Пловдив е дружество, притежаващо лиценз за производство и снабдяване с топлинна енергия и в това си качество доставя топлинна енергия за отопление, климатизация и горещо водоснабдяване на потребителите на територията на гр. Пловдив при публично известни Общи условия.

За установяване правата и задълженията на страните по делото са приложени относимите за процесния период Общи условия (ОУ) на договорите за продажба на топлинна енергия за битови нужди от „Топлофикация Пловдив“ ЕАД на потребители в град Пловдив, одобрени с Решение № ОУ-070/17.12.2007 г. на ДКЕВР (приложени на л.57-63). Установи се също, че ОУ на ищцовото дружество са публикувани, съгласно чл. 150, ал. 2 от ЗЕ, в един централен и един местен всекидневник - във вестник „Новинар“ – национален всекидневник и във вестник „Марица“ – ежедневник за гр. Пловдив и региона, от месец декември 2007 г., както и са поместени на интернет страницата на дружеството. Копия от печатните издания са приложени по делото.

Представени са, в отговор на възражението на ответника за липса на облигационна връзка между страните и дадените указания от съда за разпределяне на доказателствената тежест по делото, Договор от 10.06.1994 г. между топлоснабдително предприятие Топлофикация Пловдив Юг ЕООД и упълномощен от общото събрание на жилищна сграда бл. 23, вх. Г, представител, за присъединяване на сградата към топлофикационната мрежа и снабдяване на клиента с топлинна енергия за отопление и БГВ, досежно сградата, в която се намира апартамент на ответника, както и две молби, подавани преди договора за присъединяване, относно подаване на топлоснабдяване към сградата от 1984 г. Представена е и декларация до „Топлофикация – Пловдив – Юг“ ЕАД от И. Й. Д., като собственик на апартамент в ..., че в апартамент му, с общ обем 154 куб.м, към 29.09.2000 г. са изолирани отоплителните тела в помещения – хол, кухня, спалня, детска и баня, като ползва БГВ.

Безспорно между страните е и, че ответникът е собственик на имота, за чието отопление се претендира заплащане на топлоенергия, което се установява от представената по делото справка от Служба по геодезия, картография и кадастър гр. Пловдив за собствениците и носителите на други вещни права за имот от КРНИ, относно самостоятелен обект в сграда с адрес гр. Пловдив, Тракия, бл. 23, вх. Г, ет. 4, ап. 11. От същата е видно, че към датата на справката 19.01.2017 г. имотът е бил записан в кадастралните регистри на името на ответника Н. С. Д. и И. Й. Д., въз основа на Нотариален акт № ..., том ... дело ... от г. издаден от Районен съд Пловдив. По делото е представено копие от Нотариален акт за собственост на жилище, построено от ЖСК, ..., с който Н. Ст. Д. и И. Й. Д. са признати за собственици на апартамент жилищен блок № в жилищен комплекс „Г.“, заедно с 0,613% идеални части от общите части на сградата и от правото на строеж върху държавна земя. В първо съдебно заседание процесуалния представител на ответника заявява, че не оспорва обстоятелството, че ответникът е собственик на имота в процесния период и не оспорва представените от ищеца в изпълнение на указанията на съда описани по-горе доказателства за установяване на правото на собственост на ответника върху имота. По делото, в производството по молба по чл. 83 от ГПК,



са налице твърдения на ответника, че съпругът и е починал, но не са въведени в предмета на делото такива възражения, не са представени доказателства за този факт, нито за датата на смъртта и наследниците му.

В производството по делото са изслушани и приети две съдебно-технически експертизи (СТЕ), изготвени от вещи лица – топлотехници. От поставените въпроси от ищеца към СТЕ, изготвена от вещото лице инж. Б., приета в открито съдебно заседание на 28.06.2017 г., се установява, че за процесния период от 01.11.2012 г. до 30.04.2015 г. абонатната станция, обслужваща сградата в режим на етажна собственост, където се намира процесният имот -, е функционирала, като топломерът в процесната абонатна станция е отчитан ежемесечно, към първо число на месеца. Определянето на технологичните разходи в АС се е извършвало на основание чл. 58, ал. 2, т. 2 - топлотехническо изпитание от Наредба № 16-334 от 06.04.2007 г. за топлоснабдяването, проведено от ТУ София – „Технологии” ЕООД по дог. № 51/21 IV 2006 г. Заявява, че през процесния период имотът на ответника е бил технически топлозахранен, т.е. в имота е имало възможност да се потребява ТЕ за отопление, като проектният отопляем обем на процесния обект възлиза на 154 куб.м. В имота по проект са били инсталирани 4 броя отоплителни тела и една щранг-лира, като същите са демонтирани и свалени, а входящите и изходящите щрангове – закапени, т.е. не се ползва отопление. Освен това, относимо за целия вход, живущите са се отказали от ползване на БГВ, при което и в самата АС не е монтиран топлообменник за БГВ, както и необходимата изискваща работата за добиване на БГВ арматура и управление. В имота на ответника не е имало монтирани ИРУ, защото всички отоплителни тела са били демонтирани, като поради трайното им изключване няма енергия, която да се отчита. За имота на ответника се е начислявала само енергията, отдадена от сградната инсталация. Експерта дава становище, че са спазени изискванията на „Методика за дялово разпределение на топлинната енергия в сгради – етажна собственост – приложение към чл. 61, ал. 1 от Наредба № 16-334 от 06.04.2007 г. за топлоснабдяването, при определянето и.

На въпросите, поставени от ответника, а именно къде в процесната абонатна станция е поставен общият топломер, дали на границата на собственост или не и в случай, че не е, възможно ли е част от количеството ТЕ, отчетено от топломера, да не постъпва към сградната инсталация в сградата, вещото лице дава категоричен отговор, че топломерът в процесната абонатна станция е монтиран на входноизходната магистрала, захранваща абонатната станция от ТЕЦ, т.е. той не е на границата на собственост на СЕС /сграда етажна собственост/. По тази причина от отчетената топлинна енергия се е изваждала енергията за технологични разходи в АС и енергията за БГВ, като получената стойност подлежала на разпределение между потребителите. Становището на експерта е, че не е възможно да се отклонява топлинна енергия, която да не постъпва към сградата, тъй като топломерът е монтиран непосредствено преди топлообменника. Дава в табличен вид размерът на количеството топлоенергия за технологични разходи в абонатната станция. На въпросите на ответника вещото лице отговаря, че в някои етапи от процесния период има известно отклонение от изчислените от експерта съгласно „Методика за дялово разпределение на топлинната енергия в сгради – етажна собственост” – приложение към чл. 61, ал. 1 от Наредбата за топлоснабдяването, количество ТЕ отдадена от



сградната инсталация за имота на ответника и фиксираните във фактурите резултати, което би променило крайната цена за заплащане на ползваната услуга, като стойността, отчетена от ищеца е по-висока. Прилага свои изчисления в табличен вид. В съдебно заседание не дава конкретен отговор каква е причината за разминаването, като заявява, че разликата се явява в периода 2014-2015 г., като основните променливи величини като средната външна температура и денградусите за отчетния период са верни, поради което предполага грешка в изчислението. Поради липса на категоричност е назначена повторна експертизата.

Вещото лице по повторната СТЕ, приета в открито съдебно заседание на 14.09.2017 г., в отговор на поставената задача да определи дали фактурираното количество топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация за имота на ответника, е изчислено правилно, съгласно т. 6.1.1. от „Методика за дялово разпределение на топлинната енергия в сгради – етажна собственост” – приложение към чл. 61, ал. 1 от Наредбата за топлоснабдяването, отговаря, че разпределената ТЕ в СЕС и съответно начислената в имота на ответника, отразени във фактурите, издадени от ищеца, са верни. В мотивната част на заключението, както и в съдебно заседание от 14.09.2017 г. разяснява, че разликата между изчисленията, съобразно Методиката за дялово разпределение на ТЕ в СЕС, приложение към чл. 61 от Наредба за топлоснабдяването, представлява добавка на ТЕ, съгласно т. 6.4.7 от Методиката за дялово разпределение.

И двете вещи лица по допуснатите СТЕ потвърждават, че ищецът е начислявал единствено топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, но не и ТЕ за отопление на имота и такава за БГВ.

По делото е представено от ищеца препис-извлечение от счетоводните книги по сметка на потребител Н.С.Д., ответник по делото, за обект на потребление с ИТН 1909777,, за период от 01.11.2012 г. до 30.04.2015 г., от която е видно, че в счетоводството на ищцовото дружество са отразени 18 броя фактури, издавани ежемесечно, начинаей от фактура № 4700012029 до фактура № 4700909057, които не са издължени. В справката са посочени номерата на фактурите, както и дължимата сума, периода, за който се дължи и начислената лихва за забава по всяка от тях.

Прието е, без възражения на страните, и заключение по допуснати въпроси към съдебно-счетоводна експертиза, което е възприето изцяло от съда, като вещото лице, след изискване и прилагане към заключението си на фактурите, описани в приложената по делото справка от ищеца, определя стойността на топлинната енергия, съгласно посоченото в счетоводните записвания на ищеца, определя също размера на обезщетението за забава, в размер на законната лихва от датата на падежа на всяка една от фактурите до датата на подаване на заявление за издаване на заповед за изпълнение за сумите от съда. Съгласно същото, размерът на задълженията на ответника, осчетоводени от ищеца, е 266,25 лв. главница за периода от 01.11.2012 г. до 30.04.2015 г. и 69,41 лв. лихва за периода от 01.11.2012 г. до 12.07.2016 г. Съгласно приетото заключение задължението за период три години преди подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение - 12.07.2016 г., е в размер на сумата от 166,30 лв. главница, за периода на фактуриране от 01.11.2013 г. до 30.04.2015 г., и 33,62 лв. обезщетение за забава в размер на законната лихва, за периода 01.11.2013 г. – 12.07.2016 г.



Изчислен е и размерът на задължението, съобразно даденото заключение за отдадената топлинна енергия от сградната инсталация, съгласно приетата съдебно-техническа и допълнителна съдебно-техническа експертиза, като определя задължението, съгласно така приетите две експертизи, за период от три години преди подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение, в размер на 161,40 лв. главница за периода от 01.11.2013 г. – 30.04.2015 г. и в размер на 32,87 лв. лихва за периода от 01.11.2013 г. – 12.07.2016 г., и по двете експертизи.

Ответникът не оспорва твърденията на ищеца, че не е заплатила претендираните суми, не е направила възражения за плащане, съответно не е представила доказателства за извършени плащания, не е възразила спрямо редовността на счетоводните книги на ищеца.

При така изложената фактическа обстановка, съдът приема следното от правната страна на спора:

Предявени са обективно кумулативно съединени положителни установителни иски по чл. 422, ал. 1 вр. с чл. 410 ГПК, вр. с чл.79, ал.1, предл. 1 ЗЗД, вр. с чл.149 и чл.150 ЗЕ и по чл. 422, ал. 1 ГПК, вр. с чл.86, ал.1 ЗЗД за съществуване на вземане по договор за продажба на топлинна енергия на потребител/клиент за битови нужди. Производството се развива след подадено възражение от длъжника срещу издадената в полза на ищеца заповед за изпълнение по чл.410 ГПК и съгласно разпоредбата на чл. 422 ГПК за ищеца е налице правен интерес от търсената съдебна защита.

С иска по чл. 422 от ГПК се цели установяване на съществуването на вземане, реализирано по реда на заповедното производство в хипотезите на подадено възражение от страна на длъжника или когато заповедта за изпълнение е връчена на длъжника при условията на чл.47, ал.5 от ГПК или когато съдът е отказал да издаде заповед за изпълнение (чл.415, ал.1 ГПК). В това производство по същество се установява дали вземането съществува и дали е изискуемо.

За уважаването на предявения иск по чл. 422, ал. 1 ГПК вр. 79, ал. 1, предл. 1 ЗЗД ищецът трябва да установи по реда на пълното и главно доказване следните кумулативни предпоставки: възникването, съществуването, изискуемостта и размера на претендираните от него вземания, т.е. наличието на правоотношение между топлопреносното предприятие и ответника като потребител/купувач на топлинна енергия за битови нужди през процесния период; предоставянето от него, респективно използването от ответника на претендираното количество топлинна енергия; стойността на топлинната енергия и изискуемостта на вземането.

При установяване на тези обстоятелства в тежест на ответника, съгласно чл.154, ал.1 от ГПК, е да докаже недължимост на претендираните суми (главница и/или обезщетение за забавено плащане) изцяло или отчасти, като установи изпълнение на задълженията си по договора или да докаже наличието на правоогасяващи, правоизключващи, правоунищожавачи или правоотлагачи факти и обстоятелства.

Първият спорен въпрос, с оглед възраженията на ответника в отговора на исковата молба, е дали между страните съществува облигационно правоотношение във връзка с



продажба на топлинна енергия, по силата на което ответника се явява потребител на топлинна енергия за битови нужди и като такъв дължи заплащане на същата.

Съгласно нормата на чл. 153, ал. 1 от Закона за енергетиката /ЗЕ/, която действа в процесния период и към настоящия момент, всички собственици и титуляри на вещно право на ползване в сграда - етажна собственост, присъединени към абонатна станция или към нейно самостоятелно отклонение, са потребители/клиенти на топлинна енергия и са длъжни да монтират средства за дялово разпределение по чл. 140, ал. 1, т. 2 ЗЕ на отоплителните тела в имотите си и да заплащат цена за топлинна енергия при условията и по реда, определени в съответната наредба по чл. 36, ал. 3. Съгласно ал. 6 на цитирания чл. 153 от ЗЕ, клиентите в сграда - етажна собственост, които прекратят топлоподаването към отоплителните тела в имотите си, остават клиенти на топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация и от отоплителните тела в общите части на сградата. За да бъде изгубено качеството на потребител на топлинна енергия, е необходимо собствениците, притежаващи най-малко две трети от собствеността в сградата - етажна собственост, присъединени към абонатна станция или към нейно самостоятелно отклонение, да декларират писмено пред топлопреносното предприятие, че не желаят да бъдат клиенти на топлинна енергия за отопление и/или за горещо водоснабдяване и да поискат прекратяване на топлоснабдяването за отопление и/или горещо водоснабдяване от тази абонатна станция или от нейното самостоятелно отклонение, като се смятат за потребители (клиенти) на топлинна енергия до датата на прекратяване на топлоснабдяването.

Съгласно чл. 150, ал. 1 ЗЕ продажбата на топлинна енергия от топлопреносното предприятие на клиенти на топлинна енергия за битови нужди се осъществява при публично известни общи условия, предложени от топлопреносното предприятие и одобрени от КЕВР, в които се определят правата и задълженията на топлопреносното предприятие и на клиентите; редът за измерване, отчитане, разпределение и заплащане на количеството топлинна енергия; отговорността при неизпълнение на задълженията; условията и редът за включване, прекъсване и прекратяване на топлоснабдяването и пр. Теплопреносните предприятия задължително публикуват одобрените от комисията общи условия най-малко в един централен и в един местен всекидневник в градовете с битово топлоснабдяване, което бе доказано от ищеца в настоящото производство. Общите условия влизат в сила 30 дни след първото им публикуване, без да е необходимо изрично писмено приемане от клиентите (ал.2). В ал. 3 на същата разпоредба е предвидено, че в срок до 30 дни след влизането в сила на общите условия клиентите, които не са съгласни с тях, имат право да внесат в съответното топлопреносно предприятие заявление, в което да предложат специални условия. Предложените от клиентите и приети от топлопреносните предприятия специални условия се отразяват в писмени допълнителни споразумения.

Посочената нормативна уредба и анализът на същата водят до извода, че не съществува задължение за сключване на изрични писмени договори между топлопреносното предприятие и отделните потребители на топлинна енергия за битови нужди или изрично приемане на общите условия от последните като условие за възникване на облигационно отношение във връзка с



продажбата на топлинна енергия. Фактът на притежаване на правото на собственост върху самостоятелен обект в сграда - апартамент, находящ се в топлоснабдена сграда - етажна собственост, е достатъчен, за да направи собственика потребител (клиент) на топлинна енергия за битови нужди и за възникването на облигационно правоотношение във връзка с продажба на топлинна енергия. Следователно това правоотношение възниква по силата на самия закон и Общите условия и обвързва потребителя с въведените в тях права и задължения. Общите условия са задължителни и за заварените купувачи и имат силата на сключен договор между тях и енергийното предприятие.

По делото се установи, от представения нотариален акт за собственост на жилище, построено от ЖСК от 23.12.1982 г., както и от приетата справка от СГКК Пловдив, че ответникът Н. Д. е придобила имота в режим на СИО заедно със съпруга си И. Д., като задължена за заплащане на топлинната енергия остава ответника.

Установи се също, че притежавания от ответника апартамент се намира в гр. Пловдив,, в сграда-етажна собственост, включена към топлопреносната мрежа, още към 1984 г., като с оглед актуалната към 1994 г. нормативна уредба е бил сключен и писмен договор между представител на общото събрание на етажната собственост в жилищната сграда и „Топлофикация Пловдив Юг“ ЕООД. За процесния период сградата е била включена към топлопреносната мрежа на „ЕВН България Топлофикация“ ЕАД и обслужвана от абонатна станция, която за процесния период е функционирала, съгласно приетото заключение на СТЕ, което в тази му част съдът приема изцяло, поради което, съгласно чл. 153, ал. 1 от ЗЕ, в процесния период ответникът е бил потребител/клиент на ТЕ. По делото не са ангажирани доказателства собственикът да е упражнил правата си по чл. 150, ал. 3 от ЗЕ, поради което съдът приема, че в отношенията между страните са били приложими действащите за процесния период Общи условия на договорите за продажба на топлинна енергия за битови нужди от „ЕВН България Топлофикация“ ЕАД на потребители в гр. Пловдив, одобрени с Решение № ОУ-070/17.12.2007 г. на ДКЕВР. Посочените Общи условия уреждат взаимоотношенията относно продажбата на топлинна енергия за битови нужди между ищцовото дружество, наричано за краткост „продавач“ и всички потребители/клиенти на топлинна енергия за битови нужди, наричани за краткост „купувач/и“, присъединени към топлоснабдителната мрежа на територията на гр. Пловдив и са издадени на основание чл. 150 от ЗЕ. Предвид изложеното съдът приема, че по силата на закона между ответника, като собственик на топлоснабден имот и ищцовото дружество е било налице облигационно правоотношение, възникнало от неформален договор за продажба на топлинна енергия за битови нужди, чието съдържание е установено в Общите условия, като отношенията им в процесния период се регулират от ЗЕ и Наредба № 16-334 от 06.04.2007 г. за топлоснабдяването.

При установеното наличие на облигационно правоотношение между ответника и ищцовото дружество за процесния период следва да бъде установено наличието или липсата на доставяна до процесния имот топлинна енергия и нейната стойност.

Съгласно разпоредбата на чл.140а от ЗЕ общото консумирано количество топлинна енергия в сграда - етажна собственост, присъединена към една абонатна станция или към нейно



самостоятелно отклонение, се разпределя за горещо водоснабдяване и за отопление. Според чл. 142, ал. 2 от ЗЕ, топлинната енергия за отопление на сграда - етажна собственост, се разделя на топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, топлинна енергия за отопление на общите части и топлинна енергия за отопление на имотите, като топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация и тази за отопление на общите части, се разпределя между всички потребители пропорционално на отопляемия обем на отделните имоти по проект (чл. 143, ал. 5 и чл. 145, ал. 3 ЗЕ). Съгласно легалната дефиниция в § 1, т. 38 ЗЕ, „отопляем обем на имот“ включва обема на всички собствени и/или ползвани от абоната помещения и съответните припадащи се части от общите части на сградата, предвидени за отопление по проект.

Количеството топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, зависи не от потребеното количество топлинна енергия в отделните имоти, а от вида и топлофизичните особености на сградата, на отоплителната инсталация и др. фактори. Сградната инсталация е обща етажна собственост - чл. 140, ал. 3 от ЗЕ и чл. 38, ал. 1 от ЗС, и чрез нея се затоплят не само индивидуалните имоти, но и ограждащите стени на имотите, подове, тавани и пр., т.е. налице е топлообмен, в резултат на който се повишава температурата в цялата сграда. Ето защо всички собственици на имоти, находящи се в сграда - етажна собственост, следва да участват в разпределението на отдадената от сградната инсталация топлинна енергия, която се явява реално енергийно потребление и да заплащат същата съразмерно на обема на отопляемите обекти по проект. В случаите на чл. 153, ал. 6 от ЗЕ, в които потребители (клиенти) в сграда - етажна собственост прекратят топлоподаването към отоплителните тела в имотите си, същите остават потребители (клиенти) на топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация и от отоплителните тела в общите части на сградата. В този смисъл е и решение № 5 от 22.04.2010 г. по конституционно дело № 15/2009 г. на КС /обн. ДВ, бр.34 от 04.05.2010 г./.

В настоящия случай, видно от заключението на вещото лице по приетата СТЕ, както и от издадените фактури от ищеца, за процесния имот е начислявана единствено топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, поради което за съответния период се дължат суми само за тази ТЕ. Не се спори и се установя от същото заключение, че инсталираните в имота четири радиатора и една щранг лира са демонтирани и отстранени, а изходящите и входящи щрангове закапени, т.е. не се ползва отопление. В целия вход на сградата, където се намира апартамента на ответника, не се ползва и БГВ. Вещото лице не открива нарушение при годността на уредите, или отчитането на подадената към сградата топлоенергия, като становището му е, че не е възможно отклоняване на енергия, която се отчита към сградата. За имота на ответника се начислява само енергията, отдадена от сградната инсталация, като, според СТЕ са спазени изискванията на Методика за дялово разпределение на топлинната енергия в сгради – етажна собственост, приложение към чл. 61, ал. 1 от Наредба № 16-334 от 06.04.2007 г. за топлоснабдяването. Според СТЕ реално отдаденото количество топлинна енергия от сградната инсталация се определя по посочената методика за дялово разпределение на топлинната енергия в сгради етажна собственост. И двамата експерти дават заключение, че е спазена методиката при отчитане на отдадената ТЕ. Разликата в становищата на двамата експерти е дели следва да се добави и ТЕ, съгласно т. 6.4.7 от Методиката за дялово разпределение, към



така получените стойности, което е направено и от ищеца при фактуриране на енергията. Становището на повторната СТЕ е, че следва да бъде добавена тази енергия, която се явява и разликата между изчисленията по Методиката за дялово разпределение и посоченото във фактурите количество ТЕ, като тези стойности са минимални. След приемане на експертизите е направено изменение на исковата претенция, като ищецът е намалил размера на претендираната от него сума, като поддържаната искова претенция е в размер, който отговаря на определеното количество без тази добавка, като в останалата част, до пълния предявен размер, е направен отказ от иска. Ето защо и безпредметно за разрешаване на настоящия спор се явява обсъждане на това дали такава добавка на топлинна енергия е дължима, съгласно т. 6.4.7 от Методиката за дялово разпределение. Съгласно приетите заключения по СТЕ се установява, че начислената топлинна енергия е определена съгласно действащата нормативна уредба, използвани са реални показатели при ежемесечно отчитане на доставената в сградата топлинна енергия, правилно се отчислявани и технологичните разходи на абонатната станция и разходите за БГВ, като енергията, отдадена от сградната инсталация, е определена според действащата методика за дялово разпределение към Наредба № 16-334 от 06.04.2007 г. за топлоснабдяването. Или спазени са редът, техническите условия за топлоснабдяване и изчисляване на дяловото разпределение при отдадената от сградната инсталация ТЕ в сградата – етажна собственост.

Основно възражение на ответника по делото е, че съгласно действащото в страната законодателство не се отчитат стойности на реално използвана енергия от потребителя, при отчитане на топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация, тъй като методиката за дялово разпределение се основава на отопляем обем по проект за обекта. Това, според него, е в противоречие с правото на ЕС, в частност на чл. 13, ал. 2 от Директива 2006/32/ЕО. Освен това твърди, че доколкото в притежавания обект не се потребява топлинна енергия за отопление или битово горещо водоснабдяване, то енергията, заплащане на която се претендира от ищеца, представлява непоискана доставка на топлинна енергия, поради което не дължи заплащането и, с оглед действащото право на ЕС, по-конкретно чл. 27 от Директива 2011/83/ЕС. Тъй като правото на ЕС се прилага с приоритет над нормите на националния ЗЕ от съда при противоречие между тях, ответникът е поискал от РС Асеновград да направи преюдициално запитване към Съда на Европейския съюз.

Доколкото тълкуването на посочените норми на Общностното право е от значение за правилното прилагане на закона при решаване на настоящото дело, а съдът е длъжен да прилага правото на Европейския съюз в неговата цялост и да не прилага разпоредби на националното законодателство, които му противоречат, включително тълкувателни актове със задължителен характер във връзка с прилагането им, е отправено преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз.

По така направеното искане от РС Асеновград в Съда на Европейския съюз е образувано преюдициално дело С-708/17, съединено с преюдициално дело С-725/17, образувано по направено искане от РС София, за произнасяне с общо решение. Прието е, че част от искането на РС Асеновград по същество е да се установи дали член 13, параграф 2 от Директива 2006/32 и член 10, параграф 1 от Директива 2012/27 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



НАЦИОНАЛЕН
ИНСТИТУТ НА
ПРАВОСЪДИЕТО



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

национална правна уредба, която предвижда, че в сградите в режим на етажна собственост сметките за топлинна енергия за сградната инсталация се изготвят за всеки етажнен собственик пропорционално на отопляемия обем на неговия апартамент. Искането е обусловено от твърдението за несъвместимост на този метод на фактуриране с правото на Съюза, направено от ответника, тъй като този метод не позволява по отношение на всеки обитател на сграда - етажна собственост, да се определи какво е реално потребеното количество топлинна енергия, отдадено от сградната инсталация, която преминава през апартамента му. Според ответника Директиви 2006/32 и 2012/27 задължават доставчиците на енергия да фактурират на крайния клиент само действително потребените от него количества, което изключва възможността сметките да се изчисляват пропорционално на отопляемия обем на съответния апартамент.

Съдът на Европейския съюз, четвърти състав, посочва в мотивите на решението си, че нито от текстовете на член 13, параграф 2 от Директива 2006/32 и член 10, параграф 1 от Директива 2012/27, нито от общия разум и целта на правната уредба, от която са част тези разпоредби, следва, че те налагат подобно задължение. Съдът разяснява, че, както се посочва в член 1 от всяка от тях, Директиви 2006/32 и 2012/27 имат за цел да способстват за по-добра енергийна ефективност, като за постигането на тази цел се изисква участието на цялата енергийна верига – от производителя на енергията до крайния клиент, който я консумира. За изпълнение на тази цел – стимулиране на ефективността при крайното потребление на енергия в държавите членки, сочи, че следва да се даде възможност на крайните потребители да бъдат по-добре информирани при вземането на решения, относно индивидуалното си потребление на енергия, а държавите членки да гарантират, че когато е уместно, сметките ще се изготвят въз основа на реалното енергийно потребление. Конкретно за енергия, отдадена от сградна инсталация в сгради етажна собственост, Съдът отчита, че може да е трудно и дори невъзможно да се определи с точност количеството топлоенергия, отдадено от тази инсталация във всеки апартамент. Пояснява, че всъщност това количество топлоенергия включва не само топлоенергията, отдавана вътре в съответния апартамент от физическите компоненти на сградната инсталация като топлопроводите и тръбите, които минават през този апартамент, но и топлообмена между отопляваните и неотопляваните обекти. В този смисъл отделните апартаменти в сградите в режим на етажна собственост не са топлинно независими, тъй като топлината циркулира между отопляваните и по-малко отопляваните или съвсем неотопляваните помещения, поради което е технически трудно да се определи точното индивидуално потребление на всеки обитател на съответната сграда - етажна собственост, що се отнася до топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация.

С решението си по съединени дела C-708/17 и C-725/17 от 05.12.2019 г. Съдът на Европейския съюз (четвърти състав) постановява, че чл. 13, параграф 2 от Директива 2006/32 и член 10, параграф 1 от Директива 2012/27 трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, която предвижда, че в сградите в режим на етажна собственост сметките за топлинна енергия за сградната инсталация се изготвят за всеки собственик на апартамент в сградата пропорционално на отопляемия обем на неговия апартамент.



Поради това и настоящият състав приема за неоснователно възражението на ответника, че не дължи заплащане на топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, тъй като е отчетена съгласно национална норма, която противоречи на правото на ЕС за отчитане на реалното потребление на енергия.

Второто възражение на ответника, оповаващо се на първичното право на ЕС, е за недължимост на заплащане на топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, тъй като представлява непоискана доставка, съгласно европейското законодателство.

Съгласно цитирания ЗЕ, чл. 153, ответникът, като собственик на обект в сграда - етажна собственост, независимо от факта, че е прекратил топлоподаването към отоплителните тела в имота си, остава клиент на топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация. Доколкото законодателят регламентира доставката на топлинна енергия в сгради под режим на етажна собственост като услуга, която се ползва от етажната собственост, макар последната да е неперсонифицирана, за отношенията в енергетиката има характер на колективен субект, самостоятелен потребител на услуга „доставка на централно отопление”.

Законът за защита на потребителите, в сила от 10.06.2006 г., е приет след така наложената уредба от ЗЕ, като изрично забранява доставката на централно отопление без искане на потребителя. Съгласно нормите му непоискана доставка е тази, при която доставчикът предоставя характеризиращата договора престация на потребител, без той да е изразил съгласие за това. Именно поради това законът, в чл. 62, ал. 2 от ЗЗП, постановява, че непоръчаната от потребителя доставка на централно отопление не поражда за потребителя задължение за плащане. С Тълкувателно решение № 2 от 25.05.2017 г. по тълкувателно дело № 2 / 2016 г. на Върховен касационен съд, ОСГК, се приема, че „законодателното решение не е в колизия, а е в унисон с уредбата на отношенията в топлоенергетиката към този момент, защото чл. 133, ал. 2 ЗЕ (в редакция след измененията ДВ бр.30/2006 г.) изисква решение на общото събрание на етажните собственици за присъединяването на сградата към топлопреносната мрежа.” Поради това се сочи, че няма как да се стигне до приложение на параграф 1 от ДР на ЗЗП при прилагане на нормите от ЗЕ. С решението си по тълкувателно дело № 2/2016 г. ОСГК на ВКС постановява, че за отношенията, възникващи при доставяне на топлинна енергия за битови нужди в сграда – етажна собственост, се прилагат разпоредбите на Закона за енергетиката, които не противоречат на разпоредбата на чл. 62 във връзка с параграф 1 от Допълнителните разпоредби на Закона за защита на потребителите.

Разпоредбите на ЗЗП, в частност чл. 62 от ЗЗП, са приети с цел транспониране в националното законодателство на разпоредбите на Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011г. относно правата на потребителите. Съгласно чл. 27 от Директива 2011/83 потребителят е освободен от задължението за насрещна престация в случай на непоръчана доставка на стоки, вода, газ, електрическа енергия, централно отопление или цифрово съдържание или предоставяне на услуга, която не е поръчана, в нарушение на член 5, параграф 5 и точка 29 от приложение I към Директива 2005/29. В тези случаи липсата на отговор от страна на потребителя, след такава непоръчана доставка или предоставяне на услуга,



не представлява израз на съгласие. Тази практика е обявена за нелоялна търговска практика, забранена от Директива 2005/29, с оглед съображение 60 от Директива 2011/83.

Доколкото европейското право има примат над националното е отправено искане за тълкуване на правото на ЕС до Съда на Европейския съюз, за да се установи дали потребителят черпи от чл. 27 от Директива 2011/83 правото да не заплаща цената за доставената му топлинна енергия, която не е поискал лично.

С постановеното решение на Съда на Европейския съюз по отправеното от РС Асеновград преюдициално запитване на първо място е дадено указание за съобразяване на действието във времето на разпоредбата на чл. 27 от Директива 2011/83. Директивата съдържа изрична разпоредба, която определя действието и във времето, като чл. 28, параграф 2 от Директивата предвижда, че разпоредбите и се прилагат за договори, сключени след 13 юни 2014 г. Поради това в настоящия спор ответникът не може да се позове на прякото действие на разпоредбата на чл. 27 от Директива 2011/83, тъй като договорът, който го обвързва, е с дата преди 2014 г.

Въпреки това, следва да се вземе предвид официалното тълкуване на разпоредбата на чл. 27 от Директива 2011/83, направено от Съда на Европейския съюз, доколкото същата е реципирана в приложимото действащо национално право. Съдът приема, че от разпоредбите на чл. 153 от ЗЕ следва, че доставката на отопление с сграда-етажна собственост е в резултат на искане, направено за сметка на всички етажни собственици, в съответствие с предвидените в националното право особени правила за етажната собственост, като всеки собственик на обект в тази сграда е длъжен да изпълнява взетите решения на общото събрание на собствениците на сградата. При тези условия подаване на топлинна енергия за сградната инсталация, а оттам и за общите части на сграда-етажна собственост, което се извършва вследствие на взето решение на общото събрание на етажната собственост за присъединяване на сградата към централно отопление, не може да се смята за непоръчана доставка на топлинна енергия, по смисъла на цитирания чл. 27 на Директива 2011/83.

Така с решението си по съединени дела C-708/17 и C-725/17 от 05.12.2019 г. Съдът на Европейския съюз (четвърти състав) постановява, че чл. 27 от Директива 2011/83 във връзка с член 5, параграфи 1 и 5 от Директива 2005/29 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба, която предвижда, че собствениците на апартамент в сграда - етажна собственост, присъединена към система за централно отопление, са длъжни да участват в разходите за топлинна енергия за общите части на сградата и за сградната инсталация, въпреки че индивидуално не са поръчвали доставката на отопление и не го използват в своя апартамент.

С оглед така даденото задължително тълкуване на правото на ЕС, съдът приема неоснователно и възражението на ответника, че не дължи заплащане на доставената топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация на сградата, в която притежава собственост, тъй като не е поръчал индивидуално доставката и.

Ответникът своевременно, с отговора на исковата молба, е направил и възражение за изтичане на тригодишна давност за част от задължението – за периода от 01.11.2012 г. до 30.04.2013 г. С направеното изменение на иска, допуснато в съдебно заседание на 13.02.2020 г.,



е свързан направеният частичен отказ от иска, за периода на погасяване по давност на задължението. Прекратено е, на основание чл. 233 от ГПК, производството по отношение на предявения иск за установяване на главница в размер на 104,85 лева за периода от 01.11.2012 г. – 30.04.2013 г., както и обезщетение за забавено плащане на главницата, в размер на законната лихва, за периода 01.01.2013 г. – 30.04.2013 г., в размер на 31,90 лева, съгласно приетото заключение на вещото лице за размера на задълженията за този период. Ето защо възражението не следва да бъде обсъждано по същество, доколкото направеният отказ от иска касае периода от исковите претенции, за които е направено възражение за погасяването им по давност.

Ответникът, в становището си по същество, прави и възражение за неоснователност на исковата претенция изцяло, тъй като с допуснато изменение на иска в съдебно заседание на 13.02.2020 г., счита, че исковата претенция се явява различна по основание и размер от първоначално предявената, поради това, че се променя размера на паричната претенция, количество ТЕ и периода, за който се претендират. Според него е неприложимо правилото на чл. 214 от ГПК в производството по предявен иск с правно основание чл. 422 от ГПК, тъй като с приложението му искът се явява предявен на основание различно, от основанието, на което е уважено заявлението в заповедното производство с издадената заповед за изпълнение, а съдебната практика сочи, че следва да има идентичност между претенцията в заповедното и исковото производство.

Предметът на делото по иск, предявен по реда на чл. 422 от ГПК е установяване съществуването на изискуемо вземане, за което е издадена заповед за изпълнение. С решението по установителния иск се формира сила на пресъдено нещо относно съществуване на вземането, като с изпълнителна сила се ползва заповедта за изпълнение. Предпоставка за допустимостта на иска по чл. 422 от ГПК е наличие на заповед за изпълнение за вземането. Действително, от естеството на иска се налага извода, че основанието на претенцията в исковото производство следва да е идентична с тази, която е заявена в заповедното производство. В противен случай производството би било недопустимо и следва да бъде прекратено, а не исковата претенция отхвърлена. Това не означава, че не може предмет на установителния иск да бъде част от претенцията в заповедното производство, дали при първоначалното завеждане на иска, или при последващо изменение, като това следва и от разпоредбите на чл. 413 и чл. 414 от ГПК, според които както длъжникът може да възрази срещу част от претенцията в заповедното производство, така и съдът да уважи част от нея. Няма законово изискване, нито следва от целта и разума на закона, че предметът на иска по чл. 422 от ГПК следва да преповтаря изцяло заповедта за изпълнение, издадена от заповедния съд, нито, че са неприложими общите разпоредби за иския процес, включително относно изменение на иска, с изключени на изменение на основанието, поради посочената по-горе специфика на предмета на иска. В този смисъл и задължителното указание в Тълкувателно решение № 4 от 18.06.2014 г. по тълк. д. № 4 / 2013 г. на Върховен касационен съд, ОСГТК. Нещо повече, целта на заповедното производство, едно своеобразно продължение на което е производството по реда на чл. 422 от ГПК, аргумент за което е и фикцията за датата на завеждане на иска, е да се реализират по облекчен ред правата на кредитора. Кредиторът не



може да бъде поставян в по-неблагоприятно положение при инициране на заповедно производство, отколкото ако бе завел осъдителна претенция по общия ред.

Доколкото се претендира, както в заповедното производство, така и в исковото, заплащане на ТЕ, въз основа на договор за доставка на ТЕ при ОУ между страните, при който се касае за периодични доставки, то размерът на исковата претенция е обвързан с период, който е част от индивидуализацията на вземането, обуславяща допустимостта на иска. Направено е възражение за погасяване по давност на част от задължението, за определен период от исковата претенция, като именно за този период е направен и отказът от иска за заплащане на доставена ТЕ, свързан с изменението на размера на исковата претенция. Ако бе разгледано по същество направеното правопогасяващо възражение от ответника и то се приеме за основателно, би се стигнало отново до същия резултат, а не до изцяло отхвърляне на иска, тъй като самото възражение е направено за част от него. Доколкото се намалява само размерът на претенцията за останалия период, то не се касае до промяна на основанието на иска, което си остава същото - неизпълнение на задължение за заплащане на доставка по съществуващ договор при ОУ между страните при фиксирани цени, и неминуемо цената на иска е свързана с количеството доставена енергия. Поради това и неоснователно е възражението, че изменението на размера на иска води до изменение на основанието, щом се засяга количеството доставена енергия.

Поради изложеното съдът приема, че ответникът дължи заплащане на ищеца на така установеното със СТЕ количество доставена топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация. Стойността и е определена от приетото без възражение на страните и възприето изцяло от съда заключение на вещото лице А.а. След допуснатото изменение на размера на исковата претенция, стойността на отдадената топлинна енергия изцяло съвпада с посочената стойност в заключението на вещото лице. Ето защо и съдът приема, че е установен безспорно и размерът на дължимата сума за заплащане на потребената топлинна енергия, а именно главница в размер на 161,40 лева, представляваща стойността на доставената топлинна енергия за периода 01.11.2013 г. – 30.04.2015 г.

Не се твърди и не се представят доказателства за заплащане на задълженията от страна на ответника, поради което и съдът приема, че задължението на ответника към топлопреносното предприятие за заплащане на количеството топлинна енергия, отдадена от сградната инсталация, е установено по основание и по размер. В полза на ищеца е възникнало вземане за плащане на цена за топлинна енергия за процесния период и в размера, посочен в заключението на приетата съдебно-счетоводна експертиза, съвпадащ с исковата претенция.

Ето защо за сумата от 161,40 лева, представляваща стойността на доставената топлинна енергия за периода 01.11.2013 г. – 30.04.2015 г., следва да бъде уважен предявеният установителен иск по чл. 422, ал. 1 вр. с чл. 410 ГПК, вр. с чл.79, ал.1, предл. 1 ЗЗД.

С исковата молба ищецът е поискал установяването на присъдената от заповедния съд законна лихва върху главницата, т.е. въвел е в предмета на делото и това вземане, поради което, с оглед уважаването на установителния иск за главницата, следва да се уважи и искането за установяване на законната лихва върху нея за претендирания период - от датата на подаване на заявлението по чл.410 от ГПК в съда – 12.07.2016 г. до окончателното ѝ изплащане.



В Общите условия на договорите за продажба на топлинна енергия за битови нужди от „ЕВН България Топлофикация“ ЕАД са определени редът и срокът, по който потребителите/клиентите на ТЕ са длъжни да заплащат месечните дължими суми за ТЕ. Съгласно чл. 34, ал. 1 от ОУ купувачите са длъжни да заплащат месечните дължими суми за топлинна енергия в 30-дневен срок след изтичане на периода, за който се отнасят. След изтичане на срока купувачът изпада в забава и дължи заплащане на законна лихва върху начислената цена, чийто размер за исковия период е определен от вещото лице на 32,87 лева обезщетение за забавено плащане, в размер на законната лихва върху главницата, за периода 01.11.2013 г. – 11.07.2016 г.

Със заявлението за издаване на заповед за изпълнение заявител-ищец в настоящото производство е претендирал и лихва за забава по чл. 86, ал. 1 от ЗЗД върху главницата, която, след изменението на иска е в размер на сумата от 32,87 лв., представляваща обезщетение за забавено плащане на главница от 161,40 лв., в размер на законната лихва, за периода 01.11.2013 г. – 11.07.2016 г. Основателността на иска по чл. 86, ал. 1 от ЗЗД предполага наличие на главен дълг и забава в погасяването му. Моментът на забавата в случая се определя съобразно обвързващите страните общи условия, съгласно които купувачите са длъжни да заплащат месечните дължими суми за топлинна енергия в 30 - дневен срок след изтичане на периода, за който се отнасят, след което изпадат в забава и на основание чл. 86, ал. 1 от ЗЗД се начислява законна лихва върху задължението. В настоящия случай, с оглед неизпълнение на главното задължение и приетото заключение на вещото лице за установяване на размера на претенцията, е в размер на 32,87 лв., за периода 01.11.2013 г. – 11.07.2016 г. Тъй като така установения размер съвпада изцяло с исковата претенция, следва да бъде уважен предявеният установителен иск по чл. 422, ал. 1 вр. с чл. 410 ГПК вр. с чл.86, ал.1 от ЗЗД.

По отношение на разноските:

Съгласно т.12 от Тълкувателно решение № 4/2013 г. от 18.06.2014 г. по т.д. № 4/2013 г. на ОСГТК на ВКС, съдът, който разглежда иска, предявен по реда на чл. 422, респ. чл. 415, ал. 1 ГПК, следва да се произнесе за дължимостта на разноските, направени и в заповедното производство, като съобразно изхода на спора разпредели отговорността за разноските както в исковото, така и в заповедното производство.

Съгласно Решение на Съда на Европейския съюз по съединени преюдициални дела С-708/17 и С-725/17, с оглед това, че за страните по преюдициалното дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващите юрисдикции, последните следва да се произнесат по съдебните разноски. Ето защо, съобразно изхода на спора в настоящото производство, съдът следва да се произнесе и по сторените разноски в производството по преюдициалното запитване.

Право на разноски имат и двете страни – ищецът съобразно уважената част от иска, на осн. чл. 78, ал. 1 от ГПК, а ответникът, съобразно прекратената част от него, на осн. 78, ал. 4 от ГПК. Както ищецът, така и ответникът са представили списъци на разноските, по чл. 80 от ГПК.

Ищецът претендира заплащане на разноски в заповедното производство, които са присъдени със заповедта в размер на 325 лв., разноски в исковото производство за заплащане на



ДТ и възнаграждения на вещи лица, в размер на общо 775 лв., за заплащането на които има представени доказателства по делото и претендира определяне на възнаграждение за юрисконсулт в размер на 300 лв., на осн. чл. 78, ал. 8 от ГПК. Исковата молба е била подадена от юрисконсулт, по делото ищецът е представляван от такъв, поради което следва да бъде определено възнаграждение в размер на 300 лв., съобразно чл. 78, ал. 8 ГПК, във вр. с чл. 37 ЗПП във вр. с чл. 25, ал. 1 и ал. 2 от НЗПП. Общо разноските на ищеца в исковото производство, ведно с определеното възнаграждение за юрисконсулт, възлизат на 1075 лв., а ведно със сторените пред заповедния съд са общо 1400 лв.

Претендират се и направени разноски пред Съда на Европейски съюз за нощувки, дневни и пътни, в размер на 4098,78 лв., за двама командировани процесуални представители, като разходите са направени от „ЕВН Център за услуги” ЕООД, по твърдения на процесуалния представител на ищеца, въз основа на договор за услуги, сключен между това дружество и ищеца. За да бъдат присъдени разноски в настоящото производство следва да бъдат представени доказателства, от които да е безспорно установено, че такива реално са направени, направени са от страната, както и техния размер. По делото, ведно с втори списък на разноските, представен в последно съдебно заседание от ищеца, се представят Договор за услуги от 01.10.2011 г. между ищеца „ЕВН България Топлофикация” ЕАД и „ЕВН Център за услуги” ЕООД, с който ищецът, като възложител, възлага на „ЕВН Център за услуги” ЕООД извършване на изброени в договора услуги, включително услуги по правни, регулаторни и корпоративни въпроси, срещу възнаграждение. Договорът не е представен в цялост, доколкото обхвата и съдържанието на всяка от услугите, посочени в него, са описани в отделни приложения, представляващи неразделна част от договора, съгласно чл. 2.2 от него. Така не може да се направи категоричен извод, че направени разходи от изпълнителя по договора, във връзка с извършване на услугите, подлежат на възстановяване от възложителя. Не се представят и доказателства за реално направени разходи от ищеца за възнаграждение по този договор, във връзка с настоящото производство и направеното по него преюдициално запитване. Ето защо, доколкото не се представят пред настоящата инстанция доказателства за реално направени разноски от ищеца в производството по преюдициалното запитване, такива в настоящото производство не следва да бъдат присъждани.

Така от направените в заповедното и настоящото производство разноски от ищеца в размер на 1400 лв. следва да се присъдят по съразмерност с уважената част от иска разноски от 821,64 лв.

Ответникът е направил разноски в настоящото производство в размер на 70 лв. за възнаграждение на вещо лице. Съответно на прекратената част от иска му се дължи възстановяване от ищеца на сумата от 28,92 лв.

По съразмерност и компенсация следва да бъдат присъдени в полза на ищеца разноски в размер на 792,72 лв.

Пълномощникът на ответника адв. Б. моли да и бъде определено възнаграждение, на осн. чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА в посочени уговорени размери. По делото липсва представен договор за правна защита, в който да има уговорени възнаграждения. Всъщност има представен договор



само между ответника и Адвокатско дружество „Кавръкова, Д.‒, гр. Пловдив, представлявано от адв. Д.. Поради това и липсва основание за присъждане на възнаграждение от съда в полза на адв. Б., липсват и доказателства тя да е извършила всички процесуални действия, изброени в списъка.

Чл. 38, ал. 1 от ЗА предвижда възможност за оказване на безплатна адвокатска помощ и съдействие за три отделни категории лица. От съдържанието на представения договор за правна защита и съдействие между ответника и адвокатското дружество не може да се обоснове извод коя от трите хипотези за безплатно оказване на адвокатска помощ е налице. Доколкото обаче в съдебно заседание е представен списък на разноските, с който е запознат ищеца, където е посочена точка втора от цитирания текст, която визира материално затруднени лица, като възражение относно основанието за осъществяване на безплатната адвокатска помощ от страна на ищеца не е направено, то съдът счита, че следва да бъде определено възнаграждение в полза на адвокатското дружество. Съгласно чл. 38, ал. 2 от ЗА, при осъществена безплатна правна помощ, когато в съответното исково производство насрещната страна е осъдена за разноси, адвокатът има право на адвокатско възнаграждение. Съдът определя възнаграждение в размер не по-нисък от предвидения в наредбата по чл. 36, ал. 2 от ЗА, и осъжда насрещната страна да го заплати. Съгласно чл. 7, ал. 2, т. 1 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения следва да се определи възнаграждение в размер на 300 лв., а съгласно ал. 8 на същия текст още 500 лв. за явяване на представител на дружеството в повече от две съдебни заседания, общо 800 лв. Съдът счита, че не следва да бъде определяно възнаграждение на осн. чл. 9, ал. 5 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, тъй като посочената разпоредба е приложима в случай, когато адвокатът е изготвил искане за преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, но без да е осъществено процесуално представителство на страната по делото, какъвто не е настоящия случай, видно от приложените към делото доказателства.

Доколкото искане за присъждане на адвокатско възнаграждение е направено още в отговора на исковата молба, макар да е поискано такова в полза на ответника, следва да бъде уважено, като се присъди, съразмерно прекратената част от иска, в полза на адвокатското дружество. Ето защо следва ищецът да бъде осъден да заплати на Адвокатско дружество „Кавръкова, Деков” сумата от 330,50 лв. адвокатско възнаграждение за предоставена безплатна правна помощ по Договор за правна защита и съдействие, съразмерно с прекратената част от иска.

Водим от горното, съдът

РЕШИ:

ПРИЗНАВА за установено, че Н.С.Д., ЕГН ***** от гр.*****, дължи на “ЕВН БЪЛГАРИЯ ТОПЛОФИКАЦИЯ” ЕАД, ЕИК 115016602 със седалище и адрес на управление гр. Пловдив, ул. „Христо Г. Данов” № 37, сумата от 161,40 лева (сто шестдесет и един лева и четиридесет стотинки) главница, представляваща стойност на топлинна енергия, доставена за периода от 01.11.2013 г. до 30.04.2015 г., по партида на Н.С.Д. с клиентски №



1010222896, отнасящ се за обект на потребление *****4, ап. 11, ИТН 1909777, ведно с обезщетение за забава в размер на 32,87 лева (тридесет и два лева и осемдесет и седем стотинки) за периода от 01.11.2013 г. – 11.07.2016 г., и законната лихва върху главницата от датата на подаване на заявлението 12.07.2016 г. до окончателното изплащане на вземането, за които вземания е издадена заповед за изпълнение № 649 от 10.08.2016 г. по ч.гр.д. № 1344/2016 г. по описа на Районен съд Асеновград.

ОСЪЖДА Н.С.Д., ЕГН ***** от гр. ***, да заплати по съразмерност и компенсация на “ЕВН БЪЛГАРИЯ ТОПЛОФИКАЦИЯ” ЕАД, ЕИК 115016602 със седалище и адрес на управление гр. Пловдив, ул. „Христо Г. Данов” № 37, сумата от 792,72 лв. (седемстотин деветдесет и два лева и седемдесет и две стотинки) направени в настоящото и в заповедното производството разности.

ОСЪЖДА “ЕВН БЪЛГАРИЯ ТОПЛОФИКАЦИЯ” ЕАД, ЕИК 115016602 със седалище и адрес на управление гр. Пловдив, ул. „Христо Г. Данов” № 37, да заплати на Адвокатско дружество „Кавръкова, Д.” гр. Пловдив, бул. „Марица” № 93, ет. 3, представлявано от Димитър Д. – управител, сумата от 330,50 лв. (триста и тридесет лева и петдесет стотинки) възнаграждение за осъществена безплатна адвокатска защита по договор за правна защита и съдействие с предмет процесуално представителство и защита по гр. дело 1705-2016 г. пред РС Асеновград, на осн. чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата.

Решението подлежи на обжалване от страните пред Окръжен съд - Пловдив в двуседмичен срок от връчването му.

3. Определение от 26 ноември 2020 г., Банка ДСК и Фронтекс интернешънъл, С-807/19

3.1. Коментар на определението – Андрей Георгиев

Контекст и нужда от преюдициалното запитване:

Запитването е отправено от Софийски районен съд по две заповедни дела в етапа за преценка за издаване на заповед за изпълнение (чл. 411 ГПК) и се отнася до задълженията на националния съд да следи за неравноправни клаузи в рамките на безспорното заповедно производство, както и за доказателствените източници в тази насока. Производството е било образувано преди измененията на чл. 410, 411 и 417 ГПК, обнародвани в „Държавен вестник“, бр. 100/2019 г., в сила от 24.12.2019 г.

Софийски районен съд е спрял производството едновременно по две заповедни дела.

По първото е отправено искане от „Банка ДСК“ ЕАД за издаване на заповед за незабавно изпълнение по чл. 417 ГПК срещу длъжник по договор за потребителски кредит. Съдът е констатирал, че в заявлението за издаване на заповедта и приложеното извлечение от сметки се твърди, че се дължат 17 неплатени вноски с размер на вноската от по 167, 23 лева, а се претендира и последна вноски в размер на 564, 44 лева, без да има задоволително обяснение как



е формиран размерът на задължението. Това кара съда да приеме, че заявлението се основава на неравноправни клаузи в договора за потребителски кредит, поради което същият изразява съмнение дали правото на Европейския съюз не го задължава да изиска от кредитора допълнителна информация въпреки разрешението, дадено в мотивите към т. 26 от Тълкувателно решение № 4/2013 г. на ОСГТК на ВКС за заповедното производство, което не допуска събиране на доказателства в този вид процес освен представените от заявителя и предвидени в чл. 417 ГПК като основание за издаване на заповед за незабавно изпълнение.

По второто частно производство съдът е сезиран от цесионер с искане за издаване на заповед за изпълнение по договор за потребителски кредит от небанкова институция, като не са представени никакви документи. Същевременно съдът е приел, че от представената информация за дължимите вноски са налице данни за техния променлив размер и поради липса на данни какво е довело до това изразява съмнения дали може да извърши проверка за неравноправност на договорни клаузи, като изиска допълнителни доказателства – договора за кредит и приложенията му, от заявителя в производството. Съдът изразява и съмнения относно това дали са спазени изискванията на Закона за потребителския кредит за изписване на клаузите на договора с шрифт с кегел, по-голям от 12 пункта, без да има данни за това поради липсващи документи.

Същевременно съставът на Софийски районен съд е посочил, че поради неравномерна натовареност на съдилищата извършването на задълбочена проверка по всички заповедни производства, образувани пред посочения съд, е твърде времеемка задача и пита дали пропускът му да се произнесе по равноправността на договорните клаузи би представлявал сам по себе си нарушение на правото на Съюза, ако националният съд поради липса на време не е в състояние да извърши задълбочена проверка. На последно място се изтъква, че заповедните производства по българския ГПК се разглеждат в кратки срокове и поради това се иска делото да бъде разгледано по реда на бързото производство за преюдициално заключение по чл. 105 от Статута на Съда на Европейския съюз.

Поради това Софийският районен съд спира производствата по двете заповедни дела и задава следните въпроси:

1) Представлява ли само по себе си нарушение на правото на Европейския съюз относно защитата на потребителите или на други основни права обстоятелството, че едно национално съдилище е значително по-натоварено от другите съдилища от същата степен и поради това съдиите в него са възпрепятствани едновременно да извършват проверка на представяните пред тях актове, по които се допуска или може да се допусне предварително изпълнение и да постановяват актовете си в разумен срок?

2) Следва ли националният съд да отказва да издава актове, които могат да доведат до принудително изпълнение, ако потребителят не възрази срещу тях, в случай че у него възникне сериозно съмнение, че искането се базира на приложение на неравноправна клауза в договор с потребител, без да са налице категорични доказателства за това в материалите по делото?

3) Ако отговорът на въпрос 2 е отрицателен, допустимо ли е при възникнало у него съмнение националният съд да изисква допълнителни доказателства от страната по договор —



търговец, независимо, че съгласно националното право националният съд няма такова право в рамките на производството, в което се издава евентуално подлежащ на принудително изпълнение акт, докато длъжникът не възрази?

4) Прилагат ли се изискванията за служебно установяване на определени обстоятелства от националния съд, въведени от правото на Европейския съюз във връзка с директиви за хармонизация на потребителското право, и в случаите, когато националният законодател е предоставил допълнителна защита (повече права) на потребителите с национален законодателен акт в изпълнение на разпоредба на директива, която допуска предоставяне на такава засилена защита?

Определението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза

Съдът на Европейския съюз приема, че вече е дал отговори на поставените въпроси и на основание чл. 99 от Процедурния правилник е отговорил с определение, което препраща към негови предходни произнасяния.

В определението, на първо място, се дава отговор на процесуалния въпрос за реда, по който следва да се разгледа преюдициалното запитване, като становището на съда в Люксембург е, че националната правна уредба сама по себе си не е основание за разглеждане по реда на бързото или спешното преюдициално производство, като в тази насока са цитирани определения на председателя на Съда на Европейския съюз по делата C 109/16 *Indélicq ir investicijų draudimas*, и C 688/15 *Anisimovienė* и др. Сочи се още, че икономическите интереси на страните не могат сами по себе си да бъдат основание за разглеждане на делото по реда на бързото производство.

По поставения въпрос относно натоварването на съдилищата, Съдът на Европейския съюз отговаря в определението си, че отговорност на държавите членки е да организират правосъдните си системи така, че да защитят ефективно правата на субектите, които възникват от правото на Съюза, и поради това независимо от всички организационни и технически обстоятелства всеки национален съд е длъжен да прилага задълженията си по правото на Съюза. Посочено е, че съгласно предходна практика на съда – Решението по дело C-448/17 *EOS KSI Slovensko* и в заповедното производство националните съдилища са длъжни да следят за евентуално неравноправни клаузи в договорите с потребители, включително и да събират доказателства в тази насока. Интересно е, че всъщност с повтарянето на този свой извод от предходно решение Съдът на Европейския съюз дава отговор и на останалите преюдициални въпроси, поставени от Софийския районен съд.

Отговорът на въпросите дали националният съд е длъжен да проверява в заповедното производство неравноправността на клаузи в договор с потребител и дали следва да събира доказателства в тази насока, е даден във връзка с предходна практика на Съда в Люксембург. Прието е, че с т. 42 – 43 от Решението по дело C 176/17 *Profi Credit Polska*, е потвърдено окончателно задължението на националните съдилища в заповедното производство да следят за



съмнения за неравноправност на клаузи в договор с потребител, и ако такива съмнения възникнат, тези съдилища са длъжни да съберат доказателства в тази насока (съгласно т. 37 – 38 от Решението по дело С 511/17 Lintner). Тези изводи на Съда на Европейския съюз обаче не са възпроизведени точно в текста на диспозитива на съдебното определение, като макар и в мотивите изрично да е посочено, че националният съд при съмнение е длъжен да събере доказателства за евентуално неравноправния характер на договорните клаузи, включително служебно, в диспозитива на определението е посочено само, че правото на Европейския съюз не съставлява пречка за това.

С последния си въпрос по делото Софийски районен съд иска да установи дали изискванията за служебен контрол на неравноправност на клаузи в потребителски договор, наложени от правото на Европейския съюз и в заповедното производство, се прилагат спрямо разпоредби за потребителска защита на национално ниво като тези за минималния размер на шрифта в договора за кредит и правилата относно прехвърлянето на вземанията по такъв договор. Съдът на Европейския съюз отбелязва, че тези правила представляват допълнителна национална защитна система, която не представлява част от правото на Съюза, а надгражда правилата на Директива 2008/48/ЕО за потребителския кредит, и поради това тези защитни мерки по националния закон не могат да бъдат самостоятелно предмет на преюдициалното производство. Прието е обаче, че доколкото Директива 93/13/ЕИО за неравноправните клаузи в договорите с потребители предвижда задължение да не се въвеждат клаузи във вреда на потребителя и поставя изисквания за ясното и точно формулиране на договорните клаузи в такива договори, то правилата на националното право имат отношение към стандартите за неравноправност. Така е посочено, че един потребител се поставя в неравностойно положение спрямо търговеца, ако с договорна клауза се ограничават правата му по националното право, поради което в някои конкретни случаи неспазването на националните норми за потребителска защита би довело до установяване на неравноправност на договорната клауза съгласно дефиницията на Директива 93/13/ЕИО. Поради това тези разпоредби следва да се вземат предвид при преценката за неравноправност, вкл. и в заповедното производство.

По въпроса за това дали следва да се проверява и големината на шрифта на договора с потребител, Съдът на Европейския съюз не е взел становище по това дело, като е приел в Определение от 14.04.2021 г. по дело С-535/20 „БНП Париба Пърсънъл Файненс“, че става въпрос за допустима национална правна уредба, но същата не представлява пряко приложение на правото на Европейския съюз, като все пак може да има отношение към проверката за яснота на договорните клаузи като част от изискванията по Директива 93/13/ЕИО.

Значение за националното право. Последваща процесуална история

По отношение на значението за националното право на преюдициалното заключение на Съда на Европейския съюз по настоящото дело, следва да се вземат предвид основно съображенията на Софийски районен съд, изложени в т. 30 – 31 от определението на Съда в Люксембург. Макар и производството да е завършило с определение по чл. 99 от Процедурния



правилник на Съда на ЕС, т.е. то да е по въпроси, на които практиката на тази юрисдикция е дала отговор преди отправяне на запитването, националният съд мотивира необходимостта от задаване на тези въпроси не с неяснота на правото на Съюза, а с неправилното му приложение от националната съдебна практика.

В случая запитващият национален съд изразява съмнения, че виждането му относно собственото му задължение за контрол за евентуално неравноправни клаузи в едностранно производство, каквото е заповедното, може да не бъде споделено от контролиращите инстанции. Тук следва да се има предвид, че практиката относно задължението на националните съдилища да събират доказателства за неравноправност на клаузи в договор с потребител в рамките на заповедно производство, е въведено от Съда на Европейския съюз за пръв път в Решението по дело C-176/17, Profi Credit Polska от 13.09.2018 г., и е утвърдено окончателно с изричната формулировка на т. 37–38 от Решението по дело C-511/17, Lintner, постановено на 11.03.2020 г. Следователно несъответствието на Тълкувателно решение № 4/2013 г. на ОСГТК на ВКС с правото на Съюза е било окончателно потвърдено най-рано на първата посочена по-горе дата – 13.09.2018 г. При всички положения, това потвърждава, че е налице противоречие на по-старата национална съдебна практика с правото на Европейския съюз.

Проблемът с посоченото несъответствие не е оставен без внимание и от законодателния орган, като с промените в ГПК от ДВ, бр. 100/2019 г., в сила от 24.12.2019 г., е въведено изрично и на законодателно ниво задължение на българските съдилища да следят за неравноправни клаузи в договорите с потребители във всички видове производства, като са въведени и конкретни задължения за събиране на доказателства в заповедните такива.

Следователно, макар и, по отношение на зададените въпроси за служебния контрол на заповедния съд за неравноправни клаузи Определението на Съда на ЕС по дело C-807/19, Банка ДСК, да не представлява особен интерес за процеси, започнали след края на 2019 г. то все още би имало значение по искове за вреди, предявени срещу съдилищата, за това, че след постановяване на решенията на Съда на Европейския съюз по дело C-176/17, Profi Credit Polska и C-511/17, Lintner същите са издали заповед за изпълнение, без да извършат съответна проверка за евентуална неравноправност на клаузите в потребителски договор. В този случай възниква въпросът от кой момент това нарушение на правото на Европейския съюз ще се окаже достатъчно съществено по смисъла на критериите за отговорност на държавата за нарушение на правото на Съюза от страна на съдилищата, дадени с т. 53 – 59 и 59 от Решението по дело C-224/01, Köbler. Съгласно цитираното решение нарушението на Съюза от страна на националния съд ще е налице само ако е налице очевидно противоречие между неговото решение и вече постановено решение на Съда на Европейския съюз по сходен въпрос, като при неизяснено тълкуване на правото на Съюза отговорност за държавата не възниква.

По зададения първи въпрос относно невъзможността съдилищата ефективно да изпълняват задълженията си от правото на Европейския съюз поради натовареност, зададеният въпрос се доближава до този по делото C-93/12, Агроконсултинг с това, че национални съдилища се опитват да обърнат внимание на въпроси относно организацията на съдебната



власт и съдебната карта в дела пред Съда на Европейския съюз. Въпросът има отношение и към дадените в т. 26 от Тълкувателно решение № 4/2013 г. на ОСГТК на ВКС указания за това че заповедното производство има формален характер, които се възприемат твърде буквално от някои съдилища въпреки наличието и на служебни задължения на заповедния съд, които са обсъдени в посоченото тълкувателно решение. Отговорът, че натовареността на съда не е основание за неизпълнение на задължения на същия, разбира се, е очевиден, но поставянето му има значение за установяване на евентуални въпроси по отговорността на държавата за вреди, ако контрол за неравноправност на договорни клаузи не е извършен. Донякъде въпросът има връзка и с проблемите на съдебната независимост, доколкото съдия, който работи в натоварен съд, може да се позове на определението на Съда на Европейския съюз, коментирано тук, за да обоснове забавянето си по определено дело със задължението си да изпълни вменените му от закона и правото на Съюза задължения, което изисква време за преценка и може да доведе до разумно забавяне на постановяването на актове по някои дела.

По последния зададен въпрос – относно това дали националните разпоредби за защита на потребителите следва да се вземат предвид като неравноправни клаузи, определението на Съда на ЕС има значение за практиката по прилагане на националните стандарти за потребителска защита, особено с оглед правилата на Закона за потребителския кредит, които въвеждат в редица случаи по-засилена защита от предвидените в Директива 2008/48/ЕО. Следва да се има предвид, че българските съдилища не следва да поставят граници между националната и европейската защита на потребителите, като преценката за неравноправност има значение и във връзка с правилата (императивни или не) на националния закон. Практиката на Съда на Европейския съюз отваря широко поле за дискреция в тази насока, като националният съд следва да прилага този стандарт внимателно.

След постановяване на определението на Съда на Европейския съюз в производството по частно гражданско дело № 56730/2019 г. на Софийски районен съд, 165. състав, съдът е преценил, че няма нужда да събира други доказателства и е издал заповед за незабавно изпълнение, по която все още няма постъпило възражение.

По частно гражданско дело № 59935/2019 г. на Софийския районен съд, 165. състав, съдът обаче е решил да изиска с разпореждане препис от договора за кредит и конкретизация на основанията на поисканата от заявителя неустойка. Към настоящия момент не е ясно дали указанията са изпълнени.

3.2. Определение от 26 ноември 2020 г., Банка ДСК и Фронтекс интернешънъл, С-807/19

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

26 ноември 2020 година

„Преюдициално запитване — Член 99 от Процедурния правилник — Защита на потребителите — Директива 93/13/ЕИО — Членове 3 и 6—8 — Директива 2008/48/ЕО —



Член 22 — Неравноправни клаузи в потребителските договори — Служебна проверка от националния съд — Национално заповедно производство“

По дело C-807/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Софийски районен съд (България) с акт от 4 ноември 2019 г., постъпил в Съда на 4 ноември 2019 г., в рамките на производства по дела

„Банка ДСК“ ЕАД,

„Фронтекс интернешънъл“ ЕАД,

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen, председател на състава, С. Toader (докладчик) и М. Safjan, съдии,

генерален адвокат: М. Szpunar,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за „Банка ДСК“ ЕАД, от В. Михнева, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от Й. Г. Маринова, G. Goddin и N. Ruiz García, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 6—8 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273), както и на член 22, параграф 1 от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, 2008 г., стр. 66).



2 Запитването е отправено в рамките на две заповедни дела, по които заявителите са съответно Банка ДСК и Фронтекс интернешънъл, а длъжниците са потребители, неконституирани по делото.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 93/13

3 Член 3, параграф 1 от Директива 93/13 предвижда:

„В случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, се счита за неравнопавна, когато въпреки изискването за добросъвестност, тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора“.

4 Съгласно член 6 от тази директива:

„1. Държавите членки определят изискването, включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи.

2. Държавите членки предприемат необходимите мерки с цел потребителите да не бъдат лишени от защитата, предоставена им от настоящата директива, поради избор на правото на трета страна, като приложимо право по договора, ако последният е непосредствено свързан с територията на държавите членки“.

5 Член 7, параграф 1 от посочената директива предвижда:

„Държавите членки осигуряват, че в интерес на потребителите и конкурентите, съще[с]твуват подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици“.

6 Член 8 от същата директива гласи:

„Държавите членки могат да приемат или да запазят в сила по-строгите действащи разпоредби, които са в съответствие с Договора, в областта на настоящата директива, с цел да осигурят максимална степен на защита за потребителите“.

Директива 2008/48

7 Съображения 9 и 10 от Директива 2008/48 гласят следното:



„(9) Пълната хармонизация е необходима, за да се осигури на всички потребители в Общността високо и равностойно ниво на защита на техните интереси и за да се създаде реален вътрешен пазар. Ето защо на държавите членки не следва да се позволява да запазят или въвеждат национални разпоредби, различни от предвидените в настоящата директива. Това ограничение обаче следва да се прилага само тогава, когато са налице разпоредби, хармонизирани чрез настоящата директива. Когато не съществуват такива хармонизирани разпоредби, държавите членки следва да са свободни да запазят или въвеждат национално законодателство. Съответно държавите членки могат например да запазят или въведат национални разпоредби относно солидарната отговорност на продавача или доставчика на услуги и кредитора. Друг пример за тази възможност, с която разполагат държавите членки, може да бъде запазването или въвеждането на национални разпоредби относно развалянето на договора за продажба на стоки или доставка на услуги, ако потребителят упражни правото си на отказ от договора за кредит. В това отношение, в случай на договори за кредит с неопределен срок, държавите членки следва да могат да определят необходимия минимален срок, който следва да изтече между момента, когато кредиторът поиска погасяване, и този, в който кредитът следва да бъде погасен.

(10) Определенията, които се съдържат в настоящата директива, определят обхвата на хармонизацията. Поради това задължението на държавите членки да приведат в изпълнение разпоредбите на настоящата директива следва да бъде ограничено до нейното приложно поле, както е очертано от тези определения. Настоящата директива обаче следва да не засяга прилагането от държавите членки, в съответствие с правото на Общността, на разпоредбите на настоящата директива за области, които не попадат в нейното приложно поле. [...]“.

8 Член 10 от тази директива е озаглавен „Информация, която следва да се съдържа в договорите за кредит“ и в параграф 2 от него са указани някои данни, които трябва да са посочени в договора за кредит по ясен и кратък начин.

9 Член 17 от посочената директива предвижда:

„1. Когато правата на кредитора съгласно договор за кредит са цедирани на трето лице, потребителят има право да предяви срещу цесионера всички възражения, с които е разполагал срещу първоначалния кредитор, включително и възражението за прихващане, когато последното е допустимо в съответната държава членка.

2. Потребителят бива информиран за цесията, посочена в параграф 1, освен в случаите, когато първоначалният кредитор, в съгласие с цесионера, продължава да обслужва кредита по отношение на потребителя“.

10 Съгласно член 22, параграф 1 от същата директива:

„Доколкото настоящата директива съдържа хармонизирани разпоредби, държавите членки [не] могат да [...] запазят или въвеждат разпоредби, различни от предвидените в настоящата директива“.

Българското право



ГПК

11 Член 410, алинеи 1 и 2 от Гражданския процесуален кодекс, в редакцията му, обнародвана в ДВ, бр. 83 от 22 октомври 2019 г. (наричан по-нататък „ГПК“), предвижда:

„(1) Заявителят може да поиска издаване на заповед за изпълнение:

1. за вземания за парични суми или за заместими вещи, когато искът е подсъден на районния съд;

[...]

(2) Заявлението съдържа искане за издаване на изпълнителен лист и трябва да отговаря на изискванията на чл. 127, ал. 1 и 3 и чл. 128, т. 1 и 2. В заявлението се посочва и банкова сметка или друг начин за плащане“.

12 Член 411 от ГПК гласи:

„(1) Заявлението се подава до районния съд по постоянния адрес или по седалището на длъжника, който в тридневен срок извършва служебна проверка на местната подсъдност.
[...]

(2) Съдът разглежда заявлението в разпоредително заседание и издава заповед за изпълнение в срока по ал. 1, освен когато:

1. искането не отговаря на изискванията на чл. 410 и заявителят не отстрани допуснатите нередовности в тридневен срок от съобщението;

2. искането е в противоречие със закона или с добрите нрави;

3. длъжникът няма постоянен адрес или седалище на територията на Република България;

4. длъжникът няма обичайно местопребиваване или място на дейност на територията на Република България.

(3) При уважаване на заявлението съдът издава заповед за изпълнение, препис от която се връчва на длъжника“.

13 Член 414, алинеи 1 и 2 гласи следното:

„(1) Длъжникът може да възрази писмено срещу заповедта за изпълнение или срещу част от нея. Обосноваване на възражението не се изисква освен в случаите по чл. 414а.

(2) Възражението се прави в двуседмичен срок от връчването на заповедта, който не може да бъде продължаван“.



14 Член 418 относно незабавното изпълнение предвижда:

„(1) Когато със заявлението е представен документ по чл. 417, на който се основава вземането, кредиторът може да поиска от съда да постанови незабавно изпълнение и да издаде изпълнителен лист.

(2) Изпълнителният лист се издава, след като съдът провери дали документът е редовен от външна страна и удостоверява подлежащо на изпълнение вземане срещу длъжника. [...]“.

15 Съгласно член 419, алинеи 1—3:

„(1) Разпореждането, с което се уважава молбата за незабавно изпълнение, може да се обжалва с частна жалба в двуседмичен срок от връчване на заповедта за изпълнение.

(2) Частната жалба срещу разпореждането за незабавно изпълнение се подава заедно с възражението срещу издадената заповед за изпълнение и може да се основе само на съображения, извлечени от актове по чл. 417.

(3) Обжалването на разпореждането за незабавно изпълнение не спира изпълнението“.

16 Член 420, озаглавен „Спиране на изпълнението“, предвижда:

„(1) Възражението срещу заповедта за изпълнение не спира принудителното изпълнение в случаите по чл. 417, т. 1—9, освен когато длъжникът представи надлежно обезпечение за кредитора по реда на чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите.

(2) Когато в срока за възражение е направено искане за спиране, подкрепено с писмени доказателства, съдът, постановил незабавно изпълнение, може да го спре и без да е необходимо обезпечението по ал. 1.

(3) Определението по искането за спиране може да се обжалва с частна жалба“.

Закон за изменение и допълнение на ГПК

17 Законът за изменение и допълнение на ГПК, обнародван в ДВ, бр. 100 от 20 декември 2019 г. (наричан по-нататък „Законът за изменение на ГПК“), гласи:

„§1. В чл. 7 [от ГПК] се създава ал. 3:

„Съдът служебно следи за наличието на неравноправни клаузи в договор, сключен с потребител. Той осигурява възможност на страните да изразят становище по тези въпроси“.

[...]“.

18 С този закон в член 410 от ГПК се създава алинея 3, която гласи следното:



„Когато вземането произтича от договор, сключен с потребител, към заявлението се прилагат договорът, ако е в писмена форма, заедно с всички негови приложения и изменения, както и приложимите общи условия, ако има такива“.

19 С посочения закон в член 411, алинея 2 от ГПК се създава нова точка 3:

„Съдът разглежда заявлението в разпоредително заседание и издава заповед за изпълнение в срока по ал. 1, освен когато:

[...]

3. искането се основава на неравнопознава клауза в договор, сключен с потребител или е налице обоснована вероятност за това“.

20 Със същия закон в член 417 от ГПК се правят следните изменения и допълнения:

„1. В т. 2 думите „общините и банките“ се заменят с „и общините, или извлечение от счетоводните книги на банка, към което е представен документът, от който произтича вземането на банката, заедно с всички негови приложения, включително приложимите общи условия“.

2. В т. 10 се създава изречение второ: „Когато ценната книга обезпечава вземане, произтичащо от договор, сключен с потребител, към заявлението се прилага договорът, ако е в писмена форма, заедно с всички негови приложения, включително приложимите общи условия“.

21 Със Закона за изменение на ГПК член 420, алинеи 1 и 2 от ГПК е изменен и допълнен, така че гласи следното:

„(1) Възражението срещу заповедта за изпълнение не спира принудителното изпълнение в случаите по чл. 417, т. 1—9, освен когато длъжникът представи надлежно обезпечение за кредитора по реда на чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите. Когато длъжникът е потребител, обезпечението е в размер до една трета от вземането.

(2) Съдът, постановил незабавното изпълнение, може да го спре и без да е необходимо обезпечението по ал. 1, когато е направено искане за спиране, подкрепено с писмени доказателства, че:

1. вземането не се дължи;
2. вземането се основава на неравнопознава клауза в договор, сключен с потребител;
3. неправилно е изчислен размерът на вземането по договор, сключен с потребител“.

Закон за потребителския кредит



22 Член 10, алинея 1 от Закона за потребителския кредит в приложимата му в главните производства редакция (ДВ, бр. 17 от 26 февруари 2019 г.), с който се транспонират разпоредбите на Директива 2008/48, предвижда:

„Договорът за потребителски кредит се сключва в писмена форма, на хартиен или друг траен носител, по ясен и разбираем начин, като всички елементи на договора се представят с еднакъв по вид, формат и размер шрифт — не по-малък от 12, в два екземпляра — по един за всяка от страните по договора“.

23 Съгласно член 26 от този закон:

„(1) Кредиторът може да прехвърли вземането си по договор за потребителски кредит на трето лице само ако договорът за потребителски кредит предвижда такава възможност.

(2) Когато кредиторът прехвърли вземанията си по договора за потребителски кредит на трето лице, потребителят има право да направи спрямо това трето лице всички възражения, които има към първоначалния кредитор, включително възраженията за прихващане“.

24 Член 33 от посочения закон гласи:

„(1) При забава на потребителя кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забавата.

(2) Когато потребителят забави дължимите от него плащания по кредита, обезщетението за забава не може да надвишава законната лихва.

(3) Кредиторът не може да откаже да приеме частично плащане по потребителски кредит“.

Делата в главните производства и преюдициалните въпроси

25 В делото относно Банка ДСК последната иска от запитващата юрисдикция да издаде заповед за незабавно изпълнение въз основа на извлечение от счетоводните книги на тази банка от 3 октомври 2019 г. срещу потребител, който не е конституиран по делото.

26 Банка ДСК твърди, че на 8 март 2018 г. е сключила договор за потребителски кредит с посочения потребител, който е изпаднал в забава за плащане и не е платил 17 месечни вноски с падеж от 20 март 2018 г. до 20 юли 2019 г. Що се отнася до последната дължима вноска, посочената сума е с по-голям размер от предходните, а именно 564,44 български лева (BGN) (около 288 EUR) вместо 167,23 BGN (около 85 EUR), като липсва обяснение за това.

27 Банка ДСК представя и препис от друг договор за потребителски кредит, сключен на 25 февруари 2018 г. с цел финансиране на покупката на мобилен телефон и премия по застраховка „Живот“, по която ползващо се лице е банката. В този договор са посочени условията за ползване и връщане на кредита, а именно плащането на 18 месечни вноски, както и общите условия, и той носи подписа на потребителя.



28 В делото относно Фронтекс интернешъпъл това дружество твърди, че с договор за цесия е придобило вземане на дружеството „Сити кеш“ от потребител, който е сключил договор за паричен заем с последното дружество на 15 юли 2016 г. Фронтекс интернешъпъл подава пред запитващата юрисдикция заявление за издаване на заповед за изпълнение срещу този потребител, без да представя никакви документи.

29 По двете отнесени до нея дела запитващата юрисдикция предполага, че са налице неравноправни клаузи в договорите за потребителски кредит, и би искала да може да разгледа договорите, от които произтичат вземанията.

30 Тя обаче посочва, на първо място, че съгласно българското право заповедните производства се водят формално и едностранно, поради което потребителят няма възможност да възрази срещу заповедта за изпълнение преди издаването ѝ.

31 На второ място, тази юрисдикция се позовава на практиката на Върховния касационен съд (България), от която по-специално следва, от една страна, че в заповедното производство по член 410 от ГПК съдът не събира доказателства, тъй като целта на производството е не установяване на самото вземане, а само проверка дали същото е спорно, и от друга, че в производството по член 417 от ГПК съдът се произнася въз основа на представения от заявителя документ и не може да разглежда документи, различни от посочените в този член.

32 На трето място, посочената юрисдикция пояснява, че предвид работната натовареност на съдиите в Софийски районен съд (България), те не са в състояние да проверяват дали договорите за потребителски кредит, приложени към заявленията за издаване на заповеди за изпълнение, съдържат неравноправни клаузи.

33 При това положение Софийски районен съд решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Представлява ли само по себе си нарушение на правото на Европейския съюз относно защитата на потребителите или на други основни права обстоятелството, че едно национално съдилище е значително по-натоварено от другите съдилища от същата степен и поради това съдиите в него са възпрепятствани едновременно да извършват проверка на представяните пред тях актове, по които се допуска или може да се допусне предварително изпълнение и да постановяват актовете си в разумен срок?

2) Следва ли националният съд да отказва да издава актове, които могат да доведат до принудително изпълнение, ако потребителят не възрази срещу тях, в случай че у него възникне сериозно съмнение, че искането се базира на приложение на неравноправна клауза в договор с потребител, без да са налице категорични доказателства за това в материалите по делото?

3) Ако отговорът на въпрос 2 е отрицателен, допустимо ли е при възникнало у него съмнение националният съд да изисква допълнителни доказателства от страната по договор — търговец, независимо, че съгласно националното право националният съд няма такова право в



рамките на производството, в което се издава евентуално подлежащ на принудително изпълнение акт, докато длъжникът не възрази?

4) Прилагат ли се изискванията за служебно установяване на определени обстоятелства от националния съд, въведени от правото на Европейския съюз във връзка с директиви за хармонизация на потребителското право, и в случаите, когато националният законодател е предоставил допълнителна защита (повече права) на потребителите с национален законодателен акт в изпълнение на разпоредба на директива, която допуска предоставяне на такава засилена защита?“.

34 Запитващата юрисдикция отправя и искане до Съда да разгледа настоящото дело по реда на бързото производство съгласно член 105, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда.

Производството пред Съда

35 С акт на председателя на Съда от 3 декември 2019 г. е отхвърлено искането за произнасяне по реда на бързото производство съгласно член 105, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда.

36 Всъщност следва да се припомни, че от една страна, изискването да се осигури бързо решаване на отнесените до запитващата юрисдикция дела в съответствие с националното право, само по себе си не е достатъчно, за да обоснове провеждането на бързо производство по член 105, параграф 1 от Процедурния правилник (вж. определения на председателя на Съда от 23 декември 2015 г., *Vilkas*, C-640/15, непубликувано, EU:C:2015:862, т. 8 и от 8 юни 2016 г., *Garrett Pontes Pedroso*, C-242/16, непубликувано, EU:C:2016:432, т. 14).

37 От друга страна, макар че длъжникът е потребител, съгласно постоянната съдебна практика чисто икономически интереси, колкото и да са важни и легитимни, не могат сами по себе си да обосноват провеждането на бързо производство (определение от 10 април 2018 г., *Del Moral Guasch*, C-125/18, непубликувано, EU:C:2018:253, т. 11 и цитираната съдебна практика).

38 Също така, нито самият интерес на правните субекти възможно най-бързо да се установи обхващат на правата, които черпят от правото на Съюза, колкото и да е важен и легитимен този интерес, нито чувствителността на делото в главното производство от икономическа или социална гледна точка все пак не предполагат необходимост от разглеждане на делото в кратки срокове по смисъла на член 105, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда (определения на председателя на Съда от 13 април 2016 г., *Indėlių ir investicijų draudimas*, C-109/16, непубликувано, EU:C:2016:267, т. 8 и 9 и от 15 февруари 2016 г., *Anisimovienė* и др., C-688/15, непубликувано, EU:C:2016:92, т. 8 и цитираната съдебна практика).

39 С определение от 28 май 2020 г., постъпило в секретариата на Съда на 3 юни 2020 г., запитващата юрисдикция дава пояснения във връзка с измененията на ГПК, въведени с посочения закон за изменението му и в сила от 24 декември 2019 г. С акт на председателя на



Съда от 22 юни 2020 г. това определение е приложено към преписката и е връчено на страните и заинтересованите субекти за сведение.

По преюдициалните въпроси

40 Съгласно член 99 от Процедурния правилник, когато отговорът на даден въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика или отговорът на преюдициалния въпрос не оставя място за разумно съмнение, Съдът може във всеки един момент да се произнесе с мотивирано определение по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат.

41 Тази разпоредба следва да се приложи в настоящото преюдициално производство.

По първия въпрос

42 С първия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че е пречка за това националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение, да пропуска проверката за евентуална неравноправност на клауза в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, поради практически затруднения като работната натовареност на този съд.

43 Като начало следва да се припомни, че както е видно от съдебната практика, ефективната защита на произтичащите от Директива 93/13 права може да бъде гарантирана само при условие че системата на националното процесуално право предвижда в рамките на производството по издаване на заповед за изпълнение или на това по изпълнение на такава заповед съдът да осъществи служебно контрол относно евентуално неравноправния характер на клаузите, съдържащи се в разглеждания договор (решение от 20 септември 2018 г., EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, т. 45 и цитираната съдебна практика). В случай че националният съд, който се произнася в производството по издаване на заповед за изпълнение, сам установи, както в главните производства, че е необходимо да провери дали клаузите на разглежданите договори са неравноправни, той трябва да има реална възможност да упражни такъв контрол.

44 Следва също да се припомни, че организацията на правораздаването в държавите членки, включително по отношение на разпоредбите относно разпределението на делата, е от компетентността на държавите членки. При упражняването на тази компетентност държавите членки все пак са длъжни да спазват задълженията, които произтичат за тях от правото на Съюза (вж. в този смисъл решение от 26 март 2020 г., Miasto Łowicz и Prokurator Generalny, C-558/18 и C-563/18, EU:C:2020:234, т. 36 и цитираната съдебна практика).

45 Следователно евентуалните практически затруднения, свързани с работната натовареност, не биха могли да оправдават неприлагане на правото на Съюза. Всеки национален съд, който в рамките на компетентността си трябва да прилага нормите на правото на Съюза, е длъжен да гарантира пълното действие на тези норми (вж. в този смисъл решения от 9 март 1978 г., Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, т. 21 и от 11 септември 2014 г., A, C-112/13, EU:C:2014:2195, т. 36).



46 Следователно обстоятелството, че един национален съд е значително по-натоварен от други съдилища от същата степен, не освобождава съдиите в него от задължението да прилагат ефективно и изцяло правото на Съюза.

47 По изложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че е пречка за това националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение, да пропуска проверката за евентуална неравноправност на клауза в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, поради практически затруднения като работната натовареност на този съд.

По втория и третия въпрос

48 С втория и третия въпрос, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че когато националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение, предполага, че това искане се основава на съдържаща се в договор за потребителски кредит неравноправна клауза по смисъла на Директива 93/13, посочените разпоредби са пречка той да може без възражение от страна на потребителя да изиска допълнителна информация от кредитора, за да провери евентуалната неравноправност на тази клауза.

49 Съгласно член 6, параграф 1 от Директива 93/13 неравноправните договорни клаузи не са обвързващи за потребителите. Освен това съгласно постоянната съдебна практика с оглед на естеството и значението на обществения интерес от защита на потребителите, които са в положение на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика, Директива 93/13 задължава държавите членки да предвидят подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици, както следва от член 7, параграф 1 във връзка с двадесет и четвърто съображение от тази директива (вж. в този смисъл решение от 9 юли 2020 г., Raiffeisen Bank и BRD Groupe Société Générale, C-698/18 и C-699/18, EU:C:2020:537, т. 52 и цитираната съдебна практика).

50 В това отношение следва да се констатира, че Съдът вече е имал повод да се произнесе по тълкуването на членове 6 и 7 от Директива 93/13, що се отнася до правомощията на националният съд за служебна проверка в рамките на националните заповедни производства.

51 Националният съд е длъжен служебно да преценява неравноправния характер на договорните клаузи, попадащи в приложното поле на Директива 93/13, и по този начин да компенсират неравнопоставеността, съществуваща между потребителя и продавача или доставчика, но именно при условие че разполага с необходимите за това правни и фактически данни. Както Съдът е имал повод да уточни, тези съображения важат и за заповедните производства (вж. в този смисъл решения от 13 септември 2018 г., Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, т. 42 и 43 и от 11 март 2020 г., Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, т. 26 и цитираната съдебна практика).



52 В това отношение, ако фактическите и правните данни в преписката, представена на националния съд, който трябва да се произнесе в производството за издаване на заповед за изпълнение, пораждат сериозни съмнения за неравноправност на някои клаузи, които не са били посочени от потребителя, но имат връзка с предмета на спора, без обаче да е възможно да се направи окончателна преценка по този въпрос, и ако този съд намира за необходимо да прецени неравноправния характер на тези клаузи, той следва да разпoredи, при необходимост служебно, действия по събиране на доказателства, за да допълни преписката, като при спазване на състезателното начало поиска от страните да му представят необходимите за тази цел разяснения и документи. От това следва, че националният съд е длъжен служебно да разпoredи действия по събиране на доказателства, доколкото вече съдържащите се в посочената преписка правни и фактически данни пораждат сериозни съмнения за неравноправност на някои клаузи (вж. в този смисъл решение от 11 март 2020 г., Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, т. 37 и 38).

53 Следователно, видно от тази съдебна практика, в настоящия случай, ако националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение за вземане, произтичащо от клаузите на сключен с потребител договор по смисъла на Директива 93/13, предполага, че тези клаузи са неравноправни, без обаче да има възможност да извърши окончателна преценка за тях, той може без възражение от страна на потребителя, при необходимост служебно, да изиска от кредитора необходимите доказателства, за да прецени евентуалната неравноправност на тези клаузи.

54 По изложените съображения на втория и третия въпрос следва да се отговори, че член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че когато националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение, предполага, че това искане се основава на съдържаща се в договора за потребителски кредит неравноправна клауза по смисъла на Директива 93/13, посочените разпoredби не са пречка той да може без възражение от страна на потребителя да изиска допълнителна информация от кредитора, за да провери евентуалната неравноправност на тази клауза.

По четвъртия въпрос

55 Като начало следва да се отбележи, че видно от акта за преюдициално запитване, запитващата юрисдикция поставя този четвърти въпрос предвид член 10, алинея 1 от Закона за потребителския кредит, който предвижда минимален размер на използвания в договора шрифт, предвид член 26 от този закон, който изисква съгласието на потребителя за прехвърлянето на вземането, и предвид член 33 от същия закон, който ограничава размера на обезщетението за забава до този на законната лихва.

56 Въпреки че както Директива 93/13, така и Директива 2008/48 се прилагат за договорите между продавач или доставчик и потребител, каквито по-специално са договорите за потребителски кредити, както е по двете дела пред запитващата юрисдикция, не може да се приеме, както отбелязва и Комисията в писменото си становище, че посочените от запитващата юрисдикция национални разпoredби транспонират Директива 2008/48.

57 Всъщност следва да се констатира, че с Директива 2008/48 не се извършва хармонизация във връзка с извлеченията от банкови счетоводни книги, нито във връзка с



договорите за прехвърляне на вземания, като доказателства, позволяващи събирането на вземане, произтичащо от договор за потребителски кредит (вж. в този смисъл определение от 28 ноември 2018 г., РКО Bank Polski, C-632/17, EU:C:2018:963, т. 31 и цитираната съдебна практика).

58 За сметка на това, по отношение на Директива 93/13 следва да се отбележи, че съгласно член 1 от нея тя има за цел да сближи законите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно неравноправните клаузи в договори, сключвани между продавач или доставчик и потребител. Съгласно член 3, параграф 1 от тази директива дадена клауза се счита за неравноправна, когато създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията на страните. Освен това член 4, параграф 2 и член 5 от тази директива предвиждат изискването клаузите на договора да се съставят на ясен и разбираем език.

59 Поради това на поставения от запитващата юрисдикция въпрос ще бъде даден отговор само от гледна точка на разпоредбите на Директива 93/13.

60 С четвъртия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 3 и член 8 от Директива 93/13 във връзка с член 6 и член 7 от нея трябва да се тълкуват в смисъл, че в рамките на служебната проверка за евентуална неравноправност на клаузите в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, която националният съд извършва, за да установи дали е налице значителна неравнопоставеност между задълженията на страните съгласно договора, този съд може да взема предвид и националните разпоредби, гарантиращи по-висока защита на потребителите спрямо предвидената в тази директива.

61 Видно от член 8 от Директива 93/13, държавите членки могат да приемат или да запазят в сила по-строги разпоредби, които са в съответствие с Договора за функционирането на ЕС, в областта на тази директива, с цел да осигурят максимална степен на защита за потребителите. Следователно с тази директива се извършва минимална хармонизация. От една страна, при преценката на неравноправния характер на дадена договорна клауза следва да се държи сметка за нормативния контекст, който заедно с тази клауза определя правата и задълженията на страните (решение от 10 септември 2020 г., А (Пренаемане на социално жилище), C-738/19, EU:C:2020:687, т. 37 и цитираната съдебна практика).

62 От друга страна, за да се прецени дали дадена клауза създава в ущърб на потребителя „значителна неравнопоставеност“ между произтичащите от договора права и задължения на страните по него, трябва по-специално да се вземат предвид разпоредбите на националното право, приложими при липсата на уговорка между страните в това отношение. Именно вследствие на такъв сравнителен анализ националният съд може да установи дали и евентуално в каква степен по силата на договора потребителят е поставен в по-неблагоприятно правно положение от предвиденото в действащото национално право (вж. в този смисъл решение от 26 януари 2017 г., Vanco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, т. 59 и цитираната съдебна практика).



63 По изложените съображения на четвъртия въпрос следва да се отговори, че член 3 и член 8 от Директива 93/13 във връзка с член 6 и член 7 от нея трябва да се тълкуват в смисъл, че в рамките на служебната проверка за евентуална неравноправност на клаузите в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, която националният съд извършва, за да установи дали е налице значителна неравнопоставеност между задълженията на страните съгласно договора, този съд може да взема предвид и националните разпоредби, гарантиращи по-висока защита на потребителите спрямо предвидената в тази директива.

По съдебните разноски

64 С оглед на обстоятелството, че за страните по главните производства настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения Съдът (шести състав) определи:

1) **Правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че е пречка за това националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение, да пропуска проверката за евентуална неравноправност на клауза в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, поради практически затруднения като работната натовареност на този съд.**

2) **Член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори трябва да се тълкуват в смисъл, че когато националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение, предполага, че това искане се основава на съдържаща се в договора за потребителски кредит неравноправна клауза по смисъла на Директива 93/13, посочените разпоредби не са пречка той да може без възражение от страна на потребителя да изиска допълнителна информация от кредитора, за да провери евентуалната неравноправност на тази клауза.**

3) **Член 3 и член 8 от Директива 93/13 във връзка с член 6 и член 7 от нея трябва да се тълкуват в смисъл, че в рамките на служебната проверка за евентуална неравноправност на клаузите в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, която националният съд извършва, за да установи дали е налице значителна неравнопоставеност между задълженията на страните съгласно договора, този съд може да взема предвид и националните разпоредби, гарантиращи по-висока защита на потребителите спрямо предвидената в тази директива.**

Съставено в Люксембург на 26 ноември 2020 година.

3.3. Определение № 264034-264038/04.11.2019 г. по частни граждански дела №№ 56730/2019 г. и 59935/2019 г.



СОФИЙСКИЯТ РАЙОНЕН СЪД, Гражданско отделение, 165. СЪСТАВ, в закрито заседание на четвърти ноември две хиляди и деветнадесета година в състав:

РАЙОНЕН СЪДИЯ: АНДРЕЙ ГЕОРГИЕВ

като разгледа частни граждански дела №№ 56730 и 59935 по описа за 2019 година, като взе предвид следното:

1. Производството е по реда на чл. 267, пар. 1 ДФЕС.
2. Отнася се до две производства за издаване на заповеди за изпълнение на парично задължение („заповедни производства“), при които са отправени искания за издаване на заповед срещу физическо лице – потребител. И по двете дела за съда възникват съмнения, че е възможно чрез тях да се накърнят регламентираните в закон права на потребителите да не бъдат принуждавани да изпълняват договори, които съдържат неравноправни клаузи. Неравноправният характер на договорните клаузи обаче не е напълно очевиден за съда, а производствата са в етап, в който се развиват едностранно – едва след издаване на съдебен акт като страна по тях ще бъде конституиран потребител, който би имал възможност да възрази срещу издадените заповеди. И в двата случая производствата се разглеждат в условията на висока натовареност, която затруднява съда да извършва в рамките на формалното производство по издаване на заповед за изпълнение контрол върху съответствието на твърденията на заявителите с материалния закон, включително правото на Европейския съюз.

1. СТРАНИ ПО СПОРА:

3. 1.1. Частно гражданско дело № 56730/2019 г.:
4. 1.1.1. Заявител:
5. По частно гражданско дело № 56730/2019 г. по описа на Софийския градски съд заявител (лице, което твърди, че има качеството кредитор) е „Банка ДСК“ ЕАД – банка, регистрирана по българското право.
6. Заявителят е с адрес в производството: България, Представява се от юрисконсулт Ваня Михнева, с телефон за контакт: + 359
7. 1.1.2. Длъжник:
8. Длъжник (лице с качество на ответник в евентуален последващ исков процес) е физическо лице – все още неконституирано по делото.
9. 1.2. Частно гражданско дело № 59935/2019 г.:
10. 1.2.1. Заявител:
11. По частно гражданско дело № 59935/2019 г. заявител е – дружество, регистрирано в България, чийто основен предмет на дейност е събиране на дългове – изкупуване на вземания на други лица (небанкови финансови институции, оператори на мобилни услуги, дружества за доставка на комунални услуги, енергоносители и вода) и предявяването им пред съд срещу длъжниците – физически лица – потребители.
12. Заявителят е с адрес в производството: България, Представява се от юрисконсулт, с телефон за контакт: + 359
13. 1.2.2. Длъжник:



14. Длъжник и по второто дело е физическо лице – все още неконстиуирано по делото.

2. ИСКАНИЯ НА СТРАНИТЕ:

15. 2.1. По частно гражданско дело № 56730/2019 г.:

16. По това дело заявителят – „Банка ДСК“ ЕАД, е поискал на 03.10.2019 г. издаване на заповед за незабавно изпълнение – акт, с който съдът допуска изпълнение за вземане на заявителя, преди да конституира длъжника като страна в производството, тъй като законодателят презумира, че определени видове актове се ползват със степен на достоверност, която оправдава допускането на принудително изпълнение дори и само при формалната им проверка от външна страна.

17. Незабавно изпълнение се иска въз основа на извлечение от счетоводните книги на банката (признато за акт, по който се допуска незабавно изпълнение съгласно чл. 418, т. 2, посл. хипотеза ГПК) за 3 408, 35 лева – незаплатена част от главница по договор за стоков кредит от 25.02.2018 г.; лихва по договора в размер на 901, 11 лева за периода от 25.02.2018 г. до 24.08.2019 г.; неустойка за забава (увеличен размер на възнаградителната лихва поради изпадане в забава за плащане) в размер на 153, 20 лева за периода от 20.03.2018 г. до 24.08.2018 г.; 26, 48 лева – законна лихва за времето след датата на падеж на последната вноска по кредита – 25.08.2019 г. до 02.10.2019 г., както и 120 лева – разноски за събиране на вземането („при обявяване на кредита за предсрочно изискуем“). По делото се претендират и разноски, които не са предмет на преюдициалния въпрос.

18. Твърди се, че длъжникът по договора за кредит е изпаднал в забава за плащане и не е платил 18 месечни вноски по договора, което налага събирането им по принудителен път.

19. 2.2. По частно гражданско дело № 59935/2019 г.:

20. По това дело заявителят „Фронтекс интернешъпънъл“ ЕАД твърди, че на 10.04.2017 г. е придобил с договор за прехвърляне на вземания (цесия) вземане на дружеството „Сити кеш“ ООД от потребител, който е сключил договор за паричен заем с това дружество на 15.07.2016 г. Към искането не са представени документи, тъй като заповедното производство се води формално (чл. 410 ГПК) и съдът не изследва верността на твърденията на длъжника.

21. Твърди се, че по отпуснатия договор длъжникът – потребител дължи 330, 25 лева неизплатен остатък от главница (която е отпусната в общ размер от 500 лева); договорна лихва в размер на 133, 38 лева за периода от 26.08.2016 г. до 04.11.2016 г. законна лихва за забава в размер на 99, 71 лева за периода от 27.08.2016 г. до 03.09.2019 г., както и неустойка за неизпълнение на задължение по договора с неуточнен характер в размер на 92, 73 лева, дължима се за периода от 26.08.2016 г. до 04.11.2016 г. По делото се претендират и разноски, които не са предмет на преюдициалния въпрос.

3. НАЦИОНАЛНОТО ПРАВО:

22. 3.1. Конституция на Република България

23. Чл. 121. (4) Актовете на правораздаването се мотивират.



24. 3.2. Граждански процесуален кодекс (обн. в „Държавен вестник“ (ДВ), бр. 59 от 20 юли 2007 г., в сила от 01.01.2008 г., посл. изм., ДВ, бр. 83 от 22 октомври 2019 г., в сила от същата дата)

Законност

25. Чл. 5. Съдът разглежда и решава делата според точния смисъл на законите, а когато те са непълни, неясни или противоречиви - според общия им разум. При липса на закон съдът основава решението си на основните начала на правото, обичая и морала.

Диспозитивно начало

26. Чл. 6. (1) Съдебните производства започват по молба на заинтересованото лице или по искане на прокурора в определените от закон случаи.

(2) Предметът на делото и обемът на дължимата защита и съдействие се определят от страните.

Служебно начало

27. Чл. 7. (1) Съдът служебно извършва необходимите процесуални действия по движението и приключването на делото и следи за допустимостта и надлежното извършване на процесуалните действия от страните. Той съдейства на страните за изясняване на делото от фактическа и правна страна.

28. (2) Съдът връчва на страните препис от актовете, които подлежат на самостоятелно обжалване.

Връчване чрез залепване на уведомление

29. Чл. 47. (1) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато ответникът в продължение на един месец не може да бъде намерен на посочения по делото адрес и не се намери лице, което е съгласно да получи съобщението, връчителят залепва уведомление на вратата или на пощенската кутия, а когато до тях не е осигурен достъп - на входната врата или на видно място около нея. Когато има достъп до пощенската кутия, връчителят пуска уведомление и в нея. Невъзможността ответникът да бъде намерен на посочения по делото адрес се констатира най-малко с три посещения на адреса, с интервал от поне една седмица между всяко от тях, като най-малко едно от посещенията е в неприсъствен ден. Това правило не се прилага, когато връчителят е събрал данни, че ответникът не живее на адреса, след справка от управителя на етажната собственост, от кмета на съответното населено място или по друг начин и е удостоверил това с посочване на източника на тези данни в съобщението.

30. (2) В уведомлението се посочва, че книгата са оставени в канцеларията на съда, когато връчването става чрез служител на съда или частен съдебен изпълнител, съответно в общината, когато връчването става чрез неин служител, както и че те могат да бъдат получени там в двуседмичен срок от залепването на уведомлението.

31. (3) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато ответникът не се яви да получи книгата, съдът служебно проверява неговата адресна регистрация, освен в случаите на чл. 40, ал. 2 и чл. 41, ал. 1, в които съобщението се прилага към делото. Ако посоченият адрес не съвпада с постоянния и настоящия адрес на страната, съдът разпорежда връчване по настоящия или постоянния адрес по реда на ал. 1 и 2. Съдът служебно проверява и местоработата на



ответника и разпорежда връчване по местоработата, съответно местослуженето или мястото за осъществяване на стопанска дейност.

32. (5) Съобщението се смята за връчено с изтичането на срока за получаването му от канцеларията на съда или общината.

33. (7) (Доп. - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Разпоредбите на ал. 1 – 5 се прилагат съответно за връчването на съобщения на подпомагаща страна, както и за връчване на заповед за изпълнение.

34. (8) Разпоредбите на ал. 1 и 2 се прилагат за връчването на съобщения на свидетел, вещо лице и неучастващо в делото лице, като съобщението се оставя в пощенската кутия, а когато до нея не е осигурен достъп - чрез залепване на уведомление.

Съдържание на исковата молба

35. Чл. 127. (1) Исковата молба трябва да бъде написана на български език и да съдържа:

1. посочване на съда;
2. името и адреса на ищеца и ответника, на техните законни представители или пълномощници, ако имат такива, както и единния граждански номер на ищеца и номера на факса и телекса, ако има такива;
3. цената на иска, когато той е оценяем;
4. изложение на обстоятелствата, на които се основава искът;
5. в какво се състои искането;
6. подпис на лицето, което подава молбата. (...)

36. (3) Ако подателят на молбата не знае или не може да я подпише, тя се подписва от лицето, на което той е възложил това, като се посочва причината, поради която сам не е подписал.

Приложения към исковата молба

37. Чл. 128. Към исковата молба се представят:

1. пълномощното, когато молбата се подава от пълномощник;
2. документ за внесените държавни такси и разноски, когато такива се дължат;
3. преписи от исковата молба и от приложенията към нея според броя на ответниците.

Заявление за издаване на заповед за изпълнение

38. Чл. 410. (1) Заявителят може да поиска издаване на заповед за изпълнение:

1. за вземания за парични суми или за заместими вещи, когато искът е подсъден на районния съд;
2. за предаването на движима вещ, която длъжникът е получил със задължение да я върне или е обременена със залог или е прехвърлена от длъжника със задължение да предаде владението, когато искът е подсъден на районния съд.

39. (2) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Заявлението съдържа искане за издаване на изпълнителен лист и трябва да отговаря на изискванията на чл. 127, ал. 1 и 3 и чл. 128, т. 1 и 2. В заявлението се посочва и банкова сметка или друг начин за плащане.

Издаване на заповед за изпълнение



40. Чл. 411. (1) (Изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 50 от 2015 г., доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Заявлението се подава до районния съд по постоянния адрес или по седалището на длъжника, който в тридневен срок извършва служебна проверка на местната подсъдност. Ако съдът прецени, че делото не му е подсъдно, той го изпраща незабавно на надлежния съд.

41. (2) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Съдът разглежда заявлението в разпоредително заседание и издава заповед за изпълнение в срока по ал. 1, освен когато:

1. (доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) искането не отговаря на изискванията на чл. 410 и заявителят не отстрани допуснатите нередовности в тридневен срок от съобщението;

2. искането е в противоречие със закона или с добрите нрави;

3. длъжникът няма постоянен адрес или седалище на територията на Република България;

4. длъжникът няма обичайно местопребиваване или място на дейност на територията на Република България.

42. (3) При уважаване на заявлението съдът издава заповед за изпълнение, препис от която се връчва на длъжника.

Съдържание на заповедта за изпълнение

43. Чл. 412. Заповедта за изпълнение съдържа: (...)

6. задължението, което длъжникът трябва да изпълни, и разноските, които трябва да плати;

8. (предишна т. 7 - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) покана до длъжника да изпълни в двуседмичен срок от връчването на заповедта;

9. (изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г., предишна т. 8, изм. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) указание, че длъжникът може да подаде възражение в срока по т. 8;

10. (предишна т. 9 - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) указание, че ако длъжникът не направи възражения пред издалия заповедта съд или не изпълни, заповедта за изпълнение влиза в сила и ще се пристъпи към принудително изпълнение... .

Обжалване

44. Чл. 413. (1) Заповедта за изпълнение не подлежи на обжалване от страните, освен в частта за разноските.

45. (2) (Доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Разпореждането, с което се отхвърля изцяло или отчасти заявлението, може да се обжалва от заявителя с частна жалба, от която не се представя препис за връчване.

Възражение

46. Чл. 414. (1) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Длъжникът може да възрази писмено срещу заповедта за изпълнение или срещу част от нея. Обосноваване на възражението не се изисква освен в случаите по чл. 414а.

47. (2) Възражението се прави в двуседмичен срок от връчването на заповедта, който не може да бъде продължаван.

Възражение при изпълнение в срока за доброволно изпълнение



48. Чл. 414а. (Нов - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Длъжник, който е изпълнил задължението си по заповедта за изпълнение в срока по чл. 412, т. 8, може да възрази писмено срещу заповедта за изпълнение с твърдение, че е изпълнил изцяло или частично задължението си. Към възражението се прилагат доказателства за изпълнението на задължението с препис за заявителя.

Действие на възражението

49. Чл. 415. (Изм. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Съдът указва на заявителя, че може да предяви иск за вземането си в следните случаи:

1. когато възражението е подадено в срок;
2. когато заповедта за изпълнение е връчена на длъжника при условията на чл. 47, ал. 5;
3. когато съдът е отказал да издаде заповед за изпълнение.

50. (2) Когато дава указания за предявяване на иск в случаите по ал. 1, т. 2, съдът постановява спиране на изпълнението, ако е издаден изпълнителен лист по чл. 418.

51. (3) Искът по ал. 1, т. 1 и 2 е установителен, а по т. 3 - осъдителен.

52. (4) Искът се предявява в едномесечен срок от съобщението, като заявителят донася дължимата държавна такса.

53. (5) Когато заявителят не представи доказателства, че е предявил иска в посочения срок, съдът обезсилва заповедта за изпълнение частично или изцяло, както и изпълнителния лист, издаден по чл. 418.

Влизане в сила на заповедта за изпълнение

54. Чл. 416. (Доп. - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Когато възражение не е подадено в срок или е оттеглено, или след влизане в сила на съдебното решение за установяване на вземането, заповедта за изпълнение влиза в сила. Въз основа на нея съдът издава изпълнителен лист и отбелязва това върху заповедта.

Заповед за изпълнение въз основа на документ

55. Чл. 417. Заявителят може да поиска издаване на заповед за изпълнение и когато вземането, независимо от неговата цена, се основава на:

1. акт на административен орган, по който допускането на изпълнението е възложено на гражданските съдилища;
2. документ или извлечение от счетоводни книги, с които се установяват вземания на държавните учреждения, общините и банките;
3. нотариален акт, спогодба или друг договор, с нотариална заверка на подписите относно съдържащите се в тях задължения за заплащане на парични суми или други заместими вещи, както и задължения за предаване на определени вещи

Незабавно изпълнение

56. Чл. 418. (1) Когато със заявлението е представен документ по чл. 417, на който се основава вземането, кредиторът може да поиска от съда да постанови незабавно изпълнение и да издаде изпълнителен лист.

57. (2) Изпълнителният лист се издава, след като съдът провери дали документът е редовен от външна страна и удостоверява подлежащо на изпълнение вземане срещу длъжника.



За издаването на изпълнителния лист съдът прави надлежна бележка върху представения документ и върху заповедта за изпълнение.

58. (3) Когато според представения документ изискуемостта на вземането е в зависимост от изпълнението на насрещно задължение или от настъпването на друго обстоятелство, изпълнението на задължението или настъпването на обстоятелството трябва да бъдат удостоверени с официален или с изходящ от длъжника документ.

59. (4) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Разпореждането, с което се отхвърля изцяло или отчасти молбата за издаване на изпълнителен лист, може да се обжалва от молителя в едноседмичен срок от съобщаването му с частна жалба, от която не се представя препис за връчване.

60. (5) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 2015 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Заповедта за изпълнение с отбелязването за издаден изпълнителен лист и копие от документа, въз основа на който е издадена заповедта за изпълнение, се връчва от съдебния изпълнител. Съдебният изпълнител незабавно изпраща до съда копие от съобщението заедно с връчените документи с отбелязване на връчването на всеки един от тях.

Обжалване на разпореждането за незабавно изпълнение

61. Чл. 419. (1) Разпореждането, с което се уважава молбата за незабавно изпълнение, може да се обжалва с частна жалба в двуседмичен срок от връчване на заповедта за изпълнение.

62. (2) Частната жалба срещу разпореждането за незабавно изпълнение се подава заедно с възражението срещу издадената заповед за изпълнение и може да се основе само на съображения, извлечени от актове по чл. 417.

63. (3) Обжалването на разпореждането за незабавно изпълнение не спира изпълнението.

Спиране на изпълнението

64. Чл. 420. (1) (Изм. - ДВ, бр. 102 от 2017 г., в сила от 22.12.2017 г.) Възражението срещу заповедта за изпълнение не спира принудителното изпълнение в случаите по чл. 417, т. 1 - 9, освен когато длъжникът представи надлежно обезпечение за кредитора по реда на чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите.

65. (2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато в срока за възражение е направено искане за спиране, подкрепено с писмени доказателства, съдът, постановил незабавно изпълнение, може да го спре и без да е необходимо обезпечението по ал. 1.

66. (3) Определението по искането за спиране може да се обжалва с частна жалба.

Започване на изпълнението

67. Чл. 426. (1) Съдебният изпълнител пристъпва към изпълнение по молба на заинтересованата страна на основание представен изпълнителен лист или друг акт, подлежащ на изпълнение.

68. 3.3. Граждански процесуален кодекс от 1952 г. (отменен) (обн. ДВ, бр.12 от 8 февруари 1952 г.; отм. ДВ, бр. 59 от 20 юли 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.)

69. Чл. 237. (доп. - ДВ, бр. 70 от 1998 г.) Подлежат на принудително изпълнение: (...)



в) (изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., в сила от 01.04.1998 г., доп. - ДВ, бр. 70 от 1998 г., доп. - ДВ, бр. 105 от 2005 г.) документите и извлеченията от сметките, с които се установяват вземания на банките, Централното управление на Националната здравноосигурителна каса и районните здравноосигурителни каси, държавните учреждения и общините, български граждани, които нямат доход и/или имущество, което да им осигурява лично участие в здравноосигурителния процес, ако задължението не е изпълнено;

70. 3.4. Закон за потребителския кредит (обн. ДВ, бр. 18 от 5 Март 2010 г., в сила от 12.05.2010 г.; изм. и доп. ДВ, бр.35 от 22 април 2014г., в сила от 23.07.2014 г.; посл. изм., ДВ, бр. бр. 17 от 26 февруари 2019 г., в сила от 2 март 2019 г.)

71. Чл. 2. Целта на закона е да осигури защита на потребителите чрез създаване на равноправни условия за получаване на потребителски кредит, както и чрез насърчаване на отговорно поведение от страна на кредиторите при предоставяне на потребителски кредит.

72. Чл. 9. (1) Договорът за потребителски кредит е договор, въз основа на който кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане, с изключение на договорите за предоставяне на услуги или за доставяне на стоки от един и същи вид за продължителен период от време, при които потребителят заплаща стойността на услугите, съответно стоките, чрез извършването на периодични вноски през целия период на тяхното предоставяне.

73. (2) Страни по договора за потребителски кредит са потребителят и кредиторът.

74. (3) Потребител е всяко физическо лице, което при сключването на договор за потребителски кредит действа извън рамките на своята професионална или търговска дейност.

75. (4) Кредитор е всяко физическо или юридическо лице, което предоставя или обещава да предостави потребителски кредит в рамките на своята професионална или търговска дейност.

76. Чл. 10. (1) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Договорът за потребителски кредит се сключва в писмена форма, на хартиен или друг траен носител, по ясен и разбираем начин, като всички елементи на договора се представят с еднакъв по вид, формат и размер шрифт - не по-малък от 12, в два екземпляра - по един за всяка от страните по договора.

77. (2) Кредиторът не може да изисква и да събира от потребителя каквото и да е плащане, включително на лихви, такси, комисиони или други разходи, свързани с договора за кредит, които не са предвидени в сключения договор за потребителски кредит.

78. (3) Алинея 1 се прилага за всички изменения и допълнения към сключения договор, които се подписват от двете страни по договора, с изключение на случаите, когато договорът изрично предвижда възможност за промяна на лихвения процент едностранно от страна на кредитора.

79. (4) (Нова - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Едностранна промяна на общия разход по кредита за потребителя се допуска, когато са налице едновременно следните условия:



1. в договора за кредит изрично е предвидена възможност за увеличаване и за намаляване на общия разход по кредита;

2. обстоятелствата, приложими към промяната на общия разход по кредита, са описани в договора, обективно са обосновани и не зависят от волята на кредитора.

80. (5) (Нова - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Всяка уговорка, която противоречи на условията по ал. 4 или ги заобикаля, е нищожна.

81. Чл. 10а. (Нов - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) (1) Кредиторът може да събира от потребителя такси и комисиони за допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит.

82. (2) Кредиторът не може да изисква заплащане на такси и комисиони за действия, свързани с усвояване и управление на кредита.

83. (3) Кредиторът не може да събира повече от веднъж такса и/или комисиона за едно и също действие.

84. (4) Видът, размерът и действието, за което се събират такси и/или комисиони, трябва да бъдат ясно и точно определени в договора за потребителски кредит.

85. Чл. 11. (1) Договорът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа:

1. датата и мястото на сключването му;
2. вида на предоставения кредит;
3. името, единния граждански номер (личен номер или личен номер за чужденец), постоянния и настоящия адрес на потребителя;
4. името/наименованието, правноорганизационната форма, кода по БУЛСТАТ или ЕИК и адреса/седалището на кредитора;
5. данните по т. 3 за физически лица и по т. 4 за еднолични търговци и юридически лица - когато в договорите участва кредитен посредник;
6. срока на договора за кредит;
7. общия размер на кредита и условията за усвояването му;
8. стоката или услугата и нейната цена в брой - когато кредитът е под формата на разсрочено плащане за стока или услуга или при свързани договори за кредит;
9. лихвения процент по кредита, условията за прилагането му и индекс или референтен лихвен процент, който е свързан с първоначалния лихвен процент, както и периодите, условията и процедурите за промяна на лихвения процент; ако при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти, тази информация се предоставя за всички приложими лихвени проценти;
- 9а. (нова - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) методиката за изчисляване на референтния лихвен процент съгласно чл. 33а;
10. годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин;



11. условията за издължаване на кредита от потребителя, включително погасителен план, съдържащ информация за размера, броя, периодичността и датите на плащане на погасителните вноски, последователността на разпределение на вноските между различните неизплатени суми, дължими при различни лихвени проценти за целите на погасяването;

12. информация за правото на потребителя при погасяване на главницата по срочен договор за кредит да получи при поискване и безвъзмездно, във всеки един момент от изпълнението на договора, извлечение по сметка под формата на погасителен план за извършените и предстоящите плащания; погасителният план посочва дължимите плащания и сроковете и условията за извършването на тези плащания; планът съдържа разбивка на всяка погасителна вноска, показваща погасяването на главницата, лихвата, изчислена на базата на лихвения процент, и когато е приложимо, допълнителните разходи; когато лихвеният процент не е фиксиран или когато допълнителните разходи могат да бъдат променени съгласно договора за кредит, в погасителния план се посочва ясно, че информацията, съдържаща се в плана, е валидна само до последваща промяна на лихвения процент или на допълнителните разходи съгласно договора за кредит;

13. извлечение, показващо периодите и условията за плащане на свързаните повтарящи се или еднократни разходи и лихвата, когато те трябва да се заплатят, без погасяване на главницата;

14. всички разходи за откриване и обслужване на една или повече банкови сметки, предназначени за обслужване (усвояване и погасяване) на кредита, освен ако откриването на банкова сметка не е доброволно, разходите за използване на платежен инструмент, позволяващ едновременно извършване на предоставяне на кредита и неговото погасяване, както и всички други разходи, произтичащи от договора за кредит, и условията, при които те могат да бъдат променени;

15. лихвения процент, който се прилага при просрочени плащания, изчислен към момента на сключване на договора за кредит, начините за неговото променяне, както и стойността на всички разходи, които се дължат при неизпълнение на договора;

16. предупреждение за последиците за потребителя при просрочие на вноските;

17. наличието на нотариални и други такси, които са свързани с договора за кредит, ако има такива;

18. обезпеченията, които потребителят е длъжен да предостави, ако има такива;

19. изискуемите застраховки, ако има такива;

20. наличието или липсата на право на отказ на потребителя от договора, срока, в който това право може да бъде упражнено, и другите условия за неговото упражняване, включително информация за задължението на потребителя да погаси усвоената главница и лихвата съгласно чл. 29, ал. 4 и 6, както и за размера на лихвения процент на ден;

21. информация за правата на потребителя, произтичащи от чл. 27 и 28, както и условията за упражняване на тези права;



22. правото на предсрочно погасяване на кредита, реда за неговото осъществяване и когато е необходимо, информация за правото на кредитора на обезщетение в случаите по чл. 32, както и начина за неговото изчисляване;

23. реда за прекратяване на договора за кредит;

24. наличието на извънсъдебни способи за решаването на спорове и за обезщетяване на потребителите във връзка с предоставяне на потребителски кредит, както и условията за тяхното използване;

25. другите клаузи и условия по договора;

26. адреса на Комисията за защита на потребителите като контролен орган по спазване изискванията на този закон;

27. подписи на страните.

86. (2) (Нова - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Общите условия са неразделна част от договора за потребителски кредит и всяка страница се подписва от страните по договора.

87. (3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Когато се прилага ал. 1, т. 12, кредиторът предоставя на потребителя при поискване и безвъзмездно, във всеки един момент на договора, извлечение по сметка под формата на погасителен план за извършените и предстоящите плащания.

88. (4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) При договори за кредит, съгласно които плащанията, направени от потребителя, не водят незабавно до съответстващо погасяване на общия размер на кредита, а се използват за възстановяване на средствата (капитала) при условия и в срокове, предвидени в договора или в допълнителен договор, се посочва ясно, че този вид договори не предвиждат гаранция за погасяване на общия размер на кредита, усвоен по договора за кредит, с изключение на случаите, когато е предоставена такава.

89. Чл. 14. (1) Кредиторът уведомява потребителя на хартиен или на друг траен носител за всяка промяна на лихвения процент преди влизането в сила на промяната, както и за:

1. размера на вноските след влизане в сила на новия лихвен процент;

2. броя или периодичността на вноските, ако се променят.

90. (2) Потребителят се смята за уведомен, когато уведомлението е било изпратено на последния посочен от него адрес.

91. (3) (Изм. - ДВ, бр. 20 от 2018 г., в сила от 01.07.2018 г.) Когато промяната на лихвения процент произтича от промяна в определен референтен лихвен процент и новият референтен лихвен процент е направен публично достояние чрез използването на подходящи средства и информацията за новия референтен лихвен процент и за неговите компоненти може да се намери в търговските помещения на кредитора, страните по договора за кредит могат да уговорят, че информацията по ал. 1 се предоставя периодично на потребителя.

92. Чл. 19. (1) Годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т.ч. тези, дължими на посредниците за



сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит.

93. (2) Годишният процент на разходите по кредита се изчислява по формула съгласно приложение № 1, като се вземат предвид посочените в него общи положения и допълнителни допускания.

94. (3) При изчисляване на годишния процент на разходите по кредита не се включват разходите:

1. които потребителят заплаща при неизпълнение на задълженията си по договора за потребителски кредит;

2. различни от покупната цена на стоката или услугата, които потребителят дължи при покупка на стока или предоставяне на услуга, независимо дали плащането се извършва в брой или чрез кредит;

3. за поддържане на сметка във връзка с договора за потребителски кредит, разходите за използване на платежен инструмент, позволяващ извършването на плащания, свързани с усвояването или погасяването на кредита, както и други разходи, свързани с извършването на плащанията, ако откриването на сметката не е задължително и разходите, свързани със сметката, са посочени ясно и отделно в договора за кредит или в друг договор, сключен с потребителя.

95. (4) (Нова - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България.

96. (5) (Нова - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 4, се считат за нищожни.

97. (6) (Нова - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) При плащания по договори, съдържащи клаузи, които са обявени за нищожни по ал. 5, надвзетите средства над прага по ал. 4 се удържат при последващи плащания по кредита.

98. Чл. 20. (1) Правата, предоставени на потребителите по този закон, не могат да се ограничават. Всяка уговорка, с която предварително се изключват или ограничават правата на потребителите, е недействителна.

99. (2) Отказът от права, предоставени на потребителите по този закон, е недействителен.

100. (3) Когато договорът за потребителски кредит е непосредствено свързан с територията на Република България или с територията на друга държава - членка на Европейския съюз, или с територията на повече държави - членки на Европейския съюз, потребителят не може да бъде лишен от защитата, предоставена му по този закон, или от защитата, предоставена му от законодателството на друга държава - членка на Европейския съюз.

101. Чл. 21. (1) Всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна.



102. (2) Всяка клауза в договор за потребителски кредит с фиксиран лихвен процент, която определя обезщетение за кредитора, по-голямо от посоченото в чл. 32, ал. 4, е нищожна.

103. Чл. 22. (Доп. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) Когато не са спазени изискванията на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7 - 12 и 20 и ал. 2 и чл. 12, ал. 1, т. 7 - 9, договорът за потребителски кредит е недействителен.

104. Чл. 23. Когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита.

105. Чл. 24. За договора за потребителски кредит се прилагат и чл. 143 - 148 от Закона за защита на потребителите.

106. Чл. 26. (1) Кредиторът може да прехвърли вземането си по договор за потребителски кредит на трето лице само ако договорът за потребителски кредит предвижда такава възможност.

107. (2) Когато кредиторът прехвърли вземанията си по договора за потребителски кредит на трето лице, потребителят има право да направи спрямо това трето лице всички възражения, които има към първоначалния кредитор, включително възраженията за прихващане.

108. (3) Недействителна е всяка клауза от договора за потребителски кредит, която изключва или ограничава правото на потребителя по ал. 2.

109. (4) Кредиторът информира потребителя за прехвърляне на вземането по ал. 1, освен когато първоначалният кредитор по споразумение с новия кредитор продължава да администрира кредита по отношение на потребителя.

110. Чл. 33. (1) При забава на потребителя кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забавата.

111. (2) Когато потребителят забави дължимите от него плащания по кредита, обезщетението за забава не може да надвишава законната лихва.

112. (3) Кредиторът не може да откаже да приеме частично плащане по потребителски кредит.

113. § 2. (Доп. - ДВ, бр. 91 от 2012 г., в сила от 01.01.2013 г.) Този закон въвежда разпоредбите на Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ, L 133/66 от 22 май 2008 г.) и на Директива 2011/90/ЕС на Комисията от 14 ноември 2011 г. за изменение на част II на Приложение I към Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, в която са предвидени допълнителни допускания за изчисляването на годишния процент на разходите (ОВ, L 296/35 от 15 ноември 2011 г.).

114. 3.5. Закон за защита на потребителите (обн. ДВ, бр. бр.99 от 9 декември 2005 г., в сила от 10.06.2006 г.; посл. доп. ДВ, бр.45 от 7 юни 2019г.)

115. Чл. 143. Неравнопавна клауза в договор, сключен с потребител, е всяка уговорка в негова вреда, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя, като:



1. освобождава от отговорност или ограничава отговорността на производителя, търговеца или доставчика, произтичаща от закон, в случай на смърт или телесни повреди на потребителя, причинени в резултат на действие или бездействие от страна на търговеца или доставчика;
2. изключва или ограничава правата на потребителя, произтичащи от закон, по отношение на търговеца или доставчика или на друго лице при пълно или частично неизпълнение или неточно изпълнение на договорни задължения, включително изключва възможността за прихващане на задължение към търговеца или доставчика с друго насрещно вземане, което има спрямо него;
3. поставя изпълнението на задълженията на търговеца или доставчика в зависимост от условие, чието изпълнение зависи единствено от неговата воля;
4. позволява на търговеца или доставчика да задържи заплатените от потребителя суми, в случай че последният откаже да сключи или да изпълни договора, като същевременно не предвижда право на потребителя да получи обезщетение на същата стойност при неключване или неизпълнение на договора от страна на търговеца или доставчика;
5. задължава потребителя при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано високо обезщетение или неустойка;
6. позволява на търговеца или доставчика да се освободи от задълженията си по договора по своя преценка, като същата възможност не е предоставена на потребителя, както и да задържи сума, получена за престация, която не е извършил, когато сам прекрати договора;
7. позволява на търговеца или доставчика да прекрати действието на безсрочен договор без предизвестие, освен когато има сериозни основания за това;
8. предвижда необосновано кратък срок за мълчаливо съгласие за продължаване на договора при непротивопоставяне на потребителя;
- 8а. (нова - ДВ, бр. 57 от 2015 г.) предвижда автоматично продължаване на срочен договор, ако потребителят не заяви желание за прекратяването му, и срокът, в който трябва да направи това, е прекалено отдалечен от датата, на която изтича срочният договор;
9. налага на потребителя приемането на клаузи, с които той не е имал възможност да се запознае преди сключването на договора;
10. позволява на търговеца или доставчика да променя едностранно условията на договора въз основа на непредвидено в него основание;
11. позволява на търговеца или доставчика да променя едностранно без основание характеристиките на стоката или услугата;
12. предвижда цената да се определя при получаването на стоката или предоставянето на услугата или дава право на търговеца или доставчика да увеличава цената, без потребителят да има право в тези случаи да се откаже от договора, ако окончателно определената цена е значително завишена в сравнение с цената, уговорена при сключването на договора;
13. дава право на търговеца или доставчика да определи дали стоката или услугата отговаря на посочените в договора условия или му предоставя изключително право да тълкува клаузите на договора;



14. налага на потребителя да изпълни своите задължения, дори и ако търговецът или доставчикът не изпълни своите;

15. дава възможност на търговеца или доставчика без съгласието на потребителя да прехвърли правата и задълженията си по договора, когато това може да доведе до намаляване на гаранциите за потребителя;

16. изключва или възпрепятства правото на предявяване на иск или използването на други средства от страна на потребителя за решаването на спора, включително задължава потребителя да се обръща изключително към определен арбитражен съд, който не е предвиден по закон; ограничава необосновано средствата за доказване, с които потребителят разполага, или му налага тежестта на доказване, която съгласно приложимото право би трябвало да бъде за сметка на другата страна по договора;

17. ограничава обвързаността на търговеца или доставчика от поети чрез негови представители задължения или поставя неговите задължения в зависимост от спазването на определено условие;

18. (нова - ДВ, бр. 57 от 2015 г.) не позволява на потребителя да прецени икономическите последици от сключването на договора;

19. (предишна т. 18 - ДВ, бр. 57 от 2015 г.) поставя други подобни условия.

116. Чл. 144. (1) Разпоредбата на чл. 143, т. 7 не се прилага за клаузи, при които доставчикът на финансови услуги си запазва правото при наличие на основателна причина едностранно и без предизвестие да прекрати договор, сключен за неопределен срок, при условие че доставчикът на финансовите услуги се е задължил да извести незабавно другата страна/страни по договора за неговото прекратяване.

117. (2) Разпоредбата на чл. 143, т. 10 не се прилага за клаузи, при които:

1. (изм. - ДВ, бр. 61 от 2014 г., в сила от 25.07.2014 г.) доставчикът на финансови услуги си запазва правото при наличие на основателна причина да промени без предизвестие лихвен процент, дължим от потребителя или на потребителя, или стойността на всички други разходи, свързани с финансовите услуги, при условие че доставчикът на финансовата услуга е поел задължение да уведоми за промяната другата страна/страни по договора в 7-дневен срок и другата страна/страни по договора има правото незабавно да прекрати договора;

2. търговецът или доставчикът на финансовите услуги си запазва правото да промени едностранно условията на безсрочен договор, при условие че се е задължил в тридневен срок да информира потребителя за промените и потребителят има правото да прекрати договора.

118. (3) Разпоредбите на чл. 143, т. 7, 10 и 12 не се прилагат по отношение на:

1. сделките с ценни книжа, финансови инструменти и други стоки или услуги, чиято цена е свързана с колебанията/измененията на борсовия курс или индекс или с размера на лихвения процент на финансовия пазар, които са извън контрола на търговеца или доставчика на финансови услуги;

2. договорите за покупка или продажба на чужда валута, пътнически чекове или международни парични преводи в чужда валута.



119. (4) Разпоредбата на чл. 143, т. 12 не се прилага при клаузи за индексирание на цени, при условие че клаузите са законосъобразни и методът за промяна на цените е описан подробно и ясно в договора.

120. Чл. 145. (1) Неравноправната клауза в договор, сключен с потребителя, се преценява, като се вземат предвид видът на стоката или услугата - предмет на договора, всички обстоятелства, свързани с неговото сключване към датата на сключването, както и всички останали клаузи на договора или на друг договор, от който той зависи.

121. (2) Преценяването на неравноправната клауза в договора не включва определянето на основния му предмет, както и съответствието между цената или възнаграждението, от една страна, и стоката и услугата, която ще бъде доставена или извършена в замяна, от друга страна, при условие че тези клаузи на договора са ясни и разбираеми.

122. Чл. 146. (1) Неравноправните клаузи в договорите са нищожни, освен ако са уговорени индивидуално.

123. (2) Не са индивидуално уговорени клаузите, които са били изготвени предварително и поради това потребителят не е имал възможност да влияе върху съдържанието им, особено в случаите на договор при общи условия.

124. (3) Обстоятелството, че някои условия са индивидуално уговорени, не изключва прилагането на този раздел към останалата част от договора.

125. (4) Когато търговецът или доставчикът твърди, че определено условие от договора е индивидуално уговорено, тежестта за доказването пада върху него.

126. (5) Наличието на неравноправни клаузи в договор, сключен с потребител, не води до неговата нищожност, ако договорът може да се прилага и без тези клаузи.

127. Чл. 147. (1) Клаузите на договорите, предлагани на потребителите, трябва да бъдат съставени по ясен и недвусмислен начин.

128. (2) При съмнение относно смисъла на определено условие то се тълкува по благоприятен за потребителя начин.

129. § 13а. (Нов - ДВ, бр. 64 от 2007 г., в сила от 08.09.2007 г.) Този закон въвежда разпоредбите на: ... 9. Директива 93/13/ЕИО на Съвета относно неравноправните клаузи в потребителските договори... .

130. 3.6. Закон за задълженията и договорите (обнародван, ДВ., бр. 275 от 22 ноември 1950 г., в сила от 1 януари 1951 г., посл. изменен в ДВ, бр. 42 от 22 май 2018 г.):

131. Чл. 86. При неизпълнение на парично задължение длъжникът дължи обезщетение в размер на законната лихва от деня на забавата. За действително претърпени вреди в по-висок размер кредиторът може да иска обезщетение съобразно общите правила.

132. Размерът на законната лихва се определя от Министерския съвет.

133. 3.7. Постановление № 426 от 18. декември 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения (Обнародвано в ДВ, бр. 106 от 23. декември 2014 г., в сила от 1 януари 2015 г.):



134. Член единствен. (1) Определя годишния размер на законната лихва за просрочени парични задължения в размер на основния лихвен процент на Българската народна банка в сила от 1 януари, съответно от 1 юли, на текущата година плюс 10 процентни пункта.

135. (2) Дневният размер на законната лихва за просрочени парични задължения е равен на 1/360 част от годишния размер, определен по ал. 1.

136. (3) Лихвеният процент по ал. 1 в сила от 1 януари на текущата година е приложим за първото полугодие на съответната година, а лихвеният процент в сила от 1 юли е приложим за второто полугодие.

Допълнителна разпоредба

137. § 1. Постановлението въвежда изисквания на Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 г. относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки (ОВ, L 48/1 от 23 февруари 2011 г.).

138. 3.8. Закон за съдебната власт (обнародван, ДВ, бр. 64 от 7 август 2007г.; посл. изм., ДВ, бр. 83 от 22 октомври 2019 г.)

139. Чл. 130. (2) Тълкувателните решения и тълкувателните постановления са задължителни за органите на съдебната и изпълнителната власт, за органите на местното самоуправление, както и за всички органи, които издават административни актове.

140. 3.9. Национална съдебна практика

141. Цитирана е съдебна практика на Върховния касационен съд – която има задължителен характер с оглед чл. 130 ЗСВ (вж. горе), и определения по конкретни дела, които нямат задължителен характер. Цитирана е и практика на контролната инстанция на настоящия съд по дела в рамките на заповедното производство – Софийския градски съд. Определенията на Софийския градски съд са цитирани по правноинформационна система, тъй като този съд не публикува актовете си, с които слага край на производството, различни от решения по искови производства.

142. 3.9.1. Тълкувателно решение № 4/2013 г. от 18.06.2014 г. на Общото събрание на гражданската и търговската колегия (ОСГТК) на Върховния касационен съд за заповедното производство (публикувано на: <http://www.vks.bg/Dela/2013-04-ОСГТК-Тълкувателно%20решение.pdf>)

143. „2.б. Отговаря ли на изискванията по чл. 410, ал. 2 вр. чл. 127, ал. 1, т. 4 ГПК заявление за издаване на заповед за изпълнение по чл. 410 и по чл. 417 ГПК, когато в заявлението не са подробно посочени обстоятелствата, от които произтича вземането, но същите могат да се извлекат от представените към заявлението документи?

144. По въпроса е налице противоречива практика на съдилищата.

145. Според едното становище, след като в заповедното производство съдът не може да събира доказателства за съществуване на заявеното вземане, той няма и правото да прави изводи за основанието и предмета на вземането въз основа на документи, които не са част от заявлението. Според другото становище приложените към заявлението документи са част от самото искане, тъй като представянето им сочи на волята на заявителя да се ползва от тях.

146. ОСГТК на ВКС намира следното:



147. Според изричната разпоредба на чл.410, ал.2 ГПК, заявлението трябва да отговаря на изискванията на чл. 127, ал.1 ГПК, т.е. необходимо е да съдържа изложение на обстоятелствата, на които се основава вземането. В този смисъл точната индивидуализация на вземането по основание и размер обуславя редовността на заявлението като основание за издаване на заповедта за изпълнение. В случай че в заявлението липсва надлежна индивидуализация на неговото основание, същото подлежи на отхвърляне, при което заповедният съд не може да извлече това основание от приложените към заявлението документи. Съображенията са, тъй като в заповедното производство по чл.410 ГПК съдът не събира доказателства /целта на производството е не установяване на самото вземане, а само проверка дали същото е спорно/, и следователно от приложените към заявлението документи не могат да се правят изводи както за съществуване на вземането, така и за основаниято, на което същото се претендира. В хипотезата на чл.417 ГПК обаче, при която съдът се произнася въз основа на представен от заявителя документ, е допустимо основаниято и предмета на вземането да се определят въз основа на този документ, тъй като по смисъла на закона същият е задължително приложение към заявлението, въз основа на което се издава заповед за незабавно изпълнение, при което основаниято за издаване на заповедта е наличието на годно за изпълнение притежателно право, удостоверено именно от документа.“

148. 3.9.2. Определение № 264/07.05.2009 г. по частно търговско дело № 210/2009 г. на Върховния касационен съд, I търговско отделение (<http://domino.vks.bg/bcap/scc/webdata.nsf/vCourtActsByCase/400B3977F58D186EC2257793004AE7A2>)

149. „Съдилищата не са посочени, кои разпоредби от ЗСч считат за нарушени, а и следва да бъде взето предвид обстоятелството, че този закон не дефинира задължителните реквизити на извлечението от сметка. Изискване за такива реквизити не се съдържа и в ЗПК. Представеният от "ОББ" АД съдържа данни за договора за кредит – дата на сключване, размер, кредитополучател, както и данни за усвояването му, размерът на просроченото задължение по главницата, договорните и наказателните лихви. Носи подписите на длъжностни лица на банката и е подпечатан с нейния печат. Т.е. документът е редовен от външна страна, като нито в ЗСч нито в МСС се съдържат специфични изисквания към съдържанието и реквизитите на извлечението от сметка. Становището на съдилищата за нередовност на документа не може и да бъде проверено, доколкото липсва позоваване на конкретни законови или подзаконови разпоредби.“

150. 3.9.3. Определение № 364/26.04.2011 г. по ч.т.д. № 117/2011 г. на Върховния касационен съд, II търговско отделение (<http://domino.vks.bg/bcap/scc/webdata.nsf/vCourtActsByCase/BDB5B92EF9917576C225787F0035FDE8>):

151. „По така конкретизирания правен въпрос вече е налице константна практика на ВКС, с която е преодоляно съществуващото противоречиво решаване на обуславящия въпрос от съдилищата в периода непосредствено след въвеждането с новия ГПК от 2007 г. на института на заповедното производство като част от българското гражданско процесуалното право. Така в Определение № 844/28.10.2010 г. по ч.т.д. № 731/2010 г. на ВКС, ТК, 2-ро т.о. , както и в цитираните в него множество съдебни актове на върховната касационна инстанция се



застъпва категоричното становище, че в заявлението по чл.410 ал.2 ГПК заявителят трябва да посочи източника на претендираното вземане като посочи фактическите обстоятелства на неговото възникване, съществуване и изискуемост в степен осигуряваща яснота за съда относно спорното право и гарантираща в един по-късен момент правото на защита на длъжника чрез подаване на възражение срещу заповедта. Доколкото в настоящия случай заявлението отговаря изцяло на горните изисквания, тъй като съдържа ясно посочено основание на вземането чрез посочването на конкретния договор и законовите основания на базата, на които е сключен, а като документ -основание за издаване на заповед по чл.417 т.2 от ГПК се сочи извлечение от счетоводните книги на молителя, то следва изводът, че е налице противоречие на обжалваното определение с горепосочената константна практика на ВКС, поради което следва да се допусне касация на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК, тъй като въззивният съд е решил въпроса в противоречие с практиката на ВКС по същия , а по същество на жалбата: определението да се отмени като ВКС се произнесе в насока издаване на заповед по чл.417 т.2 ГПК и изпълнителен лист. Това следва от съдържанието на приложеното извлечение от счетоводните книги, доколкото в закона /както в Гражданския процесуален кодекс, така и в Закона за счетоводството не се съдържа определение на понятието "извлечение от счетоводни книги", нито са поставени специфични изисквания към неговите реквизити, следва да се приеме, че такъв характер има всеки документ, който съдържа информация, базирана на записванията в счетоводните регистри. За да бъде извлечението от счетоводните книги основание за издаване на заповед за незабавно изпълнение, необходимо е същото да е издадено от компетентен орган и да съдържа достатъчна информация за претендираното вземане - длъжник; основание за възникване на вземането; размер на главницата; размер и период на лихвата /Така: Определение № 118/24.ІІ.2009 г. по ч. т. д. № 25/2009 г. и Определение № 264/7.V.2009 г. по ч. т. д. № 210/2009 г. на ВКС и ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 693 ОТ 16.11.2009 Г. ПО Ч. Т. Д. № 731/2009 Г., Т. К., ІІ Т. О. НА ВКС/."

152. 3.9.4. Определение № 274 от 04.05.2011 г. по ч.гр.д. № 97/2011 г. на Върховния касационен съд, ІV гражданско отделение (<http://domino.vks.bg/bcap/scc/webdata.nsf/vCourtActsByCase/9419D127BED5E913C225788600503ABC>):

153. „Предвид гарантиране възможността на длъжника да възрази срещу заповедта за изпълнение, кредиторът следва да индивидуализира вземането си в степен, длъжникът да направи добре информиран извод дали да се противопостави или да не оспорва претенцията на кредитора. Когато кредиторът е посочил общия размер на паричните вземания и е отразил обстоятелствата, при които те са възникнали, в т.ч. размера на всяко от тях, заявлението съдържа реквизитите на исковата молба по чл. 127, ал.1, т.3 и 4 ГПК. С посочването на цената на иска (сборът на отделните вземания) и обстоятелствата, на които се основава иска, в т.ч. размера на всяко от вземанията, изискванията на чл. 127, ал.1, т. 3 и 4 ГПК са изпълнени.“

154. 3.9.5. Определение № 690 от 13.11.2009 г. по ч.т.д. № 604/2009 г. на Върховния касационен съд, ІІ търговско отделение (<http://domino.vks.bg/bcap/scc/webdata.nsf/vCourtActsByCase/F797CB2AB33A522AC2257793004BC764>),



155. „Следователно, документът по смисъла на чл. 417 ГПК в конкретния случай е само извлечението от сметка, а не и договорът, във връзка с който то е изготвено. Този извод следва категорично от граматическото тълкуване на разпоредбата на чл. 417, т. 2 ГПК. Употребата на съюза „или“ сочи на проведено от законодателя разграничение между „документ“ и „извлечение от счетоводните книги“ и съответно - на възможността извлечението от счетоводните книги да бъде самостоятелно основание за издаване на заповед за незабавно изпълнение.“

156. 3.9.6. Определение № 492/12.07.2013 г. по частно търговско дело № 1805/2013 г. на Върховния касационен съд, I търговско отделение (<http://domino.vks.bg/bcap/scc/webdata.nsf/Keywords/0A6AC1A5097A2707C2257BA6004BD82F>)

157. „Настоящият състав намира, че не е налице подържаното противоречие с т.7 на Тълкувателно решение № 1/2004 ОСТК, защото то е постановено по отменената уредба за издаване на изпълнителен лист въз основа на несъдебно изпълнително основание – чл.242, ал.2 ГПК (отм.). Проверката, която извършва заповедният съд на основание чл. 418, ал. 2 ГПК за редовността на документа от външна страна, е аналогична с тази, визирана в чл. 243, ал. 1 ГПК, отм., но не и по отношение на проверката дали документът удостоверява подлежащо на изпълнение вземане.“

158. 3.9.7. Определение № 18110/22.07.2016 г. по гр. д. № 7975/2016 г. на Гражданско отделение, VI състав на Софийския градски съд

159. „Във връзка с твърденията на длъжниците, че не дължат вземанията, които са предмет на издадената по реда на чл. 417 ГПК заповед за изпълнение, защото те се основават на клаузи в сключения договор за кредит, които са неравноправни, следва да се посочи, че по принцип ако съдът достигне до извода, че определена клауза, представляваща част от съдържанието на договора е неравноправна и следователно нищожна, той следва да приеме, че тя не е породила правни последици и в тежест на длъжника не е възникнало предвиденото в нея задължение. Това от своя страна би означавало, че са налице убедителни писмени доказателства за недължимост на сумите, които са начислени въз основа на тази неравноправна клауза и незабавното изпълнение на заповедта за изпълнение по отношение на тези вземания следва да бъде спряно на основание чл. 420, ал. 2 ГПК.“

160. 3.9.8. Определение № 9278/07.05.2014 г. по гр. д. № 5707/2014 г. на Софийския градски съд

161. „Поради спецификата на производството и изричната уредба на чл.419 ал.2 ГПК съдът не може и не следва да извършва проверка за вероятната основателност на претенциите на заявителя. Убедителни доказателства по чл.420 ал.2 ГПК биха били такива доказателства, които напълно и несъмнено опровергават претенциите на заявителя - данни за заплащане на задълженията, за симулация при поемането им и т.н. Не са такива доказателства от длъжника, които изискват цялостен анализ на взаимоотношенията, прилагане на допълнителни доказателства за последващи споразумения и общи условия; и ползване на специални знания за изследване на пазарни индекси и др.

162. Неоснователно е позоваването от СРС на Решение от 14.03.2013 г по дело



С-415/11 на Съда на ЕС Mohamed Aziz. Видно от мотивите и диспозитива на решението, същото касае специфичен случай по испанското право на публична продан на ипотекиран имот, при който дори и образуването на исково производство няма суспензивен ефект и няма възможност да се постановят привременни мерки. Българската уредба не е такава, защото няма пречка длъжникът да поиска допускане на обезпечение на свой иск срещу заявителя, включително и като съдът спре изпълнението. Обезпечение може да се допусне както на бъдещ иск, така и в течение на делото след като се съберат необходимите доказателства, в това число и ССЕ. Изрично в диспозитива на цитираното решение на Съда на ЕС е посочено, че несъответна на Директива 93/13/ЕИО от 05.04.1993 г. е само уредба, която едновременно не допуска възможност за спиране на изпълнението по възражение за неравноправни клаузи както в изпълнителното производство, така и в отделно образувано исково производство. Следователно от гл.т. на общностното право няма пречка, както е по българското право, въпросът за спиране на изпълнението да се реши в исково производство, още повече че така ще се даде възможност за спазване на принципите на състезателност и равнопоставеност между страните.“

4. ФАКТИТЕ ПО СПОРОВЕТЕ:

163. При преценка на частта „факти по споровете“ Съдът на Европейския съюз следва да има предвид, че настоящото запитване е отправено в рамките на национално заповедно производство, което е формално (по документи) и се развива в по-голямата си част едностранно. Поради това, освен ако изрично не е посочено друго, изложените „факти“ представляват твърденията на заявителите, които могат да подлежат на оспорване, в случай че длъжниците по двете дела, щом бъдат конституирани, подадат възражение.

164. 4.1. По частно гражданско дело № 56730/2019 г.:

165. Актът, за който допускане до незабавно изпълнение по смисъла на чл. 417, т. 2 ГПК и чл. 418, ал. 1 ГПК, представлява извлечение от счетоводните книги на „Банка ДСК“ ЕАД от 03.10.2019 г. за сметка на банката. В същото е посочено, че се отнася до Договор за стоков кредит от 08.03.2018 г., който е станал изискуем поради настъпване на падежа на последната вноска.

166. В извлечението е посочено, че първоначалният договорен размер на дължимата се по договора за кредит сума е 2 508, 91 лева, кредитът е дължим на 18 месечни вноски с падеж на 10-то число от месеца, а последната вноска е с падеж 25.08.2019 г. Посочено е, че към датата на извлечението (03.10.2019 г.) длъжникът е изпаднал в забава за 561 дена, а кредитът е изискуем изцяло от 25.08.2019 г. поради настъпване на падежа.

167. Посочено е, че не са платени 17 месечни вноски с падежи от 20.03.2018 г. до 20.07.2019 г., като всяка от тях е с размер по 167, 23 лева. За последната вноска с падеж 25.08.2019 г. е посочен размер от 565, 44 лева. Липсва обяснение на какво се дължи различието в сумата на тази вноска. Посочено е, че общият размер на вноските е

3 408, 35 лева.



168. След това посочения по-горе сбор е раздробен на компонентите, от които се състои според основанието за възникването им. Сочи се, че дължимата се главница е 2 508, 91 лева, а дължимата се лихва, начислена от 25.02.2018 г. до 24.08.2019 г., е 901, 11 лева.

169. Освен това е посочено, че се дължи вземане, което банката нарича „лихвена надбавка за забава“ и представлява увеличен размер на вземането на банката за лихва за периода от действие на кредита, в който потребителят е бил в забава за плащане на дължимите се вноски. Сочи се, че тази „надбавка за забава“ за периода от 20.03.2018 г. до 24.08.2019 г. възлиза на 153, 20 лева. Иска се и присъждане на законна лихва след датата на падеж, а именно – 26, 48 лева за периода от 25.08.2019 г. до 02.10.2019 г.

170. Макар, че не е длъжна, банката е представила по делото и препис от договора за стоков кредит № 334610/25.02.2018 г. Според клаузите на същия е отпуснат кредит от 2 508, 91 лева за закупуване на мобилен телефон Apple iPhone X 64 на стойност 2 279 лева, като след олихвяване стойността на кредита е 2 508, 91 лева. Към тази сума е прибавена и премията по застраховка „живот“ на кредитополучателя, по която ползващо се лице е банката, в размер на 229, 91 лева, като е посочен и застрахователят. Уговорено е също така, че застрахователната премия се заплаща еднократно, а не на вноски. Общата сума за връщане с включената застрахователна премия не е указана.

171. Отделно от това в договора са посочени и условията за ползване и връщане на кредита. Същият се отпуска за 18 месеца от датата на усвояването, връща се на месечни вноски с падеж на 20-то число на месеца по определена банкова сметка, и е отпуснат при годишен лихвен процент 23, 9 %, съответно годишен процент на разходите – 26, 96 %.

172. Към договора за кредит е представен и подписан от потребителя погасителен план, в който са посочени 18 месечни вноски. 17 от тях са с падеж от 20.03.2018 г. до 20.07.2019 г. и са в размер на 167, 23 лева. Осемнадесетата вноска е с падеж на 25.08.2019 г. и е в размер на 156, 03 лева.

173. Към индивидуалния договор за кредит са представени и общи условия, отново носещи подпис на потребителя. В тях е предвидено (т. 6.1.), че посоченият в договора годишен процент на разходите не покрива разходи, които потребителят би понесъл, ако забави плащане по договора. Предвидени са условия относно предсрочното погасяване на кредита, изисквания за предоставяне на документи и защита на личните данни, уговорки относно правото на отказ, размяната на кореспонденция и други.

174. В общите условия се съдържа и част, озаглавена „Отговорности и санкции“. В т. 12 от общите условия е предвидено, че ако потребителят изпадне в забава за плащане, то частта от месечната му вноска, която представлява главница по кредита (без лихвите; тази част изрично е посочена поотделно за всяка вноска в погасителния план), се олихвява с увеличен лихвен процент, равен на възнаградителната лихва по договора, увеличена с десет процентни пункта (т.е. ефективен лихвен процент 33, 9 %), за периода на забавата. Предвидено е, че ако настъпи плащане до 7-ия ден след падежа, тази „лихвена надбавка“ не се прилага.



175. В т. 12.1. от общите условия е предвидено, че при забава за плащане за повече от 90 дена банката може да обяви кредита за предсрочно изискуем. В този случай от датата на обявяване на предсрочна изискуемост до предявяването на вземането по съдебен ред целият размер на кредита се олихвява с увеличената „наказателна надбавка“, т.е. олихвяването е с ефективен лихвен процент 33, 9 % годишно. След предявяване на вземането по съдебен ред се дължи единствено законната лихва за забава.

176. Настоящият съд е установил, че към времето на действие на договора между страните основният лихвен процент на Българската народна банка е бил 0 %, т.е. законната лихва за забава е била в размер на 10 % годишно.

177. Представени са и застрахователната полица, към която препраща договора за кредит, както и доказателство, че банката е платила на търговеца – продавач сумата то 2 279 лева за покупка на мобилен телефон Apple iPhone X 64 на 25.02.2018 г.

178. Делото е образувано на 02. октомври 2019 г. Настоящият съд установява, че към този период съгласно приложената справка за случайно разпределение на дела между съдиите в Софийския районен съд всеки съдия е получил по 46 дела за издаване на заповеди за незабавно изпълнение (чл. 417 ГПК) от началото на годината.

179. 4.2. По частно гражданско дело № 59935/2019 г.:

180. Тъй като по това дело съдът не допуска незабавно изпълнение, а следва само да издаде заповед за изпълнение срещу длъжника (чл. 410 ГПК), който може да възрази срещу нея и да принуди заявителя да подаде иск за установяване на вземането си, или да не подаде възражение и да се смята за осъден, заявителят не е длъжен да представя документи в подкрепа на твърденията си. Затова по делото не са приложени никакви доказателства.

181. Излагат се обаче следните твърдения: между търговеца „Сити кеш“ ООД и потребителя – длъжник в заповедното производство (все още неконституиран) е сключен договор за паричен заем от 15.07.2016 г. Твърди се, че е изтеглен заем в размер на 500 лева.

182. Посочено е, че в чл. 3 от договора е бил уговорен лихвен процент, без да е посочен самият лихвен процент. Посочено е, че в договора била уговорена и неустойка за неизпълнение на задълженията на длъжника, без да е посочено кои са тези задължения и какъв е размерът на неустойката.

183. Излагат се твърдения, че длъжникът не е изпълнил нито едно от задълженията си по договора. Той не платил дори първата месечна вноска с падеж на 26.08.2016 г. Поради това той дължал и законна лихва върху незаплатената от него главница (но не и върху договорната възнаградителна лихва и неустойката).

184. Твърди се, че с чл. 21, ал. 8 от общите условия към договора за кредит потребителят бил дал съгласие за прехвърляне на вземанията по договора за трети лица, като така бил изпълнил изискването на чл. 26, ал. 1 от Закона за потребителския кредит. Поради това на 10.04.2017 г. вземането било прехвърлено на заявителя в заповедното производство – „Фронтекс интернешънъл“ ЕАД.

185. Поради това заявителят иска изпълнение на задълженията на длъжника, които според него възлизат на 330, 25 лева – неизплатена главница; 133, 38 лева – договорна лихва за



периода от 27.08.2016 г. до 04.11.2016 г.; законна лихва за забава в размер на 99, 71 лева за периода от 27.08.2016 г. до 03.09.2019 г., и неустойка в размер на 92, 73 лева за периода от 26.08.2016 г. до 04.11.2016 г.

186. Делото е образувано на 18. октомври 2019 г. Настоящият съд установява, че към този период съгласно приложената справка за случайно разпределение на дела между съдиите в Софийския районен съд всеки съдия е получил по 282 дела за издаване на заповеди за изпълнение (чл. 410 ГПК) от началото на годината.

187. 4.3. Общо и за двете дела:

188. Софийският районен съд е един от най-натоварените съдилища в България и съдът, в който според изготвения от ръководния кадрови и административен орган на съдебната власт в България – Висшия съдебен съвет, Анализ на натовареността на съдилищата за 2018 г. (<http://www.vss.justice.bg/root/f/upload/24/Analiz-natovarenost-2018-okonch.pdf>) на един съдия се падат за разглеждане най-много заповедни производства на година.

189. Съгласно посочения анализ за 2018 г. един съдия от Софийския районен съд месечно е следвало да разгледа и реши 31, 61 заповедни дела и 38, 06 искиви дела, както и 3, 28 други граждански дела, или средно месечно по 72, 95 дела месечно. Съдиите в следващия по натовареност съд за 2018 г. от същото ниво на съдебната система – Районен съд – Нова Загора, е следвало да разрешат на месец 31, 96 заповедни дела, но за сметка на това 9, 48 броя от далеч по-сложните и обемни искиви дела. В Районен съд – Перник – третият по натоварване, един съдия на месец следва да разгледа и реши 42 броя заповедни и 26 искиви дела. В четвъртия по натовареност съд – Районен съд – Ботевград, на месец един съдия следва да реши 27 заповедни и 10 искиви дела.

190. Средната натовареност на съдия от всички районни съдилища в България обаче е 36, 25 дела месечно (искиви и заповедни), а в трите най-слабо натоварени съдилища натовареността на един граждански съдия е съответно 9, 71 дела месечно; 10, 79 дела месечно, и 11, 75 дела месечно. В посочения анализ се констатира, че разликата между най-натоварените и най-слабо натоварените съдилища в страната по брой дела, които един съдия следва да решава на месец, за да не се бави правосъдието, е пет пъти.

191. Съгласно огласено от Висшия съдебен съвет съобщение за пресата от 26.03.2019 г. (<http://www.vss.justice.bg/page/view/8769>) и съобщение за пресата от 30.05.2019 г.

(<http://www.vss.justice.bg/page/view/9092>) същият орган подготвя електронизация на заповедното производство, като се цели заповедните дела да се разпределят електронно и дистанционно между всички съдилища в страната при равно натоварване.

192. Големият обем от работа по различни видове граждански дела често води до разглеждането на заповедните производства, при които проверката на съдията е силно ограничена, формално и без задълбочаване. От своя страна това води и до липса на контрол от страна на съдиите за нарушаване на правата на потребителите, включително и при разкриване на съмнителни детайли и противоречия в представените заявления за издаване на заповед за изпълнение.



5. ВРЪЗКА С ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ НЕОБХОДИМОСТ ОТ ТЪЛКУВАНЕ:

193. 5.1. Натовареността като фактор, възпиращ прилагането на правото на Европейския съюз

194. На първо място настоящият съдебен състав намира за уместно да разгледа въпроса относно собствената си възможност да изпълнява задълженията си, вменени от правото на Европейския съюз при разглеждане на дела по заповедното производство. Съгласно утвърдената практика на Съда на Европейския съюз (СЕС) националният законодател и националните съдилища прилагат правото на Европейския съюз (ЕС, Съюза) съобразно националните правила за съдебна защита – т.нар. принцип на „процесуална автономия“ (който следва от задължението националните власти да прилагат правото на Съюза – чл. 291 ДФЕС; вж. т. 5 от Решението по дело 33/76 *Rewe-Zentralfinanz*).

195. От друга страна националните съдилища имат задължение съгласно чл. 19, пар. 1, второ изречение ДЕС да осигурява ефективното приложение на правото на Съюза, както и всички други органи на държавите – членове на Съюза. Съдебната практика също потвърждава принципа, че процесуалните средства на вътрешното право следва да са такива, че да не създават за правните субекти прекомерни затруднения при упражняване на правата им (вж. т. 5 от Решението по дело 33/76 *Rewe-Zentralfinanz*; § 47 от Решението по дело C-224/01 *Köbler*; § 12 от Решението по дело C-312/93 *Peterbroeck*; § 36 от Решението по дело C-93/12 *Агроконсултинг*).

196. Съдът на Европейския съюз вече е имал повод да се произнесе по процесуална норма на българския закон относно въпроса дали правилата относно подсъдността в административния процес не създават препятствия пред ефективната защита на правните субекти относно правата, които същите черпят от правото на Съюза в Решението си по дело C-93/12 *Агроконсултинг*. В това решение се посочва, че национална правна уредба, която концентрира производствата по даден вид дела в един и същи съд, не противоречи на правото на Съюза, ако не създава прекомерни трудности на субектите при достъпа до съда и не забавя производството прекомерно.

197. Настоящият случай се различава от този по делото C-93/12 *Агроконсултинг* по обстоятелството, че в случая съдът не само разрешава определени правни спорове, но и е длъжен (според изложеното по-долу) да прилага служебно определени норми на правото на ЕС в защита на потребителите. За да може да прави това, националният съд следва да разполага с време да изследва исканията за издаване на заповед за изпълнение пред себе си и всички материали по делото (това с особено голяма сила важи за заповедите за незабавно изпълнение по чл. 417 ГПК, по които се допуска изпълнение без провеждане на двустранно спорно съдебно производство).

198. С оглед възможността на националния съд да изпълнява задълженията, наложени му от правото на Европейския съюз в пълна степен, следва да се има предвид и обстоятелството, че заповедното производство е замислено като бързо производство, в което съдът извършва най-вече формална проверка и се разчита на страните сами да се защитят, като



възразят срещу издадените срещу тях заповеди. Както е посочено по-горе, този извод се споделя от голяма част от съдебната практика на съдилищата в България, включително и от Върховния касационен съд. Поради това за съдилищата съществува въведено в националния закон задължение да решават делата по заповедното производство в кратки срокове (3 дена според чл. 411, ал. 2 ГПК във връзка с чл. 411, ал. 1 ГПК). Пропускането на този срок представлява дисциплинарно нарушение, ако е извършено виновно.

199. Съгласно представените по-горе данни за периода от 1. януари до 18. октомври 2019 г. всеки съдия от Софийския районен съд, който е бил назначен в същия съд към началото на 2019 г. е следвало да разгледа 328 заповедни дела от двата вида (за издаване на заповед за изпълнение и заповед за незабавно изпълнение). Същевременно 18. октомври е 291-ият календарен ден от годината. Това означава, че за един работен ден един съдия от Софийския районен съд е следвало да издаде по две заповеди за изпълнение или да откаже издаването му. През това време съдиите е следвало да извършват и другите си функции по решаване на спорове в двустранното и състезателно исково производство по други дела – т.е. да преценяват редовността на подадените иски молби, да насрочват делата в заседание като се произнасят по направените от страните доказателствени искания, да разглеждат делата в открити съдебни заседания и да написват съдебните решения по разпределените им иски дела.

200. С оглед на изложеното по-горе следва да се има предвид, че всеки съдия от Софийския районен съд следва да разглежда и по две дела за издаване на заповеди за изпълнение заедно с останалите си задачи. При тази натовареност много от съдиите въобще не извършват проверка за наличие на неравноправни клаузи в представените към заявленията за издаване на заповед за изпълнение (чл. 410 ГПК), а при заявленията за издаване на заповед за незабавно изпълнение (чл. 417 ГПК) чакат потребителите да подадат възражение срещу разпореждането за незабавно изпълнение (чл. 419 ГПК) или да поискат спиране на започналото изпълнение (чл. 420 ГПК), за да правят преценка за наличие на неравноправни клаузи. Дори и при добросъвестно изпълнение на задълженията си в заповедното производство, при необходимост да разглежда по две подобни дела дневно заедно с другите си задачи съдията може да допусне пропуски в работата си и така да не осигури ефективното приложение на правото на Европейския съюз.

201. Следва да се има предвид и че докато актовете за издаване на заповед за изпълнение не се нуждаят от мотиви, разпорежданията за отказ за издаване на заповед за изпълнение (чл. 411, ал. 2 ГПК) се мотивират съгласно чл. 121, ал. 4 от Конституцията на Република България, тъй като подлежат на обжалване (чл. 413, ал. 2 ГПК). Така разпорежданията за отказ за издаване на заповед за изпълнение при извод за наличие на неравноправни клаузи в твърдения от заявителя договор с потребителя – длъжник се нуждаят от много по-дълго време за произнасяне и мотивиране от съда.

202. При това положение настоящият съд изразява съмнение, че в следствие от фактическата натовареност на съдиите в най-натоварените съдилища в България се стига до ситуация, която води при издаване на съдебен акт, с който се допуска принудително изпълнение, до липса на проверка за наличие за неравноправни клаузи в договор с потребител,



за които националният съд следва да следи служебно. Това налага и да се зададе въпроса дали ситуацията на свръхнатовареност в определени съдилища на една държава – член на Европейския съюз, която пречи на съдиите да изпълняват задълженията си, възложени им от правото на Съюза, не представлява сама по себе си нарушение на правото на ЕС, която да изисква мерки от страна на държавната власт за предотвратяване на неравномерното натоварване на съдилищата.

203. 5.2. Относно обхвата на проверката за евентуално неравноправни клаузи в документи или твърдения, въз основа на които се издава заповед за изпълнение

204. Съгласно практиката на Съда на Европейския съюз – § 31 от Решението по дело C-168/05 *Mostaza Claro* и § 31 – 32 и 35 от Решението по дело C-243/08 *Pannon GSM*, националните съдилища са длъжни служебно да следят за неравноправни клаузи в договори с потребителите и да не прилагат същите, когато от наличните по делото правни и фактически обстоятелства може да се направи извод, че се изисква съдът да приложи принуда срещу потребителя въз основа на такива клаузи. Нещо повече, съдът следва да не прилага такива клаузи, ако установи наличието им, дори и националното право да не допуска такава форма на контрол в определено производство (§ 48 от Решение по дело C-618/10 *Banco Español de Crédito*).

205. Настоящият съдебен състав изпитва затруднения да прецени дали следва да приложи този принцип и да откаже издаване на заповед за незабавно изпълнение по частно гражданско дело № 56730/2019 г. по искане на „Банка ДСК“ ЕАД. Това е така, тъй като настоящият съд не установява пряко неравноправни клаузи, а у него единствено се поражда съмнение за това, че заявителят в производството се позовава на тях.

206. Съмненията на съда произтичат от определената в документа, който служи като основание за допускане на незабавно изпълнение – извлечението от счетоводните книги на банката (чл. 417, т. 2, посл. предложение ГПК), сума на последната вноска по кредита. Настоящият съдебен състав констатира, че същата е посочена в извлечението то счетоводни книги в много по-висок размер (565, 44 лева) от този, посочен в погасителния план към договора за кредит (156, 03 лева). Това води съда до извод, че е възможно в тази вноски заявителят по делото да е включил вземане, което изхожда от друга уговорка между страните по договорите, която не е посочена конкретно в заявлението за издаване на заповед за изпълнение. Доколкото съдът не е наясно със съдържанието на клаузата, но се отнася за плащане на парична сума, има основание за съмнения, че става въпрос за неустоечна клауза, която има неясно съдържание.

207. Следва да се посочи, че подобна преценка на извлечението от счетоводни книги, която се основава на документ, намираща се извън него, би била в нарушение на задължителните указания за националния съд, дадени от Върховния касационен съд в т. 2б от Тълкувателно решение № 4/2013 г. на ОСГТК за заповедното производство. В мотивите към същата се посочва изрично, че съдът в заповедното производство не може да разглежда при преценката си дали да издаде заповед за незабавно изпълнение (чл. 417 ГПК) документи,



различни от изброените в чл. 417 ГПК, въз основа на които законът допуска издаване на такива документи.

208. Това е решение е ново за българското процесуално право и следва от изменената редакция на чл. 417, т. 2 ГПК, в която е предвидено, че подлежащият на изпълнение акт е или документ, издаден от банка, или извлечение от счетоводните ѝ книги. При действието на отменения ГПК от 1952 г. основанието за допускане на изпълнение е било комбинация от тези два документа – договор и извлечение от счетоводни книги, поради което съдът е можел да проверява действителността на договора и да извлича от него аргументи за това дали е законосъобразно или не да допусне незабавно изпълнение. Съгласно цитираната по-горе съдебна практика на Върховния касационен съд при действието на актуалния ГПК такава проверка не се допуска.

209. По частно гражданско дело № 59935/2019 г. съмненията на съда за наличие на неравноправни клаузи се основават единствено на твърденията на заявителя. Същият посочва, че в договора се съдържа клауза за неустойка, която потребителят дължал при неизпълнение на договорните си задължения. Съдът обаче не разполага с данни за размера на тази неустойка и не може да извърши дали същата не представлява неравноправна клауза по смисъла на чл. 143, т. 5 ГПК, като налага на потребителя неустойчно задължение в прекомерен размер.

210. В тези случаи ако потребителят не възрази срещу издадената срещу него заповед за изпълнение, същият ще се смята осъден да плати, независимо че „задължението“ му към заявителя в заповедното производство се основава на недействителна неравноправна клауза. Потребителят обаче невинаги е в състояние да прецени дали се е съгласил с неравноправна клауза и да възрази, като в желанието си да избегне бъдещ исков процес и разноски, би могъл да бездейства и така да поеме задължение въз основа на неравноправна клауза в сключен от него договор, въпреки нежеланието си.

211. Затова настоящият съд намира, че не следва да издава заповед за изпълнение, ако се съмнява обосновано, че е сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение въз основа на договор, който вероятно съдържа неравноправни клаузи.

212. За правилното разрешаване на този въпрос от страна на Съда на Европейския съюз обаче следва да се има предвид, че и в двете висящи пред настоящия съд производства не е установено пряко наличие на неравноправни клаузи в договорите, на които заявителите основават своите претенции. В това отношение и във връзка с тълкуването, дадено от Съда на ЕС в § 44 от Решението по дело C-176/17 Profi Credit Polska, следва да се посочи, че в случая длъжниците в заповедното производство имат право да възразят срещу исканията на заявителя в рамките на производството, по което се допуска принудително изпълнение на издадената заповед за изпълнение. Така (за разлика от полското производство за издаване на заповеди за плащане) съгласно чл. 414 ГПК длъжникът по издадена заповед за изпълнение (по чл. 410 ГПК) не се нуждае от обосновка на възражението си в производството, за да спре влизането на заповедта за изпълнение в сила. В производството по принудително изпълнение длъжникът по заповед за незабавно изпълнение (чл. 417 ГПК) може да направи възражение срещу разпореждането за незабавно изпълнение, както и да поиска спирането му, позовавайки се на



писмени документи – чл. 419, ал. 1 ГПК и чл. 420, ал. 2 ГПК. Съдебната практика (вж. § 159) по този въпрос по принцип допуска да бъдат направени възражения за неравноправност на клаузи с искане за отмяна на допуснатото незабавно изпълнение – както е посочено по-горе, смята се, че такива твърдения могат да обосноват спиране на изпълнението. Налице е обаче и практика в различен смисъл на някои състави на Софийския градски съд (също цитирана по-горе – §§ 161 – 162), според която съдът не може да спре допуснатото предварително изпълнение поради установени неравноправни клаузи, въз основа на които същото би било допуснато.

213. С оглед на изложеното не е ясно дали при всеки случаи потребителят би могъл да се защити, ако се опита да потвърди след издаването на заповед за изпълнение съмненията на първоинстанционния съд, че със същата се претендира вземане, основано на неравноправни клаузи в договор с него.

214. 5.3. Възможност за националния съд да изисква доказателства пред себе си в заповедното производство при съмнение за неравноправни клаузи

215. В случай, че правото на Европейския съюз не позволява на националния съд директно да откаже издаване на заповед за изпълнение при наличие на съмнение, че се иска изпълнение на неравноправни договорни условия с потребител, възниква въпросът дали същият може да изисква да установи „необходимите фактически обстоятелства“ (по смисъла на Решението по дело C-243/08 Pannon GSM) във връзка с неравноправността на определена твърдяна от заявителя договорна клауза. Националното право – задължителното тълкуване, дадено от Върховния касационен съд в т. 26 от Тълкувателно решение № 4/2013 г. на ОСГТК за заповедното производство, забранява на съда да изисква каквито и да било доказателства от заявителя в заповедното производство, извън случаите на издаване на заповед за незабавно изпълнение въз основа на документ (чл. 417 ГПК). Поради това съществува застъпено в доктрината и съдебната практика мнение, че националният съд не следва да следи за неравноправни клаузи в производството по издаване на заповед за изпълнение (чл. 410 ГПК), защото в това производство не се разглеждат доказателства.

216. Единственото, което националният съд може да преценява при вземане на решение да издаде или да не издаде заповед за изпълнение (чл. 412, ал. 1 ГПК), са фактическите твърдения на заявителя в заявлението за издаване на заповед. Националното право предвижда, че заявлението следва да отговаря на изискванията за описание на фактическите твърдение, на които следва да отговаря и едно искова молба (чл. 127, ал. 1, т. 4 ГПК). Съгласно съдебната практика в обстоятелствената си част исковата молба следва да индивидуализира пълния обем от факти (фактическия състав), от който според закона произтича субективното право, за което се търси изпълнение чрез издаване на заповед. Следва да се индивидуализира факта, от който произтича вземането, за да може ответникът да установи дали то съществува – т.е. да се посочи по кой договор и по коя негова клауза се търси изпълнение от потребителя. Практиката на съдилищата по индивидуализирането на вземанията в заповедното производство обаче е в значителна степен по-либерална от тази при преценка на твърденията в исковите молби, тъй като длъжникът може да препятства влизането на заповед за изпълнение в сила с подаване на бланкетно възражение без мотиви. Затова е достатъчно да се посочи само въз основа на коя



клауза се претендира вземане, без изрично да се индивидуализира съдържанието на същата и да се твърди пълния сбор от факти, от които произтича вземането.

217. Този начин на индивидуализиране на вземането обаче е проблем при преценката за неравноправност на клаузи в договори с потребители, включително и по настоящите дела – така по частно гражданско дело 59935/2019 г. заявителят „Фронтекс интернешънъл“ ЕАД твърди, че длъжникът дължи неустойка по чл. 7, ал. 1 от договор за заем, без да посочва за какво точно се дължи неустойка. В този случай съгласно цитираната по-горе практика на националните съдилища настоящият съд няма основание да изиска от заявителя пълния текст на договора. Би могло да се поддържа, че може да се поиска уточнение на съдържанието на неустоечната клауза, но с оглед практиката, че е необходимо да се индивидуализира само източникът на вземането, е неясно дали отказът да се издаде заповед за изпълнение при липса на такова уточнение не би бил отменен от въззивната съдебна инстанция (вж. §§ 149 – 153).

218. По отношение на частно гражданско дело № 56730/2019 г. въпросът е отчасти разрешен с представянето от страна на „Банка ДСК“ ЕАД на договора за кредит и погасителния план към него. Проблемът за настоящия съд възниква във връзка с указанията на Върховния касационен съд, че не следва да се изследват други документи освен извлечението от счетоводните книги на банката (вж. § 147). Поради това от правна гледна точка изследването на тези документи би имало характер много подобен на искане от страна на съда на заявителя по другото дело. Разликата се състои единствено в това, че в случая документите вече се намират физически по делото, но въпросът е дали правото на Европейския съюз задължава настоящия съд да извърши проверка на тези документи, при положение, че изглежда, че националната правна уредба не допуска това.

219. Във връзка с това следва да се посочи, че националната правна уредба е изменена спрямо тази в отменения ГПК (1952 г.), като законодателят не изисква представяне на друг документ, освен извлечението от счетоводните книги на банката, за да може националният съд да допусне незабавно изпълнение (вж. § 207 и §§ 155 – 157). Следва също така да се има предвид цитираната по-горе съдебна практика, според която

220. 5.4. Защита на потребителя при национална правна уредба, която е по-благоприятна от минималните условия, предоставени от правото на Съюза

221. Съгласно чл. 8 от Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в потребителските договори държавите – членове на Съюза могат да въведат по-строги стандарти относно договорните клаузи от предвидените в тази директива.

222. Член 22, пар. 1 от Директива 2008/48/ЕО относно договорите за потребителски кредити предвижда, че държавите – членове на Съюза не могат да се отклоняват от хармонизационните разпоредби на същата. Няма забрана обаче на потребителите да се осигури по-добра защита. Българският законодател е направил това в редица разпоредби на Закона за потребителския кредит (ЗПКр), като е въвел допълнителни изисквания за прехвърляне на вземането (задължително съгласие на потребителя – чл. 26 ЗПКр); ограничил е възможните санкции при забава на потребителя до размера на законната лихва – чл. 33 ЗПКр; предвидил е минимална големина на шрифта на договора – чл. 10, ал. 1 ЗПКр.



223. Следва да се установи дали тези разпоредби, които макар и да не са хармонизационни, са приети в рамките на приложното поле на разпоредба от Директивата, която допуска националната правна уредба да предвиди по-висока защита на потребителите („opt-up“). Въпросът е важен с оглед това дали тези национални разпоредби могат да се смятат за такива, с които са въведени мерки за потребителска защита съгласно правото на Съюза.

224. Ако това е така и предвиденото от националния законодател е в изпълнение на правото на Съюза (макар и не като задължение за държавите, а като позволена от правото на ЕС норма), то следва да се установи дали съдът има служебно задължение да следи и за спазване на тези мерки, осигуряващи по-високо ниво на защита, по служебен път (съгласно горесцитираното решение на СЕС по дело C-243/08 Pannon GSM).

225. По настоящите две дела националният съд е изправен пред преценка на две такива клаузи по договорите, за които съществуват съмнения дали не са в противоречие с повелителни национални разпоредби за защита на потребителите по договори за кредит.

226. Първата е предвидената в договора на „Банка ДСК“ ЕАД отговорност за потребителя при забава, като в този случай същият следва да заплати върху забавената част от главницата не само законна лихва (както изискват чл. 33,

ал. 1 и 2 ЗПКр), а и увеличен лихвен процент, равен на сбора от възнаградителната лихва по договора и законната лихва (над три пъти повече от законната лихва за забава).

227. По делото на „Фронтекс интернешънъл“ ЕАД националният съд следва да установи дали размерът на възнаградителната лихва по договора и годишният процент на разходите не надхвърлят установения от националния законодател максимален размер – петкратния размер на законната лихва за забава (чл. 19, ал. 4 ЗПКр). Освен това е неясно дали са спазени изискванията за даване на съгласие от страна на потребителя за прехвърляне на вземането в договора за кредит (чл. 26, ал. 1 ЗПКр).

228. Настоящият съдебен състав намира, че Съдът на ЕС би следвало да приеме, че тези национални мерки имат от гледна точка на задълженията на националния съд същото значение каквото и правилата на директивите и за тях следва да се прилага задължението на съда да следи служебно за прилагането им. Отговор на въпроса дали става въпрос за норма от правото на Съюза е от значение за изхода на настоящото производство поради противоречията при прилагане от българските национални съдилища на чл. 411, ал. 2, т. 2 ГПК относно въпроса откъде съдът прави извод за наличие на противоречащи на закона и добрите нрави договорни условия между страните.

229. Случаите на налагане от държави – членове на Съюза на мерки за засилване на защита, предвидена в акт на Съюза, вече са били възприети като ситуация на прилагане на правото на ЕС в §§ 25 и 27 от Решението по дело C-617/10 Åkerberg Fransson. В това решение Съдът на Европейския съюз приема, че мерките, наложени от държавите съгласно овластяването им, дадено в чл. 273 от Директива 2006/112/ЕО относно общата система на данъка върху добавената стойност, да налагат задължения на лица, които имат право да приспадат данък върху добавената стойност, различни от предвидените в Директивата, представляват прилагане на правото на Съюза.



230. В посоченото решение Съдът на Европейския съюз е приел, че всички мерки, за които е оставено право на преценка на държавите – членове на Съюза, за вземане на мерки за гарантиране на ефективното изпълнение на целта на дадена директива, са обхванати от задълженията в областта на правото на ЕС. В настоящия случай приетите от българския законодател допълнителни мерки, непредвидени в Директива 2008/48/ЕО (задължения за използване на текст с определен размер в договорите за кредит; засилване на изискванията при прехвърляне на вземания и т.н.) целят именно осъществяването на целите ѝ – засилена защита и информираност на потребителите при вземане на решения за изтегляне на кредити. Следователно тези задължения са поети и в изпълнение на чл. 38 от Хартата на основните права на Европейския съюз, която предвижда високо равнище на защита на потребителите в случаите, когато националните власти прилагат правото на Съюза.

231. Следва да се има предвид, че ако се приеме, че националните мерки за защита на потребителите не попадат в обхвата на задължението на съда да следи служебно за ефективно осъществяване на правата на потребителя (т.е. за тях не се прилага изискването за ефективност на националните процесуални средства за защита съгласно изложеното в Решение на СЕС по дело 33/76 Rewe-Zentralfinanz), то би се стигнало и до неравно третиране на правата на потребителя. В случаите, когато тези права са обхванати изрично от някой от актовете на вторичното право на Съюза в областта на защитата на потребителите, съдът ще следи за спазването им служебно. Когато прилага обаче права с чисто национален характер националният съд ще се окаже изправен пред противоречива практика и пред риск постановеният от него отказ за издаване на заповед за изпълнение да бъде отменен, а потребителят да бъде принуден принудително да изпълни задължение, което националният законодател в изпълнение на правомощието си да засили защитата на потребителя, предвидено в цитираните по-горе две Директиви, е забранил да се поема.

232. С оглед на изложеното следва да се установи доколко националните разпоредби, осигуряващи засилена защита на потребителя, следва да се разглеждат и служебно от съда в рамките на едно формално заповедно производство.

6. ИСКАНЕ ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ ПО РЕДА НА БЪРЗОТО ПРОИЗВОДСТВО

233. Съгласно чл. 105, ал. 1 от Процедурния правилник на Съда на Европейския съюз националният съд, отправящ преюдициално запитване, може да поиска същото да се разгледа по реда на бързото производство, когато естеството на спора налага това.

234. В настоящия случай съдът има две основания да поиска разглеждане на спора по реда на бързото производство – на първо място, настоящият съд е сезиран с искания за издаване на заповед за изпълнение и на заповед за незабавно изпълнение, които целят бързо разрешаване на въпроса за това дали едно вземане е спорно или не. Възможно е настоящото производство, което съгласно българския закон е факултативно по характера си, да прерасне в исково производство. С оглед изискванията на процесуалния закон за бързина на съда в преюдициалното производство настоящият съдебен състав намира, че е оправдано и производството за издаване на преюдициално заключение да се развие като бързо такова.



235. Посоченото изискване за бързина има значение и за защитата на потребителя – издаването на заповед за незабавно изпълнение в полза на банка ускорява дейността по събиране на съществуващите вземания, като дава възможност за бързо инициране на изпълнителни действия срещу неизрядния длъжник. В резултат на това на същия се спестяват лихви за забава, които биха се дължали, ако събирането на вземането се отложи във времето.

236. По изложените съображения съдът намира, че следва да направи искане за прилагане на чл. 105 от Процедурния правилник на Съда на Европейския съюз при разглеждане на настоящото дело.

7. ВЪПРОСИ:

237. С оглед на изложеното, настоящият съдебен състав намира, че следва да спре производството по двете висящи пред него дела и да зададе на Съда на Европейския съюз на основание чл. 267, пар. 1 ДФЕС следните въпроси относно тълкуването на правото на Съюза:

238. 1. Представлява ли само по себе си нарушение на правото на Европейския съюз относно защитата на потребителите или на други основни права обстоятелството, че едно национално съдилище е значително по-натоварено от другите съдилища от същата степен и поради това съдиите в него са възпрепятствани едновременно да извършват проверка на представяните пред тях актове, по които се допуска или може да се допусне предварително изпълнение и да постановяват актовете си в разумен срок?

239. 2. Следва ли националният съд да отказва да издава актове, които могат да доведат до принудително изпълнение, ако потребителят не възрази срещу тях, в случай че у него възникне сериозно съмнение, че искането се базира на приложение на неравноправна клауза в договор с потребител, без да са налице категорични доказателства за това в материалите по делото?

240. 3. Ако отговорът на въпрос 2 е отрицателен, допустимо ли е при възникнало у него съмнение националният съд да изисква допълнителни доказателства от страната по договор – търговец, независимо, че съгласно националното право националният съд няма такова право в рамките на производството, в която се издава евентуално подлежащ на принудително изпълнение акт, докато длъжникът не възрази?

241. 4. Прилагат ли се изискванията за служебно установяване на определени обстоятелства от националният съд, въведени от правото на Европейския съюз във връзка с директиви за хармонизация на потребителското право, и в случаите, когато националният законодател е предоставил допълнителна защита (повече права) на потребителите с национален законодателен акт в изпълнение на разпоредба на директива, която допуска предоставяне на такава засилена защита?

242. Така мотивиран, Софийският районен съд, 165. състав, на основание чл. 267, пар. 1 ДФЕС,

ОПРЕДЕЛИ:

243. СПИРА производството по частно гражданско дело № 56730/2019 г. и по частно гражданско дело № 59935/2019 г. по описа на Софийския районен съд, 165. състав.



244. ОТПРАВЯ до Съда на Европейския съюз следните въпроси относно тълкуването на правото на Съюза:

245. 1. Представлява ли само по себе си нарушение на правото на Европейския съюз относно защитата на потребителите или на други основни права обстоятелството, че едно национално съдилище е значително по-натоварено от другите съдилища от същата степен и поради това съдиите в него са възпрепятствани едновременно да извършват проверка на представяните пред тях актове, по които се допуска или може да се допусне предварително изпълнение и да постановяват актовете си в разумен срок?

246. 2. Следва ли националният съд да отказва да издава актове, които могат да доведат до принудително изпълнение, ако потребителят не възрази срещу тях, в случай че у него възникне сериозно съмнение, че искането се базира на приложение на неравноправни клауза в договор с потребител, без да са налице категорични доказателства за това в материалите по делото?

247. 3. Ако отговорът на въпрос 2 е отрицателен, допустимо ли е при възникнало у него съмнение националният съд да изисква допълнителни доказателства от страната по договор – търговец, независимо, че съгласно националното право националният съд няма такова право в рамките на производството, в която се издава евентуално подлежащ на принудително изпълнение акт, докато длъжникът не възрази?

248. 4. Прилагат ли се изискванията за служебно установяване на определени обстоятелства от националният съд, въведени от правото на Европейския съюз във връзка с директиви за хармонизация на потребителското право, и в случаите, когато националният законодател е предоставил допълнителна защита (повече права) на потребителите с национален законодателен акт в изпълнение на разпоредба на директива, която допуска предоставяне на такава засилена защита?

249. ОТПРАВЯ искане за разглеждане на делото по преюдициалното запитване по реда на БЪРЗОТО ПРОИЗВОДСТВО съгласно чл. 105, пар. 1 от Процедурния правилник на Съда на Европейския съюз.

250. ПРЕПИС от настоящото определение да се изпрати на председателя на Върховния касационен съд и Отдел „Право на ЕС и процесуално представителство пред Съда на ЕС“ към Министерството на външните работи за сведение.

251. Определението е окончателно и не подлежи на обжалване.

3.4. Заповед за изпълнение от 06.01.2021 г. по частно гр. дело № 56730/2019 г. на Софийския районен съд, 165. състав



**ЗАПОВЕД
ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПАРИЧНО ЗАДЪЛЖЕНИЕ
ВЪЗ ОСНОВА НА ДОКУМЕНТ**

по чл. 417 ГПК

Номер	Дата 06.01.2021 г.	Град София
--------------	---------------------------	-------------------

Софийски районен съд, 165 състав в проведеното на 06.01.2021 г. закрито разпоредително заседание по ч. гр. дело № 56730, по описа на съда за 2019г., докладвано от съдия Красимир Сотиров, като разгледа подаденото заявление за издаване на заповед за изпълнение по реда на чл. 417 и 418 ГПК, и след като прецени, че са налице предпоставките за уважаване на искането и на основание чл. 418 ГПК

РАЗПОРЕЖДА:

Длъжникът А, ЕГН:....., постоянен и настоящ адрес: гр.София,, да заплати на кредитора „Банка ДСК“ ЕАД, ЕИК:....., със седалище и адрес на управление: гр.София, ул. „Московска“ №19, представлявано от- Изпълнителни директори, чрез юрк....., следните суми: сума от 2 508,91 /две хиляди петстотин и осем лева и деветдесет и една стотинки/ лв., представляваща задължение, произтичащо от Договор за стоков кредит 336610/25.02.2018г., сключен между банката- заявител и длъжника, сума от 901,11 /деветстотин и един лева и единадесет стотинки/ лв., представляваща възнаградителна лихва, за периода: 25.02.2018г.- 24.08.2019г., сума от 153,20 /сто петдесет и три лева и двадесет стотинки/ лв., представляваща обезщетение за забава до датата на настъпване на изискуемост, за периода: 20.03.2018г.- 24.08.2019г., сума от 26,48 /двадесет и шест лева и четиридесет и осем стотинки/ лв., представляваща обезщетение за забава след датата на настъпване на изискуемост, за периода: 25.08.2019г.- 02.10.2019г., сума от 120 /сто и двадесет/ лв., представляваща разходи при изискуем кредит, ведно със законната лихва върху главницата, считано от датата на подаване на заявлението в съда- 03.10.2019г. до окончателното изплащане на вземането, както и сума от общо 124,19 /сто двадесет и четири лева и деветнадесет стотинки/ лв., представляваща заплатена държавна такса по делото и юрисконсултско възнаграждение.

Вземането произтича от следните обстоятелства: Редовен от външна страна документ, представляващ извлечение от счетоводните книги на „Банка ДСК“ ЕАД, относно задължение по сметка №25114669, по Договор за стоков кредит 336610/25.02.2018г., сключен между банката- заявител и длъжника, за сумата от 2 508,1 лв., със срок на погасяване: 18 мес., при краен падеж на задължението на 25.08.2019г., отпуснат за покупка на потребителска стока от хипермаркет, находящ се в гр.София,, а именно: 1 бр. мобилен телефон „Apple Iphone“, с цена от 2 279 лв. и застрахователна премия от 229,91 лв., при непогасени 18 бр. месечни вноски.

Документът удостоверява подлежащи на изпълнение вземания срещу длъжника в посочените
размери.

На основание чл.78, ал.1 от ГПК на кредитора следва да се присъдят и направените по делото разноси в размер общо на 124,19 лв., представляващи заплатена държавна такса по делото в размер на 74,19 лв. и юисконсултско



възнаграждение в размер на 50 лв., определено в минимален размер, съобразно првната и фактическа сложност на процесния казус.

Сумата може да бъде изплатена на кредитора по следната банкова сметка в „Банка ДСК“ ЕАД, IBAN: BG 14 STSA 9300 0010 0111 11.

ПОСТАНОВЯВА НЕЗАБАВНО ИЗПЪЛНЕНИЕ.

ДА СЕ ИЗДАДЕ ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ЛИСТ, като издаването му се отбележи върху представеното извлечение от счетоводните книги и върху заповедта за изпълнение.

ВАЖНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДЛЪЖНИКА

Предоставя Ви се възможност в едномесечен срок:

1. Да платите сумата, посочена в настоящата заповед, или да подадете в съда писмено възражение по образец, приложен към заповедта.
2. Ако възражението бъде подадено в едномесечен срок, кредиторът може да предяви с иск вземането си срещу Вас. В случай че възражението е неоснователно, можете да понесете разноски в по-висок размер от посочения в заповедта. Ако иск не бъде предявен, заповедта няма да влезе в сила и ще бъде обезсилена.
3. Заповедта подлежи на незабавно изпълнение и въз основа на нея е издаден изпълнителен лист срещу Вас.
4. Подаването на писмено възражение до съда не спира изпълнението на заповедта. Изпълнението се спира, само ако заповедта е издадена въз основа на запис на заповед, менителница или приравнена на тях друга ценна книга на заповед, както и облигация или купони по нея.
5. Принудителното изпълнение се спира, ако представите надлежно обезпечение пред съда . Съдът може да спре изпълнението, ако в срока за възражение представите писмени доказателства, че не дължите изпълнение.
6. Настоящата заповед е издадена въз основа на представен от кредитора документ, който е редовен от външна страна и удостоверява присъденото вземане. Копие от този документ е приложен към заповедта.
7. Разпореждането за незабавно изпълнение подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в едномесечен срок от връчването на заповедта. Частната жалба срещу разпореждането за незабавно изпълнение се подава заедно с възражението срещу издадената заповед. Тя може да се основава само на възражения, извлечени от представения от кредитора документ.



8. Заповедта подлежи на обжалване пред Софийски градски съд само в частта за разносните в едноседмичен срок от връчването.

Районен съдия:

3.5. Разпорждане № 20022573/25.01.2021 г. по частно гр. дело № 59935/2019 г. на Софийския районен съд, 165. състав

На 25.01.2021г., Красимир Сотиров, съдия в СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 165 граждански състав, в закрито заседание, след като се запозна с ч.гр.д. № 59935 по описа за 2019г. и за да се произнесе взе предвид следното:

В съда е постъпило заявление относно издаване на заповед за изпълнение по чл.410 от ГПК, в полза на „Фронтекс интернешънъл“ ЕАД, ЕИК:....., със седалище и адрес на управление:, представявано от- Изпълнителен директор, чрез юрк., срещу

Налице са нередовности в подаденото заявление, за отстраняването на които съдът следи служебно. Следва да се укаже на заявителя да представи сключения договор между неговия цедент и длъжника.

На следващо място следва заявителят да уточни основанието, въз основа на което е наложил претендираната неустойка.

Във връзка с твърденията за извършена цесия следва да се посочи датата, на която длъжникът е бил уведомен за нея, лицето, което е сторило това и реда, по който е била доведена до знанието на длъжника.

Така мотивиран съдът

РАЗПОРЕДИ:

ОСТАВЯ БЕЗ ДВИЖЕНИЕ заявление с №3076117/18.10.2019г., относно издаване на заповед за изпълнение по чл.410 от ГПК, по което е образувано ч.гр.д. №59935 по описа за 2019г.

УКАЗВА на заявителя в 3- дневен срок, считан от получаването на съобщението, с писмена молба, да конкретизира претенцията си за такси, да отстрани следните нередовности:

1. Да представи препис на сключения със заемателя договор за потребителски кредит;
2. Да конкретизира основанието за начисляване на неустойка;
3. Да конкретизира твърденията си във връзка с извършената цесия, съобразно гореизложеното.

При неизпълнение в срок на указанията заявлението подлежи на отхвърляне.

Разпоредването не подлежи на обжалване.

Да се връчи препис на заявителя.



IX. Преюдициални запитвания в областта на енергетиката

1. Общ преглед – Александър Корнезов

Българските съдилища са отправили три преюдициални запитвания в областта на енергетиката в разглеждания период. И в тази област преюдициалните запитвания касаят въпроси, които се повдигат в много висящи пред българските съдилища дела, и в този смисъл са особено полезни за българското правораздаване. Друг важен аспект, който отличава тези запитвания, е връзката между действието на решенията на Съда на ЕС, от една страна, и тези на Конституционния съд, от друга.

По-конкретно, две от преюдициалните запитвания, отправени съответно от ВКС и СРС, са разгледани заедно от Съда на ЕС и по тях е постановено определение от 30 април 2020 г., MARVIK - PASTROGOR и RODES - 08, C-818/19 и C-878/19. Те се отнасят до тълкуването на член 3, параграф 3, първа алинея, буква а) от Директива 2009/28/ЕО, на членове 16 и 17 от Хартата, както и на принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания и са отправени в рамките на два спора по повод на възстановяването на такса за производството на енергия от възобновяеми източници.

Членове 35а до 35в от ЗЕВИ, в сила от 01.01.2014 г., въвеждат задължение за заплащане на такса в тежест на производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия. Конституционният съд на Република България обявява за противоконституционни тези разпоредби с решение № 13 от 31.07.2014 г. по к.д.№ 1/2014 г., като приема, че те нарушават свободата на стопанска инициатива и принципа на равенство, защото въвеждат задължение без насреща да е налице получаване на услуга и тъй като такава такса се дължи само от посочената категория производители на електрическа енергия.

В преюдициалното запитване на СРС, което е добре мотивирано, се посочва, че разпоредбата от ЗЕВИ, а именно член 35а, е била в сила за ограничен период от време, от 01.01.2014 г. до обявяването на тази разпоредба за противоконституционна с решение № 13/31.07.2014, което обаче има действие само за бъдеще. Обратно, решенията на Съда на ЕС обикновено имат обратно действие, в смисъл че преюдициалните тълкувателни заключения на Съда на ЕС изясняват значението на съответната норма от правото на Съюза, предмет на запитването и се вграждат в нея не от момента на постановяването на преюдициалното заключение от Съда на ЕС, а от момента на влизането ѝ в сила. Това е така, защото тълкуването ѝ по принцип не създава нови права, нито налага нови задължения, а просто указва как тази правна норма е трябвало и трябва да бъде разбрана *ab initio*. Поради тази причина преюдициалните тълкувателни заключения на Съда на ЕС действат по правило *ex tunc*, считано от момента на влизане в сила на тълкуваната норма (виж решения от 27 март 1980 г., *Denkavit italiana*, 61/79, EU:C:1980:100, т.точка 16; от 15 март 2005 г., *Bidar*, C-209/03, EU:C:2005:169, т.точка 66; от 10 януари 2006 г., *Skov и Wilka*, C-402/03, EU:C:2006:6, т.точка 50; от 6 март 2007



г., Meilicke и др. , C-292/04, EU:C:2007:132, т.точка 34; от 12 февруари 2008 г., Kempter, C-2/06, EU:C:2008:78, т.точка 35).

С други думи, обявяването за противоконституционни на съответните разпоредби от ЗЕВИ не изчерпва въпроса дали може да се търси възстановяване на недължимо платеното от момента на влизането им в сила, въз основа на правото на ЕС. Това би могло да се постигне, ако се окаже, че въпросните разпоредби са в противоречие в правото на ЕС.

Именно в това отношение са ценни преюдициалните запитвания, доколкото ясно артикулират нуждата от преюдициално запитване, въпреки решението на КС. В крайна сметка, доколкото Съдът на ЕС не намира противоречие на въпросните разпоредби с правото на ЕС, се оказва, че последното не може да бъде основание за възстановяване на сумите, платени считано от влизането в сила на въпросните разпоредби.

Тук отново прави впечатление фактът, че Съдът на ЕС се произнася с мотивирано определение по чл. 99 от Процедурния правилник, тъй като от практиката му ясно произтича, че цитираните норми от директивата не забраняват налагането на такси за производството на енергия от възобновяеми източници само по себе си, макар действително да не може да се изключи вероятността такава такса да направи по-непривлекателно производството и използването на вятърната и слънчевата енергия, както да затрудни нейното разработване, заложено като цел в чл. 194, параграф 1, буква в) ДФЕС. При все това, поради гореизложените съображения във връзка с артикулацията между решенията на Съда на ЕС и на КС, и поради големия брой дела, повдигащи сходни въпроси от правото на ЕС, може да се счита, че отправянето на преюдициалните запитвания е напълно оправдано.

Коментираните преюдициални запитвания обаче разкриват и слабости. Повтарящ се проблем се оказва неразбирането или недостатъчното мотивиране на приложното поле на Хартата. В конкретния случай, запитващите юрисдикции отправят въпрос, свързан с тълкуването на чл. 16 и 17 от Хартата (свобода на стопанската инициатива и право на собственост), но не обосновават причините, поради които конкретният казус влиза в приложното поле на правото на ЕС, съгласно нормата на чл. 51 (1), съгласно която разпоредбите на Хартата се отнасят за държавите членки, единствено когато те прилагат правото на Съюза. Това е особено важно, когато се иска тълкуване на Хартата на самостоятелно основание и отделно от приложението на директивите. В това отношение Съдът на ЕС установява, че не е компетентен да отговори на въпроси, тъй като от данните, с които разполага, не изглежда, че въпросната разпоредба от националното право прилага правото на ЕС, нито че е налице трансграничен елемент.

Третото преюдициално запитване е отправено от СРС, като един от въпросите отново е дали член 3 и член 4 от Директива 2009/28/ЕО следва да бъдат тълкувани в смисъл, че налагат на държавите членки задължение, чрез националните мерки по прилагане на Директивата, да гарантират правна сигурност на инвеститорите в производството на електроенергия от възобновяеми източници, в това число от слънчева енергия. След постановяването на решение на Съда от 15 април 2021 г., *Federazione nazionale delle imprese Elettrotecniche ed elettroniche (Anie)* и др. (C-798/18 и C-799/18), СРС уведомява Съда на ЕС, че няма намерение да поддържа



преюдициалното запитване, поради което делото е заличено с определение на председателя на Съда от 26 октомври 2021 г., BOSOLAR, C-366/19. В решението си от 15 април 2021 г. Съдът на ЕС постановява, че член 3, параграф 3, буква а) от Директива 2009/28/ЕО и членове 16 и 17 от Хартата, във връзка с принципите на правна сигурност и защита на оправданите правни очаквания трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, която предвижда намаляване или отлагане на плащането на насърчения за енергията, произведена от слънчеви фотоволтаични инсталации, предоставени по-рано с административни решения и потвърдени с ad hoc споразумения, сключени между операторите на тези инсталации и публично дружество, когато тази правна уредба се отнася до вече предвидени, но все още недължими насърчения.

2. Определение от 30 април 2020 г., Марвик-Пъстрогор и Родес - 08, C-818/19 и C-878/19

2.1. Коментар на определението – Илияна Папазова

Контекст и нужда от преюдициалното тълкувателно запитване:

Дела C-818/19 и C-878/19 са образувани по преюдициални запитвания, отправени съответно от състав на Върховен касационен съд в хода на производство с правно основание чл. 288 ГПК и от Софийски районен съд, които са разглеждали идентични спорове по предявени искове срещу Държавата, представлявана от министъра на финансите /в едното производство ответник е и Народното събрание/ за възстановяване на ищците на внесени от тях суми като такса за производство на енергия от възобновяеми източници.

Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуване на член 3, параграф 3, първа алинея, буква а) от Директива 2009/28/ЕО за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, на членове 16 и 17 от Хартата на основните права на ЕС, наричана по-долу Хартата, и на принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите очаквания.

Фактите са следните:

С решение № 13 от 31.07.2014г. по к.д.№ 1/2014г., влязло в сила на 10.08.2014г., Конституционният съд на Република България обявява за противоконституционни разпоредбите на членове от 35а до 35в на Закона за енергията от възобновяеми източници, наричан по-долу ЗЕВИ. /Членове 35а-35в ЗЕВИ са приети от Народното събрание с Параграф 6, точки 2 и 3 от Заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет за 2014г./ С посочените норми е въведено задължение за безвъзмездно плащане на такса /в размер 20% от стойността на произведената енергия/ в тежест на производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия. Конституционният съд отменя тези разпоредби като приема, че същите нарушават свободата на стопанска инициатива и принципа на равенство, защото въвеждат задължение без насрещна да е налице получаване на услуга и тъй като такава такса се дължи само от посочената категория производители на електрическа енергия.



След решението на Конституционния съд множество производители на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия предявиха иски за възстановяване на получените без основание от държавата суми, както е случаят на касатора, предявил жалба пред ВКС срещу постановен въззивен акт, с който е потвърден първоинстанционен, с който е отхвърлен иска. В производството с правно основание чл.288 ГПК, касационният съд е отправил на 25.10.2019 г. преюдициално запитване със следните мотиви: Като се е позовал на установената практика на СЕС във връзка с принципа на възстановяване на данъци, които са несъвместими с правото на Съюза /вж.решение по дело C-398/09 и посочената в него практика/ и на липсата в решението на Конституционния съд на мотиви относно съвместимостта на таксата с правото на ЕС, е преценил че на релевантния въпрос - дали налагането на таксата с чл.35а-35в ЗЕВИ представлява нарушение на Директива 2009/28/ЕО – единственият съд, който може да даде отговор, е СЕС.

Въпросът, който е формулирал, е:

„Следва ли задължението на държавите членки, предвидено в член 3, параграф 3, буква а/ от Директива 2009/28/ЕО за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО за създаване на схеми за подпомагане постигане на целите по параграфи първи и втори на същия член, както и свободата на стопанска инициатива по член 16 от Хартата на основните права на ЕС и принципите на правната сигурност и защита на оправданите очаквания да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба като тази в производството, с която се налага допълнителна такса за производство на енергия от възобновяеми източници?“

Второто преюдициално запитване, което е отправено от РС София на 3.12.2019г., също е във връзка с предявен иск от производител на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия срещу Държавата и Народното събрание за заплащане на стойността на заплатените такси на основание чл.35а ЗЕВИ за съответния период, законна лихва за забавено плащане за посочен период и мораторна лихва. Към момента на отправяне на запитването, на съдията-докладчик е било известно, че вече е отправено от касационната инстанция преюдициално запитване, касаещо съвместимостта с правото на ЕС на въведената такса за производство на енергия от възобновяеми източници, във връзка с което е предложил въпросите по двете дела да се разгледат заедно. Отправеното запитване е подробно, като в него освен всички релевантни към енергийните източници национални разпоредби /включително, че изискванията на Директива 2009/28/ЕО са въведени в националното законодателство със Закона за енергията от възобновяеми източници/, са посочени и мотивите към законопроектите, историята и причините, довели до необходимостта от въвеждане на процесната такса, решението на Конституционния съд, релевантна национална съдебна практика и становищата на страните.

Въпросът, който съдът е формулирал, е следният:

„Следва ли членове 16 и 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз, принципите на недискриминация, правна сигурност и на защита на оправданите очаквания, установени в правото на Европейския съюз, както и член 3, параграф 3, буква а/ от Директива 2009/28/ЕО за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение



и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба като тази в главното производство, съгласно която се въвежда такса за производство на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия, когато тази такса се прилага само по отношение на производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия и тази такса се прилага по отношение на производители на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия, които преди въвеждането на таксата са сключили договори с електроразпределително дружество със срок от двадесет години и съгласно които цената, на която се изкупува електроенергията, не може да се променя?“

Определение на Съда на Европейския съюз:

Съдът се е произнесъл с определение, по предложение на съдията-докладчик, като се е позовал както на член 53, параграф 2, така и на член 99 от Процедурния си правилник.

На основание член 99 е преценил, че „относно тълкуването на член 3, параграф 3, буква а/ от Директива 2009/28/ЕО“, Съдът „вече е дал отговор на подобен въпрос в решение от 20.09.2017г., *Elecdedy Carcelen*, C-215/16, C-216/16 и C-221/16“. В настоящето се определяне той почти дословно преповтаря вече дадения отговор, който се състои в следното:

Директива 2009/28 има за цел да установи обща рамка за насърчаването на производството на енергия от възобновяеми източници, като задава задължителни национални цели за общия дял на енергията от възобновяеми източници в крайно потребление на енергия. По силата на член 3, параграф 1 от Директива 2009/28 всяка държава членка е длъжна да гарантира, че нейният дял на енергията от възобновяеми източници в крайното потребление на енергия през 2020 г. е най-малко равен на нейната обща национална цел, определена в приложение I, част А от тази директива, която трябва да съответства на цел от най-малко 20 процентен дял на енергията от възобновяеми източници. Съгласно член 3, параграф 2 - държавите членки са длъжни да въведат ефективно определени мерки, предназначени да гарантират, че техният дял на енергията от възобновяеми източници се равнява или надвишава посочения дял в „индикативната крива“, съдържаща се в приложение I, част Б към посочената директива, а съгласно член 3 параграф 3 - за постигането на тези цели държавите членки могат /без да са длъжни/ да прилагат „схеми за подпомагане“. Държавите членки разполагат с право на преценка относно мерките, които считат за подходящи за постигането на задължителните общи национални цели, определени в член 3, параграфи 1 и 2. Цитираните разпоредби не съдържат забрана на държавите членки да наложат такса за производство на енергия от възобновяеми източници. Този извод следва и от използваната обикновена законодателна процедура за приемане на Директива 2009/28, която процедура е приложима за приемане на мерки за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки при създаването и функционирането на вътрешния пазар. Тази процедура е неприложима за приемане на данъчни разпоредби. Директива 2009/28 не представлява мярка за сближаване на данъчни разпоредби на държавите членки, вж. в този смисъл и решение по дело C-83/18 т.51. Крайният извод е, че Директива 2009/28 не е приложима към националната правна уредба, въвеждаща такса за производство на енергия от възобновяеми източници. Този извод е от решаващо значение за отговора на въпроса, поставен по съединеното дело C- 878/19, касещ



тълкуването на членове 16 и 17 от Хартата, уреждащи свободата на стопанска инициатива и правото на собственост, както и на принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите очаквания. Във връзка със същото, СЕС е припомнил, че съгласно чл.51, параграф 1 от Хартата, разпоредбите ѝ са приложими само в случаите, когато държавите членки прилагат правото на ЕС. В случаи като настоящия, когато дадено правно положение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да се произнася тълкувайки норми от Хартата, като „сами по себе си“ нормите на Хартата не могат да създадат такава компетентност /решение по дело C-83/18 т.39/. Идентично е положението и с приложението на общите принципи на правото, каквито са принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите очаквания, чието спазване държавите членки дължат при прилагане на правото на ЕС. По този начин, Съдът извежда извода си за своята некомпетентност да отговори на поставените въпроси, позовавайки се на член 53, параграф 2 от Процедурния си правилник, съгласно който: „Когато разглеждането на определено дело очевидно не е от компетентността на Съда или когато искане, иск или жалба са явно недопустими, Съдът може във всеки един момент, след изслушване на генералния адвокат и без да провежда докрай производството, да реши да се произнесе с мотивирано определение“.

Даденият отговор на поставеният въпрос е:

1. „Член 3, параграф 3, първа алинея, буква а/ от Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО, трябва да се тълкува в смисъл, че същият допуска национална правна уредба, въвеждаща такса за производството на енергия от възобновяеми източници“.

2. „Съдът на Европейския съюз е очевидно некомпетентен да отговори на въпросите, поставени от Върховен касационен съд и Софийския районен съд в частта относно тълкуването на членове 16 и 17 от Хартата на Европейския съюз, както и на принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите очаквания.“

Значение за националното право:

Не е случаен фактът, че в рамките на няколко месеца /през м.04, м.10. и м.12./, през една и съща година /2019г./, три съдебни състава, от различни инстанции, отправят сходни преюдициални запитванияпитания, изискващи тълкуване във връзка с приложението на идентични общи принципи на правото на ЕС /недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите очаквания/, в областта на енергетиката. В тази връзка, ми се струва удачно - за прилагащите правото на ЕС национални юрисдикции - да се припомни практиката на СЕС, цитирана в процесното определение. Съгласно същата – само когато държавите членки предприемат мерки, чрез които прилагат правото на ЕС, /каквото е случаят по член 3, параграф 3, буква а/ от Директива 2009/28, даващ им право на преценка относно мерките, които считат за подходящи за постигането на задължителните общи национални цели, определени в член 3, параграфи 1 и 2/, те следва да спазват общите принципи на правото на ЕС, и по-специално принципът на правната сигурност, и Хартата. Принципът на правната



сигурност, /следствие, от който е принципът на защита на оправданите очаквания/, изисква, от една страна, правните норми да бъдат ясни и точни, а от друга, прилагането им да е предвидимо за правните субекти, особено когато могат да имат неблагоприятни последици за физическите лица и предприятията. Посоченият принцип изисква дадена правна уредба да позволява на заинтересованите лица да се запознаят с точния обхват на задълженията, които тя им налага, както и да могат да се запознаят по недвусмислен начин със своите права и задължения и да действат съобразно тях. Относно принципа на защита на оправданите очаквания : на него може да се позовава всеки икономически оператор, у когото „национален орган е породил основателни надежди“. „Когато обаче предпазлив и съобразителен икономически оператор е в състояние да предвиди приемането на мярка, която може да засегне неговите интереси, той не може да се позове на принципа на защита на оправданите очаквания, когато тази мярка бъде приета. Икономическите оператори не могат да възлагат оправдани правни очаквания за запазване на съществуващото положение, което може да бъде променяно от националните органи в рамките на тяхното право на преценка“/ т.53, Plantanol, C-201/08, т.31, Agrenergy Srl, C-180/18 и C-286/18/. Обикновено конкретните проверки и цялостната преценка, във връзка с оправданите правни очаквания е възложена на националната юрисдикция и тук започват затрудненията и противоречията. За да бъдат преодолените същите, от решаващо значение е познаването на практиката на СЕС и основните начала, съобразно които той разсъждава. Що се отнася до членове 16 и 17 от Хартата, СЕС отбелязва, че когато държавата членка реши да предприеме мерки, чрез които прилага правото на ЕС, при транспониране на съответната Директива, тя „следва да осигури предвидената в Хартата степен на защита“, „независимо от свободата на преценка, с която разполага“ /вж. т.79, решение от 29.07.2019г., Pelham, C-476/17 и т.32 решение от 15.04.2021г., Federazione nazionale, C-798/18 и C-799/18/. В случая, тъй като директивата не намира приложение, когато българският законодател е решил да наложи процесната такса, той не е прилагал правото на ЕС. Поради тази причина, съгласно чл. 51 (1) от Хартата, последната не намира приложение.

Процесуална история:

След възобновяване на делата на национално ниво, и върховният касационен съд, и Районният съд София, са разрешили спора съобразно националното законодателство, уважавайки предявените искове. /В този смисъл е и вече установената съдебна практика, която съобразно мотивите, изложени в постановените решения от Конституционния съд по к.д.№ 1/2014г. и по к.д.№ 5/2019г. и принципът за неоснователно обогатяване, прие, че независимо от правното основание, на което са предявени –исковете на производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия за възстановяване на получените без основание от държавата суми, са основателни.

2.2. Определение от 30 април 2020 г., Марвик-Пъстрогор и Родес - 08, C-818/19 и C-878/19

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (десети състав)



30 април 2020 година

„Преюдициално запитване — Член 53, параграф 2 и член 99 от Процедурния правилник на Съда — Околна среда — Електрическа енергия, произведена от вятърна и слънчева енергия — Директива 2009/28/ЕО — Насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници — Член 3, параграф 3, първа алинея, буква а) — Задължителни общи национални цели — Членове 16 и 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Свобода на стопанската инициатива — Право на собственост — Общи принципи на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания — Такса за производството на енергия от възобновяеми източници — Явна частична некомпетентност на Съда“

По съединени дела C-818/19 и C-878/19

с предмет преюдициални запитвания, отправени на основание член 267 ДФЕС от Върховен касационен съд (България) и от Софийски районен съд (България) с определения от 25 октомври и 3 декември 2019 г., постъпили в Съда съответно на 6 ноември и 3 декември 2019 г., в рамките на производствата по дела

„Марвик-Пъстрогор“ ЕООД

срещу

Държавата, представлявана от министъра на финансите,

и

„Родес - 08“ ЕООД

срещу

Народно събрание на Република България,

Държавата, представлявана от министъра на финансите,

СЪДЪТ (десети състав),

състоящ се от: I. Jarukaitis, председател на състава, E. Regan (докладчик) и C. Lycourgos, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: A. Calot Escobar,



предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, да се произнесе с мотивирано определение на основание член 53, параграф 2 и член 99 от Процедурния правилник на Съда,

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на член 3, параграф 3, първа алинея, буква а) от Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО (ОВ L 140, 2009 г., стр. 16), на членове 16 и 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), както и на принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания.

2 Тези запитвания са отправени в рамките на два спора — единият на „Марвик-Пъстрогор“ ЕООД с държавата, представлявана от министъра на финансите, а другият на „Родес - 08“ ЕООД с държавата, както и с Народното събрание на Република България (наричано по-нататък „българският парламент“), по повод на възстановяването на такса за производството на енергия от възобновяеми източници.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Член 1 от Директива 2009/28, озаглавен „Предмет и приложно поле“, предвижда:

„Настоящата директива установява обща рамка за насърчаването на енергията от възобновяеми източници. С нея се задават задължителни национални цели за общия дял на енергия от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия, както и за дела на енергията от възобновяеми източници в транспорта. [...]“.

4 Член 2 от тази директива е озаглавен „Определения“ и във втора алинея, буква к) от него се посочва:

„[...]“

к) „схема за подпомагане“ означава всеки инструмент, схема или механизъм, прилагани от държава членка или група държави членки, които насърчават използването на енергия от възобновяеми източници чрез намаляване на себестойността на тази енергия, увеличаване на цената, на която може да бъде продадена, или увеличаване, посредством задължение за енергия от възобновяеми източници или по друг начин, на обема на покупките на такава енергия. Това включва, но не се ограничава до инвестиционни помощи, данъчни облекчения или намаления, връщане на платени данъци, схеми за подпомагане на задължението за използване на възобновяеми източници на енергия, включително тези, при които се



използват зелени сертификати, и схеми за пряко ценово подпомагане, включително преференциални тарифи и премийни плащания“.

5 Член 3 от посочената директива, озаглавен „Задължителни общи национални цели и мерки за използване на енергия от възобновяеми източници“, предвижда:

„1. Всяка държава членка гарантира, че нейният дял на енергия от възобновяеми източници, изчислен в съответствие с разпоредбите на членове 5—11, в брутното крайно потребление на енергия през 2020 г. е най-малко равен на нейната обща национална цел за дела на енергията от възобновяеми източници през тази година, посочен в третата колона на таблицата от приложение I, част А. Такива задължителни общи национални цели съответстват на цел от най-малко 20-процентен дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия в Общността през 2020 г. За да се постигнат по-лесно целите, установени в настоящия член, всяка държава членка популяризира и насърчава енергийната ефективност и енергоспестяването.

2. Държавите членки въвеждат ефективно определени мерки, предназначени да гарантират, че делът на енергията от възобновяеми източници се равнява на или надвишава посочения дял в индикативната крива, съдържаща се в приложение I, част Б.

3. За да постигнат целите по параграфи 1 и 2 от настоящия член, държавите членки може, *inter alia*, да прилагат следните мерки:

а) схеми за подпомагане;

[...].

6 Член 13 от същата директива, озаглавен „Административни процедури, правила и кодекси“, гласи:

„1. Държавите членки гарантират, че националните правила относно разрешителните, сертификационните и лицензионните процедури, прилагани по отношение на централите, както и свързаните с тях инфраструктури за преносни и разпределителни мрежи, за производство на електроенергия, топлинна енергия или енергия за охлаждане от възобновяеми източници, както и по отношение на процеса на преобразуване на биомаса в биогорива или други енергийни продукти, са пропорционални и необходими.

По-специално държавите членки предприемат необходимите стъпки, за да гарантират, че:

[...]

д) административните такси, плащани от потребители, проектантите, архитекти, строители, монтажници и доставчици на оборудване и системи, са прозрачни и се обуславят от разходите; [...]



[...]

7 Приложение I към Директива 2009/28, озаглавено „Национални общи цели за дела на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия през 2020 г.“, посочва в част А националните общи цели на всяка от държавите членки, в това число Република България, като за посочената година тази цел е 16 %. Част Б от това приложение се отнася до индикативната крива, посочена в член 3, параграф 2 от тази директива.

Българската правна уредба

Конституцията на България

8 Член 151, алинея 2 от българската конституция гласи:

„Решенията на Конституционния съд се обнародват в „Държавен вестник“ [на Република България] в 15-дневен срок от приемането им. Решението влиза в сила три дни след обнародването му. Актът, обявен за противоконституционен, не се прилага от деня на влизането на решението в сила“.

Закон за енергията от възобновяеми източници

9 Членове 35а—35в от Закона за енергията от възобновяеми източници (наричан по-нататък „ЗЕВИ“) влизат в сила на 1 януари 2014 г.

10 Член 35а от ЗЕВИ гласи:

„(1) За производството на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия се събира такса.

(2) Размерът на таксата по ал. 1 се определя по следната формула:

$$\text{ТПЕЕ} = \text{ПЦ} \times \text{КИЕЕ} \times 20 \%,$$

където:

ТПЕЕ е такса за производство на електрическа енергия;

ПЦ е преференциалната цена по чл. 31, ал. 1 без данъка върху добавената стойност;

КИЕЕ е количеството изкупена електрическа енергия от обществения доставчик и от крайните снабдителите по чл. 31, ал. 5.

(3) Производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия са задължени за таксата по ал. 1“.

11 Член 35б от ЗЕВИ предвижда:



„(1) Таксата по чл. 35а се удържа и внася от обществения доставчик, съответно от крайния снабдител.

[...]

(4) Дължимата такса се внася в държавния бюджет [...]“.

12 Член 35в от ЗЕВИ гласи:

„(1) За невнесената в срок такса по чл. 35а се начислява и дължи лихва в размер на законната лихва [...]“.

(2) Таксата по чл. 35а не подлежи на възстановяване.

[...]“.

Закон за Конституционен съд

13 Член 22 от Закона за Конституционен съд предвижда:

„(1) С решението си съдът се произнася само по направеното искане. Той не е ограничен с посоченото основание за несъответствие с Конституцията.

(2) Актовете, обявени за неконституционни, не се прилагат.

(3) При актове, постановени от некомпетентен орган, Конституционният съд обявява тяхната нищожност.

(4) Възникналите правни последици от акта по ал. 2 се уреждат от органа, който го е постановил“.

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

Дело С-818/19

14 С решение № 13 от 31 юли 2014 г. по дело № 1/2014, влязло в сила на 10 август 2014 г., Конституционният съд (България) обявява за противоконституционни членове 35а—35в от ЗЕВИ, тъй като таксата, въведена с тези разпоредби, установява за производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия задължение за безвъзмездно плащане, срещу което не получават никаква услуга. Освен това според посочения съд таксата нарушава свободата на стопанска инициатива и принципа на равенство, тъй като само тази категория производители на електрическа енергия са задължени да заплащат същата.

15 След посоченото решение „Марвик-Пъстрогор“, дружество по българското право, производител на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия, предявява искиове срещу държавата пред Софийски градски съд (България) за връщане на таксите, събрани на основание



член 35а от ЗЕВИ за производството на тази електрическа енергия за периода от 1 януари 2014 г. до 10 август 2014 г., и за заплащане на мораторна лихва за периода от 11 октомври 2014 г. до 30 март 2016 г.

16 В подкрепа на исковете дружеството упреква българския парламент, че не е изпълнил задължението си, съдържащо се в член 22, алинея 4 от Закона за Конституционен съд, да отстрани в срок неблагоприятните правни последици от обявения за противоконституционен законодателен акт.

17 С решение от 5 октомври 2017 г. Софийски градски съд (България) отхвърля исковете, тъй като решението на Конституционния съд има действие само занаяпред съгласно член 151, алинея 2, изречение последно от българската конституция и до постановяването на това решение таксата е имала правно основание.

18 С решение от 6 ноември 2018 г. Софийски апелативен съд отхвърля подадената от „Марвик-Пъстрогор“ жалба против това решение.

19 Дружеството подава касационна жалба против въззивното решение пред Върховния касационен съд (България). В подкрепа на касационната жалба то сочи, че в съответствие с практиката на Съда, произтичаща по-специално от решение от 10 април 2008 г., Marks & Spencer (C-309/06, EU:C:2008:211, т. 35), всяка държава членка е длъжна да върне на лицата данъците, събрани в нарушение на правото на Съюза.

20 Запитващата юрисдикция отбелязва, че в рамките на своята компетентност Конституционният съд е разгледал единствено противоречието на въведената с членове 35а—35в от ЗЕВИ такса с българската конституция. Той обаче не е разгледал дали тя е в противоречие с правото на Съюза. Поради това запитващата юрисдикция трябва да разреши въпроса дали посочената такса е била въведена в нарушение на член 3, параграф 3, първа алинея, буква а) от Директива 2009/28, на член 16 от Хартата, закрепващ свободата на стопанската инициатива, както и на принципите на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания. Ако това е така, държавата дължи връщането на въпросната такса на извъндоговорно основание, без значение от кой момент поражда действие решението на Конституционния съд.

21 При това положение Върховният касационен съд решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Следва ли задължението на държавите членки, предвидено в чл. 3, параграф 3, [първа алинея,] буква „а“ от Директива [2009/28], за създаване на схеми за подпомагане за постигане на целите по параграфи първи и втори на същия член, както и свободата на стопанска инициатива по чл. 16 от [Хартата] и принципите на правна сигурност и защита на оправданите правни очаквания, да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба като тази в главното производство, с която се налага допълнителна такса за производство на енергия от възобновяеми източници?“.

Дело C-878/19



22 От 22 октомври 2012 г. Родес - 08, дружество по българското право, производител на електрическа енергия от слънчева енергия, експлоатира фотоволтаична електроцентрала в Средец, област Стара Загора (България).

23 На 14 декември 2010 г. дружеството сключва с „ЕВН България Разпределение“ АД, единствен оператор на електроразпределителната система на територията на тази област, договор за изкупуване на електрическа енергия, съгласно който последното се задължава в продължение на 20 години да придобива по преференциална цена, определена от компетентните национални органи, произвежданата от тази централа електрическа енергия.

24 След решението на Конституционния съд, посочено в точка 15 от настоящото определение, Родес - 08 предявява искове, на първо място, срещу българския парламент, а при условията на евентуалност, срещу държавата, пред Софийския районен съд, за връщане на таксите, събрани от държавата на основание членове 35а—35в от ЗЕВИ за производството на тази електрическа енергия за периода от 1 януари 2014 г. до 25 август 2014 г., и за заплащане на мораторна лихва за периода от 1 януари 2014 г. до 27 декември 2018 г.

25 В подкрепа на исковете дружеството упреква българския парламент, че е приел законодателен акт, в случая закона за допълнение на ЗЕВИ с членове 35а—35в, в противоречие не само с българската конституция, но и с правото на Съюза. Всъщност въведената такса за производство на енергия от възобновяеми източници противоречала на целите на Директива 2009/28, тъй като с нея се затруднявало производството на такава екологична енергия, което Директивата целяла да насърчи. Поради това отговорността на държавните органи можела да бъде ангажирана въз основа на утвърдената практика на Съда съгласно решение от 19 ноември 1991 г., Francovich и др. (С-6/90 и С-9/90, EU:C:1991:428).

26 Освен това спорната такса нарушавала принципа на недопускане на дискриминация, тъй като се прилага само за производителите на електроенергия от вятърна и слънчева енергия, както и принципа на оправданите правни очаквания, понеже засяга очакваната възвръщаемост на инвестицията от продажбата на електроенергията, произвеждана от фотоволтаичната централа, на преференциална цена през периода 2010—2035 г. Поради това таксата била в противоречие с членове 16, 17, 20 и 21 от Хартата. Следователно разглежданото по това дело положение се различавало от разгледаното от Съда в решение от 20 септември 2017 г., Elecdey Carcelen и др. (С-215/16, С-216/16, С-220/16 и С-221/16, EU:C:2017:705).

27 За разлика от това българският парламент поддържа, че от посоченото решение следва, че държавите членки са свободни да облагат електричеството, произведено от възобновяеми източници, стига да изпълняват задължението, предвидено в Директива 2009/28, за постигане на националните цели относно дела на възобновяемата енергия в общото производство.

28 Запитващата юрисдикция констатира, че макар членове 35а—35в от ЗЕВИ да са обявени за противоконституционни, в българската правна доктрина и съдебна практика съществува спор по въпроса дали вредите, причинени от закон, който противоречи на българската конституция, следва да се обезщетяват за периода, през който този закон все още не е бил обявен за противоконституционен.



29 При това положение Софийският районен съд решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Следва ли чл. 16 и чл. 17 от [Хартата], принципите на недискриминация, правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания, установени в правото на Европейския съюз, както и чл. 3, пар. 3, б. „а“ на Директива [2009/28] да се тълкуват в смисъл, че допускат национална уредба като тази в главното производство, съгласно която се въвежда такса за производството на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия, когато:

- тази такса се прилага само по отношение на производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия,
- тази такса се прилага спрямо производители на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия, които преди въвеждането на таксата са сключили договори с електроразпределително дружество със срок от двадесет години и съгласно които цената, на която се изкупува електроенергията, не може да се променя?“.

30 С решение на председателя на Съда от 28 януари 2020 г. дела С-818/19 и С-878/19 са съединени за целите на устната фаза на производството и на съдебното решение.

По преюдициалните въпроси

31 С поставените въпроси запитващите юрисдикции искат по същество да установят дали член 3, параграф 3, първа алинея, буква а) от Директива 2009/28, членове 16 и 17 от Хартата, както и принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, въвеждаща такса за производството на енергия от възобновяеми източници.

32 В съответствие с член 53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда, когато разглеждането на определено дело очевидно не е от неговата компетентност, той може във всеки един момент, след изслушване на генералния адвокат и без да провежда докрай производството, да реши да се произнесе с мотивирано определение.

33 Освен това, съгласно член 99 от същия процедурен правилник, когато преюдициалният въпрос е идентичен с въпрос, по който Съдът вече се е произнесъл или отговорът на този въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика, Съдът може във всеки един момент да се произнесе с мотивирано определение по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат.

34 Тези разпоредби следва да се приложат по настоящите дела.

35 На първо място, що се отнася до тълкуването на член 3, параграф 3, първа алинея, буква а) от Директива 2009/28, следва да се отбележи, че Съдът вече е дал отговор на подобен въпрос в решение от 20 септември 2017 г., Elecdedy Carcelen и др. (С-215/16, С-216/16, С-220/16 и С-221/16, EU:C:2017:705).



36 Както постановява Съдът в това решение, съгласно член 1 от Директива 2009/28 тя има за цел да установи обща рамка за насърчаването на производството на енергия от възобновяеми източници, като задава по-специално задължителни национални цели за общия дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия (решение от 20 септември 2017 г., Elecdedy Carcelen и др., C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16, EU:C:2017:705, т. 26).

37 Така по силата на член 3, параграф 1 от Директива 2009/28 държавите членки са задължени да гарантират, че дялът на енергията от възобновяеми източници в брутното им крайно потребление на енергия през 2020 г. е най-малко равен на общата национална цел, определена в част А от приложение I към тази директива, която трябва да съответства на цел от най-малко 20-процентен дял на енергията от възобновяеми източници (решение от 20 септември 2017 г., Elecdedy Carcelen и др., C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16, EU:C:2017:705, т. 27).

38 Освен това в съответствие с член 3, параграф 2 от тази директива държавите членки са длъжни да въведат ефективно определени мерки, предназначени да гарантират, че техният дял на енергията от възобновяеми източници се равнява или надвишава посочения дял в „индикативната крива“, съдържаща се в част Б от приложение I към посочената директива (решение от 20 септември 2017 г., Elecdedy Carcelen e.a., C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16, EU:C:2017:705, т. 28).

39 Съгласно член 3, параграф 3, първа алинея, буква а) от Директива 2009/28 за постигането на тези цели държавите членки могат да прилагат „схеми за подпомагане“ по смисъла на член 2, втора алинея, буква к) от нея и следователно да приложат по-конкретно инвестиционни помощи, данъчни облекчения или намаления и връщане на платени данъци или да наложат задължение за използване на енергия от възобновяеми източници (решение от 20 септември 2017 г., Elecdedy Carcelen и др., C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16, EU:C:2017:705, т. 29).

40 При все това следва да се приеме за установено, че нито една от посочените разпоредби не забранява на държавите членки да наложат такса за производството на енергия от възобновяеми източници (вж. по аналогия решение от 20 септември 2017 г., Elecdedy Carcelen и др., C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16, EU:C:2017:705, т. 30).

41 Както се установява от самия текст на член 3, параграф 3, първа алинея от Директива 2009/28, и по-специално от думата „може“, държавите членки нямат каквото и да е задължение да прилагат схеми за подпомагане с оглед на насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници, нито пък a fortiori — ако решат да приложат такива схеми — те да бъдат под формата на данъчни облекчения или намаления (решение от 20 септември 2017 г., Elecdedy Carcelen и др., C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16, EU:C:2017:705, т. 31).

42 Следователно държавите членки разполагат с право на преценка относно мерките, които считат за подходящи за постигането на задължителните общи национални цели, определени в член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2009/28 във връзка с приложение I към нея



(решение от 20 септември 2017 г., *Elecdey Carcelen* и др., C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16, EU:C:2017:705, т. 32).

43 Поради това предвидената в член 3, параграф 3, първа алинея, буква а) от Директива 2009/28 възможност за държавите членки да приложат схеми за подпомагане с оглед на насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници, евентуално под формата на данъчни облекчения или намаления, не предполага по никакъв начин забрана за облагане на предприятията, които разработват подобни източници на енергия, по-конкретно на производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия (вж. по аналогия решение от 20 септември 2017 г., *Elecdey Carcelen* и др., C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16, EU:C:2017:705, т. 33).

44 Член 13, параграф 1, втора алинея, буква д) от Директива 2009/28 също не е пречка за въвеждането на такава такса, тъй като посочената разпоредба само ограничава въздействието върху съответните потребители на разходите, свързани с предоставянето на услуги в рамките на някои административни процедури (вж. по аналогия решение от 20 септември 2017 г., *Elecdey Carcelen* и др., C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16, EU:C:2017:705, т. 34—36).

45 От това следва, че нито член 3, параграфи 1—3 от Директива 2009/28 във връзка с член 2, втора алинея, буква к) и с приложение I към тази директива, нито член 13, параграф 1, втора алинея, буква д) от нея забраняват на държавите членки да наложат такса за производството на енергия от възобновяеми източници (вж. по аналогия решение от 20 септември 2017 г., *Elecdey Carcelen* и др., C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16, EU:C:2017:705, т. 37).

46 Макар действително да не може да бъде изключена вероятността такава такса да направи по-непривлекателно производството и използването на вятърната и слънчевата енергия, както и да затрудни нейното разработване, заложено като цел в член 194, параграф 1, буква в) ДФЕС, и следователно да доведе до неспазване от страна на съответната държава членка на определената в част А от приложение I към Директива 2009/28 задължителна обща национална цел, това би довело най-много до нарушение от тази държава членка на нейните задължения на основание на тази директива, без обаче въвеждането на подобна такса да може само по себе си да се счита за противоречащо на посочената директива, тъй като държавите членки разполагат с право на преценка относно начина на постигане на посочената цел, при условие че спазват основните свободи, гарантирани с Договора за функционирането на ЕС (вж. в този смисъл решение от 20 септември 2017 г., *Elecdey Carcelen* и др., C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16, EU:C:2017:705, т. 38—40).

47 Впрочем това тълкуване се потвърждава от правното основание за приемането на тази директива.

48 Действително, тъй като посочената директива, както вече беше отбелязано в точка 36 от настоящото определение, има за цел да установи обща рамка за насърчаването на производството на енергия от възобновяеми източници, законодателят на Съюза е използвал обикновената законодателна процедура, предвидена в член 95, параграф 1 ЕО (понастоящем член 114, параграф 1 ДФЕС) за приемането на мерки за сближаване на законите,



подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки при създаването и функционирането на вътрешния пазар (вж. по аналогия решение от 7 ноември 2019 г., UNESA и др., C-80/18—C-83/18, EU:C:2019:934, т. 49).

49 Съгласно самия текст на член 95, параграф 2 ЕО (понастоящем член 114, параграф 2 ДФЕС) обаче, член 95, параграф 1 (понастоящем член 114, параграф 1 ДФЕС) не се прилага за данъчните разпоредби (вж. по аналогия решение от 7 ноември 2019 г., UNESA и др., C-80/18—C-83/18, EU:C:2019:934, т. 50).

50 Следователно, тъй като Директива 2009/28 не представлява мярка за сближаване на данъчните разпоредби на държавите членки, тя не би могла да се прилага към национална правна уредба, която въвежда такса за производството на енергия от възобновяеми източници, и следователно да не допуска такава такса (вж. по аналогия решение от 7 ноември 2019 г., UNESA и др., C-80/18—C-83/18, EU:C:2019:934, т. 51 и 52).

51 На второ място, що се отнася до тълкуването на членове 16 и 17 от Хартата, уреждащи съответно свободата на стопанската инициатива и право на собственост, както и на принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания, следва най-напред да се припомни, че член 51, параграф 1 от Хартата предвижда, че нейните разпоредби се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза.

52 Посочената разпоредба потвърждава постоянната практика на Съда, съгласно която основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, трябва да се прилагат във всички случаи, уреджани от правото на Съюза, но не и извън тези случаи (вж. по-специално решения от 7 ноември 2019 г., UNESA и др., C-80/18—C-83/18, EU:C:2019:934, т. 38 и от 19 ноември 2019 г., А. К. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд), C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982, т. 78).

53 В този смисъл, когато дадено правно положение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да го разгледа и евентуално посочените разпоредби на Хартата сами по себе си не биха могли да учредят такава компетентност (вж. по-специално решение от 7 ноември 2019 г., UNESA и др., C-80/18—C-83/18, EU:C:2019:934, т. 39 и цитираната съдебна практика).

54 В същия смисъл, що се отнася до принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания, следва да се припомни, видно от постоянната практика на Съда, че само когато приемат мерки, чрез които прилагат правото на Съюза, държавите членки трябва да спазват общите принципи на това право, сред които се числят по-специално посочените принципи (вж. в този смисъл решение от 11 юли 2019 г., Agrenergy и Fusignano Due, C-180/18, C-286/18 и C-287/18, EU:C:2019:605, т. 28 и цитираната съдебна практика).

55 От това следва, че приложимостта на членове 16 и 17 от Хартата, както и на принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания може да бъде констатирана само ако посочени от запитващите



юрисдикции разпоредби от правото на Съюза, различни от тези на Хартата, са приложими по делата, предмет на главните производства.

56 В случая обаче, от една страна, от данните, с които разполага Съдът, е видно, че разглежданите по тези дела положения са изцяло вътрешни, тъй като от тях отсъства какъвто и да е презграничен елемент, а от друга страна, от точки 36—50 от настоящото определение следва, че Директива 2009/28 не е приложима към национална правна уредба, въвеждаща такса за производството на енергия от възобновяеми източници.

57 При това положение, след като в акта за преюдициално запитване не е уточнен никакъв друг акт от правото на Съюза, който тази правна уредба да прилага, няма как да се счита, че с приемането на същата уредба Република България е приложила правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата, както и на съдебната практика, припомнена в точки 52 и 54 от настоящото определение (по аналогия вж. по-специално решение от 7 ноември 2019 г., UNESA и др., C-80/18—C-83/18, EU:C:2019:934, т. 53).

58 От това следва, че Съдът е очевидно некомпетентен да отговори на преюдициалните въпроси, доколкото се отнасят до тълкуването на членове 16 и 17 от Хартата, както и на принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания.

59 С оглед на това на поставените въпроси следва да се отговори, че член 3, параграф 3, първа алинея, буква а) от Директива 2009/28 трябва да се тълкува в смисъл, че същият допуска национална правна уредба, въвеждаща такса за производството на енергия от възобновяеми източници.

60 Съдът е очевидно некомпетентен да отговори на тези въпроси в частта относно тълкуването на членове 16 и 17 от Хартата, както и на принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания.

По съдебните разноски

61 С оглед на обстоятелството, че за страните в главните производства настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващите юрисдикции, последните следва да се произнесат по съдебните разноски.

По изложените съображения Съдът (десети състав) определи:

1) **Член 3, параграф 3, първа алинея, буква а) от Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че същият допуска национална правна уредба, въвеждаща такса за производството на енергия от възобновяеми източници.**



2) **Съдът на Европейския съюз е очевидно некомпетентен да отговори на въпросите, поставени от Върховния касационен съд (България) и Софийския районен съд (България) в частта относно тълкуването на членове 16 и 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз, както и на принципите на недопускане на дискриминация, на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания.**

Съставено в Люксембург на 30 април 2020 година.

2.3. Определение № 405/25.10.2019 г. по гр. дело № 664/2019 г. на ВКС, III ГО

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, Трето отделение на Гражданска колегия в закрито съдебно заседание на седемнадесети октомври две хиляди и деветнадесета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Емил Томов
ЧЛЕНОВЕ: Драгомир Драгнев
Геновева Николаева

като изслуша докладваното от съдия Драгомир Драгнев гр. д. № 664 по описа за 2019 г. приема следното:

Производството е по реда на чл.628 и сл. от ГПК.

Делото е образувано по касационна жалба на „Марвик-Пъстрогор“ ЕООД против решение № 2569 от 6.11.2018 г., постановено по търговско дело № 1085 по описа за 2018 г. на Софийския апелативен съд, Търговска колегия, с което е потвърдено решение № 6688 от 5.10.2017 г. по гр.д. № 3850 по описа за 2016 г. на Софийския градски съд, Гражданско отделение, I-4 състав, за отхвърляне на предявените от касатора срещу държавата иск с правно основание чл.59, ал.1 от ЗЗД за заплащане на сумата 176 325,47 лв., представляваща получена такса за производство на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия за периода от 1.01.2014 г. до 10.08.2014 г., и иск с правно основание чл.86, ал.1 от ЗЗД за заплащане на 26 345,23 лв. мораторна лихва върху главницата за периода от 11.10.2014 г. до 30.03.2016 г.

I. Страни по делото и предмет на делото

„Марвик-Пъстрогор“ ЕООД, ЕИК 200703157, представлявано от управителя Е. Д. Й., чрез адвокат Е. И. О..

Адрес за връчване на призовки и съобщения: [населено място], п.к. , [улица], ет., офис № , адвокат Е. И. О..

Държавата, представлявана от Министъра на финансите В. Г., по пълномощие представляван от юрисконсулт Е. Х., [населено място], [улица], тел., факс

II Фактическа обстановка

2.1 С параграф 6, т.2 и т.3 от Заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет за 2014 г. Народното събрание на Република България приема чл.35а-35б и чл.73 от



Закона за енергията от възобновяеми източници, с които се въвежда такса за производство в размер на 20 процента от стойността на произведената енергия. Тези норми са били обявени за противоконституционни с решение № 13 от 31.07.2014 г. на Конституционния съд на Република България по конституционно дело № 1/2014 г./ДВ, бр.109/2013 г./, влязло в сила на 10.08.2014 г. За да обяви противоконституционността на посочените разпоредби, Конституционният съд приема, че с тази такса законодателят въвежда задължение за производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия (чл. 35а, ал. 3 ЗЕВИ) за безвъзмездно плащане, срещу което не получават никаква услуга. Освен това Конституционният съд установява и нарушения на свободата на стопанска инициатива и принципа на равенство, тъй като единствено производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия са задължени с таксата по чл. 35а, ал. 1 ЗЕВИ.

2.2. Производителят на енергия от възобновяеми източници „Марвик-Пъстрогор“ ЕООД е предявил пред Софийския градски съд искове срещу държавата за връщане на събраните такси от януари до август 2014 г. в размер общо на 176 325,47 лв. и 26 345,23 лв. мораторна лихва върху главницата за периода от 11.10.2014 г. до 30.03.2016 г. Ищецът е посочил също, че Народното събрание не е изпълнило задължението си, съдържащо се в чл.22, ал.4 от Закона за Конституционен съд, да отстрани в срок неблагоприятните правни последици от противоконституционния акт.

2.3. Софийският градски съд е отхвърлил исковете, а Софийският апелативен съд е потвърдил първоинстанционното решение. Основният аргумент на съдилищата е, че решението на Конституционния съд има действие занапред съгласно чл.151, ал.2, изречение последно от Конституцията и до постановяването на това решение таксата е събирана с основание, което не е отпаднало за вече приключилите правоотношения.

2.4. Ищецът е подал касационна жалба срещу решението на Софийския апелативен съд, която е предмет на главното производство.

III Приложими нормативни разпоредби

3.1. Национално право

Закон за задълженията и договорите/ ДВ, бр. 275 от 22.11.1950 г./

чл. 55. Който е получил нещо без основание или с оглед на неосъществено или отпаднало основание, е длъжен да го върне.

ЗАКОН за енергията от възобновяеми източници

Чл. 35а. (Нов – ДВ, бр. 109 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.; обявен за противоконституционен с Решение № 13 на КС на РБ - бр. 65 от 2014 г.)

(1) За производството на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия се събира такса.

(2) Размерът на таксата по ал. 1 се определя по следната формула:

$$\text{ТПЕЕ} = \text{ПЦ} \times \text{КИЕЕ} \times 20 \%,$$



където:

ТПЕЕ е такса за производство на електрическа енергия;

ПЦ е преференциалната цена по чл. 31, ал. 1 без данъка върху добавената стойност;

КИЕЕ е количеството изкупена електрическа енергия от обществения доставчик и от крайните снабдителите по чл. 31, ал. 5.

(3) Производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия са задължени за таксата по ал. 1.

Чл. 35б. (Нов – ДВ, бр. 109 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.; обявен за противоконституционен с Решение № 13 на КС на РБ - бр. 65 от 2014 г.)

(1) Таксата по чл. 35а се удържа и внася от обществения доставчик, съответно от крайния снабдител.

/2/ Лицата, задължени да удържат и внасят таксата по този раздел, подават тримесечна справка по образец, утвърден от ДКЕВР за дължимата такса за съответния период.

(3) Справката по ал. 2 се подава в ДКЕВР в срок до 15-о число на месеца, следващ тримесечието, за което се отнася.

(4) Дължимата такса се внася в държавния бюджет в срока на подаване на справката по ал. 3.

Чл. 35в. (Нов – ДВ, бр. 109 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.; обявен за противоконституционен с Решение № 13 на КС на РБ - бр. 65 от 2014 г.)

(1) За невнесената в срок такса по чл. 35а се начислява и дължи лихва в размер на законната лихва съгласно Закона за лихвите върху данъци, такси и други подобни държавни вземания.

(2) Таксата по чл. 35а не подлежи на възстановяване.

(3) Просрочената такса по чл. 35а подлежи на принудително изпълнение от публичен изпълнител по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. Актът за установяване на вземането се издава от председателя на ДКЕВР.

Закон за Конституционен съд/ДВ, бр. 67 от 16.08.1991 г./

Чл.22(1) С решението си съдът се произнася само по направеното искане. Той не е ограничен с посоченото основание за несъответствие с Конституцията.

(2) Актовете, обявени за неконституционни, не се прилагат.

(3) При актове, постановени от некомпетентен орган, Конституционният съд обявява тяхната нищожност.

(4) Възникналите правни последици от акта по ал. 2 се уреждат от органа, който го е постановил.

Конституция на Република България/ ДВ, бр. 56 от 13.07.1991 г./

Чл.151(1) Конституционният съд постановява решенията си с мнозинство повече от половината от всички съдии.



(2) Решенията на Конституционния съд се обнародват в "Държавен вестник" в 15-дневен срок от приемането им. Решението влиза в сила три дни след обнародването му. Актът, обявен за противоконституционен, не се прилага от деня на влизането на решението в сила.

3.1.2. Процесуално право в производството по касационната жалба

Граждански процесуален кодекс/ДВ, бр. 59 от 20.07.2007 г., изм., бр. 86 от 2017 г./

Чл. 280. На касационно обжалване пред Върховния касационен съд подлежат въззивните решения, в които съдът се е произнесъл по материалноправен или процесуалноправен въпрос, който е:

1. решен в противоречие със задължителната практика на Върховния касационен съд и Върховния съд в тълкувателни решения и постановления, както и в противоречие с практиката на Върховния касационен съд;
2. решен в противоречие с актове на Конституционния съд на Република България или на Съда на Европейския съюз;
3. от значение за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото.

3.2. Право на ЕС

ДИРЕКТИВА 2009/28/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО

Член 3

Задължителни общи национални цели и мерки за използване на енергия от възобновяеми източници

1. Всяка държава-членка гарантира, че нейният дял на енергия от възобновяеми източници, изчислен в съответствие с разпоредбите на членове 5—11, в брутното крайно потребление на енергия през 2020 г. е най-малко равен на нейната обща национална цел за дела на енергията от възобновяеми източници през тази година, посочен в третата колона на таблицата от приложение I, част А. Такива задължителни общи национални цели съответстват на цел от най-малко 20-процентен дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия в Общността през 2020 г. За да се постигнат по-лесно целите, установени в настоящия член, всяка държава-членка популяризира и насърчава енергийната ефективност и енергоспестяването.

С оглед придържане към целите, посочени в първа алинея от настоящия параграф, максималният съвместен принос на биогоривата и течните горива от биомаса, произведени от зърнени култури и други богати на скорбяла култури, захарни или маслодайни култури и от култури, отглеждани като основни култури главно за производство на енергия върху земеделска земя, не надвишава количеството енергия, съответстващо на максималния принос съгласно параграф 4, буква г).



2. Държавите-членки въвеждат ефективно определени мерки, предназначени да гарантират, че делът на енергията от възобновяеми източници се равнява на или надвишава посочения дял в индикативната крива, съдържаща се в приложение I, част Б.

3. За да постигнат целите по параграфи 1 и 2 от настоящия член, държавите-членки може, *inter alia*, да прилагат следните мерки:

а) схеми за подпомагане;

б) мерки на сътрудничество между различните държави-членки и с трети държави за постигането на техните общи национални цели в съответствие с членове 5—11.

Без да се засягат разпоредбите на членове 87 и 88 от Договора, държавите-членки имат право да решат, в съответствие с членове 5—11 от настоящата директива, до каква степен да подпомагат енергия от възобновяеми източници, произведена в друга държава-членка.

4. Всяка държава-членка гарантира, че през 2020 г. делът на енергията от възобновяеми източници във всички видове транспорт се равнява поне на 10 % от крайното потребление на енергия в транспорта в тази държава-членка.

За целите на настоящия параграф се прилагат следните разпоредби:

а) за изчисляването на знаменателя, т.е. общото потребление на енергия в транспорта за целите на първа алинея, се отчитат единствено бензинът, дизеловото гориво, биогоривата, потребени в пътния или железопътния транспорт, и електроенергията, включително електроенергията, използвана за производството на възобновяеми течни и газообразни транспортни горива от небиологичен произход;

б) за изчисляването на числителя, т.е. потреблението на енергия от възобновяеми източници в транспорта по смисъла на първа алинея, се отчитат всички видове енергия от възобновяеми източници, потребени във всички видове транспорт. Настоящата буква не засяга буква г) от настоящия параграф и член 17, параграф 1, буква а);

в) за изчисляването на приноса на електроенергията, произведена от възобновяеми източници и потребена във всички видове електрически превозни средства и за производството възобновяеми течни и газообразни транспортни горива от небиологичен произход за целите на букви а) и б), държавите членки могат да избират да използват или средния дял на електроенергията от възобновяеми източници в Съюза, или дела на електроенергията от възобновяеми източници в съответната държава членка, измерен две години преди въпросната година. Освен това за изчисляването на потребената електроенергия от възобновяеми източници от електрифицирани железници се счита, че това потребление е равно на 2,5 пъти енергийното съдържание на вложената електроенергия от възобновяеми източници. За изчисляването на потребената електроенергия от възобновяеми източници от електрически пътни превозни средства по буква б) се счита, че това потребление е равно на енергийното съдържание на вложената електроенергия от възобновяеми източници, умножено по пет;

г) при изчисляването на биогоривата в числителя делът на енергията от биогорива, произведени от зърнени култури и от други богати на скорбяла култури, захарни, маслодайни култури и от култури, отглеждани като основни култури главно за производство на енергия



върху земеделска земя, не надхвърля 7 % от крайното енергопотребление в транспорта в държавите членки през 2020 г.

Биогоривата, произведени от суровини, посочени в приложение IX, не се смятат за част от лимита, определен в първа алинея от настоящата буква.

Държавите членки могат да решат делът на енергията от биогорива, произведени от култури, отглеждани като основни култури главно за производство на енергия върху земеделска земя, различни от зърнени култури и от други богати на скорбяла култури, захарни и маслодайни култури, да не се смята за част от лимита, определен в първа алинея от настоящата буква, при условие че:

i) е извършена проверка на съответствието с критериите за устойчивост, определени в член 17, параграфи 2—5, в съответствие с член 18; както и

ii) тези култури се отглеждат върху земя, която попада в обсега на приложение V, част B, точка 8, и съответната премия „eB“ по точка 7 от част B от приложение V се включва в изчисляването на емисиите на парникови газове, с цел да се покаже спазването на член 17, параграф 2;

д) всяка държава членка се стреми да постигне целта за минимално потребление на своята територия на биогорива, произведени от суровини, и на други горива, изброени в приложение IX, част А. Във връзка с това най-късно до 6 април 2017 г. всяка държава членка определя национална цел, която се стреми да постигне. Референтната стойност за тази цел е 0,5 процентни пункта енергийно съдържание от дяла на енергията от възобновяеми източници във всички видове транспорт през 2020 г., посочени в първа алинея, която да бъде постигната с биогорива, произведени от суровини, и с други горива, изброени в приложение IX, част А. Освен това биогоривата, произведени от суровини, които не са изброени в приложение IX, и които са определени от компетентните национални органи като отпадъци, остатъци, нехранителни целулозни материали и лигноцелулозни материали и се използват в съществуващите съоръжения преди приемането на Директива (ЕС) 2015/1513 на Европейския парламент и на Съвета [20], могат да се броят при отчитането на националната цел.

Държавите членки могат да определят националната цел по-ниско спрямо референтната стойност от 0,5 процентни пункта въз основа на едно или няколко от следните основания:

i) обективни фактори като ограничения потенциал за устойчиво производство на биогорива, произведени от суровини и на други горива, изброени в приложение IX, част А, или ограничената наличност на такива биогорива на рентабилни цени на пазара;

ii) специфичните технически или климатични характеристики на националния пазар за транспортни горива, като състав и състояние на автомобилния парк; или

iii) националните политики, отпускащи съответните финансови ресурси с цел стимулиране на енергийна ефективност и използването на електроенергия от възобновяеми енергийни източници в транспорта.

При определяне на своите национални цели държавите членки предоставят наличната информация относно количествата консумирани биогорива от суровини и други горива, изброени в част А от приложение IX.



При определянето на политики за насърчаване на производството на горива от суровини, изброени в приложение IX, държавите членки отчитат надлежно йерархията на отпадъците, установена в член 4 от Директива 2008/98/ЕО, включително разпоредбите относно концепцията за жизнения цикъл и цялостното въздействие на генерирането и управлението на различните отпадъчни потоци.

Комисията публикува съгласно член 24 от настоящата директива:

- националните цели на държавите членки,
- плановете на държавите членки за постигане на националните цели, ако има такива,
- когато това е приложимо — основанията за отклоняване на националните цели на държавите членки от референтната стойност, нотифицирана в съответствие с член 4, параграф 2 от Директива (ЕС) 2015/1513; както и
- обобщаващ доклад за резултатите на държавите членки при реализирането на националните им цели;

е) биогоривата, произведени от суровини, изброени в приложение IX, се считат за равни на тяхното енергийно съдържание, умножено по две, за изпълнението на целта по първа алинея.

До 31 декември 2017 г. Комисията представя, по целесъобразност, предложение, което позволява при определени условия да се отчита цялото количество електроенергия от възобновяеми източници, използвана за захранването на всички видове електрически превозни средства и за производството на възобновяеми течни и газообразни транспортни горива от небиологичен произход.

До 31 декември 2011 г. Комисията представя също така, по целесъобразност, предложение за методика за изчисление на приноса на водород, който произхожда от възобновяеми източници, в общия горивен състав.

5. С оглед на минимизиране на опасността отделни партии да бъдат обявени в Съюза повече от веднъж държавите членки и Комисията полагат усилия за засилване на сътрудничеството между националните системи и между националните системи и доброволни схеми, създадени съгласно член 18, като при необходимост се включва и обменът на данни. За да се предотврати умишленото модифициране или превръщане в отпадъци на материалите, така че да попаднат в обхвата на приложение IX, държавите членки насърчават разработването и използването на системи, които откриват и проследяват суровините и произведените от тях биогорива по цялата верига на стойността. Държавите членки гарантират, че при откриване на измами се предприемат адекватни действия. В срок до 31 декември 2017 г. и на всеки две години след това държавите членки докладват относно предприетите мерки, ако не са предоставили равностойна информация относно надеждността и защитата срещу измами в своите доклади за напредъка в насърчаването и използването на енергия от възобновяеми източници, изготвени съгласно член 22, параграф 1, буква г).

Комисията се оправомощава да приема делегирани актове в съответствие с член 25а за изменение на списъка на суровините в приложение IX, част А, с цел добавяне на суровини към списъка, но не и премахването им. Комисията приема отделен делегиран акт за всяка суровина, която се добавя към списъка в приложение IX, част А. Всеки делегиран акт се основава на



анализ на най-новите достижения на научно-техническия прогрес, като се отчитат надлежно принципите на йерархията на отпадъците, установени в Директива 2008/98/ЕО, и се подкрепя заключението, че въпросната суровина не поражда допълнителни потребности от земеделски площи, нито предизвиква значителни смущения на пазарите на (вторични) продукти, отпадъци или остатъци, че осигурява съществено намаление на емисиите на парникови газове в сравнение с изкопаемите горива и че не поражда заплахата от отрицателно въздействие върху околната среда и биологичното разнообразие.

IV Мотиви за отправяне на преюдициално запитване

В изложението си към касационната жалба дружеството „Марвик-Пъстрогор“ ЕООД се е позовало на практика на Съда на Европейския съюз/дело C-398/09 г., Lady & Kid A/S и др. Срецу Skatteministeriet по преюдициално запитване, отправено от Шстре Landsret), решение от 9 ноември 1983 г. по дело San Giorgio, 199/82, Recueil, стр. 3595, точка 12, решение от 21 септември 2000 г. по дело Micha plidis, C - 441/98 и C - 442/98, Recueil, стр. I - 7145, точка 30, решение от 10 април 2008 г. по дело Marks & Spencer, C - 309/06, Сборник, стр. I - 2283, точка 35 и решение от 28 януари 2010 г. по дело Direct Parcel Distribution Belgium, C - 264/08/, според която държавата членка по принцип е длъжна да върне данъците, събрани в нарушение на правото на Съюза.

В рамките на своята компетентност Конституционният съд е разгледал единствено противоречието на посочената такса с Конституцията, а не и с приложимите норми на правото на Съюза. В настоящия случай съставът на ВКС трябва да разреши въпроса дали налагането на таксата по чл.35а от Закона за енергията от възобновяеми източници не представлява нарушение на Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, на свободата на стопанска инициатива по смисъла на чл. 16 от Хартата на основните права на ЕС и на принципите на правна сигурност и защита на оправданите правни очаквания, които са закрепени в правото на Съюза. Ако събирането на тази такса е станало в нарушение на правото на ЕС, държавата дължи връщането и на извъндоговорно основание, без значение от кой момент поражда действие решението на Конституционния съд на Република България. Затова съставът на ВКС служебно отправя настоящото преюдициално запитване.

Воден от горното и на основание чл.631, ал.1 от ГПК, съставът на Върховния касационен съд на Република България, Гражданска колегия, Трето отделение

ОПРЕДЕЛИ:

ОТПРАВЯ преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз със следния въпрос: Следва ли задължението на държавите членки, предвидено в чл.3, параграф 3, буква „а“ от Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО, за създаване на схеми за подпомагане за постигане на целите по параграфи първи и втори на същия член, както и



свободата на стопанска инициатива по чл. 16 от Хартата на основните права на ЕС и принципите на правна сигурност и защита на оправданите правни очаквания, да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба като тази в главното производство, с която се налага допълнителна такса за производство на енергия от възобновяеми източници?

СПИРА производството по делото до произнасяне на Съда на Европейския съюз

Определението не подлежи на обжалване.

2.4. Решение № 22/18.02.2021 г. по гр. дело № 664/2019 г. по гр. дело № 664/2019 г. на ВКС, III ГО

Върховният касационен съд на Република България, Трето отделение на Гражданска колегия в публичното съдебно заседание на двадесет и осми януари две хиляди двадесет и първа година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Емил Томов
ЧЛЕНОВЕ: Драгомир Драгнев
Геновева Николаева

при участието на секретаря Росица Иванова, като изслуша докладваното от съдия Драгомир Драгнев гр. д. № 664 по описа за 2019 г. приема следното:

Производството е по реда на чл.290 от ГПК.

Образувано е по касационна жалба на „Марвик-Пъстрогор“ ЕООД против решение № 2569 от 6.11.2018 г., постановено по търговско дело № 1085 по описа за 2018 г. на Софийския апелативен съд, Търговска колегия, с което е потвърдено решение № 6688 от 5.10.2017 г. по гр.д. № 3850 по описа за 2016 г. на Софийския градски съд, Гражданско отделение, I-4 състав, за отхвърляне на предявените от касатора срещу държавата иск с правно основание чл.59, ал.1 от ЗЗД за заплащане на сумата 176 325,47 лв., представляваща получена такса за производство на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия за периода от 1.01.2014 г. до 10.08.2014 г., и иск с правно основание чл.86, ал.1 от ЗЗД за заплащане на 26 345,23 лв. мораторна лихва върху главницата за периода от 11.10.2014 г. до 30.03.2016 г.

Касаторът твърди, че решението на Софийския апелативен съд е неправилно поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на процесуалните правила и необоснованост, поради което моли да бъде отменено и да бъде постановено друго, с което предявените иски да бъдат уважени.

Ответникът по касационната жалба Държавата, представлявана от Министъра на финансите, я оспорва и моли обжалваното решение да бъде оставено в сила.

Върховният касационен съд на Република България, състав на Трето отделение на Гражданска колегия, след като обсъди становищата на страните по посочените в жалбата основания за касация на решението, приема следното:

Касационната жалба срещу решението на Софийския градски съд е допустима: подадена е от легитимирана страна в срока по чл.283 от ГПК и срещу решение на въззивен съд по иски



с цена над 5 000 лв. Решението е допуснато до касационно обжалване на основание чл.280, ал.1, т.2 от ГПК с определение № 577 от 15.07.2020 г. по три въпроса:

1. На какво основание държавата продължава да държи в своя собственост таксата за производство, събрана по чл.35а-35б и чл.73 от Закона за енергията от възобновяеми източници, въведена с параграф 6, т.2 и т.3 от Заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2014 г./ДВ, бр.109 от 20.12.2013 г./, които са били обявени за противоконституционни с решение от 31.07.2014 г. на Конституционния съд на Република България по конституционно дело № 1/2014 г./ДВ, бр.109/2013 г./ след влизане в сила на това решение на 10.08.2014 г.

2. Обогатява ли се неоснователно държавата, като продължава да държи в своя собственост събраната такса за производство след 10.08.2014 г., от която дата са обявени за противоконституционни разпоредбите на чл.35а-35б и чл.73 от Закона за енергията от възобновяеми източници не се прилагат занапред и престават да съществуват като основание, на което е била събрана таксата?

3. Подлежи ли на връщане като неоснователно държана от държавата събраната такса за производство по противоконституционния закон, която към датата на обявяване на противоконституционността/10.08.2014 г./ и занапред се явява висяща последица от същия закон, след като тази последица не е уредена по реда и в срока по чл.22, ал.2 от Закона за конституционния съд и чл.88, ал.4 от тогавашния Правилник за организацията и дейността на Народното събрание?

За да се даде разрешение на въпросите, следва да се разясни действителният смисъл разпоредбите на чл.151, ал.2 от Конституцията и чл.22, ал.4 от Закона за конституционния съд, като се даде тълкуване дали действието занапред на решението на Конституционния съд позволява на съдилищата да прилагат противоконституционна правна норма за развили се преди това правоотношения, дали и в кои случаи и спрямо кои правни субекти такова приложение е възможно. Такива подробни разяснения се съдържат в решение №3 от 28.04.2020 г. на Конституционния съд по конституционно дело № 5/2019 г./обн., ДВ, бр. 42 от 12.05.2020 г./ Според това решение тълкуването на чл.151, ал.2 от Конституцията трябва да се основе на универсалния конституционен принцип на правовата държава, чието ядро е върховенството на Конституцията. Съгласно чл. 5, ал. 1 от Основния закон Конституцията е върховен закон и другите закони не могат да ѝ противоречат. Съществените елементи на правовата държава са отричане на абсолютната власт в държавата, признаване на господството на правото, инкорпориращо най-висшите цивилизационни ценности, гаранции и закрила на личната и политическата свобода чрез разделяне, ограничаване и балансиране при упражняването на държавната власт, както и съдебен контрол. Съдържанието на конституционния принцип на правовата държава се формира от съчетаването на двата елемента – формалния, включващ правната сигурност, и материалния, обхващащ материалната справедливост, който е вътрешно присъща негова характеристика. За да защити конституционния ред, Конституцията на Република България е създала отделен и независим държавен орган, който е компетентен да установи с общозадължителна сила противоречието на закон с принципите, ценностите и



разпоредбите на Конституцията и по този начин да гарантира върховенството на Конституцията в правната система. Конституционният съд не може да изпълни това свое предназначение, ако се допусне решенията на Конституционния съд за противоконституционност на актове на Народното събрание и на президента да имат единствено характер на декларация без правни последици.

Разпоредбата на чл.151, ал. 2, изречение трето от Основния закон дава предимство на правната сигурност, като възприема правилото за действието занапред на решенията на Конституционния съд. Това правило е смекчено в Закона за Конституционен съд, който изисква възникналите правни последици от противоконституционния акт да се уредят от органа, който го е постановил (чл. 22, ал. 4 ЗКС). По този начин е постигнат баланс между повелята за правна сигурност и правната справедливост. За да се постигне и правната справедливост обаче, Народното събрание трябва да изпълни задължението си да уреди възникналите от прилагането на противоконституционната правна норма правни последици.

Правилото, че решенията на Конституционния съд действат занапред, не е абсолютно и от него има изключения, които могат да се обосноват с цялостната конституционноправна уредба. От значение за действието на решението на Конституционния съд спрямо заварените правоотношения и правоотношенията, предмет на висящи съдебни производства е тълкуването на съдържанието на разпоредбата на чл. 150, ал. 2 от Конституцията, уреждаща контрола за конституционност, упражняван по конкретен повод. Разпоредбата задължава ВКС и ВАС да спрат производството по делото и да внесат въпроса в Конституционния съд, когато установят несъответствие между закона, приложим по висящото пред тях дело, и Конституцията. Нормата цели да осуети решаването на висящото дело съобразно един твърдян противоконституционен, порочен закон и затова постановява то да бъде спряно, за да се изчака произнасянето на Конституционния съд. Спирането би се лишило от смисъл, ако делото трябва да се реши съобразно противоконституционен закон. Прилагането на обявения за противоконституционен закон към висящо производство е в противоречие с принципа на върховенството на Конституцията и нарушава забраната на чл. 5, ал. 1 от Конституцията. Нито един закон не може да противоречи на Конституцията. Ако противоречи, той не е част от правната система, а следователно не е приложимо право, което единствено има значение за решаването на правни спорове. Спрямо правоотношения, предмет на висящи съдебни производства, обявеният за противоконституционен закон не се прилага. Целта е да се осуети постановяване на съдебни решения в противоречие с решението на Конституционния съд и следователно уронващи върховенството на Конституцията. Противното разбиране е несъвместимо с върховенството на Конституцията, с нейното непосредствено действие, с духа и принципите на правовата държава. Утвърденият в Конституцията принцип на справедливост (материалният елемент на принципа на правовата държава), както и разпоредбата, че правораздаването се осъществява от съдилищата (чл. 119, ал. 1 от Конституцията) означава, че конституционна ценност представлява не толкова постановяването на самото решение от съд, а по-скоро постановяването на справедливо съдебно решение. Формалното правораздаване от съд не е справедливостта, която е утвърдена в Конституцията и се защитава и закриля от нея.



Цялостната конституционна уредба цели законът, който противоречи на Конституцията, да не бъде приложен, да не възникнат противоконституционни и в този смисъл несправедливи правни последици от прилагането на такъв правен акт и да не бъдат нарушени правата на личността. Следователно конституционните разпоредби на чл. 151, ал. 2, изр. трето и чл. 150, ал. 2 имплицитно съдържат идеята, че правилото за действие "занапред" се прилага, освен ако не води до крайна несправедливост. В крайна сметка правната сигурност не се отнася до релативна стабилност на правния ред, основана на законност, а е сигурност, основана единствено на валиден закон. Ето защо крайният извод на Конституционния съд, отразен в т.2 на решение №3 от 28.04.2020 г. на Конституционния съд по конституционно дело № 5/2019 г., е в смисъл, че по отношение на заварените от решението на Конституционния съд неприключени правоотношения и правоотношенията, предмет на висящи съдебни производства, противоконституционният закон не се прилага .

От т.2 на решението на Конституционния съд логично произтичат разрешенията на поставените от касатора въпроси. Нормата на чл.35а от ЗЕВИ за периода от 1.1.2014 г. до 9.8.2014 г., преди да бъде обявена за противоконституционна с решение № 13/31.07.2014 г. по к.д.№ 1/2014 г. на КС, представлява приложимо право в отношенията между добросъвестните правни субекти с оглед правната сигурност, уредена чл.151, ал. 2, изречение трето от Конституцията, когато няма повдигнат спор пред съда . Правните субекти имат основание да предполагат, че приетата от легитимния орган правна норма е конституционносъобразна и да изпълнят породените от нормата задължения или да се възползват от предоставените от нея права. Това обаче не означава, че съдът може да приложи разпоредбата на чл.35а от ЗЕВИ, след като тя е била обявена за противоконституционна преди завеждане на исковата молба, макар правоотношението да се е развило в минал момент. Когато се заведе исковата молба, свързана с приложението на чл.35а от ЗЕВИ и Конституционният съд вече се е произнесъл с решение № 13/31.07.2014 г. по к.д.№ 1/2014 г., че тази норма е противоконституционна, има висящо съдебно производство . Налице е изключението от правилото на чл.151, ал.2, изречение трето от Конституцията за действието на решението на Конституционния съд занапред. При това изключение и в съответствие с чл.150, ал.2 от Конституцията съдът не прилага противоконституционна норма, макар тя да е действала в исковия период преди приемане на решението на Конституционния съд. Не е необходимо буквално да се изпълни разпоредбата на чл.150, ал.2 от Конституцията и Върховният касационен съд да спира производството, тъй като Конституционният съд вече се е произнесъл и е прогласил противоконституционността на чл.35а от ЗЕВИ. Достатъчно е ВКС да се съобрази с това задължително за всички решение, което е пречка да се приложи нормата на чл.35а от ЗЕВИ, тъй като в противен случай би нарушил забраната на чл. 5, ал. 1 от Конституцията. Нормата на чл.35а от ЗЕВИ към момента на произнасяне на съда вече не е част от правната система, а следователно не е приложимо право. Затова след решението на Конституционния съд правният субект, който е платил такса въз основа на противоконституционна правна норма може да поиска връщането и, като предяви искова молба пред съда. Тъй като обявената вече за противоконституционна правна норма не се прилага от съда към правоотношенията, предмет на висящи съдебни производства, държавата



няма основание да задържи получената сума, защото в противен случай би се обогатила неоснователно. Налице е първият фактически състав на чл.55, ал.1 от ЗЗД на получена без основание сума, която подлежи на връщане/решение № 207 от 6.01.2020 г. по гр. д. № 4662/2019 г. на III ГО на ВКС/. Несъстоятелен е доводът на представителя на държавата в писмената защита, че в настоящия случай не се касае за всящо съдебно производство, тъй като таксата вече била платена от ищеца и правоотношенията са приключили преди завеждане на иска. Решаващото съображение за недължимостта на таксата е, че след решението на Конституционния съд противоконституционната норма престава да е част от правната система и българският съд не може да я приложи по всящо дело.

При този отговор на поставените въпроси по съществуващото на спора и по оплакванията в касационната жалба се констатира следното:

С параграф 6, т.2 и т.3 от Заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет за 2014 г. Народното събрание е приело разпоредбите на чл.35а-35б и чл.73 от Закона за енергията от възобновяеми източници, с които се въвежда такса за производство в размер на 20 процента от стойността на произведената енергия. Тези норми са били обявени за противоконституционни с решение № 13 от 31.07.2014 г. на Конституционния съд на Република България по конституционно дело № 1/2014 г./ДВ, бр.109/2013 г./, влязло в сила на 10.08.2014 г. Касаторът „Марвик-Пъстрогор“ ЕООД е предявил пред Софийския градски съд искове срещу държавата за връщане на събраните такси от януари до август 2014 г. в размер общо на 176 325,47 лв. и 26 345,23 лв. мораторна лихва върху главницата за периода от 11.10.2014 г. до 30.03.2016 г. Софийският градски съд е отхвърлил исковете, а въззивният съд е потвърдил отхвърлителното решение. Основният аргумент на въззивния съд е, че решението на Конституционния съд има действие занапред съгласно чл.151, ал.2, изречение последно от Конституцията и до постановяването на това решение таксата е събирана с основание, което не е отпаднало за вече приключилите правоотношения. От отговорите на въпросите, по които е допуснато касационното обжалване става ясно, че решението на въззивния съд противоречи на решение №3 от 28.04.2020 г. на Конституционния съд по конституционно дело № 5/2019 г., според което по отношение на правоотношенията, предмет на висящи съдебни производства, противоконституционният закон не се прилага. Ето защо решението на Софийския апелативен съд трябва да бъде касирано в частта за отхвърляне на иска за главницата от 176 325,47 лв. и следва да бъде постановено друго решение, с което държавата да бъде осъдена да заплати тази сума, представляваща получена без основание такса за производство на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия за периода от 1.01.2014 г. до 10.08.2014 г. Когато се дължи връщане на даденото при начална липса на основание в хипотезата на чл.55, ал.1, предложение първо от ЗЗД, длъжникът дължи обезщетение за забавата от поканата да изпълни/ТР № 5 от 21.11.2019 г. по тълкувателно дело № 5/2017 г. на ОСГТК на ВКС/. Такава покана е отправена с исковата молба, поради което държавата не дължи мораторна лихва върху главницата за периода от 11.10.2014 г. до 30.03.2016 г. Следователно в частта, с която е потвърдено първоинстанционното решение за отхвърляне на иска за мораторна лихва в размер на 26 345,23 лв. обжалваното решение трябва да бъде оставено в сила.



С оглед правната сложност на спора адвокатското възнаграждение на касатора не може да бъде намалено. Ето защо, при този изход на спора държавата дължи на касатора 34 873,60 лв. разноски по компенсация.

Воден от горното, съставът на Върховния касационен съд на Република България, Гражданска колегия, Трето отделение

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 2569 от 6.11.2018 г., постановено по търговско дело № 1085 по описа за 2018 г. на Софийския апелативен съд, Търговска колегия, в частта, с която е потвърдено решение № 6688 от 5.10.2017 г. по гр.д. № 3850 по описа за 2016 г. на Софийския градски съд, Гражданско отделение, I-4 състав, за отхвърляне на предявения от „Марвик-Пъстрогор“ ЕООД срещу държавата иск с правно основание чл.59, ал.1 от ЗЗД за заплащане на сумата 176 325,47 лв., представляваща получена такса за производство на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия за периода от 1.01.2014 г. до 10.08.2014 г., КАТО ВМЕСТО ТОВА ПОСТАНОВЯВА :

ОСЪЖДА държавата да заплати на основание чл.55, ал.1, предл.1 от ЗЗД на „Марвик-Пъстрогор“ ЕООД-ЕИК:200703157, сумата 176 325,47/сто седемдесет и шест хиляди триста двадесет и пет лева и четиридесет и седем стотинки/ лв., представляваща получена такса за производство на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия за периода от 1.01.2014 г. до 10.08.2014 г., ведно със законната лихва върху главницата, считано от 30.03.2016 г. до окончателното и заплащане.

ОСТАВЯ В СИЛА решението на Софийския апелативен съд в частта, с която е потвърдено решението на Софийския градски съд за отхвърляне на иска за мораторна лихва в размер на 26 345,23 лв.

ОСЪЖДА държавата да заплати на „Марвик-Пъстрогор“ ЕООД-ЕИК:200703157, сумата 34 873,60/тридесет и четири хиляди осемстотин седемдесет и три лева и шестдесет стотинки/ лв. разноски по компенсация.

Решението е окончателно.

2.5. Определение №291310/03.12.2019 г. по гр. дело № 81475/2018 г. на Софийския районен съд, 165. състав

СОФИЙСКИЯТ РАЙОНЕН СЪД, Гражданско отделение, 165. СЪСТАВ, в закрито заседание на втори декември две хиляди и деветнадесета година в състав:

РАЙОНЕН СЪДИЯ: АНДРЕЙ ГЕОРГИЕВ

като разгледа гражданско дело № 81475 по описа за 2018 година, като взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 267, пар. 1 ДФЕС.

Съдът намира, че е сезиран с искане за преценка дали въведена от националния законодател такса за някои видове производители на електроенергия от възобновяеми



енергийни източници (ВЕИ), и по-конкретно – произведена от вятър и слънце такава, противоречи на Директива 2009/28/ЕО за насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници.

Разпоредбата, с която тази такса е въведена от националния законодател – чл. 35а от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) е влязла в сила на 01.01.2014 г., но била обявена за противоконституционна от Конституционния съд на Република България с Решение № 13/31.07.2014 г. по конституционно дело № 1/2014 г., обнародвано в Държавен вестник („ДВ“), бр. 65/06.08.2014 г., когато е спряло да се прилага.

Спорът между страните обаче не е за последиците от обявената за противоконституционна разпоредба на чл. 35а ЗЕВИ след датата на обявяването ѝ за такава, а за периода до август 2014 г., когато въз основа на посочената разпоредба са били събирани такси от производителите на енергия от слънце и вятър. В българската правна доктрина не съществува единно разбиране за това дали държавата отговаря за вреди от прилагане на противоконституционни закони до момента на обявяването им за такива от Конституционния съд, поради което и основната претенция по настоящото дело се основа на твърдени нарушения на правото на Европейския съюз (ЕС, Съюза), а не на обявената противоконституционност на закона.

Поддържа се, че приетата разпоредба, цитирана по-горе, е била приета в нарушение на принципа за правна сигурност, като уврежда легитимните очаквания на ищеца в производството за разумна възвръщаемост на инвестицията, че е дискриминационна и е приета в нарушение на целите, поставени от Директива 2009/28/ЕО.

По въпроса вече е образувано дело С-818/19 *Марвик – Пъстрогор*, поради което настоящият съд предлага двата въпроса да се разгледат заедно.

СТРАНИ ПО СПОРА:

Ищец:

„Родес – 08“ ЕООД – дружество, регистрирано по българското право, представлявано от адвокат от Софийската адвокатска колегия, с личен №, и адвокат от Софийската адвокатска колегия, с личен №, с адрес за призоваване: София,, и електронен адрес:

Ответници:

а) Народното събрание на Република България, с адрес за призоваване: София, пл. „Народно събрание“, № 2, представлявано по делото от пълномощник – главен юрисконсулт, с телефон: +, и адрес на електронна поща:

б) Република България (държавата) чрез министъра на финансите, с адрес за призоваване: София, бул. „Г. С. Раковски“, № 102, представлявана по делото от пълномощник –, с телефон: +, и адрес на електронна поща:

Всички страни са юридически лица и посочените по-горе данни са за служебно известни адреси и телефони.

ИСКАНИЯ НА СТРАНИТЕ:



Ищецът е производител на електрическа енергия, който в периода от 01.01.2014 г. до 25.08.2014 г. е заплатил такса за производство на електроенергия от слънчева такава, въз основа на обявените за противоконституционни разпоредби на чл. 35а – 35в ЗЕВИ, в размер на 7 927, 66 лева, както и законна лихва за забавено изплащане на тази сума в размер на 2 413, 96 лева за периода от 01.01.2014 г. до 27.12.2018 г. (датата на подаване на иска).

Претенцията е насочена на първо място срещу Народното събрание на Република България като законодателен орган, тъй като лица, на които същото е възложило работа – народните представители, са приели законодателен акт – закон за допълнение на ЗЕВИ с посочените по-горе чл. 35а – 35в, с който са нарушили правото на Съюза, тъй като са въвели недопустима от него такса. При условията на евентуалност – ако не се установи нарушение на правото на ЕС, искът е насочен срещу държавата на основание национална правна уредба, според която държавата отговаря за противоправни действия на служителите си, а евентуално – на основание неоснователно обогатяване, тъй като таксата е била събрана въз основа на противоконституционен закон, който не следва да е произвел правно действие, т.е. платеното въз основа на него не се дължи.

ФАКТИ ПО СПОРА:

С нотариален акт от 16.02.2009 г. ищецът „Родес – 08“ ЕООД придобиват две празни дворни места в с. в Централна Южна България за сумата от 5 000 лева.

На 12.08.2011 г. ищецът „Родес – 08 “ ЕООД сключва договор за присъединяване на фотоволтаична електроцентраля в селос – единствен оператор на електроразпределителната система на територията на област, който има функциите по чл. 24 и 25 от Директива 2009/72/ЕО съгласно разпоредбите на чл. 88, ал. 1 от Закона за енергетиката (ЗЕ).

На 22.10.2012 г. е с разрешение за ползване на строеж, издадено от компетентния национален строителен орган – началника на сектор „.....“ при Регионалната дирекция „Национален строителен контрол“ за Югоизточен район, е въведена в експлоатация фотоволтаична система на „Родес – 08“ ООД, изградена в с., област

С Договор за изкупуване на електрическа енергия от 14.12.2010 г. ищецът – „Родес – 08“ ООД, сключва с електроснабдителното предприятие в региона – крайния снабдител (понятие съгласно чл. 94а ЗЕ, въведено в изпълнение на задължението за гарантиране на обществен интерес от снабдяване съгласно чл. 3, параграф 2 от Директива 2009/72/ЕО) „ЕВН България електроснабдяване“ АД, което е задължено съгласно тогава действащия чл. 16, ал. 1 от Закона за възобновяемите и алтернативните източници и биогоривата (ЗВАЕИБ, отменен) да изкупува енергията от фотоволтаичната централа на преференциални цени. Това правило запазва действието си и при приемането на сега действащия чл. 31, ал. 1 ЗЕВИ.

Съгласно чл. 4, ал. 1 от договора инсталираната мощност на фотоволтаичната централа на ищеца е 64, 8 кВт. Срокът на договора е 20 години съгласно действалата тогава разпоредба на § 3 ЗВАЕИБ (отм.), възпроизведена сега в чл. 31, ал. 2, т. 1 ЗЕВИ.

Съгласно правилата на договора произведената от централата на ищеца електрическа енергия от слънчеви лъчи, за която е издаден сертификат за произход (т.е. е гарантирано, че



същата е произведена от възобновяем източник), се заплаща от крайния снабдител по преференциална цена, определена от компетентния държавен орган – за процесния период това е Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР). Към 2010 г. – 2014 г. преференциалната цена е определена с Решение № Ц-18/20.06.2011 г. на ДКЕВР в размер на 728, 29 лева/мВтч без ДДС. В мотивите на решението са извършени изчисления за начина на покриване на инвестиционните и експлоатационни разходи за централите. По делото не е установено изменение на тази цена, но към 2014 г. електроенергията, произведена от ищеца, е била изкупувана от ищеца по цена от 699, 11 лева/мВтч без ДДС.

През 2013 г. (вместо предвидената като цел съобразно политиките на Европейския съюз 2020 г.) България изпълнява националната си цел за инсталиране на мощности за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници от 16 % от цялостното производство на електроенергия. В резултат на различни причини цените на електроенергията рязко нарастват, което провокира обществено недоволство срещу рязко нарасналия брой електрически централи за възобновяема енергия, които получават субсидии и са обвинявани от различни обществени кръгове като основен виновник за повишената цена на електроенергията, тъй като били инсталирани прекалено много мощности за производство на такава енергия.

В резултат на обществените настроения при приемането на закона за държавния бюджет за 2014 г. в края на 2013 г. между двете четения в Народното събрание – парламента на България, една от парламентарните групи предлага въвеждане на такси за производителите на енергия от вятър и слънце. Предложението не е въведено като нов проектозакон, който следва да бъде разгледан на две четения, а според добила популярност парламентарна практика се обсъжда само на едно четене като добавка към закона за бюджета.

При обсъждането на законопроекта в пленума на Народното събрание са се изказали четирима народни представители. Представител на тогавашната парламентарна опозиция свързва поправката с лобизъм, като посочва, че вносителите ѝ са настоявали в политическата си програма за отпадане на преференциалното третиране на топлоелектрическите централи за комбинирано производство на енергия, но са предвидили въвеждане на такса за производство на енергия от възобновяеми източници в размер на 20 % само за производителите на възобновяема енергия от вятър и слънце, без да се въведат такива такси за водноелектрическите централи и тези на биомаса. Представител на вносителите на проекта е посочил, че целта на таксата е да се ограничи негативното влияние именно на тези централи, тъй като те променяли баланса в енергийната система, тъй като не произвеждат еднакво количество енергия в различните часове на деня. Твърди се, че с оглед определената преференциална цена вложената инвестиция в една фотоволтаична централа се възвръщала за много по-кратък период от предвидените в закона 20 години за субсидирано производство. Като реплика на тези аргументи е посочено, че разпоредбата не вземала приноса на различните по размер електроцентрали за възобновяема енергия в натоварването на електроразпределителната мрежа. Друг народен представител от опозицията е критикувал предлаганата „такса“ с аргумент, че липсва изискване приходите от нея да се отделят за постигане на определени цели и всъщност това вземане на държавата имало характер на данък.



Представител на мнозинството в Народното събрание посочва, че нарастването на инсталираната мощност за възобновяема енергия в периода 2010 г. – 2011 г. рязко е нараснал в България – от 36 мегавата на 1 012 мегавата. Поради това се приема, че с въведената такса щял отново да се балансира пазара и да се избегне свръхсубсидиране, за което се наемква, че било резултат от лобистки интереси.

След гласуването на законопроекта двама народни представители са посочили отново икономически аргументи за гласуването си. Народното събрание е приело текста на чл. 35а ЗЕВИ, цитиран по-долу, според който 20 на сто от приходите на собственици на електрически централи, които произвеждат енергия от вятър или слънце, следва да бъдат заплатени като такса на държавата чрез съответните лица, задължени да изкупуват енергията от тези централи.

След приемането на разпоредбата на чл. 35а ЗЕВИ със преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет за 2014 г. (обнародван в ДВ, бр. 109/20.12.2013 г.) същата е влязла в сила на 01.01.2014 г. Ищецът по делото – „Родес – 08“ ЕООД, е заплатил в периода 01.01.2014 г. – 06.08.2014 г. на крайния снабдител „ЕВН България електроснабдяване“ АД общо 7 927, 66 лева такси, които в последствие са прехвърлени на държавата.

С Решение № 13/31.07.2014 г. по конституционно дело № 1/2014 г. на Конституционния съд (КС) на Република България, обнародвано в Държавен вестник, бр. 65/06.08.2014 г., разпоредбата на чл. 35а ЗЕВИ е обявена за противоконституционна. Същата не се прилага от 06.08.2014 г.

ПРИЛОЖИМИ РАЗПОРЕДБИ ОТ ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ:

Преюдициалното запитване се отнася от една страна до приложението на Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО, като се отнася до въвеждане на такса за енергия от възобновяеми енергийни източници, която се прилага за електрически централи, произвеждащи само определен вид енергия, но не и за други подобни централи.

От друга страна ищецът въвежда и доводи, че таксата, въведена с посочените по-долу разпоредби освен това попада в приложното поле на Хартата на основните права, доколкото се отнася до факти, регулирани от правото на Съюза – производство на енергия в обхвата на цитираната Директива 2009/28/ЕО. Поради това се иска Съдът на Европейския съюз да разгледа съвместимостта на правна уредба, въвеждаща такси за производство на електроенергия от определени видове източници, която не се прилага за енергия от други видове възобновяеми източници на енергия, а от друга страна – таксата е въведена след предоставяне на преференциална цена на електрическа енергия в съответствие с определени инвестиционни намерения на собственика на централата, с правилата на чл. 16 и 17 от Хартата на основните права и с чл. 20 и 21 от същата.

ПРИЛОЖИМИ РАЗПОРЕДБИ ОТ БЪЛГАРСКОТО ПРАВО:

а) Конституция на Република България (в релевантната си част не е изменяна, обн., ДВ, бр. 56/13.07.1991 г., в сила от същата дата):



Чл. 7. Държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица.

Чл. 151. (1) Конституционният съд постановява решенията си с мнозинство повече от половината от всички съдии.

(2) Решенията на Конституционния съд се обнародват в „Държавен вестник“ в 15-дневен срок от приемането им. Решението влиза в сила три дни след обнародването му. Актът, обявен за противоконституционен, не се прилага от деня на влизането на решението в сила.

б) Закон за задълженията и договорите (обн., ДВ, бр. 275 от 22 ноември 1950 г., изм. ДВ. бр. 69 от 28 август 1951 г., изм. ДВ. бр. 92 от 7 ноември 1952 г., изм. ДВ. бр. 85 от 1 ноември 1963 г., изм. ДВ. бр. 27 от 3 април 1973 г., изм. ДВ. бр. 16 от 25 февруари 1977 г., изм. ДВ. бр. 28 от 9 април 1982 г., изм. ДВ. бр. 30 от 13 април 1990 г., изм. ДВ. бр. 12 от 12 февруари 1993 г., изм. ДВ. бр. 56 от 29 юни 1993 г., изм. ДВ. бр. 83 от 1 октомври 1996 г., изм. ДВ. бр. 104 от 6 декември 1996 г., изм. ДВ. бр. 83 от 21 септември 1999 г., изм. ДВ. бр. 103 от 30 ноември 1999 г., изм. ДВ. бр. 34 от 25 април 2000 г., доп. ДВ. бр. 19 от 28 февруари 2003 г., изм. ДВ. бр. 42 от 17 май 2005 г., изм. ДВ. бр. 43 от 20 май 2005 г., изм. ДВ. бр. 36 от 2 май 2006 г., изм. ДВ. бр. 59 от 20 юли 2007 г., изм. ДВ. бр. 92 от 13 ноември 2007 г., изм. ДВ. бр. 50 от 30 май 2008 г., изм. ДВ. бр. 96 от 1 декември 2017 г., доп. ДВ. бр. 42 от 22 май 2018 г.):

Чл. 49. Този, който е възложил на друго лице някаква работа, отговаря за вредите, причинени от него при или по повод изпълнението на тази работа.

Чл. 59. Вън от горните случаи, всеки, който се е обогатил без основание за сметка на друго, дължи да му върне онова, с което се е обогатил, до размера на обедняването.

Това право възниква, когато няма друг иск, с който обеднелият може да се защити.

в) Закон за Конституционния съд (обн., ДВ, бр. бр.67 от 16 август 1991 г., доп. ДВ. бр.25 от 16 март 2001 г., изм. ДВ. бр.45 от 30 април 2002 г., изм. ДВ. бр. 114 от 30 декември 2003 г., изм. ДВ. бр.23 от 17 март 2006 г., изм. и доп. ДВ. бр. 50 от 3 юли 2012 г., изм. и доп. ДВ. бр.19 от 5 март 2014 г.):

Чл. 22. (1) С решението си съдът се произнася само по направеното искане. Той не е ограничен с посоченото основание за несъответствие с Конституцията.

(2) Актовете, обявени за неконституционни, не се прилагат.

(4) Възникналите правни последици от акта по ал. 2 се уреждат от органа, който го е постановил.

г) Закон за енергията от възобновяеми източници (обн., ДВ, бр. 35 от 03.05.2011 г., в сила от 03.05.2011 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 29 от 10.04.2012 г., в сила от 10.04.2012 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 54 от 17.07.2012 г., в сила от 17.07.2012 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 15.02.2013 г.; изм., ДВ, бр. 59 от 05.07.2013 г., в сила от 05.07.2013 г.; изм., ДВ, бр. 68 от 02.08.2013 г., в сила от 02.08.2013 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 109 от 20.12.2013 г., в сила от 01.01.2014 г.; изм., ДВ, бр. 33 от 11.04.2014 г.; изм., ДВ, бр. 65 от 06.08.2014 г. с Решение № 13



от 31.07.2014 г. на КС на РБ по к. д. № 1/2014 г.; изм., ДВ, бр. 14 от 20.02.2015 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 17 от 06.03.2015 г., в сила от 06.03.2015 г.; изм., ДВ, бр. 35 от 15.05.2015 г., в сила от 15.05.2015 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 56 от 24.07.2015 г., в сила от 24.07.2015 г.; изм., ДВ, бр. 100 от 18.12.2015 г.; изм., ДВ, бр. 58 от 18.07.2017 г., в сила от 18.07.2017 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 38 от 08.05.2018 г., в сила от 08.05.2018 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 91 от 02.11.2018 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 41 от 21.05.2019 г., в сила от 21.05.2019 г.)

Мотивите към законопроектите са дадени по-горе в частта „Факти по спора“.

Чл. 12. (Изм. - ДВ, бр. 29 от 2012 г., в сила от 10.04.2012 г.; доп., ДВ, бр. 91 от 2018 г.)
(1) За постигане на задължителната национална цел на Република България за 16 на сто общ дял на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия, включително 10 на сто задължителен дял на енергията от възобновяеми източници в транспорта, министърът на енергетиката разработва Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ).

(2) Националният план за действие за енергията от възобновяеми източници обхваща периода 2010 - 2020 г., изготвя се по модел, приет с решение на Европейската комисия, и съдържа:

1. преглед на националната политика в областта на енергията от възобновяеми източници;

2. прогноза за брутно крайно потребление на енергия през периода от 2010 до 2020 г.;

3. национална цел и секторни цели за дял на енергията от възобновяеми източници, за електрическа енергия, за топлинна енергия и енергия за охлаждане и за енергия от възобновяеми източници в транспорта до 2020 г. и прогнозни криви на растежа за дела на енергията от възобновяеми източници (индикативна крива) за секторите електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане и енергия от възобновяеми източници в транспорта;

4. мерки за постигане на целите по т. 3, в т. ч.:

а) всички политики и мерки за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници;

б) (изм. - ДВ, бр. 29 от 2012 г., в сила от 10.04.2012 г.) специфичните мерки по отношение на административните процедури, териториалното и ресурсното планиране, техническите спецификации за съоръжения и системи за производство на енергия от възобновяеми източници, на сгради в производствени и жилищни зони, при проектирането, изграждането, реконструкцията, основното обновяване, основния ремонт или преустройството, на които се инсталират съоръжения и системи за използване на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, предоставяне на информация, обучение за придобиване на професионална квалификация за дейностите по чл. 21, ал. 1, развитие на инфраструктурата на електроенергийната, топлофикационните и мрежовите охладителни системи, опериране на електрическите мрежи, включване на биогаз в мрежите за природен газ, биогорива и течни горива от биомаса;

в) националните и съвместните схеми за подпомагане производството и потреблението на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане и на енергия от



възобновяеми източници в транспорта, планирано използване на статистически прехвърляния и планирано участие в съвместни проекти;

г) мерки за насърчаване използването на енергия от биомаса;

5. оценки за постигането на целите по т. 3, на общия очакван принос на всяка технология за производство на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, и на енергия от възобновяеми източници в транспорта, на общия очакван принос на мерките за енергийна ефективност и енергоспестяване, оценка на въздействията - прогнозни разходи и ползи от мерките за подпомагане, както и на подготовката на НПДЕВИ и проследяване на неговото прилагане.

Чл. 13. (1) Министърът на икономиката и енергетиката изготвя и представя на Европейската комисия на всеки две години до 31 декември 2021 г. доклад за изпълнението на НПДЕВИ.

Чл. 18. *(отменена редакция – към ДВ, бр. 68 от 2013 г., в сила от 02.08.2013 г.)* (1) Производството на електрическа енергия от възобновяеми източници, включително на електрическа енергия от комбинирано производство на топлинна и/или енергия за охлаждане и електрическа енергия от възобновяеми източници, се насърчава чрез:

1. предоставяне на гарантиран достъп на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, до преносната и разпределителните електрически мрежи при спазване на критериите за сигурност, определени с правилата по чл. 83, ал. 1, т. 4 и 5 от Закона за енергетиката;

2. гарантиране на преноса и разпределението на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, при спазване на критериите за сигурност по т. 1;

3. осигуряване изграждането на необходимата инфраструктура и електроенергийни мощности за регулиране на електроенергийната система;

4. предоставяне на приоритет при диспечирание на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, при спазване на критериите за сигурност по т. 1;

5. изкупуване на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, за определен в този закон срок;

6. определяне на преференциална цена за изкупуване на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, включително и електрическата енергия, произведена от биомаса, чрез технологии за пряко изгаряне, с изключение на енергията, произведена от водноелектрически централи с обща инсталирана мощност над 10 MW;

7. определяне на преференциални цени за изкупуване на електрическа енергия, произведена от биомаса, в случаите когато се използват технологии за термична газификация; цената не може да бъде по-ниска от 30 на сто над преференциалната цена, определена за електрическата енергия, произведена от биомаса от отпадна дървесина и други, чрез технологии за пряко изгаряне с комбиниран цикъл.

(2) Насърченията по ал. 1, т. 5, 6 и 7, редът за присъединяване по раздел II, както и чл. 31 и 32 не се прилагат за енергийните обекти за производство на електрическа енергия от



възобновяеми източници, които се заявяват за присъединяване след датата на доклада на министъра на икономиката и енергетиката по чл. 13, ал. 1, в който е отчетено, че общата национална цел по чл. 12, ал. 1 е постигната.

Чл. 18. (действаща редакция – доп., ДВ, бр. 29 от 2012 г., в сила от 10.04.2012 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 17 от 2015 г., в сила от 06.03.2015 г.; доп., ДВ, бр. 56 от 2015 г., в сила от 24.07.2015 г.; изм., ДВ, бр. 100 от 2015 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 38 от 2018 г., в сила от 01.07.2018 г.; изм., ДВ, бр. 41 от 2019 г., в сила от 01.07.2019 г.) (1) Производството на електрическа енергия от възобновяеми източници, включително на електрическа енергия от комбинирано производство на топлинна и/или енергия за охлаждане и електрическа енергия от възобновяеми източници, се насърчава чрез:

1. предоставяне на гарантиран достъп на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, до преносната и разпределителните електрически мрежи при спазване на критериите за сигурност, определени с правилата по чл. 83, ал. 1, т. 4 и 5 от Закона за енергетиката;

2. (нова - ДВ, бр. 17 от 2015 г., в сила от 06.03.2015 г.) приоритетно оставяне в работа от оператора на преносната или разпределителната мрежа на електропроизводствените мощности на енергийните обекти по чл. 24, т. 3 с комбиниран цикъл и индиректно използване на биомаса, от чието общо тегло животинският тор е не по-малко от 50 на сто, и с комбиниран цикъл и индиректно използване на биомаса от растителни отпадъци от собствено земеделско производство, при спазване на баланса между производството и потреблението при излишък, след изчерпване на заявките за балансиране надолу и без ограничение на работните часове през годината на съответната централа;

3. (предишна т. 2 - ДВ, бр. 17 от 2015 г., в сила от 06.03.2015 г.) гарантиране на преноса и разпределението на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, при спазване на критериите за сигурност по т. 1;

4. (предишна т. 3 - ДВ, бр. 17 от 2015 г., в сила от 06.03.2015 г.) осигуряване изграждането на необходимата инфраструктура и електроенергийни мощности за регулиране на електроенергийната система;

5. (предишна т. 4 - ДВ, бр. 17 от 2015 г., в сила от 06.03.2015 г.) предоставяне на приоритет при диспечирание на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, при спазване на критериите за сигурност по т. 1;

6. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 17 от 2015 г., в сила от 06.03.2015 г.; изм. и доп., бр. 38 от 2018 г., в сила от 01.07.2018 г.; изм., бр. 41 от 2019 г., в сила от 01.07.2019 г.) изкупуване на електрическата енергия от възобновяеми източници, произведена от обекти с обща инсталирана мощност, по-малка от 1 MW, за определен в този закон срок;

7. (предишна т. 6 - ДВ, бр. 17 от 2015 г., в сила от 06.03.2015 г.) определяне на преференциална цена за изкупуване на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, включително и електрическата енергия, произведена от биомаса, чрез технологии за пряко изгаряне, с изключение на енергията, произведена от водноелектрически централи с обща инсталирана мощност над 10 MW;



8. (предишна т. 7 - ДВ, бр. 17 от 2015 г., в сила от 06.03.2015 г.) определяне на преференциални цени за изкупуване на електрическа енергия, произведена от биомаса, в случаите когато се използват технологии за термична газификация; цената не може да бъде по-ниска от 30 на сто над преференциалната цена, определена за електрическата енергия, произведена от биомаса от отпадна дървесина и други, чрез технологии за пряко изгаряне с комбиниран цикъл.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 17 от 2015 г., в сила от 06.03.2015 г.) Насърченията по ал. 1, т. 6, 7 и 8, редът за присъединяване по раздел II, както и чл. 31 и 32 не се прилагат за енергийните обекти за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници, които се заявяват за присъединяване след датата на доклада на министъра на енергетиката по чл. 13, ал. 1, в който е отчетено, че общата национална цел по чл. 12, ал. 1 е постигната.

Чл. 35а. (Нов - ДВ, бр. 109 от 2013 г., в сила от 01.01.2014 г.; обявен за противоконституционен, ДВ, бр. 65 от 2014 г., с Решение № 13 от 31.07.2014 г. на КС на РБ по к. д. № 1/2014 г.) (1) За производството на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия се събира такса.

(2) Размерът на таксата по ал. 1 се определя по следната формула:

$$\text{ТПЕЕ} = \text{ПЦ} \times \text{КИЕЕ} \times 20 \%,$$

където:

ТПЕЕ е такса за производство на електрическа енергия;

ПЦ е преференциалната цена по чл. 31, ал. 1 без данъка върху добавената стойност;

КИЕЕ е количеството изкупена електрическа енергия от обществения доставчик и от крайните снабдителите по чл. 31, ал. 5.

(3) Производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия са задължени за таксата по ал. 1.

Чл. 35б. (Нов - ДВ, бр. 109 от 2013 г., в сила от 01.01.2014 г.; обявен за противоконституционен, ДВ, бр. 65 от 2014 г., с Решение № 13 от 31.07.2014 г. на КС на РБ по к. д. № 1/2014 г.) (1) Таксата по чл. 35а се удържа и внася от обществения доставчик, съответно от крайния снабдител.

(2) Лицата, задължени да удържат и внасят таксата по този раздел, подават тримесечна справка по образец, утвърден от ДКЕВР за дължимата такса за съответния период.

(3) Справката по ал. 2 се подава в ДКЕВР в срок до 15-о число на месеца, следващ тримесечието, за което се отнася.

(4) Дължимата такса се внася в държавния бюджет в срока на подаване на справката по ал. 3.

Чл. 35в. (Нов - ДВ, бр. 109 от 2013 г., в сила от 01.01.2014 г.; обявен за противоконституционен – ДВ, бр. 65 от 2014 г., с Решение № 13 от 31.07.2014 г. на КС на РБ по к. д. № 1/2014 г.) (1) За невнесената в срок такса по чл. 35а се начислява и дължи лихва в размер на законната лихва съгласно Закона за лихвите върху данъци, такси и други подобни държавни вземания.



(2) Таксата по чл. 35а не подлежи на възстановяване.

(3) Просрочената такса по чл. 35а подлежи на принудително изпълнение от публичен изпълнител по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. Актът за установяване на вземането се издава от председателя на КЕВР.

§ 1. (Доп. - ДВ, бр. 29 от 2012 г., в сила от 10.04.2012 г.; бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г.; доп., ДВ, бр. 56 от 2015 г., в сила от 24.07.2015 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 91 от 2018 г.) По смисъла на този закон:

8. „Енергия от възобновяеми източници“ е енергията от възобновяеми неизкопаеми източници: вятърна, слънчева енергия, енергия, съхранявана под формата на топлина в атмосферния въздух - аеротермална енергия, енергия, съхранявана под формата на топлина под повърхността на твърдата почва - геотермална енергия, енергия, съхранявана под формата на топлина в повърхностните води - хидротермална енергия, океанска енергия, водоелектрическа енергия, биомаса, газ от възобновяеми източници, сметищен газ и газ от пречиствателни инсталации за отпадни води.

§ 2. Този закон въвежда изискванията на Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО (ОВ, L 140/16 от 5 юни 2009 г.).

д) Закон възобновяемите и алтернативни енергийни източници и биогоривата (*отменен*; обн. – ДВ, бр. 49 от 19.06.2007 г.; изм., ДВ, бр. 98 от 14.11.2008 г., в сила от 14.11.2008 г.; изм., ДВ, бр. 82 от 16.10.2009 г., в сила от 16.10.2009 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 102 от 22.12.2009 г.; отм., ДВ, бр. 35 от 03.05.2011 г., в сила от 03.05.2011 г.):

Чл. 2. Основните цели на този закон са:

1. насърчаване развитието и използването на технологии за производство и потребление на енергия, произведена от възобновяеми енергийни източници и алтернативни енергийни източници;

Чл. 3. Целите по чл. 2 се постигат чрез:

1. въвеждане на механизми за насърчаване производството и потреблението на енергия, произведена от възобновяеми енергийни източници и алтернативни енергийни източници, и производството и потреблението на биогорива и на други възобновяеми горива в транспорта;

Чл. 8. (1) Изграждането на енергийни обекти за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници и алтернативни енергийни източници се извършва след разработване на инвестиционни проучвания в съответствие с наредбата по чл. 83, ал. 3 от Закона за енергетиката, неразделна част от които е оценка за наличния и прогнозния потенциал на ресурса.

(2) Условието и редът за извършване на оценката по ал. 1 се определят в наредба, издадена от министъра на икономиката, енергетиката и туризма.



(3) Разпоредбата на ал. 1 не се прилага в случаите, когато производството на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници се извършва от потребители на електрическа енергия за битови нужди.

Чл. 9. Производството на енергия от възобновяеми енергийни източници и алтернативни енергийни източници се насърчава при:

1. отчитане характеристиките на различните видове възобновяеми енергийни източници и алтернативни енергийни източници и технологии за производство на електрическа енергия;
2. отчитане принципите на пазара на енергия;
3. осигуряване на производителите на електрическа енергия най-малко еквивалентен ефект на преференциално третиране по отношение на приходите им от единица произведена електрическа енергия при промяна на механизмите за насърчаване производството на електрическа енергия от възобновяеми и алтернативни енергийни източници;
4. задължително присъединяване на производителите на енергия от възобновяеми енергийни източници и алтернативни енергийни източници и на производителите на биогорива към електрическата мрежа;
5. определяне на преференциална цена за изкупуване на енергията, произведена от възобновяеми енергийни източници и алтернативни енергийни източници...

Чл. 10. (1) Националните индикативни цели за потреблението на електрическа енергия, произведена от възобновяеми енергийни източници, са процент от прогнозното годишно брутно потребление на електрическа енергия в страната за следващите 10 години, считани от годината след приемането на целите, които се определя от Министерския съвет по предложение на министъра на икономиката, енергетиката и туризма.

(2) Националните индикативни цели по ал. 1 се актуализират на всеки 5 години.

Чл. 11. (1) Министърът на икономиката, енергетиката и туризма ежегодно до 31 март внася за одобрение в Министерския съвет доклад за хода на изпълнението на индикативните цели по чл. 10, ал. 1 за предходната календарна година.

(2) Докладът по ал. 1 съдържа отчет и анализ на изпълнението на мерките за постигане на индикативните цели за потреблението на електрическа енергия, произведена от възобновяеми енергийни източници, определени в програмите по чл. 5, т. 4.

Чл. 16. (1) Общественият доставчик, съответно крайните снабдители, изкупуват цялото количество електрическа енергия, за което има издаден сертификат по реда на наредбата по чл. 19, ал. 3, с изключение на количествата, за които производителят има сключени договори по реда на глава девета, раздел VII от Закона за енергетиката или с които участва на балансиращия пазар, както и количеството енергия, произведено за собствени нужди.

(2) Общественият доставчик, съответно крайните снабдители, изкупуват електрическата енергия, произведена от възобновяеми енергийни източници или алтернативни енергийни източници, с изключение на енергията, произведена от водноелектрически централи с инсталирана мощност над 10 MW, по преференциална цена за изкупуване на електрическата



енергия, определена по реда на съответната наредба (на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране) по чл. 36, ал. 3 от Закона за енергетиката.

§ 3. (Изм. - ДВ, бр. 98 от 2008 г., в сила от 14.11.2008 г.) (1) Задължителното изкупуване на електрическата енергия по чл. 16 и 17 се извършва по договори за изкупуване. Срокът на договорите е 25 години – за електрическата енергия, произведена от геотермална и слънчева енергия, и съответно 15 години – за електрическата енергия, произведена от водноелектрически централи с инсталирана мощност до 10 MW, както и за електрическа енергия, произведена от други видове възобновяеми енергийни източници. Сроковете за задължително изкупуване започват да текат:

1. ...

2. за всички нови производители на електроенергия от възобновяеми енергийни източници, с изключение на водноелектрически централи с инсталирана мощност над 10 MW – от започване производството на електрическа енергия, но не по-късно от 31 декември 2015 г.

(2) Министърът на икономиката, енергетиката и туризма в срок до 31 декември 2011 г. изготвя и внася в Министерския съвет за одобряване законопроект, въвеждащ пазарен механизъм за насърчаване производството на електрическа и топлинна енергия от възобновяеми енергийни източници, който може да не се прилага за производителите на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници по ал. 1.

е) Закон за енергетиката (обн., ДВ, бр. 107 от 9 декември 2003 г., изм. ДВ, бр. 18 от 5 март 2004 г., изм. ДВ, бр. 18 от 25 февруари 2005 г., изм. ДВ, бр. 95 от 29 ноември 2005 г., изм. ДВ, бр. 30 от 11 април 2006 г., изм. ДВ, бр. 65 от 11 август 2006 г., изм. ДВ, бр. 74 от 8 септември 2006 г., изм. ДВ, бр. 49 от 19 юни 2007 г., изм. ДВ, бр. 55 от 6 юли 2007 г., изм. ДВ, бр. 59 от 20 юли 2007 г., изм. ДВ, бр. 36 от 4 април 2008 г., изм. ДВ, бр. 43 от 29 април 2008 г., изм. ДВ, бр. 98 от 14 ноември 2008 г., изм. ДВ, бр. 35 от 12 май 2009 г., изм. ДВ, бр. 41 от 2 юни 2009 г., изм. ДВ, бр. 42 от 5 юни 2009 г., изм. ДВ, бр. 82 от 16 октомври 2009 г., изм. ДВ, бр. 103 от 29 декември 2009 г., изм. ДВ, бр. 54 от 16 юли 2010 г., изм. ДВ, бр. 97 от 10 декември 2010 г., изм. ДВ, бр. 35 от 3 май 2011 г., изм. ДВ, бр. 47 от 21 юни 2011 г., изм. ДВ, бр. 38 от 18 май 2012 г., изм. и доп. ДВ, бр. 54 от 17 юли 2012 г., изм. ДВ, бр. 82 от 26 октомври 2012 г., изм. ДВ, бр. 15 от 15 февруари 2013 г., доп. ДВ, бр. 20 от 28 февруари 2013 г., доп. ДВ, бр. 23 от 8 март 2013 г., изм. и доп. ДВ, бр. 59 от 5 юли 2013 г., изм. ДВ, бр. 66 от 26 юли 2013 г., изм. ДВ, бр. 98 от 28 ноември 2014 г., изм. ДВ, бр. 14 от 20 февруари 2015 г., изм. и доп. ДВ, бр. 17 от 6 март 2015 г., изм. и доп. ДВ, бр. 35 от 15 май 2015 г., доп. ДВ, бр. 48 от 27 юни 2015 г., изм. и доп. ДВ, бр. 56 от 24 юли 2015 г., изм. и доп. ДВ, бр. 42 от 3 юни 2016 г., изм. и доп. ДВ, бр. 47 от 21 юни 2016 г., изм. и доп. ДВ, бр. 105 от 30 декември 2016 г., доп. ДВ, бр. 51 от 27 юни 2017 г., изм. ДВ, бр. 58 от 18 юли 2017 г., изм. и доп. ДВ, бр. 102 от 22 декември 2017 г., изм. и доп. ДВ, бр. 103 от 28 декември 2017 г., изм. ДВ, бр. 7 от 19 януари 2018 г., изм. и доп. ДВ, бр. 38 от 8 май 2018 г., изм. ДВ, бр. 57 от 10 юли 2018 г., изм. и доп. ДВ, бр. 64 от 3 август 2018 г., изм. и доп. ДВ, бр. 77 от 18 септември 2018 г., изм. и доп. ДВ, бр. 83 от 9 октомври 2018 г., изм. и доп. ДВ, бр. 91 от 2 ноември 2018 г., изм. и доп. ДВ, бр. 103 от 13 декември 2018 г., изм. и доп. ДВ, бр. 17



от 26 февруари 2019 г., изм. и доп. ДВ. бр.41 от 21 май 2019 г., изм. и доп. ДВ. бр. 79 от 8 октомври 2019г.):

Чл. 31. При изпълнение на правомощията си за ценово регулиране комисията се ръководи освен от принципите по чл. 23 и 24 и от следните принципи:

1. цените да са недискриминационни, основани на обективни критерии и определени по прозрачен начин;

2. цените на енергийните предприятия да възстановяват икономически обоснованите разходи за дейността им, включително разходите за:

а) управление, експлоатация и поддръжка на енергийните обекти;

б) (изм. - ДВ, бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г.) поддръжане на резервни и регулиращи мощности, необходими за надеждно снабдяване на клиентите;

в) доставка и поддръжане на резервите от горива;

г) ремонти;

д) амортизации;

е) съхраняване и преработка на отработено ядрено гориво и радиоактивни отпадъци, извеждане на ядрени съоръжения от експлоатация и ядрена безопасност;

ж) (нова - ДВ, бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г. отм., бр. 38 от 2018 г., в сила от 08.05.2018 г.) ;

3. (доп. - ДВ, бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г.; доп., бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) извън разходите по т. 2 цените може да включват невъзстановяемите разходи, свързани с прехода към конкурентен енергиен пазар, както и разходите, произтичащи от изпълнение на задължения към обществото, свързани със сигурността на снабдяването, включително за защита на обектите, представляващи критична инфраструктура в енергетиката;

4. цените да осигуряват икономически обоснована норма на възвръщаемост на капитала;

5. (изм. изцяло - ДВ, бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г.) цените за отделните групи клиенти да съответстват на разходите за доставка на енергия и природен газ до тези клиенти;

6. недопускане чрез цените на кръстосано субсидиране:

а) (изм. - ДВ, бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г.) между отделните групи клиенти;

б) за интегрирани енергийни предприятия - между отделните дейности, подлежащи на лицензиране по този закон, и/или между дейностите, подлежащи на лицензиране по този закон, и други дейности;

7. (нова - ДВ, бр. 74 от 2006 г., в сила от 08.09.2006 г.; изм., бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.; изм., бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г.; доп., бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.; изм., бр. 38 от 2018 г., в сила от 08.05.2018 г.) справедливо прехвърляне на разходите от преференциални цени и премии за енергия от възобновяеми източници и високоефективно комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия върху крайните клиенти на електрическа енергия присъединени към електроенергийната система включително операторът на електропреносната мрежа и операторите на електроразпределителните мрежи, за технологичните разходи по пренос и разпределение;



8. (нова - ДВ, бр. 74 от 2006 г., в сила от 08.09.2006 г.; изм. изцяло, бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г.) справедливо прехвърляне на разходите за системни услуги, в т. ч. допълнителни и спомагателни услуги, студен резерв и за технологични разходи, върху ползвателите на преносната мрежа, съответно на разпределителните мрежи.

9. (нова - ДВ, бр. 35 от 2015 г., в сила от 15.05.2015 г.) цените за пренос и разпределение на електрическа енергия да не ограничават повишаването на енергийната ефективност при производството, преноса и разпределението на енергия и включването на оптимизацията на потреблението в балансирането на пазарите и предоставянето на допълнителни услуги, както и отразяване в мрежовите тарифи на намаляването на разходи в мрежите, постигнато от потребителите, оптимизирането на енергопотреблението, децентрализацията на производството, понижаване на разходите за доставка или за инвестиции в мрежите и от оптимизация на работата на мрежите;

10. (нова - ДВ, бр. 35 от 2015 г., в сила от 15.05.2015 г.) цените за пренос и разпределение на електрическа енергия да позволяват повишаване участието на крайните клиенти в подобряване ефективността на електроенергийната система чрез оптимизиране на потреблението;

11. (нова - ДВ, бр. 35 от 2015 г., в сила от 15.05.2015 г.) насърчаване на операторите на преносни и разпределителни мрежи да предлагат системни услуги за оптимизация на потреблението на електрическа енергия, за управление на енергопотреблението и на децентрализирано производство в рамките на организирани електроенергийни пазари и да подобряват ефективността при проектирането и функционирането на мрежите, и по-специално:

а) прехвърляне на натоварването от върхови часове към ненатоварени часове от страна на крайните клиенти, като се взема предвид наличността на енергия от възобновяеми източници, от комбинирано производство на енергия и от децентрализирано производство;

б) спестяване на енергия чрез оптимизация на потреблението от децентрализирани източници на производство посредством съчетаване на предоставяне на енергийноэффективни услуги и участие на балансиращия пазар на електрическа енергия;

в) намаляване на потреблението чрез мерки за енергийна ефективност, реализирани от доставчици на енергийноэффективни услуги;

г) присъединяване и диспечерско управление на енергийни обекти за производство на електрическа енергия на средно и ниско напрежение;

д) присъединяване на енергийни обекти за производство на електрическа енергия, разположени по-близко до точките на потребление;

е) предоставяне на достъп до мрежите на съоръжения за акумулиране на енергия;

12. (нова - ДВ, бр. 35 от 2015 г., в сила от 15.05.2015 г.) въвеждане на динамично ценообразуване за мерки за оптимизация на потреблението на електрическа енергия от страна на крайните клиенти чрез:

а) цени, отчитащи периода на потребление;

б) цени за критичните периоди на върхово натоварване;

в) ценообразуване в реално време;



г) отстъпки при намалено потребление през върхови периоди.

Чл. 36. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г.; доп., бр. 38 от 2018 г., в сила от 08.05.2018 г.) (1) Цените, които подлежат на регулиране, се образуват от енергийните предприятия съобразно изискванията на този закон и наредбите по ал. 3. Указанията, дадени от комисията относно образуването на цените, са задължителни за енергийните предприятия.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 74 от 2006 г., в сила от 08.09.2006 г.). (3) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г.; доп., бр. 38 от 2018 г., в сила от 08.05.2018 г.) Методите за регулиране на цените, правилата за тяхното образуване или определяне и изменение, редът за предоставяне на информация, внасяне на предложенията за цените и утвърждаването на цените, редът за определяне на премиите, методиката за определяне на прогнозната пазарна цена по групи производители в зависимост от първичния енергиен източник, както и редът за определяне на прогнозната пазарна цена за технологични разходи на оператора на електропреносната мрежа и операторите на електроразпределителните мрежи се определят с наредби за електрическата енергия, топлинната енергия и природния газ, приети от комисията.

ж) релевантна национална съдебна практика:

Извадка от мотивите на Решение № 13 от 31.07.2014 г. на Конституционния съд на Република България по конституционно дело № 1/2014 г., с което разпоредбите на чл. 35а – 35в ЗЕВИ са обявени за противоконституционни (ДВ, бр. 65/06.08.2014 г.):

„Таксата е плащане в полза на държавния бюджет от конкретно физическо или юридическо лице заради това, че е предизвикало действието на държавен орган в свой интерес или му е предоставена исканата услуга. Тя е финансово плащане, установено от държавата и събирано от нейните органи във връзка с извършвана от тях дейност или услуга. Поради връзката между таксата и съответната престация заплащането на таксата може да се яви като условие за получаването на тази престация. Следователно такса е длъжен да плати всеки, за когото законодателят е определил финансова отговорност за извършени държавни разходи в негова полза.

Таксите имат в определена степен възмезден и доброволен характер. Възмездността се изразява в получената услуга или в предизвиканото действие. Задължението да се плати такса се поражда по волята на гражданина или юридическото лице, което иска да се ползва от дадена услуга (Решение № 10 от 2003 г. по конст. дело № 12 от 2003 г.). Таксите се плащат доброволно, защото платецът сам търси услуга или предизвиква действието на държавен орган в свой интерес. Когато физическото или юридическото лице не поиска услугата или не предизвиква действието на държавен орган, то няма да дължи таксата.

Основанието за плащане на таксата е ползване на услугата или предизвикване на действието на държавния орган в полза на платеща на таксата. Тя е финансово плащане, възложено за събиране от държавните органи във връзка с предоставена услуга или извършване на дейност в полза на платеща. Както с основание се посочва в становището на Сдружението с нестопанска цел „Българска фотоволтаична асоциация“, с установената такса по чл. 35а, ал. 1 ЗЕВИ законодателят въвежда задължение за производителите на електрическа енергия от



вятърна и слънчева енергия (чл. 35а, ал. 3 ЗЕВИ) безвъзмездно плащане, срещу което не получават никаква услуга.

В съответствие с чл. 60, ал. 1 от Конституцията както данъците, така и таксите, които се плащат от физически и юридически лица, се установяват само със закон съобразно с техните доходи и имущество, както е направено в настоящия случай. Правната регламентация, която урежда въвеждането на данъци и такси, зависи от волята на законодателя. Това изисква точно определяне на съдържанието на облагането/оказаната услуга или извършването на дейност в полза на платеща. Необходимостта от плащането на такса трябва да е обоснована, обективна и очевидна. Определянето на таксите изисква прозрачност на процедурата, защото несигурността от въвеждането на допълнителни, немотивирани увеличения на допълнителните разходи вредят и представляват финансова тежест за бизнеса в регулираните сектори на националната икономика, а това е в ущърб на гражданския интерес. „Формалното спазване на конституционните изисквания е недостатъчно, когато със закон се въвеждат допълнителни финансови задължения за гражданите при нарушаване същността на тези задължения.“ (Решение № 4 от 2013 г. по конст. дело № 11 от 2013 г.). Конституционният съд не намира основания да промени досегашната си практика, да се отклонява от това си разбиране, защото изискванията за правов ред и стабилност задължават съда да се съобразява с предишните свои решения.

Като се ръководи от изложените съображения, Конституционният съд намира, че ал. 1 на чл. 35а от заключителните разпоредби на ЗДБ - 2014 г., противоречи на чл. 60, ал. 1 от Конституцията.

Противоречие с чл. 19, ал. 2 и 3 от Конституцията: „Законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, като предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защитава потребителя. Инвестициите и стопанската дейност на български и чуждестранни граждани се закрилят от закона.“

Свободният пазар и конкуренцията изискват равнопоставеност на всички субекти - физически и юридически лица, в т. ч. и организирани от държавата. Конституцията в чл. 19, ал. 2 предписва на държавата да изгради система на правно регулиране на стопанската дейност, която да гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия, както когато започват стопанска дейност, така и по отношение на нейното организиране и осъществяване.

Законът за енергията от възобновяеми източници регулира не само производството на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия, за която производителите се задължават с плащането на таксата по чл. 35а, ал. 1 ЗЕВИ. Той се отнася и до добиването на енергия от други възобновяеми неизкопаеми източници, които са определени в т. 8, § 1 от неговите допълнителни разпоредби – аеротермална, геотермална и хидротермална енергия, океанска енергия, водноелектрическа енергия, биомаса, газ от възобновяеми източници, сметищен газ и газ от пречиствателни инсталации за отпадни води. От всички стопански субекти, които се занимават с производство на електрическа енергия от възобновяеми източници, единствено



производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия са задължени с таксата по чл. 35а, ал. 1 ЗЕВИ.

Недопустимо е създаването на обособен, специален правен режим за някои субекти на стопанска дейност, а изключването на този специален режим за други. Законодателят е длъжен да установи подходящ правен механизъм, който успешно да може да предотвратява злоупотребите с монополизъм, нелоялна конкуренция и да защитава потребителя.

В своето искане президентът посочва, че съгласно чл. 19, ал. 3 от Конституцията „инвестициите и стопанската дейност на българските и чуждестранни граждани и юридически лица се закрилят от закона. Стопанската инициатива може да се разгърне само при законова сигурност за правните субекти при осъществяване на тяхната стопанска дейност“.

Безусловно законодателят е длъжен да предостави еднакви гаранции на всички стопански субекти - физически и юридически лица, както за българските, така и за чуждестранните инвеститори. Законодателната закрила следва да се осъществява срещу ограничаването на инвестициите и на стопанската дейност от страна на държавата. Следователно разпоредбите на чл. 35а, ал. 3 ЗЕВИ, с които се въвежда „такса“ за производство на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия и се задължават производителите на такава енергия с „таксата“ по чл. 35а, ал. 1, влизат в конфликт с чл. 19, ал. 3 от Конституцията. Последната разпоредба е с характер на конституционно установена гаранция на инвестициите и на свободната стопанска дейност в страната. След като законодателят насърчава инвестициите и стопанската дейност, той същевременно с това трябва да създаде режим, който да защитава легитимно инвестициите, които се правят или са направени от български и чуждестранни физически и юридически лица, за да функционира нормално икономическата система.

По изложените съображения Конституционният съд прави извода, че чл. 35а, ал. 3 ЗЕВИ противоречи и на чл. 19, ал. 2 и 3 от Конституцията.“

Пред Конституционния съд на Република България е образувано конституционно дело № 12/2019 г., по което съдът следва да се произнесе по въпроса: „Какво е действието на решението на Конституционния съд, с което се обявява противоконституционност на закон, по отношение на заварени правоотношения и висящи съдебни производства, с оглед разпоредбата на чл. 151, ал. 2 изр. трето от Конституцията на Република България?“ По делото не е обявена дата, на която се очаква произнасяне на решение.

ВРЪЗКА С ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ТЪЛКУВАНЕ:

Делото се отнася до отговорността на държавата и нейните органи за вреди, причинени от такси, въведени неправомерно върху производителите на енергия от възобновяеми източници. Въпросните разпоредби са обявени за противоконституционни, но в българската правна доктрина и съдебна практика съществува спор по въпроса дали вредите, причинени от закон, който противоречи на Конституцията, следва да се обезщетяват за периода, през който този закон все още не е бил обявен за противоконституционен. По въпроса се очаква



обвързващо тълкуване на Конституционния съд на Република България по конституционно дело № 12/2019 г.

Поради тази неяснота ищецът твърди, че приемането на разпоредбите на чл. 35а – 35в ЗЕВИ през 2013 г. противоречи не само на Конституцията на Република България, но едновременно с това – и на правото на Европейския съюз. В този случай отговорността на държавните органи би могла да бъде ангажирана въз основа на утвърдената практика на Съда на Европейския съюз (СЕС) съгласно Решението по съединени дела C-6/90 и C-9/90 *Francovich*. В съответствие с посоченото разрешение на практиката на СЕС обезщетение би се дължало, ако е налице нарушение на правото на Съюза.

Ищецът вижда такова нарушение в няколко аспекта:

а) На първо място се твърди, че въведените такси за производство на енергия от възобновяеми източници противоречат на целите на Директива 2009/28/ЕО за насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници, тъй като се налагат такси за производство на енергия от възобновяеми източници и така се затруднява производството на такава екологична енергия, за което Директивата цели насърчаване, а не ограничаване. Ответникът – Народното събрание, противопоставя на този довод Решението на СЕС по съединени дела C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16 *Elecdedy Carcelen SA*, с което е прието, че държавите са свободни да таксуват и налагат данъци върху електричеството, произведено от възобновяеми източници, стига да не се нарушава задължението за постигане на националните цели за дял на възобновяемата енергия в общото производство, наложени от Директива 2009/28/ЕО.

Ответниците сочат, че в настоящия случай е налице ситуация, различна от тази по посочените дела, доколкото не е ясно защо е наложена обявената за противоконституционна такса, а същата освен това нарушава принципа за недискриминация (прилага се само за производителите на електричество от вятърна и слънчева енергия, а не за други видове възобновяеми източници – напр. енергия от биомаса, малки водоелектрически централи и др.) и нарушава обосноваването правни очаквания на инвеститорите. Това е така, тъй като съгласно българското право, действало преди 2013 г., субсидираната по-висока цена за електрическа енергия е определена по административен ред с оглед очаквана възвращаемост на инвестицията при построяване на фотоволтаична или вятърна електроцентрала. В случая ищецът е построил такава централа през 2010 г. и е очаквал да възвърне инвестицията си, продавайки електричество от нея на преференциална цена поне до 2035 г. (според уредбата на § 3, ал. 1, т. 2 от отменения Закон за възобновяемите и алтернативни енергийни източници и биогоривата). С въведената такса нормата на печалба, и съответно – евентуалната възвращаемост на инвестицията е поставена под съмнение.

Поради това ищецът твърди, че е възможно въвеждането на такса за електрическата енергия, произведена от някои възобновяеми енергийни източници, да е налице дискриминационно третиране и нарушение на принципа за защита на оправданите правни очаквания, с което са нарушени на чл. 16, 17, 20 и 21 от Хартата на основните права.

Страните не са поискали да се прецени дали релевантната действала в миналото правна уредба е била приета и в нарушение на чл. 1, пар. 2 от Директива 2008/118/ЕО на Съвета от 16



декември 2008 година относно общия режим на облагане с акциз. Настоящият съдебен състав намира, че разглежданата в главното производство такса може да разглежда като такава, представляваща специфичен косвен данък върху електроенергията, произведена от определени източници, но има съмнения, че Директива 2008/118/ЕО се прилага в случая, тъй като същата забранява различните ставки на акциза единствено съгласно националния произход на стоките (чл. 9, пар. 2 от Директива 2008/118/ЕО във връзка с 10-то съображение от преамбюла), а не и по отношение на отделни акцизни ставки. Поради това настоящият съдебен състав се въздържа изрично да формулира и такъв въпрос към СЕС.

ВЪПРОСИ:

С оглед гореизложеното настоящият съдебен състав следва да спре производството по делото и да отправи по реда на чл. 267, пар. 1 ДФЕС следния въпрос до Съда на Европейския съюз:

„Следва ли чл. 16 и чл. 17 от Хартата на основаните права на Европейския съюз, принципите на недискриминация, правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания, установени в правото на Европейския съюз, както и чл. 3, пар. 3, б. „а“ на Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО да се тълкуват в смисъл, че допускат национална уредба като тази в главното производство, съгласно която се въвежда такса за производството на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия, когато:

– тази такса се прилага само по отношение на производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия;

– тази такса се прилага спрямо производители на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия, които преди въвеждането на таксата са сключили договори с електроразпределително дружество със срок от двадесет години и съгласно които цената, на която се изкупува електроенергията, не може да се променя?“

ОСОБЕНО ИСКАНЕ:

Доколкото зададеният в настоящото производство въпрос почти дословно повтаря въпроса, зададен от Върховния касационен съд на република България, по който е образувано дело С-818/19 *Марвик – Пъстрогор*, настоящият съдебен състав намира за уместно да поиска съвместното разглеждане на двете дела в едно производство пред Съда на Европейския съюз.

С оглед изложеното настоящият съд следва да отправи въпроси за тълкуването на правото на Съюза до Съда на Европейския съюз. Така мотивиран, Софийският районен съд, 165. състав,

ОПРЕДЕЛИ:

СПИРА производството по гражданско дело № 81475/2018 г. по описа на Софийския районен съд, 165. състав, до произнасяне на Съда на Европейския съюз по зададените по-долу въпроси.

ОТПРАВЯ на основание чл. 267, пар. 1 ДФЕС ЗАПИТВАНЕ ДО СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ по следния преюдициален въпрос:



„Следва ли чл. 16 и чл. 17 от Хартата на основаните права на Европейския съюз, принципите на недискриминация, правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания, установени в правото на Европейския съюз, както и чл. 3, пар. 3, б. „а“ на Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО да се тълкуват в смисъл, че допускат национална уредба като тази в главното производство, съгласно която се въвежда такса за производството на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия, когато:

– тази такса се прилага само по отношение на производителите на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия;

– тази такса се прилага спрямо производители на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия, които преди въвеждането на таксата са сключили договори с електроразпределително дружество със срок от двадесет години и съгласно които цената, на която се изкупува електроенергията, не може да се променя?“

ОТПРАВЯ искане до Съда на Европейския съюз настоящото дело да бъде разгледано заедно с производството по дело C-818/19 *Марвик – Пъстрогор*.

Определението е окончателно и не подлежи на обжалване.

2.6. Решение № 20198331/14.09.2020 г. по гр. дело № 81475/2018 г. на Софийския районен съд, 165. състав

СОФИЙСКИЯТ РАЙОНЕН СЪД, Първо гражданско отделение, 165. СЪСТАВ, в открито заседание на единадесети юни две хиляди и деветнадесета година в състав:

РАЙОНЕН СЪДИЯ: АНДРЕЙ ГЕОРГИЕВ

при участието на секретаря Радка Христова,

като разгледа гражданско дело № 81475 по описа за 2018 година, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 235 ГПК.

Делото е образувано по искова молба на „Родес – 08“ ООД, уточнена с молба от 27.08.2019 г. (на лист 138 от делото) срещу Народното събрание и Република България (държавата), представлявана от министъра на финансите, с която се иска осъждане на ответниците да платят на ищеца сумите от 7 927, 65 лева – стойност на заплатени от ищеца в полза на държавата в периода 01.01.2014 г. – 10.08.2014 г. такси, внесени от ищеца като производител на електрическа енергия от възобновяеми източници на основание чл. 35а ЗЕВИ (обявен за противоконституционен), и 2 413, 96 лева (съгласно увеличение на иска, допуснато с определение от 14.11.2019 г. – на лист 179 от делото) – законна лихва за забавено плащане на посочената по-горе сума за периода от 01.01.2014 г. до 27.12.2018 г. Посочените суми се претендират на три основания – срещу Народното събрание – поради неправомерно приемане на разпоредбата на чл. 35а ЗЕВИ; и срещу държавата – като лице, отговорно за вредите от



неправомерно приетата разпоредба, или като обезщетение за получено неоснователно обогатяване.

В исковата молба се твърди, че „Родес – 08“ ООД е построило фотоволтаична електроцентрала „Родес – Средец“ с инсталирана мощност от 64, 8 кВт, в с., в УПИ от кв. по регулационния план на селото. Твърди се, че централата е въведена в експлоатация на 22.11.2010 г., като била свързана с мрежата на електроразпределителното дружество, опериращо в региона на централата – въз основа на договор от 12.08.2010 г. Твърди се, че съгласно договор № 139/14.12.22010 г. произведеното от централата на ищеца електричество било изкупувано от по преференциални цени, определени от държавния енергиен регулатор. Твърди се, че срокът на действие на договора бил 25 години. Твърди се, че преференциалната цена, одобрена с Решение № Ц-18/20.06.2011 г. на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране била 567, 41 лева за произведен МВтч ел. енергия. Излагат се твърдения, че с § 6, т. 2 и 3 от заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет за 2014 г. (ДВ, бр. 109/20.12.2013 г.) били създадени разпоредбите на чл. 35а – 35в и чл. 73 ЗЕВИ, които въвеждали такса върху цените на произведеното от електрически централи за възобновяеми енергийни източници, която възлизала на 20 % от преференциалната цена за изкупуването ѝ. Твърди се, че таксата се внасяла автоматично от лицата, които изкупували енергия от централата на ищеца на преференциални цени и по този начин на него за периода от месец януари 2014 г. до 10.08.2014г. му били удържани 7 927, 65 лева такса по приетите разпоредби от закона. Твърди се, че с Решение № 13/31.07.2014 г. на Конституционния съд на Република България § 6, т. 2 и 3 от заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет за 2014 г. били обявени за противоконституционни, а решението било обнародвано в ДВ, бр. 65/06.08.2014 г. Поддържат се съображения, че последната посочена сума от 7 927, 65 лева представлява за дружеството вреди, понесени от неправомерния – приет в нарушение на Конституцията на Република България и правото на Европейския съюз акт, тъй като ако не бил приет същия, тези суми нямало да се дължат. Твърди се, че с приемането на измененията на ЗЕВИ, обявени по-късно за противоконституционни, Република България е нарушила Директива 2009/28/ЕО за насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници, като при транспонирането на Директивата е нарушила принципа за защита на оправданите правни очаквания, като първо е допуснала производство и субсидиране на енергия от възобновяеми източници при едни условия по договор със срок от 20 години, а после съществено е изменила тези условия, като е увеличила разходите на производителите, правейки по този начин инвестицията им нерентабилна. Твърди се освен това, че въведената с измененията на ЗЕВИ такса е дискриминационна, тъй като се отнася само до произведената от слънчеви и вятърни централи електроенергия, а не и до други видове енергийни източници. Твърди се, че е нарушен и чл. 3 от Директива 2009/28/ЕО, който изисква създаване на условия на сигурност на инвестиращите във възобновяема електроенергия. Твърди се, че така са накърнени представени от Република България при приемането на ЗЕВИ права на частните инвеститори, като от въвеждането на такса са настъпили вреди за ищеца. Твърди се, че отговорност следва да се понесе и заради приемането на противоконституционен закон от



Народното събрание. При условията на евентуалност се претендира, че държавата е възложила на народните представители законодателна дейност, а същите са нарушили изискванията на Конституцията при приемането на обявените за противоконституционни изменения в ЗЕВИ. Поради това при условия на евентуалност се търси отговорност на държавата за виновно причинени от народните представители вреди на ищеца, следствие от прилагането на приетия противоконституционен закон. Поддържа се, че отговорността на държавата следва да се ангажира на основание чл. 49 ЗЗД. Твърди се, че поради това ищецът има право да получи стойността на причинените му вреди, изразяваща се в сумите на събраната такса в размер на 20% от преференциалната цена на електричеството, произведено от фотосолараната централа на ищеца в периода 01.01.2014 г. – 10.08.2014 г. Накрая, при условия на евентуалност се претендира, че сумата в размер на исковата претенция е събрана въз основа на противоконституционен закон, който не следва да има правно действие, и поради това се явява получена от държавата без основание съгласно чл. 59, ал. 1 ЗЗД, и поради това, ако съдът приеме, че не е налице отговорност за вреди, то трябва да се възстанови неоснователното обогатяване. Претендират се разноски.

Постъпил е отговор на исковата молба от Народното събрание като главен ответник, с която предявеният срещу Народното събрание иск се оспорва като недопустим, евентуално – неоснователен. Твърди се, че Народното събрание не може да носи отговорност за противоправни действия на народните представители, тъй като не е процесуален субституент на държавата, която съгласно чл. 7 от Конституцията единствена била отговорна за вреди на длъжностни лица, извършили действия от нейно име. Освен това се посочва, че правомощията на Народното събрание се прекратявали с изтичането на неговата легислатура, а тъй като в момента действало 44-тото Народно събрание, то не следвало да отговаря за действия на народните представители от 42-то Народно събрание, което било прекратило мандата си на 06.08.2014 г. Поддържа се освен това, че действията на Народното събрание не подлежали на контрол от страна на съдебната власт. Твърди се, че Народното събрание нямало законодателна инициатива, поради което не отговаряло за вреди от приетите по инициатива на други лица закони. По основателността на предявения иск е посочено, че платената от ищеца въз основа на действал до обявяването си за противоконституционен закон, не можела да представлява неправомерно причинена вреда, тъй като решенията на Конституционния съд за обявяване на противоконституционност на закон действали само занаяпред. Поради това и последиците на приетия закон, дори и да е неконституционно съобразен, не можели да бъдат изменени. Твърди се, че с приемането на обявените за противоконституционни разпоредби на ЗЕВИ Народното събрание не е нарушило правото на Европейския съюз, тъй като не е било налице сигурно вземане на ищеца за печалба от производство на енергия от възобновяеми източници – печалбата била зависима от много фактори, а дълготрайният характер на търговския договор за изкупуване на електроенергия (за над 20 години) означавал, че в рамките на действието му всеки инвеститор би следвало да очаква законодателни изменения. Твърди се, че поради това не е засегнат принципа на правна сигурност, а и ищецът не е посочил критерий, по който да е бил дискриминиран с въдената с измененията на ЗЕВИ такса в размер на 20 % от преференциалните



цени, която се е прилагала през 2014 г. По отношение на твърдението за нарушение на чл. 3 от Директива 2009/28/ЕО се поддържа, че посочената разпоредба обвързвала държавите от Европейския съюз само за постигане на определена цел за процент производство на електроенергия от възобновяеми източници до 2020 г., а не конкретизирала по какъв начин държавата ще финансира тази цел. Твърди се, че целта за България за производство на 16 % от електроенергията от възобновяеми източници до 2020 г. е дори надмината, като към 2015 г. делът на възобновяемите източници бил достигнал 18 % и това означавало, че държавата можела да предприеме мерки и за забавяне на въвеждането в експлоатация на подобни централи. Поддържа се освен това, че въведената с измененията на ЗЕВИ такса в размер на 20 % от получените приходи от възобновяеми източници е била да се балансира енергийния пазар, което е специфична цел на регулацията му, установена от закона. Излагат се доводи, че Народното събрание нямало и задължение да възстанови последиците от приложението на противоконституционния закон по определен начин, като това било предмет на негова суверена преценка, която не подлежи на съдебен контрол. Изложени са съображения и относно отговорността по чл. 49 ЗЗД, както по отношение на Народното събрание, така и по отношение на държавата. Твърди се, че на Народното събрание не е възложена пряко работа, тъй като народните представители се избират пряко от народа и имат свободен мандат. Поради това за техните действия не можело да отговаря Народното събрание или Държавата. Твърди се, че не се установява вина за приемане на противоконституционния закон, като на първо място Народното събрание било колективен орган, а на второ – действало по инициатива на други субекти. Твърди се освен това, че липсва противоправно деяние, тъй като с приемането на измененията във ВЕИ се е целяло преследване на легитимна цел, а отговорността на народните представители била само политическа с оглед принципа на свободния мандат. Направено е и възражение, че вземането на ищеца е погасено по давност, като се поддържа, че доколкото то е периодично (плащано е месечно), а се претендират и лихви, давността е тригодишна. Поради това се иска прекратяване на производството, евентуално – отхвърляне на иска. Претендират се разноски.

Постъпил е отговор на исковата молба от евентуалния ответник – Република България (държавата) чрез министъра на финансите, с който предявените срещу този ответник искове се оспорват като недопустими, евентуално – като неоснователни. Твърди се, че съдебен контрол върху законодателната дейност бил изключен и държавата не можела да отговоря за вреди то такава дейност, тъй като законодателството винаги било правомерна дейност, а отговорността на държавата по чл. 7 от Конституцията била за „незаконни актове и действия“. Излагат се доводи, че последствията от обявения за противоконституционен закон следвало да се уреждат единствено от законодателя по реда на чл. 22, ал. 4 ЗКС. Излагат се доводи, че държавата не е пряко възложила законодателна дейност на отделните народни представители, поради което пасивно легитимиран по такъв иск би било единствено Народното събрание. По основателността на иска се твърди, че не е налице неправомерно действие или бездействие на държавата, тъй като такси от ищеца били събирани единствено въз основа на действащ закон в периода до обявяването му за противоконституционен, поради което плащането на таксата било



в изпълнение на действащото законодателство. Посочва се, че действието на решението на Конституционния съд за обявяване на закон за противоконституционен съгласно

чл. 151, ал. 2 от Конституцията е само занапред. Твърди се, че дори практиката на Европейския съд за правата на човека (ЕСПЧ) допускала при възможност за възникване на законова празнина за преходен период да се допусне действие на противоконституционен закон. Излагат се доводи, че Народното събрание нямало съгласно чл. 22, ал. 4 ЗКС и задължение да възстанови последиците от приложението на противоконституционния закон по определен начин, като това било предмет на негова суверена преценка, която не подлежи на съдебен контрол. Излагат се доводи, че възприемането на подобен подход на съдебен контрол по отношение на закони, уреждащи бюджета, би позволило на съдебната власт да се намесва в бюджетни въпроси, което не било от нейната компетентност. Поддържа се, че липсва възлагане от страна на държавата на дейност на народните представители, тъй като последните се избират пряко от народа, и не са обвързани с конкретни указания как да упражняват мандата си съгласно чл. 67 от Конституцията. Освен това се посочва, че Народното събрание било колективен орган и не можело да отговаря за действията на конкретните народни представители. Поддържа се, че по същата причина не се установява и вина на народните представители за приемане на определен закон. Твърди се, че не е налице и вреда за ищеца, както и причинна връзка между такава вреда и акта на Народното събрание. По третия евентуален иск за компенсиране на неоснователно обогатяване, се сочи, че имущественото разместване между ищеца и органите на държавата, ако е имало такова, е било въз основа на действащ закон (преди обявяването за противоконституционен), който представлява правно основание по смисъла на чл. 59, ал. 1 ЗЗД. Поддържа се освен това, че доколкото платените такси били публичноправно вземане, за тях не се прилагала посочената разпоредба, а връщането следвало да стане по реда на ДОПК за възстановяване на неправилно платени публични вземания. Твърди се, че не е доказано ищецът „Родес – 08“ ООД да е платил пари, които впоследствие да са били получени от държавата като ответник. Прави се възражение за изтекла погасителна давност, която се поддържа, че е 5-годишна по отношение на главното вземане. Иска се прекратяване на производството, евентуално – отхвърляне на иска. Претендират се разноски.

В съдебното заседание на 14.11.2019 г. (на лист 178 от делото) ищецът „Родес-08“ ООД е уточнил, че не се позовава в защитната си теза на разпоредбата на чл. 22 ЗКС и предмет на иска не е това дали Народното събрание е уредило последиците от обявяването на измененията на ЗЕВИ за противоконституционни, а само самото приемане на противоконституционния закон. В този смисъл съдът е изменил и доклада си по делото в съдебното заседание от 11.06.2020 г. (на лист 231 от делото).

Постъпила е писмена защита от евентуалния ответник от името на държавата – министъра на финансите, като в същата се поддържа, че искът е неподведомствен на гражданските съдилища, тъй като иск за вреди от законодателна дейност на Народното събрание бил недопустим, твърди се, че не може държавата да отговаря за избрани от народа народни представители, както и че ответник по иска следвало да е Народното събрание. Твърди



се, че липсват противоправни действия на народните представители, а по иска за неоснователно обогатяване се поддържа, че основание за събиране на такси за ищеца е съществувало до обявяването на противоконституционността на разпоредбите на чл. 35а и сл. ЗЕВИ.

Като разгледа доказателствата по делото с оглед твърденията и възраженията на страните, съдът намира за установена следната фактическа обстановка:

Съгласно представен на лист 20 от делото и неоспорен от страните Нотариален акт № – нотариус с район на действие РС –, с рег. № в регистъра на Нотариалната камара, ищецът „Родес – 08“ ООД е закупил два поземлени недвижими имота: дворно място с площ 950 кв.м., представляващо урегулиран поземлен имот (УПИ) в квартал 61 по плана на с., и дворно място с площ 1 015 кв.м., представляващо УПИ в квартал 61 по плана на с. Съгласно представена на лист 225 от делото и неоспорена от страните Заповед № 104/06.04.2009 г. на кмета на Община двата УПИ с №№ VIII-312 и IX-312 са слети в един общ УПИ с № XIV-449 в кв. 61 по плана на с., като новообразуваният УПИ е отреден за изграждане на фотоволтаична система.

Съгласно представено на лист 23 от делото и неоспорено от страните Разрешение за ползване № ДК 07-СЗ-126/22.11.2010 г. на началника на сектор „.....“ при Регионална дирекция „Национален строителен контрол – Югоизточен район“ е разрешено на ищеца „Родес – 08“ ООД ползването на строеж „Захранване на главно разпределително табло Т1-60kVA 0,4 kV с дължина 114 м и фотоволтаична система“, който се намира в УПИ № в кв. по плана на с. Съгласно представен на лист 24 – 29 от делото и неоспорен от страните Договор за присъединяване на фотоволтаична електрическа централа към електроразпределителната мрежа № 5638/112047489 от 12.08.2010 г. на посочената дата ищецът „Родес – 08“ ООД е свързал описаната по-горе фотоволтаична централа в село, с разпределителната мрежа на „ЕВН България електроразпределение“ АД, като са описани точката на присъединяване, инсталираната мощност – 65 kW (пик), и други параметри на свързването, като срокът за изпълнение е до 3 месеца след сключване на договора.

Съгласно представен на лист 30 – 34 от делото и неоспорен от страните Договор № 139/14.12.2010 г. за изкупуване на електрическа енергия от независим производител ищецът „Родес – 08“ ООД е продавал на „ЕВН България електроснабдяване“ АД произведената от фотоволтаичната централа в село, електрическа енергия на преференциални цени, определени от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (съгласно чл. 17 от договора). Съгласно чл. 3 срокът на договора се определя от законодателството, действащо за регулиране на енергията от възобновяеми източници, като започва да тече от датата на започване на производство на електрическа енергия. Съгласно чл. 31, ал. 2, т. 1 ЗЕВИ във връзка с ал. 3 от същата разпоредба срокът на действие на преференциалните цени за изкупуване на електрическа енергия от слънчеви централи е най-малко 20 години от датата на въвеждане в експлоатация.

Съгласно представено на лист 35 – 48 от делото и неоспорено от страните Решение № Ц-18/20.06.2011 г. на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране е определена



преференциална цена за изкупуване на електрическа енергия от фотоволтаични централи с мощност от 30 кВт до 200 кВт е 567, 41 лв/мВтч без ДДС.

Съгласно служебното задължение на съда да следи текущото законодателство се установява, че със Закона за държавния бюджет за 2014 г., обнародван в ДВ, бр. 109/20.12.2013 г., е допълнен Законът за енергията от възобновяеми източници, и в същия са създадени нови разпоредби на чл. 35а – 35в, с които се въвежда „такса“ за производство на енергия от фотоволтаични и вятърни електроцентрали, като таксата възлизала на 20 % от цената на изкупената от разпределителните предприятия електроенергия, произвеждана от фотоволтаични и вятърни електроцентрали, каквито била и тази на ищите. Таксата се събира на тримесечие от електроразпределителните дружества, към чиято мрежа са свързани съответните централи.

Съгласно представено на лист 79 – 82 от делото и неоспорено от страните извлечение от стенограма от шестдесет и седмото заседание на 42-то Народно събрание, проведено на 4. декември 2013 г., народният представител К. В. изрично посочва, че предвидените в измененията на ЗЕВИ такси се отнасят само до фотоволтаичните и вятърни електроцентрали, а не и до другите видове. Той е посочил, че такса от 20 % от преференциалната цена би убила отрасъла на малките централи за електроенергия от възобновяеми източници. В реплика народният представител от управляващата коалиция Н. А. е посочил, че целта е да се балансира производството от източници, които имат часови режим на работа, а също така и има препокриване на първоначалната инвестиция с преференциалните цени, въведени със ЗЕВИ. Народният представител Д. Й. е посочила, че въведеното като „такса“ вземане всъщност има характер на данък, тъй като срещу него не се получава пряко нищо. Тя е посочила, че е възможно законодателното решение да бъде оспорено от заинтересовани лица поради характера на данък.

Също така на съда е служебно известно, че разпоредбите на чл. 35а – 35в ЗЕВИ са обявени за противоконституционни с Решение № 13 от 31 юли 2014 г. по конст. дело № 1/2014 г. на Конституционния съд, обн. в ДВ, бр. 65/06.08.2014 г., влязло в сила на 10.08.2014 г. В мотивите на решението е прието, че законодателят е въвел „такса“, без да обоснове за какви цели ще се ползва същата, което е в нарушение на чл. 60, ал. 1 от Конституцията на Република България.

Съгласно представено на лист 164 – 175 от делото заключение на изслушаната в открито съдебно заседание на 14.11.2019 г. съдебно-счетоводна експертиза, която съдът кредитира изцяло като компетентна и съответстваща на писмените доказателства по делото, за периода от 01.01.2014 г. до 10.08.2014 г. фотоволтаичната централа на ищеца е доставила на „ЕВН България електроразпределение“ АД 62 418 кВтч енергия, за която е определена цена за плащане на ищеца в размер на 43 637 лева без ДДС. От тази сума са удържани такси в размер на 7 927, 66 лева (същата сума е отразена и в представена на лист 150 справка от счетоводството на „ЕВН България електроразпределение“ АД, изискана от съда по реда на чл. 192 ГПК), които са били преведени по бюджетни сметки съответно на 15.04.2014 г., 15.07.2014 г. и 15.10.2014 г. До 10.08.2014 г. са били удържани общо 7 599, 66 лева, като сумата от 328 лева е удържана на



31.08.2014 г. Съгласно заключението на вещото лице законната лихва върху удържаните вноски от датата на удържането им от ищеца до 27.12.2018 г. възлиза на общо 3 658, 35 лева. На въпрос, зададен в съдебното заседание на 14.11.2019 г. (на лист 179 от делото), вещото лице е отговорило, че размерът на законната лихва върху платените от ищеца вноски в размер на 7 927, 66 лева за периода от 29.12.2015 г. до 28.12.2018 г. възлиза на 2 413, 96 лева.

Въз основа на така установените факти съдът намира следното от правна страна:

От ищеца са предявени три субективно и обективно съединени в условията на евентуалност иска:

– главен иск срещу Народното събрание за вредите, произлезли от приемането на противоконституционните разпоредби на чл. 35а – 35в ЗЕВИ, поради противоречието на тази разпоредби с Конституцията и правото на Европейския съюз;

– евентуален иск срещу Република България (държавата) за вредите от приемането на посочените разпоредби от Народното събрание, и

– втори евентуално предявен иск срещу държавата за ликвидиране на последиците от неоснователно обогатяване, тъй като държавата се е обогатила с таксите, събрани въз основа на приетите неправомерно разпоредби.

Кумулативно с всеки един от трите предявени в условията на евентуалност искове е съединен и иск за лихва за забава за плащане на обезщетението, дължимо се по тях.

Настоящият съдебен състав намира, че първият предявен иск срещу Народното събрание е с правна квалификация чл. 49 ЗЗД във връзка с чл. 45, ал. 1 ЗЗД и се отнася до отговорността за приетите противоконституционно разпоредби, за които се твърди и че нарушават правото на Европейския съюз (по-нататък – Съюза, ЕС), като отговорността следва да се понесе от Народното събрание. Съдът следва да провери всички основания за противоправност на приемането на посочените разпоредби съобразно изложените в исковата молба факти, а да не се ограничава само до изтъкнатите в исковата молба твърдения за нарушение само на конкретни правила, тъй като е длъжен да прилага материалноправните норми служебно съгласно чл. 5 ГПК, независимо дали страните са се позовали на такива правила или не. В случая макар в исковата молба пряко да се твърди отговорност на Народното събрание само за нарушаване на правото на Европейския съюз, доколкото представителят на ищеца на два пъти в съдебно заседание е посочил, че търси отговорност за приемане на противоконституционни разпоредби, и съдът е дал възможност на ответниците да възразят срещу тези твърдения, като е изменил доклада по делото, то съдът следва да разгледа противоправността на приемането на закона и на двете основания.

По възражението на ищеца, че делото следвало да се разглежда по реда на ЗОДОВ като специален закон, настоящият съдебен състав намира, че то е неоснователно. В исковата си молба ищецът „Родес – 08“ ООД сочи, че съгласно принципът на процесуална автономия на държавите в рамките на Европейския съюз, установен за първи път с Решението на Съда на Европейските общности по дело 33/76 REWE-Zentral v Landwirtschaftskammer für das Saarland, държавите са свободни да определят правилата за разглеждане на съдебни производства, в които се гарантира приложението на правото на Съюза чрез защита на субективните права,



които то поражда за частноправните лица, стига да осигурят еквивалентна защита на правата, които произтичат от правото на Съюза, спрямо тези, които произтичат от вътрешното право, и да осигурят ефективност на защитата на тези права. В случая липсва еквивалентен вътрешноправен ред за атакуване на законодателни актове, като твърденият от ищеца – този по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ), е приложим само по отношение на органите на законодателната и изпълнителната власт и въвежда изключение от общите правила за реализиране на имуществена отговорност (в този смисъл са указанията по т. 1 от Тълкувателно решение № 3/22.04.2005 г. по тълк. дело № 3/2004 г. на ОСГК на ВКС), а за други вреди от дейността на държавни органи (напр. по повод участието им в частноправни отношения) отговорността се реализира по общия ред. Този общ ред е чрез предявяването на иск за обезщетение на вреди от непозволено увреждане, като за такива икове на общо основание производството е по реда на ГПК. При това положение не съществуват съображения за нееквивалентност на исковите производства за вреди от противоконституционно или от противоречащо на правото на Европейския съюз законодателство.

По отношение на второто изискване – за това, че защитата трябва да е ефективна, ищецът се позовава на решението на Съда на ЕС по дело C-571/16 Кантарев, според което държавна такса в размер на 4 % от цената на иска би могла да представлява пречка за реализиране на права по съдебен ред, ако няма възможност за освобождаване. В настоящото производство обаче абсолютният размер на държавната такса е 413, 56 лева – сума, равняваща се на около 70 % от минималната работна заплата към датата на предявяване на иска, поради което ищецът няма основание да твърди, че такса в такъв малък абсолютен размер представлява за него пречка да води настоящото дело. Съгласно цитираното по-горе решение на СЕС такава пречка би се появила при прекомерно висок размер на исковите, а настоящото дело не представлява такава хипотеза.

По възражението на ответниците, че гражданските съдилища не следвало да изследват отговорността на Народното събрание за приемане на противоконституционни актове, настоящият съдебен състав намира, че такова ограничение не следва от Конституцията, която в чл. 7 предвижда отговорност на всички държавни органи за противоправни действия на техните служители или членове. Законодателят не е изключен от такъв контрол, но противоправността на неговите актове може да се установи в две хипотези – при обявяване на закон за противоконституционен по съответния ред или за нарушаване на правото на ЕС. Цитираните от ответниците съдебни актове изхождат от концепция за имунитета на законодателния орган, която е преодоляна в правната теория и институционалната структура на държавата чрез въвеждането на института на контрола за конституционност на законите, който се осъществява основно от Конституционния съд. Съгласно практиката на последния (вж. по-долу) в случай на обявяване на закон за противоконституционен не съществува забрана за ангажиране на отговорността на държавните органи чрез имуществено обезщетяване на вредите при определени предпоставки, като отговорността се осъществява по предвидения в законите ред.

Предявеният главен иск срещу Народното събрание следователно е за извъндоговорна отговорност, като същият следва да се уважи, ако се установи, че народните представители са



извършили противоправно действие с приемането на разпоредбите на чл. 35а – 35в ЗЕВИ (отменени), като в причинна връзка с това противоправно действие за ищеца са настъпили вреди. Допълнително, ако се твърди противоправност поради нарушение на правото на Европейския съюз от страна на държавен орган следва да е налице и още една предпоставка, установена в практиката на Съда на ЕС – нарушението на правото на Съюза да е достатъчно съществено, т.е. да е възможно органите на държавата да предвидят, че техните действия засягат задълженията им според правото на ЕС. Еквивалентно на това изискване в националното право е изискването противоправното действие да е извършено виновно – т.е. да не е положена дължимата се грижа да се установи, че не се извършва нещо противоправно. Непологането на такава грижа от страна на физическите лица, извършили деянието обаче се предполага съгласно чл. 45, ал. 2 ЗЗД.

По отношение на първата предпоставка – противоправно поведение, ищецът излага твърдения, че приетите от Народното събрание разпоредби на чл. 35а – 35в ЗЕВИ (отменени) нарушават няколко норми от правото на Европейския съюз, а също излага и фактически твърдения за отмяна на същите разпоредби като противоконституционни. Последните следва да бъдат разгледани според изложеното по-горе, че съдът преценява правното значение на всички изложени от страните факти по всеки предявен иск, а не може да игнорира правното значение на установен по делото факт само според избора на една от страните дали да се ползва от същия за защитата си само по една или по повече претенции.

С Решение № 3/28.04.2020 г. по конст. дело № 5/2019 г. Конституционният съд прие (в мотивите към т. 2 от решението), че приемането на противоконституционен закон води до отговорност на държавните органи, и в частност – на Народното събрание, да уредят последиците от прилагането на този закон до момента на влизане в сила на решението на Конституционния съд за обявяването му за противоконституционен. Аргументът следва от това, че съгласно чл. 151, ал. 2, изр. трето от Конституцията решенията на Конституционния съд са задължителни за всички държавни органи и оставянето в действие на противоконституционния закон, без да се компенсират неблагоприятните последици за гражданите, означава незачитане на авторитета и задължителната сила на актовете на Конституционния съд.

Следователно въпреки че съгласно чл. 151, ал. 2, изр. трето от Конституцията решенията за обявяване на противоконституционност на закон действат занапред, това задължение има различно значение за частноправните субекти и за държавните органи. За частноправните субекти до обявяването на противоконституционност на закона последният е действащ нормативен акт и те са длъжни да съобразяват поведението си с него от момента на влизането му в сила до влизане в сила на решението за обявяване на закона за противоконституционен. Висшите държавни органи (и в частност – Народното събрание) обаче са длъжни да зачетат последиците от обявяване на закона за противоконституционен и да възстановят последиците от прилагането на този несъобразен с изискванията на правната система нормативен акт, като преуредят последиците от това, че частноправните субекти са го прилагали в нарушение на Конституцията – напр. като възстановят платени от един частен субект на друг суми въз основа



на такъв закон или уредят парична компенсация за засегнатите. При това подобни действия не могат – освен в изключителни случаи и когато това не засяга основни права с обратен ефект (срв. т. 1 от мотивите на Решение № 12/11.11.2010 г. по конст. дело № 15/2010 г. на Конституционния съд) – да засегнат частноправните субекти, които добросъвестно са изпълнявали закона. Ако не уредят последиците, държавните органи, задължени за това, носят отговорност съгласно чл. 7 от Конституцията. Този принцип не е чужд и на текущото право – в много случаи определени субекти са длъжни да извършат определени действия, напр. по силата на обвързаността си от решения на определени органи на юридически лица или на работодател, като от изпълнението на тези решения следват вреди за трети лица. В тези случаи отговорни за вредите ще бъдат именно възложителите на вредоносните действия, дори възлагането да е било правомерно (сравни чл. 49 ЗЗД). Такива хипотези са изрично уредени и в ЗОДОВ – съдът носи отговорност за забавено правосъдие (чл. 2б ЗОДОВ), но тази имуществена отговорност не се носи от съдиите поради техния имунитет (чл. 132, ал. 1 от Конституцията).

Следователно приемането на противоконституционен закон само по себе си представлява противоправно действие. Неоснователни са възраженията на ответника по главния иск, че отговорността на държавните органи съгласно чл. 7 от Конституцията е само за „незаконни“ действия, поради което законодателният орган бил изключен от подобна отговорност. Изказът на чл. 7 следва да се тълкува с правилото на чл. 5, ал. 1 от Конституцията, според което последната е именно закон, и то върховен, и другите закони не могат да ѝ противоречат. Следователно отговорността на държавните органи по чл. 7 от Конституцията не е само за противозаконни в тесния смисъл действия на длъжностни лица (т.е. нарушаващи само закона като вид нормативен акт), а съгласно принципа на правова държава следва да се разбира като отговорност за нарушаване на всяка задължителна правна норма, независимо от нейния ранг. Да се приеме противното би означавало да се лишат частноправните субекти от основно средство за защита срещу нарушения на правото, което противоречи на принципа на правова държава.

Що се отнася до твърдяното нарушение на правото на Европейския съюз, в съответствие с произнесеното по искане на настоящия съд по преюдициално запитване от 03.12.2019 г. Определение на Съда на Европейския съюз от 30.04.2020 г. по съединени дела C-818/19 и C-878/19 Марвик-Пъстрогор Директива 2009/28/ЕО допуска държавите в рамките на ЕС да въвеждат такси за производство на енергия от определени видове възобновяеми източници. Съдът на ЕС вече се е произнесъл и в решението си по съединени дела C-215/16, C-216/16, C-220/16 и C-221/16 *Elecdedy Carcelen* и др., че държавите имат право да въвеждат непреки данъци и такси върху производството на енергия от възобновяеми източници, ако преследват други цели извън поставената с чл. 3, параграф 1 от Директива 2009/28/ЕО – за достигане на определен процент на енергия от възобновяеми източници в електрическата мрежа. В случая от дебатите в Народното събрание при приемането на обявените за противоконституционни текстове на чл. 35а и сл. ЗЕВИ е обсъдена именно такава цел – балансиране на производството на енергия в електроенергийната мрежа с цел избягване на цикли на свръхпроизводство и недостиг в определени часове на деня, както и балансиране на цените за крайните потребители.



В съответствие с цитираното решение на Съда на ЕС по делата *Elecdey Carcelen* и др. е възможно за целта да се предвиди и известно дискриминационно третиране на някои видове източници на възобновяема енергия спрямо други.

Не се установяват и твърдяното от ищеца засягане на сигурността на инвестициите. На първо място, нито правото на Европейския съюз, нито националното право въвеждат изискване регулаторната рамка на енергийния отрасъл да е такава, че да гарантира при всички положения печалба на въведения в експлоатация една енергийна централа, дори при гарантирана субсидирана цена, определена за над 20 години. Не съществува акт на законодателя (национален или европейски), който да предвижда определено данъчно третиране за запазване на печалбата на инвеститора в централата, нито пък задължение същият да не бъде натоварван с разходи за определени действия във връзка с електроцентралата. Производството на енергия, включително от възобновяеми източници, е вид стопанска дейност, която по природа е спекулативна, доколкото се продава конкретна вещ – електрическа енергия, която може да има различна себестойност при производство и при предлагане на пазара. Следователно не се установява и засягане на легитимни правни очаквания на ищеца, тъй като извън абстрактно позоваване на принципа за правни сигурност същият не се позовава на конкретна правна норма или декларация на орган на власт, която да гарантира на него и други производители на енергия от соларни панели определена възвръщаемост на инвестицията или печалбата.

По отношение на твърденията за умишлено въвеждане на такса върху енергията от определени източници, по делото няма доказателства законодателят да е въвел таксата върху соларна и вятърна енергия в чл. 35а и сл. ЗЕВИ с желание да предпочете интереса на едни или други групи лица. Такива обвинения са били разменени между политическите противници в пленарната зала при дебата в Народното събрание на 04.12.2013 г., но същевременно са изразени и ясни аргументи, че основното производство на енергия от възобновяеми източници е именно от слънчеви и вятърни централи и балансирането на пазара на електроенергия би се постигнало най-добре именно при мерки относно тези видове централи. Поради това не се доказва умишлено да е предпочетен определен частен интерес извън обичайните предели на преценка на Народното събрание.

При това положение не се установява с приемането на разпоредбите на чл. 35а – 35в ЗЕВИ Народното събрание да е нарушило правото на ЕС по начин, който да доведе до отговорност на българската държава или нейните органи. Установява се единствено противоправно действие, следващо от приемането на противоконституционен законодателен акт.

По отношение на втората предпоставка на иска за отговорност на юридическо лице – вредите, причини на ищеца от противоправно поведение на длъжностни лица, между страните не е спорно, че такива вреди в смисъл на намаляване на имуществото на ищеца са настъпили – той е платил такси съгласно чл. 35а – 35в ЗЕВИ.

Спорно е дали това плащане може да се квалифицира като „вреди“. Следва да се има предвид, че в гражданското право понятието „вреди“ е широко формулирано – това е всяка неприятна последица за този, който твърди, че е увреден. В този смисъл заплащането на



парична сума дори при наличието на формално основание за това (в смисъл на титул за задължение, какъвто е и правната норма, уреждаща право държавата да събира данъци и такси) представлява вреда за плащания – той се лишава от една своя парична сума в полза на друго лице.

От приетата по делото експертиза е установено, че ищецът е заплатил сумата от 7 599, 66 лева като такси по чл. 35а и сл. ЗЕВИ за периода от 31.01.2014 г. до 10.08.2014 г., на каквато стойност възлизат неговите вреди за посочения в исковата молба период, а сумата от 328 лева е внесена като такса след исковия период – на 31.08.2014 г.

Между страните няма спор и че е налице следващата предпоставка за уважаване на иска за вреди от непозволено увреждане – причинна връзка между противоправно поведение и вреди. Не се спори, че заплащането на таксата от ищеца „Родес – 08“ ООД е въз основа на приетите от Народното събрание разпоредби на чл. 35а – 35в ЗЕВИ, а от изслушаната по делото съдебно-счетоводна експертиза се установява, че сумата от 7 927, 66 лева е внесена именно като такса в държавния бюджет въз основа на посочените разпоредби.

Ответниците оспорват и вината на народните представители за приемане на противоконституционен закон, като посочват, че вината е вътрешно отношение на дееца към поведението му, а решението на Народното събрание се взема колективно и няма как всеки един от народните представители да отговаря за него.

Този аргумент е неприложим при реализиране на деликтна отговорност за възложена работа по реда на чл. 49 ЗЗД, тъй като отговорността за чужди действия в гражданското право може да се реализира като функция от поведението на много различни лица, на които е възложена определена работа, чиито общи „усилия“ да доведат до един вредоносен резултат. Поради това още в т. 8 на Постановление на пленума на Върховния съд (ППВС) № 7/1959 г. е посочено, че юридическите лица отговарят за вреди, причинени от лица, на които са възложили работа и тогава, когато не е установено кой е конкретният причинител на вредата. В този смисъл, доколкото е възможна и отговорност за действия на няколко лица или на неизвестни лица, когато се търси вина за увреждане, причинено от неколцина физически лица, на които е възложена работа, критерият за вина е да се установи дали конкретните лица, предприели вредоносните действия са положили или не изискуемата се от тях грижа като обективен стандарт за преценка на поведението в гражданското право.

За последното е характерно, че за ангажиране на отговорността на което и да е лице не се изисква установяване на конкретна форма на вина, разбирана като единство от интелектуално осъзнаване на свойството и значението на постъпките и волеви контрол на тях с определен интензитет (както изисква наказателното право в чл. 11 НК), а съобразяване с нормативните и опитно установени стандарти за предпазливост и вземане на защитни мерки (грижа) при извършване на определена дейност. В законодателството този стандарт е нормативно установен и в текста на клетвата на народните представители, даден в чл. 76, ал. 2 от Конституцията – спазване на последната като основен закон (спазването на текущите закони очевидно не може да се отнесе към процеса по създаването и приемане на нови такива, тъй като би изключило възможността за каквото и да е изменение на законодателството).



В случая следва да се установи дали за народните представители е било възможно да преценят при приемане на разпоредбите на чл. 35а – 35в ЗЕВИ дали същите не нарушават конституционен принцип. Установено е от представената стенограма от парламентарното заседание на 4. декември 2013 г., че изрично един от изказващите се е посочил, че се допуска при приемане на тези разпоредби смесение между понятието „данък“ и „такса“, но въпреки това предложеният текст, който по-късно е станал текст на разпоредбите на чл. 35а – 35в ЗЕВИ е приет без отчитане на тази забележка. В последствие от мотивите на решението на Конституционния съд се установява, че е установено противоречие именно с изискването на Конституцията за разграничаване на посочените два вида държавни вземания.

Следователно народните представители са могли да съобразят гласуването си с изрично посочения им от трибуната на Народното събрание конституционен стандарт, но не са го направили, с което се установява, че не са положили дължимата грижа да съобразят гласуването разпоредби с установено изискване на Конституцията. Следователно за народните представители е налице и вината като елемент от фактическия състав, който поражда отговорност за непозволено увреждане.

За да се ангажира отговорността на Народното събрание в дадения случай остава да бъде установен и един последен елемент на фактическия състав на отговорността, който чл. 49 ЗЗД изисква за понасяне на отговорност от юридически лица – възлагането на работа.

В случая ответникът по главния предявен иск – Народното събрание, възразява, че не възлага работа на народните представители, които са пряко избрани от народа и не са по никакъв начин обвързани с институцията на парламента като възложител на работа. Формално това е така, тъй като народните представители не могат да приемат указания от никого по отношение на гласуванията си – чл. 67 от Конституцията (т.нар. принцип на свободния мандат). Същевременно обаче народните представители съставляват Народното събрание, което само организира работата си (чл. 73 от Конституцията), но и се подчиняват до известна степен на определените от него правила (напр. по отношение на дисциплинарната отговорност, задължението да присъстват на заседания и т.н.). Следва да се има предвид, че свободата на народните представители да гласуват по определен начин, т.е. невъзможността да им бъдат давани инструкции при гласуванията, не изключва качеството на Народното събрание на „възложител“ на задачи съгласно разпоредбата на чл. 49 ЗЗД. Това е така, доколкото отговорността на юридическите лица за вреди, извършени от работници, служители и техни членове, не е ограничена само до пряко възложената им работа, а и до всички действия, извършени по повод на възложените задачи (вж. т. 1, б. „б“ от ППВС № 9/1996 г.), т.е. пряко свързани с основната дейност на членовете на съответното юридическо лице. Така, доколкото цялото Народно събрание само определя реда на заседанията си и приеманите проектозакони чрез своите органи (председател, председателски съвет, парламентарни групи и т.н.), то възлага определени задачи на народните представители – да участват при обсъждането и гласуването на проектозаконите, определени по правилата за вземане на решения за дневния ред на заседанията на Народното събрание. Следва да се приеме, че ситуацията е напълно идентична като тази, при която чрез решенията си ръководните или представителните органи на



юридическите лица на частното право (сдружения, търговски дружества, фондации и т.н.) причиняват вреди другиму – макар и управляващите юридическите лица да не са ограничени в своите решения от нищо друго, освен от повелята на императивните правни норми и интереса на юридическото лице като цяло, ако при свои действия във връзка с дейността на юридическото лице, независимо че не са им изрично възложени (а и това няма как да стане, доколкото самият управителен орган взема решения как да действа от името на юридическото лице), причинят вреди, ангажират отговорността на управляваното от тях юридическо лице. По същия начин и народните представители, абстрактно ангажирани със законодателна дейност, макар и при свободен мандат, но ограничен от изискванията на клетвата по чл. 76, ал. 2 от Конституцията – за спазване на предписанията на Конституцията и за действие в интерес на народа, са поставени в същото положение по отношение на задълженията си при упражняване на управленски (законодателни) функции, в което се намира например и един управител на ООД (който сам определя как да осъществява дейността на дружеството, но трябва да действа в рамките на закона и в интерес на съдружниците и дружеството). Поради това няма основание да се приеме, че само обстоятелството, че народните представители не са обвързани със задължителни указания как да гласуват законите, и не се определят от ръководството на Народното събрание, а се избират пряко от народа, би освободило Народното събрание от отговорност за непозволено увреждане, произтекло от действията на тези народни представители. Това е така, доколкото по българската Конституция и свободният мандат на народен представител е обвързан с действия в определени граници, установени в чл. 76, ал. 2 от Конституцията.

С други думи, отговорността на юридическите лица за непозволено увреждане на техни членове, служители или работници по чл. 49 ЗЗД възниква не само при пряко възлагане от органите на юридическото лице на непозволени действия, но и при възлагане на правомерни такива, когато фактическият изпълнител се отклони от правомерния начин за извършване на възложената му дейност. Обхватът на позволена свободна преценка на този фактически изпълнител, комуто е възложена част от дейността на юридическото лице, по принцип няма значение за ангажиране на отговорността на последното, доколкото при всяка правнозначима дейност (вкл. законодателната, подчинена на конституционните изисквания) съществуват правни ограничения за извършването ѝ.

Следва да бъде обсъдено и възражението на ответника – Народното събрание, за наличието на имунитет (по-скоро правилният от конституционноправна гледна точка термин е „индемнитет“ – неотговорност за определени действия) на народните представители за отговорност относно техните гласувания и изказвания. Това възражение е неоснователно по две съображения – поради ограничения обхват на имунитета по отношение само на наказателната отговорност и поради персоналния обхват на имунитета, който следва от неговата функция, и се извлича чрез тълкуване от разпоредбите на чл. 69 и чл. 7 от Конституцията.

На първо място съгласно чл. 69 от Конституцията народните представители не носят само наказателна отговорност за изказванията и гласуванията си в Народното събрание. В случая се търси ангажиране на гражданска отговорност. И доколкото имунитетът като



ограничение на правораздавателната власт на държавата представлява изключение от общите принципи за установяване на отговорност, то неговият обхват следва да се тълкува стриктно и да не се разширява отвъд пределите на конституционния текст. Изричното посочване, че не се носи само един вид отговорност ясно изразява волята на конституционния законодател народните представители да могат да понесат гражданска отговорност за гласуванията си.

На второ място, съгласно цитирания по-горе принцип за стриктно тълкуване на имунитета като изключение от общ правен принцип, следва да се посочи, че с имунитет се ползват само народните представители, а не Народното събрание като орган на държавна власт. Изключването на отговорността на държавните органи изрично е забранено от текста на чл. 7 от Конституцията, които има за цел именно да отрече старата концепция (възникнала още в римското право) за неотговорност на публичната власт. Именно и затова имунитетът на народния представител, който има определена функция – да гарантира свободата на личността на народния представител като изразител на волята на народа въпреки мнението на изпълнителната власт или политическото мнозинство, не се разпростира към други лица извън физическата личност на всеки народен представител. Народното събрание като юридическо лице няма нужда от осигуряване на имунитет, тъй като няма психика, над която заплахата от осъществяване на юридическа отговорност би могла да повлияе. Поради това и в съответствие с принципа на пълна отговорност на държавните органи, установен в чл. 7 от Конституцията, Народното събрание не се ползва с имунитет дори и за действия, за които отделните народни представители биха имали такъв.

Следователно Народното събрание може да се приеме за „възложител“ на работа на народните представители по смисъла на чл. 49 ЗЗД и не съществуват особени правила, които да променят правното му положение в тази насока.

Неоснователно е и възражението на ответника по главния иск, че Народното събрание е мандатен орган и при последващи мандати на същия не може институцията да носи отговорност за вреди от действия, извършени при предишни мандати. Конституцията не определя „мандат“ в смисъл на продължителност на упражняване на възложените държавнически правомощия на Народното събрание, а само на отделния народен представител (така чл. 72 от Конституцията). Все пак Народното събрание се избира за срок от четири години съгласно чл. 64, ал. 1 от Конституцията, като този период в конституционноправна доктрина се обозначава като „легислатура“. След изтичане на легислатурата от гледна точка на публичното право възниква нов държавен орган – последващо Народно събрание, което е прието да се обозначава и с редно числително. Така оспорените разпоредби на чл. 35а – 35в ЗЕВИ са приети от 42-тото Народно събрание, а сега действа 44-тото Народно събрание.

Този принцип за „преучредяване“ на Народното събрание обаче няма значение за частното право. В частното право юридическите лица съществуват, за да участват в имуществени отношения с други правни субекти. Народното събрание има своя администрация и технически служители, които не прекратяват правоотношенията си в периода между легислатурите на Народното събрание – техните правоотношения продължават да съществуват постоянно, както и постоянно се определя бюджет на Народното събрание съгласно чл. 62, ал. 2



от Конституцията. Този бюджет представлява израз на имуществото на Народното събрание, което не се „загубва“ в периода между легислатурите. С оглед на изложеното Народното събрание е юридическо лице с постоянно съществуваща юридическа личност, която не се влияе от избирането и разпускането на отделните легислатури. И доколкото това е така тази юридическа личност продължава постоянно да отговаря по всички сключени от Народното събрание сделки и за всички действия, за които събранието понася юридическа отговорност постоянно във времето, до прекратяване на правоотношението или конституционно изменение, което би преуредило статуса на Народното събрание и в частноправен аспект (напр. като премахне възможността му да е титуляр на имущество).

Последният въпрос, който определя дали предявеният по делото главен иск следва да се уважи, е дали Народното събрание следва да носи отговорност съгласно чл. 49 ЗЗД за непозволените действия на народното представителство, или тази отговорност съгласно чл. 7 от Конституцията тежи само върху държавата.

В доктрината и съдебната практика този въпрос е спорен още от първите десетилетия след приемането на актуалната уредба на непозволеното увреждане в ЗЗД, в сила от 1950 г. На практика тезите се свеждат до две:

На първо място може да се приеме, че съгласно разрешението, дадено в чл. 7 от Конституцията (и предходни конституционни разпоредби в същия смисъл) отговорността за всички неправомерни действия на длъжностни лица от публичната власт се носи от държавата, като само по изключение чрез изрични норми на текущото законодателство (като напр. чл. 7, ал. 1 ЗОДОВ и чл. 205 АПК) може да се определи конкретен държавен орган като процесуален субституент на държавата, чрез който следва да се осъществи отговорността.

В този смисъл са постановени Решение № 484/8.03.1956 г. по гр. д. № 1336/56 г., IV ГО на ВС (цит. по Съдебна практика на ВС на НРБ – граждански отделения, 1956 г. С., Наука и изкуство, 1957), което предвижда възможност при участвали длъжностни лица от няколко учреждения при причиняване на вредата, тя да се понесе от държавата, както и Решение № 936/1967 г., I ГО на Върховния съд (цит. по Йосифов, Боян. Балабанов, Борис. Непозволено увреждане. Текст с коментар и синтез на съдебната практика. С., УИ „Климент Охридски“, 1989, с. 40), в което се посочва, макар и не в обуславящите решението мотиви, че именно държавата, а не някой нейн конкретен орган, отговаря при предвидените в закона предпоставки за неправомерни действия или бездействия, за които отговорност носят съответните длъжностни лица. Тезата, че само държавата, а не нейните органи отговарят за увреждания, причинени неправомерно на граждани, е застъпвана преди приемането на сега действащия ЗОДОВ (ДВ, бр. 60/05.08.1988 г., тогава със заглавие „Закон за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани“) и в статията на Бояджиев, Петко. Имущественоправни последици от изпълнение на неоснователно наложено наказание, „Правна мисъл“, бр. 3/1967 г., с. 66 – 67, където се приема, че независимо, че съдилищата представляват отделни органи на държавата, отговорността за евентуални вреди от необосновано обвинение (в допустимите от закона предели към онзи момент) се реализира именно спрямо държавата, а не спрямо някой от органите на наказателно преследване – съд, прокуратура или следствие.



Същата теза може да се приеме, че косвено е застъпена в Решение

№ 9241/12.07.2017 г. по адм. д. № 2863/2017 г., III отд. на ВАС, където се посочва, че отговорността е на държавата, а специалният закон – чл. 7, ал. 1 ЗОДОВ определя тя да се реализира чрез конкретни органи, които обаче не са страна по материалното правоотношение, а само процесуални субституенти на държавата. В този смисъл са и произнасянията по идентични на настоящия казус случаи на Върховния касационен съд (ВКС) с Решение № 71/6.04.2020 г. по гр. д. № 3804/2019 г., IV ГО, и Решение № 72/21.04.2020 г. по гр. д. № 2377/2019 г., IV ГО, по който също се приема, че текстът на чл. 7 от Конституцията определя като пасивен субект на отговорност държавата, а не нейните органи, които биха могли да бъдат процесуални субституенти само по изрична разпоредба на закона.

Съгласно второто становище, положението на държавата и нейните органи при причиняване на непозволено увреждане от служители на последните е като това на две юридически лица, които взаимно си възлагат работа, на което е посветено тълкуването по т. 3 от ППВС № 17/1963 г. – ако дейността е под непосредствения контрол на юридическото лице, пряко възлагащо работа на физически лица (в случая – конкретния държавен орган, т.е. Народното събрание), то отговорността се носи от този пряк възложител, а по-„горепоставеното“ юридическо лице (в случая – държавата като особен вид лице, състоящо се от множество органи) би отговаряло единствено ако упражнява пряк контрол върху възложените задачи. И доколкото държавата като абстрактен субект, упражняващ различни функции, не управлява единно поведението на органите от трите власти, то в случая отговорността следва да се понесе от Народното събрание.

В този смисъл е постановено и Решение № 427/1977 г. на I ГО на Върховния съд (цит. по Йосифов, Боян. Балабанов, Борис. Непозволено увреждане. Текст с коментар и синтез на съдебната практика. С., УИ „Климент Охридски“, 1989, с. 43).

Според настоящия съдебен състав правилното разрешение на въпроса за субекта на отговорност за непозволено увреждане от дейността на законодателния орган следва да се изведе съобразно функцията, която има текстът на чл. 7 от Конституцията, който урежда отговорността на държавата. Ако се приеме, че посочената разпоредба въвежда норма, която пряко урежда гражданската отговорност на държавата чрез описание на нейния субект, правопораждащи факти и граници, то тогава следва да се приеме, че посоченото в тази разпоредба лице – държавата, носи отговорност. Ако се приеме, че разпоредбата има принципен характер и посочва, че държавата не може да бъде освободена от отговорност или поставена в особен режим по отношение на отговорността си, то тогава относно субекта, основанието и обхвата на отговорността релевантни ще са разпоредбите на текущото законодателство, които уреждат съответния вид отговорност, в случая гражданската.

Настоящият съдебен състав намира, че следва да се приеме, че разпоредбата на чл. 7 от Конституцията не урежда основание за търсене на гражданска отговорност на държавата или специфичен ред за реализиране на тази отговорност. Тя има по-скоро принципен характер и посочва, че държавата не може да бъде освободена от гражданска отговорност за действия или бездействия на длъжностните си лица, и тя ще отговаря за такива по същия начин, по който



отговарят и останалите правни субекти. При това положение към държавата се прилага общата правна рамка, която урежда гражданската отговорност, освен ако законодателят не е предвидил по-облекчен ред за търсене на такава отговорност от частноправните субекти. В същия смисъл се е произнесъл и ВКС в мотивите към т. 1 от Тълкувателно решение № 3/22.04.2005 г. по тълк. дело № 3/2004 г. на ОСГК на ВКС. Такъв кръг от субекти на отговорност и нейните предпоставки е въведен в специалния ЗОДОВ, но само за вреди от действия, посочени изрично в неговите разпоредби, сред които не попада приемането на противоконституционен закон.

Следователно субектът на отговорността при предявен иск за вреди от законодателна дейност ще се определи съобразно общите правила, предвидени съобразно чл. 49 ЗЗД, включително и съобразно задължителните тълкувания на тази разпоредба, дадени от върховните съдилища. Гражданският съд би могъл да се отклони от този принцип единствено ако тази практика или законодателна уредба влизат в противоречие с правилото на чл. 7 от Конституцията и не предоставят път за ефективна защита. В случая обаче такъв ред съществува, съдът е намерил, че всички останали предпоставки на отговорността за неправомерно увреждане поради чужди виновни действия по чл. 49 ЗЗД са налице, и следователно отговорността следва да се понесе от прекия възложител на работата съгласно указанията на т. 3 от ППВС № 17/1963 г., или от Народното събрание.

Следва да се посочи за яснота отново, че този иск е основателен само по отношение на отговорността за приемане на противоконституционен закон, а не за нарушаване на правото на Европейския съюз, каквото не се установява. Дори и да се приеме, че субектът на отговорност за приемане на противоконституционен закон е друг, то всяка следваща съдебна инстанция следва да извърши и преценка дали не е нарушено и правото на Европейския съюз и тогава да прецени основателен ли е предявеният иск по същество.

По възражението на ответника по главния иск – Народното събрание, за изтекла давност, настоящият съдебен състав намира, че давността за присъденото обезщетение за вреди от неправомерно увреждане е 5-годишна съгласно чл. 110 ЗЗД. Обстоятелството, че вредите са били претърпени периодично и във връзка с няколко вноски за въведената противоконституционно такса не правят вземането за възстановяване на тези вреди периодично – напротив, то се дължи наведнъж, и няма договорен, а деликтен характер. Поради това се прилага общият давностен срок и той е започнал да тече от деня, в който ищецът е можел да се позове на противоконституционността на чл. 35а – 35в ЗЕВИ, т.е. от обнародване на решението на Конституционния съд за обявяване на противоконституционност на тези разпоредби, или от 06.08.2014 г. Исковата молба е подадена на 28.12.2018 г. – преди изтичане на 5 години от обнародването на решението на Конституционния съд (срокът изтича на 06.08.2019 г.), поради което давностният срок по иска за обезщетение не е изтекъл.

Следователно предявеният от „Родес – 08“ ООД главен иск срещу Народното събрание за обезщетяване на имуществени вреди от приемане на противоконституционен закон – загуби в размер на 7 599, 66 лева за периода до 10.08.2014 г., следва да се уважи за посочената сума, като се отхвърли за разликата над нея до пълния предявен размер от 7 927, 65 лева, доколкото тази разлика е платена извън исковия период и не представлява част от заявената искова



претенция. По предявения кумулативно с главния иск за законна лихва за забава за периода от 01.01.2014 г. до 27.12.2018 г. в размер на 2 413, 96 лева, настоящият съдебен състав намира, че искът се уважава, ако бъде уважен главният иск и се установи, че ответникът – Народното събрание, е изпаднал в забава.

В случая главният иск е частично уважен, а съгласно чл. 84, ал. 3 ЗЗД длъжникът по задължение за обезщетяване на непозволено увреждане изпада в забава от датата на настъпване на вредите. С оглед на изложеното искът е частично основателен, доколкото е установено, че ищцовото дружество е претърпяло вреди със заплащане на такси още през 2014 г.

Направено е обаче възражение за изтекла погасителна давност, което е основателно, тъй като съгласно чл. 111, б. „б“ ЗЗД вземанията за лихви се погасяват с 3-годишна давност. Т.е. лихвата за периода преди 3 години преди датата на подаване на исковата молба – преди 28.12.2015 г., са погасени по давност. Върху сумата от 7 927, 65 лева за периода от 28.12.2015 г. до 27.12.2018 г. според заключението на изслушаната счетоводна експертиза са натрупани лихви за забава на 2 413, 96 лева (съгласно отговор на вещото лице от съдебното заседание от 14.11.2019 г. – на лист 179 от делото), от които съдът следва да присъди размер на лихвата, определен по реда на чл. 162 ГПК пропорционално на уважената част от главния иск (95, 86 %), или 2 314, 02 лева.

Следователно предявеният кумулативно иск за лихва следва да се уважи за периода от 28.12.2015 г. до 27.12.2018 г. и за сумата от 2 314, 02 лева, като се отхвърли за сумата в размер на разликата над уважения размер до 2 413, 96 лева и за периода от януари 2014 г. до 27.12.2015 г.

С оглед уважаването на предявените главни иски, съдът не следва да разгледа предявените евентуални такива срещу държавата и не дължи постановяване на диспозитив по тях.

Относно разноските:

При този изход на спора по главния иск право на разноски по същия има ищецът „Родес – 08“ ООД пропорционално на уважената част от исковите (95, 86 %), и ответникът – Народното събрание – пропорционално на отхвърлената част (4, 14 %), съгласно чл. 78, ал. 1 и 3 ГПК.

Ищецът е доказал разноски по този иск в размер на 413, 56 лева – държавна такса; 10 лева – такси за съдебни удостоверения; 300 лева – депозит за счетоводна експертиза, и 900 лева – адвокатско възнаграждение (половината от общия размер по фактура за правна помощ от 13.12.2018 г. и платежен документ – на лист 227 и 228 от делото, тъй като не е определено отделно възнаграждение по всеки иск). Разноските по отношение на експертизата и съдебните удостоверения са за доказване на всеки от предявените иски, поради което не следва да се присъдят частично, а изцяло да се поемат от ответника по уважения иск. Така общият размер на разноските на ищеца възлиза на 1 623, 56 лева, от които следва да му се присъдят 95, 86 %, или 1 556, 34 лева.

Народното събрание претендира разноски за юрисконсултско възнаграждение, чийто размер се определя от съда по реда на чл. 78, ал. 8 ГПК и с оглед сложността на делото, но и



относително неголямата цена на предявените искове, следва да се определи на 250 лева. От тази сума следва да се присъдят 4, 14 %, или 10, 35 лева.

Тъй като съдът не е разгледал предявения евентуален иск срещу държавата, представлявана от министъра на финансите, по аналогия от чл. 78, ал. 4 ГПК на последния следва да се присъдят разноски по този иск. Същите възлизат на юрисконсултско възнаграждение, чийто размер се определя от съда по реда на

чл. 78, ал. 8 ГПК и с оглед сложността на делото, но и относително неголямата цена на предявените искове, следва да се определи на 250 лева.

Така мотивиран, Софийският районен съд, 165. състав,

РЕШИ:

ОСЪЖДА на основание чл. 49 ЗЗД Народното събрание на Република България, с код по БУЛСТАТ: 000695018, с адрес: София, пл. „Народно събрание“, № 2, да плати на „Родес – 08“ ООД, с ЕИК:....., с адрес на управление: с., сумата от 7 599, 66 лева, представляваща обезщетение за неимуществени вреди от платени в периода от 31.01.2014 г. до 10.08.2014 г. въз основа на обявени за противоконституционни разпоредби на чл. 35а – 35в ЗЕВИ за електрическа енергия, произведена от фотоволтаична централа „.....“ в село, община, ведно със законната лихва върху тази сума от 28.12.2018 г. до окончателното плащане, и сумата от 2 314, 02 лева – законна лихва за забава върху присъдената главница за периода от 28.12.2015 г. до 27.12.2018 г., както и 1 556, 34 лева – разноски по делото, като ОТХВЪРЛЯ предявения иск за главница за сума в размер на разликата над уважения размер от 7 599, 66 лева до пълния предявен размер от 7 927, 65 лева и за периода от 01.01.2014г. до 30.01.2014 г., и за законна лихва за сума в размер на разликата над 2 314, 02 лева до пълния предявен размер от 2 413, 96 лева и за периода от януари 2014 г. до 27.12.2015 г.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 3 ГПК „Родес – 08“ ООД, с ЕИК:....., с адрес на управление: с., да плати на Народното събрание на Република България, с код по БУЛСТАТ: 000695018, с адрес: София, пл. „Народно събрание“, № 2, сумата от 10, 35 лева – разноски по делото.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 4 ГПК „Родес – 08“ ООД, с ЕИК:....., с адрес на управление: с., да плати на Република България чрез министъра на финансите, сумата от 250 лева – разноски по делото.

Решението може да бъде обжалвано с въззивна жалба пред Софийския градски съд в двуседмичен срок от получаване на препис от страните.

Бележка на редактора: Решението се обжалва по въззивно гражданско дело № 4031/2021 г. на Софийския градски съд.



Х. Преюдициални запитвания относно международната компетентност и приложимото право по граждански и търговски дела

1. Общ преглед – Александър Корнезов

През разглеждания период, български съдилища са отправили 4 преюдициални запитвания относно международната компетентност и приложимото право по граждански и търговски дела. Запитванията са добре мотивирани и с прецизно формулирани въпроси, което води до постановяване на ясни заключения от страна на Съда на ЕС и, оттук, до лесното им и ефективно прилагане в главното дело. Преюдициалните запитвания са решаващи в споровете по главното дело.

Нещо повече, някои от разглежданите преюдициални запитвания допринасят за развитието на българската съдебна практика и най-вече за преодоляване на противоречията в нея.

Първо, преюдициалното запитване на Софийски градски съд, по което е постановено решение от 3 октомври 2013 г., Шнайдер, С-386/12, допринася за изясняване на приложното поле на Регламент 44/2001 (заменен с Регламент № 1215/2012) по отношение на охранително производство, образувано от гражданин на друга държава членка, който е поставен под ограничено запрещение, с искане за разрешение да извърши разпоредителна сделка с недвижим имот, находящ се на територията на България. Съдът на ЕС постановява, че подобно производство не попада в обхвата на регламент 44/2001. Този извод важи и при действието на № 1215/2012. Следователно, в подобни хипотези, се прилага националното право (международни договори или КМЧП).

Второ, особен принос към преодоляване на противоречивата съдебна практика, вкл. на ВКС, има преюдициалното запитване на Окръжен съд Благоевград в дело Кер, С-25/18, което касае международната компетентност и приложимото право в спорове между, от една страна, управител на етажна собственост, находяща се в България, и от друга страна, физически лица с обичайно пребиваване в друга държава членка, относно задълженията на последните към етажната собственост. В преюдициалното си запитване, запитващата юрисдикция прави много полезно и подробно описание на противоречивата практика на ВКС относно правната характеристика на решението на общото събрание на етажната собственост и на задължението, което произтича от това решение (вж. коментара в т. Х.4.1 и определение № 6420/19.12.2019 в т. Х.4.3. по-долу). Съдът на ЕС дава ясен отговор относно тълкуването на въпросните норми от Регламент 1215/2012 и регламента Рим I, в смисъл, че спор за парично вземане за разходи за поддържане на общите части на сграда, произтичащо от решение на общото събрание на етажна собственост, попада в обхвата на понятието „дела, свързани с договор“ и договорот е за предоставяне на услуги. Същият извод важи, дори и по главното дело съдът да е сезиран с искане за налагане на обезпечение. Така става ясно, че в такива дела компетентен е българският



съд, а приложимо е българското право. Това слага край на противоречията в националната съдебна практика.

Трето, Съдът на ЕС е разгледал преюдициално запитване, отправено от ВКС, което поставя въпроса за компетентността на българския съд да разгледа отменителен иск срещу ответник с местоживеене в България, заведен от синдик на предприятие, което е в производство по несъстоятелност в друга държава членка. Съдът на ЕС постановява решение по тоза запитване на 14 ноември 2018 г., *Wiemer & Trachte*, C-296/17, в което тълкува приложните полета на два регламента относно международната компетентност на съдилищата на държавите членки, а именно Регламент 1346/2000 (отменен с Регламент 2015/848) и Регламент 44/2001 (отменен от Регламент 1215/2012), и заключава, че те са ясно разграничени и следователно отменителен иск, който произтича пряко от производство по несъстоятелност и е тясно свързан с него, попада в приложното поле на Регламент № 1346/2000. Така, съгласно практиката на Съда на ЕС по Регламент 1346/2000, неговата цел и контекст, приема, че компетентността на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, да се произнесат по отменителен иск, с оглед попълване масата на несъстоятелността, и насочен срещу ответник със седалище или местоживеене в друга държава членка, е изключителна. Отговорът на Съда на ЕС е категоричен и не оставя място за тълкуване, поради което ВКС обезсилва решенията на предходните инстанции. Както е посочено в подробности в коментара в т. X.2.1 по-долу, постановеното решение е потвърдено в последващата практика на Съда на ЕС и остава актуално и при действието на новия Регламент 2015/848.

Друго запитване в областта на сътрудничеството по граждански и търговски дела, отправено от Софийския районен съд, бе първото запитване в ЕС относно тълкуването на Регламент (ЕС) № 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за създаване на процедура за европейска заповед за запор на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела. Съдът на ЕС се произнесе по това запитване с решение от 7 ноември 2019 г., *К.Н.К. (Запор на банкови сметки)*, C-555/18. Преюдициалното запитване е добре мотивирано и въпросите са формулирани коректно, по същество отговорите са много важни и несъмнено надхвърлят със значимостта си конкретното дело, като допринасят и за развитието на правото на ЕС, доколкото Съдът на ЕС тълкува за първи път някои ключови за регламента понятия, като „автентичен акт“ (член 4, точка 10 от регламента) и „производство по същество“ (член 5, буква а) от регламента). От решението на Съда стата ясно, че невлязла в сила заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 ГПК не е годна сама по себе си основание за издаване на европейската заповед за запор на банкови сметки, но в рамките на заповедното производство може да се поиска издаването на такава заповед, при условие, че се докаже, че искът е вероятно основателен (*fumus boni iuris*).



2. Решение от 14 ноември 2018 г., *Wiemer & Trachte*, C-296/17

2.1. Коментар на решението: – Тотка Калчева

Решението е по тълкуване на чл.3, пар.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 г. относно производството по несъстоятелност (отменен с регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно производството по несъстоятелност)

Преюдициалното запитване е отправено от състав на Върховния касационен съд съгласно чл.629, ал.3 ГПК, след като е бил сезиран с касационна жалба срещу въззивно решение, постановено по исокове, предявени от синдик на търговско дружество в производство по несъстоятелност, регистрирано в търговския регистър на гр.Дортмунд, Федерална република Германия, срещу физическо лице. С претенциите се иска връщане на платени от ответника в полза на клона на дружеството, регистриран в гр.София, Република България, парични суми по време на наложени на дружеството обезпечителни мерки: назначен временен синдик и постановено от съда задължение всички разпореждания с имущество на дружеството да се извършват с разрешение на временния синдик, за да бъдат действителни.

Контекст и нужда от преюдициалното запитване

Факти по спора

Дружеството „*Wiemer & Trachte GmbH*“ – ищец по исковете (регистрирано във Федерална република Германия) има вписан в търговския регистър на Република България клон на чуждестранно лице съгласно решение на СГС от 10.05.2004 г. На 04.04.2007 г. на чуждестранното дружество е „назначен временен синдик и допълнително е постановено, че разпорежданията на дружеството са действителни само с одобрението на временния синдик“. На 24.05.2007 г. на дружеството е „наложена обща забрана за разпореждане“, която е вписана на 24.05.2007 г., а на 05.06.2007 г. срещу имуществото на дружеството „е открито производството по несъстоятелност“. Посочените актове не са вписани в търговския регистър по седалището на клона в Република България.

По делото не се спори, че от клона на чуждестранното лице в полза на ответника по исковете са наредени два превода на парични суми – на 18.04.2007 г. („заявление за пътни разходи“) и на 20.04.2007 г. („служебен аванс“). Според въззивния съд преводът на 18.04.2007 г. е за възстановяване на направени от ответника разходи, а платената на 20.04.2007 г. сума е била върната от ответника на 25.04.2007 г. в касата на клона, за което е издадена разписка от управителя.

Доводи на страните

Ищецът по исковете твърди, че прехвърлителните сделки (преводите на паричните суми) са извършени след решението на Районния съд в гр.Дортмунд, ФРГ, за налагане на обезпечителните мерки, което представлявало нарушение на 21, ал.2, пр.2 от германския Закон за несъстоятелността и същите са недействителни съгласно чл.24, ал.1 във вр. с чл.81, ал.1 от



същия закон. Искането е за връщането им в масата на несъстоятелността по силата на чл.812 от Гражданския кодекс на Федерална република Германия. Ищецът се позовава и на чл.16, пар.1 и чл.17, пар.1 на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000 г. относно производството по несъстоятелност, съгласно който съдебното решение за откриване на производство по несъстоятелност, произнесено в съда на държава членка, се признава във всички останали държави членки, без да е необходимо предприемането на последващи мерки, считано от момента на влизането му в сила в държавата членка, където е открито производството по несъстоятелност, и че същото поражда същия правен ефект във всяка друга държава членка, както този, породен съгласно правото на държавата членка, в която е открито производството. В исковата молба ищецът основава претенцията си и на чл.25.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 относно признаване на съдебните решения, отнасящи се до обезпечителни мерки, наложени след молбата за откриване на производство по несъстоятелност.

Ответникът по иска прави възражение за неподведомственост на спора пред българския съд, както и се позовава на чл.24 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000 г. относно производството по несъстоятелност, като възражава и че не дължи посочената сума, тъй като същата е върната и той следва да се освободи от отговорност поради обстоятелството, че в конкретния случай в българския търговски регистър липсва вписване или отбелязване на обстоятелства относно откриване на производство по несъстоятелност.

Съдебно решение до отправяне на преюдициалното запитване

Въззивният съд е изложил съображения, че и двата банкови превода са направени след постановяване на решението за налагане на обезпечителните мерки от германския съд, според което разпоредителните действия на длъжника с имуществените му активи са действителни само със съгласието на временния синдик, като е изпълнена процедурата по обявяване на съдебните решения, същите са влезли в сила и на основание чл.16.1 от Регламент № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000 г. относно производството по несъстоятелност се признават във всички държави членки. По силата на чл.4.1 от Регламента нормите относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните действия, които увреждат всички кредитори, се уреждат от правото на държавата на образуване на производството по несъстоятелност, поради което решаващият състав е приложил германския закон. Апелативният съд се е основал на чл.24 от Регламента, според който се освобождава от отговорност лицето, което е изпълнило задължение в полза на длъжника в дадена държава членка, спрямо когото в друга държава членка е образувано производство по несъстоятелност, вместо в полза на ликвидатора по това производство, ако това лице не е знаело за образуването на производството. Добросъвестността се предполага в случаите, когато задължението е било изпълнено преди публикуването по чл.21 на Регламента на основното съдържание на решението за образуване на производство по несъстоятелност и до доказване на обратното се отрича в случаите, когато задължението е изпълнено след публикуването. Според разпоредбата на чл.21 на Регламента публикуването на основното съдържание на решението е предоставено на преценката на ликвидатора „съгласно условията за публикуване, които са определени в тази държава”, като в случая синдикът на дружеството принципал не е поискал такава публикация.



Съгласно чл.17а, ал.3, т.3 ТЗ е установено изискване за вписване в търговския регистър на данните „от всички актове на съда по несъстоятелността, които се вписват в регистъра, в който е вписано чуждестранното лице” и представляващият клон в гр.София е следвало съгласно чл.6, ал.2 ЗТР да заяви за вписване в търговския регистър обстоятелствата, произтичащи от двете решения на германския съд в 7 -дневен срок от настъпването им, поради което фикцията по чл.7, ал.1 ЗТР е неприложима по отношение на ответника. При тази аргументация въззивният съд е освободил ответника от отговорност за връщане на преведените му суми. Претенциите са счетени за неоснователни по същите съображения и с оглед на заявеното евентуално основание чл.55, ал.1, пр.1 ЗЗД.

Отправяне на преюдициалното запитване

Касаторът е направил искане до ВКС за отправяне на преюдициално запитване по въпроси за тълкуването на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000 г. относно производството по несъстоятелност – за предвиденото освобождаване от отговорност при изпълнение в полза на клон на дружество в една държава членка, ако към момента на това изпълнение в друга държава членка е била подадена молба за откриване на производство по несъстоятелност и са наложени обезпечителни мерки и за приложението на чл.24 от Регламента. Съставът на ВКС е допуснал касационно обжалване и след преформулиране на искането на касатора е отправил преюдициално запитване до СЕС.

Възражението на ответника по исковете за неподведомственост на спора пред българския съд е било оставено без уважение от първоинстанционния и от въззивния съд. Състав на ВКС не е допуснал касационно обжалване на въззивното определение, с което е прието, че националният съд е компетентен да се произнесе по спора, и същото е влязло в сила. В няколко други влезли в сила решения на български съдилища са разгледани иски, основани на чл.812 от Германския граждански кодекс, предявени от същия ищец срещу други ответници, и са уважени осъдителни иски за връщане на парични суми, получени от трети лица и представляващи разпореждане с имущество на дружеството в периода след налагане на обезпечителните мерки от съда по несъстоятелността, които разпореждания са обявени за недействителни съгласно чл.81 от германския Закон за несъстоятелността.

В производство по това дело съставът на ВКС е приел, че следва служебно като първи преюдициален въпрос да се постави въпросът за компетентността на националния съд да се произнесе по исковете, а именно: „Следва ли разпоредбата на чл.3, пар.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000 г. относно производството по несъстоятелност да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, да се произнесат по отменителен иск, основан на несъстоятелност и насочен срещу ответник, който има седалище или местоживее в друга държава членка, е изключителна, или синдикът може да предяви отменителен иск пред съд в държава членка, на територията на която е седалището или местоживееето на ответника в хипотезата по чл.18, пар.2 от Регламента, когато отменителният иск на синдика е основан на



разпореждане с движимо имущество, извършено на територията на тази друга държава членка?“.

Решение на Съда на Европейския съюз

В заключението на генералния адвокат по дело C-296/17 е изразено известно съмнение в релевантността на поставения въпрос за компетентността на българския съд да се произнесе по исковете, доколкото е прието, че състав на ВКС вече окончателно е разрешил този въпрос. Прилагайки презумпцията за релевантност, с която се ползват поставените от националния съд въпроси, е дадено заключение, свързано с въпроса относно вида компетентност на съдилищата в държавата членка, на чиято територия е образувано главното производство по несъстоятелност – дали същата е изключителна или факултативна. Генералният адвокат е направил преглед на застъпените становища и тенденциите в съдебната практика, като е предложил отговор в смисъл, че компетентността на съда в държавата членка, на чиято територия е образувано главното производство по несъстоятелност, да разгледа отменителните искове е изключителна.

В решението от 14.11.2018г. СЕС е възприел поставения въпрос именно като въпрос относно вида компетентност на съда, на чиято територия е образувано главното производство по несъстоятелност. За да отговори на този въпрос, Съдът е направил разграничение между приложното поле на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000 г. относно производството по несъстоятелност и Регламент /ЕО/ № 44/2001 на Съвета от 22.12.2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела. Проследявайки практиката по тълкуване на Регламент № 1346/2000 г., Съдът е посочил, че е предоставена изключителна компетентност за образуване на производство по несъстоятелност на съдилищата в държавата членка, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника, както и международна компетентност да разглеждат искове, които пряко произтичат от производството по несъстоятелност и са пряко свързани с него, към които попадат и отменителните искове, целящи увеличаване на активите на предприятието.

По отношение на международната компетентност на исковете, извън образуването на производството по несъстоятелност, по – специално за отменителните искове, е прието, че те попадат в приложното поле на Регламент № 1346/2000 г. съображения са:

а/ Регламент № 44/2001 г. не се прилага по отношение на „несъстоятелност, конкордати и аналогични производства“ – чл.1, пар.1, б. б);

б/ при тълкуването на двата регламента следва да се избягва припокриването на правните норми и правните празноти - исковете, които са изключени от Регламент № 44/2001 г., попадат в обхвата на Регламент № 1346/2000 г.;

в/ Регламент № 44/2001 г. следва да се тълкува в смисъл, че изключва от приложното си поле исковете, произтичащи пряко от производството по несъстоятелност и тясно свързани с него. Изложени са съображения, че Регламент № 1346/2000 г. не съдържа правило за възлагане на международна компетентност, което да доведе до възлагане на държавата членка по



местоживеене на ответника на компетентност да разглежда отменителни иски, както и че съсредоточаването на всички пряко свързани с несъстоятелността иски пред съдилищата на държавата членка, която е компетентна да образува производство по несъстоятелност, съответства на целта да се подобрят ефективността и бързината на производствата по несъстоятелност с трансгранични последици.

По отношение на чл.18, пар.2 от Регламент № 1346/2000 г. относно правомощието на синдика да може във всяка друга държава да се позове на факта, че движимо имущество е прехвърлено от територията на държавата на образуване на производството на територията на тази друга държава след образуване на производство, е прието, че разпоредбата регламентира специалния случай, при който синдикът е действал в рамките на вторично производство по чл.3, пар.2 от Регламента, т.е. когато длъжникът притежава предприятие на територията на друга държава членка, различна от държавата, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника, и съдилищата в тази друга държава са компетентни да образуват производство по несъстоятелност.

В мотивите на решението са дадени разяснения относно разпоредбата на чл.25, пар.1 от Регламент № 1346/2000 г., която според СЕС допуска възможността на съдилищата на държава членка, на чиято територия е образувано производство по несъстоятелност, да се произнесат и по иск, който произтича пряко от това производство, независимо дали това е съдът, образувал производството, или друг съд в тази държава.

Отговорът на въпроса по тълкуването на чл.3, пар.1 от Регламент № 1346/2000 г. е, че компетентността на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, да се произнесат по отменителен иск, основан на несъстоятелността и насочен срещу ответник, който има седалище или местоживеене в друга държава членка, е изключителна.

Решение на националния съд след решението на СЕС

Предвид даденото тълкуване на СЕС с решението по същество на касационната жалба ВКС е приел, че предявените иски са отменителни, основани на несъстоятелността, и съгласно чл.3, пар.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 г. компетентни да го разгледат са съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност - в случая Федерална република Германия. Българските съдилища не разполагат с международна компетентност по този иск, поради което обжалваното въззивно решение и поставеното първоинстанционно решение са недопустими. Актовете на СГС и САС са обезсилени и е прекратено производството по делото.

В производството по делото е бил предявен и евентуален иск, квалифициран по чл.55, ал.1, пр.1 от българския ЗЗД, заявен при условие: „ако съдът прецени, че сумата не е била прехвърлена в нарушение на обезпечителната мярка“. По този иск ВКС е приел, че не се е сбъднало поставеното от ищеца вътрешно процесуално условие за разглеждане на евентуалния иск – съдът да е приел по главния иск, че сумата не е била прехвърлена в нарушение на наложената обезпечителна мярка, поради което и в тази част първоинстанционното и въззивното решения са обезсилени и производството по делото е прекратено.



Решение на СЕС след произнасянето по дело С-296/17

В производството пред ВКС след възобновяването му на основание чл.631, ал.2 ГПК касаторът е направил искане за спиране на делото до произнасяне на СЕС по дело С-493/18, което е оставено без уважение.

С решение от 04.12.2019 г. по дело С-493/18 СЕС се е произнесъл по тълкуване на чл.3, пар.1 и чл.25, пар.1 от Регламент № 1346/2000 г. Преюдициалното запитване е отправено от Касационния съд на Република Франция по предявен иск от синдик на дружество в несъстоятелност, който е оправомощен от съда по несъстоятелността в Обединеното кралство да подаде пред френските съдилища иск, с който да се установи, че продажбата на недвижими имоти и учредените върху тях ипотeki, намиращи се на територията на Република Франция, са относително недействителни и да се позволи връщането на имотите в масата на несъстоятелността.

Позовавайки се на практиката по тълкуване на Регламент № 1346/2000 г., включително на решението от 14.11.2018 г. по делото С-296/17, СЕС е приел, че член 3, параграф 1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност трябва да се тълкува в смисъл, че иск на синдик, назначен от съд на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, който има за предмет обявяване за относително недействителни, по отношение на всички кредитори на несъстоятелността, на продажбата на недвижим имот, разположен в друга държава членка, както и на ипотеката, учредена върху същия, е от изключителната компетентност на съдилищата на първата държава членка. Член 25, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 г. трябва да се тълкува в смисъл, че решение, с което съд на държавата членка на образуване на производството разрешава на синдика да предяви в друга държава членка иск, макар че той попада в изключителната компетентност на този съд, няма за последица предоставяне на международна компетентност на съдилищата на тази друга държава членка.

Значение на решението:

С решението по дело С-296/17 СЕС е дал тълкуване на Регламент № 1346/2000 г., но за производства по несъстоятелност, образувани след 26.06.2017 г., се прилага Регламент /ЕС/ № 2015/848 на Европейския парламент и Съвета от 20.05.2015 г. относно производството по несъстоятелност. В чл.3 на този регламент е разписана международната компетентност на съдилищата да образуват производство по несъстоятелност, като е дадено легално определение на понятието „център на основните интереси“ на длъжника. Разпоредбата на чл.3, пар.2 на Регламент № 2015/848 г. е с аналогично съдържание с чл.3, пар.2 на Регламент № 1346/2000 г.

Според чл.6, пар.1 на Регламент № 2015/848 г. съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност в съответствие с член 3, са компетентни да разглеждат всички иски, които произтичат пряко от производството по несъстоятелност и са тясно свързани с него, като изрично е даден пример с отменителните



искове. Следователно изключителната компетентност по отменителните искове е изрично разписана в регламента, а не се извежда по тълкувателен път.

По отношение на иск, посочен в параграф 1, когато е свързан с гражданскоправен или търговскоправен иск срещу същия ответник, синдикът може да предяви и двата иска пред съдилищата на територията на държавата членка по местоживее на ответника или, ако искът е предявен срещу няколко ответници - пред съдилищата на територията на държавата членка по местоживее на който и да било от тях, при условие че тези съдилища са компетентни съгласно Регламент /ЕС/ № 1215/2012 г. – чл.6, пар.2.

С оглед на разпоредбите на Регламент № 2015/848 г. даденото тълкуване от СЕС по дело C-296/17 ще има значение и при действието на актуалната правна уредба на международната компетентност на съдилищата да разглеждат отменителни искове, свързани с производството по несъстоятелност. Българските съдилища не разполагат с международна компетентност да разглеждат отменителни искове, които произтичат пряко от производството по несъстоятелност и са тясно свързани с него, ако Република България не е държавата членка, на чиято територия е образувано главното производство по несъстоятелност на длъжника. Компетентността на държавата членка, на чиято територия е образувано главното производство по несъстоятелност, е изключителна и евентуалното разрешение от съда по несъстоятелността на синдика да предяви отменителни искове на територията на друга държава членка, не може да дерогира тази изключителна компетентност. Прилагането на изключението по чл. 6, пар. 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г. следва да се съобразява за всеки конкретен случай.

2.2. Решение от 14 ноември 2018 г., Wiemer & Trachte, C-296/17

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

14 ноември 2018 година

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Производство по несъстоятелност — Регламент (ЕО) № 1346/2000 — Член 3, параграф 1 — Международна компетентност — Отменителен иск — Изключителна компетентност на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност“

По дело C-296/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Върховен касационен съд (България) с акт от 12 май 2017 г., постъпил в Съда на 22 май 2017 г., в рамките на производство по дело

Wiemer & Trachte GmbH, в несъстоятелност,

срещу



Жан Овед Таджер,

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: Т. von Danwitz, председател на седми състав, изпълняващ функциите на председател на четвърти състав, К. Jürimäe (докладчик), С. Lycourgos, Е. Juhász и С. Vajda, съдии,

генерален адвокат: N. Wahl,

секретар: R. Schiano, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание на 3 май 2018 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Wiemer & Trachte GmbH, от А. Ганев, С. Симеонов и В. Божилов, адвокати,
- за Европейската комисия, от М. Wilderspin, Г. К.а и М. Heller, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание на 28 юни 2018 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграф 1, на член 18, параграф 2 и на членове 21 и 24 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L 160, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 143).

2 Запитването е подадено в рамките на съдебен спор между Wiemer & Trachte GmbH, дружество в несъстоятелност, и г-н Жан Овед Таджер, във връзка с възстановяването от последния на парична сума, която му е била платена от банковата сметка на Wiemer & Trachte без съгласието на временния синдик.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент № 1346/2000

3 Съображения 2 и 6—8 от Регламент № 1346/2000 гласят:



„(2) Правилното функциониране на вътрешния пазар изисква презграничните производства по несъстоятелност да действат ефикасно и ефективно и приемането на настоящия регламент е необходимо за постигането на тази цел, която е свързана със съдебното сътрудничество по гражданскоправни въпроси по смисъла на член 65 [ЕО].

[...]

(6) Съгласно принципа на пропорционалността настоящият регламент следва да се сведе до разпоредби, които регламентират компетентността за образуване на производства по несъстоятелност и вземането на решения, които пряко произтичат от производството по несъстоятелност и са тясно свързани с него. Настоящият регламент следва също да съдържа разпоредби относно признаването на тези решения и приложимото право, които също съблюдават този принцип.

(7) Производствата по несъстоятелност, които са свързани с ликвидация на неплатежоспособни дружества или други юридически лица, конкордатите и другите аналогични производства се изключват от обхвата на приложение на [Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3)].

(8) За постигането на целта, свързана с подобряването и ускоряването на производствата по несъстоятелност с трансгранични последици, е необходимо и уместно разпоредбите за компетентността, признаването на съдебни решения и приложимото правото в тази област да бъдат включени в един правен акт на [Европейския съюз], който да бъде задължителен и пряко приложим в държавите членки“.

4 Член 3, параграфи 1 и 2 от този регламент гласи:

„1. Съдилищата на държавата членка, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника, са компетентни да образуват производство по несъстоятелност. За дружествата и юридическите лица, седалището се презюмира за център на основните интереси до доказване на противното.

2. Когато центърът на основните интереси на длъжника е разположен на територията на дадена държава членка, съдилищата на друга държава членка са компетентни да образуват производство по несъстоятелност само ако длъжникът притежава предприятие на територията на тази друга държава членка. Действието на това производство се свежда до имуществото на длъжника, което се намира на територията на последната държава членка“.

5 Член 16, параграф 1 от посочения регламент предвижда:

„Всяко решение за образуване на производство по несъстоятелност, което е взето от компетентен съд на държава членка съгласно член 3, се признава във всички други държави членки от момента на влизането му в сила в държавата на образуване на производството.



[...]"

6 Съгласно член 18 от същия регламент:

„1. Назначеният съгласно член 3, параграф 1 от съда [синдик] може да упражнява на територията на друга държава членка всички правомощия, които са му дадени от законодателството на държавата членка на образуване на производството, докато не се образува друго производство по несъстоятелност или докато не се предостави гаранция вследствие искане за образуване на производство по несъстоятелност в тази държава. По-специално той може да изнася имущество на длъжника извън територията на държавата членка, на която то се намира, при спазване на членове 5 и 7.

2. Назначеният съгласно член 3, параграф 2 от съда [синдик] може във всяка друга държава членка да се позове по съдебен или извънсъдебен ред на факта, че движимо имущество е прехвърлено от територията на държавата на образуване на производството на територията на тази друга държава членка след образуването на производството по несъстоятелност. Той може също и да завежда всякакви отменителни иски, които защитават интересите на кредиторите.

[...]"

7 Съгласно член 21 от Регламент № 1346/2000:

„1. [Синдикът] може да поиска публикуването на основното съдържание на решението за образуване на производството по несъстоятелност и при необходимост, на решението за своето назначение, във всяка друга държава членка, съгласно условията за публикуване, които са определени в тази държава. Това публикуване също така посочва и назначения [синдик] и уточнява дали прилаганата норма за компетентност е предвидена в член 3, параграф 1 или в член 3, параграф 2.

2. Независимо от това всяка държава членка, на чиято територия се намира предприятие на длъжника, може да предвиди задължително публикуване. В този случай [синдикът] или всеки друг оправомощен за тази цел орган в държавата членка, в която е образувано производството по член 3, параграф 1, предприема необходимите мерки, за да гарантира това публикуване“.

8 Член 24 от този регламент предвижда:

„1. Когато лице изпълни задължение в полза на длъжника в дадена държава членка, спрямо когото в друга държава членка е образувано производство по несъстоятелност, вместо в полза на [синдика] по това производство, това лице се освобождава от отговорност, ако не е знаело за образуването на производството.

2. Когато лице изпълни такова задължение преди публикуването по член 21, до доказване на противното се презюмира, че не е знаело за образуването на производството по несъстоятелност. Когато задължението е изпълнено след публикуването, до доказване на



противното се презюмира, че лицето, което е изпълнило такова задължение, е знаело за образуването на производството“.

9 Съгласно член 25, параграф 1 от посочения регламент:

„Решенията за провеждането и приключването на производството по несъстоятелност, които са постановени от съд, чието решение за образуване на производството е признато съгласно член 16, както и конкордатът, който е одобрен от този съд, също се признават без никаква допълнителна формалност.

Първата алинея се прилага и за съдебни решения, които произтичат пряко от производството по несъстоятелност, и които са тясно свързани с него, дори ако са постановени от друг съд.

Първата алинея се прилага и по отношение на съдебни решения за обезпечителните мерки, които са предприети след подаване на молбата за образуване на производство по несъстоятелност“.

Регламент (ЕО) № 44/2001

10 Член 1, параграф 1 и параграф 2, буква б) от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).

„1. Настоящият регламент се прилага по граждански и търговски дела, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган. Той не обхваща, по специално, данъчни, митнически или административни дела. Той не обхваща, по специално, данъчни, митнически или административни дела.

2. Настоящият регламент не се прилага по отношение на:

[...]

б) производства, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордати и аналогични производства;

[...]“.

Българската правна уредба

11 Член 17а от Търговския закон гласи:

„1. Клон на чуждестранно лице, регистрирано с право да извършва търговска дейност според националния си закон, се вписва в търговския регистър.



[...]

3. В регистъра се вписват данните:

[...]

3) от всички актове на съда по несъстоятелността, които се вписват в регистъра, в който е вписано чуждестранното лице, както и решенията по чл. 759, ал. 1 и чл. 760, ал. 3, ако има такива;

[...]

5. Вписването на данните по ал. 3, т. 2, 3 и 4 може да се извърши и служебно въз основа на уведомление от регистъра на друга държава – членка на Европейския съюз, в който е вписано чуждестранното лице, получено чрез системата за взаимно свързване на регистрите на държавите членки“.

12 Съгласно член 15 от Закона за търговския регистър:

„1. Вписване, заличаване и обявяване могат да се заявяват от:

1) [...] търговеца, съответно юридическото лице с нестопанска цел;

2) [...] прокуриста;

3) [...] друго лице в предвидените по закон случаи;

4) [...] адвокат с изрично пълномощно, съставено съгласно изискванията на Закона за адвокатурата, за представителство пред агенцията.

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

13 Wiemer & Trachte е дружество с ограничена отговорност със седалище в Дортмунд (Германия). С решение от 10 май 2004 г. Софийският градски съд (България) разпорежда вписване в българския търговски регистър на клон на Wiemer & Trachte в България.

14 С определение от 3 април 2007 г. Amtsgericht Dortmund (Районен съд Дортмунд, Германия) назначава временен синдик във връзка с образуването на производство по несъстоятелност на Wiemer & Trachte и постановява, че разпорежданията на дружеството са действителни само с одобрението на временния синдик. Това първо определение е вписано в регистъра в Германия на 4 април 2007 г. С второ определение, постановено на 21 май 2007 г. и вписано в регистъра на 24 май 2007 г., този съд налага на Wiemer & Trachte обща забрана за разпореждане с имуществото му. С трето определение от 1 юни 2007 г., постановено от



посочения съд, срещу имуществото на дружеството е образувано производство по несъстоятелност. Това определение е вписано в регистъра на 5 юни 2007 г.

15 На 18 и 20 април 2007 г. чрез управителя на клона в България от сметката на Wiemer & Trachte в „Обединена българска банка“ АД към сметката на г-н Таджер са направени преводи съответно на сумата от 2 149,30 EUR — на основание „заявление за пътни разходи“, и на сумата от 40 000 EUR — на основание „служебен аванс“.

16 Поради това Wiemer & Trachte предявява пред Софийски градски съд иск срещу г-н Таджер, като твърди, че тези банкови преводи не пораждат правно действие, тъй като са извършени след образуването на производството по несъстоятелност. То иска възстановяването на посочените в точка 15 от настоящото решение суми в масата на несъстоятелността ведно със законната лихва.

17 Г-н Таджер поддържа, че Софийски градски съд не е компетентен да разгледа делото в главното производство и че сумата, представляваща служебен аванс, не е била използвана и е била възстановена на Wiemer & Trachte на 25 април 2007 г.

18 Възражението за липса на компетентност на българския съд е оставено без уважение от Софийски градски съд и от въззивния Софийски апелативен съд (България). С определение от 28 януари 2013 г. Върховният касационен съд (България) приема, че касационното обжалване на определението на Софийски апелативен съд е недопустимо и че това определение, с което е прието, че Софийски градски съд е компетентен да се произнесе по съществуващото на спора, е влязло в сила.

19 Последният съд уважава по същество иска, предявен от Wiemer & Trachte. Г-н Таджер подава въззивна жалба срещу това решение. На 26 юли 2016 г. Софийският апелативен съд отменя решението и отхвърля иска за възстановяване на посочените в точка 15 от настоящото решение суми като неоснователен и недоказан.

20 Поради това Wiemer & Trachte подава касационна жалба пред Върховния касационен съд срещу решението на Софийския апелативен съд, като твърди, че член 24 от Регламент № 1346/2000 не е приложим към спора в главното производство, тъй като г-н Таджер не може да претендира, че не е знаел за образуването на производството по несъстоятелност на Wiemer & Trachte.

21 При това положение Върховният касационен съд решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли разпоредбата на член 3, параграф 1 от [Регламент № 1346/2000] да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, да се произнесат по отменителен иск, основан на несъстоятелност и насочен срещу ответник, който има седалище или местоживееене в друга държава членка, е изключителна, или синдикът може да предяви отменителен иск пред съд в държава членка, на територията на която е седалището или местоживееенето на ответника в хипотезата по член 18, параграф 2 от Регламента, когато отменителният иск на синдика е



основан на разпореждане с движимо имущество, извършено на територията на тази друга държава членка?

2) Прилага ли се предвиденото в член 24, параграф 2 във връзка с параграф 1 от [Регламент № 1346/2000] освобождаване от отговорност при изпълнение в полза на длъжника в една държава членка чрез управителя на регистриран в тази държава клон на дружество длъжник, ако към момента на изпълнението в друга държава членка по отношение на длъжника е била подадена молба за образуване на производство по несъстоятелност и е бил назначен временен синдик, но не е било постановено решение за образуване на производство по несъстоятелност?

3) Прилага ли се Разпоредбата на член 24, параграф 1 от [Регламент № 1346/2000] за изпълнение на задължение за плащане на парична сума в полза на длъжника, когато първоначалното предаване на тази сума от длъжника на изпълнителя се счита за недействително съгласно националното право на съда по несъстоятелността и недействителността произтича от образуване на производството по несъстоятелност.

4) Прилага ли се презумпцията за незнание съгласно член 24, параграф 2 от [Регламент № 1346/2000], когато лицата по член 21, параграф 2, второ изречение от Регламента не са предприели необходимите мерки, за да гарантират публикуване на актовете на съда по несъстоятелността за назначаване на временен синдик и за постановяване, че разпорежданията на дружеството са действителни само с одобрението на временния синдик, в регистъра на държавата членка, на чиято територия се намира предприятието на длъжника, ако държавата членка по седалището на предприятието предвижда задължително публикуване на тези актове, независимо че ги признава по силата на член 25 във връзка с член 16 от Регламента?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

22 С първия си въпрос запитващата юрисдикция пита по същество дали член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 трябва да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, да се произнесат по отменителен иск, основан на несъстоятелността и насочен срещу ответник, който има седалище или местоживееене в друга държава членка, е изключителна, или синдикът може да предяви такъв отменителен иск и пред съд на държавата членка, на чиято територия се намира седалището или местоживееенето на ответника.

23 Член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 предоставя изключителна компетентност за образуване на производството по несъстоятелност на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника (решение от 15 декември 2011 г., *Rastelli Davide и С.*, C-191/10, EU:C:2011:838, т. 27).

24 За да се определят критериите за преценка дали даден иск е включен или не в приложното поле на тази разпоредба, Съдът е уточнил, че следва да се има предвид съображение 6 от Регламент № 1346/2000, съгласно което този регламент би трябвало да се



ограничи до разпоредби, които регламентират компетентността за образуване на производства по несъстоятелност и вземането на решения, които пряко произтичат от производството по несъстоятелност и са тясно свързани с него (вж. в този смисъл решения от 12 февруари 2009 г., Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, т. 20 и от 19 април 2012 г., F-Tех, C-213/10, EU:C:2012:215, т. 26).

25 От това Съдът е заключил, че предвид намерението на законодателя и полезното действие на посочения регламент член 3, параграф 1 от него трябва да се тълкува в смисъл, че предоставя на съдилищата на държавата членка, компетентна да образува производство по несъстоятелност, и международна компетентност да разглеждат исковете, които пряко произтичат от това производство и са тясно свързани с него (вж. в този смисъл решения от 12 февруари 2009 г., Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, т. 21 и от 19 април 2012 г., F-Tех, C-213/10, EU:C:2012:215, т. 27).

26 Именно поради тези съображения Съдът вече е постановил, че отменителните искове, целящи увеличаване на активите на предприятието, намиращо се в производство по несъстоятелност, попадат в тази категория искове. Следователно член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 трябва да се тълкува в смисъл, че съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, са компетентни да се произнесат по отменителен иск, основан на несъстоятелност и насочен срещу ответник, който съгласно устройствения си акт има седалище в друга държава членка (решение от 12 февруари 2009 г., Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, т. 28).

27 Запитващата юрисдикция си поставя въпроса дали тази международна компетентност е изключителна, или е изборна, и позволява на синдика да сезира съд на държавата членка по местоживеенето на ответника по такъв отменителен иск.

28 По този въпрос следва да се отбележи, от една страна, че съображение 7 от Регламент № 1346/2000 уточнява, че производствата по несъстоятелност, които са свързани с ликвидация на неплатежоспособни дружества или други юридически лица, конкордатите и другите аналогични производства се изключват от обхвата на приложение на Брюкселската конвенция от 27 септември 1968 година относно подведомствеността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, заместена в отношенията между държавите членки, с изключение на Кралство Дания, от Регламент № 44/2001. От друга страна, съгласно член 1, параграф 2, буква б) от този регламент той не се прилага по отношение на „несъстоятелност, конкордати и аналогични производства“.

29 Последният регламент и Регламент № 1346/2000 трябва да се тълкуват така, че да се избегнат както припокриването на правните норми в тези актове, така и правните празноти. Следователно исковете, които съгласно член 1, параграф 2, буква б) от Регламент № 44/2001 са изключени от приложното поле на последния, попадат в приложното поле на Регламент № 1346/2000. Съответно исковете, които не са в приложното поле на член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000, попадат в обхвата на Регламент № 44/2001 (вж. в този смисъл решение от 9 ноември 2017 г., Tünkers France и Tünkers Maschinenbau, C-641/16, EU:C:2017:847, т. 17 и цитираната съдебна практика).



30 В това отношение Съдът е уточнил, че последният регламент следва да се прилага към всички граждански и търговски дела, с изключение на някои ясно определени дела, и че член 1, параграф 2, буква б) от Регламент № 44/2001 изключва от приложното си поле само исковете, произтичащи пряко от производство по несъстоятелност и тясно свързани с него, които попадат в приложното поле на Регламент № 1346/2000 (вж. в този смисъл решение от 19 април 2012 г., F-Tex, C-213/10, EU:C:2012:215, т. 29).

31 От това следва, че приложните полета на тези два регламента относно международната компетентност на съдилищата на държавите членки са ясно разграничени и следователно отменителен иск, който произтича пряко от производство по несъстоятелност и е тясно свързан с него, попада в приложното поле на Регламент № 1346/2000, а не в това на Регламент № 44/2001.

32 Следва обаче да се отбележи, че Регламент № 1346/2000 не съдържа правило за възлагане на международна компетентност, което би довело до възлагане на съдилищата на държавата членка по местоживеенето на ответника на компетентност да разглежда отменителни искове, които произтичат пряко от производството по несъстоятелност и са тясно свързани с него.

33 Освен това Съдът вече е постановил, че съсредоточаване на всички пряко свързани с несъстоятелността на дадено предприятие искове пред съдилищата на държавата членка, която е компетентна да образува производство по несъстоятелност, съответства и на целта да се подобрят ефикасността и бързината на производствата по несъстоятелност с трансгранични последици, посочена в съображения 2 и 8 от Регламент № 1346/2000 (решение от 12 февруари 2009 г., Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, т. 22).

34 В допълнение следва да се отбележи, че съгласно съображение 4 от този регламент с оглед на правилното функциониране на вътрешния пазар трябва да се избягва страните да бъдат подтиквани да прехвърлят авоари или съдебни производства от една държава членка в друга, за да придобият по-благоприятно правно положение (forum shopping) (решение от 12 февруари 2009 г., Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, т. 23).

35 Възможността различни съдилища да упражняват компетентност по отношение на отменителни искове, предявени в различни държави членки, обаче би затруднила преследването на такава цел (решение от 12 февруари 2009 г., Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, т. 24).

36 От изложените съображения следва, че съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, посочени в член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000, се ползват с изключителна компетентност да разглеждат исковете, които произтичат пряко от това производство и са тясно свързани с него, и следователно отменителните искове, основани на несъстоятелността.

37 Този извод не се поставя под съмнение от контекста, в който се вписва член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000.



38 На първо място, не може да бъде извлечен аргумент от член 18, параграф 2 от този регламент, за да се оспори изключителният характер на международната компетентност на съдилищата, посочени в член 3, параграф 1 от посочения регламент за разглеждане на отменителни искове.

39 Всъщност член 18, параграф 2 от Регламент № 1346/2000 се отнася единствено до специфичното положение, в което синдикът е бил назначен в рамките на производство по член 3, параграф 2 от посочения регламент и не може да се приложи при положение като разглежданото в производството пред запитващия съд, в което синдикът е бил назначен в рамките на главното производство по несъстоятелност.

40 Както подчертава генералният адвокат в точка 64 от заключението си, такова разграничение се обяснява от факта, че правомощията на синдика в рамките на производството по член 3, параграф 2 от Регламент № 1346/2000 са териториално ограничени, доколкото съгласно този член последиците на това производство са ограничени до имуществото на длъжника, намиращо се на територията на държавата членка към датата на образуването на посоченото производство. Следователно синдикът трябва в такъв случай да разполага с възможността да предяви отменителен иск, свързан с такова производство пред съд на държава членка, различна от тази, в която е образувано вторично производство по несъстоятелност, ако имуществото, което е предмет на това производство, е било прехвърлено след образуването му в друга държава членка.

41 На второ място член 25, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 също не може да служи в подкрепа на тълкуване на член 3, параграф 1 от този регламент в полза на възможност за избор на международна компетентност за отменителните искове.

42 Както генералният адвокат отбелязва в точка 65 от заключението си, тази разпоредба се отнася само до признаването и изпълняемостта на съдебни решения, които произтичат пряко от производството по несъстоятелност и са тясно свързани с него, дори ако са постановени от друг съд. Посочената разпоредба само допуска възможността съдилищата на държава членка, на чиято територия е образувано производство по несъстоятелност на основание член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000, да се произнесат и по иск, който произтича пряко от това производство, независимо дали това е съдът, който е образувал производството по несъстоятелност на основание посочения член 3, параграф 1, или друг съд в тази държава членка, който е териториално и материално компетентен (вж. в този смисъл решение от 12 февруари 2009 г., Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, т. 26 и 27).

43 С оглед на всички изложени съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 трябва да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, да се произнесат по отменителен иск, основан на несъстоятелността и насочен срещу ответник със седалище или местоживееене в друга държава членка, е изключителна.

По втория, третия и четвъртия въпрос



44 Доколкото вторият, третият и четвъртият въпрос предполагат, обратно на следващото от отговора на първия въпрос, че отменителен иск може да бъде предявен пред съд на държавата членка, на чиято територия се намира седалището или местоживеенето на ответника, на тези въпроси не следва да се отговаря.

По съдебните разноски

45 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

Член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност трябва да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, да се произнесат по отменителен иск, основан на несъстоятелността и насочен срещу ответник със седалище или местоживеене в друга държава членка, е изключителна.

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 14 ноември 2018 година.

2.3. Определение № 100/12.05.2017 г. по търг. дело № 3609/2015 г. на ВКС, I ТО

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, Търговска колегия, I отделение, в закрито заседание на тринадесети февруари през две хиляди и седемнадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Тотка Калчева

ЧЛЕНОВЕ: Вероника Николова

Кристияна Генковска

при секретаря....., след като изслуша докладваното от съдия Калчева, т.д.№ 3609 по описа за 2015г., за да се произнесе, взе предвид следното:

С определение № 269/11.05.2017г. по т.д.№ 3609/15г. ВКС, I т.о. допусна на основание чл.280, ал.1, т.3 ГПК касационно обжалване на решение № 1745/03.08.2015г. /поправена очевидна фактическа грешка с решение № 1616/26.07.2016г./ по т.д.№ 4650/2013г. на Софийския апелативен съд. В касационната жалба е направено искане от /фирма/ /в несъстоятелност/, Федерална република Германия, представлявано от синдика В. А. за отправяне на преюдициално запитване до СЕС.

Съставът на Върховния касационен съд допусна касационно обжалване за произнасяне по въпроси, които изискват тълкуване на разпоредбите на чл.3, пар.1; чл.18, пар.2; чл.24 и чл.21



на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност, поради което на основание чл.19, пар.2, б."б" от Договора за Европейския съюз и чл.267, пар.1, б."б" и пар.3 от Договора за функционирането на Европейския съюз намира за необходимо да отправи до Съда на Европейския съюз

ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ:

I. Страни.

1. Ищец: /фирма/ /в несъстоятелност/, представлявано от синдика В. А., (Wiemer & Trachte G.), Федерална република Германия, Д. 41141, [улица], съдебен адрес в Република България: [населено място], [улица], ет.4, пълномощници: адвокат А. Г. и адвокат С. С..

2. Ответник: Ж. О. Т., Република България, [населено място], [улица], ет.1, ап.1, пълномощници: Н. К. и П. С., съдебен адрес: [населено място], [улица], офис 6Б.

II. Предмет на делото.

3. Първоинстанционното производство е образувано пред Софийски градски съд по иск на /фирма/ /в несъстоятелност/ срещу Ж. О. Т. за заплащане на сумата от 82436,87 лева на основание чл.812 от Гражданския кодекс на Федерална република Германия, ведно с дължимата на основание чл.291 във връзка с чл.288 от Гражданския кодекс на Федерална република Германия законна лихва, дължима от 27.12.2010г. до окончателното изплащане на сумата.

4. С решение № 1745/03.08.2015г. /поправена очевидна фактическа грешка с решение № 1616/26.07.2016г./ по т.д.№ 4650/2013г. въззивният Софийски апелативен съд е отменил първоинстанционното решение за уважаване на претенцията и е отхвърлил иска като неоснователен и недоказан.

5. Върховният касационен съд на Република България е сезиран с касационна жалба на /фирма/ /в несъстоятелност/ срещу решението на Софийския апелативен съд. С определение № ВКС, I т.о. допусна на основание на чл.280, ал.1, т.3 от Гражданския процесуален кодекс /ГПК/ касационно обжалване на въззивното решение, като за произнасянето по същество на касационната жалба е необходимо тълкуване на разпоредбите на чл.24 и чл.21 на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност.

III. Фактическа обстановка по спора.

6. С решение № 1/10.05.2004г. по ф.д.№ 4112/2004г. на Софийския градски съд е постановено на основание чл.3, ал.1 от Търговския закон вписване в регистъра на Клон на акционерно дружество с фирма [фирма] – клон София с принципал на клона [фирма], Германия, [населено място]. Клонът се представлява от М. Д. Х..

7. Според разпечатка от Търговския регистър на Районен съд на [населено място], Федерална република Германия (представена по делото в превод от немски на български език) с определение на съда (по дело № 252 IN 44/07) от 03.04.2007г. на дружеството Wiemer & Trachte G. (в превода е изписано като „В. и Трахте“ ГмбХ) е „назначен временен синдик и



допълнително е постановено, че разпорежданията на дружеството са действителни само с одобрението на временния синдик“. Това определение е вписано в регистъра на 04.04.2007г. С определение на съда по същото дело от 21.05.2007г. на дружеството е „наложена обща забрана за разпореждане“, което е вписано на 24.05.2007г. С определение (според превода на регистъра, а решение – според представения самостоятелен документ по делото) от 01.06.2007г. срещу имуществото на дружеството „е открито производството по несъстоятелност“. Определението е вписано на 05.06.2007г.

8. На 18.04.2007г. от сметката на ищеца в [фирма], [населено място], Република България по сметка на ответника е направен превод на сумата от 2149,30 евро на основание „заявление за пътни разходи“, а на 20.04.2007г. на сумата от 40000 евро – на основание „служебен аванс“.

9. Ищецът твърди, че прехвърлителните сделки - преводите на посочените суми, които са в общ размер на 42149,30 евро (равностойни на 82436,86 лева) са извършени след решението на Районния съд в [населено място] от 03.04.2007г., което представлявало нарушение на 21, ал.2, пр.2 от германския Закон за несъстоятелността и същите са недействителни съгласно чл.24, ал.1 във вр. с чл.81, ал.1 от същия закон. Искането е за връщането им в масата на несъстоятелността по силата на чл.812 от Гражданския кодекс на Федерална република Германия. Ищецът се позовава и на чл.16, пар.1 и чл.17, пар.1 на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност, съгласно който съдебното решение за откриване на производство по несъстоятелност, произнесено в съда на държава – членка се признава във всички останали държави – членки, без да е необходимо предприемането на последващи мерки, считано от момента на влизането му в сила в държавата – членка, където е открито производството по несъстоятелност и че същото поражда същия правен ефект във всяка друга държава – членка, както този, породен съгласно правото на държавата – членка, в която е открито производството. В исковата молба ищецът се е позовал и на чл.25.1 от Регламента относно признаване на съдебните решения, отнасящи се до обезпечителни мерки, наложени след молбата за откриване на производство по несъстоятелност.

10. Ответникът по иска е направил възражение за неподведомственост на спора пред българския съд, както и е изложил твърдения, че сумата от 2149,30 евро представлявала превод за направен разход от него за закупен на 17.04.2007г. самолетен билет за пътуване на служителя Ю. Ш. по линията С. – Х. – С. С направеното плащане на сумата от клона на ищцовото дружество в [населено място] са възстановени разходите за пътуване. По отношение на сумата от 40000 евро преводът бил за служебен аванс във връзка с писмо на управителя на клона в [населено място] Х., съдържащо указания относно извършването на довършителни работи по договор за „Пречиствателни станции за градовете М., Р. и З.“. Тази сума не е била разходвана и на 25.04.2007г. е върната от ответника в касата на дружеството, за което е съставена разписка № 36/25.04.2007г. от управителя на клона М. Х.. Ответникът се е позовал на чл.24 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност, като е възразил, че не дължи посочената сума, тъй като същата е върната и той следва да се освободи от отговорност поради обстоятелството, че в конкретния случай в българския регистър липсва



вписване или отбелязване на обстоятелства относно откриването на производството по несъстоятелност.

11. Възражението на ответника за неподведомственост на спора пред българския съд е било оставено без уважение от първоинстанционния Софийски градски и от въззивния Софийски апелативен съд. С определение № 90/28.01.2013г. по ч.т.д.№ 846/2012 състав на Върховния касационен съд не е допуснал касационно обжалване на въззивното определение и е влязло в сила въззивното определение, с което е прието, че българският съд е компетентен да се произнесе по спора. Върховният касационен съд се е основал на решението от 12.02.2009г. на С. по дело С-339/07 (Seagon), според което чл.3, пар.1 на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност трябва да се тълкува в смисъл, че съдилищата на държавата – членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, са компетентни да се произнесат по отменителен иск, основан на несъстоятелност и насочен срещу ответник, който съгласно устройствения си акт има седалище в друга държава – членка. Изложени са съображения, че съгласно това решение компетентността на държавата – членка по седалището на ответника да разгледа предявен отменителен иск не е изключена, както и че същата произтича от ясната разпоредба на чл.18, пар.2 от Регламента относно правомощието на ликвидатора (синдика) да предявява във всяка държава – членка отменителни иски за защита на интересите на кредиторите.

12. Първоинстанционният и въззивният съд са квалифицирали иска по чл.812 от Гражданския кодекс на Ф. във връзка с чл.21, ал.2, т.2 и чл.24, ал.1 от германския Закон за несъстоятелността. От правна страна е прието, че според препращащата норма на чл.24, ал.1 на закона при нарушение на ограниченията относно разпорежданията на длъжника (без одобрението на временния синдик) се прилага разпоредбата на чл.81, ал.1, пр.1 на закона, според която, ако след откриване на производство по несъстоятелност длъжникът се е разпоредил с даден актив от масата на несъстоятелността, това разпореждане е недействително. Изложени са съображения, че и двата банкови превода са направени след постановяване на решението от 03.04.2007г. на германския съд, според което разпоредителните действия на длъжника с имуществените му активи са действителни само със съгласието на временния синдик, като е изпълнена процедурата по обявяване на съдебните решения, същите са влезли в сила и на основание чл.16.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност същите се признават във всички държави членки. По силата на чл.4, пар.1 от Регламента нормите относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните действия, които увреждат всички кредитори се уреждат от правото на държавата на образуване на производството по несъстоятелност, поради което е приложен германският закон.

13. Крайните изводи на въззивния съд, за да отмени първоинстанционния акт и да отхвърли иска, са основани на чл.24 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г., според който се освобождава от отговорност лицето, което е изпълнило задължение в полза на длъжника в дадена държава - членка, спрямо когото в друга държава - членка е образувано производство по несъстоятелност, вместо в полза на ликвидатора по това производство, ако



това лице не е знаело за образуването на производството. Прието е, че добросъвестността се предполага в случаите, когато задължението е било изпълнено преди публикуването по чл.21 на Регламента на основното съдържание на решението за образуване на производство по несъстоятелност и до доказване на обратното се отрича в случаите, когато задължението е изпълнено след публикуването. Според разпоредбата на чл.21 от Регламента публикуването на основното съдържание на решението е предоставено на преценката на ликвидатора „съгласно условията за публикуване, които са определени в тази държава”, като в случая синдикът на дружеството – принципал не е поискал такава публикация. Софийският апелативен съд е приложил германския материален закон относно нормите, регламентиращи несъстоятелността и съответно общностното право по Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност, като в частта относно публикацията по чл.21 от Регламента е коментирал българския закон. Приел е, че съгласно чл.17а, ал.3, т.3 от Търговския закон /ТЗ/ е установено изискване за вписване в търговския регистър на данните „от всички актове на съда по несъстоятелността, които се вписват в регистъра, в който е вписано чуждестранното лице” и представляващият клон в [населено място] е следвало съгласно чл.6, ал.2 от Закона за търговския регистър /ЗТР/ да заяви за вписване в търговския регистър обстоятелствата, произтичащи от двете решения на германския съд в 7-дневен срок от настъпването им, поради което фикцията по чл.7, ал.1 ЗТР е неприложима по отношение на ответника. По тези съображения е освободил ответника от отговорност за връщане на сумата от 40000 евро, а за сумата от 2149,30 евро е извел аргументация и от чл.142 на Закона за несъстоятелността на Ф.- липса на увреждане на кредиторите, поради равностойност на престациите, цената и стойността на самолетните билети и съответно същата не е получена без основание.

IV. Доводи на страните и искане за отправяне на преюдициално запитване.

14. В касационната жалба /фирма/ /в несъстоятелност/ въвежда довод, че разпоредбата на чл.24 на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. не е приложима за спора по следните съображения: 1/ Нормата се прилагала, когато изпълнението на задължението е осъществено след образуване на производството по несъстоятелност, но не и когато е осъществено преди образуването, т.е. в интервала от време между подаването на искане за образуване на такова производство и самото образуване на производството по несъстоятелност, 2/ Разпоредбата била приложима, когато изпълненото задължение произтичало от юридически факт, който няма никаква връзка с поисканото производство по несъстоятелност, докато в случая задължението на ответника да върне сумата от 40000 евро произтичало от недействителността на по – ранното разпореждане на ищеца със сумата в негова полза, която недействителност е резултат на нарушение на предварителните обезпечителни мерки и 3/ Презумпцията за добросъвестност по чл.24, пар.2, изр.1 от Регламента била приложима, когато лицата по чл.21, пар.2, изр.2 (т.е. синдикът на ищеца или друго оправомощено лице в Германия) реално имат възможност да поискат вписването на данни за германските предварителни обезпечителни мерки в българския търговски регистър по партидата на българския клон на



ищеца, докато в случая тези лица не са били активно легитимирани да поискат това вписване защото единствено управляващият българския клон е имал активна легитимация.

15. Искането за отпращане на преюдициално запитване е по въпросите: 1. Прилага ли се по аналогия предвиденото в чл.24 от Регламент № 1346/2000 освобождаване от отговорност на едно българско физическо лице, когато то е изпълнило задължението си към друго лице (германско дружество, което има български клон и спрямо което има висящо искане за образуване на производство по несъстоятелност в Германия), преди образуването на производството по несъстоятелност спрямо него, но след влизане в сила на предварителни обезпечителни мерки, които съгласно чл.25, пар.1, ал.3 от Регламента се признават автоматично в България?; 2. Прилага ли се предвиденото в чл.24 от Регламента освобождаване от отговорност независимо от вида на юридическия факт, който поражда изпълненото задължение?, т.е. Трябва ли чл.24 от Регламента да се прилага дори когато задължението на изпълнителя е породено от недействителността на по-ранно разпореждане в негова полза, която недействителност произтича от режима на несъстоятелността или чл.24 от Регламента се прилага единствено, когато изпълненото задължение произтича от юридически факт, който е напълно самостоятелен от режима на несъстоятелността?; 3. Прилага ли се презумпцията за добросъвестност на лицето съгласно чл.24, пар.2, изр.1 от Регламента, когато лицата по чл.21, пар.2, изр.2 не са били активно легитимирани да искат вписване в българския търговски регистър?

V. Приложими нормативни разпоредби

16. Национално право на Република България

Граждански процесуален кодекс / обнародван в „Държавен вестник” бр.59/20.07.г. в сила от 01.03.2008г./

Чл. 280. (1) На касационно обжалване пред Върховния касационен съд подлежат въззивните решения, в които съдът се е произнесъл по материалноправен или процесуалноправен въпрос, който е:

1. решен в противоречие с практиката на Върховния касационен съд;
2. решаван противоречиво от съдилищата;
3. от значение за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото. (...)

Чл. 281. Касационната жалба се подава, когато:

1. решението е нищожно;
2. решението е недопустимо;
3. решението е неправилно поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на съдопроизводствените правила или необоснованост. (...)

Допускане на касационното обжалване

Чл. 288. Върховният касационен съд се произнася по допускане на касационното обжалване с определение в закрито заседание в състав от трима съдии.



Разглеждане на касационната жалба

Чл. 290. (1) Жалбата се разглежда от тричленен състав на Върховния касационен съд в открито заседание.

(2) Върховният касационен съд проверява правилността на въззивното решение само по посочените в жалбата основания. (...)

Касационно решение

Чл. 293. (1) Върховният касационен съд оставя в сила или отменя частично или изцяло обжалваното решение.

(2) Решението се отменя като неправилно, когато е нарушен материалният закон или са допуснати съществени нарушения на съдопроизводствените правила или решението е необосновано.

(3) Съдът връща делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд само ако се налага повтарянето или извършването на нови съдопроизводствени действия.

(4) Когато обжалваното решение е нищожно или недопустимо, прилагат се правилата на чл. 270. (...)

Спиране и възобновяване на производството пред националния съд

Чл. 631. (1) С отправянето на запитването съдът спира производството по делото. Определението не подлежи на обжалване.

(2) Производството по делото се възобновява след произнасянето на Съда на Европейските общности.

Действие на решението по преюдициалното запитване

Чл. 633. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) Решението на Съда на Европейските общности е задължително за всички съдилища и учреждения в Република България.

Граждански процесуален кодекс /обнародван във вестник „Известия”, бл.12 от 1952г., отменен „Държавен вестник” бр.59/20.07.г. в сила от 01.03.2008г., считано от 01.03.2008г. /

Чл. 489. (1) По реда на тази глава се вписват образуването, преобразуването, обявяването в ликвидация и прекратяването на юридически лица, които не са търговци, и обстоятелствата, които се отнасят до тях, когато със закон е предвидено вписване в регистър на съд.

(2) Регистрите се водят от окръжните съдилища. (...)

Чл. 493. (1) Вписаното обстоятелство се счита известно на третите добросъвестни лица от деня на вписването, а това, което подлежи на обнародване - от датата на обнародването.

(2) Всяко добросъвестно лице може да се позове на вписването, дори ако вписаното обстоятелство не съществува.

(3) Невписаните обстоятелства се считат несъществуващи за третите добросъвестни лица.



Чл. 494. Производството по вписване започва с писмено искане на:

- а) оправомощено лице;
- б) (изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) орган, овластен да образува, преобразува или прекратява юридическото лице;
- в) (изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., отм., бр. 34 от 2006 г.); 2
- г) ликвидатор; (...)

Търговски закон /обнародван в „Държавен вестник” бр.48 от 18.06.1991г./

Чл. 17а. (Нов - ДВ, бр. 66 от 2005 г.) (1) (И.. - ДВ, бр. 38 от 2006 г., в сила от 1.07.2007 г. - изм., относно влизането в сила, бр. 80 от 2006 г.) Клон на чуждестранно лице, регистрирано с право да извършва търговска дейност според националния си закон, се вписва в търговския регистър.

(2) Освен данните по чл. 17, ал. 2 заявлението за вписване съдържа и данни за:

1. правната форма и фирмата или наименованието на чуждестранното лице, както и фирмата на клона, ако тя се различава от тази на чуждестранното лице;
2. регистъра и номера, под който е вписано чуждестранното лице, ако приложимото право го предвижда;
3. правото на държавата, което се прилага за чуждестранното лице, ако това не е правото на държава - членка на Европейския съюз;
4. лицата, които представляват чуждестранното лице според регистъра, в който е вписано, ако има такъв регистър, начина на представляване, както и ликвидаторите и синдиците и техните правомощия.

(3) В регистъра се вписват данните:

1. по ал. 2, както и всяка промяна в тях, включително закриване на клона;
2. за прекратяване на чуждестранното лице, започване на ликвидация, продължаване на дейността, прекратяване и приключване на ликвидацията;
3. от всички актове на съда по несъстоятелността, които се вписват в регистъра, в който е вписано чуждестранното лице, както и решенията по чл. 759, ал. 1 и чл. 760, ал. 3 , ако има такива;
4. за заличаване на чуждестранното лице.

(4) В регистъра се представя препис от:

1. учредителния акт, договор или устав на чуждестранното лице, който съдържа всички изменения и допълнения, включително след вписването на клона;
2. всеки годишен финансов отчет на чуждестранното лице, след като е вписан или представен съобразно законодателството на страната, където то е регистрирано.

(5) (Нова – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 1.01.2017 г.) Вписването на данните по ал. 3, т. 2, 3 и 4 може да се извърши и служебно въз основа на уведомление от регистъра на друга държава – членка на Европейския съюз, в който е вписано чуждестранното лице, получено чрез системата за взаимно свързване на регистрите на държавите членки.



(6) (Нова – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 1.01.2017 г.) В случай че чуждестранното лице бъде заличено от регистъра на другата държава членка, в който е било вписано, и заличаването му не е в резултат на промяна в правно-организационната му форма, сливане или разделяне, или презгранично преместване на седалището, клонът се заличава служебно въз основа на уведомлението от регистъра на другата държава членка, получено чрез системата за взаимно свързване на регистрите, при условие че към момента на получаване на уведомлението от чуждестранното лице не е подадено заявление за вписване на закриването на клона.

Закон за търговския регистър /обнародван в „Държавен вестник“ бр.34 от 25.06.2006г. в сила от 01.01.2008г. /

Задължение за заявяване и представяне

Чл. 6. (...)

(2) Всяко лице, което е задължено да заяви вписване на обстоятелства или да представи актове в търговския регистър, трябва да извърши това в 7-дневен срок от настъпването на обстоятелството, съответно от приемането на акта, освен ако със закон е определен друг срок. (...)

Действие на вписването

Чл. 7. (1) Вписаното обстоятелство се смята, че е станало известно на третите добросъвестни лица от момента на вписването. До изтичането на 15 дни от вписването то не може да се противопостави на трети лица, които докажат, че им е било невъзможно да го узнаят.

(2) Третите лица могат да се позовават на подлежащо на вписване обстоятелство, макар вписването още да не е извършено, освен ако закон изрично предвижда то да породи действие след вписването. (...)

Уведомления от регистри на държави членки

Чл. 14а. (Нов – ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 1.01.2017 г.) В случаите, предвидени със закон, вписване, заличаване и обявяване се извършват въз основа на уведомление, получено от регистър на държава членка чрез системата за взаимно свързване на регистрите.

Заявител

Чл. 15. (И.. - ДВ, бр. 50 от 2008 г.) (1) Вписване, заличаване и обявяване могат да се заявяват от:

1. (доп. – ДВ, бр. 74 от 2016 г., в сила от 1.01.2018 г.) търговеца, съответно юридическото лице с нестопанска цел;
2. (нова - ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г.) прокуриста;
3. (предишна т. 2 - ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г.) друго лице в предвидените по закон случаи;



4. (предишна т. 3 - ДВ, бр. 34 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г.) адвокат с изрично пълномощно, съставено съгласно изискванията на Закона за адвокатурата, за представителство пред агенцията.

17.Национално право на Федерална република Германия – представено според превода на български език, депозиран по делото:

Граждански кодекс:

Чл.812 Ревандикационен иск

(1) Лицето, което придобие в следствие престация от друго лице или по друг начин за негова сметка нещо без правно основание, е задължено да му върне полученото. Това задължение в сила и когато правното основание отпадне на по-късен етап или не настъпи целеният с престацията резултат съобразно съдържанието на правната сделка.

(2) За престация се счита и извършеното по силата на договор признаване на съществуването или несъществуването на облигационно правоотношение.

Закон за несъстоятелността

Чл.21. Постановяване на обезпечителни мерки

(1) Съдът по несъстоятелността следва да вземе всички мерки, които прецени за необходими, за да предотврати до произнасянето на решението по заявлението всяка промяна на имущественото състояние на длъжника във вреда на кредиторите. Длъжникът има право да обжалва незабавно постановяването на тези мерки.

(2) В частност съдът може

1. да назначи временен синдик, за когото са в сила съответно чл.8, ал.3 и чл.чл. 56, 58 до бб;

2. да наложи на длъжника обща забрана за разпореждане или да постанови разпорежданията на длъжника да бъдат правновалидни само с одобрението на временния синдик....

Чл. 23. Обнародване на ограниченията за разпореждане

(1) Определението, с което се постановява някое от предвидените в чл.21, ал.2, т.2 ограничения за разпореждане и се назначава временния синдик, подлежи на обнародване. То се връчва на длъжника, на лицата, които имат задължения към длъжника, както и на временния синдик. Същевременно длъжниците на длъжника трябва да бъдат приканени да извършват бъдещите престации само в съответствие с определението.

(2) Ако длъжникът е вписан в търговския регистър или регистрите на кооперациите, партньорствата или сдруженията, деловодството на съда по несъстоятелността следва да изпрати препис от определението до съда по регистрацията.

Чл. 24. Действие на ограниченията за разпореждане



(1) При нарушение на някое от предвидените в чл.21, ал.2, т.2 ограничения за разпореждане са в сила съответно чл. чл.81 и 82.

Чл.81 Разпореждания на длъжника

(1) Ако след откриване на производството по несъстоятелност длъжникът се е разпоредил с даден актив от масата на несъстоятелността, това разпореждане е недействително. /...../

Чл.82 Плащания в полза на длъжника

Ако след откриване на производството по несъстоятелност са извършени плащания в полза на длъжника в изпълнение на финансово задължение, въпреки че това задължение следва да бъде добавено в масата на несъстоятелността, задълженото лице се освобождава от отговорност, когато към момента на плащането откриването на производството му е било неизвестно. Ако то е изпълнило задължението си преди обнародване на откриването, се предполага, че откриването на производството му е било неизвестно.

Чл.142. Сделка в брой

Престация на длъжника, за която в имуществото му постъпва директно равностойна насрещна престация, е атакуема само при наличието на условията по чл.133, ал.1.

Чл.143. Правни последици

(1) Това, което е продадено, раздадено или изоставено от имуществото на длъжника посредством атакуемото действие, трябва да се върне обратно в масата на несъстоятелността. Разпоредбите за правните последици от неоснователно обогатяване, са в сила съответно.

...

VI. Съдебна практика

18. В решение № 1342/15.08.14г. по т.д.№ 3414/10г. на СГС, решение № 1332/18.08.14г. по т.д.№ 3413/10г. на СГС, решение № 1377/01.07.14г. по т.д.№ 3412/10г. на СГС и решение № 221/10.06.15г. по т.д.№ 3030/14г. на ВКС са разгледани искиове, предявени от „Виймер и Трахте“ ГмбХ срещу други ответници, основани на чл.812 от Германския граждански кодекс. С тези решения са уважени осъдителни искиове за връщане на парични суми, получени от трети лица и представляващи разпореждане с имущество на дружеството в период след наложени от съда по несъстоятелността обезпечителни мерки, които разпореждания са обявени за недействителни съгласно чл.81 от германския Закон за несъстоятелността. В посочените решения е прието, че на основание чл.25, пар.1, чл.17, пар.1 и чл.16, пар.1 на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. постановените решения за откриване на производство по несъстоятелност се признават във всички държави – членки на ЕС без да е необходимо спазването на допълнителни процедури, уведомявания или вписвания по партидата на клона на дружеството в Република България. В тези решения не е коментирано приложението на разпоредбата на чл.24, пар.2 на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г., тъй като по конкретните спорове не е било въведено възражение за изпълнение в полза на длъжника, а претенциите са били основани



само на извършените от длъжника разпоредения в полза на трети лица. С постановяването на посочените решения е прието, че споровете са подведомствени на българския съд.

19. По въпроса за компетентността на съда по несъстоятелността да разгледа отменителните иски, свързани с производството по несъстоятелност, на състава на Върховния касационен съд са известни решенията на Съда на Европейския съюз по дела С- 339/07, С-328/12, С-295/13 и С-213/10. Според практиката на Съда на Европейския съюз съдилищата на държавата – членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, са компетентни да се произнесат по отменителен иск, основан на несъстоятелност и насочен срещу ответник, който съгласно устройствения си акт има седалище в друга държава – членка (решението от 12.02.2009г. по дело С-339/07 (Seagon) по иск, предявен от синдик на дружеството в несъстоятелност); както и по иск срещу ответник, чието местоживее не е на територията на държава – членка (решение от 16.01.2014г. по дело С-328/12), включително срещу управителя на дружеството (решение от 04.12.2014г. по дело С-295/13). Съответно искът, предявен срещу трето лице от ищец, който действа въз основа на прехвърляне на вземане, извършено от назначения в рамките на производството по несъстоятелност синдик, чийто предмет е правото на отмяна, което синдикът извежда от приложимия към това производство национален закон, попада в обхвата на понятието за граждански и търговски дела по смисъла на чл.1, пар.1 от Регламент /ЕО/ № 44/2001 на Съвета от 22.12.2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела - решение от 19.04.2012г. на С. по дело С-213/10 (F-T. SIA).

20. На състава на ВКС е известно решение на С. от 19.09.2013г. по дело С-251/12 С. Van Buggenhout и Ilse Van de Mierop срещу Banque I. L.. В това решение е прието, че чл.24, пар.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000 г. относно производството по несъстоятелност трябва да се тълкува в смисъл, че плащане в полза на кредитор, осъществено по нареждане на негов длъжник, спрямо когото е образувано производство по несъстоятелност, не попада в приложното поле на тази разпоредба. Даденият отговор е по тълкуването на израза „задължение в полза на длъжника“ в чл.24 на Регламента, като конкретните факти са плащане в полза на кредитор на несъстоятелния длъжник, но по искане на последния и за негова сметка, когато платилият не знае за образуването на производство по несъстоятелност срещу длъжника в друга държава – членка. Според съображенията на съда – т.28, 29, 30, 31 плащането не следва да е в полза на кредитори на длъжника, а само на несъстоятелния длъжник за вземания, които са станали вземания на масата на несъстоятелността след образуването на производството по несъстоятелност, както и че от защитата се ползва длъжникът на несъстоятелния длъжник, който добросъвестно е изпълнил задължение в негова полза.

В конкретния случай по настоящото дело твърдяното плащане е осъществено в полза на несъстоятелния длъжник, а не на негов кредитор.

Съставът на ВКС не успя да издири други решения на Съда на ЕС, по които тълкуването на разпоредбата на чл.24, ал. 1 или ал. 2 на Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. да е полезно за решаването на спора, с който е сезиран.

VII. Искане и мотиви за отправяне на преюдициалното запитване.



21. Върховният касационен съд на Република България намира, че искането на касатора „Виймер и Трахте“ ГмбХ за отправяне на преюдициално запитване е основателно, като формулира следните въпроси до Съда на Европейския съюз:

21.1. Следва ли разпоредбата на чл.3, пар.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата на държавата – членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, да се произнесат по отменителен иск, основан на несъстоятелност и насочен срещу ответник, който има седалище или местоживеене в друга държава – членка, е изключителна, или синдикът може да предяви отменителен иск пред съд в държава – членка, на територията на която е седалището или местоживеенето на ответника в хипотезата по чл.18, пар.2 от Регламента, когато отменителният иск на синдика е основан на разпореждане с движимо имущество, извършено на територията на тази друга държава – членка.

21.2. Прилага ли се предвиденото в чл.24, пар.2 във връзка с пар.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност освобождаване от отговорност при изпълнение в полза на длъжника в една държава – членка чрез управителя на регистриран в тази държава клон на дружество - длъжник, ако към момента на изпълнението в друга държава – членка по отношение на длъжника е била подадена молба за образуване на производство по несъстоятелност и е бил назначен временен синдик, но не е било постановено решение за образуване на производство по несъстоятелност.

21.3. Прилага ли се разпоредбата на чл.24, пар.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност за изпълнение на задължение за плащане на парична сума в полза на длъжника, когато първоначалното предаване на тази сума от длъжника на изпълнителя се счита за недействително съгласно националното право на съда по несъстоятелността и недействителността произтича от образуване на производството по несъстоятелност.

21.4. Прилага ли се презумпцията за незнание съгласно чл.24, пар.2 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност, когато лицата по чл.21, пар.2, изр.2 на Регламента не са предприели необходимите мерки, за да гарантират публикуване на актовете на съда по несъстоятелността за назначаване на временен синдик и за постановяване, че разпорежданията на дружеството са действителни само с одобрението на временния синдик, в регистъра на държавата – членка, на чиято територия се намира предприятието на длъжника, ако държавата – членка по седалището на предприятието предвижда задължително публикуване на тези актове, независимо че ги признава по силата на чл.25 във връзка чл.16 от Регламента.

Мотиви:

22. Първият поставен въпрос е преюдициален по отношение на останалите въпроси. За запитващата юрисдикция ще е полезно Съдът на Европейския съюз да отговори дали правото на ликвидатора (синдика) да завежда всякакви отменителни иски за защита интересите на кредиторите съгласно чл.18, пар.2, изр.2 от Регламента се свързва с правата по чл.18, пар.2,



изр.1 от Регламента – позоваване във всяка друга държава – членка на факта на прехвърляне на движимо имущество от територията на държавата на образуване на производството по несъстоятелност на територията на тази друга държава – членка. По – специално, дали ако синдикът разполага с иск, пряко свързан с производството по несъстоятелност и основан на разпореждане, което се счита за недействително според националното право на съда по несъстоятелността, може да иска връщане на даденото в масата на несъстоятелността пред съд в друга държава – членка, на територията на която е прехвърлено имуществото, предмет на разпореждането. В този смисъл прехвърлянето на имуществото (плащане на парични суми) би могло да е свързано с територията на тази друга държава – членка, доколкото в същата се намира седалището или местоживеенето на третото лице – ответник по иска и разпореждането е извършено от лице, участващо в управлението на предприятие на длъжника със седалище в тази държава - членка. С оглед на конкретните обстоятелства по спора за българския съд, който в случая е съд по местоживеенето на ответника по иска, е необходимо разграничение между компетентността по чл.3, пар.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 и компетентността по чл.18, пар.2, изр.2 от Регламента.

23. Настоящият състав на Върховния касационен съд споделя съображенията на състава на Върховният касационен съд, постановил цитираното в т.11 определение, с което е прието, че българският съд разполага с компетентност да се произнесе по предявения иск. Отменителни искове, предявени от синдика на дружеството – ищец, но срещу други ответници, са счетени за подведомствени на българските съдилища (посочени в т.18) и решенията по тези искове са влезли в сила.

24. При отговор по първия въпрос в смисъл, че българският съд е компетентен да разгледа предявения иск, са поставени следващите три въпроса.

25. Съставът на Върховния касационен съд на Република България прилага националното материално право на Федерална република Германия за недействителността на извършени разпореждания с имущество на дружество в несъстоятелност („Виймер и Трахте“ ГмбХ) съгласно чл.4, пар.2, б.”м” на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност.

26. Актовете на съда по несъстоятелността (Районен съд в [населено място], Ф.) за налагане на обезпечителни мерки и за откриване на производство по несъстоятелност се признават, изпълняват и имат действие без допълнителни формалности на територията на Република България съгласно чл.25, чл.16 и чл.17 на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност.

27. С оглед на произнасяне по въведените в процеса възражения на ответника Ж. О. Т. за липса на подведомственост на българския съд и за освобождаване от отговорност при изпълнение в полза на длъжника в несъстоятелност, последното основано на липсата на знание за образуване на производството по несъстоятелност съгласно чл.24 на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г., съставът на Върховния касационен съд на Република България се нуждае от тълкуване на разпоредбите на чл.3, ал.1; чл.18, пар.2; чл.24 и чл.21 от Регламента.



28. Условието на публикуване на актовете на съда по несъстоятелността по партидата на клона на дружеството – длъжник в Република България съгласно чл.21 от Регламента се уреждат от българското право.

29. Тълкуването на разпоредбите на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност не е в правомощията на националния съд, а на Съда на Европейския съюз съгласно чл.19, пар.2, б."б" от Договора за Европейския съюз и чл.267, пар.1, б."б" и пар.3 от Договора за функционирането на Европейския съюз, поради което Върховният касационен съд отправя настоящото преюдициално запитване.

30. Пред Върховния касационен съд не се спори между страните, че твърдяното от ответника плащане на сумата от 40000 евро е направено на 25.04.2007г. Спорът е дали това плащане представлява изпълнение в полза на длъжника и дали е действително.

31. Ако съдебният състав приеме за доказано, че плащането представлява изпълнение в полза на длъжника, но чрез управителя на клона на дружеството в Република България, вместо на временния синдик на дружеството в несъстоятелност, то ще следва да обсъди актовете на съда по несъстоятелността за налагане на обезпечителни мерки и за откриване на производството от гледна точка на последователността във времето на публикуването им и на плащането, която е от значение за преценката за добросъвестност на ответника.

32. В приложимото към спора право на Федерална република Германия разпорежданията на длъжника с актив от масата на несъстоятелността след откриване на производството по несъстоятелност са недействителни – чл.81 от Закона за несъстоятелността. Лицето, което е платило в полза на длъжника, може да се освободи от отговорност, ако към момента на плащането откриването на производството му е било неизвестно, а ако изпълнението е преди обнародване на откриването - се предполага, че откриването му е било неизвестно – чл.82 от Закона за несъстоятелността. Същите са последиците при извършено разпореждане след обнародване на определението за налагане на обезпечителна мярка разпорежданията на длъжника да са правновалидни само с одобрението на временния синдик - чл.24 във връзка с чл.21, ал.2, т.2 от Закона за несъстоятелността.

33. Изводите, които следват са, че според правото на съда по несъстоятелността разпореждането със сумата от 40000 евро на 20.04.2007г. от клона на дружеството – ищец в Република България на ответника е недействително, тъй като е извършено след обнародване на 04.04.2007г. на определението за наложената обезпечителна мярка по чл.21, ал.2, т.2 от Закона за несъстоятелността в търговския регистър във Федерална република Германия. Съгласно разпоредбите на чл.82 във връзка с чл.24 от Закона за несъстоятелността извършеното на 25.04.2007г. връщане на сумата от 40000 евро на длъжника не освобождава ответника от отговорност, дори и ако настоящият съдебен състав приеме от фактическа страна, че същото представлява изпълнение в полза на длъжника.

34. Спецификата на случая е, че разпореждането от дружеството - длъжник и плащането в негова полза са направени чрез клона на това дружество, който е регистриран на територията на държава – членка, различна от държавата на съда по несъстоятелността, поради което съдът



по седалището на клона трябва да изследва наличието на предпоставките за освобождаване от отговорност по чл.24 на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност.

35. Разпоредбата на чл.24, пар.1 от Регламента предвижда, че когато едно лице изпълни задължение в полза на длъжника в дадена държава – членка, спрямо когото в друга държава – членка е образувано производство по несъстоятелност, вместо в полза на ликвидатора по това производство, това лице се освобождава от отговорност, ако не е знаело за образуването на производството. Когато лице изпълни такова задължение преди публикуването по чл.21 от Регламента, до доказване на противното се презюмира, че не е знаело за образуването на производството по несъстоятелност, а ако задължението е изпълнено след публикуването - до доказване на противното се презюмира, че е знаело за образуването на производството – чл.24, пар.2 от Регламента. По силата на чл.21, пар.1 от Регламента ликвидаторът може да поиска публикуването на основното съдържание на решението за образуване на производството по несъстоятелност, а при необходимост, на решението за своето назначение, във всяка друга държава – членка, съгласно условията за публикуване, които са определени в тази държава. Независимо от това всяка държава – членка, на чиято територия се намира предприятие на длъжника, може да предвиди задължително публикуване, като в този случай ликвидаторът или всеки друг оправомощен за тази цел орган в държавата – членка, в която е образувано производството по чл.3, пар.1, предприема необходимите мерки, за да гарантира това публикуване – чл.21, пар.2 от Регламента.

36. В посочените разпоредби на Регламента предпоставка за освобождаване от отговорност е незнанието на лицето, което е изпълнило в полза на длъжника, за образуване на производството по несъстоятелност. Презумпцията за знание се прилага при изпълнение, направено след публикуване на основното съдържание на решението за образуване на производството по несъстоятелност.

37. За запитващата юрисдикция е необходимо тълкуването на разпоредбата на чл.21 от Регламента в частта „основно съдържание на решението за образуване на производството по несъстоятелност и при необходимост на решението за своето (на ликвидатора) назначение“. По – специално, дали под „основно съдържание на решението за образуване на производството по несъстоятелност“ следва да се разбира единствено решението на съда по несъстоятелността, с което той се произнася по същество по молбата за образуване на производството, или публикуването по чл.21 от Регламента се отнася и до постановените преди това други актове на съда по несъстоятелността, с които се налагат обезпечителни мерки. Съответно, ако съдържанието на нормата граматически се отнася до решението на съда по несъстоятелността, с което той се произнася по същество по молбата за образуване на производството, допустимо ли е същата да се тълкува разширително и публикуването да обхваща и актовете на съда по несъстоятелността с оглед на предвидените възможности за постановяване на временни обезпечителни мерки от момента на постъпване на молбата за образуване на производството съгласно съображение 16 от преамбюла и чл.38 от Регламента.



38. Тълкуването ще е полезно за националния съд, за да се прецени как се прилага презумпцията по чл.24, пар.2 на Регламента при изпълнение, направено в периода след датата на публикуване по чл.21 от Регламента на акт на съда по несъстоятелността, с който са наложени обезпечителни мерки, но преди датата на публикуване на решението по молбата за образуване на производството.

39. В случай, че презумпцията се прилага само с оглед на публикуването на решението, съдържащо произнасяне по молбата за образуване на производство, то би следвало националният съд да приеме, че ответникът е изпълнил задължението преди публикуването по чл.21 от Регламента и да презюмира, че същият не е знаел за производството.

40. В случай, че презумпцията се прилага с оглед на публикуването на акта на съда по несъстоятелността за налагане на обезпечителни мерки и такава мярка представлява назначаването на временен управител, на когото да се извършват плащанията, то на изследване ще подлежи и публикуването на този акт в българския търговски регистър по партидата на регистрирания в Република България клон на дружеството.

41. Според настоящия състав на Върховния касационен съд на Република България при съпоставяне на разпоредбите на чл.24, пар.2 и чл.21 с разпоредбата на чл.38 от Регламента, както и съобразно съображение 16 на преамбюла на Регламента относно постановяването на временни обезпечителни мерки „от момента на постъпване на молбата за образуване на производството” съюзният законодател изрично е разграничил подаването на молбата за образуване на производството от решението на съда за образуването му. В периода между подаването на молбата и решението по молбата, съдът по несъстоятелността може да предприеме действия за гарантиране ефективността на производството, като назначаване на временен управител и всякакви мерки за обезпечаване на имуществото на дружеството, включително в друга държава – членка, различна от държавата на съда по несъстоятелността. По тези съображения съставът на запитващата юрисдикция изразява становище, че използваният в чл.24, пар.2 от Регламента термин „образуване на производството“ не би могъл да се свърже с датата на подаване на молбата за образуване на производство по несъстоятелност, а с решението на съда, съдържащо произнасяне по същество по молбата за образуване на производство по несъстоятелност. На следващо място, в чл.21 от Регламента е предвидено публикуване „при необходимост на решението за своето (на ликвидатора) назначение”. Самостоятелната възможност за публикуване на посоченото решение, независимо от публикуването на решението за образуване на производство, свързано и с разпоредбите относно обезпечителните мерки, като че ли сочи, че презумпция за знание се прилага и при изпълнение, направено след налагането на обезпечителни мерки, включително назначаването на временен синдик (временен управител според терминология на чл.38 от Регламента), на когото да се извършват плащанията.

42. В случай, че Съдът на Европейския съюз по втория въпрос даде тълкуване в смисъл, че се освобождава от отговорност лицето, изпълнило в полза на длъжника в дадена държава – членка, спрямо когото в друга държава – членка е образувано производство по несъстоятелност, вместо в полза на временния синдик по това производство, когато плащането е направено след



публикуването в държавата – членка по изпълнението на акта на съда по несъстоятелността за назначаване на временния синдик, то на състава на Върховния касационен съд е необходимо по втория въпрос тълкуване на разпоредбата на чл.24, пар.1 от Регламента относно съдържанието на употребеното понятие „изпълни задължение”.

43. Запитването, по-конкретно, е дали връщането на парична сума от едно лице в полза на длъжника представлява изпълнение на задължение, станало вземане на масата на несъстоятелността след образуването на производството по несъстоятелност (т.30 от решение по дело С-251/12), след като първоначалното разпореждане (от длъжника в полза на това лице) се счита за недействително по приложимия за несъстоятелността материален закон. Запитването се отнася и за случаите, когато ответникът по иск за връщане на даденото въз основа на недействителното разпореждане възрази, че първоначалното разпореждане е направено от длъжника в изпълнение на договор с ответника, а плащането (изпълнението) от ответника представлява отчетна сделка по така предоставените му парични суми.

44. Особеността в случая е, че плащането (изпълнението) представлява връщане на парична сума, получена въз основа на недействително разпореждане от длъжника и тази недействителност произтича именно от образуването на производството по несъстоятелност. За националния съд е полезно Съдът на Европейския съюз да отговори дали освобождаването от отговорност по чл.24 от Регламента следва да се тълкува в смисъл, че изпълненото задължение трябва да произтича от действително възникнало действително правоотношение с длъжника или се отнася и за хипотеза като посочената.

45. В случай, че Съдът на Европейския съюз отговори на третия въпрос в смисъл, че освобождаването от отговорност по чл.24 от Регламента е приложимо и в някои от посочените хипотези на недействително първоначално разпореждане от длъжника, то запитващият съд се нуждае от тълкуване и по третия поставен в запитването въпрос, като следва да се съобрази следното:

46. Съгласно чл.17а, ал.3, т.3 от Търговския закон на Република България в търговския регистър на клона на чуждестранно лице се вписват всички актове на съда по несъстоятелността, които се вписват в регистъра, в който е вписано чуждестранното лице. От посочената разпоредба следва извод, че за клон на чуждестранно лице е предвидено задължително публикуване в Република България на акта на съда по несъстоятелността, след като такова е предвидено за дружеството - принципал съгласно чл.23 от Закона за несъстоятелността на Федерална република Германия.

47. В периода 01.01.2007г. до влизане в сила на Закона за търговския регистър на 01.01.2008г. търговските регистри в Република България се водеха към окръжните съдилища, като за вписването се прилагаша процесуалните разпоредби на Гражданския процесуален кодекс, отменен на 01.03.2008г.

48. Според нормата на чл. 494 на Кодекса производството по вписване започва с писмено искане на: оправомощено лице; орган, овластен да образува, преобразува или прекратява юридическото лице или ликвидатор (който не е синдик по смисъла на националния закон). Независимо, че в процесуалната норма назначеният временен синдик на дружество, по



отношение на което е образувано производство по несъстоятелност в друга държава – членка, не е изрично посочен като лице, легитимирано да иска вписване на тези обстоятелства по партидата на клона в Република България, то тази възможност може да се изведе по тълкувателен път. Временният синдик е оправомощено лице по смисъла на чл.494 на Кодекса с оглед на приложението след 01.01.2007г. на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно правомощията на назначения ликвидатор по чл.18; правото му да поиска вписване по чл.22, пар.1, съответно правата на другите оправомощени лица по чл.22, пар.2 на Регламента.

49. В случая липсват данни да е подавано заявление (от временния синдик или от друго оправомощено лице) с искане за вписване в търговския регистър по седалището на клона в Република България и съответно да е постановен отказ от съда по регистрацията за вписване. В този смисъл съображенията на въззивния съд, че оправомощено лице за вписване е само бил управителят на клона, както и доводът на касатора, че лицата по чл.21, пар.2, изр.2 на Регламента не са били легитимирани да искат вписване не съответстват на националното право на Република България и същите не следва да се съобразяват.

50. Служебното вписване в регистъра по партидата на клона на чуждестранно лице на всички актове на съда по несъстоятелността въз основа на уведомление от регистъра на друга държава – членка на Европейския съюз, в който е вписано чуждестранното лице, получено чрез системата за взаимно свързване на регистрите на държавите членки и е регламентирано с новата разпоредба на чл.17а, ал.5 на Търговския закон в сила от 01.01.2017г.

51. Запитването е поставено с оглед на предвидено в националното право на Република България задължително публикуване в търговския регистър по партидата на клона на акта на съда по несъстоятелността на чуждестранното дружество за наложените спрямо това дружество временни обезпечителни мерки в производството по несъстоятелност. Според условията за публикуване към релевантния момент българският съд по седалището на клона е следвало да бъде сезиран с искане на лицата по чл.21 от Регламента. В този смисъл запитването е дали липсата на искане по чл.21 от Регламента и съответно липсата на публикуване по партидата на клона в Република България на наложените обезпечителни мерки могат да се считат като обстоятелства от значение за прилагане на презумпцията за незнание по чл.24, пар.2 от Регламента, след като съдът по седалището на предприятието на дружеството в друга държава – членка признава решението на съда по несъстоятелността за обезпечителните мерки съгласно чл.25, пар.3 във връзка с чл.16, пар.1 от Регламента без допълнителни формалности.

52. В случай, че Съдът на Европейския съюз приеме, че публикацията в българския регистър по партидата на клона на чуждестранното лице е от значение за прилагането на презумпциите по чл.24, пар.2 от Регламента, то поради липса на такава публикация националният съд би могъл да приеме, до доказване на противното, че изпълнителят задължението не е знаел за образуване на производството по несъстоятелност на чуждестранното дружество. В случай, че публикацията на територията на Република България е без значение за знанието на изпълнителят лице, на основание признаването от българския съд на



акта на съда по несъстоятелността, то националният съд ще следва да приложи презумпциите за незнание съобразно извършеното вписване в германския търговски регистър.

53. Според настоящия състав на Върховния касационен съд публикуването на актовете на съда по несъстоятелността за наложените временни обезпечителни мерки на територията на Република България са от значение само за прилагане на презумпциите за знание, съответно незнание, за наложените обезпечителни мерки от съда по несъстоятелността в друга държава – членка. Противното тълкуване би обезсмислило изрично предвиденото публикуване по чл.21 от Регламента на актовете на съда по несъстоятелността в държавата – членка по седалището на предприятието на дружеството в несъстоятелност и свързаната с него непротивопоставимост на невписани обстоятелства спрямо третите добросъвестни лица съгласно чл.493, ал.3 Граждански процесуален закон /отменен/ на Република България. Освобождаването от отговорност по чл.24 от Регламента цели именно защитата на лица, които добросъвестно са направили изпълнение в полза на дружество в производство по несъстоятелност.

54. По изложените съображения Върховният касационен съд на Република България, Търговска колегия, състав на I търговско отделение

ОПРЕДЕЛИ:

ОТПРАВЯ преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз на основание чл.19, пар.2, б."б" от Договора за Европейския съюз и чл.267, пар.1, б."б" и пар.3 от Договора за функционирането на Европейския съюз по следните въпроси:

1. Следва ли разпоредбата на чл.3, пар.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата на държавата – членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, да се произнесат по отменителен иск, основан на несъстоятелност и насочен срещу ответник, който има седалище или местоживееене в друга държава – членка, е изключителна, или синдикът може да предяви отменителен иск пред съд в държава – членка, на територията на която е седалището или местоживееенето на ответника в хипотезата по чл.18, пар.2 от Регламента, когато отменителният иск на синдика е основан на разпореждане с движимо имущество, извършено на територията на тази друга държава – членка.

2. Прилага ли се предвиденото в чл.24, пар.2 във връзка с пар.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност освобождаване от отговорност при изпълнение в полза на длъжника в една държава – членка чрез управителя на регистриран в тази държава клон на дружество - длъжник, ако към момента на изпълнението в друга държава – членка по отношение на длъжника е била подадена молба за образуване на производство по несъстоятелност и е бил назначен временен синдик, но не е било постановено решение за образуване на производство по несъстоятелност.



3. Прилага ли се разпоредбата на чл.24, пар.1 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност за изпълнение на задължение за плащане на парична сума в полза на длъжника, когато първоначалното предаване на тази сума от длъжника на изпълнителя се счита за недействително съгласно националното право на съда по несъстоятелността и недействителността произтича от образуване на производството по несъстоятелност.

4. Прилага ли се презумпцията за незнание съгласно чл.24, пар.2 от Регламент /ЕО/ № 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000г. относно производството по несъстоятелност, когато лицата по чл.21, пар.2, изр.2 на Регламента не са предприели необходимите мерки, за да гарантират публикуване на актовете на съда по несъстоятелността за назначаване на временен синдик и за постановяване, че разпореденията на дружеството са действителни само с одобрението на временния синдик, в регистъра на държавата – членка, на чиято територия се намира предприятието на длъжника, ако държавата – членка по седалището на предприятието предвижда задължително публикуване на тези актове, независимо че ги признава по силата на чл.25 във връзка чл.16 от Регламента.

СПИРА на основание чл.631, ал.1 от Гражданския процесуален кодекс производството по т.д.№ 3609/15г. до произнасяне на Съда на Европейския съюз.

Определението не подлежи на обжалване.

2.4. Решение от 29.07.2013 г. по търг. дело № 3411/2010 г. на Софийския градски съд , VI-7 състав

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, Търговско отделение, VI-7 състав в открито заседание на двадесет и първи май 2013год., в състав:

СЪДИЯ : Валентин Бойкинов

при секретаря П.С., като разгледа докладваното от съдията търг. дело № 3411 по описа за 2010год, за да се произнесе взе предвид следното :

В исковата молба са изложени твърдения, че на 03.04.2007год. Районният съд в Д. на основание подадена молба за откриване на производство по несъстоятелност срещу „В.У.Т. ГмбХ“ и Чл.21, ал.1 и ал.2, предложение второ от Германския Закон за несъстоятелността е назначил д-р В.А., с адрес на упражняване на дейността в гр.Д., ФРГ за временен синдик и едновременно с това е наложил обезпечителна мярка, съгласно която всички разпоредения с имуществото на длъжника следва да бъдат одобрени от временния синдик, за да бъдат действителни. Впоследствие с на 01.06.2007год. било постановено друго решение на съда, с което било открито производство по несъстоятелност на длъжника и за негов синдик бил назначен отново д-р В.А..

Ищецът се позовава на Чл.16.1 от Регламент на Съвета / ЕС/ № 1364/2000 от 29.05.2000год. относно производството по несъстоятелност, съгласно който съдебно решение за откриване на производство по несъстоятелност, както и че съгл. Чл.25.1 от Регламента решения, произнесени от компетентния съд, отнасящи се до хода и движението на производството по несъстоятелност, вкл. и за налагане на привременни обезпечителни мерки, се признават във



всички останали държави-членки, без да е необходимо предприемането на последващи мерки, считано от момента, в който решението е влязло в сила. Позовава се също така на Чл.18 от Регламента съгласно който назначеният синдик може да упражни всичките си правомощия, предоставени му от правото на държавата по откриване на производството по несъстоятелност, в друга държава-членка, доколкото в тази държава не е било открито друго производство по несъстоятелност. В настоящия случай съгласно Чл.80 от германския Закон за несъстоятелността синдикът е оправомощен да предявява иски относно имуществото на длъжника и за попълване на масата на несъстоятелността. Позовава се също така и на разпоредбата на Чл.4, ал.2, б.“м“ от Регламента, съгласно която норма правилата относно унищожаемостта, нищожността или относителната недействителност на правните сделки, увреждащи кредиторите на несъстоятелността се определят от правото на държавата по откриване на производство по несъстоятелност. В конкретния случай това са нормите на Чл. 80 от Закона за несъстоятелността, която предвижда, че с откриването на производството по несъстоятелност правото на длъжника да управлява и да се разпорежда с имуществото на длъжника преминава у синдика, както и на Чл. 21, ал.2, т.2 и Чл.24, ал.1 от същия закон по отношение на наложените от съда привременни обезпечителни мерки. В този случай съгл. Чл. 812 от Германския граждански закон лицето, което е придобило вследствие на престация от длъжника без да е дадено разрешение от синдика подлежи на връщане в масата на несъстоятелността като придобито без правно основание.

Твърди се в исковата молба, че независимо от така наложените обезпечителни мерки са били извършени няколко прехвърлителни сделки с имущество на „В.У.Т. ГмбХ“, а именно банкови преводи от банковата сметка на ищеца в „О Б Б.“АД- на територията на Република България, към ответника Ж.О.Т., както следва : на 18.04.2007год.- сумата от 2 149,30 евро и на 20.04.2007год. сумата от 40 000 евро или общата сума на преведените към ответника суми възлиза на 82 436,86 нарушение на Решението от 03.04.2007год., с което са наложени привременните обезпечителни мерки по отношение забраната да се извършва разпореждане с имуществото на длъжника без съгласие на синдика, поради което и съгласно Чл.24, ал.1 във вр. с Чл.81, ал.1 от германския Закон за несъстоятелността те са недействителни.

Предвид изложеното ищецът моли ответникът Ж.О.Т. да бъде осъден на основание Чл. 812 от Гражданския кодекс на Федерална република Г./ФРГ/ да заплати на „В.У.Т. ГмбХ“/в несъстоятелност/, представляван от синдика д-р В.А. сумата 82 436,86 лева, ведно с дължимата на основание Чл.291 във вр. с Чл.288 от Гражданския кодекс на ФРГ законна лихва от предявяването на исковата молба до окончателното изплащане на сумата. Предявява при условията на евентуалност и иск с правно основание Чл.55, ал.1, предложение първо от ЗЗД, по силата на който иска връщане на сумата като платена при начална липса на правно основание. Претендират се и направените по делото съдебно-деловодни разноски.

Ответникът Ж.О.Т. оспорва предявените срещу него иски по съображения, които са изложени в предявения от него писмен отговор на исковата молба. Представя и писмени бележки.



Съдът като взе предвид доводите на страните, както и събраните по делото доказателства, приема за установена следната фактическа обстановка:

По делото между страните не се спори, а и от представеното по делото и прието като доказателство Решение от 01.06.2007год. на Районния съд на Д. се установява, че на същата дата, в 10,39 часа, е открито производство по несъстоятелност на „В.У.Т. ГмбХ“, поради неговата неплатежоспособност и свръхзадълженост. Видно от същото решение като постоянен синдик на длъжник е бил назначен д-р В.А., който е предявил и настоящия иск.

Установява се също така от представеното по делото и прието като доказателство Решение от 03.04.2007год., че съдът по несъстоятелността на „В.У.Т. ГмбХ“ още преди да постанови решението си за откриване на производство по несъстоятелност е наложил привременни обезпечителни мерки, насочени към запазване имуществото на длъжника-назначаване на временен синдик и забрана за длъжника да извършва разпореждане с имуществото си без съгласието на временния синдик.

Установява се от представения с исковата молба и неоспорен от ответника в преклузивния срок по Чл.367, ал.1 от ГПК- с отговора на исковата молба, заверен превод на Удостоверение за актуално състояние на „В.У.Т. ГмбХ“, че така наложената обезпечителна мярка е била обявена в Търговския регистър на Районния съд на Д. на 04.04.2007год.

По делото са представени от ищеца заверени преводи на извадки от Гражданския кодекс на Федерална република Г./ФРГ/ и Закона за несъстоятелността на ФРГ, които съдът е приел като неоспорени от ответника по отношение на верността на превода и съответствието им с действителното законодателство на Г..

От представените по делото и неоспорени от ответника в срока по Чл.367, ал. 1 от ГПК извлечения от сметка № 800231407635817/в евро/ на ОББ, както и от заключението на вещото лице ССЕ, което съдът кредитира изцяло като обективно и професионално изготвено се установява, че за периода от 22.03.2007год. до 19.06.2007год. от сметката на „В.У.Т. ГмбХ“ в ОББ са наредени преводи в полза на ответника Ж.О.Т., както следва : на -4.04.2007год. банков превод в размер на 30 000 евро, на 13.04.2007год., която сума на 13.04.2007год. е била възстановена от ответника; на 18.04.2007год. банков превод в размер на 2 149,30 евро и на 20.04.2007год. банков превод в размер на 40 000 евро.

При така установената фактическа обстановка съдът достигна до следните правни изводи :

Искът срещу ответника е предявен на основание разпоредбите на Регламент на Съвета / ЕС/ № 1364/2000 от 29.05.2000год. относно производството по несъстоятелност. Съгласно Чл.16 от Регламента е установен принципът, че всяко решение за образуване на производство по несъстоятелност, което е взето от компетентен съд на държава-членка се признава във всички други държави-членки от момента на влизането му с сила в държавата на образуване на производството. Правомощията на синдика/ликвидатора, съгласно Регламента/ са установени в Чл. 18 и могат да се упражняват не само на територията на държавата-членка по образуване на производството по несъстоятелност, но и на територията на всяка друга държава-членка, вкл. и



да завежда всякакви отменителни иски, които защитават интересите на кредиторите. От друга страна съгл. Чл. 4, т.2, б.“м“ от Регламента законът на държавата на образуване на производството по несъстоятелност несъстоятелност-по-конкретно на нормите относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните действия, които увреждат всичките кредитори. Тоест приложимото материално право в случая се явява немското, а не българското- този извод категорично следва от текста на Регламента, споделя се и от САС в определението му от 18.04.2011 год. по търг.дело № 1200/2011 год., преценявайки дали са налице предпоставките за допускане обезпечение на иска по повод подадената частна жалба срещу допуснатото от СГС обезпечение на иска.

По основателността на иска съдът приема следното :

Съдът намира, че от събраните по делото и обсъдени по-горе доказателства се установява наличието на предпоставките за уважаването на предявения отменителен иск-длъжникът „В.У.Т. ГмбХ“ е в открито производство по несъстоятелност и е налице правен интерес от установяване на недействителността на извършените плащания след датата на откриването на производството, респ. след постановяването на наложените обезпечителни мерки. Целта на предявения иск е да доведе до връщане в масата на несъстоятелността на неправомерно изплатените от длъжника парични средства, с които действия длъжникът безспорно е засегнал интересите на кредиторите си. Фактът на извършеното плащане безспорно се установява от заключението на вещото лице ССЕ, както и че то е било извършено след постановяването на Решението от 03.04.2007год., с което съдът по несъстоятелността е постановил налагането на привременни обезпечителни мерки, изразяващи се в назначаването на временен синдик. Тези обезпечителни мерки имат своето правно основание в Чл. 21, ал.2, т.2 от Закона за несъстоятелността на ФРГ, където е посочено, че съдът по несъстоятелността може да наложи на длъжника обща забрана за разпореждане или да постанови разпорежданията на длъжника да бъдат правновалидни само с одобрението на временния синдик. Тези привременни мерки имат действие до постановяването на решение, с което открива производство несъстоятелност или се отхвърля молбата на кредитора и имат за цел да обезпечи запазването на имуществото на длъжника с оглед на неговото осребряване и разпределение в понататъшния ход на производството. Именно за това тази обезпечителна мярка произвежда непосредствено и незабавно действие от момента на налагането ѝ, а не от момента на влизането ѝ в сила по отношение на длъжника, както твърди ответникът, тъй като в противен случай би се обезсмислило и нейното налагане. Този извод безспорно следва от текста на Чл.21, ал.1 от Закона за несъстоятелността, аналогична е и правната уредба на Чл.629а,ал.7 от българския Търговски закон. Съответно в този смисъл следва да се тълкува и разпоредбата на Чл. 16, т. 1 от Регламента-гъй като решенията на съда в производството по несъстоятелност имат незабавно и непосредствено действие независимо дали са били обжалвани, то и момента на влизането им в сила следва да бъде приравнен на момента на тяхното постановяване тъй като от тогава не пораждат своите правни последици, а тяхното зачитане именно се има предвид в Регламента.



На следващо място безспорно се установява, че плащането на исковите суми е било извършено след налагането на привременните обезлечителните мерки, респ. чрез обявяването им в Търговския регистър към Районния съд на Д., което е станало още на 04.04.2007год. От този момент по арг. от Чл.24, т.2 от Регламент на Съвета / ЕС/ № 1364/2000 от 29.05.2000год. и Чл.82 от Закона за несъстоятелността се въвежда презумиране за знание от страна на третите лица за наложените ограничения по отношение на имуществените разпореждания на длъжника. Неоснователни са твърденията на ответника, че да за има ефект така наложената обезпечителна мярка тя следва да бъде публикувана и на територията на съответната страна-членка. На първо място такова изискване не следва да от текста на Регламента и на следващо място ако се приеме това, то би противоречало на принципа за бързина на предприетите ограничителни мерки, какъвто е смисъла на тяхното налагане. В противен случай би се стигнало до възможност длъжникът свободно и безпрепятствено да прехвърля и да се разпорежда с активи от една страна-членка в друга, а за да се препятства именно опасността от разпиляване и увреждане на длъжниковото имущество, служещо за общо удовлетворяване на всички кредитори на несъстоятелността е целта на този регламент. В този ред на мисли неоснователно е и следващото възражение на ответника за ограничение на териториалния обхват на Регламента. След като по силата на него се допуска признаване на Решението за откриване на производството по несъстоятелност на територията на всяка държава-членка, то на още по-голямо основание това ще важи за налагането на самата обезпечителна мярка, която цели именно да осигури и подготви привеждането на неговото изпълнение в по-късния етап на производството по несъстоятелност.

Напълно неоснователен е и аргументът на ответника, че извършеното плащане е Напълно неоснователен е и аргументът на ответника, че извършеното от плащане „нямало характера на правна сделка, а представлявало само акт на управление“. Както в българското, така и очевидно в немското, а би следвало и в което и да е друго законодателство по света да не се прави разграничение между сделки и всякакви други правни или фактически действия, чрез които се увреждат кредиторите на несъстоятелността. В конкретния случай текстът на Чл. 21, ал.2, т.2 от Закона за несъстоятелността ясно и недвусмислено сочи обхвата на забраната- на всякакви действия по прехвърляне, респ. разпореждане с имуществото на длъжника. Безспорно е че плащанията, в. т.ч. и банковите преводи имат характера на такива действия, независимо дали могат да бъдат сметени за сделки в тесния, гражданско-правен смисъл на това понятие. Поради това и с банковия превод е бил извършен акт на имуществено разпореждане с парични активи, които следва да се намират в масата на несъстоятелността за удовлетворяването на кредиторите на длъжника.

Същевременно без значение за делото се явява и конкретното основание на което е станало извършеното плащане стига то да е станало след откриването на производството по несъстоятелност, респ. след постановяването на решението за налагане на обезпечителните мерки и без да е било дадено одобрението на синдика. Това представлява достатъчна



предпоставка за уважаването на така предявения иск. Дори и да се приеме за вярно твърдението на ответника, че част от сумата в размер на 40 000 евро е била възстановена на длъжника на 17.04.2007Год./, то това плащане няма действие по отношение на несъстоятелността тъй като е следвало да бъде извършено чрез синдика, а не чрез органите за управление на самия длъжник, които към този момент вече са били лишени от права.

С извършеното плащане се намалява общата маса на несъстоятелността, която следва да служи за удовлетворяването на вземанията на всички кредитори в хода на универсалното принудително изпълнение, което се провежда в производството по несъстоятелност на длъжника. При тази законова уредба, съображенията за несправедливост на крайния резултат/които по същество се излагат в писмения отговор на ответника/ са извън правораздавателната власт на съда и поради това не следва да бъдат обсъждани. Това е така защото законът не предпоставя каквито и да е условия към извършеното плащане, както и към неговото основание. Достатъчно е както се посочи по-горе то да е било извършено след посочената дата, т.е. единственият правнорелевантен факт, който следва да бъде установен е дали плащането е било извършено след 03.04.2007Год., обстоятелство, което в случая безспорно е налице. За ответника остава възможността да реализира правата си срещу длъжника в производството по несъстоятелност – в качеството му на негов кредитор, ако плащането разбира се е било извършено при наличие на съответното правно основание.

Предвид изложеното съдът намира така предявеният иск за основателен и доказан.

С оглед изхода на делото по отношение на главния иск съдът не дължи произнасяне по предявения при условията на евентуалност иск с правно основание Чл.55, ал.1, предложение първо от ЗЗД.

На осн. Чл.78, ал.1 от ГПК и с оглед на направеното искане ответникът следва да бъде осъден да заплати на ищеца сумата 10 540,20 лева.

На осн. Чл.649, ал.6, във вр. с Чл. 620, ал.5 от Търговския закон/ която норма е процесуална по своя характер тъй като има отношение към надлежното упражняване на правото на иск/ ответникът следва да бъде осъден да заплати държавна такса по производството в размер на сумата от 3297 лева.

Воден от горните съображения Софийски градски съд

РЕШИ :

ОСЪЖДА Ж.О.Т., ЕГН *****, да заплати на „В.У.Т. ГмбХ“/в несъстоятелност/, представляван от синдика д-р В.А., със седалище и адрес : Федерална република Г., гр. Д., ул. „М.“№*** на основание Чл. 812 от Гражданския кодекс на Федерална република Г./ФРГ/ да заплати на „В.У.Т. ГмбХ“/в несъстоятелност/, представляван от синдика д-р В.А. сумата 82 436,86 лева, ведно с дължимата на основание Чл.291 във вр. с Чл.288 от Гражданския кодекс на ФРГ законна лихва от 27.12.2010Год. до окончателното изплащане на сумата.

ОСЪЖДА Ж.О.Т., ЕГН *****, да заплати на „В.У.Т. ГмбХ“/в несъстоятелност/, представляван от синдика д-р В.А., със седалище и адрес : Федерална република Г., гр. Д., ул.



„М.“№*** на основание Чл.78, ал.1 от ГПК сумата 10 540,20 лева, представляваща съдебно-деловодни разноски по производството.

ОСЪЖДА Ж.О.Т., ЕГН *****,*** да заплати по сметка на СГС сумата 3297 лева, представляваща държавна такса по производството.

Решението може да се обжалва пред Софийски апелативен съд в двуседмичен срок от съобщаването му на страните.

2.5. Решение № 1745/03.08.2015 г. по търг. дело № 4650/2013 г. на Апелативен съд – София, ТО, 6. състав

СОФИЙСКИЯТ АПЕЛАТИВЕН СЪД, Търговско отделение, Шести състав, в публичното заседание на единадесети февруари, две хиляди и петнадесета година, в състав :

Председател : И. И.

Членове : А. Ц.

М. В.

при секретаря В. И., като изслуша докладваното от съдията И. т.д. № 4650 по описа за 2013 г. за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 258 и сл. от ГПК.

С решение № 1401 от 29.07.2013 г. по т.д. № 3411/ 2010 г. на Софийския градски съд, търговско отделение, VI - 7 състав Ж. О. Т. от [населено място] е осъден да заплати на „В. унд Т. Г.” /в несъстоятелност/, със седалище [населено място], Федерална република Германия на основание чл. 812 от Гражданския кодекс на Федерална Република Германия сумата 82 43.86 лева, ведно с дължимата на основание чл.291, във връзка с чл.288 от Гражданския кодекс на Ф. законна лихва, считано от 27.12.2010 г. до окончателното изплащане на сумата.

Срещу решението е подадена въззивна жалба от Ж. О. Т. от [населено място], в която се изтъква, че то е неправилно поради допуснати съществени нарушения на съдопроизводствени правила, необосновано и в противоречие с материалния закон.

Липсвал доклад и не бил отчетен факта, че делото е с международен елемент и следва да се установи приложимото право - дали това е иск по чл. 812 от немския Граждански кодекс или иск по чл. 55 от ЗЗД.

Делото било разгледано по реда на чл. 365 от ГПК, като неоснователно било оставено без уважение възражението, че спора подлежи на разглеждане по общия исков ред.

Търговското дружество не било активно процесуално легитимирано, тъй като завеждането на иска било в правомощията на синдика.

Допуснатите за разглеждане икове на основание чл. 812 от германския Граждански кодекс ведно с иск на основание чл. 291 във връзка с чл. 288 от ГПК, както и иск на основание чл. 55, ал. 1, пред. 1 от ЗЗД били процесуално недопустими.

Неправилно била установена фактическата обстановка на спора.

Невярна била констатацията, че от сметката на „В. унд Т.” Г. в евро в [фирма] е бил извършен банков превод на 18.04.2007 г. за сумата 2 149. 30 евро и на 20.04.2007 г. за 40 000 евро. От доказателствата се установило, че титуляр на сметката е [фирма]- клон С., по чиято



партида липсвало вписване на синдика на В. унд Т.” Г. / в несъстоятелност/, за да се приеме, че той е такъв и по отношение на клона.

След като иска бил приет за отменителен приложимото общностно право бил Регламента на Съвета /ЕС/ 1364/2000 г., а не Регламент 44/2001г., съответно приложимото национално право относно нищожно.

Отменителният иск, който съдът разгледал без да посочи върнатата му правна квалификация, бил неоснователен.

В решението на Районен съд Дортмунд за дата на откриване на производството по несъстоятелност била посочена 1.06.2007 г. - много след като са били извършени въпроснитесделки. Нямащо ощетяване на кредиторите, тъй като сумата 40 000 евро била върната на дружеството на 17.04.2007 г. като неразходвана, а за сумата 2149.30 евро дружеството получило насрещна престация.

Изрично били наведени твърдения, че с първото решение на Районен съд Дортмунд не е била наложена пълна забрана за разпореждане и дружеството-длъжник можело да извършва сделки на управление без ограничение и сделки на разпореждане със съгласието на временния синдик

Предоставянето на аванс за служебни цели на клона в [населено място] не било само по себе си сделка, дейността на длъжника към този момент не ибла преустановена, затова не било необходимо съгласие от временния синдик. Неоснователен бил и извода, че дори ответника да е възстановил на длъжника сумата 40 000 евро това плащане нямащо действие по отношение на несъстоятелността, тъй като не следвало да бъде извършвано чрез органите за управление на длъжника, които към този момент са били лишени от права.

Неверен бил и извода, че след налагането на привременни обезпечителни мерки се презумирало знание от страна на третите лица в България за наложените ограничения по отношение на имуществените разпореждания на длъжника. Ответникът върнал сумата от 40 000 евро на каса в клона на дружеството без да знаел, а и е нямащо как да узнае за наличието на производство по несъстоятелност. Според вписванията и обявяванията дружеството продължавало дейността си.

Нормите на Регламента давали защита на лица, които са получили изпълнение на своите вземания преди откриването на производството по несъстоятелност и затова те не дължали връщане на полученото. Производството по несъстоятелност било открито на 1.06.2007 г., следователно не се дължало връщане на преводите, направени на 18.04.2007 г. за сумата 2149.30 евро и на 20.04.2007 г. за сумата 40 000 евро.

Неправилно съдът приел, че конкретното правно основание, на което било извършено плащането, няма значение за делото, тъй като наличието на равностойна насрещна престация било елемент от фактическия състав и по основния иск на ищеца, по отменителния иск и по евентуалния иск по чл. 55 от ЗЗД.

Извършената от клона престация била неатакуема съгласно германския закон, според който престацията на длъжника, срещу която в имуществото му е постъпила директно насрещна равностойна престация, не можело да бъде оспорена.



Доколкото главният иск бил неоснователен неправилно бил уважен и иска за лихви на основание чл.291 във връзка с чл. 288 от ГГК.

Макар съдът да не се произнесъл по иска по чл. 55 от ЗЗД и иска по чл. 812 от ГГК, те също били неоснователни.

Относно сумата от 2 149.30 евро - срещу плащането ѝ ищецът получил равностойна насрещна престация - превоз на служител на ищцовото дружество/на неговия клон в С..

Относно сумата от 40 000 евро - ответникът не се обогатил с нея, тъй като тя била върната на ищеца, чрез неговия клон в С..

Молбата е решението да бъде отменено и бъде постановено ново решение, с което исковете да бъдат отхвърлени като неоснователни.

Ответникът по въззивната жалба „В. унд Т. Г.” /в несъстоятелност/, със седалище [населено място], Федерална република Германия, в писмен отговор я оспорва като неоснователна по следните съображения.

Невярно било твърдението за липса на доклад - в първото по делото заседание съдът докладвал определение по чл. 374, ал. 1 от ГПК, с което се произнесъл по всички предварителни въпроси и по допускането на поисканите от страните доказателства. В следващото заседание на 6.12.2013 г. аргументирано отхвърлил възражението на ответника за нередовност на исковата молба и по конкретните му доказателствени искания.

Правилно спора бил разгледан по реда на чл. 365 от ГПК, тъй като били два обективно съединени иска за попълване на масата на несъс

Неоснователно било твърдението за липса на активна процесуална легитимация. Ответникът не посочвал конкретни правни норми от Германския закон за несъстоятелността, или друг приложим нормативен акт от действащото германско законодателство, на които то било основано.

Неоснователно било и твърдението за недопустимост на предявените икове поради неприложимост на Регламент 1346/2000, тъй като нямали търговски характер. Основният иск не бил отменителен - за сделка, извършена през т. нар. „подозрителен период”, с него се претендирало връщането на платена сума, тъй като плащането било извършено без съгласието на временния синдик - в нарушение на наложената от германския съд по несъстоятелността обезпечителна мярка. Неоснователни били твърденията за неправилно изяснена фактическа обстановка на спора. Ответникът не представил доказателства, които да установяват твърдението му, че двете решения на Районен съд - Дортмунд са подлежали на обявяване в регистъра по седалището на клона на дружеството. Не било нужно отделно уведомяване в България, или вписване на решенията на германския съд по несъстоятелността, тъй като клонът не бил самостоятелно юридическо лице, а вписването имало значение само за третите лица, а не и за неговия клон.

Правилно съдът приел, че е установен факта на плащане от ищеца посредством клона му в С. на процесните суми без одобрението на временния синдик, тъй като ответникът не представил доказателства в обратната насока.



Неоснователно било твърдението, че тъй като титуляр на сметката, от която били извършени преводите бил клона в С., а правно- организационната форма на ищеца била О., това предопределяло и грешните правни изводи на съда относно тези два превода.

Неоснователно било твърдението, че съдът неправилно квалифицирал иска с правно основание чл. 812 от ГГЗ във връзка с чл. 21, ал. 2, предл. 2 и чл. 24, ал. 1 от Германския закон за несъстоятелността. Плащанията на несъстоятелния длъжник чрез клона му в [населено място] безспорно били действия по намаляване на имуществото му и временният синдик имал правомощията да следи за запазването на това имущество и да предприеме мерки за неговото съхранение. Действително, съдът неточно квалифицирал иска като отменителен, но тази неточност в изказа била само терминологична и не влияела на правилния краен правен извод.

Правилно съдът приел, че са налице предпоставките за уважаване на иска по чл. 812 от ГГЗ във вр. с чл. 21, ал. 2, предл. 2 от ГЗН.

Правилно приел, също така, че в Регламент 1346/2000 няма изискване за вписване в търговския регистър по седалището на клона на наложената обезпечителна мярка.

Доказването на липсата на съгласие на временния синдик за извършване на съответните разпоредителни сделки било в тежест на ответника, а той не представил никакви доказателства в тази насока.

Липсата или наличието на насрещна престация, независимо от нейната стойност не можела да бъде релевирана като правоизключващ факт по така предявения иск.

Ответникът не доказал при условията на пълно и главно доказване предоставянето на равностойна насрещна престация - копие на закупен самолетен билет за служител на ищеца. Твърденията му, че ищецът е „възстановил” на 18.04.2007 г. равностойността на самолетен билет, платен на 20.04.2007 г., за полет, осъществен на 19.04.2007 г., били несъстоятелни и противоречали на установените факти.

Ответникът не доказал, че сумата 40 000 евро е била платена като „служебен аванс”, а нейното отпускане било разпоредено с писмо на управителя на ищеца от 17.04.2007 г. и впоследствие била върната на ищеца. Разписката от 25.04.2007 г. не установявала по безспорен начин връщането на тази сума, тъй като според текста, сумата по нея била дадена, а не получена от ищеца.

Моли решението да бъде потвърдено.¹

Софийският апелативен съд, търговско отделение, Шести състав съобрази следното:

Въззивната жалба е процесуално допустима - подадена е в срока по чл. 259 от ГПК от страна в процеса, която има правен интерес от обжалването на подлежащ на въззивен контрол валиден и допустим съдебен акт.

При обсъждането на нейната основателност съдът приема за установено следното.

В исковата молба ищецът „В. унд Т. Г.” /в несъстоятелност/, със седалище [населено място], Федерална република Германия твърдял, че на 3.04.2007 г. Районният съд в Д. на основание молба за откриване на производство по несъстоятелност назначил д-р В. А. за



временен синдик и наложил обезпечителна мярка, съгласно която всички разпореждания с имуществото на ищеца следвало да бъдат одобрени от временния синдик, за да бъдат действителни. Решението влязло в сила на същия ден. На 1.06.2007 г. същият съд открил производство по несъстоятелност срещу ищеца и назначил за синдик д-р В. А.. Решението влязло в сила на същия ден.

На основание чл. 16.1 от Регламент на Съвета (ЕС) № 1346/2000 от 29.05.2000 г. относно производството по несъстоятелност, съдебно решение за откриване на производство по несъстоятелност, произнесено от съд на държава - членка се признавало във всички останали държави - членки, без да било необходимо предприемането на последващи мерки, считано от момента, в които решението е влязло в сила в държавата - членка, където е открито производството по несъстоятелност. На основание чл. 25.1 от Регламента съдебни решения, отнасящи се до обезпечителни мерки, наложени след молбата за откриване на производство по несъстоятелност следвало също да бъдат признати без необходимост от предприемане на последващи действия.

Съгласно чл. 18 от Регламента назначеният синдик можел да упражни всичките си правомощия, предоставени му от правото на държавата по откриване на производството по несъстоятелност, в друга държава - членка, доколкото в тази държава не е било открито друго производство по несъстоятелност. В такова производство не било открито срещу ищеца, следователно синдикът бил оправомощен да го представлява на територията на България.

Въпреки наложените от съда обезпечителни мерки били извършени преводи от банковата сметка на ищеца в [фирма] към ответника Ж. О. Т. на 18.04.2007 г. за сумата 2 149.30 евро и на 20.04.2007 г. за сумата 40 000 евро без съгласието на временния синдик.

Тези суми следвало да бъдат върнати на ищеца съгласно чл. 81, ал.1, от германския Закон за несъстоятелността и чл. 812 и сл. от Германския граждански кодекс.

Молбата към съда била ответника да бъде осъден да плати сумата 82436.86 лева на основание недействителността на разпореждането с тази сума, като направено след 3.04.2007 г. без съгласието на временния синдик, ведно с лихвата, изчислена по правилата на чл. 291, вр. чл. 288 от Германския Граждански кодекс - 5 % над основния лихвен процент, от датата на предявяване на иска до пълното ѝ плащане.

При условията на евентуалност присъждането на сумата се претендираше на основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 от ЗЗД, като платена при начална липса на основание, ведно със законната лихва на основание чл. 86, ал. 1 от ЗЗД.

Ответникът Ж. О. Т. от [населено място] в писмен отговор оспорил иска като неоснователен по следните съображения..

Нямало доказателства, че двете решения на Районния съд в Д. са влезли в сила, за да се приеме, че действието им се признава в България. Затова длъжникът не бил обвързан от постановените обезпечителни мерки и е имал правната възможност свободно да се разпорежда с активите си.

Даже и решението да било влязло в сила, извършените без одобрението на синдика прехвърляния на парични средства не били сами по себе си правни сделки. По отношение на



тези банкови преводи бил приложим § 21, ал.2 от германския Закон за несъстоятелността. Преводите всъщност били аванс за служебни цели на клона на ищеца в С., който бил отчетен документално - за сумата 2 149. 30 евро и върнат като неусвоен в касата на дружеството - сумата 40 000 евро. Затова съгласие от временния синдик не било необходимо.

В случай, че банковия превод бъде възприет като сделка, тя не била за разпореждане, а за обикновено управление, затова била извън приложното поле на забраната по чл.21, ал.1, т.2 от германския Закон за несъстоятелността и не било необходимо одобрението на временния синдик.

Обезпечителните мерки имали свой териториален обхват и следвало да се налагат по реда на държавата, в която се изисква настъпването на техния обезпечителен ефект. Съгласно първото решение на Районния съд в Дортмунд те се отнасяли до имуществото на дружеството на територията на Федерална Република Германия, тъй като в решението не било изрично посочено, че те засягат и имущество на длъжника в различни държави-членки на общността.

Дори действието на обезпечителните мерки да засягало имущество на дружеството независимо от местонахождението му, то решението трябвало да се доведе до знанието на всяко трето лице, особено в други държави, където длъжника има имущество. Клонът като самостоятелна стопанска единица имал относителна самостоятелност и можел да извършва разпоредителни сделки. Съгласно чл. 17а, ал. 3 от Търговския закон в търговския регистър по седалището на клона се вписвали данни от всички актове на съда по несъстоятелността, които се вписвали в регистъра, в който било вписано чуждестранното лице, затова и обезпечителните мерки трябвало да бъдат вписани.

Единствено вписването в българския търговски регистър или евентуалното изрично уведомяване от синдика, каквото в случая липсвало, можело да породи действие на решенията на Дортмундския районен съд на територията на Република България.

Временният синдик не изпълнил задължението си по чл.21, § 1 от Регламента да поиска публикуването на основното съдържание на решението за образуване на производството по несъстоятелност и за своето назначение, във всяка друга държава-членка, както и по чл.23, ал.1 от германския Закон за несъстоятелността - да уведоми третите лица за наложените обезпечителни мерки., затова не можел да черпи права от собственото си бездействие.

В случая било приложимо общностното право, съгласно което не се дължи връщане на полученото преди откриването на производството по несъстоятелност.

За превода от 18.04.2007 г. на сумата 2 149. 30 евро ищецът получил насрещна престация - закупения на 17.04.2007 г. самолетен билет за пътуване на служителя на клона в С. Ю. Ш.. Съгласно чл. 142 от германския Закон за несъстоятелността тази престация била „неатакуема”.

Сумата 40 000 евро била получен аванс за нуждите на клона в С., обозначен в платежното нареждане от 20.04.2007г. като „служебен аванс”, разпореден с писмо от 17.04.2007г. на управителя на клона в С. М. Х.. Поради неизразходването му той бил върнат изцяло на ищеца на 25.04.2007 г., видно от разписка № 36, подписана от управителя на клона М. Х..



Ответникът оспорил като неоснователен и евентуалния иск с правно основание чл. 55, ал.1 пр.1 от ЗЗД.

Относно сумата 2 149.30 евро изтъкнал, че срещу нея ищеца получил равностойна насрещна престация - закупения на 17.04.2007 г. самолетен билет. Плащането било извършено на годно правно основание., затова нямало неоснователно обогатяване на ответника.

Ответникът не се обогатил и със сумата 40 000 евро, тъй като тя била върната изцяло на ищеца, чрез неговия клон в С.

Накрая ответникът заявил и възражение за изтекла погасителна давност. Производството по несъстоятелност било открито на 1.06.2007 г., когато било постановено решението на Районния съд в Д., а исковата молба била предявена в Софийския градски съд на 27.12.2010 г.

Съгласно чл.146, ал.1 от германския Закон за несъстоятелността погасителната давност на правото на оспорване била двугодишна, считано от откриването на производството по несъстоятелност. Към датата на предявяване на исковата молба изминали повече от три години и пет месеца от откриването на производството по несъстоятелност.

В допълнителна искова молба ищецът оспорил твърдението, че решенията на Районния съд в Д. не са влезли в законна сила, като посочил, че съгласно немската правна теория и практика по въпросите на несъстоятелността, решенията за налагане на обезпечителна мярка влизат в сила от момента на постановяването им, т. е. от посочения в решението час, а ако такъв не е посочен - от 12,00 часа на деня, в който е постановено. Решението не се връчва на длъжника и следователно не подлежи и на обжалване. Публикуването им не е условие за влизането им в сила и има само оповестително действие спрямо третите лица. Двете решения били публикувани в Интернет в съответствие с изискванията на чл. 23, ал. 1, вр. чл. 9 от германския Закон за несъстоятелността.

Ответникът цитирал превратно Брюкселската конвенция от 1968 г. за юрисдикцията и изпълнението на чуждестранни съдебни решения по граждански и търговски дела, без да посочи конкретни основания, които пречат на директното признаване на двете решения в България.

Ищецът оспорил твърденията, че плащанията не били сделки на разпореждане, поради което съгласието на временния синдик било ирелевантно. Изтъкнал, че плащането представлява прехвърляне на правото на собственост върху съответната сума пари, а дори да се приемело, че плащанията не са сделки, този факт бил ирелевантен в настоящото производство.

Независимо от квалифицирането им като сделка в тесния, гражданскоправен смисъл на това понятие, банковите преводи имали характера на действия на прехвърляне (разпореждане) с имущество на длъжника и влизали в обхвата на забраната на чл. 21, ал. 2, т. 2 от германския Закон за несъстоятелността.

Неоснователни били и твърденията за ограничаване на териториалния обхват на действието на обезпечителната мярка, тъй като подобно ограничение било не само недопустимо, но и практически невъзможно и затова нито германският Закон за несъстоятелността, нито Регламента го изисквали.



Оспорено било и твърдението, че решението, с което са наложени обезпечителните мерки, е следвало да се доведе до знанието на всяко трето лице, особено в други държави. Вписването имало значение само за третите лица, а не и за клона на дружеството, който е част от дружеството и в този смисъл не е трето лице.

Неоснователно било и твърдението, че в случая не било обективно възможно да бъде поискано и дадено одобрението на временния синдик, тъй като европейското и двете национални законодателства изисквали вписване на решенията в производството по несъстоятелност. Дори да се приемело, че такова вписване било предвидено то се отнасяло единствено за уведомяването на трети лица, а нито клона на длъжника, нито неговият управител били трети лица спрямо дружеството-длъжник.

Ответникът некоректно чл. 21, ал. 1 от Регламента, в който била предвидена възможност, а не задължение за синдика да поиска публикуването на основното съдържание на решението за образуване на производството по несъстоятелност и други обстоятелства, но решението за налагане на ограничителните мерки не било измежду тези обстоятелства.

Неоснователно било твърдението, че съобразно нормите на общностното право плащането било валидно, тъй като нормата на чл. 20, ал. 1 от Регламента била приложима към настоящия правен спор.

Ищецът оспорил и твърденията, че срещу едната от преведените суми имало равностойна насрещна престация под формата на закупен самолетен билет, а другата сума била върната. Те противоречали на приетото в практиката на германските и българските съдилища, че всяко изпълнение на парично задължение уврежда кредиторите по несъстоятелността.

Ответникът не представил копие от самолетния билет и доказателства, че същият е бил реално предаден на ищеца, или неговия клон в С.. От копието от потвърждение за закупуване не ставало ясно кой и как го е получил, кой го е подписал и дали точно ответника го е платил.

Не било вярно, че сумата 40 000 евро е „служебен аванс“, разпореден от управителя на клона в С. М. Х., тъй като в писмото от 17.04.2007 г. не се съдържала „дори и косвена интенция за разпореждане със сумата в полза на ответника на посоченото от същия основание“, а твърдението, че сумата била върната изцяло на ищеца на 25.04.2007 г. било не само невярно, но и подвеждащо. Приложената по делото разписка № 36 не установявала връщането на сумата поради простия факт, че според записаното същата била дадена на, а не получена от ищеца.

Възражението за изтекла погасителна давност било неоснователно, тъй като ответникът се позовал на остаряла редакция на чл. 146, ал. 1 от германския Закон за несъстоятелността, която била изменена на 15.12.2004г. и действащата редакция препращала към общата погасителна давност, предвидена в Германския граждански кодекс, която била 3 години.

В допълнителния отговор ответникът изтъкнал нови аргументи в подкрепа на възражението, че двете решения на германския съд не били влезли в сила. Относно правната същност на плащанията по двата парични превода и евентуалното им извършване в нарушение на наложените от съда ограничения изложил доводи, основани на разпоредбите на германската Наредба за несъстоятелността, като се позовал на цитати от научни съчинения и практика на германския Федерален върховен съд,



Оспорил отново възраженията на ищеца срещу поддържаната от него теза за ограничаване на териториалния обхват на действието на обезпечителната мярка, както и задължителното ѝ вписване в търговския регистър.

Потвърдил становището си, че наличието на равностойна насрещна престация е елемент от фактическия състав и по основния иск на ищеца, и по евентуалния иск по чл. 55 от ЗЗД.

От преценката на събраните по делото доказателства по отделно и в съвкупност се очертава следната фактическа обстановка на спора.

Според Разпечатка от от 16.12.2010 г. от търговски регистър Б на Районния съд на Д. на 21.12.2006 г. е вписано „В. унд Т. Г.“, със седалище [населено място] и уставен капитал 19 330 000 евро.

Удостоверение от 5.10.2010 г., издадено от Софийския градски съд по ф.д. № 4112/ 2004 г. удостоверява, че с решение № 1 от 10.05.2004 г. е вписан клон на акционерно дружество с фирма [фирма] - клон С., с принципал на клона [фирма] - [населено място] и управител М. Д. Х..

На 4.04.2007 г. в Търговския регистър Б на Районен съд - Дортмунд е вписано определение от 4.04.2007 г. на Районния съд на Д., с което д-р В. А. е назначен временен синдик на дружеството и е наложена обезпечителна мярка, съгласно която всички разпореждания с имуществото му следва да бъдат одобрени от временния синдик, за да бъдат действителни. Определението влязло в сила на 3.04.2007 г.

На 24.05.2007 г. е вписано определение от 4.04.2007 г. на същия съд за налагане на дружеството на обща забрана за разпореждане.

На 5.06.2007 г. е вписано решение от 1.06.2007 г. за откриване на производство по несъстоятелност поради неплатежоспособност и свърхзадълженост. За постоянен синдик е назначен временният синдик д-р В. А.. Решението влязло в сила на 1.06.2007 г.

Тези съдебни актове били публикувани и в Интернет портал на Ф. министерство на правосъдието - Обявления за несъстоятелността, съобразно изискванията на Закона за несъстоятелността.

От заключението на счетоводната експертиза, изпълнена от вещото лице М. С. е установено следното. Съгласно извлечението от сметката на ищеца в [фирма] за периода от 22.03.2007 г. до 19.06.2007 г. в полза на ответника били наредени следните преводи : на 4.04.2007 г. - 30 000 евро, която сума била възстановена на 13.04.2007 г. ; на 18.04.2007 г. - 2 149.30 евро и на 20.04.2007 г. - 40 000 евро.

Според представените от банката отчети като основание за превода от 18.04.2007 г. било посочено „заявление за пътни разходи“, а за превода от 20.04.2007 г.- „служебен аванс“. Преводите били вътрешнобанкови и общата сума по двата превода била 42 149.30 евро/ 82 436.87 лева.

Представен е агентски купон на името на Ю. Ш. от 17.04.200 г. за полет С. - М. на 19.04.2007 г. и Х. - М.- С. на 24.04.2007 г. на стойност 2 138.61 евро.



Ответника представил разписка № 36 от 25.04.2007 г. с текст на немски език, преведен по следния начин „Аз/ ние получих (ме) от фирма В. & Т. 40 000 евро за каса за строителството. С настоящето пътвърждавам (е) получаването на парите. М., 25.04.2007 г.”

След като ищеца оспорил истинността на документа, по искане на ответника била назначена графологична експертиза. От заключението, изготвено от вещото лице С. Ч. се установило, че в разписката подписа за „наредил” е положен от Ж. О. Т., а подписа за „получател” е положен от М. Х. - управител на [фирма] - клон С..

При така установената фактическа обстановка правните изводи са следните.

Правното основание на иска е чл. 812 от Гражданския кодекс на Федерална република Германия, във връзка с чл. 21, ал. 2, т. 2 и чл. 24, ал. 1 от германския Закон за несъстоятелността, като при условията на евентуалност е предявен и иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр.1 от ЗЗД.

Претенцията е за връщане на посочената в молбата сума, като получена без основание - поради недействителността на сделките /двата парични превода от сметката на клона на дружеството в С. към сметката на ответника/, като извършени без съгласието на временния синдик на обявеното в несъстоятелност дружество - принципал на ищеца, след влизането в действие на обезпечителната мярка, наложена от германския съд по несъстоятелността.

Приложимо право са и разпоредбите на Регламент (ЕО) № 1346/ 2000 на Съвета от 29.05.2000 г. относно производството по несъстоятелност.

Принципът, установен в чл. 16.1. от регламента е „Всяко решение за образуване на производство по несъстоятелност, което е взето от компетентен съд на държава-членка, се признава във всички други държави-членки от момента на влизането му в сила в държавата на образуване на производството”.

Съгласно чл. 4.1. от регламента приложимият закон към производството по несъстоятелност и последиците от него е законът на държавата - членка, на която територия е образувано производството, а чл. 4.2.б.,„м” постановява, че законът на държавата на образуване на производството определя условията на образуването, провеждането и прекратяването на производството по несъстоятелност, като определя по специално и „нормите относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните действия, които увреждат всички кредитори”.

Следователно в конкретния случай приложимия закон е германския Закон за несъстоятелността, а правилното решаване на спора е обусловено от отговора на въпроса дали двата банкови превода са недействителни по силата на разпоредби от посочения акт.

В чл. 21, ал. 2, т. 2 от Закона за несъстоятелността е посочено правомощието на съда да наложи на длъжника обща забрана за разпореждане или да постанови разпорежданията на длъжника да бъдат правновалидни само с одобрението навременния синдик. Препращащата норма на чл. 24, ал.1 определя, че при нарушение на това ограничение са в сила съответно чл. 81 и 82. Разпоредбата на чл. 81, ал. 1, пр.1 постановява, че ако след откриване на



производството по несъстоятелност длъжникът се е разпоредил с даден актив от масата на несъстоятелността, това разпореждане е недействително.

Страните не оспорват факта, че двата превода са били извършени след постановяването на решението от 3.04.2007 г. на германския съд, с което изрично е било постановено, че разпоредителните действия на длъжника с имуществените му активи са действителни само със съгласието на временния синдик. Няма спор и за това, че такова съгласие не е било дадено.

Първото възражение на въззивника, поддържано и в първоинстанционното производство е, че наложените обезпечителни мерки нямат действие по отношение на двата превода, тъй като решението на съда за тяхното налагане не било влязло в сила.

То е неоснователно поради следното.

Според основаните на практиката на Върховния федерален съд на ФРГ Германия схващания в германската доктрина, изложени в приложения с допълнителната искова молба „Хамбургски коментар на законодателството за несъстоятелността” „решенията за налагане на обезпечителна мярка ... влизат в сила от момента на постановяването им, т. е. от посочения в решението час, а ако такъв не е посочен - от 12.00 часа на деня, в който е постановено ; не се стига до връчването му на длъжника”, като „в съответствие с чл. 23 постановените ограничения на разпореждането трябва да бъдат обявени”.

В настоящия случай от представената по делото разпечатка от веб- страница в Интернет портала на Ф. министерство на правосъдието „Обявления за несъстоятелността” се вижда, че първото определение на германския съд е било обявено на 3.04.2007 г., а решението за откриване на производство по несъстоятелност- на 1.06.2007 г.

Следователно след надлежно изпълнената процедура, установена в германския закон, двете решения са произвели своето правно действие от момента на влизането им в сила и затова трябва да се считат за признати и действащи и на територията на Република България.

Основателно е възражението на ответника по жалбата относно твърденията на въззивника, че нямало данни дали двете решения са били обжалвани. Нито в първоинстанционното, нито в настоящето производство са представени доказателства, които да установяват, че са били подадени жалби срещу решенията и затова те не са влезли в сила, а по силата на чл. 154 от ГПК тежестта да установи този факт е била на страната, която го е твърдяла.

Второто възражение на въззивника - за липса на активна процесуална легитимация на ищеца е също неоснователно.

Вярно е, че според удостоверението на Софийския градски съд принципал на клона на ищеца е [фирма], а иска е предявен от

„В. унд Т. Г.” /в несъстоятелност/. Идентичността на двете дружества обаче, се установява от разпечатката от 16.12.2010 г. от Търговския регистър на Районния съд - Д., където е отбелязано, че дружеството с ограничена отговорност е възникнало вследствие преобразуването чрез промяна на юридическата форма на В. & Т. А. в съответствие с решение на общото събрание на акционерите от 5.12.2006 г.



По възражението на въззивника за неправилно приложение на материалния закон – чл. 24 от Регламент (ЕО) № 1346/ 2000, предвид negliжирането на добросъвестността на ответника, съдът съобрази следното.

От съвкупната преценка на събраните в първоинстанционното производство доказателства - заключение на счетоводна експертиза, банкови документи и представената от ответника разписка, чиято истинност е потвърдена от заключението на графологична експертиза, може да се приемат за установени следните факти.

Според платежното нареждане от 20.04.2007 г. сумата 40 000 евро е била преведена на ответника като „служебен аванс” във връзка с писмото от 17.04.2007 г. на управителя на клона в С. М. Х., съдържащо указания относно извършването на довършителни работи по договор BG 0106.06.01 „Пречиствателни станции за градовете М., Р. и З.”. Сумата не била разходвана и на 25.04.2007 г. била върната от ответника в касата на дружеството, за което била съставена въпросната разписка.

При установеността на тези факти трябва да се отговори на въпроса дали връщането на сумата в патримониума на ищеца, а не чрез временния синдик, е недействително по отношение на кредиторите на несъстоятелността.

Разпоредбата на чл. 24 от Регламент (ЕО) № 1346/ 2000 предвижда освобождаването от отговорност на онова лице, което е изпълнило задължение в полза на длъжника в дадена държава - членка, спрямо когото в друга държава - членка е образувано производство по несъстоятелност, вместо в полза на ликвидатора по това производство, ако това лице не е знаело за образуването на производството. Добросъвестността се предполага в случаите, когато задължението е било изпълнено преди публикуването по чл. 21 и до доказване на обратното се отрича в случаите, когато задължението е било изпълнено след публикуването.

В разпоредбата на чл. 21 публикуването на основното съдържание на решението за образуване на производство по несъстоятелност е предоставено на преценката на ликвидатора, „съгласно условията за публикуване, които са определени в тази държава”. /В този текст преведената като „ликвидатор” дума очевидно следва да се възприема със значението на синдик, доколкото в регламента е уредена материята на търговската несъстоятелност, а в националното законодателство правната фигура на ликвидатора се свързва с производството по Глава седемнадесета от Търговския закон./

Ясно е, че синдика на дружеството - принципал не е поискал такава публикация, но това, което за него е било право, което е могъл и да не упражни, за представляващия клон на дружеството в С. е било задължение.

В чл. 17а, ал.3, т.3 от ТЗ е изрично установено изискването да бъдат вписани в търговския регистър данните „от всички актове на съда по несъстоятелността, които се вписват в регистъра, в който е вписано чуждестранното лице”. В изпълнение на задължението си по чл. 6, ал. 2 от ЗТР представляващият клон на чуждестранното лице е трябвало да заяви в търговския регистър вписването на обстоятелствата, произтичащи от двете решения на германския съд в 7-дневен срок от настъпването им. Това не е било сторено, поради което и фикцията по чл. 7, ал. 1 от ЗТР е неприложима по отношение на ответника.



Затова, на основание чл. 24 от Регламент (ЕО) № 1346/ 2000 той следва да бъде освободен от отговорност за връщането на сумата 40 000 евро в касата на клона на дружеството в С..

По възражението на въззивника за недължимост на сумата 2 149.30 евро поради наличие на равностойна насрещна престация съдът съобрази следното.

От събраните в първоинстанционното производство доказателства може да се приемат за установени следните факти.

На 17.04.2007 г. ответникът купил самолетен билет № 220-21929780410, издаден на името на Ю. Ш., за два полета на авиокомпания „Л.“ - на 19.04.2007 г. по линията С. - М. и на 24.04.2007 г. по линията Х. - М. - С..

От представеното с отговора на исковата молба извлечение за движение по банковата сметка на ответника в [фирма] се вижда, че на 18.04.2007 г. бил извършен превод на сумата 2 149.30 евро от [фирма] клон С.. На 20.04.2007 г. била отразена покупка на обща стойност 2 149.30 евро от пос терминал с карта СА 5286 3701 9195 72 /чийто държател е ответника/ на датата „20070417“ по картова операция 577789 за документ 09490062 /агентския купон - потвърждение на покупката на самолетния билет/.

В представените от [фирма] отчети за сумите по сметката на клона на ищеца в С., като основание за превода от 18.04.2007 г. на сумата 2 149.30 евро е посочено „заявление за пътни разходи“.

Следователно въпросната сума е била преведена по сметката на ответника за възстановяване на направения от него в полза на дружеството, разход.

Неоснователно е твърдението на ищеца, че плащането на билета е станало на 20.04.2007 г. - след като на ответника е била преведена стойността на билета. На тази дата само е била отразена счетоводно извършената на 17.04.2007 г. картова операция по покупката.

При тези факти възражението за недължимост на сумата следва да се преценява като основателно.

Сумата не е била преведена без основание, тъй като с нея е било платено за извършена от ответника с негови средства престация в полза на дружеството.

Извършеното плащане не е и недействително спрямо кредиторите на несъстоятелността, тъй като в чл. 142 от Закона за несъстоятелността изрично е предвидено, че „престация на длъжника, за която в имуществото му постъпва директно равностойна насрещна престация, е атакуема само при наличието на условията по чл. 133, ал. 1. Тези условия в случая не са налице, тъй като посочената разпоредба се отнася за случаите, в които сделката е била извършена от длъжника с цел да бъдат увредени неговите кредитори, като другата страна по сделката е знаела за това.

От гледна точка на финансовото измерение на престацията на ответника, тя е равностойна на извършената от ищеца, тъй като представлява платената за самолетния билет цена. В заключение следва да се изтъкне, че разпоредбата на чл. 182 от германския Граждански



кодекс е напълно идентична с разпоредбата на чл. 55, ал. 1 от ЗЗД, тъй като включва в себе си същите три хипотези, в които лицето, което е получило нещо без основание или с оглед неосъществено или отпаднало основание, дължи връщането му.

Затова при крайния извод, че предявената на основание чл. 182 от германския Граждански кодекс претенция е неоснователна, неоснователна е и претенцията по евентуалния иск, предявен на основание чл. 55, ал. 1 от ЗЗД.

Поради несъвпадането на крайните изводи на настоящият състав на въззивната инстанция с тези на първостепенния съд решението следва да бъде отменено, като бъде постановено ново решение, с което иска с правно основание чл. 182 от германския Граждански кодекс претенция и евентуалния иск, предявен на основание чл. 55, ал. 1 от ЗЗД да бъдат отхвърлени като неоснователни и недоказани.

На основание чл. 78 ал. 3 от ГПК ответника по жалбата следва да заплати на въззивника направените въззивната инстанция разноски в размер на 1 648 лева, представляващи държавна такса и разноските в първоинстанционното производство в размер на 200 лева - депозит за графологичната експертиза.

По изложените съображения Софийският апелативен съд, търговско отделение, шести състав

РЕШИ:

ОТМЕНЯ ИЗЦЯЛО решение № 1401 от 29.07.2013 г. по т.д. № 3411/ 2010 г. на Софийския градски съд, търговско отделение, VI - 7 състав, вместо което ПОСТАНОВИ

ОТХВЪРЛЯ иска с правно основание чл. 182 от германския Граждански кодекс, предявен от „В. унд Т. Г.“ /в несъстоятелност/, със седалище [населено място], Федерална република Германия, съдебен адрес : [населено място], [улица], ет.4, адвокат М. Х. срещу Ж. О. Т. от [населено място], [улица], ет.1, ап. 1 за сумата 82 43.86 лева, представляваща

общата стойност на два банкови превода, направени при начална липса на основание, ведно с дължимата на основание чл.291, във връзка с чл.288 от Гражданския кодекс на Ф. законна лихва, считано от 27.12.2010 г. до окончателното ѝ изплащане, като неоснователен и недоказан.

ОТХВЪРЛЯ предявения в условията на евентуалност иск с правно основание чл. 55, ал.1, пр.1 от ЗЗД, предявен от „В. унд Т. Г.“ /в несъстоятелност/, със седалище [населено място], Федерална република Германия, съдебен адрес : [населено място], [улица], ет.4, адвокат М. Х. срещу Ж. О. Т. от [населено място], [улица], ет.1, ап. 1 за сумата 82 43.86 лева, представляваща общата стойност на два банкови превода, направени при начална липса на основание, ведно с дължимата на основание чл.291, във връзка с чл.288 от Гражданския кодекс на Ф. законна лихва, считано от 27.12.2010 г. до окончателното ѝ изплащане, като неоснователен и недоказан.

ОСЪЖДА „В. унд Т. Г.“ /в несъстоятелност/, със седалище [населено място], Федерална република Германия, съдебен адрес : [населено място], [улица], ет.4, адвокат М. Х. да заплати на Ж. О. Т. от [населено място], [улица], ет.1, ап. 1, с ЕГН [ЕГН] на основание чл. 78, ал. 3 от



ГПК сумата 200 /двеста/ лева, представляваща разноски, направени в първоинстанционното производство.

ОСЪЖДА „В. унд Т. Г.” /в несъстоятелност/, със седалище [населено място], Федерална република Германия, съдебен адрес : [населено място], [улица], ет.4, адвокат М. Х. да заплати на Ж. О. Т. от [населено място], [улица], ет.1, ап. 1, с ЕГН [ЕГН] на основание чл. 78, ал. 3 от ГПК сумата 1 648 /хиляда шестстотин четиридесет и осем/ лева, представляваща разноски, направени пред въззивната инстанция.

Решението подлежи на обжалване пред Върховния касационен съд на Република България в едномесечен срок от връчването на преписи на страните.

2.6. Решение № 13/02.04.3019 г. по търг. дело № 3609/2015 г. на ВКС, I TO

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, Търговска колегия, I отделение, в публично заседание на осемнадесети февруари през две хиляди и деветнадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Тотка Калчева

ЧЛЕНОВЕ: Кристияна Генковска

Мадлена Желева

при секретаря Валерия Методиева, след като изслуша докладваното от съдия Калчева, т.д.№ 3609 по описа за 2015г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по чл.290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на „Виймер унд Трахте” ГмбХ /в несъстоятелност/, Федерална република Германия, представлявано от синдика В. А., съдебен адрес:....., адв.Г. и адв.С., срещу решение № 1745/03.08.15г. (поправено на основание чл.247 ГПК с решение № 1616/26.07.16г.), постановено по т.д.№ 4650/13г. от Софийския апелативен съд, с което е отменено решение № 1401/29.07.13г. по т.д.№ 3411/10г. на Софийския градски съд и е отхвърлен предявеният от касатора против Ж. О. Т., гр. София иск за заплащане на сумата от 82436,86 лв. на основание чл.812 от германския Граждански кодекс, представляваща общата стойност на два банкови превода, направени при начална липса на основание, ведно с дължимата на основание чл.291 във връзка с чл.288 от Гражданския кодекс на ФРГ законна лихва, считано от 27.12.10г., а при условията на евентуалност и на иск с правно основание чл.55, ал.1, пр.1 ЗЗД за сумата от 82436,86 лв., представляваща общата стойност на два банкови превода, направени при начална липса на основание, ведно с дължимата на основание чл.291 във връзка с чл.288 от Гражданския кодекс на ФРГ законна лихва, считано от 27.12.10г.

Касаторът поддържа, че решението е неправилно и моли същото да се отмени, като се уважат претенциите му в предявения размер, както и да му се присъдят разноските по делото.

Ответникът Ж. О. Т., гр. София оспорва жалбата, като възразява, че въззивното решение е недопустимо. Моли решението да се обезсили, евентуално да се остави в сила. Претендира заплащане на разноските по делото.



Върховният касационен съд, Търговска колегия, I отделение констатира следното:

С определение № 269/11.05.2017г. по т.д.№ 3609/2015г. настоящият състав на ВКС допусна касационно обжалване на въззивно решение № 1745/03.08.15г. (поправено на основание чл.247 ГПК с решение № 1616/26.07.16г.), постановено по т.д.№ 4650/13г. от Софийския апелативен съд за проверка допустимостта на въззивното решение и при преценка, че обжалваният акт е допустим - за произнасяне на основание чл.280, ал.1, т.3 ГПК по три поставени въпроса .

С определение № 100/12.05.2017г. съставът на I т.о. на ВКС отправи преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз и на основание чл.631, ал.1 ГПК спря производството по т.д.№ 3609/2015г.

С писмо от 15.11.2018г. секретарят на СЕС изпрати на ВКС заверен препис от решение от 14.11.2018г., постановено по дело С-296/2017г. по направеното преюдициално запитване, поради което съгласно чл.631, ал.2 ГПК съдът възобнови производството по делото с определение № 247/19.11.2018г.

С решение от 14.11.2018 г., постановено по дело С-296/2017 г., Съдът на Европейския съюз отговори на първия поставен въпрос, че „Член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност трябва да се тълкува в смисъл, че компетентността на съдилищата на държавата - членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, да се произнесат по отменителен иск, основан на несъстоятелността и насочен срещу ответник със седалище или местоживееене в друга държава - членка, е изключителна.”. В т.44 от решението Съдът на Европейския съд е приел, че доколкото вторият, третият и четвъртият въпрос предполагат обратно на следващото от отговора на първия въпрос, че отменителен иск може да бъде предявен пред съд на държавата - членка, на чиято територия се намира седалището или местоживееенето на ответника, на тези въпроси не следва да се отговаря.

По поставените втори, трети и четвърти въпроси в преюдициалното запитване ВКС е допуснал касационното обжалване, но само при евентуална преценка за допустимост на въззивното решение.

В касационната жалба не са въведени доводи за недопустимост на въззивното решение и въпросът за компетентността на българските съдилища да разгледат исковете бе поставен служебно от състава на ВКС в отправеното преюдициално запитване.

След възобновяване на производството по делото касаторът поддържа, че компетентността на българския съд произтичала от потвърденото и влязло в сила съгласно чл.296, т.3 ГПК определение на първоинстанционния Софийски градски съд, което е задължително за съдилищата. Влизането в сила на това определение било установено в т.18 на решението на СЕС, а с влизането в сила на този съдебен акт се стабилизирано решението на съда по въпроса за международната компетентност на българския съд.

Върховният касационен съд намира съображенията на касатора за неправилни.

С Гражданския процесуален кодекс е въведено служебно задължение на съда да следи за подведомствеността на заведено пред него дело, като този въпрос може да се повдига от съда



при всяко положение на спора съгласно чл.15, ал.1 ГПК. Разпоредбата ограничава проверката на подведомствеността само, когато в закон е определен срок за това, но по отношение преценката за международната компетентност на българския съд липсва посоченото ограничение. Процесуалната норма на чл.296, т.3 ГПК, на която се позовава касаторът, определя момента на влизане в сила на съдебните решения и не дава основание за формиране на извод за стабилизиране на международната компетентност на българския съд. От мотивите в т.18 на решението на СЕС не следва, че въпросът за компетентността на българския съд не може да бъде пререшаван, тъй като съдът само е направил констатация за влизане в сила на посоченото определение на СГС. Определението, с което съдебен състав е приел да разгледа делото и този акт е влязъл в сила, не разрешава по същество материалноправен спор и не се ползва със сила на пресъдено нещо по смисъла на чл.298 ГПК. По силата на чл.280, ал.2, пр.2 (предишна ал.3, пр.2) ГПК ВКС допуска касационно обжалване и извършва служебна проверка за допустимостта на въззивното решение, без да е ограничен от съдебни актове, постановени по развили се преди това спорове за подведомственост.

Касаторът отправя искане до състава на ВКС да не прилага даденото разрешение по отправеното преюдициално запитване. Според касатора СЕС е отговорил на въпроса, така както е формулиран от състава на ВКС, т.е. за компетентността на българския съд да се произнесе по отменителни иски, основани на несъстоятелността. Касаторът счита, че това са иски, които произтичат пряко от това производство и са тясно свързани с него, докато в случая съдът е сезиран с иск, който не е основан на несъстоятелността и не е отменителен иск. Предявеният иск бил за връщане на нещо, което е получено в резултат на нарушена ограничителна мярка преди откриване на производството по несъстоятелност. Касаторът възприема решението на СЕС като даващо отговор на един хипотетичен въпрос и нямащо отношение към конкретните иски по делото.

Ответникът по касационната жалба се позовава на недопустимост на въззивното решение с оглед на задължителното решение на СЕС по отправеното преюдициално запитване, което следва да бъде приложено. Според ответника СЕС е приел категорично, че исковете са подсъдни на германските съдилища, независимо как ще бъдат квалифицирани от ищеца.

Върховният касационен съд намира, че с решението на СЕС е даден отговор на въпрос, който е от значение за допустимостта на обжалваното въззивно решение.

Съгласно нормата на чл.633 ГПК решението на Съда на Европейския съюз е задължително за всички съдилища и учреждения в Република България. В отговора на поставения въпрос СЕС е посочил, че изключителната компетентност на съдилищата в държавата - членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, обхваща произнасянето по „отменителен иск, основан на несъстоятелността“. В мотивите по т.36 от решението СЕС е посочил, че чл.3, пар.1 на Регламент № 1346/2000 предоставя на съдилищата на държавата - членка, на чиято територията е образувано производството по несъстоятелност, и изключителна компетентност да разгледат исковете, които пряко произтичат от това производство и са тясно свързани с него, и следователно и отменителните иски, основани на несъстоятелността. Според т.26 на решението отменителните иски са тези,



„целящи увеличаване на активите на предприятието, намиращо се в производство по несъстоятелност”, поради което подадат в обхвата на компетентността на съдилищата на държавата - членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност. Посоченото разрешение е основано на предишна практика на съда, включително решение от 12.02.2009г. по дело C-339/07, в което подобен иск (на синдик на дружество в производство по несъстоятелност, открито във ФРГ, иска от длъжник със седалище в Кралство Белгия да му възстанови преведена сума) е определен като иск, който произтича и е тясно свързан с производството по несъстоятелност. Отговорът на въпроса по конкретното преюдициално запитване е досежно това дали компетентността на съдилищата на държавата - членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност да разгледат отменителен иск, основан на несъстоятелността, е изключителна или факултативна. В мотивите на решението е направено разграничение по отношение на международната компетентност на съдилищата, като изрично е посочено, че исковете, които попадат в приложното поле на Регламент № 1346/2000 са изключен от приложното поле на Регламент № 44/2001. Според СЕС (т.39 от мотивите) разпоредбата на чл.18, пар.2 от Регламента, оправомощаваща синдика да завежда всякакви отменителни искове, не може да се приложи при положение като разглежданото пред запитващия съд, тъй като това правомощие е предоставено в хипотезата по чл.3, пар.2 - когато центърът на основните интереси на длъжника е разположен на територията на дадена държава-членка, съдилищата на друга държава-членка са компетентни да образуват производство по несъстоятелност, само ако длъжникът притежава предприятие на територията на тази държава-членка. В този смисъл даденият отговор от СЕС не е хипотетичен, какъвто довод въвежда касаторът, а е относим към настоящото производство, предвид и на обстоятелството, че отправеният от състава на ВКС въпрос е преценен от СЕС като релевантен с оглед на фактите по конкретния правен спор.

В исковата молба ищецът „Виймер унд Трахте” ГмбХ /в несъстоятелност/, представлявано от синдика В. А., твърди, че съгласно германския Граждански кодекс и Закона за несъстоятелността прехвърлителните сделки с имущество на дружество (банкови преводи на 18.04.2007г. и на 20.04.2007г.), извършени след като са били наложени обезпечителни мерки, са недействителни и не са пораждали правен ефект, поради което получените суми от общо 42149,30 евро, равностойни на 82436,86 лв., следва да се върнат на ищеца и да се включат в масата на несъстоятелността, съгласно чл.81, ал.1, изр.последно от Закона за несъстоятелността и чл.812 от Гражданския кодекс на ФРГ.

За да постанови обжалваното решение, въззивният съд е квалифицирал главния иск по чл.812 от Гражданския кодекс на ФРГ във връзка с чл.21, ал.2, т.2 и чл.24, ал.1 от германския Закон за несъстоятелността. На основание препращащата норма на чл.24, ал.1 на Закона апелативният съд е приложил разпоредбата на чл.81, ал.1, пр.1 на Закона, според която, ако след откриване на производство по несъстоятелност длъжникът се е разпоредил с даден актив от масата на несъстоятелността, това разпореждане е недействително. Решаващият състав е приел за установено, че на 04.04.2007г. в търговския регистър на Районен съд гр. Дортмунд е вписано определение, с което В. А. е назначен за временен синдик на „Виймер енд Трахте



ГmbH” и е наложена обезпечителна мярка, съгласно която всички разпореждания с имуществото му следва да бъдат одобрени от временния синдик, за да бъдат действителни. На 24.05.2007г. е вписано определение от 04.04.2007г. за налагане на дружеството на обща забрана за разпореждане, а на 05.06.2007г. – решение от 01.06.2007г. за откриване на производство по несъстоятелност поради неплатежоспособност и свръхзадълженост и за постоянен синдик е назначен Винфред А., което е влязло в сила на 01.06.2007г. От сметката на ищеца в „Обединена българска банка” АД са били наредени два превода: на 18.04.2007г. – 2149,30 евро с основание „заявление за пътни разходи” и на 20.04.2007г. – 40000 евро с основание „служебен аванс”. За сумата от 2149,30 евро е счетено за доказано, че ответникът е купил самолетен билет на името на Ю. Шоерман и извършеният превод на 18.04.2007г. е за възстановяване на направените разходи. Преводът на сумата от 40000 евро бил за служебен аванс във връзка с писмо на управителя на клона на акционерното дружество в гр. София с фирма „Вимер и Трахте” АД - М. Х., съдържащо указания относно извършването на довършителни работи по договор за „Пречиствателни станции за градовете Мадан, Рудозем и Златоград”. Изложени са съображения, че и двата банкови превода са направени след постановяване на решението на германския съд, според което разпоредителните действия на длъжника с имуществените му активи са действителни само със съгласието на временния синдик. По силата на чл.4.1 от Регламент № 1346/2000 относно това, че нормите за нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните действия, които увреждат всички кредитори се уреждат от правото на държавата на образуване на производството по несъстоятелност, решаващият състав е приложил германския закон. Апелативният съд се е основал на чл.24 от Регламента, според който се освобождава от отговорност лицето, което е изпълнило задължение в полза на длъжника в дадена държава - членка, спрямо когото в друга държава - членка е образувано производство по несъстоятелност, вместо в полза на ликвидатора по това производство, ако това лице не е знаело за образуването на производството и по тези съображения ответникът е освободен от отговорност.

Настоящият състав на ВКС намира, че въззивният съд се е произнесъл по предявения от касатора иск, като е обсъдил въведените от ищеца обстоятелства, на които е основана претенцията. В касационното производство касаторът определя искът като такъв „за връщане на нещо, което е получено в резултат на нарушена ограничителна мярка преди откриване на производството по несъстоятелност”. Правната квалификация, дадена въззивния съд съвпада с определената от ищеца, като независимо от нея обстоятелствата, на които се основава претенцията са за връщане на суми в масата на несъстоятелността на дружеството – принципал с оглед недействителността на извършените разпореждания с имущество на дружеството без съгласието на временния синдик. С предявяване на иска синдикът цели увеличаване на активите на предприятието, намиращо се в производство по несъстоятелност, и искът произтича и е свързан с производството по несъстоятелност. Посоченият иск е определен от Съда на Европейския съюз в решението по отправеното от настоящия съдебен състав преюдициално запитване като отменителен иск, основан на несъстоятелността и съгласно чл.3, пар.1 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 компетентни да го разгледат са съдилищата на държавата



- членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, в случая Федерална република Германия. Българските съдилища не разполагат с международна компетентност по този иск, поради което обжалваното въззивно решение и поставеното първоинстанционно решение са недопустими.

Предявеният евентуален иск, квалифициран от ищеца и от съда като иск по чл.55, ал.1, пр.1 от българския ЗЗД, е основан на твърдението, че извършеният банков превод на сумата от 82436,86 лв. е без правно основание – без договор между страните, изискващ плащането на тази сума, фактура или други счетоводни документи, оправдаващи направения разход. Евентуалният иск е заявен при условие, ако съдът „прецени, че сумата не е била прехвърлена в нарушение на обезпечителната мярка”.

Въззивният съд е разгледал предявения иск и е изложил съображения, че разпоредбата на чл.812 от германския Граждански кодекс е идентична с нормата на чл.55, ал.1 от българския ЗЗД. По отношение на за сумата от 2149,30 евро е изведена аргументация и от чл.142 на Закона за несъстоятелността. Решаващият състав е приел, че поради липса на увреждане на кредиторите – равностойност на престациите (цената и стойността на самолетните билети) сумата не е получена без основание.

Настоящият състав на ВКС констатира, че според мотивите на въззивния съд извършеното разпореждане със сумата по двата банкови превода е прието за недействително, но длъжникът е освободен от отговорност на основание на разпоредбата на чл.24 от Регламент № 1346/2000. Следователно не се е сбъднало поставеното от ищеца вътрешно процесуално условие за разглеждане на евентуалния иск – съдът да е приел по главния иск, че сумата не е била прехвърлена в нарушение на наложената обезпечителна мярка. Въззивният съд не е следвало да се произнася по евентуалния иск при така приетата недействителност на разпореждането, на която се основава главният осъдителен иск.

С оглед липсата на компетентност на българския съд да се произнесе по главния иск, основан на несъстоятелността на ищеца, не може да се осъществи и процесуалното условие, под което е предявен евентуалният иск, поради което въззивното решение е недопустимо и в частта, с която е отхвърлена претенцията на ищеца, заявена на основание на българския ЗЗД.

По изложените съображения обжалваното въззивно решение и поставеното първоинстанционно решение са недопустими и следва да се обезсилят на основание чл.293, ал.4 във връзка с чл.270, ал.3, изр.1 ГПК и производството по предявените искове да се прекрати.

По разноските. На основание чл.81 ГПК касаторът следва да заплати направените от ответника разноски съгласно представения списък по чл.80 ГПК в размер на 3000 лв. за адвокатско възнаграждение по договор за правна защита и съдействие от 10.11.2015г. и разписка от 30.11.2015г. На ответника следва да се присъдят и разноските за първоинстанционното производство в размер на 2400 лв. и за въззивното производство в размер на 1648 лв., или касаторът следва да заплати разноски в общ размер от 7048 лв.

Мотивиран от горното, Върховният касационен съд

Р Е Ш И :



ОБЕЗСИЛВА решение № 1745/03.08.15г. (поправено на основание чл.247 ГПК с решение № 1616/26.07.16г., изменено в частта за разноските с определение № 2991/28.10.2015г.), постановено по т.д.№ 4650/13г. от Софийския апелативен съд и отмененото с него решение № 1401/29.07.13г. по т.д.№ 3411/10г. на Софийския градски съд.

ПРЕКРАТЯВА производството по делото.

ОСЪЖДА „Виймер унд Трахте” ГмбХ /в несъстоятелност/, Федерална република Германия, представлявано от синдика В. А., съдебен адрес: гр. София, бул.”Цар Освободител” № 8А, ет.4, адв.Г. и адв.С., да заплати на Ж. О. Т., гр. София, ул.”Любляна” № 56, ет.1, ап.1 сумата от 7048 лв. (седем хиляди четиридесет и осем лева) – разноски за всички съдебни инстанции.

Решението не подлежи на обжалване.

3. Решение от 3 октомври 2013 г., Шнайдер, С-386/12

3.1. Коментар на решението – Стилияна Григорова

Контекст и нужда от преюдициално запитване

Софийски градски съд е отправил преюдициално запитване за тълкуване на разпоредбата на чл. 22, т. 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 г. на Съвета от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, и в частност дали тя се прилага в охранително производство по издаване на разрешение на лице, поставено под ограничено запрещение, да се разпореди със свое право на собственост върху недвижим имот.

Унгарският гражданин С. Я. Ш. е поставен под ограничено запрещение и му е назначен попечител, също унгарски гражданин. Ш. е съсобственик, заедно със своя брат, на основание наследствено правоприемство от покойната им майка, на недвижим имот, находящ се в Република България. Районният съд в гр. София е сезиран с молба за издаване на разрешение ограничено запрещеният да се разпореди с ½ ид.ч. от правото на собственост върху наследствения имот. Искането е с правно основание чл. 168, ал. 2 вр. чл. 165, ал. 4 вр. чл. 130, ал. 3 от СК и производството има охранителен характер.

Първоначално сезираният първоинстанционен съд се е позовал на нормата на чл. 4 от КМЧП: молителят и неговият попечител са унгарски граждани и имат обичайно местопребиваване в Унгария, което изключва международната компетентност на българския съд. Срещу определението за прекратяване на производството по делото е подадена частна жалба. Въззивният съд не е споделил тези изводи на СРС. Според него се касае за производство, отнасящо се до разпореждане с право на собственост върху недвижим имот, находящ се на територията на Република България. Обърнал е внимание, че и чл. 22, т. 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 г., и чл. 12 от КМЧП учредяват изключителна компетентност на българския съд по дела за вещни права върху недвижими имот на територията на Република България.



След връщане на делото в първоинстанционния съд, последвано от произнасяне на СРС, който е оставил молбата на С. Ш. без уважение, висящността на производството е пренесена пред СГС. Въззивният съд е счел, че дължи служебна проверка на компетентността на българския съд. Явно е изпитал съмнения дали с молбата за даване на разрешение за разпореждане с недвижим имот, собственост на ограничено запретиено лице, се инициира производство с предмет вещни права върху недвижим имот. И ако отговорът на този въпрос е положителен, логичен би бил изводът, че чл. 22, т. 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 г., установяващ изключителна компетентност на съда по дела, които имат за предмет вещни права върху недвижим имот, е приложим и българският съд е компетентен да разгледа молбата на С. Ш..

На практика поставеният от българската юрисдикция въпрос изисква от Съда на ЕС отговор, освен на основния въпрос за приложимостта в главното производство на разпоредбата на чл. 22, т. 1 от Регламента, и на характера на охранителното производство, каквото е образуваното по молбата на С. Ш., в светлината на понятието „граждански и търговски дела“ по смисъла на чл. 1, пар. 1 от Регламента.

Решението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза

В началната част на решение от 3 октомври 2013 г. по дело C-386/12 г. Съдът на ЕС е счел за важно да отбележи единната позиция на Европейската комисия и на всички държави членки, представили становища по поставения от българския съд въпрос. Според становищата, въпросът изисква отрицателен отговор. Нещо повече, те квалифицират охранителното производство като отнасящо се до дееспособността на физическите лица по смисъла на чл. 1, пар. 2, б. а) от Регламент (ЕО) № 44/2001 г. на Съвета от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела.

Преди да даде своя отговор на поставения от националната юрисдикция въпрос Съдът на ЕС е намерил за необходимо да припомни какъв е обхватът на Регламента. В този смисъл е акцентирал върху понятието „граждански и търговски дела“. Не за първи път и в значителна част от решенията си Съдът на ЕС прилага принципа на автономното тълкуване, изразяващ се в придаване на определен термин на общностен смисъл и значение. По принцип, правото на ЕС не се ръководи от който и да било национален ред при дефиниране на понятията в актовете на ЕС. В тази насока е направена препратка към решение от 28 април 2009 г. по дело C-420/07, *Apostolides*, т. 41.

Такъв е и конкретният случай. Дали делото е гражданско или търговско по смисъла на чл. 1, пар. 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 г. зависи от елементите, характеризиращи правоотношенията между страните по спора в главното производство или предмета на спора. Цитирайки решение от 18 май 2006 г. по дело C-343/04, *ČEZ*, т. 22, Съдът обръща внимание, че тълкуването на това понятие е според целите и системата на акта от правото на ЕС, в който



терминът е употребен, и от общите принципи, произтичащи от законодателствата на държавите членки.

В решението от 3 октомври 2013 г. Съдът не е акцентирал върху охранителния характер на производството и допустимостта на въпросите от гледна точка на това зададени ли са те от „юрисдикция“ на държава членка. Това понятие също има автономно тълкуване и то не отдава значение на наименованието на органа, а на същността на функциите, които изпълнява. Условието, на които трябва да отговаря органът, за да се счете, че той представлява „юрисдикция“, са посочени в решение от 14 юни 2011 г. по дело C-196/09, т. 37: да е конституиран със закон, да е постоянно действащ и независим, да прилага правни норми в състезателно производство и актовете му да имат задължителен характер. Охранителните производства са едностранни, но не на това отдава значение Съдът на ЕС за преценка допустимостта на преюдициалното запитване. Решаващ е състезателният характер на производството. В своя предходна практика Съдът е приемал, макар и във връзка с регистърните производства, че в първоинстанционното производство правен спор няма. След като националният съд не функционира като правораздавателен орган, тъй като с решението си не решава правен спор, преюдициалното му запитване се явява недопустимо (решение от 15 януари 2002 г. по дело C-182/00, т. 13). Когато обаче съдът е сезиран с въззивна жалба срещу решение, с което е отказано вписване и предмет на жалбата е отмяната на това решение, съдът е сезиран със съдебен спор и упражнява правораздавателна функция. Следователно, когато се произнася като въззивна инстанция, последната отговаря на условията за „юрисдикция“, която може да постави преюдициален въпрос на Съда (в този смисъл е решение от 16 декември 2008 г. по дело C-210/06, т. 59 и цитираната там практика).

В случая по главното производство запитващата юрисдикция Софийски градски съд се произнася като въззивна инстанция по жалба за отмяна на решението, с което районният съд е отказал да уважи молбата на С. Ш.. След като запитващата юрисдикция е сезирана със спор по смисъла на решението от 16 декември 2008 г. по дело C-210/06 и упражнява правораздавателна функция, въпреки липсата на състезателен характер на производството пред тази юрисдикция, искането ѝ за тълкуване на разпоредби от правото на ЕС акт е допустимо.

Производството попада в обхвата на понятието „гражданско право“, но самият Регламент изключва определени категории граждански и търговски дела. Сред тях са тези за гражданско състояние, правоспособност и дееспособност на физическите лица (чл. 1, пар. 2, б. а) от Регламента), като по отношение на тези понятия Съдът също прилага автономно тълкуване.

В същинската част, насочена пряко към отговор на въпроса дали предметът на главното производство, с който българският съд е сезиран, е за вещно право върху недвижим имот, Съдът е приложил исторически метод на тълкуване. Визирайки съображение 19, изр. 2 от Регламент (ЕО) № 44/2001 г. за приемственост между тълкуването на този акт на Съвета и Брюкселската конвенция от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела и идентичното съдържание на разпоредбата на чл. 16, т. 1, б. а) от Конвенцията и на чл. 22, т. 1 от Регламента, Съдът директно се позовава на установена вече съдебна практика. Нещо повече, в решението по дело C-386/12



Съдът цитира доклада на P. Jenard във връзка с Брюкселската конвенция от 27 септември 1968 г.

В горесцитираното решение по дело C-343/04, *СЪЗ*, т. 30 и в решение от 10 януари 1990 г. по дело C-115/88, *Reichert & Kockler*, т. 11 изключителната компетентност на съда по местонахождение на имота е налице, когато са изпълнени две задължителни условия, на които искът, с който съдът е сезиран, следва да отговаря:

1. имуществените права, предмет на спора, да не произтичат от брачни правоотношения, завещания и наследяване, и

2. да е насочен към определяне на площта, състоянието, собствеността и владението на недвижим имот и на други вещни права върху такъв имот, като осигурява на правоимащия адекватна защита за упражняване на тези права.

На решение от 10 януари 1990 г. следва да бъде обърнато внимание в два аспекта. В т. 8 на решението Съдът припомня автономното тълкуване, което дава на понятието „производство, което има за предмет вещно право върху недвижим имот“ и то е в смисъла, съответстващ на второто горепосочено условие за изключителна компетентност на съда на *locus rei sitae*. На второ място, националният съд, отправил преюдициалното запитване, за което е образувано дело C-115/88 е сезиран с Павлов иск. Банката е подала искова молба за отмяна на сделка, с която нейни длъжници са се разпоредили с имота си, разположен на територията на държава членка, различна от тази по тяхното обичайно местопребиваване. По дело C-115/88 Съдът на ЕС е отчел, че Павловият иск се основава на лично вземане на кредитора срещу длъжника и целта е да се запази имуществото на последния за обезпечаване на това вземане. Последницата от уважаването му е, че имотът ще се счита за собственост на длъжника само по отношение на кредитора, който ще може да насочи изпълнение върху вещта, за да се удовлетвори. Следователно, Павловият иск не предполага преценка на факти или прилагане на правила и практики на съда, по начин да се оправдае предоставяне на изключителна компетентност на съда по местонахождение на имота.

От изложеното дотук в решението от 3 октомври 2013 г. по дело C-386/12 г. става ясно, че съдът на *locus rei sitae* не е международно компетентен, т.е. не се прилага правилото на чл. 22, т. 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 г. за изключителна компетентност на сезираната национална юрисдикция – българския съд.

По-важният въпрос е обаче защо Регламентът не е приложим и какви изводи произтичат от това. В т. 25 от решението по дело C-386/12 г. Съдът е определил съдебното разрешение за разпореждане с недвижим имот, собственост на частично недееспособно лице, като „мярка за защита“ и тази квалификация почива на преценката, която се извършва при произнасяне на националната юрисдикция: разрешението да е в интерес на лицето, което го иска. Тук Съдът е обърнал внимание на важен коментар, който P. Jenard е направил в доклада си по чл. 16 от Брюкселската конвенция за предмета на искането. Разпоредбата се отнася до оспорвания, които имат за предмет вещни права върху недвижими имоти. На охранителните производства липсва именно тази същностна характеристика. Те са едностранни и правоотношението се развива само между съд и молител.



Необходимостта от съдебна намеса представлява пряка последица от особения граждански статус на собственика и това е дало основание на Съда да определи производството като отнасящо се до „дееспособността на физическите лица“ по смисъла на чл. 1, пар. 2, б. а) от Регламент (ЕО) № 44/2001 г. Затова и Съдът е счел за важно да допълни отговора на поставения от Софийски градски съд въпрос с уточнението защо посочената норма не се прилага, а причината е, че нито една норма не се прилага в производство като главното: то е изключено а priori от приложното поле на Регламента.

Използваният в Решението от 3 октомври 2013 г. по дело C-386/12 г. исторически метод на тълкуване е с тенденция да придобие все по-широко приложение. Това е обяснимо, предвид актовете, които институциите на ЕС приемат на мястото на други, действали до момента. Тук следва да се отбележи съображение 34 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, който отменя Регламент (ЕО) № 44/2001 г. Декларираната приемственост по отношение на тълкуването от Съда на Европейския съюз на Брюкселската конвенция от 1968 г. и на регламентите, които я заменят (вкл. Регламент (ЕО) № 44/2001 г.), означава, че Съдът ще продължи да се позовава на свои актове – решения и определения по преюдициални запитвания за тълкуване на разпоредба по отменен акт, идентична по съдържание с действаща норма. В този смисъл кумулираната до момента практика на Съда е в помощ на националните юрисдикции, когато спорът, с който са сезирани, налага прилагане на норма, чийто смисъл Съдът вече е тълкувал, макар тя да е била част от отменен акт на ЕС.

В разглежданото решение Съдът обръща внимание на онези понятия, които имат автономно тълкуване, за да предпази националните юрисдикции от опасността автоматично да приравнят по съдържание термин от националното си законодателство към понятие на правото на ЕС.

Разглежданото тук решение се отличава и с друга особеност. Техника на преформулиране на зададения от националната юрисдикция въпрос не е приложена. Обратно, в отговора Съдът допълва решението със същностните мотиви, поради които дава отрицателен отговор на въпроса за прилагане на конкретна норма от Регламент (ЕО) № 44/2001 г., като обяснява не защо тя, а целият регламент е неприложим към предмета на главното производство.

Решението е типичен пример за автономно тълкуване на понятия. Съдът не пропуска да наблегне на тази специфика на тълкувателната си дейност поради особеното ѝ значение за ефективността на решенията си. Отчитането на спецификата в терминологичния апарат на правото на ЕС е задължително условие за правилно прилагане на даденото от Съда заключение от националния съдия. Пропускът да се отчете, че понятие, което на пръв поглед съвпада с понятие от националните правни системи, има свое самостоятелно и самобитно значение в контекста на правото на ЕС може да доведе до превратно прилагане на норми. Опасна последица от това е не само накърняване на права и законни интереси на частно правни субекти, но и накърняване на единството на правото на ЕС.



На последно място, в светлината на гореизложеното, това решение води и до друг извод – делата за дееспособност по смисъла на чл. 1, пар. 2, б. а) от Регламент (ЕО) № 44/2001 г. имат по-широк обхват от този, който българското вътрешно право му придава. Освен производствата за поставяне под пълно/ограничено запрещение, Регламентът отнася към тях и правоотношения, чието съдържание се отличава със специфики именно поради особения гражданско правен статус на лицата с пълно или частично ограничена дееспособност.

Значение за националното право. Последваща процесуална история

Българското законодателство приравнява правното положение на поставените под ограничено запрещение на това на ненавършилите пълнолетие лица (чл. 5, ал. 2, пр. 2 вр. чл. 4, ал. 2 вр. ал. 1 от ЗЛС). Това предполага по отношение на тези две категории правни субекти да се прилага нормата на чл. 130, ал. 3 от СК, според която извършването на действия на разпореждане с недвижими имоти се допуска с разрешение на районния съд по настоящия адрес на детето. По силата на чл. 168, ал. 2 вр. чл. 165, ал. 4 от СК разрешение за разпореждане с недвижим имот следва да се даде от районния съд по настоящия адрес на поставения под ограничено запрещение.

Нормите от правото на ЕС обаче третираат по различен начин децата и недееспособните лица от гледна точка на условията за достъпа им до участие в гражданския оборот. Както видяхме, Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела не се прилага по отношение дееспособността на физически лица (чл. 1, пар. 2, б. „а“, пр. 3). Нормите, а и съдебната практика по Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителска отговорност, позволяват разглеждане на мерки за закрила на детето, свързани с управлението, запазването и разпореждането с неговото имущество. Според решение от 21 октомври 2015 г., Гогова, С-215/15 тълкуване на понятието „родителска отговорност“ по смисъла на чл. 2, т. 7 от Регламента следва да се тълкува разширително, като изброяването в чл. 1, пар. 2 не е изчерпателно. Това е дало основание на българските съдилища да приемат, че искането по чл. 130, ал. 3 от СК попада в обхвата на Регламент (ЕО) № 2201/2003 г. (определение от 07.12.2018 г. по в.ч.гр.д. № 437/2018 г., Окръжен съд – Ловеч).

Въпреки че разглежданото тук решение се отнася до охранителни производства, свързани с получаване на разрешение от ограничено запретен да се разпорежи с право на собственост върху свой недвижим имот, ще обърнем внимание на мотивите на определение № 144/02.06.2015 г. по ч.гр.д. № 1100/2015 г. на ВКС, II г.о. Производството пред ВКС е образувано, след като първоинстанционният и въззивният съд са счели, че българският съд не е компетентен да разгледа молба на непълнолетно лице, гражданин на Руската федерация и обичайно местопребиваващо в тази държава, да се разпорежи със свой имот, разположен на територията на Република България. Върховният касационен съд е изходил от систематичното място на нормата на чл. 130, ал. 3 от СК: в главата, уреждаща отношенията между родители и



деца. По-нататък ВКС е изследвал приложимото към тези отношения право. По силата на чл. 85 от КМЧП това е правото на държавата, в която е общото обичайно местопребиваване на родителя и детето. Същото законодателство е приложимо и по силата на чл. 25 от Договора между НРБ и СССР за правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела. Съобразена е обаче целта на разпоредбата на чл. 130, ал. 3 от СК - да осигури защита на интереса на детето при извършване на разпореждане с негово имущество. Издаването на разрешение за разпореждане с недвижим имот е преценено като изискване на специален закон за сключване на разпоредителна сделка по смисъла на чл. 586, ал. 1 от ГПК и при сключване на договора за наличието на разрешение следи нотариусът. По-нататък мотивите съдържат позоваване на договора между НРБ и СССР за правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела. ВКС прилага нормите, уреждащи придобиването и прекратяването на вещни права и на владение върху недвижими имоти. Чл. 65, ал. 1 от КМЧП сочи компетентност на съда по местонахождението на имота. Що се отнася обаче до договора за правна помощ между НРБ и СССР, ВКС се позовава на чл. 30 ал. 2, регламентиращ приложимото право към формата на сделката и това отново е съдът по местонахождението на имота. Не без значение е и позоваване на ВКС на чл. 1, ал. 2 от договора за правна помощ, според който гражданите на едната страна имат право свободно и безпрепятствено да се отнасят до съдилищата на другата страна, в компетентността на които спадат гражданските, семейните и наказателни дела; могат да се явяват пред тях и да подават молби и искове при същите условия, както и гражданите на тази договаряща държава.

Какво следва от това?

Първо, след като производството, образувано по молба на С. Ш. за разрешение да се разпорежи със свой недвижим имот, е извън обхвата на Регламент (ЕО) № 44/2001 г., липсва норма от правото на ЕС, която да сочи компетентния да се произнесе съд. Международният елемент на правоотношението изисква издирване на приложимата разпоредба от международното частно право.

Въззивният съд е счел, че нито една норма на КМЧП не обуславя международна компетентност на българския съд, поради което е обезсилил решението на СРС.

Договорът между НРБ и Унгарската народна република за правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела е ратифициран, обнародван и влязъл в сила на 10.03.1967 г. По силата на чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България, той е част от вътрешното право на страната и има предимство пред тези норми на вътрешното право, които му противоречат.

Разпоредбата на чл. 70 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г. на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (заменил Регламент № 44/2001 г.) изрично признава действието на договора за правна помощ в области, необхванати от Регламента. В списък 3 по чл. 76 от Регламента Договорът между Народна република България и Народна република Унгария за правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела фигурира като двустранен акт, който се прилага между двете държави членки по отношение на области, спрямо които Регламентът не се прилага.



В приложение на приетото от ВКС в определението от 02.06.2015 г. по ч.гр.д. № 1100/2015 г., по силата на чл. 1, ал. 2 и на чл. 28 от договора между НРБ и УНР за правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела, българският съд е компетентен да се произнесе по молбата на С. Ш.. Прилагането на процесуалното правило, по което се определя вътрешната местна компетентност в този случай, също предизвиква известни колебания.

В заключение следва да се отчетат два важни извода.

На първо място, понятието „дела с предмет вещни права върху недвижим имот“ получава различно тълкуване от Съда на ЕС и от ВКС.

Второ, международният елемент в правоотношението в хипотеза като разглежданата обуславя различна компетентност на съдилищата според субекта, инициращ охранителното производство. Когато се иска разрешение от дете и е приложим Регламент № 2201/2003 г., международната компетентност на съда се определя по правилата на този Регламент. Когато обаче молбата изхожда от недееспособно (пълно или частично) лице, приложение намират нормите на националното законодателство, и в частност двустранните договори за правна помощ или КМЧП, когато такъв договор Република България не е сключила. В случаите, когато молителят няма обичайно местопребиваване, нито регистриран адрес на територията на страната, нормата на чл. 531, ал. 2 от ГПК се оказва неприложима. Буквалното прилагане на указанието на ВКС за компетентност на съда по местонахождение на имота сочи, че молбата на С. Ш. не е била подадена до местно компетентния в Република България съд (недвижимият имот се намира в гр. Ловеч). Може ли обаче районният съд в гр. София да се окаже местно компетентен по силата на чл. 540 вр. чл. 107, ал. 3 от ГПК? Който и от двата отговора да се избере, изводът е, че според решението от 3 октомври 2013 г. по дело С-386/12, вътрешното законодателство и практиката на ВКС, българският съд се оказва международно компетентен да се произнесе по молбата на С. Ш.

С исканото разрешение за разпореждане с имота си молителят все още не разполага. По неясни причини липсва произнасяне и от унгарски съд.

3.2. Решение от 3 октомври 2013 г., Шнайдер, С-386/12

РЕШЮЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

3 октомври 2013 година(*)

„Компетентност, признаване и изпълнение на съдебни решения по граждански и търговски дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Приложно поле — Правоспособност и дееспособност на физическите лица — Изключителна компетентност по дела, които имат за предмет вещни права върху недвижими имоти — Обхват — Охранително производство относно правото на лице, което е поставено под ограничено запрещение и има местоживееене в една държава членка, да се разпорежда с недвижимите си имоти, находящи се в друга държава членка“

По дело С-386/12



с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Софийски градски съд (България), с определение от 29 юни 2012 г., постъпило в Съда на 13 август 2012 г., по дело, образувано по жалба на

Сигфрид Янош Шнайдер,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н М. Пејиќ, председател на състав, г-н Е. Jarašiūnas, г-н А. Ó Caoimh, г-жа С. Toader (докладчик) и г-н С. G. Fernlund, съдии,

генерален адвокат: г-н N. Jääskinen,

секретар: г-н А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за германското правителство, от г-н Т. Henze и г-жа J. Kemper, в качеството на представители,

– за унгарското правителство, от г-жа К. Szijjártó и г-жа Á. Szilágyi, в качеството на представители,

– за австрийското правителство, от г-н А. Posch, в качеството на представител,

– за правителството на Обединеното кралство, от г-н А. Robinson, в качеството на представител,

– за Европейската комисия, от г-н В. Савов и г-н М. Wilderspin, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 22, точка 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).



2 Запитването е отправено в охранително производство, образувано по молба на поставения под ограничено запрещение унгарски гражданин г-н Шнайдер, който е поискал да му бъде разрешено да продаде притежаваната от него идеална част от недвижим имот, находящ се на територията на Република България.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент № 44/2001

3 Съображение 7 от Регламент № 44/2001 гласи:

„Обхватът на настоящия регламент трябва да включва всички основни граждански и търговски дела с изключение на някои ясно определени дела“.

4 Текстът на съображение 19 от посочения регламент е следният:

„Трябва да се гарантира приемственост между [Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3, наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“)] и настоящия регламент и за тази цел трябва да се установят преходни разпоредби. Същата нужда от приемственост се прилага и по отношение на тълкуването на Брюкселската конвенция от Съда на Европейските общности, а Протоколът от 1971 г. [за тълкуването от Съда в неговата ревизирана и изменена редакция] трябва също така да остане приложим спрямо висящи дела към момента на влизане в сила на настоящия регламент“.

5 Съгласно член 1, параграф 1 и параграф 2, буква а) от Регламент № 44/2001:

„1. Настоящият регламент се прилага по граждански и търговски дела, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган. Той не се прилага по данъчни, митнически или административни дела.

2. Настоящият регламент не се прилага по отношение на:

а) гражданското състояние, правоспособността и дееспособността на физически лица, имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения, завещания и наследяване“.

6 Член 22 от същия регламент, който се намира в глава II, раздел 6 (озаглавен „Исключителна компетентност“) от него, предвижда:

„Следните съдилища ще притежават изключителна компетентност независимо от местоживеенето:



1) по дела, които имат за предмет вещни права върху недвижим имот или договор за наем на недвижим имот, съдилищата на държавата членка, в която е разположен имотът.

[...]“.

Българското право

7 Съгласно член 168, алинея 2, във връзка с член 165, алинея 4, във връзка с член 130, алинея 3 от Семейния кодекс извършването на действия на разпореждане с недвижими имоти, принадлежащи на поставени под ограничено запрещение лица, се допуска с разрешение на районен съд по настоящия адрес на тези лица, ако разпореждането не противоречи на интереса им.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

8 Съгласно унгарското законодателство унгарски съд е поставил г-н Шнайдер под ограничено запрещение и за тази цел му е назначил попечител, който също е унгарски гражданин.

9 След смъртта на майка му на 17 юни 2009 г., г-н Шнайдер е придобил по силата на наследствено правоприемство една втора идеална част от апартамент, находящ се в град Ловеч (България), като другата идеална част принадлежи на неговия брат.

10 Със съгласието на попечителя си г-н Шнайдер е подал молба пред Софийски районен съд с искане да му бъде разрешено да продаде притежаваната от него идеална част от посочения недвижим имот. В подкрепа на молбата си г-н Шнайдер е посочил предимствата за него от тази продажба, позволяваща му да покрие специфичните си потребности в Унгария, по-специално разходи за постоянни медицински грижи и за настаняване в здравно заведение.

11 С решение от 29 февруари 2012 г. Софийски районен съд е отхвърлил молбата с мотива, че разпоредителният акт със съответния имот не е в интерес на ограничено запретеното лице. Така тази юрисдикция е приела, че противоречи на интересите на г-н Шнайдер, който е пълнолетно лице, поставено под ограничено запрещение, да бъде продаден неговият недвижим имот и получената в резултат от това сума да бъде внесена по сметка, докато в същото време самият той би останал без подслон в Унгария.

12 Г-н Шнайдер обжалва посоченото решение пред Софийски градски съд.

13 Тъй като счита, че от член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001 не следва ясно дали тази разпоредба се прилага при охранителните производства, като образуваното пред него, Софийски градски съд решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Дали нормата на член 22, точка 1 от [Регламент № 44/2001] е приложима единствено при искиви производства, които имат за предмет вещни права върху недвижими имоти, или същата следва да намери приложение и при охранителни производства, при които граждани на



една държава членка, които са поставени под ограничено запрещение от съд на същата държава съгласно националното ѝ законодателство, на които е назначен попечител (също гражданин на тази държава), искат да се разпоредят с притежавано от тях недвижимо имущество, находящо се на територията на друга държава членка?“.

По преюдициалния въпрос

14 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че се прилага при охранително производство, образувано по молба на гражданин на една държава членка, който е поставен под ограничено запрещение и му е назначен попечител съгласно законодателството на тази държава, пред юрисдикция на друга държава членка, с искане да му се разреши да продаде притежаваната от него идеална част от недвижим имот, находящ се на територията на тази друга държава членка.

15 Всички държави членки, които са представили становища пред Съда, както и Европейската комисия, считат, че на този въпрос трябва да се отговори отрицателно. Освен това те смятат, че охранително производство като това по главното производство се отнася до дееспособността на физическите лица по смисъла на член 1, параграф 2, буква а) от Регламент № 44/2001.

16 Следователно разглеждането на преюдициалния въпрос налага и тълкуването на посочената разпоредба от Регламент № 44/2001.

17 В началото следва да се напомни, че съгласно член 1, параграф 1 и параграф 2, буква а) от Регламент № 44/2001 последният се прилага „по граждански и търговски дела“, независимо от естеството на сезирания правораздавателен орган, но и че „гражданското състояние, правоспособността и дееспособността на физическите лица“ са изключени от материалното приложно поле на този регламент.

18 Освен това от постоянната практика на Съда следва, че понятието за граждански и търговски дела по смисъла на член 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се разглежда като автономно понятие, което следва да се тълкува, от една страна, в зависимост от целите и от системата на този регламент, и от друга страна, в зависимост от основните принципи, които произтичат от съвкупността от националните правни системи. Така приложното поле на същия регламент трябва да се определя по-специално с оглед на елементите, които характеризират естеството на правоотношенията между страните по спора или предвид предмета на същия (вж. по-специално Решение от 18 май 2006 г. по дело *ČEZ*, C-343/04, *Recueil*, стр. I-4557, точка 22 и Решение от 28 април 2009 г. по дело *Apostolides*, C-420/07, *Сборник*, стр. I-3571, точки 41 и 42, както и цитираната съдебна практика).

19 За да се гарантират в границите на възможното равни и еднакви права и задължения, произтичащи от Регламент № 44/2001 за държавите членки и за заинтересованите лица, понятието за гражданско състояние, правоспособност и дееспособност на физическите лица по смисъла на член 1, параграф 2, буква а) от този регламент също трябва да бъде тълкувано като автономно понятие.



20 Що се отнася до компетентната юрисдикция по дела, които имат за предмет вещни права върху недвижим имот, от член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001 следва, че съдилищата на държавата членка, в която се намира имотът, имат изключителна компетентност по тези дела.

21 Необходимо е да се подчертае също, че в съдебната практика относно член 16, точка 1, буква а) от Брюкселската конвенция, която съгласно съображение 19 от Регламент № 44/2001 също е приложима при тълкуването на член 22, точка 1 от последния, Съдът е приел, че посоченият член трябва да се тълкува в смисъл, че изключителната компетентност на съдилищата на договарящата държава, в която се намира недвижимият имот, не обхваща всички иски за вещни права върху недвижими имоти, а само тези, които попадат в приложното поле на посочената конвенция и едновременно с това са насочени, от една страна, към определяне на площта, състоянието, собствеността и владението на недвижим имот или към установяване на наличието на други вещни права върху тези имоти, и от друга страна, към осигуряване спрямо носителите на тези права на защита, що се отнася до произтичащите от правото им правомощия (вж. по-специално Решение от 10 януари 1990 г. по дело Reichert и Kockler, C-115/88, Recueil, стр. I-27, точка 11, както и Решение по дело ŠEZ, посочено по-горе, точка 30).

22 Както обаче поддържат всички държави членки, представили писмени становища, както и Комисията, искане като разглежданото в главното производство не попада в приложното поле на Регламент № 44/2001.

23 Всъщност предмет на производството, образувано по молбата на унгарския гражданин г-н Шнайдер, поставен под ограничено запрещение, е искането за получаване на разрешение за продажба на идеална част от притежавания от него в съсобственост недвижим имот, находящ се на територията на Република България.

24 Следва да се отбележи, че както е видно от акта за преюдициално запитване, г-н Шнайдер иска посоченото разрешение, защото като лице, поставено под ограничено запрещение, той е лишен частично от дееспособност да упражнява правата си. Всъщност той може да се разпорежда с недвижимите си имоти само със съдействието на друго лице, действащо от негово име в качеството на попечител, и с предварителното разрешение на съдебния орган.

25 От акта за преюдициално запитване е видно също, че съгласно разпоредбите на българския семеен кодекс посоченото съдебно разрешение е мярка за защита на поставените под ограничено запрещение лица, която се изисква съгласно закона, тъй като това лице не разполага повече с правото да се разпорежда самостоятелно със своите недвижими имоти. Всъщност, както отбелязва запитващата юрисдикция, подобно разрешение се предоставя само в случай че прехвърлянето на собствеността върху съответния недвижим имот се извършва в интерес на лицето, което се ползва от защита.

26 Следователно искането на поставено под ограничено запрещение лице да му се разреши да се разпорежда със своя недвижим имот, като това, което е предмет на главното производство, се отнася пряко до дееспособността на съответното физическо лице по смисъла



на член 1, параграф 2, буква а) от Регламент № 44/2001. Всъщност необходимостта от получаване на съдебно разрешение за извършването на действия на разпореждане с недвижими имоти, принадлежащи на поставени под ограничено запрещение лица, е пряка последица от недееспособността на тези лица вследствие на приложената спрямо тях мярка за защита при извършването на подобни действия.

27 Подобно тълкуване се потвърждава от доклада на г-н Jenard във връзка с Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ С 59, 1979 г., стр. 1), чието приложно поле съвпада с това на Регламент № 44/2001. Всъщност на страница 10 от този доклад е посочено, че прилагането на тази конвенция е ограничено до „оспорванията и съдебните решения, чийто предмет са всички договорни или извъндоговорни задължения, които не се отнасят до гражданското състояние, правоспособността и дееспособността на лицата, до областта на наследяването, завещанията и имуществените права, произтичащи от брачни правоотношения, нито до производствата по несъстоятелност или до социалното осигуряване, и че в това отношение Конвенцията трябва да се тълкува във възможно най-широк смисъл“ [неофициален превод].

28 Накрая, относно обстоятелството, че в главното производство поисканото от поставено под ограничено запрещение лице съдебно разрешение за продажба се отнася до притежаван от него недвижим имот, следва да се приеме, че този специфичен аспект на главното производство не може да се счита за определящ, за да се квалифицира последното като производство, което има за предмет „вещни права върху недвижим имот“ по смисъла на член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001. Всъщност, както правилно посочват германското и унгарското правителство, правителството на Обединеното кралство и Комисията, подобно производство не е насочено към определяне на площта, състоянието, собствеността или владението на недвижимия имот, нито впрочем към осигуряване спрямо поставеното под ограничено запрещение лице, в качеството му на собственик на посочения имот, на защита, що се отнася до произтичащите от правото му на собственост правомощия.

29 В това отношение следва да се отбележи, че на страници 34 и 35 от споменатия по-горе доклад на г-н Jenard, в коментара относно член 16 от Брюкселската конвенция, е посочено, че предвиденото в същия член 16, точка 1, буква а) правило, съответстващо на предвиденото в член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001, което „се основава на предмета на искането“, се отнася до „оспорванията, които имат за предмет вещни права върху недвижими имоти“.

30 Единственият предмет на главното производство обаче е да се определи дали е в интерес на поставеното под ограничено запрещение лице да прехвърли собствеността върху своя недвижим имот, без обаче в това производство да се разглежда самото вещно право, което притежава посоченото лице върху този имот.

31 С оглед на всички съображения, изложени по-горе, на поставения въпрос следва да се отговори, че Регламент № 44/2001, и по-специално член 22, точка 1 от него, трябва да се тълкува в смисъл, че не се прилага при охранително производство, образувано по молба на гражданин на една държава членка, който е поставен под ограничено запрещение и му е назначен попечител съгласно законодателството на тази държава, пред юрисдикция на друга



държава членка, с искане да му се разреши да продаде притежаваната от него идеална част от недвижим имот, находящ се на територията на тази друга държава членка, тъй като това производство се отнася до „дееспособността на физическите лица“ по смисъла на член 1, параграф 2, буква а) от този регламент, която е изключена от материалното приложно поле на последния.

По съдебните разноски

32 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, и по-специално член 22, точка 1 от него, трябва да се тълкува в смисъл, че не се прилага при охранително производство, образувано по молба на гражданин на една държава членка, който е поставен под ограничено запрещение и му е назначен попечител съгласно законодателството на тази държава, пред юрисдикция на друга държава членка, с искане да му се разреши да продаде притежаваната от него идеална част от недвижим имот, находящ се на територията на тази друга държава членка, тъй като това производство се отнася до „дееспособността на физическите лица“ по смисъла на член 1, параграф 2, буква а) от този регламент, която е изключена от материалното приложно поле на последния.

3.3. Определение № 69/29.09.2011 г. на Софийския районен съд, 86. състав

Софийският районен съд, 86 състав в закрито заседание на 29.09.2011 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Д. Стоева

като разгледа гр.д. № 13495 по описа за 2011 г.

Образувано е производство на основание чл. 165 ал. 4 СК от С. Я., като попечител на поставения под ограничено запрещение С. Ш., и двамата граждани на Република Унгария и живущи в гр. Будапеща.

Съдът намира, че на основание чл. 4 КМЧП вр. с чл. 130 ал. 3 СК не е компетентен да разгледа молбата, тъй като поставеният под ограничено запрещение и попечителят му са граждани на Унгария и адресите и на двамата са в гр. Будапеща. Производството като процесуално недопустимо следва да бъде прекратено.

По изложените съображения съдът

О П Р Е Д Е Л И:



Прекратява производството по гр.д. № 13495/2011 г. по описа на СРС, 86 състав като процесуално недопустимо на основание чл. 4 КМЧП вр. с чл. 130, ал. 3 СК.

Определението може да се обжалва с частна жалба пред СГС в едноседмичен срок от съобщението до молителя.

3.4. Определение от 03.12.2011 г. по ч.гр. дело № 13358/2011 г. на Софийския градски съд, ТО

Софийски градски съд, търговско отделение, в закрито заседание на трети декември, две хиляди и единадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: КОСТАДИНКА НЕДКОВА
ЧЛЕНОВЕ: СТАНИСЛАВА КАЗАКОВА
ДАНИЕЛА МАРЧЕВА

като разгледа докладваното от съдия Казакова ч.гр.д.№13358 по описа за 2011 г. на основание данните по делото и закона, за да се произнесе, взе предвид следното:

Постъпила е частна жалба от С.Я. Ш., гражданин на Република Унгария, чрез чрез адв. Д. Б. против определение от 29.09.2011г., постановено по гр.д.№13495/11г. по описа на СРС, 86-ви състав, с което е прекратено производството по делото като недопустимо. В жалбата се сочи, че определението е неправилно, тъй като съобразно чл.12 от КМЧП и чл.106 вр. чл.107, ал.3 от ГПК единственият компетентен да разгледа молбата е Софийски районен съд. Моли съда да отмени обжалваното определение.

Съдът, като прецени събраните по делото доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, намира за установено следното:

Частната жалба е подадена в законния срок от надлежна страна, поради което е допустима и следва да бъде разгледана.

Производството по гр.д.№ 13495/11г. по описа на Софийски районен съд е образувано по молба от С. Я. Ш., гражданин на Република Унгария, ограничено запретен, със съгласието на официалния му попечител, с искане за разрешение за разпореждане с недвижим имот, находящ се в гр.Ловеч.

В молбата е посочено, че молителят е бездомен от региона на гр.Будапеща.

Районният съд е приел, че не е международно компетентен да разгледа молбата по чл.165,ал.4 вр. чл.130 от СК с оглед разпоредбата на чл.4 от КМЧП.

Съдът е сезиран с искане за разрешение за продажба на недвижим имот, собственост на ограничено запретено лице, гражданин на Република Унгария, без постоянно местопребиваване на територията на Република България.

В конкретния случай нормата на чл.4 от КМЧП не е приложима, тъй като се касае за производство, отнасящо се до разпореждане с право на собственост върху недвижим имот, находящ се на територията на Република България. В този случай, съгласно чл. 22, т. 1 от Регламент /ЕО/ №44/2001г. на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, българският съд има изключителна



компетентност, независимо от местоживеенето. Аналогична е уредбата на изключителната подведомственост по дела за вещни права на българския съд и съобразно чл.12 от КМЧП.

Молителят не е гражданин на Република България, а също така няма местоживеене на територията на страната, но съдът е сезиран с искане за разрешение за разпореждане с недвижим имот, находящ се на територията на Република България.

Въпрос по същество е дали приложимото в случая материално право относно дееспособността е отечественото право на молителя или българското право с оглед разпоредбата на чл.50,ал. 1 от КМЧП.

Ето защо, настоящата инстанция счита, че Софийски районен съд е международно компетентен да се произнесе по молбата, поради което обжалваното определение като неправилно следва да бъде отменено и делото върнато на СРС за произнасяне по молбата.

Водим от горното съдът

ОПРЕДЕЛИ:

ОТМЕНЯ определение от 29.09.2011 г., постановено по гр.д.№ 13495/11г. по описа на СРС, 86-ви състав, с което е прекратено производството по делото и ВРЪЩА делото на Софийски районен съд за произнасяне по молбата на С. Я. Ш., гражданин на Република Унгария с вх.№20258/20.09.2011г.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО не подлежи на обжалване.

3.5. Решение № 12/29.02.2012 г. по гр. дело № 13495/2011 г. на Софийския районен съд, 86. състав

Софийски районен съд, 86 състав, на двадесет и девети февруари две хиляди и дванадесета в закрито заседание в следния състав:

Председател: Д. СТОЕВА

като разгледа докладваното от Съдията гр.д. № 13495/2011, и за да се произнесе, взе пред вид следното:

Подадена е молба от С. Я. Ш., гражданин на Република Унгария, роден на 27.06.1956 г. , чрез попечителя си С. А. Я., гражданин на Република Унгария, роден на 16.09.1938 г. и чрез пълномощника адв. Д. Б., с която твърди, че е поставен под ограничено запрещение, понастоящем е бездомен от района на Будапеща и иска да се разреши да продаде собствената си 14 идеална част от недвижим имот - самостоятелен обект - ап. №., находящ се в и сумите от продажбата да бъдат внесени в социален фонд.

Молбата е неоснователна. Съдът намира, че исканата продажба не е в интерес на поставения под запрещение, тъй като противоречи на интересите му да бъде продаден недвижимия имот, на ЛА идеална част от който е собственик и сумите от продажбата да бъдат внесени във фонд, а самият той да продължи да живее като бездомен. Съгласно разпоредбите на чл. 167 и 168 СК поставеният под запрещение следва да живее при попечителя си и попечителят трябва да се грижи за него, вкл. и като задоволява ежедневните му нужди от



подслон и храна и осигурява поддържащото му лечение, а това би могло да стане и като запретиеният Ш. се устрои да живее в процесния недвижим имот. Молбата като неоснователна следва да се остави без уважение.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ОСТАВЯ БЕЗ УВАЖЕНИЕ МОЛБАТА на С. Я. Ш., гражданин на Република Унгария, роден на 27.06.1956 г. , чрез попечителя си С. А. Я., гражданин на Република Унгария, роден на 16.09.1938 г. и чрез пълномощника адв. Д. Б., с която иска да се разреши да продаде собствената си М? идеална част от недвижим имот - самостоятелен обект - ап. №.., находящ се в като неоснователна и недоказана.

3.6. Определение от 29.06.2012 г. по ч.гр. дело № 4598/2012 г. на Софийския градски съд, II-б въззивен състав

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ВО, II Б състав, в закрито заседание на двадесет и девети юни две хиляди и дванадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: РОЗИНЕЛА ЛИЧЕВА

ЧЛЕНОВЕ: РАЛИЦА ДИМИТРОВА

МОНИКА ДОБРИНОВА

като разгледа докладваното от мл. съдия М.Добринова ч.гр.д. № 4598 по описа за 2012 г. и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е образувано по жалба на С.Я. Ш., действащ лично и със съгласието на попечителя си С. А. Я., срещу решение на Софийски районен съд, 86 състав, постановено на 29.02.2012 г. по гр.д. № 13495/ 2011 г., с което е оставена без уважение молбата му за даване на разрешение по реда на чл. 168, ал. 2, вр. с чл. 165, ал. 4, вр. с чл. 130, ал. 3 от Семейния кодекс за извършване на продажба на притежаваните от него V* идеални части от апартамент № .., находящ се в

При извършване на служебна проверка относно компетентността на българския съд да се произнесе по молбата за даване на съдебно разрешение на С. Я. Ш., действащ лично и със съгласието на попечителя си С. А. Я., да извърши продажба на притежаваните от него 1/2 идеални части от апартамента, настоящият съдебен състав намира, че е необходимо да бъде изяснено какво е приложното поле на чл. 22, т. 1 от Регламент (ЕО) № 44/ 2001 г. на Съвета от 22.12.2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, поради което следва да бъде отправено преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз относно тълкуването на посочената норма на общностното право.

С оглед на горното съдът формулира съдържанието на запитването, както следва:

I. Описание на фактите по делото:



Настоящото производство е охранително. Образовано е по молба на С. Я. Ш. - унгарския гражданин, поставен под ограничено запрещение от унгарски съд съгласно нормите на унгарското законодателство, действащ лично и със съгласието на попечителя си С.А. Я. /унгарски гражданин/. Същият е поискал от Софийски районен съд да му бъде разрешено да извърши разпоредителна сделка /продажба/ на 1/2 идеални части от апартамент, находящ се в Република България /в гр. Л., ул. „„“ № ./ по реда на чл. 168, ал. 2, вр. с чл. 165, ал. 4, вр. с чл. 130, ал. 3 от Семейния кодекс. В молбата е посочено, че имотът е придобит от С. Я. Ш. по силата на наследствено правоприемство от майка му Б. С. Ш. - български гражданин, починала на 17.06.2009 г. С решение от 29.02.2012 г. Софийски районен съд е отхвърлил молбата, като е счел, че от събраните по делото доказателства не може да бъде направен извод, че извършването на разпоредителния акт е в интерес на запретеното лице. Отказът е обжалван пред Софийски градски съд.

II. Приложимото национално право:

Съгласно чл. 168, ал. 2, във вр. с чл. 165, ал. 4, във вр. с чл. 130, ал. 3 от Семейния кодекс извършването на действия на разпореждане с недвижими имоти, принадлежащи на поставени под ограничено запрещение лица, се допуска с разрешение на районен съд по настоящия адрес на тези лица, ако разпореждането не противоречи на интереса им.

III. Нормата на общностното право, чието тълкуване е предмет на запитването:

Чл. 22, т. 1 от Регламент (ЕО) № 44/ 2001 г. на Съвета от 22.12.2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела., която предвижда, че по дела, които имат за предмет вещни права върху недвижим имот, изключително компетентни са съдилищата на държавата-членка, в която е разположен имотът.

IV. Мотиви за отправяне на преюдициалното запитване:

Настоящият съдебен състав намира, че не е ясно дали нормата на чл. 22, т. 1 от Регламент (ЕО) № 44/ 2001 г. на Съвета от 22.12.2000 г. е приложима единствено при искиви производства или същата следва да намери приложение и при охранителни производства, при които граждани на една държава-членка, които са поставени под ограничено запрещение от съд на същата държава съгласно националното ѝ законодателство, на които е назначен попечител /също гражданин на тази държава/, искат да се разпоредят с притежавано от тях недвижимо имущество, находящо се на територията на друга държава-членка. Поради тази неяснота съдът е препятствал да прецени дали е компетентен да се произнесе по молбата на С. Я. Ш., действащ лично и със съгласието на попечителя си С. А. Я..

V. Преюдициален въпрос:

Дали нормата на чл. 22, т. 1 от Регламент (ЕО) № 44/ 2001 г. на Съвета от 22.12.2000 г. е приложима единствено при искиви производства, които имат за предмет вещни права върху недвижими имоти, или същата следва да намери приложение и при охранителни производства, при които граждани на една държава-членка, които са поставени под ограничено запрещение от съд на същата държава съгласно националното ѝ законодателство, на които е назначен



попечител /също гражданин на тази държава/, искат да се разпоредят с притежавано от тях недвижимо имущество, находящо се на територията на друга държава-членка.

С оглед на изложеното и на основание чл. 628 и сл. от ГПК, Софийски градски съд

ОПРЕДЕЛИ:

ОТПРАВЯ ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ до Съда на Европейския съюз, както следва:

Дали нормата на чл. 22, т. 1 от Регламент (ЕО) № 44/ 2001 г. на Съвета от 22.12.2000 г. е приложима единствено при искиви производства, които имат за предмет вещни права върху недвижими имоти, или същата следва да намери приложение и при охранителни производства, при които граждани на една държава-членка, които са поставени под ограничено запрещение от съд на същата държава съгласно националното ѝ законодателство, на които е назначен попечител /също гражданин на тази държава/, искат да се разпоредят с притежавано от тях недвижимо имущество, находящо се на територията на друга държава-членка.

СПИРА производството по делото на основание чл. 631, ал. 1 ГПК.

Определението не подлежи на обжалване.

3.7. Решение от 19.12.2014 г. по ч.гр. дело № 4598/2012 г. на Софийския градски съд, II-б въззивен състав

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, АО, III В състав, в закрито заседание на деветнадесети декември през две хиляди и четиринадесета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: НИКОЛАЙ ДИМОВ

ЧЛЕНОВЕ: ВЕЛИНА ПЕЙЧИНОВА

ОЛГА КАДЪНКОВА

като разгледа докладваното от съдия Кадънкова ч.гр.д. № 4598 по описа за 2012г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 278 във вр. с 538, ал.2 от ГПК.

Образувано е по жалба на С. Я. Ш., действащ лично и със съгласието на попечителя си С. А. Я., чрез адв. Д. Б. срещу решение №12/29.02.2012г. постановено по гр. дело № 13495/2011 г. на Софийския районен съд, 86 състав, с което е оставена без уважение молбата му за даване на разрешение по реда на чл. 168, ал.2 вр. с чл.165, ал.4, вр. с чл.130, ал.3 от СК за извършване на продажба на притежаваните от него 1/2 ид.ч. от апартамент №2, находящ се в гр., ул..

В жалбата се излагат съображения за незаконосъобразност и неправилност на обжалваното решение, като се моли неговата отмяна и вместо него постановяване на друго, с което да се разреши извършването на отчуждителна сделка /продажба/ на 1/2 ид.ч. от описания в молбата недвижим имот. Твърди се, че неправилно съдът е приел, че продажбата на 'А ид.ч. от процесния имот и внасянето на сумата от продажбата в специален фонд противоречи на интересите на молителя. Не е взето предвид и здравословното състояние на молителя, свързано



с необходимостта от полагане на постоянни медицински грижи, както и че същият не разполага с достатъчно парични средства за удовлетворяване на специалните му нужди.

СОФИЙСКИЯТ ГРАДСКИ съд, след като прецени събраните доказателства и обсъди доводите изложени в жалбата, намира за установено следното:

Жалбата е подадена срока по чл. 538, ал. 1 ГПК и е допустима, поради което съдът следва да се произнесе по нейната основателност.

Първоинстанционният съд е бил сезиран от С. Я. Ш., гражданин на Република Унгария, чрез попечителя С. А. Я., гражданин на Република Унгария, чрез пълномощник адв. Д. Б., с искане за издаване на разрешение за продажба на 'А ид.ч. от описания в молбата недвижим имот, останал му в наследствено след смъртта на майка му Б. С. Ш.- български гражданин, поч. на 17.06.2009г. В молбата са изложени съображения за очевидна полза за запретеното лице С. Я., тъй като същият има необходимост от полагане на постоянни медицински грижи и е бездомен, като средствата получени от продажбата ще послужат за откриване на нарочен социален фонд на негово име в Република Унгария, с помощта на който ще му бъдат осигурени необходимите постоянни грижи и медицинско обслужване.

С определение от 29.09.2011г. СРС. 86 с-в. е прекратил така образуваното производство с правно основание чл.165, ал.4 от СК, приемайки, че на основание чл.4 КМЧП вр. с чл.130, ал.3 от СК не е компетентен да разгледа молбата, тъй като поставеният под ограничено запрещение и попечителя му са граждани на Унгария и адресите им на двамата с в гр.Будапеща.

С определение от 03.12.2011 г. на СГС, ТО, по ч.гр.д.№13358/11 г. е отменено така постановеното определение и делото е върнато на първоинстанционния съд за произнасяне по същество на молбата на С. Я. Ш., гражданин на Република Унгария с вх.№20258/20.09.2011г. Прието е, че в конкретния случай нормата на чл.4 от КМЧП не е приложима, тъй като се касае за производство, отнасящо се до разпореждане с право на собственост върху недвижими имот, находящ се на територията на Република България, поради което в този случай, съгласно чл.22, т.1 от Регламент /ЕО/ №44/2001г. на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, българският съд има изключителна компетентност, независимо от местоживеенето. С оглед на това е прието, че въпрос по същество е дали приложимото в случая материално право относно дееспособността е отечественото право на молителя или българското право с оглед разпоредбата на чл.50, ал. 1 от КМЧП.

С обжалваното решение № 12/29.02.2012г. районният съд е разгледал молбата на С. Я. Ш. по същество, като приемайки, че исканата продажба не в интересите на поставения под запрещение, тъй като противоречи на интересите му, е оставил същата без уважение.

В настоящото производство, при извършване на служебна проверка относно компетентността на българския съд да се произнесе по молбата за даване на съдебно разрешение на С. Я. Ш., действащ лично и със съгласието на попечителя си С. А. Я., да извърши продажба на притежаваните от него 1Л ид.ч. от апартамента и с оглед необходимостта от изясняване на приложимостта в случая на чл.22, ал.1 от Регламент /ЕО/ №44/2001г. на Съвета



от 22.12.2000г., с определение от 29.06.2012г. на СГС, II-Б с-в. е отправено преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз.

С решение на Съда на Европейския съд №945728/03.10.2013г. е прието, че Регламент /ЕО/ №44/2001г. на Съвета от 22.12.2000г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, и по-специално чл.22, т.1 от него, трябва да се тълкува в смисъл, че не се прилага при охранително производство, образувано по молба на гражданин на една държава членка, който е поставен под ограничено запрещение и му е назначен попечител съгласно законодателството на тази държава, пред юрисдикцията на друга държава членка, с искане да му се разреши да продаде притежаваната от него идеална част от недвижим имот, находящ се на територията на тази друга държава членка, тъй като това производство се отнася до „дееспособността на физическите лица” по см. на чл.1, пар.2, б. а) от този регламент, която е изключена от материалното приложение на последния.

С оглед така приетото от Съда на европейския съюз в постановеното от него решение от 03.10.2013 г. по преюдициалния въпрос, касаещ компетентността на настоящия съд по образуваното пред него охранително производство по реда начл. 168, ал.2 вр. с чл.165, ал.4, вр. с чл.130, ал.3 от СК, а именно за неприложимостта в същото на предвидената в чл.22, пар.1 от Регламент /ЕО/ №44/2001г. на Съвета от 22.12.2000г. изключителна компетентност на държавата -членка, на чиято територия се намира имота, за продажбата на който се иска разрешение, настоящият състав намира, че в случая не е компетентен да се произнесе по искането на поставения под попечителство съгласно унгарското законодателство – С. Я.Ш., гражданин на Република Унгария, с постоянно местоживееене в гр.Будапеща.

В конкретната хипотеза, не е налице предвидената общата международна компетентност на българските съдилища в разпоредбите на чл.4, ал.1, т.1 и чл.15 КМЧП (ДВ, бр. 42 от 17.05.2005 г.), липсва и изрично учредена изключителна компетентност на българския съд по см. на чл.22 от КМЧП по настоящото охранително производство, чийто предмет е свързан пряко с гражданското състояние на лицата. Съгласно приложимите в случая разпоредби - чл. 168, ал.2 вр. с чл.165, ал.4, вр. с чл.130, ал.3 от СК -извършването на действия на разпореждане с недвижими имоти, принадлежащи на поставени под ограничено запрещение лица се допуска с разрешение на районния съд по настоящия адрес на тези лица. Ето защо, с оглед обстоятелството, че молбата е подадена от лице което няма българско гражданство, поставен е под попечителство съгласно унгарското законодателство, чийто гражданин е и където живее, то преценката на интереса на молителя относно продажбата на недвижими имот не принадлежи да бъде извършена от българския съд съгласно посочените по-горе национални разпоредби. Постановеното решение, с което първоинстанционният съд при липса на компетентност се е произнесъл по същество на направеното искане, следва да се обезсили, а производството по делото като недопустимо - да се прекрати.

Така мотивиран, Софийски градски съд

РЕШИ:



ОБЕЗСИЛВА решение №12/29.02.2012г. постановено по гр.д.№13495/11г. по описа на СРС, 86 с-в., с което е оставено без уважение молбата на С. Я. Ш. -гражданин на Република Унгария, роден на 16.09.1938г., чрез пълномощник адв. Д. Б., с която се иска да се издаде разрешение да продаде собствената си 1/2 ид.ч. от недвижим имот-самостоятелен обект- ап.№2, находящ се в гр.Ловеч, ул. със застроена площ от 77.30 кв.м. подробно описан в нот.акт№51, том.V, дело 967/1989г.

ПРЕКРАТЯВА производството по делото образувано по подадената от С. Я. Ш., гражданин на Република Унгария, чрез попечителя С. А. Я., гражданин на Република Унгария, чрез пълномощник адв. Д. Б. молба с вх.№20258/20.09.2011г. за даване на разрешение по реда на чл. 168, ал.2 вр. с чл.165, ал.4, вр. с чл.130, ал.3 от СК за извършване на продажба на притежаваните от него ½ ид.ч. от апартамент №., находящ се в гр.Л., ул.”...” № .., вх., ет., като недопустимо.

Решението не подлежи на обжалване.

4. Решение от 8 май 2019 г., Кер, С-25/18

4.1. Коментар на решението – Стилияна Григорова

Контекст и нужда от преюдициално запитване

Преюдициалното запитване е провокирано от противоречива съдебна практика на ВКС по въпроса за правната характеристика на решението на общото събрание на етажната собственост – дали то е особен вид сделка, към която се прилагат правилата за недействителност на сделките; правен акт на общност от лица, към които тези правила не се прилагат; многостранна правна сделка. Правната природа на решението, особено когато то предвижда парични задължения за собствениците в етажната собственост, е от значение и за произхода на това задължение – произтича ли то от договор или не.

В Районен съд – гр. Разлог управителят на етажна собственост, попадаща в района на сезирания съд, е подал искова молба срещу две физически лица за осъждането им да заплатят парични суми, представляващи вноски в бюджета на етажната собственост. Начинът на формирането им, техният размер и падеж са били определени с решения на проведени общи събрания на етажните собственици. Ответниците не изпълнили задължението си и затова управителят иска осъждането им да заплатят дължимите от тях суми. Районният съд, съобразявайки, че ответниците имат регистрирани адреси на територията на Република Ирландия и липсват данни за връзка с друга държава, където обичайно да пребивават, приложил разпоредбата на чл. 4, пар. 1 от Регламент (ЕС) № 1215/12 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела. Разпоредбата сочи компетентност на съда по местоживеене на ответниците, поради което районният съд прогласил липсата на международна компетентност на българския съд да разгледа иска.



Ищецът обжалвал определението с доводи за пророгация на компетентност. Отделно от това, обърнал внимание, че с предявяване на претенцията е поискал от съда да допусне обезпечение, по което районният съд разполагал с компетентност по силата на чл. 25 от КМЧП.

Въззивният съд, отчитайки горепосочената противоречива практика на ВКС относно правната природа на решенията на общото събрание на етажната собственост, а също и относно международната компетентност на българския съд по дела като процесното, приел, че се нуждае от тълкуване на разпоредби от правото на ЕС, свързани с компетентността и приложимото право при правоотношения, произтичащи от решения на общото събрание на етажни собственици или сдружение на собствениците.

На първо място, съдът поставя въпроса за квалифициране на задълженията, произтичащи от решенията на общото събрание на етажната собственост като неперсонифицирана общност, и по-конкретно имат ли тези задължения договорен характер. Положителният отговор предполага компетентност на българския съд като съд по местоизпълнение на задължението, съгласно чл. 7, т. 1 от Регламент (ЕС) № 1215/12 г. В мотивите на определението за преюдициално запитване въззивният съд акцентира върху възможен резултат от решение на общото събрание на етажната собственост като неперсонифицирана общност - пораждање на правни последици за всички членове на тази общност, като само част от тях са изразили воля за това.

На следващо място, договорният или извъндоговорен характер на задълженията, произтичащи от тези решения поставя въпроса за приложимото към тях право – Регламент № 593/08 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) или Регламент № 864/07 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II).

При евентуално заключение за договорен характер на решенията, съдът е отчетел необходимостта да се тълкуват разпоредби, регламентиращи приложимото право – дали те са договори, свързани с предоставяне на услуга по смисъла на чл. 4, т. 1, б. б) от Регламент № 593/08, или са договори за предоставяне на вещни права (чл. 4, т. 1, б. в) от Регламента). Тук съмненията на националния съд са породени от обстоятелството, че не всички решения са свързани със сделки за предоставяне на услуги; някои от тях са за разноси по поддържане на сградата. Съдът е отбелязал, че явно не е налице и хипотеза на плащане за ползването на вещта или придобиване на права върху нея.

Мотивиран и от обилната и противоречива практика на съдилищата, включително на ВКС, въззивният съд е спрял производството по делото и е поставил пред Съда на ЕС въпроси за тълкуване на разпоредби от правото на Съюза, относими към спора, с който е сезиран: договорно задължение ли е произтичащото от решение на неперсонифицирана общност за целите на определяне на международната компетентност на съдилищата по реда на чл. 7, т. 1, буква "а" от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г. Ако това не е така, приложимото право от разпоредбите на Регламент (ЕО) № 593/2008 ли се определя или от тези на Регламент (ЕО) № 864/2007. И на последно място, ако решенията на неперсонифицираните общности е източник



на договорно задължение или приложимото право се определя според правилата на Регламент (ЕС) № 1215/12 г., то решенията относно разходите за поддръжка на сгради „договор за услуга“ ли са по смисъла на чл. 4, т. 1, б б) от Регламент (ЕО) № 593/2008 (Рим I) или са договори за „вещно право“ или „наем“ по смисъла на чл. 4, т. 1, б. в) от същия Регламент.

Решението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза

Първият от въпросите е преформулиран с цел да се акцентира върху съдържанието на разпоредбата на чл. 7, т. 1, б. а) от Регламент (ЕС) № 1215/12 г., тъй като търсеният отговор е пряко свързан с тълкуване на понятието „дела, свързани с договор“. В началото Съдът прилага присъщото за решенията си историческо тълкуване. Тук то представлява изходна позиция на Съда, позволяваща му по-нататък в заключението си да се позове на своя постоянна практика по тълкуване на разпоредби в предходни актове на Съюза, идентични с тези, чието тълкуване в случая се иска от националния съд. Еквивалентността на Регламент № 44/2001 г. (Брюксел I) и на Регламент (ЕС) № 1215/12 г. (Брюксел Ia), и в частност на разпоредбите на чл. 5, т. 1 от Регламент Брюксел I и чл. 7, т. 1 от Регламент Брюксел Ia (виж т. 19 от решението и цитираната в него практика) е предпоставка за приемственост в тълкуването. Нещо повече, по съображение 34 на Регламент (ЕС) № 1215/12 г. приемственост на тълкуването на разпоредби от Регламент Брюксел Ia се прилага и по отношение на Брюкселската конвенция относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела от 27 септември 1968 г. Затова и при тълкуване на разпоредби от Регламент (ЕС) № 1215/12 г. (не само на чл. 7, пар. 1) в решението от 8 май 2019 г. Съдът се позовава на постоянната си практика по тълкуване на идентичните разпоредби в Регламент (ЕО) № 44/2001 г. и в Брюкселската конвенция от 1968 г.

По съществуващото на въпроса Съдът е изходил първо от мястото на тълкуваната норма в системата на Регламент Брюксел Ia. Разпоредбата регламентира компетентност, различна от общата по чл. 4 от същия Регламент. Специалната и изключителна компетентност представляват отклонение от общото правило, което обвързва компетентността на националната юрисдикция с местоживеенето на ответника. Случаите на подобни отклонения са основани обикновено на по-тясна връзка на характера на спорното правоотношение с национална юрисдикция на държава членка, различна от тази по обичайното местопребиваване на ответника. Освен че случаите на специалната и изключителна компетентност са изчерпателно изброени, те подлежат на стриктно тълкуване (решение от 14 юли 2016 г. по дело C-196/15, т. 18; решение от 18 юли 2013 г., по дело C-147/12, т. 31).

Разпоредбата на чл. 7, т. 1 от Регламент (ЕС) № 1215/12 г. е пример за такава специална компетентност и, тъй като спорът в главното производство е обусловен от отговор на въпроса договорен ли е източникът на задължението, чието изпълнение се търси, Съдът решава да провери дали са налице предпоставките за прилагане на правило за компетентност на съда, различно от общата хипотеза на чл. 4 от Регламента. За да представлява спорът по главното производство „дело, свързано с договор“ трябва да се установи кое е мястото на изпълнение на



този договор. Преди това обаче е необходимо да се обърне внимание на автономното тълкуване, което Съдът прилага по отношение на понятията от правото на ЕС. Квалификацията на правоотношението като договорно не се основава на съдържанието му в приложимия национален закон, а се тълкува самостоятелно, според системата и целите на акта от правото на ЕС и за да се осигури еднаквото му прилагане във всички държави членки - erga omnes (решение от 17 юни 1992 г. по дело C-26/91, т. 10; решение от 28 януари 2015 г. по дело C-375/13, т. 37). На следващо място, за разлика от чл. 15, пар. 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 г., наличието на специална компетентност по чл. 5, т. 1, б. а) не предполага сключването на договор (решение по дело C-375/13, цитирано по-горе, т. 38). При тълкуване на „място на изпълнение на договора“ Съдът презюмира, че това изпълнение е свързано с определено задължение, като част от правоотношението (решение от 14 март 2013 г. по дело C-419/11, т. 46, решение от 20 януари 2005 г. по дело C-27/02, т. 50, тълкуващо чл. 5, ал. 1 от Брюкселската конвенция). Т.е. изхожда се от взаимовръзката между място и действие, изразяващо се в изпълнение на задължението. Следователно, съдържанието на това задължение е в основата на тълкуване на понятието „дела, свързани с договор“ по смисъла на чл. 7, т. 1 от Регламент Брюксел Ia. Задължение за заплащане на парична сума при съществуваща между правните субекти връзка попада в обхвата на тълкувания тук термин.

Съдът е намерил за уместна аналогията на правоотношенията по главното производство с отношението между сдружение и неговите членове. Затова е препратил към своя постоянна практика, изследваща характера на тези отношения. Според нея членството в едно сдружение създава между неговите членове тесни връзки от същия вид като тези, които се създават между страните по един договор. За по-пълна илюстрация, в т. 26 от решението от 8 май 2019 г. Съдът се е позовал на т. 15 от решение от 10 март 1992 г. по дело C-214/89, в която са цитирани други тълкувателни заключения и на т. 13 от решение от 22 март 1983 г. по дело 34/82. Второто от тези решения дава отговор, освен на въпроса за произтичащите от членство в сдружение задължения, и на питането на националния съд дали чл. 5 от Брюкселската конвенция от 1968 г. (чл. 7, т. 1 от Регламент (ЕС) № 1215/12 г.) се прилага и в случаите, когато задължение на член на сдружението произтича от решение на органа на сдружението. Положителният отговор и на този втори въпрос е дал основание в решението от 8 май 2019 г. Съдът да се позове на практиката си по дело 34/82. Препращане е направено и към т. 54 от становището на генералния адвокат, според което членството в етажна собственост се изисква по закон, но конкретните правила за управлението на общите части на съответната сграда в някои случаи се уреждат с договор. Това членството в етажната собственост възниква чрез акт за доброволно придобиване на самостоятелен имот заедно с идеални части от общите части от сградата в етажна собственост и затова задължението на собствениците да заплащат парични суми трябва да се счита за доброволно поето задължение. В синхрон с приетото в т. 18 на решение от 22 март 1983 г. по дело 34/82, и тук Съдът приема, че когато задължението произтича, освен от акт за доброволно придобиване, и от решение на общото събрание на етажната собственост, това задължение е свързано с договор по смисъла на чл. 7, т. 1, б. а) от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г. При това, без значение е дали задължените етажни собственици са участвали при взимане на



решението и дали са се противопоставили (решение от 10 март 1992 г. по дело C-214/89, т. 18 и т. 19).

В този смисъл Съдът е дал отговор на първия от въпросите на националния съд. Неговото съдържание изключва тълкуването относно прилагане на разпоредбите на Регламент № 864/07 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения. Затова Съдът се е съсредоточил върху възникналите у питащия съд съмнения дали спорът, с който е сезиран, е свързан с договор за предоставяне на услуги по смисъла на чл. 4, пар. 1, б. б) от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) или с договор за вещни права върху недвижим имот по смисъла на чл. 4, пар. 1, б. в) от същия Регламент.

В началото Съдът се е заел да провери дали Регламент Рим I е приложим за случаи като спора в главното производство или е налице някое от изключенията по чл. 1, пар. 2. Това предварително уточнение е провокирано от заключението на генералния адвокат, в което той излага, че не всички дела, свързани с договор по смисъла на чл. 7, т. 1, б. а) от Регламент (ЕС) № 1215/12 г. попадат в предметния обхват на Регламент (ЕО) № 593/08 г., който определя приложимото право към договорни задължения. Според генералния адвокат, Регламент Рим I не се прилага, тъй като спорът по главното производство е изключен от приложното му поле по силата на чл. 1, пар. 2, б. е). С това заключение Съдът не се е съгласил. Доводи е извякъл не от практика по тълкуване на норми от актове, с които Регламент (ЕО) № 593/08 г. се намира в отношение на еквивалентност, а с доклад относно такива актове. Регламент (ЕО) № 593/08 г. заменя Римската конвенция за приложимото право към договорните задължения (чл. 24, пар. 2 от Регламента), при условията на тълкувателна компетентност. В доклада към Римската конвенция (ОВ С 282, 1980 г.) изключението по чл. 1, пар. 2, б. „д“ се отнася до всички актове, отнасящи се до учредяването на дружество или регулиращи неговото вътрешно функциониране или ликвидацията му. Само тези въпроси са изключени от обхвата на Регламента и следователно той не сочи приложимото към тях право. Претенциите на такива общности, каквато е и тази по главното производство, за заплащане на парични задължения към нея, попадат в обхвата на Регламента за приложимото право към договорни задължения. По този начин Съдът е наблегнал на разграничението, което трябва да се прави между спор, към който са приложими правилата относно статута, вътрешната организация и функционирането (устройствените актове) на дружества, други корпоративни или некорпоративни юридически лица и неперсонифицирани образувания, и спор, свързан с отношения, в които тези образувания участват. Тъй като процесният случай попада във втората категория, той е в предметния обхват на Регламента и за него важат разпоредбите за приложимото право.

По съображение 7 от Регламент (ЕО) № 593/08 г. за съответствие на този акт с Регламент (ЕО) № 44/2001 г. (разбирай Регламент (ЕС) № 1215/2012 г.) и предвид възможността да се окаже приложимо правото по местонахождение на вещта, съдът е анализирал разпоредбата за изключителна компетентност на съда по чл. 24, т. 1 от Регламент (ЕС) № 1215/12 г. Практиката на Съда на ЕС съдържа автономно тълкуване на понятието „дело, което има за предмет вещно право върху недвижим имот“. По-конкретно, то е свързано с определяне на площта,



състоянието, собствеността и владението на недвижим имот и на други вещни права върху такъв имот, като осигурява на правоимащия адекватна защита за упражняване на тези права (решение от 18 май 2006 г. по дело C-343/04, т. 30, решение от 10 януари 1990 г. по дело C-115/88, т. 8 и т. 11). Въпреки че подобна аналогия е недопустима, предвид принципа на автономното тълкуване на специфични за Правото на ЕС понятия, в системата на българското процесуално право това са дела за вещни права в тесния смисъл на думата (без да се включват облигационни иски, чийто обект са недвижими имоти). Искът, с който националната юрисдикция е сезирана, не отговаря на тези условия, а е „паричен иск“, което автоматично елиминира възможността за компетентност на съда на *locus rei sitae*. Като следствие, изключена е привръзка, сочеща прилагане на *lex sitae*.

За да се мотивира, че спорът в главното производство е свързан с договор за предоставяне на услуги, Съдът се отнася към даденото вече тълкуване на понятието. Предоставящата услугите страна не е задължително да ги върши срещу възнаграждение. Като най-типичен пример се цитират тълкувателни заключения по дела, свързани с дистрибуция: решение от 19 декември 2013 г. по дело C-9/12, т. 37 и решение от 8 март 2018 г. по дело C-64/17, т. 38. Затова Съдът отговаря, че предметът на спора в главното производство е спор, свързан с предоставяне на услуги по смисъла на чл. 4, пар. 1, б. б) от Регламент № 593/2008 г.

Накрая, по поставения от националната юрисдикция въпрос дали договорът е за вещни права върху недвижим имот, внимание заслужава становището на генералния адвокат в т. 40 от заключението му. Според него, тъй като по делото в главното производство е подадено искане за обезпечаване, евентуалното му допускане би могло да засегне вещните права на ответниците върху техните дялове в общите части и така да доведе до ограничаване на разпоредителните им правомощия, примерно. Ако това се случи, тогава би било налице основанието за международна компетентност по чл. 24, т. 1, първо предложение от Регламента „Брюксел Ia“.

В решението от 8 май 2019 г. по дело C-25/18 Съдът е оставил без коментар това съждение на генералния адвокат. То не намира опора в контекста на понятието „вещни права върху недвижим имот“ като предмет на главното производство. Обезпечителното производство няма самостоятелен характер, а идва да запази имуществото в патримониума на длъжника за удовлетворяване на кредитора с признато вземане. Обезпечение може да се допусне по всички видове иски, но подаването ѝ по всячко дело не променя вида на предмета на делото. Противното означава, че винаги когато такова искане се подаде в рамките на висящо исково производство, това ще променя не само международната компетентност, но и приложимото към спора материално право. В противоречие с правната сигурност е компетентността на националния съд и приложимото към спора право да се определя според това подадена ли е молба за допускане на обезпечение или не. Без значение е има ли произнасяне по нея от съда, сезиран с това искане. Дори обезпечение да се допусне чрез налагане на възбрана върху недвижим имот, до „засягане“ на вещните права на ответниците би се стигнало в друго производство, изпълнително по своя характер, и при условие, че изпълнителните мерки се отразят върху обема на притежаваните от длъжниците вещни права. Това обаче няма нищо общо с предмета на главното производство. Тезата на генералния адвокат за основание на



международна компетентност по чл. 24, т. 1, пр. 1 от Регламент (ЕС) № 1215/12 г. при допуснато обезпечение чрез налагане на възбрана е несъстоятелна. Споделянето ѝ би довело до международна подведомственост на национален съд, който не би бил компетентен, ако молба за допускане на обезпечение по висящото производство не бъде подадена. До подобна ситуация би се стигнало, ако обектът на обезпечението се намира в друга държава членка, различна от тази, чиято компетентност се определя по общите или специални правила на Регламента. Становището на генералния адвокат е в разрез и със съображение 6 от Регламент (ЕО) № 593/08 г., посветено на целта на този нормативен акт: стълкновителните норми в държавите членки да препращат към едно и също национално право, без оглед на държавата на съда, в който е подаден искът, за да се подобрят предвидимостта на изхода на спора, сигурността по отношение на приложимото право и свободното движение на съдебни решения. Израз на тази предвидимост е категоричността при определяне само на един международно компетентен съд и едно приложимо право през цялото време на висящността на спора.

Съдът не е съгласил и със заключението на генералния адвокат за приложимото право в главното производство. До какви изводи би довело неговото прилагане в конкретния случай, ще видим в следващата рубрика, тъй като изводите се основават на норми от националния правопорядък.

Значение за националното право. Последваща процесуална история

Според тълкуването в решението от 8 май 2019 г. по дело C-25/18, съгласно Член 7, точка 1, буква а) от Регламент № 1215/2012, българските съдилища се явяват международно компетентна юрисдикция по спорове, когато се търси изпълнение на задължение, произтичащо от решение на общо събрание на етажна собственост и свързано с предоставяне на услуга на територията на Република България. Също така, тъй като предметът на спор като разглеждания в главното производство е не вещно право върху недвижима вещ по смисъла на член 4, параграф 1, буква в), а предоставяне на услуги по смисъла на член 4, параграф 1, буква б) от Регламент № 593/2008, съответно приложимо право по този регламент е българското (бичайното местопребиваване на доставчика на услугата). Това е така, независимо от вида на задължението, чието изпълнение се търси – парично или непарично и независимо коя от страните в правоотношението е предявила иска.

Как биха се уреждали подобни спорове, ако Съдът бе възприел тълкуването, предложено от генералния адвокат?

В т. 74 генералният адвокат се позовава на практика на съда по тълкуване на чл. 5, ал. 1 от Брюкселската конвенция от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела – решение от 6 октомври 1976 г. по дело 12-76, известно като правилото „Tessili“. Принципът, от който се изхожда е, че ответникът може да бъде съден по въпроси, свързани с договор, от съдилищата „по мястото на изпълнение на въпросното задължение“. Това място обикновено представлява най-тясно свързващият фактор между спора и съда, компетентен да го разгледа, и това обяснява защо този съд има



подсъдност по договорни въпроси. Критерият по чл. 5, ал. 1 от Конвенцията обаче не е връзката със сезирания съд, а по-скоро само мястото на изпълнение на задължението, което се иска и което представлява предмета на спора (решение от 29 юни 1994 г. по дело C-288/92 г., т. 13). Правилото „Tessili“ сочи мястото на изпълнение на задължението като критерий за подсъдност, дори и когато това може да доведе до възлагане на подсъдност на съд, който няма връзка със спора. При тълкуване на понятието „място на изпълнение на задължението“ в т. 21 от горесцитираното решение по дело C-288/92 г. Съдът е достигнал до извода, че ответникът може да бъде съден по чл. 5, т. 1 от Конвенцията (съответен на чл. 7, т.1, б. а) от Регламент (ЕС) № 1215/12 г.) в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение дори тогава, когато така определеният съд не е този, който има най-тясна връзка със спора. Съдът, пред който е отнесен спорът, е този, който трябва да установи по конвенцията, дали мястото на изпълнение попада в рамките на неговата териториална компетентност. За тази цел той трябва да определи, в съответствие със собствените си колизионни правила, кое право е приложимо към въпросното правоотношение, и да определи в съответствие с това право мястото на изпълнение на това договорно отношение.

Какви изводи биха се наложили от прилагане на правилото „Tessili“ към спора в главното производство пред националната юрисдикция? Договор за правна помощ между България и Ирландия, съдържащ уредба на приложимото право към договорни отношения, не е сключен. Според чл. 94, ал. 1 от КМЧП, когато страните не са избрали приложимото право, прилага се правото на държавата, с която договорът е в най-тясна връзка. Ал. 2 съдържа презумпция, че най-тясна връзка договорът има с държавата, в която страната, която трябва да изпълни характерната престация, е имала своето обичайно местопребиваване или главно управление към момента на сключване на договора. Характерната престация е предоставяне на услугата и в случая тя безспорно е на територията на Република България. Следователно, приложение намира нормата на чл. 68, б. „а“ от ЗЗД, предвид паричния характер на задължението, чието изпълнение се търси. Мястото на изпълнение на паричното задължение е в местожителството на кредитора по време на изпълнение на задължението. Кредитор на вземането е етажната собственост като неперсонифицирана общност. По аналогия с нормата на чл. 40, ал. 2 от ЗУЕС, сочеща подсъдността в производство, по което етажната собственост е ответник, местонахождението на сградата се явява „местожителство на кредитора“ по смисъла на чл. 68, б. „а“ от ЗЗД и съответно - място на изпълнение на задължението. Следователно, независимо дали ще се приеме, че приложимо е правото, посочено от съответната сълъкновителна норма като място на изпълнение на задължението, или обичайното местопребиваване на доставчика на услугата, приложимо ще бъде българското материално право.

Това обаче не би било вярно, ако етажната собственост и неин член, обичайно пребиваващ в друга държава членка, са в обратно процесуално качество - етажният собственик претендира от етажната собственост да му заплати парична сума, произтичаща от взети, но неизпълнени решения на общото събрание. Според правилото „Tessili“ приложимото право е това по местожителството на кредитора, т.е. право, различно от българското (защото



местожителството на кредитора е в Република Ирландия). Съответно българският съд не би бил компетентен да се произнесе по претенцията на етажния собственик. Според тълкуването, което Съдът на ЕС е дал в решението от 8 май 2019 г. по дело C-25/18, паричният характер на претенцията е без значение за приложимото право. То е винаги правото на държавата, където е обичайното местопребиваване на доставчика на услугата. Затова и българският съд ще е международно компетентен да се произнесе по всички въпроси, произтичащи „освен от акт за доброволно придобиване, и от решение на общото събрание на етажната собственост“.

Съдът в своето решение не следва генералния адвокат, чието заключение няма правна сила, а направеният по-горе анализ е единството за пълнота.

Тълкуването на Съда е в синхрон със съображение 19 от Регламент (ЕО) № 593/2008 г. Целта е договорът да се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на страната, която дължи характерната за договора престация. А това е и правото на държавата, с която договорът е най-тясно свързан (съображение 21). При това, решението е взето в съответствие с предходна практика на Съда, че договор, чието характерно задължение е простиране на услуги, ще се квалифицира като „предоставяне на услуги“ по смисъла на чл. 5, т. 1, б. б), второ тире от Регламент (ЕО) № 44/2001 г. (решение от 10 септември 2015 г. по дело C-47/14, т. 57). Идентичният с него чл. 7, ал. 1, б. а) от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г. има субсидиарно приложение и правилото за компетентност на съдилищата по място на изпълнение на задължението ще се приложи само алтернативно и при липса на друго правило спрямо правилата за компетентност по чл. 4, т. 1, б. б) от него (решение по дело C-47/14, цитирано по горе, т. 56 и посочената в него практика).

Решението от 8 май 2019 г. по дело C-25/18 на Съда на ЕС е от ключово значение за практиката на българските съдилища. Дадените с него отговори за характера на решенията на общото събрание на етажната собственост, за вида на задълженията на нейните членове и за приложимото по силата на чл. 4, пар. 1, б. б) от Регламент № 593/2008 г. право слагат край на колебанията относно характера на решенията на общото събрание на етажната собственост и компетентността на българските съдилища по спорове между етажната собственост и нейни членове във връзка с изпълнение на задължения, произтичащи от такива решения.

Всъщност, от цитираната от въззивния съд в определение от 19.12.2018 г. по ч.гр.д. № 802/2017 г. практика, мотивите на определение № 432/22.11.2017 г. по ч.гр.д. № 3834/17 г. на ВКС, III г.о. в частта относно компетентността на българския съд на основание място на предоставяне на услугите е в синхрон с отговорите, дадени от Съда на ЕС с решението от 8 май 2019 г. по дело C-25/18. В определението от 22.11.2017 г. ВКС е разсъждавал и в посока аналогия с чл. 31а от Регламент за изпълнение (ЕС) № 1042/2013 г. на Съвета от 7 октомври 2013 година за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) № 282/2011 по отношение на мястото на доставка на услуги. В тази разпоредба на Регламента са примерно посочени услуги, които имат достатъчно пряка връзка с недвижими имоти и сред тях са предоставянето на услуги по надзор на обекта или охранителни услуги; поддръжката, ремонта и поправката на сграда или части от сграда, включително дейности като почистване, поставяне на плочки, тапети и паркет; поддръжката, ремонта и поправката на постоянна инфраструктура като тръбопроводни системи



за газоснабдяване, водоснабдяване, канализация и други подобни. Макар тази аналогия да е твърде далечна и да е в отклонение от принципа за автентично тълкуване на понятието „място на доставка на услуги“ според целите и системата на Регламента, в който то е употребено (еднакво данъчно третиране на доставките на услуги, свързани с недвижими имоти и идентифициране на такива сделки), като краен резултат определението на ВКС е достатъчно убедително, че българският съд е компетентен по силата на чл. 7 от Регламент (ЕС) № 1215/12 г.

По ч.гр.д. № 802/17 г. на Окръжен съд – гр. Благоевград управителят на етажната собственост е оттеглил частната жалба, с което е стабилизирано определението на първоинстанционния съд за прекратяване на производството по делото поради некомпетентност на българския съд. Това обаче не изключва възможността етажната собственост, чрез нейния управител, да подаде молба за европейска заповед за плащане по Регламент (ЕО) № 1896/2006 г. на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г. Съгласно чл. 6, пар. 1 от този Регламент, компетентността се определя в съответствие с правилата по Регламент (ЕО) № 44/2001 г. В частност, компетентността на българския съд произтича от нормата на чл. 7, ал. 1, б. б), второ тире от Регламент (ЕС) № 1215/12 г.

4.2. Решение от 8 май 2019 г., Кер, С-25/18

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

8 май 2019 година

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Компетентност, признаване и изпълнение на съдебни решения по граждански и търговски дела — Регламент (ЕС) № 1215/2012 — Член 7, точка 1, буква а) — Специална компетентност по дела, свързани с договор — Понятие „дела, свързани с договор“ — Решение на общото събрание на собствениците на сграда в режим на етажна собственост — Задължение на етажните собственици да заплащат годишните парични вноски в бюджета на етажната собственост, определени с това решение — Съдебен иск за изпълнение на посоченото задължение — Приложимо право към договорните задължения — Регламент (ЕО) № 593/2008 — Член 4, параграф 1, букви б) и в) — Понятия „договор за предоставяне на услуги“ и „договор за вещно право върху недвижима вещ“ — Решение на общото събрание на собствениците на сграда в режим на етажна собственост относно разходите за поддържане на нейните общи части“

По дело С-25/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Окръжен съд Благоевград, България, с определение от 19 декември 2017 г., постъпило в Съда на 16 януари 2018 г., в производството по дело

Браян Андрю Кер



срещу

Павло Постнов,

Наталия Постнова,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: J.-C. Bonichot, председател на състава, R. Silva de Lapuerta (докладчик), заместник-председател на Съда, C. Toader, L. Bay Larsen и M. Safjan, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за латвийското правителство, от I. Kucina и V. Soņesa, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от M. Wilderspin, M. Heller и Й. Маринова, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 31 януари 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 7, точка 1, буква а) от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1) и член 4, параграф 1, букви б) и в) от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) (ОВ L 177, 2008 г., стр. 6).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между, от една страна, г-н Браян Андрю Кер, и от друга страна, г-н Павло Постнов и г-жа Наталия Постнова, относно неплащането от последните на годишни парични вноски в бюджета на сграда в режим на етажна собственост, чийто управител е г-н Кер.

Правна уредба



Регламент № 1215/2012

3 Съображения 4, 15 и 16 от Регламент № 1215/2012 гласят:

„(4) Някои различия между националните норми, които са приложими по отношение на компетентността и признаването на съдебни решения, затрудняват гладкото функциониране на вътрешния пазар. Затова от съществено значение са разпоредбите за уеднаквяване на правилата по спорове за компетентност по граждански и търговски дела и за осигуряване на бързо и опростено признаване и изпълнение на съдебни решения, постановени в държава членка.

[...]

(15) Правилата за компетентността следва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника. Винаги следва да е налице компетентност на това основание, освен в няколко ясно определени случаи, когато предметът на спора или автономията на страните обосновава различен свързващ фактор. Местоживеенето на правния субект трябва да се определя автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат спорове за компетентност.

(16) Наред с местоживеенето на ответника следва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и процесуалното действие или с оглед да се улесни доброто правораздаване. С наличието на тясна връзка следва да се гарантира правна сигурност и да се избягва възможността срещу ответника да бъде подаден иск в съд на държава членка, която той не би могъл разумно да предвиди. Това е важно, особено при спорове относно извъндоговорни задължения, произтичащи от нарушения на правото на личен живот и на правата, свързани с личността, включително клеветата“.

4 Член 4, параграф 1 от този регламент гласи:

„При условията на настоящия регламент, искиве срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

5 В член 7 от същия регламент се предвижда следното:

„Срещу лице, които има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искиве в друга държава членка:

1) а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение;

[...]“.

6 Член 24 от посочения регламент гласи:



„Следните съдилища на държава членка притежават изключителна компетентност независимо от местоживеенето на страните:

1) по дела, които имат за предмет вещни права върху недвижим имот или договор за наем на недвижим имот — съдилищата на държавата членка, в която е разположен имотът.

[...]

Регламент № 593/2008

7 Съображения 7 и 17 от Регламент № 593/2008 гласят следното:

„(7) Предметът и разпоредбите на настоящия регламент следва да са в съответствие с Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела [(ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74)] („Брюксел I“) и Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“) [ОВ L 199, 2007 г., стр. 40)].

[...]

(17) Що се отнася до приложимото право при липса на избор, понятието за „предоставяне на услуги“ и „продажба на стоки“ следва да се тълкува по същия начин, както при прилагането на член 5 от Регламент [№ 44/2001], доколкото продажбата на стоки и предоставянето на услуги попадат в приложното поле на посочения регламент. Въпреки че договорите за франчайз и дистрибуция са договори за услуги, те са предмет на специални норми“.

8 Член 1 от Регламент № 593/2008 гласи:

„1. Настоящият регламент се прилага, в ситуации на стълкновение на закони, за договорни задължения от граждански и търговски характер.

[...]

2. От приложното поле на настоящия регламент са изключени:

[...]

е) въпроси, уреждани от правото, приложимо към дружества, други корпоративни или некорпоративни юридически лица и неперсонифицирани образувания, като например учредяване чрез регистрация или по друг начин, правоспособност, вътрешна организация или ликвидация на дружества, други корпоративни или некорпоративни юридически лица и неперсонифицирани образувания, личната отговорност на служители и членове, в това им качество, за задълженията на дружеството или юридическото лице;



[...]

9 Съгласно член 4, параграф 1 от същия регламент:

„Доколкото приложимото към договора право не е било избрано в съответствие с член 3, и без да се засягат разпоредбите на членове от 5 до 8, правото, което урежда договора, се определя, както следва:

а) договор за продажба на стоки се урежда от правото на държавата, където е обичайното местопребиваване на продавача;

б) договор за предоставяне на услуги се урежда от правото на държавата, където е обичайното местопребиваване на доставчика на услугата;

в) договор за вещно право върху недвижима вещь или за наем на недвижима вещь се урежда от правото на държавата, където се намира вещта;

[...]

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

10 Г-н Постнов и г-жа Постнова живеят в Дъблин (Ирландия) и са собственици на апартамент в находяща се в град Банско (България) сграда в режим на етажна собственост, който са придобили по силата на договор за покупка, сключен на 30 май 2008 г.

11 На годишните общи събрания на собствениците на сградата в режим на етажна собственост — проведени през януари 2013 г., януари 2014 г., февруари 2015 г., март 2016 г. и март 2017 г. — се вземат решения относно годишните парични вноски в бюджета на етажната собственост за поддържане на общите части.

12 Г-н Кер твърди, че г-н Постнов и г-жа Постнова не са изпълнили изцяло задължението си за заплащане на тези годишни вноски и в качеството си на управител на етажната собственост предявява иск пред Районен съд Разлог (България) с цел те да бъдат осъдени да заплатят сумата по въпросните вноски заедно с обезщетение за забавено изпълнение.

13 Районен съд Разлог постановява определение по предявения иск, в което приема, че съгласно член 4, параграф 1 от Регламент № 1215/2012 не е компетентен да разгледа спора между, от една страна, г-н Кер, и от друга страна, г-н Постнов и г-жа Постнова, тъй като последните живеят в Дъблин (Ирландия), и че не са изпълнени условията за прилагане на изключенията от общото правило за компетентност по тази разпоредба.

14 Г-н Кер обжалва определението пред запитващата юрисдикция.



15 Тя иска да се установи какво е правното естество на задълженията, произтичащи от решение на неперсонифицирана общност като например общо събрание на собствениците на сграда в режим на етажна собственост.

16 При това положение Окръжен съд Благоевград (България) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Представяват ли решенията на неперсонифицирани правни общности, създадени по силата на закона поради особеното титулярство на определени права, които се вземат с мнозинство от техните членове, но обвързват всички, включително и негласувалите, източник на „договорно задължение“ за целите на определяне на международната компетентност на съдилищата по реда на чл. 7, параграф 1, буква „а“ от Регламент [№ 1215/2012]?

2) В случай, че отговорът на първия въпрос е отрицателен, следва ли към подобни решения да се прилагат правилата за определяне на приложимото право при договорните отношения, уредени в Регламент [№ 593/2008]?

3) В случай, че отговорите на първия и втория въпрос са отрицателни, следва ли към подобни решения да се прилагат правилата на Регламент [№ 864/2007] и правилата за кой от посочените в Регламента извъндоговорни източници на отговорност следва да се прилагат?

4) В случай, че отговорът на първия или на втория въпрос е утвърдителен, следва ли решенията на неперсонифицирани общности относно разходите за поддръжка на сгради да се смятат за „договор за услуга“ по смисъла на чл. 4, параграф 1, буква „б“ от Регламент [№ 593/2008] или като такива за „вещно право“ или „наем“ по смисъла на чл. 4, параграф 1, буква „в“ от същия Регламент?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

17 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 7, точка 1, буква а) от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че спор за парично задължение, произтичащо от решение на лишеното от правосубектност и създадено по силата на закона поради особеното титулярство на определени права общо събрание на собствениците на сграда в режим на етажна собственост, което решение се взема с мнозинство от членовете на общото събрание, но обвързва всички негови членове, следва да се счита за спор, който попада в обхвата на понятието „дела, свързани с договор“ по смисъла на тази разпоредба.

18 В разглеждания случай задължението, чието изпълнение се иска, произтича от решение, прието от общото събрание на собствениците на сграда в режим на етажна собственост, за определяне на размера на годишните парични вноски в бюджета на етажната собственост за поддържане на общите части на сградата.



19 Тъй като Регламент № 1215/2012 отменя и заменя Регламент № 44/2001, извършеното от Съда тълкуване на разпоредбите от последния регламент важи и за Регламент № 1215/2012, когато разпоредбите на тези два акта от правото на Съюза могат да се квалифицират като еквивалентни (решение от 15 ноември 2018 г., Kuhn, C-308/17, EU:C:2018:911, т. 31 и цитираната съдебна практика).

20 Поради това извършеното от Съда тълкуване на член 5, точка 1 от Регламент № 44/2001 важи и за член 7, точка 1 от Регламент № 1215/2012, доколкото тези разпоредби могат да се квалифицират като еквивалентни (решение от 15 юни 2017 г., Kareda, C-249/16, EU:C:2017:472, т. 27).

21 Съгласно постоянната практика на Съда предвидената в член 4 от Регламент № 1215/2012 компетентност — а именно тази на съдилищата на държавата членка, на територията на която е местоживеенето на ответника — представлява общото правило. Само чрез дерогиране от това общо правило в посочения регламент се предвиждат правила за специална и изключителна компетентност в изчерпателно изброени случаи, в които искът срещу ответника може, или евентуално трябва, да бъде предявен пред съд на друга държава членка (решения от 7 март 2018 г., E.ON Czech Holding, C-560/16, EU:C:2018:167, т. 26 и от 12 септември 2018 г., Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, т. 18).

22 Поради това специалните правила за компетентност по Регламент № 1215/2012 подлежат на стриктно тълкуване и не допускат тълкуване, излизащо извън изрично предвидените в него хипотези (решения от 18 юли 2013 г., ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, т. 31, от 17 октомври 2013 г., OTP Bank, C-519/12, непубликувано, EU:C:2013:674, т. 23 и от 14 юли 2016 г., Granarolo, C-196/15, EU:C:2016:559, т. 18).

23 Що се отнася до специалното правило за компетентност по член 7, точка 1, буква а) от Регламент № 1215/2012, Съдът е приел, че сключването на договор не е условие за прилагането на тази разпоредба (решения от 28 януари 2015 г., Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, т. 38 и от 21 април 2016 г., Austro-Mechana, C-572/14, EU:C:2016:286, т. 34).

24 Макар посочената разпоредба да не изисква сключването на договор, идентифицирането на определено задължение все пак е абсолютно необходимо за прилагането ѝ, тъй като съдебната компетентност по тази разпоредба се определя според мястото, където задължението, стоящо в основата на иска, е изпълнено или е трябвало да бъде изпълнено. Понятието „дела, свързани с договор“ по смисъла на посочената разпоредба съответно не може да се схваща като отнасящо се за хипотеза, в която не съществува никакъв ангажимент, поет доброволно от една страна към друга (решения от 14 март 2013 г., Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, т. 46, от 28 януари 2015 г., Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, т. 39 и от 21 април 2016 г., Austro-Mechana, C-572/14, EU:C:2016:286, т. 35).

25 Следователно прилагането на специалното правило за компетентност по член 7, точка 1, буква а) от Регламент № 1215/2012 — предвидено за дела, свързани с договор — предполага да се определи правно задължение, което е поето доброволно от едно лице към друго и на което се основава искът на ищеца (решения от 14 март 2013 г., Česká spořitelna,



C-419/11, EU:C:2013:165, т. 47, от 18 юли 2013 г., ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, т. 33 и от 21 април 2016 г., Austro-Mechana, C-572/14, EU:C:2016:286, т. 36).

26 Що се отнася до член 5, точка 1 от Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3) — чийто текст съответства на този на член 7, точка 1 от Регламент № 1215/2012, поради което, както бе припомнено в точка 19 от настоящото решение, извършеното от Съда тълкуване на първата от тези разпоредби важи и за втората — Съдът вече е приел, че задълженията, чийто предмет е заплащане на парична сума и в основата на които стоят съществуващите връзки между сдружение и неговите членове, трябва да се считат за попадащи в обхвата на понятието „дела, свързани с договор“ по смисъла на тази разпоредба, тъй като постъпването в сдружение поражда между членовете тесни връзки от същия вид като тези, които възникват между страните по договор (решения от 22 март 1983 г., Peters Bauunternehmung, 34/82, EU:C:1983:87, т. 13 и 15, от 10 март 1992 г., Powell Duffryn, C-214/89, EU:C:1992:115, т. 15 и от 20 януари 2005 г., Engler, C-27/02, EU:C:2005:33, т. 47).

27 Както впрочем посочва генералният адвокат в точка 54 от заключението си, макар членството в етажна собственост да се изисква по закон, това не променя факта, че конкретните правила за управлението на общите части на съответната сграда в някои случаи се уреждат с договор и че членството в етажната собственост възниква чрез акт за доброволно придобиване на самостоятелен имот заедно с дял от тези общи части от етажната собственост, поради което задължение на етажните собственици към етажната собственост като разглежданото в главното производство трябва да се счита за правно задължение, което е поето доброволно, по смисъла на съдебната практика, посочена в точка 25 от настоящото решение.

28 Обстоятелството, че това задължение възниква изключително по силата на посочения акт за придобиване или произтича едновременно от него и от решение, прието от общото събрание на собствениците на въпросната сграда в режим на етажна собственост, е без значение за прилагането на член 7, точка 1, буква а) от Регламент № 1215/2012 към спор, свързан с посоченото задължение (вж. по аналогия решение от 22 март 1983 г., Peters Bauunternehmung, 34/82, EU:C:1983:87, т. 18).

29 Фактът, че съответните етажни собственици не са участвали в приемането на решението или са му се противопоставили, но по силата на закона решението и произтичащото от него задължение са обвързващи и им се налагат, също е без значение за това прилагане, тъй като, придобивайки качеството на етажен собственик на сграда и оставяйки такъв, всеки етажен собственик се съгласява да изпълнява всички разпоредби на акта, регулиращ съответната етажна собственост, и решенията, приемани от общото събрание на собствениците на сградата в режим на етажна собственост (вж. в този смисъл решение от 10 март 1992 г., Powell Duffryn, C-214/89, EU:C:1992:115, т. 18 и 19).

30 Предвид гореизложените съображения, на първия въпрос следва да се отговори, че член 7, точка 1, буква а) от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че спор за парично задължение, произтичащо от решение на лишеното от правосубектност и създадено по силата на закона поради особеното титулярство на определени права общо събрание на



собствениците на сграда в режим на етажна собственост, което решение се взема с мнозинство от членовете на общото събрание, но обвързва всички негови членове, следва да се счита за спор, който попада в обхвата на понятието „дела, свързани с договор“ по смисъла на тази разпоредба.

По втория и третия въпрос

31 На втория и третия въпрос не следва да се отговаря, тъй като те се поставят само в случай че на първия въпрос бъде даден отрицателен отговор.

По четвъртия въпрос

32 С четвъртия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи за какъв следва да се счита спор за парично задължение, произтичащо от решение, взето от общото събрание на собствениците на сграда в режим на етажна собственост, относно разходите за поддържане на общите части на сградата — за спор, свързан с договор за предоставяне на услуги по смисъла на член 4, параграф 1, буква б) от Регламент № 593/2008, или за спор, свързан с договор за вещно право върху недвижима вещ по смисъла на член 4, параграф 1, буква в) от този регламент.

33 Най-напред трябва да се отбележи, че изключването от приложното поле на Регламент № 593/2008 на „въпроси[те], уреждани от правото, приложимо към дружества, други корпоративни или некорпоративни юридически лица и неперсонифицирани образувания, като например учредяване чрез регистрация или по друг начин, правоспособност, вътрешна организация или ликвидация на дружества, други корпоративни или некорпоративни юридически лица и неперсонифицирани образувания“ в член 1, параграф 2, буква е) от този регламент се отнася не за искане на правна общност — в разглеждания случай тази, която е формирана от собствениците на сграда в режим на етажна собственост, представлявани от нейния управител — за заплащане на годишните парични вноски в бюджета на сградата в режим на етажната собственост, за което искане се прилагат общите правни норми относно договорните задължения, а единствено за устройствените аспекти при тези дружества и други корпоративни или некорпоративни юридически лица и неперсонифицирани образувания.

34 В това отношение трябва също да се отбележи, че това тълкуване се подкрепя от Доклада относно Конвенцията за приложимото право към договорните задължения, изготвен от Марио Джулиано, преподавател в Миланския университет, и Пол Лагард, преподавател в университета „Париж I“ (ОВ С 282, 1980 г., стр. 1), според който изключването на посочените въпроси от приложното поле на Конвенцията за приложимото право към договорните задължения, открита за подписване в Рим на 19 юни 1980 г. (ОВ L 266, 1980 г., стр. 1), заменена в отношенията между държавите членки от Регламент № 593/2008, се отнася за всички актове от комплексно естество, необходими за учредяването на дружество или регулиращи неговото вътрешно функциониране или ликвидацията му, тоест актове, за които се прилага дружественото право.

35 Следователно Регламент № 593/2008 се прилага за хипотеза като разглежданата в главното производство.



36 Съгласно съображение 7 от Регламент № 593/2008 предметът на този регламент и разпоредбите от него трябва да са в съответствие с Регламент № 44/2001. След като последният е отменен и заменен с Регламент № 1215/2012, тази цел за съответствие важи и за този регламент.

37 В това отношение, що се отнася до член 24, точка 1 от Регламент № 1215/2012 — където се предвижда изключителна компетентност на съдилищата на държавата членка, в която е разположен имотът, по дела, които имат за предмет вещни права върху недвижим имот или договор за наем — трябва да се припомни, че Съдът вече е уточнил, че тази компетентност обхваща не всички иски за вещни права върху недвижими имоти, а само тези от тях, които попадат в приложното поле на посочения регламент, и едновременно с това са насочени, от една страна, към определяне на площта, състоянието, собствеността и владението на недвижим имот или към установяване на наличието на други вещни права върху тези имоти, и от друга страна, към осигуряване спрямо носителите на тези права на защита, що се отнася до произтичащите от положението им правомощия (решения от 17 декември 2015 г., Кому и др., C-605/14, EU:C:2015:833, т. 26 и от 16 ноември 2016 г., Schmidt, C-417/15, EU:C:2016:881, т. 30).

38 Предвид тези обстоятелства и тъй като искът, с който започва съдебният спор в главното производство, не спада към някои от тези иски, а се основава на правата на етажната собственост да ѝ се заплащат вноските за поддържане на общите части на сграда, този иск не следва да се счита за свързан с договор за вещно право върху недвижимата вещь по смисъла на член 4, параграф 1, буква в) от Регламент № 593/2008.

39 Що се отнася до понятието „услуги“ по смисъла на член 7, точка 1, буква б), второ тире от Регламент № 1215/2012, съгласно постоянната практика на Съда това понятие най-малкото предполага, че предоставящата услугите страна извършва определена дейност срещу възнаграждение (решения от 23 април 2009 г., Falco Privatstiftung и Rabitsch, C-533/07, EU:C:2009:257, т. 29, от 19 декември 2013 г., Cormann-Collins, C-9/12, EU:C:2013:860, т. 37, от 10 септември 2015 г., Holterman Ferho Exploitatie и др., C-47/14, EU:C:2015:574, т. 57, от 15 юни 2017 г., Kareda, C-249/16, EU:C:2017:472, т. 35 и от 8 март 2018 г., Saey Home & Garden, C-64/17, EU:C:2018:173, т. 38).

40 В разглеждания случай целта на иска, разглеждан от запитващата юрисдикция, е да се изпълни задължение за заплащане на вноската на съответните лица за разходите за сградата, в която те са собственици, размерът на която вноска е определен от общото събрание на етажните собственици.

41 Поради това трябва да се приеме, че предметът на спор като разглеждания в главното производство е не вещно право върху недвижимата вещь по смисъла на член 4, параграф 1, буква в), а предоставяне на услуги по смисъла на член 4, параграф 1, буква б) от Регламент № 593/2008.

42 При това положение на четвъртия въпрос следва да се отговори, че член 4, параграф 1, буква б) от Регламент № 593/2008 трябва да се тълкува в смисъл, че спор като разглеждания в главното производство — за парично задължение, произтичащо от решение, взето от общото събрание на собствениците на сграда в режим на етажна собственост, относно



разходите за поддържане на общите части на сградата — следва да се счита за спор, свързан с договор за предоставяне на услуги по смисъла на тази разпоредба.

По съдебните разноси

43 Тъй като за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

1) Член 7, точка 1, буква а) от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че спор за парично задължение, произтичащо от решение на лишеното от правосубектност и създадено по силата на закона поради особеното титулярство на определени права общо събрание на собствениците на сграда в режим на етажна собственост, което решение се взема с мнозинство от членовете на общото събрание, но обвързва всички негови членове, следва да се счита за спор, който попада в обхвата на понятието „дела, свързани с договор“ по смисъла на тази разпоредба.

2) Член 4, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) трябва да се тълкува в смисъл, че спор като разглеждания в главното производство — за парично задължение, произтичащо от решение, взето от общото събрание на собствениците на сграда в режим на етажна собственост, относно разходите за поддържане на общите части на сградата — следва да се счита за спор, свързан с договор за предоставяне на услуги по смисъла на тази разпоредба.

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 8 май 2019 година.

4.3. Определение № 6420/19.12.2017 г. по въззивно частно гр. дело № 802/2017 г. на Окръжен съд - Благоевград

ОКРЪЖЕН СЪД – БЛАГОЕВГРАД, на 19.12.2017 г. в закрито заседание в следния състав:

Председател: Петър Узунов
Емилия Топалова
Димитър Демирев

като разгледа докладваното от младши съдия Димитър Демирев Въззивно частно гражданско дело 20171200500802 по описа за 2017 година

Производството е образувано по жалба на Б. А. К., като управител на етажна собственост за вход "" и вход "" в сграда, находяща се в [населено място], ул. "Ц. С." №, с идентификатор №

Проект „НИП – модерна институция за съдебно обучение”, по договор № BG05SFOP002-3.006-0002-C01, финансиран по Оперативна програма „Добро управление”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд



02676.501.1667.1 по плана на [населено място], представляваща част от комплекс "С. р.", [населено място] чрез пълномощника адв. Г. Б. И., със съдебен адрес: [населено място], ул. "В. Л." №, срещу определение № 5396/16.09.2017 г. по гр.д. № 724/2017 г. по описа на Районен съд – [населено място], с което съдът е прогласил, че същият не е компетентен да разгледа предявения иск от жалбоподателя срещу П. П. и Н. П..

С атакувания акт Районен съд – [населено място] е приел, че не е компетентен да разгледа исковете, защото предмет на същите били вземания за парични вноски, дължими по решения на Общи събрания на етажната собственост за поддръжка на общи части на сграда в режим на етажна собственост.

В жалбата се прави оплакване, че към настоящия етап на производството било налице мълчаливо учредяване на компетентност на българския съд по чл. 24, пр. второ, вр. чл. 23 КМЧП, защото до момента на постановяване на определението нямало основание да се изключи приложението на посочената норма, с оглед на обстоятелството, че ответната страна не била възразила срещу компетентността на РС-Разлог.

На следващо място излагат съображения, че още с исковата молба било направено искане за обезпечаване на иска, по което нямало произнасяне от страна на първоинстанционния съд, а съгласно чл. 25 КМЧП българските съдилища били компетентни да се произнасят по обезпечаване на икове, за чието разглеждане не са били международно компетентни, ако предмет на обезпечителната мярка се намирал в България и решението на чуждестранния съд можел да бъде признато и изпълнено в България. Жалбоподателят счита, че предпоставките по чл. 25 КМЧП били налице, с оглед на което сезираният съд с искане по чл. 389 ГПК е следвало да се произнесе по исканата обезпечителна мярка.

Съда след като прецени наведените от страните доводи, при съобразяване на акт, чиято отмяна се иска, закона и всички останали обстоятелства по делото намира за установено от фактическа и правна страна следното:

Производството пред Районен съд – Разлог е образувано по повод на искова молба от Б. А. К., като управител на етажна собственост за вход "" и вход "" в сграда, находяща се в [населено място], ул. "Ц. С." №, с идентификатор № 02676.501.1667.1 по плана на [населено място], представляваща част от комплекс "С. р.", [населено място] чрез пълномощника адв. Г. Б. И., със съдебен адрес: [населено място], ул. "В. Л." №, срещу ответниците П. П. и Н. П..

Твърди се, че ответниците били собственици на имот – двустаен апартамент № В, находящ се във вход "" на първи, подпокривен етаж, със застроена площ от 44.83 кв. м., който имот са придобили въз основа на договор за покупко-продажба, сключен на 30.05.2008 г.

Твърди се още, че в съответствие с чл. 11 ЗУЕС през м.януари 2013, м.януари 2014, м.февруари 2015, м.март 2016 и м.март 2017 г. били проведени годишни общи събрания на собствениците на недвижими имоти в етажната собственост за вход "" и вход "" в сграда, находяща се в [населено място], ул. "Ц. С." №, с идентификатор № 02676.501.1667.1 по плана на [населено място], представляваща част от комплекс "С.р.", [населено място], на които общи събрания били взети решения за начините на формиране и сроковете за внасяне на парични вноски в бюджета на етажната собственост за всяка посочена година. Било прието, че за 2013 и



2014 г. годишната парична вноска за собственик на недвижим имот била определена в размер на 10 евро за квадратен метър застроена площ, като паричната вноска била платима от всеки собственик в срок до 31 януари на съответната година. Било прието, че за 2015, 2016 и 2017 г. годишната парична вноска за собственик на недвижим имот била определена на база 130 британски лири годишно за ползвател.

В исковата молба се твърдяло, че двамата ответници не са заплатили изцяло задължението си да платят годишните вноски, които са в размери, както следва: за 2013 г. - 448,30 евро с левова равностойност 876,80 лв. (по тази вноска ответниците са платили 50 евро), за 2014 г. - 448,30 евро с левова равностойност 876,80 лв., за 2015 г. - 390 британски лири с левова равностойност 861,90 лв., за 2016 г. - 390 британски лири с левова равностойност 861,90 лв. и за 2017 г. - 390 британски лири с левова равностойност 861,90 лв. Тъй като ответниците са изпаднали в забава, те дължат и обезщетение за забавено изпълнение, равняващо се на законната лихва от датата на падежа на всяко едно задълженията за заплащане на годишна вноска до датата на подаване на исковата молба, което е в размери, както следва: за вноската за 2013 г. - 346,09 лв. лихва за периода от 01.02.2013 г. до 15.06.2017 г. върху главница от 779 лв., за вноската за 2014 г. - 300,42 лв. – лихва за периода от 01.02.2014 г. до 15.06.2017 г. върху главница от 876,80 лв., за вноската за 2015 г. - 201,01 лв. – лихва за периода от 01.03.2015 г. до 15.06.2017 г. върху главница от 861,90 лв., за вноската за 2016 г. - 98,36 лв. – лихва за периода от 02.05.2016 г. до 15.06.2017 г. върху главница от 861,90 лв. и за вноската за 2017 г. - 10,80 лв. – лихва за периода от 02.05.2017 г. до 15.06.2017 г. върху главница от 861,90 лв., или общо сумата от 4 241,50 лв., представляваща незаплатени годишни вноски за 2013, 2014, 2015, 2016 и 2017 години и сумата от 956,68 лв. – мораторна лихва. Прави се искане за осъждане на ответниците да заплатят съответните суми.

Исковата молба е била оставена без движение с указания за отстраняване на констатирани нередовности, сред които и за конкретизиране адресите на ответниците. С уточнителна молба ищецът е конкретизирал, че адресите им са "11 О. 15, И.". По делото няма данни ответниците да имат връзки с друга държава, които да позволят да се приеме, че имат обичайно пребиваване различно от посоченото, а именно в Република И..

След отстраняване на въпросната нередовност, първата инстанция е издала атакуваното определение, в което е приела, че не е компетентна да разгледа производството, защото приема, че с оглед чл. 4.1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, компетентният съд е този по местоживееене на ответниците, което в случая е в И., поради което Районен съд – [населено място] е приел, че именно съдът на тази държава е компетентен да разгледа иска. Излагат се съображения, че не се установяват предпоставките на някое от изключенията от общата подсъдност, защото източник на вземането било извъндоговорно основание и същият не попадал в нито едно от изключенията, предвидени в раздели 2 – 7 от Регламент (ЕС) № 1215/2012, поради което и с оглед задължението на съда служебно да следи за международната компетентност прогласил



липсата на международна компетентност на българския съд да разгледа производството и прекратил същото.

Въпросът за правната характеристика на решението на общото събрание на етажната собственост е противоречиво разрешаван от Върховния касационен съд на Република България.

В определение № 866/08.11.2012 г. по гр.д. № 657/2012 г. по описа на Първо гражданско отделение, Гражданска колегия, ВКС анализира противоречиво разрешаване на въпроса от ВКС, цитира две решения – решение № 654/01.10.2009 г. по гр.д. № 1506/2008 г. на Трето гражданско отделение, в което е прието, че "решенията на общото събрание на етажната собственост са особен вид сделки, по отношение на които се прилагат общите правила за недействителност на сделките", както и решение № 659/20.11.2009 г. по гр.д. № 4357/2008 г. на Второ гражданско отделение, в което е прието, че "решенията на общото събрание са правни актове на общност от лица, които не са персонифицирани, поради което правилата за недействителност на сделки не са приложими по отношение на тях". С цитираното определение от 08.11.2012 г. е допуснато до касационно обжалване по въпроса за характера на решенията на общото събрание на етажната собственост. С решение № 39/19.02.2013 г. по гр.д. № 657/2012 г. по описа на Първо гражданско отделение, Гражданска колегия ВКС е приел, че приема становището, застъпено в решение № 654/01.10.2009 г. по гр.д. № 1506/2008 г., а именно, че решенията на общото събрание на етажната собственост са правни актове на общност от лица, които не са персонифицирани, за които не се прилагат правилата за недействителност по Закона за задълженията и договорите.

След постановяване на това решение обаче въпросът за правната характеристика на решението на общото събрание на етажната собственост продължава да бъде разрешаван противоречиво. Така в определение № 89/22.05.2017 г. по ч.гр.д. № 1464/2017 г. по описа на Първо отделение, Гражданска колегия, ВКС приема, че "решението на общото събрание е с характеристика на многостранна правна сделка.", а в решение № 155/21.06.2017 г. по гр.д. № 4451/2016 г. по описа на Четвърто гражданско отделение, Гражданска колегия, ВКС приема, че "задължението не произхожда от договорни правоотношения между страните, а от взето решение на общо събрание на етажната собственост".

Отделно от това, пред Благоевградския окръжен съд има образувани по идентичен правен спор (за наличието или липсата на компетентност на българския съд по регламент 1215) общо 243 (двеста четиридесет и три) дела за периода от 2016 г. до настоящия момент, по които има противоречиво произнасяне от различни състави на Благоевградския окръжен съд, като въззивна инстанция. Част от делата са пренесени до Върховния касационен съд, който до настоящия момент се е произнесъл, както следва:

С определение № 399/01.11.2017 г. по ч.гр.д. № 4023 по описа на Трето отделение на Гражданската колегия, ВКС е приел, че Окръжен съд – Благоевград правилно е приел, че не е компетентен да разгледа спора.

С определение № 432/22.11.2017 г. по ч.гр.д. № 3834/2017 г. по описа на Трето гражданско отделение на Гражданската колегия, ВКС е приел, че Окръжен съд – Благоевград неправилно е приел, че не е компетентен да разгледа спора.



С определение № 465/08.12.2017 г. по ч.гр.д. № 4519/2017 г. по описа на Трето гражданско отделение на Гражданската колегия, ВКС е приел, че определението на Окръжен съд – Благоевград, с което е приел, че не е компетентен да разгледа спора, не подлежи на касационно обжалване.

Поради което към настоящия момент, въпросът е разрешаван противоречиво, включително от Върховния касационен съд на Република България.

При тази фактическа обстановка настоящият съдебен състав намира, че е налице въпрос относно тълкуването на Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (Регламент "Б. Ia") по въпроса за това как се определя компетентността и приложимото право при правоотношения, произтичащи от решения на общото събрание на етажни собственици или сдружение на собствениците.

Приложимите по делото разпоредби от българското право са:

1. От Закона за собствеността:

Чл. 37. Етажи или части от етажи, заедно с придадените към тях помещения в тавана или зимника, могат да принадлежат на отделни собственици - държавата, общините и други юридически или физически лица.

Чл. 38. (1) При сгради, в които етажи или части от етажи принадлежат на различни собственици, общи на всички собственици са земята, върху която е построена сградата, дворът, основите, външните стени, вътрешните разделителни стени между отделните части, вътрешните носещи стени, колоните, трегерите, плочите, гредоредите, стълбите, площадките, покривите, стените между таванските и избените помещения на отделните собственици, комините, външните входни врати на сградата и вратите към общи тавански и избени помещения, главните линии на всички видове инсталации и централните им уредби, асансьорите, водосточните тръби, жилището на портиера и всичко друго, което по естеството си или по предназначение служи за общо ползуване. (...)

(3) Общите части не може да се делят.

Чл. 41. Всеки собственик, съразмерно с дела си в общите части, е длъжен да участва в разностите, необходими за поддържането или за възстановяването им, и в полезните разности, за извършване на които е взето решение от общото събрание.

2. От Закона за управление на етажната собственост:

Особен режим на управление на общите части

Чл. 2. (1) Управлението на общите части на сгради в режим на етажна собственост, построени в [жк], се урежда с писмен договор с нотариална заверка на подписите между инвеститора и собствениците на самостоятелни обекти.



(2) (Доп. - ДВ, бр. 57 от 2011 г.) Договорът по ал. 1 се вписва от инвеститора в Агенцията по вписванията по партидата на всеки самостоятелен обект и е противопоставим на неговите последващи приобретатели.

Задължения на собствениците, ползвателите и обитателите

Чл. 6. (1) Собствениците са длъжни да: (...)

8. изпълняват решенията на органите на управление на етажната собственост;

9. заплащат разходите за ремонт, реконструкция, преустройство, основен ремонт и основно обновяване на общите части на сградата, подмяна на общи инсталации или оборудване и вноските, определени за фонд "Ремонт и обновяване", съразмерно с притежаваните идеални части;

10. заплащат разходите за управлението и поддържането на общите части на сградата...

Обхват на управлението

Чл. 8. (1) Управлението [на етажната собственост] обхваща реда и контрола върху ползването и поддържането на общите части и спазването на вътрешния ред в сграда в режим на етажна собственост, както и контрола върху изпълнението на задълженията на собствениците, ползвателите и обитателите.

(2) Когато сградата е с повече от един вход, управлението може да се осъществява във всеки отделен вход.¹

Форми на управление

Чл. 9. Формите на управление на етажната собственост са общо събрание и/или сдружение на собствениците.

Раздел II.

Общо събрание на собствениците

Органи на управление

Чл. 10. Органи на управление са:

1. общо събрание;
2. управителен съвет (управител).

Чл. 11. (1) Общото събрание: (...)

5. определя размера на паричните вноски за разходите за управлението и поддържането на общите части на сградата...

(4) Приетите решения на общото събрание обвързват и нови собственици, ползватели и обитатели на самостоятелни обекти в етажната собственост.

Ред за свикване на общото събрание на собствениците

Чл. 13. (1) Общото събрание се свиква чрез покана, подписана от лицата, които свикват общото събрание, която се поставя на видно и общодостъпно място на входа на сградата не по-късно от 7 дни преди датата на събранието, а в неотложни случаи - не по-късно от 24 часа. Датата и часът на поставянето задължително се отбелязват върху поканата от лицата, които



свикват общото събрание, за което се съставя протокол. Общото събрание може да бъде насрочено и да се проведе най-рано на осмия ден след датата на поставяне на поканата, а в неотложни случаи - не по-рано от 24 часа след поставянето ?.

(2) Собственик или ползвател, който не ползва самостоятелния си обект или ще отсъства повече от един месец, уведомява писмено управителя или председателя на управителния съвет, като посочи електронна поща и адрес в страната, на които да му бъдат изпращани покани за свикване на общо събрание, както и телефонен номер.

(3) Съобщаването по ал. 2 за провеждане на общо събрание може да се извърши чрез устно уведомяване за съдържанието на поканата, което се удостоверява с подпис на лицата, които свикват общото събрание, или чрез изпращане на поканата на адрес в страната, включително чрез електронна поща, ако такива са посочени.

(4) Когато лицето по ал. 2 не е посочило електронна поща или адрес в страната, на които да се изпращат покани за свикване на общо събрание, както и телефонен номер, то се смята за уведомено за свикване на общото събрание по реда на ал. 1. (...)

(7) В поканата се посочват дневният ред на общото събрание, датата, часът и мястото на провеждането му...

Представителство в общото събрание

Чл. 14. (1) Собственик или ползвател, който не може да участва в общото събрание, може да упълномощи пълнолетен член на домакинството си, който е вписан в книгата на етажната собственост, или друг собственик, който да го представлява. Упълномощаването може да бъде направено устно на същото или на предходно заседание на общото събрание, което се отразява в протокола на събранието, или в писмена форма. (...)

(3) Собственик или ползвател може писмено да упълномощи и друго лице, което да го представлява, с нотариална заверка на подписа или адвокат с писмено пълномощно.

(4) Едно лице може да представлява най-много трима собственици и/или ползватели.

Кворум за провеждане на общото събрание

Чл. 15. (1) Общото събрание се провежда, ако присъстват лично или чрез представители собственици на най-малко 67 на сто идеални части от общите части на етажната собственост...

(2) Ако събранието не може да се проведе в посочения в поканата час поради липса на кворум по ал. 1, събранието се отлага с един час, провежда се по предварително обявения дневен ред и се смята за законно, ако на него са представени не по-малко от 33 на сто идеални части от общите части на етажната собственост...

Провеждане на общото събрание

Чл. 16. (...) (3) Общото събрание на собствениците не може да приема решения по въпроси извън предварително обявения дневен ред, освен в неотложни случаи.

(4) За провеждането на общото събрание се води протокол. Протоколчикът се избира с обикновено мнозинство по предложение на председателстващия. (...)

(6) Протоколът се изготвя в 7-дневен срок от провеждането на събранието и се подписва от председателстващия и протоколчика. Отказът да се подпише протоколът се отбелязва в него.



(7) Председателят на управителния съвет (управителят) в срока по ал. 6 поставя на видно и общодостъпно място на входа на сградата съобщение за изготвянето на протокола. За поставяне на съобщението се съставя протокол от председателя на управителния съвет (управителя) и един собственик, ползвател или обитател, в който се посочва датата, часът и мястото на поставяне на съобщението. Копие от протокола от провеждане на общото събрание, заверен с надпис "Вярно с оригинала", и приложенията към него се предоставят на собствениците, ползвателите или обитателите, а в случаите по чл. 13, ал. 2 се изпраща на посочената електронна поща или адрес в страната. Когато в случаите по чл. 13, ал. 2 лицето не е посочило електронна поща или адрес в страната, на които да се изпращат копия на протоколи, то се смята за уведомено с поставяне на съобщението. (...)

(9) Всеки член на общото събрание може да оспори съдържанието на протокола, включително достоверността на отразените в него решения. Оспорването се извършва писмено пред управителния съвет (управителя) в 7-дневен срок от съобщението по ал. 7, но не по-късно от един месец в случаите, когато собственикът, ползвателят или обитателят отсъства.

Приемане на решения от общото събрание

Чл. 17. (1) В общото събрание собствениците имат право на глас, съответстващ на притежаваните от тях идеални части от общите части на сградата (...)

(3) ... решенията се приемат с мнозинство повече от 50 на сто от представените идеални части от общите части на етажната собственост.

Изпълнение на решенията на общото събрание

Чл. 38. (1) Решенията на общото събрание се изпълняват в определените в тях срокове. Когато срокът не е определен, решенията се изпълняват в 14-дневен срок от оповестяването им по реда на чл. 16, ал. 7.

(2) Когато собственик, ползвател или обитател не изпълни решение в определения срок, председателят на управителния съвет (управителят) може да подаде заявление за издаване на заповед за изпълнение по реда на чл. 410, ал. 1, т. 1 от Гражданския процесуален кодекс. Към заявлението се прилага препис от решението на общото събрание.

Отмяна на решение на общото събрание

Чл. 40. (1) Всеки собственик може да иска отмяна на незаконосъобразно решение на общото събрание.

(2) Молбата се подава пред районния съд по местонахождението на етажната собственост в 30-дневен срок от получаването на решението по реда на чл. 16, ал. 7.

(3) Подаването на молбата не спира изпълнението на решението, освен ако съдът не постанови друго.

Производство и правомощия на съда

Чл. 42. (1) Молбата се разглежда по реда на Гражданския процесуален кодекс.

(2) С решението си съдът оставя в сила или отменя решението на общото събрание.



(3) Решението на съда подлежи на обжалване по реда на Гражданския процесуален кодекс.

3. От Закона за задълженията и договорите:

Чл. 68. Ако местоизпълнението не е определено от закона, от договора или от естеството на задължението, изпълнението трябва да се извърши:

а) при паричните задължения - в местожителството на кредитора по време на изпълнение на задължението ...

Делото има връзка с правото на Европейския съюз, тъй като съдът е сезиран с исково производство, което се отнася по-специално до въпросите за компетентността и приложимото право, които се определят от правилата на компетентността по граждански дела по Регламент (ЕС) № 1215/2012 г.

Въпросът, който се поставя по настоящото дело е свързан с природата на задълженията, възникнали от решения на неперсонифицирани общности, каквато е етажната собственост. Спорно е дали тези решения могат да бъдат квалифицирани като договорни съгласно чл. 7, параграф 1, буква "а" от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г., и в такъв случай делото ще бъде подведомствено на съдилищата в държавата по местоизпълнение на задължението – т.е. в настоящият случай – на българските съдилища. Ако тези отношения нямат договорен произход, то тогава следва да се приеме, че делото следва да се гледа по реда на общата компетентност, уредена в чл. 4, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 – т.е. според местоживеенето на ответниците в И. .

В същото време за съда е важно и да установи дали може да приложи към решенията на общото събрание правото, което се прилага към други договорни отношения (съгласно Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Р. I)), или следва да приложи правилата за извъндоговорните отношения – Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Р. II).

Интерес от искане за тълкуване съществува, тъй като досегашната практика на Съда на Европейския съюз не дава отговор на въпроса дали задълженията, възникнали от сделки-решения могат да се тълкуват като "договор" по смисъла на Регламент (ЕС) № 1215/2012 г. При тези сделки част от участниците в една неперсонифицирана общност могат да изразят воля, която създава правни последици за всички участници в общността – независимо дали същите са взели участие при вземане на решението и дали са се противопоставили. Съгласно действащата в България правна уредба решенията на общото събрание на етажната собственост за годни за принудително изпълнение, както и всички останали източници на гражданскоправни задължения, макар и да не са взети непременно със съгласието на задължените лица.

Същевременно съществуващата практика на Съда на Европейския съюз, започнала още с решението по дело C-26/91 J. H. & Co. G., за целите на международното частно право на Съюза понятието "договор" включва единствено "поетите свободно от дадена страна задължения". Не



е ясно дали това тълкуване покрива многостранни актове, които имат посоченото по-горе действие. От една страна е възможно да се приеме, че задължените от решения на общото събрание лица са имали възможност да възразят срещу тях и да участват в обсъжданията им, поради което следва да се приеме, че тези решения имат правна природа, близка до тази на договорите. От друга страна фактът, че и лицата, възразили срещу подобно решение, продължават да бъдат обвързани от него, ако то е прието с необходимото мнозинство, изключва "свободното" поемане на задължение, разбирано като задължаване по собствена воля. Поради това за настоящия съдебен състав не е ясно дали може да се приложи понятието "договор" към посочените задължения или следва да търси друга правна квалификация.

При разглеждането на горния въпрос следва да се има предвид и че ако съдът на Европейския съюз приеме, че правоотношението – предмет на настоящото производство, не е договорно за целите на определяне на международната компетентност, то остава въпросът дали същото може да се тълкува като договорно за целите на прилагането на регламентите относно приложимото право. В това отношение следва да се има предвид, че съображения 7 и 15 от преамбюла на Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Р. I) изрично предвиждат, че този регламент и предходникът на Регламент (ЕС) № 1215/2012 следва да се тълкуват по еднакъв начин. Поради това, ако се приеме, че задълженията, произтичащи от решения на неперсонифицирани субекти, имат извъндоговорен характер, Съдът следва да се произнесе и по въпроса дали същите попадат в обхвата на правилата за особените извъндоговорни отношения, уредени в Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Р. II).

Ако пък се приеме, че решенията на неперсонифицирани общности, управляващи общите части на сгради, представляват договор по смисъла на описаните по-горе регламенти, то съдът следва да отговори и на въпроса дали тези договори биха могли евентуално да се квалифицират като договор за предоставяне на услуги по чл. 4, параграф 1, буква "б" от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Р. I) или като такива за "вещни права" по смисъла на чл. 4, параграф 1, буква "в" от същия Регламент. Настоящият съдебен състав следва да отбележи, че решения като оспорваните в настоящото производство – за посрещане на разноски за поддръжка на сгради, не могат еднозначно да се приемат за сделки за извършване на услуги, тъй като се отнасят предимно към запазването на една вещ. В същото време не е налице хипотеза на плащане за ползването на вещта или придобиване на права върху нея, което не може еднозначно да квалифицира решението като такова за "вещни права" или "наем" (доколкото българският превод на регламента превежда с този термин английското "tenancy", което включва различни по обем отношения на ползване на вещи).

С оглед на това за настоящия съдебен състав възниква необходимост да поиска от Съда на Европейския съюз да се произнесе по следните въпроси:

1. Представляват ли решенията на неперсонифицирани правни общности, създадени по силата на закона поради особеното титулярство на определени права, които се вземат с



мнозинство от техните членове, но обвързват всички, включително и негласувалите, източник на "договорно задължение" за целите на определяне на международната компетентност на съдилищата по реда на чл. 7, параграф 1, буква "а" от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г.?

2. В случай, че отговорът на първия въпрос е отрицателен, следва ли към подобни решения да се прилагат правилата за определяне на приложимото право при договорните отношения, уредени в Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Р. I)?

3. В случай, че отговорите на първия и втория въпрос са отрицателни, следва ли към подобни решения да се прилагат правилата на Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Р. II) и правилата за кой от посочените в Регламента извъндоговорни източници на отговорност следва да се прилагат?

4. В случай, че отговорът на първия или на втория въпрос е утвърдителен, следва ли решенията на неперсонифицирани общности относно разходите за поддръжка на сгради да се смятат за "договор за услуга" по смисъла на чл. 4, параграф 1, буква "б" от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Р. I) или като такива за "вещно право" или "наем" по смисъла на чл. 4, параграф 1, буква "в" от същия Регламент?

С оглед на правилото на чл. 267, параграф 2 ДФЕС производството по настоящото дело трябва да се спре, докато Съдът на Европейския съюз не отговори на поставените въпроси. На основание на Решението по дело C-210/06 С. на същия съд настоящото определение не подлежи на обжалване.

Така мотивиран, съдът

ОПРЕДЕЛИ:

СПИРА производството по в.ч.гр.д. № 802/2017 г. по описа на Окръжен съд – Благоевград.

ОТПРАВЯ на основание чл. 267, параграф 2 ДФЕС до Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

"1. Представяват ли решенията на неперсонифицирани правни общности, създадени по силата на закона поради особеното титулярство на определени права, които се вземат с мнозинство от техните членове, но обвързват всички, включително и негласувалите, източник на "договорно задължение" за целите на определяне на международната компетентност на съдилищата по реда на чл. 7, параграф 1, буква "а" от Регламент (ЕС) № 1215/2012 г.?

2. В случай, че отговорът на първия въпрос е отрицателен, следва ли към подобни решения да се прилагат правилата за определяне на приложимото право при договорните отношения, уредени в Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Р. I)?

3. В случай, че отговорите на първия и втория въпрос са отрицателни, следва ли към подобни решения да се прилагат правилата на Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския



парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Р. II) и правилата за кой от посочените в Регламента извъндоговорни източници на отговорност следва да се прилагат?

4. В случай, че отговорът на първия или на втория въпрос е утвърдителен, следва ли решенията на неперсонифицирани общности относно разходите за поддръжка на сгради да се смятат за "договор за услуга" по смисъла на чл. 4, параграф 1, буква "б" от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Р. I) или като такива за "вещно право" или "наем" по смисъла на чл. 4, параграф 1, буква "в" от същия Регламент?

Определението не подлежи на обжалване.

4.4. Определение от 12.06.2019 г. по въззивно частно гр. дело № 802/2017 г. на Окръжен съд – Благоевград

В закрито заседание в следния състав:

Председател: ПЕТЪР УЗУНОВ
ЕМИЛИЯ ТОПАЛОВА
СТРАХИЛ ГОШЕВ

като разгледа докладваното от Петър Узунов въззивно частно гражданско дело номер 20171200500802 по описа за 2017 година

Съдът, като съобрази материалите по делото намира, че с постановяването на решението от 08.05.19г на Съда на ЕС по дело C-25/18г по отправеното му от БОС преюдициално запитване, пречките за спирането му са отпаднали, което налага неговото възобновяване.

Предявената молба от управителя на етажната собственост за вх. "А" и вх. "В" в сграда 1 за оттегляне на частната жалба е основателно. Същото е своевременно и надлежно заявено от оправомощено за това лице, поради което и по арг. на чл. 232 ГПК настоящото производство ще следва да се прекрати. Отсъствието на съгласие от ответниците не променя тези изводи, тъй като същите не са открити на посочения адрес, а в разрез с процесуалните правила не са посочил друг такъв.

Водим от горното БлОС

ОПРЕДЕЛИ:

ВЪЗОБНОВЯВА производството по в. ч. гр. д. № 802/17 г. поради отпадане пречките за неговото спиране.

ПРЕКРАТЯВА в. ч. гр. д. № 802/17г по описа на БОС, поради оттегляне на частна жалба вх. № 9697/11.10.18г от жалбоподателя.

Определението може да се обжалва в едноседмичен срок от връчването му пред САС.



5. Решение от 7 ноември 2019 г., К.Н.К. (Запор на банкови сметки), С-555/18

5.1. Коментар на решението – Стилияна Григорова

Контекст и нужда от преюдициално запитване

Софийски районен съд е отправил преюдициално запитване по три въпроса, чиито отговори са наложили тълкуване на автономни за правото на Европейския съюз понятия, употребени в Регламент (ЕС) № 655/2014 г. на Европейския Парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. за създаване на процедура за европейска заповед за запор на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела, а също и допълнително тълкуване на разпоредби, необхванати от формулировката на въпросите от националния съд.

Началото на производството е поставено с подаване на молба за издаване на заповед за изпълнение на парично задължение от кредитор срещу двама длъжници. Заповед по чл. 410 от ГПК е издадена, а връчването ѝ на длъжниците е извършено при условията на чл. 47, ал. 5 от ГПК. В деня, в който са дадени указания на кредитора за предяви иск за установяване на вземането си, той е подал молба по делото за издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки на един от длъжниците, открити в държава членка на ЕС за обезпечаване на иска, който заявителят ще предяви срещу длъжниците. Докладчикът е намерил, че следва да се образува отделно производство по чл. 618а от ГПК, но ръководителят на отделението приел, че производството е по чл. 618а, ал. 2 от ГПК и по молбата следва да се произнесе съдът, издал автентичния акт – заповедта по чл. 410 от ГПК.

У съда възникнали съмнения в две насоки: автентичен акт ли е невлязлата в сила заповед за изпълнение на парично задължение по смисъла на чл. 4, т 10 от Регламент (ЕС) № 655/2014 г. Ако отговорът на първия въпрос е отрицателен, трябва ли да се образува отделно производство по искането по реда на чл. 5, б. „а“ от Регламента, различно от това по чл. 410 от ГПК, а ако отговорът е положителен – дължи ли съдът произнасяне в срока по чл. 18, пар. 1 от Регламента, при наличие на норма от националното право, съгласно която сроковете по време на съдебната ваканция спират да текат. Третият въпрос е отражение на законодателното изменение на ГПК (ДВ, бр. 86/27.10.2017 г.). Приетата нова алинея 2 на чл. 61 предвижда, че за страните спират да текат сроковете през дните, обявени за официални празници по чл. 154, ал. 1 от КТ, както и по време на съдебната ваканция по чл. 329, ал. 1 от ЗСВ, с изключение на сроковете по делата по чл. 329, ал. 3 от ЗСВ. Сред делата по ал. 3 не са заповедните производства. Тъй като в чл. 18, пар. 1 от Регламент (ЕС) № 655/2014 г. се предвижда срок за произнасяне, съдът се колебае дали, в случай, че е компетентен, дължи произнасяне по искането при условие, че срокът е спрял да тече за времето на съдебната ваканция.

Районният съд е счел, че тълкуването на посочените разпоредби от Регламента е от съществено значение за произнасяне по искането за издаване на европейска заповед за запор на



банкови сметки, поради което спрял производството по делото и отправил до Съда на ЕС искане за тълкуване на понятията „автентичен акт“, „производство по същество“ и „изключителност на обстоятелствата“ като условие за неспазване на срока за произнасяне по искането. По-конкретно формулираните от СРС въпроси са:

1) Представлява ли невлязла в сила заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 от ГПК автентичен акт по смисъла на чл. 4, § 10 от Регламент (ЕС) № 655/2014]?

2) Ако заповедта по чл. 410 от ГПК не е автентичен акт следва ли да се образува отделно производство по искането, различно от производството по чл. 410 от ГПК, по реда на чл. 5, б „а“ от Регламент (ЕС) № 655/2014]?

3) Ако заповедта по чл. 410 от ГПК е автентичен акт, следва ли съдът да се произнесе в срока по чл. 18, § 1 от Регламент (ЕС) № 655/2014], при наличие на норма от националното право, съгласно която сроковете по време на съдебната ваканция спират да текат?.

Първоинстанционният съд е спазил реквизитите на преюдициалното запитване, изброени в чл. 94 от Процедурния правилник на Съда. Българският съдия е изложил и становището си за отговора на въпросите. Според него, невлязлата в сила заповед по чл. 410 от ГПК не е автентичен акт и не може в рамките на това производство да се разглежда искане за издаване на европейска заповед за запор върху банкови сметки на длъжника, а следва да се образува самостоятелно такова. По третия от въпросите съдът е изразил становище, че установеният в чл. 18, пар. 1 от Регламента срок следва да се спази само в случаите на образувано самостоятелно производство, доколкото сроковете по заповедни производства са спрели да текат по силата на вътрешноправна норма.

Вторият и третият въпроси се отнасят до развитието на националното производство по отправената молба за издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки в съответствие с установените правила за образуване и разпределение на делата и сроковете за произнасяне на националния съд. Дадените в решението отговори са от значение за изясняване на понятията „производство по същество“ по смисъла на чл. 5, б. „а“ и „изключителни обстоятелства“ по смисъла на чл. 45 от Регламент (ЕС) № 655/2014 г. Основният въпрос обаче се отнася до понятието „автентичен акт“ по смисъла на чл. 4, § 10 от Регламент (ЕС) № 655/2014 г.

Решението на Съда на Европейския съюз и значението на запитването за правото на Съюза

В постановеното на 7 ноември 2019 г. решение по дело C-555/18 г. Съдът е направил някои предварителни уточнения. В тях е наблегнал на целта на производството за сътрудничество между националните юрисдикции по чл. 267 от ДФЕС да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. Техниката на преформулиране на въпросите е известна като „доктрина на полезния отговор“. В решенията на Съда а ЕС тя присъства в случаите, при които или въпросите са неточни, непълни или неясни, или са неподходящо зададени. В случая преформулирането се е наложило не защото въпросите



страдат от някой от горепосочените недостатъци, а защото отговорите изискват тълкуване и на разпоредби, които не са включени в тях. Подробно изложените факти по главното производство са позволили на Съда на ЕС да извлече от тях и разпоредби, които дължи допълнително да тълкува за целите на полезността на преюдициалното заключение.

Така Съдът на ЕС е процедирал при мотивиране на отговора на първия въпрос. Изходил е от целта на Регламента да уреди процедура за улесняване на кредитора при последващото изпълнение на вземането му и да се препятства възможността длъжникът да изтегли или прехвърли свои средства по банкова сметка в държава членка. Тази процедура е подчинена на принципите за ефикасност и бързина при запориране на средства по банкови сметки при трансгранични дела.

Според Съда на ЕС отговорът на първия въпрос за компетентността на националната юрисдикция, издала заповедта по чл. 410 от ГПК, да издаде и европейска заповед за заповор на банкови сметки изисква отговор на въпроса дали заповедта по чл. 410 от ГПК може да се квалифицира като „автентичен акт“ по смисъла на чл. 4, т. 10 от Регламента. В това решение, както и в други тълкувателни заключения, Съдът акцентира на необходимостта от еднакво прилагане на правото на Съюза, при съблюдаване на принципа за равенство. Автономното тълкуване от Съда на ЕС означава самостоятелното и еднакво тълкуване на разпоредби от правото на Съюза, като се отчитат съдържанието, контекста и целта, която тази уредба преследва (решение от 23 май 2019 г. по дело C-658/17, т. 50, цитирано в т. 38 от решението по дело C-55/18).

В заключението си генералният адвокат е застъпил становището, че заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 от ГПК не е автентичен акт. По смисъла на чл. 4, т. 10 от Регламент (ЕС) 655/2014 г. той трябва да отговаря на три условия: да бъде съставен или заверен в държава членка като автентичен акт; автентичността на акт да бъде установена от публичен орган или друг орган, оправомощен за тази цел; автентичността да е свързана по-специално с подписа и съдържанието на акта. Заповедта е официален документ по чл. 179 от ГПК и в този смисъл отговаря на първото условие за автентичност. Безспорно е и че българският съд е оправомощен да съставя автентични актове. На третото условие – по чл. 4, т. 10, б. а) заповедта за изпълнение на парично задължение не отговаря. При подаването на заявление по член 410 от ГПК от заявителя не се изисква прилагането на каквито и да било документи, удостоверяващи вземането, а единствено изложение на обстоятелствата, от които произтича вземането и неговия размер. След като проверката не обхваща основателността на претенцията, автентичността на заповедта за изпълнение не е свързана с нейното съдържание. Това е така, защото съдържанието на заповедта не взема под внимание основателността на претенцията, а само посочва задължението на длъжника към кредитора. Следователно, според генералния адвокат заповедта за изпълнение на парично задължение по чл. 410 от ГПК не може да се разглежда като автентичен документ, а по-скоро покрива характеристиките на определението за съдебно решение по смисъла на чл. 4, т. 8 от Регламента. Независимо от това, изискването за изпълнителна сила се прилага недвусмислено по отношение на трите вида изпълнителни основания, въз основа на които може да бъде издадена ЕЗЗБС – съдебно



решение, съдебна спогодба или автентичен акт. В решението от 7 ноември 2019 г. Съдът намира за необходимо да отбележи, че изискването за изпълнителна сила не фигурира като същностно качество на нито едно от трите изпълнителни основания. Изводите произтичат от тълкуване на разпоредбите на чл. 5 и чл. 7 от Регламента. В първия случай при подаване на молба за издаване на европейска заповед за заповор на банкови сметки кредиторът не разполага с никакво изпълнително основание или защото не е предприел действия за образуване на съдебно производство по същество срещу длъжника, или такова производство е започнало, но все още не е постановено съдебното решение/не е одобрено сключването на съдебна спогодба. За да се съхрани балансът между интересите на кредитор и на длъжник, в този случай снабдяването с исканата заповед зависи от това дали кредиторът ще убеди съда, че е налице *fumus boni iuris* (фактическа и правна обосновааност: когато „на пръв поглед“ са налице основанията, изтъкнати по съществуването на спора, за да установи дали има достатъчно голяма вероятност да бъде уважен искът). За изясняване на условието *fumus boni iuris* виж т. 21 от определение на председателя на Общия съд от 1 септември 2015 г. по дело T-344/15 R и цитираната в него практика. На езика на българския процесуален закон това означава кредиторът да представи убедителни писмени доказателства, сочещи на вероятна основателност на претенцията му срещу длъжника.

Когато обаче кредиторът е получил в държава членка съдебно решение, съдебна спогодба или автентичен акт, които изискват длъжникът да заплати сумата по вземането му, на доказване подлежи само нуждата от спешна мярка поради съществуването на непосредствена опасност длъжникът да се разпореди със средствата си по банковата сметка. При съпоставка на условията, при които кредиторът може да получи европейска заповед за заповор на банкови сметки се откроява изразът „изискват длъжникът да заплати сумата“. С други думи, документите по чл. 4, т. 10, б. а) и б) от Регламента подлежат на принудително изпълнение.

Генералният адвокат е направил разлика в случаите, когато изпълнителното основание подлежи на принудително изпълнение в държавата членка по произход и когато то подлежи на принудително изпълнение в държавата членка по изпълнение от гледна точка на достъпността на заповедта за заповор за кредитора. Съдът също отчита това разграничение, което е направено в подготвителните документи по приемане на Регламент (ЕС) № 655/2014 г. Действително, в законодателното предложение за приемане на Регламента (COM(2011) 445 окончателен) разграничението е според това получил ли е кредиторът европейска заповед за заповор на банкови сметки в държавата членка по изпълнение или не. Законодателят обаче е изоставил този подход и е отнесъл случаите, в които кредиторът разполага с изпълнително основание в държавата по произход към хипотезата на изпълнително основание, което се ползва с изпълнителна сила - акт, който изисква длъжникът да заплати сумата по вземането по смисъла на чл. 5 ,б. б) от Регламента. На базата на това разграничение критерият за условията, при които заповедта за изпълнение е достъпна за кредитора, е ползва ли се съдебното решение, съдебната спогодба или автентичният акт с изпълнителна сила в държавата членка по произход или не.

Следователно, до момента, в който заповедта за изпълнение по чл. 410 от ГПК не е влязла в сила и въз основа на нея не може да бъде издаден изпълнителен лист (съгласно терминологията на Регламента кредиторът не е получил съдебно решение, съдебна спогодба



или автентичен документ, който изисква длъжникът да заплати сумата по иска на кредитора) налице е хипотезата на чл. 5, б. а) от Регламента. На това е обърнал внимание генералният адвокат в заключителните си бележки (т. 86). В контекста на въпроса за компетентния да се произнесе съд по искането за издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки в т. 44 Съдът на ЕС акцентира на факта изпълнимо ли е изпълнителното основание в държавата членка по произход или не. Това уточнение е важно от гледна точка на становището на генералния адвокат, че заповедта за изпълнение не е автентичен акт, но е съдебно решение. И в двата случая обаче актовете трябва да са снабдени с изпълнителна сила поне в държавата членка по произход.

От дадения на първия отговор въпрос следва, че преди влизане на заповедта по чл. 410 от ГПК в сила, кредиторът е от категорията на тези, които не разполагат с изпълнително основание, изискващо длъжникът да заплати сумата по иска на кредитора. В този смисъл становището на националния съдия изцяло се потвърждава от отговора на Съда в решението от 7 ноември 2019 г.

След като не е представен автентичен акт, националният съдия уместно е поставил въпроса дали той се явява компетентен съд по смисъла на чл. 5, б. а) от Регламента. Именно в тази насока е и вторият въпрос за тълкуване на термина „производство по същество“, употребен в чл. 5, б. а) от Регламент (ЕС) № 655/2014 г. За неговия отговор Съдът е взел предвид съображение 13 от Регламента. По-специално, то обхваща всякакви производства, при които може да се получи изпълнително основание. Посочени са и примери, сред които бързи производства за платежни нареждания. Тук следва да се отбележи, че българският превод не е особено удачен. „Order to pay“ в английската езикова версия е съответно на „order for payment“ по смисъла на Регламент (ЕО) № 1896/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г. за създаване на процедура за европейска заповед за плащане. Затова и в съображение 13 от Регламент (ЕС) № 655:2014 г. „платежни нареждания“ следва да се чете „заповед за плащане“. Изглежда случаят по главното производство, инициирано пред българския съд, е именно такава. Производството по чл. 410 от ГПК е бързо и цели снабдяване на кредитора със заповед за изпълнение. При определени условия тя придобива изпълнителна сила и в това си качество е документ, осигуряващ на кредитора възможността да се сдобие с европейска заповед за запор на банкови сметки при облекчени условия – без да ангажира каквито и да било доказателства, за да убеди съда в наличие на *fumus boni iuris*. До момента, в която издадената заповед по чл. 410 от ГПК за изпълнение на парично задължение не се превърне в изпълнително основание, което изисква от длъжника да заплати сумата на кредитора или не бъде окончателно обезсилена, е налице висящо производство по същество по смисъла на чл. 5, б. а) от Регламент (ЕС) № 655/2014 г. При така направената уговорка, отделно производство за издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки не е било необходимо да се образува. Това Съдът изрично сочи в т. 51 от решението от 7 ноември 2019 г.

Последният въпрос цели да установи дали все пак, ако сезираният с молбата съд дължи произнасяне, това следва да се извърши в срока по чл. 18, пар. 1 от Регламента, тъй като по силата на национална правна норма срокът е спрял да тече. За да даде отговор, Съдът отново



преформулира въпроса, тълкувайки разпоредбата на чл. 45, пар. 1 от Регламент (ЕС) № 655/2014 г., за да отговори дали съдебната ваканция попада в обхвата на понятието „изключителни обстоятелства“ по смисъла на тази разпоредба. Тук отново се изхожда от горепосочените принципи за ефикасност и бързина, които са оправдали обвързване на произнасянето по искане за издаване на европейска заповед за заповед на банкови сметки с определени в чл. 18 от Регламента срокове. Условие за допускане на отклонение от тях е изключителност на обстоятелствата. След като в съображение 37 примерно е посочена фактичката и правна сложност на делото, то съдебната ваканция трябва да съответства, ако не по вид и характер, то поне по интензитет, на подобно оправдание сроковете по Регламента да не бъдат спазени. Съдебната ваканция не е счтена от Съда за „изключително обстоятелство“, поради което е отрекъл тя да е основателна причина произнасянето по искането да бъде забавено.

В решението от 7 ноември 2019 г. по дело C-555/18 г. понятието „автентичен акт“ по смисъла на чл. 4, т. 10 от Регламент (ЕС) № 655/2014 г. получава автономно тълкуване. В системата на Регламент (ЕС) № 655/2014 г. автентичният акт, както и съдебното решение и съдебната спогодба, трябва да са изпълними в държавата членка по произход. Отговорът, който Съдът дава, е концентриран изцяло върху преценката автентичен акт ли е заповедта за изпълнение по чл. 410 от ГПК. Неговата мотивна част обаче съдържа указания, надхвърлящи непосредствената цел да се даде тълкуване, което да послужи на националния съдия при прилагане на норма от правото на ЕС в главното производство. Изискването за изпълнимост е относимо не само към автентичния акт, но и към съдебното решение и съдебната спогодба. Това уточнение е необходимо за целите на прилагането на тълкувателното заключение от националния съдия по конкретното главно производство, а също и за по-нататъшната практика по Съда на ЕС, свързана с тълкуване на термина „автентичен акт“ по смисъла на чл. 4, т. 10 от Регламент (ЕС) № 655/14 г. До момента липсва друго преюдициално запитване, което национален съд на държава членка да е отправил по съмнения при прилагане на тази разпоредба от правото на ЕС. Настоящото решение се явява „пионер“ по отношение на прилагането на Регламента не само досежно тълкуването на термина „автентичен акт“, но и за изискванията, които се поставят към кредитора, за да получи европейска заповед за заповед на банкови сметки в зависимост от това разполага ли с изпълнително основание, което да изисква длъжникът да заплати търсената от кредитора сума.

С отговора на този втори въпрос Съдът за първи път тълкува понятието „производство по същество“, чийто автономен характер ще бъде разгледан в рубриката, посветена на значението на решението от 7 ноември 2019 г. по дело C-555/18 г. за националното право.

По-несъществено значение има отговора на третия от въпросите. Все пак той е дал повод на Съда да напомни, че целта на Регламента е да уреди една процедура, която се отличава с бързина и ефикасност. От тук следва и ограниченият характер на хипотезите, при които би било налице основание сроковете по чл. 18 от Регламента да не бъдат спазени.

Значение за националното право и последваща процесуална история



В конкретното производство по частно гражданско дело № 14468/2020 г. Софийският районен съд, 155. състав, е постановил Определение № 20007266/11.01.2021 г., с което е приел, че не е валидно сезиран с искане на издаване на заповед въз основа на автентичен акт и е оставил искането без уважение. Определението се обжалва, но жалбата все още не е постъпила в Софийския градски съд, тъй като е в процес на администриране.

В общ план от дадените с тълкувателното заключение отговори следват няколко важни извода за правоприлагането в областта на заповедното производство от българските съдилища. На първо място, това е възможността в рамките на висящо производство по чл. 410 от ГПК да се разгледа молба за обезпечаване на иск. В определение № 180 от 25.03.2009 г. по ч.т.д. № 170/2009 г. на ВКС, II т.о. ВКС се е съгласил с мотивите на въззивната инстанция, че отсъства тъждество между исковото и заповедното производства и това е обусловило липсата на правна възможност правилата на обезпечителния процес да бъдат приложени към заповедното производство. Заявлението по чл. 410 от ГПК и исковата молба не могат да бъдат приравнени по правни последици. Отречено е разширително тълкуване на понятието „иск“ по смисъла на чл. 390, ал. 2 ГПК, в което да се включи и заявлението за издаване на заповед за изпълнение. Следва да се отчете, че това определение е постановено преди ТР № 4 от 18.06.2014 г. по т.д. № 4/2013 г. на ОСГТК на ВКС, в което към заявлението се постави изискване да материализира редовна искова молба. След като заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 от ГПК е издадена, изпълнени са били поставените с т. 2б от Тълкувателно решение № 4 от 18.06.2014 г. по тълк.д. № 4/2013 г. на ОСГТК на ВКС изисквания към заявлението за издаването ѝ за подробно посочване на обстоятелствата, от които произтича вземането. По съображения, извлечени от Регламент (ЕС) № 655/2014 г. и от отговора на първия въпрос в тълкувателното решение по дело С-555/18 г., в зависимост от съдбата на заповедното производство – дали ще продължи като двустранно състезателно производство с предявяване на иск по чл. 422 от ГПК, ще се издаде изпълнителен лист или заповедта ще бъде обезсилена, ще се преценява наличието на защитим интерес на кредитора да получи европейска заповед за заповед на банкови сметки. Ясно е, че когато заповедта бъде обезсилена, в рамките на заповедното производство кредиторът не може да получи заповед за заповед. Неговото положение е идентично с това на кредитор, който не е предприел действия по образуване на съдебно производство (чл. 5, б. а), пр. 1 от Регламент (ЕС) № 655/2014 г. Пред него остава открита възможността да подаде молба до съда, определен съобразно правилото за международна компетентност по чл. 6, пар. 1 от Регламента. В чл. 6, пар. 2 Регламентът учредява изключителна компетентност на съда по местоживее на длъжника, когато той е потребител и отговаря на всички условия, изброени в тази разпоредба.

Следователно, кредиторът притежава защитим интерес да получи европейска заповед за заповед на банкови сметки, въпреки че не разполага с автентичен акт. Затова към него се поставят повишени изисквания: да убеди съда във вероятната основателност на претенцията си. Компетентният съд в този случай ще бъде определен съобразно нормата на чл. 618а, ал. 3 от ГПК. При висящо заповедно производство, каквото тълкувателното решение от 7 ноември 2019



г. сочи като „производство по същество“, компетентен е съдът, издал заповедта. Това е така, защото при евентуално предявяване на установителен иск, той ще се счита заведен от момента на подаване на заявлението. Това е допълнителен аргумент в подкрепа на виждането, че висящото заповедно производство фиктивно се явява приравнено на исково производство. На тази плоскост трябва да се търси и отговора на въпроса за допустимостта на искане заповедният съд да се произнесе по молба за обезпечение още след подаване на заявление за издаване на заповед за изпълнение на парично задължение. При положение, че Регламент (ЕС) № 655/14 г. признава това право на кредитор за трансгранично събиране на вземането, липсват аргументи това да се откаже на който да е кредитор, в съответствие с принципите за равенство и еднакъв достъп до правосъдие.

Във втория случай кредиторът разполага с изпълнителен титул и може да пристъпи към принудително изпълнение. Естествено, когато държавата по произход и държавата по изпълнение съвпадат, въпросът за издаване на европейска заповед за забор на банкови сметки не стои. Нормата на чл. 618а, ал. 2 от ГПК сочи кой е компетентният да издаде европейска заповед за забор на банкови сметки съд, когато делото е трансгранично по смисъла на чл. 3 от Регламент (ЕС) № 655/2014. В общия случай сезираният с молбата съд проверява своята международна компетентност съгласно чл. 6, § 3 от Регламента и чл. 618а, ал. 4 ГПК – дали той се явява онзи първоинстанционен съд, разгледал спора по същество и дали вземането, за чието удовлетворяване се иска издаването на заповедта за забор, не попада сред изключенията на чл. 2, § 1, изр. посл. и § 2 от Регламента. Тук е мястото да се обърне внимание на хипотезата на чл. 618а, ал. 2 от ГПК. Пред съда се представя автентичен акт. При направеното в решението от 7 ноември 2019 г. от Съда тълкуване на термина „автентичен акт“, от една страна, и документите по чл. 417 от ГПК, въз основа на които може да се издаде заповед за незабавно изпълнение, от друга, най-ясно се очертава автономността на това понятие за правото на ЕС. Автоматичното пренасяне на съдържанието му от единия в другия правопорядък е опасно и може да доведе до изцяло неправилни изводи. Докато компетентността на съда по чл. 618, ал. 4 от ГПК е лесно определяема, тъй като се свързва с издателя на съдебното решение или одобрилия спогодбата съд, чл. 618а, ал. 2 от ГПК включва широк спектър от хипотези, които могат да бъдат попаднат в приложното поле на разпоредбата. При всички случаи съдът извършва проверка дали актът е автентичен по смисъла на чл. 4, т. 10 от Регламента, при съобразяване на даденото вече тълкуване на термина в системата на Регламент (ЕС) № 655/2014 г. Изпълнимостта на акта предполага във вида, в който е представен, да е годен да послужи за издаване на изпълнителен титул.

На следващо място възниква и въпросът дали заповедта по чл. 417 от ГПК е автентичен акт по смисъла на Регламента. Очевидно заповедта за незабавно изпълнение покрива всички изисквания да попадне в тази категория документи. Паралелно с това, стабилизирането на изпълнителната ѝ сила я приравнява на съдебно решение (виж чл. 4, т. 8 от Регламента). Да проверим дали съображенията на генералния адвокат, че заповедта за изпълнение на парично задължение по чл. 410 от ГПК е по-скоро съдебно решение, отколкото автентичен акт, са относими към заповедта по чл. 417 от ГПК. Нека приемем, че заповедта за незабавно



изпълнение на парично задължение над 25 000 лева е автентичен акт. Следователно, съставянето ѝ е достатъчно условие, съгласно чл. 618а, ал. 2 от ГПК, при представянето ѝ да се иска издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки. Кой обаче е родово компетентният съд? Българският законодател използва понятието първоинстанционен съд. Да разберем дали това е районният или окръжният съд ни помага редакцията на чл. 6, пар. 4 от Регламент (ЕС) № 655/2014 г., където „claims“ е преведено като „иска“. Всъщност се касае за искането като определена парична сума, която кредиторът претендира да получи от длъжника. В автентичния акт (заповедта по чл. 417 от ГПК) неговата стойност е над 25 000 лева и това сочи, че компетентен е окръжният съд. Същевременно, производството е висящо. То е и „производство по същество“ според отговора на втория въпрос, даден с решението от 7 ноември 2019 г. по дело С-555/18 г. До пренасяне на спора пред окръжния съд (когато иск по чл. 422 от ГПК е предявен), чл. 618а, ал. 3 от ГПК предвижда компетентност за районния съд. Само след предявяване на иска пред окръжния съд делото ще се яви висящо пред тази инстанция, макар и от момента на подаване на заявлението. От този момент нататък място за колебания кой е съдът, длъжащ да се произнесе по искането за издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки, липсва.

Следователно, проблемът за подсъдността стои от момента на издаването на заповедта по чл. 417 от ГПК до нейното обезсилване, стабилизиране на изпълнителната ѝ сила или до предявяване на иск за установяване на посоченото в заявлението вземане. По аргумент от изложеното, явно предложението на генералния адвокат заповедта за изпълнение да се счита по-скоро за съдебно решение, е резонно. Споделянето на това виждане няма да породи проблеми с подсъдността. След съставянето ѝ тя има характер на съдебно решение и следователно съдът, който го е постановил, ще се произнесе и по искането за издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки. Тук следва да се напомни, че няма никакво изискване съдебното решение, съдебната спогодба или автентичният акт да се ползват с изпълнителна сила.

Накрая, що се отнася до третия въпрос, нито националният съд, нито Съдът на ЕС е обърнал внимание, че сроковете по чл. 61, ал. 2 от ГПК (ред. ДВ, бр. 86/27.10.2017 г.) спират да текат за страните, но не и за съда.

Заповедният съд е бил компетентен да се произнесе по молбата, на основание чл. 618а, ал. 3 от ГПК. Липсата на автентичен акт не е пречка за това, а се оказва факт от значение за преценка на предпоставките европейска заповед за запор на банкови сметки да бъде издадена, при спазване на сроковете по чл. 18 от Регламент (ЕС) № 655/14 г.

5.2. Решение от 7 ноември 2019 г., К.Н.К. (Запор на банкови сметки), С-555/18

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

7 ноември 2019 година



„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Регламент (ЕС) № 655/2014 — Европейска заповед за заповор на банкови сметки — Член 5, буква а) — Процедура за получаване — Член 4, точки 8—10 — Понятията „съдебно решение“, „съдебна спогодба“ и „автентичен акт“ — Национална заповед за изпълнение на парично задължение, срещу която може да се подаде възражение — Член 18, параграф 1 — Срокове — Член 45 — Изключителни обстоятелства — Понятие“

По дело C-555/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Софийски районен съд (България) с акт от 16 август 2018 г., постъпил в Съда на 30 август 2018 г., в рамките на производство по дело

К.Н.К.

срещу

В.А.С.,

Е.Е.К.,

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: М. Safjan, председател на състава, L. Bay Larsen и С. Toader (докладчик), съдии,

генерален адвокат: М. Szpunar,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за Европейската комисия, от Ив. Залогин, М. Wilderspin, М. Heller и Цв. Георгиева-Кечмар, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 29 юли 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Регламент (ЕС) № 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за създаване на



процедура за европейска заповед за запор на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела (ОВ L 189, 2014 г., стр. 59)

2 Запитването е отправено във връзка със спор между К.Н.К., от една страна, и В.А.С. и Е.Е.К., от друга страна (наричани по-нататък общо „длъжниците“) по повод на принудителното изпълнение — по-специално чрез европейска заповед за запор на банкови сметки — на вземането, което К.Н.К. твърди, че има спрямо В.А.С. и Е.Е.К.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображения 5, 13, 14 и 37 от Регламент № 655/2014 гласят:

„(5) Във всички държави членки съществуват национални процедури за налагане на обезпечителни мерки, като например заповеди за запор на банкови сметки, но условията за допускане на такива мерки и ефикасността на тяхното изпълнение се различават значително. Освен това прибягването до национални обезпечителни мерки може да се окаже тромаво в случаите, които имат трансгранични последици, и по-специално когато кредиторът се стреми да наложи запор на няколко банкови сметки в различни държави членки. Ето защо изглежда необходимо и подходящо да се приеме обвързващ и пряко приложим правен инструмент на Съюза, в който да се установи нова европейска процедура при трансгранични дела, която дава възможност за ефикасно и бързо запориране на средства по банкови сметки.

[...]

(13) За да се осигури тясна връзка между производствата за издаване на заповед за запор и производствата по същество, международна компетентност да издават заповедта следва да имат съдилищата на държавата членка, които са компетентни да се произнесат по същество. За целите на настоящия регламент понятието за „производството по същество“ следва да обхваща всякакви производства, целящи да се получи изпълнително основание по съответн[ото вземане], включващи например бързи производства за [издаване на заповед за изпълнение на парично задължение] и производства като френската „procédure de référé“. Ако длъжникът е потребител с местоживееене в държава членка, единствено съдилищата на тази държава членка са компетентни да издадат заповедта.

(14) В условията за издаване на заповед за запор следва да се постигне подходящ баланс между интереса на кредитора да получи заповед и интереса на длъжника да предотврати злоупотреба със заповедта.

[...]

[...]



(37) За да се гарантира, че заповедта за запор се издава и изпълнява бързо и без забавяне, в настоящия регламент следва да бъдат определени сроковете за приключване на различните етапи от процедурата. Участващите в процедурата съдилища или органи следва да могат да се отклоняват от тези срокове само при изключителни обстоятелства, например при дела с правна или фактическа сложност“.

4 Член 1 от този регламент предвижда:

„1. С настоящия регламент се създава процедура на Съюза, която дава възможност на даден кредитор да получи европейска заповед за запор на банкова сметка („заповед за запор“ или „заповед“), с която се пречи на длъжника да застраши последващо изпълнение на [вземането] на кредитора чрез прехвърляне или изтегляне на средства до посочения в заповедта размер, държани от длъжника или от негово име в банкова сметка в държава членка.

2. Заповедта за запор е достъпна за кредитора като алтернатива на мерки за запор, предвидени в национално право“.

5 Съгласно член 4, точки 8—10 от посочения регламент:

„8) „съдебно решение“ означава съдебно решение, постановено от съд на държава членка, независимо от наименованието на решението, включително решение за определяне на разходите или разноските от служител на съда;

9) „съдебна спогодба“ означава споразумение, което е било одобрено от съд на държава членка или сключено пред съд на държава членка в хода на производството;

10) „автентичен акт“ означава документ, който е официално съставен или заверен като автентичен акт в държава членка и чиято автентичност:

- а) е свързана с подписа и съдържанието на акта; и
- б) е установена от публичен орган или друг орган, оправомощен за тази цел“.

6 Съгласно член 5 от същия регламент, който е озаглавен „Достъп“ и е част от глава 2, озаглавена „Процедура за получаване на заповед за запор“:

„Заповедта за запор е достъпна за кредитора в следните ситуации:

а) преди кредиторът да предприеме действия в някоя държава членка за образуване на съдебно производство срещу длъжника по същество или на всеки етап по време на това производство до момента на постановяване на съдебното решение или на одобряването или сключването на съдебна спогодба;

б) след като кредиторът е получил в държава членка съдебно решение, съдебна спогодба или автентичен акт, ко[и]то изисква[т] длъжникът да заплати сумата по [вземането] на кредитора“.



7 Член 6 от Регламент № 655/2014 е озаглавен „Компетентен съд“ и предвижда в параграфи 1 и 4 следното:

„1. Когато кредиторът все още не е получил съдебно решение, съдебна спогодба или автентичен акт, компетентни да издават заповед за заповор са съдилищата на държавата членка, които са компетентни да се произнесат по същество съгласно съответните приложими правила за компетентност.

[...]

4. Когато кредиторът е получил автентичен акт, компетентни да издадат заповедта за заповор за [вземането], посочен[о] в автентичния акт, са съдилищата, определени за тази цел в държавата членка, в която е съставен автентичният акт“.

8 Член 7 от този регламент гласи:

„1. Съдът издава заповед за заповор, когато кредиторът е представил достатъчно доказателства, за да се увери съдът, че е налице спешна необходимост от мярка за защита под формата на заповед за заповор, тъй като съществува реална опасност без такава мярка последващото изпълнение на [вземането] на кредитора срещу длъжника да бъде осуетено или значително затруднено.

2. Когато кредиторът все още не е получил в която и да е държава членка съдебно решение, съдебна спогодба или автентичен акт, чрез които от длъжника се изисква да изплати сумата по [вземането] на кредитора, последният представя и достатъчно доказателства, за да се увери съдът, че има вероятност искът му срещу длъжника да бъде удовлетворен по същество“.

9 Съгласно член 8, параграф 1 от посочения регламент:

„Молбите за издаване на заповед за заповор се подават, като се използва формулярът, установен в съответствие с процедурата по консултиране, посочена в член 52, параграф 2“.

10 Член 14, параграф 1 от същия регламент предвижда:

„Когато кредиторът е получил в държава членка подлежащо на изпълнение съдебно решение, съдебна спогодба или автентичен акт, чрез който от длъжника се изисква да плати [вземането] на кредитора, и кредиторът има основания да смята, че длъжникът притежава една или повече сметки в банка в конкретна държава членка, но не знае нито наименованието и/или адреса на банката, нито IBAN, BIC, нито друг банков номер, позволяващ да бъде установена банката, кредиторът може да поиска от съда, в който е подадена молбата за заповедта за заповор, да поиска от информационния орган на държавата членка по изпълнение да получи информацията, необходима за установяване на банката или банките и на сметката или сметките на длъжника.

Независимо от първата алинея кредиторът може да направи посоченото там искане, когато съдебното решение, съдебната спогодба или автентичният акт, получени от кредитора,



са все още неизпълними и сумата, подлежаща на заповед, предвид съответните обстоятелства е значителна, и когато кредиторът е представил достатъчно доказателства, за да се увери съдът в наличието на спешна необходимост от информация за сметката, тъй като съществува риск, че без нея по-нататъшното изпълнение на [вземането] на кредитора срещу длъжника е вероятно да бъде застрашено и че това впоследствие би могло да доведе до значително влошаване на финансовото състояние на кредитора“.

11 Член 18 от Регламент № 655/2014 се отнася до сроковете за произнасяне по молбата за издаване на заповед за заповед. Параграфи 1 и 2 от него гласят:

„1. Когато кредиторът все още не е получил съдебно решение, съдебна спогодба или автентичен акт, съдът постановява решението си до края на десетия работен ден, след като кредиторът е подал или, когато е приложимо, допълнил молбата си.

2. Когато кредиторът вече е получил съдебно решение, съдебна спогодба или автентичен акт, съдът постановява решението си до края на петия работен ден, след като кредиторът е подал или, когато е приложимо, допълнил молбата си“.

12 Член 45 от този регламент предвижда, че „[к]огато при изключителни обстоятелства не е възможно за съда или участващия орган да спазят сроковете, предвидени в [...] член 18, [...], съдът или органът предприема необходимите мерки, изисквани по тези разпоредби, възможно най-скоро“.

Българското право

13 Член 47 от Гражданския процесуален кодекс в редакцията му, приложима към случая по главното производство (наричан по-нататък „ГПК“), е озаглавен „Връчване чрез залепване на уведомление“ и предвижда в алинея 1, че „[к]огато ответникът в продължение на един месец не може да бъде намерен на посочения по делото адрес и не се намери лице, което е съгласно да получи съобщението, връчителят залепва уведомление на вратата или на пощенската кутия, а когато до тях не е осигурен достъп — на входната врата или на видно място около нея. Когато има достъп до пощенската кутия, връчителят пуска уведомление и в нея. Невъзможността ответникът да бъде намерен на посочения по делото адрес се констатира най-малко с три посещения на адреса, с интервал от поне една седмица между всяко от тях, като най-малко едно от посещенията е в неприсъствен ден. Това правило не се прилага, когато връчителят е събрал данни, че ответникът не живее на адреса, след справка от управителя на етажната собственост, от кмета на съответното населено място или по друг начин и е удостоверил това с посочване на източника на тези данни в съобщението“.

14 Съгласно член 410 от ГПК, който е озаглавен „Заявление за издаване на заповед за изпълнение“ и се намира в отнасящата се до заповедното производство глава тридесет и седма от този кодекс:

„(1) Заявителят може да поиска издаване на заповед за изпълнение:



1. за вземания за парични суми или за заместими вещи, когато искът е подсъден на районния съд;

2. за предаването на движима вещ, която длъжникът е получил със задължение да я върне или е обременена със залог или е прехвърлена от длъжника със задължение да предаде владението, когато искът е подсъден на районния съд.

(2) Заявлението съдържа искане за издаване на изпълнителен лист и трябва да отговаря на изискванията на чл. 127, ал. 1 и 3 и чл. 128, т. 1 и 2. В заявлението се посочва и банкова сметка или друг начин за плащане“.

15 Член 414 от ГПК гласи:

„(1) Длъжникът може да възрази писмено срещу заповедта за изпълнение или срещу част от нея. Обосноваване на възражението не се изисква, освен в случаите по член 414а.

(2) Възражението се прави в двуседмичен срок от връчването на заповедта, който не може да бъде продължаван“.

16 Съгласно член 415, алинеи 1 и 5 от ГПК:

„(1) Съдът указва на заявителя, че може да предяви иск за вземането си в следните случаи:

1. когато възражението е подадено в срок;
2. когато заповедта за изпълнение е връчена на длъжника при условията на чл. 47, ал. 5;
3. когато съдът е отказал да издаде заповед за изпълнение.

[...]

(5) Когато заявителят не представи доказателства, че е предявил иска в посочения срок, съдът обезсилва заповедта за изпълнение частично или изцяло, както и изпълнителния лист, издаден по чл. 418“.

17 Член 416 от ГПК се отнася до влизането в сила на заповедта за изпълнение и предвижда, че [к]огато възражение не е подадено в срок или е оттеглено или след влизане в сила на съдебното решение за установяване на вземането, заповедта за изпълнение влиза в сила. Въз основа на нея съдът издава изпълнителен лист и отбелязва това върху заповедта“.

18 Член 618а от ГПК се отнася до европейската заповед за заповед за заповед на банкови сметки съгласно Регламент № 655/2014 и гласи следното:



„(1) Издаване на европейска заповед за налагане на заповест върху банкови сметки може да се иска преди предявяване на иска от компетентния да разгледа спора по същество първоинстанционен съд.

(2) Издаване на европейска заповед за налагане на заповест върху банкови сметки може да се иска след съставянето на автентичния акт по смисъла на чл. 4, т. 10 от [Регламент № 655/2014] от компетентния първоинстанционен съд.

(3) Във всяко положение на делото до приключване на съдебното производство ищецът може да иска от съда, пред който делото е висящо, да издаде европейска заповед за налагане на заповест върху банкови сметки. В случай че искането за издаване на европейска заповед за налагане на заповест върху банкови сметки се предявява в рамките на касационното производство, заповедта се издава от въззивния съд.

(4) Издаване на европейска заповед за налагане на заповест върху банкови сметки може да се иска след постановяване на съдебното решение от първоинстанционния съд, разгледал спора по същество, или след одобряване на съдебната спогодба“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

19 Заявителят в главното производство подава до запитващата юрисдикция — Софийски районен съд (България), III гражданско отделение, 155 състав, заявление за издаване на заповед за изпълнение по член 410 от ГПК срещу длъжниците, които да заплатят солидарно сума, представляваща дължим задатък по предварителен договор за продажба от 20 октомври 2017 г. и анекс към него, както и съответната законна лихва, считано от 2 март 2018 г. до окончателното плащане на сумата.

20 На 5 април 2018 г. запитващата юрисдикция издава заповед за изпълнение на парично задължение по член 410 от ГПК. На 18 април 2018 г. преписи от тази заповед са изпратени на длъжниците на съответните им адреси в София (България), които са посочени от заявителя в главното производство и съвпадат с адресите в национална база данни „Население“.

21 Съобщенията са върнати на изпращача, тъй като длъжниците не са намерени на посочените адреси. Длъжниците не се отзовават своевременно на връчването, извършено при условията на член 47, алинея 1 от ГПК чрез залепване на уведомление на вратата или на пощенската кутия. От акта за преюдициално запитване е видно, че запитващата юрисдикция не е могла да установи друг адрес на длъжниците.

22 С разпореждане от 2 август 2018 г., за което е изпратено съобщение на 3 август 2018 г., запитващата юрисдикция дава указания на заявителя в главното производство да предяви иск за установяване на вземането си спрямо длъжниците по реда на член 415, алинея 1, точка 2 от ГПК.

23 В същия ден, в който е постановено посоченото разпореждане, заявителят в главното производство иска от запитващата юрисдикция на основание член 618а от ГПК и член 8 от Регламент № 655/2014 да му се издаде европейска заповед за заповест на притежавани от



длъжниците банкови сметки в Швеция, поради това че длъжниците са напуснали България и към този момент пребивават в Швеция.

24 С разпореждане от 2 август 2018 г. запитващата юрисдикция разпорежда това ново искане с приложенията да се докладва на ръководителя на II гражданско отделение при Софийски районен съд за образуване на отделно производство и за определяне на съдия докладчик. Ръководителят на посоченото отделение обаче връща делото на запитващата юрисдикция, като ѝ указва да се произнесе, по съображение че заповедта за изпълнение на парично задължение от 5 април 2018 г., издадена на основание член 410 от ГПК, е „автентичен акт“ по смисъла на член 4, точка 10 от Регламент № 655/2014 и че не са налице основания за образуването на отделно производство.

25 Запитващата юрисдикция не споделя това становище. Тя счита, че заповедта по член 410 от ГПК не влиза веднага в сила, тъй като срещу нея може да бъде подадено възражение съгласно член 414 от ГПК. Затова според нея такава заповед не може да представлява „автентичен акт“ по смисъла на член 4, точка 10 от Регламент № 655/2014. Това, че въпросната заповед не влиза незабавно в сила, е видно и от член 415, алинея 5 от ГПК, съгласно който кредиторът трябва да докаже, че е предявил иска си в посочения срок, тъй като в противен случай заповедта за изпълнение ще бъде обезсилена. Ето защо според запитващата юрисдикция в случая няма влязла в сила заповед, която да представлява автентичен акт и въз основа на която в заповедното производство тя да издаде на основание член 618а, алинея 2 от ГПК европейска заповед за налагане на заповед върху банкови сметки. Такава заповед може според нея да бъде издадена само в рамките на отделно производство по същество съгласно член 618а, алинея 3 от ГПК.

26 Освен това запитващата юрисдикция посочва, че в заповедното производство по член 410 от ГПК съдът, пред който е висящо такова производство, не е обвързан от никакъв друг срок освен от определения в националното право срок за издаване на заповед за изпълнение, който спира да тече по време на съдебната ваканция. В същото време член 18, параграф 1 от Регламент № 655/2014 предвижда срок, в който съдът е длъжен да се произнесе по молбата за издаване на европейска заповед за заповед на банкови сметки. Запитващата юрисдикция иска да се установи дали този срок има предимство пред разпоредбите на националното право, така че да е длъжна да се произнесе в срока по член 18, параграф 1 от този регламент, дори той да изтича по време на съдебна ваканция.

27 При тези обстоятелства Софийският районен съд решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Представлява ли невлязла в сила заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 от ГПК автентичен акт по смисъла на чл. 4, § 10 от Регламент [№ 655/2014]?

2) Ако заповедта по чл. 410 от ГПК не е автентичен акт следва ли да се образува отделно производство по искането, различно от производството по чл. 410 от ГПК, по реда на чл. 5, б „а“ от Регламент [№ 655/2014]?



3) Ако заповедта по чл. 410 от ГПК е автентичен акт, следва ли съдът да се произнесе в срока по чл. 18, § 1 от Регламент [№ 655/2014], при наличие на норма от националното право, съгласно която сроковете по време на съдебната ваканция спират да текат?“.

По преюдициалните въпроси

Предварителни бележки

28 Следва да се припомни, че в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда последният трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът трябва да преформулира въпросите, които са му зададени (решение от 26 септември 2019 г., УТЕР 2006., C-600/18, EU:C:2019:784, т. 17 и цитираната съдебна практика). Всъщност задача на Съда е да тълкува всички разпоредби от правото на Съюза, които са необходими на националните юрисдикции, за да се произнесат по споровете, с които са сезирани, дори тези разпоредби да не са изрично посочени във въпросите, отправени от тези юрисдикции до Съда.

29 Следователно обстоятелството, че поставените въпроси формално се отнасят до тълкуване главно на член 4, точка 10, член 5, буква а) и член 18, параграф 1 от Регламент № 655/2014, не е пречка Съдът да предостави всички насоки за тълкуване на правото на Съюза, които могат да бъдат полезни за решаването на спора в главното производство. В това отношение Съдът трябва да извлече от предоставените от националната юрисдикция данни, и по-конкретно от мотивите на акта за преюдициално запитване, тези разпоредби от правото на Съюза, на които е необходимо да се направи тълкуване предвид предмета на спора в главното производство (вж. по аналогия решения от 4 септември 2014 г., *eco cosmetics* и *Raiffeisenbank St. Georgen*, C-119/13 и C-120/13, EU:C:2014:2144, т. 33 и от 26 септември 2019 г., УТЕР 2006., C-600/18, EU:C:2019:784, т. 18 и цитираната съдебна практика).

По първия въпрос

30 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 4, точка 10 от Регламент № 655/2014 трябва да се тълкува в смисъл, че невлязла в сила заповед за изпълнение на парично задължение като тази по главното производство попада в обхвата на понятието „автентичен акт“ по смисъла на тази разпоредба.

31 Най-напред следва да се отбележи, че както е видно от член 1 от Регламент № 655/2014, с този регламент се създава процедура на Съюза, която дава възможност на кредитор да получи — като алтернатива на предвидени в националното право мерки за запор — европейска заповед за запор на банкови сметки, която да попречи последващото изпълнение на вземането на кредитора да бъде застрашено чрез прехвърляне или изтегляне на средства до посочения в заповедта размер, държани от длъжника или от негово име в банкова сметка в държава членка.

32 Както следва от съображение 5 от Регламент № 655/2014, целта е да се предвидят обвързващи и пряко приложими разпоредби, които установяват единна европейска процедура



за налагане на запор върху банкови сметки, която да позволява ефикасно и бързо запориране на средства по банкови сметки при трансгранични дела.

33 За да се улесни практическото прилагане на посочения регламент, със същия се установява стандартен формуляр, който се съдържа в приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/1823 на Комисията от 10 октомври 2016 година за установяване на формулярите, посочени в Регламент № 655/2014 (ОВ L 283, 2016 г., стр. 1), и който кредиторът трябва да използва съгласно член 8 от Регламент № 655/2014.

34 Съгласно член 5 от Регламент № 655/2014 кредиторът може да подаде молба за издаване на такава заповед за запор, от една страна, преди да предприеме действия в някоя държава членка за образуване на съдебно производство по същество срещу длъжника или на всеки етап по време на това производство до момента на постановяване на съдебното решение или на одобряване или сключване на съдебна спогодба. От друга страна, кредиторът може да подаде такава молба, след като е получил в държава членка съдебно решение, съдебна спогодба или автентичен акт, които изискват длъжникът да заплати сумата по вземането му.

35 Съгласно член 6, параграф 1 от Регламент № 655/2014, когато кредиторът все още не е получил съдебно решение, съдебна спогодба или автентичен акт, компетентни да издават европейска заповед за запор на банкови сметки, са съдилищата на държавата членка, които са компетентни да се произнесат по същество съгласно съответните приложими правила за компетентност. Параграфи 3 и 4 от този член се отнасят до случая, в който кредиторът вече е получил съдебно решение, съдебна спогодба или автентичен акт. Съгласно член 6, параграф 3 компетентни да издадат такава заповед за запор за вземането, посочено в съдебното решение или съдебната спогодба, са съдилищата на държавата членка, в която е постановено решението или е одобрена или сключена съдебната спогодба. От друга страна, по смисъла на член 6, параграф 4, когато кредиторът е получил автентичен акт, компетентни да издадат заповедта за запор за вземането, посочено в автентичния акт, са съдилищата, определени за тази цел в държавата членка, в която е съставен автентичният акт. Това разграничение е проведено и в раздел 5, озаглавен „Компетентен съд“, от формуляра в приложение I към Регламент за изпълнение 2016/1823.

36 Видно от представената на Съда преписка по делото, запитващата юрисдикция счита по същество, че заповедта за изпълнение на парично задължение, която е издала в главното производство по реда на член 410 от ГПК, не е влязла в сила към момента, в който заявителят по главното производство е подал молбата си за издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки по силата на член 8 от Регламент № 655/2014. От това според запитващата юрисдикция следва, че тя не е компетентна да издаде такава заповед.

37 За да се определи дали съдът, който на основание на националното право е издал заповед за изпълнение на парично задължение, е компетентен да издаде и европейска заповед за запор на банкови сметки, следва да се провери дали „съдебното решение“, съответно „съдебната спогодба“ или „автентичният акт“, които кредиторът е получил в държавата членка по произход, трябва по смисъла на Регламент № 655/2014 да имат изпълнителна сила.



38 В това отношение е важно да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда както от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа за равенство следва, че разпоредба от правото на Съюза, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държавите членки с оглед на определянето на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Съюза, при което да се отчита не само съдържанието, но и контекстът ѝ и целта, преследвана с правната уредба, от която тя е част (вж. решение от 23 май 2019 г., WB, C-658/17, EU:C:2019:444, т. 50 и цитираната съдебна практика).

39 Член 4, точки 8—10 от Регламент № 655/2014, който дава определения на понятията „съдебно решение“, „съдебна спогодба“ и „автентичен акт“, не уточнява изрично, че въпросният акт трябва да има изпълнителна сила. Ето защо следва да се приеме, че буквалното тълкуване на тази разпоредба само по себе си не е достатъчно, за да се определи дали понятието „автентичен акт“ по смисъла на посочения регламент предполага въпросният акт да има изпълнителна сила.

40 Що се отнася до анализа на контекста, в който се вписва посочената разпоредба, член 7 във връзка със съображение 14 от Регламент № 655/2014 има за цел да установи подходящ баланс между интересите на кредитора и тези на длъжника, като предвижда различни условия за издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки в зависимост от това дали кредиторът вече е получил или все още не е получил акт, който изисква длъжникът да заплати сумата по вземането му в държавата членка по произход. По-специално, в първия случай кредиторът трябва да докаже само нуждата от спешна мярка поради съществуването на непосредствена опасност, докато във втория случай трябва да убеди съда, че е налице и *fumus boni iuris*.

41 Както подчертава генералният адвокат в точки 68 и 69 от заключението си, тълкуване на член 4, точки 8—10 от Регламент № 655/2014, съгласно което получен от кредитора акт, който няма изпълнителна сила в държавата членка по произход, представлява „съдебно решение“, „автентичен акт“ или „съдебна спогодба“ по смисъла на посочената разпоредба, би могло да засегне посочения в предходната точка от настоящото решение баланс.

42 От друга страна, това тълкуване намира подкрепа в текста на член 14, параграф 1 във връзка със съображение 20 от Регламент № 655/2014, който предвижда, че информация за банковите сметки на длъжника може да се иска при наличието именно на изпълнително основание. Само ако са изпълнени някои по-строги условия може по изключение искането да се подаде въз основа на акт, който все още няма изпълнителна сила.

43 Това тълкуване намира потвърждение и в подготвителните документи във връзка с Регламент № 655/2014. В Предложението за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на европейска заповед за запор на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела (COM(2011) 445 окончателен) се прави разграничение между, от една страна, случая, в който кредиторът вече разполага със съдебно решение, съдебна спогодба или автентичен акт, подлежащи на принудително изпълнение в държавата членка по изпълнение, и от друга страна, този, в който кредиторът все още не е поискал образуване на съдебно производство по същество или когато е



получил срещу длъжника акт, който подлежи на принудително изпълнение в държавата членка по произход, но който все още не е обявен за изпълняем в държавата членка по изпълнение.

44 Това разграничение между изпълнителната сила на актовете в държавата членка по произход и в държавата членка по изпълнение е изоставено от законодателя на Съюза, а условията за издаване на европейска заповед за запор на банкови сметки, които са били предвидени в хипотезата, в която кредиторът вече разполага с изпълнително основание в държавата членка по произход, са отнесени към хипотезата, в която кредиторът разполага с акт, който изисква длъжникът да заплати сумата по вземането. Така анализът на подготвителните документи във връзка с Регламент № 655/2014 показва, че за да се счита за „съдебно решение“, „съдебна спогодба“ или „автентичен акт“ по смисъла на посочения регламент, съответният акт трябва да има изпълнителна сила в държавата членка по произход.

45 С оглед на изложеното на първия въпрос следва да се отговори, че член 4, точка 10 от Регламент № 655/2014 трябва да се тълкува в смисъл, че невлязла в сила заповед за изпълнение на парично задължение като тази по главното производство не попада в обхвата на понятието „автентичен акт“ по смисъла на тази разпоредба.

По втория въпрос

46 С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 5, буква а) от Регламент № 655/2014 трябва да се тълкува в смисъл, че висящо заповедно производство като главното може да бъде квалифицирано като „производство по същество“ по смисъла на тази разпоредба.

47 От съображение 13 от този регламент следва, че понятието за производство по същество трябва да обхване всяко производство, в което може да се получи изпълнително основание за съответното вземане, включително например бързите производства за издаване на заповед за изпълнение на парично задължение. В този смисъл Регламент № 655/2014 дава широк обхват на това понятие.

48 В случая, тъй като длъжниците не са намерени на посочения адрес в България и в предвидения в член 414 от ГПК двуседмичен срок не са се отзовали на залепените уведомления, съдът указва на заявителя в главното производство, че може да предяви иск за вземането си на основание член 415, алинея 1, точка 2 от ГПК.

49 Освен това съгласно член 415, алинея 5 от ГПК, когато заявителят не представи доказателства, че е предявил иска в посочения срок, съдът обезсилва заповедта за изпълнение частично или изцяло. Освен обаче ако запитващата юрисдикция не установи друго, от акта за преюдициално запитване не изглежда, че производството е било прекратено или извършените в него действия — обезсилени.

50 Следователно, ако при проверките, които трябва да извърши, запитващата юрисдикция не установи друго, заповедното производство, което тя е образувала по искане на заявителя, трябва да се разглежда като висящо пред тази юрисдикция производство по същество по смисъла на член 5, буква а) от Регламент № 655/2014.



51 Така в случая не би трябвало да е необходимо заявителят в главното производство да образува отделно производство, различно от това по член 410 от ГПК.

52 С оглед на изложеното на втория преюдициален въпрос следва да се отговори, че член 5, буква а) от Регламент № 655/2014 трябва да се тълкува в смисъл, че висящо заповедно производство като главното може да се квалифицира като „производство по същество“ по смисъла на тази разпоредба.

По третия въпрос

53 С третия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 45 от Регламент № 655/2014 трябва да се тълкува в смисъл, че съдебната ваканция попада в обхвата на понятието „изключителни обстоятелства“ по смисъла на тази разпоредба.

54 Що се отнася до съмненията на запитващата юрисдикция във връзка със спазването на срока по член 18, параграф 1 от Регламент № 655/2014, тази разпоредба предвижда, че компетентният съд постановява решението си до края на десетия работен ден, след като кредиторът е подал или, когато е приложимо, допълнил молбата си.

55 От съображение 37 от този регламент следва, че тези срокове са предвидени, за да може европейската заповед за заповор на банкови сметки бързо да се издава и изпълнява. Член 45 от посочения регламент предвижда все пак възможност за отклоняване от въпросните срокове, когато това е оправдано поради изключителни обстоятелства, например при дела с правна или фактическа сложност, както се посочва в съображение 37 от същия регламент. В това отношение периодите на съдебна ваканция не биха могли да се квалифицират като „изключителни обстоятелства“ по смисъла на тази разпоредба.

56 От изложените съображения следва, че член 45 от Регламент № 655/2014 трябва да се тълкува в смисъл, че съдебната ваканция не попада в обхвата на понятието „изключителни обстоятелства“ по смисъла на тази разпоредба.

По съдебните разноски

57 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (шести състав) реши:

1) Член 4, точка 10 от Регламент (ЕС) № 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за създаване на процедура за европейска заповед за заповор на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че невлязла в сила заповед



за изпълнение на парично задължение като тази по главното производство не попада в обхвата на понятието „автентичен акт“ по смисъла на тази разпоредба.

2) Член 5, буква а) от Регламент № 655/2014 трябва да се тълкува в смисъл, че висящо заповедно производство като главното може да се квалифицира като „производство по същество“ по смисъла на тази разпоредба.

3) Член 45 от Регламент № 655/2014 трябва да се тълкува в смисъл, че съдебната ваканция не попада в обхвата на понятието „изключителни обстоятелства“ по смисъла на тази разпоредба.

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 7 ноември 2019 година.

5.3. Определение от 16.08.2018 г. по частно гр. дело № 14468/2018 г. на Софийския районен съд, 155. състав

ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ ДО СЪДА НА ЕС

Преюдициални въпроси

1. Представлява ли невлязла в сила заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 от ГПК автентичен акт по смисъла на чл. 4, § 10 от Регламент (ЕС) 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година?

2. Ако заповедта по чл. 410 от ГПК не е автентичен акт следва ли да се образува отделно производство по искането, различно от производството по чл. 410 от ГПК, по реда на чл. 5, б „а“ от Регламент (ЕС) 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година?

3. Ако заповедта по чл. 410 от ГПК е автентичен акт, следва ли съдът да се произнесе в срока по чл. 18, § 1 от Регламент (ЕС) 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година, при наличие на норма от националното право, съгласно която сроковете по време на съдебната ваканция спират да текат?

I. Запитваща юрисдикция

Софийски районен съд, III Гражданско отделение, 155 състав

Адрес: гр. София, бул. „Цар Борис III“ № 154

Факс: +.....

Имейл:

II. Страни в производството и техни представители

1. Заявител: К.Н.К., с ЕГН, с адрес: Република България, гр., с процесуален представител: адвокат, от САК, с адрес: Република България, гр. София,, имейл:

2. Длъжници:



10) „автентичен акт“ означава документ, който е официално съставен или заверен като автентичен акт в държава членка и чиято автентичност:

- а) е свързана с подписа и съдържанието на акта; и
- б) е установена от публичен орган или друг орган, оправомощен за тази цел,

Член 5

Достъп

Заповедта за запор е достъпна за кредитора в следните ситуации:

а) преди кредиторът да предприеме действия в някоя държава членка за образуване на съдебно производство срещу длъжника по същество или на всеки етап по време на това производство до момента на постановяване на съдебното решение или на одобряването или сключването на съдебна спогодба;

Член 18

Срокове за вземане на решение по молба за издаване на заповед за запор

1. Когато кредиторът все още не е получил съдебно решение, съдебна спогодба или автентичен акт, съдът постановява решението си до края на десетия работен ден, след като кредиторът е подал или, когато е приложимо, допълнил молбата.

2. Национално право

Граждански процесуален кодекс, обн., ДВ, бр. 59 от 20.07.2007 г., в сила от 01.03.2008 г., последно изменение и допълнение бр. 65 от 07.08.2018 г., в сила от 07.08.2018 г.

Глава тридесет и седма ЗАПОВЕДНО ПРОИЗВОДСТВО

Заявление за издаване на заповед за изпълнение

Чл. 410. (1) Заявителят може да поиска издаване на заповед за изпълнение:

1. за вземания за парични суми или за заместими вещи, когато искът е подсъден на районния съд;
2. за предаването на движима вещ, която длъжникът е получил със задължение да я върне или е обременена със залог или е прехвърлена от длъжника със задължение да предаде владението, когато искът е подсъден на районния съд.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Заявлението съдържа искане за издаване на изпълнителен лист и трябва да отговаря на изискванията на чл. 127, ал. 1 и 3 и чл. 128, т. 1 и 2. В заявлението се посочва и банкова сметка или друг начин за плащане.

Издаване на заповед за изпълнение

Чл. 411. (1) (Изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г., бр. 50 от 2015 г., доп., бр. 86 от 2017 г.) Заявлението се подава до районния съд по постоянния адрес или по седалището г длъжника,



който в тридневен срок извършва служебна проверка на местна подсъдност. Ако съдът прецени, че делото не му е подсъдно, той го изпраща незабав на надлежния съд.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Съдът разглежда заявлението в разпореди заседание и издава заповед за изпълнение в срока по ал. 1, освен когато:

1. (доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) искането не отговаря на изискванията на чл. 410 и заявителят не отстрани допуснатите нередовности в тридневен срок от съобщението;
2. искането е в противоречие със закона или с добрите нрави;
3. длъжникът няма постоянен адрес или седалище на територията на Република България;
4. длъжникът няма обичайно местопребиваване или място на дейност на територията на Република България.

(3) При уважаване на заявлението съдът издава заповед за изпълнение, препис от която се връчва на длъжника.

Съдържание на заповедта за изпълнение

Чл. 412. Заповедта за изпълнение съдържа:

1. означението "заповед за изпълнение";
2. дата и място на постановяване;
3. посочване на съда и името на съдията, постановил заповедта;
4. трите имена и адресите на страните;
5. делото, по което се издава заповедта;
6. задължението, което длъжникът трябва да изпълни, и разноските, които трябва да плати;
7. (нова - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) банковата сметка, по която да се преведат присъдените суми, или друг начин за плащане;
8. (предишна т. 7 - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) покана до длъжника да изпълни в двуседмичен срок от връчването на заповедта;
9. (изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г., предишна т. 8, изм., бр. 86 от 2017 г.) указание, че длъжникът може да подаде възражение в срока по т. 8;
10. (предишна т. 9 - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) указание, че ако длъжникът не направи възражения пред издалия заповедта съд или не изпълни, заповедта за изпълнение влиза в сила и ще се пристъпи към принудително изпълнение;
11. (предишна т. 10 - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) пределите на обжалване, пред кой съд и в какъв срок може да се обжалва;
12. (предишна т. 11 - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) подпис на съдията.

Обжалване

Чл. 413. (1) Заповедта за изпълнение не подлежи на обжалване от страните, освен в частта за разноските.



(2) (Доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Разпореждането, е което се отхвърля изцяло или отчасти заявлението, може да се обжалва от заявителя е частна жалба, от която не се представя препис за връчване.

Възражение

Чл. 414. (1) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Длъжникът може да възрази писмено срещу заповедта за изпълнение или срещу част от нея. Обосноваване на възражението не се изисква, освен в случаите по чл. 414а.

(2) Възражението се прави в двуседмичен срок от връчването на заповедта, който не може да бъде продължаван.

Възражение при изпълнение в срока за доброволно изпълнение

Чл. 414а. (Нов - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Длъжник, който е изпълнил задължението си по заповедта за изпълнение в срока по чл. 412, т. 8, може да възрази писмено срещу заповедта за изпълнение с твърдение, че е изпълнил изцяло или частично задължението си. Към възражението се прилагат доказателства за изпълнението на задължението с препис за заявителя.

(2) Ако с поведението си длъжникът не е дал повод за предявяване на вземането, той може да възрази, че не дължи разноски за производството.

(3) Възражението заедно с приложенията се изпраща на заявителя с указания, че може да подаде становище в тридневен срок, като се посочват и последиците от неподаването на становище.

(4) Ако заявителят не подаде становище в указания срок, съдът обезсилва изцяло или частично заповедта за изпълнение, включително в частта за разноските. Ако становището е подадено в срок, съдът се произнася по възражението и постъпилото становище.

(5) Пропускът на заявителя да подаде становище и обезсилването на заповедта не е пречка заявителят да предяви иск за цялото вземане по реда на чл. 422.

(6) Ако въз основа на заповедта за изпълнение е издаден изпълнителен лист съгласно чл. 418, съдът го обезсилва в частта, в която е обезсилена заповедта за изпълнение.

Действие на възражението

Чл. 415. (Изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г., бр. 86 от 2017 г.) (1) Съдът указва на заявителя, че може да предяви иск за вземането си в следните случаи:

1. когато възражението е подадено в срок;
2. когато заповедта за изпълнение е връчена на длъжника при условията на чл. 47, ал. 5;
3. когато съдът е отказал да издаде заповед за изпълнение.

(2) Когато дава указания за предявяване на иск в случаите по ал. 1, т. 2, съдът постановява спиране на изпълнението, ако е издаден изпълнителен лист по чл. 418.

(3) Искът по ал. 1, т. 1 и 2 е установителен, а по т. 3 - осъдителен.



(4) Искът се предявява в едномесечен срок от съобщението, като заявителят донася дължимата държавна такса.

(5) Когато заявителят не представи доказателства, че е предявил иска в посочения срок, съдът обезсилва заповедта за изпълнение частично или изцяло, както и изпълнителния лист, издаден по чл. 418.

Влизане в сила на заповедта за изпълнение

Чл. 416. (Доп. - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Когато възражение не е подадено в срок или е оттеглено, или след влизане в сила на съдебното решение за установяване на вземането, заповедта за изпълнение влиза в сила. Въз основа на нея съдът издава изпълнителен лист и отбелязва това върху заповедта.

Връчване чрез залепване на уведомление

Чл. 47. (1) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато ответникът в продължение на един месец не може да бъде намерен на посочения по делото адрес и не се намери лице, което е съгласно да получи съобщението, връчителят залепва уведомление на вратата или на пощенската кутия, а когато до тях не е осигурен достъп - на входната врата или на видно място около нея. Когато има достъп до пощенската кутия, връчителят пуска уведомление и в нея. Невъзможността ответникът да бъде намерен на посочения по делото адрес се констатира най-малко с три посещения на адреса, с интервал от поне една седмица между всяко от тях, като най-малко едно от посещенията е в неприсъствен ден. Това правило не се прилага, когато връчителят е събрал данни, че ответникът не живее на адреса, след справка от управителя на етажната собственост, от кмета на съответното населено място или по друг начин и е удостоверил това с посочване на източника на тези данни в съобщението.

(2) В уведомлението се посочва, че книгата са оставени в канцеларията на съда, когато връчването става чрез служител на съда или частен съдебен изпълнител, съответно в общината, когато връчването става чрез неин служител, както и че те могат да бъдат получени там в двуседмичен срок от залепването на уведомлението.

(3) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато ответникът не се яви да получи книгата, съдът служебно проверява неговата адресна регистрация, освен в случаите на чл. 40, ал. 2 и чл. 41, ал. 1, в които съобщението се прилага към делото. Ако посоченият адрес не съвпада с постоянния и настоящия адрес на страната, съдът разпорежда връчване по настоящия или постоянния адрес по реда на ал. 1 и 2. Съдът служебно проверява и местоработата на ответника и разпорежда връчване по местоработата, съответно местослуженето или мястото за осъществяване на стопанска дейност.

(4) (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.)

(5) Съобщението се смята за връчено с изтичането на срока за получаването му от канцеларията на съда или общината.

(6) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато установи редовността на връчването, съдът разпорежда съобщението да се приложи към делото и назначава особен представител на разноски на ищеца. Възнаграждението на особения представител се определя от съда съобразно



фактичестката и правната сложност на делото, като размерът на възнаграждението може да бъде и под минималния за съответния вид работа съгласно чл. 36, ал. 2 от Закона за адвокатурата, но не по-малко от една втора от него.

(7) (Доп. - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Разпоредбите на ал. 1 - 5 се прилагат съответно за връчването на съобщения на подпомагаща страна, както и за връчване на заповед за изпълнение.

(8) Разпоредбите на ал. 1 и 2 се прилагат за връчването на съобщения на свидетел, вещо лице и неучастващо в делото лице, като съобщението се оставя в пощенската кутия, а когато до нея не е осигурен достъп - чрез залепване на уведомление.

Спиране на срока

Чл. 61. (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) При спиране на производството се спират и всички започнали да текат, но неизтекли още срокове. В този случай спирането на срока започва от онова събитие, по повод на което е било спряно производството.

(2) (Нова) Сроковете спират да текат за страните през дните, обявени за официални празници по чл. 154, ал. 1 от Кодекса на труда, както и по време на съдебната ваканция по чл. 329, ал. 1 от Закона за съдебната власт, с изключение на сроковете по делата по чл. 329, ал. 3 от Закона за съдебната власт.

ЗАКОН за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс, обн., ДВ, бр. 65 от 07.08.2018 г., в сила от 07.08.2018 г.

§ 1. (В сила от 01.09.2018 г. - ДВ, бр. 65 от 2018 г.). В чл. 61 ал. 2 се отменя.

Глава петдесет и шеста "а"(Нова - ДВ, бр. 13 от 2017 г.)

СЪЗДАВАНЕ НА ПРОЦЕДУРА ЗА ЕВРОПЕЙСКА ЗАПОВЕД ЗА ЗАПОР НА БАНКОВИ СМЕТКИ С ЦЕЛ УЛЕСНЯВАНЕ НА ТРАНСГРАНИЧНОТО СЪБИРАНЕ НА ВЗЕМАНИЯ ПО ГРАЖДАНСКИ И ТЪРГОВСКИ ДЕЛА ВЪЗ ОСНОВА НА РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 655/2014 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА ОТ 15 МАЙ 2014 Г. ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ПРОЦЕДУРА ЗА ЕВРОПЕЙСКА ЗАПОВЕД ЗА ЗАПОР НА БАНКОВИ СМЕТКИ С ЦЕЛ УЛЕСНЯВАНЕ НА ТРАНСГРАНИЧНОТО СЪБИРАНЕ НА ВЗЕМАНИЯ ПО ГРАЖДАНСКИ И ТЪРГОВСКИ ДЕЛА (ОВ, L 189/59 ОТ 27 ЮНИ 2014 Г.), НАРИЧАН ПО-НАТАТЪК ' РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 655/2014'

Компетентен орган за издаване на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки

Чл. 618а. (Нов - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) (1) Издаване на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки може да се иска преди предявяване на иска от компетентния да разгледа спора по същество първоинстанционен съд.

Издаване на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки може да се иска след съставянето на автентичния акт по смисъла на чл. 4, т. 10 от Регламент (ЕС) № 655/2014 г. от компетентния първоинстанционен съд.



Във всяко положение на делото до приключване на съдебното производство ищецът може да иска от съда, пред който делото е висящо, да издаде европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки. В случай че искането за издаване на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки се предявява в рамките на касационното производство, заповедта се издава от въззивния съд.

Издаване на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки може да се иска след постановяване на съдебното решение от първоинстанционния съд, разгледал спора по същество, или след одобряване на съдебната спогодба.

Закон за съдебната власт, обн., ДВ, бр. 64 от 07.08.2007 г., последно изменение и допълнение, бр. 49 от 12.06.2018 г.

Чл. 329. (1) Съдилищата са в съдебна ваканция от 15 юли до 1 септември.

(3) През съдебната ваканция се разглеждат:

1. наказателни дела, по които има постановена мярка за неотклонение задържане под стража;
2. делата за издръжка, за родителски права на ненавършили пълнолетие деца и за незаконно уволнение;
3. искания за обезпечаване на искове, за обезпечаване на доказателства, за даване на разрешения и заповеди по Семейния кодекс, за назначаване на особен представител;
4. дела по несъстоятелност;
5. (изм. - ДВ, бр. 102 от 2009 г., в сила от 22.12.2009 г.) дела по Закона за защита от домашното насилие;
6. дела, за които закон предвижда разглеждането в срок, по-кратък от един месец;
7. (нова - ДВ, бр. 33 от 2009 г.) дела за осиновяване на дете;
8. (предишна т. 7 - ДВ, бр. 33 от 2009 г.) други дела по преценка на административния ръководител на съда или прокуратурата или на министъра на правосъдието.

V. Мотиви за отправяне на преюдициалното запитване

Целта на заповедното производство е да се провери дали съществува вземане между определени лица, на какво основание и безспорно ли е. Заповедното производство е факултативно. Кредиторът не е длъжен да избере този ред, а може да предяви иска си по общия исков ред. Когато заявителят - кредитор избере заповедното производство и редът по чл. 410 от ГПК, той може да пристъпи към принудително събиране на вземането си едва след влизане на заповедта в сила. В производството за издаване на заповед за изпълнение по чл. 410 от ГПК е достатъчно кредиторът да посочи, че има вземане срещу длъжника, неговото основание и размер, като не е необходимо прилагането на каквито и да е документи удостоверяващи вземането. След издаване на заповедта по чл. 410 от ГПК съдът разпорежда препис от нея да се връчи на длъжника, който се уведомява на известните на съда адреси, посочени в служебно изготвена справка. В случай че длъжникът бъде уведомен лично и получи препис от заповедта, същият имат право да подаде възражение в двуседмичен срок от получаване на съобщението по смисъла на чл. 414 от ГПК. Ако не подаде възражение заповедта влиза в сила и съдът издава



изпълнителен лист въз основа на влязлата в сила заповед. Ако подаде възражение, то съдът дава указания на заявителя да предяви установителен иск за установяване на вземането си срещу длъжника. По предявения иск се образува отделно исково производство, по което съдът се произнася с решение. Влязлото в сила решение по установителния иск, с което се уважава иска стабилизира заповедта, и въз основа на заповедта и влязлото в сила решение, постановено по установителен иск се издава изпълнителен лист.

В случай че длъжникът не бъде открит на адреса, съдът разпорежда препис от заповедта да се връчи чрез залепване на уведомление. Ако в двуседмичен срок от залепването на уведомление длъжникът получи препис от заповедта от деловодството на съда, то се процедира по описания по-горе начин, но ако не се яви да получи препис, то съдът дава указания на заявителя за предявяване на иска за установяване на вземането си срещу длъжника по реда на чл. 415, ал. 1, т. 2 от ГПК.

В конкретния случай съдът е издал заповед по чл. 410 от ГПК, разпоредил е връчване на заповедта на длъжниците, и след като последните не са били намерени на известните на съда адреси, е изискал нови справки относно адресите на всеки един от длъжниците. След като се е уверил, че адресите на длъжниците не са променени, е дал указания на заявителя по реда на чл. 415, ал. 1, т. 2 от ГПК.

В деня на постановяване на разпореждане № 463130 от 02.08.2018 г. по гр.д. № 14468/2018 г. по описа на СРС, 155 състав, по делото е постъпило искане от процесуалния представител на заявителя по чл. 618а от ГПК. Въпреки съобразяване на факта, че издадената заповед не е влязла в сила към деня на постъпване на искането и постановяване на разпореждане № 463342 от 02.08.2018 г. по делото, искането е било върнато от Ръководителят на II Гражданско отделение, който е определил, че издадената заповед по чл. 410 от ГПК е автентичен акт и е разпоредил на 155 съдебен състав да се произнесе по искането, като е приел, че не са налице основания за образуване на отделно производство.

Председателстващия на 155 състав при СРС намира, че заповед по чл. 410 от ГПК, която не е влязла в сила, не представлява автентичен акт по смисъла на чл. 4, § 10 от Регламент (ЕС) 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година, тъй като съгласно чл. 415, ал. 5 от ГПК ако заявителят не представи доказателство за предявен иск в посочения срок, съдът обезсилва заповедта по чл. 410 от ГПК. Към момента няма влязла в сила заповед, която да представлява автентичен акт и въз основа на която съдът по заповедното производство да издаде исканата европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки по смисъла на чл. 618а, ал. 2 от ГПК. Липсва и образувано исково производство по смисъла на чл. 618а, ал. 3 от ГПК. Съдът е обвързан от задължителната съдебна практика, каквато е Тълкувателно решение № 4/18.06.2014 г. по тълк. д. № 4/2013 г. на Върховния касационен съд, Общо събрание на Гражданската и Търговската колегия, и особено т. 11 б, съгласно която е допустимо разглеждането и на друг иск, но в исковото производство. Решаващият съд намира, че в случая не може в рамките на едно факултативно производство да се произнесе по искане за обезпечаване чрез издаване на исканата европейска заповед за налагане на запор върху банкови



сметки на длъжника, открити в друга страна-членка на Европейския съюз, доколкото липсва автентичен акт.

Проблем представлява и действащата към момента разпоредба на чл. 61, ал. 2 от ГПК, съгласно която сроковете спират да текат за страните по време на съдебната ваканция по чл. 329, ал. 1 от Закона за съдебната власт, с изключение на сроковете по делата по чл. 329, ал. 3 от Закона за съдебната власт. Разпоредбата на чл. 61, ал. 2 от ГПК е отменена, но Законът за отмяната ѝ влиза в сила на 01.09.2018 г. По време на съдебната ваканция съдът може да се произнесе по искания за обезпечаване на икове, по които има висящо исково производство или по които се образува самостоятелно производство, но в производството по чл. 410 от ГПК такова искане не е уредено, съответно съдът е обвързан от инструктивен срок единствено за издаване на заповедта. В същото време чл. 18, § 1 от Регламент (ЕС) 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година определя срок за произнасяне по искането. Заповедният съд в производството по чл. 410 от ГПК не е длъжен да се произнася по искания на страните в определен срок по време на съдебната ваканция, а от друга страна Регламентът определя срок за произнасяне по искането. Ето защо питащият съд намира, че не може в рамките на заповедното производство, при липса на автентичен акт, и при спрели срокове да се произнася по отправеното от заявителя искане.

Наличието на указания от Ръководителя на II Гражданско отделение, което е недопустимо според отправящия питането съдебен състав, и възникване на съмнение относно тълкуването на понятието „автентичен акт“, при липса на образувано исково производство и при наличието на норма от националното законодателство за спиране на сроковете по време на съдебната ваканция, при липса на подобна норма в посочения Регламент, мотивираха запитващата юрисдикция да отправи настоящото преюдициално запитване.

VI. Преюдициални въпроси и становище по тях

1. Преюдициални въпроси

1.1. Представлява ли невлязла в сила заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 от ГПК автентичен акт по смисъла на чл. 4, § 10 от Регламент (ЕС) 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година?

1.2. Ако заповедта по чл. 410 от ГПК не е автентичен акт следва ли да се образува отделно производство по искането, различно от производството по чл. 410 от ГПК, по реда на чл. 5, б „а“ от Регламент (ЕС) 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година?

1.3. Ако заповедта по чл. 410 от ГПК е автентичен акт, следва ли съдът да се произнесе в срока по чл. 18, § 1 от Регламент (ЕС) 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година, при наличие на норма от националното право, съгласно която сроковете по време на съдебната ваканция спират да текат?

2. Становище по преюдициалните въпроси

2.1. Според отправящия запитването съд издадената заповед по чл. 410 от ГПК, която не е влязла в сила, не представлява автентичен акт по смисъла на чл. 4, § 10 от Регламент (ЕС)



655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година, доколкото същата може да бъде обезсилена, ако в указания срок не бъде предявен установителен иск.

2.2. Становището на запитващата юрисдикция по втория отправен въпрос е, че при наличие на искане за издаване на европейска заповед за налагане на заповед върху банкови сметки на длъжника, при липса на влязла в сила заповед, или при липса на автентичен акт, е искане по смисъла на чл. 5, б „а“ от Регламент (ЕС) 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година и следва да се образува самостоятелно производство.

2.3. По третия повдигнат въпрос запитващата юрисдикция намира, че следва да се спази срокът, установен в чл. 18, § 1 от Регламент (ЕС) 655/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година, но само в случаите на образувано самостоятелно производство, извън заповедното, по което сроковете са спрени по силата на норма от националното законодателство.

VII. Основания за разглеждане на преюдициалното запитване по реда на спешното производство

Запитваща юрисдикция намира, че в случая са налице предпоставките по чл. 107 от Процедурния правилник на Съда на ЕС. Преюдициалното запитване се иска по въпроси, които са свързани със сътрудничеството по гражданскоправни въпроси, и се отнася до налагане на вид обезпечителна мярка, която гарантира законните права и интереси на кредитора.

Изготвил преюдициалното запитване: съдия Петя П. Стоянова,
председателстваща 155 състав при Софийския районен съд

5.4. Определение № 20007266/11.01.2021 г. по частно гр. дело № 14468/2018 г. на Софийския районен съд, 155. състав

СОФИЙСКИЯТ РАЙОНЕН СЪД, III ГО, сто петдесет и пети състав, на единадесети януари две хиляди двадесет и първа година в закрито заседание в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ПЕТЯ П. СТОЯНОВА

като разгледа докладваното от съдия Петя П. Стоянова гражданско дело номер 14468 по описа за 2018 година на СРС, за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е образувано по реда на чл. 410 от ГПК по заявление на К.Н.К., от гр., против В. и Е., двамата от гр.

С определение № 472030 от 16.08.2018 г. по гр.д. № 14468/2018 г. по описа на СРС производството по делото е спряно на основание чл. 631, ал. 1 от ГПК с отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз и до произнасянето му.

От постъпилото по делото писмо с приложен към препис от решение по образуваното пред СЕС дело по отправеното преюдициално запитване С-555/18 се установява, че същото е приключило с решение, в което се дава отговор на поставените от съда въпроси.

Съдът намира, че са налице предпоставките на чл. 631, ал. 2 от ГПК, поради което производството по делото следва да бъде възобновено.



Същевременно обаче съдът констатира, че следва да се произнесе с оглед на решението на СЕС по С-555/18 и във връзка с направеното от заявителя искане за налагане на заповед за заповед на заповед върху банковите сметки на длъжниците, открити в банки в Швеция, до размера на вземането в депозитна по делото молба, във връзка с тълкуването на СЕС, дадено по втория поставен въпрос от СРС в отправеното преюдициално запитване по С-555/18, съобразно с което заповедното производство може да се квалифицира като производство по същество по смисъла на чл. 5, б. „а“ от Регламент (ЕС) № 655/2014 на Европейския съюз и на Съвета от 15 май 2014 г. за създаване на процедура за европейска заповед за заповед на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела.

Съобразно с тълкуването на СЕС, дадено на първия поставен въпрос от СРС в отправеното преюдициално запитване по С-555/18, невлязлата в сила заповед за изпълнение на парично задължение не попада в обхвата на понятието „автентичен акт“ по смисъла на чл. 4, т. 10 от Регламент (ЕС) № 655/2014 на Европейския съюз и на Съвета от 15 май 2014 г. за създаване на процедура за европейска заповед за заповед на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела.

Съдът като взе предвид, че производството по настоящото дело не е приключило с влязла в сила заповед по чл. 410 от ГПК, с оглед на дадените до заявителя указания по смисъла на чл. 415, ал. 1, т. 2 от ГПК, намира, че не е налице автентичен акт, поради което и искането на заявителя, направено по реда на чл. 618а от ГПК и във връзка с тълкуванията, дадени от СЕС в С-555/18, поради което и искането следва да бъде оставено без уважение.

За пълнота на изследването следва да се посочи, че в случая намират пряко приложение разпоредбите на Регламент (ЕС) № 655/2014 на Европейския съюз и на Съвета от 15 май 2014 г. за създаване на процедура за европейска заповед за заповед на банкови сметки с цел улесняване на трансграничното събиране на вземания по граждански и търговски дела, а не разпоредбите от част четвърта от ГПК, уреждащи обезпечителното производство.

С оглед на гореизложеното и на основание чл. 631, ал. 2 от ГПК и чл. 618а от ГПК, Софийският районен съд, 155 състав,

ОПРЕДЕЛИ:

ВЪЗОБНОВЯВА производството по гр.д. № 14468/2018 г. по описа на Софийския районен съд, 155 състав.

ОСТАВЯ БЕЗ УВАЖЕНИЕ искането на К. Н. К., с ЕГН *****, от ***, за допускане на обезпечение на бъдещ иск срещу В.А. С., с ЕГН *****, и Е. Е. К., с ЕГН *****, двамата от *****, за сумата от 15 600 лв., представляваща дължим задатък по предварителен договор за продажба от 20.10.2017 г. и анекс към него от 11.01.2018 г., със законната лихва върху главницата, считано от предявяване на заявлението по чл. 410 от ГПК до окончателното изплащане на сумата и направените по делото разноски.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО може да бъде обжалвано с частна жалба в едноседмичен срок пред Софийски градски съд от връчване на препис на заявителя.



XI. Преюдициалните запитвания в областта на гражданската конфискация

1. Общ преглед – Александър Корнезов

В областта на т.нар. гражданска конфискация са отправени две преюдициални запитвания от Софийски градски съд, които доведоха до решенията на Съда от 19 март 2020 г. по дело С-234/18 и от 28 октомври 2021 г. по дело С-319/19. И двете запитвания повдигат въпроси, които се поставят в множество висящи съдебни производства, и които са предмет на редица научни спорове, досежно производствата за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество, образувани по Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (и на предходния Закон за отнемане в полза на държавата на имущество, притобито от престъпна дейност). Този дебат повдига важни въпроси за пределите на правото на собственост, както и относно наличието на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес, както и на презумпцията на невинност. Въпросът е отнесен и до ЕСПЧ в Страсбург, като в решението си от 13 юли 2021 г., Тодоров и др. с/у България, ECLI:CE:ECHR:2021:0713JUD005070511, ЕСПЧ уважава някои от исквете по същество.

Чрез преюдициалните си запитвания, СГС се стреми да намери отговор на тези въпроси на плоскостта на правото на ЕС, и по-специално на Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 г. за обезпечаване и конфискация на средства и облиги от престъпна дейност в Европейския съюз (която заменя Рамково решение 2005/212/ПВР), както и на членове 17 и 48 от Хартата.

В решенията си и в двете дела, Съдът на ЕС постановява, че горесцитираните актове на правото на ЕС не се прилагат за правна уредба на държава членка, съгласно която националният съд постановява конфискация на незаконно придобито имущество в рамките на производство, което не е наказателно. Относно разпоредбите от Хартата, Съдът приема, че тъй като българското законодателство е извън приложното поле на горесцитираната директива, то Хартата не се прилага и следователно той не е компетентен да тълкува нормите ѝ в рамките на разглежданото дело.

Отправените преюдициални запитвания са особено важни за развитието както на българското право, така и на правото на ЕС. В действителност, от гледна точка на българското право, те разясняват, че главните дела трябва да се решат въз основа единствено на националното право и на ЕКПЧ, тъй като правото на ЕС не урежда, нито пряко, нито непряко, въпросите на т.нар. гражданска конфискация. От гледна точка на правото на ЕС, запитванията също са важни, тъй като за първи път поставят въпроса дали правото на ЕС има отношение към т.нар. гражданска конфискация.



2. Решение от 19 март 2020 г., „АГРО ИН 2001“, С-234/18

2.1. Коментар на решението – Илияна Папазова

Контекст и нужда от преюдициалното тълкувателно запитване:

Отправено е от състав на Софийски градски съд в хода на производство, образувано по искане за отнемане на имущество, направено от Комисията за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество, наричана по-долу Комисията срещу три физически лица и свързаните с тях общо седемнадесет юридически лица, което се разглежда по реда на приетият през 2012 г. Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобитото имущество /ЗОПДНПИ/, отменен със Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество /ДВ бр.7/19.01.2018г./ Съгласно §5, ал.1 ПЗР ЗПКОНПИ – проверките и производствата, образувани по ЗОПДНПИ се довършват от Комисията в съответствие с неговите разпоредби.

Преюдициалното запитване се отнася до тълкуване на два акта на Съюза относно конфискацията – Рамково решение 2005/212/ПВР и Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и Съвета от 3.04.2014г. за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз.

Фактите са следните:

Комисията е уведомена през м. 07.2014 г. от Софийска градска прокуратура, че определено физическо лице е привлечено като обвиняем за деяние по чл.201 и чл.203, ал.1 НК. По силата на закона, тя започва през м.08.2014 г. проверка за финансовото му състояние /за периода 4.08.2004 г.- 4.08.2010 г./ и след като установява, че лицето и членовете на негово семейство притежават влогове на значителна стойност, който не съответстват на законните им доходи и че те са извършвали банкови операции със средства, чийто произход не може да бъде установен, както и че са придобили движими и недвижими вещи на значителна стойност, взема решение за образуване на производство за отнемане на имущество. Внася съответното искане за това в съда и са наложени обезпечителни мерки.

Производството пред СГС се развива докато наказателното производство за установяване наличие на виновно поведение за извършено деяние по чл.201 и чл.203, ал.1 НК е висящо. Наказателното производство, в съдебната му фаза е започнало през 2017 г. /три години след започване на гражданското производство за конфискация/ и към датата на отправяне на запитването същото не е приключило, т.е. виновното поведение на лицето не е установено с влязла в сила присъда. Гражданското производство се развива в съответствие с изричната разпоредба на чл.2 ЗОПДНПИ, съгласно която производството по конфискация пред гражданския съд не зависи от наказателното производство срещу проверяваното лице и/или свързаните/контролираните от него лица. Достатъчно условие за инициране на производството



пред гражданския съд е наличието на повдигнато обвинение срещу лицето. В тази връзка, СГС решава да спре производството и да отправи преюдициално запитване до Съда на ЕС със следните въпроси:

1. “Следва ли чл.1 /1/ на Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и Съвета от 3.04.2014г. за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз, предвиждащ установяване на „минимални правила за обезпечаване на имущество с оглед евентуална последваща конфискация“, да се тълкува в смисъл, че дава право на държавите членки да приемат правила за гражданска конфискация, неоснована на присъда?

2. Следва ли от нормата на чл.1 /1/, като се има пред вид и нормата на чл.4, /1/ от на Директива 2014/42/ЕС, че е достатъчно единствено образуване на наказателно производство срещу лицето, чието имущество е предмет на конфискацията, за да се инициира и проведе процедура по гражданска конфискация?

3. Допустимо ли е разширително тълкуване на основанията по чл.4, /2/ от на Директива 2014/42/ЕС, при които е допустима гражданска конфискация, неоснована на присъда?

4. Следва ли чл.5 от на Директива 2014/42/ЕС да се тълкува в смисъл, че само въз основа на несъответствие между стойността на имуществото и получените законни доходи на лицето, може да се отнеме имуществено право като придобито пряко или косвено от престъпление, без да е налице влязла в сила присъда, установяваща че лицето е извършило престъплението?

5. Следва ли правилото на чл.6 /1/ от на Директива 2014/42/ЕС да се тълкува като уреждащо конфискация от трети лица като допълнителна или алтернативна мярка на пряката конфискация или като допълнителна мярка на разширената конфискация?

6. Следва ли правилото на чл.8 /1/ от на Директива 2014/42/ЕС да се разбира като гарантиращо и прилагане на презумцията за невинност и забраняващо конфискация, неоснована на присъда?“

Причините, които запитващата юрисдикция е посочила за отправяне на искането си към Съда на ЕС са свързани със съмненията ѝ, че националният Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобитото имущество отива далеч отвъд целите на Директива 2014/42/ЕС и поради това е в противоречие с нея.

Решение на Съда на Европейския съюз

Първо, СЕС разглежда направените възражения за недопустимост на искането. Те са обосновани с тезата, че посочената за предмет на тълкуване Директива 2014/42/ЕС не е от значение за решаване на делото в главното производство, защото е приложима само за наказателни дела /а процесното е гражданско/, защото деянията по чл.201-203 НК не попадат в приложеното ѝ поле и защото срокът за транспонирането ѝ не е изтекъл /т.е. разпоредбите ѝ *ratione temporis* са неприложими, доколкото директивата поражда права и задължения едва след изтичане на определения срок за транспонирането ѝ/.

В тази връзка, Съдът за пореден път потвърждава разбирането си, че е възможен негов отказ да се произнесе по направено от национална юрисдикция искане за тълкуване само ако е съвсем очевидно, че искането тълкуване няма никаква връзка с предмета на спора, когато проблемът е от хипотетично естество, или когато Съдът не разполага с необходимите данни от



фактическа или правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси /вж.решения по дела С-188/07, С-310/17/.

Намира, че настоящият случай не е такъв и независимо, че счита, че „предметът на образуваното по искане на Комисията национално производство не попада в предметния обхват на Директива 2014/42/ЕС“ /защото действията по присвояване не са сред престъпленията, за които се отнасят изчерпателно изброените в член 3 от същата правни инструменти/, решава да даде на националния съд полезен отговор. Изследва кое е приложимото право на ЕС и като обсъжда разпоредбата на член 14, параграф 1 от Директива 2014/42/ЕС, съгласно която тази директива заменя само първите четири тирета на член 1, както и член 3 от Рамково решение 2005/212 по отношение на обвързаните с нея държави членки и съобразно предвидения размер наказание за конкретното деяние /което е от 10 до 20 години лишаване от свобода при изискуемо над една година за приложимост на посоченото решение, съгласно член 2, параграф 1 от същото/, СЕС приема, че това е Рамково решение 2005/212. Съдът възприема посоченото от генералния адвокат /в т.48 и 49 от неговото заключение/, че членове 2, 4 и 5 от същото остават в сила и след приемане на Директива 2014/42/ЕС, като релевантната разпоредбата в случая е на член 2, параграф 1, предвиждаща задължение за държавите членки да вземат необходимите мерки, за да направят възможно конфискуването, изцяло или частично, на средствата и облагите от престъпление, за което се предвижда наказание лишаване от свобода над една година.

Съдът на ЕС по същество приема, че с всички поставени въпроси запитващата юрисдикция иска да се установи дали Рамково решение 2005/212 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, съгласно която национална юрисдикция постановява конфискация на незаконно придобито имущество след производство, което не зависи нито от установяване на престъпление, нито на още по-голямо основание от осъждане на предполагаемите извършители на това престъпление.

При извеждане на отговора си на така поставения въпрос, изходната позиция на Съда е, че правното основание за приемане на приложимото Рамково решение 2005/212 е дял IV от Договора за Европейския съюз относно полицейското и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси и по-специално член 29, член 31, параграф 1, буква в/ и член 34, параграф 2, буква б/. Съобразява преследваната цел, която е да се осигури минимално ниво на сближаване на законодателствата /“доколкото е необходимо за сътрудничеството“/, чрез въвеждане на общи минимални правила за конфискация на средства и приходи, свързани с престъпления, с оглед улесняване на взаимното признаване на решения по наказателни дела. Съобразно целите и текста на разпоредбите на Рамково решение 2005/212, както и контекста, в който е прието, Съдът приема, че то не се прилага и не урежда конфискацията на средства и облаги от незаконни дейности, постановени в хода или след производство, което не е наказателно и което не се отнася „до установяване на едно или няколко престъпления“. Констатира, че в случая обаче, главното производство /което се развива пред националната юрисдикция/ не се съсредоточава върху деянието на проверяваното лице, а върху неговото имущество. Проверява се произходът и начинът на придобиване на имуществото и тази проверка няма връзка с решаване на въпроса дали проверяваното лице е извършило престъпление. От тук извежда извода, че такава система на конфискация е извън приложното поле на Рамково решение 2005/212.



Съобразно горното **отговорът на Съда** на поставения въпрос е:

„Рамково решение 2005/212/ПВР на Съвета от 24.02.2005г. относно конфискацията на облиги, средства и имущество от престъпления, трябва да се тълкува в смисъл, че допуска правна уредба на държава членка, съгласно която национална юрисдикция постановява конфискация на незаконно придобито имущество след производство, което не зависи нито от установяване на престъпление, нито на още по-голямо основание от осъждане на предполагаемите извършители на това престъпление.

Значение за правото на Европейския съюз

Настоящото дело разкрива някои особености, доколкото поставените въпроси от националната юрисдикция презумират приложимост на Директива 2014/42, а Съдът намира, че това не е така. Независимо от извода му, че предметът на националното производство е извън материалния обхват на посочената Директива 2014/42, СЕС изследва въпроса за приложимостта на правото на ЕС и приема за положителен отговорът на този въпрос във връзка с приложението на Рамково решение 2005/212. Интересни са и разсъжденията на генералния адвокат /т.47-54/ относно приложимото право на ЕС в хипотеза като настоящата, когато производството за конфискация е започнало след влизане в сила на Директивата, която изменя текстове от действащо Рамково решение, но преди изтичане на срока за нейното транспониране.

Значение за националното право

Даденият от СЕС отговор считам за релевантен само за спрените /и съответно възобновени след постановяването на решението по дело С-234/18/ производства, които са образувани по искания на Комисията, отправени до съда преди 4.10.2016 г., когато изтече срока за транспониране на Директива 2014/42 и които са във връзка с обвинения за извършени престъпления, за които се отнасят изчерпателно изброените в член 3 от същата Директива правни инструменти.

За останалите случаи, които са многобройни, отговор на поставените въпроси след отправяне на преюдициално запитване, от друг състав на СГС, по дело **С-319/19 (вж по-долу)**.

Процесуална история:

След постановяването на решението от Съда на ЕС, съставът на СГС е възобновил производството и понастоящем то е висящо пред него.

2.2. Решение от 19 март 2020 г., „АГРО ИН 2001“, С-234/18

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

19 март 2020 година



„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Производство по конфискация на незаконно придобито имущество без осъдителна присъда — Директива 2014/42/ЕС — Приложно поле — Рамково решение 2005/212/ПВР“

По дело С-234/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Софийски градски съд (България) с акт от 23 март 2018 г., постъпил в Съда на 3 април 2018 г., в рамките на производство по дело

Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество

срещу

ВР,

АВ,

РВ,

„Тръст В“ ООД,

„Агро Ин 2001“ ЕООД,

„АкаунтСървис 2009“ ЕООД,

„Инвест Мениджмънт“ ООД,

„Естейд“ ООД,

„Бромак“ ООД,

„Бромак Финанс“ ЕАД,

„Вива Телеком България“ ЕООД,

„Българска Телекомуникационна Компания“ АД,

„Хедж Инвестмънт България“ АД,

„Кемира“ ООД,

„Дунарит“ АД,

„Технологичен Център-Институт По Микроелектроника“ АД,



„Евробилд 2003“ ЕООД,
„Технотел Инвест“ АД,
„Кен Трейд“ ЕАД,
„Консулт Ав“ ЕООД,
Louvrier Investments Company 33 S.A,
EFV International Financial Ventures Ltd,
Interv Investment SARL,
LIC Telecommunications SARL,
V Telecom Investment SCA,
V2 Investment SARL,
Empreno Ventures Ltd,

встъпила страна:

Корпоративна търговска банка, в несъстоятелност,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: А. Prechal, председател на състава, К. Lenaerts, председател на Съда, R. Silva de Lapuerta, заместник-председател на Съда, изпълняващи функцията на съдии от трети състав, L. S. Rossi (докладчик) и J. Malenovský, съдии,

генерален адвокат: E. Sharpston,

секретар: M. Alekseyev, началник на отдел,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 5 юни 2019 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество, от П. Георгиев и Н. К., в качеството на представители,

– за ВР, от Л. Е. Карадалиев, адвокат,



- за АВ, от С. А. Стоянов, адвокат,
- за РВ, от Д. В. К.а и С. Папас, адвокати,
- за „Тръст В“ ООД, от С. А. Стоянов, адвокат,
- за „Дунарит“ АД, от Т. С. Трифонов, адвокат,
- за Корпоративна търговска банка, в несъстоятелност, от К. Х. Маринова и А. Н. Донов, в качеството на представители,
- за българското правителство, от Л. Захариева и Ц. Митова, в качеството на представители,
- за чешкото правителство, от М. Smolek, J. Vláčil и А. Kasalická, в качеството на представители,
- за Ирландия, от J. O’Connor, M. Browne, C. Durnin, M. Berry и A. Joyce, в качеството на представители, подпомагани от D. Dodd, BL, V. Murray и N. Butler, SC,
- за Европейската комисия, от R. Troosters и Й. Г. Маринова, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 31 октомври 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз (ОВ L 127, 2014 г., стр. 39 и поправка в ОВ L 138, 2014 г., стр. 114).

2 Запитването е отправено във връзка със спор между, от една страна, Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (България) (наричана по-нататък „КПКОНПИ“), и от друга страна, ВР и физически и юридически лица, за които се счита, че са свързани с или контролирани от ВР, относно искане за конфискация на незаконно придобито от ВР и от тези лица имущество.

Правна уредба

Правото на Съюза

Рамково решение 2005/212/ПВР



3 Съображения 1, 5 и 10 от Рамково решение 2005/212/ПВР на Съвета от 24 февруари 2005 година относно конфискация на облиги, средства и имущество от престъпления (ОВ L 68, 2005 г., стр. 49; Специално издание на български език, глава 19, том 7, стр. 147) гласят:

„(1) Основният мотив за презграничната организирана престъпност е финансовата печалба. Поради това акцентът в една ефективна превенция и борба с организираната престъпност трябва да бъде поставен върху проследяването, замразяването, запорирането и конфискацията на облигите от престъпленията. Това обаче се утежнява, *inter alia*, като резултат от различия в законодателството на държавите членки.

[...]

(5) Съгласно препоръка 19 [от] „Превенция и борба с организираната престъпност — Стратегия на Европейския съюз за началото на новото хилядолетие“ от Плана за действие 2000, одобрен от Съвета [на Европейския съюз] на 27 март 2000 г. [...], следва да се провери дали е необходим правен акт, който при зачитане на утвърдените практики в държавите членки и при съответно зачитане на основните правни принципи на наказателното, гражданското, респ. данъчното право създава възможност за облекчаване доказателствената тежест по отношение произхода на имуществото на лице, което е осъдено за престъпление във връзка с организираната престъпност.

[...]

(10) Целта на настоящото рамково решение е да гарантира, че всички държави членки разполагат с достатъчно ефективни норми относно конфискацията на облигите от престъпление, също и по отношение на доказателствената тежест относно произхода на имуществото на лице, което е осъдено за престъпление, което е свързано с организираната престъпност. Това рамково решение е свързано с едновременно внесено датско предложение за рамково решение за взаимното признаване в рамките на Европейския съюз на решенията относно конфискацията на облигите от престъпление и разпределението на активите“.

4 Член 1, от първо до четвърто тире от посоченото рамково решение гласи:

„По смисъла на настоящото рамково решение:

– „облага“ означава всяка икономическа изгода, която е придобита чрез престъпление. Тази облага може да произтича от имущество от всякакъв вид, както е определено в следващото тире;

– „имущество“ включва имущество от всякакъв вид, материално и нематериално, движимо или недвижимо, както и правно релевантни документи или актове, които доказват права на собственост или други права върху тях;



– „средства на престъплението“ означава всички предмети, които по някакъв начин изцяло или частично са използвани или следва да бъдат използвани за извършване на едно или няколко престъпления;

– „конфискация“ означава наказание или мярка, които са постановени от съд след производство, което се отнася за едно или няколко престъпления, или които водят до окончателно отнемане на имущество“.

5 Член 2 от същото рамково решение е озаглавен „Конфискация“ и гласи:

„1. Всяка държава членка взема необходимите мерки, за да направи възможно конфискуването, изцяло или частично, на средства на престъплението и облаги от престъпление, за които се предвижда наказание лишаване от свобода над една година, или на имущество, чиято стойност отговаря на тези облаги.

2. Във връзка с данъчни престъпления държавите членки могат да прилагат процедури, които са различни от наказателното производство, за да отнемат от извършителите облагите от престъплението“.

6 Член 3 от същото рамково решение е озаглавен „Разширени правомощия за конфискация“ и в параграф 2, буква в) и параграф 4 предвижда:

„2. Всяка държава членка предприема необходимите мерки, за да създаде възможност за конфискация по настоящия член най-малко в случаите,

[...]

в) в които е установено, че стойността на имуществото е непропорционална на правомерните доходи на осъденото лице и национален съд на основание на конкретни факти е стигнал до пълното убеждение, че съответното имущество е придобито чрез престъпна дейност на това осъдено лице.

[...]

4. Държавите членки могат да прилагат процедури, които са различни от наказателно производство, за да отнемат от извършителя въпросното имущество“.

7 Член 4 от Рамково решение 2005/212 предвижда:

„Всяка държава членка предприема необходимите мерки, за да гарантира, че заинтересованите страни, които са засегнати от мерките по членове 2 и 3, разполагат с ефективни правни средства за защита на правата си“.

8 Член 5 от същото рамково решение гласи:



„Настоящото рамково решение няма действие за промяна на задължението за спазване на основните права и основните правни принципи, включително по-специално презумпцията за невинност, които са заложиени в член 6 от Договора за Европейския съюз“.

9 Член 6, параграф 1 от споменатото рамково решение предвижда:

„Държавите членки приемат необходимите мерки, за да се съобразят с това рамково решение, най-късно до 15 март 2007 г.“.

Рамково решение 2006/783/ПВР

10 Съображение 8 от Рамково решение 2006/783/ПВР на Съвета от 6 октомври 2006 година за прилагане на принципа за взаимно признаване на решения за конфискация (ОВ L 328, 2006 г., стр. 59; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 9, стр. 44) гласи:

„Целта на настоящото рамково решение е улесняване на сътрудничеството между държавите членки по отношение на взаимното признаване и изпълнението на решения за конфискация на собственост, както и задължаване на държавите членки да признават и изпълняват на своята територия решения за конфискация, издадени от съд, компетентен по наказателни дела, в друга държава членка. Настоящото рамково решение е свързано с Рамково решение [2005/212]. Целта на настоящото рамково решение е да се гарантира, че всички държави членки ще имат ефективни норми, регулиращи конфискацията на облаги от престъпление, *inter alia*, във връзка с тежестта на доказване по отношение на произхода на имуществото на лице, осъдено за престъпление, свързано с организираната престъпност“.

Директива 2014/42

11 Съображения 9, 22 и 23 от Директива 2014/42 гласят:

„(9) Настоящата директива цели да измени и разшири разпоредбите на рамкови решения 2001/500/ПВР [на Съвета от 26 юни 2001 година относно прането на пари, идентифицирането, проследяването, замразяването, изземването и конфискацията на средствата и приходите от престъпна дейност (ОВ L 182, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 175)] и [2005/212]. Тези рамкови решения следва да бъдат частично заменени по отношение на държавите членки, обвързани от настоящата директива.

[...]

(22) С настоящата директива се установяват минимални правила. Тя не е пречка държавите членки да предвидят по-широки правомощия в националното си право, включително например във връзка с техните правила относно доказателствата.

(23) Настоящата директива се прилага за престъпления, които попадат в обхвата на правните инструменти, изброени в нея. В рамките на обхвата на тези правни инструменти държавите членки следва да прилагат разширена конфискация най-малко по отношение на определени престъпления, както са определени в настоящата директива“.



12 Член 1 от посочената директива гласи:

„1. С настоящата директива се установяват минималните правила за обезпечаването на имущество с оглед на евентуална последваща конфискация и за конфискацията на имущество при наказателни дела.

2. Настоящата директива не засяга процедурите, които държавите членки могат да използват за конфискуване на въпросното имущество“.

13 Член 2 от същата директива предвижда:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

1) „облага“ означава всяка икономическа изгода, придобита, пряко или косвено чрез престъпление; тя може да се изразява във всяка форма на имущество и да включва всяко последващо повторно инвестиране или преобразуване на преки облаги и всякакви стойностни ползи;

2) „имущество“ означава имущество от всеки вид, независимо дали е материално или нематериално, движимо или недвижимо, и правните документи или инструменти, които доказват право на собственост или други права върху това имущество;

3) „средства на престъплението“ означава всяко имущество, което е използвано или се е предвиждало да бъде използвано, по какъвто и да е начин, изцяло или частично, за извършване на престъпление или престъпления;

4) „конфискация“ означава окончателно отнемане на имущество, постановено от съд във връзка с престъпление;

5) „обезпечаване“ означава временна забрана за прехвърляне, унищожаване, преобразуване, разпореждане или преместване на имущество, или временно поемане на попечителство или контрол над имущество;

6) „престъпление“ означава престъпление, попадащо в обхвата на някой от инструментите, изброени в член 3“.

14 Член 3 от Директива 2014/42 гласи:

„Настоящата директива се прилага за престъпления, попадащи в обхвата на:

а) Конвенция, съставена въз основа на член К.3, параграф 2, буква в) от Договора за Европейския съюз, относно борбата с корупцията, в която са замесени длъжностни лица на Европейските общности или длъжностни лица на държавите — членки на Европейския съюз [(ОВ С 195, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 11, стр. 195)] [...];



б) Рамково решение 2000/383/ПВР на Съвета от 29 май 2000 г. за повишаване на защитата чрез наказателни и други санкции срещу подправянето във връзка с въвеждането на еврото [(ОВ L 140, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 139)];

в) Рамково решение 2001/413/ПВР на Съвета от 28 май 2001 г. относно борбата с измамата и подправянето на платежни средства, различни от парите в брой [(ОВ L 149, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 7, стр. 121)];

г) Рамково решение [2001/500];

д) Рамково решение 2002/475/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 г. относно борбата срещу тероризма [(ОВ L 164, 2002 г., стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 252)];

е) Рамково решение 2003/568/ПВР на Съвета от 22 юли 2003 г. относно борбата с корупцията в частния сектор [(ОВ L 192, 2003 г., стр. 54; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 122)];

ж) Рамково решение 2004/757/ПВР на Съвета от 25 октомври 2004 г. за установяване на минималните разпоредби относно съставните елементи на наказуемите деяния и прилаганите наказания в областта на трафика на наркотици [(ОВ L 335, 2004 г., стр. 8; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 66)];

з) Рамково решение 2008/841/ПВР на Съвета от 24 октомври 2008 г. относно борбата с организираната престъпност [(ОВ L 300, 2008 г., стр. 42)];

и) Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 г. относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР на Съвета [(ОВ L 101, 2011 г., стр. 1)];

й) Директива 2011/93/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно борбата със сексуалното насилие и със сексуалната експлоатация на деца, както и с детската порнография и за замяна на Рамково решение 2004/68/ПВР на Съвета [(ОВ L 335, 2011 г., стр. 1)];

к) Директива 2013/40/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 12 август 2013 г. относно атаките срещу информационните системи и за замяна на Рамково решение 2005/222/ПВР на Съвета [(ОВ L 218, 2013 г., стр. 8)],

както и всички други правни инструменти, ако в тези инструменти изрично се предвижда настоящата директива да се прилага към престъпления, хармонизирани с тях“.

15 Член 4 от Директива 2014/42 е озаглавен „Конфискация“ и гласи:



„1. Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да може да се извърши конфискацията, изцяло или частично, на средства на престъпление и на облаги или на имущество, чиято стойност съответства на тези средства на престъпление или облаги, при условие че има влязла в сила осъдителна присъда за извършено престъпление, включително в резултат на неписъствено производство.

2. Когато въз основа на параграф 1 не е възможна конфискация, най-малкото в случаите, когато тази невъзможност се дължи на заболяване или бягство на заподозряно лице или обвиняем, държавите членки вземат необходимите мерки, за да може да се извърши конфискация на облаги и на средства на престъплението в случаите, когато наказателното производство е образувано за престъпление, което води пряко или косвено до икономически ползи, и производството би могло да приключи с осъдителна присъда, ако заподозряното лице или обвиняемият бяха присъствали на производството“.

16 Член 5 от посочената директива е озаглавен „Разширена конфискация“ и в параграф 1 предвижда:

„Държавите членки приемат необходимите мерки, за да може да се извърши конфискацията, изцяло или частично, на имущество, принадлежащо на лице, осъдено за престъпление, което може да доведе пряко или косвено до икономическа полза, когато съдът — въз основа на обстоятелствата по делото, включително конкретните факти и наличните доказателства, като например доказателство, че стойността на имуществото е несъразмерна спрямо законните доходи на осъденото лице, е убеден, че въпросното имущество е придобито чрез престъпно поведение“.

17 Член 6, параграф 1 от същата директива гласи:

„Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да може да се извърши конфискацията на облаги или на друго имущество, чиято стойност съответства на облагите, прехвърлени пряко или косвено от заподозряното лице или обвиняемия на трети лица, или които трети лица са придобили от заподозряно лице или обвиняем, най-малко в случаите когато тези лица са знаели или е трябвало да знаят, че целта на прехвърлянето или придобиването е да се избегне конфискация, въз основа на конкретни факти и обстоятелства, включително че прехвърлянето или придобиването е извършено безплатно или срещу сума, която е значително по-ниска от пазарната стойност“.

18 Член 8, параграф 1 от Директива 2014/42 предвижда:

„Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че лицата, засегнати от предвидените в настоящата директива мерки, имат право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес, за да защитават правата си“.

19 Съгласно член 14 от тази директива:

„1. [...] първите четири тирета от член 1, както и член 3 от Рамково решение [2005/212] се заменят с настоящата директива по отношение на държавите членки, обвързани с



настоящата директива, без да се засягат задълженията на тези държави членки, свързани с крайния срок за транспониране на [това рамково решение] в националното право.

2. По отношение на държавите членки, обвързани с настоящата директива, позоваванията на [...] разпоредбите [от Рамково решение 2005/212], посочени в параграф 1, се считат за позовавания на настоящата директива“.

Българската правна уредба

Законът за отнемане в полза на държавата

20 Преди да бъде отменен с обнародвания на 19 януари 2018 г. Закон за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (обн. ДВ, бр. 7 от 19 януари 2018 г.), Законът за отнемане в полза на държавата на незаконно придобитото имущество (обн. ДВ, бр. 38 от 18 май 2012 г., наричан по-нататък „Законът за отнемане в полза на държавата“) е предвиждал в член 1:

„1) С този закон се уреждат условията и редът за отнемане в полза на държавата на незаконно придобитото имущество.

2) За имущество по ал. 1 се смята имуществото, за придобиването на което не е установен законен източник“.

21 Член 2, алинея 1 от Закона за отнемане в полза на държавата е гласял:

„Производството по този закон се провежда независимо от наказателното или административнонаказателното производство срещу проверяваното лице и/или свързаните с него лица“.

22 Съгласно член 5, алинея 1 от този закон:

„[КПКОНПИ] е независим специализиран постояннодействащ държавен орган“.

23 Член 21 от същия закон е гласял:

„1) [КПКОНПИ] образува производство по този закон, когато може да се направи обосновано предположение, че дадено имущество е незаконно придобито.

2) Обосновано предположение е налице, когато след проверка се установи значително несъответствие в имуществото на проверяваното лице“.

24 Съгласно член 22, алинея 1 от Закона за отнемане в полза на държавата:

„Проверката по чл. 21, ал. 2 започва с акт на директора на съответната териториална дирекция, когато лице е привлечено като обвиняем за престъпление по:



[...]

8. членове 201—203 [от Наказателния кодекс];

[...]“.

25 Член 66 от този закон е гласял:

„1) На отнемане подлежи имущество, което проверяваното лице е прехвърлило или е внесло като непарична или парична вноска в капитала на юридическо лице, ако лицата, които управляват или контролират юридическото лице, са знаели или от обстоятелствата са могли да предположат, че имуществото е незаконно придобито.

2) На отнемане подлежи и незаконно придобито имущество от юридическо лице, което е контролирано от проверяваното лице или свързаните с него лица самостоятелно или съвместно.

[...]“.

26 Съгласно член 75, алинея 1 от посочения закон:

„Срещу проверяваното лице и лицата по чл. 64, 65, 66, 67 и 71 се предявява осъдителен иск за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество“.

27 Член 76, алинея 2 от същия закон е предвиждал:

„Като ответници в производството се конституират проверяваното лице и лицата, посочени в чл. 64, 65, 66, 67 и 71“.

28 Член 80 от Закона за отнемане в полза на държавата е гласял:

„За неуредените в този раздел въпроси се прилагат разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс“.

Гражданският процесуален кодекс

29 Член 17, алинея 1 от Гражданския процесуален кодекс предвижда:

„Съдът взема становище по всички въпроси, които имат значение за решаването на делото, освен по въпроса дали е извършено престъпление“.

Наказателният кодекс

30 Член 53 от Наказателния кодекс предвижда:

„1) Независимо от наказателната отговорност отнемат се в полза на държавата:



а) вещите, които принадлежат на виновния и са били предназначени или са послужили за извършване на умишлено престъпление;

б) вещите, които принадлежат на виновния и са били предмет на умишлено престъпление — в случаите, изрично предвидени в особената част на този кодекс.

2) Отнемат се в полза на държавата и:

а) вещите, предмет или средство на престъплението, притежаването на които е забранено, и

б) пряката и непряката облага, придобити чрез престъплението, ако не подлежат на връщане или възстановяване; когато облагата липсва или е отчуждена, присъжда се нейната равностойност“.

31 Член 201 от този кодекс гласи:

„Длъжностно лице, което присвои чужди пари, вещи или други ценности, връчени в това му качество или поверени му да ги пази или управлява, се наказва за длъжностно присвояване с лишаване от свобода до осем години, като съдът може да постанови конфискация до една втора от имуществото на виновния и да го лиши от права [...]“.

32 Съгласно член 203, алинея 1 от споменатия кодекс:

„За длъжностно присвояване в особено големи размери, представляващо особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

33 През юли 2014 г. Софийска градска прокуратура уведомява КПКОНПИ, че ВР е привлечен като обвиняем по досъдебно производство за това, че в периода от декември 2011 г. до 19 юни 2014 г. в качеството си на председател на надзорния съвет на българска банка умишлено е склонил други лица да извършат престъпление по член 201 и член 203, алинея 1 от Наказателния кодекс, като присвоят от тази банка пари в размер на над 205 милиона лева (около 105 милиона евро).

34 От акта за преюдициално запитване става ясно, че делото е в съдебна фаза и не е приключило с окончателен съдебен акт, а именно с влязла в сила присъда.

35 КПКОНПИ образува проверка, която обхваща периода от 4 август 2004 г. до 4 август 2010 г. и която установява по-специално че ВР и членовете на неговото семейство разполагат с банкови влогове на значителна стойност, която не отговаря на законните им доходи, че са извършвали банкови операции със средства, чийто произход не може да бъде установен, че са придобили движими вещи и недвижими имоти на значителна стойност и че ВР е получавал възнаграждения по договори, за които се твърди, че са фиктивни, а получените



доходи от такива фиктивни сделки са имали за цел да прикрият незаконния произход на използваните от ВР за придобиване на имущество средства.

36 На 14 май 2015 г. на основание член 22, алинея 1, точка 8 от Закона за отнемане в полза на държавата КПКОНПИ приема решение за образуване пред Софийски градски съд на производство за отнемане от ВР, от членове на неговото семейство и от трети свързани с ВР или контролирани от ВР лица на имущество, за което се твърди, че е незаконно придобито, или на паричната равностойност на това имущество в случаите, когато то е било отчуждено, или на имуществото, в което незаконно придобитото имущество е било преобразувано.

37 По искане на КПКОНПИ Софийски градски съд е наложил обезпечителни мерки, касаещи имуществото, чието отнемане се иска.

38 В производството пред запитващата юрисдикция ВР и още няколко други ответници твърдят, че предявените от КПКОНПИ искания за отнемане на имущество са недопустими, тъй като по същество противоречат на Директива 2014/42. Посочената директива всъщност изисквала конфискацията на имущество да бъде основана на влязла в сила присъда, каквато в главното производство липсвала. Според ВР и споменатите ответници в Европейския съюз нямало уреден режим на гражданска конфискация, тоест конфискацията можело да бъде основана единствено на влязла в сила присъда. Според същите страни обаче ответниците в главното производство били третираны като осъдени с влязла в сила присъда лица, което противоречало по-специално на презумпцията за невинност и на правото на справедлив съдебен процес.

39 Запитващата юрисдикция отбелязва, че Законът за отнемане в полза на държавата съдържа изрично правило, че производството по конфискация пред гражданския съд не зависи от наказателното производство срещу проверяваното лице и/или свързаните/контролираните от него лица. Достатъчно условие за инициране на процедура по гражданска конфискация е повдигането на обвинение. Според запитващата юрисдикция обаче от текста на Директива 2014/42 става ясно, че връзката между наказателното производство и производството по гражданска конфискация не следва да бъде изключвана, както и че до приключване на наказателното производство ход на производството за гражданска конфискация не следва да бъде даван. Предвид това запитващата юрисдикция счита, че Законът за отнемане в полза на държавата отива твърде далеч и отвъд минималната хармонизация, цел на Директива 2014/42, и че поради това е в противоречие с тази директива. Тъй като ВР все още не е осъден с влязла в сила присъда за разглежданите в главното производство деяния, запитващата юрисдикция счита, че производството по гражданска конфискация трябва да бъде спряно до приключването по-специално на наказателното производство срещу ВР.

40 Софийски градски съд има все пак известни съмнения относно тълкуването на разпоредбите на Директива 2014/42, поради което решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли чл. 1(1) от Директива 2014/42 [...], предвиждащ установяване „на минимални правила за обезпечаването на имущество с оглед евентуална последваща



конфискация [...],“ да се тълкува в смисъл, че дава право на [държавите членки] да приемат правила за гражданска конфискация, неоснована на присъда?

2) Следва ли от нормата на чл. 1(1), като се има предвид и нормата на чл. 4(1) от Директива 2014/42 [...], че е достатъчно единствено образуване на наказателно производство срещу лицето, чието имущество е предмет на конфискацията, за да се инициира и проведе процедура по гражданска конфискация?

3) Допустимо ли е разширително тълкуване на основанията по чл. 4(2) от Директива 2014/42 [...], при които е допустима гражданска конфискация, неоснована на присъда?

4) Следва ли чл. 5(1) от Директива 2014/42 [...] да се тълкува в смисъл, че само въз основа на несъответствие между стойността на имуществото и получените законни доходи на лицето, може да се отнеме имуществено право като придобито пряко или косвено от престъпление, без да е налице влязла в сила присъда, установяваща, че лицето е извършило престъплението?

5) Следва ли правилото на чл. 6(1) от Директива 2014/42 [...] да се тълкува като уреждащо конфискация от трети лица като допълнителна или алтернативна мярка на пряката конфискация или като допълнителна мярка на разширена конфискация?

6) Следва ли правилото на чл. 8(1) от Директива 2014/42 [...] да се разбира като гарантиращо и прилагане на презумпцията за невиновност и забраняващо конфискация, неоснована на присъда?“.“

По допустимостта на преюдициалното запитване

41 Според КПКОНПИ, правителството на България и правителството на Чехия преюдициалното запитване е недопустимо.

42 Тези заинтересовани страни считат, че тълкуването на Директива 2014/42 не е от значение за решаване на делото в главното производство. Всъщност според тях, най-напред, тази директива има за цел да установи минимални правила за конфискация на имущество по наказателни дела, докато образуването в случая производство е за гражданска конфискация и се провежда независимо от хода или изхода на наказателно производство. По-нататък, искането на КПКОНПИ за конфискация на имущество е свързано с престъпление за присвояване по членове 201—203 от Наказателния кодекс. Това престъпление обаче не е посочено в нито един от актовете по член 3 от Директива 2014/42, който определя материалното приложно поле на тази директива. Накрая, КПКОНПИ и българското правителство посочват, че съгласно член 12 от Директива 2014/42 срокът за транспонирането ѝ е 4 октомври 2016 г., а производството пред запитващата юрисдикция е образувано на 22 март 2016 г., така че разпоредбите на тази директива не са приложими *ratione temporis* към главното производство.

43 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика въпросите, свързани с тълкуването на правото на Съюза и поставени от националния съд в нормативната и фактическа рамка, която той определя съгласно своите правомощия и



проверката на чиято точност не е задача на Съда, се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решения от 24 юни 2008 г., *Commune de Mesquer*, C-188/07, EU:C:2008:359, т. 30 и от 13 ноември 2018 г., *Levola Hengelo*, C-310/17, EU:C:2018:899, т. 28).

44 Когато обаче, както в случая, не е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на разпоредба от правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, възражението, че тази разпоредба не е приложима в главното производство, не е въпрос относно допустимостта на преюдициалното запитване, а по съществуващото на въпросите (решение от 12 декември 2019 г., *Slovenské elektrárne*, C-376/18, EU:C:2019:1068, т. 29 и цитираната съдебна практика).

45 Следователно преюдициалното запитване е допустимо.

По същество

Предварителни съображения

46 В рамките на въведеното с член 267ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда последният трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът трябва да преформулира въпросите, които са му зададени. Формалното посочване от национална юрисдикция в преюдициален въпрос на някои разпоредби от правото на Съюза не е пречка Съдът да даде на тази юрисдикция всички насоки за тълкуване, които могат да бъдат полезни за решаване на делото, с което тя е сезирана, независимо дали тя е посочила съответните разпоредби във въпросите си. В това отношение Съдът е длъжен да изведе от цялата информация, предоставена от националния съд, и по-специално от мотивите на акта за преюдициално запитване, разпоредбите от правото на Съюза, които изискват тълкуване предвид предмета на спора (решение от 5 декември 2019 г., *ЕВН България Топлофикация и Топлофикация София*, C-708/17 и C-725/17, EU:C:2019:1049, т. 46 и цитираната съдебна практика).

47 С въпросите си запитващата юрисдикция иска от Съда да тълкува разпоредби от Директива 2014/42. Както обаче отбелязва генералният адвокат в точка 41 от заключението си, действия по присвояване като описаните в акта за преюдициално запитване не са сред престъпленията, за които се отнасят изчерпателно изброените в член 3 от Директива 2014/42 правни инструменти, така че предметът на образуваното по искане на КПКОНПИ националното производство не попада в материалния обхват на Директива 2014/42.

48 Освен това от член 14, параграф 1 от Директива 2014/42 следва, че тази директива заменя само първите четири тирета от член 1, както и член 3 от Рамково решение 2005/212 по отношение на обвързаните с нея държави членки, вследствие на което, както по същество



посочва генералният адвокат в точки 48 и 49 от заключението си, членове 2, 4 и 5 от споменатото рамково решение остават в сила след приемането на Директива 2014/42.

49 В случая, видно от текста на член 2, параграф 1 от Рамково решение 2005/212, държавите членки трябва да вземат необходимите мерки, за да направят възможно конфискуването, изцяло или частично, на средствата и облагите от престъпление, за което се предвижда наказание лишаване от свобода над една година, а за посочените от запитващата юрисдикция престъпления се предвижда наказание лишаване от свобода от 10 до 20 години, така че те следователно могат да попаднат в обхвата на това рамково решение.

50 С оглед на това, без да се засягат тълкуването и обхватът на Рамково решение 2005/212, разпоредбите му по необходимост спадат към разпоредбите от правото на Съюза, които предвид предмета на спора в главното производство и предоставената от запитващата юрисдикция информация трябва да бъдат взети предвид от Съда, за да даде полезен отговор на поставените му въпроси.

По преюдициалните въпроси

51 Предвид изложеното следва да се приеме, че с въпросите си, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали Рамково решение 2005/212 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, съгласно която национална юрисдикция постановява конфискация на незаконно придобито имущество след производство, което не зависи нито от установяване на престъпление, нито на още по-голямо основание от осъждане на предполагаемите извършители на това престъпление.

52 За да се отговори на този въпрос, следва да се припомни, че Рамково решение 2005/212 се основава на разпоредбите от Договора за ЕС в редакцията му преди Договора от Лисабон, и по-специално на член 29, член 31, параграф 1, буква в) и член 34, параграф 2, буква б) от дял VI, озаглавен „Разпоредби относно полицейското и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси“.

53 Член 31, параграф 1, буква в) ДЕС предвижда, че общото действие при съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси цели осигуряването на съвместимост между разпоредбите, приложими в държавите членки, каквато може да бъде необходима за подобряването на това сътрудничество. В този контекст целта на Рамково решение 2005/212, посочена в съображение 10 от същото, е да гарантира, че всички държави членки разполагат с достатъчно ефективни норми относно конфискацията на облагите от престъпление.

54 С оглед на това член 2, параграф 1 от Рамково решение 2005/212 изисква от всяка държава членка да взема необходимите мерки, за да направи възможно конфискуването, изцяло или частично, на средства на престъплението и облаги от престъпление, за които се предвижда наказание лишаване от свобода над една година, или на имущество, чиято стойност отговаря на тези облаги, а член 1, четвърто тире определя „конфискацията“ като наказание или мярка, които са постановени от съд след производство, което се отнася за едно или няколко престъпления, или които водят до окончателно отнемане на имущество.



55 От съображение 10 от Рамково решение 2005/212 следва и че то е свързано с предложението на Кралство Дания, довело до приемането на Рамково решение 2006/783/ПВР на Съвета от 6 октомври 2006 година за прилагане на принципа за взаимно признаване на решения за конфискация (ОВ L 328, 2006 г., стр. 59; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 9, стр. 44). Целта на последното рамково решение е, както се предвижда в съображение 8 от него, улесняване на сътрудничеството между държавите членки по отношение на взаимното признаване и изпълнението на решения за конфискация на собственост, както и задължаване на държавите членки да признават и изпълняват на своята територия решения за конфискация, издадени от съд, компетентен по наказателни дела, в друга държава членка.

56 Ето защо, като се имат предвид целите и текстът на разпоредбите на Рамково решение 2005/212, както и контекстът, в който то е прието, следва да се приеме, че посоченото рамково решение е акт, който има за цел да задължи държавите членки да въведат общи минимални правила за конфискация на средства и приходи, свързани с престъпления, с оглед на улесняване на взаимното признаване на решения за конфискация по наказателни дела, както по същество отбелязва и генералният адвокат в точка 63 от заключението си.

57 Следователно Рамково решение 2005/212 не урежда конфискацията на средства и облаги от незаконни дейности, постановена от юрисдикция на държава членка в хода на или след производство, което не се отнася за установяване на едно или няколко престъпления.

58 Това тълкуване по никакъв начин не се опровергава от член 2, параграф 2 от посоченото рамково решение.

59 Всъщност в тази разпоредба се предвижда само че във връзка с данъчни престъпления държавите членки могат да прилагат процедури, които са различни от наказателното производство, за да отнемат от извършителите облагите от престъплението. Тя не може да се тълкува а contrario в смисъл, че държавите членки са лишени от възможността да предвидят производства за конфискация, които са различни от наказателното производство и които не се отнасят до данъчни престъпления. Всъщност подобна забрана би надхвърлила обхвата на установените с Рамково решение 2005/212 минимални правила.

60 В случая изглежда, че висящото пред запитващата юрисдикция производство по конфискация е гражданско производство и че вътрешното право предвижда наред с него и режим на конфискация по наказателното право. Вярно е наистина, че по силата на член 22, параграф 1 от Закона за отнемане в полза на държавата КПКОНПИ образува производство, когато е уведомена, че съответното лице е привлечено като обвиняем за определени престъпления. Видно обаче от материалите по делото, с които разполага Съдът, както и от уточненията, направени в съдебното заседание от КПКОНПИ, от българското правителство и от Комисията, разпоредбите от посочения закон предвиждат, че след откриването си това производство се концентрира само върху имуществото, за което се твърди, че е придобито незаконно, и се провежда независимо от евентуално наказателно производство срещу предполагаемия извършител на престъпленията, както и от изхода на такова производство, и по-специално от евентуална присъда за извършителя.



61 При тези обстоятелства следва да се констатира, че решението, което запитващата юрисдикция следва да постанови в главното производство, не се постановява в или след производство, което се отнася за едно или няколко престъпления. Следователно то не попада в обхвата на Рамково решение 2005/212.

62 С оглед на изложените по-горе съображения на поставените въпроси следва да се отговори, че Рамково решение 2005/212 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска правна уредба на държава членка, съгласно която национална юрисдикция постановява конфискация на незаконно придобито имущество след производство, което не зависи нито от установяване на престъпление, нито на още по-голямо основание от осъждане на предполагаемите извършители на това престъпление.

По съдебните разноски

63 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Рамково решение 2005/212/ПВР на Съвета от 24 февруари 2005 година относно конфискация на облаги, средства и имущество от престъпления трябва да се тълкува в смисъл, че допуска правна уредба на държава членка, съгласно която национална юрисдикция постановява конфискация на незаконно придобито имущество след производство, което не зависи нито от установяване на престъпление, нито на още по-голямо основание от осъждане на предполагаемите извършители на това престъпление.

3. Дело С-319/19 КПКОНПИ - Определение от 02.04.2019 г. по гр. дело № 704/2017 г. на Софийския градски съд, I-6 състав

Софийският градски съд, първо гражданско отделение, [OMISSIS]
взе предвид следното:

(1) Производството пред Софийски градски съд е образувано по искане на Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество [OMISSIS]— за отнемане на имущество [OMISSIS] от ZV – проверяваното лице, AX – член на семейството на проверяваното лице (съпруг) и „Медицински център по дерматология и естетична медицина ПРИМА ДЕРМ“ ООД—третото лице, за което се твърди да е контролирано от проверяваното лице. В хода на съдебното производство са възникнали съмнения [OMISSIS] дали Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз, допуска



национални мерки като процесните предвидени в чл.1, ал.2, чл.21, ал.2, чл.62, вр. с чл.63, ал.2 от [OMISSIS] ЗОПДНПИ(отменен [OMISSIS]), които норми са аналогични на нормите от сега действащия Закон за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ, [OMISSIS]от 19.01.2018 г.)[OMISSIS][OMISSIS][Or. 2]

СТРАНИ В ПРОИЗВОДСТВОТО

(2)Ищец—Комисия за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобито имущество, гр.София[OMISSIS].

(3)Ответници—ZV, [OMISSIS]гр. София, [OMISSIS]AX, [OMISSIS]гр. София[OMISSIS]и „Медицински център по дерматология и естетична медицина ПРИМА ДЕРМ“ ООД, със седалище и адрес на управление в гр. София, [OMISSIS].

ТВЪРДЕНИЯ НА СТРАНИТЕ И ФАКТИЧЕСКИ ОБСТОЯТЕЛСТВА,РЕЛЕВАНТНИ КЪМ ЗАДАДЕНИТЕ ВЪПРОСИ

(4)Комисията за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобито имущество[(наричана по-нататък „Комисията“) –ищец е [OMISSIS]образувала проверка за установяване на значително несъответствие в имуществото на лицето ZV. Проверката е обхващала периода от 05.05.2005 год. до 05.05.2015 год. и е започнала въз основа на уведомление от Военноокръжна прокуратура -София [OMISSIS], с което ищецът е уведомен, че [OMISSIS]Военноокръжна прокуратура -София е привлякла ZV,в качеството на обвиняема по досъдебно производство [OMISSIS]за престъпление по чл. 282, ал.2, пр.1, вр.чл.282, ал.1 от НК.(5)С постановление за привличане на обвиняем и вземане на мярка за неотклонение [OMISSIS]ZV е привлечена в качеството ѝна обвиняема за това, че от 29.11.2004 г. до 10.09.2014 г., в качеството си на длъжностно лице-ръководител на Катедра по дерматология, венерология и алергология [OMISSIS] към ВМА-София[OMISSIS]превишила правата си, като Commented [NBV1]: предложениеCommented [NBV2]: във връзка сCommented [NBV3]: Наказателен кодексCommented [NBV4]: Военномедицинска академия извършила служебни действия, надхвърлящи рамките на предоставените ѝ служебни правомощия, [OMISSIS]с цел да набави за себе си и за [OMISSIS] „ДЕРМА ПРИМ-МК“ ООД, в което е мажоритарен съдружник, имотна облага, като: предоставила на [OMISSIS][това дружество] [OMISSIS], свободно и неограничено във времето медицински апарати, собственост на ВМА-предмет на договори за почасов наем между ВМА и [това дружество] [OMISSIS], предоставила без правно основание за безвъзмездно ползване на [това дружество] [OMISSIS]апарати, собственост на ВМА, на обща стойност 671 403 лева, възлагала на служители на Клиниката по дерматология и венерология [OMISSIS]в работното им време [Or. 3] наред с изпълнението на задълженията си по трудовото правоотношение, да извършват процедури на пациенти на [това дружество] [OMISSIS]с апарати, собственост на ВМА, възнаграждение за които процедури е заплащано на [OMISSIS],„ДЕРМА ПРИМ-МК“ ООД от пациентите и [OMISSIS][поради това] [OMISSIS]за ВМА са настъпили значителни имуществени вредни последици в размер на 6485064,81 лв. Ищецът твърди, че престъпленията за които е повдигнато



обвинение на госпожа ZV попадат в обхвата на чл. 22, ал.1, т.8 и т. 20 от ЗОПДНПИ (отменен [OMISSIS]).

(6) При извършване на проверката, Комисията [OMISSIS] е установила, че проверяваното лице – ZV и нейният съпруг – ответник по делото са придобили дялове от търговски дружества, на територията на страна, за които не е установен законен източник на средствата за придобиването им; [OMISSIS] че проверяваното лице и съпругът ѝ, са извършвали възмездни сделки за придобиване на недвижими имоти, чиято стойност надвишава доходите на проверяваното лице и членовете на семейството му към момента на придобиване на имотите; [OMISSIS] че проверяваното лице и членовете на неговото семейство разполагат с банкови влогови на значителна стойност, която не отговаря на законните им доходи и са извършвали банкови операции със средства, чийто произход не може да бъде установен. Вследствие на извършената проверка ищецът твърди, че е установено наличие на значително несъответствие в имуществото на ответника по смисъла на чл.21, ал.2 от ЗОПДНПИ (отменен [OMISSIS]) [OMISSIS] Твърди, че общото несъответствие между имуществото и нетния доход за целия проверяван период е в размер на 3069399,16 лева.

(7) [OMISSIS] Комисията е взела решение да се внесе искане в Софийски градски съд за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество на стойност 2854560,53 лв. от ZV и физически и юридически лица, за които се счита, че са свързани или контролирани от проверяваното лице [OMISSIS].

(8) По искане на Комисията [OMISSIS] и преди образуване на настоящото дело, Софийски Градски съд е наложил обезпечителни мерки, касаещи имуществото, чието отнемане се иска [OMISSIS] Към настоящия момент пред Софийски военен съд е висящо и се разглежда наказателно дело [OMISSIS] срещу госпожа ZV, като повдигнатите обвинения попадат в обхвата на престъпленията, по отношение на които приложение намира [ЗОПДНПИ] [OMISSIS] (отменен [OMISSIS]). Делото е в съдебна фаза и не е приключило с окончателен съдебен акт. [Ог. 4]

(10) Госпожа ZV не е осъждана с влязла в сила присъда до настоящия момент.

(11) Ответните страни [OMISSIS] оспорват предявените искове свързани с недопустимост на същите поради противоречие на българския закон с Директива 2014/42/ЕС [OMISSIS]. Становището на ответниците се свежда до следните твърдения: [OMISSIS] Директивата не е законосъобразно транспонирана в Република България, но правилата ѝ се прилагат, защото са пределно ясни и следва да бъдат част от приложимото право на ЕС. Твърди се, че Директивата изисква други предпоставки и поставя други условия за реализиране на отговорността на проверяваното и третите лица. Твърди се, че ЗОПДНПИ (отменен 23.01.2018 г.) е неприложим и пряко противоречи на правилата на Директивата.

(12) На второ място, ответниците правят възражение за отсъствието на качеството „гражданско дело“ на предмета на производството, с което е сезиран Софийски градски съд, заявяват правна квалификация на „наказателна мярка“ при определяне на качеството на санкцията спрямо ответниците и възразяват относно приложимостта на процесуалните



ограничения (на процесуалните действия в хода на съдебния процес, включително в неговата доказателствена фаза) и неприложимостта на всички гаранции на потърпевшите от налагане на наказателна санкция, предвидени в Конституцията, закона и принципите на правото на защита в правото на ЕС.(13)Поддържа се, че Директивата не се прилага само по наказателни дела. Твърди се, че Директивата не е законосъобразно (в съответствие със стандартите, принципите и правилата на правото на ЕС) транспонирана в националното право. Начинът на транспониране[OMISSIS]изключвалпроцесуалните гаранции за ответниците и третите лица, спрямо които се прилагат правилата за обезпечаване и/или отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност.

(14)Твърди се, че правният режим на Директивата е по-благоприятен от този на [OMISSIS][ЗПКОНПИ][OMISSIS]от 19.01.2018 г.).

ПРИЛОЖИМИ НОРМИ ОТ ВЪТРЕШНОТО ПРАВО

[Or. 5](15)През 2012 год. в Република България е приет [ЗОПДНПИ,][OMISSIS]влязъл в сила на 19.11.2012 год. [OMISSIS]Законът е отменен със ЗПКОНПИ [OMISSIS]от 19.01.2018 год.

(16)По силата на § 5 (2) [OMISSIS]от Преходните и заключителните разпоредби на [ЗПКОНПИ от 19.01.2018г.] [OMISSIS], неприключилите проверки и производства пред съда по отменения [ЗОПДНПИ] [OMISSIS]се довършват по реда на този закон.Настоящото производство е образувано при действието на [ЗОПДНПИ][OMISSIS](отм.), предвид на което материално приложимото право към настоящия случай е [ЗОПДНПИ] [OMISSIS]от 2012 г.[OMISSIS]

(17) Целта и на двата Закона, този от 2012 г. и този от 2018 г.,е да се уредят мерките за противодействие на корупцията; условията и редът за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество и да се предотвратят възможностите за незаконно придобиване на имущество и разпореждането с него. За незаконно придобито имущество, съгласно чл.1, ал.2 от Закона от 2012 г., респ. чл.5 ал.1 от закона от 2018 г. се счита имущество, за придобиването на което не е установен законен източник. Приложимите към настоящия случай норми от [ЗОПДНПИ] [OMISSIS]от 2012 г. са следните:

(18) чл.2 „Производството по отнемане на незаконно придобито имущество се провежда независимо от наказателното производство срещу проверяваното лице и свързаните с него лица.“

(19)Чл. 22. „(1) Проверката по чл. 21, ал. 2 започва с акт на директора на съответната териториална дирекция, когато лице е привлечено като обвиняем за престъпление по:

[...]

8.членове 201–203;[...]

20.членове 282, 283 и 283а;[...]от Наказателния кодекс.



(2) Проверката започва и когато лице не е било привлечено като обвиняем за престъпление по ал. 1 поради това, че е отказано образуване на наказателно производство или образуването на наказателно производство е било прекратено[OMISSIS].

(3) Проверката започва и когато наказателното производство за престъпление по ал. 1 е спряно и лицето не може да бъде привлечено като обвиняем.

(20) Чл. 62. „По реда на този закон се отнема в полза на държавата незаконно придобито имущество.“

(21) Чл. 63. „(1) Когато не е възможно да се отнеме обособено имущество по чл. 62, отнема се паричната му равностойност, определена по пазарна цена към момента на предявяване на иска за отнемане.

(2) Имуществото по чл. 62 включва:

1. личното имущество на проверяваното лице; [Ог. 7]
2. имуществото, придобито общо от двамата съпрузи или от лицата във фактическо съжителство;
3. имуществото на ненавършилите пълнолетие деца, и
4. имуществото на съпруга на проверяваното лице, независимо от избора на съпрузите режим на имуществени отношения;
5. имуществото на лицето, с което проверяваното лице е във фактическо съжителство.

(22) Чл. 66. „(1) На отнемане подлежи имущество, което проверяваното лице е прехвърлило или е внесло като непарична или парична вноска в капитала на юридическо лице, ако лицата, които управляват или контролират юридическото лице, са знаели или от обстоятелствата са могли да предположат, че имуществото е незаконно придобито.

(2) На отнемане подлежи и незаконно придобито имущество от юридическо лице, което е контролирано от проверяваното лице или свързаните с него лица, самостоятелно или съвместно.“

(24) Съдебна практика на български съдилища:

• Решение № 13 от 13/10/2012 год. на Конституционния съд на Република България по конституционно дело № 6/2012 год. [OMISSIS] Конституционния [т] съд [OMISSIS] постановява, че понятието „незаконно придобито имущество“ [в ЗОПДНПИ (отм.)] се свързва с източника на имуществото, а не с правен недостатък, обуславящ недействителност на придобивното основание и нищожността на придобивната сделка.

Тълкувателно решение 4/2016 от 07.12.2018 год. на Върховен касационен съд на Република България, [OMISSIS] приема, че прекратяването на наказателното производство за престъпление, посочено в разпоредбата чл. 22, ал. 1 ЗОПДНПИ/отм./ [OMISSIS] осъществява абсолютна процесуална пречка за съществуването и надлежното упражняване правото на иск за отнемане на незаконно придобито имущество в полза на държавата. Прилагането на това тълкувателно решение в настоящото производство е изключено с изменението и въвеждането



на нова алинея втора на § 5 [OMISSIS] от Преходните и заключителните разпоредби на [ЗПКОНПИ от 19.01.2018 г.] [OMISSIS], с която законодателят предвиди, че неприключилите проверки и производства пред съда по отменения [ЗОПДНПИ] [OMISSIS] се довършват по реда на новия закон- [OMISSIS] където в чл.153, ал.6 изрично е посочено, че не съставляват [От. 8] законова пречка за съществуването и надлежното упражняване правото на иск за отнемане на незаконно придобитото имущество в полза на държавата прекратяването на наказателното производство или влизането в сила на присъда, с която подсъдимият е признат за невинен за престъпления, посочени в разпоредбата на чл. 108, ал. 1 от закона.

ПРИЛОЖИМИ НОРМИ ОТ ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И МЕЖДУНАРОДНОТО ПРАВО

(25) Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 год. за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз -чл.1(1), чл.4(1), чл.5, чл.6 и чл.8.

(26) Рамково решение 2007/845/ПВР, Рамково решение 2006/783/ПВР на Съвета на ЕС от 6 октомври 2006 год., Рамково решение 2005/212/ПВР на Съвета на ЕС от 24 Февруари 2005 год., Рамково решение 2002/475/ПВР на Съвета на ЕС, Рамково решение 2003/577/ПВР на Съвета на ЕС от 22 Юли 2003 год., Рамково решение 2001/500/ПВР на Съвета на ЕС от 26 Юни 2001 год., които предвиждат конфискацията да се извършва само в рамките на наказателния процес и по отношение на имущество придобито чрез престъпление.

(27) Конвенцията на Съвета на Европа относно изпиране, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпление и относно финансирането на тероризма от 2005 год. и Конвенция относно изпиране, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпление от 1990 год., които предвиждат като задължително условие за провеждане на производство по конфискация, постановяването на влязла в сила осъдителна присъда за извършено престъпление, в рамките на наказателното производство.

ОСНОВАНИЯ, ПОРАДИ КОИТО НАСТОЯЩИЯТ СЪД ОТПРАВЯ ЗАПИТВАНЕ КЪМ СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

(28) Приложимият към настоящия случай [ЗОПДНПИ] [OMISSIS] от 2012 г., съдържа изрично правило, че производството по конфискация пред гражданския съд, не зависи от наказателното производство срещу проверяваното лице или свързаните/контролираните от него лица, а в Закона от 2018 г. се съдържа и изричното правило, че не съставляват законова пречка за съществуването и надлежното упражняване правото на иск за отнемане на незаконно придобитото имущество в полза на държавата прекратяването на наказателното производство или влизането в сила на присъда, с която подсъдимият е признат за невинен за престъпления, посочени в разпоредбата на чл. 108, ал. 1 от закона. В съответствие с това правило на закона, всички граждански производства по реда на посочения закон се развиват, независимо от това дали проверяваното лице е осъдено с влязла в сила присъда. В съдебната



практика в България, като достатъчно условие за инициране на процедура по конфискация, се е наложило [Ог. 9] единствено повдигане на обвинение срещу проверяваното лице. Напълно възможно е процедурата по конфискация да приключи преди наказателното дело, в рамките на което се разглежда повдигнатото обвинение. Възможни са и случаи производството по гражданска конфискация да продължи да се развива и след прекратяване на наказателното производство или при изменение на обвинението за извършени престъпления, така, че новото обвинение да не касае престъпления, попадащи в предметния обхват на Закона, или след приключване на наказателното производство с присъда, с която лицето е оправдано по повдигнатите му обвинения.

(29) На следващо място, със закона са въведени и презумпции в чл.1, ал.2, чл.21, ал.2, чл.62, вр. с чл.63, ал.2, аналогични на които са текстовете на чл.5, ал.1, чл.107, ал.2, чл.141, вр.с чл.142, ал.2 от новия закон от 2018 г., които разместват доказателствената тежест и прехвърлят върху засегнатото лице тежестта да доказва законен източник на придобитото имущество и с които доказването не трябва да бъде по „несъмнен начин“ или „извън всяко съмнение“, а е достатъчно да е налице преценка за голяма степен на вероятност, „обосновано предположение, че дадено имущество е незаконно“, въвежда се обосновано предположение за незаконен характер на източниците на придобитото имущество от проверяваните лица. По този начин законодателят е създал презумпции за престъпен характер на имущество с неустановен или недоказан произход (чл.1, ал.2, респ.чл.5, ал.1 от новия закон), за наличие на основателно предположение за незаконно придобито имущество (чл.21, ал.2, респ.чл.107, ал.2 от новия закон), а също така размества доказателствената тежест за доказване на произхода на имуществото и средствата за неговото придобиване, въвежда „имущественото несъответствие“ като единствено и решаващо доказателство за наличие на незаконно придобито имущество. По този начин на отнемане подлежи не само имущество от конкретна престъпна дейност или тежко административно нарушение, а и всяко едно имущество, което е с неустановен и недоказан произход. Такова едно разбиране на легитимната цел на преследване на обществен интерес разширява целта на законодателя до степен на неяснота, непредвидимост и несъвместимост с изискванията за върховенство на закона.

(30) В същото време Директива 2014/42/ЕС предвижда държавите-членки да предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че лицата, засегнати от предвидените в директивата мерки, имат право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес, за да защитават правата си.

(31) Горезложеното налага да се изясни значението на определени текстове от Директивата, както и дали тя поставя ограничения или въвежда основополагащи принципи, от които отклонение не следва да се допуска. Наличието на противоречие между българския закон и акт от вторичното право на ЕС е достатъчно основание, според разбирането на настоящия съд, за да бъде отправено искане за тълкуване на нормите от Директивата.[Ог. 10]

(32) Тълкуването, което Съдът на Европейския съюз би направил на текстовете от Директивата, би се прилагало и спрямо новоприетия [ЗПКОНПИ от 19.01.2018г.] [OMISSIS].



Този закон запазва същия принцип за липса на връзка между наказателното производство и производството по конфискация.

(33) Настоящото дело се намира на такъв етап от развитието си, когато съдът трябва да реши въпроса дали да изчака приключване на наказателното производство срещу проверяваното лице, тъй като той не може да установява, извършено ли е престъпление, или следва да продължи с разглеждането на делото, като вземе предвид, че престъпление не е извършено. [OMISSIS] Отговорът на Съда на ЕС по въпросите, поставени в настоящото определение, е от важно значение, за да бъдат преценени следващите процесуални действия на съда, разглеждащ делото.

СТАНОВИЩЕ НА НАСТОЯЩИЯ СЪД ПО ПОСТАВЕНИТЕ ВЪПРОСИ

(34) Настоящият съд е на становището, че макар искът за отнемане на имущество да се предявява и разглежда по граждански съдопроизводствен ред, мярката „отнемане на незаконно придобито имущество“ по същността си е наказателна мярка, за която трябва да се прилагат стандартите на Директивата. Доказването не може да бъде ограничено до установяването на „значително несъответствие“ между придобитото имущество и доказания от проверяваното лице законен доход.

(35) Настоящият съд намира, че българският закон противоречи на минималните гаранции, установени в чл. 8, 1 от Директива 2014/42/ЕО на Европейския парламент и Съвета за обезпечаване и конфискация на средства и облиги от престъпна дейност в ЕС. Според настоящия съд тези гаранции представляват минимален стандарт, от който държавите-членки не могат да се отклонят, като по отношение на тези гаранции се прилага принципът за пълна защита на правата. В това отношение българският закон излиза извън пределите на допустимото от Директивата, като се стига дотам, че лице, осъдено за престъпление може да се ползва от засилените гаранции по Директивата и по-високия стандарт за доказване на обвинението в рамките на наказателното производство, а лице срещу което наказателното производство не е приключило с осъдителна присъда или дори ако срещу него не е образувано наказателно производство-трето лице, не би могло да се ползва от аналогични гаранции, тъй като по отношение на тях са установени правила за доказване, различни от изискването за пълно и главно доказване от страна на компетентния национален орган, който инициира конфискацията или обезпечаването. Законодателят е създад презумпции, които затрудняват защитата на засегнатото лице. Нормите на Директивата не са били транспонирани коректно в българския закон, тъй като са изключени процесуалните гаранции за ответниците и третите лица, спрямо [Or. 11] които се прилагат правилата за обезпечаване и/или отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност и по този начин се въвежда прекомерна тежест във вреда на засегнатото лице, което от своя страна е в нарушение на изискванията на чл. 1 от Протокол No 1 ЕКПЧ, на чл. 48, § 1 и § 2 от Хартата на основните права на ЕС.

(36) По изложените съображения и в изпълнение на правомощието си по чл. 267 от Договора за функциониране на Европейския съюз, Софийският Градски съд

ОПРЕДЕЛИ:



ОТПРАВЯ искане до Съда на Европейския съюз за отговор на следните въпроси по реда на чл.267 от ДФЕС:

1.Наказателна по смисъла на Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз или гражданскоправна е мярката по отнемане на незаконно придобито имущество, ако:

А) обявената от националния закон цел на отнемане на имуществото е генералната превенция – предотвратяване на възможностите за незаконно придобиване на имущество и разпореждането с него, но без да се поставя като условие за конфискацията извършване на престъпление или друго правонарушение и съществуването на пряка или косвена връзка между правонарушението и придобитото имущество;

В)от отнемане е застрашен не отделен имуществен обект, а

(I)цялото имущество на проверяваното лице,

(II) имуществени права на третите лица (физически и юридически), придобити, възмездно или безвъзмездно от проверяваното лице, и

(III) имуществени права на контрахентите на проверяваното и третите лица;С)единствено условие за отнемане е въвеждането на необорима презумпция за незаконност на цялото имущество, за което не е установен законен източник (без предварителна регулация на значението на „законен/незаконен източник“);

Д)преурежда законността на придобитото имущество за всички засегнати лица (проверявано, трети лица и техните контрахенти в миналото) с обратна сила за 10 години назад като резултат на недоказване на източници на придобиване на имуществото на проверяваното лице, за чието доказване не е съществувало законно задължение към момента на придобиването на конкретното имуществено право?

2.Следва ли установените в чл. 8 от Директива 2014/42/ЕС минимални стандарти на гарантирани права на собствениците и третите лица да се тълкуват в смисъл, че допускат национално право и съдебна практика, които предвиждат конфискация без наличие на предвидените в член 4, член 5 и член 6 от Директивата предпоставки за конфискация, когато наказателното производство[Ор. 12]срещу съответното лице е прекратено поради липса на престъпление (потвърдено от съд) или лицето е оправдано поради липса на престъпление?

3.По-специално, следва ли чл. 8 от Директива 2014/42/ЕС да се тълкува в смисъл, че гаранциите, които тази разпоредба предоставя на правата на осъдено лице, чиито имущество подлежи на конфискация, следва да се прилагат и в случай като настоящия в производство, което протича паралелно и независимо от наказателното производство?

4.Следва ли презумпцията за невиновност, закрепена в член 48, параграф 1, изискването за зачитане на правото на защита, установено в чл. 48, параграф 2 от Хартата на основните права на ЕС и принципът на ефективност да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба като тази по главното производство, която:

•създава презумпция за престъпен характер на имущество с неустановен или недоказан произход (чл. 1, ал. 2 ЗОПДНПИ (отм.);



•създава презумпция за наличие на основателно предположение за незаконно придобито имущество (чл.21, ал.2 ЗОПДНПИ отм.);

•размества доказателствената тежест за доказване на произхода на имуществото и средствата за неговото придобиване не само за проверяваното лице, а и за третите лица, които трябва да доказват произход не на своето, а на имуществото на праводателя си, дори когато придобиването е възмездно;

•въвежда „имущественото несъответствие“ като единствено и решаващо доказателство за наличие на незаконно придобито имущество;

•размества доказателствената тежест за всички засегнати лица, а не само за осъденото лице, и то преди и независимо от неговото осъждане;

•допуска прилагането на методика за правно и икономическо проучване и анализ, въз основа на която се установява предположението за незаконен характер на съответното имущество, както и неговата стойност, което предположение е обвързващо за решаващия съдебен орган, без той да може да осъществи пълен съдебен контрол върху съдържането и прилагането на методиката?

5.Следва ли чл. 5 (1) от Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз да се тълкува в смисъл, че допуска националният закон да замени разумното предположение (въз основа на събраните по делото и преценени от съда обстоятелства), че имуществото е придобито чрез престъпно поведение, с предположението (презумпцията) за противоправност на източника на забогатяване, която се основава единствено на установено обстоятелство, че забогатяването е над посочена в националния закон стойност (например 75 000 евро в продължение на 10 години)?

6.Следва ли правото на собственост, в качеството му на общ принцип на правото на Европейския съюз, установено в член 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз, да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба като тази по главното производство, която:

•въвежда необорима презумпция относно съдържанието и обхвата на незаконно придобитото имущество (чл. 63, ал.2 ЗОПДНПИ отм.);[Ог. 13]

•въвежда необорима презумпция за недействителност на сделки на придобиване и разпореждане (чл. 65 ЗОПДНПИ отм.), или

•ограничава правата на третите лица, притежаващи или претендиращи самостоятелни права върху имуществото, обект на отнемане чрез процедурата за уведомяването им за делото по реда на чл. 76, ал. 1 ЗОПДНПИ (отм.)?

7.Пораждат ли директен ефект разпоредбите на член 6, параграф 2 и на член 8, параграф 1-10 от Директива 2014/42/ЕС в частта им, в която предвиждат гаранции и предпазни клаузи за засегнатите от конфискацията лица или за добросъвестните трети лица?

СПИРА производството по [делото] [OMISSIS] до приключване на процедурата по чл.267 от ДФЕС.



4. Решение от 28 октомври 2021, Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество, С-319/19

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

28 октомври 2021 година(*)

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Директива 2014/42/ЕС — Приложно поле — Национално законодателство, предвиждащо отнемане на незаконно придобитото имущество при липса на осъдителна присъда“

По дело С-319/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Софийски градски съд (България) с акт от 2 април 2019 г., постъпил в Съда на 17 април 2019 г., в рамките на производство по дело

Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество

срещу

ZV,

AX,

„Медицински център по дерматология и естетична медицина ПРИМА ДЕРМ“ ООД

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: А. Prechal, председател на втори състав, изпълняваща функцията на председател на трети състав, J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (докладчик) и N. Wahl, съдии,

генерален адвокат: А. Rantos,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:



- за Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество, от С. Цацаров,
- за ZV, AX и „Медицински център по дерматология и естетична медицина ПРИМА ДЕРМ“ ООД, от С. Костов и Г. А., адвокати,
- за българското правителство, от Ц. Митова и М. Георгиева, в качеството на представители,
- за чешкото правителство, от М. Smolek, J. Vlácil и Т. Machovičová, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, първоначално от Н. Николова, И. Залогин и М. Wilderspin, а впоследствие от Н. Николова и И. Залогин, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз (ОВ L 127, 2014 г., стр. 39 и поправка в ОВ L 138, 2014 г., стр. 114), както и на членове 17 и 48 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

2 Запитването е отправено във връзка със спор между, от една страна, Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (България) (наричана по-нататък „КПКОНПИ“) и от друга страна, ZV, AX и „Медицински център по дерматология и естетична медицина ПРИМА ДЕРМ“ ООД относно искане за отнемане на имущество, за което се твърди, че е незаконно придобито от ZV и членове на нейното семейство.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображения 9, 15 и 22 от Директива 2014/42 гласят:

„(9) Настоящата директива цели да измени и разшири разпоредбите на [Рамково решение 2001/500/ПВР на Съвета от 26 юни 2001 година относно прането на пари, идентифицирането, проследяването, замразяването, изземването и конфискацията на средствата и приходите от престъпна дейност (ОВ L 182, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г.,

Проект „НИП – модерна институция за съдебно обучение”, по договор № BG05SFOP002-3.006-0002-C01, финансиран по Оперативна програма „Добро управление”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд



глава 19, том 3, стр. 175) и на Рамково решение 2005/212/ПВР на Съвета от 24 февруари 2005 година относно конфискация на облаги, средства и имущество от престъпления (ОВ L 68, 2005 г., стр. 49; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 147)]. Тези рамкови решения следва да бъдат частично заменени по отношение на държавите членки, обвързани от настоящата директива.

[...]

(15) При влязла в сила осъдителна присъда за престъпление следва да бъде възможно да се конфискуват средствата на престъплението и облагите от престъплението, или имуществото, чиято стойност съответства на тези средства или облаги. Такива осъдителни присъди могат да бъдат постановени и неприсъствено. [...]

[...]

(22) С настоящата директива се установяват минимални правила. Тя не е пречка държавите членки да предвидят по-широки правомощия в националното си право, включително например във връзка с техните правила относно доказателствата“.

4 Член 1, параграф 1 от тази директива гласи:

„С настоящата директива се установяват минималните правила за обезпечаването на имущество с оглед на евентуална последваща конфискация и за конфискацията на имущество при наказателни дела“.

5 Член 3 от Директива 2014/42 има следната редакция:

„Настоящата директива се прилага за престъпления, попадащи в обхвата на:

а) Конвенция, съставена въз основа на член К.3, параграф 2, буква в) от Договора за Европейския съюз, относно борбата с корупцията, в която са замесени длъжностни лица на Европейските общности или длъжностни лица на държавите — членки на Европейския съюз [(ОВ С 195, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 11, стр. 195)] [...];

[...]“.

6 Член 4 от същата директива е озаглавен „Конфискация“ и параграф 1 от него предвижда:

„Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да може да се извърши конфискацията, изцяло или частично, на средства на престъпление и на облаги или на имущество, чиято стойност съответства на тези средства на престъпление или облаги, при условие че има влязла в сила осъдителна присъда за извършено престъпление, включително в резултат на неприсъствено производство“.

Българското право



7 Законът за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество (ДВ, бр. 38 от 18 май 2012 г., наричан по-нататък „Законът за отнемане на имущество от 2012 г.“), влязъл в сила на 19 ноември 2012 г., е отменен със Закон за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (ДВ, бр. 7 от 19 януари 2018 г.), но както уточнява запитващата юрисдикция в акта за преюдициално запитване, остава приложим *ratione temporis* в настоящия случай.

8 Член 1 от Закона за отнемане на имущество от 2012 г. гласи:

„(1) С този закон се уреждат условията и редът за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество.

(2) За имущество по ал. 1 се смята имуществото, за придобиването на което не е установен законен източник“.

9 Според член 2 от този закон:

„Производството по този закон се провежда независимо от наказателното производство срещу проверяваното лице и/или свързаните с него лица“.

10 Член 22, алинея 1 от посочения закон предвижда:

„Проверката по чл. 21, ал. 2 започва с акт на директора на съответната териториална дирекция, когато лице е привлечено като обвиняем за престъпление по:

[...]

8. членове 201—203;

[...]

20. членове 282, 283 и 283а;

[...]

от Наказателния кодекс“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

11 На 5 май 2015 г. Военноокръжна прокуратура София (България) уведомява КПКОНПИ, че срещу ZV е образувано наказателно производство за престъпление по член 282, алинея 2, предложение 1 във връзка с член 282, алинея 1 от Наказателния кодекс.

12 По-конкретно, ZV е обвинена за това, че от 29 ноември 2004 г. до 10 септември 2014 г., в качеството си на длъжностно лице —ръководител на Катедра по дерматология, венерология и алергология към Военномедицинска академия София (България), извършва действия, надхвърлящи рамките на предоставените ѝ служебни правомощия, с цел да набави имотна



облага за себе си и за „ДЕРМА ПРИМ-МК“ ООД, дружество, в което е мажоритарен съдружник.

13 Наказателното производство срещу ZV понастоящем е висящо пред Софийски военен съд (България).

14 Въз основа на уведомлението от Военноокръжна прокуратура София КПКОНПИ образува проверка по отношение на ZV в съответствие с член 22 от Закона за отнемане на имущество от 2012 г.

15 При извършване на проверката тази комисия установява наличие на значително несъответствие между имуществото на ZV и нейния съпруг, от една страна, и техните доходи, от друга. Поради това на 18 януари 2017 г. тя внася в запитващата юрисдикция искане за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество от ZV и от физически и юридически лица, за които се счита, че са свързани или контролирани от ZV.

16 По искане на посочената комисия запитващата юрисдикция налага обезпечителни мерки по отношение на имуществото, чието отнемане е поискано.

17 Ответниците по главното производство оспорват предявените искове с възражение за недопустимост на същите поради противоречие на Закона за отнемане на имущество от 2012 г. с Директива 2014/42. Те твърдят, че тази директива се прилага не само по наказателни дела и че тя не е правилно транспонирана в българското право, тъй като в частност посоченият закон не предвижда процесуалните гаранции за ответниците и третите лица, спрямо които се прилагат правилата за обезпечаване и/или отнемане на незаконно придобито имущество.

18 Запитващата юрисдикция уточнява най-напред, че член 2 от Закона за отнемане на имущество от 2012 г. предвижда изрично, че производството по конфискация пред гражданския съд не зависи от наказателното производство срещу проверяваното лице или свързаните/контролираните от него лица. Всъщност в националната съдебна практика като достатъчно условие за инициране на процедура по конфискация се е наложило единствено повдигането на обвинение срещу дадено лице. Така производството, започнато по силата на този закон, се развива независимо от това дали проверяваното лице е осъдено с влязла в сила присъда.

19 По-нататък запитващата юрисдикция подчертава, че Законът за отнемане на имущество от 2012 г. е разместил доказателствената тежест. Всъщност е достатъчно КПКОНПИ да твърди, че е налице обосновано предположение, че дадено имущество е незаконно придобито. По този начин обаче националният законодател създава презумпция за незаконен характер на придобиването на имуществото с неустановен или недоказан произход и въвежда понятието „имуществено несъответствие“ като единствено и решаващо доказателство за наличие на незаконно придобито имущество. Следователно на отнемане подлежи не само имущество от конкретна престъпна дейност или тежко административно нарушение, а и всяко едно имущество, което е с неустановен или недоказан произход.



20 Накрая, според тази юрисдикция, макар искът за отнемане на имущество да се предявява и разглежда по граждански съдопроизводствен ред, мярката „отнемане на незаконно придобито имущество“ по същността си е наказателна мярка, която влиза в приложното поле на Директива 2014/42.

21 Тъй като обаче Законът за отнемане на имущество от 2012 г. не предвижда минималните гаранции, изисквани от Директива 2014/42, той противоречал на тази директива. Освен това прекомерната доказателствена тежест, наложена върху засегнатото лице, противоречала и на член 48 от Хартата.

22 Поради това че Софийски градски съд (България) все пак запазва известни съмнения относно тълкуването на разпоредбите на Директива 2014/42, той решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Наказателна по смисъла на [Директива 2014/42] или гражданскоправна е мярката по отнемане на незаконно придобито имущество, ако:

а) обявената от националния закон цел на отнемане на имуществото е генералната превенция — предотвратяване на възможностите за незаконно придобиване на имущество и разпореждането с него, но без да се поставя като условие за конфискацията извършване на престъпление или друго правонарушение и съществуването на пряка или косвена връзка между правонарушението и придобитото имущество;

б) от отнемане е застрашен не отделен имуществен обект, а i) цялото имущество на проверяваното лице ii) имуществени права на третите лица (физически и юридически), придобити, възмездно или безвъзмездно от проверяваното лице и iii) имуществени права на съконтрахентите на проверяваното и третите лица;

в) единствено условие за отнемане е въвеждането на необорима презумпция за незаконност на цялото имущество, за което не е установен законен източник (без предварителна регулация на значението на „законен/незаконен източник“);

г) преурежда законността на придобитото имущество за всички засегнати лица (проверявано, трети лица и техните съконтрахенти в миналото) с обратна сила за 10 години назад като резултат на недоказване на източници на придобиване на имуществото на проверяваното лице, за чието доказване не е съществувало законно задължение към момента на придобиването на конкретното имуществено право?

2) Следва ли установените в член 8 от [Директива 2014/42] минимални стандарти на гарантирани права на собствениците и третите лица да се тълкуват в смисъл, че допускат национално право и съдебна практика, които предвиждат конфискация без наличие на предвидените в член 4, член 5 и член 6 от Директива [2014/42] предпоставки за конфискация, когато наказателното производство срещу съответното лице е прекратено поради липса на престъпление (потвърдено от съд) или лицето е оправдано поради липса на престъпление?

3) По-специално, следва ли член 8 от [Директива 2014/42] да се тълкува в смисъл, че гаранциите, които тази разпоредба предоставя на правата на осъдено лице, чи[е]то имущество



подлежи на конфискация, следва да се прилагат и в случай като настоящия в производство, което протича паралелно и независимо от наказателното производство?

4) Следва ли презумпцията за невинност, закрепена в член 48, параграф 1 [от Хартата], изискването за зачитане на правото на защита, установено в член 48, параграф 2 от [Хартата] и принципът на ефективност да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба като тази по главното производство, която:

а) създава презумпция за престъпен характер на имущество с неустановен или недоказан произход (член 1, алинея 2 [от Закона за отнемане на имущество от 2012 г.]);

б) създава презумпция за наличие на основателно предположение за незаконно придобито имущество (член 21, алинея 2 [от Закона за отнемане на имущество от 2012 г.]);

в) размества доказателствената тежест за доказване на произхода на имуществото и средствата за неговото придобиване не само за проверяваното лице, а и за третите лица, които трябва да доказват произход не на своето, а на имуществото на праводателя си, дори когато придобиването е възмездно;

г) въвежда „имущественото несъответствие“ като единствено и решаващо доказателство за наличие на незаконно придобито имущество;

д) размества доказателствената тежест за всички засегнати лица, а не само за осъденото лице, и то преди и независимо от неговото осъждане;

е) допуска прилагането на методика за правно и икономическо проучване и анализ, въз основа на която се установява предположението за незаконен характер на съответното имущество, както и неговата стойност, което предположение е обвързващо за решаващия съдебен орган, без той да може да осъществи пълен съдебен контрол върху съдържан[и]ето и прилагането на методиката?

5) Следва ли член 5, параграф 1 от [Директива 2014/42] да се тълкува в смисъл, че допуска националният закон да замени разумното предположение (въз основа на събраните по делото и преценени от съда обстоятелства), че имуществото е придобито чрез престъпно поведение, с предположението (презумпцията) за противоправност на източника на забогатяване, която се основава единствено на установено обстоятелство, че забогатяването е над посочена в националния закон стойност (например 75 000 евро в продължение на 10 години)?

б) Следва ли правото на собственост, в качеството му на общ принцип на правото на Европейския съюз, установено в член 17 от [Хартата], да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба като тази по главното производство, която:

а) въвежда необорима презумпция относно съдържанието и обхвата на незаконно придобитото имущество (член 63, алинея 2 [от Закона за отнемане на имущество от 2012 г.]);

б) въвежда необорима презумпция за недействителност на сделки на придобиване и разпореждане (член 65 [от Закона за отнемане на имущество от 2012 г.] или



в) ограничава правата на третите лица, притежаващи или претендиращи самостоятелни права върху имуществото, обект на отнемане чрез процедурата за уведомяването им за делото по реда на член 76, алинея 1 [от Закона за отнемане на имущество от 2012 г.]?

7) Пораждат ли директен ефект разпоредбите на член 6, параграф 2 и на член 8, параграфи 1—10 от [Директива 2014/42] в частта им, в която предвиждат гаранции и предпазни клаузи за засегнатите от конфискацията лица или за добросъвестните трети лица?“.

По допустимостта на преюдициалното запитване

23 КПКОНПИ поддържа, че отговорът на преюдициалните въпроси е ирелевантен за решаването на спора по главното производство, тъй като Директива 2014/42 не е приложима към този спор, поради което преюдициалното запитване е недопустимо. В частност според тази комисия искането за конфискация на имуществото се основава на престъплението по член 282, алинея 2 от Наказателния кодекс. Това престъпление обаче не е сред споменатите в член 3 от Директива 2014/42, който определя материалното приложно поле на същата.

24 В това отношение следва да се припомни, че според постоянната съдебна практика въпросите, свързани с тълкуването на правото на Съюза и поставени от националния съд в нормативната и фактическа рамка, която той определя съгласно своите правомощия и проверката на чиято точност не е задача на Съда, се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решения от 24 юни 2008 г., *Commune de Mesquer*, C-188/07, EU:C:2008:359, т. 30 и от 19 март 2020 г., „Агро Ин 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, т. 43 и цитираната съдебна практика).

25 Когато обаче, както по настоящото дело, не е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на разпоредба от правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, възражението, че тази разпоредба не е приложима в главното производство, не е въпрос относно допустимостта на преюдициалното запитване, а по съществуващото на въпросите (решение от 19 март 2020 г., „Агро Ин 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, т. 44 и цитираната съдебна практика).

26 Следователно преюдициалното запитване е допустимо.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

27 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали Директива 2014/42 трябва да се тълкува в смисъл, че се прилага за правна уредба на държава членка, съгласно която националният съд постановява конфискация на незаконно придобито



имущество в рамките на или след производство, което не се отнася до установяването на едно или няколко престъпления.

28 В самото начало следва да се отбележи, че видно от акта за преюдициално запитване, за разлика от деянията, разглеждани по делото, по което е постановено решение от 19 март 2020 г., „Агро Ин 2001“ (C-234/18, EU:C:2020:221, т. 47), престъпленията, за които се води наказателно производство срещу ZV, попадат в обхвата на понятието за престъпление по смисъла на посочената в член 3, буква а) от Директива 2014/42 конвенция.

29 Обстоятелството, че някои заинтересовани страни поддържат пред Съда, че в действителност посочените престъпления не попадат в приложното поле на посочената конвенция и че фактите по главното производство са настъпили преди влизането в сила на Директива 2014/42 или преди изтичането на определения за нейното транспониране срок, не могат да поставят под съмнение тази предпоставка.

30 Всъщност, тъй като в съответствие със съдебната практика, посочена в точка 24 от настоящото решение, Съдът не може да проверява точността на определената от запитващата юрисдикция нормативна и фактическа рамка, той трябва да изхожда от предпоставката, че тази директива би могла да се приложи по делото в главното производство.

31 Трябва обаче все пак да се провери дали Директива 2014/42 урежда конфискацията на средства и облаги от незаконни дейности, постановена от съд на държава членка в рамките на или след производство, което не се отнася до установяването на едно или няколко престъпления.

32 За тази цел трябва да се припомни, че Директива 2014/42 е основана на разпоредбите на част трета, дял V, глава 4 от Договора за функционирането на ЕС, озаглавена „Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси“, и по-конкретно на член 82, параграф 2 и член 83, параграф 1 ДФЕС.

33 Тези разпоредби позволяват на Европейския парламент и на Съвета на Европейския съюз да установят минимални правила, от една страна, доколкото това е необходимо за улесняване на взаимното признаване на присъдите и съдебните решения, както и на полицейското и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси с трансгранично измерение, и от друга страна, относно определянето на престъпленията и на санкциите в областта на особено тежката престъпност с трансгранично измерение, произтичащо от естеството или последиците на тези деяния или от необходимост за общо противодействие.

34 В това отношение, макар че следва да е възможно да се конфискуват средствата на престъплението и облагите от престъплението или имуществото, чиято стойност съответства на тези средства или облаги, от съображение 15 от тази директива произтича, че това следва да е така само при влязла в сила осъдителна присъда за престъпление, като такава осъдителна присъда може да бъде постановена и неприсъствено.

35 Именно в този смисъл член 4, параграф 1 от Директива 2014/42 изисква държавите членки да предприемат необходимите мерки, за да може да се извърши конфискацията, изцяло или



частично, на средства на престъпление и на облаги или на имущество, чиято стойност съответства на тези средства на престъпление или облаги, при условие че има влязла в сила осъдителна присъда за извършено престъпление, включително в резултат на неприсъствено производство.

36 Ето защо, като се имат предвид целите и текстът на разпоредбите на Директива 2014/42, както и контекстът, в който тя е приета, следва да се приеме, че тази директива — точно както Рамково решение 2005/212, чиито разпоредби тя цели да разшири, в съответствие със съображение 9 от нея — е акт, който има за цел да задължи държавите членки да въведат общи минимални правила за конфискация на средства и облаги, свързани с престъпления, с оглед по-конкретно да се улесни взаимното признаване на съдебни решения за конфискация по наказателни дела (вж. по аналогия, що се отнася до Рамково решение 2005/212, решение от 19 март 2020 г., „Агро Ин 2001“, С-234/18, EU:C:2020:221, т. 56).

37 Следователно Директива 2014/42 не урежда конфискацията на средства и облаги от незаконни дейности, постановена от съд на държава членка в рамките на или след производство, което не се отнася до установяването на едно или няколко престъпления (вж. по аналогия решение от 19 март 2020 г., „Агро Ин 2001“, С-234/18, EU:C:2020:221, т. 57). Всъщност конфискацията от този вид попада извън обхвата на минималните правила, които тази директива установява в съответствие с член 1, параграф 1 от нея, и следователно регламентирането ѝ влиза в рамките на споменатата в съображение 22 от Директивата компетентност на държавите членки да предвиждат по-широки правомощия в националното си право.

38 В случая изглежда, че висящото пред запитващата юрисдикция производство по конфискация е гражданско производство и че вътрешното право предвижда наред с него и режим на конфискация по наказателното право. Наистина, по силата на член 22, алинея 1 от Закона за отнемане на имущество от 2012 г. КПКОНПИ образува производство, когато е уведомена, че съответното лице е привлечено като обвиняем за определени престъпления. Същевременно от материалите по делото, с които разполага Съдът, е видно, че разпоредбите на посочения закон предвиждат, че след образуването му това производство се концентрира само върху имуществото, за което се твърди, че е придобито незаконно, и се провежда независимо от евентуално наказателно производство срещу предполагаемия извършител на престъпленията, както и от изхода на такова производство, и по-специално от евентуална осъдителна присъда за извършителя (решение от 19 март 2020 г., „Агро Ин 2001“, С-234/18, EU:C:2020:221, т. 60).

39 При тези условия следва да се констатира, че решението, което запитващата юрисдикция следва да постанови по делото в главното производство, не се постановява в рамките на или след производство, което се отнася за едно или няколко престъпления. Освен това конфискацията, която тя може да постанови след разглеждане на искането, с което е сезирана, не зависи от осъждането на съответното лице за извършено престъпление. Следователно такова производство не попада в обхвата на Директива 2014/42 (вж. по аналогия решение от 19 март 2020 г., „Агро Ин 2001“, С-234/18, EU:C:2020:221, т. 61).

40 Това тълкуване не се поставя под въпрос от решение от 14 януари 2021 г., Окръжна прокуратура Хасково и Апелативна прокуратура Пловдив (С-393/19, EU:C:2021:8), в което



Рамково решение 2005/212 е взето предвид от Съда. Всъщност делото в главното производство се различава от делото, по което е постановено онова решение, доколкото разглежданата по последното дело конфискация е предвидена в Наказателния кодекс, прилагането ѝ е свързано с извършването на престъпление, в конкретния случай контрабанда, и съответното лице е осъдено за извършването на това престъпление.

41 По изложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че Директива 2014/42 трябва да се тълкува в смисъл, че не се прилага за правна уредба на държава членка, съгласно която националният съд постановява конфискация на незаконно придобито имущество в рамките на или след производство, което не се отнася до установяването на едно или няколко престъпления.

По втория, третия, петия и седмия въпрос

42 Предвид отговора на първия въпрос не е необходимо да се отговаря на втория, третия, петия и седмия въпрос.

По четвъртия и шестия въпрос

43 С четвъртия и шестия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска от Съда да тълкува Хартата, и в частност членове 17 и 48 от нея.

44 По силата на член 51, параграф 1 от Хартата разпоредбите ѝ се отнасят до държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза, а според постоянната съдебна практика понятието „прилагане на правото на Съюза“ по смисъла на тази разпоредба предполага между правния акт на Съюза и разглежданата национална мярка да съществува връзка, надхвърляща сходството между разглежданите области или непрякото въздействие на едната от областите върху другата, като се имат предвид определените от Съда критерии за преценка (решение от 22 април 2021 г., Profí Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, т. 37 и цитираната съдебна практика).

45 В случая, както е видно от точка 41 от настоящото решение, производството по конфискация, съставляващо главното производство, не попада в приложното поле на Директива 2014/42, поради което не може да се приеме, че българското законодателство, уреждащо това производство, прилага правото на Съюза.

46 При тези условия, тъй като Хартата не е приложима към спора по главното производство, Съдът не е компетентен да отговори на четвъртия и шестия въпрос (вж. в този смисъл определение от 2 юли 2020 г., S.A.D. Maler und Anstreicher, C-256/19, EU:C:2020:523, т. 32—34 и цитираната съдебна практика).

По съдебните разноски

47 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД



НАЦИОНАЛЕН
ИНСТИТУТ НА
ПРАВОСЪДИЕТО



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз трябва да се тълкува в смисъл, че не се прилага за правна уредба на държава членка, съгласно която националният съд постановява конфискация на незаконно придобито имущество в рамките на или след производство, което не се отнася до установяването на едно или няколко престъпления.